Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΛΟΓΟΙ Θ'

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI

HALICARNASSEI

Hiſtoriarum Libri IX

Novem Muſarum Nominibus Inſcripti.

Ejuſdem NARRATIO de Vita *HOMERI.*

Excerpta è Cteſiæ Libris de Rebus Perſicis & Indicis, Græcè & Latinè,

ET

H. STEPHANI Apologia pro HERODOTO.

Acceſſerunt Huic Editioni

Chronologia Hiſtoriæ, & Tabula Geographiæ Herodoteæ; Necnon Variantes Lectiones, & Notæ ex pluribus Mss. Codd. & Antiquis Scriptoribus collectæ;

Unà cum Indice Græco & Latino.

LONDINI,

Typis *E. Horton* & *J. Grover*, Impenſis *Johannis Dunmore*, *Richardi Chiſwel*, *Benjamin Tooke*, & *Thomæ Sawbridge*,

M DC LXX IX.

KAISERLICHE KÖNIGLICHE
WIEN
HOFBIBLIOTHEK

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

Ac Domino,

D. GULIELMO

Archiepiſcopo *Cantuarienſi*,

Totius *ANGLIÆ* Primati.

QUI monumenta literaria viris principibus inſcribunt, morem ſequuntur, Præſul Venerande, *& celebrem & perantiquum. Sanè* Scylax Caryandenus Dario Notho *Perſarum Regi*, Ariſtoteles Alexandro, Manethos Ptolemæo *Philadelpho*, Julio Cæſari Terentius VARRO *Opera ſua dicaverint; &, nè plures congeram*, D. Lucas Apoſtolorum Acta Theophilo *nuncupavit.*

Antiquitatis ego cultor, & ævi priſci æmulus tuo Nomini Herodotum *conſecro*, Antiſtes ampliſſime; *& quidem eò fidentiùs, quoniam non dubitabam, quin lenis & placidus & prudentiæ pleniſſimus ſcriptor* Herodotus, *idémque Princeps & Pater Hiſtoriæ antiquæ, Tibi imprimis foret gratus, qui Pater es primævus Eccleſiæ primævæ, quique ſummum dignitatis apicem eiſdem virtutibus tueris & illuſtras, quibus eum es meritiſſimè conſecutus.*

Eſt alia tamen ratio, quæ Dedicationem hanc à me propemodum efflagitare viſa eſt. Tuæ Benignitati tribuit Herodotus, *quòd in hac Editione longè emendatior prodeat. Bibliotheca tua ſcriptum exemplar ſubminiſtravit, cujus ope & ductu permulta Hominum, Gentium, Urbium, Fluviorum vocabula repoſui, quæ in vulgatis Libris aut vitiosè ſcripta erant, aut temerè permutata, aut planè omiſſa.*

Quoni-

Quoniam igitur gratitudo qualiſcunque (ut nunc ſunt mores) importuna vix poſſit videri, cupit corùm profiteri Herodotus, *per quem profecit. Non patrocinium ambit, nec amplius quicquam à Te petit, quàm ut cum* Muſis Charitas *unà eum coluiſſe intelligas.*

Gratulatur etiam ſibi Hiſtoricus noſter ſe eo fato natum fuiſſe, ut magnis Præſulibus magna ſemper beneficia accepta referret. Nam ut Latinè in aula Nicolai *Quinti* P. R. *loqui cœpit, ita* Græcè *denuò in tua didicit.*

Dialectum & numeros ſuos jucundiſſimos, per quos purgatis auribus tam mirificè quondam placuit, lætus in tuo codice recognoſcit; imò non minùs exemplari tuo libens ſe debere prædicat, quod ei veritatem in hiſtoria, locis adeo multis, reſtituit; quàm olim debuit Cimoniis *monumentis, quæ ei de patriâ contra obtrectatores teſtimonium præſtiterunt.*

In hoc gratiarum erga Te officio ſocium ſe Herodoto *addere geſtit totus noſtræ gentis eruditorum ordo.* Theodoros, Parkeros, Laudos (*magna literatorum hominum præſidia*) *aut vincis aut æquas, in coëmendis optimis quibuſcunque libris; quos etiam ita poſſides, ut Sol ille ſuos radios & lucem.*

Deus O.M. *infulas ſacras, quas geris, ſanctas eſſe faxit; idémque Te, cui commiſit Eccleſiæ Britannicæ clavum, regat provehátque curſu inoffenſo, ſed longo, ad ſedes beatorum. Scripſi* Londini, *Kal. Jun. Anno Dom.* MDCLXXIX.

Paternitati tuæ

devotiſſimus

THO. GALE.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice Lector, de quo nos minus cogitaverimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem iſta hieme ſuſceptam iri: nec ejus rei mihi leviter in mentem venire potuit. Sed varie ſe habent etiam optimorum typographorum ſæpe rationes, ut mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam ἐπανορθωτικῶ in parte dedi, cognoſcere potui, adeo ut illud & hic verum eſſe, quod proverbio teritur, expertus pronunciem, ſcilicet & nos plerumque in ipſa demum arena conſilium capere oportere, non ſecus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondum potui fieri vel ſemel compos, ut ad opus aliquod pranſi ac parati accederemus. Quamvis enim tum quod me attinet, ne quidquam ambitiunculæ ex his verbis mihi quis ſiniſtre colligat, quæ in me profecto non eſt ulla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficiſci poſſet, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occaſio ſic eſſet à viris literatis egregiam aliquam colligere ſymbolam ocioſius: quam in Reip. literariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἄφθονοι illæ Muſarum δύεαι non ubique adeo nobis in propinquo: locorumque intervalla ſibi & temporis longioris ſpatium tum depoſcunt. Sed ad ea quæ noſtram editionem attingunt propius: ubi non mirabor, ſi quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipſis nundinis ſcribo, & quum liber jam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cujuſdam veteris diu exſpectata Græco-latina editio nondum à viro docto huc tranſmiſſa eſſet, quam alias prelo ſubjicere, noſtro fuit decretiſſimum, operæque ad ſuos labores denuo conflarent,* Marnius *noſter, uno prelo præſertim ita exigente, conſilium de* Herodoto *edendo cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem* H. Stephani *ſecundam ad nos miſit, quæ operis noſtris pro exemplari eſſe poſſet. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas ut auderem aliquas poſt optimum amicum noſtrum* W. Seberum, *quem in eadem re occupatum eſſe ſciebam, cujuſque editio hiſce nundinis prodit, cauſa princeps fuit mis.* Palatinus *eximius ab amiciſſ. viro* Jano Grutero (*cujus eruditionem illam τὸ πᾶν admirer ne an ſummam erga me benevolentiam exoſculer magis, incerte angitur animus; & Muſæ non ſirint, ut unquam tam anguſto temporis ſpatio ejus de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam*) *ex illuſtr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clare diſcere potui, non vane jactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam ut Africam eſſe: quippe adferre ſemper aliquid novi. At non tanti fore novitas, quæ ſi ſpectetur ſola, cordatorum etiam virorum cavilla haud effugit, ut ideo quid porro in iſto auctore tentare debuerim, niſi tam multas veras lectiones me reperiſſe in laudato ms. putaſſem, vel veras tamen quaſdam, ubi vulgatæ falſæ videntur, repoſiturum ejus ope adjutus ſperaſſem: de quo, ſi non ſpernetur hic partus, eritque qui tollere velit,* τὸ αὐτὸ τάλα βοήσει *quod præfiſcini tamen addiderim. Ego itaque, nè multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: ſatis ratus, ſi* Herodotea *editio ad* Stephanianæ *exemplum publicaretur, nobisque ſaltem hoc proponeremus ut noſtra qualiſcunque diligentiæ pro viribus tamen* Stephanianæ *eſſet æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cujus ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me pervenire poſſe haud ſpero unquam. Veruntamen quum ſuperiori anno jamjam exeunte cogitationes noſtræ εἰς τὸν νέωτα converterentur frequentius, conſideratâ operâ meâ, & quid reſtaret profligandum ante quam nundinæ advenirent, quarum terminis noſtri labores iniquius, ſi verum dicere licet, plerumque circumſcribuntur, & viſo, me demum perveniſſe ad ὀνομαστὸν ſeptimum, ſique abſolvendum eſſet in Polluce quod ſub manu, verendum eſſe ne in* Herodoti *editione amplius quàm prævaricatus viderer, ut qui huic plane nullam operam à me dediſſem: ſic itaque mearum rerum hercle ſat agere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitavi tamen Pollucem alias proditurum, licet tgò nihil adſuerem, quum ille ſat eruditum editorem, amicum noſtrum, eſſet jam nactus:*

& mi-

Ad Candidum Lectorem.

& mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctissimo quodam viro in eo auctore observata & emendata exspectare jussus sui è Gallia: *abrupique tandem hoc filum, & Pollucem sepositi, cum æstate, si erit otium & facultas,* σὺν θεῷ *resumpturus. Itaque* Herodoto *tandem, non ita tamen solo, ut non & aliis distraherer sæpius, per duos menses operam dedi, quantum per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor ut illius jam editio prodiret illustrior & προσθήκη aliqua auctior: plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in parergis sunt occupati: quique in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, ut tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato est, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias unde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim unicuique suum, ut verum & par est, poterit tribui.*

Textus (uti vocabulo jam recepto in hac re utar) Græcus & Latinus nostri Herodoti *ad exemplum editionis* H. Stephani *secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recensione præstiterit, cognoscas, si lubet, ex ipsis prolegomenis, quæ statim cum aliis* Herodoto *præfixa invenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, ut me palpari putarem: qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem ejus primam, mihi quondam à Clariss.* Grutero *datam. Raro item in interpunctionibus variavi, itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. ubi tamen utrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos studio se mutasse ait in illa secunda editione, peccarem. De interprete alias quem* Vallam *autumant, mihi profecto idem accidit, quod* H. Stephano, *ut obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in* Herodoto *mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum ullam accuratiorem linguarum cognitionem mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo ut si quid ego voluerim refert, optimum* H. Stephanum *de novo vertisse* ἢ συγγραφέα *optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit: vel ut istas interpretationes, quas margini adjecit, in textum ipsum transtulisset, quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falsæ sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes; & nos ejus voluntatem contra ire hic jam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel observandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare jussimus in extremas paginas, ubi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Cæterum de libello qui vitam* Homeri *continet, didici ex primi* H. Stephani *editione, eum esse ex* Conradi Heresbachii *interpretatione, ab* H. Stephano *multis locis recognita: at versus qui passim inserti occurrunt,* Conradum *non vertisse: ideoque eos partim ex ejusdem* H. Stephani, *partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad* Capita, *sive* Tmematia *quod attinet, dixi ante annum ad* Cæsarem, *quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diverse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius alium potuisse non negabo; nostramque minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor; & fuisset alia modo qualis qualis ad manus, arripuissem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate: nec ullum inde auctori nostro spero fore incommodum; quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui, neque ipsum contextum ideo distraxi: saltem ea fini elaborans, ut Index ad eas accommodari posset; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare solent. Auctorem alias ita scripsisse, ejusque orationem ea inter se cohærere ἁρμονίᾳ, ut omnem istam minutam divisionem respuat, si nescivissem, ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breviora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem exiturum,*

ut

ut ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Æliano, (*quamvis illis alia scribendi materia*) *aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamvis ab indoctiss. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noveni, quot* Herodotus *noster & Cephalion quidam Musas conscripsit, idemque tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conveniet. & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo jactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interfertæ tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ* H. Stephanus *librum unumquemque in sua editione posteriori distribuit; qua distributione, ut ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa intervalla, ceu longa quædam via, dividatur, ubi commode, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero* Homeri *adhuc dicendum superest, nos in* H. Stephani *editione ad Græcum contextum nullas* διφασίας (*ut ipse* Herodoteo *vocabulo vocat*) *lectiones inveniisse. Quum itaque olim dum* Heidelbergæ *apud nobil. & ampliss.* v. G. Mich. Lingelsheimium, *patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms.* Palatino, *in quo una cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista* ἐξήγησις περὶ τῆς τοῦ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς *continebatur, illum libellum contulissem, istaque excerpta adhuc inter scidas meas invenissem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam* διαφορότητα *singulis locis in margine Græci contextus adscripsi; in contextu ipso mutavi nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus fui. Sequuntur adjectæ ab* H. Stephano *adpendices, de* Persarum Legibus & Institutis *una, altera de* Ægyptiorum, *utraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam ejus in aliquot locos observationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere, vel quasi locupletare adpendicem* Stephani Ægyptiacam. *De illo enim* Ægypti *flumine unico,* Nilo, *ex pluribus auctoribus adjeci veterum sententias inter se dissentientes omnes super hujus fluvii augmento, partim &* Herodoti *opinionem refutantes. Notaveram mihi illa loca, quum alias collectanea ad* Herodotum *pararem, variis auctoribus antiquis raptim pervolutatis, & novis etiam quicunque mihi ad manus: stulte, qui hæc confieri sperabam posse tempore tantulo. Sed ista tamen privatim corrasisse forte non erit aliquando plane supervacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde* Herodoti *emendari, illustrari certe: & utinam hanc operam nobis* H. Stephanus, *qui omnium potuisset optime, dedisset, suásque illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas jam unquam emersuras quis speret, postquam*

Τὸν Μώσας φίλον ἄνδρα τέλ῾ θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subjicere. Clione, *cap.* CXVII, *ait ad* Astyagem Harpagus ἐπεί τε ὁ ποιμὴν τοῦτο τὸ κελεύσμα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τὸν συνήθεα τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δὲ ἐκείνους, καὶ ἔθαψα μιν. *Hic pro ultimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, ut videtur, veterum,* ἐθαψάμην. *Sic enim diserte* Thomas *magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*scilicet ut* ἐθρεψάμην *dicimus pro* ἔθρεψα, *&* ἠγανακτησάμην *ἀντὶ τοῦ* ἠγανάκτησα) καὶ ἐθαψάμην *ἀντὶ τοῦ* ἔθαψα· Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἶδον δὲ ἐκείνους, καὶ ἐθαψάμην. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte majoris momenti. Eadem prima Musa,* cap. CXXVIII, de Astyage *legitur:* πρῶτον μὲν τοὺς μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετέϊναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετέϊναι *forte* μὴ κλέϊναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me* Thomæ *ejusdem auctoritas non fallit, quamvis apud eum corrupta una literula ita legas:* ἀναγινώσκω τὸ ἀναπείθω, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ· οἳ μιν ἀνέγνωσάν με κλέϊναι Κύρον. *In primis vero plura in illis qui* Herodoti *verba hinc inde laudaverunt, mendosa possent è nostro rescribi. Sane apud* Stephanum, *sive quisquis est ille* ὁ τὰ ἐθνικὰ καταγράψας, *varietas in propriis urbium celeberrima est, ut loco exempli,* Θύελλα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μεῖζα Φωκαέων ἄπωσιν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in* Herodoto *nostro illa* Τέλη *scribitur in ea Musa* Clione, *cap.* CLVII. *Sic quæ* Euterpe, *cap.* XXIX. Ταχομψώ, *Ethnicographo saltem* Κομψὼ *ex eodem libro* Herodoti *affertur. Qui* Ζύγαντες, *in* Melpomene, *c.* CXCIV, Γύζαντες *ex eodem libro quarto laudat idem, & in* Βύζαντες *ait,* καλῶς ἔχει τὸ γ' Γύζαντες *legi apud* Herodotum, *quo modo tamen & in* Κύρειωις (*quæ* Κύρεις Herodoto *ibidem*) *adducit, vñσος, inquiens,* κτὶ Γύζαντας τοὺς ἐν Λιβύῃ· Ἡρόδοτος πεμπτῃ. *Verum mitto hæc, & dico de cæteris quæ restant. His itaque ad-*

 pendicibus,

pendicibus, quas dixi, ſubjectum habes Frid. Sylburgii *Spicilegium in* Herodotum, *quod ex editione* Heroditi *Latina minori forma ab illo ad exemplum* Stephanianum *primum anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, ubi id interpretationibus* H. Stephani *in margine inſertum, raptim excerpſi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri poſſe in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ocioſiuſque hoc agere volet. Mihi ſane ita viſum fuit non raro vel obiter relegenti, & propoſuiſſem libens, ſi per tempus licuiſſet; tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exſtant poſt* Vallam *prolatæ, quam meas de quibuſdam locis in* Herodoto *Latino dubitationes, ut viri docti de his ſtatuerent & decernerent, rectene an ſecus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud ultima Muſa,* cap. CXIX, *quale eſt?* offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitavítque, quemadmodum piſces recèns capti. *Quando* prius? *& quid verbigerari opus? omnino ſcripſiſſe* Vallam, prunis, *& id à librario male deſcriptum, vel ab operis male lectum, indeque effectum illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ πάντες ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τι καὶ ἔσπαιρον, ὅκωσπερ ἰχθύες νεάλωτοι. *Ibidem ſtatim ante capite* CXVIII, ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμοῦ· *Valla,* quum pauci eſſent, ſuper Ægos fluenta circumventi. *qui itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non judico, ſaltem indico ut legerit. Qualia multa quis obſervet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem* Calliope, *c.* 98. Quod facientes quum cernerent Perſæ, & ſcirent Samios fuiſſe adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim* Herodotus, καὶ τοῖσι Ἴωσι προσχωρήσασι· *ſcilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV, Εὐρυβάτῳ Eurybatem *Argivum legimus, quem* Valla *mendoſe* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de* Amompharetro: ἅτε οὐ προσχωρήσαντος ὁμοίου τῷ πρότερον λόγου *in* Valla *omiſſa negans particula,* quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. *Verum & hæc colligo non ultra, ſed miſſa facio jam. Nunc & de* Cteſia *breviter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipſius* Perſicis *&* Indicis *à* Photio *attinet, ſequuti ſumus* H. Stephani *editionem* Herodoto *adjunctam: niſi quod aliqua quæ auctiora in clariſſ. & benevolentiſſ. viri* D. Hoeſchelii Photio *Græco erant, vel in ms.* Bavarico *eſſe idem vir laudatus monuit, ea fere in contextum noſtrum retuli, utrimque ſecus tamen uncis incluſa, & re ad oram indicata: Latinam verſionem tum pariter mutuatus ex Latino* Photio *eximiæ eruditionis viri* A. Schotti, *qui præclaram illam editionem ſuam ad me ante annum dono miſit. Græcæ lectiones variantes ad oram vero ſunt ex eadem editione* Photii, *quam cum* Stephaniana Cteſiæ *diligenter contuli, & ubicunque illa variabat ad noſtram adnotavi. de quibus & infra ad* Cteſiam *monui: ſicut & de hoc, Notas ſubjectas & Interpretationes diverſas eſſe ab eodem* A. Schotto, *priores quidem; poſteriores vero, quæ novo incipiunt à ſigno, eas ab* H. Stephano *&* D. Hœſchelio *eſſe. Ipſi* Cteſiæ *præfixi* H. Stephani *diſquiſitionem de* Cteſia, *& quæ ſub finem ejuſdem notarum legebantur de* Διπλοσεαφίᾳ *quorundam nominum, in* Cteſia *præſertim, deque voce* Ἐκλογῶν *hæc inquam ex editione ipſius prima, qua anno* CIↃ IↃ LVII *dedit* Cteſiæ *eclogas Græcas cum quorundam aliorum. Ut itaque* Perſica *&* Indica *excerpta ex converſione* H. Stephani *Latina habes, è qua & antea, (quam, & in prioribus ejus editionem ſcilicet ſequutus, hic loco movere nolui: non ignarus alias à clariſſ.* Schotto *in eadem re poſt ipſum elaboratum eſſe haud fruſtra, ut vel quæ raptim excerpſi indicent, præſertim in* Indicis) *ita in* Indicis *& alteram ſubjeci ab amico nobis viro quondam conſectam, & qui nunc* μακάρων ἀεθμεῦται, L. Rhodomano, (*ob cujus obitum Græcæ Muſæ* ἀντίων ἀλλήλαισιν ἐκώκυον) *ſed non editâ, quam deſcriptam huc miſit, quum de noſtro inſtituto cognoviſſet, nob. & cl. vir* Mel. Goldaſtus. *Ultimam partem, Fragmenta nimirum* Cteſiæ *congeſta, & in ordinem nonnullum interdum digeſta, ibi ſi meo labori aliquid adſcribam, non ſpero me ideo cujuſquam reprehenſionem incurſurum. Quanvis enim fatear lubens præcipua quædam ex* Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, *&* Demetrio Phalereo *ab* H. Stephano *primum collecta & edita, poſteaque ab* A. Schotto *in Latino ſuo* Photio *aucta ex aliis auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me contuliſſe vel ipſius* Cteſiæ *verba, vel aliorum ex ipſo factas* ἐκλογάς, *vel ubi ejus mentio, certum eſt. Ubi tamen nihil expoſco quam tumultuariæ* συναγωγῇ συγγνώμην. *quam paucis enim diebus me circumſcripſerint operæ, quibus iſta deſcribenda, conſcribenda, omniaque* παράεργως, *quid referre attinet? Adſcripſi vero ad Latini contextus oram ſemper, quo interprete illa legas: quæ ſi è quibuſdam crebrius petenda fuere, ut ex* Plutarcho, Æliano, Tzetze, *id interdum*

omiſſum

Ad Candidum Lectorem.

ciſſim fuit admonitiuncula, facileque ipſe colliges ab eodem eſſe interprete, cujus verſionem in eiſdem auctoris verbis antea adpoſuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani *interpretatione, certe ex ejus editione horum fragmentorum eam ſumus mutuati. In cæteris minutioribus particulis, ubi non ad manus fuit verſio, à me ipſo exſculpere conatus fui aliquid interim quod alicujus verſionis loco eſſet, ne una ex parte ſcilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quiſquis es, ut benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem iſta expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo malevolentiam, alias facillime laturus ſi meliorem ſubſtituerit, noſtraq;* alleveris atrum Tranſverſo calamo ſignum. *Errare ſolent & qui cavent ne errent, qui nonum ſua in annum premunt: quid mihi incautiori & ſua jam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem ſpoliaque ampla referet hercle nemo, qui feſtinantis erroribus valde inſultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem eſſe volo, ſed cum candido & humano lectore, quem tamen & ipſum ne morer diutius, ſermonem contraho. Notas igitur extrema quæque paginarum ora* Cteſianorum *fragmentorum ut in mentem venit ita quaſdam aſperſi: ſicut & in tertia feci adpendice. De Indice jam in* Herodotum *ſermo iterum longus incipiendus foret. Sed breviter, quum eum quem inceperam ipſe perficere non poſſem, reconcinnavi quantum poteſt priores: ita tamen ut multum auxerim vel ſexcentis locis, multa falſa & ridicula ejecerim, & pleraque ad* Herodoti *ipſam dictionem reformaverim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curva corrigere potui, ſed omittere ſic coegit nolentem quamvis pro labore multo & vario χρόνῳ ἀχαρὶς. Optimus ille vir* H. Stephanus, *cujus memoriam cum honore uſurpo & laude, ita ejus infinita & eximia merita de bonis auctoribus jubent, cuicumque illam provinciam mandaverit, is fruſtratus profecto fuit ipſum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo conſtruendo actum agere me non opus fuit ſcilicet. Notum enim exſtare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod* Herodoteæ *lectioni utiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci; ut ita iſtud Lexicon & noſtræ editioni inſervire commode poſſit. Sed fere oblitus fui eorum quæ* Herodoto *præfiximus. Ut itaque ὕστερον πρότερον, quod aiunt, ὁμηρικῶς, verbo, quod ad illa, abſolvam, ſunt ea* Prolegomena *ex* H. Stephani *ambabus editionibus petita, ut & vocum* Herodoti *recenſio. Nos adjecimus* Lexicon, *uti quidem titulus præſcribitur, vel potius, ut mihi videtur, gloſſas notabiliorum in* Herodoto *vocabulorum. Miſit id ad nos ita tranſcriptum, quo exemplo edimus, è ſuo ms. vir nob. & cl.* Mel. Haminsfeldius Goldaſtus. *Quod conjecturæ de quibuſdam incidit obiter, ad oram poſui: alias mihi notavi bonam partem αὐτολεξεὶ ex his gloſſis exſtare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conſcripſit. Tum de vita, ſcriptis & ſtylo noſtri* Herodoti *ex priſcis aliquot Teſtimonia adjeci, quantum quidem per unum alterumque diem, quo protractum fuit hoc opus in ipſis nundinis, coacervare licuit. Tu & hanc operam boni conſule, idem rogatus, quod de priore abs te petii. Sed de carmine duplici ad me à clariſſ. & literatiſſ. viris miſſo, ſtatimque ſubjecto, volo me tibi omnino excuſatum. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris cauſa miſiſſent omittere, licet non & potui non erubeſcere ideo. Teſtari itaque libet, me amorem & benevolentiam eorum erga me agnoſcere inſigniter, animoque gratiſſimo amplecti. cætera illos partim de noſtro inſtituto non recte intellexiſſe, quum id, ut ingenue expoſui, aliorum potiſſimum veſtigiis inſiſtat illorumque exemplum ſequatur, partim præjudicio, ignoſcant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuiſſe largiores. Ego ſane quo rarius illis adjetero oculum, lucrifacere potero ruborem ſæpius. Optarem tamen τῷ δαιμονίῳ* Broughtono *Hecatoſtichon, quod in* Herodoti *& mei gratiam pangere cæpit, abſolvere licuiſſet. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot verſus ex iis quos vidi, vel* Herodoti *noſtri cauſa, & ut cæteros eliciam, adſcribere,*

Ἡροδότου λιγυρὴ Ἰὰς ἱστορίης ἀπόδεξις
Χρησμοῖ τοῖς τὸ νοῆσαι Ἑβραίων γράμματα θεῖα.
Ὄψεται, ὅσσε θέλῃ, ὅτεῳ δὴ τοῦτα μέμηλε,
Ἐννέα Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἑλίξας.
Κλειὼ ἔχει Κύρου κλέος ἐν Βαβυλῶνος ἀλώσει.
Πρόλεγε δ' Ἡσαΐας τοῖ Κύρου ἐνομακλήδην, &c.

Nec

Ad Candidum Lectorem.

Nec amplius te moror, amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignoscè erratis, quæ nos præterierunt, quum præsertim oculi invaletudo ad ocupationum mearum vim accederet, egoque alias nec è Lyncei *prosapia nec* Argi *me feram, qui tamen suis oculis credo negotium invenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumque quasi catenam, quod* consideravè debes, *trahimus continuam: adeo ut hic τὸ ἀναμάρτητον (quod alias Dei proprium solius, καὶ πρὸς ὀλίγον γῆς ἐδὸ εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνούμενον, ut cum* Aristide *hoc dicam*) à nobis *exigere velle nemo debeat, qui modo ipse hominem se natum cogitaverit. Vale & nobis fave. quod si feceris, efficies nos ad alia posthac alacriores.*

Series Eorum quæ in hoc Opere continentur.

HErodoti defensio contra ejus reprehensores, nominatim vero *Plutarchum*, ex *Joach. Camerarii* procemio in historias *Herodoti*.

Herodoti vita, ex eodem.

De dialecto *Ionica*, ex eodem.

Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquendi, illi cum *Homero* magna ex parte communia: necnon alia collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*.

Alia de *Herodoti* vocibus & varia in quibusd. mss. scriptura, *&c.* ex ejusd. *H. Stephani* prolegomenis diversis.

De vita, scriptis, stylo *Herodoti* ex autoribus antiquis, tam Græcis quam Latinis testimonia.

Quibus subjecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro ejus defensione plura nova *H. Stephan.*

Herodoti libri ipsi IX, nominibus Musarum inscripti, *Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polymnia, Urania, Calliope.* cum interp. Latina *L. Vallæ*, & recognitionibus *H. Stephani*.

Herodoti libellus de genere vitaque *Homeri*, cum interp. *Heresbachii*, ab *H. Stephano* recognita.

Appendices ad *Herodotum* de Legibus & Institutis tam Persicis quam Ægyptiacis, è diversis auctoribus, opera *H. Stephani*.

Appendix alia de incremento *Nili*, & ejus causis ex diversis auctoribus.

Frid. Sylburgii spicilegium ad *Herodotum*.

Sequuntur CTESIÆ quædam.

H. Stephani de Ctesia disquisitio.

Ejusdem de Διτλοσεαφίᾳ quorundam nominum in Ctesia præsertim: & de Excerptis ipsis ac voce Ἐκλογῶν.

Elogium *Ctesiæ Cnidii* ex *Brissonio*.

Veterum testimonia aliquot de *Ctesia*, ejusque stylo.

Series regum *Persicorum* ad *Ctesiæ* historiam ab *A. Schotto* descripta.

Ctesiæ Persicorum Excerpta ex *Photio*, cum interp. *H. Stephani*, & variis lectionibus ex editione Græca *Photii*: item cum diversis Interpretationibus *A. Schotti*: & notis ejusdem, & *H. Stephani, Davidisq; Hæschelii*.

Ctesiæ Indicorum Excerpta ex eodem *Photio*, cum iisdem quæ ad *Persica* accesserunt.

Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione *Rhodomani*.

Ex eisdem *Persicis*, *Indicis*, & aliis *Ctesiæ* scriptis fragmenta, ex variis auctoribus congesta.

Omnia cum interpretatione Latina & Notis.

Henrici Stephani Apologia pro *Herodoto*, sive *Herodoti* Historia fabulositatis accusata.

Chronologia *Herodoti*.

Variantes Lectiones & Notæ Breves ad *Herodoti* Historias; operâ & curâ *Thomæ Gale* Angli.

Lexicon Ionicum duplo auctius, ex MSS. per *T. G.*

Index Dictionum Ionicarum quæ in *Herodoto* notatu sunt dignæ.

Index Materiarum Latinus.

EX

E X

JOACHIMI CAMERARII

Procœmio in Hiſtorias HERODOTI.

QUum Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam advenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam privata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix pervenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diverſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeveravi, ut qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum uſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non unquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii jucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλιον, ὐδ' ἀτέλεσον ἰδρῶϑ' ὃν ἱδρωσα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, ut nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm judicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi uſurpant, τὸ φιλίαν ϰ τὸ μῖσος ἐλαττῶν τὰ μέγιστα, ϰ μεγαλώνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciviſſemus adverſus ipſum dici ſolere: ut intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi acceiſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, ut neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adjuvari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breviter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in utroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reverentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimum Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus

plexus est expositione sua, quàm nihili atque futiles? ut fecere, fortasse & veteres aliqui, certè posteriorum ex illo genere sophistico multi, qui nihil nisi inani quadam oblectatione animos levium quorundam afficere studuerunt; sicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè existimari potest de similibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc esse autore affirmo? Minimè equidem: sed hoc caput esse historiæ nego, quum sit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, eversiones, mutationes regnorum maximorum, opulentissimarum urbium expugnationes, successiones potentissimorum regum, celeberrimarum civitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidissimè decurrens, omnibus ornamentis conspicua est & illustris? Soluta compositione (ut Ciceroni placet) dissolutior, id est, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio insit, à quo ipso etiam præstantia quædam non abest. Narrationes sunt disertæ: indicationes expressæ & speciosæ: explicationes accuratæ & evidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum gestarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum conjectura sagax, fabulosorum verecunda commemoratio: mira ubique simplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia historiæ potissimùm famam, dignitatem, virtutem constituunt & proficiunt.

His breviter & strictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibusdam ille solet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ posuimus paulo antè, tractabuntur copiosius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & sanè veteri accusatione mendaciorum, pauca differamus: non enim certè res ipsa multa desiderat. Aldus etiam Manutius jam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam sunt illa obsecro mendacia? Quidam sanè profitentur ea se annotasse & confutasse: quæ utinam pervenissent in manus nostras. ita enim futura esset responsio copiosior. Neque desunt qui Herodoti potissimùm scripta illi satyræ insectationi occasionem præbuisse perhibeant, ut audaciam mentiendi in historia Græcorum exagitaret. Nam Athos (ut ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Hellesponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabulosas quasdam narratiunculas insertas passim historiæ, ut hujus gravitate indignas, rejiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit judicium, si non vera esse ideo statuemus quòd notis cuique rebus, moribus, disciplinæ non similia, neque rationibus nostris congruentia esse videantur, sique non nisi iis quæ facilè intelligere & animo complecti possimus, fidem habendam esse ducemus. Quàm multa illi ipsi qui hæc antiquiora falsa fictáque esse affirmare audent, se vidisse referunt & pro certis commemorant, à quibus assensio legentium refugit? Etiam posteris hoc nostris accidet, ut multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expositione inflata & amplificata esse suspicentur. Sunt sanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, ut in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuso summovet oceano, sermonibus. Cujus inhumanitatis tamen fuerit, universum genus narrationum istarum semel abjicere ut futile & vanum? Quod si fiat, omnem historiæ rationem confundi, habitúmque perverti necesse sit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non est ignotum. Hæc nobis scilicet probabuntur de sensu & cognitione oppidulorum nostrorum. Quid enim ad illa spatia, vel maximæ urbis omnium quas novimus ambitus? Itaque & Aristoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & siqua alia æqualis fuerit, quàm civitatem aut urbem, censet. Quid? de fertilitate soli Assyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de nostris arvis? Quo tamen loco ipse ignorantiæ incredulitatem refutavit. sic enim ait, *Ita bene ferè ea terra fruges ut nunquam non reddat ducena: si autem quàm potest optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata nascuntur digitis commodis quatuor. At milii & sesami quam proceræ arbores exeant, in scientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam distinguenda. Alia enim ad utilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent:

Juven. sat. 10.

Polit. 3.

In Clione, c. 193.

Clione c. 178. &c.

ut

ut Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorum altero facilè perspiceretur, meritò fuisse securos cives in tali & ita munita urbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Utrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamvis magnas, vires, infractas, neque opes invictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel ut audientium animi moveantur nova mirabilique narratione: ut de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, ut illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserо, in horum ullo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, pænè jam comperta esse existimentur: quumque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseverentur ab iis, qui non audivisse de aliis, sed seipsos aspexisse dictitent: ut nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur. Sed ab his recedamus. *Polymnia, c. 61. & f.* *Euterpe, c. 73.* *Thalia, c. 102. & 116.* *Melpom. c. 13.*

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest ut quasi mendacem incessi vituperarique autorem hunc debere putem, ut etiam, quum & aptissimè illas inseruerit, & bellissimè concinnarit, & vetustissimè composuerit, admirandus: quumque instructionem in singulis aliquam vitæ, consiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq; ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cavetque nequis simplicior decipiatur, quum addit semper hujusmodi quiddam, *Ut ferunt, Ut ego audivi, Quod veri mihi quidem simile non sit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de præcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognovi, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In conjecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (ut ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animadvertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consuevere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus ac si thesaurum invenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundùm vetus verbum) in carbones evadet. Sed paulùm etiam ad fabulas illas revertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cujusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed ut insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, ut opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen ut in gravitate hujus autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque ullo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, ut non liceat evagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, ut veluti ostentatione jactantiaque sui gloriam laudemque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, ut virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, ut aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam ut malæ & profligati pudoris fœminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamvis varia copiosaque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non in ornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, ut ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cujus fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorumque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ universa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicavit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseverare: *Euterpe, c. 131.* *c. 173.* *c. 152.* *Euterpe, c. 33.*

certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit majorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, ut in tabula magni & memorabilis argumenti, adjuncta sunt veluti πάρεργον, quibus undique illa insignis & conspicua reddatur, cujus quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, ut & voluptatem & utilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ ut fabulosa notantur, etiam monita utilia atque salutaria multa insunt, quis jam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, ut opinor, negare audet.
Clione, c. 7. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ: an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa jam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam perversionem animorum, quæ ita mirabiliter, ut divinitus effici videatur, sæpe urgentibus fatalibus casibus animadvertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine ullo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium
Clione, c. 24. metum & opinionem Sardis oportuit. Sit jam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille urbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum divino-
Melpom. c. 131. rum urbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis hon habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiva, acuta? Sed quare ego pravitate quadam
Polymnia, c. 14. animi, non vera esse potius, id est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem
Urania. c. 137. & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, deque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, ut à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi unus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut invidia odiúmve, vel (ut mollius dicam) animi certa quædam festinataque inductio quosdam ad hujuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

Nunc ad aliam majore studio susceptam & gravius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic viro magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulavit & convincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, ut pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorem, multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit at vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conviciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret convicia uterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat: ipsa etenim facilis verbisque redundans,
Sermones variis hinc lingua revolvit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Ut autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam maligne improbare videatur. Nam horum utrumque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo ut responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma

Ex Joach. Camerarii Proœm. in Herodotum

ma Græcum Eveni veteris Poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus ut ſequitur,

Eſt multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & ſimilis dicere recta labor.
His ſat erit verbum me commemoraſſe vetuſtum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cavit ne inſimulando malignitatis alterum, malignitatem ipſe quandam ſingularem ſuam proderet. Nam quum collegiſſet quaſi intimos ſenſus & reconditam voluntatem pravitatis malignorum, ad illa à ſe propoſita poſtea, ut pueri â magiſtris ſecundum capita quædam traditas materias deducere jubentur, ſic accuſationem ſuam applicavit, in autorem hunc (ut ego quidem judico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne diſſimulavit ipſe quidem neque texit cauſam iræ ac odii ſui: nam ſuam civitatem, id eſt Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (ut ait) immeritò, graviter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione ſit, quam non veritatis ſed ultionis cupiditas expreſſerit, apparet, ut illius quaſi filum ſequentes, refellere quæ congeſſit ſingula nihil ſit neceſſe. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, ſuavitatem orationis, qua jucundè commoverentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud reſpondendum cenſeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui ſibi in jurgio formoſitatem objeciſſet, Οὔτοι ἀπίθλητ' ἔδη θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem undique ita colligit: Primùm de uſu nominum aſperiore, deque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, ſi extra hiſtoriæ ſeriem alicujus vitia, vel ſi in hac laudes jejuniùs commemorentur. Præterea, quum plurimum fortè ſermones referantur, aſſentiri deterioribus. omnino enim conjecturas ſequi ad pejora, eſſe malitioſi & infenſi animi. Poſtremò, laudis adjectione veluti condire vituperationem. eſſe enim ſimplicitatis hanc ſimulationem peſſimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto iſta Plutarchus, ſed animo ſuo conquiſita in illum intulit. Quare enim uſum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (ut exiſtimo) uſus eſt diſerta & accurata oratione ætatis ſuæ, quam à poſterioris ſæculi forma differre nos quoque intelligere poſſumus. Quid autem cauſæ fuerit cur non potius illa vere & ſimpliciter, quàm mendaciter & invidè, dici ſentiamus? Egregium eſt quod conquerenti Laſthenis factioni, (quorum ſcelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſe à Macedonibus ſe nefarios proditores appellari, reſpondiſſe Philippum regem accepimus, *Macedonas eſſe indoctam nationem ac incivilem, ſolereque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obſecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit aſperius quædam, ac non mollivit appellationibus? Viſum enim ſcilicet illi fuit id dicere quod eſſet. Nam de conjecturis ſequendis deque laude & vituperatione univerſa hoc licebit unum iterum atque iterum reſpondere: de ſuo illum judicio hiſtoriam ſuſceptam expoſuiſſe: neque rectè facere eum qui ingenii ſui vires in alieno opere explicare velit, præſertim ad infamiam autoris. Ego, ut quicque retulit, ſic ſenſiſſe, audiiſſe, comperiſſe exiſtimo. Et cur non in hac potius perſuaſione perſeverem quàm illam inducam malevolentiæ, perverſitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit divina & humana, ſacra & profana. Si vera ſunt, quæ eſt contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat ſe maledicere, quum, quæ vera ſint, dicat) ſin falſa, oſtendatur falſitas. Sed quomodo oſtendit? ratiunculis quibuſdam & concluſiunculis leviſſimis. Quod quaſi ipſe ſentiret, ne hoc quidem agere ſe ait, ut mendacii, ſed ut malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, ſi poſſumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (ut vult Plutarch.) quot poſſunt opponi præclarè, & pleno ore (ut dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos ſcimus hominum primi Athenienſes curſu illati in hoſtes ſunt: omnium primi ſuſtinuere veſtitus Medici & hoc ornatorum aſpectum: ad illud autem uſque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro ſcripſit. Ac ne- *Eratone. c.* 112. *Ibid. c.* 114.

nequis Athenienſis tantum laudatos benignius credat (in quo neſcio quam ſuſpicionem corruptæ largitionibus voluntatis movet Plutarchus, temerè quidem, ut videtur, neque ipſe quicquam explanat) quid? parcène Lacedæmonios laudavit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus ſingularibus haud ullis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præſtantiſſimi.* Quid? horum cives Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione ſua ornavit? Sed hæc innumerabilia ſunt. Atque in nomen ſophiſtæ etiam invehitur quaſi probroſum: quum profectò eos, qui veluti opifices quidam eſſent ſapientiæ, & artem quandam facerent illius, ſophiſtas, ut citharistas & grammatiſtas, vocatos, & poſtea vitio hominum, (ut in aliis pluribus evenit) nomen quq; male audiſſe conſtet. Nam quòd exagitat præclaram ſententiam de inſtabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem ſimiles & alibi leguntur) nimiæ ſapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus ſit, ne ſi ita de Deo loquamur, ut humanus intellectus quæ dicuntur percipere poſſit, parum pii eſſe videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum iraſci? cur ulciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόῤῥω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit hominis colentior, nemo obſervantior, nemo pietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitavit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarum? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ᾖ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τὸν μὲν μικρὸν μεγάλων πειῶν, τὸν δὲ μεγάλων μικρόν. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quam ſint futilia quis non videt? Omiſſa autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſeque hoc conſoletur, quòd, ut ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Cræſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ adverſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγεγόνεε. Neque Xenophon ſapientiſſimus vir dubitavit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Cræſum producere. Ad alias argumentationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: ubi quàm levi utitur ratione, quòd Lampſacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum, niſi quod in literas jam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere decreviſſe. Sed cum de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui advertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facile eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit evidens. Dicit enim, *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunam in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum lunæ orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe ut tertio die in Atticam Lacedæmone pervenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cœlum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prœlii die, ſua fide affirmante utroque, venia (ut opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putaverit. De Philippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & ubique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, ut civitatem ſuam (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & peraccurata defenſione propugnavit, & in hac parte admodum vexavit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſte fert & indigne læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (ut apparet) ulcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (ut opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe lateq; vagata, ſed conſervata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes argu-

Ibid. c. 114.
Polymn. c. 104.
Polymn. c. 134. & ſ.
Hoc nomine uſus eſt Herod. in Clione, c. 29.
Clione c. 32.
Hellenicωn l. 5.
Clione, c. 207.
Eratone, c. 106. & 120.
Philippica. 2

argumentum duxit levitatis & infidelitatis illius civitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolvi oportere. Cujus mentionem à Xenophonte ſcimus ſemel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ civitates, quæ adverſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubjeciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum conſtantiſſime perduravit. *Hell. 5.* *Decretum fœderis extat in Polymnia, c. 132.*

Præterea quamvis malitioſum & pravum Plutarchus faciat Herodotum, non ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modo paulo ante defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, vivorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimumque totius Græciæ conventum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leviſſima ſcripta, plena malevolentiæ & obtrectationis, reclamantibus divinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & frivolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiviſſent ac potius exibilaſſent, vel male etiam multarum illo tanto theatro ejeciſſent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ ſolennique cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandumque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtute diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat invitos, ſed ſic ut à civitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat; illis enim parcendum decreverat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primum voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, ut Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodam ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdùm ad ſeptenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memoravit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſime confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo poſt aſperitatem vocabuli, quod de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeverus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troja; non enim (ut opinor) mollius eſt φεύγεσθαι, quàm δρηνὸν βαλέεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſervitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli vero indecorum aut turpe fuerit, adjutum ipſum alterius conſilio, non ſolum omnia commentum fuiſſe: at Agamemnonem, non unum aut alterum, ſed decem συμφεράδμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quod facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. *Polymn. c. 205. & 220.* *Calliope, c. 28.* *Polymn. c. 233.* *Urania, c. 4.*

In iis quæ ſequuntur, quod non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera involuta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmantia, vel relinquamus ſane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicique idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non perverſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primum cognita fuiſſent homi-

homiṇum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo evertere odioſumque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, ut neſcio quo pacto, quamvis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque convitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad n.

——σὺ μὲ ὺ χαλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Ὄιδα χ' ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῶδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτὸν δὴ τῶτον ἀπὸ σωδὸς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntari aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſa poſſet oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui judicio & inductione illa ad talem modum diſputavit, profectò in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, ut tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis hujus. Sed finem faciamus. Non enim jucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen ut neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (ut rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatique autoris excellentiſſimi debito.

Thucid. lib. 1. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

Objicitur autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem juvarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorem de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (ut verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & jucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) graviſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeveritati, neque ſuavitatis cujuſdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quiſque, ut lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habendum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam utilium ſententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnifaciendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum univerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima hujus autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenii præſtantiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper uſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, ut ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem hujus videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM JOACH. CAMERARIO.

HERodoti patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptum nunc etiam in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua civitate bono loco natos tradunt, ipſumque fratrem habuiſſe Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus in Samum inſulam: atque ibi lingua Ionica hiſtoriam

magnæ

magna cum cura compoſuit, relatam in libros novem: quam quum in frequenti Græciæ conventu Olympiorum recitaviſſet, ſic placuit univerſis ut ita audirent quaſi Muſas loquentes: ideóque libris qui novem (ut diximus) eſſent, Muſarum novem indidere nomina. Quum reverſus in patriam autor fuiſſet civibus ſuis tyranni expellendi, ſucceſſit quidem res, ſed invidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri ſolet ut periculorum metum patta ſecuritate obtrectationes fere ſequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos cives ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, ſua ſponte illis ſe colonis ſocium addidit: & ibi finivit vitam ſuam: ſepultusque fertur in foro. etſi quidam Pellæ mortuum fuiſſe tradidere. Ipſe facit mentionem λόγων Ἀσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conſcripſerit: de quibus tamen hæc mentio ſolummodo reſtat. Herodotum ſcribunt, quum recitaret in Olympiis (ut ſuprà retulimus) hiſtorias ſuas, audiſſe Thucydidem qui adhuc ætate puer eſſet: quumque Thucydides tum quaſi divinitus commotus lacrymas profudiſſet, animadverſiſſe hoc Herodotum; & gratulatum fuiſſe patri ipſius Oloro: hortatumque ut erudiendum curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque diſciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa invidiæ fuga & diſceſſio in Thurios.

Lucian. Herodoto, vel Etione.

Clione c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἀπὸ τῆς δ' ἀπλήτου
Μῶμον ὑποκπεφυγών, θεῖον ἔχε πάτριον.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando convertimus,

Terra, ſatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: unde fugatus
Invidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt ut aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotavit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in Olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem Olympiade LXXXVII, & Olympiade LXXXVIII mortuum Periclem *Xanthippi filium*, cujus Herodotus meminit. Plinius ubi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab V. C. trecenteſimodecimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII Olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter Olympiada VI. Sane cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & Euripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuêre à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Charon Lampſacenus paulò hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & alius, medicus.

Eratoſt. 131.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORatio Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit ut ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet ſolo Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (ut poetæ)

Pausan. Achaicis. poetæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum tenuit. Cujus gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in civitatem recepti fuêre.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. Α in η mutatur, niſi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diviſa diphthongo, itemque in genitivis nominum ος. ων mutatum eſt ex εων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt α in ε. Uſurpant Iones & ε cum ο, in genitivis nominum ις, ubi Attici ω ponunt: quum ιΘ. quoque communis ſit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accuſativo faciunt εα. Duo σσ in ξ mutant. Metaplaſmus οι, in ες, Ionicus eſt. ſimiliter & aliæ quædam ſuæ hujus dialecti formæ ſunt. Eſt & mutatio η in α. Mutant ϑ in δ. item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ϑ primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitivum in οιο, de ϑ, proferunt. ω faciunt ωϊ. Geminant conſonantes, ut σσ, λλ, ππ. Inſerunt ε, item σ. nam θα primæ perſonæ pluralis, σθα, & θον dualis, σθον faciunt. Inſerunt α in patronymicis. Iones integris & contractis verbis nominibusque & participiis adverbiisque, omnibus denique orationis partibus utuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abjiciunt. τ nominum in αι in declinatione elidunt. Utuntur reduplicatione. Utuntur & tranſpoſitione tam literarum quàm ſyllabarum. Abjiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abjiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias perſonas plurales præteriti perfecti paſſivi, poſita littera α ante ται finale, ut & in aliis. Infinitiva per ſyllabam μεν producunt. Sunt & contractiones & ſynalœphæ Ionum: ſunt & apocopæ.

Horum exempla promiſcuè ſubnotavimus, & aliis quibuſdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστὰ, pro θαυμαστά. Ἰῶν τὼ Ἰάχω, pro Ἰὼ Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμβροι, pro ἀφελόμβροι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμβύης κὴ τἄλλα τῷ ἕνεκεν, pro Διαπραξαμβύης κὴ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro, ἤδει. Δεσωότεα pro δεσωότεω. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιλήϊον, pro βασίλειον. Ἐσάμβαι, pro ἐσάναι. Ἐπικρέτεον, pro ἐπικρέτων. Κυρίλλῳ τῷ ἡμερέων, pro κυρίαν τῶν ἡμερῶν. Κιδῶνας, pro Κιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέυσι, pro ὀπὶ νοῦν ποιοῦσι. Περιέπω, pro περιέπε. Ἰεὸν, pro ἱερόν. Ὀρτὴ, pro ἑορτή. ΚεῖνΘ., pro ἐκεῖνΘ.. Ἐὼν ἔασα, pro ὤν, ἔασα. Κεχρίσμενοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὼρχαῖον, ὦἀνθρωπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄτερΘ., πανθρώπε. pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερΘ., τῷ ἀνθρώπῳ. quæ Attica ſynalœpha & in aliis reperitur: ut θατέρῳ, τῷ ἑτέρῳ. ὙδρηΘ., πόληΘ., pro ὕδρεως, πόλεως. Ἐγχειριδίοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεὰν, ἀδελφεὸς, pro ἐπὰν, ἀδελφός. Τὔνομα, μὴνΘ., ξεῖνΘ., pro τὸ ὄνομα, μήνΘ., ξένΘ.. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐδικαίευν, pro ἐδικαίουν. ΜεγαθΘ., τάμνειν pro μέγεθΘ., τέμνειν Ὁ πέωνες, pro ὀπάονες. Ὁρέων pro ὁρῶν. ραθμεώμβροι, pro ραθμέμβροι. χρεωμβίων, pro χρωμβίων. Κωΐη, pro κωμῆ. ἀνθρωπίη, pro ἀνθρωπῆ. Τυφὼ, ἄθαι, pro τυφὼν ἄθαν. quod plane Atticum eſt. Πλεῶ, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχου. Ὦρα, pro ἑώρα. Δικὰ, τριχὰ, pro δικαστὰ τριστά. ΑΥ' τύπεω pro αὐτύπτου. Ἐν τῆσι ἁμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concurſum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηξα, pro ἄδραξα, *quæ non ſolerent anfugere.* Ἐπιβατέων, pro ἐπιβατῶν. Ὁκόσον, ὅκυ, κότε, pro ὁπόσον, ὅπυ, πότε. Βυβάλιες, ὄφιες, pro βυβάλεις & ὄφεις. Ἐσσωθέντες, pro ἡσσωθέντες· & ἔασονες pro ἧσσονες. Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα pro κέρα & γέρα, contracto de κέραα, eliſo τ. Ἐξαλάδατο, ἐξαλμβύοι ἦσαν. Κατεργάφατο, κατεργαμβύοι ἦσαν. Τρῶμα pro τραῦμα, omiſſo υ. niſi magis eſt à verbo Ioniſco factum quod τρώειν illi dicunt. id eſt, πιτρώσκειν. Apud Homerum Ἐρίηρες, pro ἐρίηρει poſitum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus ΑΥ' τυκέλεες, pro αὐτοκαλδυτοί. Contrà μάρτυρσι & φύλακσι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis eſt ὄψει. Ἀπικίατο, pro ἀφίκοντο· Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μαναστῶν, pro Μιλησιῶν. Λάξις, pro λῆξις. ΟΥ in οιο ſolutio, & σθα, ac σθον, πρωτικώτερον videtur. Ὑπερώϊον, λωΐον, pro ὑπερῷον, λῷον. Κραδίη, pro καρδία. κραπεὸς, pro καρτερός· ut Homero ΚεφαλθΘ., pro ΚαρπαθΘ. Reduplicationes ſunt Homericæ

mericæ, Τετύκοιλο, ἐκλέλαθεν, πεταγών. Herodotus Ἀεραιρημένοι dixit pro ἠρημένοι. Ἐνδιῦτεν, pro ἐνδῦτεν. Ἀποδανεύμενοι, pro ἀποδανέμενοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt Poeticæ, ut Ὄσσον φέρτερός εἰμι. Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' ἀνὴρ ἐνδέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus; ut, Τὸν μὲν ἀνασῆσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδεω ἐναρέξοι, pro ἐναρέξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτός, Ionicè. Polymnia, εἰ μή τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τὸ μὲν ἔλεγεν οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic usus, εἰ δὲ ταῦτα ἐπόδωσειν ἐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως τρέπεσθαι ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀναξεις. Et rursum ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Iliad. ρ.

Ὅς ῥ' ἐπεὶ ἄρκε κάμησι κυσὶ τ' ἀνδράσι τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τι μιν ἐκ εἰῶσι βοῶν ἀπὸ πῶαρ ἐλέσθαι,
Πάννυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ δὲ χρειῶν ἐρατίζων. Ἰδύει.

Ionum sunt anastrophæ; ut, ὄρνιθες ὡς. Iliad. β,-- ἔστε ἔοικε κακὸν ὡς δειδιαπεῖν. Sic ᾧπι pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νῶϊ μὲν ἀνθρωπίνης πέρι. Iliad. β. τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆρ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκρυαὶ Ionicæ verbi substantivi; ut, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. παρ' ἔμοι γε κἀλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interposito ὧν dirimunt conjungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ ἐπὶ τὰ νέρεα ἐλίσσων, id est, ἐπιελίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά μὲ ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς ὃ αὔτως, pro ὡσαύτως. Iliad. β, καδδέ κεν ἐκχολίῳ. & Iliad. ρ, -- ἀπὸ δὲ μελινδέα θυμὸν ἕλωμαι, pro κῆρ δὲ ἐκχολίῳ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α. ἐκ δ' ἕλον Ἀτρείδῃ i. ἐξεῖλον δέ. Sic ἐπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφῄρουν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolutè, quasi adverbialiter, sæpe ponunt: μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπιγμένης εἰς Σάρδεις, *postea verò, quum exercitus Sardis veniisset.* Sic, καὶ πρὸς ἀνεπιτήμονες ἔσαν, *præterea.* Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐκ δ' αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Ἀφ' πρὸ δὲ εἵσατο καὶ τῆς. Herod. Polymn. ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, *in illo litore est fanum Dianæ.*

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adjuncto composita est; ut, ὅτι οἱ ἐπορώρη, id est, ὁ, τι ὁρῶτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animadverteret.* Iliad. β, --τέο δ' αὖ ὄπι μέμφεαι, id est, ἔπι τίνος μέμφη. Et ὤμοσιν ἐπείη. i. εἴη ὄπι τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, Θεασιὼ Ἔκλοος εἶπε φόβασάς. i. τὰς φόβας τὸ Ἔκλοος. Herod. Clione, τρία δὲ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ' ἔτεα τρία, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπόζει τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης, id est, ὄζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis usus infinitivi εἶναι, Ionicus est, hoc modo, καὶ τὲς Ἴωνας ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τῷ πρώτῳ εἶναι, *ut hæc prima quidem cura esset.* Et, οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, *in quo totum verteret,* aut *Re ipsa.*

HERODOTI
VOCABULA IONICA,
ET
Quædam Loquendi Genera, Illi cum *Homero* magnâ ex parte communia : necnon alia.

Collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*: litera *C* illius nomen, *H* hujus nomen indicante; à quo & addita nunc fuerunt aliquibus *Camerarii* interpretationibus exempla.

HENRICUS STEPHANUS Lectionis HERODOTI ſtudioſis.

Si vulgo receptum morem uſurpare, quàm meum tenere, maluiſſem, Joach. Camerarii *nomen ſilentio præteriiſſem: ac titulum huic opuſculo præfixiſſem quo hanc recenſionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum* Herodotus *ſibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus & nominatim cum ipſo etiam* Homero (*ad pleraque quod attinet*) *communia, totam ſuſcepiſſem & in me recepiſſem. Nec tamen magnum onus humeris meis impoſuiſſem: quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea ſcripſerat, meis infarciendo, eaque pro meis oſtentando, magnum oneris levamentum in promptu mihi fore animadvertebam. Præſertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenſerentur & exponerentur, ſub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam uſurpare, res fuiſſet quæ multorum exemplis defendi (ſi exempla malam defendere cauſam queunt) potuiſſet. Verùm ego non ſolùm, alienis tantummodo plumis ſe veſtire, corniculæ in morem ſed etiam vel miſcere ſuis alienas, atque id diſſimulare, vix ingenui eſſe hominis, ſemper exiſtimavi. Atque hoc & meus Theſaurus teſtari abundè poteſt. Quinetiam Paralipomena tantùm inſtitutionis grammatices (aut ſaltem eorum partem) ſcribere malui, quàm meam inſtitutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum injicere, ſimulque miſeros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen ſum neſcius, reperiri quotidie qui multo majori cum turpitudine plagiarii ſint: id eſt, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris conſarcinata, ſive conſuta, aut (ſicui Græca vox magis placet) σωρραμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia conſarcinandi, ſive conſuendi, ſive τῦ συῤῥάπτειν, calleant) impudentiſſimo novi tituli libri, aut novi ſaltem nominis autoris, mendacio, pro ſuis obtrudentes, & obtruſa venditantes, fucum faciunt: etiamſi nulla futura ſit qua vel γρῦ tam multis alienis οἴκοθεν (id eſt, de ſuo) inſuiſſe dici poſſint.*

Cæterùm, quamvis pauca illa quæ Camerarii ſunt, ita meis inſeruerim (appoſito ubique ejus nomine) ut intacta in illis omnia reliquerim, fuiſſe tamen ubi ejus interpretationi nonnullarum vocum aliquid adjicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam alias (deo favente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque ejus valde ſtudioſos, amplius juvabo. Sed malui exemplorum alicubi adjectione, aut exempli, ubi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaveram) in nonnullis, utriusque, attuliſſe.

Vocum

Vocum HERODOTI *Recenſio & Interp.*

A.

Ἄγειν καὶ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρυσί τε καὶ ἄγυσι τὰ σά. Et rurſum I, 166. καὶ ἄγον δὴ καὶ ἔφερον τὰς βοῦς τὰς Φωκαίων ἅπαντας. Iliad ε, Οἷόν κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἦκεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ ut Ionica annotavimus, illi uſurparunt. utriusque enim linguæ eadem (ut ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Paſſ. Ἀγινεόμενος. activa ſignific. *Adducens* VII, 33. ἀγινεόμενος γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ῶμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Unde ἠγορώοντο, VI, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δίκας φέρειν καὶ ἄλλοι ἠγορώοντο. Sic Hom. Il. δ, verſu 1. Οἱ δὲ θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic eſt potius *Conciliabant, Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέπεμπε, eſt *Concionem habuit.* Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (ſicut apud Thucyd. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βουλεύομαι, VII, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q. d. *Converſionem*, id eſt, mutationem, *propinquam habens*, ſive *Mutationi propinquum.* H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſivâ ſignificat. pro *Decertati ſunt:* IX, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata ſunt.* Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαήες, *Ignari, Imperiti*, IX, 45. ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαήες τυτθὸν τοῦ ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδὰς dicitur Ἀδαήμων, ut VIII, 65. ἀδαήμονα τοῦ ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit.* H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θανάτοιό μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἶμασιαὶ, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ πλινθέων ὀπτέων. Odyſſ. σ. αἱμασιάς τε λέων, *Septa ſtruens.* C.

Αἴγη, *Exiſtimatio.* C.

Αἶχμὴ κακῶς ἐσπεύαι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. VII, c. 152. de Argivis, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσπεύε, hoc ſenſu, *Quum minimè ſecundum iis adverſus Lacedæmonios prælium fuiſſet.* Quam interpretationem etſi aperte præcedentia & ſequentia confirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquam ſignificare πόλεμον, id eſt, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δορὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ uſum iſtum habere: unde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς· ſubjungit, λέγει δέπου καὶ Ἡρόδοτος ὧδέ τινων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσπευσε πρὸς τὰς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέρανε αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. ἀκολουθεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχεῶσι, κακῶς αὐτοῖς ἐχούσαις τὰ αἰχμῶν. Cæterum in compoſitione quoque nomen hoc pro *bello* uſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. ut VIII, 140: 1. ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. unde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*, Et Ἀλίζεως ac Συναλίζεως, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἀλίζεως, I, 79. ἀλίζεως τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Utitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεως. Invenitur autem & activum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compoſitum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἁλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρα, *Calida regio.* Et Ἀλέα, *Calor*, ut in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς καὶ αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν διηυρήκαμεν. Pro-

prie autem ſonat *Evitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Levamen,* & *Laxamentum,* necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν φλεγμονῇσι utitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τισὶ κάμνουσι παρέχει μᾶλλον ἀλεωρίου.

Ἀλλὰ ut ab Homero, ita etiam ab Herod. quibuſdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλλὰ τρέπειν. quo videtur ſignificari quod Gallicè dicitur, *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Livio, *Vim parare:* veluti quum ſcribit, *Alios vim parantes occidit.* III, 78. ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν πρὸς ἀλλὰ ἐτράποντο. Quibus verbis ſubjungit, ὁ μὲν δὴ αὐτίων φθάνει τὰ τύξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (ubi obſerva ſimul eundem uſum verbi τρέπειν cum alio accuſativo.) Eſtque πρὸς ἀλλὰ τρέπειν tanquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπειν, velut ſpecies. Paulo pòſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. uſurpat: ὀρέων δὲ μὲν ἀργὸν ἱστᾶσα ὁ Γοβρύης εἵρετο ὅπι ἐ χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manum conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλλὰ ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt,* vel, *Vim moliti ſunt,* aut *Totis viribus obſiſtere cœperunt.* Nam illud *Vim parare,* minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλλὰ τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλλὰ τραπόμενον πάσας σοφίας καλαφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicujus rei habeo, Contemno.* Unde ἀλογήσας, III, 124. Sic & compoſ. Καταλογέω· unde καταλογήσαντα, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum.* ut I, 167. ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, I, 87. initio H.

Ἀμείνονες αὐτὶ ἑωυτῶν, *Seipſos vicerunt.* C.

Ἀμφισασία, *Diſceptatio,* vel *Diſſenſio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, perſuadeo,* (quemadmodum πείθω utrunque uſum habet) ut VII, 10, γνόντα ἐπ' οἷσι ἄνδρας ἀναγνώσκεις βασιλῆα ἑλλάδος. ubi eſt potius *ſuades,* quàm *perſuades:* quamvis poſtea perſuaſerit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν· non ſolum *ſuaſerunt,* ſed etiam *perſuaſerunt.* Sic etiam I, 187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ſequente infinitivo καταῦσαι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus,* in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον ἐκ ὁσίου ἐμηχανᾶτο δὴ τῇ θυγατρὶ, *Is autem, ab uxore perſuaſus, rem nefariam adverſus filiam moliri cœpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς, reddidit *deceptus.* Omnemque illi excuſationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ὕπα. Quinetiam lib. III, c. 61, activæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit.* Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore ut ipſe illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Ut autem Ἀναγινώσκω, ſic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari uſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto utentem & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere,* ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere,* vel *De ſententia deducere, A ſententia dimovere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ ἐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μέλλοις, ὅπι τόδ' ἔξει τοιόνδε. Suſpicor, unum ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (ut fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὐτὸς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ ſubjunguntur, ὅπι τόδ' ἔξει τοιόνδε) ſimulque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ uſum eum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianum ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdam malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex I, 87 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem VI, 75. Eodemque modo exſtat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autem & I, 85. ἄλλον γνώσας: ubi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· ut in I, 11. μή μιν ἀναγκαίη εἰδέναι. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι, vide VIII, 63 initio, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναι-

Ἀναιμωδαι. ut I, 72 ſine, πέντε ἡμέραι ἀναιμωδέες, *Quinque dies inſumuntur.* ſive *impenduntur.* H.

Ἀνακὼς ἔχειν, φροντίζειν, ſeu ὀλιγωρεῖν ἔχειν. VIII, 109, fine, σώρυ ἀνακὼς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλεῦσαι. C.

Ἀνάπυσον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μηνὶ χρόνῳ ἀνάπυσα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειρα. contra verò rectè in iiſdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triſte nobis accidit.* VII, 133 ὅ, τι ὦν τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας σωφρονέοντι ἀνεθέλητον γενέσθαι, ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid adverſi illis contigerit.* Et ἀνεθέλησε συμφορὴ apud eundem, (ſicut dicitur ἀβούλητος συμφορά) alibi ἄχεες συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένους. II, 167. τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωνται ἐς τὸ μάχεσθαι. Sed ibi, ſicut & in Ald. edit. malè ἀνέονται. H.

Ἀνελεῖν, eſt *Reſpondere*, ut de oraculis Latini dixere. I, 13. ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα ἔσεσθαι τῆς Λυδῶν. *Si oraculum reſponderit, ipſum regem Lydorum eſſe.* Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτιον βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένους.

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἐλώτησε pro ἔτυχε II, 119, initio, ἐπὶ ξεινίων ἐλώτησε μεγάλων quum præcedenti cap. 115 dixiſſet, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α. ἀντιάσας, dixit pro τυχών, ſive ἀπολαύσας, aut μεταλαβών: ubi canit Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων Βέλτερα ἀντιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιδορὸν ἀμῦναι. Facit autem illud ἀντᾶν ut minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitivo itidem junctum, hoc in verſu, Ἄ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Ἡρωοτύπους, δι' ὅσης ἦλθε πρηΐδας. vel πρωτοβόλους, ut alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοι. Suſpicor autem priorem illum verſum mutatum fuiſſe ab iis quibus inſolens videbatur ille uſus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡδήσουσιν ἀποδρέψαντες ἐρατεινάς. H.

Ἀντίος, *Adverſarius, Hoſtis,* ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ ἑωυτέοισι σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐς ἐκπύστιον ἐλθόν. Et adjectivè, γνώμη ἀντίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans,* VIII, 119. H.

Ἀντιήμενοι ſunt Ionibus qui aliis ἐναντιήμενοι, ſive ἐναντίοι. ut initio Melpomenes καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιεμένους. Paulo poſt, δοῦρον γὰρ ἀντιεμένην σφι ἔβαλλον ἐς ἀλλήλους. At verò alibi VII, 9. cum accuſ. perſonæ, ſequente etiam præpoſitione ἐς, habente ſuum accuſativum, pro *Occurrere*, ſeu *obviam venire hoſtiliter.* H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hoſtes, Adverſarii,* πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσάμενοι, VII, 139, in fine, καὶ βασιλῆα μετά γε τοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt,* pro ἀπωσάμενοι. nili fortè hoc ipſum reponendum ſit. H.

Ἀξιόμενος, activa ſignif. pro ἀξιῶσαι. I, 199. principio, πολλαὶ δὴ καὶ ἐκ ἀξιόμενοι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item VII, 16 initio ἀξιόμενος activa itidem ſignificatione. Verùm ἐκ ἀξιόμενος ibi non eſt *Dedignans*, ſed *Dignum non judicans ſedere*, vel *rem ſe dignam*, aut, *Indignum ſe judicans qui ſederet.* Eod. cap. 16. no. 2. tamen voce activa dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν ſignificat *Exportare* ſive *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & ſimpliciter ἄγειν. C. Frequens uſus horum verborum eſt III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Diſplicere*: ut Ἀδεῖν, *Placere.* H.

Ἀπαμπαταίσε ſignificat apud Herodotum, *Crepitum emiſit.* II, 162. ὁ δ' Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἐπὶ πολὺ κατήμενος) ἐπάρας ἀπαμπαταίσε. C.

Ἀπεσὼ, *Abſentia*, (ut Democrito δυσεσὼ, *Bona conſtitutio*) IX, 84. ἐπαισχυνόμενος τὴν ἀπεσὼ τὴν μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μέν, VIII, 89. initio, Sic multa compoſita dividit, inſerta particula ὦν, ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε H.

Ἀρδὶς, *Genus teli*, & (ut volunt) *Pharetra*: ſed ſignificat apud Herodotum *Ferrum* (ut opinor) *ſagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Benevolus, Amicus.* VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια ſubſtantivi vice fungitur, VI, 83. τῶν μὲν δὴ σφι ἐν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item

ἀρθμίη

ἁρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθρα de natura equæ poſuit Herodotus. C.

Ἄση, *Moleſtia*. Et, Ἀσᾶς, *Moleſtia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ τῷ πάλαι προσβάλλῃ ubi videri poſſit neceſſe minimè fuiſſe addere ἀνδρί. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam moleſtiæ genere dicitur: nimirum de ſtomachi faſtidio, necnon de faſtidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis jactatione quæ ægrotis contingit. Unde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀοσώδεις gemino ο ſcribitur. Sic verò & Ἀοσᾶσθαι apud eundem, non ſolùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæſus, Incolumis*. IX, 5. ἀτιμωρίην ἀσινέα, paſſiva ſignif. Apud Hippocr. activa etiam. ut ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & adverb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτάρ, ſicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in uſu eſt) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. reſpondet particulæ μέ, cui paſſim δέ· ac interdum apud hunc quoque: ut IX, 115.

Ἄτλαντα, *Nefaria, Nefanda, Sceleſta*. IX, 77. & aliis pleriſque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, ut IX, 115 initio. Frequens eſt & Homero. H.

Ἀτιόντες, *Nihil curantes*. Eſt & Homerus ſimiliter uſus. C.

Ἀτρεκέως *Verè*. vel *Certò*, ut I, 57. ὡς ἐγὼ ἀτρεκέως οἶδα. Sic II, 167. ὡς ἐγὼ ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc adverbium frequens eſt apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβέως, *Exactè*. ut in Prognoſt. ἃ δυνάσθαι ἀριθμέεσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκηΐη apud Herodotum, quo ſignificatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη ſcribitur: ut ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, ſeu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Ubi profundiſſimum eſt*. Item de Iſtro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ ῥέει. id eſt, *Aequabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Navigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id eſt, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφορήν. *Qui omnium hominum maximè graves calamitates eſt perpeſſus*. ſive *gravem calamitatem*. Vel una voce, *Miſerrimus*. H.

Βασίλεια, I, 11. ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληΐη. ut ibidem ſequitur proximè βασιληΐλιν. H.

Βεβωμμένα, id eſt, θεβόητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id eſt, *Auxiliari*) apud hunc ſcriptorem, teſte Euſtathio: affertúrque & ab Heſychio. Legimus tamen & cum ου, βοηθησάντων I, 150. in medio. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (ut proxime præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, I. I, μηδὲ ὀνόμασι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare ſuum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. unde ἀνέβωσεν I, 10. *exclamavit*. Sic alibi I, 8. ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ὑπεβώσαντο I, 87. pro ὑπεβοήσαντο. Paſſivum autem particip. βεβαομμένα pro βεβοημένα habuiſti paulo ante.

Γ

Γενήτωρ, *Progenitor*, in Urania, c. 137. Alioqui vulgo recepta ſignificatione eſt *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum eſſe ait ſeptem, II, 164. & alios, ſacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Ubi Valla interpr. *Septem genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem claſſes*. Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Perſarum eſſe ſcribit. At verò I, 56. legimus τῇ Δωρικῇ γλώσσῃ, & τῇ Ἰωνικῇ. H.

Γνωσιμαχέων interpretantur *Perpendere ſuas vires, quæ inferiores ſint adverſariorum viribus*. Itaque poſſet accipi Thalia, c. 25. εἰ μή τιν' ἄλλον τοῦτον ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχησε. Significare videtur ſimpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc eſt, *Mutare ſententiam*, & *perpendere*. Urania, c. 29. γνωσιμαχέετε μὴ ἧσσον ὁμοίοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες ἢ πάλλα, ἢ ὅπῃ χείριόν σφεα εἶχον διαίρετον. C.

Δάπανα

Vocum Herodoti *Recenſio & Interpr.*

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui ſimul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον ſimpliciter cibum ſignificat, atque etiam equorum pabulum; ut, Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅπως δεῖπνον. & Εὖ ϑ' ὅς τις ἵπποισιν δεῖπνον δότω.

Δέννϑ., *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασϑαι pro βλάψαι, apud hunc ſcriptorem, ſicut apud Homerum: ut Euſtathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, II. α, Οὐδέ πυτ' ἐν Φϑίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεὶ, &c. Apud hunc IV, 198, legitur & δεδηλῆσϑαι, paſſiva ſignific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διά cum genitivo, uſum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. θείης ἄξιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ ſunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Inſectari*, & *Fallere*, & *Verba dare* C.

Διαιταν ποιέεσϑαι, *Diverſari, Habitare, Commorari.* Sic III, 51. ἢ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τέτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum eſt, non inter παῖς & δίαιταν, ut in Ald. & Germ. editione) id eſt, *Ubi diverſabatur.* ſeu, *Apud quos domicilium habebat.* At verò IX, 81. circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam*: de rege Perſarum, ὃς τοιοῦδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ὕπω οἰζυρῷ ἐχούσας ἀπαιρησόμενος. Sed malim, *Cui quum talis ſit ratio victus*, ſive, *Qui quum tali victu utatur.* Cum hoc autem uſu nominis δίαιτα, non cum illo, convenit ille qui paſſim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud Medicos ejus poſteros, qui ex eo ſunt mutuati: niſi quòd multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Perſarum comparata, planè eſt οἰζυρὴ (ut loquitur illic Pauſanias) præſertim ſi verum eſt illud,

Qui medicè vivit, miſerè vivit.

Διασφάξ, *Crepido rupium.* C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Ævum tranſigere*, ſeu *Ævum agitare.* Perinde ac ſi diceretur, *Perdurare in vita.* Apud Hippocr. Διαφέρουσι exponitur etiam *Morbum perferunt.* Atque idem & voce paſſ. Διαφέρεσθαι utitur pro *Durare*: ſi mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro ſimplici χρῆσθαι. ut VI, 11. εἰ ϑ' ὑπὸ μαλακίης τε καὶ ἀταξίης διαχρήσεσθε. In præcedenti autem cap. 10, dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo utitur & compoſito illo & ſimplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθείῃ χρήσομαί τοι πρός σε, ἢ ἡδονῇ. Et ſequitur, ὁ ϑ' ὃς μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo poſt c. 102. ἀληθείῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένῃ ἡ Ἑλλάς.

Verùm alicubi pro *Interficere.* ut I, 24. ſed ibi διαχρᾶσθαι pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compoſitum Καταχρῆσϑαι uſum hunc apud illum habet, ſi bene memini: apud poſteros quidem certè eum habere conſtat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγ.

Δικαιαι ὀργαὶ, II, 149. *Quæ ſunt juſtæ magnitudinis.* Utitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in ſignific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur ὅμοιον: quod non ſolùm *rationi conſentaneum*, ſed *proportioni conſentaneum*, alicubi interpretandum eſſe videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quaſdam expoſit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιῶν ſæpe pro ἀξιῶν, ſequente infinitivo. Propriè autem ſonat perinde ac ſi quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id eſt, *judicare rem eſſe juſtam.* III, 148. ὃς λαβεῖν μὲ διδύμους οὐκ ἐδικαίου. ubi Valla, *recipienda non putavit*: ſed malim, *recipere juſtum eſſe non putavit.* Vel potius, *par eſſe non putavit.* H.

Διφάσιον. *Geminum: ſeu Duplex.* C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Ut διφάσια τρώματα, I, 18. *Duo vulnera.* Et διφάσιαι αἰτίαι III, 122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II, 182. *Binæ imagines.* ſeu *bifariæ.* Suſpicor autem ex hoc διφάσιον Latinos mutuatos eſſe ſuum *Biſarius*, itidémque *Trifarius* ex Τριφάσιον. Quod ſi ita ſit, rectius ſcribentur per *ph.* H.

Δοξώσαι, pro quo dictum poſtea fuit δοξάζεσθαι. IX, 47. ἐπεί τε δεδόξωσαι εἶναι ἄριστοι, *exiſtimati eſtis.* Et VIII, 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξάζετο εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος. ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ubi fortaſſe aliquis ἐδοξώσατο

ut

ut ἐβώδη ſcribendum putet. Sed quid ſi ἐβώδη malè pro ἐβώδη ſcriptum eſt? & ſcribendum eſt ἐβώδη, factum ex ἐβοήδη, (ut antea βώσαι pro βοῆσαι, βεβωμβύα pro βεβοημένα, atque alia hujus ipſius familiæ habuimus) manente altero ἐδιξώθη, ſine σ, ut ἐχρυσώδη abſque litera illa ſcribitur? H.

Δυλότερος, *Magis ſervus.* Et Δυλοτέρη, *magis ſerva* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, ſeu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνιλω, *dono dedit.* II. 1, Οἵ κέ ἑ δωτίνῃσι θεὸν ὧς τιμήσωσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II, 179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea ſignific. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Viſum* eſt. IV, 145. Λακεδαιμονίοισι ᾧ ἔαδε δέκεσθαι τὸς Μινύας ἐπ' οἵσι θέλυσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. Item ἐάνδανε, circa principium Calliopes, c. 5, ſine infinitivo, εἴτε οἱ κῆταῦτα ἐάνδανε, *Sive hæc illi placebant, Sive hæc ſentiebat.*

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: ſed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere auſim quod ſuſpicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum eſſe, mihi perſuadere poſſum. H.

Ἐγκυρῆν, vide in Κυρῆν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum eſt.* Pro quo & φιλέει dicitur. Utrunque eodem loco habes, VII, 50: I. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in poſteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium eſſe cuiquam debet quin ita ſit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναται. H.

Ἐκ. Præpoſitio hæc apud Herod. uſum quendam habet, qui non animadverſus fecit ut huic loco abſurda interpretatio daretur, I, 10. μαθοῦσα ᾧ ποιηθὲν ὐκ τῷ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ὐκ τῦ ἀνδρός, pro τὸ ποιηθὲν ὐκ τοῦ ἀνδρός. id eſt, ὑπὸ τῦ ἀνδρός· ut alibi docebo, ſimulque alia hujus uſus exempla proferam. H.

Ἐκασέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum poſitivum ſit ἐκάς) *Longius, Remotius, Ulterius*: & Ἐκασάτω, *Longiſſimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licèrem, Facultate eſſe.* Sic III, 142, *initio*, τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βυλομβύῳ γενέσθαι, ὐκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non eſt*, ſive, *conceſſum.* H.

Ἐκπαγλεόμβυοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, et ad ſtuporem uſque.* IX, 47. initio ἐκπαγλεομβύων ὡς ἔστε φεύγετε ὐκ πολέμιε. Derivatum ex Ἔκπαγλος. unde & adverbium Ἐκπάγλως, apud Homerum necnon apud Hippocratem, non ſimpliciter *Mirum in modum*, ſed *Stupendum in modum.* Niſi quis *Ad ſtuporem uſque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τῦ φρενῶν, *De ſtatu mentis dejectum eſſe.* III, 155. πῶς ὐκ ἐξέπλωσας τῦ φρενῶν; Alibi in propria ſignif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσει, II, 93. ubi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Invenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω, ſed ex errore, ut opinor. Eorum locorum unus eſt II, 179, πρὸς ἀνέμυς ἀντίυς πλέειν. H.

Ἐκπᾶσθαι, pro κατᾶσθαι, ut apud Homer. unde ἐκπεμβύων, VIII, 140 extremo. Sic & Hom. Il. ζ, -- ἐσθ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκπᾶσθαι ἀναιόμβυον πολίεθρον. Vult tamen Euſtathius non minus Atticum eſſe quàm Ionicum. Quamvis autem hoc ex aliorum (ut credibile eſt) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non eſt, aut exemplaribus Ariſtophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus eſſe quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, *Acquieſcere.* C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. ut I, 80. τῷ δήτοι κῆ ἐπέσχε ἐλλάμψεσθαι ὠυτός. de equitatu Crœſi. *Quo* (inquit) *& ipſe Cyrus oppreſſum iri ſe verebatur.* Et Melpom. [V, 21] καλαλαμφθεὶς pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ἀποδέχεσθαι, id eſt, *accipere*, illis ſignificat. C.

Invenitur & λάμψεται. VII, 39. Quinetiam compoſitum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, IV, 13. Cum hoc autem uſu hujus verbi convenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ἔοικε ὁ δαίμων κῆ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Roſtrum in navi, & veluti clauſtrum regionis.* Et de portis, χαλκὸν δὲτ' ἔμβολα, Phœniſſis. C.

Ἐναγί-

Ἐναΐζειν, vide in Καθαγίζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ evirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. ſed ibi ἀνανδρίας vocat. Aliqui annotarunt ἐνάρεας eſſe *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνεῖκαι, eſt ἐνέγκαι. C.

Ἐννώσας, id eſt ἐννοήσας, *Quum intellexiſſet*, Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνένωσο, τὸ χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι ἐπελθεῖν, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animadverterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimiſſione, ſeu amandatione uxoris V, 40. Vide Euſtathium, qui & uno verbo Ἀπαζύσιον exponit. H.

Ἐπαΐσας, *De quo auditum eſt aliquid.* ut II, 119. ὡς ἐπαΐσας ἐγένετο τοῦτο ἐρασμένου. *Poſtquam auditum fuit eum hoc feciſſe, vel Innotuit, Compertum fuit*, ſive *Compertus eſt.* Sic VIII, 128, ἐπαΐσας ἐγένετο προδιδόης. H.

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, paſſim. H.

Ἐπὶ ξυρῷ τοῦ ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitivo quoque *Ad* ſignificat. ut ἀπαλλέοντας ἐπ' Ἀλύπῳ I, 1 extremo. Quod & ipſum planè Atticum eſt. ut ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος. Hæc ipſa præpoſitio ἐπὶ cum dativo interdum ubi potius moris eſt uti præpoſitione ἀπὸ cum ſuo genitivo. ut I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, ſequendo vulgarem ſermonis formam, ἀπὸ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem ſunt hunc præpoſitionis hujus uſum quidam ex poſteris: quorum ideo loci mendi ſuſpecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζέσαν ἐπὶ μιᾶς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κυβέλης νυμφῶν. At verò ubi hæc præpoſitio genitivo juncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἔπιπλα, *Supellex.* C.

Ἐπίστασθαι non ſolùm pro *Scire, Noſſe:* ſed alicubi & pro *Exiſtimare.* In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, ubi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Jupiter ἐπίσιος I, 44. C.

Ἐπιστρεφέως, *Accuratè, Vehementer.* Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτεξ, *Vicina partui*, I, 3. C.

Adjuvat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi perperam apud eum ἐπιτέξῃ, & ab aliis ἐπιτόξῃ, pro ἐπίτεξ ἦ, in hoc Περὶ γυναικ. loco; φημὶ ὦ γυναῖκα, ἢν ἐπίτεξ ἦ. H.

Ἐπιφρίζεσθαι, *Excogitare. Perſpicere, Animadvertere:* in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpſich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animadvertiſſet illum hæc facere.* H.

Ἔρχομαι φράσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere.* Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus.* C.

Ἐς τὸ, ἕως ἔ, *Donec. C.*

Ἐυ'εσῶ, ea forma qua alibi ἀπεσῶ. Videtur autem dativus illius nominis δύεσω, videlicet δύεσοῖ, quod margini adſcriptum eſt I, 85, vera eſſe lectio: & δύσηνίᾳ quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἐυ'μαρίη, *Stercus.* C.

Ἐυ'τ' ἄν pro ἐπειδ' ἄν. C.

Ἐυ'φρόνη, *Nox.* ut IX, 38. ὡς δὲ φρόνη ἐγένετο. Itidemq; Ἐυ'φρόναι, *Noctes.* H.

Ἐυ'χαρίσως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέσων pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέσοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpoſ. ἐπί. ut ἔχονσας ἐπὶ σφίσι, eo fortaſſe modo quo Galli, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en avez-vous?*

Z

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita.* Et Ζωὸς, *Vivus.* ut & Odyſſ. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάρεια, Odyſſ. ϑ. & Ζωρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamvis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: ut I, 38. genitivus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto πορφυρῆν ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H.

Ἤθεα, *Domicilia*, id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari, Offendi.* C. Vide Περιημεκτεῖν.

Θ.

Θαλία, *Convivium lautum et opiparum.* Si à θάλλω derivatur, ſonabit quaſi quis dicat *Convivium florens*, ut in Theſauro ſcripſi:

ſed addidi vocem *lætum*. Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde ac ſi diceretur *Convivium lætum & quaſi florens*. Verum apud Herodotum (ut & Bud. ſcribit) non tantùm eſt *Epulum* ſed etiam *Dies feſtus*. Sic autem in iſto ſcriptoris hujus loco in principio cap. 27. ἐν ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla uſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant*. Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic non poſſit. H.

Θοινίζειν. *Cibo, Paſco.* Factum ex θοίνη, ita ut ſonet quaſi quis dicat, Θοίνῃ παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accuſat. perſonæ & dativo rei, πρὸς τὸ ἑωϋτῆ δεῖπνον τὸ μὲν ἐκεῖνος σαρξὶ τῇ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortaſſe rectius τῇ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiendum fuerit κατά. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορτὶ non Θορὸς habet editio Baſilienſis Hervagii, unde ſumpta hæc Camerarii fuerunt: ſed hunc tamen θορὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θορτὶ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θυρὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intellige *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, ut II, 93. principio, ἀπορραίνοντες τῇ θορῇ: apud Hippocratem, ut quum ſcribit libro De morbis ſecundo, διέρχεται οἱ θορὸς πολὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum exiſtimarint. Obſervandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens*; ut θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Ægritudinem alicui afferentia*, ut loquitur Terentius. Poſſis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert*. Quoniam autem Homerus quoque iſto compoſito utitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) poſſis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia*. H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros uſitatum, quendam uſum habet qui apud cæteros vix occurrat, niſi ex ejus imitatione. Jungit enim genitivo: ut quum lib. I, cap. 1. dicit, ὠνέετο τῶν φορτίων τῶν σφὶν ὧν θυμὸς μάλιστα. id eſt, *quorum maximè* (vel *potiſſimum*) *erat illis cupido*.

Θύσανοι, id eſt, κρωσσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis*. C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea ſcriptum fuit: ſed ne geminetur σ obſtat quantitas ſyllabica, quum prima brevis ſit apud poëtas: etiamſi licentia utentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producunt, ut metrum poſſit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibuſdam exemplaribus. H.

I.

Ἰθαγλυὲς, *Germanum, Nativum*. II, 17. ἐκ ἰθαγλυέα σώματά ἐϛι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non ſunt oſtia nativa, ſed foſſilia*. C.

Uſus eſt hoc vocabulo non ſolùm Homerus, ſed Hippocrates quoque: ſed uterque paulo alia ſignific. quàm in loco qui modò ex noſtro ſcriptore allatus fuit. Legimus enim Ὀδ. ξ,

—ἀλλά με ἶσον ἰθαγλυέεσσιν ἐτίμα.

ubi ἰθαγλυέεσσιν ſonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγλυὲς κύημα poteſt quidem fortaſſe exponi itidem γνήσιον, ſed alia tamen ratione. Eſt enim conceptus verus, & qui à falſo, id eſt, à mola diſtinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum poſſint. H.

Ἰθὺς & Ἰδὺ pro εὐθὺς & εὐθὺ, itidémque Ἰθέα pro εὐθέα, ſicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τοῦ ἰθέας exponit ἐκ τοῦ περφανῶς & παρδύ· hunc ejus locum afferens, III, 127. ἐκ μὲν δὴ τοῦ ἰθέας τρωθὲν ἐπ' αὐτὸν ἐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. Eſt enim reponenda apud Suidam hæc ſcriptura, οἰδεόντων una voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura ſuper hoc loco in his verbis, Οἰδέοντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένοις, unde Οὐκ ἰκνεομένοις & Οὐκ ἰκνουμένοις, *Non debité*. & μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ, *Magis quàm conveniret*. Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς αὐτὸν ἐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῶν Σπαρτιητέων. Paulo poſt eod. cap. ἔτι ἰκνουμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici ſermonis ſtudioſi ſunt gratiam, hîc quoq; faciam, ut quàm bene conveniat hic adverbii iſtius uſus cum eo quod Gallicè dicitur, oſtendam. Quum enim adverb. ἰκνουμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat,

habeat, quod eſt *venire*, Gallicè *venir*: animadvertendum eſt iſta verba, ἐκ ἱκνεομένου βασιλεύει, poſſe ita Gallico ſermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner*. Eſt autem *vient* à Latino *venit*, (litera i. ex fine ad principium tranſeunte) Ionicè, ἐκ ἱκνέεται. perinde ac ſiquis diceret, ἐκ ἱκνέεται ἐς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, ἐκ ἱκνεομένου βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret ſermo Gallicus, *Il ne luy touche pas de regner*. Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον ἢ ἱκνεομένου, exemplum tibi ſuppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον ἢ ἱκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον ἢ ἱκνεομένου dixiſſet μεζόνως· utens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον ἢ ἱκνέομένου, id eſt, magis quàm convenit, ſive magis quàm par eſt, is dici poteſt illud ποιέειν μεζόνως, quod Ionicum eſt pro μεζόνως. quaſi dicas, *majorem in modum quàm oporteat*. Sed Valla malè hunc locum cum vertit, non ſecus quàm ſi verba illa μᾶλλον ἢ ἱκνεομένου non ad ὁμιλέειν ſed ad ἀκρητοπωλεῖν, ſive ad ἀκρητοποσίην (ut ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo adverbio uſum eſſe, & quidem alicubi ſignificare apud illum *Quantum par eſt*, *Quantum ſatis eſt*; ut quum dicit, γάλα πίνειν ἱκνεομένου. Apud eundem ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Convenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco ſcripturam ἱκνεομένῳ· è loco libri De fract. ἐν τῷ ἱκνευμένῳ χρόνῳ, & dici, ἱκνεύμενον χρόνον non minus quam ἱκνεόμενον, in uſu eſſe. quaſi verò illam quoque ſcripturam Græca lingua poſſit admittere, ac non jubeat nos vel ἱκνεύμενῳ vel ἱκνεομένῳ dicere. Cæterùm hujus generis loquendi aptum habemus hoc quoq; exemplum, προγηράσκειν ἢ χρόνου ἢ ἱκνεύμενου, *Seneſcere ante debitum tempus*. Et quaſi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & ſimpliciter, *Ante tempus*, dici poteſt. Poëtæ autem dicerent etiam (ut opinor) *Ante ſuum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες ἐχ' ἱκνέμεναι (ſed malo ἱκνεόμεναι) pro *curis intempeſtivis* at verò illud, ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat. VI, 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορεῶς ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertimque illa vox activa. Eſt autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Sciſcitari*, *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορεῶς, *interrogari*, *Inquiri*. II, 19. Ἱστορέων αὐτὸς ὧτινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὸν ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòſt, πολλά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον. Sic I, 61. μὴ ᾖ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε καὶ μή, φέρῃ τῇ ἑωυτῆς μητρί. *Dicit matri ſive percontanti ſive non*. Sed Valla longè ἱστορέειν hic eſſe putavit *Enunciare*, ideoq; alienum ab hoc loco ſenſum commentus eſt: ut tibi patebit ex collocatione verborum ejus cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱστορέεως I, 24. legitur, ſed ita ut activam potius ſignific. habere videatur. H.

K.

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: ut quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, *vel Tum etiam*, & ſimiliter C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſive τὸκάρτα. Euſtathius tamen in librum iωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmum ante adverbia. H.

Καταγίζειν, ut καταγίζειν πυρὶ, *Igni conſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum eſt Καταγιάζειν· ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομένῳ, I, 202. Sed (verum ut fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς καταιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius χοὰς ὀπιφέρειν, vel θύειν τοῖς καταιχομένοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd καταιχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolum autem *Inferias mittere*, dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (ut etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι uſurpat ut alii καταγνῶναι. H.

Καταπρηΐξεως interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τοῦ πρηΰς deducto vocabulo. ut Thalia, c. 36. extremo, ἐκαταπρηΐξεως, de iis qui Crœſum conſervaſſent. Et non minus in fine ejuſdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpſich. c. 105. poſſe ita accipi videtur ut ſit à verbo ἰκάω Ionico, & ſignificet, *Progredi longius*, aut *effugere*, ſimilève aliquid. C.

Καταφεύζομαι, vide in Ἐπφεύζομαι. H.

Κατέδησαν φῶτα ἔξ), II, 174. metaphora reſpondente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vaſtare, Populari*; veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τὴν χώρην. itidemque paſſive, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi hujus uſum ſumpſit Herodotus ex Homero, utente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν· ut Odyſſ. χ. --ὅτι μοι κατέκειρετε οἶκον, *Depraedabamini domum, Spoliabatis domum.* Herodoti autem exemplo uſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H

Κεραΐζειν, *Diripere, Sternere.* II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τῷ ξείνῳ κεραΐσας ἦκεις. Et Homer. --ὅδι περ Τρῶας κεραΐζε καὶ ἄλλυς. C.

Κῆ, ut πῆ, item Κῃ ſine accentu, quum eſt particula παραπληρωματική, id eſt, expletiva. Exemplum illius extat I, 32. extremo, σκοπέειν ὃ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τελευταῖον κῆ ἀποβήσεται. At hujus exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124. σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κῃ. H.

Κληδὼν & Κλεηδὼν, *Rumor, Fama, Omen.* χαῖρε ὦ κλεηδών. Odyſſ. υ. C.

Κυζημάτων, Euterpe, c. 2. *Vagitus puerilis:* ſignificatio πεποιημένως, ut videtur Cam. Quamvis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*ut videtur*) *facta.* vel potius *huic vocabulo data.* Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio.* I. 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔθετο καταστήσας, *Hanc rationem primus inſtituit.* vel, *Ita res regni ordinavit.* Item, II, 13. ἔφυγον ὑδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga.* Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἑκάστους. C.

Κυρίδιος, ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit uxor, quam duxit dum adhuc eſſet κόρη, id eſt, *virgo*, & quidem *juvencula*, ſive *juvenilem ætatem non excedens.* Sic in Clione, cap. 135. Γαμέεσι δ' ἐνίοις αὐτῶν πολλὰς ἅμα κυρίδιας γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κυρίδη dicitur. Sic Il. ν, Οἳ μεῦ κυρίδιον ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ Μάψ οἴχεθ' ἁρπάξαντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλλῆος θείοιο κυρίδιον ἄλοχον δώσειν. Verum & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρέω cum genit. τυγχάνειν, ſive τυγχεῖν. Item Κυρῆσαι. ut I, 59. circa finem, ἔδ ἔστι τε τῷ δήμῳ φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτῷ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere.* Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio jungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi jungi videmus. Legimus enim apud illum, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit.* Ubi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐς τυχεῖν, ut lib. VII, 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum.* Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, ut in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eveniet.*

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem* exercere, vel potius *comeſſationes.* In Clione, cap. 21. extremo, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. ubi interpres vertit, *& inter ſe comeſſationibus uterentur.* Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamvis conſequi illas περὶ καμαζόντων compotationes plerumque videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus κωμάζειν prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putavit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minùs præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorem, præſertimque hoc poſterius: ut lib. III, c. 150. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον.

Λ

Λαλέειν, unde Διαλαλέειν I, 114. Et Λελάθηκε, IV, 79, νῦν ἔτος ὁ δαίμων καὶ τὸ ὑμέτερον βασιλέα λελάθηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει; legitur & λάβε, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισήϊα, *Parmæ*, aut *Peltæ.* C.

Λαύεα, *Angiportum.* ut & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo, Colloquium.* In Euterpe, c. 32 ἀποιέεσθαι ἐς λέσχην ἐπὶ τοῦ Νείλου, *mentionem factam* dicit *Nili.* Et Calliope, c. 70. γνωμένης λέσχης, *verba quum fierent.* Et Ἔλεσχα· ut I, 153. ἐκ τῶν Ἰώνων παιδία ἔσαι ἔλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur.* Et Περιλεσχήνευτος, II, 135. *Celebris.* Et apud Heſiod.

λέσχη,

λέχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, ut apparet, dictus. Odyss. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὖδειν χαλκηΐων ἐς δόμον ἐλθών, Ἠέ που ἐς λέχην. C.

Λαΐζειν, *Rapere.* C.

Λιπαρείη τι ἡ ἀρετὴ, IX, 21. *Constantia* (seu *tolerantia*) *& fortitudine.* Λιπαρέετε μένοντες, *durate,* Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεὶ τε λιπαρίειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perseveraret in flagitando.* C.

Λόγος, etiam *fabulam,* id est, μῦθον, significat; ut Clione, cap. 141. ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιὸς, &, Ἑκαταῖος λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid,* seu *Secum perpendere.* C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare,* eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdavit vultus,* de facie mutilata. Sic enim apud nostrum scriptorem Zopyrus seipsum λωβᾶται, III, 154. Atque ut hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβιον ἀνήκεστον) sic paulo pòst, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac parvo intervallo sequitur cap. 155. λελωβημένον signific. passiva. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ ῥ' ἂν Ἀτρεΐδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc postremum me injuria affecisses.* vel, *contumelia.* Λωβᾶσθαι etiam invenitur & quidem apud Hippocratem. Ac significationem passivam habet λωβέονται in hoc ejus loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. ubi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur.* H.

M.

Μελεδωνὸς, *Curator,* vel *Curatrix, Cui cura rei alicujus demandata est, Præfectus alicui rei, seu alicui negotio.* l. II, c. 65. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χοιρίδων, καὶ ἕρσενες καὶ θήλεαι, τῶν Αἰγυπτίων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῷ θηλέων. Item, περὶ οἰκητῶν μελεδωνόν, III, 61. quod repetitur & c. 63. seq. Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τὰς νοσεούσας. H.

Μέμονα, sequente infinitivo, *Fert animus hoc facere, Animatus sum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ποιεῖσθαι. Sic Homerus Iliad. σ, —μάλιστα δ' ἀμφὶς ἀριδμὸς Ἕκτορ Ἐλενέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitivo, & ad eandem rem significandam, paulo antè, Ἐλενέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutavit sententiam,* seu *quem pœnituit.* H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id est, τινές. II, 36. Τοῖς μετεξέτεροι καλέουσι. C.

Μῆνις, ήτος & ἴνις, ητος, *Vehemens ira.* C.

Μῆχος pro μηχανή. ut II, 181. τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶδε μῆχος. Estque reponendum hoc ipsum verbum, & lib. IV, cap. 151. non longe à princ. pro μῆνις. Utitur & Homerus: ut Iliad. β, --ἀλλὰ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Ut autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc scriptore dicitur, ita vicissim πάθη pro πάθος,

Miy-dicunt ἀυτόν. C.

Μύδρος, *Candens massa;* ut μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος διάπυρος. ut ille philosophus dixit: solem esse μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Dissecare,* Hom. μισυλλόν τ' ἄρα πάλλα. In Clione, c. 132. Διαμυσίλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, *secta in partes victima.* C.

N.

Νεωχμῶν, *Novare,* id est, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, ut communiter, *legem* significat: ut, I, 29. Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι κελεύσας νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *instituta:* quæ & νόμαια: ut Thalia, cap. 38. ὕτω νομίζουσι πολύ τι κάλλιστα τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔχοντες εἶναι. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ ὅτι αἰνὸς χεῖρας φοίνισσι. *Et consuetudinem ac morem.* Ἐπ' ἐξαπάτῃ τῶν δυ ποιεῦντας νόμος ἐστὶν οἵ, in Clione, cap. 90. Significat & *Pascua:* ut apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio:* ut νεμὸς Θηβαίος, Μενδήσιος. Et *classis:* ut νομοὶ φόρων, in Thalia, c. 90. *&c.* Atque hæ posteriores duæ significationes, sunt acuti nominis. Est & *modorum* appellatio: ut de Arione, I, 24. νόμῳ τῷ ὀρθίῳ διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuisse, & concini solitos voce altiore. Ἐν χειρῶν νόμῳ, significat, *In conflictu, Consertis manibus.* C.

Νυν, particula ὡσπαραπληρωματική, id est, expletiva, passim apud hunc scriptorem, post μὲν. Ac statim initio primæ Musæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μέν νυν respondet δὲ in altero membro; ut lib. II. circa finem. H.

Xerxes

Ξ.

Ξενίω & Φιλίω & Ὁμιχμίω συνθέσ & Διαλύεσθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli conjunctionem & diſſolutionem ſignificat C.

Ξυρὸν, *Novacula.* Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo utitur VI, 11. ὅτι ξυρῷ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῶν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι. Exſtat idem loquendi genus (quod proverbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quod ἵσταται eſt apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυρῷ ἵσταται ἀκμῆς,
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo proverbiali genere loquendi exponendo uſurpari ſolet vox *Diſcrimen*: quæ tamen utrique parti convenire non poteſt. neque enim dicet aliquis *ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita*, ut dicet *diſcrimen de amittenda*: neque *diſcrimen de libertate ſubbeunda*, ut *diſcrimen de ſubeunda ſervitute.* Hoc conſtat eos dici ὅτι ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἵσασθαι, vel, ὅτι ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipſo temporis articulo velut opprimuntur, quo vel proſperam vel adverſam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quamvis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, levi manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod proverbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe.* Unde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit.* H.

Ο.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſive quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, *quarum tumor nondum reſedit.* In Thalia, c. 127. ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Utique rebus nondum ſatis fundatis.* Sic autem & eod. lib. c. 76. ubi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus.*

Οἴχωκε, pro ᾤχετο. Et Iliad. β, ὅτι σῆθος σωοχωκότι. C.

Ὅκως pro ὅπως. *quomodo.* ut III, 116. ὅκως μὴ γινόμενος. & paulo ante, ὅκως δηλαδὴ ὅτι τὰ ἐπέκεινα. Sed alium etiam uſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. ut in Clione, c. 11. ἐώθεε γὰρ ἐκ πεδίου, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ubi redditur *quum* vel *quoties vocaret.* Sic ὅκως νοι *quum* vel *quoties plueret.* Atque ita plurimis in locis utitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes projici vel potius devolvi ſoliti: quod à roturditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadriſyllabè, ὁλοοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, ubi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ὂν τῷ τρέχειν. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo.* ut II, 167. ἤκιστα ὦν Κορίνθιοι ὄνονται τὲς χειροτέχνας. ubi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices.* Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται, Od. φ.

Ὅπι interdum pro διὰ τί. ut III, 78. εἴρετο ὅπι ἐ χρῆται τῇ χεϊρί. Sic II, 19. circa finem, καὶ ὅπι αὖραι ἀπιπνέουσαι μοῦνος πάντων ποταμῶν ἐ παρέχεται. H.

Ὅπι τάχος, pro ὅπι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitiſſimè.* Vel, *Primo quoq; tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅπι μὴ ſignificat εἰ μὴ, *Niſi*, *præterquam*, & ſimilia. C.

Οὐδαμοί, id eſt, ὐδένες. C.

Π.

Παεακτῶσαι, *Introducere.* C.

Παεαμέμνημαι alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibuſdam in locis compoſitum ὑπομέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam.* C.

Παρέχει μοι, ſequente infinitivo pro ἔξεσι μοι, *Licet mihi*, *Penes me eſt*, *In me ſitum eſt.* III, 142. H.

Παριδὼν, I, 37. ἅτε τινὰ δειλίην μοι παριδών. Et paulo poſt, c. 38. ἅτε ἄλλο ὐδὲν ἀξιοῦντι παριδὼν τοι. Utrobique pro ἐάσιδὼν poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Divites*, *Opulenti*, Αἰγινητέων ὦν οἱ παχέες, ubi interpr. vertit *proceres.*

res. Nam ſæpe hi ſunt ex illorum numero. H.

Περιημεκτέω, ῶ, idem cum ſimplici Ἠμεκτέω ſignificare videtur: videlicet *Ægre ferre, Graviter ferre, Indignari:* atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod fit querendo, ſive quiritando: Unde factum eſt ut III, 64. περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate queſtus.* Sed VIII, 109 initio, abſque ullo caſu ponitur περιήμεκτον. Apud Suidam & περιεμεκτήσας (non περιημεκτήσας) & περιμήκτον, non περιημέκτεον. At verò illius περιημεκτεῖν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχήνδυτος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: ut *Arboribus clauſi circum.* vel *Circa*: ut *Corpora multa virûm circa.* C.

Πεοτύμβια σιτία, id eſt, ὀπτώμενα. πέσσειν enim *Coquere* & *Conficere.* ut Homero quoque, metaphoricè, ἥρεα πεσσέμεν. C.

Πίσυνος, id eſt, πεποιθώς, *Fretus:* ut & Hom. ἀνορέῃ πίσυνοι καὶ χάρτεϊ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreſte, θυρώδη τε πίσυνος καὶ μαθεῖν παῤῥησία. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito.* lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τι φωνῆς ἀκοῦσαι. C.

Σ.

Σαγάρεις, *Secures, aut Bipennes, aut aliud barbarici teli genus.* Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac non potius credendum eſt illum σαγάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere.* ut Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρῆ. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, *d.* C.

Σακκέω, *Excolo,* in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν ῥήγηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι. ubi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, uſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam χρήματ' ἐσσακιζόμενοι. Quinetiam ἐσσακίζειν ſ' ὁδῷ eſſe ait τὸ περικόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδῷ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim evacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam ſaccularii fures, ſive ſacculorum fures: quum Heſychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενῶσαι λάθρᾳ κλοπὴν τὴν σάκκου. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (ſicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκος etiam non σάκκος ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σπέρχειν, *Adverſari* & *offendi.* Et Σπερχθεὶς *Perturbatus.* C.

Συγγινώσκω (ut admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari uſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo utitur. VII, 13. νῦν μοί τοι συγγνὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ubi συγγνὺς eſt, *poſtquam mecum reputavi hanc rem*, vel *conſideravi*, ſeu *perpendi.* Sic in fine cap. 3. lib. IV. μανθάνετε ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem uſum eſſe verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Theſauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. ubi infinitivo jungitur, Ξέρξης δὲ οἱ ὃ συγγινώσκων λέξειν ἀληθέα. q. d. *Non aſſentiens ipſi vera dicere*, ipſum videlicet. q. d. *Non conſcius ipſi veritatis.* In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκομεν ἀυτοῖσι ἡμῖν ὑποίησαι ὀρθῶς, magis proprie reddi poteſt, *Conſcii nobis ſumus.* Quinetiam voce paſſiva utitur alicubi hac in ſignific. ut V, 86. ἑωυτοὺς συγγινωσκόμενοι εἶεν, καὶ τοῦτο εἰρξαν. Ubi autem dicit, VI, 92. ἔτε συνεγινώσκοντο, ἦσάν τε ἀνδραδέστεροι, ſignific. *Non agnoſcebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur σωτρίψας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem C.

Σωαλίζω, vide in Ἁλέες.

Σωαμωρέειν, *Vaſtare, Perdere.* Et Σωάμωρος, *Noxius.* C. Sed ſcribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione verſaretur.* H.

Συρμαίζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii ſuccum quempiam fuiſſe putaverunt. C.

Συσπουδάζω τινὶ, ſequente infinitivo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adjuvo ad aliquid efficiendum*, vel *Studium meum alicui ad aliquid præſto.* At verò Ἐπισπουδάζω & Ἀποσπουδάζω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T.

ΤἈρσας καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Areolas arundineas, ſuper quibus lateres areſcerent.* Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et

remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Evidens.* δι' ὄψιν ὀνείρου ἐτελείου. I, 121. Et, τὰ τέλεα τῶν προβάτων, I, 183. *grandes oves.* C.

Τέλη, *Impenſæ, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. ut I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τεοῖσι ὄμμασι, I, 37. H.

Τετρύχθαι, *Afflictum eſſe.* C.

Τὸ, paſſim pro ὅ, id eſt *quod* relativum. Sic I, 51. εἰδώλου τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante, τοῦ ἐπισάμενος τὸ οὔνομα. pro οὗ, *cujus nomen quamvis ſciam.* Sic alibi ὀν τῷ pro ὀν ᾧ, *in quo.* Pluralis autem genitivus τῶν, quum eſt articulus præpoſitivus, interdum voculam τις interjectam habet inter nomen cum quo junctus eſt. ut I, 51. τῶν τις Δελφῶν, pro τις τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν τις.

Τριφάσιον, *Triplex*: ut διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate uſus, Eo quod res erat.* Et τῷ ὄντι γε, *Revera.* Et κατὰ τὸ ἐὸν *Secundum veritatem.* C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita ſunt.* uſitata parentheſis Herodoto. C.

Τὠυτὸ, id eſt, τὸ αὐτὸ, ſimilitudinem & æqualitatem & conjunctionem ſignificat. κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipſum quod Græci memorant.* Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ λέγονται I, 142. *eadem lingua utuntur.* Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de conſenſione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, *quum conveniſſent.* C.

Υ.

Ὕβρις, *Petulantia & laſcivia*: ut de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιηρὸς, id eſt. ὑγιεινὸς, *Sanus.* C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire*, ut II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι uſum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico:* ea in ſignific. qua dicimur conſilium noſtrum alicui vel cum aliquo communicare (utriuſque enim exempla inveniuntur) & qua Cicero dicit, *De ſocietate multa inter ſe communicarent.* lib V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ἐπείτε γε δὴ πρήγματα μεγάλα καταρτήσασθαι, ἀπίκεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑποθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, ut tecum de iis communicem.* ſed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam.* Sic VII, 8: 1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑποθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύῃ γε τὰ ἀπόρρητα τῶν πρηγμάτων ὑπεθέτο. Utitur vero & activa voce ὑποτίθημι eadem in ſignific. ut videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, c. 98. προμαχεῶνες λιθοισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus.* Et φαρμακοῦσθαι, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγυος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φώρ, *Fur.* C.

Χ.

Χρᾶσθαι, ſeu τῇ χρῇ, vide in Ἀλκμ. Χρᾶν. *Reſpondere*, id eſt, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *reſponſum Pythia hoc reddidit.* Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi ſit.* Inde & Χρηστήριον· ſed hoc communius. C.

Χρῆμα. ut, συὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, συεννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὦρίω ἔχειν, I, 3, *Reſpectum habere*, aut *curam.* Et, ὀδεμίη ὥρη ἔσται, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit.* C.

ALIA DE *HERODOTI* VOCIBUS,

ET VARIA IN QUIBUSDAM MS. SCRIPTURA, *&c.*

Ex ejuſdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur ut à quibuſdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit ubi vocabulum ἀτίοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe uſum. Nam ἀτίοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſive τὸν φρένα· unde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτίοντα, ego vel ἀτίοντα (fuit autem facilis lapſus ex ἀτίοντα in ἀτίοντα) vel ἀτίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditavit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πλέονον ἄνδρα τίει, ἀτίει δ' περιχρόν.

At verò ἀτίζων, pro κηλαφεόντων apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum ubi vox ἀτίοντες uſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitavi, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare judicio neceſſe habeas, hæc ſunt, ἀγινέειν, mutatum in ἀγινέειν· & εὐμαρίη, in εὐμαείη· necnon δορὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in δοεῖ. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum injicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt εὐμαείη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ἀποπάλλω (quod illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπιτρεφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitavi, Suidam teſtari, Herodotum eſſe uſum pro ἀπατητικῶς, id eſt, *Fallaciter*, *Deceptoriè* (ſi & hac uti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantum ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam ejuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis uſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, δυὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco ubi dicitur, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt uſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo ut hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at at in cæteris illis locis ubi genitivus jungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem hujus loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideoque lector eam ſe à me expectare non immerito dicturus eſt, oro ut meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit.

Simul autem inde discès, non minus Atticis quam Ionibus usitatum illud loquendi genus fuisse, quum & Aristophanes eo utatur. Ac sunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ parvo intervallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interjecta sunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χλῶες in editione Basilienſi, paulo ante dixi) postquam ὤρλω ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subjungit, *Et*, ἐδεμίη ὥρη ἔσαι, *Nihil momenti attulerit*. Quæ tamen interpretatio convenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τὸ σεωϋτῆ ϛεατὸν τὸ ἐδεμίη ὥρη ἔσαι ἀπολλυμένης. Sonant autem hæc, *Cujus amissionem nemo curabit*, vel, *De cujus amissione nihil pensi cuiquam erit*.

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cujus mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliviscar. Id autem est de vocabulo Ἐγκόλῳ. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκολον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adjectivo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantivum esse nomen posse existimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem mihi hanc opinionem quatuor noſtri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινόν τινά σφι ἔγκολον ἀμφὶ τῷ περιπλακισμὸν ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ τινὰ ἔγκολον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te jubeo in duobus locis sequi participium ἔχων, in uno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκολον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. ut perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν τινά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui supereſt ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀξυάμης ὁ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, ut habet posterior hæc editio, non ἐνέιχεε, ut in priore legebatur, (Aldinam & Basilienſem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Jam vero & absque adjectione dici ἐνέχειν τινί, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè hujus usus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse κατὰ τινὸς ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαμοιτίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ;

Ubi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, tandem subjungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm supereſt nunc ut videamus an Herodotus libenter tali tmesi utatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quam apud eum repono scriptura. Sed præter unum quod habemus in eodem scholiastæ loco hujus figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ἐπὶ σφίσιν ἔχοντας τὴς Ἀθήνας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum διαλελυμένως scribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt: ut ἄνα τ' ἔδεσμον, pro ἀνέδεσμον· & ἀπὸ μ' ἔδυνε, pro ἀπέδυνε· & κατὰ μ' ἔκτεινεν, pro κατέκτεινε. Ac (ut de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interjicitur & vocula ὦν. ὑπ' ὧν ἔδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (ut opinor) vocabulum illud ἔγκολον, quatenus quidem substantivi, non adjectivi tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur.

Nec

EX H. STEPHANI PROLEGOM.

Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & hujus linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimum Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ——τίς φθόνος αἰὲν Θησείδαις ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὕτω ἡ ἐπίμονος ὀργή; & non animadvertat, ἔγκοτος ut adjectivum, jungi cum substantivo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, ut scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum ἀμαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πάλιν τε τὼν αὖν ἀμαρτάζει, ἢ χρήματα τὰ σὰ ἀμαφθορέει. Quamvis enim primo aspectu videri possit verbum istud ἀμαφθορέειν admitti posse (ut ex nomine ἀμαφθορεὰ factum) tamen Herodoti sæculo in usu fuisse, vix credibile est. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀμαφθορέει sed ἀμαφορέει legitur. Quòd siquis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἀμαφθορούμενος ὑπὸ κυνῶν is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀμαφθορούμενος, sed ἀμαφορούμενος legi. Hunc autem verbi istius usum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit, *Pòst insepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποθέμενος apud hunc scriptorem habeamus I, 107. ubi scriptum est, ὑποθέμενος ἢ πρὸ μάχων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ὀνύπτιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ὑπερθέμενος pro ὑποθέμενος; in eo qui hunc non magno intervallo c. 108. sequitur, ἰδὼν ἢ τοῦτο, ἢ ὑποθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑφθέμενος scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini invenirem ὑφθέμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ὑφθέμενος ἢ πρὸ μάχων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit ut illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diversitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina priore quidem loco ὑποθέμενος, at in posteriore ὑφθέμενος nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ὑφθέμενος haberet idem illud ὑποθέμενος, quod non longo intervallo præcesserat. Quorsum tam multa? ut ostendam, quàm verisimile sit quædam vocabula, præsertimq; verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑφηπίθεσθαι ita unquam usus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus ut simul ejus super eo consilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi usus, non uno in loco. E duobus saltem unus quidem exstat, ἐπεί τε ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, ἢ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Ubi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam statuistis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, non omnino male hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus utitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in consilium.* Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μὴ τοι ὑπερετίθετο τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν με ἐξεῖδες νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτῷ βαλλόμενος, ἔπρηξα. Ubi interpres tandem animadvertit quod alibi animadvertere non potuerat: videlicet ὑφηπιθέναι (nam hic voce activa utitur, quum potius passivæ usum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Ut autem minus mirer istum verbi ὑπερτίθεσθαι usum non tantum novum & mirum

visum fuisse, sed etiam mendi suspectam scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίθημαι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑποπίθεως hunc vulgo usum habet. Jam verò & quum apud Appianum ἀναθέως τὸ κατελθεῖν, sonaret *revocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, ut in Annotationibus admonui. Verùm, ut ad mentionem diversitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑποθήμων scriptum in quibusdam fuisse dixi ὑποθέμων, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex uno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑποεραίρεσθαι· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92. 5. ἐς Ἀγαπλόσαντα τὸν βίον σου. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam Ἀγαπλόσαντα in hanc quam margini adscriptam vides, Ἀγαπλέξαντα, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla ejusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe Ἀγαπλόσαντα quod attinet, talem ejus usum apud hunc ipsum animadvertisse mihi videor: quòd si tamen nullum aliud apud eum exstaret hujus phrasis exemplum, saltem non minus admitti posse quivis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τὴν φρενῶν, σεωυτὸν Ἀγαφρείεις; Nam (ut dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τὴν φρενῶν est *De statu mentis dejectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis dejici.* vel brevius, *De mente exire.* vel, *è mente.* Aut elegantius, *E potestate mentis exire.* Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente enavigare.* nam ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλεῦσαι. nec dubito quin pro illo Ἀγαπλόσαντα Herodotus διαπλώσαντα itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem ut modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum unum est ἀεικίῃ δρέσσειν cum accusativo personæ, & interdum τριηχέως δρέσσειν. Nam & δρέπειν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, τὸν τῶδε παῖδα ἀεικίῃ τοιῇδε δρέσσειν, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. ubi habes itidem τριηχέως κάρτα δρέσσει, in Aldina legitur δρέπει. at περιέπει è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, περιεφθείρας πρότερον ἢ ὑπὸ Παιόνων τριηχέως. quod est à περιέπομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἅτε πολεμίως περιέψας.

Ac sunt è diversis lectionibus nonnullæ quæ haud uno in loco annotantur. ut νομαίοισι pro νόμοισι. nam ut in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λόγοισι χρέωνται, habes ex vet. cod. νομαίοισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diversa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. ubi pro εὐθυμίῃ margini adscriptum est εὐεστῖ nam illud εὐθυμίῃ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεστῖ, & ex margine (ut fit) in contextum irrepsisse, verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamvis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non uno in loco leguntur. Ex his est verbum κρησσῆναι pro θρᾳσσῆναι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adjuventur (hoc autem fit aliquid in illis emendando)

dando) dignæ ſunt quæ magis aut ſaltem non minus quàm quæ in textu ſunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo favente) exemplis planum faciam.

Ut autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum majoris hujus accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen inſigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi ſi Vallæ interpretationem ſequeris, & totum locum attentè conſiderabis, Herodotum ſibi non conſtare, ſed aperte ſibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri hiſtoria de Candaule malè merito de uxoris ſuæ pulchritudine, μαθοῦσα ὃ τὸ πρηγθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι ἀνέκωσεν αἰσχυνθεῖσα· ὅτι ἴδοξε μαθέειν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc ut didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamavit, neque viſa eſt percepiſſe.* Quid (reſpondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici poteſt? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ſignificat id quod apud eum legitur? *ut didicit à viro.* ſive, *ut didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud ſignificare poteſt: ſed dico repugnare hoc prorſus illi tam bellæ diſſimulationi ipſius, quæ his etiam verbis deſcribitur, ὅτι ἴδοξε μαθέειν, & quam quum in ea permanſiſſet, ſequutus eſt is quem ex ea ſperabat exitus. Sed quæ tamen alii loci illius excogitari interpretatio poteſt? Aliam nihilominus excogitandam eſſe aio: nec tamen aliam (meo quidem judicio) excogitari poſſe quàm hanc quæ à me margini eſt adſcripta, *Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortaſſe) ita interpretando, præpoſitionem ἐκ cum πρηγθὲν jungis, perinde ac ſi dictum eſſet πρηγθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atq; plane novum in Græca lingua hoc eſſe arbitror. At egò, quidquid tibi & plurimis fortaſſe aliis in ea novum eſt, mihi novum eſſe nego: atque adeo talis uſus præpoſitionis hujus exempla tibi jam nunc duo, duobus è locis, cedo. Unus eſt, ex eod. lib. I, c. 87. εἴ τι οἱ κεχαρισμένον ἐξ ἐμεῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐπαινέσω τὸ πρηχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου. Animadverti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpoſitione ita eſſe uſum. Jam conſidera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam parvæ particulæ extraordinarius (ut ita dicam) uſus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10) ſequuntur loco addere. Quum igitur hæc ſubjungantur, ὅτι ἀνέκωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamavit*, quaſi pudor efficere debuerit ut exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, eſſe video mentem Herodoti, ita eam expreſſi *neque exclamavit, utpote pudore retenta.* Quinetiam, ut lectori hanc eſſe mentem Herodoti ſubindicarem, inter ἀνέκωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem poſui. Illa autem verba, ὅτι ἴδοξε μαθέειν, quæ vertit, *neque viſa eſt percepiſſe*, maluiſſem ut vertiſſet, *neque viſa eſt animadvertiſſe*: aut *neque præ ſe tulit animadvertiſſe*: ut habes margini à me cum præcedentibus adſcriptum.

Alia exempla majoris in hac poſteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortaſſe inſignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipſemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, invenies: atque in iiſdem plurimarum ejus emendationum, margini adſcriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi movere poſſent, reddetur. Simul verò & de quibuſdam quæ in ipſa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata ſunt, vel videntur emendanda, in illis diſſeretur. De emendationibus autem loquor ſive iis quas jam prior editio exhibuit, ſive iis quas iſta nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò abſque duorum ſaltem conſenſu id facere ſum auſus) verùm & unus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἄδρας pro ἐς Σάρδις, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῆσι repoſitum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortaſſe) emendationes conjecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ nova etiam vocabula Herodoto dabunt: (nova voco quæ antea apud illum non comparebant

in

in illis quæ uſquam comparebant exemplaribus) ex quibus ſunt ἀλλογνώσας & δεσποσυνώμμον. ſed de illo quidem ἀλλογνώσας vix ulla dubitatio relinquitur: at de hoc δεσποσυνόμμον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc δεσποσυνόμμον pro διεσπασμμον, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adjunctum participio κατεχόμμον interpoſito particulæ καὶ vinculo. Jam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos hujus ſcriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero eſt Euſtathius ſuis tum in Homerum tum in Dionyſii de ſitu orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipſo interprete Valla nonnullæ emendationes ſumentur: quarum tales ſunt nonnullæ ut quod in noſtra lectione affirmatur, id lectio ejus neget, aut vice verſa.

QUOD verò ad eam ſcripturæ inconſtantiam attinet, de qua me verba facturum promiſi, (unde nimirum fit ut eadem vocabula non ubique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poſcit aut poſcere videtur) eam inconſtantiam non Herodoto ſed librariis, dialecti qua ille utitur, ſæpe obliviſcentibus, imputandam eſſe aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè ſcriptæ erant ſcripturam à lingua communi receptam margini appoſuiſſent. Ut enim à mentione verbi ἐκπλῶσαι (quod ſermonis hujus occaſionem mihi præbuit) initium ſumam, quis credat Herodotum ita inconſtantem fuiſſe ut modò πλῶσαι, aut ἐκπλῶσαι, aut ἀποπλῶσαι, modo πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι, vel ἀποπλεῦσαι diceret? Atq; ut de hac ipſa litera ω loqui pergam, in ejuſdem formæ vocabulis, aut etiam iiſdem, modò literam illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωνται tantùm, ſed χρέονται etiam legitur: itidemque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac ſcimus tamen à Corintho ſcribi, Iones ὀρέω pro ὁράω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc litera α, modò η, in uno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamvis θεήσασθαι & θεήσεται pro θεάσασθαι & θεάσεται ſcriptum ſit, cùm alibi cùm I, 8. itidemq; θεησάμμενος, non θεασάμμενος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον· quumque in his non alia ſit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐδηήτο, non ἐδεήτο, alicubi noſtris ſe oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, ut in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamvis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot ſcriptum eſt: ut I, 60. Sic etiam τέμνω dicit, pro τέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: ſed ne hæc quidem mutatio ubique fit.

A vocali α ut veniam ad ε; quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum ſit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud ſcriptorem ſæpe occurrit. Sic non ſolùm ὥρων pro ἑώρων, ſed etiam hoc ipſum ἑώρων apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ conſtanter ſcriptum eſt. Utque loquar de iis quoque locis ubi contrà inſeritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, ſciendum eſt, non μηχανεώμμενος tantùm ſed μηχανώμμενος etiam, itidemq; μηχανῶνται, legi.

Ab ε ad η tranſiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: ſed ne hîc quidem conſtantiam ſervari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto aſſignata ſit, non minus tamen νεὸς, vel νέα ſeu νέας· quàm νῆα, ſeu νῆας apud eum eſſe ſcriptum videmus. Ac pro ἤσσων & ἡσσωθῆναι legimus ἔσσων & ἐσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum uno ita eſt allucinatus Valla interpres, ut VII, 18, ex genitivo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Heſſones* diceretur) ſed non tamen in omnibus. Quumque pro οἰκέος ſcribi debeat οἰκήιος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μανλεῖον pro μαντήιον· nec ſolum ἀτρεκείη, ſed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαλήης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipſa lex Ionicæ dialecti ſervatur. Nam haud tantùm εἰμὶ ſed ἐσμὶ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpſichores πεοκλήσεος, pro πεοκλήσιος, ut alibi κελασάσιος. Ac, quum ι ſæpe ab Ionibus inſeratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen ejuſmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque viciſſim in multis detrahatur ι, veluti in ὁπλίηδεος (item in ἕων, in ἑώθεις, atque aliis) tamen & ὁπλίηδειος legitur. Et alicubi

ἀγίεις

EX H. STEPHANI PROLEGOM.

ἀνίει, alicubi ἀνίεε legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, ſed illam (tanta eſt ſcripturæ inconſtantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, ejus locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii πυιεόμϑυ locum ſæpe à ποιεύμϑυ occupari, idemque in aliis hujuſmodi participiis, quinetiam in ipſis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipſa quod queratur. Quum enim quodam ſuo jure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coaleſcere, in pleriſque vocabulis, è quorum numero eſt ὄνομα pro ὄνομα, (quod idem juris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων; non ὀνύμαζων, I, 44.

Nec melior eſt vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω, ſuperveniens ε ſæpe expellat, ut dictum eſt: nec ζωὴ ſemper, ſed plerunque ζόη, ſcribatur.

In ultima vocali ultimus ſit meus hoc de genere inconſtantiæ, qua leges Ioniſmi violantur, ſermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura ſupereſſe dicenda video) donec non ſolùm has lectiones διφασίας (ut Herodoti vocabulo utar) proferre, ſed de iis judicium ferre vacet.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS
aliis ibidem, de opera à ſe præſtita in ſecunda editione, quam in noſtra ſequuti ſumus.

AC primùm quidem, adeos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cujuſdam, non requirunt, (quamvis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diverſas ſcripturas (ut Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoravi: non tamen ita ut amandarem, ſed tantùm ut loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (ut hodie moris eſt vocare) in marginem tranſtuli. Sed quaſdam viciſſim majore dignas honore judicavi, ideoque eas hinc illuc tranſtuli. Jam verò & pleroſque locos emendavi, qui tibi faceſſere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπὶὼ πορνεύσωσι τῇσι, ἢ ἐπὶὼ καϑιξώνται, διὰ τὸὼ βῶν. Quem enim illa vocula τῇσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, unde tamen tantum confidentiæ (dices) ut eas voculas τῇ Ἰσι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mavis) Herodotum eſſe ſui ipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in Muſa, paucarum paginarum intervallo, cap. 61. ἐν δὲ Βυσίῃ πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἰσι τὸὼ ὁρτὸὼ, εἱρηΐαι πρόπεσον μυί. τὰ μὲν ἄλλα δὴ μὲ᾽ ἢ διὸὼ πάντες κῆ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens futurum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογνώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (ut opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſſim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quum eodem & ipſe vocabulo utatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuiſſet, dans ei uſum. Ut taceam, non abſimile verò eſſe, utrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei uſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero uſitatum

requirere

requirere videtur: ut in meis annotationibus (deo favente) declarabo. Immo quid obſtat quominus jam nunc illam ſaltem libri illius portiunculam (aut ſiquid portiuncula minus dici poteſt) repræſentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν, ἀτὰρ ἀδενείης βίου σαπτίνας πλάσαντες ὕς, τῇ ὀπήσαντες ταύτας, δύουσι. Nam quum in Aldina iſta pariter & Baſilienſi editione habeamus, ἀτὰρ ἀδενείης, βιύς τε τινὰς πλάσαντες ὕς, quid vetat quominus quis pro voce βιὲς ſcribendum βαὺς ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt, aliam quæ non incommodum ſenſum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id eſt minimam ſive leviſſimam, quum ſufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt ut in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπῦσι ſcribere ἀμπῦσι non dubitaverim, lib. II, cap. 94 quum manifeſtum ſit ἀμπυῶ eſſe quod Dioſcorides ἐξιπεῶ dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπειτῦσι, quæ nihil poteſt ſignificare, fieri poteſt ut ex alia manarit, aliis literis ſcripta, ſed eandem tamen pronunciationem (ut jampridem literis diverſis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπιθῦσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀμπῦσι) non illo modo ſcripſerit, ſed hoc, ἀπειτῦσι.

Jam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe, & labore illos levaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, ut quam interpunctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirent) ſequerentur. Ac hujus etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τὸν δὲ νύκτα αὐτὸν κεῖται ἐν τῇ ἀναπυθέῃ κοίτῃ· ὧδε ταύτῃ ἴσησι τὸ ἀμφίβληστρον· ſed tamen ſequendo ea quæ margini adſcripſi, poſt κεῖται ponenda eſt πλεία στιγμὴ, at poſt κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter αὐτὸν in ὕτω.

Paulo poſt.

Ad eos autem ut veniam, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere non poſſunt, eos qui duce filo, ut in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habent: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiviſſe animadvertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, ubi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non jam loquor, ubi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς ſive μεταμορφωτικὲς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero unus eſt ubi nomen ἥσσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heſſones*. Locus ille eſt in Polymnia, c. 18. ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. ubi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodem modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relativum οἵτινες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum; ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, ἕστοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarentur, dictum eſt*. Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιῶν, ab ἰσίη, (cujus nominativus ſingularis eſt ἰσὶς, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete

prete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiæi*. Atque his adjiciendus eſt mons *Hirus*, per eandem metamorphoſin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dyndimenæ lapſus*. ubi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo ubi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἦκιστα ὦ Κορίνθιοι ὀνοσίλαι τὲς χειροτέχνας, à Valla ſic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices:* quum Herodotus contrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minime facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι uſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum καταυοδῆς intellexit Euterp. cap. 136. ubi exſtat inſcriptio, cujus principium hoc eſt, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS COMPARES. Ubi illum videri aliud verbum quàm καταυοδῆς legiſſe, dixi in iis quæ margini adſcripta ſunt: ſed quum ne illius quidem verbi ὀνοσίλαι ſignificationem aſſequutus ſit, facilè mihi perſuadeo, non aliam eum lectionem illic ſequutum eſſe, ſed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compoſitum eſt uſuveniſſe. Quis igitur eſt illorum verborum ſenſus? Illorum regis Aſychis verborum ſenſum (lectores enim ibi ſuſpenſos reliqui) eſſe hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBUS. Vel, Ne me aſperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, ſuam ei interpretationem vel hoc reddere ſuſpectam debebat, quòd ulla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιυργῆ (eo modo quo Ἀτθικυργῆ, & Μιλησιυργῆ, & Ναξιυργῆ) nominabantur. Haud ſcio autem an ex ullo nobis clarius & certius eſſe id poſſit loco, quàm ex Actorum Apoſtolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex uno artificio procudendi templa Dianæ argentea (ſive thecas templi effigie, aut ſcriniola, ſive nummos ærugine berrimi illius templi formam repræſentantes, aut alias ejus imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuiſſe quæſtum dicitur. In dubium igitur vocari non poteſt quin mea quàm vera eſt, tam falſa ſit illa meæ contraria interpretatio. Quòd ſi librum hunc evolvere libeat, alios pleroſque locos invenies ubi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis ubi Latina ejus verba negant quod Herodotus ait, aut vice verſa: ſed ita ut id è lectione contraria noſtræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor poſſe alicubi, utri potius lectioni acquieſcendum ſit, dubitari: atque hæc, ut opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. ubi de Arione legimus, ἐν Ἀείονος ἔστι ἀνάθημα χάλκεον, ὃ μέγα, ἔστι Ταινάρῳ. contrà enim. χάλκεον, μέγα, legiſſe Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. viciſſim negationem ille habet ubi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit ἐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, ut de locis in quorum interpretatione peccavit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli ſunt ubi hoc inde contigit, quod non animadverteret verbum quodpiam uſum quendam Herodoto, aut certè ejus dialecto, peculiarem habere, ut I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & activam vocem συγγινώσκειν longè aliud ſonare paſſim apud hunc ſcriptorem, quàm *ignoſcere*, in recenſione & expoſitione quorundam ejus vocabulorum à me aliquot exemplis oſtenſum fuit. Minus autem quis miretur fortaſſe illum ἔπεσι λῶ reddidiſſe *epiſtolam*, lib. VI. c. 50. quum potius *mandatum* ſignificare videatur. Ac fallitur Euſtathius in eo quòd credit, vocem ἔπεσι λῶ, quæ apud Æſchylum id ſonat, pro ἔπι στελλῶ poſitam eſſe, adjectione literæ σ. quaſi verò à verbo ἔπι στέλλομαι, quod Homero uſitatiſſimum eſt, deduci eam neceſſe foret, ac non ἔπεστειλεν quoque, & quidem in ſoluta etiam oratione, eum uſum haberet. Qua de re ſiquis cum Euſtathio dubitat, omnem utrique meus Theſaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

EX H. STEPHANI PROLEGOM.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam usus præpositionis ἐκ, qui non animadversus fecit ut in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, ubi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός· ut ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum hujus scriptoris subjunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133: μεθυσκόμενοι ὃ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ ωυδαμόπαλα περὶ πρηγμάτων. Nec enim eos tantùm facere injuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subjungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: ut intelligamus, Persas, quum jam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui jam iter illud confecit, atque ad eam pervenit, cuilibet judicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui urbem quampiam oppugnat, & eum qui jam expugnavit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, jam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamvis Livius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *usus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum utebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. At nihil obstat interim (meo quidem judicio) quin intelligamus inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam supervenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subjungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν πήσοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι δευτεραγινώσκουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo favente, & quorundam locorum emendationes, ex conjectura: quandoquidem vetere exemplari (cujus etiam exspectatio fecit ut editionem hujus scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque ut hujus quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quoddam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκποτύπωσα scribo ἐκποκύπωσα, levi cum mutatione, sed ejusmodi tamen, ut quum ex illo ἐκποτύπωσα nihil nisi ineptum elici possit, (præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκποκύπωσα non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diversitate agam, qua fit ut ejusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem servare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribusve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, ut in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamvis sit Ἁλικαρνησσός II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitivo Ionico, id est, in εω desinente, utatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότεω, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πολαμοῦ itidem, non πολαμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamvis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Jam

H. STEPHANI PROLEGOM.

Jam verò, quoniam, si εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adjuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Joachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quæ mea est: at quæ subjuncta, DE LEGIBUS ET INSTITUTIS TÀM PERSICIS QUAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adjecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Joachimi Camerarii, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (ut vicissim ab eo plurimum me diligi animadverti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognovi, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarii de Herodoto scriptis aliquid tibi ocii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me ejusdem argumenti invenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo ut præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ cæteris omnibus judicari fabulosa posset, de Scythis servis qui dominis absentibus in uxorum illorum possessionem involarant, tandemq; quum justo prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschovitæ numerantur) testatam ad hunc usque diem extare leges: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Judicarum mulierum facto (cujus testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Jeremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus levioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides ejus suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non ejus sed aliorum testimonio, referri scimus. Cujusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus: ab illo enim proditum est, unamquanq; ejus ἀρπεδόνων, quanvis alioqui ἐσσαν λεπτῶν, habuisse in se ἀρπεδόνας τετρηχοίας καὶ ἐξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Ægyptii quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minervæ* CCCLXV *filis singula fila constare. Quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: parvasq; jam reliquias ejus superesse, hac experientium injuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaque hujusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἄφρων ὃς ψεύσῃ σε καλεῖ, ὅτι πόθεν ἄλλων.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύσῃ ψεύδεσι ὃς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγει δεδαπανέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύστης εὐθὺς ἄλωκεν ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quovis alio metuisse videmus, nimirum ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia

 videntur

videntur (dum ea experientia noſtra vel ſenſu noſtro ſive ingenii captu metimur) mendacii inſimulanda eſſent, quàm multa in ſacris hiſtoriis, quæ tam certæ ſunt fidei, mendacii inſimularentur? Quem autem librum poſt ſacroſanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo providentiæ potentiæq; divinæ, quæ ſuperbos deprimit, tot tamq; luculenta exempla conſpiciantur? ubi regum, potentiſſimorum alioqui (quorum & ipſe ſuperbiam ac veſaniam nobis ante oculos ſæpe ponit) regnorúmq; adeo hórrendæ everſiones narrentur? Quis eſt ex quo certius ſacra chronologia cum profanis hiſtoriis conciliari poſſit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc ſcriptorem debet) qui religioſius de divina providentia & quidem valde ſimilibus verbis, interdum etiam iiſdem, loquatur? Omitto, priſci illius ſæculi ſimplicitatem, & humile (in quibuſdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo utrobiq; deſcribi. Omitto & hoc, nullum uſquam extare apud Græcos autores ſcribendi genus, quod (ut in omnino diverſa lingua) ad Hebraici brevitatem ſimplicitatémq; magis accedat. Nemo certè eſt qui quum legit apud Herodotum hanc inſcriptionem, *Amaſis Polycrati ita dicit:* item, *Mardonius hæc dicit:* non poſſit uſitatum prophetis præſertim ſtylum agnoſcere, *Hæc dicit Dominus Deus.*. Nemo eſt item qui quum Herodotum ita ordientem ſuam hiſtoriam audit, *Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriæ editio hæc:* (de qua interpretatione alibi dicendum erit) ſimile eſſe hoc Eſaiæ exordium faſſurus non ſit, *Viſio Eſaiæ filii Amos.* Nec non iſtud Jeremiæ, *Verba Jeremiæ filii Helciæ.* Cui ſimile eſt omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos.*

Jam verò quod ad Homerum attinet (ut à ſacris ad profana veniamus) quiſquis lectionis illius ſtudioſus eſt, ad eam profectò neq; magis compendiariam neq; magis expeditam viam, quam hunc autorem pervolutando, ſternere ſibi poteſt: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica ſint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoſcere: adeo ut qui ſit φιλόμηρος, eum eſſe etiam φιλοεόδοτον, rationi conſentaneum ſit.

VETERUM

VETERUM ALIQUOT TESTIMONIA ET ELOGIA De HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QUIBUS AUCTORIS LAUDES, ET ejus historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

ex H.St.

HERODOTUS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reversus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à civibus invideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, ultro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri ejus Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Julianus apostata, *Quis ignorat Æthiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viveremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describunt. Quorum victum siquis apud nos emulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut elleborum bibissent, ageretur.*

Η ΡΟΔΟΤΟΥ βίος, ἐκ τῆς Σούδης.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῆς ἐπιφανοῦς καὶ ἀδελφὸν ἔσχηκώς, Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον ἡλικόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας· τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἤσκησε διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'· ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῆς πολιτῆς, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐτελεύτησε ἥλθε. καὶκεῖ πολυτήσας, ἐπὶ τ ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγέγραπται δὲ αἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. ὡς δὲ Ἡρόδοτος λέγει ὁ φιλόσοφος ἐν ἐπιστολῇ, Τίς οὖν ἀγνοεῖ τὸ Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν τροφιμωτάτου σίτου λόγον; ἀψάμενοι γὰρ τ μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τῳ πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων ἡμῖν, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὸν παρ' ἡμῖν διαιταν, οἱ τὸν οἰκουμένην περιηγούμενοι γοῦν ἱστοροῦσιν. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσαι τὸν διαιταν ἐπιχειρήσει, ὐδὲν ἄμεινον διακείσεται τῆς τὸ κώνειον προστεταγμένων, ἢ τ ἀκόντιον, ἢ τ ἐλλέβορον.

Ex

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'

Ἄνδρες ὧν ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσεῖς] Ἡρόδοτος τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον κάλεσε, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καὶ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTUS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset: tum Heraclitus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor. Int. G. Xyl.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότου, ἢ Ἀετίωνι.

Ἡροδότου εἴθε μὲ καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν, οὐ πάνυ φημί, ὅσα περιῆν αὐτῷ, μεῖζον γὰρ εὐχῆς τοῦτό γε, ἀλλὰ κἂν ἓν ἐκ τῶν ἁπάντων, οἷον, ἢ κάλλος τῶν λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῆς Ἰωνίας καὶ πεσφυές, ἢ τὸ γνώμης τὸ ὠφελίμου, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖνος ἅμα συλλαβὼν ἔχει, πόρρω τοῦ εἰς μίμησιν ἐλπίδος. ἃ δὴ ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέσχε, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμησαίμεθα. πλοῦσας γὰρ οἴκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπεραγμονέστατα ὀφθήσοιτο καὶ ὠφελιμώτατος γένοιτο, καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ συγγεγραμμένα. τὸ μὲν οὖν ὠφέλιμος εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἀθηναίοις, καὶ μᾶλλον Κορινθίοις ἀναγινώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργάδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι. ἐκεῖνα δὲ εἰδὼς ἀμφοῖν τὸ πρᾶγμα, ὅθεν καὶ ἁλίσεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον συγκείρων καὶ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβάλετο ὅ, εἰ δυνατὸν εἴη, αὐθημὸν παλαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐνίστασθαι δὲν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο, ἅπερ οἱ κομῶντες τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγλίσχετο, πλῆθος πρήσσας τὴν παντήγυριν, ἀπαντᾶν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸ ὀπισθόδομον, οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ᾄδων τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τῶν καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτῶν, ἐπεὶ καὶ αὐτοὺς ὅσους. ἤδη δὲν ἅπαντες αὐτὸν ἤδεσαν πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας ἀνέντες.

Ex Luciani Herodoto seu Ætione.

UTINAM verò & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (major enim voto hanc res fuerit) verum unam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum gravitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille uno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodum passim in brevi temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumque tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria solvisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de seipso eam cogitationem fuscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum ejus quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argivis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero observabat si ufpiam locorum Græcos una congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaque; ineabant magna Olympia. HERODOTUS autem hanc solam sibi veniſſe occasionem arbitratus, cujus maxime erat cupidus, frequentissimis ludis observatis, jamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suavitate demulcens, donec & Musarum nominibus ejus libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis novem existentibus. Proinde jam omnes illum noverant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminum victores: Interp. Vinc. Obsopœo.

nec

nec quiſquam erat cui HERODOTI nommen inauditum fuerat, quem nonnulli ipſi audiverant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regreſſi fuerant, audita & ipſi perceperant. Tum vero ubicumque in publico ſaltem apparuiſſet, certatim commonſtrabatur digitis: Hic ille eſt HERODOTUS, qui pugnas Perſicas lingua Ionica condidit atq; conſcripſit, qui victorias noſtras venuſtiſſime concelebravit. Talem ipſe laudem hiſtoriarum nomine conſecutus eſt, in uno conventu ab omni populo totius Græciæ commune nactus ſuffragium, non ab uno per Jovem præcone ebuccinatus, ſed in omnibus quaquaverſum civitatibus, unde quiſque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animadvertiſſent poſtea ad parandam cognitionem viam eſſe compendioſiſſimam & Hippias illius gentis ſophiſta, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes ſemper habuerunt & illi in ludis publicis, unde brevi notitiam ſibi paraverunt.

καὶ ἐκ ἔστιν, ὅστις ἀπήκοος λόγου τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ ἐκ τῶν τοῦ παντηγύρεως ἥκόντων πανδαιόρμοι. καὶ εἴ που γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ, οὗτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ σιωδῷ πάνδημόν τινα κοινὸν ἦφον τῆς Ἑλλάδος λαβών, καὶ ἀνακεκηρυχθεὶς ἐκ ὑφ' ἑνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὅθεν ἔκαστος ἦν τῶν παντηγυρισῶν. ὅπερ ὕστερον καταναοήσαντες, ἐπιτομήν τινα ταύτην ὁδὸν ἐς γνῶσιν, Ἱππίας τε, ὁ δημιοεργιώτατος αὐτῶν σοφιστὴς, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος, καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι συχνοὶ, λόγους ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν πάντηγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο. &c. Ἡρόδοτος μὲν ἦν, ἐπαινεῖται δὲ ἐπ' ἐκείνου, ἱκανὸν τῶν Ὀλυμπίων τὸ πανήγυριν ἡγεῖτο, καὶ συγγραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἕλλησι, τὰς Ἑλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. &c.

E Photii bibliotheca. Ex interpretatione A. Schotti.

Ἐκ τῆς Φωτίου.

LEGUNTUR hiſtoriarum HERODOTI libri novem, numero & nomine totidem Muſarum. Hic Ionicæ dialecti norma eſſe queat, ut Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebraſq; digreſſiones, per quæ ſenſus ipſi atq; ſententiæ dulcedo fluit: quanquam pro hiſtoriæ modo, proprioque ipſius & conveniente charactere, hæc ipſa interdum obſcuritatem pariant, recuſante veritate fabulis ſuam obfuſcari accurationem, aut plus æquo à re propoſita ſcriptorem digredi.

Auſpicatur hiſtoriam à Cyri imperio, qui primus Perſarum regnum tenuit: unde natus, quomodoq; educatus creverit, atq; regnarit: & pertingit aduſq; Xerxis imperium, ejuſq; contra Athenienſes expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam ſecundus Cambyſes erat, & tertius Darius. Qui enim interjectus eſt Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, ſibiq; minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii ſucceſſor, Xerxes filius fuit, in quem hiſtoria deſinit; neque ad regni ejus finem uſque progreſſa: quia his temporibus HERODOTUS ipſe floruit, ut inter cæteros & Diodorus Siculus teſtatur.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ ἀκριβείας κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ ἀφέλειαν γλυκύτης ἀφαρπάζει, εἰ καὶ πρὸς τὸν τῆς ἱστορίας καταλληλον, καὶ τὸ οἰκεῖον αὐτῆς καὶ καταλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ὑπισχνεῖται, ἐκ ἐνδεχόμενα τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυρῶσθαι τὴν ἀκρίβειαν, ὑδὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι τοῖς παρεκβάσεσιν.

Ἀρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος. ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ πύθηται, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐκστρατείας, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος δὲ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος ἐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσηκόντως αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἐπελθών. Δαρεῖος δὲ Ὑστάσπου, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, ὑδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτῷ περιελθούσης βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ.

λόγοι δὲ

λέγεται ὃ, ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τ ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδου ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· τ ὃ Ἡρόδοτον ἀποφήνασθαι, Ὡς εἰκὸς ὁ παῖς, ὦ Ὄλορε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Thucydidem ferunt cùm adoleſcens admodum apud patrem adſtans, hunc ſuam hiſtoriam recitantem audiret, illacrymaſſe, HERODOTUMQUE de illo ſubjeciſſe: Quàm eſt tuus hic filius, Olure, ardenti ad diſcendum ingenio?

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου δίρισται ὕπου.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exſtat ita vertente Caſaubono.

Φαίνεται ὃ δὴ τοῖς Ἡροδότου χρόνοις γενόμενος, εἴγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων εἰσβολῆς εἰς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. ἔπειτα φασὶ τ Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τ πατέρα τ Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ σοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.

HERODOTI autem temporibus videtur vixiſſe (Thucydides,) ſiquidem HERODOTUS meminit irruptionis in urbem Platæam factæ, quam hiſtoriam narrat Thucydides libro ſecundo. Aiunt etiam, quum HERODOTUS ſuas hiſtorias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuiſſe, & quum eas audiviſſet, lacrymaſſe. quod ubi animadvertiſſet HERODOTUS, dixiſſe eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad literarum ſtudia fertur.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

Diodorus Siculus biblioth. hiſtor. lib. IX. *ex verſione Rhodomani.*

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, ἤρξατο κοινὰς μὲν τὰς τ οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· καταγράφει δὲ τ συντάξιν εἰς τὸν περὶ Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

PORRO inter ſcriptores HERODOTUS ultra Trojani belli tempora exorſus, quicquid ferè toto orbe terrarum eſt geſtum, id novem libris expoſuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Perſis ad Mycalen & oppugnatione Seſti, opus illud finit.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήϊον.

Dionyſius Halicarnaſſeus epiſtolà ad Cn. Pompeium.

Περὶ δὲ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γεγραφα μοι περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. 1 πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὸν περιείληφε τὴν περὶ 2 τ ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἄνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· 3 περὶ τούτου δὲ ἀπελής. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ ἐκρίνω τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους· ταῦτα γεγραφα· εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

DE HERODOTO & Xenophonte quid ſentiam ſcire cupis; ac me etiam de eis ſcribere vis: quod jam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetrium ſcripſimus. Primus liber, * ipſam imitationem de inveſtigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philoſophi, hiſtorici & oratores, ſequendi ſint: Tertius quomodo imitandi; ſed ea de re nondum abſolutus. In ſecundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philiſto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptiſſimos judico) hæc ſcribo: Quod ſi etiam de his dicendum eſt, de HERODOTO quidem & THUCYDIDE hæc ſentio.

Herodoti & Thucydidis comparatio interp. Stanisl. Ilovio.

* Ipſam de imitatione] diſquiſitionem continet.

1. legendum hic videtur vel cum Hoeſchelio, πεπ. κ. τοῦτο ἐν τοῖς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum eſt) πεπ κ εἰς τοῦτο περὶ Δημ. ὑπομνηματισμὸς: ut infra Dionyſ. περὶ τῶν Θουκυδ. ἰδίων. initio: ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων περὶ τὸ σὸν ὄνομα συνταχθεῖσιν ὑπομνηματισμοῖς. Hujus commentarii (inquit Steph.) Dionyſius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Ælio Tuberoni dicavit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τ μιμήσεως ζήτησιν. *Fr. Sylb.* 3 Forſan. leg. ἕτερος ὃ ἀτελής. *Fr. Sylb.*

Primum

TESTIMONIA.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare studeant, materiam eligere pulchram & jucundam, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atq; perfundat: quod HERODOTUS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ majorum obliterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, intercidèrent, atq; ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmium, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem unum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, oblivioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planum facit. Civitates enim multas ait eo bello partim à seipsis vastatas & funditus eversas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominum tantas factas esse, quantas post hominum memoriam umquam; & terræ motus, siccitates, morbos, invaletudines, & alias multas calamitates importatas: ita ut statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autem ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorum aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorum nunciat, tanto meliores partes HERODOTUM Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum neneccessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum non præteririt, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter. n. se res habet, dum majorum res gestas in exordio convitiis afficit, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifestè declarant, eum non præter voluntatem ad hanc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTUS minimè fecit: & quamvis Hellanicus & Charon, qui ante ejus tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito avocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Πρῶτων, ὅτι καὶ ἡδὺν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, οὕτω δοκοῦσιν ἐκλέξασθαι καλλίω καὶ μεγαλεπιβολίω τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττον μοι δοκεῖ πεπτωκέναι Θουκυδίδου. [1] ἐκεῖνος μὲν γὰρ, κοινὴν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πεῖραν ἐξενεγκόμενος ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐξ ἀνθρώπους ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτοὺς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοιμίου τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφελε μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ, σιωπῇ γε λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἀγνοίᾳ. ὅτι δὲ πονηρὰν εἵλκυσεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτὸς γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλήνων πολλὰς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους ἔπω πρότερον ἠκούσθη, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τὴν ἀναγνόντας τὸ προοίμιον, ἀλλοιοῦσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλλήνων μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρεῖττον ἦν τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλῶσαι Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γενόμενα, καὶ τὰ οἰκεῖα καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων ἀμαυρῶσαι, τοσούτῳ φορτικώτερον Ἡρόδοτος Θουκυδίδου καὶ τῇ ἐκλογῇ τῆς ὑποθέσεως. ὑδὲ γὰρ ὑδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφὴν, ὅπου μᾶλλον ἐκεῖνα καλλίω, βυλόμενος δὲ μὴ ταὐτὰ ἑτέροις γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ Ἀθηναίων τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὑτὸν ὑπερπεπλεονέκτηκε φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἐστι ταῦτα εἰκῇ ἑλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἡμυθολογημένων Ἑλληνικά τε καὶ [2] Χαίρωνος τὰ αὐτὰ ὑποθέσεων προκεχειρισμένων, οὐκ ἀπέλειπετο, ἀλλ' ὑπῆρχεν αὐτῷ κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδης πολὺ Ἡροδότου φορτικώτερος. ἀρχεταί τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ προελθὼν, εἰς τὰ βαρβάρων ἤθη καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης,

Secundũ mũus est ejus qui facta hominũ memoriæ mandare volet, scire unde principiũ sumendũ est, & quousq; progrediendũ. qua in re HEROD. longe prudentior Thucydide esse videtur,

1 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καθάπερ, pro καὶ ἅπερ. *Fr. Syl.* 2 H. St. mavult Χάρωνος. cujus mentio fit etiam in libro ad Q. Æl. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 3 τῶν interrogativè accipiendum hic pro τίνος· vel legendum πῶν.

ἀρχὴν ᾗ ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικὸν ὅπερ Ἕλλησα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον ἐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ πάνυ ἔτι εἰρημένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦσαν Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες καὶ ἔτι γε φανερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτῶν τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου προσάπτειν, ἑτέρωθι ἔχοντα πολλὰς ἀφορμὰς προθεῖναι τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῆ πατρίδι ἔργων, ἃ μετὰ τὰ Περσικὰ πόλεμον δύθυς ἔπραξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ὑπαιθρίῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ὑπαρμῆς. διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει προελθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ὑποθέντες [1] ἑτέρας, ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ πολλὰ, πλείονος ἁμαρτίας πλήρη καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὸν περὶ Κνιδον σῆμα γενομένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατ' ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δ' ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούσασι κεχαρισμένην, τὴν καλλίστην τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἐκομίσατο.

Τρίτον ἐστὶν [2] ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ὧν τὰ γεγραμμένα πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι κἀν τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης, σαφεστάτης δὲ Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπὸ λόγου διήγησις, ἂν μὴ ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως ἀφιστᾶσιν· ἐὰν δὲ ὧν ἐν τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ὧν τυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλλει δὲ ἡδονὴν ποιῶν τὴν γραφὴν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν αὐτῷ λαβόντες, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγαπῶμεν, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ὀφείλομεν. Θουκυδίδης δὲ, πόλεμον ἕνα καὶ τινας ἀπνευστὶ διεξέρχεται μάχας ὧν μάχαις, καὶ παρασκευὰς ὧν παρασκευαῖς, καὶ λόγους ὧν λόγοις συντιθείς· ὥστε μοχθεῖν μὲν τὴν ἀφέλειαν τῶν ἀκροωμένων

primo enim loco cauſam deſcribit, ob quam barbari Græcis injurias inferre cœperunt: & progrediens, in barbarorum punitione & ultione deſcribenda conquieſcit. Thucydides vero, exordium ſumit ſuæ hiſtoriæ à parum felici & florenti ſtatu rerum Græcarum: quod eum facere (cum & Græcus eſſet & civis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non eſſet ex humili & plebeio genere civium, ſed ex his quibus Athenienſes primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis ſummis honoribus dignos cenſebant: neque ita apertè, ut apertiſſimè belli cauſas ſuæ urbi adſcriberet; cum alias multas occaſiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat non à Corcyrenſibus, ſed à præſtantiſſimis patriæ factis, quæ ſtatim poſt bellum Perſicum ediderant: quorum deinde tamen in convenienti loco non ita rectè, ſed quaſi curſim mentionem facit. At cum hæc narraſſet, ſumma cum benevolentia & ſtudio, ut vir amans civitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horum invidia & metu commotos, alias interim cauſas prætendentes, bellum ſuſcepiſſe. ac tum demum Locrenſium res, & contra Megarenſes ſcitum, & ſiqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus ſcatent. quamvis enim dicat ſe omni bello interfuiſſe, & ſe omnia polliceatur eſſe narraturum: tamen in navale prœlium Athenienſium & Peloponneſiorum, quod prope Cynoſſema geſtum fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum perſequeretur omnia, hiſtoriam terminare admirando & auditoribus gratiſſimo * redditu exſulum à Phyle; qui fuit initium civitati recuperandæ libertatis.

* Phylaſiorum exſulum reditu.

Tertium munus eſt hiſtorici, conſiderare quæ res illi in hiſtoriam referendæ, quæ ſilentio prætereundæ ſint. qua etiam in re poſtremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationem quæ longitudine quadam ſermonis prædita eſſet, ſi reſpirationes & moras quaſdam reciperet, animos auditorum ſumma ſuavitate perfundere: ſin autem in eodem rerum ſtatu permaneret, etiamſi res maxime ſuccederet, auribus tamen quandam ſatietatem parere: Homerum ſecutus, in omnem partem effuſam, ac ſumma varietate conditam efficere voluit ſcriptionem. Libros enim ejus cum in manus ſumimus, uſq; ad extremam ſyllabam ſuſpicimus, & ſemper neſcio quid magis requirimus. Thucydides autem unum bellum & aliquot pugnas ſine ulla interſpiratione perſequitur: pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coacervanssita ut mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur.

1 in exemplari eſt ἑτέρους· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, ſequi malui. 2 poſt τρίτον ἐστὶν, ſubaudiendum ſubſt. ἔργον. uti ſupra.

Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Jam vero & illud in animo meo reputavi, quam ſuavis & jucunda res ſit in hiſtoria, ſcriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odryſarum principatu exponendo, quibus de cauſis ad magnam devenerint poteſtatem; tum in Siciliæ urbibus.

Adhæc eſt etiam munus hiſtorici, in partes tribuere, & unumquodque eorum quæ exponuntur, ſuo loco collocare. Quæ eſt igitur utriuſque diſpoſitio? Thucydides tempora ſequitur, HERODOTUS rerum complexiones. Fit autem Thucydides obſcurus, & cujus ſententiam difficile animo comprehendere poſſis cum enim multa eadem æſtate & hyeme in diverſis (ut fit) locis gererentur, imperfectas primas res geſtas relinquens, alias attingit quæ eadem æſtate & hyeme geſtæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodum par eſt, & ſumma cum difficultate res expoſitas mente jam turbata aſſequimur. HERODOTUS vero initium capiens ab imperio Lydorum, & uſque ad Croeſum deſcendens, ad Cyrum confeſtim, qui Croeſi imperium evertit, tranſit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum ſeriem, partim ut jucundiorem redderet narrationem ſuam. Perſequens autem & exponens res geſtas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis geſtæ ſunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis deſcribens, non divellit orationem: ſed accidit huic quidem, ut uno ſumpto argumento, unum corpus multas in partes diducat: ille vero, ut multis & variis argumentis aſſumptis, unum corpus ſibi conſentiens faciat. Unum * autem genus hiſtoriæ negocioſæ commemorabo, quod non minus quàm quæ recenſuimus in hiſtoriis requirimus, animum inquam ſcribentis quo in rebus conſcribendis utitur. HERODOTI quidem animus in omnibus lenis & manſuetus eſt, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura ſua quadam rigidus & acerbus eſt, ac patriæ exſilii recordatione offenſus. peccata n. accuratiſſimè perſequitur: eorum vero quæ ex animi ſententia geſta ſunt, omnino non meminit, aut velut invitus. Atq; ob hanc in ea parte quæ ad res pertinet,

* Unam adhuc notam in rebus poſitam com.

κόρον δ' ἔχει, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ "τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη ὧν ἐγὼ καὶ εἶνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίας, γραφῆς· μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ὅτι τε τὴν Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ὅτι τὰ ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τὰ δηλωμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἑκάτερος; Θουκυδίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ, τὰ περιοχὰς τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπών, ἑτέρων ἅπτεται τῷ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. πλανώμεθα δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλωμένοις παρακολουθοῦμεν, παρατιθεμένης τὰ διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ, ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβάς, ὅτι Κῦρον εὐθέως τὰ καταλύσαντα τὰ Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἀρχαῖα διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκήκοεν δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι μυθολογίας ἐν τρισὶν ἠπείροις, καὶ διαγεφύρας τῆς Ξέρξου φυγῆς τὰ ἱστορίαν οὐ διέστασε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μὲν, μίαν κατόδησιν λαβόντι πολλὰς ποιῆσαι μέρη τὸ ἐν σῶμα· τῷ δὲ, τὰς πολλὰς καὶ ἀδὲν οἰκείας καταδέσεις περιελομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδέας [1] ὑπομνηθήσομαι πραγματικῆς, ἣν ἐδεόμεθα τῶν εἰρημένων ἥτιον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὰ αὐτῇ τῇ συγγραφέως διαθέσιν, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα ᾗ ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις, ἐν ἅπασιν ὑπεικὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συμπονουμένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθάδης τις καὶ πικρὰ, καὶ τῇ παλαιᾷ τὰ φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τὰ δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων κατόπαξ οὐ μέμνηται, ἢ ὥσπερ ἠναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τὰ πραγματικὸν [2] τύπον

1 Poſſis etiam legere ὑπομνησθήσομαι. 2 in exemplari eſt τῶτον. perperam. τύπον vero in hoc loquendi genere ſupra quoque habuimus aliquoties, & infra. pro eodem χαρακτῆρα dicit mox ubi Xenophontem confert, & infra; & alibi. Reperitur tamen τόπος vocabulum in ead. ſignificatione; ut ſupra prolixius adnotavi ad initium T. II. Halicarnaſſei. F. S.

ἥττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κτῆ
μα δὲ λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ὑπειλήφα.

Πρώτη πασῶν ἀρετῶν ἡμῖν ἂν, ἧς χωρὶς οὐδὲν πρὸς ἄλλων πρὸς τοὺς λόγους ὄφελος τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος. ταύτῃ ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. 1 Ἡρόδοτός τε γὰρ, τῆς Ἰάδος ἄριστος κανών. Θουκυδίδης τε τῆς Ἀττικῆς. τρίτῃ ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἣν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον, ἥδιον φανεῖται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω τοιοῦτο. ἐναργείᾳ μετὰ ταῦτα τετάχθαι πρώτῃ μετὰ τὰς ἐπιθέτους ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίστασθαι τὴν ἀρετὴν, τὴν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διηρθρῶσθαι τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τοῦ παθεῖν δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δὲ, τοῦ ἤθη ποιῆσαι δεινότερος, μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι κἀν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἔπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχνὴν καὶ τὴν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως πρὸς ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτῃ ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοειδὴς γὰρ ὅτος ἐν πᾶσι, κἀν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ἐν διηγήσεσιν. ἐμοὶ μὲν τοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὸ ἐνθυμήματα αὐτῷ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ σαφελῶν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κἀν τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου καλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνόντων λέγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

vincitur ab HERODOTO Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, alias superior interdum inferior: in nonnullis etiam æquas partes tenet. Dicam vero etiam de iis quemadmodum sentio.

Virtus omnium prima est, sine qua nulla alia est orationis utilitas. Quænam illa est? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo studiose conservant. HERODOTUS enim, Ionicæ linguæ optima regula est; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet brevitas, in qua videtur Thucydides HERODOTUM antecelluisse. quamquam dicere aliquis posset, brevitatem jucundam videri, si cum perspicuitate conjuncta & elaborata fuerit: sin ea caruerit, acerbam & austeram. verum nihil esto prætera. Post hæc perspicuitas collocata est; quæ cum virtutibus adjunctis primas tenet: in qua satis diligenter ambo elaborarunt. Post hanc virtutem constituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter se partiti sunt scriptores. Thucydides enim, in gravioribus affectibus exprimendis melior; HERODOTUS, in lenioribus effingendis præstantior. Secundum hæc statuuntur illæ virtutes, quæ summum & admirandum studium & apparatum ostendunt: in quibus historici pares sunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & similes facultates complectuntur: quibus HERODOTUM Thucydides superat. Suavitatem autem, persuasionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præstantiores HERODOTUS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ HERODOTUS secutus est; gravitatem Thucydides, qui & in verbis sui similis est totus. Virtutum omnium maxima & quasi princeps est Decorum: quam diligentius Thucydide HERODOTUS servavit. similis n. hic in omnibus ac in concionibus magis quam in narrationibus. Mihi quidem, & carissimo Cæcilio, Demosthenes ejus enthymemata vel maxime expressisse & imitatus esse videtur. Ut autem uno verbo omnia complectar, elegantissimæ sunt utriusque poeses: (non n. verebor poeses eas appellare) sed hoc vel maxime à se invicem differunt, quod constructio HERODOTI hilaris est, horribilis vero Thucydidis. Sed de his historicis hæc dixisse sufficiat, cum multa nobis alia dicenda sint, de quibus alius erit differendi locus.

1 Secunda dicendi virtus hic omissa est, τὸ κυρίαις καὶ κοιναῖς λέξεσι χρῆσθαι. ut ex Lysia videre licet supra, & ex Isocrate. F. S.

Sequitur

TESTIMONIA.

Sequitur in eodem Dionyſio, de Xenophonte κρίσις· ubi inter alia:

Xenophon enim, HERODOTUM in utroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. &c. Non ſolum vero ob materiam in cœlum ferendus eſt, (in qua HERODOTUM ſequitur) ſed etiam propter diſpoſitionem ſuſpiciendus, &c. Atque hæc quidem eſt forma rei & argumenti ejus. Forma vero elocutionis, partim ſimilis HERODOTO, partim non adeo redundans & fluens. Purus quidem ſatis in verbis, & apertus; quemadmodum & HERODOTUS: deſ.git autem verba uſitata, & rebus ipſis à natura inſita: quæ omnino non minus ſuaviter & jucundè quàm HERODOTUS ipſe componit. Excellentiam vero & ſplendorem, amplitudinem jucundam, & ſuavem conformationem hiſtoricam, quemadmodum HERODOTUS, non habet. non modo enim hoc ab ipſo mutuari non potuit, ſed etiam ſi aliquando voluit ſuam excitare elocutionem, paululum inſpirans, veluti * terrena aura extemplo langueſcit & exſtinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter ut HERODOTUS perſonarum dignitatem attingit & exprimit: ſed in multis, ſiquis rectè conſideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Subterranea aura, id eſt, quæ à terra conſurgens, per altum pergit: quos altanos ventos Latine nominari docet. *Plin.* l. 2. c. 43.

Ξενοφῶν μὲν γὰρ, Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸ λεκτικόν. &c. οὐ μόνον ὃ τῆς ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικὸς, πῇ μὲν ὅμοιος Ἡροδότου, πῇ δὲ ἐνδεέστερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ὀλέγοις δ' ὀνόμασι σαφήνειά τε καὶ πρόσφυῆ τοῖς πράγμασι, καὶ συντιθέσιν αὐτῶν ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, οὐχ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν Ἡροδότου ἔχει. οὐ γὰρ μόνον ἐκ ἴσχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἂν ποτε διεγεῖραι βουληθεὶς τὴν φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ ἀπόγειον αὔρα ταχέως σβέννυται. μακρότερος γὰρ γίνεται τοῦ δέοντος ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ πρέποντος, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος ἐφάπτεται τῆς προσώπων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρός ἐστιν, ἄνδρὸς ὁρᾶσθαι σκοπήν.

EX EJUSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τῆς λόγων ἐξεργασίας ſive *παλαιῶν χαρακτῆρας*, vel *ἀρχαίων κρίσιν* cum Sylburgio nominare placet.

HERODOTUS & THUCYDIDES.

Interp. Staniſl. Ilovio.

EX iis qui res geſtas literarum monumentis mandarunt, HERODOTUS optime omnium eam partem hiſtoriæ quæ res continet, elaboravit atq; expreſſit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam ſuperior Thucydides, nonnunquam è diverſo HERODOTUS. Eſt etiam ubi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his ſermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, uterq; ſuam quandam proprietatem ſervat. cæterum perſpicuitatis laudem omnes ſine controverſia HERODOTO deferunt. Ac brevitas quidem familiaris & propria eſt Thucydidi: evidentia autem & illuſtratio, utrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTUS; in affectibus autem, Thucydides. Rurſum dictionis elegantia ac magnificentia nihil alter ab altero differt; ſed in his & hujuſmodi virtutibus ambo excellunt.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

ΤΩΝ μὲν συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ [1] πραγματικὸν εἶδος· τῆς δὲ λεκτικῆς ποτὲ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, ποτὲ δ' ἐμπαλίν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῆς ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι προῄρηνται διαλόγοις, ἀποσώζουσι τὸ ἴδιον· τῆς δὲ σαφηνείας ἀναμφισβήτητος Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν συντομὸν ἔστι καθ' Θουκυδίδην, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτερι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι.

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότου ἐν ἔχει· vel δοκεῖ Ἡρόδοτος ἐν ἔχειν. niſi mavis, inquit, particulam. quæ ex adverſo reſpondeat τῷ ἧττον, reponere. Sed ſive hoc, ſive illo modo legas, deſideratur negatio. F.S. 2 Pro γὰρ aptius fortaſſis legeris δὲ. F.S. 1 ms. Pompil. Amaſæi πραγματικήν. F.S.

ῥώμῃ

ῥώμῃ ᾗ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῇ ἀρχαιοτάτῃ καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδτκίωσε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῇ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μετὰ τοῦτον τὸ τρόπον, πραγματείαν καὶ προσωποποιΐαν μᾶλλον οὐ τετήρηκε.

Viribus, robore, nervis, & orationis gravitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTUM ſuperavit: ſuavitate verò, ac perſuadendi facultate, jucunditate, & ſponte nata ſimplicitate, non elaborata, longe præſtare HERODOTUM invenimus. atq; nullam compoſitionem & perſonarum conficionem minus ſervavit, quam hanc morum & ingenii ſimplicitatem.

Quæ ſequitur Philiſti & Xenophontis comparatio, paria plane inſperſa habet de noſtro cum iis quæ ante retulimus ex epiſtola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Idem Dionyſius in judicio de Thucydidis hiſtoria.

Ὅδ' Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, ἡμῶν ὀλίγῳ πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας δὲ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, τὴν τε πραγματικὴν προαίρεσιν ὅτι τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, ἔτε πόλεως μιᾶς, ἔτ' ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν προελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς δὲ καὶ διαφόρους πράξεις ἔκ τε τῆς Εὐρώπης, ἔκ τε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν συγγραφὴν πραγματείας ἀγαγεῖν. ἀρξάμενος ἔν ἀπὸ τῆς τῶν Λυδῶν δυναστείας, μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου καταβίβασε τὴν ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς πεντακοσίοις καὶ διακοσίοις ἔτεσι γενομένας πράξεις ὑπερφανεῖς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, μιᾷ συντάξει περιλαβών· καὶ τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς [1] διαληφθείσας ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἀρετάς.

HERODOTUS autem Halicarnaſſeus, qui ad Peloponneſiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Perſica natus eſſet, tum materiam hiſtoriæ paulo altius extulit, atque illuſtravit; neque unius urbis, aut unius gentis, ſed Europæ Aſiæque res geſtas, & multas & varias, uno libro complexus eſt: (nam à Lydorum imperio exorſus, ad uſq; bellum Perſicum opere perducto, quæcumque per annos CCXL geſta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illuſtriora quæque delegit, & in unum quaſi corpus hiſtoriæ contulit) tum omiſſas à ſuperioribus dicendi virtutes ad ſuam orationem adjunxit. Interp. A. Dudithio.

His ſubjicit de Thucydidis hiſtoria, ejuſque conſilio in rebus, quas deſcriberet, deligendis, inter alia quod nihil fabuloſi inſerat, nec deos deaſq; mixtas narrat, & portentoſa alia: quæ tamen ſe non adferre ut noſtro ideo impingat dictum vel aliis antiquioribus, qui ejuſmodi hiſtoriæ ſuæ inſperſere. eorum enim facti rationem conſtare, quam ipſe eleganter exponit: ταῦτα δ' εἰπεῖν περὶχθω, ἐκ ὀφθαλμῶν ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγγνώμην, εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἤφανίο πλασμάτων, ἐθνικὰς καὶ τοπικὰς ἐκφέρουσες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ καὶ τόποις, καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ, μνῆμαί τινες ἐσώζοντο καὶ τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην. ἃς παραδεχόμενοι παῖδες παρὰ πατέρων, ὀφθαλμοὶ ἐπιῤῥέοντο παραδιδόναι τοῖς ἐκγόνοις· καὶ τὰς βουλομένους αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐκφέρειν, ὅτως ἤξιον συγγράφειν, ὡς παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν ἦν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. *i. interprete A. Dudithio,* Neq; vero ut hæc dicerem, eo ſum adductus, quod illos viros accuſem; quibus etiam veniæ multum tribuo, ſi, cum in explicanda nationum & locorum hiſtoria verſarentur, fabuloſa figmenta recepere: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de urbibus, monumenta quædam ſervabantur hujuſmodi, quas dixi, rerum, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas ſuis deinde poſteris ut traderent, elaborarunt. Quod ſiqui literis eas conſignare vellent, ab his ut ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant: quapropter illos viros, ut locorum deſcriptiones fabuloſis additamentis variarent, atq; diſtinguerent, neceſſitas compulit.

1 Dudithius mavult παραλειφθείσας, *omiſſas.* videtur tamen & hæc ferri poſſe lectio: ſicut ſcilicet infra dicit auctor συνιδὼν ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἴσχυν εἰχεδάς. F. S.

Et

TESTIMONIA.

Et iterum eodem libro.

Scriptores autem qui ante Peloponneſiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis uſq; ætatem pervenerunt, omnes propemodum idem conſilium ſecuti ſunt. quos quidem aut Ionica lingua, ut quæ illis temporibus maximè omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodum ei diſſimilis, oblectavit. Hi ſane omnes, ut eſt ante dictum, ſermonis proprietatem magis, quam dicendi tropos adamaverunt; tropos vero velut condimenta orationi inſpſerunt: verborum autem compoſitionem omnes eandem ferè affectarunt, ſimplicem, miniméq; affectatam. Neq; vero in ſententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ poſuerunt, ut ſupra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus uſurpatam dicendi rationem efferrent. Itaq; eas virtutes quas neceſſarias vocavimus, illorum omnium habet dictio. eſt enim & pura, & perſpicua, & brevis, ſatis proprium cujuſq; dialecti characterem ſervans. eas autem dicendi virtutes quas adjectitias nominavimus, quibus omnis oratoria vis maxime fit perſpicua, neq; omnes, neq; ſummas adhibuerunt, ſed paucas, ac modicè: ſublimitatem videlicet, elegantiam, gravitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos nervorum contentionem, & pondus poſſumus appellare; neq; πάθος ullum, quo animi affectiones excitarentur; neq; ſpiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi ſpecies conformatur, quæ Græcæ δεινότης dicitur; Latinè vim in dicendo poſſis nominare. Unum HERODOTUM excipio. is enim & in verborum delectu, & compoſitione, atque in ipſa figurarum varietate, longè cæteris antecelluit, & ita ſuam orationem inſtituit, ut vel optimæ poeſi ſolutam orationem ſimilem faciat, propter ſuadelam illam & venuſtatem, ac ad ſummum uſque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclariſſimas dicendi virtutes omiſit, præter genus illud certaminibus aptum: idque ſive quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, ſive quod ſuis quibuſdam rationibus adductus, ſponte illud, tamquam hiſtoriis minimè accommodatum, contempſit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus utitur; neque ullam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandaſque vim habet.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οἱ ὖ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γενόμενοι πολέμου, καὶ μέχρι τῆς Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας, ὁμοίας ἔσχον ἅπαντες ὡς ὀλίγου τὸ πολὺ προαιρέσεις· οἵ τε τῇ Ἰάδι προσελόμενοι διάλεκτον, τῇ τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικίδα, μικράς τινας ἔχουσι διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γὰρ ἦσαν, καθάπερ ἔφην, πρὸς τὴν κυρίαν λέξιν μᾶλλον ἐσπουδακότες, ἢ πρὸς τὴν τροπικήν· ταύτῃ ὃ ὥσπερ ἡδύσματα παρελάμβανον. σωφρόσυνόν τε ὀνομάσαν ὁμοίαν ἅπαντες ἐπετήδευσαν, τῇ ἀφελεῖ καὶ ἀνεπιτηδεύτῳ, καὶ οὐδ' ἐν τῷ σχηματίζειν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξενεγκεῖν ἐπὶ πολὺ τῆς πεπιεσμένης καὶ ἰσχνῆς καὶ σωφρόνως ἅπασι διαλέκτου τὰς μὴ οὐκ ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· καὶ γὰρ καθαρὰ, καὶ σαφὴς, καὶ συντομός ἐστιν, ἀποχρώντως σώζουσα τὸ ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δ' ὀνομένας, ἐξ ὧν μάλιστα διάδηλον ἡ τοῦ ῥήτορος γίνεται δύναμις, οὔτε ἀπάσας, οὔτε εἰς ἄκρον ἠκούσας, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἐπὶ βραχύ· ὕψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσύνην, καὶ εὐμενολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δὴ τόνον, οὐδὲ βάρος, οὐδὲ πάθος, διεγείροντα τὴν· οὐδὲ τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀναγώνιον πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Ἡροδότου. οὗτος ὖ καὶ τῇ ἐκλογῇ τῶν ὀνομάτων, καὶ τῇ συνθέσει, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχημάτων ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλετο, καὶ παρεσκεύασε τῇ κρατίστῃ ποιήσει τὴν ἡδίστην ὁμοίαν γενέσθαι, πειθοῦς τε καὶ χαρίτων, καὶ τοῦ εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἥκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἀναγωνίων οὐδὲν ταύταις ὑπέλιπεν· εἴτε ὑπ' εὐφυΐας πρὸς αὐτὰς, εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἐκουσίως ὑφ' ἑαυτῶν, ὡς ὐκ ἁρμοττουσῶν ἰσοτιμίας. οὐδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ, οὐδ' ἀναγωνίοις, κέχρηται λόγοις, οὐδ' ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τῇ ἀληθείᾳ ἔχει.

---

1 τε post articulum τῇ rectius expungetur. 2 ſcriptus cod. h. καλιρρημοσύνῃ uno λ. contra morem. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπετελέσθησαν ἀκριβῶν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐποίησε.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) ut neq; loca persequeretur, ubi gestæ res erant; quod HERODOTUS, Hellanicusq; & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐν τῷ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Idem Dionysius Halicarnasseus de vocum structura.

Ἡδέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲ σύγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, οὐ μὴν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, οὐ μὴν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ ὡσαύτως τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

DIctio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, meherclè pulcra est, si ullæ etiam aliæ, non tamen ubiq; suavis: Ctesiæ autem historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suavis quidem est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quædam suaviter composita inveniuntur, & apud hos pulcrè. HERODOTI autem compositio utrumque obtinet. Non jucunda enim solùm est, sed & pulcra.

Καὶ μετὰ πολλά.

Et longè post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσε, [1] ὕστερον μὲν ἐκείνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ εἴ τις θεωροίη τοὺς αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δὲ, Σοφοκλῆς· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Cæteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterem in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illum sequuntur intervallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTUS: inter oratores Demosthenes.

Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὸν ἀρχὸν φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Λαμβανέσθω δὲ ποιητοῦ μὲν, Ὁμήρου· συγγραφέων δὲ, Ἡροδότου· ἀπὸ χρὴ γὰρ ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis Homerus, ex historicis vero HERODOTUS. Satis enim ex his conjicere de aliis possumus.

Καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅτι γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι οἶμαι. ὧν δὲ δεῖγμα δὲ αὐτῆς ποιοῦμαι πᾶσαν μὲν τὸν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὸν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὸν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] εὐροωτέραις, καὶ χρήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὲ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἰσοδείας σχηματισμῷ· τὸν δὲ, ὡς ἐν ἀγαλόγων χάριτι· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Quod verò res suavissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. ejus exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamq; Demosthenis. Non possibile enim est invenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figuriſq; magis diversis fuerint usi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, ut in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores.* F. Sylb. 2 εὐροωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam εὐχροωτέραις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Idem

TESTIMONIA.

Idem Dionyſius Halicarnaſſeus de Demoſthenis in dicendo vehementia: ſi modo hic libri titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος· εἴγε αὕτη τούτου τοῦ βιβλίου ἐπιγραφή.

Quod ad tertium vero compoſitionis in oratione genus attinet, quod dixi miſtum ex ambobus eſſe (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodiſſima ab utroq; excerpere, hujus nullus proprius eſt character: ſed ut illis, qui eum ſibi proponunt, lubet, utve poſſunt iſta quidem vitare, hæc vero conſequi, ita miſcere ſolent, non ſecus ac in arte pingendi mixturæ ſolent. Hujus ſtructuræ norma optima exſtitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad utrumque iſtorum attinet: ſuavitatem dico, & gravitatem. Et æmuli ejus exſtitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac hiſtorici etiam priſci, philoſophi atq; oratores. Quorum omnium mentionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorum qui in dicendo exſtiterunt principes, quos eſſe præſtantiſſimos mihi perſuadeo, proponere duos: ex hiſtoricis nimirum HERODOTUM; è philoſophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipſorum compoſitionibus ubique occurrit. An vero ego re examinata rectè utq; par eſt de iis ſtatuam, conſiderare poteſt quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & jucundiorem compoſitionem hanc mediam eſſe dictionem, & optima quæque deſumpſiſſe ex utraque iſta, hanc qua utitur HERODOTUS ubi Xerxi attribuit ſermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos ſuſcipienda: tranſlata vero eſt oratio in Atticam dialectum: Viri Perſæ, &c.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφαμεν [1] μικτὴν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγειν ἀφ' ἑκατέρας, ἐδεὶς ἔστι χαρακτὴρ ἴδιος· ἀλλ' ὡς ἂν οἱ μετιόντες [2] αὐτῶν προαιρέσεως ἔχωσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δ' λαβεῖν, ἵνως κίρναντες, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης δ' ἁρμονίας κεφάλαιος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ ἂν τις εἴποι λέξιν ἄμεινον ἡρμοσμένην οὐδὲ ἐκείνης πρὸς ἄμφω ταῦτα. λέγω δὲ τήν τε ἡδυνὴν καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωκε δ' αὐτὸν ἐκῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ ἂν ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὲ τῶν ἐν λόγοις δυοῖν δυοῖν, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πείθομαι, δύο προχειρίσασθαι μόνους· συγγραφέων μὲν Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δέ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάριες αὐτοῖν [3] ἐμπρέπει ταῖς ἁρμονίαις. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἔγνωκα περὶ αὐτοῖν ἐξετάσας, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστι. φέρε δή τις ἐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν τε αὐστηρᾶς καὶ τὴν [4] ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κεφάλαια εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κέχρηται Ἡρόδοτος. Ξέρξῃ πεισθεὶς τὸν λόγον ὅτε [5] ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μελανομμάτῳ δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Apud Dionyſium Longinum de ſublimi genere dicendi.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Solus HERODOTUS proximè ad Homeri exemplar acceſſit.

Μόνος Ἡρόδοτος Ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

---

1 μικτὴν ſubſtantivè accipiendum pro μικτόν τι, ſeu μίγμα, ut ſupra vocat, niſi μικτὴν communi genere uſurpatum hic velis, ut Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio poſtulat fœminino fine μικτήν. F. S. 2 Pro αὐτῶν ſenſus & ſtructura poſtulant αὐτὴν, vel αὐτὸν vel ſaltem αὐτῷ. F. S. 3 Poſt αὐτῷ perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum τῷ Πλάτωνα. F. S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἰδίας. F. S. 5 In exemplari eſt ἐβούλευε· parum congruenter. ego Stephanicam Herodoti edit. ſequi malui. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

ΕΝ τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν παντηγυρικοῖς παντηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ τῷ καθαρῷ, καὶ εὐκρινεῖ, πολύς ἐστι ταῖς ἡδοναῖς. καὶ γὰρ ἐν ἐννοίαις μυθικαῖς πεδὸν ἅπασαις, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν, καὶ μάλιστα ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τοῦ κόσμου τὸ σωματοφόρον, καὶ τῷ ἡδονῷ ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ῥυθμῶν αὐτοῦ καλά τε τὰς σωμάτας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤδη δὲ καὶ πρόσωπον, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποιητικώτατα μεμίμηται. διὰ δὲ τούτων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν κατὰ τὸν Ξέρξου πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκείνου πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. τοσαῦτα καὶ περὶ Ἡροδότου.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν *parte* II.

DE HERODOTO.

IN panegyricis itaq; quæ in historia usuveniunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus juxta ac disertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica utitur ubique. Amplitudinem verò sæpe habet & quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu utrumq; consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione. Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graves. Mores verò & affectus personarum, si ullus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & majori amplitudine sæpissimè utitur, ut alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῆς Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ (Θουκυδίδου) συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφάς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων ἁπλοτητὶ διηγήσει, προσώποις δὲ οὐ πεπλασμένους λόγους τινὰς, οὐδὲ ποικίλους δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ὀλιγοστιχήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ ἀναμίξεως, ὥστε καὶ σάσει ὑποπίπτειν τὰς δημηγορίας.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (ut ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simplicique rerum narratione ubique sint usi, nec ullis personis ullam orationem attribuant, nec ullas conciones fecerint, cumque HERODOTUS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTUS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) unus hic historiæ conditor conciones & invenit, & perfectè composuit, ita ut earum unaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum revocari possit.

Καὶ πάλιν.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡροδότῳ ἐχρήσατο (ὃς ἔστε ὑψηλός ἐστιν, ἔστε ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διὰ γὲ τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Et iterum.

Sed ut reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTUM quidem media esse usum (quæ neq; sublimis, neq; tenuis est) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, ut sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est usus.

Sed

TESTIMONIA

Sed abrumpere cogimur hanc telam: exstant alias hinc inde alia ejusmodi, ut apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem se scripto contra Herodotum professus est, Plutarcho: γεφυρὸς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάρις ἔπεστι, καὶ δεινότης καὶ ὥρα τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος, γεγονὼς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Aristides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. Θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν, Athenaeus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Eustathius. Alia ejusmodi, quae sibi quis notaverit plenius & melius. Nos, quod unum adhuc possumus, è Cicerone & Quinctiliano testimoniis aliquot praeclaris additis, subjiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus scripta, & plura nova H. Stephani, contra eos qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Ex Cicerone lib. II. *De orat.*

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à causis forensibus, cùm ad cæteras res illustres, tum ad scribendam historiam maximè se applicaverunt. Nanque & HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit, in causis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia ut me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt HERODOTUS Thucydidesque mirabiles; quorum ætas quum in eorum tempora quos nominavi accidisset, longissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine ullis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (ut ait Theophrastus) historia commota est, ut auderet uberius quam superiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortensio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide gravius? *&c.*

Idem libro de legibus I.

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex secundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit. *nam de historiæ scriptione loquitur.* H. Steph.

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX.

Ubi de compositione loquitur.

Itaque ut confiteor, pænè ultimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, HERODOTUM, Thucydidem, parum studiosos ejus fuisse.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Aliquanto pòſt.

In HERODOTO verò cùm omnia (ut ego quidem ſentio) leniter fluunt, tum ipſa διάλεκτος habet eam jucunditatem ut latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Hiſtoriam multi ſcripſere præclarè: ſed nemo dubitat duos longè cæteris præferendos: quorum diverſa virtus laudem pænè eſt parem conſequuta. Denſus & brevis, & ſemper inſtans ſibi Thucydides: dulcis & candidus & fuſus HERODOTUS. Ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV. *cap.* XXIII.

Hellanicus, HERODOTUS, Thucydides, hiſtoriæ ſcriptores in iiſdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt; & non nimis longè diſtantibus fuerunt ætatibus: nam Hellanicus initio belli Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur, HERODOTUS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, ſcriptum hoc eſt in libro undecimo Pamphilæ.

EPI-

EPIGRAMMATA
IN
HERODOTUM,

Quorum prima tria veterum sunt, reliqua
H. STEPHANI.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπίτου.

Οὐδ' Ἁλικαρναοσσῷ με παρίδεα μελπόμενος ἀοιδὸς
Ἡρόδοτ' Θ. πολύιδρις, ὃς Ἰωνίων κλέα φωτῶν
Ὁσσά περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγεν, ὁσσά περ αἰὼν
Ἐξέφερεν ἑρπύζων, ἐνάτοις ἀνεδήσατο Μούσαις
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωνιδ Θ. ἄνδρα φωνῆς.

Anthol. lib. V.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnaſſo vates divine ſilebo
HERODOTE *ô ſapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Aſia labentibus annis
Tempora priſca tulere, novem ſacrante Camœnis
Juncta Iadi certat florens facundia linguæ.

ΑΔΗΛΟΥ.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰδ Θ. ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωρείων πάτρης βλασθὼν ἄπο. τῷ γὰρ ἄπλητον
Μώμων ἐστὶ πεφυγών, θέλον ἔχε πάτρην.

Apud Steph. voce Θύριοι.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus iſta recondit*
Hiſtoriæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera poſthæc
Thurias excepit, dum fugit invidiam.

Fuit

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

Fuit hoc epigramma & ſupra allatum ab avo meo, cum ejuſdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIUS noſter ὁ πάνυ, in tertio verſu, ubi vulgò habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωρίδ☉ ὀπὶ πάτρης, quod ipſum tamen vulgato melius non eſſe cenſet.

Ἄλλο.

Ἡρόδ☉ Μούσας ξεινίσατο· τῷ δ' ἄρ ἑκάστη
Ἀντὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

Ἐρρ'ικοῦ τοῦ Στεφάνου εἰς τὸν Ἡρόδοτον.

Ἡρόδ☉ λιγυρῶν ὅπι μέσσον ἄξια Μουσῶν,
Τῇδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡρόδοτε τίς φθέγμα μελιγαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐ δεῖ Μουσάων, ἦν λαλῇ Ἡρόδ☉.

Ἦ ἔτω, Καλλιόπη σίγα, ἰῶ λ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότε λαλέοντ☉ ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἄμουσον ἔμεν.

Ἦ ἔτω, Μὴ πρὸς τόνδε δοκῇ Μοῦσα ἄμουσ☉ ἔμεν.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἦν, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβ☉ ἅτ', ἐν μέσῳ τῷ Ἑλικωνιάδων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότε λεγόμεσθα πόν☉ θ' ἅμα ἐννέα Μουσῶν·
Κλέιμμα ἓν Μουσάων χίλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δ' ἦν γεγεαφώς, δεκάπλω τις ἂν ἔπλασε Μοῦσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλ☉ ἄμουσ☉ ἔοι.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἓν μὲν, ἔσιν Ἰὰς λιγυρὴ διάλεκτ☉ ἁπασῶν
Ἕξοχα, κ' μαλακὲς ἐξαφιεῖσα ῥόους·
Ἀλλὰ γὰ ὅσσον Ἰὰς πασῶν προφερεστάτη ἐξί,
Τόσσον Ἰαζόνίων Ἡρόδ☉ φερφέρει.

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

ALIA EJUSDEM *H. STEPHANI* EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA. Quæ iis qui *HERODOTUM* accuſant fabuloſitatis, reſpondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omiſimus hîc, quum id ſupra jam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ, ὡς ἀπ' ἀυτῦ.

Θαύμαζα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δ' ἄπιστος ἔη ὃς μὲ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' ἀυτῦ.

Μυθικὴ ἱστορίη φθονερῶν ἀνδρῶν τάδε καλεῦμαι.
Φεῦ πόσον ἰοβόλον τὸ σόμα τῶν φθονερῶν.
Ἀλλὰ γελᾶσιν ἀνδρες πολλοὶ μὲ λέγυσι καὶ ἄλλοι.
Ἦ ἀνδρες γελᾶσιν, μυθικὰ δὴ γελᾶσιν;
Ἱστορικοὶ πολέες ἀνδρες γελῶσι καὶ ἄλλοι,
Καὶ τῶνδ' οὐ λήθεται μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅσ' ἐνίοις ἀνδρες δοκεῖ, δοκεῖ ἔπιπε πᾶσι.
Καὶ τὴν ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἡ ἐμὴ ἱστορίη, ἀνδρες γελῶσα, καλείσθω
Ἡ ἀνδροξογράφος, μήτι δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ἀπ' ἀυτῦ.

Ἔκλυον ἐν ἀίδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Γλύταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, πρώταρχος ἀπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμῦ φησὶ τὸ ἱστορικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀίδεω παῤῥησίη ἔξι μοι οἴκῳ,
Ἠθὸς οἱ εὔηθες, κ' οὐ κακόηθες ἐμοί.

SEQUUNTUR LATINA, IN EJUSDEM *HERODOTI* PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *hiſtoricum, quonam me teſte probabis,*
Qui noſtros libros non reverenter habes?
Dicere non ſatis eſt, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis ſeclis haud ea viſa ſuis.
Illa hoc in ſeclum ſecla ut revocentur oportet,
Si mendacem aliquo teſte probare voles.
Non revocare potes? peto tantum quod potes, ut non
Me, quæ viſa mihi, viſa negare velis.

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo judice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque levi famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has ultra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, livide, judice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama siniſtra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hic volo tu discas posse tenere modum.

ΛΕΞΕΩΝ ΙΑΔΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗ.

Α

Ἄβιος, ὁ πολύβιος. ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.
Ἀβελτήρ, καλόν, αὔθαδες, τρυφερόν.
Ἀγαθυεργοί, οἱ ἐκ τῆς ἱππέων ἐξιόντες, πέντε ἐκάστην ὄντες.
Ἀγαλλατίειν, διώκειν, φυλαθύειν, ὁπλάτλειν, ὑβρίζειν.
Ἄγαυρος, ἄπορος.
Ἀγλαΐον, ἀγλεῖον.
Ἄγη, βασκανία.
Ἀγγά, μαπρεὰ α.
Ἄγγα, βραχεῖα α.
Ἀδελφεός, ἀδελφός.
Ἀδελφυόμενον, ὁμοιώμενον.
Ἀθενία, ἀλθένεια.
Αἰγὶς, ἰὼ Λίβυες φορῦσι δορέων.
Αἰμασιά, Ἄνευ πηλῦ τειχίον.
Αἰνός, δεινός.
Αἶσα, Ἄλσος.
Αἰψηρός, λαψηρός.
Αἰωρηθέντες, μετεωριθέντες.
Ἀκαυδοπλήξ, ὁ πλανώμενος.
Ἀκάνθιον, ἀκάνθιον.
Ἄλαστος, ἄλης.
Ἁλίεες, συνηθροισμέναι.
Ἀλεξομένους, ἀμυνομένους.
Ἀλη, πλάνη.
Ἀληθία, ἀλήθεια.
Ἀμβοβάδλω, καθ' ὑπερβολήν.
Ἀμύσσειν, ταφάσσειν, ἑλκῶν, ξέειν.
Ἀναιρεόμενον, τὸ ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον.
Ἀναισιμῶν, δαπανᾶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνακῶς, ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς, φρονιστικῶς.
Ἀναραιρηκώς, ἠρηκώς.
Ἀναξυρίδας, τὰ βαθέα, καὶ βασιλικὰ τῆς ὑποδημάτων.
Ἀνδρόγυνος, ἑρμαφρόδιτος.
Ἀνδρόσφιγξ, σύνθετον ἄνθρωπος καὶ σφίγξ δημιούργημα.
Ἀνέγνωσεν, ἀνέπεισεν, ἐδίδαξεν.
Ἀνέλη, χρίση. ἀνελεῖν, μανθάνειν.
Ἀνθέρικας, τὰς καύλους τῆς ἀσφοδέλου.
Ἀντίξοον, τὸ ἐναντίωμενον.
Ἀντιάζειν, πολεμεῖν.
Ἀπεπλέξατο, ἀπέφυγεν.
Ἀπλικέστερον, πρεσβύτερον.
Ἀπεματώσεν, ἐμάρανεν. καὶ ἀπελαμάϊσε.
Ἀποτιμητέρους, ἀτίμους.
Ἀποφρὰν, τὴν τετιμένην τιμὴν ὑπὸ τῶν δέλων τοῖς δεσπότας.
Ἀραίρηκα, ἤρηκα.
Ἄρδις, φαρέτρα, καὶ τὸ βέλος.
Ἀρθμία, φιλία.
Ἀρσενίες, ἁρμόσαντες.
Ἀρηγὸς, ἄρωγος.
Ἀσκήσαι, καλλωπίσαι.
Ἀτερος, ὁ ἕτερος.
Ἀποτιμητέρους, ἀτιμητέρους.
Ἀπιμωρητὶ, καὶ ἀφρονήσας.
Ἀυλὸς, εἶδος ἀκολάστου ὀργήματος.
Ἄφαρ καὶ ξ παχέως.
Ἀφαρεῖ ξ
Ἄφλαστον, τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀχαιρεσίη, τὸ πρὸς χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι. καὶ ἀρχ.
Ἀφιδέαι, ἀλύσεις, οἱ ἢ ψέλλια. καὶ ἀμφιδ.

Β

Βάθραχος, βάτραχος.
Βαλανάγρα, κλεὶς.
Βάεις, ναῦς.
Βασιλέες, δικασταί τινες.
Βέβαα, βέβηκα.
Βέρεθρον, βάραθρον.
Βίβλοι, διφθέραι.
Βλακὸν, τρυφερόν.
Βλήμενος, βεβλημένος.
Βλιμάζειν, ὀκθλίβειν.
Βυπόρους, ὀβελὸς, μεγάλους ὀβελούς.
Βυσσὸς, βυθός.
Βωθεῖν, βοηθεῖν.
Βῶξ, βόαξ.
Βώσω, βοήσω.

Γ

Γαυλὸς, πλοῖον Φοινίκιον. καὶ φρέαρ ἐν Ἰλιτήριον καὶ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπεῖναι, οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν, τὸ γνῶναι τὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ τὴν ἐναντίων τὴν ἰσχύν.
Γορτύρη, δεσμωτήριον ὑπόγαιον.
Γυμνοπαιδία, ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ ἐν ᾗ γυμνοὶ χορεύουσι.

Δ

Δέξω, δείξω.
Δευκαλίδης, Δευκαλεωνίδης.
Δεύρω, δεῦρο.
Δημόσιοι, εἰς τὸ δημόσιον κρίνοντες.
Διαβεβλημένος, γελασθείς, καὶ παιζόμενος.
Διασφᾶγες, αἱ διεσφαγμέναι πέτραι.
Διθύραμβος, ὕμνος εἰς Διόνυσον.
Δικὰ, δίκη.

Διξά, διττά.
Διφροφορευμβύης, φορείοις φορυμβύης.

Ε

Ἐγκατεύειν, διώκειν.
Ἐγχείψαι, ἐμπεσεῖν, προσπλάσαι.
Ἐδιχώθη, εἰς δύο ἐδιηρέθη.
Ἐδώλοισι, ἐπισιτρώμασι νηός.
Ἐδτέφανλο, ἐδτεάσυλο.
Εἴβειν, λείβειν.
Εἰλινύων, ἐλυγίων, ἡσυχάζων.
Εἶπας, εἰπών.
Εἰρλὼ, ὧδε Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἑαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ περκημάζόμενος, τῷ τείτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ πέσπαξ, τῷ πεμπτῷ πᾶς, τῷ ἕκτῳ μελείρλιος. Ἔφηβός ἐστι παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιδ, μέχρι κ', Βαρυτόνως τὸ μελείρλιος, ὥσπερ πυθμένιος, ἀπύθμενος, ἀνυχίος, ὑπανύχιος.
Εἰρωτάω, Ἐρωτάω.
Εἴτεν, εἶτα.
Ἐκνίζεν, ἔδακεν, ἀπὸ τῆς πόας κνίδη.
Ἐκπλώσας, ἐκπλύσας.
Ἐκλοπίως, ἐκλόπως, ὧδαδδξως.
Ἐκύρησεν, ἔτυχεν.
Ἐλατήρια, φάρμακα καθαίροντα τὴν κάτω κοιλίαν.
Ἐλόχισεν, εἰς λόχους κατέταξεν.
Ἔλυτρον, σκέπη, θέρμα.
Ἐλῶν, ἐλάσας.
Ἔμβολον, χάλκωμα ὠξυπυθμένιον ὠξὺ ἢ πρώρεαν ταῖς ναυσίν.
Ἐμυλώθη, ἐτυλώθη.
Ἐναλίζειν, χρᾶς ὑπιφέρειν τοῖς καπνιζομένοις, ἢ δύειν.
Ἐνάρειες, οἱ ὁπλῖται.
Ἐνέδησεν, ἐκείκωσε.
Ἐνείκω, ἐνέγκω.
Ἐνηβητήρια, ἐνδυωχητήρια, ἐυωχήματα, ὑπαπαδιότης.
Ἐννώσαι, ἐνοήσαι, διανόησαι.
Ἐνωμοτία, τάξις ὧδε τοῖς Ἀτζιωῖς.
Ἔξοπίω, ἔξω ῥέω.
Ἔον, ἦον.
Ἐπαΐξω, φανερὸς, ἐπιμήστατος.
Ἐπαμωσάμην, ἀνακινήσας.
Ἐπαναιρέεται, ἐπαναλαμβάνεται.
Ἐπβωτᾶ, ὑπακαλεῖ.
Ἐπίδοξα, προσδόκιμα.
Ἐπιδήμιος, δημόσιος.
Ἐπεκέσσιον, μέτριον.
Ἐπικάρσιον, πλάγιον.
Ἐπικάπομαι, ἀποδέχομαι.
Ἐπίλαμπος, καταφανὴς, ὠφελιμος.
Ἔππλα, ἢ μὰ βεβήκω κῆπος, ἀλλ' ὑπόπλεως, ἔπιπλα καὶ τὰ ἐπάνω τῶν στρωμάτων.
Ἐπφορήματα, τεκμήρια.
Ἐπίσιον, κάλλυμα.
Ἐπίσιος, ἔποικος.
Ἐπισχύτερον, εὐφορώτερον.
Ἐπισρεφέως, ὑπμελῶς, ἀπατηλικῶς.
Ἐρέπρες, ἐλκηροί.
Ἑρμὶς, ὁ κλινόπους.
Ἐρυσίρμαλες, ἐρυσίρμαλοι.
Ἐσπιδισανλες, δυπλισανλες.
Εὐηλία, εὐηλικία.
Εὐεσὼ, ἡ εὐημερία, εὐεξία, ἡ καλλίστη τῶν ἑτῶν ἡλικία, Διονυσιανὸς ἀνὴρ τῶν σατράπων.
Εὐδυώτης, εὐδυωσία.
Εὐλέων, σκωλήκων.
Εὐμάρεια, ἡσυχία, εὐηλία, ἀπόπαλος.
Εὐεξὶς, πλευρίς.
Εὐτυκία, ῥᾳδία εἰργασμένη.
Ἐφεδρος, ἐπίληρος.
Ἐχέσης, ἡκέσης.

Ζ

Ζείρα, μίτρα, ζώνη, ἁφαπλίς.
Ζακορος, νεωκόρος, ἱερεύς.
Ζύγλαις, καθέδρας.
Ζοὴ, Ζωή.
Ζωὴ, ἡ γυνὴ ζῶσα.
Ζώνη, πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζώπειον, Μύλωνα.

Η

Ἠβηδὸν, μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκμαζούσης ἡλικίας, ὀρχηδόν.
Ἤγανον, πήγανον.
Ἠθη, οἱ τόποι ἐν οἷς ἀναστρέφονται.
Ἤλυσις, ἔφοδος, πορεία.
Ἡμεκτέων, διαφορῶν.
Ἤμιν, ἡμῖν.

Θ

Θαλάμαι, καταδύσεις.
Θαλόπεδον, εἰλόπεδον.
Θέλων, δινάμενος.
Θῦμαι, θύσω.
Θερμωλὴ, πυρετὸς.
Θείοπιν, ὄξιναδε, μαίνεσθε.
Θύεσον, ποτὸν ἀρωματικόν.
Θυσάνες, κρόσσαι.
Θύωμα, θυμίαμα.
Θώϋμα, θαῦμα.

Ι

Ἰακχίζουσι, λέγουσι, φλυαροῦσι.
Ἰδαῖοι, οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἰσία, δέπνα, ἰσία.
Ἴλη, σπεῖρα ἱππική, συνοχή.
Ἴξις, εὐδυωσία.

Καὶ-

Κ

Καλῶν, τὸ χρήσιμος λόγῳ καινῷ.
Κάλη, κήλη.
Κανναβὶς, φυτὸν, δυμίαμα.
Καλλιερεῖδῃ, δύειν.
Κάμμορ Θ., κακόμορ Θ.
Κάπηλίες, ἀποδεχάμβυοι.
Καταγινέων κατωλίων.
Καλαπεριξάμβ Θ., περῖκα ποιῆσαι.
Κατατίλεα, τὰ ἀναλώματα καὶ συνέδρια.
Κατέκτα, ἔκτανεν.
Κεῖν Θ., ἐκεῖν Θ.
Κεινὸς, κενὸς.
Κέκλυθι, κλῦθι.
Κέρκυρ Θ., νεὼς εἰδ Θ.
Κηκίω, κικίω.
Κιτάλης, κλέπτης.
Κληρύχες, γεωργοὶ.
Κνάφ Θ., ἄκανθα ἔλκυσα ἱμάτια.
Κνυζημάτων, γυρῶν ἀποφυγμάτων.
Κόλλιξ, ἄρτος περίφερὴς.
Κομιδὴ, ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κορδύπτειαι, καρφαρῶ. Ἢ Σκαρδ.
Κορύνη, ξύλον ὀπιπαμπές.
Κραδία, καρδία.
Κράτος, δύναμις.
Κρὲξ, ὄρνεον δυσιώνισιν τοῖς γαμοῦσι.
Κρησφύγετον, καὶ φυγὴ, ὀχύρωμα.
Κρίβανος, κλίβανος.
Κυκεῶ, κυκεῶναι.
Κυματώλη, ὑπαγωγὴ, ἀγκυλὸς.
Κυρβασίαι, πάραι.

Λ

Λάθη, αἰσχύνη.
Λάμβομαι, Λήψομαι.
Λάξιν, λῆξιν, μεσημβρὸν, κλῖμα.
Λαῦραι, ῥύμαι, ἀμφόδα.
Λελασμέν Θ., λελησμέν Θ.
Λελάχωσι, λάχωσι.
Λεύκη, πάθ Θ. ὡδὶ ὅλον τὸ σῶμα.
Λίνον, λυγὰς χορδὴ, ἢ ὠδῆς ὄνομα.

Μ

Μάλη, ἡ θέρμη.
Μαιλίη, σπόδια, ἀνθρώπων ἀπόφημα.
Μαιλίηνοι, ἀνθρώπων φρυγανοειδεῖς.
Μίζεα, αἰδοῖα.
Μῆλαν, μέλαν.
Μελεδαίνειν, μεριμνᾶν.
Μελεδωνίων, μεριμνῶν.
Μελεδωνοὶ, φροντισταί.
Μεμακῖα, μεμηκῖα.
Μενέλεως, Μενέλα Θ.
Μὴν, μήν.
Μετξέτερι, τοῖς ἕτεροι.
Μιξύλλης, ἄρτ Θ. κριθίνος.
Μύδερον, σίδηρον ἀργόν.
Μυδῶσα, ἐκκρεμῶσα.
Μύθ Θ., λόγ Θ.
Μυσάζω, γενάζω.
Μυχοὶ, καταδύσεις.

Ν

Ναυλόχιον, λιμένα.
Νεὼν, νεώριον.
Νέαι, νῆαι.
Νεοχμῶσαι, νεχμῶσαι, νεωστὶ κινῆσαι.
Νικήσα, νίκη.
Νώσω, νοήσω.

Ξ

Ξεῖν Θ., ξένος.
Ξενίλω συνεδήκατο, ὡς ξενίλῳ ἐδωρήσατο.
Ξεσὸν, ξηρόν.

Ο

Ὀγδώκοντα, ὀγδοήκοντα.
Οἰδῖα, αἰδοῖα.
Ὀλίζον, ὀλίγον.
Οἴμημα, Οἶμα.
Ὄμηρ Θ., τυφλός.
Οἰσύπη, ῥυπαρὰ περιβάτων ἔρια.
Ὄκ Θ., τὸ ὠδὶ τὰ τῆμ ὑδάτων ἀγλῆα πολύτων καὶ συστρεφόμενον ζῶον.
Ὀργίσαι, μαλάξαι.
Ὀρθ Θ. νόμ Θ., τέρπ Θ. μελῳδίαι.
Ὀρτὴ, ἑορτή.
Ὀρχηδὸν, ἡδηδὸν.
Οὐ καλαπεριξεῖς, ἢ περῖκα ποιῆσαι, καλαφεγνῆσαι.
Οὐκ ἰκνεομβύως, ἢ περιπλόως.
Οὐλεῖν, ὑγιάσειν.
Οὖρος, Ὄρος.
Οὖρον, ὀρθοτόμια.
Ὄχανα, ἀσπίδων πόρπακες καὶ δεσμοί.

Π

Παλάθαι, τὰ ὀκ τρυγὸς πλάσματα, κωλίως ἢ ἡ τῶ συκῶν ἐπάλληλ Θ. θέσις.
Παλιύρων, ἐπιπάρων.
Πάρη, πίρη.
Πάταικοι, θεοὶ Φοινικηρὶ ὃν παῖς πρύμνεως ἱδρυμένοι.
Περιφρηπὰ, ἀκτὰ.
Πεσσόμμα, ὀπτόμμα.
Πεσσοὶ, ψῆφοι.
Πιοσυκωνία, ἢ χρίονται πέρβατα.
Πρυτανεῖον, δεσμοθέτιον, θόλ Θ., καὶ ἡ τοῦ σίτου θήκη.
Πκτὶς, ὄργανον, ψαλτήριον.
Πλεῦναι, πλέοναι.

Πλωῖζ,

Πλεῶ, πλεῖν.
Πλίξ, βῆμα.
Πολέμαρχος, ἄρχων τῆς ξένων.
Πολλὸς, πολὺς.
Πολλὴ, πολὺς.
Πολλὸν, πολύ.
Ποταίνιε, πρόσφατον.
Πόκα, δύτις.
Πόντιος, νεωκόρος. μετὰ τοῦ δ ἦλος.
Πόξενοι, περσῶται.
Πόχυσις, τὸ ἀποσπᾶσαι.

P

Ῥηχία, ἄμπωτις.
Ῥῆξις, πλέγμα.
Ῥηχίης, φρασμῶ, ἢ δέσμης τῆς φρασμῶν.
Ῥοικὸν, ἕσω νεῦον.
Ῥύμαι, λαύραι.

Σ

Σαγάρεις, πελέκεις, τὰ ἐκ χειρὸς ὅπλα.
Σαπεῖν, ὑσσωπός.
Σαυρωτὴρ, ξυσὸν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσι ὑρίαχον.
Σινάμωρον, κακόχολον.
Σισύρα, βαρβαρικὸς χιτών.
Σκευὴ, ὅπλισις, καὶ σκυλή.
Σκυτάλαις, ῥάβδοις.
Σπαργνύω, ὀργάω.
Σπαδίξαι, ἐκδεῖραι. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης περσικῆς. οἴδε, φοινικοῦ ῥάβδον, σπάδικες ἢ καὶ οἱ κίνες, καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Σπερχθεὶς, πικραχθείς.
Σταθμὸς, ὁδὸς μέτρον, καπύλυμα.
Στεῦται, τὸ ὠδὶ τὴ κεφαλὴ ἐ[illegible].
Συμψήσαι, συνθλίψαι.
Συνεδήκατο, ἐδωρήσατο.
Συρμαία, βρῶμα διὰ τίατος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ὁμοιοῦ.
Συρμαΐζειν, καθαίρειν πόματι τῷ ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος.
Σχοινοτενὲς, μακρόν.
Σῶτρα, σωτήρια, λύτρα.
Σώχυσι, τρέφουσι.

T

Ταινίαν, διάδημα.
Τάρσοι καλάμων, πρασιὰ ὧν ἢ ἐξέρεισον τῷ πλίνθον.
Ταρσὸς, ἢ τῆς ὀρνίθων πτέρωσις.
Τέλη, ἀναλώματα.
Τελίσκω, πλῶ.
Τίμπια, τὰ σανὰ τῆς ὀρῶν, καὶ οἱ αὐτόθεν ἐκ τύποι.
Τετραπτερυλλίδες, ἀκρίδες τέσσαρα ἔχουσαι πτερά.
Τετρυπημένος, καταπεπορημένος. ἢ πετρυγμένος, καὶ πετρυμένος.
Τιάρα βασιλικὴ, κυρβασία ὀρθή.
Τελεκάδας, δᾶπτα κατὰ δήμους καὶ ἀριθμούς.
Τειξάς τρίχα.
Τειφάσιοι, τρίφωνοι, τετραπλάσιοι.
Τόρνιον, τὸ τρῶμα, καὶ τὸ ἐνέμενον εἰς ἑαυτό.
Τρῶμα, τραῦμα.

Υ

Ὑποκεινεὸς, ἀποκεινεός.

Φ

Φάλαρα, τὰ ὠδὶ τοὺς γναθους σκεπάσματα.
Φαρμήκεις, βαφαῖς.
Φάρσος, τρύφος, κλᾶσμα, ἀκροστόλιον.
Φερέγλυος, βεβαιωτὴς.
Φοιβόλαμπτος, Φοιβόλαμπος.
Φόρμος, πλέγμα, κόφινος.
Φρενήρης, σώφρων.
Φρητὸς, φρέατος.
Φρεμμάξαδε, φρυάξαδε, φυσῆσαι.
Φύζω, φεύγω.
Φυλάξαντις, ὁπλισάμενος.
Φωλεαμὸς, κυβωτὸς τὰ φάρεα ἔχουσα.

Χ

Χιδὰν, χιτών.
Χοιρίδες, πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδύων, τέμνων.
Χρέος, χρεία.
Χρήματος, πράγματος.

Ψ

Ψημύθιον, ψαμύθιον.
Ψῆνες, ξυύφια, κωνώπια τὰ ὧν τοῖς ἀλλάνθοις τοῖς ἄρσεσι.
Ψιαθοπλόκοι, χοίνων συμβολεῖς.
Ψῶ, ἀλγεινὸν περισφίγμα.
Ψῶσα, θλίψασα.

Ω

Ὦ ὄρος, ὁπωρίσμα χειμερινόν.

Πλεῦῶ, πλεῖν.
Πλίξ, βῆμα.
Πολέμαρχος, ἄρχων τῆς ξένων.
Πολλὸς, Πολλὴ, Πολλὸν } πολὺς.
Ποταίνιε, πεζοφάται.
Πόκα, δύτης.
Πόωολος, νεωκόρος. μὲ τῶς δ῾ῦλος.
Πόξενοι, περσάται.
Πόχυσις, τὸ ἀποσπᾶσαι.

P

Ῥ῾Ηχία, ἄμπωτις.
Ῥηπὶς, πλέγμα.
Ῥηχίης, φεαλμῶ, ἢ δέσμης τῆς φεαλμῶν.
Ῥοικὸν, ἔσω νεῦον.
Ῥύμας, λαύρας.

Σ

Σαγάρεις, πελέκεις, τὰ ἐκ χειρὸς ὅπλα.
Σαπεῖν, θεσπῖς.
Σαυρωτὴρ, ξυσὶν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσι ὑρίαχον.
Σινάμωρον, κακόχολον.
Σισύρα, βαρβαρικὸς χιτών.
Σκευὴ, ὅπλισις, καὶ σολή.
Σκυτάλας, ῥάβδους.
Σπαργνύω, ὀργάω.
Σπαδίξαι, ἐκδείραι. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης περινίνης. οἴδε, φοινικοῦν ῥάβδον, σπάδικες ἢ καὶ οἱ κίνες, καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι πθαεισικόν.
Σπερχθεὶς, ταραχθείς.
Σταθμὸς, ὁδὸς μέτρον, καπάλυμα.
Στεῖφος, τὸ ὠδὲ τὴ κεφαλὴ [illegible].
Συμψήσαι, συνθλίψαι.
Συνεδήκατο, ἐδωρήσατο.
Συρμαία, βρῶμα διὰ τίλτος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ὁμοιῆς.
Συρμαΐζειν, καθαίρειν πόματι τῆ ὀκ ζεῶν καὶ ὕδατος.
Σχοινοτινὲς, μακρόν.
Σῶς-εα, σωτήρια, λύτρα.
Σοίχυσι, τέβυσι.

T

Τ῾Αινίαν, διάδημα.
Τάρσοι καλάμων, πλεκτὰ ὧν ἢ ἐξέλεγον τὴν πλίνθον.
Ταρσὸς, ἢ τῆς ὀρνίθων πτέρωσις.
Τέλη, ἀναλώματα.
Τελίσκω, τελῶ.
Τίμπια, τὰ ξυλα τῆς ὀρῶν, καὶ οἱ σύνδεσμοι τύποι.
Τετραπτερυλλίδες, ἀκρίδες τέτταρα ἔχουσαι πτερά.
Τετρυγημένος, καταπεπονημένος. καὶ τετρυγμήνος, καὶ τετρυμμένος.
Τιάρα βασιλικὴ, κυρβασία ὀρθή.
Τελπάδαι, δᾶπνα κατὰ δήμους καὶ ἀριθμούς.
Τειξαὶ τρίχα.
Τειφάσιοι, τρίφωνοι, τειπλάσιοι.
Τόρνιον, τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνέμενον εἰς ἑαυτό.
Τρῶμα, τραῦμα.

Υ

Υ῾Ποκείνεδες, ἀπακείνεδες.

Φ

Φ῾Ἀλαρα, τὰ ὠδὲ τὰς γναθους σπασμάτα.
Φαρμάκοις, βαφαῖς.
Φάρσος, τρύφος, κλᾶσμα, ἀκροστόλιον.
Φερέγλυος, βεβαιωτὴς.
Φοιβόλαμπτος, Φοιβόλημπτος.
Φόρμος, πλέγμα, κόφινος.
Φρενήρης, σώφρων.
Φρητὸς, φρέατος.
Φειμάξαδες, φρυάξαδες, φυσῆσαι.
Φύζω, φόβος.
Φυλάξαντες, ὁπτησάντες.
Φωλεαμὸς, κοιλότης τὰ φάρεα ἔχουσα.

Χ

Χ῾Ιδὼν, χιτών.
Χοιρίδες, πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδύλιον, τίμνιον.
Χρέος, χρεία.
Χρήματος, πράγματος.

Ψ

Ψ῾Ημύθιον, ψαμύθιον.
Ψῆνες, ξυύφια, κονώπια τὰ ὂν τοῖς ἐλάνθοις τοῖς ἄρσεσι.
Ψιαθοπλόκοι, χοίνικων συμβολεῖς.
Ψῶ, ἀλεκτρικὸν προσφώνημα.
Ψῶσα, θέλπουσα.

Ω

Ω῾ὄρι, ὁπφώνημα χελιδονικόν.

Πλεῶ, πλεῖν.
Πλίξ, βῆμα.
Πολέμαρχος, ἄρχων τῆς ξένων.
Πολλὸς, Πολλὴ, Πολλὸν } πολύς.
Ποταίνιαι, πεφασμέναι.
Πόκα, δύτις.
Πόωλος, νεοττός. μετὰ τοῦ δῶλος.
Πόξενοι, περσῖται.
Πόχυσις, τὸ ἀποσπᾶσαι.

P

Ῥηΐα, ἄμπωτις.
Ῥηπὶς, πλέγμα.
Ῥηχίης, φεσμῶ, ἢ δέσμης τῆς φεσμῶν.
Ῥοικὸν, ἔσω νεῦον.
Ῥύμαι, λαύραι.

Σ

Σαγάρεις, πελέκεις, τὰ ἐκ χειρὸς ὅπλα.
Σαπεὶν, ὑσσωπῖτις.
Σαυρωτὴρ, ξυσὶν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι κολοῦσι ὑρίαχον.
Σινάμωρον, κακόχολον.
Σισύρα, βαρβαρικὸς χιτών.
Σκευὴ, ὅπλισις, καὶ σολή.
Σκυτάλαι, ῥάβδοις.
Σπαργνύω, ὀργάω.
Σπαδίξαι, ἐκδεῖραι. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης φοινίνης. οἴδε, φοινικοῦν ῥάβδον, σπάδικες ἢ καὶ οἱ κίνες, καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι πλαστικόν.
Σπερχθεὶς, ταραχθείς.
Σταθμὸς, ὁδὸς μέτρον, καπάλυμα.
Στεῦφος, τὸ ὠδὲ ἡ κεφαλὴ ἐστίν.
Συμψῆσαι, συνθέψαι.
Συνεδήκατο, ἐδωρήσαντο.
Συρμαία, βρῶμα διὰ σίκυος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σκίνῳ ἐοικός.
Συρμαΐζειν, καθαίρειν πόματι τῷ ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος.
Σχοινοτενὲς, μακρόν.
Σῶτεα, σωτήρια, λύτρα.
Σαίχωσι, τείχωσι.

T

Ταινίαν, διάδημα.
Τάρσοι καλάμων, πεσσοὶ ὧν ἡ ὑφάνσιμον τῇ πλινθῷ.
Ταρσὸς, ἢ τῆς ὀρνίθων πτέρωσις.
Τέλη, ἀναλώματα.
Τελίσκω, τελῶ.
Τέμπεα, τὰ στενὰ τῆς ὀρῶν, καὶ οἱ ἀνθρώπων τόποι.
Τετραπτερυλλίδες, ἀκρίδες τέτταρα ἔχουσαι πτερά.
Τετρυσημένος, κατατετρημένος. καὶ τετρυγμένος, καὶ τετρυμμένος.
Τιάρα βασιλικὴ, κυρβασία ὀρθή.
Τελικάδαι, δᾶπτα κατὰ δήμους καὶ ἀγελάς.
Τειξὰς τρίχα.
Τειφάσιοι, τρίφωνοι, τριπλάσιοι.
Τόρνιον, τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ὀπήμενον εἰς ἑαυτό.
Τρῶμα, τραῦμα.

Υ

Ὑποκεινεὰς, ἀπακεινεάς.

Φ

Φάλαρα, τὰ ὠδὲ τοῖς γναθμοῖς σκεπάσματα.
Φαρμῆκις, βαφαῖς.
Φάρσος, τρύφος, κλᾶσμα, ἀκροστόμιον.
Φερέγλυος, βεβαιωτὴς.
Φοιβόλαμπτος, Φοιβόλαμπος.
Φόρμος, πλέγμα, κόφινος.
Φρενήρης, σώφρων.
Φρῆνος, φρέατος.
Φειμάξαις, φρυάξαις, φυσῆσαι.
Φύζω, φεύγω.
Φυλάξαντις, ὁπτηρήσαντες.
Φωσιαμὸς, κυνὸς τὸ φάρεα ἔχυσι.

Χ

Χιδὼν, χιτών.
Χοιρίδες, πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδύων, τόμων.
Χρέως, χρεία.
Χρήματος, πεφύκοτος.

Ψ

Ψημύθιον, ψαμύθιον.
Ψῆνες, ξυύφια, κωνώπια τὰ ὧν τοῖς ἀλγύνθοις τοῖς ἄρσεσι.
Ψιαθοπλόκοι, ἀχοίνων συμβολεῖς.
Ψῆ, ἀλγεινικὸν περσφώνημα.
Ψῶσα, θάλπουσα.

Ω

Ὦ ὄγοι, ὄπφωνημα χαιτλιαστικόν.

TABULA
Geographica
ad
HERODOTUM
Illuſtrandum
concinnata.
NEBRIS. ALIZONES pp.
SCYTHIA
NEURI pp.
GETÆ pp.
CYRNEIA
Sciopodes
MYPSARI pp.
Tyres fl.
Tiritæ pp.
Ister fl.
Araxus fl.
Ister seu Danubius
TRIBA
OESCUS LI pp.
HÆMUS mons.
Odrysæ pp
ILLYRII
ENCHELÆI.
Scardus m.
PÆONES pp.
Mare
Ionium.
sive
Sinus
Adriaticus
Dyrrachium
Apsus fl.
BISALTIA
Crestonica
MYGDONIA
BOTTIÆA
PELLA
ÆGEUM MARE
MACEDONIA
PIERIA
THESSALIA
PHTHIOTIS
Thebæ
Hydrus
Corcyra
Cephalenia
Zacynthus
ADRIATICUM
PELAGUS
PELOPONESUS
MESSENIA.
LACONIA
Cythera
Methone
Dictamnus
Dictæum
CRETA.
Hermæa
Psychium
Claudus Ins.
Creticum Mare
Mare Triopium
Thera
Cyclades
Lemnos
Lesbos
Chios
Euboea
Propontis
Hellespontus
Chalcedon
Cyzicus
Sigæum
Troas
Lectum pr.
Assum
Cyrenæi pp.
Silphium
Barca
Gigamæ pp:
Asbystæ pp
Syrtis Major
NASAMONES pp.
ADYRMACH
LIBY
Leuco
Zoa
PSYLLI pp.
Ammonis Or
Hesperides
Phycus
Aphrodisias I.
Chersonesus m.
Platæa I.
Mendelius Port:
Phycus portus
Sabinus promt.
Cyrena
Irasa
Tauchira
45
50
55
40
35
30

(1)

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ',
Ἐπιγεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA:

SIVE,

HISTORIARUM Libri IX,

MUSARUM Nominibus Inscripti.

Liber Primus,
Qui inscribitur CLIO.

HERODOTI Halicarnassei 1 historiæ explicatio hæc est: ut neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur 2 ex ævo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, 3 gloria fraudentur, cum alia, tum vero 4 qua de re isti inter se belligeraverunt. Persarum 5 eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum 6 proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus civitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, fœminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis

Ἱστοριῶν πρώτη,
Ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ'.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τὸν τε καὶ νῦν οἰκέουσι χῶρον, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι· ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ γὰρ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προέχειν ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος

10 ἐπολέμησαν

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi.* Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: ut nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt*, tum vero *circa hoc*, quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

θυγατέρα. τὸ δὲ οἱ ὄνομα ἦν κατὰ ταὐτὸ τὸ καὶ Ἕλλησι λέγουσιν, Ἰὼν τοῦ Ἰναάχου. ταύτας φάσαι κατὰ πρύμνας τῆς νηὸς, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἀγακλυσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεύνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τοῦτο δ' Ἰὼν σὺν ἄλλῃσιν ἁρπαδθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τοῦτο νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰὼν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, ἐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τὄνομα ἀποφήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἁρπάσαι τῆς βασιλέος τοῦ θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶεν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γεγένηται. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε ἐπεξελθόντας τοὺς ἐνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τοῦ βασιλέος τοῦ θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ναυκλήρους ὡς εἶδε ἐκεῖνοι Ἰέας τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· ἐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ἔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντα Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὴ, προϊσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γενέσθαι; Μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσας ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam cui nomen eſſet idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ fœminæ puppi navis aſſiſtentes ea mercarentur quæ cujuſque aviditas maxime ferebat, in eas Phœnices ſeſe adhortatos impetum feciſſe: & ipſarum pleriſque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuiſſe: eiſque in navem impoſitis Phœnices in Ægyptum vela feciſſe. Hunc itaque in modum Io II
in Ægyptum perveniſſe memorant Perſæ, non quemadmodum 1 Græci: & hoc injuriarum principium extitiſſe. Poſt hæc Græcorum quoſdam, quorum nomina non poſſunt dicere, Tyrum appulſos, filiam regis rapuiſſe Europam: (fuerunt autem iſti Cretenſes) 2 illiſque par pari repenſum. Verum poſtea Græcos ſecundæ injuriæ autores extitiſſe. Longa enim nave 3 in ora Colchidis & ad Phaſim fluvium, quum cætera tranſegiſſent quorum gratia venerant, illinc rapuiſſe filiam regis Medeam. Ad quam repoſcendam, pœnaſque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem miſiſſet, Græcos reſpondiſſe, ut illi de rapto Io Argiva pœnas ſibi non dediſſent, ita ne ſe quidem illis daturos. Secunda dehinc III
ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum iſta audiſſet, cupidinem inceſſiſſe uxoris ſibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino ſe pœnas non penſurum, quas nec iſti pependiſſent. Ita quum is Helenam rapuiſſet, viſum eſſe Græcis, primum miſſis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero 4 tergiverſantes mentionem feciſſe de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dediſſent, nec rapinam repoſcentibus reddidiſſent, quomodo vellent ab aliis ſibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis IV
ſolis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitiſſe, qui priores in Aſiam quam ipſi in Europam copias ducere incepiſſent. Se quidem ſentire injuriorum virorum factum eſſe rapere fœminas: amentium vero, raptis ulciſcendis operam dare: prudentium autem, 5 pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, niſi voluiſſent, haud dubie raptæ non fuiſſent. 6 Eoque ſuarum fœminarum ex Aſia raptarum Perſæ negant ullam ſe habuiſſe rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. ſequitur.* 2 Et iſta quidem pari compenſatione inter eos eſſe facta. 3 Æam Colchicam advectos. 4 Medeæ raptum ipſis objeciſſe, iſta prætexendo, quum nec ipſi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Aſianos raptarum mulierum nullam rationem habuiſſe dicunt Perſæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparaſſe claſſem; deinde in Aſiam profectos, imperium Priami evertiſſe: atque ex eo tempore ſemper exiſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Græcos. Siquidem Aſiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, 1 putant Perſæ ſibi neceſſitudine conjunctas, Europam ve-
V ro & Græcos à ſe eſſe disjunctos. Hunc in modum Perſæ rem geſtam eſſe memorant, & Ilii excidium ſibi diſcordiæ cum Græcis extitiſſe principium comperiunt. Cum quibus non conſentiunt de Io Phœnices, quam negant ſe in Ægyptum abduxiſſe raptu uſos, ſed eam apud Argos cum nauclero navis ipſorum rem habuiſſe: & quum ſe gravidam eſſe comperiſſet, veritam parentes, 2 ſic voluntariam cum Phœnicibus navigaſſe, ne detegeretur. Et hæc quidem Perſæ Phœniceſque referunt: ego vero, utrum ſic geſta ſint necne, 3 non pluribus perſequar. Cæterum quem ipſe novi primùm cœpiſſe inferre Græcis injuriam, 4 hunc indicabo, longius oratione pergens, tam parvas urbes civitateſque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ ſunt parvæ: rurſus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant parvæ. Igitur quum ſciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perſtare, 5 utriuſque fortunæ mentionem habebo.

VI CROESUS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum 6 tyrannus quæ intra Halym amnem ſunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum evolvitur. Hic Croeſus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum 7 alios ad tributum pendendum adegit, alios ſibi amicos conciliavit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui ſunt in Aſia Dores: amicos autem ſibi fecit Lacedæmonios, quum ante ejus imperium univerſi Græci liberi fuiſſent. Nam Cimmeriorum adverſus Ioniam expeditio, vetuſtior illa quidem Croeſo extitit, non tamen 8 urbes expugnavit, ſed per incurſiones prædas
VII abegit. Cæterum principatus quum eſſet Heraclidarum, ad genus Croeſi, qui vocabantur Mermnadæ, ſic pervenit: CANDAULES, is quem Græci Myrſilum nominant, Sardium fuit 9 tyrannus,

Ἕλλωας ὁ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς τόλον μέγαν συναγείρας, ἐπείτα ἐλθόντας ἐς τὸν Ἀσίλιν, τὸν Πριάμου δύναμιν κατιλεῖν. ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσιν ἓν πολέμιον. τὸν δ' Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὸν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἠπίλιαι κεχωρίδας. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γλυφίδας, καὶ ἅμα τὸν Ἴλιον ἁλῶσιν δυείσκουσι σφίσιν ἐοῦσαν τὸν ἀρχιλεῖ τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρηματίσαι λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτιὸν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηὸς ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἐγκύα ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, ἕως δὴ ἐθελοντιὸν αὐτιὸν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλώσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐμοὶ ἐρέων ὡς ἕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ὀπισάμενος εὐδαιμονίην ἐδαμὰ ἐν ταὐτῷ μένουσαν, ὁμοίως μνησθήσομαι ἀμφοτέρων.

ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ῥέει πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὸν Ἰωνίλιν ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστροφὴν ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ὁπαδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη ἕτως περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον καλέσι, τύραννος Σαρδίων,

καὶ ἀπὸ τούτου αἰεὶ

καὶ ὀνομάζουσι

1 *Vel*, in neceſſitudinem ſuam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam ſibi ſocietatem intercedere exiſtimant. *Vel*, nihil ſibi eſſe commune. 2 Tum demum ultro cum Ph. 3 Dicere non conſtitui. Q. d. non me comparo ad dicendum. 4 Hunc ubi indicaverim, ulterius progrediar, tam p. 5 De utriſque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios ſubactos, *ſive* [ſubjugatos] pendere ſibi tributum coegit. 8 Urbes ſubjugavit. *Vel*, pati jugum coegit. 9 *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

τὸν Ἄργον ἀπόγονοι δὴ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄρχοντες μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δ' ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργου βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τοῦ ὁ δῆμος Λυδὸς ὀνομάσθη ὁ πᾶς ἐπεί, πρότερον Μῆων καλεόμενος. τοῦτον δὲ τὸν Ἡρακλεῖδαι βασιλεύσαντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος. ἄρξαντες δὴ δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δέ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· (τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ ἀπόρρητα τῶν πρηγμάτων ἐπιτρέπων ἦν ὁ Κανδαύλης) καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οἱ πολλοῦ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, "Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι "λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· "(ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα "ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως σκοπήσεαι γυμνήν. ὁ δέ, μέγα ἀμβώσας, "εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέκα οἰναν τὴν ἐμὴν δεσπόσαν γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. "πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν "τόδε ἔστι, "τινὰ σκοπεύειν τὰ ἑωυτοῦ. "ἐγὼ δὲ πείθομαί σοι εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, "ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ "ἀμείβεται τοιάδε, "Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμὲ, ὡς "σέο "πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι οἱ ἐξ αὐτῆς γένηται "βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι "ὅτεω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ἔσο "σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοι"μήσεται, ὀπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης "δήσω. μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς "κοιτῶνα. κέεται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: noviſſimus, Candaules Myrſi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnaverant, fuiſſent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his 1 ſuccedentes Heraclidæ, imperium ex oracuło adepti ſunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque Annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, uſque ad Candaulem Myrſi filium. Hic igitur Candaules uxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium fœminarum eſſe pulcherrimam. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maxime ipſi acceptus, 2 eoque miniſtro in rebus magis arduis utebatur) ſpeciem uxoris ſupra modum extollebat; Ad quem non multo interjecto tempore (neceſſe nanque erat ei male evenire) inquit his verbis, Gyges, 3 neque enim videris mihi fidem habere referenti de conjugis ſpecie: (quod magis incredulæ ſunt hominibus aures quam oculi) fac illam conſpicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here ſermonem profers haudquaquam ſanum, qui me jubes inſpicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus ſunt honeſta excogitata, 4 unde diſcere debemus: ex quibus hoc unum eſt, Quæ ſua ſint, quemque inſpicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omnium ſpecioſiſſimam, teque oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcens nequid ſibi ex ea re mali contingeret. Cui viciſſim ille his verbis, Fidens, inquit, eſto Gyges: cave timeas aut me, tanquam hoc te ſermone tentantem, aut uxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim 5 ſic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidem poſſit ſe abs te fuiſſe inſpectam. Te nanque ſecundum fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Ubi ergo fuero ingreſſus, aderit & uxor mea in cubiculum: juxta cujus introitum

VIII

IX

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis ſerias communicabat) ſpec. 3 Quia non videris m. 4 Unde diſcere oportet. *Q. d. Jam olim compertum fuit quænam honeſtati eſſent conſentanea, & inde nobis petenda diſciplina eſt. Unum autem eorum eſt,* 5 Tali artificio utar, ut.

ſella

sella posita est, super quam vestes illa, ut quamque exuet, reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, 1 ostendens invicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspi-
X ciat. Gyges igitur, ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & uxor adfuit. Quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi aversa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere conspectus est. 2 Hæc, ut didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamavit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoque barbaros, magno probro est etiam vi-
XI rum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem ubi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Ut venit, ad eum his verbis mulier inquit, 3 Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in utram malis divertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, 4 posthac scias quæ te scire non decet. Sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Ubi non persuadet, sed utique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit unde ille me nudam ostendit. In sopitum autem impetus dabitur.
XII Posteaquam igitur insidias instruxerunt,

ἐσόδῳ θρόνῳ. ὅπῃ τοῦτον τὸν ἱματίων " κεῖ ἓν ἕκαστον ἐκδύνουσα θήσει, κὴ κατ' " ἡσυχίλιν πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. " ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχῃ ὅπῃ τιν " δύνιν, κεῖ νώτου τε αὐτῆς ὄψῃ, σοὶ μελέ- " τω τῷ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὄψεται ἰόντα " διὰ τῆς θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐκ ἠδυνάτο διαφυγέειν, ἓν ἑτοιμος. ὁ δὲ Καν- δαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης εἶ), ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· κὴ μετ' ταύ- τα αὐτίκα παρῆν κὴ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ κὴ τιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης. ὡς δ' κεῖ νώτου ἐγένετο, ἰέναι τῆς γυναικὸς ἐς τὸν κοίτον, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. κὴ ἡ γυνὴ " ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἔτε ἀνέβωσεν, αἰ- σχυνθεῖσα, ἔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχου- σα τίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. πρῶτα γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δ' κὴ πρὸ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, κὴ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, " αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ ὑπὸ τοῦ ἐς αἰσχ- ὕτως, ὠθέν δηλώσασα, ἡσυχίλιν " εἶχεν· ὡς δὲ τοῦ ὑπὸ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τοὺς οἰκετέων τοὺς μάλιστα ἑωυτῇ ἑόντας ἑωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, ὠθέν δοκέων αὐτίκα πρὸ πρηχθέντων ὑπίσασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐνῶτε γὰρ κὴ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δ' ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλε- γεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοί δυοῖν ὁδοῖν " παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκο- τέρῃσι βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύ- λεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε κὴ τὴν βα- σιληίδα ἕξεις τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε " αὐτίκα ὧτος ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ " πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τοῦ λοιποῦ " ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κεῖνόν γε " τὸν ταῦτα " βουλευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, " ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὸν ἀπασάμενον, κὴ ποι- " ήσαντα ἃ νομίζομεν. ὁ δ' Γύγης τέως μὲν ἀπεθαύμαζε τὰ λεγόμενα· μετ' ὃ, ἱκέ- τευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν ἀμοιρῖ- ναι τοιαύτης αἵρεσιν. ἴκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐωρέα ἀναγκαίως ἀληθέως παρεκει- μένῳ, ἢ τὸν δεσπότεα " ἀποκτεῖναι, ἢ αὐ- τὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι αἱρέεται αὐ- τὸς θωμεῖναι. ἐπιρωτᾷ δὴ λέγων τάδε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν " ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκέ- " σω τέῳ κεὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. " ἡ δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρέειν ἡ ὁρμὴ ἔσαι ὅθενπερ κὴ ἐκείνῳ· ἐμὲ ἐπε- δέξαλο γυμνὴν ὑπανομόσω δ' ἡ ἐπιχείρησις ἔσαι. Ὡς δ' ὤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν,

ὑπὸ τῆς

ὑπὸ βουλευ- σαντα

ὑπὸ ἀπολ- λύναι

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat, neque exclamavit, utpote pudore retenta, neque præ se tulit animadvertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γενομένης, (ἐν γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, ἐνθεῦτεν οἱ ἐς ἀπαλλαγὴν ἐδεδέμην, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ὀπίσω, ἐγχειρίδιον ἐδόσα, κατακρύπτει ὑπὸ τῆς αὐτῆς θύρης. καὶ μετὰ ταῦτα, οὐ παρεόντος Κανδαύλεω, ὑπεισέρχεται καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· * τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Παριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐπεστώθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἦσαν ἐν ὅπλοισι συμβᾶσαν ἐς ταὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον αἱρήσῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω τὴν Ἡρακλείδῃσι τὴν ἀρχήν. αἱρέει τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὗτος Γύγης. τὸ δὲ μνῶτι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸ πέμπτον ἀπὸ Γύγεω. τοῦτο τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον ἐδίδεσαν ἐπιεῶντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τὴν Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννήσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφούς· ἐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα ἔστι οἱ πλέονα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τὸν μάλιστα μνήμης ἄξιον ἔχειν ἔστι, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακείαται· ἑξακόσιοι δὲ ἔστι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσερεσκαίδεκα τάλαντα. ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, ἐς Κορινθίων τοῦ δήμου ἔστὶν ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. Γύγης δὲ οὗτος, πρώτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον ἐς τὸν τεσσαρακόζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθαπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος οὗτος ὁ Γύγης ἀνέθηκε, καλέεται δὲ ὑπὸ Δελφῶν Γυγάδας, ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐστάλη μὲν νυν καὶ οὗτος στρατηλὸς, ἐπεί τε ἦρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε· ἀλλ' ἐπὶ γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐτελέσθη, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox advenit, Gyges 1 nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla devitandi facultas eſſet, ſed neceſſe aut perire, aut Candaulem perimere. Mulierem in thalamum ſequitur, quem illa, dato pugione, ſubter eaſdem fores occulit. Unde poſtmodum iſte procedens, quieſcentem Candaulem obtruncat, uxoremque ejus & regno potitus eſt. 2 Cujus *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. Nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis caſum, atque in armis eſſent, convenit inter hos ac factionem Gygianam, ut, ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret: ſin minus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oracuło Gyges ita regnavit. 3 Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis eſſe venturam. quod carmen neque Lydi neque ipſorum reges ullius momenti fecerunt, priuſquam exitu comprobatum eſt, Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, ſublatis Heraclidis. Gyges, 4 tyrannide occupata, Delphos donaria miſit non pauca, 5 ubi quæ ex argento donata viſuntur, eorum pleraque iſtius ſunt. Et præter argentum, immenſam vim auri dedicavit: poſuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas, numero ſex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. licet is theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthii populi ſit, ſed Cypſeli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipſi novimus primus, munera apud Delphos poſuit, ſecundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam ſellam, in qua ſedens jura ſolitus dicere erat, rem ſpectaculo dignam: 6 quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, ejus *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur poſtquam imperio potitus eſt, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo geſtum eſt, quum duodequadraginta annos regnaverit. Et hunc quidem nos,

XIII

XIV

τῶν ἐν ὅπλοισι

τῷ δήμῳ

τῶν ἕξ

1 Ut qui non admitteretur, nec ullam effugiendi facultatem haberet, ſed cui neceſſe eſſet aut per. 2 Cujus, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis ſunt ab eo poſita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ ſella eodem loco poſita eſt quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, ejus *videl.* * De Archiloco Pario vide quæ Joſ. Scaliger Animadv. in Euſeb. edit. noviſſimæ pag. 57. & 58. Ubi trimetra illius, quæ poſtea Anacreon aliis expreſſerit, recitantur.

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, miſ-
XV ſum facimus. ¶ ARDYIS autem ejus
filii faciemus mentionem, qui poſt Gy-
gem regnavit. Hic Prienenſes expug-
navit, & Miletum invaſit: quo 1 Sardi-
um tyrannidem obtinente, Cimmerii à
Scythis Nomadibus ejecti è ſedibus ſu-
ſis, in Aſiam tranſierunt, Sardiſque præ-
XVI ter arcem ceperunt. Quum autem un-
dequinquaginta regnaſſet annos, ſuc-
ceſſit SADYATTES Ardyis filius,
regnavitque annis duodecim. Sadyat-
tæ ſucceſſit ALYATTES, qui cum
Cyaxare Deiocis nepote bellavit &
Medis: Cimmerioſque exegit ex Aſia,
Smyrnam etiam à Cólophone con-
ditam cepit, & Clazomenas invaſit.
Unde non quemadmodum optabat diſ-
ceſſit, ſed vehementur eventu fruſtra-
tus. Alia quoque opera, quum in im-
perio fuit, digniſſima memoratu edi-
XVII dit, quæ hæc ſunt. Bello quod geſſit
cum Mileſiis, à patre traditum, hac ra-
tione Miletum illuc tranſgreſſus obſi-
debat: Dum fruges in regione erant
adultæ, tunc exercitum immittebat, pro-
cedens in expeditionem ad cantum fiſtu-
3 larum, fidiumque, ac tibiæ tam muli-
ebris quam virilis. Quumque in agrum
Mileſium pervenerat, non ædificia quæ
in agris erant, diruere, non incen-
dere, non fores effringere, ſed inco-
lumes eſſe paſſim ſinere: arboribus mo-
do fructibuſque regionis pervaſtatis,
rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſii mare
obtinebant, ut opus non eſſet hoſti illic
conſidere. Ædificia autem idcirco Ly-
dus non excidebat, 3 ut & Mileſii ha-
bentes unde procederent, humum ſere-
rent colerentque: & quum hoc illi fe-
ciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus ha-
XVIII beret aliquid quod popularetur. Hæc
faciens, undecim oppugnavit annis:
per quos 4 duo ingentia vulnera acce-
pere Mileſii: unum, in Limeneio (quod
eſt ipſorum regionis) pugna commiſ-
ſa, alterum in campo Mæandri. Horum
undecim annorum ſex adhuc apud Ly-
dos regnabat Sadyattes Ardyis filius,
qui cum exercitu terram Mileſiam
tunc invaſerat, & idem bellum conſla-
verat: quinque reliquis ejus filius Aly-
attes, bellum quod à patre acceperat
(ut à me ſuperius commemoratum eſt)
intentius adminiſtravit: in quo bello
Mileſios nulli ex Ioniis ſublevaverunt,
præter Chios, qui ſoli fuere auxilio: red-

παρήσομεν, τοσαῦτα ὑπομνησθέντες. Ἄρ-
δυος ὦν τοῦ Γύγεω μὲν Γύγεω βασιλεύσαν-
τος μνήμιον ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε
εἷλε, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε. ἔτι τούτου
τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ὑπ'
ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξανα-
στάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρ-
διος πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος
δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα
ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ
ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω
δέ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ
Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι·
Κιμμερίους τε ὀκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε·
Σμύρνην τε τὴν ὑπὸ Κολοφωνίων κτι-
σθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε.
ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπήλλα-
ξε, ἀλλὰ πρόσπταισας μεγάλως· ἄλ-
λα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξι-
απηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησί-
οισι, ὡς παρεδέξαμην τὸν πόλεμον ὡς
τοῦ πατρός· ἐπελαυνῶν γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν
Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν μὲν ἐν τῇ
γῇ καρπὸς ἀδρὸς ᾖ, τότε ἐσέβαλλε
τῷ στρατιῷ. ἐστρατεύετο δὲ ὑπό τε αὐλέ-
ων καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλῶν γυναικείων
τε καὶ ἀνδρείων. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπί-
κοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν
ἔτε κατέβαλλεν, ἔτε ἐνεπίμπρη, ἔτε θύρας τε κατέσπα, ἐᾶ δὲ κατὰ χώρην ἑστάμεναι
μᾶλλον· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν
τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκως διαφθείρειεν, ἀπαλλά-
σσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι
ἐπεκράτεον, ὥς τε ἐπ' ἤπειρον μὴ ἴοι ἔργον
τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας ἐ κατέβαλλεν ὁ
Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὁκως ἔχοιεν ἐνδεῦτεν
ὁρμεώμενοι τὸν γῦν πειρεῖν τε καὶ ἐργά-
ζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργα-
ζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦ-
τα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖ-
σι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων
ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφε-
τέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πε-
δίῳ. τὰ μὲν νυν ἕξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυ-
άττης ὁ Ἄρδυος ἐπ' Λυδῶν ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβα-
λὼν πυνθάνετο ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν.
(Σαδυάττης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον δὴ
συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπί-
λοιπα τοῖσι ἔξ' Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπο-
λέμεε. ὃς παρεδεξάμην (ὡς καὶ πρότερόν
μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσέχε σπευδόμενος. τοῖσι δὲ Μιλη-
σίοισι ἐδάμησαν Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ

1 Sardium regno potiente. 2 Unde non cum eo quem optabat exitu diſceſſit. 3 Ut poſtea prodeuntes Mileſii poſſent terram ſerere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ὅμοιον ἀντεποδιδόντες ἐπιμόρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνεδήνεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληΐῃ ἐμπρησθείσῃ ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνλωίχθη τι τοιόνδε πρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, Ἀσσησίης ἐπίκλησιν. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοσαῦτα μὲν λόγου. ἐκ δὲ ἐγένετο, μετὰ δέ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός του, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐν Ἀσσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ἕτερα ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε περιτιθεῖσι τούτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰμάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατοπτεῦσαι, ὁκοῖόν τι προειδὼς πρὸς τὸ πρηγμα βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δέ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος θοωνδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸ νηὸν οἰκοδομέῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῇ ἄστει σῖτος καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν, τοῦτον ἅπαντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν συμποσίοισι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθεν ἐς τοὺς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυθόμενος, δι' ὀδοῦ ἄλλο ἐγένετο ἢ διάλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε ἔν) ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος ἀγγέλλοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem 1 quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut erant incensæ, 2 valido vigente vento, celerrime pervaserunt Minervæ templum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagravit. 3 Neque ullius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine scisciatum, sive alieno sive suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniissent, se reddituram responsum Pythia negavit, priusquam templum Minervæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse 4 ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc 5 Milesiorum tyrannum (cujus in primis erat familiaris) admonitum ut aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autem, ubi hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletum mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. 6 Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (ut qui omnem sermonem plane persensserat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) hujusce modi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel suum ipsius vel privatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Milesiis ut quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus uterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti acervum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam ut illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reversus est Sardis: & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum usque malorum deveniisse, reverso illinc caduceatore audiebat

XIX XX XXI XXII

προπεπυσμένος] προπεπυσμένος
τοιόνδε] τοιάδε
πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγορὴν] πάντα
χρᾶσθαι] χρέεσθαι
εἵνεκεν] εἵνεκεν
Σαρδιηνὸς] Σαρδιανὸς
εἰπὼν] εἰπὰς

6 τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος ἀγγέλλοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum adversus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipso tempore consideratu digna visa est: 4 Ego ex Delphis audivi. 5 Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thrasybulus sequendo præcidentia.

contra-

contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conventum eſt ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii: proque uno duo delubra apud Aſſeſum ædificavit. Alyattes ipſe ex morbo convaluit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita
XXIII habuere. ¶ Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe evectum, qui erat citharœdorum ſui ſæculi nulli ſecundus: quique primus hominum quos novimus, & fecit & nominavit & docuit Corinthi dithy-
XXIV rambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triviſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque navigare: rurſuſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum 1 reverti: &, quum profecturus Tarento eſſet, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, navigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, 2 iſtos Arioni inſidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas juſſiſſe ut aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc 3 difficultatem redactum, obſecraſſe ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (invaſerat enim eos libido audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam naveni conceſſiſſe. Illum, induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, ſeſe, ut erat ornatus, in mare jeciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuiſſe tranſvectum: & quum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: & ubi pervenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, nequò prodiret: cæterum curaviſſe

τὴς ἐναντίνς λόγυς ἢ ὡς αὐτὸς καπεδόκιε-
μ᾽ ὄ, ἤ τε Ἀργαλαὴ ὄφι ἐγήνετο, ἐπ᾽ ᾧ τε
ξείνυς ἀλλήλοισι εἶ) ϗ ξυμμαίχυς· ϗ δύο τε
ἀντὶ ἑνὸς νηὸς τῇ Ἀθηναίῃ φκοδόμησεν ὁ
Ἀλυάτ[illegible]ης ὃν τῇ Ἀσησῷ, αὐτός τε ἐκ
τῆς νόσυ ἀνέξη. ϗ τὰ μὲ χ᾽ τὸν ϖερὸς Μι-
λησίυς τε ϗ Θρασύβυλον πόλεμον Ἀλυ-
ατ[illegible]η ὧδε ἔχε. Περίανδρ@. ὦ ἰὼ Κυψέ-
λε παῖ, ἐσὶ ὁ τῷ Θρασυβύλῳ τὸ χρη-
σήριον μηνύσας. ἐτυεάννευε ὄ ὁ Περί-
ανδρ@. Κορίνθυ, τῷ δὴ λέγυσι Κορίν-
θιοι (ὁμολογέυσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ
βίῳ θώυμα μέγιςον ϖαρασῆναι. Ἀρίο-
να τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖν@ ἐζε-
νειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳ-
δὸν τῶν τότε ἐόντων ὑδενὸς δεύτερον, καὶ
* διθυράμβυν, ϖρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν, ϖοιήσαντά τε ϗ ὀνομάσαντα ϗ διδά-
ξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τ᾽ Ἀρίονα λέγυ-
σι, τὸν πολλὸν τῦ χρόνυ ϖαραβιβόντα ϖαὰ
Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰτα-
λίην τε ϗ Σικελίην· ἐργασάμενον ὄ χρή-
ματα μεγάλα, ἐθελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρι-
νθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάρα-
ντ@, πιςθύνανται ὄ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ Κο-
ρινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κο-
ρινθίων. τὺς ὄ ἐν τῷ πελάγει ὀρθυ-
βολέειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ
χρήματα. τὸν ὄ, σωένντα τῦτο, λιπαρέα,
χρήματα μὲ ϖρηϊέντα ὀφι, ψυχὴν ὄ ϖαρα-
τεόμενον. ἤκων δὴ πείθειν αὐτὸν τύτοι-
σι, ἀλλὰ κελεύειν τὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν
διαχρᾶσθαι μὲν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ,
ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίςην.
ἀπειληθέντα ὄ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην,
παραιτήσασθαι, ἐπειδή σφι ἤτεε δοκέοι, ϖε-
ριϊδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ πάσῃ σάντα
ἐν τοῖσι ἑωυτῦ ἐσθήμασι, ἀείσαι. ἀείσας ὄ, ὑϖε-
δέκετο ἑωυτὸν κατερχόμενος. ϗ τοῖσι
ἐπιτελθεῖν μὲν ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκέσεσθαι
τῦ ἀείδ[illegible]ν ἀνθρώπων ἀοιδῦ, ἀναχωρῆσαι
ἐκ τῆς ϖρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν ὄ,
ἐνδυόντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λα-
βόντα τὴν κιθάρην, σάντα ἐν τοῖσι ἑωυ-
τοῦ ἐσθήμασι, διεξελθεῖν νόμον τὸν † ὄρθιον. τε-
λευτῶντος ὄ τ@ νόμυ, ῥίψαι μὲν ἐς τὴν θάλ-
ασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πά-
σῃ. καὶ τὺς μὲ ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρι-
νθον· τὸν ὄ, δελφῖνα λέγυσι ὑϖολαβόν-
τα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα ὄ
αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. ϗ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Πε-
ριάνδρον ὄ τὸν ἀπιςίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ὁδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς ὄ

1 *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum. 2 Iſtos machinatos eſſe ut Arione deturbato, pec. 3 Conſilii inopiam. * Dithyrambum invenisse agnoscunt etiam Pindari Interpretes ad Olymp. 13. † Ὀρθιος νόμος cantus erat fidicinis citharœdive concitatior, & sonorâ voce prolatus. Genus hoc excogitavit Terpander. & à numeris quibus fertur, nomine donavit. Suidas. qui plura velit, legat aureum Clarissimi Is. Voſſii libellum de viribus Rithmi.

ἔχειν

ἔχειν τὴν πορθμέων· ὡς δ' ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέειν εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δ' ἐκείνων ὡς εἴη τι σῶς περὶ τὸν Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Ταράντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, ἐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχόμενους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι * ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν ἀνθρώπου. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα πολλῷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερον. ἔστι δὲ οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, ἀξιόθεν ἁπάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὸν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερεσκαίδεκα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεδήσατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ σταδίοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τοῖσι μὲν ἐδυνάατο μέζονας παροινέεσκε, μέζονα ἐπαγόμενος, τοῖσι δὲ ἀνιέων, καὶ φαύλας ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομένῳ δὲ Κροίσῳ εἴτι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον σπεύδοντας μετελθεῖν, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐλθόντες ἐν νῷ ἔχουσι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δέ τι δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντο σε

ut nautas haberet. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum ſiquid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod convicti inficiarentur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum [1] ingens Arionis ex ære donarium, ſuper delphinum ſedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo, quum è morbo convaluiſſet, apud Delphos dedicavit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro parvulam, compactilem, ſpectatu dignam inter omnia quæ ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitavit. ¶ Defuncto Alyatte, ſucceſſit in regno CROESUS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Epheſiis bellum intulit. Unde Epheſii ab eo obſeſſi, urbem Dianæ donarunt, fune ex æde Dianæ ad murum alligato. Eſt autem inter veterem urbem quæ tunc obſidebatur, & templum, ſeptem ſtadiorum intervallum. Hos primos Crœſus aggreſſus eſt, deinde vero carptim ſingulos Ionum Æolumque, alias in alios cauſas prætendens, ut in quoſque maximas reperire poterat: in quoſdam etiam frivola cauſatus. Poſtea vero quam Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis navibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito eſſent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum ſe Sardis contuliſſet, interrogatum à Crœſo numquid apud Græciam novi eſſet: reſpondiſſe quod illum à compingenda claſſe inhibuit. Inquit enim, Inſulani, ô rex, 2 decem millia equorum coemerunt, habentes in animo adverſus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœſum vera loqui ratum, dixiſſe, Utinam dent dii hanc inſulanis mentem Lydos invadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus ut inſulanos in continente adipiſcaris equitantes, haud abſurda ſpe. Verum quid aliud inſulanos optare cenſes 3 quam, ſimulac audierint conſtitu-

XXV

XXVI

XXVII

7

28 Κροῖσον,

1 *Legit* μέγα, *non* ὑ μέγα. *id eſt*, non magnum. *Deinde omittitur* ἄνθρωπος, *id eſt* homo, *poſt* ſedens. *Niſi quis malit*, delphino inſidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audiverunt conſt. * Simulachrum hoc ſe quoque vidiſſe teſtatur Pauſanias *in Laconicis*. Quod Periander ſtatuit, argumento eſt Ἔστασεν Περίανδρος. *&c.* Hymnum Arionis εὐχαριστήριον de tam inſperatâ ſalute habes apud Scaligerum in Chronicon Euſeb.

iſſe

isse te adversus se classem ædificare, ut nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente 1 tibi adjecisti, ulciscantur? 2 Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios cæteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX ¶ His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges jubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per causam contemplandi, navigando erat peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos servandas quas ipsis Solon

XXX condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum perveniisset, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, jussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat, intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanavit ob tuam sapientiam, tuamque 3 discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te 4 ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed ut res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ἔτι σφίσι καυπηγέειν νέας, λαβεῖν ἀράδαν Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ὑπ' αὐτῷ τῷ ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνται σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; χάρτα τε ἠθέων Κροίσου τῷ ὑπολόγῳ· καί οἱ (τερασφυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ ὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίλιον συνεθήκατο. Χρόνου δὲ ὀπτιμομένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καὶ κατεστρέψατο. ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δ' οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, οἵ τε Θυνοὶ καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζόντων πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ὁκόσοι τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὲ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἂν σφίσι Σόλων δήτηται. Αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ὑπεδέξατο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου. μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντες Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυρούς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ λόγον ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νυν ὧν ἵμερος ἐπείρεταί με ἐπελθεῖν σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπειρώτα· Σόλων δ', οὐδὲν κατθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

ὑπ' ἀρχὴν
καὶ σκεψ-

---

1 In servitutem redigisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel*, His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui* ἐπιλόσῳ *esset pro* λόσῳ 3 Vagam peregrinationem [*propriè* vagationem] quam, utpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

" Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας ὦ Κροῖσος τὸ
" λεχθὲν, εἴρετο ὅκῃ περφέως, Κοιῃ δὴ κεί-
" νεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε,
" Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἡκούσης,
" παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καί σφι εἰ-
" δὲ ἅπασι τέκνα ἐκγεγόνασι, καὶ πάντα
" ταῦτα μεμένηκε. ἐς τοῦτο δὲ τοῦ βίου δοκέον-
" τι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ βίου λαμ-
" προτάτη ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ Ἀθη-
" ναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀσσυρίους ἐν 10
" Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
8 " τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί
" μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ
" τοῦπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. Ὡς
δὲ τὰ κατ' τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων
τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπη-
ρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δο-
κέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
" εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ
" ἔοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων 20
" ἐστὶν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοι-
" ήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως
" ἦσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἑόσης ὀρ-
" τῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως
" τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς
" τὸ ἱρόν· οἱ δέ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ
" παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι δὲ τῇ
" ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδυόντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν
" ζεύγλην, εἵλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς
" ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους ὦ 30
" πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες,
" ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δέ σφι
" ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ-
" ρεως, τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο.
" διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον
" εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν.
" Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον
" τῶν τεκνίων τὴν γυναῖκα· αἱ δ' Ἀργεῖαι,
" τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐκύρησε.
" ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ 40
" τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος,
" εὐχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι
" ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγά-
" λως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυ-
" χεῖν ἄριστον ὄντι. μετὰ ταύτην τὴν εὐ-
" χὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ συνῆλθησαν, κατα-
" κοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι,
" οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
" Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι,
" ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων 50
" γενομένων. Σόλων μὲν δὴ τοὺς δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum judicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, 1 eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantum in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundum ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argivum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum ut & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Junonis apud Argivos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc juvenes excluſi tempore, jugum ſubeuntes, plauſtrum pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus indicavit, Satius homini eſſe mori quam vivere. Nam quum circunſtantes Argivi, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: fœminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam ut Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, ubi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, non ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argivi factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. 2 Crœſus autem conturbatus, XXXI XXXII

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque ætate florentes. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à te dejicitur in nihilum noſtra felicitas, ut ne privatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe gnarum omne numen invidum eſſe & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex viginti quinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito. 1 Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, ut tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his menſibus mille 2 quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero viginti ſex millia ducenti quinquaginta, 3 nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & divitiis valde pollere, & permultorum hominum Rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui 4 diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquam locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui divitiis affluit, ſed non beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt: 5 hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoque ſuum recte obierit, is eſt (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum pervenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη δύ-
δαιμονίη ὥστω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν,
ὥστε καὶ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένου
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ
δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἑκάστου τῶν ζόων ἀνθρώπων προτίθημι. ἔστι
ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται
ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου.
εἰ δὲ δὴ ἐθέλησει τοῦτον τὸν ἐτέων μηνὶ
μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαίνωσι προσηκόντως ἐς τὸ δέον, μῆνες
μὲν πρὸς τοὺς ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τεσσαράκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ
ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντακόσιαι.
τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τοὺς
ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐνιαυτῶν πεντήκοντα καὶ
διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,
ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοωυτόπαν
οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. ὥστε ὧν ὦ
Κροῖσε πᾶς ἐστὶ ἄνθρωπος συμφορή.
ἐμοὶ μὲν σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς ἐὼν πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο
δὲ τὸ εἰρεό με, ἔκωσε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν
τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
ὁ γὰρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ
ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ ἡ
τύχη ἅπασιν ἐπίλοιπα, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζαπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ
μετρίως ἔχοντες βίου δυτυχέες. ὁ μὲν δὴ
μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι
περέχει τοῦ δυτυχέος μοῦνον· ὅτος δὲ,
τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν,
ἐπιθυμίην ἐκτελέσας, καὶ ἄτην μεγάλην
προσπεσοῦσαν εὖ ἐνεγκών, δυνατώτερος· ὁ
δὲ, τοῖσι δὴ πρόσεχε ἐκεῖνος, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεγκεῖν,
ταῦτα δὲ ἡ δυτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἄπειρος δέ ἐστι, ἄνους, ἀπαθὴς κακῶν,
παῖς, δυείδης. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι
τελευτήσει τὸν βίον δύ, ἔσο ἐκεῖνος,
τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἀξιός
ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν,
μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα· τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρωπον ἐόντα, ἀδύ-

πλουτεῖν

ἔχοντα

9

1 Quod ſi volet annum unum eſſe quam alterum uno menſe majorem, ut tempora eodem opportune recurrant, menſ. 2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Vivit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere non ita poteſt ut ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, fœlix ſobole, & formoſus.

"ατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη ἁπάση κατάρκεες
"πάντα ἑωυτῇ παρέχεται, ἀλλὰ ἄλλο μὲ
"ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἣ δ' ἂν τὰ πλεῖστα
"ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὡς δὴ καὶ ἀνθρώπου σῶμα
"ἓν ἁπάντων αὐτάρκες ἐστί. τοῦ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου
"δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεῖστα ἔχων
"διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ δειλαίη-
"σας τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦ-
"το, ὡς βασιλεύς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκο-
"πέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τέλευ- 10
"τιον καὶ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑπο-
"δέξας ὄλβον ὁ θεὸς, περιρρίζους ἀνέτρεψε.
Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἅτε ἐξαείζετο, ἅτε λόγου μὲν πεπαμένῳ οὐδενὸς, ἀπεπέμπετο· χάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὸ τελευτῶν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε κατὰ θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἑωυτὸν ἐδόκησε εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων 20 ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ δι' ὕπνου ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τῶν ἀληθέων ἔφηνε τὰ μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῷ ἑτέρῳ μὲν διέφθαρτο (ἐδεῖτο γὰρ δὴ καφός) ὁ δὲ ἕτερος, τὰ ἥλικα μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος· ἐνόμα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, κατορρω- 30 δήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μὲν τῶν Λυδῶν, ἐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δρεπάνια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τὲς θαλάμους συνέκλησε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐκεῖνο δὲ οἱ ἐν νόῳ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ καθαρσιος χεί- 40 σας ἐὼν, φρυξὶ μὲν γενεὴν, γένος δὲ τῷ βασιληίῳ. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαροὺς ἐδέετο ἐπικυρῆσαι. Κροῖσος δὲ μιν κάθηρε. ἔστι δὲ ὡυτὰ παρὰ Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη· λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε καὶ ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἥκων, ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφό-

bile est: sicut nec una regio cuncta sibiipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quemadmodum etiam hominis corpus unum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, 1 hic apud me nomine hoc, veluti Rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit evasura: quoniam multos deus, quibus 2 fortunas suppeditaverat, radicitus evertit. Hæc Solon, neque assentando XXXIII Crœso, neque ullius eum momenti faciendo loquutus dimittitur: sanèque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, juberet omnium rerum inspicere exitum. Post abitum XXXIIII Solonis ingens deorum indignatio Crœsum excepit, quod (ut conjicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant eventura. Erant autem Crœso liberi duo: quorum alter 3 qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore ut ferrea cuspis trajectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula & hastas, omniaque hujuscemodi quibus homines in bello utuntur è porticibus àmovens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias XXXV filii in manibus haberet, advenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniisset, ex rituque domestico, ut sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiavit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Ubi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est unde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quem ille respondit, 4 Midæ, Gordio prognati, filius, nomine

συνέκλησε. συνέκλεισε.

1 Is (meo quidem judicio) dignus est, ὁ Rex, qui nomen illud ferat. *Scribendo* ὦ Βασιλεῦ, *pro* ὡς Βασιλεύς. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. *Sic etiam in sequentibus.*

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudens interemi, adſum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autem invicem ad eum his verbis inquit Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hic in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quamleviſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myliæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera pervaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit ὁ Rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus ut nobiſcum filium tuum ac delectos juvenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidem mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt novus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus una mittam, mandaboque euntibus ut promptiſſime vobiſcum belluam de regione ſummoveant. Hæc Crœſus reſpondit. Cujus verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, intervenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum utroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignavia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis civibus, qualis uxori recens nuptæ videbor? Cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignaviam, neque quod aliud quippiam injucundum

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

Ἄδρηστ' Θ. φονεύσας ὃ ἀδελφεὸν ἐμεωῦτ-
τῦ ἀέκων πάρειμι, ὀϊζεληλαμμέν' Θ. τε
ὑπὸ τῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημέν' Θ. πάντων.
Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν
τε φίλων τυγχάνεις ἐκγονος ἐών, καὶ ἐλήλυ-
θας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήμα-
τος ὐδενός, μὴν ὢν ἐν ἡμετέροις. συμφορὴν
δὲ ταύτην ὡς κουφοτάτην φέρων, κερδανέεις
πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ διαιτᾶτο ἐν Κροίσου. Ἐν
δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀ-
λύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώ-
μενον Θ. ὃ ἔκ τε ὄρεος τούτου, καὶ τοῖσι Μυ-
σῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δέ οἱ
Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, πτέεσκον μὲν οὐδὲν
κακὸν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλ Θ. δὲ,
ἀπικόμενοι ὡς τὸν Κροῖσον τοῖσι Μυσῶν
ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ Βασιλεῦ, υἱὸς
χρῆμα μέγιστον ἀνέφηνε ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ,
οὗ τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμε-
όμενοι ἑλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν πρὸς-
δεόμεθά σεῦ, τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεη-
νιὰς καὶ κυνὰς συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν
ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τέτων
ἐδέοντο· Κροῖσ Θ. δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνεί-
ρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε, Παυδὸς μοὶ
τοῦδε τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑ-
μῖν συμπέμψαιμι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι,
καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει) Λυδῶν μέν τοι
λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμ-
ψω. καὶ προκελεύσομαι τοῖσι ἴθεσι, ἦν ὡς
προθυμοτάτοισι σωὲξελεῖν ὑμῖν τὸ θη-
ρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείβετο. ἀπο-
χρεωμένων δὲ τούτοισι τοῖσι Μυσῶν. ἐπεισέρ-
χεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς ἀκηκοὼς τοὺς ἐδέ-
οντο οἱ Μυσοί. ἐπεὶ φαμένου ὄ τοῦ Κροίσου
τὸν γε παῖδα σφι συμπέμψειν, λέγει
πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ
πάλαι με πρότερον ἦλθε καὶ γενναότατα ἡ-
μῖν ἔων, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοι-
τέων, εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με
τούτων ἀποκλήσας ἔχεις, ἔτε τινα δειλίην
παρεισδὼν, ἔτε ἀθυμίην. νῦν τε τοῖσί
με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγο-
ρῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοίοις μὲν
τισι τοῖσι πολιήτῃσι δόξω εἶναι; κοῖός δέ
τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δὲ δοκέω
εἶναι ἀνδρὶ τὴν θάλαμον παρεδρεύειν; ἐμὲ δὲ σὺ μὲν
μάθῃς ἰέναι ἐπὶ τὸν θήρειον, ἢ λόγῳ ἀν-
άπεισον ὅκως μοι ἀμείνων ἔσται ταῦτα ποιέων.
Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι

τῷ ἡμετέρῳ

τῷ ἐπὶ Κροίσου.

---

1 *Legit* ἐκ ἀπεχρεωμένων *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere, at tu nunc utroque iſtorum excl.

" παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι
" ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ὀπωπυῖα ἔφη σὲ
" ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης
" ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὸ ὄψιν ταύτην, τήν τε
" γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ὅπως τὰ πρῆγ-
" ματα μὴ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἐπ-
" ῆκα· καὶ εἴκως δ' ἂν ἐμαυτοῦ ὅπως σε ζωῆς δι-
" ακλέψας." εἷς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
τῶν δὲ ἡ γὰρ " παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, ὁ ἐφθαρμένον τῷ
" ἀνδρί, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβε- 10
" ται ὁ νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ
" τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, ἔδει ἐμὲ φυλα-
" κὴν ἔχειν. τὸ δὲ σὺ μαντεύεαι, ἀλλὰ λέ-
" ληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι
" φράζειν. φής τοι τὸν ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς
" σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· * τίνος δὲ
" χειρὸς μοῦ εἰσι χεῖρες, τίνη δὲ αἰχμὴ σιδη-
" ρέη, ἣν σὺ φοβέαι; εἰ μοῦ γε ὑπὸ ὀδόντος
" τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου τεῦ ὁ-
" τοιούτου, χρῆν δή σε ποιέειν τὰ πρη- 20
" κτέα· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν ὁ
" πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες μέ.
" Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἔστι τῇ
" μὲ νικᾷς γνώμην ἀποφαίνων τὸ ἐνυ-
" πνίου. ὡς ὦν νενικημένῳ σοι ὑπὸ σέο, μετα-
" γινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἀγρην.
Εἰπὰς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετεπέμπετο
τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀποκομισθέντα δέ οἱ
" λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ
" οὐ πλημμελέοντα, ἀλλά τοι ἐκ τοιῆσδε ἐόντα, 30
" ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι τοῖσδε ἐξαμφιέζω ἔχοντα,
" παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὦν (ὀφεί-
" λεις γάρ, ἐμοῦ περ τὰ πρῶτα εὖ ποιήσαντος) χρηστὰ ἐς σε,
" χρησοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε
" τοῦδε χρήζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου·
" μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες ἢ κακοῦργοι ἐπὶ
" δηλήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ
τοῖς ἐπ- " σέ τοι χρεών ἐστι ἰέναι ἔνθα " ἀπίλαμ-
λαμπτύ- " πρυσέαι τοῖσι ἔργοισι. παλαιόν τε γὰρ
νεται " τοι ἐστὶ, καὶ περισσὰ ῥώμην ὑπάρχει. 40
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλ-
" λως μὲν ἐγωγε οὐκ ἂν ἤια ἐς ἆεθλον τοιόνδε·
" (ἅτε γὰρ συμφορῆς τοιῆσδε κεχρημένος εἰκὸς
" ἐστὶ ἐς ὁμιλίας δὲ πρήσσοντας ἰέναι, ἔτε
" τὸ βέλεος πάρεσχε) πολλαχῆ τε ἀνίσχον
" ἐμεωυτόν· νῦν δέ, ἐπεί τε σὺ σωτύδεις, καὶ
" δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε
" ἀμείβεσθαι χρησοῖσι) πρόθυμός εἰμι
" ἕτοιμος ταῦτα. παιδά τε σὸν, τὸν
" Ὀλυμπιονίκην φυλάσσειν ἀπήμονα, τῷ 50
φυλάσσοντος εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπνοσήσειν. Τοιούτοισι ἐπεί τε ἐκ ἀμείβετο
Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: sed visum quod in somnis mihi oblatum est, dixit te brevis ævi futurum: quippe ferrea perituram cuspide. Cujus vili gratia & has maturavi nuptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimitto, observans siquo pacto quam te, dum vivo, à clade subtrahere. Filius enim mihi unicus es. Namq; alterum auribus captum pro nullo existimo. Ad quem vicissim adolescens, Pater, inquit, tibi equidem ignosco agenti circa me custodiam, qui talem videris visionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum est me tibi interpretari. Ais tibi somnium ostendisse, me ferrea perituram cuspide. At vero quænam manus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu pertimescas? Nam si dente dixisset aut aliquo hujus simili periturum me, deberes tacere quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Quare quum non sit nobis pugna cum viris, ire me sinas. Et Crœsus, Evincis me, inquit, fili ista loquens de somnio intelligendo. Quapropter, ut abs te victus, muto sententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem accersit, eique ubi adfuit, talia inquit, Ego te Adraste 1 calamitate præditum (non ingrato tibi hac exprobro) expiavi, & receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus sum, debes invicem bene mereri. Custodem te opus est esse filii mei, venatum proficiscentis, nequi inter viam occulti grassatores in vestram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest cò te ire ubi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô Rex; in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, 2 aut velle inter eos adesse. Et frequenter meipsum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, quem me custodire jubes, expecta incolumem rediturum 3 custodis caussa. Posteaquam his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, juvenibusque & canibus, discedunt. Qui ubi ad

XXXIX

XL

XLI

XLII

XLIII

1. Calamitate perculsum (quod non dico ut quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas. 3 Quod ad custodem attinet.

* ὑὸς omittitur à Valla.

non-

montem Olympum pervenere, belluam indagant, & inventam circumfusi jaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum jaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Crœſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni implevit. Quod factum quidam Crœſo nunciaturus cucurrit, pervenienſque Sardis,
XLIV pugnam illi & filii necem indicavit. Crœſus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat quòd is eum necaſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergraviter cladem ſuam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. 1 Invocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hoſpitalem quidem, quod quum domum excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem vero, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maxi-
XLV mum hoſtem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadaver, ſeſe Crœſo tradebat manus protendens, jubenſque ut ſe ſuper cadaver, mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi vivendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit, Habeo abs te hoſpes omnem ſatisfactionem, quoniam teipſum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui jampridem mihi ventura ſignificavit. Crœſus ergo filium pro dignitate ſepelivit. Adraſtus autem 2 Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, ubi ſilentium hominum fuit, ad ſepulcrum, 3 ignoſcentibus ei hominibus ob quæ ipſe graviſſime afflictabatur, ſeſe
XLVI ſuper buſtum transfodit. ¶ Porro Crœſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. 4 Quem luctum poſtea finivit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata, & res Perſarum

κόμβοι ὦ ἐς τὸν Οὔλυμπιν τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· ἐξευρόντες δέ, καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ ἀκμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὸ φήμιον. ἐλθὼν δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονὸς ἀπικόμενος ἐς τὰς Σάρδις τοῦ τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινε οἱ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς σωτεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδυσανόλογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. ὠδυμελέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ἐκ τοῦ ξείνου πεπυνθάνοιτο. ἐκάλεε δὲ ἑπίσιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑπίσιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δυρίσκοι πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ. λέγων τέ τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθαρσίην ἀπολωλεκὼς εἴη· ὑδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, Ἔχω ὦ ξεῖνε πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ ὁ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο· ἀλλά τεῶν κου τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μέν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, ὡς δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων ἔν τῷ αὐτοῦ ἑαυτὸν ἔσφαξε τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ δὴ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος· μετὰ δὲ ἁλόντος Κυαξάρεω ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans. 2. *Legit*, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, *ut in præcedentibus.* 3. Seſe exiſtimans omnium hominum quos unquam vidiſſet, eſſe miſerrimum, ſeipſum ſup. 4. Poſtea vero Aſtyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambyſæ filio ſublatus, Crœſi luctum inhibuit, eumque in ſolicitudinem conjecit quomodo poſſet, priuſquam Perſæ———

ἀυξανόμενα, πένθει θ. μὴ Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε ὑ ἐς φροντίδα, ὅκως δυνήσεται, πρὶν μεγάλως αὐξηθῆναι τὴν Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῷ τῷ ἀυξανομένῳ τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τὸ μαντήϊον τὸ τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ· ἀφαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἀβαν τῆς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ πινες ἐπέμποντο ὡς τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τὴς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. Ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μανθάνοσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ ὡς Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῷ μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὰληθηίην εὑρεθείη, ἐπειρήσαι σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων. ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ, τι πτίεων τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅατα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων ἀναγραφέντα σταθείη, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἀνεστάθη, οὐκ ἐλέγετο πρὸς οὐδαμῶν· ἐν ᾧ δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθὶη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
Ὀσμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε χελώνης πρεσθίεν οἰα
Ἐν χαλκέῳ ἐνὶ λέβητι ἐφεψομένης ἐπὶ πυρὶ,
Χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ὑπίεται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ ἀνασωσάμενοι τὴ Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπόντες ἐς τὰς Σάρδις. Ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ ἀποπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τὰς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπῶν τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ ἀδὲν προσίετο μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεδέξατό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξεῦρε τὰ αὐτὸς ἐπύθετο. Ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε ὡς τὰ χρηστήρια τοὺς ἀποπεφοιτηκότας, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τι ποιήσειε ἀμήχανον εὑρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, [1] quibusdam Dodonam; nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam jerunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Cræsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: ut, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens XLVII. itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, ut qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, [2] quotidiè oraculis uterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum Rex Crœsus Alyattæ filius: & quod singula oracula responsissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi Deum, & sciscitaturi quod sibi esset injunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, con- XLVIII. scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumque alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probavit. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum

magni facti essent, crescentem eorum potentiam subvertere. 1 Quibusdam ad Phocensium urbem, Abas, quibusdam. 2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

conci-

XLIX concisos in aheno coxit, operculo aheneo impositio. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam
L quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimavit. Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi adjungere, jussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque immolaret. 1 Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, sex palmorum, breviores autem, trium, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagravit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus ta-
LI lentis ac dimidio. Hæc Crœsus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorum octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinum à Delphis theophaniæ festo: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut & ego arbitror: non enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque: quorum in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

καταχύσας, ὁμῶς ἔψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὄπίθημα ὑπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ἔτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὸν Ἀμφιάρεω τὸ μαντήϊον ἀπίκεσιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. Κλίνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τελεχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπερχρύσους, καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, " ὑπόσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι ἀνακτήσασθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῷ τοῦτο ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος· ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἦσαν δὲ τὰ μακρότερα, πλινθίων ἑξαπάλαιστα· ἦσαν δὲ τὰ βραχύτερα, τρισπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τούτων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἔλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ἑξαμνᾶν διτάλαντα. ἐπυιήθη δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν ἑξαμνᾶν τάλαντα δέκα. ὁ δὲ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἵδρυτο γὰρ τούτοισι) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ἑξαμνᾶν ἓξ δραχμὰς ἡμιτάλαντον. ἀπελάκησε δὲ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τὸν ὁ μὲν χρύσεος ἐκεῖτο ὄπισθε δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ ἀριστερά· μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ἑξαμνᾶν " ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τὸ περιῆν τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὅτι κιρνᾶτο μὲν ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίῃσι· φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεόδωρον τὸν Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συμπεσὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ φιάλας περιφανέστατα δύο ἀνέθηκε, χρυσόν τε καὶ ἀργύρεον, τὴν τῷ χρυσέῳ ὑπερβεβλῆσθαι Λακεδαιμονίων φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

" ὑπόσας.

" ἔννατον.

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τοῦτο Κροίσου. Ἐπέγραψε δέ τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι τοῦ θησαύρου τὸ ἔπωμα, οὐκ ὀνομαζόμενος μὲν τὸν ἄνδρα· οὐ γὰρ ἐπίσταται· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῷ γε τεκμαιρομένῳ ἀδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χρύσεα καὶ ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τὸ ἀρτοκόπου τὸ Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. τῶν δὲ τὸ ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, τὸν οἶκος ὁ πατρώιος ἐτιμᾶτο τὸ τε ἀρετῇ καὶ τὸ πάθει, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ τῷ δηκηπι, ἐὼν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ 20
13 νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῷ Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐπετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν συμμαχίην φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ
» ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι,
» λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων
» ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι 30
» μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα
» ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερ-
» ωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα
» στρατὸν ἀνδρῶν συμμαχὸν προσοιήσεται. οἱ
μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῷ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τωὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέβησαν, προλέγουσαι Κροίσῳ, ὡς στρατευόμενος ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μὲν καταλύσει. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους σφι ἐβούλοντο οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσθέσθαι. 40
Ἐπεὶ τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δαρείκεσι, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀγελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφῶν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τοσόνδε. ἐπεί τε δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθήιον, ἐσεφορέετο αὐτό.

& hoc Crœſi eſt. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inſcripſit: cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manus fluit aqua, Lacedæmoniorum eſt: ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Crœſus dona miſit non inſignia: item fuſilia ex argento orbiculata: nec non mulieris ſimulacrum tricubitale, quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Crœſi. Super hoc donavit uxoris ſuæ monilia à collo pendentia, ac Zonas, 1 quæ Delphos Crœſus tranſmiſit. Amphiarao inſuper, cujus & LII virtutem audierat & cladem, donavit clypeum ex auro totum, totamque ex auro ſolido haſtam, & 2 xyſtum cum ſuis jaculis aureum. quæ ambo ad meam uſque memoriam apud Thebas repoſita fuerunt in Iſmenii Apollinis templo. Hæc dona LIII Lydis portaturis ad oracula Crœſus injunxit ut interrogarent an adverſus Perſas Crœſus ſumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adſciſceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula conſuluerunt his verbis, Crœſus Lydorum aliarumque nationum Rex, 3 iſta in hominibus ſola eſſe vaticinia ſentiens, idcirco qualia debita ſunt dona dat, voſque percontatur an adverſus Perſas ſit profecturus in expeditionem, & ſocialem aliquem exercitum ſibi adjuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem utriuſque in idem concurrebant ſententiæ, prædicentes Crœſo fore ut ſi arma Perſis inferret, magnum imperium everteret. Conſulebant etiam ut potentiſſimos Græcorum ad comparandos ſibi ſocios exquireret. His reſponſis relatis atque auditis, LIV Crœſus ita elatus animo eſt ut omnino conciperet ſpem ſe everſurum eſſe imperium Cyri: ac rurſus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in ſingulos viros, quos illic multos eſſe audiebat, binos auri ſtateres. Ob quæ munera Delphi viciſſim Crœſo Lydiſque donarunt primas in conſulendo 4 oraculo partes, primumq; in ſedendo locum, & jus perpetuum cuique volenti adſcribi in numerum Delphorum. Cæterum donis Crœſus proſequutus Delphos, LV tertio vaticinium conſuluit, 5 quod videlicet illud verax ſibi eſſe comperiſſet.

1 Et hæc quidem Delphos Crœſ. 2 Haſtile cum ſuis ſpiculis. 3. Exiſtimans ſola hæc eſſe inter homines oracula, mittit vobis dona veſtris inuentis convenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπαλὴν pro ἀγελὴν.* 5 Poſtquam enim oracullum illud verax eſſe comperiſſet, eo ad ſatietatem uſque abutebatur. *Q. d. eo ſe ad ſaturitatem uſque implebat.*

Quæ

Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo jam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neve mane: ignavus poſito ſis Lyde pudore.

LVI. His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Cræſus accepit, ſperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putavit ſibi curandum ut potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. 1 Nam de his ita antea judicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hæc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutavit, illa aſſidue multumque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione Rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum jacet, nomine Iſtiæotim: unde à Cadmæis ejecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednum. Inde rurſus in Dryopidem commigravit, atque ita in Peloponneſum venit, Doricæque cognominata

LVII eſt. Cæterum qua lingua Pelaſgi ſint uſi, pro certo affirmare non poſſum: 2 ſed conjectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi utuntur qui ſupra Tyrrhenos urbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis conjectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum ullo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa.

ἐπειρώτα ὃ τάδε· χρηστηριαζόμῳ, εἰ οἱ πλυχρόνιος ἔσαι ἡ μοναρχίη. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ πόδαβρὲ πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ αὐτὸν ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν οὗτος, οὐδὲ οἱ ὀπίσω, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τῆς Δωρικῆς γένεος, τοὺς δὲ, τῆς Ἰωνικῆς. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ πρωτεύοντα ἔθνεα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος· καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πυλυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσην τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱσταιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱσταιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ἥκων ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Δωρικὴν ἐκλήθη. Ἥν τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὁμουροι ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γὰρ τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων· ὃν Ἑλλησπόντου, οἵ σφίσι οἰκοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔθνεα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ὅτε οἱ Κρηστωνιῆται ἐδαμοῖσι τὸν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, ἔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι ὁμόγλωσσοι.

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere judicabantur, una videlicet Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. 2 *Totum hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex conjectura licet dicere, ejus linguæ fuiſſe cujus ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona civitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſaliam Regionem incolebant: & ii quoque Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, conjectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbare fuiſſe loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem diſſident à ſuis vicinis, inter ſe vero conveniunt: ——

14 δηλῶσί τε ὅτι τὸν εἰνείκαντο γλῶσσαν χρεωκτῇσι μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεὶ κατὰ τὠυτὸ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀπεκριθὲν μέν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀδενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὐξηθὲν ἐς πλῆθος, πρὸς ἐθνέων πολλῶν μάλιστα περικεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἀλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ οὐκ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾷ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τότων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεπασμένον ἐπωδῇσι ἐνέλεο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱππακείδεω, τύραννον τότε Ἀθηναίων. Ἱππακείδῃ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντι γὰρ αὐτῷ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεζεῶτες, καὶ κρεῶν ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἀνέδραμόν τε καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος τυγχάνων παρεὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱππακείδῃ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τῇ γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπειπασθαι. ἔπειτα ταῦτα παραινήσαντος Χείλωνος πείθεσθαι ἔλεγον τὸν Ἱππακείδεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παραλίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν περεσεώτων Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρόνησαι τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ " στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται " τοιάδε· τρωματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἱ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελον ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετο τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς ἑωυτοῦ κυρήσαι, πρότερον δοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας στρατηλίῃ, Νίσαιάν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἐδώκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τινὰς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορυναι ἕποντο ἅπαντες ἐξεργασμένοι ὄπισθεν. συνεπαραστάντες δὲ ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὲ ὁ Πεισίστρατος ἄρχων Ἀ-

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc conſervare. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quodGræca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri,oppreſſamque eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (ut impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne uxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi uxorem haberet, ejiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Hujus conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitavit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt ut aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è civibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clavas ferrent,Piſiſtrati m ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupavit: & inde Athenienſium imperio potitus,

LVIII

LIX

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſervaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi: & quæcunque aliæ Pelaſgicæ civitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua uſa eſt, ut mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, a tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cum ea ſeſe conjungentibus, in multitudinem excrevit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creviſſe.

tus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, néq; legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, urbem bene ac pulchre exornavit. Sed non multo poſt tempore milites Megaclis & Lycurgi con-
LX. cordibus animis eum ejecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cujus ejectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarunt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore invitat nunquid velit filiam capere uxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente vero conditionem Piſiſtrato, machinati ſunt ad illum reſtituendum, rem (ut ego comperio) longe ſtultiſſimam: (quandoquidem jamolim dijudicatum eſt Græcam gentem dexteriorem eſſe quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſunt. Erat in tribu Pæanica mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currumque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitum quo venuſtiſſima videnda eſſet, in urbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quique quum in urbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerva ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicaverunt: & ſtatim rumor in tribus emanavit, Piſiſtratum à Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, perſuaſi hanc mulierem eſſe deam ipſam, feminæ ſupplicarunt pariter,
LXI. & Piſiſtratum acceperunt. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam ejus duxit uxorem. Verum quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii eſſe crimini piaculari, nolens ex novo conjugio liberos tollere, 1 haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum inter illicita occultaſſet, poſtea ad matrem retulit, enuntiaret id necnè. Mater viro indicavit. Iſte vero ſiniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, ut erat iratus, 2 milites homini infenſos reddidit.

Ἀθηναίων, ἔτε πυλὰς τὰς ἐσας σιδηρέας ἔξαι, ἔτε θέσμια μέλλαλάξαι· ὅπῃ τε τοῖσι καθεσεῶσι ἔμελε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ δίκαιος μετ' ὀλίγον τε χρόνον πολλὸν χρήματα τῶυτὸ φρονήσαντες οἵ τε τοῦ Μεγακλέος στρατιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκόργου ἐξελαύνεσί μιν. στρατιῶται

Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τοπρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα ἔτι κάρτα ἐρριζωμένην ἔσχον, ἀπέβαλον. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐν νέῳ ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστάσιασαν. ὠθισθέντες δὲ τῇ στάσι ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ὅπῃ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα δοκησιμώτατον, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκείλη ἐκ παλαιτέρου τὸ βάρβαρον ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν, ἐόν καὶ δεξιώτερον, καὶ δοκησιμώτερον ἀπαλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ἦσαν ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέι ἦν γυνὴ τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες παντοίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ προδέξαντες οἷόν τι ἔμελλεν εὐπρεπέστατον φανεῦσα ἔχουσα, ἥλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ συντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐφαρτοιεύοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ὃν τῷ ἄστει πειθόμενοι τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἡνιέων, καὶ λογισμῶν ἐναγέων εἶναι τῷ Ἀλκμαιωνιδέων, ἐὼν βουλόμενος οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ κατὰ νόμον. τὰ μέν νυν πρῶτα ἐκρυπτε ταῦτα ἡ γυνὴ μήτε ὅτε ἰσοροδίη, εἴτε καὶ ἄλλο τι φράζεται τῇ ἑωυτῆς ὑπολείπουσα ἢ ὡς τῷ ἀνδρὶ τοῦτο δεινὸν ποιέηται· ὕστερον δὲ ἀναμάζεως πρὸς Πεισιστράτου. ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσεται τῇ ἐχθρὴν τοῖσι πρασιώτῃσι. πρασιώτῃσι.

1 Non coibat cum uxore ut moris eſt. Et illa quidem initio hoc tegebat, poſtea vero matri, ſive percontanti, ſive minus, expoſuit: & iſta rurſus marito. 2 Poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικησάντων, ἀναλαβὼν ὁπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνδαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἱ τινὲς σφι προεδέατο καὶ πολλῶν δὲ μεγάλα χρημάτων συνενειχθέντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνου διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπρομύθου ἐθελοντὴς, τῷ ἔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρεῖχετο, χρήματά τε καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἅμα ἐνδεκάτῳ ἔτεϊ ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἔσχον Μαραθῶνα· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος σφασι συνῆσαν ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἵσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλαυνομένης ἦν ἀστικωτέρη. οὕτω μὲν δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν ἐπὶ σφέας στρατιὴν ἄγοντα, οὕτω δὴ βοηθέοντες ἐπ' αὐτὸν. καὶ οὕτοί τε παντοστὶ ἦσαν ἐπὶ τοὺς καταντίους καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς ταὐτὸ συμβάλλοντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδα Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ ἀντία ἐστρατοῦντο τὰ ὅπλα. ἐνδαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσιὼν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θυννοὶ δ' οἰμήσουσι σελαναίης ἅμα νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐπιθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δέ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τῇ στρατιῇ. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος περὶ ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες,

Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animadvertens, regione prorſus abſcedit: & ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem ſententia Hippiæ prævaluiſſet, de tyrannide rurſus recuperanda, 1 aliquot civitates excitaverunt, quæ ipſis nonnihil benevolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tum vero Thebani plurimum. 2 Poſt hæc non ita multo interjecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argivi aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, ultro adveniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno undecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cum ſeditioſi ex urbe ſe conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas jucundior: atque ita congregabantur. Cæterum Piſiſtratus, quandiu pecuniam cogebat, & poſtea Marathonem tenebat, Athenienſes qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: ſed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem verſus movere, ita domum ad ſe defendendos obviam tendunt. Iſti igitur cum omnibus copiis infeſti in illos redeuntes tendebant. Quum autem qui cum Piſiſtrato erant è Marathone digreſſi, ſimul contra urbem irent, & in eundem locum conveniſſent, perrexerunt ad Minervæ Pallenidis fanum, 3 altrinſecuſque arma poſuerunt. Hîc divina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, 4 Piſiſtratum cui aſſiſtebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus eſt, inquiens,

5 *Eſt nummus projectus, item ſunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro ſub ſidere lunæ.

Hoc ille oraculum divino afflatus ſpi- LXIII ritu reddidit. Piſiſtratus vero, eo percepto, & ſe illud accipere affirmavit, & in Athenienſes urbe egreſſos copias duxit. At illi tunc ad prandium ſe converterant, & ſecundum prandium partim ad talos, partim ad ſomnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Piſiſtrato erant,

1 Munera collegerunt ex urbibus antea ſibi utcunque cognitis. 2 Poſtea vero (ut paucis abſoluam) tempus emerſit, & omnia ad reditum fuerunt ipſis parata. 3 pervenit, & arma ex adverſo poſuit. Ibi vero divino impetu fretus Amph. 4 Piſiſtrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum jactum eſt, expanſaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitavit [1] ut Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, jussos conscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abLXIV ire. Ita audientibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum auxiliariorum copiis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenienſium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiavit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effossis, & in alium ejusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenienſium aliis in prœlio cæsis, aliis una cum Alcmæonidis LXV domo profugis. ¶ [2] Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & jam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonii quum cætera bella prospere gessissent, adversus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, [3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conversationisque commercio. Quæ instituta in melius mutavere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti præpinguia templa Lycurge,
Grate Jovi & cunctis qui tecta tuentur Olympi.
Ambigo vaticiner sis utrum, virne deusne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quum esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis

τὰς Ἀθηναίους τρέπουσι. Φθεγγόντων δὲ τούτων, βουλὴν συνδαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθείεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοί τε εἶεν. Ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. Πειθομένων δὲ τῷ Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τοτείτην ἔχων Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συρρύδισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν προκαταμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβών, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. Καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος καπετρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. Πρός γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. Καθήρας δὲ ὧδε ἐτύγχανε· ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πανδημεὶ ἐξορύξας τοὺς νεκρούς, μετοφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. Καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευσε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνιδέων ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντας· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. Ἐπὶ γὰρ Λεοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους δυστυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μόνους προσέπαιον. Τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι πᾶσι κατὰ πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπρόσμικτοι. Μεθέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην· Λυκοῦργος Σπαρτιητέων δικαίου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἔτι τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσῆλθε ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πότι πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντεύσομαι ἦε καὶ ἄνδρα.
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί σ' ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φαίσας αὖτις τῷ Πυθίῳ τὸν νῶν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν· ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέος μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων,

[1] Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. [2] Crœsus igitur per id temptus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. [3] Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio, sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγόντας ταῦτα. Ὡς γὰρ ἐπεῖδε τάχιστα ἐπιτροπεύσας, πάντα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. Μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γερουσίας ἔστησε. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. Τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν ἐσάμενοι, σέβονται μεγάλως. Οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἅμα τε εὐθενήσαντες αὐτίκα, καὶ ‖ διϊθυμήθησαν. Καὶ δή σφιν οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. Ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐκέτι μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην σὺν ποσσὶ κροτοῦσαν ὀρχηστύν,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπέσχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδισμένους τοὺς Τεγεήτας. Ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ‖ ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, πρὸς τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον σφι ἐχόμενα αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. Κατὰ δὲ τὸν 17 τῦ Κροίσου χρόνον, καὶ τῦ Ἀναξανδρίδεω τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντος, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε ηὑρόμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο πρὸς Τεγεήτας, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. Ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. Ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο τῷ θείῳ τῦ Ὀρέστεω,

è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, 1 enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita LXVI illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. 2 Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te rejicient. Tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandum Tegeam planta plaudente daturus:
Vicque queis campum metiri fune feracem.

Hæc reſponſa ubi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum vivi ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram uſque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Alææ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore LXVII quidem bello Lacedæmonii adverſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnaverant: Crœſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorum placarent ut Tegeatum victores exiſterent. His Pythia reſpondit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cujus umam quum nequirent invenire,

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorum collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſ. *vel*, ſecunda fortuna uſi ſunt. *Sed ἅμα τε εὐθενήσαντες exponitur etiam* ſuccreverunt, *ex Suida quem vide.*

rursus ad deum mittunt de loco scisci-
tatum in quo situs Orestes esset. Hæc
nunciis interrogantibus, ita Pythia in-
quit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi pervehemente coacti,
1 *Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Ubi hæc audierunt Lacedæmonii, ni-
hilo tamen minus 2 inventione frustra-
bantur, etsi omnia disquirentes: do-
nec Liches, unus Spartiatarum, eorum
qui benemeriti vocantur, comperit.
3 Sunt autem benemeriti, ex civibus sem-
per militia equestri perfunctis, qui-
ni quotannis, qui quo anno ex equiti-
bus Spartiatis exeunt, ne torpescant, a-
LXVIII lii aliò mittuntur. Ex his Liches quum
esset, rem illam apud Tegeam adinve-
nit, fortuna pariter atque solertia usus.
4 nam cum Tegeates à Lacedæmoniis
hoc anno commercio mutuo adeun-
di essent, & iste in ærariam officinam ve-
nisset, intuebatur ferrum dum procu-
debatur. Quo in spectaculo admira-
bundum animadvertens faber ferrarius,
intermisso opere, Quanto magis Lacon
hospes, inquit, admirarere, si idem quod
ego tu nosses, qui tantopere admiraris
ferrarium opificium. In hac enim corte
puteum facere quum vellem, incidi in
loculum septem cubitorum: & quia
incredulus eram omnino fuisse majores
quàm nunc sunt homines, aperui eum,
& inveni cadaver æquali cum loculo
longitudine: quam ubi mensus sum, iter-
um obrui. Hæc illo referente quæ vi-
derat, Liches considerans, conjectavit
hunc ex oraculo esse Orestem, hac vi-
delicet conjectura: duos quidem quos
cernebat fabri ferrarii folles, totidem
comperit esse ventos: incudem vero &
malleum, 5 formam formæ hostem: fer-
rum vero quod procuderetur, 6 plagam
superinditam plagæ: hac ratione id con-
jectans, quod in plagam hominis ferrum
inventum sit. Hæc itaque secum agitans,
Spartam regressus, rem omnem Lacedæ-
moniis refert. Illi 7 excomposito hominem

ἔπεμπον αὖτις ἐς τ' Δτὸς ἐπερησομβίους τ' χώ-
ρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. Εἰρωτῶσι δ' ταῦ-
τα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

"Εστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη" λόφῳ ἐνὶ χώρῳ, λόφῳ
"Ενθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται· πήμασι
"Ενθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπερφέρτερος ἔσῃ.

Ὡς δ' ἀκ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος ὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς δὲ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. Οἱ δ' ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεα ἑκάστου. Τοῖσι δὴ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ ἁλαπερπομένοισι, μὴ ἐλινύειν ἄλλοσε ἄλλη. Τοιούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν, Λίχης ἀνεύρε ἐν Τε- Λίχης
γέῃ, καὶ σωτυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. Ἐόντος γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ὁμιλίης πρὸς τοὺς Τεγήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐνθυμέεται ἰών, ὁρέων τὸ ποιεόμενον. Μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωϋ- παυσα-
μάζοντα, εἶπε παυσάμενος τῆς ἔργου, μένου
Ἦκε ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τό- "
περ ἐγὼ, κάρτα ἂν ἐθαύμαζες, ὅκου νῦν "
ὕστω τυγχάνεις θωϋμα ποιεόμενος τοῦ "
ἐργασίου τοῦ σιδήρου. Ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέ- "
λων τὴ αὐλὴ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, "
ἐπέτυχον σοροῦ ἑπταπήχεϊ. Ὑπὸ δὲ ἀπιστί- "
ης μὴ μὲ γλεύῃς μηδαμῶς μέζονας ἀνθρώ- "
που τοῦ νῦν, ἀνῴξα αὐτὸν, καὶ εἶδον τὸν "
νεκρὸν * μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρή- "
σας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. Ὁ μὲν δὴ ἔλεγε "
ταῦτα περ ὁπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγό- "
μενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ
θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεό-
μενος· τοὺς χαλκεῦ δύο ὁρέων φύσας,
τοὺς ἀνέμους δοκέειν εἶναι· τὸν δὲ ἄκμονα
καὶ τὸν σφῦραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀν-
τίτυπον τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πήμασι
πῆμα ἐπὶ πήμασι κείμενον· καὶ τοιόνδε τι
εἰκάζων, ὡς δὴ νικῴη ἀνδρώπου σίδηρος ἀν-
δρὶ ληϊ. Συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελ-
θὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. Οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπε-

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.* 2 Ab inventione aberant. 3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini cives ex equitibus ætate maxime provecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere. 4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi imoingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.
* de proceritate Gigantum *A. Gellius* lib. 3. c. 10. & *Hieronymus Magius* lib. 1. Miscellan. c. 4.

ἐδίωκον. νείκαντες οἱ αἰτίλιν, " ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμαθοῦτο παρ' ἐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλίν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίζετο. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσα ἐπειρῶντο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φερουσας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν " χρῆν. οἱ δή, ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας δὲ πυθόμενος πρεσβεύσασθαι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν καὶ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος, ἄνευ 18 τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδοντό τε τῇ ἀφίξει τοῦ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ συμμαχίης. καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς διεργασίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἐπιγενόμεναι. πέμψαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν ἵδρυται Ἀπόλλωνος ἐν Θόρνακι τῆς Λακωνικῆς· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δοκίνην. Τιμέων τε ὦν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκεῖναι Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἕτοιμοι ἐπαγγειλάντι· τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἐξωθεν πλησάντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγαθεῖ τεσσερακοσίους ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. ἐπὶ ὁ κρητὴρ ἐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀπῆρε ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο καὶ τὴν Σαμίην, πυνθόμενοι Σάμιοι " ἀπεληίσαντο αὐτὸν, ναυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὸν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὴ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες περιαμῴσιοι

ἀπελοίατο

criminis convictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario, 1 conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, ubi rem cognovit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extiteré: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi jam eis parebat. Hæc i- LXIX taque omnia Crœſus audiens, miſit nuncios Spartam cum muneribus; ad rogandam belli ſocietatem, juſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquam pervenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit ut Græcam mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo provocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciavit, Quorum adventu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculum audierant, gaviſi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo uſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt 2 apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati, Qua de re Lacedæmonii, quodque ſe LXX amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, domo afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, 3 quum Samum appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, navibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris privatis, qui eam

1 Conducebat, (*id eſt conducere conabatur*) à non locante (*id eſt, à nolente conducere*) cortem. Ubi vero tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. ſeſe par. exhibuerunt: cum etiam fabricati erat. 3 Quum circa Samum eſſent.

qui eam Junonis templo dedicavere: & illos qui vendidiſſent, Spartam reverſos, forſitan dixiſſe à Samiis ſibi fuiſſe ereptam. Ac de patera ita res ſe habet. ¶ Croeſus autem eluſus oraculo: adverſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſententiam plus nominis apud Lydos conſequutus, hunc in modum Croeſo conſuluit, Adverſus tales viros expeditionem paras, Rex, qui [1] coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam veſtem ferunt: qui non quibus volunt cibis veſcuntur, ſed quos habent, utpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, ſed aquæ: non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. Quibus quum nihil ſit quod eripias, ſi viceris: ſin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Ubi guſtaverunt illi noſtra bona, [2] circumſiſtent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Perſis ut Lydos invaderent. Hæc loquutus, non tamen Croeſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Perſæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſterminabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui ſunt ad dexteram, & Phrygas qui ſunt ad lævam: tum boream adverſus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys cuncta fere ſuperiora Aſiæ, à mari quod Cypro objectum eſt, ad Euxinum uſque Pontum dirimit. Eſt autem dorſum totius hujus regionis, longitudine quinque dierum itineris viri expediti. Itaque adverſus Cappadociam Croeſus cum exercitu profectus eſt, cupidus cum hanc partem ſoli fœcundi ſuo adjiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum ulciſcendi: propter Aſtyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem ſuum, quem Cyrus Cambyſis filius prælio

LXXI

LXXII

LXXIII

ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δ' ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπιγμένοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κτλ. μὲν νυν τὸν κρητῆρα ὕστερον ἔσχε. Κροῖσος δὲ ἀμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐπιστέλλετο στρατιὴν ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. ὡς δὲ σκυδαζομένην Κροίσου στρατιὴν ἐπὶ Πέρσας, τὸν μὲν τις Λυδῶν, νομίζομενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα ἔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχον, συμβάλλουσι Κροίσῳ τάδε, (ἔνομα οἱ ἦν Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας "στρατεύεσθε σκυδαίζοντες, οἳ "σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν "ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα "ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐργόμενοι "τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀλλὰ ξηρέῃ λαχάνῳ, "ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώ- "γειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτον μὲν δὴ, "εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, " τοῖσί " ἔστι μηδὲν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε "ὅσα ἀγαθὰ ἀπιβαλέεις. γλυσάμενοι γὰρ "ἡμετέρων ἀγαθῶν, ἀφιξόνται, οὐδὲ ἀπω- "σοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, "οἳ οὐκ ἔδωκαν πρόσθεν Πέρσῃσι στρατεύεσθαι "ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπεισε τὸν "Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἀβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι ὅτοι, τὸ μὲν πρότερον μὲν Πέρσαι ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ μὲν οὖρος τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμός, ὃς ῥέει διὰ Ἀρμενίου ὄρεος. ἁλὸς Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὶ μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐν δὲ τῇ ἑτέρῃ, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ δυσνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς πύλαμος ἀπιτέμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν ἔσσω τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μάκος ὁδοῦ διζώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέρῃσι ἀναστιμῶντι. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῆς δὲ εἵνεκα, καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος. ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατα-

[1] *Vel*, Coriacea femoralia, *Intelligere autem videtur quæ & braccæ dicuntur.* [2] Pertinaciter ea retinebunt.

19.

ψάμμῳ. εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῷ νομάδων ἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυγχάνοντε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ἐσεποιήσατο δι', ὡς ἱκέτας· ὥστε δὲ πολλῷ ποιεόμενος αὐτοὺς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδασκέειν, καὶ τὴν τέχνην τοῦ τόξου. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ ἀεί τι φερόντων, καὶ ποτε συμβαίνειν ἐλεῖν σφέας μηδέν· νοσήσαντας δὲ αὐτοὺς [1] κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δίδεξε, ὀργῆς οὐκ ἄκερος) τρηχέως κάρτα προσέσχε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥσπερ ἀνάξιά σφεων ἐωυτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῷ προσκτᾶσθαι διδασκομένων παίδων ἕνα κρεοπαφαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ εἰώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δῶρα φέροντας, ὡς ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι πρὸς Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τοῦ κρεῶν τετέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (ὁ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους. ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίῃ τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δέ σφι ἔτι ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τ μάχης συνεστεώσης, * τ ἡμέρῃ ἐξαπίνης νὺξ λαβεῖν γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τ ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, ἔτος προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τ μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἐωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ [2] ἐπαλλα. σώσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων [2] ἐπαλλαγὴν ἐποιήσαν. Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δῶναι τὴν θυγατέρα Ἀρυήνιν Ἀ- 50

victum ceperat. Erat autem Croeso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterva quædam eorum [1] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, utpote supplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo ut [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interjecto deinde tempore, quum Scythæ venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, ut se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreverunt ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque ut feras apparare consueverant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filium Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant convivæ ex his carnibus gustaverunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, [4] stante pugna contigit ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem hujus diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinaverunt: autoribus conventionis Syenneti Cilice & Labyneto Babylonio: qui ut jusjurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decementes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conventiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum,

LXXIV

κυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἄνδρα γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τάπερ τε Ἕλληνες·

1 Subduxit se. 2 *Legit παῖδάς σφιν pro. Sic autem sequitur παίδων.* 3 Cyaxares (erat enim, ut re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractavit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt. * De hac defectione solis consule quæ Scaliger ad Eusebii Chronicon. pag. 89. & Seth. Calvitii opus Chronologicum ad A. M. 3343.

1 tum

1 tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem avum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quum responsum reddidisset, 2 haud syncerum, 3 secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est 4 adversus quandam Persarum partem. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quum incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse ut fluvius qui ad lævam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, ut erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alveo fluvium, iterum eum, ubi exercitus trajectus esset, in suum alveum refunderet. Itaq; quum celerrime fluvius divisus esset, utrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alveum. Cui rei equidem non accedo. Quo enim modo qui rursum redierunt, illum transivissent? LXXVI Crœsus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium ejus regionis tutissimum, juxta urbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, prædia Syrorum vastat, & urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: missis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos ut ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se uterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

ἡ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τὲς βραχίονας ἐπιτάμωνται, ἐς τὸ ὁμόχροιον. τὸ αἷμα ἀναλείχεσι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτοῦ μητροπάτορα κατασφαμένου ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπεμέμφετο τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων. ἡ δὴ ἡ ἀπηγημένη χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτὸν τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοίρην. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸν ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμὲ ἐγὼ λέγω, ἐπὶ τὰς ἑούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε οἱ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (ἐὼ γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀρίστερης χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἡμιόνεα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον ἐπὶ νώτου λάβοι· ταύτῃ ἐπὶ τὴν διώρυχα ἐκπεσόντα τὸν ποταμὸν ἐκ τῆς ἀρχαίων ῥεέθρων, ἐκ αὖτις παραμειβόμενον τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε ἐκ ἐχώσθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρη διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ ἐκ τοῦ παραπλώσαντος λέγουσι ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥεέθρου ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ πρόσφορα· κῶς γὰρ ὀπίσω πορεύσιμοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο ἐς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη ἐκ ἡ χώρη αὕτη τὸ ἰσχυρότατον, ἐκ Σινώπην πόλιν τε ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς Συρίων τοὺς κλήρους· ἐκ εἷλε μὲν τὴν Πτερίων τε πόλιν, ἐκ ἀνδραποδίσατο, ἑάλε δὲ τοὺς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε ἐόντας αἰτίους, ἀνάστατους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, ἐκ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἀντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμήσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀποστάναι. Ἴωνες μὲν νυν ἐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, ἐκ ἀντιστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνταῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέσπασαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia usquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *ut legatur* αἱμορροΐσιν *pro* ὁμοχροΐσιν. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ὕστερος ἠγωνίσαντο. Κροῖσος μὲν οὖν, μεμφθεὶς τῷ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον ἔλασσον εἶναι τοῦ τῶν Περσέων, ἐπείτε οἱ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπιεσάζετο ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ὃν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον (ἐπεποίητο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢπερ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπέμψασθαι Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ τούτοισι αὖτις ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τότε Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἀλίσας δὴ τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ὅπως τοὺς Πέρσας. καὶ ὃς μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τοὺς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μηνὸα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτῷ ξεινικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· ἐλπίσας μὴ κοτὲ ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω σφι πλησίως Κῦρος ἐλάσσει ὅτι Σάρδις. Ταῦτα ὑπολεγομένῳ Κροίσῳ τὸ περάτιον πᾶν ὀφίων διεπλήσθη· φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τοὺς νομέας νέμεσθαι, φοιτέοντας κατὰδιον· ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, (ὥσπερ καὶ ἦν) ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεσπέπιος ἐς τὰς ἐξηγητίας Τελμισσέων· ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπέπτοισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν τι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ὁπωσοῦν· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολεμίου τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νῦν ταῦτα τότε ἐξεφαίνοντο Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τὴν τῶν Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὸ μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσειε μέλλει Κροῖσος προσκεδάσειν τὸν στρατὸν, βουλεύεται τάδε. οὐκ ἔστι πρήγμα οἱ ἐλαυνέειν ὡς διώξοντα τάχιστα ὅπως τοὺς Σάρδις, ὅκως μὴ ἐνθαῦτα δεύτερον ἀλισθέωσι τὸ τῶν Λυδῶν στράτευμα, αὐτοὺς ὅτι τάλαιπωροι ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατὰ τάχος. ἐλάσας δὲ τὸ στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς αὐτίκα ἔλεγε Κροίσῳ

in modum duo exercitus dimicaverunt. ¶ 1 Cræſus, à ſuo exercitu incuſatus quod cum Cyri multo majoribus copiis conflixiſſet, poſtero die quum Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, regreſſus eſt Sardis, habens in animo evocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis ut ad certam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, ubi per hyemem quieviſſet, initio ſtatim veris tendere adverſus Perſas. Hæc deſtinans Cræſus, abiit Sardis, dimiſitque caduceatores ad ſocios, edicens uti ad quintum menſem Sardis convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaret, miſſum fecit ac diſſipavit: minime ſperans unquam fore ut Cyrus, qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoveret. Hæc Cræſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: 2 quos, ut exiſtebant, equi inter ambulandum, quum ad paſcua irent, comedebant. Id Cræſo cernenti viſum eſt (ut erat) eſſe portentum: ideoque mittendum ad conjectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas: ubi accepere reſponſum, didicereque quid ſibi vellet ſignificaretque portentum, non contigit ut Cræſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardis reveherentur, Cræſus eſt captus. Telmiſſes ita cognoverant, exercitum externum Cræſo illuc affuturum, qui quum aſſoret, indigenas ſubigeret: quod dicerent colubrum terræ filium eſſe: equum, hoſtem & advenam. Hæc Telmiſſes Cræſo ſunt interpretati, ſed jam capto: nondum tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Cræſo evenerant. Cyrus certior factus, Cræſum, qui ſtatim poſt prœlium apud Pteriam geſtum abceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operæ pretium eſſe quam celerrime poſſet promovere exercitum Sardis, ut hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, ſtatim exequutus eſt: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipſemet nuncius Cræſo advenit.

LXXVII

LXXVIII

LXXIX

φοιτέοντας

τὰς ἐξηγητίας

1 Cræſus autem cauſſatus ſui exercitus paucitatem: (erant enim ipſius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, cauſſatus, quum poſtero die Cyrus non deſcenderet in certamen, regreſſ. &c. 2 Quos prodeuntes equi relictis paſcuis, paſſim comedebant.

advenit. Unde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sane perita, hastas perLXXX longas gestans. Campus in quo concursum est, ante urbem Sardensem jacet, magnus & editus: quem 1 cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari juxta Phociam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit ut præirent cæteras copias adversus Crœsi equitatum: peditatum, ut hos subsequeretur. Post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis necui cæterorum Lydorum parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem ut nec speciem ejus intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est ut equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. Unde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis deliliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: 2 ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperunt. LXXXI. Quam obsidionem in longius processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conventum Sardis ad quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obsesso. Et cum ad alios socios misit, tum vero

ἐλαύνοντες. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀποφυγὴν πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ οὐδὲ δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν 21.
χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἅτε ἀνδρεότερον, ἅτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου· ἦν δὲ μάχη σφέων ἐπ' ἵππων· δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππόδεες ἀγαθοί. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο
10 τὸ πρὸ τοῦ ἄστεος ὅτι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ πολλοὶ ῥέονσι καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ἔρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν καὶ Φωκίλλαν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος εἰδὼς τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην
πανστρατιὴν, καταῤῥωδήσας τὸ ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου τοῦδε τὸν λόγον ἀνδρὸς Μήδου τοιόνδε· ὅσα τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ ἵππος ἕπετο
20 σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι καὶ παιδικοὶ, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἔβησε ἱππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῇ ἄλλῃ στρατιῇ προϊέναι πρὸς τὸν Κροίσου ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεδε τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὄπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε μὴ φειδομένους Λυδῶν μὴ κτείνειν παντὸς τὸν
30 ἐμποδὼν γενόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενον ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τοῦ ἵππου τοῦδε· εἵνεκα καμήλου ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου εἵνεκα ἐσεσόφιστο ἵνα τοῦ Κροίσῳ ἄχρηστον ἦ τὸ ἱππικὸν, τοῦ δὴ καὶ ἐπεῖχε ἐλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ συνῆεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς,
40 ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τοῦ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς. οἱ μὲντοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἔτρεψαντο οἱ Λυδοί. καὶ εἰληθέντες ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον δὴ μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ

τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμάχους. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πάντα μάλα παρεόντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τότε δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἐς τε δὴ ὧν τοὺς ἄλλους ἔπεμπε σημαίνων, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infunditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur* & Hyllus: *quod affertur ex Homero & Strabone.* 2 Ac muris inclusi.

ἐς Λα-

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συμπεπτώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. Τὰς δὲ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῇ νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνταῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συμβαλόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὴν χώρην. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατῶν ἀπαλλάσσειν ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωυτῶν, μηδὲ παρεῖναι ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσαμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνωσι. Συνθέμενοι δὴ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. Λοχαγέων δὲ ἑκατέρων ἐόντων λειφθέντες συνέβαλλον. Μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλίων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς Ἀργείων μέν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δέ, Ὀθρυάδης. Ὑπελείφθησαν δὲ ἔτι νυκτὸς ἐπελθούσης. Οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα περὶ τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. Ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. Τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μέν, ὡς ἐωυτῶν πλέονες περιγένοντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀπιόντας φεύγοντας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. Τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. Πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, περὶτερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τἀναντία τούτων ἔθεντο νόμον. Οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. Τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τῶν λειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτόν.

Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεστεώτων πρηγμάτων, ἧκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. Οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τὸν κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. Καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζω-

ad Lacedæmonios. Cæterum per id tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii 1 interciſum tenebant. Etenim Argivorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo Argivi ſuo territorio 2 interciſo auxilium ferrent, ibi ab utriſque in colloquium ventum eſt ut triceni utrinque dimicarent: & utri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam uterque terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conventis, in diverſa digrediuntur. Ex utriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem, ut æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. Ex Argivis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui ſpoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die utrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti utrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe devoventes ne prius comam alerent, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diverſo legem tulere Lacedæmonii, ut in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam revertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe. Quum hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Cræſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Cræſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Cræſumque vivum

1 Interceptum. 2 Intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersede-
LXXXIV runt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm oblideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyroeades, id aggredi est ausus à parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando urbs caperetur haud suspectum erat; utpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses judicaverant. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyroeades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc devolutam, advertit animum, atque consideravit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardis capta est, atque omnis direpta.
LXXXV Ipsi autem Croeso hoc contigit. Erat ei filius cujus superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. 1 ad cujus vitium emendandum Croesus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, Rex multorum, valde insciæ Cræse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primum infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Croesum 2 sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Croesus quum videret, tamen præsenti clade affectus devitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

γρηθείς. Οὕτω δὴ ἔτοι μὲ συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυτο. Σάρδιες ὦν ἑάλωσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. Μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῷ ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπεχείρησε προσβαίνειν, τῷ ἔνορμα ἦν Ὑροιάδης, κατ' οὗτο τῆς ἀκροπόλεος τῇ οὐδεὶς ἐπετετείχιστο φυλακή. Οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατ' οὗτο μή ἁλῷ κοτέ. Ἀπότομος τε γὰρ δὴ ταύτη ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ ὧδε Μέλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μὴ οὐ περιήγαγε τὸν Λέοντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δικασάντων, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἅσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. Ὁ δὲ Μέλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλεος, κατελόγησε τοῦτο, ὡς οὐκ ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. Ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλεος. Ὁ ὦν δὴ Ὑροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλεος καταβάντα ὅπλα κωμέων ἀνωθεν καταωκιλισθέωσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφρόντισε, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. Τότε δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. Προσβάντων δὲ συχνῶν, ἤδη Σάρδιές τε ἑάλωσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. Ἦν οἱ παῖς, (τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲ ἄλλα ὄκωκυῖης, ἄφωνος δέ. Ἐν τῇ ὧν παρελθούσῃ δυοῖν θοίνοιν ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ὀπφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος. Ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλου πολύδακρυν ἰὼν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθεγξομένου. τόδε σοι πολὺ λωΐτερον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐτίκα γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

Ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἦιε γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώσεσθαι Κροῖσον) ὡς ἀπολεσόντων. Κροῖσος μὲν νυν τὰ ῥηθέντα ὑπὸ τοῦ παρεόντος συμφορῆς παρημελήκεε, ὡδέ τι οἱ διάφερε πλησίον ἀπο-

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cum alia excog. &c. 2 *Pro ἄλλον γνώσεσθαι, suspicor scribendum ἀλογνώσεσθαι & ita legisse videri hic potest.*

Da-

δαιμόνειν. Ὁ δ̓ παῖς ἐὼν ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε δρῶντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνὴν. Εἶπε δ̓, Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο. Μετὰ δ̓ τοῦτο ἤδη ἐφώ-
23 νεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δ̓ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρηστήριόν τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. Λαβόντες δ̓ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. Ὁ δ̓, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ̓ αὐτὴν τόν τε Κροῖσον ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παῤ αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγεῖν θεῶν ὁτεῳ δή, εἴτε καὶ θυσίην βουλόμενος τελέσας θεῶν, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εὐσεβέα ἄνδρα ἐόντα, τούτου εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα κατακαυθῆναι. Τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. Τῷ δ̓ Κροίσῳ ἐσελθεῖν ἐπὶ τὴν πυρῆς, ἐσελθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σοφὸν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. Ὡς δ̓ ἄρα μιν ἐδαΐζετο τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης λιποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸ Σόλων. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεύσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον θεὸν καλέοι. Καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δ̓, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν· Τὸν ἂν ἐγὼ πάσι τυραννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. Ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. Λιπαρεόντων δ̓ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς εἴη πρώτα μὲν ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε οἱ. Ἃ δὴ ἔπαθε, τῇ αὐτῷ πάντα ἀπεβεβήκεε τῆπερ ἐκεῖνος εἶπε· ἐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπομηκέως τε ἔτι πυρῆς ἤδη ἀμμένοντα, καιομένου τὰ πολλὰ ἐάλα. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, ζωὸν μὴ ὑπόμονον ἑωυτοῦ δυσαμορίην ἐκ ἐλαίου, ζώοντα πυρῇ διδόναι· πρός τε ταῦτα, δείσαντα τιμωρίην, καὶ ὁρέοντα ὡς ἐόν εἰη οὐδὲν ἐν ἀν-

mortem, an non. Id ubi filius ejus mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœſum. Atque hoc ille primum effatus, poſtmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Perſæ & Sardibus potiti ſunt, LXXXVI & Crœſo vivo, quum regnaſſet annos quatuordecim, totidemque dies fuiſſet obſeſſus, amiſſo magno imperio, ut ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circaque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſive habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſive volens votum perſolvere, ſive cupidus ſciendi num quis dæmonum liberaret Crœſum, (quem religioſum eſſe audierat) quominus pyræ impoſitus vivus concremaretur. Hæc quidem Cyrum feciſſe aiunt. Crœſo autem ſuper pyram ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo ſibi nutu dei fuiſſet dictum, Ex viventibus beatum eſſe neminem. Quod dictum ubi 1 ſubiit Crœſo, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiſcentem, ter Solonem nominaſſe: & Cyrum, quum audiſſet, juſſiſſe interpretes eum percontari quemnam invocaret. Illoſque accedentes fuiſſe percontatos, & hunc interrogatum ſilentium tenuiſſe. Deinde quum loqui cogeretur, dixiſſe, *Ilium nominavi*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptaſſem. Eum non planè loquentem, rurſus interrogant quidnam eſſet quod dixiſſet. Efflagitantibus atque infeſtantibus, 2 inquit quemadmodum Solon, qui eſſet Athenienſis, ad ipſum à principio veniſſet, & intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxiſſet. Adeo quæ de ipſo dixerat, omnia ea eveniſſe: neque hæc magis de ſeipſo quàm de omni hominum genere, & de iis præſertim qui fibiiptis beati viderentur. Hæc Crœſo referente, jam pyra incenſa ardere extrema cœpiſſe: & Cyrum auditis per interpretem quæ Crœſus dixiſſet, pœnituiſſe: quum ſe quoque hominem eſſe cognoſceret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus, vivum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil eſſe in rebus

1 *Hæc interpretatio convenit potius verbo* θρασῦναι, *ut & puto legendum.* 2 Inquit Solonem Athenienſem olim ad ipſum veniſſe, & intuitum omnes ejus opes, pro nihilo duxiſſe.

huma-

humanis ſtabile, juſſiſſe ignem celerrime extingui jam incenſum, Crœſumque deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui juſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi fuerunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret unumquemque extinguendo devolvendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando invocaſſe Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum invocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, i confractos eſſe, imbreſque erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe,& rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego, (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiam ita amens eſt ut bellum quàm pacem præoptet. Nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed ut iſta fie-
LXXXVIII rent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum juxta ſe collocavit,ac in multa ſane obſervantia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox converſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, Utrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eum, quæcunque liberet, audacter proloqui juſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, 2 Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neque urbem meam diripis, neque meas opes, nihil enim mihi jam cum iſtis rebus eſt: ſed tua ferunt aguntque. His verbis injecta cura,Cyrus Crœ-
LXXXIX ſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent, ſibi conſtituendum cenſeret. Ad quem Crœſus,Quoniam me dii ſervum tibi tradiderunt, jure debeo, ſiquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterva ſunt, & iidem inopes. Quos ſi diripientes tu ac potientes magnis opibus pegli-

θρώπιοι ἀσφαλέως ἔχον; κελεύειν σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετ' Κροίσου. καὶ τοὺς, περιωμώξους ἀνδρώδεας ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα, τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύτα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ ἐκέτι καταλαβεῖν, ἐπικώσαντα, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλέεσθαι, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, σῶσαι λῦσαί, καὶ ῥύσασθαι κεχορήγηται, καὶ αὐτὸν μὲν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ τὸν μὲ, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δ' αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδιαμένειν ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ· καλασβεσθῆναί τε τὴν πυρήν. Οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι παῖδα, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆσαι; ὁ δ' εἰπεῖν, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲ εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμαυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάραι ἐμὲ στρατηλατέοντα. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται· ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονίῳ κου φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲ ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ θωρμηδίῃ εἶχε· ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δ', σιωπὴ ἐχόμενος, ἦσυχος ἦν. μετὰ δ', ὡς περισφεῖς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κατὰ κρατέοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέγειν πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. Ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπεύδει πολλῇ ἐργάζεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν ἁρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά· ἁρπασθησόμενα. Κροῖσος δ' ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ μὰ ἁρπάζει (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέλει) ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρῳ δ' ὑπεμελὲς ἐγένετο τὰ Κροίσου. εἶπε. μεταστησάμενος δ' τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορᾷ ἐν τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦλον δοῦλόν σοι, δικαιῶ, εἴ τι ἐνορῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβριστὰ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους περιίδῃς ἁρπάσαντας καὶ καλαχώντας χρήματα μεγάλα,

χεχορήγηται, καὶ αὐτὸν

στρατοπεδεύεσθαι.

δαιμονίοισί που

χρόνῳ

διαφορεῖσθαι.

1 Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. 2 Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

γάλα,

" γάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων δέδοξα γί-
" νεσθαι· ὃς ἂν αὐτέων πλεῖστα χατάχῃ, τὸ-
" τον πρεσβεύεσθαί τοι ἐπαγασσόμενον.
" Νῦν ὧν ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ
" λέγω· χάτισον τῇσι δορυφόρων δόμι πάσῃ-
" σι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
" τὺς ἀνοίσοντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόν-
" μενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκα-
" τοῦσθαι τῷ Διΐ. Καὶ σὺ τί σφι ἐκ ἀ-
" πεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρή- 10
" ματα, ἢ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δί-
" καια, ἐκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκέων
ὁ Κῦρος, ἀσπάσατο, ὡς οἱ ἐδόκεε δι' ἑωυτό-
τεω. Αἰνέσας δὲ πολλά, ἢ ἐντειλάμενος
τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ἐκελήκατο
δόμιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε,
" Κροῖσε, ἀνερτιμῶμαι σεῦ ἀνδρὸς βασιλέ-
" ως χρηστὰ ἔργα ἢ ἔπεα πιέειν, αἰτίο τεῷ
" δόσιν τεῷ τινα βούλεαί τοι ἡμέας ἀμεί-
" ψασθαι. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας 20
" με χαίρῃ μάλιστα τὸν θεὸν τὸν Ἑλλή-
" νων, τὸν ἐπίμπρασα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπεί-
" ρεαι, πέμψαντα τὰς δὲ τὰς πέδας, εἰ
" ἐξαπατᾷν τὺς δι' ποιεῦντας νόμος ἐστὶ
οἱ. Κῦρος δὲ ἄρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπηγο-
ρέων ἀμείψοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαινή-
λόγησε πᾶσαν τεῷ ἑωυτοῦ διάνοιαν, ἢ τὸν
χρηστηρίων τὰς ἀποσκεύσιας, ἢ μάλιστα τὰ
ἀναθήματα· ἢ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ,
ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. Λέγων δὲ ταῦ- 30
τα, κατέβαινε αὖτις ἀσπαζόμενος. Ἐ-
πεῖναί οἱ τὸν θεὸν τῶν ὀνειδίσαι. Κῦρος
" δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τοῦτο παρ'
" ἐμοῦ Κροῖσε, ἢ ἄλλα πάντα τοῦ ἂν ἐκά-
στοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμ-
πων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἀνετέλλετο, πυ-
θέντας τὰς πέδας δόμι τῷ νηῷ τὸν ὀδὸν, εἰ-
ρωτᾶν εἰ ἄρα ἐπαρκέουσα, τοῖσι μαντηίοι-
σι ἐπαίρας Κροῖσον στρατεύεσθαι δόμι Πέρ-
σας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, 40
ἀπ' ἧς οἱ ἀκροδίνιον τοιαῦτα ἡμέας δεί-
κνυσι τὰς πέδας. Τοιαῦτά τε ἐπειρω-
τᾶν, ἢ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος ἐστὶ τοῖσι Ἕλ-
λησι τοῖσι θεοῖσι. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι
Λυδοῖσι, λέγεσι ταῦτα δὴ τὰ ἐπιτεταλ-
μένα, τεῷ Πυθίῃ λέγεται εἰπεῖν τάδε,
" Τεῷ πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι
" ἀποφυγέειν ἢ θεῷ. Κροῖσος δὲ πέμπτε
" ἡμέρῃ ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυ-
" φόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ γυναικείῳ 50
" δεσποσύνην, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, ἢ ἔσχε τεῷ ἐκείνου τιμεῷ ἐδέν οἱ προσῆκουσαν·
" προδυμεόμενός δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν ἧσσον τὺς παῖδας τῶ Κροίσου ἡμέοιτο τὸ Σαρδίων πάντες,

gis, id tibi ex hoc credibile eſt eventurum, ut quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, ut earum decimæ Jovi neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe juſta agere, non inviti facient. Hæc audiens Cyrus, majorem in XC
modum gaviſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbavit: & juſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubjeciſſet: his verbis eum affatus eſt, 1 Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, 2 Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus ſum, ut miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum apperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet adverſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam veniam iſta deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud: 3 atque id quoties tibi opus erit. Ubi hæc audivit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydos, juſſos, quum ad limen templi vincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam everſurum: undę tales primitiæ offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. Et ſciſcitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis
XCI foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe, Sortem fato deſtinatam defugere, deo quoque eſt impoſſibile. Crœſus autem quintæ retro ætatis crimen luit, 4 *hoc eſt abavi*: qui quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo, quum ſtuduerit ut hæc Sardium clades liberis Crœſi,

1 Crœſe, quum ſis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, ſi permiſeris ut deum Gr. q. e. max. o. veneratus ſum, miſſis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritavi. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœſus.*

non ipſi

non ipſi Crœſo contingeret, tamen transferre fata non potuit: ſed quatenus illa permiſerunt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis ſerius quam fata deſtinarant, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quod ipſi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœſus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnum imperium, ſi bellum Perſis inferret, everſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum utrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem ultimo reſponſo ait Apollinem dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diverſarum gentium parentibus ortus ſit, generoſiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubjectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reverſi Crœſo nunciarunt. Quibus auditis Crœſus ſuam ipſius agnovit culpam eſſe non dei. De Crœſi igitur imperio & prima Ioniæ ſubactione ita res ſe habent. ¶ Porro Crœſi non hæc ſolum quæ jam diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupavit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad noſtra uſque tempora ſupererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, ponderem (quantum intelligo) æquali erant illis quæ ſunt Delphis. Cæterum ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai ædem miſit templum, hæc ſibi, veluti domeſtica bona, paternarumque facultatum primitias, divis conſecravit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant adverſarii, qui Crœſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impenſe ſtudebat: hunc in regni poteſtatem provehere conatus. Pantaleon enim, & ipſe, Alyattis filius erat, Crœſi frater,

XCII

κὴ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ἐκ οἵου τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσαν δ' ἐνέδωκαν αὗται, λύσατο, κὴ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν· καὶ τοῦτο δικαιώσω Κροῖσον, ὡς ὕστερον τοῖσι ἄλλοισι τοῖσι τούτοισι ἀλοὺς τῆς περιωμοσίης. Δευτέρα δ' τούτων, χαριομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ γενόμενον, ἐκ ὀρθῶς Κροῖσον μέμφεται· προφερόντως γὰρ οἱ Λοξίης, λύειν στρατεύεται δὴ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. Τὸν δ', πρὸς ταῦτα χρῆν βουλεύεσθαι μέλλοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ἑωυτοῦ ἢ τοῦ Κύρου λέγειν ἀρχήν. Οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν, ὀλίγον ἐπανειρόμενον, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. Ὧν κὴ τὸ τελευταῖον χρησμολογεόμενον εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· ἐδὲ τοῦτο συνέλαβε· ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοιοῦτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς μὲν ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κατωδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ δὴ Μηδὶς, κὴ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, κὴ ἀρχόμενον κατ' ἑωυτοῦ κατεστρέψατο· ἐκ δὲ ἐρδε ἐὸν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνοίκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη κατεκείνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδις, κὴ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, κὴ ὐ τοῦ θεοῦ. καὶ μὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, κὴ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔχε ὕτω. Κροίσῳ δὲ ἔστι κὴ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, κὴ ὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρυσέη, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, κὴ τῶν κιόνων αἱ πλεῖαι· ἐν δὲ προνηίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν κὴ ἔτι ἐμὲ ἐόντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βεαγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσου, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν κὴ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νεῷ ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήια τε ἐόντα, κὴ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δ' ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐχθροῦ ἐγίνετο ἑωυτῷ, ὃς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτας κατεστήκεε, συναειράων Παντελέοντι ἡνίκα τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Παντελέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς

ἐκ ὁμομητρίου. Κροῖσος μὲν δὴ ἐκ Καρίης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων ὢν ἐξ Ἰάδος. Ἐπεί τε ὁ δόντος τῷ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνδρωπον τὸν ἀντιωρήσοντα ἔτι κναφηίῳ ἕλκων διέφθειρε. Τῷ ὦν οὐσίην αὐτῷ ἔτι πρότερον κατιρώσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ ἱρήτας. Καὶ ὧδε μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν ἐὸ μάλα ἔχει, οἷά τε ἐν ἄλλῃ χώρῃ, πάρεξ τῶν ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένων ψήγματος. ἓν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. Ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἔστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. Ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγορηίοισι ἄνδρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. Οὗροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καὶ ἐπὶ γεγράμμαται ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. Καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. Τῶν δὲ δὴ Λυδῶν δῆμοι αἱ θυγατέρες πορνεύουσι πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. Ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ σταδίοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δ' εὖρος, ἔστι πλέθρα τεσσαρακαίδεκα. Λίμνη δὲ ἔκειται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. Καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεσκευάσθαι, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. Ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι φασὶ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῆσαι· ὧδε δὲ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ἀτυος τοῦ Μάνεω βασιλῆος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς ἐ παύεσθαι, ἄπεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. Ἐξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diversas*. Nam Crœsus matre fuit Carica, Alyattis uxore: Pantaleon ex 1 Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem ejusdem jam ante divis destinata, tunc uti diximus iis locis consecravit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo provenientia. Unum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulchrum, cujus basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, 2 aggestio est terræ. Quod sepulchrum construxisse feruntur homines 3 emptitii atque operarii, & una cum his adjuvantes ancillæ. Cæterum ad nostram usque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literæ insculptæ indicant quæ singuli elaboraverint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulchri hujus ambitus, stadiorum est sex, & duorum 4 jugerum: latitudo, 5 jugerum tredecim. Confinis est eidem sepulchro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. Vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem sic habet, Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituunt. Hi, primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteumque ad utendum percusserunt, & primi caupones institoresque extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inveniisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inveniisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* 6 *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tem[illegible]is, Manis regis filii, annonæ difficultatem per universam Lydiam valde gravatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleravisse, postea vero, quum non cessaret *malum*, remedia quæsiviisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inventum ab iisdem 7 aleæ tesserarumque ludum, & pilæ, cæte-

1 Ionica. 2 Terræ aggestæ moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam 1 talorum. Horum enim inventionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueviſse. Atque hoc modo vixisse annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, sed magis etiam sæviret, tum regem universos Lydos bifariam divisisse, 2 & hos quidem in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum divertisse Smyrnam: & mox fabricatis navigiis, nimirum quibus ea quæ navigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quærendas oram solvisse: donec varias nationes prætervecti, ad Umbros pervenissent: ubi civitatibus constructis, ad hunc usque diem habitaverint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque
XCV à Persis in servitutem redacti fuerunt.
¶ Hinc jam nobis exequetur oratio tum quisnam fuerit *Cyrus* ille qui Crœsi evertit imperium, tum quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. 3 Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre student, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt: excussoque servitutis jugo, in libertatem sese
XCVI asseruerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Cæterum quum jam per continentem, in universum propriis uterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subjecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat *Deioces*, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, hujusmodi quædam excogitavit.

ἄλλων παιδιῶν παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν
" πεσσῶν. Τέτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν ἐπ Ἀτυσίοις.
οἰκηϊοῦνται Λυδοί. Ποιέειν δ ὧδε πρὸς
τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῆς
ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέ-
οιεν σιτία· τὴν δ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους
τῆς παιγνιέων. Τοιέτῳ τρόπῳ διάγειν
ἐπ' ἔτεα δυῶν δεόντα εἰκοσι· ἐπεὶ τε δ
ἐκ ἀνιέναι τὸ κακόν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπ
βιάζεσθαι, τότε δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο
μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κλῆρῶσαι
τὸν μὲν ὅτι μενῇ, τὸν δὲ ὅτι ἐξοδίῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ
ἐμὲ ὅτι μὲν τῇ μάλιστα αὐτὸς λαγχάνοιμι τῶν μοιρέων,
ἐμοὶ τὸν βασιλέα παρέσεσθαι, ὅτι δὲ τῇ
ἀπαλλαξόμενος, τὸν ἐμοῦ τοῦ παῖδα, τῷ οὔνο-
μα ἦν Τυρσηνός. Λαχόντας δ αὐτῶν τοὺς
ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς
Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθε-
μένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἐν χρησὰ ἐπὶ-
πλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν.
Ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπι-
κέσθαι ἐς Ὀμβρικούς. Ἐνθαῦτα σφέας ἐνιδρύ-
σασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε.
Ἀντὶ δ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ
τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀνήγαγε·
ἐπὶ τούτου τοῦ ἐπωνυμίου πειθομένους, ὀνο-
μασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ οὕτω
Πέρσῃσι δεδήλωντο. " Ἐπιδίζεται δ δὴ Ἐπιδί-
τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος. τὸν τε Κῦρον, ζησις
ὅστις ἐὼν τοῦ Κροίσου ἀρχὴν κατέλυσε, καὶ
τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠρήσαντο τῆς
Ἀσίης. Ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέ-
γουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σημαίνειν τοὺ περὶ
Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κατὰ
ταῦτα γράψω. ἔστι μὲν οὖν καὶ περὶ Κύρου
καὶ τετραφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι.
Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ'
ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια πρῶτοι ἀπ'
αὐτῶν Μήδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κατ
ὅτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι
τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐβλάστησαν ἄνδρες ἀγα-
θοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην,
ἠλευθερώθησαν. Μετὰ δ τούτους, καὶ τἄλλα
ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. Ἐόντων δ
αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε
αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ
ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐβλάστησε σοφὸς, τῷ οὔνομα
ἦν Δηϊόκης, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. Οὗτος
ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et forte legisse, alteram quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui fortitò obtigisset ut maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus forte obtigerat ut emigrarent, Smyrnam descendisse. Hìc mox &c. 3 Ita autem de his scribam ut Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

κατοικημένων τὴν Μήδων κώμας, ἐν γῇ ἑωυτῆς ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπεδέμνυτο, ἤσκεε. Καὶ ταῦτα μέντοι, ἐόντος ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῇ δικαίῃ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. Οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸν τοὺς τρόπους, δικαστὴν μὲν ἑωυτῇσι αἱρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχήν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. Ποιέων τε ταῦτα, ἐπῃνέετο ἐκ ὀλίγου πρὸς τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μοῦνος καὶ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον ἐπιτρέποντες ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον πρὸς τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δέ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. Πλοῦνος δὲ ἀεὶ γινομένου τοῦ διαφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν καὶ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε παρίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθαῦτα πρότερον προκαθίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τὴν ἑωυτοῦ ἐξημελημένα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. Ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς ταὐτὸ, καὶ ἐδίδοσάν σφισι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. Ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ ἐσμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. Καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ κου ἀνομίης ἀνάσσατοι ἐσόμεθα. Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλοῦ τοῦ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέσαι βασιλέα σφίσι ἔφη. Ὁ δ' ἐπέλλε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, καὶ κεατοῦαι αὐτὸν δορυφόροισι. Ποιέουσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.

Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces 1 cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos universos magnam quandam licentiam: sat sciens æquitati iniquitatem esse invisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores judicem ipsum controversiarum sibi constituunt. Hic ut qui principatum ambiret, rectum se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguam: 2 adeo ut hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte judicaret, læti undique affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas tranferrent: postremo nulli alii hanc provinciam permitterent. Quum vero numerus accurrentium creseeret, utpote qui intelligerent XCVII sententias juste terminari, Deioces animadvertens, universa in se unum incumbere, neque amplius illic considere ubi prius jus dicere consueverat, volebat, neque omnino judicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi habito concilio, de communi rerum statu colloqui cœperunt. 3 Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur, Nequaquam, inquientes, hisce modis usuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare: Agite igitur, constituamus nobisipsis regem, ut videlicet ditio nostra bonis legibus administretur, 4 & nos, ad sua quisq; opera diverentes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subjiciunt. ¶ Continuo XCVIII consultatum est quemnam regem crearent: Deioces adeo ab omnibus commendatus, productusque in medium ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille jussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adjungi. 5 Huic Medi hæc præstiterunt,

1 Ipse, quum jam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea justitiam sectari aggressus est: quod videret apud Medos universos mag. q. licentiam, & satis sciret juri injuriam adversari. 2 Adeo ut quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte judicaret, qui prius iniqua judicia erant experti, ad Deiocem disceptaturi ultro accurrerent: postremo nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, utpote q. 3 Hic (ut ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimvero (inquiebant) si pergamus his moribus vivere, hanc nostram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res nostras agamus, neque male agendi licentia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subjicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo ut omnium tandem suffragio rex approbaretur. 5 Hæc in ejus gratiam Medi fecerunt, eique &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex universis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus unus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, 1 ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. 2 Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset elevatus. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum. Siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet
XCIX pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare jussit. Cæterum universis hoc ornatu constructis, primus Deioces cavit ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. 3 Ad hæc nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cementes æquales & una cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diversum ipsis esse videatur, si coram ipsum
C non intueantur. Quibus quum sese Deioces jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέυσί τε ἓδ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφεδρος τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἔπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξαδαι. Ὁ ἓ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τὲς Μήδυς ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσαδαι, καὶ τοῦτο μᾶλισά τε ἐπεμέλεδο. Πειδομένων ἓ καὶ ταῦτα τῷ Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα Μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ νῦν * Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐσεῶντα. Μεμηχάνηται δὲ ὦτω τὸ τεῖχος· ὥσε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μένοισι ἓξι ὑψηλότερος. Τὸ μὲν πι κυ, καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥσε ταὐτὸ εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύδη, κύκλων ἐόντων τῶν σιωπεόντων ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεσι καὶ οἱ θησαυροί. Τὸ δὲ αὐτῶν μέγιςόν ἐξι τεῖχος, κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλισά κη τὸ μέγαθος. Τοῦ μὲν δὴ πρώτυ κύκλυ οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρυ, μέλανες· τρίτυ δὲ κύκλυ, φοινίκεοι· τεταρτευδέ, κυάνεοι· πέμπτυ δὲ σανδαρακινοί. Οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. Δύο ἓ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένος, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένος ἔχων τὲς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ ὡδὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. Τὸν ἓ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. Οἰκοδομημένων ἓ πάντων, νόμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐξι ὁ καταςησάμενος, μήτε ἐσέναι ὧδὰ βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρήεσδαί τε βασιλέα τοῦ μηδενός. Πρός τε τούτοισι ἔτι γελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Ταῦτα ἓ ὡδὶ ἑωυτὸν ποιέυνται, ὅκως μὴ ὁρέοντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ σύτροφοι, ἀγαθύμως τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ἐπιβυλεύοιεν, ἀλλ' ἑτερηϊὸν σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέωσι. Ἐπεί τε ἓ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. Καὶ τὰς τε δίκας γραφόντες, ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας

καὶ ἐσμιντον τῷ δὲ ἄρεκεν, ὅκως καὶ σύντεροι ἐκείνῳ καὶ οἱ νεώτεροι, ἐόντες αἰδεσιμώτεροι λειπόμενοι, λυπεοίατο.

---

1 Ita ut ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adjuvante ipso loci situ, ut qui collis esset. Sed accessit major etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem observantur, ne videlicet, &c. * Plinius verò, Ecbatanam caput Mediæ Seleucus condidit, (i. e.) ut exponit Scaliger, priùs diruta, postea a Seleuco instaurata.

ἐκπέμπεσκε. Ταῦτα μὲν κατ' τὰς δίκας ἐποίεε. Τὰ δ' ἄλλα διεκοσμέατο· οἱ εἴ τινα πυθοίατο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. Καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην καὶ ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τοῦτο ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. Γένεα μὲν Μήδων ὅδε τοσάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. Παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπέσχετο μόνων ἀρχεῖν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτους τε τούτους ἐπεδήσατο, καὶ πρώτους Μήδων κατηκόους ἐποίησε. Μετὰ δὲ, ἔχων δύο τοσαῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλον ἰὼν ἔθνος. Ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἳ Νῖνον εἶχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμεινωμένοι τῷ συμμάχων, ἀπὸ ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι εὐδαιμονέοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. Οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι ἡμέρης ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχησε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. Πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. Οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι δὴ μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. Καὶ ὁ τὴν Ἅλυος ποταμῷ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνέσας ἑωυτῷ. Συλλέξας δὲ τοὺς ἐπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. Καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, παραταξαμένῳ τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. Ἦρχε δὲ αὐτῶν βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθυέω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ὁπισσοπόδηοι φεύγουσι, ἔστω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκηνται. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσερακονθήμερον ὁδὸν διζήσιος ὁδός. Ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν διάστημα ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ διὰ τοῦ μέσου ἔθνεος

remittebat. Et hæc quidem in judiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delecti modo pœna multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperavit. CI
Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius ejus *Phraortes* suscepit imperium. CII
Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit, Quibus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione susceptâ *Phraortes*, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum ejus, *Cyaxares* filius, Deiocis CIII
nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, & primus Asiáticos populos [1] in provincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul & patrem ulturus, & civitatem ipse eversurus: Ipsi porro, Assyriis prœlio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Prototyæ filio. Qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim usque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere perveniri potest in CIV
Mediam: sed una duntaxat natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

jecta

jecta est, Saspires: quos ubi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, proelioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. CV Porro Scythæ universa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progrederentur. 1 Scythæ, ubi retrocedentes in urbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaque parte Scytharum nullam injuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantum equidem scio) hujus deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *ejusdem deæ* ædes ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare. 2 Et videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scy- CVI thæ. Postquam vero jam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque jam pœne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis 3 una cum Scythis imperasset, vita functus est. CVII ¶ Cujus regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellavitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

ἀυτῆς ὄζει, Σαπειρες· τοῦτο ὦ τῷ Ἀμμιεβο-
μένοισι, ἔξ ἐν τῇ Μηδικῇ. Οὐ μέντοι οἵ-
γε Σκύθαι τοιούτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τ κα-
τύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην" ἐκ- ℞ ἐπιστρε-
τραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον πόμενοι.
ὄρος. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες
τοῖσι Σκύθῃσι, ἡττηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς
ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τ Ἀσίη-
ν πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν ὦ ἤισαν ἐπ'
Αἴγυπτον· ἡ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Πα-
λαιστίνῃ Συρίῃ. Ψαμμίτιχος σφέας Αἰ-
γύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λι-
τῇσι ἀποτρέπει περαιτέρω μὴ προϊέναι.
Οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένον-
το τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, πλῆ-
θος πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέως,
ὀλίγοι τινὲς ἀυτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλη-
σαν τῆς θεοῦ τὸ Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. Ἔστι δὲ
τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος
εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα
ταύτης τῆς θεοῦ. Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν
ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπρι-
οι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοινικὲς εἰσὶν οἱ
ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες.
Τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ
ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τουτέων αἰεὶ ἐκγό-
νοισι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥστε
ἄμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι ἀφ' τοῦτο σφέ-
ας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνε-
ομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς ἀφαν-
ίζονται, τὸν καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι.
Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα ἔτεα ἦρχον
τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ πάντα
σφι ἐκ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστα
τα ἦν· Χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἔπρησσον
παρ' ἑκάστων τὸ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. Χω-
ρὶς δὲ τῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαυνόντες τὸ-
τὸ ὅπερ ἔχοιεν ἑκάστοι. Καὶ τούτων μὲν τὸν ℞ ἴ, π
πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες
καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. Καὶ ὕτω
ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον
πόλιος περ καὶ πρότερον· καὶ τὴν τε Νῖνον
εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δη-
λώσω) καὶ τὸν Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποιή-
σαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. Μετὰ
δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσα-
ράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀσυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς
τὴν βασιληίην. Καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ ἔνομα ἐγένετο Μανδάνη. Τὴν ἐδόκεε Ἀσυάγης ἐν 29

1 Scythæ vero regredientes, quum in urbem Syriæ Ascalonem pervenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Uraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) hujus deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia injuriosè & superbe imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa, tantum a singulis exigebant quantum iis impositum esset: & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subjecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scythatum imperio, regnasset.

τὰν

τῷ ὕσνῳ ὑρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι ἂν τὴν ἑωυτῦ πόλιν, ὥστε κατακλύσαι ἢ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑποδεδεγμένος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, καὶ κατ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. Μετὰ δὲ, τῷ μὲν Μανδάνῃ ταύτῃ ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίῃ, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτῦ ἀξίων ἐδενὶ δίδοῖ γυναῖκα, δεδιὼς τὸ ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ δίδοῖ, τῷ ἔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὕρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄνδρα αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Σημοινάμενος δὲ τῷ Καμβύσῃ τὴν Μανδάνην, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον· τὸν δὲ ἄμπελον ἔπρηξεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῆς Περσέων τὴν θυγατέρα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ δὴ οἱ τὰ ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τὰ ἑωυτῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμά τι μὴ παρεὶς ἄλλῳ μηδαμῇ πρόφασιν μηδὲ ἐμέ τε ἀπατήσῃ, καὶ ἄλλως ἐλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ ἐπιτρέψεις. Λάβε τὸν ὦν Μανδάνης ἔτεκε παῖδα· φέρων δὲς ἐς ἑωυτῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψων τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. Ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ἔστε ἄλλοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ἐόν, φυλασσόμενός δὲς ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν· ἀλλ' εἰ τοι φίλον τοῦτο ὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι πρόθυμον. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τῷ ἐπὶ θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. Παραγενόμενος δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτῦ γυναικὶ τὰ πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἔξι ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται ἐκ τῆς ἐτέλλετο Ἀστυάγης, Οὐδ' εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανείεται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, ἔ οἱ ἑπόμενος προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum urinæ fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familiæ quidem bona ortum, cæterum ingenio sedato, 1 gerentemque se multo infra mediocris Medi alicujus conditionem. Eodem quo Cambysi collocaverat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam jam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur observans Astyages, ubi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, Hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi injungo cave prætermittas, aut ullo modo exequi supersedeas: 2 neve committas ut alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, 3 Neque alias unquam rex huic viro rem injunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, 4 mea interest id industrie exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique 5 puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens, adiensque uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandavit, etiamsi desipiet, pejusque insaniet quam nunc insanit, non tamen ejus voluntati parebo, neque ad hanc necem

---

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne aliis ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias unquam animadvertisti in hoc viro quidquam injucundum [*vel* molestum] & in post. ut παρεὶς *eum usum habeat quem antea* μεταδοὺς. *Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obſequar: idque multis de cauſis, tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt, tum quod Aſtyages grandis natu eſt, & virili prole orbus: quo defuncto, ſi tyrannis ad ejus perventura eſt filiam, cujus nunc filium per me interimit, quid aliud reſtat hinc mihi quam periculum maximum? Enimvero ſecuritatis meæ cauſa expedit hunc puerum interire, ſed per aliquem ipſius Aſty-
CX agis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, è veſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem norat 1 paſcuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentiſſimorum eſſe gnariſſimum: cui nomen erat Mitradates: cujus contubernalis & eadem conſerva erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id eſt canis*, Medica, Spaco. Nam canem Medi ſpaca appellant. Locus ubi boum paſcua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saſpires vergente, Media valde montoſa eſt & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accerſitus, propere quum veniſſet, inquit ad eum Harpagus, Jubet te Aſtyages hunc capere infantem, quem in deſertiſſimo montium exponas, ut celerrime pereat. Et hæc ut tibi dicerem mihi injunxit: & niſi hunc interemeris, ſed aliquo pacto ſervaveris, 2 peſſimo exitio te occubiturum, cui expoſitioni infantis inſpector ego
CXI præpoſitus ſum. Hæc ubi audivit bubulcus, ſumpto infante, rediit quà venerat 3 ad bovile ſuum. Ei, dum in urbem abiit, uxor ſua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa eſt filium. Abſente marito utrique mutua tenebantur ſollicitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa viciſſim marito timens, propterea quod præter conſuetudinem ab Harpago accerſitus eſſet. Ubi autem reverſus affuit, eum uxor, utpote ex improviſo cernens, prior interrogavit quid ita ſtudioſe ipſum Harpagus accerſiſſet. Cui ille, Uxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audivi 4 quod nec viſum oportuit nec agi circa dominos noſtros, Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus ſimulatque introii, video puerulum in medio

ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα ἐφοβέύσω μιν· ᾗ ὅτι αὐτῷ μοι συγγλμής ἐστιν ὁ παῖς, ᾗ ὅτι Ἀσυάγης μοὶ ἐστι γέρων, ᾗ ἄπαις ἔρσεν. γόνυ· εἰ δὲ ἀτλήσει τούτυ τελευτήσαντ. ἐς τὶν θυγατέρα ταύτην ἀναβιῶναι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ ἀνθεῦτεν ἐμοὶ κινδυνώων ὁ μέγιστ.; ἀλλὰ τῷ μὲν ἀσφαλέ. εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευ-
10 τᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μέντοι τινὰ Ἀσυάγ., αὐτὸ φονέα γενέσθ, ᾗ μὴ τὸ ἐμόν. Ταῦτα εἰπὰς, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τὸν βυκόλον τὸν Ἀσυάγ., τὸν ἥπιστα νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας νέμοντα, ᾗ θρέα θηριωδέστατα· τῷ ἔνομα ἦν Μιτραδάτης. Συνοίκεε δὲ τῇ ἐωυτῦ σιναλήκῃ. Οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. Τὴν γὰρ κύνα
20 καλέυσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπόρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε ἐκεῖνος δὴ ὁ βυκόλ., πρὸς βορέω τε ἀνέμυ τῆ Ἐκβατάνων, ᾗ πρὸς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνυ. Ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπτπείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα, ᾗ ὑψηλή τε, ᾗ ἴδησι σκιερῆς· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἄπεδ.· ἐπεὶ ὦν ὁ βυκόλ. σκυδρὴν πολλὴν καλεόμεν. ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγ. τάδε, Κελεύει σε Ἀσυάγης
30 τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα ἀπολοφθαρείη· καὶ τάδέ τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ σκεπτώσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπολχρήσεσθ· ἐπορᾶν δ' ἐκκείμενον ἀπατέταγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βυκόλ., ᾗ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, ᾗ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἑπαυλιν· τῷ δ' ἄρα ᾗ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἔουσα πᾶ-
40 σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένυ τοῦ βυκόλυ ἐς πόλιν· ἦσαν δὲ ἐν φρενοτίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τοῦ τόκυ τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι ἐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρπαγ. μετεπέμψατο αὐτὸν τὸν ἀνδρα· ἐπείτε δὲ ἀπενοήσησε ἐπέσπ, οἵα δὴ ἀέλπτυ ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερον ὅτι μιν οὕτω περιθύμως Ἅρπαγ. μετεπέμψατο. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν ᾗ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε ἡδέως ἐς δεσπότεας ἡμετέρυς. Οἰκ. μὲν πᾶς Ἁρπάγυ κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἧια ἔτω· Ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκεί-

1 Paſcua & montes feris oppletos quam opportuniſſime incolere. 2 Fore ut peſſimo ſupplicio te interficiat. Expoſitum autem intueri ſum juſſos. 3 Ad caſam ſuam. Huic porro etiam uxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipſe in urbem proficiſceretur: erantque alter de altero ſolliciti. 4 Quod utinam neque vidiſſem, neque unquam dominis noſtris eveniat.

μενον

" μῦον, ἀσπαιρόν τε καὶ κραυγανόμῦον, " κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικί- " λῃ. Ἅρπαγος ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε " τοῦτο ταχίστου ἀναλαβόντα τὸ παιδίον, " οἴχεσθαι φέροντα, καὶ φάναι ἑωυτὸν θη- " δέστατον εἶναι τῶν ἐμῶν οἰκετέων. " ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, δοκέων τε τινος " οἰκετίων ἔσεσθαι. ὑπὸ δὲ ἄρα κατέδεξα " ἔνδοθεν γε ἦν. ἐνθεμένου δὲ ὁρέων " χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον· τοὺς " τε, καὶ κλαυθμὸν καταστάντα ἐμφανέα ἐν " Ἅρπαγι. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι " τὰ πάντα λόγον παρὰ ποιμένος, ὃς ἐμὲ προ- " πέμπων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ " βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς " τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω " τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται " ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὧδε ἔδοξε. Ἅμα δὲ ταῦ- " τα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπε- " δείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε " καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη " τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐχρῆζε μηδεμιῇ " τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' " εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. Ἐπιφοιτήσειν γὰρ " κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου " κατοψομένους· " ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ. " ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύ- " τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν " οὐ δύναμαί σε πεῖσαι μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ " ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πάσῃ γε ἀνάγκη " ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, " τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πρό- " σες· τὸν δὲ τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς " παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων εὐπλα τρέφωμεν. καὶ " ὅτω ὕστε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τὰς δε- " σπότεας, ἔστε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα " ἔσται. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιλήιος ταφῆς " κυρήσει, καὶ ὁ ζωοποιέων ἐκ ἀπολέσει τὴν " ψυχήν. Κάρτα τε ἔδεξε τῷ βουκόλῳ πρὸς " τὰ παρεόντα οὕ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα " ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων " παῖδα, τοῦτον μὲν ὠθιζόμενον τῇ ἑωυτοῦ γυ- " ναικὶ· τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν " ἔθηκε ἐς τὸ ἄγος. ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον. " κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τῷ ἑτέρου " παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τοῦ " ὄρεος τιθεῖ· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ " παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγίνετο, ἦιε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος τινὰ προβόσκων " φύ- " λακα ἑωυτῷ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἀρπάγου, ἀποδεικνύναι ἔφη ἑτοῖμος " εἰ τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

μου. ἔνδοθεν γε ἦν. ἀποδεικνύναι. φύλακον

posſitum, palpitantem vagientemque, auro ac verſicolori veſte ornatum. Eum Harpagus, ubi me vidit, juſſit celerrime ſumere, atque exponendum aſportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Aſtyagem eſſe qui hæc mihi injungeret: magnopere minatus, niſi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicujus illium domeſticorum eſſe, 1 non autem illius generis. Admirabar tamen quòd viderem auro veſtibuſque ornatum: præterea quod planctus manifeſtus fiebat in Harpagi domo. 2 Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra urbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Aſtyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage juſſum interfici: atque is hic eſt. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum oſtendit: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obſecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta heri poſſe: ſuperventuros enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſeque, niſi id exequatur, miſerrime periturum. Mulier ubi id viro non perſuadet, 3 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modo neceſſitas prorſus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & iſtum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu injurius in dominos eſſe deprehenderis, neque nobis male conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulchrum nanciſcetur, & iſte qui ſupereſt, animam non amittet. Sane quam commode viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus atulerat, eum uxori tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocavit in eo vaſe in quo alterum portaverat: Omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. 4 Ideoque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in urbem ſe contulit, & ad domum Harpagi: aitque ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadaver. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſi-

CXII CXIII

1 Nunquam enim cogitaſſem ex eo genere eſſe. 2 Cæterum in via rem totam ex miniſtro intellexi qui mihi extra urbem deducto puerulum in manus tradidit: filium eſſe videlicet Mandanes Aſtyagis filiæ, & Cambyſis Cyri filii: & Aſtyagem jubere illum interfici. Nunc igitur hic eſt. 3 Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non poſſum perſuadere ut non exponas, tu ſaltem hoc facito: ſi quidem omnino neceſſe eſt expoſitum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expoſitus fuerat.

fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepelivit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, uxor bubulci sibi sumptum, educavit, impositio illi alio quopiam ac non Cyri nomine.

CXIV Qui postea quam decennis fuit, eum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago ubi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum cæteri pueri quum pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium, 1 ipse eos muniis distinguebat: ut alii domorum structores essent: aliis, ut satellites: alii, ut oculus regis esset: alii, ut mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, jussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verbibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, ejusque humeros ostendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, 2 à filio bubulci servi tui?

CXV Audiens hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, ulcisci puerum, jussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego jure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quum cæteri pueri jussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea ullo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum.

CXVI Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio ejus, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit.

τὲς πιστοτάτυς, εἶδέ τε ἅμα τύτων, καὶ ἔθαψε τὸ βυκόλυ τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲ ἐθάπετο· τὸν δ' ὕστερον τύτων Κῦρον ὀνομασθέντα, ἀλαλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τῦ βυκόλυ, ἔνομα ἄλλό κυ τι καὶ ὐ Κῦρον ἐπιθεμένη. Καί ὅτε δὴ ἰὼν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε ἠρόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βυκολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι, τοῦτον δὴ τὸν τῦ βυκόλυ ἐκάλεσαν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τὲς μέν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τὲς δέ, δορυφόρυς εἶναι· τὸν δέ κυ τινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδυ φέρας, ὡς ἐκείνῳ ἔργον πρασσόντων. εἰς δὴ τύτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δυνάμει ἐν Μήδοισι (ὁ γὰρ δὴ ἐπίπαν τὸ πρασσόμενον ὑπ' ἐκείνυ ἐπέφερε) ἐκέλευε αὐτὸν τὲς ἄλλυς παῖδας ἀλαλαβέειν. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα ἐπιθέσθαι μαστιγέων· ὁ δέ, ἐπεί τε ἐμετέλθη τάχιστα, ὡς γὰρ δὴ ἀναξίως ἑωυτῦ παθὼν, μᾶλλόν τι ἐπεμέκλεε. καταβὰς δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀπικλίζετο τῷ ἐπὶ Κύρυ, λύπῃσι λέγων ὡς ὁ Κύρυ (οὐ γὰρ κω τοῦτο τὸ ὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τὸν Βυκόλυ τὸν Ἀσυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀσυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀναβοᾷ πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ σῦ δούλυ, βυκόλυ δὲ παιδὸς, ὧδε ἀσελγέως ὑβρίσμεθα (δείκνυς τὲς τῦ παιδὸς τὲς ὤμυς.) Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀσυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀσυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτυ ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτυ παρ' ἐμοὶ ἀεικίην τοιῇδε ἀσελγείην; ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐξηγεῦντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδειότατος· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιταχθέντα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνήκεστά τε καὶ λόγου εἴχε ἐδέν· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός του κακῦ εἰμι, ὅδε τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀσυάγεα ἐσῆλθε ἀνάγνωσις αὐτῦ· καὶ οἱ ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῷ ἡλικίῃ τῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν, ἐκπλαγεὶς δὲ τύτοισι, ὀπὴ χρόνον ἄφθογγος ἦν.

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat ut domorum str. 2 A servi tui, & quidem bubulci, filio?

μόγις ὦ δή ποτε ἀνενειχθείς, εἶπε (δῆλον
ἐκπέμψαι τ' Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τ βυκόλον
" μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ
" ταῦτα ποιήσω, ὥστε μὴ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν
" δεῖν μεμφεῖς. τ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει·
τ ὦ Κῦρον ἦγεν εἴσω οἱ διὰ πυλέων κελεύσαν-
τος τοῦ Ἀσυάγεος. ἐπεὶ ὦ ὑπελέλειπτο ὁ
βυκόλος μοῦνος, μυχωθέντα τάδε αὐτὸν εἴρε-
το ὁ Ἀσυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖδα, μὴ τίς
εἴη ὁ φὰς δὲ ὁ ὦ ἐξ ἑωυτοῦ τε φῦναι γεγονέναι, 10
μὴ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι ἔι) παρ' ἑωυτῷ.
Ἀσυάγης δέ μιν οὐκ οὗ βυκολίδης ἔφη, ὅπι-
δυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι.
ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυ-
φόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ ὦ, ἀγόμενος ἐς
τοὺς ἀνάγκας, ὅτε δὴ ἔφαρε τὸν εὐνέτα λόγον.
ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξῄει, τῇ ἀληθείῃ
χρεώμενος· μὴ κατέδαρε ἐς λιτάς τε, μὴ συγ-
γνώμῃσι ἑωυτῷ κελεύειν ἔχειν αὐτόν. Ἀσυά-
γης ὦ, τ μὲν βυκόλῳ τ ἀληθείῃσι ἐκφήνατο, 20
λόγον ἤδη μὴ ἐλάσσω ἐπισείων· Ἁρπάγῳ ὦ μὴ
μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δο-
ρυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος,
" εἴρετό μιν ὁ Ἀσυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ
ϗ τρόπῳ " μόρῳ τ παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι πα-
" έδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τ ἐμῆς; ὁ ὦ
Ἅρπαγος, ὡς εἶδε τ βυκόλον ἔνδον ἐόντα,
ἐ τρέπεται ὅπη ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγ-
χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ω
" βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, 30
" ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατ'
" νόον, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ
" σοὶ εἰλω ἀνδάνοντες. ποιέω δὴ ὧδε· καλέ-
" σας τὸν βυκόλον τόνδε, φονεύσω τὸ
" παιδίον, φὰς σέ τε ἔι) τὸν κελεύοντα
" ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων ταῦτα, οὐκ
" ἐφυδρόμεον· σὺ γὰρ ἐτετέλεο ὕστερον. φο-
" δίδωμι μηνύσαντος τάδε κατ' παῖδος, ἐντειλά-
32 " μενος θεῖναί μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ φυ- 40
" λάσσοντα ἀκριβέως ἐς τελευτήσει·
" ἀπειλήσας παντοῖα τάδε, εἰ μὴ παῖδα
" ὅπως τελέσω ποιήσῃ. ἐπεί τε ὦ ποιήσαντος
" τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι-
" δίον, πέμψας τοὺς δυνατωτάτους
" καὶ εἰδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. ὅτως
" ἔχει, ὦ βασιλεῦ, ὡδὶ τὸ πρῆγμα ἐστί τοῦτο·
" καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος
μὲν δὴ τ ἰθυ ἔφαρε χρόνον. Ἀσυάγης ὦ, κρύ-
ψας τόν οἱ ἐτέχθη λόγον πάλαι τὸ γεγονός, 50
πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε πρὸς τοῦ βυκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρ-
πάγῳ· μετὰ ὦ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγετο, κατέδαρε λέγων ὡς ὠφείλεσί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς
" ἔχει καλῶς. Τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως,

vixque tandem ad ſe reverſus, volens à ſe Artembarem dimittere, 1 ut bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam ut filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & ejus juſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur unde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem ejus apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui 2 cuperet ad ingentes devenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit ut caperent ipſum. Hic autem ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniam. 3 Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora jam verba fecit: ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus juſſit. Quem, ubi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (ut vidit paſtorem intereſſe) noluit tergiverſari mendacio, ne argumentis convinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto ex animi tui ſententia facerem: 4 & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forem aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex. Eoque ita ſtatui agendum: Accerſito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te eſſe qui juberes illum interfici. In quo dicendo mentitus non ſum. Tu enim ita præceperas. 5 Atque huic, dum puerum trado ex tuo præcepto, juſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretque in eo obſervando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Ubi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognovi, & per eoſdem mortuum ſepelivi. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem CXVIII 6 directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò devenit ut diceret, Quod puer vivit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

CXVII

1 Ut de bubulco ſeorſum accepto quæſtionem haberet, Ego, &c. 2 Ac ſi ultro vellet in maximas anguſtias ſeſe dare. 3 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: ſed Harp. 4. Et tamen, quum in te nihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neque tibiipſi eſſem carnifex. 5 Tradidi igitur iſti hoc modo: addito mandato ut eum expon. 6 Simplicem.

& à filia mea insimulatus, haud leviter ferebam. Igitur in bonum conversa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. Siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
CXIX honor hic convenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi unicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, jubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixavit, & probe condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum cæteri convivæ, tum vero Harpagus, convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ovilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. Nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putavit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes jubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii: non tamen eo spectaculo consternatus est, 1 sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus.
CXX Et Harpagum quidem hac ultione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex Magis accersivit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, scisciatur eos 2 quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt ut puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ ἀξιοβεβλημένῳ, ἐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐτιθέμην. ὡς ὦν τῆς τύχης δὺ μετεσεώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον ὡς τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ (σοὶ γὰρ τοῦ παιδὸς γὸ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη ἐστὶ) πάρειδί μοι ἐπὶ δεῖπνον.

Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἐὼν γὰρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἐναγά τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φεύγει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπαγος παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ μελέας διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἥψησε τῆσι χρεών. δυτικὰ δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γενομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι ἐστιτυμένοι, καὶ ὁ Ἅρπαγος· τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ παρετετάατο τράπεζα ὀπλέων μηλίων κρεῶν· Ἅρπαγος δὲ, τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἦν κείμενα ὀπὴ κάνεφ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡδείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδέσθαι, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσφάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, ἔτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοῦτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τοῦ κρεῶν, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἐμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλόμενος, καλέσας τοὺς αὐτοὺς τοῦ Μάγων οἰωνιστὰς τοὺς αὐτοὺς τούτους ἔκρινε· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τὸν ὄνειρον. Οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσει παῖς ἐὼν, ἐπὶ χρόνον τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

" ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὸς τοῖσδε, Ἔστι τε ὁ
" παῖς καὶ ζώει· καί μιν ἐὼν ἀγρῷ διαι-
" τώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐπησαν-
" το βασιλέα. ὁ δέ, πάντα ὅσαπερ οἱ ἀλη-
" θεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας.
" καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιη-
" φόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας
" ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται
" φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὴ τεθνήξεται
" τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης 10
" τινός, θάρσει τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν
" ἔχε ἀγαθόν. ὡς γὰρ ἔτι τοιοῦτόν γε ἄρξει·
" καὶ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν ὀνείρων ἡμῖν ἔνια
" κεχώρηκε. καὶ τάγε τῶν ὀνειράτων ἐχό-
μενα, τελέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβε-
ται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτός, Ὦ μάγοι,
καὶ γνώμη " ταύτῃ πλείω. τῇ γνώμῃ εἰμί, βασι-
" λῆι. ὀνομαδείνι τῷ παιδὸς, ἐξήκειν τε
" τὸν ὄνειρον, καί μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶ-
" δεινὸν ἐόδεν ἔτι. ὅμως μύτοι συμβουλεύ- 20
" σατέ μοι, οἳ φοβισκεψάμενοι, τὰ μέλλει
" ἀσφαλέστατα ἔσ) οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.
εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
" καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν φόβος πολλῷ ὄζει κατορ-
" θοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλ-
" λοτρίωται, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον φοιτῶσα
" ἐόντα Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μήδοι,
" δουλεμεθά τε καὶ λόγου ἐδενὸς γινόμεθα
" πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ' ὁκιεσε-
" ῶντος βασιλῆος, ἐόντος πολίτεω, καὶ 30
" ἄρχομεν τὸ μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγά-
" λας ἐχόμεν. ὥστε ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ
" τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ
" φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προ-
" εφερέζομεν· νῦν δὲ ἀποσημαίνοντος τοῦ
" ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν,
" καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα διακελευόμεθα.
" τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπό-
" πεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμένους.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρητε· 40
καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε,
" Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου ἐὼ τε-
" λέλεα ἠδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ σεσῴ-
" σμαι νῦν ὦν ἴθι χάρων ἐς Πέρσας· (πομ-
" πὸς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ὄψεαι
καὶ τὴν μητέρα· τὴν λεγομένην, γυναῖκα δ' αὐτῶ.
" πατέρα τε καὶ μητέρα δύρσεις, ἐμὲ κτὶ
" Μιτραδάτεω τε τὸν βουκόλον " καὶ τοῦ
γυναῖκα αὐτῶ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης,
ἀπέπεμπε. Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τὸ
Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ δεησάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰσχύρου τε ὄντος τροπῷ ἐφυλάσσοντο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρότου μὲν

Atqui puer & vivit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri ejus pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui revera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, janitoribus, internunciis, ac cæteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si supereſt puer (Magi respondent) atque regnavit 1 nulla ex providentia, confidito ob id, ac bono sis animo, jam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua reciderunt, 2 & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, 3 me somnio esse defunctum, puero jam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: 4 qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoque qui Medi sumus, in servitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cujus populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, siquid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem frivolam nunc evaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidem confidere jubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gavisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem injurius, tuo tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eo perveniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est uxor ejus. Hæc loquutus Astyages, Cyrum CXXII dimittit. Quem ad domum Cambysis reversum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt & quem statim mortem obiisse crediderant. Scisitabantur igitur quonam modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

1 Non de industria & absque ullo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leve quidpiam deveniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero, &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerum qui Persa est, deveniret: ac tum nos qui Medi sumus, in servitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, utpote extranei. At permanente rege, cujus pop.

non

non noviſſe, 1 & ob id maximè erraſſe. Inter viam tamen omne ſuum infortunium audiſſe. credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium: verum in illo itinere omnem rem geſtam, ab iis qui ipſum deduxerant accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore bubulci fuiſſe educatum, ſemper eam laudibus proſequens, ita ut in omni ejus ſermone eſſet Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, (ut magis divinitus videretur Perſis filius ſuus fuiſſe ſervatus) divulgarunt, à cane Cyrum, quum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum.

CXXIII unde hæc fabula emanavit. ¶ Ubi Cyrus in virilem adolevit ætatem, & inter æquales virilisſimus evaſit & idem dilectiſſimus, 2 conſtituit Harpagus ad eum dona mittere, Aſtyagis ulciſcendi cupidus. Nam per ſeſe, qui privatus eſſet, non videbat futuram de Aſtyage vindictam: ſed Cyrum cernens adultum, cujus caſus ſuis aſſimilabat, ſibi ſocium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum eſſet acerbus Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſque eorum ſe inſinuans primoribus, perſuadebat oportere Aſtyagem à regno ſummoveri, Cyro delecto. Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, hujuſmodi rem comminiſcitur: 3 Exenterato quem ſolerter obtinuerat lepore, ut nihil omnino reſcinderetur, indidit libellum in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutoque ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorum fidiſſimo: miſitque ad Perſas, 4 præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret,

CXXIV idque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inventumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quem dii reſpiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ perveniſſes) ulciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem, Quoniam ex hujus tu quidem ſtudio perieras, deorum tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim jam reſciviſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quod te non occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem.

ἐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖσον· καὶ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῷ πάθλων. Ἐπισασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀσυάγεω εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κείνην ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τρα-
φῆναι δ' ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· οὔνομα δέ τε τυτθὼ αἰνέων διαπαντός· ὥστε οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ πυνθανόμενοι τὸ ὄνομα τοῦτο, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι θρεφθῆναι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς σκυμάλυον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχαρήκει. Κύρῳ δὲ ἀνδρομήθεϊ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ περισφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσιος Ἀσυάγεα βουλόμενος. ἀτὰρ ἑωυτῷ γε ἐόντι ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα πρόφορον ἐπιμήσιν ἐς Ἀσυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων θρεπτόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάντας τῶν Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιήμονι. πρὸς δὲ ἔτι τούτῳ τάδε οἱ κατήργαστο· ἐόντι τοῦ Ἀσυάγεος πικρῶς ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσποιήσαντας, Ἀσυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κατεργασμένων δέ οἱ τούτων, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, ὥστε δὴ τῷ Κύρῳ ἁμαρτωλίην ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τῷ ἑωυτοῦ γνώμῃ, ἄλλως μὲν ὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγῶν μηχανησάμενος, καὶ ἀναχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτείλας, ὡς ἔιχε, ὕστερον ἐπέθηκε βιβλίον, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας. ἀπαρράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπείπειν, αὐτοχειρί μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος θαλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. δύρων δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κω ἔτυχες ἐὼν τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νῦν Ἀσυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τοῦτο προθυμίην πιθήκαο, τὸ δὲ κατὰ θεούς τε καὶ ἐμὲ σωθείης. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ τοῦ Ἀσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ·

1 Et in maximo errore verſatum fuiſſe. 2 Et inſtabat Harpagus, dona mittendo. *Vel ejus ſtudioſus erat.* 3 Quum leporem arte compoſuiſſet, ejuſque ventrem reſcidiſſet nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel*; Præcipiens ut quum leporem Cyro daret, ſuo ore diceret ut, &c. *Vel, Cyrum admoneret etiam ut &c.*

" σὺ νῦν ἐὼ ἐλθὴ ἐμοὶ πειθηδὸς, τ περ Ἀσυ-
" άγης ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις.
" Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίσω, στρατη-
" λάτεε ὅτι Μήδους. καὶ ἐὼ τε ἐγὼ ἐπὶ
ἀντὶ ἐσῃ, " Ἀσυάγεω ἀποδεχθῶ στρατηγὸς " ἀντία
" σεῦ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βάλεαι, ἐὼ τε τῷ τις
" δοκίμεν ἄλλος Μήδων. τορῶτι γὰρ
" ἔστι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ γλυόμυ-
" οι πρὸς σέο, Ἀσυάγεα καταιρέειν πει-
" ρήσονται. ὡς ὦν ἑτοίμη τῇ γε ἐνδιδόε
" ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τά-
χος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντι-
ζε ὅτεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀνα-
πείσει ἀπίσω. φροντίζων δ', ηὗρισκε
ταῦτα καιρώτατα ἔα· ἐπιὲς δὴ τάδε·
γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίλω τ'
Περσέων ἐποιήσατο· μετ' ὃ, ἀναπτύξας τὸ
βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη, Ἀσυάγεά
μὲν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύω.
" Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, πρᾶσ-
" σόμεν ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα
δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευ-
σε. Ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ
μὲν ἀυτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε
ἀπίσω ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ ταῦτα, ἐξ ὧν
ἄλλοι πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πα-
σαργάδαι, Μεραφίοι, " Μάσιοι. τούτεων
Μάσιοι Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀ-
χαιμενίδαι εἰσὶ φύτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ
Περσείδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ
οἵδε, Πανθιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι.
ὅσοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι οἱ δὲ ἄλλοι,
νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σα-
γάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες
τὸ προειρημένον, ἐνδαῦτα ὁ Κῦρος· ἰὼ
ξεῖν τις ἥρως· ἦ Περσικὴν ἀκανθώδης ὅσον
τε ὅλη ὀκτακισχίλιά σταδίους, ἢ εἴκοσι πάν-
τη τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε " ἐξημε-
ρῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὅλης τελεσάντων δὲ τῆς
ἐξημεώσαι Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεῖπνόν σφι προεῖπε, ὡς τηνικαῦτα ὑσεραίην παρεῖναι λε-
λουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς
ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ
πατρὸς συναλίσας ἐς τωὐτὸ, ἔδυε, καὶ παρ-
εσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὴν Περσέων τὸν
στρατόν· πρὸς δὲ, οἶνόν τε καὶ σιτίοισι ὡς ὅλη
τὴν ἐπιστάτουσι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑσεραίῃ
τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δι-
ώκεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἰρετὸ
σφέας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ
εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη ἀρετώτερα·
οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν δὴ αὐτέων τὸ μέσον. τηλῶ μὲν γὰρ προτέρῃσι ἡμέρῃσι πάντα σφι κακὰ
ἔχειν, τὰ δὲ τότε παρεῦσαν, πάντα ἀγαθά. θωμάσας δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύ-
" μνου τὰ πάντα λόγον· λέγων, " Ἄνδρες Πέρσαι, ἕνεκα ὑμῖν ἔχει βουλομένοισι μὲν ἐμέο πειθηδὸς,

Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis: Quum enim Perſis ut deficiant perſuaſeris, expeditionem adverſus Medos ſuſcipe: utpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſive ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſive alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagem conabuntur evertere. Tanquam igitur cuncta tibi ſint hîc in expedito, ilta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quonam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarum coegit. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis ut præſto mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præcepit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregavit, & à Medis ad deſciendum induxit, 1 ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum 2 cognatio eſt, unde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cræſus jubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfectis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem ut lauti adſint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die ubi convenerunt Perſæ, jubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat utrum pridianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpondentibus, multum eſſe inter hæc duo 3 intervalli: pridianam enim omnia mala habuiſſe, præſentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudavit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

CXXV

CXXVI

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *diſcriminis*.

& hæc

& hæc & alia infinita commoda aderunt
ſine ullo ſervitutis labore: nolentibus
vero, innumerabiles, quales heſternæ,
ærumnæ. Nunc itaque obtemperando
mihi, efficiamini liberi. Nam & divi-
na quadam ſorte ipſe genitus hæc bona
videor in manus veſtras eſſe allaturus,
& vos non arbitror inferiores eſſe Me-
dis, cum in aliis tum vero in bellicis re-
bus. Quæ quum ita ſint rebellate quam-
CXXVII primum ab Aſtyage. Perſæ, ut qui jam-
pridem 1 dedignarentur parere Medis,
nacti 2 præſidem, libenter ſe in liber-
ratem vindicarunt. Hæc moliri Cy-
rum Aſtyages quum accepiſſet, miſſo
nuncio accerſiit. Iſte nuncium ju-
bet renunciare, ſe prius illuc venturum
quam Aſtyages ipſe velit. His auditis,
Aſtyages Medos cunctos armat, hiſque
3 adverſo numine Harpagum præficit,
oblitus eorum quæ illi feciſſet. Com-
parato exercitu, ubi Medorum copiæ
4 cum Perſicis prœlium conſeruerunt,
quicunque eorum 5 ſermonis Harpa-
gi erant expertes, prœliabantur: qui ve-
ro participes, ad Perſas tranſibant. Ple-
rique de induſtria ignaviter agebant,
CXXVIII fugamque faciebant. Dilapſo turpiter
Medico exercitu, Aſtyages ut primum
rem cognovit, minitans Cyro, inquit,
Ne ſic quidem Cyrus gaudebit. Ha-
ctenus loquutus, ante omnia eos ma-
gos ſomniorum interpretes qui ſuaſiſ-
ſent ipſi Cyrum dimittendum, patibu-
lis affigit. Deinde reliquos Medorum
qui in urbe erant, adoleſcentes pariter
& ſenes armat. Quibus eductis, cum
Perſis confligens fugatur: vivuſque ca-
CXXIX pitur, amiſſis quos eduxerat Medis.
Ei captivo aſtans Harpagus inſultavit,
eumque dicteriis laceſſivit, cum alia
quæ homini dolerent, dicens, tum vero
percontando eum de cœna ſua in qua
ille ipſum carnibus filii paviſſet: 6 quo-
niam regnum ejus ad ſervitutem deci-
diſſet. Eum intuens Aſtyages viciſſim
interrogat nunquid 7 ipſius foret Cyri
opus. Harpagus vero, ſuum eſſe dice-
re: idque merito, quoniam ipſe ad
Cyrum ſcripſiſſet. 8 Tum Aſtyages
eum improvidiſſimum atque iniquiſſi-
mum omnium hominum compellavit.
Improvidiſſimum quidem, quòd, ſi
facultas ei aderat ut rex efficeretur,

ἔσαι τάνδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά, "
ὐδένα πόνον δυλοπρεπέα ἔχοισι· μὴ βυ- "
λομένοισι δέ, εἰσὶ ὑμῖν πόναι τοῖσι χθιζοῖσι "
ἀπλησίοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο "
πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι· αὐτός τε "
γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονέναι, τάδε ἐς "
χεῖρας ἄγοντι· καὶ ὑμέας ἡγεμὼν ἀνδρῶν "
Μήδων εἰμὶ ὁ φαυλότερος, ἔτι παλλὰς, ἔτε "
τοῦ πολέμου. ὡς ὦν ἐχόντων ὧνδε, ἀπί- "
σασθε ἀπ' ἀσυάγεω τὸν τοιοῦτον. Περ-
σαι μὲν νυν προσάτεω δειλαδόμενοι, ἄσ-
μενοι ἐλεύθερῆσι, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύ-
μενοι τοῦτο Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀσυάγης δὲ ὡς
ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα πρήσσοντα, πέμψας
ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέ-
λευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρό-
τερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀσυάγης
βουλήσεται. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀσυάγης,
Μήδους τε ὥπλισε πάντας καὶ στρατηγὸν
αὐτέων, ὡς τε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδεξε
Ἅρπαγον· λήθην ποιεύμενος τὰ μιν
ἔρεξε. ὡς δὲ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι
τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες
αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῷ λόγῳ μετέ-
σχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ
δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε ἔφευγον. Διε-
λυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος
αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀσυάγης,
ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ' οὐδ' ὣς "
ὁ Κῦρος γε χαιρήσει. Τοσαῦτα εἶπας,
πρῶτον μὲν τοὺς μάγους τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ
μιν ἀνέγνωσαν μετέναι τὸν Κῦρον, τούτους
ἀνεσκολόπισε· μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς
παραλειφθέντας τῆς Μήδων ἐν τῇ ἄστει, νέ-
ους τε καὶ τραφθῆναι ἀνδρας· ἐξαγαγὼν
δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἡτ-
τήθη· καὶ αὐτός τε Ἀσυάγης ἐζωγρήθη, καὶ
τοὺς ἐζώγαγε τῆς Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόν-
τι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀσυάγεϊ προσὰς ὁ
Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατωνυτόμενε·
καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα
ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν τρὸς τὸ ἐνὼν
τῇ δείπνου, τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τῇ
παιδὸς ἐδαίνισε, ὅτι εἴη ἢ οἰκείνε δυλο-
συνὴ ἀντὶ τῆς βασιληίης. ὁ δέ μιν
προσιδὼν ἀντείρετο εἰ ἑωυτῷ πιθόμενος τὸ
Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐ-
τὸς γὰρ γράψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ
ἑωυτῷ δικαίως εἶναι. Ἀσυάγης δὲ μιν ἀπόφασιν τοιαύτην ἐποιήσατο καὶ ἀδικώ-
τατον ἐόντα πάντων ἀνδρώπων· σαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι,

1 Graviter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam divinitus mente captus, Harp. 4 Cum Perſicis junctæ fuerunt, *Vel*, Perſicis occurrerunt, 5 Propoſitum Harpagi ignorabant, præliabantur: cet. ad Perſ. 6 Quod eſſet illius ſervitus pro regno. *Id eſt, Quod propter illud ex rege ſervus factus eſſet.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Aſtyages demonſtrare cœpit illum omnium hominum & ſtultiſſimum eſſe & iniquiſſimum. Stultiſſimum quidem, quod quum ipſi liceret regem eſſe, (ſi modo per ipſum res ea geſta eſſet) alteri imperium tribuiſſet: iniquiſſimum *&c.*

εἰ δὴ δι' ἑωυτὸν ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον ὄν, ὅτι γε δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως ἐξευρεῖναί ἄλλῳ τέῳ τὼ βασιληίω, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον ἦν Μήδων τέῳ ἐξευρεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν ὦν Μήδους μέν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγενέναι· Πέρσας δέ, δούλους ἐόντας ὑπερεῖναι Μήδων, νῦν γεγενέναι δεσπότας. Ἀστυάγεος μὲν νυν βασιλεύσαντος ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσερεσκαίδεκα, ὕπτω τῆς βασιληίης καταπαύθη. Μήδοισι δὲ ὑπέκλυψαν Πέρσησι ἀφ' ἑωυτῶν τούτου πικρότατα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα καὶ ἑκατὸν καὶ χίλια, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δέ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μαχὴ νικηθέντες. τότε δὲ ὅτε Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. ὕστερον δὲ Κῦρος γνόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρήκαμέν μοι τοπρόσθεν. τοῦτον δὲ καλλιστρεψάμενον, ὕστω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοισίδε χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίαν ὀνειδίζουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεούς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μέν, ὅκα τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἕρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ὁκοσημαδήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων, καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι μὲν τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀράβιοι δέ, Ἀλίττα· Πέρσαι δέ, Μίτραν. Θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τοιήνδε τινὰ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἔστι καλέσηκε. ἔστε βωμὸν ποιεῦνται, ἔστε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· ἐς σφέων δὴ χρέωντα, ἐκεῖ αὐλῷ, ἐς στέμμασι. ἐκεῖ ἐλῆσι. πρῶτα δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

alteri tribuerit imperium, ſi modo illa per ipſum geſta eſſent: iniquiſſimum vero, quod cœnæ cauſa Medos in ſervitutem redegiſſet. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec ſibi habere, ſatius futurum fuiſſe Medorum alicui id bonum comparare quam Perſarum. Nunc Medos, qui hujus peccati affines non extitiſſent, ex dominis factos eſſe ſervos: & Perſas qui fuiſſent hactenus ſervi, nunc dominos effectos eſſe Medorum. Hunc in modum Aſtyages, quum quinque & triginta regnaſſet annos, regno amotus eſt: ob cujus acerbitatem Medi ſubjecti fuere Perſis, centum ac duodetriginta annos omni ſupra Halym fluvium Aſiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnaverunt. Iidem ſequentibus temporibus, quum horum factorum pæniteret, à Dario defecerunt: ſed prœlio victi, iterum ſubacti ſunt, Perſæque qui tunc cum Cyro adverſus Aſtyagem rebellaverunt, deinceps Aſiæ imperitaverunt Cyrus nullo alio malo afficiens Aſtyagem, penes ſe habuit quoad vita excellit. Ita Cyrus genitus educatuſque, regno potitus eſt. Et mox Crœſum injuriæ illatorem ſubegit, quemadmodum à me ſuperius commemoratum eſt. Quo ſubacto, ita omnem Aſiam adeptus eſt. ¶ Porro ritus quibus utuntur Perſæ, tales eſſe comperi. Neque ſtatuas, neque templa, neque aras extruere conſuetudo eſt, quinimmo hoc facientibus inſaniæ tribuere, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, ſentiunt deos ex hominibus eſſe ortos. Moris habent, editiſſimis quibuſque conſcenſis montibus, Jovi hoſtias immolare, omnem gyrum cœli, Jovem appellantes. Soli Lunæque ſacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hiſque ſolis ſacra faciunt jam inde ab initio. [1] Uraniæ quoque ſacrificant, ſic nimirum ab Aſſyriis Arabibuſque edocti. Vocant autem Aſſyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alitam appellant, Perſæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hoſce jam dictos deos hujuſmodi quondam inſtituerunt. Perſæ quippe ſacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorſus, ſed neque libamentis utuntur, aut tibiis, infuliſve, aut molis: verum, ut quiſque divis hiſce ſacra facere ſtatuit, in locum mundum victimam ſiſtens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam geſtens tiaram

CXXX

CXXXI

CXXXII

[1] Poſtea vero didicerunt Uraniæ etiam ſacrificare, & ab Aſſyriis & ab Arabiis edocti.

[1] Sacrifi-

1 Sacrificans autem, non pro ſe ſolo privatimque vota nuncupat, ſed communiter univerſis Perſis bene precatur. In primis quidem regi: quoniam 2 inter Perſas omnes idem quoque comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiunculas membratimque hoſtiam conſcidit, carnibus elixis herbam ſubſternit quam molliſſimam, maxime trifolium. Huic impoſitis carnibus, magus aſtans, theogoniam accinit. Siquidem hanc illi dicunt eſſe incantationem efficaciſſimam. Citraque Magum nullum illis fit legitimum ſacrificium. Mox ſacrificus ſublatis carnibus utitur in quencunque uſum CXXXIII illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum cenſent ſuum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum cenſentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boves, camelos, equos, aſinos, eoſque in fornacibus toſtos, iſto die in menſam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autem utuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc eſt quòd Perſæ dicunt, 3 Græcos paſtos jam demum non eſurire amplius. Nempe ipſis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & ſiquid apponatur non ceſſant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eiſdem nec vomere coram, nec urinam facere licet: quæ etiam nunc ita obſervantur. Poti, de rebus maxime ſeriis conſultare conſueverunt. 4 Nam ſiquando ipſis conſultandum videtur, tum poſtera die jejunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus forte conſultatur præeſt: & ſi placuerit, atque jejunaverint, utuntur ipſo: ſin minus comprobetur, CXXXIV abrogant, & de quibus jejuni deliberaverint, de eiſdem poti pronunciant. Quum in via invicem ſibi occurunt, ex hoc quis cognoſcat an pares ſint: nam ſalutationis loco ſe mutuo oſculantur. Quod ſi alter fuerit inferior paulo, malas oſculantur duntaxat: ſin autem alter fuerit multo ignobilior, proſtratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obſervant reverenter qui proxime habitant: ſecundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque ſic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori neceſſitudine junctos exiſtimant:

ἑωϋτῷ μὲ δὴ τῷ δύοντι ἰδίῃ μηύῳ ἔ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶδς ἀγαθά· ὁ ὃ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ ὑχεται δὺ γίνεδς, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ ἀυτὸς γίνεται. ἐπεὰν ὃ Ζαμυσίλας κτὶ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποσωσάσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιςα ὃ τὸ τρίφυλλον, ὅτι ταύτης ἔδηκε ὧν πάντα κρέα. Ζαθέντος δὲ αὐτῦ, μάγος ἀνὴρ παρεδὸς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγυσι εἶ) τὠ ἐπαοιδὼ. ἄνευ γὰ δὴ μάγυ ἔ σφι νόμος ἔδι θυσίας ποιέεδαι. ὑπεχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀπαφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. Ἡμέρην ὃ ἁπασέων μάλιςα ἐκείνην τιμᾶν νομίζυσι τῇ ἑκας ος ἐγλύετο. ἐν ταύτῃ ὃ πλέω δᾶτα τῆ ἄλλων δικαιεῦσι πρότιθᾶς· ἐς τῇ οἱ δὺδαίμονες αὐτῇ, βῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται ὅλυς ὁπόσους ἐν κάμινοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῆ προβάτων προτιθέαται· οἱτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, διαφορήμασι ὃ πολλοῖσι, καὶ ἐ καλοῖσι. καὶ διὰ τῦτο φασὶ Πέρσαι τὺς Ἕλληνας σιτομυδυς, πεινῶντας παύεδς, ὅπι σφι ἀπὸ δείπνυ παραφορέεται ἐδὲν λόγυ ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐδιόντας ἂν ἐ παύεδς. οἴνῳ ὃ χάρτα προσκέαται· καὶ σφι ἐκ ἐμέσαι ἔξεσι, ἐκὶ ἐρῆσαι ἀντίον ἄλλυ. ταῦτα μὺ νυ ὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι ὃ ἐώθασι βυλδύεδς τὰ σπυδαιόταλα τῆ πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδῃ σφι βυλδυομένοισι, τῦτο τῇ ὑσεραίῃ νήφυσι προτιθεῖ ὁ σέγαρχος, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βυλδύωνται. καὶ ἢν μὲ ἄδῃ καὶ νήφυσι, χρέωνται αὐτέῳ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετιᾶσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβυλδύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερδιγινώσκυσι. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδῇσι, τῇδε ἄν τις γνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰ τῦ προσαγορδύειν ἀλλήλυς, φιλέυσι τοῖσι σώμασι. ἢν ὃ ἢ ὕτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν ὃ πολλῷ ἢ ὕτερος ἀγλυνέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τὺς ἄγχιςα ἑωϋτῷ οἰκέοντας, μετὰ γὰ ἑωϋτύς· δεύτερα ὃ, τὺς δευτέρυς· μετὰ ὃ, κτὶ λόγον προ-

καινοντες τιμῶσι. ἥκιςα ὃ τὺς ἑωϋτῷ ἑκας άτω οἰκημένυς ἐν τιμῇ ἄγονται,

συντυγχάνοντες

ἕκαστος

---

1 Illi autem qui ſacrificat, non licet ſibi privatim precari bona, ſed commun. 2 Inter cunctos Perſas ipſe etiam *qui ſacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc eſuriunt, quod à cœna nihil apponatur illis quod ſit alicujus pretii: quod ſiquid tale apponeretur, non eſſe finem facturos quoad ſatiati eſſent. Vini valde appetentes ſunt. 4 Quod autem ipſis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id poſtridie proponit dominus illius domus in qua deliberaverint: & ſiquidem placuerit ſobriis etiam, eo utuntur: ſin minus relinquunt. De quibuſcunque autem ſobrii conſultaverint, inebriati ea in diſquiſitionem revocant. Si in via *&c.*

νομιζον-

νομίζοντες ἐωϋτοὺς ἓῆ ἀνδράσιν μαχρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δ' ἄλλους, καὶ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχειν. τοὺς δ' ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἐωϋτῶν, κακίστους ἓῆ. δεῖ δ' Μήδων ἀρχόντων καὶ ἤρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μήδοισι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι ἔτι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δέ, μάλα τῶν ἐγχωρίων. καὶ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος τὸ ἀρχὸν τε καὶ βασιληΐδιον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τοῖσι Μηδικοῖσι ἐσθῆτα νομίσαντες σφετέρων ἓῆ καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ δυπαθείας τε παντοδαπὰς πυθανόμενοι βασιλεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κεκριδίης γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι ἓῆ ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν ἓῆ. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. τὸν δὲ ἢν πενταετὴς ἡλίκηται, ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ σφὰ τῆσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὶ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μᾶς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἐωϋτοῦ οἰκετέων ἓῆ μὴ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενον μὴ δυείσιν πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν εὐεργεσιάων, ὕτω τῷ θυμῷ χρᾶσθαι. ἀποκτεῖναι δὲ ὀδόντα κω λέγουσι τὸν ἐωϋτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ δοκέω ἤδη τοιαῦτα ἐγίνετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχεύθεντα· ἐν γὰρ

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes: 1 alios vero, quo remotius diſſiti ſunt, hoc à virtute magis eſſe alienos. atque illos demum ſecundum dictam proportionem peſſimos eſſe colligentes qui à Perſis abſint quam remotiſſime. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: ſed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Perſæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progreſſa fuit. Externorum autem CXXXV morum Perſæ maxime omnium hominum ſunt ſtudioſi. Nam & Medicam veſtem propria elegantiorem arbitrantes, geſtant: & in pugnis thorace utuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas ſemel reſcire potuerunt, frui ſtudent. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt uxorum loco, ſed multo plures pallacas habent. Secundum bel- CXXXVI licam fortitudinem potior ducitur numeroſæ ſobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, 2 huic rex tanquam ſtrenuum quippiam præſtiterit, ſingulis annis munera mittit. Liberos ſuos, à quinto anno incipientes uſque ad viceſimum, tribus duntaxat inſtituunt, equitare, arcu ſagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectum patris non venit, ſed apud fœminas degit. Quod ea gratia ſic fit ut ſi inter educationem decedat, nullam hæc prolis jactura patri afferat moleſtiam. Equidem CXXXVII hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipſi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam ſuam exercere ob unum ſolum delictum: 3 ſed expendere jubetur quiſque, ſi plura ac magna patrarit, atque tum demum juſta utatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidiſſe: verum quotquot horum forte acciderunt, omni neceſſitate excuſſa, hos tandem deprehenſos tradunt aut ſubdititios, aut ſpurios. Quippe

37

1 Minime autem eos qui ſedes à ſe remotiſſimas incolunt, honore afficiunt: ſeipſos omnium hominum longe præſtantiſſimos eſſe arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (ut dictum eſt) virtutem amplecti. At qui longiſſime ab ipſis habitent deterrimos eſſe. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id eſt, imperium in quaſdam obtinebant, & viciſſim aliarum imperio ſuberant.* Medi enim univerſis imperabant, & maxime ſibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: iſti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Perſæ vicinos ſuos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem poſitum eſſe robur exiſtimant. Lib. 3 Sed ubi conſideraverit, ſi peccata commiſſa plura majoraque eſſe comperiat quam obſequia præſtita, tum demum iram ſuam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. unq. occidiſſe: ſed quicunque tales fuerint *filii*, neceſſe eſſe ut ſi de illis inquiratur, aut ſuppoſiticii, aut ſpurii comperiantur. Quippe veriſi

veriſi

verisimile nequaquam videri aiunt ut is qui verus parens sit, à proprio filio in-
CXXXVIII terimatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è civibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccaverint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque 1 ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam,
CXL sed omnia similiter claudi. Equidem hæc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. At ista quæ de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde certò: cadavera videlicet defunctorum Persarum non prius humari quàm aut ab alite aut cane trahantur. 2 Medos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum 3 cera involventes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atque cane, quidvis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breviter reptilia atque volatilia plurima necaverint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam nar-
CXLI rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, ubi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, 4 ultro postulantes ut iisdem conditionibus eos

δή φασι εἰκὸς εἶ τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τῦ ἑωϋτῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. " Ὁκόσα δὲ σφι πτίειν οὐκ ἔξεσι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεσι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισαι· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲ κ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίω φασὶ εἶ τὸν ὀφείλοντα, καί τι ψεύδεσθαι λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν αὐτῶν λέπρῃ ἢ λεύκῃ ἔχῃ, ἐς πόλιν μὲν οὐκ ἐᾷ ἐσέρχεσθαι, οὐδὲ συμμίσγεσθαι τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τυτέων, πολλοὶ ὀξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· κ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τιμὼ αὐτῶ αἵτινες ὑπερφέροντες ἐς ποταμὸν ἢ ἔστε ἐ ηρέωσι, ἔστε ἐμπίωσι, οὐ χεῖρας ἐκαπνίζονται, οὐδὲ " ἄλλο τι οὐδὲν πιεῖν, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὠδὲ συμπέπωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲ ἀϊδῆς λέληθε, ἡμέας ἢ ἔ. τὰ οὐνόματά σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι κ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠϋτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲ σὰν καλέουσι, Ἴωνες ἢ, * σίγμα. ἐς τῦτο διζήμενοι εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, ἐ τὰ μὲ, τὰ δ' ἔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲ ἀτρεκέως ἔχω φράσαι περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, κ ἐ σαφηνέως περὶ τῦ ἀποθανόντος· ὡς ἐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὀρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγυς μέν γε ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. καταχρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδανται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, κ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μέν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς κ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγῶνισμα τῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἄλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχῆθεν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ κ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι

---

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel, cera circumlinentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subjecti. Verum Cyr. * Atqui Mithridates, Oxydates & similia, quæ Græci per Σ terminant Persice desinunt in A. Scalig. de Emendatione Temporum Lib. 6.

ἔφη) τοῖσι ϗ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δ', ἀκούσας αὐτέων τὰ προέχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελοῦσθαι ἐς γῆν· ὡς δ' ψευδίῃ τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων ϗ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δ' πάλλεσθαι, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τὲς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ ϗκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι ϗ τοῖσι Αἰολεῦσι τῷ δὲ εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτῷ Κύρῳ δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, ϗκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀνενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἐκάστοι, ϗ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε χειρὶ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες εἰσὶ, τῶν ϗ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τοῖς μὲν ἐρανοῖς, ϗ τῶν ὡρέων ἐν τῷ κάλλιστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν 38 ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοιοῦτο ἐπιέζεται Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὸν νότον, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψύχεός τε ϗ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θέρμου ϗ αὐχμώδεος· γλῶσσαν δὲ οὐ τὸν αὐτὸν ἔστι νενομίκασι, ἀλλὰ τετράς τέτταρας μάλιστα ἀπεχούσας. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε ϗ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταυτὰ διαλεγόμεναι σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς τοῦ λοιποὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε ϗ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται Ἐρυθραῖοι. Χῖοι μὲν νυν ϗ Ἐρυθραῖοι τὠυτὸ

admitteret quibus Crœsi subjectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per hujusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suavitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare virriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam invitante*, & flagitante ut à Crœso rebellarent, constanter recusaverant: ac tum demum, 1 rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique civitates revertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. Quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & 2 Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad CXLII quos Panionium quoque pertinet, civitates habent cum cæli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos noverimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Joniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua utuntur non eadem, 3 sed ejus quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipsos civitas, ad meridiem vergens. Post hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadem lingua utentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos; Clazomenæ, Phocea, quæ cum jam dictis civitatibus, quantum ad linguam attinet, non conveniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres civitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὸς, *non* λυδός. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum usurpant. i. *Ea utuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprie-
CXLIII tates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Insularibus autem nihildum gravius fuit metuendum, quod Persis Phœnices nondum essent subjecti, & ipsi Persæ navigiis non uterentur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerunt quam quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. 1 Jam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterum duodecim istæ civitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cujus nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent ejusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Doriensibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. Nam & hi cavent ne quem è finitimis Doriensibus ad Triopium 2 sacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus suis, qui sacri legem transgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos non è 3 sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens 4 sibi asservare. Propter quod commissum, quinque hæ civitates, Lindos, Ialysius, Cameirus, Cos atque Cnidus, sextam civitatem Halicarnassum à sacrorum participatione removerunt: hac videli-
CXLV cet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim feciisse civitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

Ἀφαλέγηται, Σάμιοι δ' ἐπ' ἐωυτῶν μοῦνοι. ἔστι χαλεπτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τέτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σπέρῃ τῇ φόβῳ ὄρκια ποιησάμενοι· τοῖσι δ' αὐτέων νησιώτῃσι ἰῶ δεινὸν ἐδέδε. ἔτε γὰρ Φοίνικες ἤσαν κω Περσέων κατήκοοι, ἔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχίδησαν δ' ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ἔστι κατ' ἄλλο μὲν ἐδέν, ἀδενέος δ' ἐόντος τῷ παντὸς τότε Ἑλλήνικῷ χρέος. πολλῷ δ' ἰῶ ἀδενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγῳ ἐλαχίστῳ. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθηναῖοι, ἰῶ ἐδέν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοισι ἔφυγον τὸ νόμα, ἐθέλοντες μὴ βυλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε ὀνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὃ καλέουσι Πανιώνιον· ἐβυλεύσαντο δὲ αὐτὸ μετὰ δῶναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. ἠδ' ἐδεήθησαν δὲ ἐδαμοὶ μεταχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν περσικῶν Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλῄσιαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀναστῆσαι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατέλυσε· φέρων δὲ πρὸς τὸ ἑωυτοῦ οἰκίδιον προσπαστάλυσε τὸν τρίποδα. ἕνεκα τούτου τοῦ αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλῄσιαν τῆς μετοχῆς τοῦ ἕκτου πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νῦν ταύτην τοῦ ζημίην ἔστι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσαι οἱ Ἴωνες, οὐ γὰρ ἐβούλοντο πλεύνας ἐσδέξασθαι, τῇδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα μοῦνα μέρεα, καπάπερ νῦν

1 Adeo quidem ut cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim civit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clavum suspendere. Propr.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἔξι μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κράθις ποταμὸς ἀέναος ἔξι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἔξι· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τυτθῶν μεσόγαοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἔξι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τυτθῶν δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἔστι δὲ ὡς ἤθεσι μᾶλλον ἕτοι Ἴωνές εἰσι τοῦ ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μακρὴ πολλὴ λέγειν· τοῦ Ἀβαντες μὲν ἐς Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τὸ οὔνομα οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενοῖσι ἀναμεμίχαται καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέων ἀποδασμοί, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, 39 καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ἁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. ἔστι δὲ ἃ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τοῦ ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, ὅρκοισι ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὀμόσιτόσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ ἑνὸς ἔτι βῶσαι τὸν ἐωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, ἀυτοῖσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἐν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐποιήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλάυκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ σφωιτέρους· ἀλλὰ γὰρ ὠφελέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων, ἕτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια. καὶ ἕτοι κατά τινα φόνου σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἔξι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, πρὸς ἄρκτου τετραμμένος, κοινῇ

Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima ante Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quam Crathis fluvius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Poſt hanc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus quam Pirus ingens fluvius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ ſunt duodecim CXLVI Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque cauſa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim civitates conſtituere placuerit. Nam iſtos præcipue magiſque aliis Iones eſſe, aut præſtantius quippiam geſſiſſe, magna inſania eſſet aſſeverare: quum ex his Abantes ſint, Euboeæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, 1 Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter ſe commixtæ ſint. 2 Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimaverunt. Hi coloniam ducentes, loco uxorum Caricas habebant mulieres, quarum jam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum ſumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſimul orbas ad concubitum violenter rapuiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges au- CXLVII tem creaverant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen Ionum inter cæteros maxime amplectuntur. Et ſunt quidem illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia feſta concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Epheſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ cauſam. Porro Panionium LXLVIII locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab univerſis

1 Omittit ἀποδάσμοι, vectigales. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti ſunt, & ſe Ionum nobiliſſimos exiſtimarunt, hi uxores ſecum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, ſed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus, Mycale autem promontorium eſt in continenti ſitum: quod quâ zephyro vento expoſitum eſt, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti univerſi Iones ſacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum ſacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum feſtivitatibus, ut in eandem literam finiant, perinde atque
CXLIX Perſarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ ſunt civitates. Æolicæ autem civitates ſunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, 1 Ægæa Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priſcæ civitates. Una autem Smyrna (Æolica & ipſa civitas) ab Ionibus 2 diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti ſitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præſtantiorem, at quæ tamen ad illius cœli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occaſione amiſerunt Æoles, quod Colophonios per ſeditionem è ſedibus ſubmotos recepiſſent: qui poſtea Smyrnæos obſervantes, dum extra urbem Bacchi ſacra celebrarent, occluſis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus univerſis, ſic inter eos tranſigebatur, ut ſi Iones utenſilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepiſſent,
CL 3 diſtributæ ſunt undecim hæ civitates, ſuos quæque conſtituens cives. Hæ itaque continentis ſunt civitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Inſulares vero quinque civitates Lesbum colebant. ſextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi jam ſibi ſubjecerant, tanquam conſanguinitate junctam. In Tenedo autem una habitabatur civitas, & altera quædam in Centum appellatis inſulis. Jam vero Lesbiis Tenediiſque 4 nihil gravius, perinde atque cæteris Ionibus inſulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civi-
CLI tatibus communiter placuit Iones ſequi, quocunque illi duxiſſent. ¶ Porro ubi Ionum Æolumque legati Spartam appuliſſent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocenſem quendam, cui nomen Pythermo, qui poſtulata proponeret. Hic purpurea veſte indutus, 5 in Spartiatarum conventum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξαραιρημένῃ. ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ὄρος τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγαλμα ὁρτῶσι, τῇ ἑορτῇ ὄνομα Πανιώνια. πεπύσθαι δὲ ἔστι μόνας αἷ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων " ὁμοίως πάσας ἐς ταὐτὸ γράμμα τελευτώσας, καπάπερ τῶν Περσέων τὰ ὀνόματα. αὗται μέν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. ¶ Αἵδε δή, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τῆνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρυνεία· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων, πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. ἔστι δὲ οἱ Αἰολέες χώρῃ μὲν ἔτυχον κλίσαντες ἀμείνονι Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκαπον ἐκ ὁμοίως. Σμύρνῃ δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφώνιοι ἄνδρας φάσει ἑστιοδέκτας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑποδεξαντο. μετὰ δέ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτῶσι ἔξω τείχεος ποιδυμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὅτι διείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα " πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔσχισαν, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομέῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι καταπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἐπὶ δεινὸν ἐδέκετο· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δὴ κοινῇ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν ἕκαστοι ἡγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος. ἐπὶ ταῦτα πρηνέα ὁρμώμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ ἔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα πε-

ριβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

1 Ægæa, αἰγαῖαι. 2 Direpta fuit. 3 Diſtribuerunt, *vel* inter ſe partitæ ſunt ipſos illæ undecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Ut plurimi ex Spartiatis, quum hoc audiſſent, accurrerent, proceſſit, hort.

χὴ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι ὦ ἄνακες ἤκουον, αλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲ δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι ὦ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τὸς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τὰ Κύρου πρηγμάτων, χὴ Ἰωνίης. ἀπικομένους ὦ ὅτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, μηδεμίαν πόλιν σινομορέειν, ὡς αὐτῶν ἀπειλημένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τὰς παρεόντας οἱ Ἕλλωνας, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, χὴ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύσι. πυθόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὀμνύντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἃ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἄλλα ἄλλοισι, ἀγορὰ, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κεκτημένους, ὠνητε χὴ πρήσει χρεωνίαι. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῆσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲ Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν ὦ χρυσὸν τόν τε Κροίσου χὴ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, χὴ τὲς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τῷ πρώτῳ ἔῃ. ἤ τε γὰ Βαβυλὼν οἱ ἦν ἐμπόδιος, χὴ τὸ Βακτρίων ἔθνος, χὴ Σάκαι τε χὴ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐστρατεύετο αὐτὸς, ὅλη δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τὲς Λυδὲς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου χὴ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅλη θάλασσαν, ἅτε τὸ χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ὅπλισέ τε ἐμισθώσατο χὴ τὲς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἔστρατευσε σὺν ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ὅλη τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, "Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; ὃ παύσονται Λυδοὶ, ὡς ἔοικασι, πρήγματα παρέχοντες, χὴ αὐτοὶ ἔχοντες.

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. 1 Illis quamvis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conjicio, hominibus inſtructum qui rerum Cyri Ionumque ſucceſſum explorent. Hi Phocæam appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli Græciæ civitati damnum inferret: utpote ſe id minimè toleraturis. CLIII Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinam homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox ubi hæc cognoviſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus eſt in media urbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi juramentis imponunt. Atque his, (ſi modo ſuperi me ſervaverint incolumem) non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt deploranda. Hæc in univerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerent. Nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neque illis ullum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Cræſi autem cæterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana condidit, Cræſum una ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, 2 etiamſi primi adorendi fuiſſent. Quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere. ¶ 3 At vero ubi Cyrus è Sardis CLIIII Lodos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis navibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit ut communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atque *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra movit, Tabalumque in arce undique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Cræ- CLV ſum hunc in modum alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Cræſe, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? 4 quando non ceſſabunt Lydi (ut videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis autem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur. Illi, *&c.* 2 *His mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

1 dum eos prorſus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem urbem ſuam reddidi: adeo ut nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus everteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc civitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. Nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignavit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. Ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. interdicito illis ne arma bellica poſſideant, jubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera ut liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. Et mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles unquam à te deſciſcant. CLVI Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionem exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi ut inſtitutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gaviſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit quæ Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandavit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem vivum ad ſe perduci. CLVII Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet, 2 Lydos compulit ad Perſarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam ſecum ducebat, Sardis promovit. Verum ubi Pactyam jam una cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare.

φροντίζω μὴ ἄρισον ἢ ἐξανδραποδίσα- "
δς σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνο- "
μαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀπο- "
κτείνας, τῷ παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς "
ὃ κἀγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέ- "
ρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυ- "
δοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔστι τα "
θωυμάζω εἰ μοι ἀπεστᾶσι. ὁ μὲν δὴ τά- "
περ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, "
δείσας μὴ ἀνασάντες ποιήσῃ τὰς Σάρδις, "
Ω βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρηκας· σὺ "
μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πό- "
λιν ἀρχαίην ἐξανασήσῃς, ἀναμάρτητον "
ἐοῦσαν καὶ τῷ πρότερον, καὶ τῷ νῦν ἑστεώ- "
των. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἐπρηξα, "
καὶ " ἐμῇ κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ " τῷ ἐγὼ
νῦν παρεόντα, Γαχλύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέ- "
ων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὕτω δότῳ "
τοι δίκλω. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, "
ταῦτα αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποσέ- "
ωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειπε μέν "
σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ κεκτῆσθαι· "
κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύειν "
τοῖσι εἵμασι, καὶ κιθάρας ὑποδέεσθαι. τοῦ- "
ειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλ- "
λειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας "
καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας "
ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεσθαι γενομένους. ὥστε οὐδὲν "
δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος
μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα
ταῦτα δοκέοντα Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδι-
σθέντας ὑπὸ Περσέων σφέας· ἐπισάμενος ὅτι
μὴ ἀξιόχρεων ποιήσασθαι ποτε σύνεσιν, ἢν
ἀναπείσῃ μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων
δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοὶ, λύσαντες τὸ πα-
ρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τοῦ
Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ
ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πει-
θεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆ-
δον, ταῦτά οἱ ἐπετέλλετο ποιέειν Λυ-
δοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ πρὸς
ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μὴ
Λυδῶν ὅτι Σάρδις ἐκτήσαντο, αὐτὸν δὲ 41
Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐπετελάμβανε, ἀπίλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπὶ ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας φύγετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ὅτι τάχιστα Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοίρην ὀσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ ἔμελλε ἔτι ἑόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ὑπερτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in ſervitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Fact.

ἐκ τότε ὁ κελδομοσύνης Λυδοὶ τῷ πᾶσαν διαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης ὁ μετὰ τοῦτο ἐπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελδίων Πακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐχρέωντο χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἔστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμήν. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεων περὶ Πακτύης ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐφώνεε, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένοισι δὲ ταύτῃ τῇ πλήθεϊ, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους ἀλλὰ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπεφοίτων μῦθοι, ἥσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος. ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ὁ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον παρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, πεφεῖναι κελδίονται Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκοῖόν τι ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελδίων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ περινοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς τρυγόνας, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων ἠμέα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἠμέης, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ ἐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελδύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλεσθε, ὡς μὴ τοὐλοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ὅτι τὸ χρηστήριον.

Et jam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam repoſcerent. Cumæi vero conſilio inito ſtatuerunt ad deum apud Branchidas referendum quid facto opus eſſet. Erat enim illic oraculum pervetuſtum quo Æoles Joneſque communiter uti conſueverant. Oraculum hoc in Mileſiorum agro eſt ſitum ſupra Panormum portum. Miſſis CLVIII igitur ad Branchidas conſultoribus rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi eſſent. Conſulentibus reſpondebatur Pactyam Perſis eſſe permittendum. Quæ quum relata audirent 1 Cumæi, putāverunt oraculo quieſcendum, Pactyamque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propenſa eſſet, Ariſtodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, ſeu oraculo parum fidens, ſive ipſos conſultores oraculi reſponſum non recte perferre exiſtimans, conſtanter obſtabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Unde factum eſt ut iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur ſacerdotes conſultores, inter quos CLIX ipſe quoque Ariſtodicus erat. Hi quum ad Branchidas perveniſſent, unus ex omnibus Ariſtodicus conſulebat oraculum, ſciſcitans in hæc verba, O rex, venit ad nos ſupplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Perſæ eundem repoſcentes, jubent Cumæos hominem dimittere. Nos Perſarum potentiam formidantes, tamen ſupplicem nondum reddere auſi ſumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conveniret. Hunc in modum ſciſcitanti Ariſtodico, idem rurſus reſpondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Perſis permittendum. Poſt hæc Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur. Templum circumiens, paſſeres aliaſque aviculas quæ forte in templo iſtic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Ariſtodicum ferretur, atque hujuſmodi quædam ſonaret, Hominum ſceleſtiſſime, quænam libido inceſſit ut auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hunc modum reſpondere, Tune ex ſic auxilium fers ſupplicibus, & Cumæos jubes ſupplicem Pactyam tradere Perſis? Cui deus reſpondens, Equidem, inquit, jubeo ut impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis veſtris ſupplicibus laceſſatis.

1 Cumæi, Pactyam tradere decreverant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreviſſet, Ariſtod.

Porro

CLX Porro ubi reſponſum hoc poſtremum relatum audiverunt Cumæi, neque volentes Pactyam Perſis tradere interimendum, neque eundem penes ſe detinendo, Cyrum ad civitatis ſuæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares ſubinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciſcuntur pro certa mercede mittendum: 1 quod tamen nolim indubitato aſſeverare, quandoquidem non fuit perſoluta. Cumæi cognoſcentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervæ tutelaris deæ templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ, è regione Lesbi ſitus. Et ſic quidem in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, ut Cyro quum primum liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, 2 neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis utebatur. Breviter omnia à ſacrorum uſu

CLXI removebantur quæ ex agro illo proveniebant. Poſtquam vero Pactyas jam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promovit qui una cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienenſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſavit, 3 frumentationem militibus faciens: Magneſiam etiam pari modo

CLXII Poſtremo Mazares morbo correptus, vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Aſtyages indignis epulis exceperat, quique 4 Cyrum in regni poteſtatem invexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Joniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. 5 Nam ubi mœnia civeſque undique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum objecto *citra negotium* expugna-

CLXIII bat: atque ſic 6 Phocæa prima Jonum civitate potitus eſt. ¶ Hi Phocenſes, primi Græcorum 7 longis navibus uſi feruntur: Adriamque ſimul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſum 8 occupaverunt. Navigiis autem utebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenûm remorum.* Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ἀβουλόμενοι ἕτι ἐκδόντες ἀπολέσαι, ἕτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ἐπιπεμπτηλογέοντος τοῦ Μαζάρεος ἀργυρίου ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδήν. ἀπαιτέοντος γὰρ ἔχω τοῦτο εἰπεῖν ἀτρεκέως· ἀπελέωτο. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τὸ δὲ Ἀταρνέος τοῦτο ἔστι χώρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν φυλακὴν ἐδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδοῦναι. χρόνος δὲ οὐκ ὀλίγος ἐγένετο, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου, ἕτε ἀλφίτοισι κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν ἑνεκεν, ἕτε πέμματα ἐπέθηλον καρπῶν τῶν ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μέν, Πριηνέας ἐξανδραποδίσατο· τοῦτο δέ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λητίου ποιεύμενος τῷ στρατῷ. Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νόσῳ πλόυτᾳ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἀρχόδοκος τῆς στρατηίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὼ βασιληίην συγκατεργασάμενος. ἔστε μὲν νυν τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὁκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χέων πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη μὲν Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν ἔστι εἰσὶ οἱ καταδέξαντες. ἐναυτιλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι ναυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸ Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῷ Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν

---

1 Haud enim poſſum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta pinſebantur. Denique omnia *&c.* 3 Illo in prædam ſuis militibus expoſito: Magneſ. 4 Cyrum ad regnum obtinendum adjuverat, Hic, *&c.* 5 Poſtquam enim cives intra mœnia compulerat, aggere, *&c.* 6 Phocæam primam Ionum civitatem oppugnavit. Hi Phoc. 7 Longinquis navigationibus uſi ſunt: Adr. 8 Oſtenderunt. *vel, Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος ἐτυραννεύσας τῆς Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε πάντα, ἐκατὸν καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες ἔτι δή τι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὁκῃ βούλονται· μὴ γὰρ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυνθάνεται τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφὶ χρήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τῇ πόλι. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως. καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπίλασε τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προϊσχόμενος ἕτερα, ὡς οἱ καλαχρὴ εἰ βούλονται Φωκαιέες στρεμματοῦνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν κατιρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, ἀπεικτέοντες τὴν δυλοσυνήν, ἔφασαν δόξειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι· ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τῆς στρατιῆς ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δὲ σφι παρείναι βουλόσασθαι· ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταστορεσάμενοι τὰς πεντηκοντόρους, ἐσεμβύσαντες παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον δὴ Χίον. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας ἐκ ἐβούλευσαν ὠνεύμενοι πωλέειν, δείσαντες μὴ σφὶ ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ ὠυτέων νῆσος ἀπόκληρος ἦν, ταύτην εἶνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐσέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ ἔτεσι πρότερον τεσσεράκοντα ἐκτίσαντο πόλιν κατὰ χρηστήριον Ἀλαλίην. Ἀργανθώνιος δὲ τοσοῦτον ἤδη τετελευτήκεε. συλλεγόμενοι δὲ ἐπὶ τὸν Κύρνον, πρῶτα καταπλύσαντες ἐς τὸν Φωκαιέων τὸν φύλακον ἢ ἐφόρεε πεντηκόντερος, μετὰ δὲ τοὺς Ἀρπάγου τὸν πόλιν. μετὰ δὲ ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ καταλειπομένῳ ἑωυτῶν τὸ ἄστυ.

Arganthonio, quique jam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque 1. Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Joniam relinquentes, juſſit in ſua ditione ſedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numeravit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à majusculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus, Porro Harpagus exercitum promovens, urbem oppugnavit: quum 2 poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem extrueret, *cætera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſervitutem averſantes, reſponderunt diem unum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed iterum dum conſultaretur, illum exercitum ab urbe jubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis ut conſultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos una cum uxoribus atque ſupellectile univerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, nili quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. Quas & ipſi conſcendentes, ſolverunt, trajeceruntque in Chium. Phocæam autem jam deſertam hominibus occupaverunt Perſæ. Phocenſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerunt in Cyrnum. Hîc enim jam ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnum trajecturi Phocenſes, prius deverterunt Phocæam, præſidiaque illic Perſarum quæ ab Harpago forte cuſtodiæ cauſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, 3 quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant communi conſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſque devotionibus aſtringunt.

CLXIIII

CLXV

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, ut primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere juſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad urbem muro circumvallandam dedit: & quidem large. Siquidem *&c.* 2 Poſtulaſſet *illis.* 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

1 Ad hæc maſſam ferri candentem in mare demergunt, juramentoque confirmant non prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quam maſſa iſta vadis imis levata renarit. 2 Commodum vero, profectionem molientibus, pluſquam medietatem deſiderium cepit ingens paterni ſoli morumque Phocenſium: & plerique etiam violato juramento remigrarunt in Phocæam: alii autem jurijurando ſatisfacientes, ſolventeſque ex OEneſus, Cyrnum
CLXVI recta petierunt. Quo quum appuliſſent communiter habitarunt una cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacraque erexerunt. Cæterum quum jam vicinos circumquaque hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, utrique ſexaginta navibus inſtructi. Phocenſes ex adverſo ſexaginta & ipſi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardanium. Commiſſa navali pugna, Phocenſibus Cadmea quædam contigit victoria. Nam quadraginta illis naves perierunt, reliquæ viginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis uxoribuſque, atque reliquis facultatibus quantas naves ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt
CLXVII Rhegium. Verum è navibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginenſium Tyrrhenorumque manus pervenerant, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è navibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllenſium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocenſes lapidati fuerant, continuo 3 morbida fiebant, ſtupore atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllenſes Delphos miſerunt, volentes commiſſum illud expiare. Pythia hæc juſſit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obſervantur. Nam & juſta illis perſolvunt magnifice, & gymnicu celebrant certamen. Et Phocenſes quidem hujusmodi fato uſi ſunt. Illi autem qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, civitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur 4 Hyela. Atque Pho-
CLXVIII cenſium in Ionia res ſic habent. ¶ Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimul-

ὡς ἐς ταύτησι, ϗ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· ϗ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. σελλομένων δ' αὐτῶν ὅπι τιὼ Κύρνον, ἵμερος ἐμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε ϗ οἰκτος τῆς πόλιος, ϗ τῶν ἀνδρέων τῆς χώρης· ϕυδόρκιοι δ' ἠμόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τιὼ Φωκαίην· οἱ δ' αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῆ Οἰνωσέων, ἔπλεον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐς τιὼ Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον χρόνῃ μετ' τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἔτεα πέντε· ϗ ἱρὰ 43
ἐδείμαντο. καὶ ἄστεα δὴ ἤδη ϗ ἔφερον τὰς πρόσοικους ἅπαντας· στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτὰς χρησμῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ ϗ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. οἱ δ' Φωκαιέες, πληρώσαντες ϗ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δ' τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰ τεσσεράκοντα σφισι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δ' ἑξήκοντα αἱ πρόσθε ἦσαν ἄχρηοι. ἀπεστρέφατο γὰ τὰς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δ' ἐς τιὼ Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα ϗ τὰς γυναῖκας, ϗ τιὼ ἄλλιν κτῆσιν ὅσιν οἷαί τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· ϗ ἐπείτα ἀφέντες τιὼ Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δ' ἁλισκομένων ἀνδρῶν τοὺς μὲν Καρχηδόνιοι ϗ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, ϗ τούτους ξεναγησάντες κατέλευσαν. μετ' δ' Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παρεόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλιθωθέντες ἐκέατο, ἐγένετο διάστροφα ϗ ἕμπυρα ϗ ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα ϗ ὑποζύγια, ϗ ἀνθρωποι. οἱ δ' Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τιὼ ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ ϗ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι, ϗ γὰ ἀγίζουσί σφι μεγάλως, ϗ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι· τῶν γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπ.
ϗ ἔτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δ' αὖτ' ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτίσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, τὴν νῦν Ὑέλην καλέεσι. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιητέων μαθόντες ὡς τὸν Κῦρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τιὼ νῆσον. Φωκαίης μὲν νῦν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δ' τούτοισι ϗ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

---

1 Ad hæc ferri maſſam candentem in mare projecerunt, ſeque non prius Phocæam reverſuros jurarunt quam hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba*, Saxum vadis imis levatum renarit, *ſumpſit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corſicam navigarent, majorem illorum partem deſiderium ac commiſeratio cepit ipſius urbis, ac ſedium ſuæ regionis. Quare violato jurejurando Phocæam remearunt. Alii autem jur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo juſſos fuiſſe Cyrnum condere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

εἶλε χώμαλι τὸ τεῖχ. Ἅρπαγ., ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἔς τε τῆς Θρηϊκίης. καὶ οἰκίσαντο ἐκτίσαν πόλιν Ἄβδηρα· τὰ πρότερ. τούτων Κλαζομενίοι. Τιμησίου. κτίσας, ἐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς, τιμᾶς νῦν ὑπὸ Τηίων ἐν Ἀβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τῷ δουλοσύνῃ ἐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἁμὰ μάχῃ μὲν ἀπικέατο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐφάνοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωυτῶν ἕκας. μαχόμενοι· ἑωυτῶν δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον ἐν χώρῃ ἕκας., καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι μὲν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. ὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τὲς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγ., οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταῤῥωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκαμμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐδὲν ἧσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενος γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρῆν ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐπέλθὼν κοινῷ λόγῳ Ἴωνας ἀειρόντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ ὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μηὐτοῖσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ ἐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντ. τοῦ Πριηνέ. γνώμη ὅδε διεφθαρμένοισι Ἴωσι γνωμένη. χρηστὴ δ', καὶ τοῦτ' ἦν ἁμαρτὴ Ἁλιαρτίαι Ἰωνίην, * Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν γνώ. ἐόντ. Φοίνικος· ὃς ἐπέλθὼν ἐν Βουλευτήριον Ἴωνας ἐκέλευε· τὸ δ' εἶναι ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζειν, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν ὕτω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes consensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX
Ionum soli servitutem non ferentes, patrium solum reliquere. 1 Verum alii
Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viroſque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans, Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui jam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in servitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro. Jam verò Ionibus, CLXX
etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat ut communi classe solventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, & cæterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, jam ante subactam Ioniam datum, nempe qui jusserit Ionas unam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: cæteras autem civitates habitatas, 2 nihilominus huic parituras quàm aliarum civitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem CLXXI
hujusmodi consilia dederunt. ¶ Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, una

44

1 At cæteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἔμενον κατὰ χώρην. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομίζειν *aliam etiam interpretationem admittit.* * Hæc verba omisit Valla, & Stephanus, qui tralationem ejus recognovit. Ità reddit Joh. Gerard. Vossius L. 3. de Historicis Græcis. Hæc sententia Thaletis, viri Milesii; sed qui generis origine esset Phœnix.

ducens

ducens Ionas atque Æoles. 1 Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu conjectare: sed 2 quum Minos flagitabat, naves ei implebant. 3 Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inventa. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis 4 signa adjunxere, 5 postremo lora quoque scutorum excogitaverunt. antea nanque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo siniſtroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares qui se aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos, atque apud Mylassos Jovis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua utantur, non tamen sacro participant.

CXII Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodaverunt, aut Cares ad Caunicam. 6 id quod ægre dijudicari posset. At legibus utuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diversis. Nam apud illos laudatissimum habetur, 7 juventutem frequenter amoris gratia ad compotationes convenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Caunii 8 omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos usque montes persequebantur, fustibus cædentes,

ἀγόμενοι καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὸ πρότερον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἄρχοντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νάσους, φόρον μὲν οὐδένα οὐκ ἀποτελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δύναμαι εἰκάζειν μακρότατον ἀξιόεικὸς ἀκοῆ· οἱ δέ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατὰ τὸ εὐτυχέον τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καί σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ δὴ τὰ χράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ δὴ τοὺς ἀσπίδας τὰ σημεῖα πυιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι ἔτοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, πλαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες περὶ τοῖσι ὠμοῖσι καὶ τοῖσι ἀριστερῆσι ὤμοισι περιείρυσι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ὕτω ἐς τὸ πρότερον ἀπικνέοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ὕτω Κρῆτες λέγουσι ἠμέας· ὑπὸ μούνοισι αὐτοῖσι γὰρ ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἀπαιρώτας, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τῷ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεσι, ὡς ἐόντων ἀδελφεῶν τούτοισι γὰρ δὴ μέτεσι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καυνίοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοί, εἰσί. αὐτοὶ μούνοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. περισχωρήσασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἑλκόδον συγλίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι τοῖσι) ἐνδυόμενοι τὰ ὅπλα ἅπαντες Καυνίοι ἡδέως τύπτοντες δόρασι τὸν ἠέρα, μέχρι ἄρων τῶν Καλυνδικῶν ἔπιπτον,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in contenentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naves &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna uteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, usi sunt Græci. Quippe gal. 4. *Vel* insignia, *picta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis uti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c. 6 Haud enim certo dijudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim convenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. usque montes pervenerunt,——

καὶ ἔφα-

καὶ ἔφασαν ἀνεβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ ἔστι μὲν τοιούτοισι χρεώμενοι. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληίης τοῦ Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνῳ, οἳ ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δέ, ἀπαδέοντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γὰρ τὴν Μιλυάδα τὴν νῦν Λύκιοι νέμονται, αὐτὴ τοπαλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τι ἐνείκαντο ὄνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας καὶ Σαρπηδόνα, ὥστε δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τοῦ ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ἐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς, καὶ ὑμὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τις εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνήσεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, ἡμιεῦαι τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρώτου αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νῦν Κᾶρες ὀδὸν λαμπρὸν ἔργον ἀπεδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου· ἔστι αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι ὧδε, ἔστι ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλησίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, σφιρρόου· (τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Κεραυνικὸς κόλπος ἀπείργει, τὸ δὲ πρὸς νότον, ἡ νῆσος Σύμη τε καὶ Ῥόδος θάλασσα) τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε σταδίους, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγίνετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον.

Καρικὸς

exclamantesque externos se exigere deos. Et hujusmodi moribus illi utebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem 1 ejusque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupaverunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Cretensium partim Carum. 2 Quanquam hoc unum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina sibiipsis induunt. Et si quis obvium percontetur quisnam sit, quave familia ortus, à matribus aviisque protinus genus suum repetet. Adde quod siqua ingenua servo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur 3 minime ingenui. Enimvero hujus tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentaverunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere. 4 Eratque hic isthmus quem perfodere statuerant, ea parte qua continentem spectat Cnidia.

CLXXIII

CLXXIV

se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, hujusmodi utuntur. At Lycii è &c. 1 Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis convenientem, *vel communem*, quod se de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo ut si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est, genus suum, vel gentem suam* à matre: matrisq; suæ matres enumeret. Adde quod &c. 3 Infames. *Vel, Honoribus indigni.* 4 Erat autem intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit, isthmus est, quem perfodere statuerant.

Id ergo

1 Id ergo multa manu conantibus divinitus arbitror aliquid repugnaſſe, quod nimirum omnes qui manum admoverent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infeſtante petra. Cnidii, miſſis nunciis Delphos, rogant quidnam iſtuc eſſet quod tantopere conatibus eorum adverſaretur. Pythia, ut ipſi referunt Cnidii, ſenario verſu reſpondit in hanc ſententiam,

Iſthmum neque aggerate, neque fodite: Jupiter nanque ipſe, ſi placuiſſet, feciſſet Inſulam.

Quum reſpondiſſet hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo iſthmo deſtiterunt, & invadenti cum exercitu Harpago, ultro ſeſe non commiſſo prælio dediderunt. 2 Pedaſiii qui mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur ut eorum ſacerdos Palladis ſacram barbam habeat. id quod ter illis accidiſſe putatur. Hi ſoli in Caria populi Harpago diu reluctati ſunt, multumque negotii exhibuerunt, 3 montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipſi expugnati fuerunt. Cæterum ubi in Xanthium campum exercitum produxiſſet Harpagus, Lycii contra procedentes, paucíque cum multis confligentes, ſtrenue ſeſe geſſerunt. Superati autem prœlio fugatique, in urbem ſeſe receperunt, uxores, liberos atque pecunias una cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem una cum cæteris rebus incenderunt. Quæ ubi feciſſent, ipſi regreſſi jurejurando ſe mutuo aſtringentes, eoque horrendo, cum hoſtibus iterum congreſſi ſunt, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur eſſe, hi omnes, 4 præter octoginta quoſdam, Iſtiæorum ſunt convenæ. qui octoginta tum emigrantes, ſuperſtites remanſerant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios inſequuti ſunt magna ex parte.

CLXXV

CLXXVI

CLXXVII ¶ Tum igitur inferiorem Aſiam Harpagus evertebat, ſuperiorem ipſe Cyrus, univerſam gentem ſubigens nihilque relinquens. At ego in præſentia illorum geſtorum pleraque prudens omittam, ea

ϰ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι ϰ θειότερον ἐφαίνετο πιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τῶν εἰκότων, τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, ϰαὶ μάλιστα τὰ περὶ τὸς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης. ἔπεμπον ἐς Δελφούς, ἐπερησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δ' Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τε μέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δ' μὴ πυργῶτε, μήδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ ϰ' ἔθηϰε νῆσον, εἰ ϰ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, ϰαὶ Ἅρπαγον ὁπόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰϰοῦντες ὑπὲρ Ἁλιϰαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅϰως τι μέλλοι ἀνεπιπόδιστον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε ϰαὶ τοῖσι περιοιϰίδσι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. ἔται τῶν περὶ Ϲαρίλλεω ἀνδρῶν μοῦνοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἅρπαγον, ϰ πρήγματα παρέσχον πλείστα, ὄρος τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λύδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑπερέδησαν. Λύϰιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑποδεξάμενοι, ϰ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείϰνυντο· ἐϰλῃσθέντες δὲ, ϰ ϰατειλημένοι ἐς τὸ ἄστυ, συνείλησαν ἐς τοὐτὸ ἀϰρόπολιν τάς τε γυναῖϰας ϰ τὰ τέϰνα ϰ τὰ χρήματα ϰ τοὺς οἰϰέτας· ϰ ἔπειτα ὑπῆψαν τοὐτὸ ἀϰρόπολιν πᾶσαν ταύτῃσι ϰαίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ϰαὶ συνομόσαντες ὅρϰους δεινοὺς, ὑποξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυϰίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώϰοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώϰοντα ἱστίαι αὐτοὶ ἔτυχον τηνιϰαῦτα ἐϰδεδημέϰασαι, ϰ ὕστερον παρεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. Μύϰηνησίους δὲ ϰ τὸν Ϲαύνου ἔσχε· ϰ γὰρ οἱ Ϲαύνιοι τοὺς Λυϰίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μὲν νυν ϰάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Ϲῦρος, πᾶν ἔθνος ϰαταστρεφόμενος, ϰ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & divinius quam ut commune quiddam id videri poſſet, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur Cnid. 2 Porro Pedaſei, *vel Pedaſenſes*, ſupra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Minervæ ſacerdos eſt, prolixa barba naſcitur quoties ipſis aut ipſorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis uſu venit. Hi ſoli &c. 3 Munito operibus monte. 4 Sunt advenæ, præter octoginta familias: quæ tum in urbe non erant, atque ita ſuperſtites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autem Vallam ἱστιαίων, quod pro ἱστίων perperam ſcriptum fuiſſe, manifeſtiſſimum eſt ex his proxime ſequentibus, ai Ἱστίαι.*

αἱ παρέχε πόνον τε πλεῖστον καὶ ἀξιαπηγήτατα τούτων δηλώσομαι. Κῦρος μὲν δὴ, ἐπεὶ τε τὸν πάντα τε ἠπείρου ἐποιήσατο ὑπήκοον, Ἀσσυρίοισι ἐπεστρέλετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατόν τε καὶ ἰσχυρότατόν, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασήϊα κατέστησε, ἦν Βαβυλών, ἔουσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἔουσα, μάστοπον ἕκαστον, ἑκάστη καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. Ἅπασα μὲν δὴ περιόδῳ τῇ πόλιος γίνονται σταδίων ἑξακόσια καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος βαθέος· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τῶν μετρέει ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεῖ δὴ με πρὸς τούτοισι δηλῶσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναμετρήθη, καὶ τὸ τεῖχος ὁκοῖνα τρόπον ἐργάσθη. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γινομένην ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκώσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι. μετὰ δὲ, πίλημασι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ * τριήκοντα δόμον πλίνθου παρσὲς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδησαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος κατὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τοῦ οἰκήματος ἔλιπον τεθρίππῳ εὐδιέλασιν. πύλας δὲ ἐνέστησι περὶξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χαλκέας πάσας καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς ὄνομα αὐτῇ, ἔνεστι δὲ ποταμὸς ὁ μέγας· Ἶς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ ὄνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος δὲ ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοὺς ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτετείχεστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διέργει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐκδίδοι δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἐκάτερον τὲς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπισθαμπαὶ πᾶσαι χείλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ,

duntaxat prodituras quæ illi quamplurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoria digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem univerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit. ¶ ASSYRIÆ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt BABYLON, ubi poſt everſam ab ipſis Ninum, regia erat. quod oppidum ſitum eſt in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquoverſus centenûm vicenûm ſtadiorum, in ſumma quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta eſt Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum eſt ut aliud nullum eorum quæ nos novimus. Jam primum foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro menſura utimur, tribus digitis major. Operæ pretium certe eſt me præter hæc 1 diſſerere in quem uſum ſit conſumpta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Ut quidque terræ 2 in deprimenda foſſa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum poſtquam magnam vim duxiſſent, eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœno utentes, aſphalto ferventi per tricesimum quemque laterum ordinem 3 ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant. Et primum labra foſſæ, deinde ipſum murum ad eundem modum ædificarunt: ſuper quem circa oras extruxerunt domunculas unius contignationis inter ſe obverſas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur ut quadriga interagi poſſet. Ejus per ambitum centum portæ ſtabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibuſque. Babylone octo dierum itinere abeſt alia urbs nomine Is, ubi fluvius eſt haud magnus, ejuſdem nominis, qui ſe devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is, una cum aqua permultos reddit aſphalti bituminis grumos: quæ aſphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa eſt. Ejus duæ ſunt 4 plagæ, quas interfluit fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc uterque murus lacertos exporrigit, ejuſque 5 incurvæ utrinque ripæ

CLXXVIII CLXXIX CLXXX

1 Exponere ubi ſit conſ. 2 In effodienda ad foſſam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* ſummitates arundinum, *quidam ex Corintho interpr.* areolas arundinum, *ſive* arundineas. *Super his autem lateres ficcabantur.* 4 Portiones, *ſive* partes. 5 Incurvæ ripæ, *pro* ἐπικαμπαὶ. *quæ vox ſonat q. d.* incurvaturæ. *ſed eſſe irreptitia videtur.* * ἰσοδόμων πλίνθων *Salmaſius Exercit. Plin.* alii διὰ τῶν ἐκάστων δομῶν πλίνθοι, inter ſingulas lateris ſtructuras.

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipſa urbs plena domibus eſt ternarum quaternarumque contignationum, ſecta in vias cum rectas tum vero tranſverſas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum ſingulas pro numero vicorum portulæ factæ ſunt in maceria quæ flumen ſepiebat, & ipſæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidem murus loricâ eſt. Alius vero intus non multo quam hic debilior, ſed exilior, inque utriuſque civitatis plagæ medio murus eſt erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate exiſtit, duorum undecunque ſtadiorum amplitudine, figura quadrata. 1 In ſacri medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadii cui alia rurſus ſuperimpoſita turris & huic ſubinde alia, ad octavam uſque. His forinſecus ſcalæ ſunt in circuitu adhibitæ, per quas ad ſingulas conſcenditur turres 2 In mediis gradibus ductus, ſellæque in hoc factæ, in quibus 3 aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellum eſt aliud, in quo lectus eſt ſplendide ſtratus, & appoſita menſa aurea. Statua tamen in hoc ſacello nulla eſt: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus dei
CLXXXII ſacerdotes. Narrant enim illi (tametſi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipſum ingredientem templum, in hoc cubili conquieſcere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat: 4 quæ utraque mulier cum viris putatur non habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciæ civitate, 5 quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: ubi autem id futurum eſt, antiſtita noctu in templum
CLXXXIII concluditur. 6 Porro in Babylonis templo aliud etiam eſt ſacellum inferius, quod 7 magnam habet Jovis ſtatuam, eamque auream, 8 ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, omniaque aurea: adeo ut Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellum altare eſt, & ipſum aureum: atque præter hoc,

αἰμασιὴ πλίνθων ὀπτέων· περιτείνει. τὸ δ' ἄξυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὁπιχωρίας τὰς ὁκὴ τὸν ποταμὸν ἀγούσας. καὶ δὴ καὶ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαί τε αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.
Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, ὡρυξ ἔστι. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τείχους περιβέβληται, ὁ πολλῷ τεῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἑτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, περιβόλου τε μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τῷ ἱρῷ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε καὶ ἕτερος μάλα ὁκὴ τούτῳ, μέχρις ὀκτὼ πύργων ἀναβάσιος δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δὲ κως τῷ ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ δῶμοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονταί οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμμένη· καὶ ἡ τράπεζα παρακεῖται χρυσέη. ἄλσος δὲ οὐκ ἔνι ἐνθεῦτεν αὐτόθι ἱδρυμμένον, οὐδὲ νύκτα ἁδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἑλληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι τῆς κλίνης, καθάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν ὁμαρτέειν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ καθάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ προμαντις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· ἔστι γὰρ δὴ ἀεὶ ὧδε χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὧν συγκατακλήιεται τὰς νύκτας ἔπι ἐν τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τῷ ἐν Βαβυλῶνι ἱρῷ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνδα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακεῖται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσέος ἐστί· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ; βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

47

1 In templi m. *ut in præced.* 2 In med. gr. ſtatio, 3 Aſcendentes 4 Quarum mulierum utraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit ut antiſtitæ debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Jovis ſimulacrum ſedens. *Vel ſedentis, legendo* καθημένου. 8 Et illi magna menſa adjacet aurea: cujus ſcamnum & ſella ſunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ὅτι γὰρ τῷ χρυσέῳ βωμῷ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μόνα. ὅτι δὲ τῷ μέζονι βωμῷ καταλίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἐπ' ἔτεϊ· ἐπὶς ὲ οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπὰν τιὴ ὀρτιὴ ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ὅτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο ὧδε κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμης ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον ἡμερῆσι * πέντε πρότερον ἡμούσης, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δεύτερον ἡμέρη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σοφωτέρη ἡμούσης τῆς πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τιὴ Μήδων ὁρῶσα ἀρχιὴ μεγάλιὴ τε καὶ ἐκ ἀτρεμίζουσαν ἄλλά τε ἀεθαιρημόνια ἄσεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τιὴ Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάστο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὡς σφι ἔχει τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τορτὸν, ἄνωθεν διαφυσσαι ὀρύξασα, ὥστε δὴ τὶ ἐπὶ πλέω σκολιὸν, ὡς τε δὴ τρὶς ἐς τῶυτὸ πίνα κατιόντων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεσθαι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα ἔστι ἐς τιὴ ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικα. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτιον ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τιὴ αὐτιὴ ταύτιὴ κώμιὴ προσχέονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τὸ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θαύματος, μέγαθος καὶ ὕψος. ὅσον τι ἔστι. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε λιμένα, ὀλίγον τι προτείνας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ προσμέτρεον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ προσχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὤρυχτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis 1 hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldæi 2 quotannis centum millia talentorum libanoti adolent quando huic suo deo 3 sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dimovendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque ejusdem donaria. ¶ Hujus Babylonis multi quoque CLXXXIV aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornaverunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnavit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggeres extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem restagnare solitum esset. Posterior regina, NITOCRIS CLXXXV nomine, extitit superiore solertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum vero hoc, quod animadvertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui prius mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericam, ter fluit, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex utroque fluminis labro aggestit visu mirandum: tantæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit 4 paludis eluviem, profunditate quidem 5 ad aquam usque semper ducta: latitudine vero ejus quoquoversus 6 trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

Ἢ ῥέουσα

1 Pecudes imm. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum, 5 *Id est, usad aqua fodiendo inveniretur.* 6 Quadringentorum vig.
* pro γενεῇσι πέντε alii legunt πεντεκαίδεκα.

ubi de-

ubi depressit, erepidinem ambitus ejus lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit ut fluvius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & navigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. 1 Ad hæc, quæcunque erat regio ad invadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent.

CLXXXVI 2 Et hæc quidem ex profundo circumjecit. Cæterum ex eis talem fecit communitionem, Quum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat navigio transire: quod erat (ut reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem ubi effodit 3 effluvium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui ubi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnem fluminis cursum avertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alveo arefacto, oras fluminis intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu committebat, easdem noctu tollebat: hac videlicet causa ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in pristinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, 4 visa est necessario facta, & pons in

CLXXXVII usum civium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atque his literis inscripsit: SICUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIÆ PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUNCUNQUE LIBUERIT PECUNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGUERIT, ALIOQUI APERITO. NON ENIM IN REM EJUS FUERIT. Hoc se-

ὤρυκτο, λίθυς ἀγομένη, κρηπῖδα κύκλῳ ᾗ εἰ αὐτλὼ ἤλασε. ἐποίεε δ' ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλκ., ὡς ὀ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, ᾗ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τλὼ Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται ᾗ εἰσὶ μακρή. καὶ τοῦτο δ' εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἅ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ὁππιμοχόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος ᾗ εἰ ἐβάλετο. τοιῇδε δ' ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλι ἐούσης δύο φαρσέων, τὸ δ' ποταμὸς μέσον ἔχει, ἐκ τῶν πρόσθεν βασιλέων ὁκως τις ἐνθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τὸ ἕτερον διαβαίνειν, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ νῦν (ὡς ἐγὼ δικέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὐτίκα δ' καὶ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυξε τὸ ἕλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθυς ᾗ εἰμήκεας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυξε χωρίον, ἐν τῷ ἐκρήμνατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένῳ τῷ ἀρχαίῳ ῥέεθρῳ, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τλὼ πόλιν καὶ κατὰ τὰς καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλινθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὼ αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ τοῦτο δ', κατὰ μέσω κω μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο. οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δ' ἐπ' αὐτλὼ, ὅκως μὲν ἡμέρη" γένοιτο, ξύλα τετεάγωνα, ἐπ' ὧν τὸ διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα" ἀπαιρέσκον, τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ" φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ὕτω τὸ ὀρυχθὲν ἔλκ. γλυόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτεω τοιῇδε τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄξεος, τάφον ἐωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὁππολῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐς ἐκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γεάμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ὅδε

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: nè Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo usque urbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc usum accommodavit: Quum sit &c. 3 Receptaculum. 4 Comperta fuit opportune facta: & pons &c.

ὁ τάφος. ἐὼν ἀκίνητος, μέχρι ὃ ἐς Δαρεῖον ἐξικνέεται ἡ βασιληίη. Δαρείῳ γὰρ δὴ ἐνόμιζε δεῖν τῆσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, μηδὲ χρημάτων κειμένων, μηδὲ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οἱ λαβεῖν αὐτά. τῆσι γὰρ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τῶνδε εἵνεκα, ὅτι κατ' κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας γὰρ τὸν τάφον, οὐδὲν χρήματα μὲν εὗρε, τὸν νεκρὸν δέ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ' ΜΗ' ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ' ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥ' ΚΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος δεηθεὶς ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τὰ πατρὸς τὰ ἑωυτοῦ τὸ ἔθνος Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ στρατοῖσι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ πρεσβύτοισι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τῷ περὶ Σοῦσα ῥέοντι, τοῦ μοῦνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου ὑδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω καὶ ὕδατος. ἀπεψημμένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅπῃ ἂν ἐλαύνοι ἐκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος προδόμῳ ἔπλωε τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γυάδην ποταμόν, τοῦ αἱ πηγαὶ ἐν Μαντιηνοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δέ, διὰ Ὠπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γυάδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητόν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν καὶ ὑβρει. ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, καταβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπηνε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος. τότε ὑβρίσαντι καὶ οἱ ἐπιπείλησε, ὥστε δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκας μιν διπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχόσας. διαβήσεσθαι μιν ὃ τοῦ ἀπειλῶ, μετεὶς τὴν στρατιὴν δίζα. διελὼν δὲ, κατέτεινε διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γυάδεω τετραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἐτελέετο τὸ ἔργον, ὥστε μέντοι τὴν περείην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτην διέτριψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γυάδεω ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβών, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ἐπελάμπε, ὅτε δὴ ἔμελλε ὁδὸν ποιέεσθαι ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diù fuit immotum dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque uti quippiam his portis, (ideo autem non utebatur, 1 quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum provocantes, reseravit monumentum: in quo non quidem pecunias invenit, 2 sed literas ita dicentes: NISI PECUNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM SEPULCRA NON APERUISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Adversus cujus filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. 3 Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cujus Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, 4 per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non posset nisi navibus trajici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluvium, transire conabatur. Hunc fluvius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis injuriam, illi comminatus est, se sicredditurum eum tenuem ut in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funiculum designavit centenos & octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnino conversos: quos distributis copiis effodi jussit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triverunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta rivos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit,

CLXXXVIII

CLXXXIX

CXC

49

1 Quod transiens habiturus esset cadaver supra caput suum situm) Sed cadaver, & literas quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba*, Ducit autem rex *&c. usque ad*, Cyrus igitur *&c. paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ urbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis cum producto exercitu præstolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum jam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem sive alius ei anxio suggessit, sive ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis universis copiis partim quâ fluvius urbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit ut, quum cernerent alveum posse transiri, illac urbem invaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo ubi pervenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. 1 Nam revocato flumine, alveum ejus pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alveum unde fluvius EUphrates abscesserat, 2 mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie 3 contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cavea excepissent. 4 Nunc ex inopinato eis Persæ astiterunt: & quum capti essent qui media urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciverunt. Atque
CXCII ita primò capta est Babylon. ¶ CUJUS civitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit 5 distributa in ipsius atque exercitus ejus alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus quatuor regio Babylonica, octo

οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκ ἐπιστάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐλθὼν ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συμβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἡσσηθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήφθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἤδη πρότερον τὸν Κῦρον ἐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὁρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνει ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα ἔτι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης ὀδένα· Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνέκειτο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, καὶ οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπιρέοντι κατεδήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὸ στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ τῇ ἐς τὸ πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὅπισθε αὐτῆς τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξίῃσι ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν βάσιμον τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γιγνόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. ἔπω δὴ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα φρασάμενος, ἀπήλασε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενον δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τὰπερ καὶ τὸ Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον βάσιμον ἐποίησε, κατορύσσων τὸν ποταμόν. γιγνομένου δὲ τοῦ τοιούτου, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ καὶ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, κατανενοσηκότος ἀνδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσιέσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν πρεσπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν ὀλιγοδόντες τὸν Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. κατακληίσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ δὴ τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς κατὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλληλαμμένας, ἕλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέπεσον οἱ Πέρσαι. κατὰ μὲν μεγαθος τῆς πόλιος, ὡς λέγουσι οἱ κατὰ ταύτην οἰκημένοι, τῷ κατὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἁλισκόμενοι, τὸν τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, ἐμανθάνειν ἁλισκόμενοι, ἀλλὰ (τυγχάνει γὰρ σφι ἐοῦσα ὀρτή) χορεύειν τε τὸν τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι ἔσεσθαι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν τότε πρῶτον ἁλίσκετο. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἔσκε, ἐν δὲ καὶ τῷδε. βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου χώρη πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτόν, τοὺς τέσσαρας τρέφει ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluvio in paludem, *sive stagnum*, ducta fossa inumisso, pristinum ejus alveum, fluvio subsidente, *vel abscedente*, pervium reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ supervenerunt. Tantaque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui mediam urbem incolerent id nescirent. Sed quod *&c.* 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & ejus copiis persolverent.*

τῆς μιῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη ὕστω τελευτμοιείη ἡ Ἀσυρίη χώρη τῆ δ' ωὰμει τ' ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τλῶ οἱ Πέρσαι σατ ἐαπῖλω καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τ' ἀρχέων πολλῶν τι κρατίστη, ὅκου Τριταίχμη τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲ προσήει ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μετρεομένη· ἡ δ' ἀρτάβη, μέτρον ἐστὶ Περσικὸν, χοινίκων μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χοινιξὶ τετρασὶ Ἀττικῆσι. ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, παρεξ τῶν ἐς πολεμιήϊα, οἱ μὲ ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· οἱ δ' βαστόμενοι, ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρεόντων τούτων εἰκοσι ἵππους. κυνῶν δ' Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες μὲν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, πᾶσαι ἄλλων ἔσσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ τοῖσι ταῦτα παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε εἶναι. Ἡ δὲ γῆ τῆς Ἀσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ σπόρον τὸ ῥίζαν τοῦτο· ἀρδόμενον δὲ ὁμοίως μὲν τοῦτο ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καθάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσὶ περητός, τρέπει δ' ἐπὶ τὸν τετραμμένην τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δ' ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέαται. ἔστι δ' χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ἐσδὲ πειρᾶται ἀρχιὼ φέρειν, ἔστε συκέην, ἔστε ἄμπελον, ἔστε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστί, ὥστε ὀκτὼ δεκάδας μὲν τοσοῦτον ἀποδιδοῦ· ἐπὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἐωϋτῆς γένηται, ἐνίκη τεσσερακοντάδα. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῆς τε πυρῆς καὶ τῆς κεγχρέου τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρεα μεγάθεα γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην ἐποιήσομαι· οἶδα εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπικομένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δὲ ὠδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλέονες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται·

τῆς ἐὸν Π. χωρέει
τῆς Ἀττικῆς
τῆς πολεμιήων,
τῆς ἐρεδόμενον
τῆς οἴκηται.
τῆς εὐπετέως

reliquis eum omnis Asia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & ejus principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium provinciarum longe est optimus, adeo ut Tritæchmæ Artabazi filio (1 qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 2 Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. 3 Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges provenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arva ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima navibus transiri potest, 4 ad solem hybernum vergens: 5 exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod urbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, 6 longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est ut nusquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autem digitorum maximorum latitudo est tritici atque hordei foliis. 7 Milii vero ac sesami proceritatem instar arborum, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non utuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinum & mel conficiunt,

CXCIII

1 Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porrò in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluvio rigata fit lætior: provenitque &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate. 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest, veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arboresçant. etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, ut aliarum arborum, Græci maſculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices 1 ferunt, quemadmodum
CXCIV caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. ¶ Navigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale navigium ſtramentis ſtipatum fluvio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem navigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos vivos intus habentia, majora etiam plures. Poſtquam igitur navigantes Babylonem pervenerunt, onuſque expoſuerunt, ſignis navigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. Adverſo enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia comparant. Et naves quidem
CXCV earum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumjiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thæbanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

τὺς ἀπίων τρόπον διεκαθύουσι· τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τὺς ἄρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν δεσμέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὸν βάλανον ἐς δύνων, καὶ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆς φοινικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἄρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλιυθοι. Τὸ δὲ ἀπάντων θωῦμα μέγιστόν μοι ἔδοξε τῶν ταύτῃ, μετὰ γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἐξὶ τὰ μὲν τὸν ποταμὸν πορδόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτρέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἱτέης ταμόμενοι πυκάσωνται, διφθέρας σεσαγεϊδέας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, ἔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, ἔτε πρῴρην συνάδοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπάσῃ κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, βίκυς φοινικηΐνης καταγύσι οἴνου πλέως. ἰθυμέται δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα ἀντέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων φόρτον ἔχει. ἐν δὲ ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μείζοσι, πλέονες. ἐπεὰν οὖν ἀπικνέωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθεώνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τὸ πλοίου καὶ τὰ καλάμου πᾶσαν ἀπεκμύξαν· τὰς δὲ διφθέρας ὀπισάξαντες ἐπὶ τὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἔξι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' οὐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπικνέωνται ὀπίσω ἐς τὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔξι τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται. κιθῶνι ποδηνεκεῖ λινέῳ· καὶ ὑπὲρ τούτου ἄλλον ἠερέον κιθῶνα ἐπενδύνει. καὶ χλανίδιον λευκὴν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ὁμοιώτατα, τοῖσι Βοιωτικῇσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὺς κεφαλὰς, μύρῳσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον

1 Producunt, 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Navali.* Navigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Ubi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circularia è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice utuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ formæ diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula referciunt, illudque navigium flumini permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hæc navigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in unoquoque navigio aſinus vivus, in majoribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Doſia palmea *interpretantur.*

χειρο-

χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεσι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνδρα γὰρ βαρβαρικὸν ἔσοφι νόμος ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτισις. τὸ δὲ σῶμα ὧδε ἔχει. Νόμοι εἰσὶ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος· ὅδε, κατ' ἐμὸν γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ κατ' Ἰλλυριῶν Ἐνετὸς πανδήμους χρῆσθαι κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐπιτέσσετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι ἡλικίαι γάμων ὥρης εἶεν, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· περὶξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστα δὲ κατ' μέν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὕτη δόρυος πολλὸν χρυσίον περαθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε δευτεροστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἦσαν βουλαίμενες τῶν Βαβυλωνίων ἐπιγαμίαι, κατ' ἁλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς κατὰ λίς δύσας· ὅσοι δὲ τῶν δήμου ἦσαν βουλαίμενοι, ἄτυροι δὲ εἶδος· μὲν ἐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξελάσι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν " ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλαχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον βουλομένῳ προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἔκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνδρα ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρὶν ἂν μνῶν, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν κατασήσαντα, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερέοιατο, ἀπιφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δ' καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὴν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, τοῦτός σφι ἦν· ἐκ μούτοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρηκαν νεωστὶ ἤδη, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀπαγωνται. ἐπεὶ τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῶν δήμου βιοπανιζόμενος κακὰ παρνδύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίη ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε.

affabrefactum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus. ¶ Leges vero quæ constitutæ ab ipsis, hæ sunt: Una quidem, prudentissima, altera autem (quantum ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio uti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Ubi virgines effectæ essent nubiles, eas quum congregassent, universas unum in locum recipiebant, quas circumsistente virorum frequentia, surgens præco sigillatim vendebat: sed primum pulcherrimam omnium, 1 secundum hanc (ut quamplurimo venditur auro) aliam evocabat quæ post illam esset speciosissima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erant, pulcherrimas quasque mercabantur, ut quisque licitando alterum superaverat. At iis ex plebe qui essent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines simulque pecunias accipiebant. Nam præco, ubi virginum speciosissimarum peregisset venditionem, 2 excitabat deformissimam, siquis illorum mercari volens existeret: edicebatque quisquis vellet quamminimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus esset, fœmina addiceretur. Ita aurum ex speciosis virginibus conficiebatur, & sic speciosæ deformes ac 3 debiles collocabant. 4 Quarum nullam cuique emptori fas erat sine fidejussoribus abducere, sed datis fidejussoribus de ducenda illa in uxorem, ita demum licebat abducere. si de hoc non conveniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat uxorem mercari si vellent. 5 Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamen non perseveravit. Sed novissime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis fœminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Nam posteaquam expugnati male accepti sunt, remque domesticam absumpserunt, unusquisque plebeius qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quæstum corpore faciendum. Alteram item sapienter condiderunt legem,

CXCVI

CXCVII

1 Ubi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ secundum illam esset spec. Venebantur autem ea conditione ut uxores essent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.* 2 Surgere jubebat. 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique suam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori sine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpostere collocata esse quædam verba, & esse hic sensus*, Et hæc quidem apud illos honestissima consuetudo erat, ne injuria illas afficerent, neque in aliam urbem abducerent. Verum ad hæc usque tempora non permansit: sed novissi. aliud q. excogitaverunt. Nam posteaquam in *suæ urbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis everti, unusquisq.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis utuntur) ut de eorum languore consultant 1 qui eos adeunt, si quis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium noverint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explo-
CXCVIII raverit quonam ille morbo laboret. Sepulcra eisdem in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt.
CXCIX Una iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Cæterum quum pleræque sint divitiis tumentes, 2 quæ sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tempora revinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diverticula undecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum injecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est rejicere, 3 siquidem in sacrum convertitur usum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi jam congressa fuerit cum externo mulier, 4 dea expiata, domum revertitur. At deinceps 5 haud ita multo conduxeris. Jam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

τὰς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) πειρώντες ἂν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβαλλόμενοι περὶ τῆς νόσου, εἴ τις ᾧ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα πειρώμενοι συμβαλλόμενοι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σπῆι δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὔπω σφι ἐξέρεσι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὁκοῖόν τινα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. Θρηνέουσι δὲ καὶ ἀποκλαίουσι παραπλήσια τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, θυμίημα καταγίζάμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ παρίζεται τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ λουόμενοι, λούονται ἀμφότεροι· ἄλουτος γὰρ ἀδέκος ἅψονται πρὶν ἂν λέσωνται. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἔχει τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγονται τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλουτέουσαι ὑπερφερόντως, ὅτι ζυγῶν ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσταῦσι· θεραπὴ δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπαδέουσα. αἱ μὲν δὴ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατῆνται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος. πολλαὶ γυναῖκες μὲν γὰρ περισέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. φοινικηίη δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἔπεὰν ἵζηται γυνὴ, ἢ πρότερον ἀπελήλαται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὁσονοῦν ὦν. ἐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. ἐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· ἡ δὲ ὡρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπὰν δὲ μιχθῇ, ἀπόσιον καμοῦσα τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου οὐκ ἔστιν μέγα τι οἱ δώσεις ὡς μιν λάμψεαι. ὅσαι μὲν νυν εἶδός τε ἐπαγλαΐαι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν περιμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laboraverint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ὃ δ' ἀνά-

ὲ δωσάμβαι ϯ νόμῳ ἐκπλῆσαϛ ϗ γὸ τελέ-
τεα ϗ τετρακόσια μετεξέτεσι χρόνου μέ-
νουσι. ἐπιαχῆ ὃ ϗ τῆς Κύπρου ἔϛι ὡϗαπλή-
σιον. τόϯῳ νόμῳ. Νόμοι μὲ δὴ τοῖσι Βαβυ-
λωνίοισι ἕτοι καλέσεάσι. εἰσὶ ὃ αὐλέων πα-
τριαὶ τρεῖς, αἳ ὐδὲν ἄλλο σιλέουϛαι εἰ μὴ ἰχθῦς
μοῦνον· τὲς ἐπεί τε ἂν ἀπρόσκοπλες ἀμήνωσι
πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλυσι ἐς ὄλ-
μον, ϗ λεπναῖλες ϗπέροισι, σῶσι ϗϗὰ σινδό-
νος. ϗ ὃς μὲ ἂν ϐέλπαϛ αὐτέων, ἅτε μϗζαν
μαξάμβος ἔχει· ὁ ὃ, ἄρϯυ τρόπον ὁπέπασαι.
Ὡς ὃ τῷ Κύρῳ ϗ τοῦτο τὸ ἔθνος καλέργασε,
ἐπεθύμησε Μασσαλέτας ὑφ' ἑωυτὸν ποιή-
σασθαι τὸ ὃ ἔθνος τοῦτο, ϗ μέγα λέγεται εἶναι ϗ
ἄλκιμον, οἰκημένον ὃ πρὸς ἠῶ τε ϗ ἡλίου ἀνα-
τολάς, πέρην ϯ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον ὃ
Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ ὃ οἵ τινες ϗ Σκυθι-
κὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ ὃ Ἀράξης
λέγεται ϗ μέζων ϗ ἐλάσσων εἶναι ϯ Ἴϛρου· νή-
σους δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα ὡϗαπλησίας
συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν ὃ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἱ
σιτέονται μὲ ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσονλες παντοί-
ας καρπὲς ὃ ἀπὸ δενδρέων ἐξδυρημένους σφι
ἐς φορβὴν καλαθέσθαι ὡραίους, ϗ τούτους σιλέ-
σαϛ ϯ χειμερινοῦ. ἄλλα δὲ σφι ἐξδρῆσθαι
δένδρεα καρπὲς τοιὰς δὲ τινας φέρονλα, τὲς,
ἐπεί τε ἂν ἐς τὠὐτὸ συνέλθωσι κλῆθρα, ϗ
πῦρ ἀνακαύσαντες, κύκλῳ ϗϗιζομένους
ὀπιβάλλειν ὀπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ
καταγιαζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ὀπιβαλλο-
μένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, καπάπερ Ἕλ-
λυνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνα ὃ ὀπιβαλλομένου ϯ
καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν
τε ἀνίσασθαι, ϗ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τοῦτον
μὲ αὖτη λέγεται διαῤῥῦναι ῥέειν. ὁ ὃ Ἀράξης
ποταμὸς ῥέει μὲ ἐκ Μαντιλωῶν, ὅθενπερ
ὁ Γυάνδης, τὸν ἐς τοὺς διώρυχας τοὺς ἑξήκον-
τά τε ϗ τριηκοσίους διέλασε ὁ Κῦρος· σύ-
ρματα ὃ ἐξερύγεται τεσσερακόντα, πρὸς τὰ
πάντα πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε ϗ πενάγεα
ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους καλοικέεσθαι
λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐόντα ὃ νο-
μίζοντας χεζάδας φωκέων δέρμασι. τὸ ὃ ἓν
ϯ στομάτων τῷ Ἀράξεω ῥέει ϗϗὰ καθαρῷ
ἐς ϯ Κασπίην θάλασσαν. Ἡ ὃ Κασπίη θάλα-
σσα ἔϛι ἐπ' ἑωυτῆς, ὐ συμμισγουσα τῇ ἑτέ-
ρῃ θαλάσσῃ. ϯ μὲ γὸ Ἕλληνες ναυτίλλονται
πᾶσαν. ϗ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτ-
λαντὶς καλεομένη, ϗ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει
ἐοῦσα· ἡ ὃ Κασπίη, ἔϛι ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα
μῆκος μὲ πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πενθεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος ὃ, τῇ εὐρύτατη ἔϛι αὐτὴ ἑωυ-
τῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. ϗ τὰ μὲ πρὸς ϯ ἑσπέρην φέρονλα ϯ θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος ϗϗε-

antequam legi faciant ſatis. Fitque interdum ut uno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miſeras. 1 Alicubi, nempe in Cypro, ſimilis quædam lex eſt. Hæc ſunt Babyloniorum inſtituta. quorum tres ſunt 2 familiæ, quæ nullo alio niſi piſcibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad ſolem, hoc faciunt: In piſtam conjiciunt, ac piſtillis pinſunt: 3 deinde linteis conſervant, unde quiſquis vult conſpergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, poſt hanc gentem ab eo ſubactam, inceſſit cupido MASSAGETAS in ſuam poteſtatem redigendi. Quæ gens fertur & magna eſſe & ſtrenua, ad auroram ſoliſque ortum ſita, trans Araxem fluvium eregione Iſſedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis eſſe dicant. Araxes Iſtro major & idem minor eſſe memoratur: & in eo frequentes inſulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æſtate veſci radicibus quibuſlibet quas ipſi evellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem veſcantur. Ab illis inventas etiam eſſe arbores talem fructum ferentes, qui jactus ab illis in ignem quem turmatim collecti accenderint, odore ſuo eos circumquaque conſidentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum cantandumque conſurgant. Atque hæc fertur eorum eſſe vivendi conſuetudo. Araxes porro fluvius à Mantienis quidem, unde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit rivos) fluit, ſed per quadraginta ora prorumpens, quæ, uno excepto, in paludes eluviesque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis vectitent piſcibus, & pro veſtibus utantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caſpium, quod mare per ſeſe eſt, nec ullo cum alio commiſcetur. Nam & illud quod Græci omne pernavigant, & id quod extra columnas eſt, Atlanticum dictum & rubrum, idem eſt mare. Caſpium vero eſt alterum, ac per ſeipſum, longitudinis quindecim dierum, curſui navis quæ remis utatur: latitudinis, ubi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo præ-

CC CCI CCII CCIII

ϯ Mantinenſium.

---

1 Sed & in aliqua Cypri parte ſimil. 2 Tribus. 3 *Legit* σείσσος, *quum* σῶζε *vera ſit ſcriptura. id eſt,* incernunt per lineam.

tentum

tentum monte, cujus cum maxima vastitas tum summa eſt altitudo, multaſque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agreſti materia victitantes: ubi arborum frondes [1] iis quæ ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe. quibus contuſis & aqua dilutis illi animalia in ſuis veſtibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, ſed perinde ac ſi ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, ſicuti pecorum, in pro-
CCIV patulo eſſe. Et hujus quidem maris quod Caſpium vocatur, partem quæ ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque ſolem, planities excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiem non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis ſolicitatus incitatuſque cauſis. Primum ſua genitura, quod videbatur majus quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitate qua fuerat uſus adverſus hoſtes. quamcunque enim gentem Cyrus invaſerat, ea gens nullo pacto poterat
CCV evadere. ¶ Erat autem Maſſagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in conjugium petendam Cyrus miſit verbo duntaxat, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non ſe in conjugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus non procederet, progreſſus uſque ad Araxem, aperte infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, factiſque navibus tur-
CCVI res deſuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui diceret, Rex Medorum deſine incumbere in quæ incumbis, neſcius an iſta quæ conſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, apud tuos ipſius regna, & nos ſine finium quorum ſumus principes, eſſe. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod ſi tantopere affectas laceſſere Maſſagetas, fer quam ſuſtines ærumnam. Sed deſiſte jungere fluvium: à quo nobis tridui itinere digreſſis, trajicito in noſtram regionem: aut, ſi mavis, nos excipere in veſtram: tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audivit, accitis Perſarum primoribus coa-

τείνει, "ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθει μέγιστος, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατος. ἔθνεα δ' ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ μὲν πολλὰ, πάντα δὴ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ ῥαμίσσοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τιλὼ ἐσθῆτα ἐγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα ἐκ ὀπλωίεως, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, καταπερ οἰ υφαντηθέντα ἀρχήν· μίξιν τε τούτων τῷ ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, καταπερ τοῖσι προβάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου ἐκ ἐλαχίστῳ μοίρῃ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔχων προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐπετρέποντα ἦεν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέονι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ὅκου γὰρ ἐπέσχε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν. Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῷ Μασσαγετέων βασίλεια Τόμυρις οἱ ἦν ὄνομα. ταύτῃ πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἑῷ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σοφίσασα ἐκ αὐτῷ μὲν μνώμενον, ἀλλὰ τιλὼ Μασσαγετέων βασιλήϊην, ἀπεῖπατο τιλὼ πρόσοδον. Κῦρος δὲ μὴ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ ἐπροσεχώρεε, ἐλάσας ὅτι τὸν Ἀράξεα, ἐπιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατιῇ, γεφύρας τε ζευγνύων ὅπῃ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ὅπῃ πλοίων τῷ ἁρμοσομένων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέοντο. Ἐχοντι δὲ οἱ τούτων τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴτι ἐς χαρὸν ἔσαι ταῦτα" τελεόμενα. παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῷ σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχου ὁρέων ἄρχοντας τῷπερ ἄρχομεν. ἐκὼν ἐνθελήσεις ταῦτα ποιῆσαι τησίδε χρεώσας, ἀλλὰ" πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἰσχύος εἶναι σὺ ὦν εἰ μεγάλως προθύμεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μάχεσθαι μὲν, τὸν ἔχεις ζυγὸν τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δ' ἡμέας βέλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τιλὼ ὑμετέρῳ, σὺ τοῦτο τοῦτο ποίεε. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

[1] *Græca verba ſuſpecta hic ſunt.* [2] Hanc Cyrus per quoſdam quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, uxorem ſibi habere volens. At Tomyris ubi non ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animadvertit, acceſſ. &c. [3] Quid? admonitionibus his uti noles & omnia quieti antepones? Atqui, ſi tanto laceſſendi Maſſagetas deſiderio teneris, agedum omitte quem fers in conſternendo pontibus fluvio laborem & nobis trid.

53 ἐὸν ὀρ. καὶ πλ. μέγιστον, καὶ μ. ὑ. ψηλότατον.

τελεύ. μενα.

πάντων

τότως, ἐς μέσον σφι προτιθεὶς τὸ πρῆγμα συμβουλεύομενος. ὑπὲρ δὲ τῆς τοιῦτο εἰ γνώμας σωεξέπιτο Λυδῶν, κελεύοντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τῷ γνώμῃ τοιούτῳ Κροίσου, ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ, λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ τὸ πρότερόν τοι, ἐπεὶ μὲ Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκῳ τῷ σῷ, τῇ δυνάμιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα τὰ ἐμὰ ἀχάρισται, μαθήματα γεγόνασι. εἰ μὲν ἀθανάτους σε δοκέεις ἄγειν, καὶ στρατὸν τοιοῦτον ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαινέσθαι· εἰ δ' ἐπιγινώσκεις ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ὁκέτερον πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τὰ ἀνθρωπήϊα ἐστὶ πρήγματα. περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς δυστυχέειν. τοῦδε ὦν γνώμιον ἔχω τοῦ τῷ προκειμένῳ πρήγματι. τὰ ἔμπαλιν ἢ ἔστι. οἱ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τις ἔνι κίνδυνος ἔνι, ἐόντες μὲ, νικήσαντες πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, ἐς τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, ἐνικᾶς τοσοῦτον, ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔπειτα φεύγοντας. τοιοῦτο γὰρ ἀντιδώσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιωμένους. ἐλᾶς ἰδὼν τ' ἀρχὴν τὴν Τομύριδος. χωρεόντων τε τῶν ἀπιγμένων, αἰχρόν τι καὶ ἄναγκες, τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ ἐξανῆκα ἐπισχεῖν καὶ μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, διαβάντα περελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ πειρᾶσθαι, πειρῶντας ἐκείνων ἐπεξίεναι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀλαζόνων τε Πέρσικῶν ἀπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφειδίως πολλὰ κρεηκόπτειν, καὶ σκευάζειν, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκράτου, καὶ σιτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, καταλειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυέστατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν ὀπίσω πρὸς τὸν ποταμόν. ἐμοὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμαρτεῖν, κείνοι ἰδόντες ἄλαστα πολλὰ, τρέψονται τε πρὸς ἡμέας, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. Γνώμας μὲν αὖ-

ἀχάρι-στα,

ὅδε τις

Tomyridi

dicisque, in medium rem proponit, consulens utrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem convenere sententiæ, jubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Cræsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis. Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero errati in tua domo, id omne me pro viribus aversurum. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris immortalis, & ejusmodi exercitui præesse, nihil est opus ut meam tibi dicam sententiam: sin vero te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoque de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas provincias adorientur. Victor autem tu non adeo multum vincis quàm multum si trajiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [1] Hoc enim pro illo substituito consilium, [2] ut victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atque intolerabile, Cyrum, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, trajectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [3] ita faciendo, dare operam ut illos superemus. Namque, ut ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea convertent: unde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæc quidem [4] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Cræsique probata sententia, indixit

CCVII

CCVIII

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illas, si victrices, adoriturus tuas provincias*, fore ut victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita ut *dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen-

Tomyridi ut retrocederet, utpote ſe adverſus illam trajecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpoſponderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Croeſum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua adverſus Maſſagetas trajectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eoſque remiſit in Perſidem, ipſe cum
CCIX copiis ſuis flumen trajecit. Tranſmiſſo Araxe ubi non advenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, 1 Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quod non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum 2 intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc 3 unde proculdubio noverim, per me noſcas licet. Dii mihi, quod mei curam gerunt, quæcunque eventura ſunt, oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo 4 nulla tergiverſatio eſt quin ab illo mihi tendantur inſidiæ, Quapropter tu quamprimum in Perſidem revertere: facitoque ut quum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam
CCX dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus eſt, ſcilicet quod ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. Ad dæmon ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & ejus regnum ad Darium eſſe perventurum. Reſpondens illi Hyſtaſpes, Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam vir genere Perſes, tibi moliatur inſidias: quod ſiquis ſit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Perſas ex ſervis liberos, ex ſubditis, aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſiqua tibi viſio filium meum indicat rebus novis contra te ſtudere, ego tibi eum 5 exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes trajecto Araxe in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium cuſtoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ Ἀμβησομένῳ ἐπ' ἐκείνην. ἢν μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ τὰ πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τοὺς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, * (τῷπερ τὴν βασιληΐην ἐδίδου) καὶ πολλὰ ἐπιτελάμβυός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ δὴ ποιέειν, ὡὶ ἡ διάβασις ἡ ὀπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμβυος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν δοὺς ἐν τῷ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερα τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τοῖσι μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ὑποσκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ὡὶ τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἰκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, (ἦν γὰρ εἰκὲ καὶ ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τὸ ὄψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶ) ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ὑπεβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ὑπερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ δοὺς, εἶδον τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ὑπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας. καὶ τοῖσι μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ὑποσκιάζειν. ἔκων δὴ μηχανὴ ἀπὸ τοῦ ὄψιος ταύτης ὑδεμίη, τὸ μὴ κεῖνον ὑπεβουλεύειν ἐμοί. σὺ τοίνυν τὸ ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιέε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω ὀπίσω, ὡς μοι καλασήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δὴ τοιαῦτα Δαρεῖόν οἱ ὑπεβουλεύκεε, ἔλεγε τάδε· τῷ δ' ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτοῦ μὴ τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἢ ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ παραχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβετο δὴ ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε· Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονὼς, οἵτις τοι ὑπεβουλεύσει· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶ)· ἀντὶ δὲ ἀρχεδοκέων ἀλλων, ἄρχειν ἁπάντων εἰ δέ τις τοι ὄφις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ,τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τοιούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἦιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Ἀρσάκεως

ἢ ἐπαύλεισεν.

1 Arſacis. *nam & vet. cod. pro* ἀρσάμεος *habent* ἀρσάκεος. 2 Apud ſe examinabat: *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum, ſibi ipſi rationem illius viſi reddebat.* 3 Unde certo compererim, 4 Nulla ratione negari poteſt quin *&c.* 5 *Id eſt, Offero. Vel, exhibere paratus ſum.* * Mos erat Regum Babyloniæ & Perſidis, ut aut profecturi in expeditionem, filios reges declararent, aut in expeditionem mitterent cum regio nomine, tanquam deſignatos, ſi contigiſſet ipſum Patrem mori, abſente filio, ne ullus de rege futuro tumultus oriretur. *Scaliger* Prolegom. de Em. Temp.

Κῦρος ὁ περελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τῆς καθαρῆς στρατιῆς ἀπελάσαντος ὀπίσω ὅθι τὸ Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὸ παρκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἑωυτῶν, κληθέντες ἐδαίνυντο. πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομύριδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. Ἡ δὲ, πυνθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπλησε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε ἔπειτα, ὡς τὰ κατόπιν τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκβάσας παῖδος τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' ὑμφχὴ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὧν μοι δὸς τὰ ἐγὼ παραινέσας σοὶ οὐ λαβὲ τὸ λόγον. ἀπόδος μοι τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότεω, ἢ μιν σὲ ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τὰ μὲν ἐπέων τοιῶν ἀνενειχθέντων, ἐς ἓν ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἰνοχόος ἀπῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἐὼν κακῶν, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε ὡς ἐλύθη τε ταχέως, καὶ τὰς χεῖρας ἐκράτησε, διεργάζεται ἑωυτόν· καὶ δὴ ἔφη μιν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾶν. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρείνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ ὦν ἐγὼ πυνθάνομαι αὐτὸς τοῦτο νομίζων. πρῶτα μὲν δὴ λέγεται αὐτοὺς ἀπὸ διστοῦ ἐκατὸν ἀλλήλους τοξεύειν. μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξεπετοξεύθη, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὀκὴ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ ἐδετέρους ἐνθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται τῷ πλείονι γενέατο. ἦ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτοῦ στρατιῆς ταύτη διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ὁ δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐδίζετο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κῦρον νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, ἐνάπηκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τοιάδε, Σὺ μὲν ἐμεῦ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe trajecto progreſſus unius diei iter, quæ Cræſus admonuerat exequitur: relictaque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Maſſagetani exercitus pars, ſeſe defenſantes interimit. Eadem, conſpecto epularum apparatu, poſt adverſariorum cædem, ad epulandum diſcumbit: refertaque cibo ac vino ſoporatur. Perſæ ſupervenientes horum multos occidunt, multoque plures vivos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii ſui caſu, miſſo ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne ſpiritus tollas ex hoc quod actum eſt. Si fructu vitino, quo ipſi diſtenti adeo delipitis ut deſcendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, ſi tali veneno filium meum viciſti, dolo, non prœlio, es ſuperior. Quare meum admitte conſilium, bene tibi conſulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Maſſagetarum partem profligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem juro Maſſagetarum dominum, fore ut ego te, etſi inſatiabilem cruoris, tamen ſatiem. Hæc verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, ubi à vino relaxatus didicit [1] ſe in malo eſſe, exoravit à Cyro ut vinculis ſolveretur. Statimque quum ſolutus eſt ac manuum compos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, contractis ſuis copiis ita conſſixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtam fuiſſe accipio: Primum utroſque ſpatio inter ſe diſtantes, ſagittas miſiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lanceis pugionibuſque [2] fuiſſe conſertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere volentibus: ad extremum Maſſagetas ſuperiores extitiſſe: ibique cum permagnam exercitus Perſici partem tum vero Cyrum ipſum occubuiſſe, quum unum de triginta omnino regnaſſet annos. Cujus cadaver inter cæſorum Perſarum ſtragem Tomyris perquiſitum quum inveniſſet, caput in utrem demiſit quem humano cruore compleverat: mortuoque inſultans inquit, Tu quidem meum viventis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

[1] In quod malum incidiſſet. *Vel, Quantum malum ſibi accidiſſet.* [2] Manus conſeruiſſe.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quum multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est.

CCXV ¶ Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur, 1 & pedibus. utroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, 2 *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur namque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. 3 Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorsus utentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia,

CCXVI ferri tamen atque argenti nihil est. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. Siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed ubi quis admodum senuit, convenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, ubi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluvius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. 4 Hic autem eis mos sacrificandi, ut deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα τὸν ἐμόν, ἐλὼν δόλῳ. σὲ δ' ἐγὼ, καθάπερ ἠπείλησα, αἵματι θρέψω. ταῦτα μὲν δὴ κατὰ τὸν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὁ δέ μοι ὁ πιθανώτατος ἱκνέεται. Μασσαγέται, ἱππεύουσί τε ὁμοίως τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ διαγὴν ἔχουσι. ἱππόται δέ εἰσι καὶ ἀνιπποι ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι. καὶ τόξοισί τε καὶ αἰχμῇσι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ τε καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἀρδεῖς καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὔτως τὴν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὸ στέρνα, χαλκέοις θώρηξι περιβάλλυσι. τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετός. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ δὴ κοιναὶ χρέωνται. ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἂν θυμώσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀπικρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. τέρμα δὲ ἥλικίης σφι πρόκειται· ἄλλος μὲν ὅταν εἰς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται, οἱ προσήκοντες οἱ πάντες συνελθόντες θύσι μὲν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατδαισέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὁλοιώτατα σφι νενόμισται. τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα οὐκ ἔρσα σιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι πρότερον δὲ ἐόντα, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώοντα καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοι σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ πορίζονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῇ θυσίῃ τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

1 Et absque equis. 2 *Alii sagarin securis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium ut deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro θνητῶν.*

56

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ ὑπογραφομένη ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber ſecundus, qui inſcribitur EUTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρυ, παρέλαβε τὸν βασιληίου Καμβύσης, Κύρυ ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περῆκε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέειν. ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρυ Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἅλλυς τε ἐπαγαλεὼν τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐπεκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γινέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρότερους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδυνάστο πυνθανόμενος πόρον ἐξευρεῖν οἵ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐτύγχανον διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφὴν τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν σταγὼν δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι, αὐτὰ καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάντα δὲ τοῦ γάλακτος, πάντα ἀναπρήσαντος. ταῦτα δ' ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τοῦτο μὲν ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τοῦ ποιμένος πρήσσοντος, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βέκος ἐφώνεον, ὀρεγόμενα τὰς χεῖρας.

TYRO vita functo, regnum ſuſcepit CAMBYSES, ejus & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipſe proſequutus eſt, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu proſequi præcepit. His parentibus ortus 1 Cambyſes, quum Iones & Æoles pro hereditariis ſuis ſervis haberet, adverſus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Egyptii autem, priuſquam apud eos regnaret PSAMMETICHUS, omnium hominum ſe primos extitiſſe arbitrabantur: verum Pſammeticho regnum adepto, quum inceſſiſſet cupido noſcendi quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam ſe priores extitiſſe, ſe vero quam cæteros. Enimvero Pſammetichus, quum ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, 2 nullum exitum invenire poſſet, hujuſmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum: jubens *videlicet* neminem coram eis vocem ullam edere, ſed in deſerta caſa ambos ſeorſum collocari, 3 eiſdemque in tempore capras adduci: ubi autem lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat jubebatque 4 Pſammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, ubi inarticulate vagire deſiſſent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, paſtori qui hæc adminiſtrabat, aperienti januam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyſes, Iones quidem & Æoles pro paternis ſervis habebat, ſed adverſus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire poſſet, 3 Eiſdemque certis temporibus capr. 4 *Valla ita verterat*, Jubebatque Pſammet. quòd cuperet ex pueris, ubi inarticulate vagire deſiſterent, audire: *itgens ἣν τινὰ φωνὴν, pro ἥντινα φωνήν.*

Quod pri-

Quod primo audiens paſtor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obſervanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, juſſus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas ſic panem appellare. 1 Tali negotio argumentati, Phrygas ſe priores extitiſſe Ægyptii conceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres quarum linguas præcidiſſet. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audivi ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipſarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id eſt Solis urbem*, me contuli, animo cognoſcendi nunquid conſentanea dicturi eſſent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum eſſe ſolertiſſimi. 2 Atque ex iis narrationibus, quæ ad rem divinam pertinentia audivi, ea non libenter enunciaverim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines idem ſentire de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

III

IV 3 ¶ QUÆ autem humanarum rerum ſunt, hæc ita referebant inter ſe conſtare: Omnium hominum primos Ægyptios annum comperiſſe, 4 diſtinguentes eum in duodecim temporum menſes. Et hæc comperiſſe ex aſtris: qui eo prudentius (ut mihi videtur) 5 hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem menſem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menſes taxant, adjiciunt quotannis quinos dies. unde eis ratio circuli temporum conſtat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in uſu habuiſſe, & ab illis Græcos fuiſſe mutuatos. Item primos diis & aras & ſimulacra & delubra ſtatuiſſe: quinetiam animalia in ſaxis ſculpſiſſe: 6 quarum rerum pleraque ita effecta opere demonſtrabant. Præterea primum mortalium regnaſſe Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσυχος ἐπὶ τῷ ποιμένι· ὡς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἐπὶ τούτου τὸ ἔπος, ἔτυχε δὴ σημήνας τῷ βασιλέϊ, ἄγεσθαι τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τοῦ ἑωυτοῦ. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βέκκος τι καλέουσι. πυνθανόμενος δέ, εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ καθμησάμενοι πράγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους ἑωυτῶν. Ὧδε μὲν ἠκούσθη παρὰ ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἥκουσι. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τοὺς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκλαμών, τὴν διαίταν ἔτυχε ἐποιήσατο παρὰ ποιμένι τοιούτῳ παιδίων τοιαῦτα ἔτι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὸν τροφέα παρὰ παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἥκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐστειλόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιμώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα πρὸς ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, ἐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μοῦνον νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ἐκεῖνο τοῦ λόγου ἀναγκαζόμενος ἐπιμνήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πράγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν τε ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διασημήνας τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ πολλῷ σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν ἅπαξ τοῦ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους μῆνας τοὺς δυώδεκα μείους, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ περιίων, περιγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τούτων μὲν νυν τὰ πλέω ἔρξω ἐδήλωσα ὅτι γνώμῃ. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

κεκλ

ιε. Ἡφ. τοῦ ἐν

παίδων

ἐξαναγκαζόμενος

δὲ Αἰγύπτιοι πε-

---

1 Ex hac re conjecturam facientes, Phr. *Vel*, Quum hanc rem examinaſſent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea ſcriptis mandare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines ſcire exiſtimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quæ autem ad res humanas ſpectant, hæc ita communi conſenſu referebant. Omn. 4 Atque illi duodecim tempora diſtribuiſſe. Et hæc comp. 5 Annuum ſpatium exigunt ita diſtinctum. 6 Quæ ita ſe habuiſſe re ipſa comprobant magna ex parte. Præt.

δὴ τύτυ, πλὴν τῦ Θηβαϊκῦ νομῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶ ἕλΘ· καὶ αὐτῆς εἶ εἰδὲν ὑφ-έχον πρὸ τοῦ ἔνερΘε λίμνης τῆς Μύρ-Θ. εὔντων· ἐς τὸν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἔξι ἀνὰ τὸν ποταμόν. Καὶ δέ μοι εὐδόκιον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ τὸν μὴ πεπακύσαντι, ἰδόντι ἔ (ὅς τις γε σωέσιν ἔχει) ὅτι ΑἴγυπΘ. ἐς τὸν Ἕλλωες ναυτιλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπικλητός τι γῆ, καὶ δῶρον τῦ ποταμῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόυ, τῆς περὶ ἐκείνοι εἶδέν ἔτι τιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δ' ἕτερον τοιῦτον. Αἰγύπτυ γὰρ φύσις τῆς χώρης ἔξι τοιήνδε. πρῶτα μὲ περιπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητηρίλιθον, πηλόν τι ἀνοίσεις, καὶ ὀν ἔνδεκα ὀργυίησι ἔσεαι. τῦτο μὲ δὴ ποῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτυ δὴ μῆΚ. τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, τοῖσι ἡμέες διαιρέομεν εἶ Αἴγυπτον ἀπὸ τῦ Πλινθινήτεω κόλπυ μέχρι Σερβωνίδ. λίμνης. παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρ. τείνει. ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυίῃσι μεμετρήκασι τὸν χῶρον· ὅσοι δὲ ἤσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὸν ἔχυσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίμνυ, σχοίνοισι. δυώδεκα γὰρ ὁ μὲν παρασάγγης τετράσταδία· ὁ δὲ σχοῖνος, ἑξήκοντα· μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα σταδία. ὥστε ἂν εἴησαν Αἰγύπτυ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετραχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλι. ἐς τὸν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα ΑἴγυπΘ. ἐῦσα πᾶσα κοπρίη τε καὶ ἄνυδρ. καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὸν Ἡλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆΚ. τῇ ἔξ *Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ πρὸ δυώδεκα θεῶν τῦ βωμῦ φερούσῃ ἔς τε Πίσαν καὶ δὴ τὴν νηὸν τῦ Διὸς τῦ Ὀλυμπίυ. σμικρόν τι ἀλαφρέον εὕροι τις ἂν λογιζόμενΘ. πρὸ ἑβδὸν τεττέων τὸ μὴ ἴσας εἶ), ἐὸ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἔξ Ἀθηναίων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ ἔ) πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληρεῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλι. ἄνω ἰόντι, στεινὴ ἔξ ΑἰγυπΘ. τῇ μὲ γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρ. θαλάσσαι, φέρον ἀπ' ἄρκτυ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τείνον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεομένην θάλασσαν.

τῦ δὲ διάφορον δὲ ἴσας μῆκος εἶναι,

τῦ δὲ ἐς μεσαμβρίης τε καὶ νότυ,

ac ſub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam provinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil eorum quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus navigatur. Atque de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (modo ſit ſolertia præditus) Ægyptum in quam Græci navigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnum hoc ſunt, ad trium uſque dierum navigationem. De qua non jam tale quicquam commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis hujuſcemodi natura eſt: Jam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ navigationis ſpatio, 1 patieris ſenſum cæni, etiam in aqua undecim alta 2 paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtam. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchænorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, uſque ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius uſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſident, metiuntur illam 3 paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multum poſſident, paraſangis: qui plurimum, ſchœnis. Conſtat autem paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundum mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, 4 ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eundo per ſuperiora, iter eſt ejuſdem ſpatii cujus id quod ab Athenis ab ara duodecim deorum fert Piſam & ad delubrum Jovis Olympii: quæ itinera ſiquis computet inveniet parum quiddam differre quo minus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nam viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorum ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab una parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad auſtrum, ſemper ſurſum tendens ad mare quod rubrum vocatur.

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum erues, etiam in aq. 2 Ulnas. *Gr. orgyas.* 3 Ulnis. Gr. *orgyis.* 4 Depreſſa. i. *campeſtris, non montoſa.* * Ἀθηνέων *Æmilius Portus.*

Ibi inſunt

ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons, 1 declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & ejus extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaque ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum navigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus.

IX Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus navigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius & octoginta schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundum quidem mare sunt, (prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginta stadia: à Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam,

X octingenta viginti. Hujus igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (ut & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim urbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiem, ut hæc parva magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimaverunt, dignum est comparari uni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluvii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cum aliorum tum vero Acheloi, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum insularum mare, jam eas media ex parte fecit continen-

XI tem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus ut differendo ostendam.

ἐν τῷ κὴ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἰρηται, τὸ ὄρος. τῇ δ' ὦν τὸ ἑωϋτοῦ ἔσχατον" μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπυθόμην ὁδὸν μηνῶν ἄνω εἶ) τῆς ὁδοῦ ἀπὸ "ἕω τροπὰς ἠελίου. τὸ δὲ πρὸς τὴν "ἕω, λιβανωτοφόρα αὖτε τὰ πέρα τοῦ ἔι). τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· τὸ δὲ πρὸς Λιβύης ἐστὶ Αἰγύπτου ὄρος. "ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψαμμῳ κατειλημμένον, τεταμμένον, τὸν αὐτὸν τρόπον κὴ τὸ Ἀραβίου τὸ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ἐκεῖ πολλῶν χωρίων, ὡς ἔι) Αἰγύπτῳ, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόος εἰσὶ ἐστι, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῷ δὲ ὑρέων τε εἰρημένων τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, σάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶ), τῇ στενότατόν ἐστι, διηκοσίων ὀ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις δύρεα Αἰγυπτίου ἐστί. Τέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη ὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος. εἰνέα ἡμερέων. σάδιοι δὲ τοῦ ὁδοῦ ἑξήκοντα κὴ ὀκτακόσιοι κὴ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς κὴ ὀγδώκοντα ἐόντων. ἔστι συντεθειμένοι σάδιοι Αἰγυπτίου, τὸ μὲν θαλάσσιον, ἤδη μοι κὴ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σαδίων κὴ τεσσαρακισχιλίων· ὅσον δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης "μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι σημανέω. σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι κὴ ἑκατὸν κὴ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι κὴ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατά περ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε ὦν κὴ αὐτῷ μοι εἶ) ἐπίκλητον Αἰγυπτίοισι. τῷ γὰρ ὑρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξύ γ' ἐφαίνετό μοι, εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον κὴ Τευθρανίην, κὴ Ἔφεσόν τε κὴ Μαιάνδρου πεδίον· "ὡς ἔι) σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία περιχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου ἐόντος ἐπλαστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ κὴ ἄλλοι ποταμοὶ ὀλίγοι τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεος, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φεύσεσθαι ἔχω ὀνόματα, κὴ ἄλλων, κὴ ἐκ πάντων Ἀχελῷον· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, κὴ "ἐς ἑλώδεα ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἔπειρον πεποίηκε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτῳ δὲ ὁ πρότερος, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς" καλεομένης, μακρὸς ἔτω δή τι κὴ στενός, ὡς ἔρχομαι φράσων.

μακρότατον,
ἐς ἑλώδεα
ἐς καλ. θαλάσσης,

1 Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

μῆκος

μῆκος μέν, πλόον ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὸν ἐρυθρὸν θάλασσαν, ἡμέρας ἀναισιμοῦνται τεσσερήκοντα, εἰρεσίης χρεωμένῳ· εὖρος δὲ τῇ εὐρυτάτῳ ἐστὶ ὁκόσον τε ἡλίου ἡμέρης πλόος. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ ἐστὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γινεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐς ἐχίονα Αἰθιοπίης· τὸν δ' Ἀραβίου, τὸν ἐρχόμενοι λέξομεν, ἐκ τῆς νοτίης φέρονται ἐπὶ Συρίης· κεδνὸν μέν ἀλλήλοισι συμπεραίνοντας τὰς μυχὰς, ὀλίγην δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης. εἰ ὦν δή ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίου κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χιλιετέων ἐὼν ἐτῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐόντων χιλιάων ἄν κω γε δὴ ἐν τῷ παραμυθεομένῳ χρόνῳ πέρτερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ἐκ ἂν χαλεπὸν κόλπον, καὶ πολλῷ μέζονα ἐπὶ τούτου, ἐόντα ποταμοῦ καὶ ὕτως ἐργατικοῦ; Τὰ μὲν δὴ Αἰγύπτου ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς ὕτω κάρτα δοκέω ἔχειν, ἰδών τε τὸν Αἰγύπτου προχειμένου τῆς ἐχεμφίης γῆς, καὶ ὀστέα τε φαινόμενα δὴ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον· πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, ἔτι τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τοῦ Αἰγύπτου προσεκάλεσε, ἔτι τῇ Λιβύῃ, οὔτε μὰ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγεών τε καὶ καταῤῥηγνυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεστέρην τε καὶ ὑποσπογγοτέρην ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον παρὰ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μυρίου βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἀρδέεσκε Αἰγύπτου τοῦ ἔνερθε Μέμφιος· καὶ Μυρίος οὔκω τοῦτο ἔτεα ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τοῦ ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὰ ἐλάχιστον ὁ ποταμός, ἐκ ὑποβαίνει ἐς τοῦ χώρου. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, λίην ὕτω ἡ χώρη αὕτη καινὴ λόγον ὑπολιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ καλακλύζοντος αὐτοῦ Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando navigationem [1] ex Inacho in amplum æquor, conſumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, ubi ſinus ampliſſimus eſt, dimidiatum diem navigationis. In quo ſinu quotidie reciprocatio aquarum & vadoſum æſtuarium eſt. Porro alium hujuſmodi arbitror ſinum extitiſſe qui in Ægyptum ferretur, à mari ſeptentrionali Æthiopiam verſus tendens: ſicut Arabicus (de quo à me ſermo inſtitutus eſt) ab auſtrino Syriam verſus tendit: qui prope inter ſe ſuos receſſus terminant, exiguo quodam terræ intervallo diremptí. Quod ſi in hunc Arabicum ſinum Nilus velit alveum ſuum convertere, quid prohibebit aſſidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? 2 Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum tranſierunt, ſicubi ſiccanea facta ſunt, nimirum & ſinum ſiccaneum fieri poſſe, etiam multo quam hic eſt majorem, à tanto flumine atque ita operoſo. Itaque quæ de Ægypto à referentibus audivi, ea & ipſe ita habere exiſtimo. quippe quum videam & Ægyptum eſſe exporrectam à terra contigua, & conchylia exiſtere in montibus, ac ſalſuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & ſolum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionem hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ aſſimilem eſſe (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) ſed nigram terram & [3] fragilem habere, utpote limo ex alluvionibus ab Æthiopia flumine devecto. Nam Libyam humum ſcimus magis rubram eſſe, & magis [4] ſubarenaceam: Arabicam vero atque Syriacam, argilloſiorem ac ſuppetroſam. Quinetiam hoc magnum hujus regionis documentum aiebant ſacerdotes, ſub rege Myri fluvium, quoties octo cubitis, dum minimum, influebat, irrigaſſe Ægyptum quæ infra Memphim eſt. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hæc ego à ſacerdotibus audiebam. At nunc, niſi ad ſedecim aut ad quindecim ſaltem cubitos aſcendat fluvius, in regionem non tranſcendit. Quæ regio, ſi proportione in altum ſurgat, & tantundem ad incrementum tendat, non reſtagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptii utique qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eum qui vocatur Delta,

[1] Abeſt ſecundum mare. *Legendum eſt enim ex vet. cod.* μυχῦ, *non* ἰναχοῦ, *ut legit Valla: nec* μάχῃ, *ut in vulg. edit. habetur.* [2] *Hic Græca exempl. mendoſa eſſe videntur.* [3] In rimas fiſſam. [4] Subarenaceam *vocat cui arena ſubeſt: ſuppetroſam (vel potius ſubpetroſam) cui petræ ſubſunt. i. lapides. q. d. petricoſam. i. lapidoſam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρην & ὑποπετρον.

idem

idem paſſuri omni futuro tempore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluvia perfundi, non fluminibus, ut ſuam, dicebant fore ut decepti aliquando magna ſpe, male 1 eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, utpote quibus nihil
XIV aquæ, niſi tantum à Jove, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age, nunc viciſſim dicam quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, ut ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, 2 quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſurituros? ſi neque guſtare ea quæ ab Jove ſunt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Illi nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorum quæ in arvis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluvius ſua ſponte ſuperveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus jacto ſemine ſues immittit, conculcatoque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atque ubi 3 ſuibus ſemen verſaverit,
XV ita demum frumentum percipit. Quod ſi vellemus de Ægypto lonum uti ſententiis, qui ſolum Delta Ægyptum eſſe aiunt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illam ſecundum mare, ad Peluſiacas uſque taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorum urbem, juxta quam ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobum: cætera vero Ægypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtenderemus, hac ratione utentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (ut ipſi dicunt, & mihi videtur) 4 defluxa humus eſt, & quæ nuper (ut ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe? 5 qui ne in puerorum quidem experimento, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neque

πείσειεν τ' ἂν τὸν χρόνον τὸν ἔμπροσθεν Αἰγύπτιοι, τί κῆτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσειν. "πανθανόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐκ πολεμίων ἀρδεῖται, κατὰ λόγον ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδένειαν κῆτε ἐλπίδα μεγάλην, καὶ εἰκῆ " πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ Ζεύς, ἀλλ' ἀνιηρῷ διαχρεώμενος, λιμῷ σφεας οἱ Ἕλληνες αἱρεδήσονται. ὑὸς γὰρ δὴ σφι ἐστὶ ὅδαι. ὑδρηίη ἄλλη ἀπ' ἐκείνης ὁπόσην μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὴ καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ γὰρ δὴ " ἐθελήσει (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἐνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον " παρεχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξήσεται, ἆλλο τί ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γὰρ ὑσθείη σφι ἡ χώρη τὸ ἀπὸ Διός, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' " ἔσται ἀρόρας διαβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ ναύγια ἔστι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται " ὀκοτὸς τις τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ ἔτε ἀρότρῳ ἀναρρηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, ἔτε σκάλλοντες, ἔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι ὐδέν, τῶν ἄλλοι ἄνθρωποι ἐδεῖ λήϊον πονέουσι. ἀλλ' ἐπεάν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος " ἐπανελθὼν ἄρσῃ τοὺς ἀρόρας, ἄρσας δέ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε αὐτῶν ἕκαστος τὸν ἑωυτοῦ ἄρουραν, ἑὸς ἀλλεῖ ἐς αὐλῖνα ὗς. ἐπεὰν δὲ " καὶ ἀπαλῃθῇ τοῖσι ὑσὶ τὸ ἐπιόρμα, τὸ ἀμείλιον τὸ ἀπὸ τούτου μύει. ἀποδινήσαντες δὲ " τοῖσι ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται. Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶσθαι " περὶ Αἰγύπτου, οἵ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἰγύπτου, ἀπὸ Περσέος " καλεομένην σκοπιῆς, λέγοντες τὸ μέχρι θαλάσσης Δαλάσσαν εἶναι " αὐτῆς " αὐλῖνα, μέχρι ταριχείων τῶν Πηλουσιακῶν, τῆδε τετρακόσιοι εἰσὶ σχοῖνοι. τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόμενον ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐλῖνα, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόμενα τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύουσι μὲν ἂν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐὸν πρότερον χώρην. ἤδη γὰρ σφι τό γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί περιεργάζονται δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διαπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπύσουσι. ἀλλ' ὅτε Αἰγυπτίους δοκέω

πυθόμενοι

πεινήσειν.

θέλοι

παρεχομένου χρόνου

ἐκ τῶν

ἔσται ἐς τὰς ἀρ.

ἀνθρώπων τῶν

ἐπελθὼν

κατατατήσῃ τῆς

τῷσι

τὰ περὶ

καλεομένην

αὐτῆς

περιεργάζονται

1 *Recte legit Valla* πεινήσειν (*ut habent vet. cod.*) *non* πεινήσειν. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Jupiter illorum regioni pluet, neque fluvius in arva illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quam omnes alii homines, atque adeo quam cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem* ὑσθείη *pro* γεύσθαι. 3 Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tum demum colligit. Quod ſi &c. *Sunt enim qui* σῖτον ἀποδινῆσαι *id ſignificare hic putent, ut id loco ſit tritura tionis.* 4 Humus eſt alluvie fluvii devecta. 5 Nil ſane neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. &c. *Hujus autem facti meminit libro eodem ſupra.*

ἄμμα-

ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ἔσω Ἰώνων καλεομένῳ
χωρέειν, αἰεί τε εἶναι ἔπειτα ἐν τῷ ἀνθρώπων γένος
ἐγένετο. περιοῦσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς
ἀπολειπομένους αὐτῶν γενέσθαι, πολλοὺς δὲ
τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δὲ ὧν πάλαι αἱ
Θῆβαι Αἰγύπτου ἐκαλέοντο· τῆς τὸ περί-
μετρον ἑπτακόσιοί εἰσι ἐπὶ σταδίοισι καὶ ἑξακι-
χίλιοι. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γι-
νώσκομεν, Ἴωνες ἐκ δὲ φρονέουσι περὶ Αἰ-
γύπτου· εἰ γὰρ ὀρθὴ ἔστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη,
Ἑλλάδας τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ
ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία μέρεα
εἶναι τῶν γαίων πάσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην
καὶ Λιβύην. τέταρτον δὲ οὐδὲ σφέας περιλο-
γίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἔστι
τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. ἐὸν γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος
μὲν ἔστι κατὰ τοῦτο. τὸν λόγον, ὁ τῶν Ἀσίην ἐ-
όντων τῇ Λιβύῃ. τοῦ Δέλτα ἔστι τοῦτο καὶ τὸ
ὀξὺ διῤῥήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ με-
ταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ
τῶν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμαι· ἡμεῖς δὲ ὧδε
καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν
εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην,
κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ
Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. ἔρεσμα δὲ
Ἀσίη καὶ Λιβύη οὐδὲν μοι δοκέει ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ
μὴ τῆς Αἰγυπτίων ἔρυς. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλ-
λήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομίσομεν
Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξαμένην ἀπὸ Κατα-
δούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα δι-
αρέουσι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμέων ἐχόντων
τὸ μὲν δὴ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης. τὸ δὲ, τῆς
Ἀσίης. ὁ δὲ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν
Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον σχίζων,
ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου
πόλιος ῥέει ἓν ἐὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ
ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδούς·
καὶ ἡ μὲν πρὸς νοτόπτερα, καλέεται Πηλού-
σιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην
ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ
δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἔστι ἥδε· ἄνωθεν
φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται.
τὸ δὲ ἀπὸ τούτου σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς
θάλασσαν ἐξίει, οὐ τὸ ἐλαχίστῳ μοίρῃ τοῦ
ὕδατος παρεχόμενος. ταύτη, ὅτε ἔπλωσα ἐπ-
ομαστί. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα ἔστι
δὲ καὶ ἕτερα δύο φάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυ-
τικοῦ ἀπισχιζόντα, φέροντα ἐς θάλασσαν,
τοῖσι ἐπώνυμα κέεται τάδε· τῷ μέν, Σαϊτικὸν
αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον
καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώ-
μῃ ὅτι τοσαύτη ἔστι Αἴγυπτος, ὅσων τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἀμ-
μωνος χρηστήριον νεωστὶ νομισθέν· τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

ἐκαλέοντο.

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitiſſe, ſed ſemper fuiſſe ex quo genus humanum extitit, 1 progreſſuque terræ multos ex eis reliquos fuiſſe, multos aliunde ſubingreſſos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cujus ambitus eſt ſtadiorum ſex millium ac centum viginti. Itaque ſi nos de eis recte ſentimus, Iones non recte ſentiunt de Ægypto: ſin recte Iones ſentiunt, oſtendo neque Græcos neque Iones ſcienter computare: qui aiunt tria membra totam eſſe terram, Europam, Aſiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, ſi non ſit neque Aſiæ, neque Africæ. Nam ſecundum hanc rationem non eſt Nilus qui Aſiam ab Africa diſterminat: qui quum 2 divortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio eſt, Aſiæ & Africæ eſſet. Sed nos Ionum ſententiam miſſam facientes, ita de his dicimus: Ægyptum quidem eam omnem eſſe quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Aſſyriam, quæ ab Aſſyriis. Sed Aſiæ & Africæ ſcimus recta ratione nullum eſſe terminum, niſi terminos Ægyptiorum. Si vero quod Græcis perſuaſum eſt ſequemur, ſentiemus omnem Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina urbe incipit, bifariam dividi, & utrunque cognomen obtinere: aliam enim ejus partem, eſſe Africæ, aliam Aſiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: uno quidem alveo uſque ad Cercaſorum urbem, inde autem tripartito. Et alveus quidem ad auroram vergens, Peluſium oſtium: alter ad veſperam tendens, Canobicum oſtium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis eſt: Delatus per ſuperiora, ad acumen Deltæ pervenit, dehinc medium Delta ſcindens, in mare exit: non minimam huic alveo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum oſtium appellatur. A Sebennytico item duo alia dividuntur oſtia, in mare ferentia, quibus hæc ſunt impoſita nomina, una Saiticum, alteri Mendeſium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicum nominantur, non ſunt nativa oſtia, ſed effoſſa. Huic meæ opinioni, tantam eſſe Ægyptum quantam ratione demonſtravi, teſtimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone eſt redditum: quod ego poſterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

XVI

XVII

XVIII

1 Terraque *fluvii decurſu* accreſcente multos ex eis remanſiſſe, multos item in inferiorem regionem deſcendiſſe. 2 *Plinius ſciſſuram vocat.*

audivi. Nam qui ſunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam verſus, quod ſibi Lydes non Ægyptii viderentur, quodque peroſi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Ægyptiis ſibi eſſe commune. Habitare enim ſe extra Delta, [1] nullumque ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens Ægyptum eſſe eam quam Nilus ſupergreſſus irrigaret: quique infra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe Ægyptios. Hæc illis ita oraculo reſponſa ſunt. XIX ¶ PORRO NILUS ubi inflatus eſt, non modo Delta inundat, verumetiam plagam quæ dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicam: idque utroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cujus fluminis natura neque à ſacerdotibus quippiam, neque ab alio ullo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtivo ſolſtitio, ad centum uſque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita ut per omnem hyemem tenuis eſſe perſeveret ad ſolſtitium rurſus æſtivum. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diverſam cæteris fluviis. Hæc ego noſcendi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium amnium XX nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quum inſignes vellent effici ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus ut illas tantum ſignificem. Earum una ait, ventos eteſias eſſe in cauſa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondum ſpiraverunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina quæcunque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur XXI Nilus. Altera opinio eſt [2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum vero Oceanum orbem terrarum XXII circumfluere. Tertia opinio, ut multo

ἐπ' Δόμλω. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίου οἰκέοντες Αἰγυπτίων τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι δηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδέν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ ὁμιλοῦσι οὐδὲν οἱ ἐθέλειν οὐδὲν ἔξω πάντων σφίσι ἐξεῖναι γενέσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ὑπερχεόμενος ἀρδεῖ· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλησθῇ, οὐ μοῦνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῶν Λιβυκῶν τε λεγομένων χώρων, εἰ δὲ καὶ χωρία τῆς Ἀραβίης σμικρὰ καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦνα ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος περὶ, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷόν τε ἐγένετο θωμάσαι ἐθωμάσθην. περὶ τούτου παρ' αὐτῶν πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πλησθεὶς ἀπὸ τροπέων τῶν θερινῶν ἀρξάμενος, ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον. ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελέει ἐὼν, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τούτων ὦν περὶ, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγένετο θωμάσαι θωμὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἰσορρέων αὐτὸς ὅτευ δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἰσόρρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνου πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ὀνήσιμοι βουλόμενοι νομίσαντες σοφὴν, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρισσὰς ὁδούς. τὴν μὲν δύο τῶν ὁδῶν ἐγὼ ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μέν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλημμύρειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρὴ καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ ὧδέ πως τούτων πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ἔτι ἐστὶ τῶν λελεγμένων, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν εἶναι πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν

---

1 Nec ſe cum illis conſentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

βλεπησάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἐψεύσαται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὸ οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος. ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν τὰ πολλὰ ἔστι ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμά. δεύτερον δέ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος. διατελέει ἐοῦσα. ὅκου δὲ χιόνι πεσοῦσι, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕσεται ἄν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματός μέλανες ἐόντες. ἱκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες διατελέουσι ἐόντες ἐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμαδίους ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσονοῦν ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίης ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἄν τι τούτων οὐδέν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γεγονότων ποιητέων, δοκέω τὸ οὔνομα δόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φέρε διότι μοι δοκέει πλημμυρέειν ὁ Νεῖλος τὸ θέρος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλώσαι, πᾶν εἰρηται· τῆς δὲ ἀγχοτάτω γε χώρης ἔοικε ὁ θεὸς, καὶ κατὰ λόγον τινά, ταύτην εἰκὸς διὰ τῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δὲ ὀλίγον πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε ἀεὶ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθρίης τε ἐούσης καὶ θέρεος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷόνπερ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀποδέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετωτάτοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκρέοντα ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι ἑωυτόν. πρηνόμενος δὲ τοῦ χειμῶνος,

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiens è nivibus liquescentibus manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum evadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex navibus flueret? De qua re multa sane sunt quæ quis conjectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de nivibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super nivem autem quæ accidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret,) tertium hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & milvis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neque enim ego ullum novi fluvium qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarum, quum inveniſſet, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. 1 Totum ut quidem brevissime demonstretur, à me dictum est. Etenim deum hunc, ut cuique terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista afficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cœlo means æstate facere consuevit. ad se enim trahit aquam, attractamque in superna abjicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (ut credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium fluviosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem ejus anni Nilo remittere, sed penes seipsum reversare. Idem, mitigata hyeme,

XXIII XXIV XXV

χειμασίην τῶν τούτων ὑπολείπεσθαι

1 *i. Ac rem certe totam (ut maxima brevitate utar) hisce verbis comprehendi.*

rursus

rurſus in medium cœli regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente utique 1 lacunoſam, magna decurrunt: at æſtate, quum deſtituantur ab imbribus, & à ſole attrahantur, exiliora ſunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à ſole, merito ſolus fluviorum eo tempore fluit multo exilior quam ſolet per æſtatem. Tunc enim peræque attrahitur atque cæteræ aquæ, per hyemem vero ſolus attrahitur. Ita
XXVI ſolem cenſui hujus rei eſſe cauſam. Idem, mea ſententia, autor eſt aëreæ ſiccitatis in ea regione, 2 dum exæquat tranſitum ſuum. Ita ſemper Africæ ſuperiora æſtas obtinet. Quod ſi 3 finium ac cœli ſitus immutaretur, ut ubi nunc aquilo ſitus & hyems, ibi auſtri ſitus eſſet & meridiei: & ubi auſter, illic aquilo collocatus eſſet: ſi hæc ita haberent, profecto ſol 4 amotus è medio cœlo, ſub hyemem & aquilonem mearet ſupra Europam, quemadmodum nunc ſupra Africam: pertranſilienſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in
XXVII Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis valde fervidis nihil reſpirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita ſint quemadmodum & ſunt, & ab initio fuere.
XXVIII ¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum neque Græcorum, neque Aſſyrum, cum quibus in colloquium veni, ſe noſſe profeſſus eſt, præter ſcribam ſacrarum Minervæ pecuniarum apud Ægyptum, in urbe Sai: qui mihi jocari videbatur, affirmans ſe id proculdubio noſſe. Sic autem dicebat, geminos eſſe montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem poſitos urbem Thebaidis, & Elephantinam: quorum uni nomen eſſet Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyſſos, *hoc eſt*, *immenſæ altitudinis*, emanare. cujus aquæ dimidium Ægyptum verſus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam verſus atque auſtrum. Quod autem abyſſi forent fontes, aiebat Pſammetichum Ægypti regem periculum hujus rei feciſſe: qui funibus multorum millium paſſuum connexis, & in fontes demiſſis, tamen ad fundum non deveniſſet. Scriba hic, ſi modo geſta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat πολλέων γὰρ ἀυτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα ἠρώμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τὴν πᾶσαν. τέως ὦν οἱ μὲν, ὁμβρείῃ τε ὕδατος συμμισγομένῃ πολλῇ αὐλοῖσι, (ἅτε νομῆς τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τῇ δὲ θέρεος τήν τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. οὗτος δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τὸν τὸν χρόνον εἰκότως αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τῷ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετ' πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πλέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα. τοῦτο αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ὢν οὗτος οὕτω καὶ γνώμῃ τῇ ἐμῇ, καὶ τὸν πέρα ξηρὸν [a] ταύτῃ εἶναι, ζαγκαίων τῶν διέξοδον αὐτῷ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρεος αἰεὶ κατέχει. ἐὸν δὲ ἡ γαῖα ἥλιον τῶν ὀρέων καὶ τῶν ἐρανῶν, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἐλαύνει, ταύτῃ μὲν τῷ νότῳ ἴσῃ ἡ γαῖα, καὶ τῆς μεταβολῆς, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ θέρεος ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἦιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατὰπερ νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δὲ μιν ζαμὰ πάσης Εὐρώπης, (ἔλπομαι) ποιέειν ἂν τὸν Ἴστρον τάπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τῷδε ἔχω γνώμῃ, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἔστι ὦδέν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχῆθεν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς ὅτι Αἰγυπτίων, ὅτε Λιβύων, ὅτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, ὡδεῖς οὐκ ἐπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σάι πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. ἔστι δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ μέμφιος τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. ἐνόμαται δὲ εἶναι τοῖσι ἄρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὦν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπὶ Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπὶ Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ ἀνδρῶν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι

1 Torrentibus abundantem. 2 *Videtur aliter legiſſe quam Stanleius.* 3 Gr. ὡρέων. *ſunt autem ὧραι ſtata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem ſequutus eſſe.* 4 Expulſus è medio cœlo ab hyeme & aquilone,

(ὡς ἐμὲ καταγνοίειν) δίνας τινὰς ταύτῃ εἶσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιῤῥοίλυ. οἷα ὑπ' ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι ἔρεσι, μὴ δυνάσθαι κατιεμένῳ καὶ ἀπιεμένῳ ἐς βυσσὸν ἰέναι. Ἄλλυ δ' οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμυν πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μοῦνον ἄλλο ὅτι μακρότατον ἐπυθόμυν, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀνάντης ὅδε χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον ἀμφοτέρωθεν, καταπέρ βοῦν, πορεύεσθαι· λυθὲν δὲ ἀπορράγῃ τὸ πλοῖον, ἴξεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥοῦ. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔστι ὅτε ἡμέρας τεσσερας πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτῃ, καταπέρ ὁ Μαίανδρος, ὅδε ὁ Νεῖλος. χοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι ἔτυι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιῤῥέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ὅδε. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθιοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιοικέουσι Αἰθιοπες νομάδες. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νεῖλον τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων πεντήκοντα ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν ἐκ οἷά τε ὅδε πλέειν. διεξελθὼν δὲ τὴν τεσσεράκοντα ἡμέρησι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ὅδε Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ Διόνυσον μοῦνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπὰν σφέας ὁ θεὸς ἐξάγῃ κελεύῃ ἀφ' ἑκάστου· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν οἷσπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ὅδε· Ἄσμαχ. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλέϊ. ἀπέστησαν δὲ αὐτοὶ τῶν περ καὶ οἵδε μετὰ Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθιοπας τούτους, διὰ αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι·

ut ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, unde nequeat funis ad explorandum demissus pervenire in fundum. Aliud ab ullo quoquam audire non potui: 1 nisi (quum ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam usque urbem profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic jam inquirendo accepi: eum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum acclivem, ubi necesse sit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: &, si funis abrumpatur, abire navigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum navigatione: esseque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modum navigare oportet, & postea 2 pervenire planum in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper jam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. 3 Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subvectus, pervenias in alveum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ navigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subveheris, dum venias in oppidum magnum nomine Meroen, quæ fertur aliarum urbium esse metropolis. Cujus incolæ solos deorum colunt Jovem & Liberum, eosque magnopere venerantur. Jovi etiam constituerunt oraculum, cujus responsis, posteaquam jubentur, & quocunque jubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe, intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina pervenitur navigando, pervenies ad Automolos, *id est*, *transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad urbem Elephantinam & ad Daphnas Pelusias adversus Æthiopes,

XXIX

XXX

63

Ἀχάμ.

1 Sed quicquid præterea audivi, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem usque urbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id est hujusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina urbe in superiora tendenti acclivis est locus, adeo ut necesse &c. 2 Pervenies. *Sic & sequentia per indicativum, non infinitivum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii adverſus Arabes & Syros, alii ad Maream adverſus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum ſub rege Pſammetticho erant, ita mea ætate Perſarum præſidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Perſæ excubias agunt.) Quum igitur triennium in præſidio fuiſſent Ægyptii, neque illinc ab aliquo dimitterentur, communi uſi conſilio, à Pſammetticho ad Æthiopiam ſibi tranſeundum putaverunt. Quos, re audita, Pſammetichus inſequutus, ubi eſt aſſequutus, multis verbis obſecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoreſque deſerere. Ibi quidam illorum fertur oſtenſo veretro dixiſſe, ubicunque id eſſet, ſibi uxores & liberos fore. Hi poſteaquam in Æthiopiam profecti ſunt, ſeſe Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus eſt. Erant ei nonnulli Æthiopum adverſarii, quorum terram eripientes iſtos juſſit incolere. Æthiopes, his colonis inter ſe collocatis, facti ſunt manſuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur menſium partim navigationem, partim iter, cognoſcitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menſes in ſumma reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab heſpero & occaſu: dehinc quod ſit, nemo poteſt pro comperto narrare. eſt enim deſerta præ fervore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibuſdam Cyrenæis, qui ſe ad Ammonis oraculum iſſe commemorarent, colloquutoſque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis ſermonibus deveniſſe in confabulationem de Nilo, cujus nemo noſceret fontes: Etearchumque narraſſe, aliquando quoſdam ad ſe veniſſe Naſamonas, quæ gens ſit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad auroram, 1 non multum ſupra Syrtim. Eos, quum veniſſent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ deſertis, retuliſſe, apud ſe fuiſſe quoſdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleviſſent, cum alia ſupervacua fuiſſe machinatos, tum vero ex ſeſe quinque ſortitos ad inſpiciundas Libyæ ſolitudines, & ſiquid amplius cernerent quam ii qui longiſſima inſpexiſſent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Lybium permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere uſque ad promontorium Soloentem, quod Libyam terminat,

XXXI

XXXII

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἔτι ἐμεῦ καὶ Περσέων νῦν ταυτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε ἐς τὴν φρουρήν· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἤισαν ἐς Αἰθιοπίαν. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρώους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι σὺν θεοῖσι καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. ὅτε δὲ ἐπεὶ τε ἐς Αἰθιοπίαν ἀπίκοντο, δίδοσι σφέας αὐτὸς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῷ Αἰθιόπων· τούτους σκέλδε ἐξελόντας, τοῦ σκείνων γῆ οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἥδεα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόος καὶ ὁδῷ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥοὺ μάλος. ὅτι δὲ συμβαλλομένῳ μιῶνες δυσκοίνεαι ἀναγκαιμένῳ, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τάδε μοι ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνίου χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καί κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτὲ παρ' αὐτοὺς Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δ' ἔθνος τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τοῦ Σύρτιν τε καὶ τοῦ πρὸς νῶ χώρου τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι ὧδε σφίσι ἡμέας ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστὰς· τοὺς ἄλλά τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσά, καὶ δὴ καὶ ἀπικληρώσαι πέντε ἑωυτῶν, ὀφομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μαλακώτατα ἰδομένων. τῆς μὲν Λιβύης τὰ μὲν πρὸς τοῦ βορηίου θαλάσσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

1 Non longe penetrando, *vel, progrediendo.* Eos, q.

πλὴν ὅσων Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ὅση Θαλάσσαν
64 κατοικόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε ἠπειρώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ γὰρ κατύπερθε τῆς ἠπειρώδεος, φάρμακόν τε ἐστι, καὶ ἄνυδρον δεινῶς, καὶ ἔρημον πάντων. ἐπεὶ ὦν τὰς νενίκας ἀπεπέμψαμεν ἐκεῖνοι τῆς ἡλίκιαν, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι δὲ ἐξηρτυμένους, ἵνα καὶ παρῶσι μέχρι τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν ἠπειρώδεα ἀπικέσθαι. ὀκ δὲ παύσασθαι, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθοῦσι δὲ χωρέουσι πολλὸν φάραγγα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα. καὶ σφέας προσελθόντας, ἅπτεσθαι τῷ ἐπιόντος δὴ τὸ δενδρέων καρπῷ. ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μειζέων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ ἔτέ τι ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, ἔπι τοὺς ἄγοντας τε Νασαμώνων. ἄγειν τε αὐτοὺς δι' ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. ῥέειν δὲ τὰ πόλιν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος. ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπικνεομένους τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς ἔτι ἀπικνέσθαι ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ ποταμὸν τοῦτον τὰ παραῤῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὰ Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τοῦ ἴσου μέτρων ὁρμᾶσθαι. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πύρρηνης πόλιος, ῥέει μέσην χίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακληίων στηλέων, ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὰ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἀντία, πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰσσηνοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. οὐδεὶς δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων ἔδρις ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. οὐδὲ δὲ τὰ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦται λοιπὸν ἐξικέσθαι, εἰρήσεται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τὰ ἀρείους Κιλικίης μαλιστά κη ἀντίη κέεται· ὀνδεύτερον δέ, ἐς Σινώπην τὰ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθέα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν

praeter id demum quod aut Graeci obtineant, aut Phoenices: ac supra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari: at quae ulteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos juvenes ab aequalibus dimissos, aqua atque cibariis probe instructos, primum per regionem hominibus habitatam perrexisse: hanc permensos, in illam à feris habitatam perveniisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratoque multo spatio fabulosi loci pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad easque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum supervenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerent, ut nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductosque fuisse per maximas paludes: atque illas transgressos perveniisse in urbem in qua universi forent aequali statura illis qui adduxissent, colore nigro. Eam urbem praeterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solem fluens, in quo conspicerentur crocodili. Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi commemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamones (ut Cyrenaei referebant) revertisse, & eos homines ad quos illi perveniissent, omnes esse [1] praestigiatores. Flumen autem quod praeterfluebat, & Etearchus conjectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediam secat: & (ut ego ex apertis ignota conjecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque urbe Pyrene (Celtae autem sunt extra cippos Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium ultimi) mediam Europam scindit: totamque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. [2] Et Ister (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, utpote Libya per quam fluit, deserta. De ejus fluxu, quam potuit longissime repetendo narrari, dictum est. exit autem in Aegyptum. Porro Aegyptus montanae Ciliciae fere opposita est. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti

XXXIII

XXXIV

Impostores, *vel praestigiatores*. [2] Verum Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

exad-

ex adverso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum
XXXV sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cœlo eorum & flumine diversam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diversa constituerunt & instituta & jura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris bajulant. Fœminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto. fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ ulla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint,
XXXVI summa necessitas est. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. 1 Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægypti cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis 2 victitare iis quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. 3 Conspersionem pedibus, lutum manibus 4 subigunt. Virilia, alii talia relinquunt qualia natura sunt, præter eos quæ rb istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, fœminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrum manum ferentes, Ægyptii à dextro in sinistrum: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Literis bifariis utuntur, quarum unas, sacras
XXXVII vocant, populares alteras. ¶ In deos

ἀντίη κέεται. ὕστω τ' Νεῖλος δυκέων ἀλφὶ πάσης τῆς Λιβύης διεξιάσας ἐξισοῦται τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δ' ἐπὶ Αἰγύπτου μνημονέων τ' λόγον, ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ ἀέρι τῷ κατ' σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐμπαλὶν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐσήκαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι οἱ δ' ἄνδρες, κατ' οἴκους ἥμενοι, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κερκίδα ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δέ, κάτω. καὶ ἄρχθαι οἱ μὲν ἄνδρες ἔπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἔπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαὶ, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. συμφορὴν χρέων ἔνερθε ἐν τοῖσι οἰκίοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὑπολέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀπορρήτῳ ἔξι ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱερῆας γυναῖκα μὲν οὐδεμίην ἔστε ἔρσενος οὐδὲν, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τὰς τοκέας τοῖσι μὲν παρὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τοῦ ἄλλου τοῦ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ὧν Αἰγύπτῳ δ' ἐπιμελέονται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κωδεῖ κακῶσθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα εὐκνέεσθαι· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὐξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῦ χνοῦ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διαίτα ἐπικέεται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ διαίτα ἔζυγται. ἀπὸ πυρέων καὶ κοιλιέων οὐ μὲν ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιδυμένῳ ἀπὸ τούτων τὸ ζόλιον ὄνειδος μέγιστον ἔζυγται· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σαῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὸ κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα οὐ μὲν ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, σπεύδουσι ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῷ μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῷ δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τοῦ ἱστοῦ τὰς κερκίδας καὶ τὰς κρόκας οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν πυκάζουσι, Αἰγύπτιοι δ', ἔσωθεν.

γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δ', ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν ἀνταῖα, ἱερὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέονται. Θεο-

1 Apud alios homines more receptum est ut in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere quum aliquoi antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortasse autem intelligit lutum ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὄ τι ᾽Αιγυπτίων ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκείων ποτηρίων πίνουσι, ἀλλασσόμενοι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· ἐκ ὁ μέν, ὁ δ᾽ ἕτερος, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὄ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, δὴ ἐπιμελέως τοῦτο μάλιστα. περιτάμνονται ὄ αἰδοῖα εὐτομώτατοι, καθαριότητι ἕνεκεν· περιμάσσεται καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέσι. οἱ ὄ ἱρέες ξυρέονται πᾶν τὸ σῶμα ἀλλ᾽ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθείρ, μή τί τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα ὄ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται ὄ δὶς τ᾽ ἡμέρης ἐκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἐκάστης νυκτός. ἄλλαί τε θρησκηίαι μυρίαι ὑπάρχουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι ὄ καὶ ἀγαθά οὐκ ὀλίγα. * ἔτεϊ τι γὰρ τοὺς οἰκηίων τελέουσι, οὔτε δαπανέονται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι βρέχεται ἱερὰ προτίμησις. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων ὄ ἕ σφι ἔξεστι πάσαιος. κυάμους ὄ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γηγομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἑψιντες ἐσθίουσι. οἱ ὄ δὴ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἑνὸς ὄ ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τότε ὁ τοῦτο ἀντικατίσταται. τοῦ ὄ βοὸς τὸν ἕρσενα, τὸν Ἔπαφον εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τέλεα λῶ καὶ μέλαν ἴδηται ἑπτοῦσαν μέλαιναν, ἢ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζεται ὄ ταῦτα ὑπὸ τοῦτο τεταγμένου τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τὸ κλιτὸν καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τὰ περκειμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατοπτεύει ὄ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. λῶ ὄ τοὺς τούτων πάντων ἢ καθαροὺς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἔπειτα γλῶ σημαντηίδα ὑπιπλάσας, ὑπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ ὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον ὄ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ὑπόκειται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κλῶν τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κλῆνον πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὶ καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ᾽ αὐτῷ οἶνον κεῖ τὲ ἱρηίῳ ὑπαστείσαντες, καὶ ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες ὄ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τῷ κλήνει δείρουσι· κεφαλὴν δ᾽ ἐκείνου πολλὰ ** καταρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἦν ἡ ἀγορὴ, καὶ

supramodum supraque omnes homines religiosi sunt, talibus moribus utentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed universi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus eradunt, ne quis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur, Iidem vestem tantummodo lineam, calceos 1 papyraceos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lavantur quotidie frigida, interdiu 2 ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias (prope dixerim infinitas) exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed eorum singulis quotidie 3 cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum serunt, nec eas quæ provenerint, aut 4 crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. ubi quis defunctus est, filius ejus subrogatur. Boves mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant, Si pilum in eo nigrum vel unum viderint, nequaquam mundum censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam, pœna morte sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde 5 supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo invocato, eam mactant: 6 mactatæ caput asportant in forum, si nundinæ sint, & 66

τοῖσι δὲ καταρησάμενοι.

1 Byblinos. 2 Eis. *bis, non tris.* 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam, 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, & —— * Vide Diodorum Sicul. & quæ Pererius annotavit ad Genes. cap. 47. v. 22, 26. de immunitate Sacerdotum Ægypt.

eis Græci

cis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumen abjiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, ut ſiquid mali aut ipſis immolantibus aut univerſæ Ægypto futurum ſit, id in caput hoc convertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus templis utuntur: Atque ex hoc ritu fit ut nemo Ægyptiorum de capite ullius animantis
XL deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quam igitur deam maximam eſſe cenſeant, & cui maximum feſtum celebrent, jam nunc dicam. Poſteaquam jejunaverunt pridie feſti, 1 atque obdormierunt, bovem immolant, eumque corio exuunt, & alvo tota vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armoſque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus ſtipant panibus puris & melle, & uva paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Ubi hæc infarſerunt, adolent, multum vini oleique infundentes: jejuni tamen priuſquam ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes 2 verberantur. Poſteaquam vapulaverunt, dapes ex ſacrificii
XLI reliquiis proponuntur. Boves mares eoſdemque mundos, ac vitulos univerſi Ægyptii immolant: at fœminas eis immolare non licet, utpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus quemadmodum Io Græci deſcribunt. Boveſque fœminas omnes itidem Ægyptii venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os ſuaviaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius uteretur, aut pura bovis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boves qui demortui ſunt hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abjiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, uno aut altero cornu extante, ſigni gratia. Ubi computruerunt, & ſtatum tempus advenit, præſto eſt ad ſingulas urbes navis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habetque novem ſchœnorum ambitum. In qua cum aliæ ſunt frequentes urbes tum ea unde proficiſcuntur naves ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris

Ἕλλωσές σφι ἔωσι ὠνέδημοι ἐμπορεύονται, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο. τοῖσι δ' ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἷσι δ' ἐκβάλλυσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δ', τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν ῥυήσεσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρεπέσθαι. χρῶνται μὲν νυν τῇσι κεφαλῇσι τῶν θυομένων πανηγύρεων, καὶ τὴν ἐπίσφαξιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμῳσι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, ἐδεδόκητο ἄλλου ἐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων ἀνδρός. Ἡ δὲ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη τῇ ἄλλο ἱρὸν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὦν μεγίστην τε δαίμονα ἡγεῦνται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὄρτην ἀνάγουσι. ταύτην ἔρχονται ἐρέων. ἐπὴν προνηστεύσωσι τὴν Ἶσιν, καὶ ἐπὴν κατόξωνται, θύουσι τὴν βοῦν· καὶ ἀποδιφθέντες, χειλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἔξω εἵλον, ἀπαλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σπλέεα δὲ ἀποταμνῦσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὴν τεσχηλον. τοῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τοῦτων, καταλίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. περνῆς δύσαντες δὲ, θύουσι· καὶ θυόντων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπειδὴ δὲ ἀπετύψαντο, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. Τὰς μὲν νυν καθαρὰς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τὰς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱεραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τοῦ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήϊον βούκερών ἐστι, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται μᾶλλον πασέων τῶν κτηνέων μακρῷ. τοῦ ἕνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα τὸ, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς ἁπαξ τετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἕρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημήϊον ἕνεκα· ἐπὰν δὲ σαπῇ, καὶ περιέλθῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ χοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάριες καλέονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τοῦ βοός. ἔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον

ἵδρυται.

ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ χοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάριες καλέονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τοῦ βοός. ἔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον

—apud quos mercatores Græci diverſantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati ſunt. καταξύσασθαι *pro quo aliud legit.* 2 Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes &c. *In vulg. edit. hujus interpret. Vallæ,* epulaverunt *legitur pro* vapulaverunt.

χώρης.

ἱδρῦται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. καὶ ταυτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἅπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ δὴ ταῦτα ὕτω σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ καὶ ταῦτα.

τοῖς Θηβαίοις

Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου ἱδρυνται ἱρὸν, ἢ νομῷ τῷ Θηβαίῳ εἰσὶ, ὕτοι μὲ πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ ὁ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσίός τε, καὶ Ὄσιρεος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους ὦν ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μέν νυν δὴ τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἱρὸν, ἢ νομῷ τῷ Μενδησίῳ εἰσὶ, ὕτοι ὦν αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἰῶν ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδεῖν τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἀποδείραντα, πρόσθεν τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τῷ κριῷ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, ὕτω οἱ ἐωϋτὸν ἐπιδεῖξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. θύειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοῦνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τοῦ ἐπωνυμίου ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱεροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τωὐτὸ ἐνδύσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ πάντες τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, ἥδομαι Αἰγυπτίου ἐόντος ἐδιωδέλως ἀκοῦσαι. καὶ μάλιστα ὅτι γε ὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων ὕτοι οἱ δήμιοι τοῦ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ ἔνοντα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔχει οὕτω ἔχειν, ἔν δὲ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἦσαν Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γηγενέες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκόρων τὰ ὀνόματα φασὶ

67

πρόσχεσθαι

extructum eſt. ex qua urbe alii permulti vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt oſſa, aſportant, eaque uno in loco cuncti ſepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora ſepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum eſt. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterum qui XLII
Jovis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ 1 provinciæ ſunt, ii omnes ab ovibus ſe abſtinentes, capras immolant. Non enim eoſdem deos ſimiliter colunt univerſi Ægyptii, præter Iſidem & Oſirin, quem Bacchum eſſe aiunt. hos peræque univerſi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, ſive Mendeſiæ provinciæ ſunt, hi capris abſtinentes, immolant oves. Itaque Thebani, & quicunque propter illos ovibus parcunt, aiunt ideo ſibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus ſit, ut amputato arietis capite, pelleque villoſa quam illi detraxerat, induta ſibi, ita ſeſe Herculi oſtenderet: & ob id Ægyptios inſtituiſſe Jovis ſimulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepiſſe, qui ſunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & 2 linguam inter utroſque uſurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo ſe Ammonios cognominaſſe quod Ægyptii Jovem 3 Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, ſed eis ſacroſancti ſunt. Certo tantum die quotannis in feſto Jovis, unum demum arietem obtruncant, cujus pellem detractam, hunc in modum Jovis ſimulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis ſimulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum ſunt, arietem verberant, deinde XLIII
ſacra eundem urna ſepeliunt. ¶ De Hercule autem hunc ego audivi ſermonem, quod ſit unus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiam potui audire: cujus nomen non Ægyptii à Græcis acceperunt, ſed Græci potius ab Ægyptiis, & ii quidem Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis impoſuere. Quod ita ſe habere, cum multa mihi indicia ſunt, tum vero iſtud, quod hujus Herculis uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Ægypto oriundi: & quod Ægyptii negant ſe aut Neptuni aut 4 Tyndaridarum

1 *Vel*, præfecturæ, *& ſic ſtatim poſt. Valla utrobique*, ritus. *id eſt*, νόμους, *non* νομοῦς. 2 *Id eſt*, *Linguæ utentes quæ aliquid cum utrorumque lingua commune habet.* 3 Ammon. 4 Dioſcurorum.

nomen

nomen noſſe: neque hos deos inter cæteros admiſerunt. Quod ſi nomen dæmonis ullius à Græcis mutuati eſſent, non minus, imo vel magis, iſtorum mentionem fuiſſent habituri: ſi etiam tunc naviculariam exercebant, & ulli Græcorum navicularii erant, ut credo, & mea fert opinio. Iſtorum igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptii percepiſſent. Atqui vetuſtus quidam deus eſt apud Ægyptios Hercules, & (ut ipſi aiunt) decem & ſeptem annorum millia ſunt ad Amaſin regem, ex quo Herculem 1 ex octo diis, qui duodecim erant, unum eſſe arbitrantur. XLIV Quibus ego de rebus certior fieri 2 cupiens, à quibus poſſem, in Tyrum Phœniciæ *urbem* navigavi, quod ibi templum Herculis eſſe audirem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide ſmaragdo majorem in modum ſplendente per noctem. Venienſque in colloquium cum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuiſſet extructum: ſed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab urbe condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thaſii. Quinetiam in Thaſum profectus ſum, ubi inveni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inveſtigandam Europam navigantes, Thaſum condiderunt: quod quinque virorum ætatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetuſtum deum eſſe. eoque videntur hi rectiſſime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque cenſuerunt: uni quidem, ut immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi parentantes. XLV Alia quoque multa inconſiderate Græci loquuntur, quorum & hæc inepta fabula eſt, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptum perveniſſet, ab Ægyptiis redimitum, tanquam Jovi immolendum, cum pompa fuiſſe eductum, ac tantiſper 3 quietem 4 tenuiſſe dum illi ante aram eum ſtetiſſent: 5 ibi ad vim converſum, omnes interemiſſe. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi ſic & naturæ Ægyptiorum & morum

εἰδέναι, ὧδέ σφι θεοὶ ἔτι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὲν δὴ καὶ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ὄνομα τοῦ δαίμονος, τούτων οὐκ ἧκιστα ἀλλὰ μᾶλλον ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δ' αὐτοὶ λέγουσι, ἕπτα ἐπὶ χιλίοισι καὶ μυρίοισι ἔτεσι ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλωσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος. ἐνθεῦτεν ἔστι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μέν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δέ, σμαράγδου λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μεγάλως. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, ἐπειρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γάρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. ἦσαν δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχον Θασίου. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἰσορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσὰ Ἡρακλέια ἱδρυσάμενοι ἔκτιζον· καὶ τῷ μέν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ ἐπωνυμίην θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, σιάζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· δοκιμώτατος δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ πομπῆς ἄξοντα ὡς θύσοντες τῷ Διΐ· τὸν δέ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας κατα-

φονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum unum Herculem cenſent. 2 Studens pro viribus, Tyr. 3 Se continuiſſe. 4 Tenuiſſe dum ad aram admoto molam inſpergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus uti cœpiſſe, omneſque interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires ſe convertiſſe.

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὁσοι ἂν καθαροὶ ἐωσι, καὶ χηνέων) κῶς ἂν ἔτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δ' ἕνα ὄντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνδρωπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πλέας μυριάδας φονεῦσαι; καὶ ταῦτα μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπῆσι, καὶ ταῦτα τῶν θεῶν καὶ ταῦτα τῶν ἡρώων δύμβολα εἴη. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ ἱρημβόοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γεγονέναι. γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, τὸν Πανὸς, καθάπερ Ἕλληνες, πρόσωπα, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὐ γὰρ τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτου δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ὀκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὀσίη ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πάντι τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὁ τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτίοισι, Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο. Ὗν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἡγηνται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἢν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὑὸς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἔβαψε ἑωυτὸν, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱερὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται· μοῦνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδοντες οἱ συβῶται, καὶ ἄγοντες ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὑς οὐ δικαιεῦσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ὗς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὗς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεχθήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔχει μὲν λόγος τῷδε αὐτῷ τῷ Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ ἐκ οὐ πρεπόντως δοκέει λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρὸν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατὰ ὧν ἐκάλυψε πίσῃ τῷ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα καίεται πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱερὰ θύωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιατο.

ignaros prorsus oſtendere. Quibus enim nullam pecudem fas eſt immolare, præter ſues, præterque boves mares, & vitulos (dummodo mundos) & anſeres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus eſſet, & adhuc (ut aiunt) homo, tot milia virorum interemiſſet? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, ſint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta. ¶ Porro captas & hircos ea de cauſa ii quos diximus Ægyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendeſii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitiſſe. Panos autem ſimulacrum & pictores pingunt & ſtatuarii ſcalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hirciniſque cruribus: haudquaquam exiſtimantes eum eſſe talem, ſed ſimilem cæteris diis. Qua tamen eum cauſa talem pingant, non eſt mihi relatu jucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendeſios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his unus maxime: qui quum deceſſit, ingens toti Mendeſiæ provinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in 1 oſtentationem hominum pervenit. Suem autem Ægyptii ſpurcam beluam arbitrantur: quam ſiquis vel tranſeundo contigerit, abit 2 lotum ſeſe cum ipſis veſtimentis ad flumen. Eoque ſoli omnium ſubulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cujuſpiam eorum filiam in matrimonium ducere: ſed ipſi inter ſe ſubulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare ſues jus Ægyptiis non eſt, præterquam Lunæ & Libero: quibus quum per tempus plenilunii ſues immolarunt, eorum carne veſcuntur. Cur autem aliis diebus feſtis ſues oderint, at in iſto mactent, hujus rei ab Ægyptiis ratio redditur: ſed quam mihi notam magis decorum eſt non referre. Sacrificium autem de ſuibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata ſue, extremam ejus caudam, & lienem, & omentum ſimul componunt, & adipe qui circa alvum pecudis exiſtat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die veſcuntur, quo die ſacra faciunt: alio die non amplius guſtarent.

XLVI

XLVII

τῇ θύσωσι

Sunt qui ἐσέδειξιν pro oſtento hic accipiunt. 2 Immerſum ſe flumini cum ipſis veſt.

Qui ſunt

Qui ſunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, 1 aſſimilatos quoſdam
XLVIII ſues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in ejus feſto ſinguli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque ſubulco qui illam vendiderat. 2 Quin & alium diem feſtum Baccho Ægyptii agunt ſine porcis, fere per omnia Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorum, *id eſt ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuæ cubitales 3 è nervis compactæ, quas fœminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum inſtar eſt reliqui corporis: & tibia præeunte, quam fœminæ, Bacchum canentes, ſequuntur. Cur autem mentulam habeat juſto majorem *ſtatua* & unum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio ſacra. adeo ut jam Melampus Amytheonis filius non imperitus hujus ſacri ſed peritus fuiſſe videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionyſi, *id eſt Liberi patris vel Bacchi*, nomen & ſacrificium, & pompam phalli 4 enarravit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui poſt hunc extiterunt 5 ſophiſtæ, rem in majus explicaverunt. 6 Itaque phallum Dionyſo miſſum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem virum fuiſſe ſapientem aio, 7 divinationemque ſibiipſi comparaſſe: eundemque cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarraſſe, tum vero nonnulla de Dionyſo, tamen commutata. 8 Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam conſentanea eſſent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuiſſe mutuatos 9 aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionyſum pertinent audiſſe ex Cadmo, aliiſque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt. 10 Idque ego ex barbaris ſciſcitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniſſe 11 & idcirco illic non eſſe uſquam

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίβ, σιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι· Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορτωίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὰ δὲ ἄλλα ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, καὶ ταῦτα σχεδὸν πάντα Ἕλληνσι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔξεστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, καὶ πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτῷ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ ἰδίη ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἔξεστι ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν ὁ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ὕστερον μὲν τούτῳ σοφισταὶ μέζονος ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἔξεστι ὁ ἀπηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μανθάνοντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἑωυτῷ συνθέσθαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγήσαντα Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μέντοι οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλό κου τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν γὰρ πάντα τὰ ἐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκει, πυθανόμενος οὕτω δυείσκω ἐόν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ

καὶ πάντων Cάμενος

69

καὶ ἐσηγήσαντο

καὶ ἐσηγημένα

καὶ πάντων

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *ut legatur σιτίνας pro τὰς τινας.* 2 Reliquum autem feſtum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere cæteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ moventur tanquam vivæ. 4 *Videtur potius ſignificare ὁ ἐξηγησάμενος, qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii,* Qui invexit. *Sic ſtatim poſt ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσασθαι. Q. d. Qui illis præivit & viam oſtendit. Id eſt, Qui magiſter illis fuit.* 5 Philoſophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemque divinandi ſibi comparaſſe: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiverat, Græcis introduxiſſe, tum verò quæ ad Dionyſum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim caſu contigiſſe ut eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo ſacra fierent. Sunt enim unius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta eſſe audiens, ita r
11 Nam præterquam——

ΠοσειδέωνΘ., καὶ Διοσκόρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ ΘέμιΘ., καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ ὀνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε ἔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ ὀνόματα. ἔστι δέ μοι δοκέουσι ἀπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν ΠοσειδέωνΘ.. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο· ἐδαμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς ΠοσειδέωνΘ. ὄνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέουσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' ὧν Αἰγύπτιοι ἥρωσι οὐδέν. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τῷ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, ἐκ Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὡς ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ συοίκοισι ἐνῴκηντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομίζειν. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες δρηιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὦν μὴν οἶδε τὰ λέγω. τηνὼ γὰρ Σαμοθρήικι οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ ἔθνοι, τοί περ Ἀθηναίοισι συοίκοισι ἐνῴκηντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τῷ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον περὶ αὐτῶν ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρήικῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ καὶ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' οὐδ' ὄνομα ἐπιεῖτο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντοΘ., ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου " ἀπηγμένα τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρησμῳδέοντο περὶ τῶν ὀνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶ· καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρησμῳδέοντο

τὰ ἀπηγμένα καὶ, ἀπηγμένα

nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neque Junonis, neque Veſtæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli uſurpaverunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent. 1 Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos LI itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed ut Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii. 2 Nam præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, novit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus una habitaverunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum invocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant; quippe quod nondum audiſſent. 3 Quos autem cognominaverunt, eos ob id cognominaverunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

LII

—— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Junonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam ſic*, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro diis non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: unde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεὸς autem eos vocant, *id eſt deos*, quod res omnes omneſque regiones, *vel provincias*, θέντες εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſive collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris adveniſſent aſciſcerent, oracu-
1 lum redditum eſt ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore ſacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt. ¶ Unde autem ſinguli deorum extiterint, an cuncti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum eſt, niſi nuper atque heri, ut ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitiſſe) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eiſque & 1 cognomina & honores, & diverſa artificia & figuras attribuerunt. 2 Quibus & poſteriores videntur extitiſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ ſacerdotes meminerunt: poſteriora autem ad Heſiodum uſque & Homerum, ego
LIV referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya eſt, talia Ægyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Jovis Thebani duas fœminas, quæ eſſent ſacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuiſſe abductas: & harum unam in Libya fuiſſe venundatam, ſe audiſſe, alteram in Græcia: atque has fœminas eſſe quæ primæ apud dictas gentes oracula conſtituiſſent, Percontantique mihi unde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc reſponderunt, majorem in modum ſe inſtitiſſe veſtigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuiſſe: ſed poſtea hæc quæ dicebant de
LV eis audiſſe. Hæc igitur Thebis è ſacerdotibus audivi. Antiſtites autem Dodonæorum hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras advolaviſſe, utramque nigram, unam quidem in Libyam, alteram ad ipſos: quæ fago inſidens, humana voce eloquuta ſit, eo loci Jovis oraculum condi 3 debere: & ſe interpretatos eſſe, quod ipſis annunciaretur id eſſe divinitus, & ob id ſe ita feciſſe. Eam vero quæ ad Libyas abiſſet columbam, juſſiſſe illis ut Ammonis oraculum conderent: quod & ipſum Jovis eſt. Ita referebant Dodonæorum ſacerdotes, cum aſſenſu cæterorum Dodonæorum 4 templo vicinorum: quarum antiquiſſimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ:
LVI minimæ natu, Nicandræ. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt fœminas ſacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia

ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνταί τι τὰ ἐνόμαλα τὰ ἀπὸ τῶ βαρβάρων ἤκουλα, ἀκέλε τὸ μαντήϊον χεᾶδαι. ἀπὸ μὲ δὴ τότε τῶ χρόνῳ ἔθυον, τοῖσι ἐνόμασι τῶ θεῶν χρεώμενοι. ὕστερα δὲ ὑπὸ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο τὰ ἐξεδέξαντο θεῶν. εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, ἐκ ἠπιστέατο μέχρι ἐ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τελέσαντας ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ ὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τῶν πρότερον τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲ πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι τὰ δὲ ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστηρίων δὲ περὶ τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τῶ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τῶ Θηβαιέω Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρηΐας ἐκ Θηβαίων ἁρπαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲ αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τὲς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. ἐπιστάμενοι δέ μου ὀκόθεν ἔτυχε ἀτρεκέως δεησάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ὐ μετὰ πολλὸν χρόνον σφέας ἐκ δυνατοὶ γενέσθαι πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ πελειάδες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάμενάς, τὴν μὲ αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγὸν, ἀνθρωπηΐῃ φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὸν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὲς ὑπολαβεῖν θεῖον ἐὸν τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τότε ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τὲς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τὲς Λίβυας ποιέειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι (τὴν τῇ πρεσβυτάτῃ ὄνομα ἦν Πελμήνεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲ αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

1 Cognomina dederunt, honoresque & artificia diſtribuerunt, *id eſt, ſingulis aſſignarunt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *vel ſimulacris repræſentarunt. Vel ſimplicius, figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero iſtis priores poetæ fuiſſe dicuntur, poſteriores (ut mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima q. illa Dod. ſacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Heſiodum & Homerum ſpectant, ego is ſum qui dico. At de orac. 3 In fatis eſſe. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata eſt.*

ἀπέδοντο, δοῦναι ἐμοὶ τὴν γυναῖκα αὐτὴν τῆς ἐμῆς ἀπαγινέουσαν. Ἐμὲ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίησαν· ἐκείνους δὲ ἔφη λέγειν ὅτι ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι τοῦ Διὸς ἀπίκοιτο ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδες, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεομένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρωθιῶσα ἐς Θεσπρωτοὺς ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρὸν ὡσπερ ἦν οἰκός, ἀμφιπολεῦσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διός, ἐνδεῦθεν ἀπικέσθαι, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτῆς ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρησμῶν κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν, Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐωρήθη. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων διὰ τοῦτο αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ ἀυδάξασθαι λέξαι, ἐπεί τε τὰ συνέλαβε σφι ἤυδα ἡ γυνή· ἐπ' ὅσον μὲν δὴ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ δὲ τῷ τρόπῳ ἂν πελειὰς ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴ ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, σχεδὸν πλησίαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῆς ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπηγμένη· πανηγύρις τε καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς ὡρῶντο ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ πρωϊκαιμνοι. καὶ σφέων παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου προοιδίμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐπυθόμησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνὰς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱερόν. ἱδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δ', ἐς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν κομίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ ἐστὶ νηῒ. αἱ μὲν δή τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι καθ' ὅλην τὴν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γλάωνται, ἐγχείμαντες τὴν ἐᾶσιν τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε·

vendiderunt: 1 hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Jovis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Jovis templo. Hinc processit ut hîc memoria ejus haberetur: atque hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuisset) venundatam. Quod autem LVII
mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam avibus sonare ipsis viderentur. Interjecto deinde tempore columbam humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam fœminam significant. Suntque pene simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque LVIII
divinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterunt principes conventus & pompas & 2 conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet priscis temporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec vero LIX
semel quotannis conventum agunt Ægyptii, sed frequenter, cum alibi tum præcipue ac studiosissime in urbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Busiri, in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in urbe Sai, in honorem Minervæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, LX
in honorem Martis. ¶ Cæterum quum se conferunt in urbem Bubastin, hæc faciunt: Navigant viri pariter & mulieres, magnaque est in singulis navibus utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque urbem perveniunt navigando, talia agunt:

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Jovi sacrum, *id est, fagum quæ ibi erat, Jovi consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Jovis obiisset, eo loco ad quem pervenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulſa ad terram navi, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ compellantes ejus urbis fœminas, ingerunt probra, aliæ ſaltant, aliæ ſurgentes [1] retrahunt illas. Talia in ſingulis civitatibus ad flumen ſitis agunt. Quum ad urbem Bubaſtin perventum eſt, diem feſtum celebrant magnis hoſtiis offerendis. quo in feſto plus vini vinealis abſumitur quam in reliquo anni tempore. Commeant illuc (ut indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad ſeptingenta millia. Atque hæc
LXI quidem in ea urbe fiunt. At in urbe Buſiri quomodo diem feſtum Iſidi agant, ſuperius à me dictum eſt. Verberantur enim poſt ſacrificium cuncti & cunctæ, multa ſane horminum millia: quo autem verberentur, non eſt mihi fas dicere. [2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares qui Ægyptum incolunt: adeo quidem ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe, non
LXII Ægyptios. Ubi vero in Sain urbem ſacrificatum convenerunt, noctu ſub dio univerſi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas ſale & oleo plenas [3] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui feſto nomen impoſitum eſt, Accenſio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Ægyptiorum non ierint, obſervantes ſacrificii noctem, & ipſi univerſi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernæ non in Sai modo, ſed etiam per univerſam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem ſortita ſit, ſacra quædam ratio commemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin
LXIII qui veniunt, tantum ſacrificaſſe contenti ſunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & ſacrificia & res divinas peragunt, [4] ſed quoad ſol circumfertur, pauculi ſacerdotes circa ſimulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clavas ſtant pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum ſingulis fuſtibus frequentes alia ex parte conſiſtunt. Porro ſimulacrum ligneum ex ligneo ſacello deaurato in alias ſacras ædes pridie exportant, paucis illis qui miniſterio ſimulacri relicti ſunt, trahentibus plauſtrum quatuor rotarum, quo vehitur ſacellum cum ſimulacro quod intus eſt. Hos ingredi prohibent ii qui in veſtibulo ſtant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι ταὐτὰ περ εἰρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσαν πόλιν κατὰ πυταμίην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνον ἀμπέλινον ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ. συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλεῦνες παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι, ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, ἔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, ὅτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξείνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σαΐν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ, λύχνα κατίσασι πάντες πολλὰ ὑγραίθεα πρὸς τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἐμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· θρῖπολὴς δὲ ἐπέστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον. καὶ τὴν ὁρτὴν ὄνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν παννυχίην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαΐ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὁτεῦ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμει θυσίας μὲν καὶ ἱερὰ, καθάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. ὅτε δ' ἂν ὁ ἥλιος κλίνηται καταφερὴς ὁ πλεῖος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ὁκ ξύλων κορυφαίας ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ ὑγκωλὰς ὁπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ ὅτοι ὀπίσω τὰ ἕτερα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τόν τε νηὸν καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ ὀκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσίναι· οἱ δὲ ὑγκωλιμαῖοι, τιμωρέοντι τῷ θεῷ, παί-

[1] Pudenda revelant. [2] Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt iſtis quod & feriant frontem gladiis. [3] Quibus ſuperſtans incumbit ipſum ellychnium, [4] Sole autem jam inclinante, pauci quidam ex ſacerdotibus circa ſimulacrum occupati ſunt, plurimi autem eorum, *vel, major autem pars,* tenentes lign. cl. ſt. pro ſ. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum ſingul.

ουσι αὐ-

ϐσι αὐτὸς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι χαρτερὴ γίνεται, κεφαλάς τε συναράσσοντες, καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων. ἐκμύττειν γε οἱ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τελοῦσι δὲ παννύχιον ταύτην ἐκ τῆδε νομίσαντες φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τῆς Ἄρεος τοῦ μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον ηὑρόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐπέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα ἐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, ἐκ πολιορκῆν παρεόντας, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε προπόλους τρηχέως ἐκδέξασθαι, καὶ ἐσελθεῖν ἐπὶ τοῦ μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασὶ καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερὰ ἐσιέναι, ἕτοι εἰσὶ οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι κατὰ πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἀλέτας ἐσέρχονται ἐς ἱερὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τοὺ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχλούμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῆς θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ἕτοι μέν νυν τοιαῦτα πιεσθέντες ἐπιλέγουσι, ἐμοὶ γε οὐκ ἀρεσά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσαντες θεσμοῖσι τὰ τε ἄλλα θεῖοι τὰ ἱερὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἔοῦσα ἡ Αἰγυπτία ὁμορος τῇ Λιβύῃ, ἐ μάλα θηριώδης ἔοῦσι· τοὺς δὲ ἐόντα σφι, πάντα τὰ ἱερὰ νενόμισαι· καὶ τὰ μὲν, αὐτόθεν ἀπ' αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ἐς τῆς ἡ ἔνεκα ἀνέται τὰ ἱερὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἰρημένα αὐτῆς ἐπιψαύσας, ἀναγκαίη καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἔοῦσι θεῖοι τῆς θηρίων ὧδε ἔχειν· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς ἀνέρες ἑκάστων, καὶ ἄρσενες καὶ θήλεαι Αἰγυπτίων, τῆς παῖς ὠνὴ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι σύαγρα τοῖσι δὲ σφι ἀποτέλεσι, συάγρους τῆς θεοῦ τοῦ ἂν ἢ τὸ θηρίον· ξυρῶντες τῆς παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἄργυρον τοὺς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἑλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῆς θηρίων διδοῖ· ἡ δ' ἀντὶ ἀνὰ τιμήσασα ἰχθῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται· τὸ δ'

tiunt hos, ſeſe ipſi defenſantes. Hîc vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etſi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt LXIV autem indigenæ conventum hunc ideo inſtitutum: Templum id incoluiſſe matrem Martis, & ad eam Martem jam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos miniſtros, 1 ut qui eum à principio non agnoſcerent, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos male mulctaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum. 2 Et ob hanc rem aiunt ſolennem eſſe Marti die feſto hanc rixam, & inſtitutum ne in templo cum fœminis coiretur, neve à venere niſi ablutis templa adirentur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam cæteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe ut cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro LXV cum in aliis ad ſacra pertinentibus, tum vero in his ſuperſtitioſe agunt. Ægyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ vero illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, 3 partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res divinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare devito: quarumque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſum ſingulas educandi curam Ægyptii atque Ægyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in urbibus ſunt, vota perſolvunt, ſupplicantes illi deo cujus illa beſtia eſt, hunc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt ctines una in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc conciſos piſces præbet beſtiis eſcam. 4 taliſ enim cibus illis præbetur. Quarum

προπόλους

ἐπιλέγουσι ποιεῦσι

1 Ut qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiviſſe ingredi, ſed abegiſſe. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum ſ. congrederentur, neve à congreſſu, *ad verbum, à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſe caverunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ non item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix. 4 Et hujuſcemodi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarum &c.

ſiquam

ſiquam quis necaverit, ſi volens, morte mulctatur: ſin nolens, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necaverit, ſive volens ſive nolens, neceſſario morte
LXVI afficitur. Quum autem multæ ſint beſtiæ quæ una cum hominibus victitant, multo tamen plures eſſent 1 niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtquam ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: 2 ergo contra illas talia comminiſcuntur: Ereptos & ſubreptos earum fetus occidunt, non tamen occiſos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantiſſima enim fetuum beſtia eſt) ita demum ad mares ſe conferunt. 3 Felem incenſa ſtrue divina res occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Ægyptii, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudendo ſeſe hominibus, aut tranſiliendo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur* ca-
LXVII nis. Efferuntur autem feles mortuæ ad ſacra tecta, ubi ſale conditæ ſepeliuntur in urbe Bubaſti. Canes fœminas in ſua quiſque urbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, 4 ichneutæ ſepeliuntur. Nam mygalas, *id eſt mures araneos*, & accipitres in urbem Butum aſportant. Urſos autem, qui ſacri ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt ubi jacentes inveniunt. ¶ At Crocodilo talis ineſt
LXVIII natura: Quatuor menſibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum ſit *animal* quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nam ova parit humi, excluditque: & plerumque diei in ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ novimus 5 animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem ova gignit haud multo majora anſerinis, & proportione ovi fetus excluditur: at excreſcens, ad decem & ſeptem & amplius cubitos pervenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atque ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem

ἂν τις τῶν θηλέων τούτων ἀποκτείνῃ ἑκών μὲν ἑκών, θανάτῳ ζημίη· ὁκόσα δὲ ἄεκων, ἀποτίνειν ζημίην τοιαύτην ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἢν τε ἑκών, ἢν τε ἄεκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι πρὸς τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μὴν οὐ πατέονται, ἀλλ' οὐκ ἐσθίονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, ὅτι δὴ ἀπικνέονται πρὸς τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαιῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεννύουσι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἴλουροι, ἁλιδύοντες, καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει, ἐν οἰκίῃσι δ' ἂν οἰκίῃσι αἴλουρος ἀποθανὴ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μόνας· παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὴ οἱ αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τοὺς δὲ κυνέας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἐγγύτατα θάπτονται. τοὺς δὲ μυγαλέας καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τοὺς δὲ ἄρκτους ἐούσας ἐλαφοειδέας, καὶ τοὺς λύκους, ὁ πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ ποταμίων θηρίων φύσις ἔχει τοιήνδε· τὸν χειμερινώτατον μῆνα τέσσερας ἐδίει ἤδεν. ἐὸν δὲ τετράπηχυ, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, ἐκλέπει δὲ καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τοῦ δὲ νυκτὸς πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστι τὸ ὕδωρ τοῦ τε ἀέρος καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ ὠά, χηνέων ὀλίγῳ μέζω τίκτει. καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑὸς· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω

ΧΧ δαπίονται.

ΧΧ πέμπουσι δὲ ἐς Ἑρμεώπολιν. τοὺς δὲ ἄρκτους. ΧΧ ἀπαίρας.

---

1 Niſi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo adverſus hoc *malum* tali utuntur verſutia: 3 Orto autem incendio divinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obſervant: feles autem ſubeuntes & ſuperſilientes homines, in ignem inſiliunt. *Vel, ſaltantes ſupra homines.* 4 *Id eſt, Canes maſculi ferarum indagatores.* 5 *Ad verbum, mortalibus.*

κωνεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τῷ ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει 73
δὲ καὶ ὄνυχας καρτερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐὸν δὲ τῇ αἰθερίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι διαιτώμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τοὺς μὲν δὴ ἄλλα ὀρνέα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστι, ἅτε ὠφελεόμενος πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐώθασι γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ πολλὸν πνέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνδαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας ὁ δέ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν δάκνει τὸν τροχίλον. τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους ἀμύνονται. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγήσαντο αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἕκ περ τῶν ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐνδύντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπίτακτα διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέπουσι ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. κροκόδειλοι δὲ καλέονται ὑπὸ μὲν τῶν Ἰώνων οἱ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὸν εἶδος τοῖσι ἐν τῇσι αἰγιαλοῖσι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. Ἄγρης δὲ σφέων πολλαὶ κατέστασι, καὶ παντοῖαι. ἡ δ' ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω· ἐπεὰν νῶτον συὸς δελεάσῃ τις ἄγριον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, κατατρώγει· οἱ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ' ὧν ἔπλασσε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σοὶ πόνος. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιησίδε. τετράπηχυν ἐόντα, διχηλὸν ὁπλὰς βοός· σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνον ἐκτὸς ἵππου, καὶ φωνὴν μεγαθήριον, ὅσον τε βοὸς μέγιστος.

rhaxillam ſolùm non movet, ſed ſuperiorem inferiori admovet. Ungues quoque robuſtos habet, pellemque ſquamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrſum hirudinibus refertum. Quumque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, 1 ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quod videlicet ei eſt utilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiavit (ſemper enim fere hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in ejus os trochilus penetrans, devorat illas ſanguiſugas. Qua utilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibuſdam Ægyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoque 2 accommodata ac ſacra præbentes, 3 conſectantur tanquam pulcherrime viventem. At ubi mortem obiit, ſale conditum ſacris in urnis ſepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod ſacros eſſe non cenſeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, ſed champſæ: verum Iones appellavere crocodilos; illi generi crocodilorum quod apùd eos in ſepibus gignitur, 4 ipſorum formam comparantes. Hos LXX
capiendi quum ſint complura & multiplicia genera, unum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Ubi tergum ſuillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis venator, ipſe ad oram fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, ſecundum illam tendit, nactuſque tergum devorat. Et poſteaquam attractus eſt, ante omnia ejus oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facile ſane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Jam vero fluviales LXXI
equi in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera Ægypto non ſacri: talem ſpeciem naturamque habentes: Quadrupedes ſunt, bifidis pedibus: ungulis bovinis, ſimo naſo, equina juba, 5 eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

1 Cum ſolo trochilo pacem habet, utpote à quo juvetur. Etenim poſ. 2 Conſtituta, *vel decreta.* 3 Et vivum honeſtiſſime tractantes. 4 *Valle interpretatio habet tantum,* comparantes. 5 Exertos dentes oſtentantes, cauda & voce equina.

tum craſſo

tam craſſo corio ut ex eo arefacto fiant
LXXII pila miſſilia. Gignuntur præterea fluvio
1 aquatilia quædam quæ Ægyptii ſacrata eſſe arbitrantur. 2 Arbitrantur item ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiunt ſacros eſſe: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine Phœnix, quam equidem nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (ut aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater ejus deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tantuſque eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obvolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primum ex myrrha ovum componere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ovum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ovum exinanivit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine, bajulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc avem commemo-
LXXIV rant. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxii, puſillo corpore, binis præditi cornibus, è ſummo vertice enatis: quos defunctos in Jovis æde ſepeliunt. huic enim deo
LXXV ſacros illos eſſe prædicant. Eſt autem Arabiæ locus, ad Butum urbem fere poſitus: ad quem locum ego me contuli, quod audirem volucres eſſe ſerpentes. Eo quum perveni, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandum, quarum acervi erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus ubi ſpinæ projectæ jacebant, hujuſcemodi. Ex arctis montibus exporrigitur in vaſtam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Ægyptum volare, ſed eis ad ingreſſum planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, ſed ipſos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipſis Ægyptiis

τὸ δέρμα δ' αὐτῦ ὕτω δή κ παχύ ἐϛι, ὥϛτε αὖε ῥιπτομένε, ξυρὰ πωλέϛαι ἀκόντια δι' αὐτῦ. Γίνονται δ' κ ἐν τῷ ποτα-
μῷ, ταὶς ἱεραὶς ὀνομάζεται ἰχθύες. νομίζουϛι δ' κ τῷ ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν εἶναι, κ τιμᾶν ἔγχελυν. ἱρὰς δ' τούτους εἶναι τῦ Νείλε φαϛί· κ τῷ ὀρνίθων τὰς χαλεπω-
τάτας. Ἔϛι δ' κ ἄλλο ὄρνις ἱερὸς, τῷ οὔνο-
μα φοίνιξ. ἐγὼ μὲν μὴ ὄψιν εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. κ γὰρ δὴ κ ταύτην ὀλιγοφοιτᾶν φαϛι, διὰ ἐτέων (ὡς Ἡλιοπολῖται λέγουϛι) πεν-
τακοϛίων. φοιτᾶν δ' τότε φαϛὶ ἐπὰν οἱ ἀπο-
θάνῃ ὁ πατήρ. ἔϛι δ' ὃν τῇ γραφῇ μεγέθεϊ, τοιόνδε κ τοιόνδε· τὰ μὲν αὐτῦ * χρυσόν-
κομα τῷ πτερῶν, τὰ δ', ἐρυθρά. ἐϛὶ τὰ μά-
λιϛα αἰετῷ ϖροσφέρεϛιν μιότατα, κ τὸ μέγαθο. τοῦτον δὲ λέγουϛι μηχανᾶϑαι τάδε (ἐμοὶ μὲν ἐ πιϛὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρ-
μεώμενον, ἐϛ τὸ ἱερὸν τῦ ἡλίε κομίζειν τὸν πατέρα, ὸν σμύρνῃ ἐμπλάϛαντα, κ θάπτειν ἐν τῷ ἡλίε τῷ ἱρῷ. κομίζειν δ' ὕτω· πρῶτον, τῆϛ σμύρνης ᾠὸν πλάϑαι ὅϑον δυνατός ἐϛι φέρειν. μετὰ δ', πειρᾶϑαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπὰν δ' ἀποπειρηθῇ, ὕτω δὴ κοι-
λῆναντα τὸ ᾠὸν, τὸν πατέρα ἐϛ αὐτὸ ἐνθεῖναι. σμύρνῃ δ' ἄλλῃ ἐμπλάϛαντα τοῦτο, κ θάπτειν τῷ ὠῷ. ἐγκρύπτει δ' τὸν πατέρα. ἐγκεκρυμμένε δ' τῷ πατρὸς, γίνεϑαι τὠὐ-
τὸ βάρο. ἐμπλάϛαντα δ', κομίζειν ἐϛ Αἰγύπτε ἐϛ τῷ ἡλίε τὸ ἱερόν. ταῦτα μὲν τοῦ-
τον τὸν ὄρνιν λέγουϛι ποιέειν. Εἰϛὶ δ' ϖερὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, ἀνδρώϖων ὑδαμῷ δηλή-
μονες· οἱ μεγάθεϊ ἐόντες μικροὶ, δύο κέ-
ρεα φορέουϛι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφα-
λῆς. τὲς ἀποθανόντας θάπτουϛι ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Διός. τούτε γὰρ σφέαϛι τῷ θεῷ φαϛὶ εἶναι ἱρούς. Ἔϛι δ' χώρ. τῆς Ἀραβίης κατ' Βυτῶν πόλιν μάλιϛά κ κεῖϑαι. κ ἐϛ τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυϑομένῳ. ϖερὶ τῶν ϖτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμην. ὁρᾶν, εἰδὸν ὀϛέα ὀφίων, κ ἀκάνθας· πλήθεϊ μὲν ἀδύνατα ἀπηριθμῆϑαι· ϖερὶ δὲ ἦϑαν ἀκανθέων κ μεγάλοι, κ ἀποδιϛέροι, κ ἐλάϊονες· ὅϑι τούτων. πολ-
λοὶ δ' ἦϑαν ὅτοι. ἔϛι δ' ὁ χώρ. οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἀκανθαι κατακεχύαται, τοιόνδε τις· ἐϛβολὴ ἐϛ ὀρέων ϛενῶν ἐϛ πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πε-
δίῳ. λόγο δέ ἐϛι, ἅμα τῷ ἔαρι ϖτερωτὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεϑαι ἐϖ' Αἰγύπτιον· τὰς δ' ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώϖας ἐϛ τὴν ἔσοδον τὴν ταύτης τῆς χώρης, ὐ ϖαριέναι τὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. κ τιμᾶν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔρ-
γον τεϖμῆϑαι λέγουϛι Ἀραβίοι μεγάλως ϖρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουϛι δ' κ Αἰγύπτιοι

74

1 Lutræ, *five* lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillam. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt. * χρυσόκομα legit Cl. Salmaſius.

διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς ἰδίου τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἴσον θαυμάλισα ἐπήγρυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφις, οὕτω δ' ἰδέην. τῶν δ' ἐν πολλῷ μᾶλλον εἰλόμμενον τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν αὐχένα πᾶσαν· λευκὴν πτερῶσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίου ἄκρου. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανα ἔξι δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ὁμοφυὴς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵηπερ τῶν ὕδρων. πίλα δὲ ἐστὶ περὶ τὰς φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτερῶσι μάλιστά κη ὁμοφερέστατα τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἳ μὲν περὶ τὸ πεδίον τὸ ἀπεργμένον Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμῃσι ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε χρέωνται· συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἑπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι καὶ πρόμμυοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τροφέων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι οἱ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. τὸ γὰρ τῆσι μεταβολῆσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς καλέουσι κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ χρέωνται· ἀμπελοι γὰρ σφι εἰσὶ οὐκ ἐν τῇ χώρῃ. ἰχθύων τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἁλμῆς ταριχεύσαντες· ὀρνίθων δὲ τούς τε ὑρτυκας, καὶ τὰς νήσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, προλαβόντες ταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἔστι σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι ἀστῶν, ἐπὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς θαυμάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν ποιεῦσι τὰ συμπόσια· ποιοῖσι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον ἐπαινέουσι. Τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπαξιᾶ ἔστι νόμιμα,

idcirco se his avibus honorem exhibere. Ejus avis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. 1 At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) graecile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cervicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrum alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, sed *glabras* & alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit. ¶ Ipsorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, 2 memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere utuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conservandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptii omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, 3 aeris (ut mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cujus mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem 4 ex farre conficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoque tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum avibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque aviculis. 5 cæteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi convenerunt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis convivarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis post mortem futurus. Hæc illi apud convivia faciunt, contentique moribus patriis, nullum alium ascisunt. Quibus cum alia sunt egregia instituta,

κυλλῆς

ταριχεύσαντες

LXXVI LXXVII LXXVIII LXXIX

1. Earum vero quæ hominibus magis observantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum se exercentes. 3 Tempestatum. 4 Ex olyris, *id est*, zea. Cæteris autem quæ cum avibus aut piscibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

1 tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congrüit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quæ ſunt apud Ægyptum, tum vero unde id nomen Lini acceperint, quem ſemper quodammodo decantare cognoſcuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius unicus extitiſſet primi ipſorum regis, præmaturaque morte deceſſiſſet, his lamentis ab Ægyptiis fuiſſe decoratum: & cantilenam hanc eamque
LXXX ſolam ipſis inſtitutam. Congruunt præterea in hoc cum ſolis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac deflectunt, advenientibuſque è ſedili aſſurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conveniunt. 2 Invicem compellandi ſe mutuo in viis adorant, genu te-
LXXXI nus demiſſa manu. Veſtibus amiciuntur lineis, circà crura fimbriatis, quas calaſiris appellant, ſuper quas candida 3 ferunt amicula lanea ſuperjecta. Laneæ tamen veſtes neque in ædes ſacras geſtantur, neque una cum cadavere ſepeliuntur: profanum enim eſt. Conſentanea vero hæc ſunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: ſunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum veſtibus humari religioſum eſt. de
LXXXII quibus ſacra redditur ratio. Alia inſuper ſunt ab Ægyptiis excogitata, quis menſis dieſve cujus deorum ſit, & quo quis die genitus, qualia ſortietur, & quam mortem obibit, & qualis exiſtet. Quibus rebus qui in poeſi verſati ſunt uſi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta ſunt quam à cæteris omnibus hominibus. Nam quum prodigium extitit, ſcribunt id, obſervantes quomodo evenerit: &, ſi quando poſtmodum hujus ſimile
LXXXIII extiterit, exemplo prioris putant eventurum. Divinatio apud eos ita eſt conſtituta ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, ſed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum eſt, & Apollinis, & Minervæ, Dianæque ac Martis, & Jovis. ſed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ eſt, in urbe Buti. Verum hæc vaticinia non eodem modo

κὴ δὴ κὴ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνον, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι κὴ ἐν Κύπρῳ, κὴ ἐν ἄλλῃ. κτ᾽ μὴν τοι ἔθνεα ἔνομα ἔχει. συμφέρεται ὦν τούτοις ἔστι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲ κὴ ἄλλα ἀποθωϋμάζειν με τῶν ἐνθεῦ Αἰγυπτίων ἐόντων· ἐν δὲ δὴ κὴ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τὸ νομα. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος κεκλημένος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντα Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ᾽ αὐτὸν ἄνωρον, θρηνέεσθαι τούτοισι ὑπ᾽ Αἰγυπτίων τιμηθῆναι. κὴ ἀοιδὴ τε αὕτη μούνη ἔστι, κὴ πρώτοισι σοφίσι γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ κὴ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι σωτυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, κὴ ὑπεξίστανται· κὴ ὅπως, ἢν ἕδρης τεταμένος ἐὼν ἀναστέωνται. τόδε μὴν τοι ἄλλο Ἑλλήνων ἐόντα μούνοισι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, κατίεντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ λινέους χιτῶνας περὶ τὰ σκέλεα δυοστανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρέας εἱμάτια λευκὰ ἐπαναβλητὸν φορέουσι. ἐς μὴν τοι οὐ γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρέα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι κὴ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι κὴ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχουσι, ὅσιον ἔστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ ὠυτοῖσι ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι εὑρημένα· μοῖρά τε κὴ ἡμέρη ἑκάστῳ θεῶν ὅτου ἔστι· κὴ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἷόν τι ἐκβήσεσθαι, κὴ ὅκως τελευτήσει, κὴ οἱοῖός τις ἔσεσθαι. κὴ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐμπυησάμενοι χρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι γενόμενα ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γεγραμμένοι τὸ ποδαῖνον· κὴ ἢν ποτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κτ᾽ τοῦτο νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἐστὶ κεκτημένη. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, θεῶν δὲ θεοῖσι μετεξετέροισι. κὴ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἔστι, καὶ Ἀπόλλωνος, κὴ Ἀθηναίης, κὴ Ἀρτέμιδος, κὴ Ἄρεος, κὴ Διός. κὴ ὅτε μάλιστα ἐν τιμῇ ἔσται πάντων τῶν μαντηίων, λυπεῖ ἐν Βουτοῖ πόλι ἔστι. ἐμὴν μὲν αὖτε μαντηίαι σφι κτ᾽ τοῦτο

---

1 Tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro ſingularum gentium differentia nomen habet: ſed (ut inter omnes convenit) eadem illa eſt quam Græci canunt, & Linum appellant. ut cum alia multa quæ ſunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, unde Lini illis quem videntur jam inde ab omni ævo cecinisſe, nomen fit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua ſalutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam ſuperjecta: *omittens ειρινὰ, id eſt*, lanea.

ἐσθῆσι

ἐσῶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασαι. μιῆς νόσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ ἐς πλεόνων· πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δ', ὀδόντων· οἱ δὲ, περὶ τὴν νηδύν. οἱ δὲ, περὶ ἀφανέων νόσων. Θρηνέουσι δὲ καὶ ταφὰς σφέων, εἰσὶ αὖδε. τοῖσι ἂν ἀπιγμένηται ἐκ τῶν οἰκηίων ἀνδρὸς τῶν, τοῦ τις καὶ λόγον ἔχῃ, τὸ δῆλυ γλίσχουσι πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ τὸ πρόσωπον. κατείτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιπόντα τὸν νεκρὸν, αὐτὰς ἀνὰ τὴν πόλιν περιφώλεας, τύπτουσαι ἐπιζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δὲ σφι αἱ περισκύσσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπιζωσμένοι καὶ αὐτοί. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ὕστερον ἐς τὰ ταρίχευσιν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἳ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαλα, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. ὕστερον ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνους νεκροὺς γεγραμμένους μεμιμημένα. καὶ τὰ μὲν εὐδαιμονέστατον αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ ἐκ θείου πνεύματος τὸ ἔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὰ δὲ δεύτερον δεικνύουσι εὐτελεστέρην τε ταύτης καὶ δυτελεστέρην· τὰ δὲ τρίτον, δυτελεστάτην. φρασάντων δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων καὶ ὧν τινα βούλονται σφι σκυδαδῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ὀκπεδὰν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ καταλειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰς εὐδαιμονεστάτας παρέχονται. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωλήρων ἐξάγουσι τὰ ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτὸ ὕτω ἐξαίροντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ διαχίσαντες διὰ τὰ λαπάρην, ἐξ ὧν εἴλον τὰ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διαθύσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖτις διαθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὰ νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταρίχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεύνας δὲ τούτων ἐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὰ νεκρὸν, καταειλίσσουσι πᾶν αὐτὸ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης πλαμῶσι κατατετμημένοισι, ἐπιχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοι μὲν οἱ περισκύντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσερχνῦσι τὰ νεκρόν. καὶ κατακλήσαντες ὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματί τινι καλῷ, ἑστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. ὕτω μὲν τὰς τὰ πολυτελέστατα σκυδαίζουσι νεκρούς·

sunt omnia instituta, sed differenter. Jam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii 1 alvi partium, alii morborum occultorum. LXXXIV Luctus eorundem LXXXV ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicujus momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto 2 domi cadavere, ipsæ per urbem vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis 3 proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi 4 expectorati se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt LXXXVI autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadaver portatum est, ostendunt iis qui portaverunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum unum accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cujus ego 5 nomen si nuncupavero, haud faciam sancte) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, vilissimi. Quibus expositis scisciantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum suum. Isti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, 6 ut quamque partem educentes, ita locum ejus medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt; tum alvum complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum consuunt. Ubi hæc fecere, saliunt nitro abditum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, sindone byssina totum incisis loris involvunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inferunt mortuum, inclusumque ita, 7 reponunt.

τετριμμένοισι. θυμιημάτων.

2 Alvi & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel necessarios. nisi οἰκήτας depravatum est, aut pro* οἰκήμασι *positum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas esse duco) 6 Ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis dicato,* & rectum statuunt ad parietem. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant.* Eos autem &c.

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: Clyſterem unguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc alvum mortui, ipſam neque ſcindentes neque extrahentes, ſed per ſeceſſum, prehenſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt, quorum dierum ultimo cedrinum ungen, quod prius ingeſſerant, ex alvo egerunt: quod tantam habet vim ut una ſecum alvum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cujus & oſſa relinquuntur. Ubi iſta fecere, 1 ex quo ſic tradidere mortuum, nihil amplius negocii ſuſcipiunt.

LXXXVIII Tertia conditura hæc eſt qua adorantur eorum mortui qui tenuiore ſunt fortuna: Ablutionibus ventrem abſtergunt, arefaciuntque ſale ſeptuaginta per dies,

LXXXIX deinde tradunt reportandum. Uxores tamen inſignium virorum, non ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formoſæ valde & 2 majoris momenti fuerint, ſed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de cauſa facientes, ne cum fœminis iſti ſalinarii concumbant. Deprehenſum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadavere muliebri, delatumque

XC ab ejuſdem artificii ſocio. Quiſquis autem vel ipſorum Ægyptiorum vel exterrum compertus, ſit mortuus, ſive à crocodilo raptus, ſive ab ipſo flumine, neceſſarium prorſus eſt ei civitati ad quam ejectus eſt, condire, & quam honeſtiſſimo funere ſepelire, in ſacris monumentis. quem nec contingere quidem fas eſt alteri aut proximorum aut amicorum, 3 niſi ipſis Nili ſacerdotibus, utpote majus quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad ſepe-

XCI liendum. Græcanicis inſtitutis uti recuſant, & (ut ſemel dicam) nullorum hominum aliorum inſtitutis uti volunt. Et hoc quidem cæteri Ægyptii obſervant. Eſt autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ, prope Neam urbem: quo in oppido eſt templum Perſei, Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti ſane è ſaxis veſtibulo, ſtantibus deſuper duabus grandibus è lapide ſtatuis. In hoc ambitu eſt templum, & in eo ſimulacrum Perſei: quem Chemmitæ memorant ſibi apparare frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Ejuſque ſandalium quod ge-

Τὲς ᾗ τὰ μέσα βελόμενοι τίθη δὲ πολυτελείῃ· ἐκφυγόντας, σκυβάζουσι ὧδε. ἐπὴν κλυσῆρας πλήσαντας τῷ ἀπὸ τῦ κέδρυ ἀλείφατος γινομένυ, ἐκ ὧν ἔπλησαν τὸν νεκρὸν τίθη κοιλίῃ, ἔπειτε ἀναταμόντες αὐτὸν, ἔπειτε ἐξελόντες τίθη νηδύν· καὶ ᾗ τίθη ἕδρῃ ἐσωθήσαντες, καὶ βαλόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδῦ, ταριχεύουσι τὰς περκειμένας ἡμέρας· τῇ ᾗ τελευταίῃ ἐξιᾶσι ἐκ τῆς κοιλίης τίθη κέρδεϊ, τίθη ἐσῆκαν πρότερον· ἡ ᾗ ἔχει τοσαύτίθη δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τίθη νηδύν καὶ τὰ ἀπολάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει. τὰς ᾗ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει καὶ δὴ λείπεται τῦ νεκρῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ ὧν ἔδωκαν ὕπω τὸν νεκρὸν, ἐνθεῦτεν ἤδη πραγματοδέντες. Ἡ ᾗ τρίτη ταριχεύσις ἐστὶ ἥδε, ἡ τὲς χρήμασι ἀδυνατέτερυς σκυβάζει σύριγμα ἐνθησάντες τίθη κοιλίῃ, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεδς. Τὰς ᾗ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, καὶ ὡραίτατα δὲ ᾖσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὦσι σὺν εἴδεσι κάρτα καὶ λόγυ πλεύνῃ γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι ἥκωνται, ὕπω παρέδιδυσι τοῖσι ταριχεύσι. τῦτο ᾗ ποιέυσι ὕπω τῦδε εἵνεκα, ἵνα μή σφι οἱ ταριχεῦται μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναί γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ περσφάτῳ γυναικός· κατεῖπαι ᾗ τὸν ὁμότεχνον. Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτὸς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως τὸν κροκοδείλυ ἁρπασθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτῦ τῦ ποταμῦ φανῇ τεθνεώς, κατ' ὧν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τύτυς πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ θειοτάτας ὡς κάλλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτῦ ἄλλυ οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τῦ Νείλυ, ὅτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χειροτάζοντες θάπτυσι. Ἑλλήνων ᾗ νομαίοισι φύγυσι χρᾶδς· τὸ ᾗ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἀλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ὕπω τῦτο φυλάσσυσι. ἔστι ᾗ Χέμμις πόλις μεγάλη νομῷ τῷ Θηβαϊκῷ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ ᾗ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι· τὰ ᾗ πρόπυλα τῦ ἱρῦ, λιθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ ᾗ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν ᾗ τῷ περιβεβλημένῳ τύτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος ὕτοι οἱ Χεμμῖται λέγυσι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις ᾗ ἔσω τῦ ἱρῦ. σανδαλιόν τε αὐτῦ πεφο-

τῷ φύγοντας,

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ ſ. 3 Sed eum ſacerdotes ipſi Nili, veluti majus quiddam quam humanum cadaver, manibus contrectantes ſepeliunt.

ρημμένον διερίσκεσθαι, ἐὸν τὸ μέγαθος διπήχυ. τὸ ἐπὰν φανῇ, διαθωύσσειν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι ποιεῦσι δὲ παίδια Ἑλληνικὰ τῇ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέϊσι ἁμὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα. εἰερμένος δέ μοι ὅπα σφι μέγιστα ἐστὶ τῶνδε ὁ Περσεὺς δηλωθεὶς, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τε ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν παιδεύοντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα εἰόντας Χεμμίτας, ἐκπλώσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, καταβαίνον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατὰ αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσυνται ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν, ἐφάσαν ἐλθεῖν καὶ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δέ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τό τε τῆς Χέμμιος οὔνομα πεπυσμένον σφέων τῆς μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτῷ κελεῦσαι τιθέναι, ὅπερ ἐλέχθη. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῆς ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τἄλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἔχεται. αὐτῶν συνοικέει, καπάπερ Ἕλληνες. ἀταρ πρὸς εὐπετείην τῆς σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν ἀρέψωνται, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, * ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπίους πυκί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμος καὶ ἐστὶ λύσει ὀπωπεκέος ἐὸν τετράγωνον, μεγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι αὐξομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἐδέλῳ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὄντα πυρῶν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τῷ δὲ βύβλον τῷ ἐπέτειον γινομένῳ, ἐπεὰν ἀνασπάσωσι ἐκ τῆς ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλό τι τεάσσουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε δύο πήχεως, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ ἁμαφανέϊ πυίξαντες, οὕτω τρώγουσι. οἱ δέ τινες αὐτῆς ζώουσι ἀπὸ τῆς ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὸν κοιλίην, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὗοι ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι ἐκ μάλα γίνονται·

77

92 ἐξέλωσι,

stabat, inveniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consuevisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum civitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, navigasse in Græciam: 1 à quibus originem gradatim ducendo, deveniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnovisse. quos postquam agnovisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, 2 & gymnicum certamen celebrari jussisse. Hæc omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. XCII ¶ Qui vero in paludibus, utuntur eisdem quibus cæteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis uxoribus, quemadmodum Græci. Cæterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius plenus campos inundavit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea ubi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaveri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem hujus loti radix quoque esculenta, etiam suavitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio 3 calice germinans è terra, simillimus specie est favo vesparum. In eo esculenta quædam instar nuclei olivæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Jam vero byblum annuum ubi è paludibus excerpserunt, superiorem ejus partem amputant, quam in aliud quiddam convertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suavi uti cupiunt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos ubi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. XCIII In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales:

1 Quorum genealogiam describentes, deven. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius jussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calice adnascente è radice, simil. *πλησαντες, Salmasius.

sed nu-

ſed nutriuntur in ſtagnis. qui hæc faciunt: ſimulac inceſſit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus maſculis genituram ſpargentibus, quam fœminæ 1 conſectantes, recurvando ſe ex ea concipiunt. Eædem ubi prægnantes in mari ſunt effectæ, remeant omnes rurſus ad loca ſibi conſueta, non amplius eorundem ductu, ſed fœminarum. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes inſtar milii parva, quæ mares venientes devorant: Sunt autem ea tanquam milii grana, piſces: quum ex illorum granorum reliquis non devoratis, ſed nutritis, piſces fiant. Ex his piſcibus qui capiuntur, dum in mare meant, 2 his detrita dextra: quod ea de cauſa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à ſiniſtra terram legunt: rurſus eadem via revertentes, incurſant atque offenſant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decurſum. Nilo incipiente augeſcere, in primis depreſſa *loca* terræ & lacunæ fluvio proximæ impleri incipiunt. Confeſtimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piſciculis minutis opplentur. Unde autem veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor cauſæ intelligere, quod ſuperiore anno poſtquam Nilus abſceſſit, piſces qui ova in cœno peperant, una cum poſtremis abeunt aquis: circumacto rurſus anno, ubi aqua reſtagnavit, protinus ex his ovis gignuntur piſces. Et ad piſces quidem quod attinet, ita ſe res habet. Porro Ægyptii qui paluſtria accolunt, unguento utuntur ex fructu ſillicypriorum, quod appellant Ægyptii 3 kiki, hunc in modum conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos ultro naſcuntur, ad oras fluminum ſtagnorumque ſerunt, multum quidem fructum ferentia, ſed graveolentem. Hunc ubi collegerunt, alii contuſum, ad ignem, alii in ſartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum, ſed graveolentiam exhibens. Sunt autem adverſus culices, quorum magna vis eſt, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui ſupra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri aſcendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ὑπὸ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέυσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἷ περ κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸ πρόσω θάλασσαν· ἡγέονται ὑπὸ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τὸ θῆρυ· αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀναπάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες ἡδύοντα ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μὲν τοι καὶ ἐνθεῦτεν οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τὸ πρόσθεν γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἠγδυμένα δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῇσι δὲ ὠῶν ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τὸ κέγχρου· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι ὅτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν φθειρομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται πελεμιζόμενοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῆσι κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. παίουσι δὲ ταῦτα ἀμφὶ τόδε· ἐρχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται ἐλαχιστάκις ἐκπεσόντες, καὶ φεύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ ἀμφὶ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πλησθέωσι ἀρχῆθεν ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ ἀμφὶ τὸν ποταμόν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέονται δὲ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ ἀμφαχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κόθεν δὲ ἑκὸς αὐτὲς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω καταυοεῖν τόδε. τὸ πρότερον ἔτος, ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόνες ἁὰ ἐς τὸ ἰλύῖ, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ αὖ ἐσελθὼν ὁ ποταμὸς χώρην πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων αὐτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες ὅτοι. καὶ ὧδε μὲν τῶν ἰχθύων ὅτῳ ἔχει. Ἀλείφατα δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ ἁμὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρείων τὸ καρπῶ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε· ἁμὶ τὰ χείλεα τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν λιμνέων ἀσείρυσι τὰ σιλλικύπρεα ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀσειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀποπιέσι. οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψυσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πον, καὶ ὀδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τοῦ λύχνου προσιμές· ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφόδους ἐόντας τάδε σφι ἔξεστι μεμηχανημένα· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες διὰ τοῦ ἀνέμων ἐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι.

XCIV

XCV

78

ἀποπιέσι

1 Conſectantes, abſorbent, & ex ea conc. *Legendum enim* ἀναπάπτουσι *ex vet. cod. non* ἀναπάμπτουσι *cum Valla, nec* ἀναλάμπτουσι, *cum vulg. edit.* 2 His capita ſiniſtram verſus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam cauſam pat. 3 *Vulgo ricinus eſſe exiſtimatur.*

τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφιβλήστρον ἐκτῆται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τῷ δὲ νύκτα ἐπ' ἐνίοισι τῶν στιβάδων ἐν τῇ ἀναπαύεται· κατὰ τοῦτο ἴσησι τὸ ἀμφιβλήστρον. ἢν δέ τινα ἐρδὺς ὑπὸ ἀέρος, καθεύδει· οἱ δὲ κάνωπες, ὅσῳ μὲν ἐν ἱματίῳ ἐλιξάμενον δύνῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ διζύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὲ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης τοιόνδε μιν ἰδεῖν, τῆς ἡ μορφὴ μάλιστα ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἔστι. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοπτὰμενοι ξύλα ἐσαν πηχέα, πλινθηδὸν σωτιθέασι, ναυπηγέμενοι τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνὰς καὶ μακρὰς περιείρουσι τὰ δ.πήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τοῦτο ταυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερθὲν τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ ἐσθὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἐν πιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥοον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεπλεγμένη θύρη, καὶ πέτρη λίθου διτάλαντος μέλαινα καὶ σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὑπὸ τοῦ ῥεύματος, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τῇ ῥοὴ ἐμπίπτουσα, σπαρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὴν βάριν· (τοῦτο γὰρ δὴ ἑρμαῖ ἔστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπισυρόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια μυριάδας τεσσερακοντάλαντον. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γίνηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ Νείλου, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἄκρον τὸ Δελτα, καὶ παρὰ Κερκάσορον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἐκ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλόος,

τῷ ὁμοιοτάτῃ

τῷ δύναται

τῷ ἑλκόμενος

τῷ πόντῳ

At quī intra paludes habitant, alii turrium vice ſunt machinati, hæc videlicet: Singuli ſua habent retia, quibus per dictam piſces capiunt, 1 eiſdem noctu utuntur cubili in quo requieſcunt. Circumdatis illis, deinde operti ſomnum capiunt. qui ſi in veſtimento involuti aut in ſindone dormirent, eos per ipſa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. 2 Naves eorum onerariæ ſunt factæ è ſpina, cujus figura ſimillima eſt loto Cyrenæo, & cujus lacryma gummi eſt. Ex hac ſpina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, 3 tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum denſos ac longos ſtipites appendunt: ubi hunc in modum compegerunt, deſuper frequentia tranſtra extendunt. 4 Gubernaculorum nequaquam utuntur, ſed introrſum compages byblo innectunt. Gubernaculum 5 ſcite faciunt, & hoc per carinam tranſit. Malo quoque ſpinaceo, & velis ex byblo utuntur. Hæc navigia contra flumen meare non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decurſum hoc pacto feruntur: Eſt 6 janua ex myrica facta, 7 putaminibus arundinaceis ſtrata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. hujuſmodi 8 januam fune alligatam, in anteriore parte navis ſinunt deferri: lapidem vero retrorſum alio fune. 9 Ita janua, impetu aquæ inſidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his navigiis eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur, fundo admotus dirigit navim. Horum navigiorum ingens apud illos eſt copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ urbes apparent, eatenus extantes ut inſulis Ægæi maris fere affimiles eſſe videantur. Nam cætera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipſæque urbes, ſolæ extant, *quæ ſtationes navium facinnt*. Nec jam, quum hoc contingit, per alveum fluminis, ſed per medium campi navigatur. Ex Naucrate quidem 10 Memphin verſus, non jam juxta pyramides ipſas, ſed juxta acumen Deltæ & urbem Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratem verſus per campum

XCVI

XCVII

1 Nocte vero ſic utuntur: Cubile in quo quieſcunt, reti circumdant, deinde op. *ut legatur* ὕστερον, *non* αὐτῷ. 2 Navigia eorum oneraria ſunt facta è ſp. 3 In formam lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. ubi hunc in m. 4 Curvatis autem in gyrum lignis non ut. 5 Unum faciunt, ἓν, *pro quo hic legit* εὖ. 6. Cratis. 7 Ex arundinum reſegminibus conſuta, *vel contexta*, & lapis perforatus, duorum ſ. &c. 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin verſus naviganti, juxta ipſas pyramidas eſt curſus, *id eſt tenetur, vel dirigitur.* at ne hic quidem eſt *tum*, ſed, *eſt alius* juxta ac.

ad An-

ad Anthyllam urbem venies, & ad urbem
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ eſt inſignis, datur peculiaris in calceamenta uxori ſemper ejus qui in Ægypto regnat. quod factum eſt ex quo Ægyptus fuit ditionis Perſarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archandri enim urbs nominatur. 1 Quod ſi alius quiſquam Archander eſſet, nequaquam Ægyptium nomen foret.
XCIX Hactenus quæ vidi, quæ novi, quæ interrogavi, dicta ſunt: hic pergam diſſerere de Ægypto quæ audivi, addens & aliquid quod ipſe viderim. ¶ MENEM, qui primus apud Ægyptum regnavit, aiebant ſacerdotes 2 junxiſſe pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam verſus totum præterlabi montem Pſammium: & ſupra Memphin centum circiter ſtadia meridiem verſus aggeſta humo ad anfractum fluminis arefeciſſe priſtinum alveum. ita flumen facto alveo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque ſub Perſis iſte anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præſidiis cuſtoditur, quotannis obſeptus aggeribus. Quos ſi refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, 3 id unde fluit amnis effectum terreſtre, ibique ab eodem urbem hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur (eſt enim Memphis in anguſtiis Ægypti ſita) & exterius aquilonem verſus & veſperum, ex flumine effoſſum eſſe ſtagnum, (nam ab aurora ipſe Nilus coercet) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum tum memoratu digniſſimum.
C Poſt hunc recenſebant è libro ſacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuiſſent Æthiopes, & una mulier alienigena: cæteri, viri Ægyptii. Mulieri quæ regnavit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuiſſe fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detuliſſent. ultam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo abſumptis. 4 Nam extruxiſſe eam permagnum ædificium ſubterraneum, per cauſam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: & convocatis

ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τλωῒ Ἀρχάνδρου καλουμένῳ. Τυτέων δὴ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαιρετὰ δίδοται τῇ αἰεὶ βασιλεύοντι Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὴ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δικαίως μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸν Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ 79
Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος· ἐκ μυρίων γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὅκως τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίων ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατ' ἧκιστα. φασέσαι δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τὰ καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀποσεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν τοῦτο τὸ ὄρος τὸ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα Ψάμ-
μον
ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀνεκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν οὕτω τεύξαντα, τὸ μέσον τοῦ ὄρεος ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀποστρέφεται ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑποβρῦσαι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλέϊ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπερρυηκός, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου. ἔξωθεν δὲ αὐτῆς ὠρύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ πρὸς τὸν νότον αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, καταλέξαν οἱ ἱρέες ἐκ Βύβλου, ἄλλων βασιλέων τεσσερεσκαίδεκα τε καὶ Βύβλων,
τεσσεράκοντα ὀνόματα. ἐν τοσούτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν· μία δὲ γυνὴ βασιλεύουσα· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ ὄνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τόπερ τὴν Βαβυλωνίη, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέσαν ἀδελφεῷ, τὴν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δέ, ὕτω οἱ ἐκείνη ἀπέδοσαν τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ ἀφθεῖραι. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα μεγάλα, ὑποίσιον, καινῶν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσαι δέ μιν καλέσα-
σαν

1 Sed fieri poteſt ut aliquis alius Archander fuerit: non tamen eſt Ægyptium eſt hoc nomen. 2 Aggeſiſſe Memphin. fluvium enim totum præterlabi ſolitum montem fabuloſum Libyam verſus: Menem autem ſupra ſtadia circiter centum à Memphi, ſinu qui meridiem verſus ferebatur obſtructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluvium arcuerat, continens facta eſſet, *vel terreſtris*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, ſpecum ſubterraneum & eum quidem valde longum excavaſſe, ut ipſa quidem dicebat, mente autem aliud machinatam eſſe. & convoc. *ut legatur* κεινῶν, *non* καινῶν.

Αἰγυπτίων τὲς μάλιστα μεταρσίους τῷ φόνῳ ἤδιε, πολλὲς ἐσιᾶν· δαιτυμόνοισι γ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτῆ μεγάλου. ταύτης μὲ περὶ τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὸν μὲ, ὡς τοῦτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἴκημα σωιδῆ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος. ἠλίνθαι. Τῶν γ' ἄλλων βασιλέων, ὃ μὲ ἔλεγον ὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' ὐδὲν εἶ λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἑξάτου αὐτῶ Μοίριος. τοῦτον γ' ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα πρόπυλαα, λίμνην τε ὀρύξαι· τῆς ἡ περίμετρος ὅσων δεῖ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῆ οἰκοδομήσασθαι, τῶν μὲν μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῆ τῆ λίμνη δηλώσω μνησθείς. τοῦτον μὲ τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν γ' ἄλλων ὐδένα ὐδέν. Παραμειψάμενος ὧν τούτους, τοῦ δὴ τούτοισι ἠμείνω βασιλέος, τὸ ὄνομα ἔφη Σέσωστριν, τούτου μνήμην ποιήσασθαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲ πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀραβίου κατὰ τοὺς ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους κατασκέψασθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πέρην, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν γ', ὀπίσω ἀπῆκτο ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τὴν φάτιν, στρατὸν πολλὸν ἔτι λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν κατασκάπτων. ὁτέοισι μὲν νῦν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνέτυχε, καὶ δεινῶς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲ στήλας ἀνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λέγουσας τό, τε ἑωυτοῦ ὄνομα καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῆ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέοισι γ' ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι γ' ἐνίγραφε ἐν τῆσι στήλῃσι κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῶν ἐθνέων ἠμφιλογίοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς περιανέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶησαν ἀνάλκιδες· Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ ὀκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διέβαινε, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ ὁ περσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῆ τούτων χώρῃ φαινόμεναι σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ περσωτέρω τούτων, οὐκέτι ἐπιφαίνεται. ἐνθεῦτεν δὲ ὀπίσω ἐστρέφθη ὁτέοισι, ἦλθε καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀπαλλάσσεται τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μέρεος ὁσουδὴ,

ad convivium multis, quos præcipuæ noverat fraternæ cædis autores fuiſſe, per occultum quendam ſpecum immiſiſſe flumen diſcumbentibus. Hæc domum de illa referebant, præterquam quod, ubi hoc feciſſet 1 conſperſiſſe eam multo cinere ædificium, quò impunita eſſet. Aliorum autem regum nullum referebant clarum opus editum, niſi unius, qui poſtremus horum extitit, MOERIS. CI Hunc enim ædificaſſe memoratu digna Vulcani veſtibula, ad ventum aquilonem vergentia: & ſtagnum effodiſſe, cujus quot ſint in ambitu ſtadia, poſterius aperiam: & pyramides in eo extruxiſſe, de quarum magnitudine ſimul cum ipſius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidiſſe: alios autem nihil prorſus. ¶ Quos ego prætergreſſus, ejus qui his CII ſucceſſit, nomine SESOSTRIS, mentionem habebo. Iſtum dicebant ſacerdotes, 2 primùm longis navibus ex Arabico ſinu profectum, rubri maris accolas in ſuam poteſtatem redegiſſe: progreſſumque longius, veniſſe in mare jam vadoſum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro ſe ad Ægyptum recepiſſet, ſecundum ſacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexiſſe: omneſque gentes, ut in quamque incidebat, ſubegiſſe. Et quaſcunque earum nanciſcebatur feroces & vehementer ſtudioſas libertatis, in earum regionibus cippos ſtatuebat, inſcriptos literis ſui nominis & patriæ, & quæ referrent ipſum illos vi ſubegiſſe: quarum vero urbes nullo prælio nulloque negotio cepiſſet, his cippis inſcripſit tum eaſdem literas quas ſcripſerat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitiſſe. Hæc fa- CIII ciendo peragrabat continentem, donec ex Aſia in Europam tranſgreſſus, Scythas ſubegit & Thraces: ad quos uſque & non ulterius mihi videtur Ægyptius exercitus perveniſſe, quoniam in iſtorum terra tituli, non ultra, poſiti apparent. Hinc digreſſus retro abiit, & poſteaquam ad Phaſin ſubſedit, 3 quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipſe rex Seſoſtris, diviſo ſuo exercitu, aliquantulum copiarum

1 Seſe conjeciſſet in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primum omnium regum longis navibus Arabicum ſinum prætervectum, & populos rubri maris accolas in poteſtatem ſuam redegiſſe: indeque retro iiſdem veſtigiis reverſum, & coacto ingentibus copiis tranſgreſſum in continentem infeſto exercitu obvias ubique gentes ſubegiſſe: Quaſcunque autem erat nactus gentes ſtrenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum iſſe regiones ſtelas, *id eſt*, *cippos lapideos*, ſtatuebat, literis ſignificantes ipſius regis nomen & patriam, & ut copiis eos propriis ac viribus ſubegerat. Quorum verò urbes nullo negocio aut incruento certamine cepiſſet, apud hos itidem ut apud illos qui ſtrenuitatis ſpecimen ediderant, cippos quoque ſtatuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adſculpebat, ſignificare volens eos ignavos eſſe. 2 Deinceps pro comperto dicere non poſſum an ipſe r. reliquerit

reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluvium Phasin subsititerint.
CIV Nam Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cujus rei quum mihi cupido incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. 1 Ipse autem ex hoc conjecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint hujuscemodi) 2 sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse perantiquum. Sed quod ex Ægypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur,
CV virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione 4 operantur: omnisque utrorumque vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur
CVI Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti 5 regionatim erexit, plerique jam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ hujus viri figuræ visuntur in petris incisæ: una quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, cæteramque item armaturam & Ægyptiacam

αὐτῷ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε δὲ τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ αὐτῷ ἀχθεσθέντες, ὡδὶ Φάσιν πύλαμὸν κατίκισαν. Φαίνονται μὲν δὴ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγυπτίοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φρενὶ ἐγίνετο, πρόσθεν ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσας τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ ὀλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνίκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες ἀπεταμνόμενοι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ ἀπὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀσυγγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· ἔστι γάρ εἰσι οἱ ἀπιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ ἔστι Αἰγυπτίοισι φαίνονται πιεζόμενοι κατὰ ταὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων ἐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι ἀπὸ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ὅτι μεμισοβάρβαροι Αἰγύπτιοι ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὁμιλέουσι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ὁμοτρόπων ἐκτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι ἔστί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἄπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ στῆλαι, τὰς ἔστησε Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες ἐκτὸς φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρεον ἑστεῶσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν Ἰωνίῃσι δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τέτῳ τῷ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατέχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μεγάθεα πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χερὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὰ ἄλλα σκευὴν ὡσαύτως. καὶ δὴ Αἰγυπτίῳ

τεκμήριον

φέρειν

κατὰ τὰς χώρας

---

1 Ipse partim ex hoc. 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinem sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel*, *Apparant*. 5 Per singulas regiones.

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸ ἕτερον ὦμον διὰ τοῦ στηθέων γράμματα ἱερὰ Αἰγυπτία δύο ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἔῃσι, ἐνθαῦτα μὲ ἐδηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ δὲ ἀληθείης ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀναλαμβάνοντα πολλέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας καταστρέψατο, ἐλέγετο οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀναπαυόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὸν Αἰγύπτιον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτοῦ καλέσαντα, καὶ περὶ αὐτῷ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην, περιθέντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν ταῦτα, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ οἱ συμβουλεύσαι, τοὺς παῖδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκπέμψαντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐφ' ἑκείνων διαβαίνοντας σωθῆναι. ταῦτα πιθόμενον τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοσήσαντα δὲ τὸν Σέσωστριν ἐς τοῦτο Αἴγυπτον, καὶ πειρώμενον τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὴ ὁμιλῷ τὸν ἐπαγάγοιτο, τῷ τὰς χώρας καταστρέψατο, τούτῳ μὲ τάδε ἐχρήσατο. τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ θωμαστέους, ἔτοιμον εἶναι οἱ ἐλκύσαντας. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας ἅτε ἀναγναζομένους ὀρύξαι. ἐπίστεον τε ἐκ ἐκόντες Αἰγυπτίων, τυπρὸν ἐοῦσι ἱππασίμῳ, καὶ ἀμαξευομένῳ πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγύπτου ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππου καὶ ἀναμαξεύτου γέγονε. αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τόδε εἵνεκα τῆς χώρης ὁ βασιλεύς· ὅτι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἐκλήθη πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτι ὅκως τε ἀπέοι ὁ ποταμὸς σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲ δὴ εἵνεκα κατελήφθη ἡ Αἴγυπτος. κατανείμαι δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, διπλάσια ἀποφορὴν διπλέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τὸ κλῆρος ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γενόμενον· ὁ δὲ,

81

τὴν ἀρυσιν.

& Æthiopicam geſtans: & ex altero ad alterum humerum euntes ſacræ literæ Ægyptiacæ ſunt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, 1 ab hac parte non indicant, ſed ab altera. Ea quidam conſpicati, Memnonis imaginem eſſe conjectant, multum à veritate deficientes. Hunc igitur Seſoſtrin Ægyptium ſacerdotes dicebant, redeuntem, multoſque mortales earum gentium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eundem, 2 poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem Ægypto præfecerat, una cum liberis invitatum: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruemque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum uxore deliberaſſe, (nam & uxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente ut duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes evaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros una cum patre fuiſſe ſervatos. Soſoſtrin in Ægyptum reverſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad divortia aquarum, quæ nunc in Ægypto ſunt, cuncta effodienda ſunt adacti, 3 quia inviti faciebant ut Ægyptum, prius equis & plauſtris agendis ubique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas 4 univerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putavit, ut civitatis quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaretur è puteis. Hac de cauſa Ægyptus interciſa eſt, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atque hinc proventus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſolverent. Quod ſi cujus portionem alluvione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

CVII

CVIII

CIX

1 Hic quidem non declaratur, ſed alibi declaratum eſt. 2 Quum in reditu Daphnas Peluſias veniſſet, 3 Et per imprudentiam fecerunt ut Ægyptus pr. e. & pl. agendis ubique idonea, commoditate iſta careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diverticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit ut civitat. *Hic pro* τρόπους *legit* τόπους.

inſpici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, ut ex triduo pro portione taxatum vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt*, *normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci
CX didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoque ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, unam ſuam, alteram uxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet: 1 eoque iniquum eſſe hujus ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hæc loquuto ſacerdoti tamen
CXI ignoviſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnum ſuſcepiſſe PHERONEM ejus filium aiebant, & hunc nullam ſumpſiſſe expeditionem, ſed ei contigiſſe ut luminibus caperetur. idque hac de cauſa: Quum flumen eo tempore copioſiſſimum manaret, ita ut ſupra decem & octo cubitos rura tranſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem 2 facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculum in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimque laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioque cæcum fuiſſe. Undecimo autem anno ex urbe Buti ei oraculum adveniſſe, jam exactum eſſe tempus 3 calamitatis: viſumque ei rediturum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia urinam uxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps urinam expertum, tandem vidiſſe. Tumque omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet) unam in urbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa urbe omnes concremaſſe: & eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet, uxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

ἔπεμπε τὲς ὀπισθομβήσοντας, καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γένοιτο, ὅκως τῷ λοιπῷ χρόνῳ λόγον τῆς ταραχμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλος μὲν γάρ, καὶ γνώμων, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης πάρα Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τετρηκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην ἀποδεικνύντα ἐμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πεπιηῶς ἔργα οἷά περ Σεσώστρει τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστρις μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα ἐν ἐλάσσονι ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. ἔκπαγλον δίκαιον εἶναι ἔμπροσθεν τοῦ ἑωυτοῦ ἀναθημάτων, μὴ ἀξιοῦν ὑπερβάλλεσθαι τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι λέγουσι τὸν βασιλήιον τὸν παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν ἀδεμίην στρατηίην, συμπεσεῖν δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, δεῖμα τοιόνδε πρήγμα· τοῦ ποταμοῦ καταπλώσαντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτὼ καὶ δεκα πήχεας ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ πόταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀταδαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμήν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δέ, αὐτίκα κάμνοντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν· ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκοι τὰ οἱ ἐκρέον τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς ἄρα νιψαμένου τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις πρὸς τὸν ἑωυτῆς ἀνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἀπείρων. καὶ τὰ πρῶτα τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δέ, ὡς ἐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῷ ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τοῦ ἔργα νιψαμένου ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, κατακαῦσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψαμένου τοῦ ἔργα ἀνέβλεψε, ταύτην δὴ εἶχε γυναῖκα· ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦτο λόγου μάλιστα ἄξιον ὄντι ἔχειν, ἐς τὸ ἥλιον τὸ ἱρὸν ἀξιοδέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἑξ ἑνὸς ἑκάστους ἐκτέτμηνται λίθου,

1 *Hæc adde poſt* Subegiſſet, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque im. 2 Proservitate quadam ſump. 3 Pœnæ qui mulctaretur.

μῆκος

μῆκος. ἢ ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος πεντήκοντα, ὀκτώ. Τούτου δὴ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλήϊον ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ οὔνομα τὸν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔνομα Πρωτέα εἶναι. τοῦ τοῦ μὲν δὴ ἔστι τέμενος ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ δὴ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστίου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος ἅπας ὁ σταθμὸς, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω. καὶ γὰρ λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίβοι Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ ἄλλη ἄλλης Ἀφροδίτης ἱερά ἐστι, ἑδαμοῦ ξείνης ἐπικαλέεται. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὸ ἑωυτοῦ· καί μιν ὡς ἐχώρεε ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπιπλέει γὰρ καὶ τὰ πρόσφατα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτῳ ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ταῦτα καὶ νεὼς ἱδρυμένος, ὁ καὶ νῦν ἔστι, Ἡρακλέος ἱερόν. ἐς τὸν ἂν καταφύγῃ οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ἐπιβάλλεται σίγματα ἱερὰ, ἑωυτὸν δοὺς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι· ὁ νόμος ἔστι διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρεος ἐμεῦ τοῦ ἀπαρχῆς. τῷ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυνθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἐγκύλιον νόμον, ἱκέται ἐξεγένοντο τοῦ θεοῦ, κατηγορέοντες τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεόμενοι ὡς εἴη περὶ τόν τε Ἑλένην καὶ τὸν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγορέοντες δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τοῦτου φύλακον, τοῦ ἔνομα ἦν Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὸν ταχίστην ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγων· "ἦλθε τάδε, Ξεῖνος, γένος μὲν, Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνην γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὸν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἦκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ἀνεμόφορα ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθείς. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε;" ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, "Ἀνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ὄζοι ἀνόσια ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἴδω τί κοτὲ καὶ λέξει." Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τοὺς νέας αὐτοῦ κατίσχει. μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ

ἑδαμοῦς

centenſum cubitorum longitudinis, octonſum latitudinis. ¶ Huic in regno ſucceſſiſſe aiebant virum Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEUS. cujus nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatum, ad auſtralem partem templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam conjicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum, quia apud Proteum fuiſſe diverſatam audivi, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatum eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris. templa neutiquam hoſpitæ appellantur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renavigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſſum in Ægyptiacum pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templum, quod nunc quoque eſt: ad quod ſiquis cujuſcunque hominis ſervus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam uſque ætatem prorſus immutata perſeveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam geſta erat, & illatam Menelao injuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud hujus oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetravit: quippe ſeduxit hoſpitis uxorem, quam ſecum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: utrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret. Virum iſtum, undecunque is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetravit, comprehenſum ad me deducite, ut quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, naveſque ejus diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

1 ſervos

1 servos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde cum navibus profectus. Alexander illi & genus suum commemoravit, & patriæ nomen, & unde navigasset, & quo. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac 2 tergiversantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. 3 omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta uxore: 4 neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reservabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque convectoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad CXVI Protea adventum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem ejusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœniciæ applicuisse. Meminit enim hujus rei in laudan- *Iliad. ζ.* da virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Jove nata probum præsensque venenum,

τὲς ἱκέτας. ἀνακρινθέντας δ' πάντων, ἠρώτα τ' Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τὶς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὰ γενόμενα κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς πρῶτα αὐτὸν ὁκόθεν τῷ Ἕλένῳ λάβοι· πλανωμένῳ δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ὲ λέγοντι τῷ ἀληθείῳ, ἤλεγχον οἱ ἡγεμόνες ἱκέται, ἐξηγεόμενοι πάντα λόγον τῷ ἀδικήματι. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ ὧδε πυνθάνεσθαι ἡγεόμαι μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι κατ' ἀνέμων ἤδη ἀπλαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρεω τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε κατ' τοῦ Ἕλλενος ἐτισάμην. ὃς, ὢν κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· ὧδε τὸ σεωυτοῦ ξείνου γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα ἐκ ἤρκεσέ τοι τὸ συγγενέας αὐτὴν, ἀλλ' ἀναπερώσας αὖτις, " οἴχεαι λαβών. καὶ ὑδὲ " ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ " ξείνου κατρίσας ἧκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ ὧδε " πολλοῦ ἥγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα " μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα ἔ τοι περσήσω " ἀπάγειν, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλλενι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος " ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δὲ σε καὶ τὲς σὺς " συμπλόους τριῶν ἡμερέων περαγορεύω ἐκ " τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· " εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους ὧδε ἐρέψεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν ὧδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες ἡμέας. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' ὡ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην εὐωρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μνησθῆναι αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἔπλησαν τὸν λόγον. δῆλον δὲ κὴ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ ὑδαμῆ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνην τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ἀπενείχθη ἄγαν Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενον, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. δεδημέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν εἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, διαπλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε δῖα πατρείην.

δεδημέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,
Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

---

1 Supplices ἱκέτας, *pro quo hic legit,* οἰκέτας. 2 *Ad verbum,* Non dicentem veritatem 3 Qui (ὁ omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro* ξεινίων *legit* ξείνων, *jungens cum* ἀνδρῶν, *& omittens* τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* ἀναπερώσας.

Ἑλλάς,

Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶν Φάρμακα,
Αἰγυπτίη τὴ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' οὐλοά.

Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

καὶ τάδε ἔπεα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. δ.*

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ ἕ σφιν ἔρεξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

Huc etiam Ægypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τοῦτο ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνον. ὁμορέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι Σιδών, οἰκέουσι ἐν τῇ Συρίῃ. Κατὰ ταῦτα δὴ τὰ ἔπεα καὶ τάδε τὸ χωρίον οὐκ ἤκουσα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔφασαν δηλοῦν ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τρισταῦ Ἀλέξανδρος ἀπίκοιτο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τοῦτο Ἑλένην, οὐσαίη πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ τῇ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαρέσθω. εἰρομένοισι δέ μοι τοῦτο ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες περὶ τὸ τεῖχος Ἴλιον ἠμέας, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἴσα φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τοῦτο Ἑλένης ἁρπαγοῦ ἐς τὸν Τρωικὸν δὴ τὸν Ἑλλήνων στρατὸν πολλοὺς βοηθοῦσαν Μενέλεῳ· ἐπεὶ δὲ ἐσβᾶσαν ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τοῦ στρατοῦ, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σφέων δὲ εἶναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεὶ τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ὑπεξέκλεψας Ἀλέξανδρος, τῷ τε ἀδικήματα δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας, καὶ ἀνωμοτί, μήτε ἔχειν Ἑλένην, μήτε τὰ ἐγκαλεόμενα χρήματα, ἀλλ' ἦ αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δίκας ἐπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες κατεγέλασάν σφεων φρενοῦντες τὰ αὐτῆς, ὥστε δὴ ἐπιλυόμενον, ἐς ὃ ἐξέλιπον. ἐλθοῦσι δὲ τοῦτο τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρεσβυτέρῳ ἐπιφαίνοντο, ὥστε δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀπέστελλον ἐπὶ Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὸν Μέμφιν, εἶπας τὰ ἀληθέα τὸν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ὑπὸ μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὸν μέντοι τούτων ἐὼν ἀνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀπιπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι·

Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit,

Huc etiam Ægypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cujuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium perveniisse, secundo vento usus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, erraſſe. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterum, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognovisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio veniſſe Menelao in regionem Teuciam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenam, [1] opesque quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tum injuriæ satisfactionem. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & juratos negasse habere se Helenam atque opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se jure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Ægyptum pervenit, & Memphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen injurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

CXVII CXVIII CXIX

1 *Vel*, Resque, 2 *Vel*, Res suas.

idque

ἐπειδὴ ὃ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἰὼν, ἐπιτε-
χνᾶται πρῆγμα ἐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο
παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα
ἐποίησε· μετὰ δὲ, ὡς ἐπάϊσε τοῦτο
ἐργασμένον, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος, οἴ-
χετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐν-
θεῦτεν δὲ οὐκ ἔτι ἐξεπίστεο, ἀκέτι εἰ ἔχον εἰπεῖν
Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἰσορέοντα ἔφασαν
ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτοῖσι γομόμενα, ἀ-
CXX τρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰ-
γυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ
περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθε-
μαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ μὲν Ἑλένη ἐν
Ἰλίῳ, ἀποδοθεῖσα ἂν αὐτὴ τοῖσι Ἕλλησι,
ἦτοι ἑκοῦσά γε ἢ ἄκουσα Ἀλεξάνδρου. ὑπὸ
γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος,
οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφε-
τέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει
κινδυνεύειν ἐθέλοντα, ὅκως Ἀλέξανδρος
Ἑλένην οἰκοίκιε. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώ-
τοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολ-
λοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, οὐκότε συμμίσγοιεν
τοῖσι Ἕλλησι ἀπώλλυντο. αὐτῷ γὰρ Πριάμῳ
ἐκ ἐξῆν ὅτε ἑνὸς, ἢ τριῶν, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν
παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ
τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων
δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι,
εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος οἰκέοι Ἑλένην, ἀπο-
δοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μάλιστά
γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγησόμενος.
καὶ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῆε,
ὥστε γηραιοῦ Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ
τὰ πρήγματα ἔχειν, ἀλλ' Ἕκτορι, καὶ πρεσβύ-
τερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γ' ἐὼν ἐμελ-
λε αὐτῷ Πριάμῳ ἀποθανόντι τὰ βασιλήια
ἕξειν, τὸν οὐδαμὰ ἐπέῳ τῷ ἀδελφεῷ
ἐπιτρέπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δὴ
αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι
ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλέ-
νην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀλη-
θείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώ-
μην ἀποφαίνομαι, τῷ δαιμονίῳ σφι σκυδά-
ζοντι, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καὶ φα-
νερὸν τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ
καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα
μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἰρῆσθαι. Πρωτέα δὲ ὃ Αἰ-
γύπτιος δεξάμενος τὸν βασιλήιον Ῥαμψίνιτον ἔλεγον·
ὡς μνημόσυνα ἐλίπετο τοῦ περιπύλαια τὰ
πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα. τῶν Ἡφαιστείων ἀντίους ὃ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο,
ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι τὸ μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέ-
ουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλέομεν-

1 Idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod ubi eum fecisse rescitum est, invisus & exagitatus 1 fuga in insulas Africæ objacentes. Eo postea quam se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebant, alia ut apud ipsos gesta, sese magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum sacerdotes. Ego vero 2 ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse adjicio hoc conjecturæ, Si intra Ilium fuisset Helena, utique fuisset Græcis tradita, sive volente Alexandro sive invito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii ejus propinqui, ut suis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod si inter initia ita sensissent, tamen, postea quam cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo tresve aut plures perierant cum Græcis prœliantes, siquid referentibus credi verificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse in contubernio Helenam habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat perventurum, ut jam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu major & virtute præstantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo susceptarus: quem haudquaquam decuisset fratri injuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum privatim ipsi, tum cæteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus eversi planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas à diis esse ultiones. Et hæc quidem, 3 ut CXXI mihi videntur, dicta sunt. ¶ Protei autem regnum dicebant suscepisse RHAMPSINITUM, qui 4 memoriam sui reliquit vestibula ob occasu spectantia templum Vulcani: & ercgione vestibulorum statuit duo simulacra quinûm & vicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem spectat, 5 id Æstatem: quod austrum, id Hyemem Ægyptii vo-

1 Navibus in Libyam profugit. Inde quonam iter converterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro* νηυσὶ *legit* νήσοισι. 2 Et ipse assentior iis quæ de Hel. &c. his adjectis, Si &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æstatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis prosequuntur: ei autem qui ad notum est & Hyems vo——

νον,

νον, τὸ ἐμπαλιν τούτων ἔρδυσι. πλοῦτον ὃ τούτῳ τῷ βασιλέϊ ηλιέως ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον δυνήσεσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον ὃ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεται οἴκημα λίθινον τῇ πρὸς τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς
85 οἰκίης ἔχειν. τὸν ὃ ἐργαζόμενον, ὅπως οἱ ὀλοὸν τι προσκαδήσεται, τάδε μηχανᾶται· τῷ λίθων τινὰ ἐξαρτήσας ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς ὃ ἐπετελέετο τὸ οἴκημα, ὁ μὲν βασιλεὺς θησαυρίσας τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ κείνῳ ὃ πρωτοτελεῖ τῷ βίῳ ἐόντα, ἀναπαλέσας τοὺς παῖδας (ἦσαν γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσατο, ὡς ἐκείνων προνοήσας, ὅκως βίον ἄφθονον ἕξουσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων ὁ θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δ' αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενος τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοὺς τοὺς μέτρα αὐτοῦ, λέγων ταῦτα ὡς ταῦτα ἀσφαλέστατα φυλάσσοιεν, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσοιντο καὶ ὁ μὲν τελευτήσας ὁ βίον, τοὺς ὃ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργα ἔχεσθαι. ἐπελθόντας δὲ ὅτι τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ τὸν λίθον ὅτι τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηιδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς ὃ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι ἰδόντα τὰ χρήματα κατανεὰ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν ὃ ὅν
30 τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σόων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς ὃ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαινέσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερδαίζοντας) ποιῆσαι μὲν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας θέσθαι τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐστὶ ἔσω· τοὺς δὲ κλέπτας ὡς τάχιστα ὃ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδυομένου τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγος προσῆλθε, σὺν θείῃ τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς ὃ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἷῳ κακῷ ἦεν, εὐθέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὸν ταχέως ἐσδυόντα, ἀποταμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, πρόσω ἀπολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τὸν δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόμενον ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, μετὰ φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς ὃ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν. τὸ ὃ οἴκημα, οἰκωμένης, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν ὑδεμίην ἔχον. ἀπορρίμμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τὸν φέροντα καὶ νέκυιω

cant, præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regum qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cujus parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat. ſed ſtructorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum: Is unum è lapidibus ita ſtruxit ut è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab uno poſſet. Ædificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interjecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet vita exceſſurus, vocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eiſque narraſſe, ſe illis proſpicientem, ut affluenter vitam degerent, aſtute ædificaſſe regis ærarium: denique omnia illis expoſuiſſe plane, menſuraſque ad lapidem amovendum docuiſſe, ac dixiſſe, illos hæc obſervantes, regii ærarii quæſtores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem diſtuliſſe. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inventum nullo negocio amoviſſe, multumque pecuniæ expilaſſe. Quum autem rex forte fuiſſet ædificium ingreſſus, videretque vaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, quum & ſigna ſalva & ædificium obſeratum eſſet. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor aſſidue pecunia apparebat, hoc feciſſe, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curaſſe, & eos circa vaſa in quibus pecuniæ inerant collocaſſe: fures, quemadmodum ſuperiori tempore, quum veniſſent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexiſſet, eum fuiſſe laqueo retentum: & ubi agnovit quo in malo eſſet, protinus fratrem vocaſſe, & præſentis condicionis ſuæ certiorem feciſſe: juſſiſſeque ut quamcelerrime introgreſſus ſibi caput abſcinderet: ne ipſe conſpectus agnituſque quis eſſet, etiam illum vita perderet. Qui quum viſus eſſet probe dicere, fratrem ei obſequentem ita feciſſe: & adaptato lapide domum abiiſſe, fratris caput aſportantem. Ubi dies illuxit, ingreſſum in ædificium regem expaviſſe, cernentem corpus furis in laqueo ſine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingreſſum neque egreſſum habens. Ita abiſſe, atque ita faciendum ſtatuiſſe ut furis cadaver

—— catur, contraria iſtis faciunt. 1 Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amovendum pertinerent, aperte expoſuiſſet, ejus menſuram dediſſe, ac fore dixiſſe ut ſi hæc obſervarent, regii ær. 2 Apparebat (nam fures non deſinebant diripere) ipſum hæc feciſſe: Laqueos, &c. *Vel (utpote furibus aſſidue diripientibus)*

è muro

è muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, juſſos ut ſiquem plorantem aut miſerantem animadvertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadavere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe ut quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolveret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Adverſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem graviter accipiebat, eum talem rem fuiſſe commentum: Inſtratis aſinis utres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos juxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadaver revulſis ligaculis, duos treſve pedes reſolviſſe: & quum vinum profluéret, tum caput cædentem, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe converteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluéret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus maledixiſſe, aliquantoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacéſſeret, ut riſum eliceret, donaſſe illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac jubentes ut ſecum ad compotandum maneret: atque iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum utrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem ubi potaverant obdormiſſe. Iſtum, ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſolviſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadavere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia matris. Regem, ubi ei renunciatum eſt furem cadaver ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe: & quum vellet quoquomodo invenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, juſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimum ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

κζ' τῦ τείχεθ. καταπρεμάσαι· φυλάκας ἢ αὐτῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαί σφι, τὸν ἂν ἴδωνται " ἀποκλαύσαντα, ἢ καταικλισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωϋτόν. ἀναπρεμαμένυ ἢ τ νέκυθ., τλῶ μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγυς ἢ πρὸς τὸν ϖδιεούλα παῖδα ποιεμένυ, ϖροστάσειν αὐτῷ, ὅτῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶδ ὅπως τὸ σῶμα τῦ ἀδελφεῦ καταλύσας κομεῖ. εἰ ἢ τύτων ἀμελήσει, ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει ἀυτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τῦ ϖδιεούλθ. παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτλὸν λέγων ἐκ ἔφειτε, ὅπιτε χνήσαδ τοιάδε μιν ὄνυς καταισκυλασάμενον, καὶ ἀσκὺς πλήσαντα οἴνυ, ὅπι θεῖναι ὅπι τῷ ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτύς. ὡς ἢ κζ' τὲς φυλάσσονται λῦ τ κρεμάμενον νέκυ, ὅπισω σάσαντα τ ἀπῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένυς. ὡς ἢ ἔῤῥεε ὁ οἶνος, τ κεφαλλὼ μιν κόπεδς μεγάλα βοῶντα, ὡς ἐκ ἔχνλα πρὸς ὀκῖον τ ὄνων πρῶτον τεράπλαι. τὲς ἢ φυλάκυς, ὡς ἰδεῖν πολλὼ ῥέονλα τ οἶνον, συντρέχειν ἐς τ ὁδὸν, ἀγγεῖα ἔχνλαι, καὶ τ ἐκκεχυμένον οἶνον συλλαμίζειν, ὡς κέρδει ποιεμένυς. τ ἢ διαλοιδορέεδς πᾶσι, ὀργλῶ προσποιέμενον. ϖδαμυθεμένων ἢ αὐτὸν τ φυλάκων, χεόνῳ πρηΰνεδς προσποιέεδς, καὶ " ὑπείκεδς τῆς ὀργῆς. τέλθ. δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τὲς ὄνυς ἐκ τῆς ὁδῦ, καὶ καταισκυλεύειν. ὡς ἢ λόγυς τε πλείυς ἐγίνεδ, καί τινα καὶ σκῶψαί μιν, καὶ ἐς γέλωτα προσαγαγεῖδ, ὅπι δῶναί σφι τ ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τὲς ἢ αὐτῦ ὥσπερ εἶχον καλαικλιθέντας, πίνειν ἀμνοέεδς, καὶ ἐκεῖνον ϖδαλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωϋτῷ μείναντα συμπίνειν· τὸν καὶ πειθλῶαί τε δὴ, καὶ καλαμεῖναι. ὡς δὲ μιν ϖδὰ τλῶ πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὅπι δῶναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλων τῷ ἀσκῶν. δαφιλεῖ ἢ τῷ ποτῷ χρησαμένυς τὲς φυλάκυς, καθ' μεθυσθλῶαι· καὶ κεκαπνδέντας ὑπὸ τῦ ὕπνυ, αὐτῦ ἔνθαπερ ἔπινον καλαχρεμπνδλῶαι. τ ἢ, ὡς περσὸν λῦ τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τ ἀδελφεῦ καλαλύσαι, καὶ τ φυλάκων ὅπι λύμη πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας. ὅπιθέντα ἢ τ νέκυα ὅπι τὲς ὄνυς, ἀπελαυνέειν ἐπ' οἴκυ, ὅπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντων ἢ βυλόμενον ἐξευρεθλῶαι ὅς τις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲ ἐ πισά· τ θυγατέρα τ ἑωϋτῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήμαλος, ἐντειλάμενον πάντας τὸ μέριος προσδέκεδς, καὶ πειν συγγενέδς, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασαι αὐτῷ σοφώταλον καὶ ἀνοσιώταλον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ

ἐπικλαύσαντα

ὑπείσθαι

1 Detractis utrium duobus aut tribus peronibus, *ſeu ſacculis*, reſolviſſe illos laxatis vinculis:

περὶ τὸν φῶρα γεγομμένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τῷ παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τοῦ εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πλουτροπίῃ τοῦ βασιλέος· πρῶτα μὲν δὴ, πιέειν παῖδα νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, εἶναί σφεα αὐτὸν ἔχοντα αὐτῇ ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τέως καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπαγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲ εἴη ἐργασμένος, ὅτι τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τῷ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· συφορώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὰ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀπιέσθαι αὐτόν. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει πρότερον ἀντὶ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὰ δὲ, δόλῳ δομήσαντα, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ εἶναι τὴν χεῖρα αὐτέωϋσαν. τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι δρόμῳ διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαί μὲ δεῖ τῇ πανουργοσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου. πέμψαντα δὲ, διαπέμπουτα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλειν ἄδειάν τε δώσειν, καὶ μεγάλα δωρεήσεσθαι ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καί οἱ τὴν θυγατέρα ταύτῃ συνοικίσαι, ὡς πλείστα δεινάμενον ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τοῦ ἄλλων περιεκεῖσθαι, σοφίσασθαι δὲ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδην νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖνον συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι· καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἑωυτὸν ὑπ' αὐτοῦ. καί μιν πάλιν ἀπιέναι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥαμψίνιτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τοῦτο καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς. ἀμφότεροι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φάρος δὲ αὐτοισι ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτέων μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δ' ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος. ἀπέχει τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τωὐτὸ χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρεώμενος ὅσοι τοιαῦτα πιστὰ δοκέουσι εἶναι ἔχειν

circa furem acta eſſent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaque filia patris imperia faceret, furem, 1 quod audiſſet quamobrem iſta fierent, cupientem evadere verſutiam regis, hoc egiſſe: Recentis mortui amputatam ex humero manum ſub pallio ferentem iſſe, atque ingreſſum ad filiam regis, quum interrogatus eſſet, eadem quæ cæteri, enarraſſe, hoc ſe ſceleſtiſſimum perpetraſſe, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputaſſet: ſolertiſſimum autem, quod cadaver fratris ſuſpenſum reſolviſſet, cuſtodibus prius ebriis factis. Illam, quum hæc audiſſet, manum in hunc injeciſſe: eique furem in tenebris manum mortui porrexiſſe. quam mulier quum apprehendiſſet, manum ſe hujus tenere rata, iſtum per fores ſe proripuiſſe, muliere deluſa. Poſtquam & hæc renunciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe tum aſtutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimiſſis per omnes urbes nunciis, regem edixiſſe, non modo veniam ſed etiam magna munera manere furem, ſi in conſpectum ipſius veniret: ita furem, fide habita, ad eum veniſſe: eique Rhampſinitum, magna viri admiratione ductum, filiam ſuam collocaſſe, tanquam ex omnibus mortalibus plurima ſcienti. Nam Ægyptios quidem cæteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Poſt hæc CXXII aiebant regem hunc deſcendiſſe vivum ſub terram, eo ubi Græci opinantur ſedes infernas eſſe, & ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquando victorem, aliquando victum fuiſſe: & ſurſum iterum fuiſſe reverſum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampſiniti deſcenſu ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam ſcio obſervatum. Verum 2 an ob id ſic feriati ſint Ægyptii, aſſerere non poſſum: ſed ſacerdotes pallium quoddam, quod intra unum diem detexuerunt, uni ex ſuis induere, & oculos mitra obducere: quem geſtantem pallium ubi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipſos redire illo relicto. Hunc autem ſacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti ſtadia abeſt: & rurſus à templo in eundem locum à lupis reduci. 3 Quæ ab CXXIII Ægyptiis referuntur, cujcunque credibilia videntur, is eis utatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret. 2 An ob id, an ob aliud quippiam ſic feriantur Ægyptii, aſſerere non poſſum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipſo die contextum uni ex ſuis induunt, & oculos mitra obducunt: quem geſt. pall. ubi in v. dedux. q. f. ad C. templum, ipſi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidem tum ab Ægyptiis relata ſunt, quæ cuic. cr. vid. is eis utatur. Mihi autem ———

in omni

in omni ſermone conſtitutum eſt ea ſcribere quæ auditu cognovi. Inferiorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, ut quodque gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem ſunt è Græcis qui uſurpaverint tanquam ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius, quorum ego nomina ſciens, non
CXXIIII duço ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum uſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane 1 jus omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus nanque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde juſſiſſe ut in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, ut ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum uſque protraherent: aliis, ut tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſuper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus trivit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidem extruxiſſe. Cujus longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: 2 altitudo (ubi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cujus ſingulæ frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt 3 octogenûm jugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum nullum eſt
CXXV minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidem ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides brevibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum levantes. 4 Ubi ſuper hunc gradum lapis erat,

87

ὧδε πάντα τὸν λόγον ἐπεύκεται, ὅτι τὸ λεγόμενα ὑπ' ἐκείνων ἀκοῇ γεγραφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῆς κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρώτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. τῷ σώματι Δήμητρα
ὃ καταφθίνοντι, ἐς ἄλλο ζῶον ἀεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδυόμενον. τὴν περιείληχεν ὁ αὐτὴ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς, τὰ ὀνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν δυνομίλω ἔλεγον, καὶ διθωμίων Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν σφέας θυσιέων τυτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδιδέχθαι, ὁκοι τῶν λιθοτομίων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ὁκοι τυτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος, φοιτῶντα τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατ' δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τριὼ τριμηνίου ἑκάστου. χρόνον δὲ ἐγεγένητο τετραμμένῳ τῷ λαῷ δέκα μὲν ἔτεα τὸ ὁδὸν κατ' ὃν εἵλκον τοὺς λίθους, τὸ ἔδειμαν, ἔργον ἐὸν ὡς ἐμοὶ δοκέειν τὸ μὲν μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. τούτῳ δὲ τὰ δέκα ἔτεα ἐγένετο. καὶ τὸ δὴ τὸ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τοὺς ἐποιέετο δι' ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιεομένῃ, τὸ ἐστὶ παντακῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐόντα τετράγωνα, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου τελέως. ἐγένετο δὲ τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τοὺς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιούτου τοιοῦτον ἐόντος τὸ πρῶτον ἐποίησαν ἀντίον, ἤειρον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων ποιεομένῃσι· χαμόθεν μὲν δὴ τὸ πρῶτον στοῖχον τὸ ἀναβαθμὸν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτόν,

Δήμητρα

πλοιοισι

γινόμενον

---

toto hoc opere, *vel hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem &c. 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis.* 3 Octogenûm pedum. 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

ἐς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τῇ πρώτῃ σοίχῳ· ἀπὸ τούτου ἤδη ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο σοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ σοῖχοι ἦσαν τῷ ἀναβαθμῷ, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίλῳ τι καὶ δύσκολον μεταφόρεον ἐπὶ σοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, κατάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποιεῦτο· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ κατώτατα ἐξεπείνησαν. στήλῃσι δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς πυρμαίους καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναλίσκωται τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς μοι, ἐδηλοῦτο. τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου πεπλέσθαι. εἰ δ' ἔστι ὕπως ἔχοντα ταῦτα, ἥσσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαί ἔστι ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον οἱ οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὰς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον· καὶ τὸ κατὰ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τοῦ θυγατέρα τοῦ ἑωυτοῦ, χρημάτων δεομένου, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσειν ἀργύριον ὁκόσον δή τι· ἡ δὲ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τοῦ δὲ, τά τε κατὰ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσειν· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν βουλεύσασθαι μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτοῦ ἐκέλευε δέεσθαι ὅκως ἂν ἀπὸ τῆς ἔνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τοῦ πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τοῦ ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστεῶσαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τὸ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τοῦ βασιληίου τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ· τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. ἔστε δὲ ὑπέρει οἰκήματα κατὰ γῆν, ἔστε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτοῦ, ὥσπερ ἐς τοῦ ἑτέρου, ῥέουσα. διοικοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω, νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. κατοδέκατος δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τετραεόργοντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipſo primo gradu ſtabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, ſuper alteram machinam. Nam quod ordines graduum, totidem machinæ erant, ſive eandem machinam, quæ una & facilis ad ferendum eſſet, transferebant ad ſingulos ordines, quoties ſaxum amoliebantur. 1 Dictum ſit à Nobis de utroque, quemadmodum refertur. Effecta ſunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altiſſima: deinde gradatim ſequentia: noviſſime vero quæ ſolo ſunt juncta & infima. In ipſa pyramide literæ Ægyptiacæ ſcriptæ, indicant quantum ſit erogatum in operarios pro 2 apio, caepis, & alliis: quod interpres earum literarum (ut probe reminiſcor) aiebat in ſumma mille & ſexcenta talenta pecuniæ eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quantum in alia credibile eſt fuiſſe conſumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in 3 veſtiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo ſubterraneam foſſam effecerunt. Propter quod eo flagitii deveniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam ſuam in quodam ædificio proſtituerit, imperans quantumcunque faceret quæſtum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris juſſa feciſſe, tum vero privatim de relinquenda ſui memoria cogitaſſe, itaque ſingulos ad ſe intrantes oraſſe ut ſibi ad opera ſingulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuiſſe pyramidem quæ ſtat in medio trium, in conſpectu pyramidis magnæ, cujus unumquodque latus 4 ſeſquijugerum eſt. ¶ Quinquaginta annos regnaſſe hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepiſſe regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem inſtituto uſum cum in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos ſumus dimenſi. Nam ſubterranea non ſubſunt ædificia, neque per foſſam derivatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, ſed extructo aquæductu introrſum inſulam circumluit, in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem aiunt. 5 Fulſiſſe tum ex Æthiopico lapide, verſicolore primùm domum, quadraginta pedibus

88 CXXVI CXXVII

μνημόσυνον

τῆς ἐσὶ τὸ

1 Dictum enim ſit à nobis quod aiunt in utramque partem. 2 Raphano, 3 Veſtem, *id eſt, veſtitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Seſquiplethri ſpatium habet. *Ad verbum, Seſquiplethrum eſt, id eſt,* 150 *patet pedes.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico verſicolore ædificato, quadraginta pedibus ——

depreſ-

deptefſiorem altera, ſed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem ſuper eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celſitudinis. Porro quinquaginta ſex annos regnaſſe Che-
CXXVIII phrenem aiebant. Ita centum & ſex anni ſupputantur quibus Ægyptii in omni calamitate verſati ſunt, nec templa aperta, ſed ſemper fuerunt occluſa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, ſed eorum pyramidas vocant paſtoris Philitionis, qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat. ¶ Poſt hunc regnaſſe in Æ-
CXXIX gypto dicebant MYCERINUM Cheopis filium, eumque paterna peroſum facta, & templa reſeraſſe, & populo ad ultimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quinetiam ſuper omnes reges juſtitiam exercuiſſe. Quo nomine ex univerſis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabant, tum ob alia quæ bene judicabat, tum vero quod conquerenti de ipſius ſententia, de ſuo donabat, ut indignationi hominis ſatisfaceret. Quum autem eſſet in cives ita clemens Mycerinus, atque 1 ita ſtudioſus, principium ei malorum contigiſſe obitum filiæ, quæ domi unica ſoboles erat. Qua clade ſupramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere ſepelire quam cæteri, feciſſe ligneam bovem cavam, quam quum inauraſſet, in ea filiam
CXXX ſepeliſſe defunctam. Neque humo bos hæc condita eſt, ſed ad meam uſque memoriam in propatulo 2 fuit in urbe Sai apud regiam in conclavi quodam exornato poſita. Cui ſingulis diebus omnifarii odores 3 inferuntur: noctibus autem perpetuo incenſa lucerna aſtat. In altero contiguo conclavi imagines ſtant concubinarum Mycerini, ut in urbe Sai ſacerdotes aiebant. Stant enim coloſſi, *id eſt grandia ſimulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum ſint mulierum non poſſum dicere, præ-
CXXXI terquam quæ narrantur. Sunt qui de hac bove & coloſſis hæc referant: Mycerinum amore filiæ ſuæ captum, vim ei intuliſſe: deinde illam quum præ mœrore ſe ſuſpendiſſet, patrem in hac bove ſepeliſſe: matrem autem manus miniſtrarum quæ filiam patri prodidiſſent, præciſiſſe, & nunc earum hæc eſſe ſimulacra ejus mali quod vivæ paſſæ fuiſſent. Hæc (ut ego opinor) dicunt nugatores, ut alia, ita & de manibus coloſſorum: quippe quas

ὑπερβὰς τῆς ἑτέρης, τωὐτὸ μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκηδομῆς. ἔστασι δὲ ὅτι λόφος αὐτῇ ἀμφότερα, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλός. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν ἐς κακότητα, καὶ τὰ ἱερὰ κεκλῆσθαι τοσοῦτο καταπλησιόδντα, ἐκ ἀνοιχθέντα. τοῦτον ὑπὸ μίσεος ἐκ χαρτὸν θέλεσαι Αἰγυπτίοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι Πιμένος Φιλιτίωνος, ὡς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτιε Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦτο μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τ δὲ τά τε ἱερὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λαὸν τετρυμένον ἐς τὰ ἔργα ἐόντα κακῶς, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρῖναι. καὶ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἁπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ ἄλλα κρῖναι εὖ, καὶ δὴ καὶ τοῦ ἐπιμεμφομένου ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τ θυμόν. ἐόντι δ' ἠπίῳ τοῦ Μυκερίνῳ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ ταῦτα ὀπτησθέοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τῷ θυγατέρα ἀποθανεῖν αὐτοῦ, τῷ μούνον οἱ ἐὸν παῖδα οἰκήιοισι τέκνον. τὸν δ', ἐπεὰν ἀλγήσαντά τε τοῦ εἰκότος πρήγματι, καὶ βουλόμενον θεραπεύσαι τι τῶν ἄλλων θάψαι τῇ θυγατέρα, ποιήσαντα βοῦν ξύλινον κοίλην, καὶ ἐπείτα κατακρυσώσαντά μιν ταύτῃ, ἔτι ἐν αὐτῇ θάψαι τῇ ἀποθανεῖσαν θυγατέρα. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῇ ἐκ ἐπρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι φανερὴ ἐν Σαΐ μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δ' ἐν τοῖσι βασιλήοισι, ἐν οἰκήματι πρηκτῷ. θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δ' ἑκάστου παννυχὸς λύχνος καίεται παρ' αὐτῇ δ' ἐν τοῖσι βασὶ τοῖσι τούτοις ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τριηκοσίαι τῶν παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαΐ πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκοσι μάλιστα γυμναὶ κείμεναι. αὗται μὲν τινες εἰσὶ, ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τοῦ βοὸς τούτου, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον. ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ, μετ' ὃ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο περὶ αὐχένα· ὁ δὲ μιν θάψας ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ ἡ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν περὶ ἑωυτὴν τὴν θυγατέρα τοῦ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐν πανδημίῃ τύπτουσι ἔοικασι ζωὰς ἔτι εἶναι. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐμοὶ δοκέει, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ

——infra, alteram ædificavit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *ut legatur* οἰκοδόμησε *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita ſe gereret, 2 Extabat in urbe *&c. vel, viſebatur.* 3 Adolentur:

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας
89 ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν πρὸ αὐτέων ἐφαίνοντο
ἔτι καὶ εἶναι " ἐπὶ ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα
κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα
δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει καὶ χρυσωμάτα
παχέα κέρτα χρυσοῦ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ
ἥλιος κύκλον μεμιμημένον ἔπεστι
χρύσεον. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν
γόνασι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσσπερ μεγάλη
βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος
ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπὰν τύπτωνται οἱ
Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ'
ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ
τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν
δεινωθεῖσαν τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθανεῖν,
ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον
καταιδεῖν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος,
ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ
τελευτήσειν. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον,
πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα,
ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ μήτηρ,
ἀποκλήσαντες τὰ ἱερὰ, καὶ θεῶν τε
μεμνημένοι, καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς
δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει ταχέως τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις δεύτερα
ἐλθεῖν λέγουσι, τούτων εἵνεκα καὶ σωτα-
καὶ αὐτὸν χυῖειν " αὖτις τὸν βίον· ὁ γὰρ ποιῶσί μιν
ἦν τὸ χρεών," εἶπε ποιέειν δεῖν γὰρ Αἴγυπτον
κακῶς ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν.
μὲν καὶ τοὺς " μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου ἡμουμένους
πρότερον βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κενεὸν ἦν ἔ. ταῦτα δὴ
ἀκούσαντα τὸν Μυκερίνον, ὡς καὶ ἀκηκεμένον
ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ,
ὅκως γένοιτο νὺξ, ἀνάπτοντα αὐτὰ, πίνειν τε
καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα,
ἕλεα τε τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ
ἵνα πυθοίατο εἴη ἐνθυμήματα ἐλπιδεώτατα. ταῦτα δὴ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ
μαντήιον ψεύδεσθαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων ἦσαν, αἱ νύκτες
ἡμέραι ποιεῦνται. Πυραμίδα δὴ καὶ ταύτην
ἀπέλιπε πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρός,
* εἰκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἑκάστου τριῶν πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τοῦτο δὴ μεπεξέρχει φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιδος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι), οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ὑπὸ
ὧν ὑπὸ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν ὅστις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. ἡ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τοῦτο τάλαντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,

ipſi vidimus temporis diuturnitate delapſas, quæ ad meam uſque ætatem ad pedes eorum ſtratæ viſebantur. Bos CXXXII
quoque cum cæterum corpus operta eſt Phœniceo pallio, tum vero cervicem & caput craſſo admodum auro: cujus inter media cornua 1 circulus annexus ineſt, ſoli aſſimilatus. Neque ſtans eſt bos, ſed in genua cubans, magnitudine quanta eſt grandis vacca viva. Effertur autem è conclavi quotannis. & poſtquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bovem in lucem proferunt. Aiunt enim eam oraſſe patrem Mycerinum, ut defuncta quotannis ſemel ſolem intueretur. Huic re- CXXXIII
gi, poſt calamitatem filiæ, ſecundo loco hæc accidiſſe: Ex urbe Buti veniſſe oraculum, fore ut ſex omnino annos viveret, ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, viciſſim miſiſſe ad oraculum contumelioſas querimonias: quod, quum pater ſuus & patruus qui deorum immmemores templa clauſerant, hominesque perdiderant, tamdiu vixiſſent, ipſe pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rurſus ei veniſſe dicuntur ex oraculo reſponſa, eapropter ipſum propere vitam finituram quod non id faceret 2 quod deberet. Oportuiſſe enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuiſſent reges didiciſſe, ipſum vero, nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus, ſe jam à numinibus damnatum, lucernas feciſſe permultas, quibus quum nocteſceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, 3 utque audiretur juvenilibus in rebus ſtudioſiſſime verſari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro ſex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidum & hic reli- CXXXIV
quit longe minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam eſt quadrangularis) breviorem, 4 quæ eſt trium jugerum, Æthiopico ex lapide ad medium uſque. Hanc quidam Græcorum volunt eſſe Rhodopis mulieris proſtantis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa ſibi facere deſtinaſſet, in qua talentorum infinita (ut ſic dicam) millia

1 Orbis eſt ſolis aureus aſſimilatus. 2 Quod in fatis eſſet ut faceret. 3 Et ubi intelligeret cœnacula eſſe commodiſſima. 4 Trium plethrorum, *id eſt pedum* 300. * πεντηκοσίων, Greavius de Pyramid.

conſum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex urbe Vulcani, conserva Æsopi fabularum scriptoris (1 nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet 2 animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita &
CXXXV Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum veniſſet, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes 3 comparavit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. 4 Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quum enim optâret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donavit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boves torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donaverunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratioſa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: 5 cujus amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, ut meminit Sappho, conviciis eum infectata. & de Rhodope quidem hactenus.
CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque feciſſe Vulcano porticum ad solem orientem, longe pulcherrimam

ἀναθήμασιν λαμπρὸν δὲ, ὅτι κατ' Ἄμασιν βασιλεύοντα ἐς ἀκμὴν ἔζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' ὑπὸ κατ' αὐτόν· ἔτεσι γὰρ πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἐς Ῥοδῶπις ἠνείκατο μὲν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, συώδεος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐκτήσατο, ὡς διέδεξε τῆδε ἐκπυθόμενος. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου, ὅς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμονα ἀνείλετο, ὅτευ καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐκτήσατο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἠμυρίζη, μεγάλα κτησαμένη χρήματα, ὡς ἂν εἴη Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ ἔκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικνέεται. τῆς γὰρ τὸ δεκάτιον τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημεῖόν αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποιημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βοὸπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται, ὄπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τοῦ Χίων ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν δὴ, αὕτη, τῆς περὶ λέγεται· ὧδε δὲ ὁ λόγος, οὕτω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπης τὸ οὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεχθείσης. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπης μὲν νυν περὶ πέπαυται. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἡμέαι Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἡμέαι Ἀσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ πυρπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, ut hinc maxime ostendit Sig. 2 *Id est vitæ, vel pro vita.* 3 Comparavit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tantam pervenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro τυραμίδα legit πυραμίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita vertit,* Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset: 4 Nam quum ipsius opum decimam partem quivis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus: 5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

τὴν τυραμίδα

90

καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα περίπυλαια τύπους τε ἐγγλυμμένους, καὶ ἄλλως ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίων, ἕκαστα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγεν ἀμηχάνης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, ἐξευρεῖν νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα σιτέεσθαι τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, ὧδε λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθῆναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν δανείσαντα τὸ χρέος, καὶ ἀπαίσιος κρατέειν τῆς ψυχῆς λαμβάνοντος δίκης. τῷ δ' ἂν ἐπιόντι τούτου τοῦ ἐνέχυρον τιμῆς ἐπείναι ζημίαν, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτὸν ἐκείνων τελευτήσαντα εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τὸν ἑωυτοῦ ἀπημόμφιον θάψαι. ὑφαλέως δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τῶν πρόσθεν ἑωυτοῦ βασιλέων γενομένων Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι· ἐπὶ πλίνθων ποιησάντα. ἐν τῇ γεγράμμαται ἐν λίθῳ ἐγκεκλαμμένα τάδε λέγοντα· ὅτι, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ, ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝΤΟΣΟΥΤΟΝ, ΟΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ΥΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ο, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξαντα. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιο πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι· ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χεῖρα πολλὴν Αἰθιοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθιοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὁκόσοι τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐδέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστου δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χώματα χοῦν πρὸς τὴν ἑωυτῶν πόλιν, ὁκόσον ἕκαστος ἐὼν τῶν ἀδικεόντων. καὶ ὅτω ἔτι αἱ πόλιες ἐχρέωντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, ἐπὶ Σεσόστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθιοπος. κάρτα ὑψηλαὶ ἐχρέωντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων παντοίων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολίων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστου.

καὶ κάρτα

longeque maximam. 1 Habere enim ubique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, ut quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgaverit, ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadaver patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adjecisse, ut penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, utque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissolvere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut ullo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi literis in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS 2 COMPARES, QUÆ TANTUM ILLIS PRÆCELLO QUANTUM JUPITER CÆTERIS DIIS. NAM FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES, QUICQUID LUTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES, 3 ME COMPOSUERUNT, ET IN TALEM MENSURAM REDEGERUNT. atque id demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex CXXXVII urbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptum magna cum manu Æthiopum SABACUM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendam certam mensuram aggerum intra urbem unde quisque 4 incolentium erat. Atque ita urbes sunt etiam sublimiores effectæ. nam primum humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre rivos effoderant: iterum sub rege Æthiope valde sunt urbes factæ excelsæ, cum cæteræ quæ in Ægypto sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubastis urbs, ubi præcipue terra exaggerata. In qua urbe templum est Bubastis,

1 Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies, tum vero iſta longe plura. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, ut ita demum &c. *ut diſtinguatur poſt μάλιστα. ita tamen ut hæc verba ad ſequentia referri poſſint. q.d. Iſta quæ ſequuntur. quamvis ſit ἐκεῖνα non ταῦτα, aut τάδε.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam* κατονοθῆς. 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

1 quæ

1 quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu jucundius.
CXXXVIII Id ita ſe habet: Cætera præter acceſſum inſula eſt: cujus ad ingreſſum uſque duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum utrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Ejus veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media urbe ſitum, undique circumeuntium oculis ſubjicitur. nam quum urbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud 2 materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceriſſimarum arborum manu conſitarum luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. 3 Longitudo templi quoquoverſus unius eſt ſtadii. Ab ejus ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & 4 quatuor jugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, utrinque arboribus manu conſitis in cœlum euntibus: Atque hunc quidem in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandaverit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi ut congregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, ut piaculo in ſacra commiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet jam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus utuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore ut is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, ultro ex Ægypto conceſſit.
CXL Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: ubi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam ut quiſque Ægyptiorum juſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat ut clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum invenire potuit, ſed

ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν νῦν καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱερά. ἡδονὴ δ' ἰδεῖν ὧδε τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Τὸ δ' ἱερὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ 91
ἄλλο νῆσός ἐστι· ὁκα γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, ἐ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐστέχει. ἡ μὲν, τῇ πορεύονται, ἡ δὲ, τῇ δύρσα ἑῶσα
10 ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκοδάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱερόν, κατορῶται πάντοθεν πρηϊόντι. ἄτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ ἐκκεχω-
ὑ κεκινημένου ὡς ἀρχὴν θεν ἐποιήθη, ἔστι μένης
ἱερὸν ἐστί. πρηϊθέει δ' αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγλεγλυμμένη τύπῳσι. ἔστι δ' ἔσω θεν ἄλσος δένδρεων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δ' καὶ μῆκος τοῦ
20 ἱροῦ, πάντη σταδίου ἐστί· κατὰ μὲν δὴ τοῦτο ἔστιν, ἐστρωμμένη ἐστὶ ὁδὸς λιθοστρωτὸς σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἄγει δὲ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δ', ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δ' καὶ τῇ ἡ ὁδός, δένδρεα ὑψαυμήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱερόν· τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. Τέλος δὲ ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθιοπος ὧδε ἔλεγον ἡμέας ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτόν, οἱ χρῆσθαι
30 φοιτῶντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ὑπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τινὰ ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασιν οἱ δικέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι περὶ θεῶν ἢ περὶ ἀνθρώπων λάβοι· ἔκων ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξελαυνθέναι τὸν χρόνον, ὁκόταν μηχρῆδες ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιο- τῶν ἐκχωρή-
πίῃ εὐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρεώνται σεων.
40 Αἰθίοπες, ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος ἐπῆλθε ἐξήκοντα, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις ἐνυπνίου ἐπελάσασα, ἑκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶν. Ὡς δ' ἄρα οἱ χρηὼς ἦν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τοῦ ἑλέων ἀνακόμμον. ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῷ τε καὶ γῇ, οἴκεε. ὅκως γὰρ οἱ φοιτᾷν ὅτιν ἄλογίας Αἰγυπτίων, ὡς
50 ἐκάστοισι προστετάχθαι στυγῆ τοῦ Αἰθιοπος ἐς τοῦτο διορυχὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τοῦτον ὑπὸ εἰς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ

1 Eſt autem Eubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta,* Nullum tamen eſt aſpectu jucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt,* 400. *pedum.*

ἔτεα

ἔπα δὴ πλέω ἢ ἐπλακίσια ἐκ οἷοί τε ἦσαν
αὐτίκα ἀνδρεῖν οἱ πεντεκαὶ ἡμόμβοι βασι-
λῆες Ἀμυρταίου. ἔνομα δ' τούτῃ τῇ νήσῳ
Ἐλβώ. μέγαθ. δὴ πάντη δέκα σταδίων.
Μετὰ δ' τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡ-
φαίστου, τῷ ἔνομα ἦν Σεθών. τὸν ἐν ἀλογί-
κι ἔχειν τῶν μαχίμων τ' μαχέμων Αἰ-
γυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἄλλά τε
δὴ ἄτιμα πιεῦντα ἐς αὐτὸν, καὶ σφέας ἀπε-
λέδας τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τ' πρατέρων βα-
σιλήων δεδόδας ἑξαρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα
ἀρούρας. μετὰ δ, ἐπὶ Αἰγυπτίου ἐλαυνέειν στρα-
τὸν μέγαν Σαναχαρείβον βασιλέα Ἀραβίων
τε καὶ Ἀσσυρίων. ἔκων δὴ ἐνθέλειν τοὺς
μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δ'
ἱρέα ἐς ἀπορείλιν ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα
ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸν ἄγαλμα ἀπιδύρεσθαι
οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δ'
ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ
ὄψει ὁρμηθέντα τὸν θεὸν ἀρωγὸν ἰέναι ὡς οὐδὲν
πείσεσθαι ἀγαθὸν, ἀντιάζοντα τὸν Ἀραβίων
στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωρούς.
τούτοισι δὴ μὲν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι,
ἐνθαλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ
ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύ-
τῃ γὰρ εἶσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τ' μα-
χέμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χει-
ρώνακτας, καὶ ἀγορείους ἀνθρώπους, ἐνθαῦτα
ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ὀμόσαν-
τας νυκτὸς μοῦνας ἀρωγαίους, καὶ μὲν φανῆναι
τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ δὲ τὰ τόξα·
ὡρὸς δὲ, τὰ ἀσπίδων τὰ ὄχανα. ὥστε τῇ ὑστε-
ραίῃ φανέντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέ-
ειν πολλούς. καὶ νῦν ἕστηκε ὁ βασιλεὺς ἔμπροσθε ἐν
τῷ ἱρῷ τ' Ἡφαίστου λίθινον, ἔχων ἐπὶ τῆς
χειρὸς μυῶν· λέγων διὰ γραμμάτων τοῦδε,
ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ
92 ΕΣΤΩ. Ἐς μὲν τοσόνδε τ' λόγου Αἰγύπτιοί
τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ
πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα
τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μέλλο
τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τετρακοσίας ἀνθρώπων
γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιέρεας καὶ
βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. κατὰ
τι τετρακοσίας μὲν ἀνδρῶν, γενεὰς δισχιλίας
μούνας ἕτεα. γενεὰ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν
ἔτεα ἔχει. μοῦνα δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῖσι ὀπι-
λοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τετρακοσίῃ-
σι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τετρακόσια καὶ χίλια
ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον τὸν ἀν-
θρωπήιον ἐόντα οὐδένα γενεάς· ἐν μέντοι τούτοισι οὔτε πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ἄλλοισι Αἰγύπτιοι βασι-
λεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τιθέντων οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἡ-

septingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eam invenire: cui inſulæ nomen eſt Elbo, decem omnino ſtadiorum magnitudinis. Poſt hunc CXLI
regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque bellatoribus Ægyptiis abuſum fuiſſe, contemptui habens tanquam ſibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affeciſſe, tum vero [1] agris exuiſſe quibus fuerant à ſuperioribus regibus ſinguli donati duodeni. Ex quo factum eſt, ut, quum poſtea Senacharibus Arabum Aſſyriorumque rex cum magnis copiis invaſiſſet Ægyptum, [2] noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotem conſilii inopem, in cœnaculum ſe contuliſſe: ibique apud ſimulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum: & inter quietem viſum aſtare deum, exhortantem nihil eum moleſti paſſurum, ſi copiis Arabum obviam iret: ſe enim auxiliarios ei miſſurum. His inſomniis fretum ſacerdotem, ſumptis Ægyptiorum iis qui ſequi vellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe. (hâc enim Ægyptus invaditur) nec eum fuiſſe quempiam bellatorum ſequutum, ſed inſtitores, & operarios, & forenſes homines. Eo quum perveniſſent noctu, effuſam ipſis hoſtibus vim agreſtium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum ſcutorum habenas abederunt, ita ut poſtera die hoſtes armis exuti fugam fecerint, multis amiſſis. Eóque nunc iſte rex in templo Vulcani lapideus ſtat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO. ¶ Ad hunc CXLII
uſque narrationis locum & Ægyptii & ſacerdotes referebant, demonſtrantes à primo rege ad Vulcani ſacerdotem hunc qui poſtremus regnavit, progenies hominum fuiſſe trecentas quadraginta unam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorum progenies, centum anni ſunt,) una & quadraginta, quæ reliquæ ſunt ultra trecentas, ſunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentoſque & quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extetiſſe: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut poſterius extiterint, aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater ſolem præter conſue-

1 Aruris exuiſſe. *Quæ menſura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores Ægyptii. Videtur ſignificare eos qui rei militaris ſcientiam profiterentur. Ipſe Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores. * Habet tamen implicitam ſpeciem veri. nam in unâ magna periodo Sol mutat ſedem in menſibus Ægyptiacis, ut qui principio in *Thoth* ſolſtitium ingrederetur, poſt 730 annos in brumam incideret in aliquâ parte ejus menſis. Sed hoc non fuerit occaſum & orientem mutudi-

tudinem fuiſſe ortum. bis quidem illinc exortum ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur, illic occidiſſe: nec tamen ſub hæc aliquid in Ægypto eſſe immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipſis proveniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.

CXLIII 1 Atque ante Hecatæum ſermonum ſcriptorem, apud Thebas originem generis ſui recenſentem, ac progenitores familiæ ſuæ repetentem ad ſextumdecimum deum, ſacerdotes Jovis tale quiddam fecerant: & mihi non recenſenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonſtrabant tot è ligno coloſſos quod dixi. Ibi nanque ſtabant pontifices ſub imagine vitæ qua quiſque vixerat. enumerantes itaque ſacerdotes oſtendebant mihi unumquenque eorum eſſe filium proxime defuncti ſacerdotis, imagines eorum ſingulas gradatim percenſendo, donec omnes expoſuerant. Atque Hecatæo originem ſuam recenſenti, & ad ſextumdecimum deum referenti, occurrebant è diverſo progeniem recenſentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent unicuique coloſſorum fuiſſe Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque 2 commemorarent: Piromin aſſidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Eſt autem

CXLIV Piromis Græca lingua expoſitum καλὸς κἀγαθὸς, *id eſt*, *honeſtus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonſtrabant tales omnes extitiſſe, ſed multum à diis diſtantes. Priores tamen his viris fuiſſe deos in Ægypto principes, 3 una cum hominibus habitantes, & eorum ſemper unum extitiſſe dominatorem: & poſtremum illic regnaſſe Orum Oſiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, poſtquam extinxit Typhonem, regnaſſe in Ægypto poſtremum. Oſiris autem Græca

CXLV lingua eſt Dionyſus, *id eſt*, *Liber*. Atqui apud Græcos noviſſimi deorum eſſe cenſentur Hercules, Dionyſus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetuſtiſſimus eſt etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui ſecundi,

λιον ἀνατεῖλαι· ἔνθά τι νιν κατάδυεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· κ) ἔνθεν νιν
" ἀντέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβλῶαι. καὶ ἀναβλ. ἐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον τοῦτο ταῦτα ἐτε-
ροιωθλῶαι, ἔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, ἔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, ἔτε τὰ ἀμφὶ
νόσους, ἔτε τὰ κατ' τὲς θανάτους. Πρότε-
ρον ὃ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι
ἡγεμονήσαντι ἑωϋτὸν, κ) ἀναδήσαντι τε
πέμπτῳ πατρικῷ ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποί-
ησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ
" συνεγγενεαλογήσαντι ἐμεωϋτόν. ἐσαγαγόντες συνεγενε-
ἐς τὸ μέγαρον ἕσω ἐὸν μέγα, ἐξεριθμέον ηλογήσαντι
δεικνύντες κολοσσὲς ξυλίνους τοσούτους ὁσους-
περ εἶπον. ἀρχιρέυς γὰρ ἑκάστοτε ἀνατθεῖ
ἐς ἀπ' τῆς ἑωϋτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωϋτοῦ.
ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες
ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα παῖδος " ἕκαστον ἑωϋτῶν
ἑωϋτὸν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχεσε ἀποθανόντος ἕκαστον
τῆς εἰκόνος, διεξιόντες ἀπ' πασέων, ἕως ἐ
ἀπέδεξαν ἁπάσας ἀνατάς. Ἑκαταίῳ ὃ ἡγε-
μονήσαντι ἑωϋτὸν, κ) ἀναδήσαντι ἐς ἑκ-
καιδέκατον θεὸν, ἀντεξεμονήσαν ὅτι
τῇ ἀριθμήσει, ἐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ
θεοῦ ἡμέας ἄνθρωπον. ἀντεξεμονήσαν
δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πί-
ρωμιν ἐκ Πιρώμεος γεγονέναι. ἐς ὃ τες πέντε
κ) τεσσερακοστὸν κ) τριηκόσιοι ἀπέδεξαν
κολοσσὲς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· κ) ἔτι
ἐς θεὸν, ἔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτές. Πί-
ρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, κα-
λὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν,
τοιέτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας,
θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότε-
ρον τῶν ἀνδρῶν τέτων, θεὲς ἦσι τὲς Αἰγύ-
πτῳ ἀρχὲς, ἐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀν-
θρώποισι· κ) τέτων αἰεί ἕνα τὸν κρατέ-
οντα εἶναι. " ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι ὕστερον
Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλ-
λωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον κα-
ταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστα-
τον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διόνυσος
κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι
μοῦνα νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται
εἶναι Ἡρακλῆς τε κ) Διόνυσος κ) Πάν.
παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μέν, ἀρχαιότα-
τος, κ) τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομέ-
νων θεῶν εἶναι. Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

1 Jam prius autem Hecatæo hiſtoriographo apud Thebas originem generis ſui recenſenti, ac progen. fam. ſuæ ad ſextumdecimum uſque deum repetenti, ſacerdotes Jovis tale quiddam fec. quod mihi recenſ. originem. fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonſtr. tot è ligno coloſſos quot dixi. Illic enim ſinguli pontifices adhuc vivi imaginem ſuam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita*, ἐμοὶ ἐ γενεηλογήσαντι. *quam lectionem hic ſequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refert. *Legendo* πίρωμις ἐπονομαζόμενος. 3 Minime cum hominibus verſantes,

τῶν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσον δέ, τῶν τρίτων, οἱ ὀκτὼ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐνόμιζον γενέσθαι. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἐπὶ τούτων πλεόνα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάσσω τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπαγεγραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, καὶ ἐξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, καὶ ἐνακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐξ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἕρμεω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά κῃ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεσι χρᾶσθαι τοῖσι τὰς πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν καὶ τῷδε αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανερόν τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ ὅτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνόματα πρὸς πεπυσμένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐπεράσατο Ζεύς, καὶ ἐνεῦκε ἐς Νύσαν τινὰ ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔξω οἰκέουσαν τῆς Αἰθιοπίης. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκῃ ἐτελεύτησε γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ ὀνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' ὧν δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογήσουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μέν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι καὶ ταύτῃσι τῇ χώρῃ γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· περσέος δέ τι αὐτοῖς καὶ ἐμοῦ ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τὸν Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (ἐδόκεε γὰρ χρόνον οἱοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέων διαγενέσθαι) ἐπέσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι, Αἴγυπτον πᾶσαν. Οὗτοι δὲ ἐπιγαμίαις ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου. εἶναί τε φίλους διαφερόντως. τοῖσδε δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeverant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quam à bello Trojano, octingenti fere ad me anni. Utrum horum probabilius ſibi CXLVI
93 videtur, eo quiſque utatur licet: 1 mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Jove inſutum in femore, portatumque in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, ubinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiviſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ Quæ vero cæteri ho- CXLVII
mines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc jam explicabo, 2 aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem *ſuum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege vivere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti junctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed ut eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſa

1 A me vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope geniti, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adjiciatur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accuratasque inierunt, quod eis inter initia, simulatque tyrannides invaserunt, responsum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libasset, eum totius Ægypti regno potiturum. 1 Ubi omnia sacra exequuti sunt, CXLVIII placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnum Mœrios, maxime urbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama majorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem 2 ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & sumptu hujus labyrinthi. Tametsi enim Ephesi templum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione majores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim ejus aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodem extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora 3 illis imposita, utraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus, subterranea vero auditu didicimus. 4 Nam præpositi Ægyptiorum nolebant ullo pacto illa monstrari, quod dicerent illic sepulcra esse tum eorum regum qui ædificandi labyrinthi fuere autores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus majora. nam egressus per tecta, & 5 regressus per aulas diversissimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclavia transitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclavibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub terra CXLIX fit. Et quum talis sit labyrinthus, tamen stagnum Mœrios, ad quod labyrinthus ædificatus est, plus præbet admirationis.

τὸς νόμος τύτος ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς ἀθυμέλλοντες· ἐπέχρησό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐπισαμβύοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκέην φιάλην κατείσανλα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῆ Ἡφαίςυ, τῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπλυ. ἐς γὰ δὴ τὰ πάντα ἱερὰ σωελέγοντο. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῆ. δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, κατ' κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστά κη κείμενον. τὸν ἐγὼ ἤδη ἰδὼν λόγυ μάζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονα πόνυ τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τῦ λαβυρίνθυ τύτυ· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ὅδι νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νεω καὶ αἱ πυραμίδες λόγυ μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάση αὐτέων Ἑλλήνικῶν ἔργων καὶ μεγίσων ἀνταξίη. ὁ δὲ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει τῦ γὰ δυώδεκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἕξ μὲ πρὸς βορέλω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περίεργει. οἰκήματα δ' ἔνεσι διπλᾶ, τὰ μὲ, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνων· τρισχίλια, ἀριθμὸν πενταχοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα αὐτὸς οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ δεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰ ἐπισεῶτες τὸ Αἰγυπλίων δεικνύσι αὐτὰ ἐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τό τε ἀρχιλῶ τὸ λαβυρίνθυ τῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλήων, καὶ τὸ ἱρῶν κροκοδείλων. ὥςε μὲ κάτω ἐλθεῖν οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰ ἔξοδοι διὰ τὸ στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τὰ αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θωύμα μύριον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιῶσι, καὶ ἐκ τὸ οἰκημάτων ἐς περιπάτυς ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τὸ περιπάτυ, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τὸ οἰκημάτων· ὀροφὴ δὲ πάντων τύτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάση περίπυλος, λίθυ λευκῆ ἁρμοσμένυ τραφλοτάτα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τῦ λαβυρίνθυ ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὸν διὰ γῆν πεποίηται. Τῦ δὲ λαβυρίνθυ τύτυ εὔπλοος τυγχάνυσα θωύμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος ἔστι οἰκοδόμηται·

94

1 Nam in omnibus templis convenire solebant. Visum autem est eis &c. 2 Æstimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* imposita numero tria millia, singula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicitæ viæ*, per aulas diversissimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclavia transeuntibus, ex conclavibus in cub.

τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ χιλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἕως βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυιον. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξήκοντα πυραμίδες, τὸ ὕδατος ἐπέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὑδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεσι κολοσσοὶ λίθινοι, κατήμενοι ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον. [1] ἑξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τοῦ ποδὸς μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, ἀνθρώπους μὲν οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἔστι αὕτη) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατ' ὑδρηγὸς ἐσῆκται. καὶ ἕξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἕξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τὸν ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἑωυτοῦ ἡμέρῃσι ἐκ τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὖτις, εἰκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐγχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ κατιὸν ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐκ ὤρεον τὴν γῆν ὑδαμοῦ εἶχον, ἐθαυμάζον μὲν δή μοι ἐγώ, πρόμους τοὺς ἀγχοτάτω οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γεγομμένον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακτήρια ἐν θησαυροῖσι καὶ ἀγαλοιοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὲ ὧν τοῦ σφετέρων οἰκιῶν ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν καθυφάμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον ἐς ὃ κατηργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τοὺς χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, καταλαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν.

[1] ἑξαπόδου

Cujus in circuitu menſura trium milliu̇m & ſexcentorum ſtadiorum eſt; ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Jacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, ubi ejus profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in ejus ferme medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum utraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem juſti paſſus ſunt ſtadium unum [1] ſex jugerum. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedum, five quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, ſex palmorum. Aqua ſtagni nativa non eſt, utpote ſolo illo admodum arido, ſed è Nilo derivata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſque ſex menſibus quibus effluit, [2] augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, proventu piſcium, quum influit, viginti minis. Hoc ſtagnum dicebant etiam indigenæ evadere in Syrtin Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea [3] Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentem. Verum quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum ubinam eſſet humus illinc defoſſa. [4] Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum urbem Aſſyriorum auditu cognovissem. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum conſtituiſſent, è ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Ægypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet.

CL

1 Sex plethrorum. *Id eſt, centum pedum.* 2 In regium fiſcum talenta argenti ſingula ſingulis diebus ex proventu piſcium perſolvit: quum influit, viginti minas. 3 Occidentem verſus 4 At illi quonam eſſet deportata, mihi expoſuerunt.

Et hic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse de-
CLI pressus. Duodecim autem reges quum
juste degerent, ac stato tempore in
templo Vulcani sacrificassent, & ulti-
mo die festo libaturi essent, porrexit
eis pontifex aureas phialas, quibus li-
bare consueverant, aberrans numero,
duodecim videlicet viris undecim phia-
las. Ibi PSAMMITICHUS, qui po-
stremus eorum stabat, quum non haberet
phialam, detractam sibi æream galeam
tenuit, libavitque. Ferebant autem &
cæteri omnes reges, & tunc quoque gesta-
bant galeas. Nec tum quidem dolo malo
Psammitichus galeam tenuit. 1 Cæteri
tamen id consulto factum esse à Psam-
miticho existimantes, & in memoriam
redeuntes, oraculum ipsis esse redditum,
qui ærea in phiala libasset, eum solum
regem Ægypti futurum, non censue-
runt quidem æquum esse Psammiti-
chum morte mulctari, postquam 2 ri-
mando compererunt non id illum feciſſe
induſtria: sed maxima potentiæ suæ par-
te exutum in palustria relegandum, ne
illinc egressus, cæteræ Ægypto se immi-
CLII sceret. Hunc Psammitichum, 3 quum
Sabacum Æthiopem, qui patrem ejus
Necon interemerat, fugisset in Syriam,
postquam Æthiops ex insomnii visio-
ne abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt
4 è tribu Saitana. Deinde quum regna-
ret una cum undecim regibus, con-
tigit ei ut fugeret iterum propter illam
galeam in paludes. Igitur intelligens
quam ignominiosè tractatus ab illis es-
set, statuit ultum ire qui ipsum perse-
quuti essent. Itaque ex oraculo Latonæ,
quod in urbe Buti apud Ægyptios ve-
racissimum est, ad quod ipse miserat,
redditum est responsum, affuturam ul-
tionem ei è mari viris æreis 5 existenti-
bus. Quod responsum ei magnam in-
credulitatem offudit, viros æreos ipsi
in auxilium venturos. Non longo tem-
pore interjecto, Iones quosdam & Ca-
res prædandi gratia navigantes, neces-
sitas compulit applicare ad Ægyptum.
Hi quum in terram exissent ære arma-
ti, Ægyptiorum quidam nuncium fert
Psammiticho ad paludes: & quia nun-
quam viderat aliquos ære armatos, ait,
egressos è mari æreos viros campestria
populari. Ille agnoscens oraculum es-
se perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὴ νῦν λίμνη αὕτη ὕπω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταπαύεσθαι, ὁ ἀρχιερεὺς ἐξενείκαι σφι φιάλας χρυσέας, τῇσπερ ἐώθεσαν σπένδειν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἐνδεκα, δυώδεκα ἐόντι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, ὧδε ἐξεύρηται τῇ κνήμῃ τὸν κράνεον ἐόντα χάλκεον, ὑπαείρας τε καὶ ἔσπενδε. κνήμας" δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος" δὲ νῦν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπαείρε τῇ κνήμῃ. οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκείνῳ χρηστὸ σφι, τὸν χαλκέην πεισάντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μοῦνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κλεινᾶς μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνδρώσκοντες βαρέως ζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προφάσιος αὐτὸν πεπαυκότα· ἐς δὲ τὸ ἕλεος ἐβουλεύσαντο, ψηλαφήσαντες τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως· ὡς δὲ τῷ ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ὀπιμισγέσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθιοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα. " Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπηλλάχθη ἐκ τοῦ ὄψεος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήκουσαν Αἰγυπτίων ὅτι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τοσοῦτο δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν λιμὸς τοῦ κνήμεω" φεύγοντα ἐς τὸ ἕλεα. ὑπεξαμυνόμενος ὧν ὡς τάχιστα ἐσμένου. εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐπευθέα τίνας δικαίους ἐξανῆκε. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦς πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἐνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἔστι μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑποφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑπὸκαρπος· χρόνου δέ οἱ πολλοῦ διελθόντος, ἀνάγκη κατέλαβε" Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, τῶν πλόου ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθέντας ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλεται τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χαλκέοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ἰωσι

---

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quum Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. ejus N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect.* ἐκὼν sequendo, *interpretandum esset*, qui patrem ejus volens interemerat. *id est*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρσὶ ποιέεται· καί σφεας, μεγάλα ὑπισχνούμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γλιχέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, ὕστερον ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατάρξαι τῆς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε πρὸ Ἡφαίστου περίβολα ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλὴν τε τοῦ Ἄπι, (ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἆπις,) οἰκοδόμησε, ἑστεῶτα πρὸ περιβολαίων, πάσάν τε ἀξίην ἔσασαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν ἀνίην. ὁ δὲ Ἆπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔστι Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συνοικήσασι αὐτοῖς, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντα· τοῖσι ἐνόμασι ἐπῆν Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάντα τὰ ὑπῆρχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὴ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτοις τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον δὴ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστιος πόλιος, ἔστι τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξανάστησας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ πυνθανόμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκιαθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω δὴ μισοβάρβαροι τούτοισι, καὶ τὰ πρὶν Αἴγυπτον γενόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον διηκόμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ δὴ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίδησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον. Τῷ δὲ χρηστηρίῳ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθη ἤδη· καὶ δὴ λόγον ποιήσομαι αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος. ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ἐνόμασαί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ οὗτος μὲν τοῦ ἀδύτου τοῦ ἐν τῷ τὸ χρηστήριον ἔνι, οὔτε τι τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ περιπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν λίθων θῶυμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) undique columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenûm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribusque, quibus fuerat usus adjutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cætera quæ fuerat pollicitus repræsentavit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca 1 contra mare, aliquantulum supra urbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Unde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam adversus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas. Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diversæ linguæ essent, incoluerunt. Atque unde demigrarunt illuc, 2 & vestigia navalium, & domorum rudera, ad meam usque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oraculo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac urbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Ubi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

CLIII CLIV CLV

1 Propemodum ad mare, infra urbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naves,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex uno factum lapide, cujus parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cujus lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitu-
CLVI dinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se moventem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ primi extiterunt, unum est) quum in urbe Buti, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret. Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultavit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut solus [1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem.
CLVII Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriæ urbem obsidens oppugnavit, donec expugnavit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes urbes (*duntaxat* quas novimus)
CLVIII sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECUS, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis, latitudinis, ut per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin urbem,

φεάσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νηός, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἐς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος. πεντεκαίδεκα πήχεων τυτθόν ἕκαστον ἐστί. τὸ 96
δὲ καὶ ἐξέχασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ὄπικέεται λίθος, ἔχων τιὼ παρωροφίδα τετράπηχυ. Οὕτω μὲν νεὼ ὁ νηὸς τῷ φανερῶν μοι τῷδε τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστὶ θωυμασότερον· τῷ δὲ δευτέρῳ, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένῃ παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος ἐκ πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. πάνπαν δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοί, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὑπολέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς τότε
φασὶ ἐκ αὐτῆς πλωτῆς· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παραθηκαμένη δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τὸν Ὀσίριος τὸ παῖδα. Ἀπόλλωνα δή, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητὼ δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μέν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δέ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ ὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνος δὴ πουητέων τῶν προγεγενημένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τιὼ δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτιόν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσαράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πολιορκήσας ἐπολιόρκεε, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ὅση πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τῇ ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχεω δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φέρουσαν τὸν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκος ἐστὶ πλοῦς ἡμέρας τέσσερας· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤρξαντο δὲ ἀπὸ τῆς Νείλου τοῦ ὕδωρ ἐς αὐτόν. ἤρξαν δὲ ὑπὲρ τε ὀλίγου Βουβάστιος πόλιος

[1] Omnium superioris ætatis poetarum.

παρὰ Πάτυμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δ' ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὀρυκτὴ δ' ἡ πρῶτον μὲν ἀπὸ πεδίου ἀπ' Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατ' Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρείην τὴν μακρὴν πρὸς τὸν νῶτον, ἡ ἔπειτα τείνει ἐς Μασφάγας φέρουσα ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλαχίστη ἐστὶ καὶ στενοτατόν ἐστι ἀπὸ θαλάσσης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὸν Νότιον καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου ὄρεος τοῦ ὁρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ στενοτατόν. ἡ δὲ ὀρυχὴ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὸν ἐπὶ Νεκὼ βασιλῆος ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων ἀπόλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδὼ γρωμένου τοιῆδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προσεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Παυσαμένου δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας καὶ τεκτήνεες αἱ μέν, ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐπιτήδησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι καὶ *Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν †Μαγδώλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν 97
πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὴ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων ἀγωνοθετέειν τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα ἐδ' ἂν τὸν σοφώτατον ἀνθρώπων Αἰγυπτίους ἐνθεῦτεν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τοῦ εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λογιμωτάτους εἰ σοφώτατοι. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο παρὰ Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατίκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπικομένους δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμελεστάτους εἰ τι ἔχοιεν

juxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, evadens in mare rubrum. Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie Ægypti, Arabiam verſus. Nam quæ ſupra planitiem ſunt 1 continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaque ad hujus montis ima ducta eſt foſſa ab occidente orientem verſus longo tractu: & deinde pertingit divortio montis tenus (quod divortium ad meridiem & ventum auſtrum fert) in ſinum Arabicum. Quâ igitur breviſſimus tractus & maxime compendiarius eſt à mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum vocatur, à monte Caſio, qui Ægyptum Syriamque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem breviſſimum eſt: verum foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt 2 confragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necus deſtitit, hoc 3 interpellatus oraculo, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipſorum lingua loquuntur. Superſedens itaque à faciCLIX
enda foſſa Necus, 4 ad militum copias ſe convertit, atque ad claſſes quæ partim in mari ſeptentrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc 5 veſtigia navalium ostendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt uſus. Terreſtri autem acie congreſſus cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, & poſt prœlium, Cadyti, magna Syriæ urbe. 6 In veſtitu autem curioſus quum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorum miſit. Hic perfectis decem & ſeptem imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio PSAMMI filio ſuo. Eo apud Ægyptum reCLX
gnante, nuncii Eleorum advenerunt, jactantes à ſe in Olympia juſtiſſimum 7 ac maximum inter mortales propoſitum eſſe certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum ſapientiſſimos aliquid ultra hæc eſſe inventuros. Iſti ubi in Ægyptum pervenerunt, eaque expoſuerunt quorum gratia venerant, rex convocavit ex Ægyptiis eos qui ſapientiſſimi haberentur. Qui quum conveniſſent, & Eleos audiſſent omnia commemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicentes ſciſcitatum num quid poſſent

1 Contiguus. 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel*, *Revocatus*. 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. ſept. 5 Canales quibus deducebantur naves, *ut paulo ante*. *Alii navalia interpret.* 6 Eum autem veſtitum quo uſus erat quum iſta conficerentur, miſſum ad Branchidas Mileſiorum, Apollini dicavit. Poſtea vero decem & ſeptem omnino annos quum imperaſſet, deceſſit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales. * Per Syros intelligit Judæos ſine dubio, qui ita vocabantur etiam à vicinis Phœnicibus. *Scalig.* not. in Fragmenta ſelecta. † Magdolum (Mageddo, 2 Regum c. 23.) urbem Ægypti fuiſſe, ex notitiâ imperii conſtat, & numiſmate Antonini Pii ΜΑΓΔΩΛΙΤΩΝ. *Scalig.* Animadv. in *Euſeb.*

Ægyptii

Ægyptii reperire juſtius, habito inter ſe conſilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent cives. Et illis reſpondentibus, ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure [1] excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin concivi pugnanti cives faverent, facientes injuriam hoſpiti. Sed ſi vellent juſtum proponere certamen, & ſi ejus gratia veniſſent in Ægyptum, juſſerunt hoſpitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permiſſo. Hæc
CLXI Ægyptii Eleis ſubjecerunt. ¶ Pſammis autem, quum ſex tantum regnaſſet annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus eſt. Cujus regnum APRIES filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum avum ſuum, fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occaſione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Quum adverſus Cyrenæos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes Ægyptii rebellaverunt, opinati ſe ab illo in apertam perniciem fuiſſe dimiſſos: ut his internecione deletis, ipſe cæteris Ægyptiis imperitaret ſecurius. Hæc perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant
CLXII amici, ingenue deſciverunt. Id ubi reſcivit Apries, mittit ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quum perveniſſet, reprehendenſque diſſuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo ſtans galeam circundat: eaque circundata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc eo invito factum fuit, ut oſtendit. nam ſimulatque ab iis qui deſciverant Ægyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam adverſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant Ægyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, juſſum ut ad ſe vivum Amaſin perduceret. Hic ubi pervenit, Amaſin ad ſe vocat. [2] Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortandos, inſolenter) ſtolide jubet hunc ad ſe adducere Aprien,

Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξεύρειν. οἱ δ' Βυβλοσαίμβυοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται διαγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ἔτω ποιέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. ὑποπτεύειν γὰρ εἰκὸς μηχανᾶσθαι ὅκως ὁ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσπέσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνίζεσθαι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα ποιέναι, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ἐπετήδευσαν. Ψαμμιτιχος δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσας ἐπ' Αἰγύπτῳ, καὶ στρατευσάμενος ἐς Αἰθιοπίαν, καὶ μετὰ ταῦτα πολυπόσας, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος· ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πατέρα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος· τῆς πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι δὴ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ συνεμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδοξε κακῶς βεβουλεῦσθαι, ἐγένετο ἀπὸ πρόφασιος, τὴν ἐγὼ μέζονος μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι ἀπαιτέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλωσι περιέπεσε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα διημεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δεικέοντες τὸν Ἀπρίεα ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτοὶ δὲ τῆς λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ, ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι ἔτοί τε οἱ ἀπιγμένοι, καὶ οἱ τῆς ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τοῦ ἰδίου. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δέ, ἐπείτε ἀπικόμενον κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντα αὐτῷ, τῆς τις Αἰγυπτίων ὀπλίσας ἐπέδησε οἱ κυνέην, καὶ ἐπιθείς, ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ ἐπιτιθέναι. καὶ τὸ ἔργον αἰεικέσιον ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐσήσαντό μιν βασιλέα τῆς Αἰγυπτίων οἱ ἀπεσταῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίεα. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δυνάμιον τῶν ἐπὶ ἑωυτοῦ Αἰγυπτίων, τῷ ἔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζώοντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμαστίσατο· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπαγαγεῖν·

[1] Aberraſſe. [2] At Amaſis (ſedebat enim forte in equo) crure ſublato pepedit, & illud Apriæ aſſerri juſſit. *Ita Camerar. Aſſertur & tertia interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

ὅμως

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιῶν τὸν Παταρβημιν, βασιλέως πεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ αὖτις ὑποκείνασθαι ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὖτις ἐμεμαθήκεε Ἀπρίεω παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Παταρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων ἐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν, καὶ θωμάζοντα ὁρέοντα ἀσυδῆ ἀπέναι, βουλόμενον τῷ ταχίστῳ βασιλέϊ δηλῶσαι τὸ πρηνεόμενον. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίεω ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, ἐδέκα αὖτις λόγων δόντα, ἀλλὰ θωμάσαντα ἔχοντα, θωμάσαι προστάξαι αὐτῷ τό τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφέροντο, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν ἅπαντα αἰσχρῶς λύμῃ ἀμησκεμένον, ἐδέκα δὴ χρόνον διατρίψαντες, ἀπίσσατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμασι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλίζετο τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλασε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὴ θωμὸν ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τετιμυρίους. ἐν δὲ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σαΐ πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε θωὶ τὸν Ἀπρίεω ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ θωὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσοντες ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἔπλα ἡγέα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται. οἱ δὲ, βουβῶλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται· ἡγέα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. ἐνόμασται δὲ σφι κέαται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι. κατὰ γὰρ δὴ νομὲς Αἰγύπτου ἅπασα διαραίρηται Ἑρμοτύβιων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσίριτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Ναθώ· τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ ἠνεώμενοι, ὅτι ἐπὶ πλεῖστον ἠνοίατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης ὐδεὶς δεδάηκε ἐόλεν, ἀλλ' ἀνέσιαι ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης. ἔστι δὲ ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος· ὅτι δὲ οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit sibi diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque jussit. Id intuentes cæteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII
quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. 1 Itaque utrique adversus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIIII
hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores navales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodque artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui 2 harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorum quidem hæ CLXV
sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI
Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana. 3 Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex adverso Bubastis urbis. Hæ tribus Calasirium;

---

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin utrique perveniſſent, tentare pugnæ discrimen parabant. Cæterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male fortasse, cum Valla,* Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt: ~~(nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus)~~ ~~Hermotybiorum~~ quidem hæ sunt præfecturæ, *Et paulo post,* Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam νόμοι ubique retinere.* 3 Anycia,

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet ulli artificio operam dare, sed solum rei militari,
CLXVII filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum procerto dijudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui 1 cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. 2 Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquoversus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen universis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panes tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini 3 sextarii quaterni. Hæc
CLXIX assidue satellitibus præbebantur. Ubi igitur ediverso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Ægyptiis in urbem Memphin pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt, tamen quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, 4 ut nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, vivusque captus ad urbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique 5 quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asservavit. Tandem incusantibus Ægyptiis non juste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in templo Minervæ, proxime 6 cœnaculum ad lævam manum intranti.

εἰσὶ γλωμύμυοι, ὅτι ὀλὶ πλείστους ἐγκρέατο, πέντε καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἀνδρῶν. ὑδὲ τέτοισι ἔξεστι τέχνην ἐπασκῆσαι ὑδεμίαν, ἀλλὰ τὸ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς ὡρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνείδεα τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι ὧδε πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξῃρημέναι μένουσι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἦν ἐξῃρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρπῶντο, καὶ οὐδαμὰ αὐτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἑκάστους ἐνιαυτόν· ἕκαστον τὸν βασιλέα· τούτοισι δ' ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρυρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἀρτάβης, πέντε μνέας ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέας, οἴνου πότηρες ἀρυσπῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο. Ἐπεί τε δὴ συνιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ὁπηδέοντας, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐσώθησαν. * Ἀπρίεω δὲ λέγεται δὴ ὧδε ἡ διάνοια, μηδ' ἂν θεόν μιν μηδένα δύασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐνικήθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τοὺ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος· ἤδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καί μιν Ἄμασις εὖ ὡκίεπτε· 99
τὸ δέ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίεω τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δέ μιν ἀπήγαγον, καὶ ἔπειτα ἐθάψαν ἐν τῇσι πατρώῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός.

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro* Non, *vel comparative pro* Minime omnium. 3 Ἀρυσῆρες, *ab aliis* Cyathi: *ab aliis notationem vocabuli sequentibus* Hausti *vel* Haustra. 4 Ne deum quidem ullum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & cum Amasis honeste observavit: *vel*, honesta observantia prosequutus est: tandem autem incusant. *Vel. antea quidem in regia nutriebatur: & cum Am. honeste observabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium. * Quæ Jeremias denunciat Apriæ ventura. c.44,v.30, ea omnino fideliter narrat Herodotus, & plane illi cum verbo divino convenit. *Salig. in Fragmenta Uselica, & in Euseb. Chronicon.*

ἐθαψαν

ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ τούτου τοῦ χώρου βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκὰς ἐὸν μᾶλλον τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι μὲν νυν καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, πασσάλοισι λιθίνοισι μεγάλοισι, καὶ ἠσκημένοισι σύλοισί τε φοινικέοις καὶ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔστω δὲ ἐν τῇ παστάδι δι' ἃ δυρώματα ἕστηκε, ἐν οἷσι τοῖσι δυρώμασι ἡ θύρη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ ταφαὶ τοῦ ἐπ' ὄσιον πιεύμασι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τἄνομα ἐν Σάϊ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐκτεταμένον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λιθίνοι. λίμνη τέ ἐστι ἐκτετυπωμένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσηπερ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς πιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον ὡς ἐκτὸς ἀπέων ἔχει, σῦφορα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι περὶ σῦφορα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ἐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέφθειρον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, ἐὼν μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐξ τῆς δὲ ἦν πόλεος, ἔνομα οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ἐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότεω ἐόντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ, αὐτὸς ὁ Ἄμασις ἐκ συγγνωμοσύνης προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγάλματα μυρία, ἐν δὲ καὶ πδανιπτὴρ χρύσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαπτυμένες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζεατο. τοῦτον κατ' ὧν κύλας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐπισήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν εὐπροσδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν πιεσθὲν συνεκάλεσε Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον οὗτοι Αἰγυπτίους, ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνυρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ, μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον

Nam Saitani 1 cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum 2 ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ ejusque progenitorum. In ejus- CLXX
dem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus urna est. Sunt etiam sepulcra, (cujus nomen si nuncupavero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Minervæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trocheides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta CLXXI
ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen abhit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus ejecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conservatus.
¶ Aprie sublato, regnavit AMASIS CLXXII
è 3 tribu Saitana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec ullius sane momenti ducere, ut qui plebeius fuisset, nec insigni familiæ ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non 4 asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipse quam omnes convivæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque 5 dæmonis statuam fecit, & in appositissimo urbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, convocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii evomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac

ἦν τοιῆν ἦν ἀγνωμοσύνη

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quam illud Apriæ ejusque progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoque porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel*, provincia. 4. *Non legit* εὐγνωμοσύνη (*ut in vulg. edit.*) *sed* ἀγνωμοσύνη, *ut in vet. cod.* 5. Numinis stat.

fuisset

fuisset, plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque jubere ut sibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita utæ quum censerent ei servire.
CLXXIII Idem hoc usus est in rebus agendis instituto: ab aurora usquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores jocabatur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis 1 castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes 2 augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, 3 arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint ruptum iri, nec posse eis illos, quum indigeant, uti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec ullam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore ut pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, utrique rei tempus impertio. Hæc Amasis amicis respondit.
CLXXIV Etenim fertur Amasis, quum privatus foret, fuisse potandi jocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis convictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absolverant, horum templa neque curæ habuit, neque ulla re ad ornamentum donavit, neque adiens sacrificavit, tanquam nihil mererentur, quod reddere-
CLXXV rent falsa responsa: qui autem eum 4 pronunciaverant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit. Præterea in Sai vestibulum Minervæ fecit, opus admirandum, & longe superans cætera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

" ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι ἐξ) ἀυ- ‖ ἦνεα
τέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ περιηδέως
ἑωυτὸν ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ περσπ-
ώμενος τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δημοτέων ἀγαθῶν
ἐπειρᾶτο. Ἐχρῆτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων
τοιῇδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι οὗ τε πληθώ-
σιος ἀγορῆς, σπουδῇ ἔπρησσε τὰ προσφε-
όμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινε τε
καὶ καταισχωπτέε τοὺς συμπότας· καὶ ἐς μά-
ταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀκηδεόντες δὴ τού-
τοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε
λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτῷ "
προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων "
σεωυτόν. σὲ γὰρ χρεὼν ἐν θρόνῳ σεμνὸν "
σεμνῷ διακέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ "
πρήγματα, καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν εὐδαιμο- "
αιτο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχοιντο, καὶ "
ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ πολλῆς ἐδάμως "
βασιληΐης. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὐτούς,
Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται " 100
χρεώμενοι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, "
ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐν- "
τεταμμένα εἴη, σκεραγείη ἄν. ὥστε ἐς τὸν "
δέον ἐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. ὦτω δὴ "
καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐνθέλοι κατ- "
αυδάδως αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος "
ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤντοι μανείς, ἢ "
ὅκου ἀποπληκτέον ἡμέομεν. τὰ ἐγὼ ἐπισά-
μενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν
τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις,
" ὅτε ἐν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἐν καὶ φιλο- ‖ καὶ ὅτε
σκώμμων, καὶ ἐδαμῶς καταυδασμένος
ἀνήρ· ὅκως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ
εὐπαιδεύετα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν
τοιῶν. οἱ δ' ἄν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ
σφέτερα χρήματα, ἀρνούμενον ἀγεσκον ἐπὶ
μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κα-
τηλίσκετο τοῦτο τὸ μαντήιον, πολλὰ δὲ καὶ " ‖ ἀπέ-
ἐφυγε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε φευγε.
τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μη-
φώσαντες εἶναι, τούτων μὲν τὰ ἱρὰ ἔτε ἐπεμέλετο,
ἔτε ἐς θεοσκοπίην ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔ-
δεισε· ὡς θεοὺς οὐκ ἐόντας ἐξοισι, ψευδέα τε μα-
ντήια κεκτημένους· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν
φῶσαντες εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ
ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, τὰ μάλι-
στα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαΐι τῇ
Ἀθηναίῃ προπύλαια θαυμάσια οἱ ἐξ-
εποίησε, πολλὸν πάντα ὑπερβαλλόμενος
τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσον τε τὸ μέγαθος,
λίθων ἐστὶ, καὶ οἵων τέων· τοῦτο δ', ἑλόμενος μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας θωμαστέας ἀνέθηκε.

1 Admonebant, non teipsum recte regis, ὁ rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr. 3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem usi sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, ut, quum opus esset, uti jam illo non possent. Talem & hominis conditionem esse: si assidue seria tractare, nec ull. 4 *Ad verbum*, Constrinxerant. *id est*, Convicerant.

λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπερβολὴν ὑπερφυέας τὸ μεγαθ. ἐκόμισε. ἤγαγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν, ὀκτὼ καὶ δέκα Μέμφιν ἐυσσόον λιθοτομέων, τοὺς δὲ ὀλίγῳ μείοσι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἰκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ ἐκ τούτων ἄγαλμα οὐ μάλιστα ἐθαύμασα, ἔστι γάρ οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε δὲ ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος. καὶ τοῦτο ἐπὶ μὲν ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἐμόχλευε μάλα πολλοὶ καὶ ἐπιτηδεύοντες ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ἔτεσι ἀπαιτέες ἔσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἔστι, εἰς τε κ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσαρεσκαιδεκάπηχυ· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μονολίθου ἔστί. ἀταρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πλάτος· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἔστί. αὕτη δὲ ἱρῶ κέεται πρὸ τοῦ ἔσοδον. ἔσω γὰρ μὲν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ πρῆξαι δ' εἵνεκεν ἐκ ἐσελκύσαι ἑ ἀρχιτέκτονα· ἀυτῆς ὀλισθαινούσης τῆς στέγης, ἀνασταζαι, οἷά τε χρόνου ἐκλογιζόμενον· πολλῷ, καὶ χθόμενον τῷ ἔργῳ· ἑ δὲ Ἄμασιν, ἐνδυμιὸν ποιησάμενον, ἐκ ἐᾶν ἔτι περαιτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διαφθαίρη ὑπ' αὐτῆς ἑ τις αὐτοῦ μοχλεύοντων, καὶ ἀπὸ τούτου ἐκ ἐσελκυσθείσαν. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἑλλογίμοισι ἔργα τὸ μεγαθ. ἀξιοθέητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, ἑ ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείῳ ἔμπροσθε· ἑ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ὁμοῖ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, ἑ αὐτῷ ἐόντι λίθῳ, δύο κολοσσοὶ, ἑκατέρωθεν ποδῶν τὸ μέγαθος ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τῷ μεγάρῳ. ἔστι δὲ λίθινος ὅμοιος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος καὶ ἑ αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασις ἔστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος ἑ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ ἑ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἠριθμέετο τοὺς ἁπάσας τότε δισμυρίας τοὺς οἰκουμένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ κατάσας· ἀποδεκνύειν ἔτεος ἑκάστου τὸν νομάρχην πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῶτας μηδὲ ποιεῦντα τοῦτο, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἀδύνατος θανάτῳ. Σόλων ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον ἑ νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο, τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρεώμενοι, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ.

ἠθμίζω

Alia quoque ſaxa prægrandia in apparatum comportavit, ducta partim è lapidicinis quæ juxta Memphin ſint, partim utique quæ majoris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ Sai diſtat viginti dierum navigatione. Adhæc, quod non minime ſed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex ſolido ſaxo ab urbe Elephantina, in quo afferendo triennium conſumpſerunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domus extrinſecus eſt unius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, ſublimitas. Hæc eſt dimenſio exterior tecti ex uno lapide. Introrſum autem [1] duodeviginti & amplius cubitorum eſt longitudo: quinque, ſublimitas. Domus hæc ad ingreſſum templi collocata eſt. nam ob id aiunt in templum non fuiſſe pertractam, quod quum ſuſpiraſſet architectus dum illa adveheretur, utpote pertæſus diutini temporis operæ, [2] ea de re ſtomachatus Amaſis, non permiſerit hominem ulterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuiſſe oppreſſum, ideoque lapidem non introductum. Donavit præterea operibus ob magnitudinem ſpectaculo dignis cum alia templa inſignia, tum in Memphi templum Vulcani, coloſſo ſupino ante illud poſito, longitudinis quinque & ſeptuaginta pedum. Superque idem pavimentum gemini coloſſi ſtant 3 ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi aſſiſtentes: cujus inſtar eſt alter in Sai lapis, eodem habitu jacens. Illud etiam quod in Memphi eſt templum Iſidis ingens & ſpectatu digniſſimum, Amaſis ædificavit. Sub Amaſi rege dicitur Ægyptus fuiſſe maxime beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proveniunt, & urbes quæ incolerentur tunc, fuiſſe numero illic mille & viginti. [4] Amaſis quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, ut ſingulis annis apud provinciarum præſides Ægyptii omnes demonſtrarent unde viverent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonſtraret ſeſe legitime vivere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod ſit caſtiſſima, aſſidue uſurpant.

CLXXVI

CLXXVII

101

1 Duodeviginti cubitorum, & digitorum xx eſt longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, ſubl. 2 Hoc in religionem vertens Amaſ. 3. Ex eodem lapide. 4 Hic eſt autem Amaſis qui legem hanc tulit, demonſtrare unumquemque apud præſidem cujuſque loci, unde vivat: quod qui non fecerit, aut demonſtrare vitæ ſuæ rationem juſtam non poterit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſes ſumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgavit, qua illi ſemper uſi ſunt, lege ſane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amaſis

CLXXVIII Amaſis porro, quoniam Græcorum erat ſtudioſus, cum alia in quoſdam Græcos officia contulit, tum iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin urbem incolendi. Qui vero eorum nollent illic habitare, ſed navigando negociari, fecit poteſtatem certis in locis aras & fana extruendi, Et maximum quidem eorum fanum atque [1] celeberrimum vocatur Hellenium: civitates autem quæ communiter illud extruxerunt, ſunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnaſſus, Phaſelis: Æolum vero, una Mitylene. Harum civitatum hoc fanum eſt, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ civitates quæ conſortes hujus rei ſunt, rei ad ipſos minime pertinentis conſortes ſunt. Separatim tamen ædificaverunt, Æginetæ quidem, Jovis: Samii autem, Junonis: Mileſii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat ſola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod ſiquis in aliud aliquod Nili oſtium applicuiſſet, is neceſſe habebat dejerare ſe veniſſe invitum, datoque jurejurando eadem navi ad Canobicum navigare: &, ſi id minus per contrarios ventos poſſet, onera fluvialibus navigiis circumagere luſtrando Delta, donec perveniret Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Jam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis eſt, (quia illud prius ſua ſponte deflagraverat) trecentis talentis conſtruendum locaſſent, Delphi, quos quarta pars ſumptus contingebat, circa civitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amaſis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas minas donaverunt. Cum Cyrenæis quoque Amaſis amicitiam ſocietatemque iniit, ita ut illinc uxorem etiam putaret ſibi eſſe ducendam, ſive fœminæ Græcæ amore captus, ſive alias ob benevolentiam Cyrenæorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuiſſe Batti, alii Arceſilai, alii Critobuli, inter ſuos populares viri ſpectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amaſis. Tu vero, inquit, uxor veneficio me læſiſti: ideoque nullo machinamento vales effugere

CLXXIX

CLXXX

CLXXXI

Φιλέλλλω δὲ γλυόμθ. ὁ Ἄμασις, ἄλλά τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτόθι οἰκέειν, αὐτῷ δὲ ναυπλεομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μέγ' νυν μέγιστον αὐτέων τέμθ., καὶ ἐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέυμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἵδε πόλιές εἰσι αἳ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰάνων μέν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δέ, Ῥόδ., καὶ Κνίδ., καὶ Ἁλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δέ, ἡ Μιτυλλναίων μόνη. τετίων μέν ἐστι τὸ τέμθ. τοῦτο. καὶ προστάται τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιές εἰσι αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δέ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμθ. Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τοπαλαιὸν μόνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὰ πάλαι σομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαι, μὴ μέν' ἐκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δέ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδει διὰ βαρίδων περιάγειν ἐν βαρίσι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νεὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόματος κατεκάη) τὰς Δελφὰς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος φέρειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, ἐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου συνέλεξαν. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι [2] αὐτόθι, εἴτ' ὧν μισήσας Ἑλλήνιδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δέ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι μὲν οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην· Δίκῃ ταύτῃ καλεομένῃ, Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ

[1] Maxime frequentatum. *Vel*, Quo maxime utuntur.

[2] αὐτόθι.

" μη ἐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν παιδίων. ἡ δ' Λαδίκη, ἐπεὶ τὸ οἱ ἀρτιμμένη ὑδὲν ἐχώνευτο πρωΰτερον Ἄμασις, εὐξαμένη ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἢν οἱ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ νυκτὶ μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακὸν ἦν μηχανώμενον) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μιγεῖσα δὲ τῷ ἀνδρὶ αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνδεύτερον πάλιν ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις πρὸς αὐτὴν, ἐμισγέλο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τῷ ἀνδρὶ τὴν θεὸν. ποιησαμένη δὲ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τετραμμένον τῶν Κυρηναίων ἄστεος. ταύτῃ τῇ Λαδίκῃ, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτὸς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὁλόχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νεῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρεις ἐμεῦ, ὀπίσω τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε καὶ ξεινίῃ τῇ ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος. ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν ὑδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τῶν Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι προφάσει, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret, Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum adversus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam usque memoriam incolumis erat extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donavit item Amasis dona quæ CLXXII misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Minervæ inauratam, & sui imaginem pictura 1 adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Minervæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum vero, Junoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post januas, ad meam usque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minervæ feruntur extruxisse Danai filiæ, 2 postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit provinciam.

1 Ad vivum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber tertius, qui inſcribitur

THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη

ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSUS hunc Amaſin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibuſque, exercitu, bellum movit ob hanc cauſam: Miſſo in Ægyptum 1 legato, Cambyſes petiit ab Amaſi filiam, & petiit conſilio cujuſdam Ægyptii, qui Amaſi erat infenſus quod ſe potiſſimum ex omnibus Ægypti medicis Amaſis ab uxore & liberis abſtraxiſſet, amandando in Perſas, quo tempore Cyrus ad Amaſin miſerat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto eſſent præſtantiſſimum. Ob id infenſus Amaſi ille Ægyptius, inſtitit ſuadere Cambyſi ut ab Amaſi filiam peteret: ut ille aut mœrore afficeretur data filia, aut non data, Cambyſi redderetur inviſus. 2 Amaſis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambyſem intelligebat non habiturum illam uxoris loco, ſed pellicis: & Perſarum potentiam gravabatur horrebatque. Hæc reputans, ita ſibi faciendum ſtatuit: Erat Apriæ ſuperioris regis filia, nomine 3 Nitetis, unica domi relicta, grandis atque ſpecioſa. Hanc puellam Amaſis veſtitu pariter & auro exornatam, pro ſua in Perſas dimittit. Quam quum poſt aliquantum tempus Cambyſes ſalutaſſet, filiam Amaſis appellans, ipſa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amaſi eluſus, qui me ornatu comptam tranſmiſit, tradens tibi pro ſua, quum revera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum Ægyptiis rebellans interemit. 4 Hic ſermo extitit cauſa quæ Cambyſem Cyri filium vehementer indignatum induceret adverſus Ægyptum.

ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὑπ' βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἐκδίδον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας ἐδέετο Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβυλίῃ, κελεύων αἰτίην τὸν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα. ἵνα ἢ δῷς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δῷς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, ἐκ εἶχε ὅτε δῶναι, ὅτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκα μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε ταῦτα· ἦν Ἀπριέω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ ὑψηλὴ μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μόνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν ὀνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμφίου τοῦ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δίδοις, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπριέω τοῦ ἐκείνου ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγκινήσασα ἦγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον.

1 Caduceatore. *Sic alibi* κήρυκα recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amaſis, quum Perſ. potentiam gravaretur atque exhorreſceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valde procera & formoſa, ſola ex ea familia relicta, 4 Hic ſermo & hæc cauſa *vel occaſio* intervenions Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatum adverſus Ægyptum impulit.

ἔστω μὴν νῦν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ παύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ ἔπεμψαι πέμψαντα Ἄμασιν ἐπὶ τωὐτῇ θυγατρὶ, ἀλλ' ὑπὸ Καμβύσεα. λέγοντες ὦν ταῦτα, ἐκ ὀρθῶς λέγουσι· ὑπομιμνῄσκουσι γὰρ ἐκεῖνοι τε καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον ἐόντα σφι νόμῳ ἔξεστι βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖθις δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' ἐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παντρέπουσι τὸν λόγον, προσποιεύμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι). καὶ ταῦτα μὲν οὕτω ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερθωϋμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τῷ Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· Τοιῶνδε 103 "μύσται ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος "ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου δεικέλην, ἐν τιμῇ πάντων. τὴν μὲν ἀχθομένην, τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα. τὴν δέ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα, "Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπὰν ἐγὼ γένωμαι "ἀνὴρ, Αἰγύπτου τε μὲν ἄνω, κάτω ποιέω· "τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γενόντα, καὶ τοὺς γυναῖκας ἐν θωυμασμῷ γενέσθαι· τὸν δὲ, ἀναμνησθέντα, ὕστερον δὴ ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληΐδα, ποιήσαντα τοῦτο ἐπ' Αἴγυπτον στρατιήν. Συμβῆναι δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τοῦτο στρατόπεδον ταύτην. ἦν τὴν δεικέρων Ἄμασις ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, ἔνομα δέ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. ἔσπε ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἄμασι, ἐκδιδράσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι δεικάροισι λόγου μικροῦ, δεινάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπουδὴν ποιεύμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τὸν εὐνέοχον τὸν πιστότατον ἀπορτείλας τριήρει κατ' αὐτὸν, ἐς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, ἐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον,

Atque ita quidem memorant Perſæ. II Ægyptii autem Cambyſem ſuum vendicant, aſſerentes ex hac Apriæ filia illum eſſe genitum. Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſin miſerit ſuper filia, non Cambyſem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etſi eos hoc non latet. nam ſiqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Perſarum: 1 apud quos illud in primis nefas eſt, illegitimum obtinere regnum, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii 2 rem geſtam transferunt, fingentes ſibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita ſe habent. Cæterum ille ſermo mihi non probatur, quo III dicitur mulierem quandam Perſidem ad uxores Cyri introgreſſam, quum liberos Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur, ſupramodum admirabundam magnis tuliſſe illam laudibus: eique Caſſandanem (quæ Cyti eſſet uxor) ita dixiſſe, Me, quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infenſam Niteti iſta dixiſſe: & ei maximum natu filiorum Cambyſem ſubjeciſſe, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adolevero, ſumma Ægypti reddam ima, & ima, ſumma. idque dixiſſe circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleviſſet ætatem, & regnum obtinuiſſet, hujus rei memorem, Ægypto bellum intuliſſe. Acceſ- IV ſit huc & aliud quiddam, ad hanc ſumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amaſis, nomine Phanes, genere Halicarnaſſeus, vir conſilio præſtans, & in re bellica ſtrenuus. hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccenſens, navigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambyſis. Eum Amaſis (quod inter auxiliares non parvi momenti eſſet, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertiſſimum haberet) inſequi ſtatuit, adhibita diligentia aſſequendi. Itaque ad hominem inſequendum mittit cum triremi eunuchorum fidiſſimum, qui Phanem aſſequutus in Lycia cepit, ſed non reduxit in Ægyptum, 3 ab illo prudentia ſuperatus. Nam Phanes inebriatis cuſtodibus abiit in Perſas, Cambyſemque molientem adverſus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere ut illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adeſt: deinde Caſſand. filium fuiſſe Cambyſem, Phar. 2 Rem ita narrant ut invertant, 3 Phanes enim cum aſſutia circumvenit. Nam inebriat. cuſtod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum præberet transitum.

V Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] usque ad montes Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab urbe Cadyti non minore (ut mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare usque ad urbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab urbe Ienysо rursus Syriacæ, usque ad lacum Serbonidis, juxta quem Casius mons pertingit ad mare, A Sarbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps jam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter urbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar

VI trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum navigant, notum habent, hoc dicere institui: Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Ubinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti provinciarum necesse habent ex sua quisque urbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca, [4] ita hydriæ supervenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur.

VII Atque hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ usi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obti-

VIII nuit, data acceptaque invicem fide. Servant autem fidem Arabes inter homines ut qui maxime quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter utrosque stans, acuto lapide ferit volam, juxta majores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex utriusque vestimento,

κὴ ἀπορέοντι τὸν ἔλασιν ὅκως τὸν ἄνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φέρζει μὲ κὴ ταῦλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐξηγέετο δὲ κὴ τὸν ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα φᾶσι τὸν Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὸν διέξοδον οἱ ἀσφαλέα φᾶσαι ἔχειν. Μούνη δὲ ταύτη εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι ἔρων τῆς Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῆς Παλαιστινέων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων ἐς πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίης. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγυπτίων. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, κὴ Κασίου τε ὄρεος κὴ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε δὴ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐνενοήκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, κὴ πρὸς ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. κὴ ἓν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰσιόντι. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ κὴ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης χωρίζειν, πλησαντάς ὑδατος. οὕτω ὁ ὀπφοιτέων κέραμος, κὴ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἔτι τῶν παλαιῶν, κομίζεται ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην φᾶσι σπεύσαντες ἐς Αἴγυπτον, κὴ δὴ τὰ εἰρημένα, ἁλόντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον· τότε δὲ ἐκ ἐόντος κου ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἁλικαρνησσέος ξείνου, πέμψας φᾶσι τὸν Ἀραβίων ἀγγέλους, κὴ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δέ τε κὴ δεξαίμενος παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἀραβίοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν φᾶσι τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ὀπταμνέει τῶν ποιεομένων τὰς πίστις· κὴ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύδια,

[1] Usque ad fines Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum qui Palæst. [2] *Vel,* Amphora vini plena. *sic & in sequentibus. Vel potius,* Amphoræ vini plenæ, *ut sit positus singul. pro plurali.* [3] *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* [4] Ita amphoræ quæ invehuntur, sumptæ in Ægypto, ultra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparârunt, contracta, ut modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Ultra veteres, *pro eo quod est, ultra eos quæ jam antea ibi erant.*

ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά. τοῦτο ἢ ποιέων, ἐπικαλέει τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλεσαμένῳ δέ οἱ τούτῳ ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστόν, ἢν πρὸς ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιεῦσι σέβεσς. Διόνυσον δὲ θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι. καὶ τῇ τε τοιχῶν τὴν κυρτὴν κείρεσς φασὶ, κατάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κατερεφέλα, ἀξυρῶντες τὲς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγχίλοισι τοῖσι ἀπὸ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίων, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε δὴ τὰς ζωὰς τῇσι καμήλοισι πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσεω στρατὸν ἔστη μὲν ὁ πίθανώτερος τῶν λόγων εἰρῆσθαι. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πίθανον (ἐπεὶ γε δὴ λεχθῆναι) μὴ δηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῇ αὐτῇ ὄνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῇ Ἀραβίῃ, ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων θερμάτων ὀχετὸν μήκεϊ ἐξικνεόμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξαντα, ἵνα δεκόμενα τὸ ὕδωρ σῴζωσι. ὁδὸς δ' ἔστι δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν διὰ τριῶν τειῶν ἐς τρεῖς χωρία. Ἐν δὲ τῇ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, οὐ συμβαίνων Καμβύσῃ. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀπέθανε. ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ ἀνάρσιον πρῆγμα συνεπέσχε. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὅτε δὲ Ψαμμήνιτον τὸν Ἀμάσιος βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕδατος γὰρ θάλασσαι αἱ Αἰγύπτιαι, ἔστε μὲν πρότερον ἀδαμᾶ ὑδεῖσαι, ἔστε ὕστερον, τομέχει ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. ἐγὼ δὲ δὴ ἔτεα τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοσαῦτα· ἀλλὰ καὶ τότε ὕδατος αἱ θάλασσαι ψεκάσι. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῆς Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

104

ἢν ἐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum invocans Dionysum & Uraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequetter fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte civem, si cum cive res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, servare justum censent. Dionysum quem Urotalt, & Uraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. 1 Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes, posteaquam utribus camelinis aqua completis oneravit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bovinis aliisque crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, ut ad loca arida per illum aquam produceret: inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxisse. ¶ Cæterum X apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITUS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasim Cambyses in Ægyptum progressus non vivum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificaverat, situs intra templum. Sub ejus autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius unquam neque postea ad meam usque ætatem contigit, ut ipsi Thebani aiunt) pluit. 2 Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro ubi ficXI canea peragraverunt, subsedere, vicini Ægyptiis, tanquam jam 3 congressuri. Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi,

1 Eodemque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 Legit συμβαλέοντες, ut &vet. nostri cod. habent.

hoc rei

hoc rei in illum ſunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in caſtra perduxerunt, atque in conſpectum patris, poſitoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos ſingulos puerorum ſuper craterem obtruncaverunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt, Acri prœlio commiſſo, perquam multis utrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Oſſa eorum qui in acie ceciderunt, quum jacerent fuſa, ut ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, aliorſum Ægyptiorum: ſed Perſarum capita adeo fragilia ſunt, ut ſi velis ferire, vel ſolo calculo perforare poſſis: Ægyptiorum autem ita firma, ut ea vix ictu lapidis 1 elidas. Cujus rei cauſam hanc illi reddebant, (facile mihi perſuadentes) quod Ægyptii ſtatim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad ſolem redditur compactum. Quæ eadem cauſa eſt non calveſcendi. nam ex omnibus hominibus pauciſſimos quis Ægyptios calvos videat. His igitur hoc cauſæ eſt cur robuſta capita geſtent. At Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſa eſt quod à principio aſſuefiunt operire capita, geſtantes pilea tiaraſque. 2 Hæc ego hujuſcemodi oſſa vidi. Vidi item alia iſtis ſimilia in Papremi, eorum qui una cum Achæmene filio Darii ab
XIII Inaro Libye ſunt cæſi. Ægyptii quoque poſtquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capeſſunt. Ad quos, quum ſe recepiſſent Memphin, miſit Cambyſes adverſo flumine navim Mitylenæam cum caduceatore viro Perſa, qui illos ad deditionem hortaretur. Ii ubi navim adventare Memphin vident, frequentes ex urbe effuſi, navim corrumpunt, viroſque fruſtatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Ægyptii quidem 3 poſt hæc obſeſſi aliquamdiu reſtiterunt. Libyes vero id animadvertentes, eadem ſibi quæ Ægypto contigiſſent veriti, ſeſe citra pugnam dediderunt, tributumque inter ſe partiti dona miſerunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem ut Libyes timentes, ſimilia & ipſi fecere. Cambyſes munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, ſuccenſens, ut opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miſerant, quas

μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι. τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγχόνησι χρεώμενοι ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. ἅμα δὲ πάντων δὲ διεξελθόντων τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ὁπλῖται, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θώϋμα δὲ μέγα εἶδον πυνθόμενος ἀπὸ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων ἀδιακρίτως κεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων κέεται τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτράποντο δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσὶ ἀδρανέες οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετραίνεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραὶ, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τοὐτοῦ δὲ τοῦτο καὶ μὴ φαλακρῶσι αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοι φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀδρανέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους ταράσσοντες τὰ φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς τῆς μάχης ἐτράποντο, ἔφυγον ὑδατι κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ πόλαμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσῃ· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὰς νέας εἶδον ἐσελθούσας ἐς τὸν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐπὶ τοῦ τείχεος, τάς τε νέας διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεωργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος, καὶ Αἰγύπτιοι μὲν τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέσχον· οἱ δὲ περιοικέες Λίβυες, δείσαντες τὸ γενόμενον ἐπὶ τοῖσι Αἰγυπτίοισι γενόμενον, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐπέξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τοῦ μὲν ἐκ τῶν Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τοῦ δὲ ἐκ Κυρηναίων ἀπιγμένα μεμφθείς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita ſe habent. 3 Obſeſſi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δὲ τὰς χεῖρας φιλοτίμως

δεσπό-

δεκατόμυθ., αὐτοχειρίη διέπειρε τῇ σφατιῇ. Ἡμέρῃ ἕ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχ. τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καθίσας ἐς τὸ πρόσθιον δὴ λύμῃ τὸν βασιλέα τ' Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τῶνδε κατίσας σφι ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων " τάδε. θυγατέρα αὐτοῦ τοῦ δυναστέα ἐσθῆτι δουλίῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· σφέας πέμπε ἕ κ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τ' πρώτων, ὁμοίως ἐσαλμύσας τῇ τοῦ βασιλέ. ὡς ἕ βοῇ τε κ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι " πρὸς τοὺς πατέρας, οἱ μ ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε κ ἀνέκλαον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ ἕ Ψαμμενίτ., περιϊδὼν κ μαθών, ἔκυψε ἐς τοῦ γοῦ. παρελθουσέων ἕ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρα οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διχιλίων τοῦ αὐτοῦ ἡλικίου ἐχόντων. τοὺς δὲ ἀυχένας χάλῳ δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποινὴν τοιήνδε Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τοῦ πρώτων ἀνταπολλυσθαι. ὁ ἕ, ἰδὼν παρεξιόντας, κ μαθὼν τὸν παῖδα " ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τ' ἄλλων Αἰγυπτίων τ' ξυνεκατημένων αὐτὸν " κλαιόντων, τὠὐτὸ ἐποίησε τὸ κ ἐπὶ τῇ θυγατρί. παρελθόντων ἕ κ τούτων, σιωπὴ εἶχε ὥστε τῶν σιμπότεων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον σκεπτόμενον ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε ὀλίγα, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, κ προσαιτέοντα τοῦ στρατιλοῦ παρεόντα, Ψαμμήνιτόν τε τ' Ἄμασ., κ τοὺς ἐν τῷ περσικῷ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτ. ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, κ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπηρώτα τοῦ τὰ ποιεύμενα " τρεῖς φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκφορῇ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωϋμάσας ἕ ὁ Καμβύσης " τὸ ποιούμενον, πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα αὐ" τὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύ" σης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διότι δὴ τοῦ μ " θυγατέρα ὀρέων κεκακωμένην, κ τὸν " παῖδα δὴ δεύτερον ἐόντα, ἔστε ἀνέ" κωσας, ἔστε " ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πλη" σίον, (ἐδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων " πυνθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μ δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, " Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μ οἰκήια οὐ μέζω κακὰ ἦ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθ.,

sua manu prehensas, dispersit in milites. ¶ Decimo autem die quam muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat 1 menses, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit ut ejus animum experiretur: Filiam illius, vestitu servili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ ubi ad patres pervenerunt cum ejulatu ploratuque, cæteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, vicissim vociferati sunt atque fleverunt: Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium ejus cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum navi fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii judices, pro singulis suorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filium animadvertens duci ad mortem, aliis Ægyptiis qui circumsedebant comploratibus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergressis, accidit ut quidam 2 compotorum ejus natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum aliosque Ægyptios in suburbanis consistentes. Quem ut conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cædebat. Aderant autem ei tores observatores, qui ut quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renunciarent. 3 Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuncio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, neque ejulasti neque flevisti, pauperem tanti feceris, tibi (ut ab aliis audivit) non propinquum. Et Cambyses quidem ita interrogavit: Psammenitus autem his verbis respondit, Fili Cyri, domestica mala erant majora quam ut possem ea deflere: at lamentatio amici

1 Menses. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* 2 Convictorum. 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine ſenectutis. 1 Hæc ubi reſponſa ab hoc renunciata ſunt, viſus eſt illis Pſammenitus, ut ab Ægyptiis fertur, recte reſpondiſſe. Croeſuſque dicitur illacrymaſſe, item qui aderant Perſæ, ipſique Cambyſi commiſerationem ſubiiſſe, ut protinus jusſerit & filium ex his qui morti addicti eſſent liberari, & patrem è ſuburbanis excitatum ad ſe
XV perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non jam ſuperſtitem invenerunt, ſed primo loco truncatum: ipſum vero Pſammenitum excitatum ad Cambyſem perduxerunt: ubi reliquum vitæ vixit, nihil violentum paſſus. Qui ſi compertus fuiſſet non affectaſſe res novas, accepiſſet Ægyptum ut eam procuraret. Nam conſueverunt Perſæ in honore habere filios regum: & etiamſi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis reſtituere principatum. Quod eos ita facere conſueſſe, cum aliis permultis poteſt probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pauſiris Amyrtæi filius & ipſe paternum recuperavit imperium. 2 Nec ipſis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Perſis irrogatum eſt. Nunc Pſammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxiſſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe convictus, epoto cruore taurino, ſtatim expiravit. Atque hunc in modum iſte
XVI deceſſit. ¶ Cambyſes autem è Memphi urbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim ſimulatque in ædes Amaſis ingreſſus eſt, imperavit cadaver Amaſis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & ſtimulis pungi, 3 omni denique contumelia infeſtari. Quod facientes poſtquam defatigati erant, (nam cadaver utpote ſalitum reſiſtebat, nec quicquam omnino elidebatur) juſſit cremari: haudquaquam ſancta jubens: quia Perſæ deum ignem eſſe arbitrantur, & apud neutros moris eſt cremare cadavera: apud Perſas quidem, propter id quod dictum eſt, quia nefas eſſe aiunt deo depaſci cadavere hominis: apud Ægyptios autem, quia perſuaſum habent ignem

ἄξιον ἰῶν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐ- "
δαιμόνων ἐκπεσών, ἐς πλουσίου ἀπελᾶν, "
δεῖ γήρεος. ἐδάκρυσε. καὶ ταῦτα μὲν ἀπεκρί- 106
νατο τάδε τέτε, αὐτὸς δὲ ἐθώμασε. καὶ οἱ ἐφάνθησαν. καὶ σφι οἰκ.
ὡς ἔ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύσαι μὲν
Κροῖσον (ἐπετρύχετο γὰρ καὶ αὐτὸς ὑποκαθήμενος
Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύσαι δὲ
Περσέων τὸς παρεόντας. αὐτὸς τε Καμβύ-
σῃ ἐσελθεῖν οἰκτίρον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν
τὸν τε οἱ παῖδα ὑπ' τῶν ἀπολλυμένων ἀγαγεῖν,
καὶ αὐτὸν ὑπ' τῇ περσηίῃ ἀναστήσαντας,
ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗ-
ρον αὐτῷ οἱ μετιόντες, οὐκέτι σῶζόμενον, ἀλ-
λὰ πρῶτον καταχοπέντα. αὐτὸν δ' Ψαμ-
μήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον πρὸς Καμβύσεα·
ἔνθα τῇ λοιπῇ διῆγε τῇ τὸν, ἔχων οὐδὲν βί-
αιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιχειρήσειν μὴ πολυπραγμονεῖν,
ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπερβαίνειν
αὐτός. ἐπεὶ τιμὰν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βα-
σιλίων τοὺς παῖδας· τῶν, ὅσοι καὶ σφέων ἀπο-
στάντα, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδόσι
τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι
ἔστι καταμῶσθαι ὅτι τοῦτο ὕτω νενόμικασι
ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνά-
ρου παιδὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ
ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου
Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πα-
τρὸς ἀρχήν. καί τοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρ-
ταίῳ ὁκόσοι κω Πέρσαι κακὰ πλέα ἐρ-
γάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ-
μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπίσας γὰρ Αἰ-
γυπτίους ἦλω. ἐπεί τε δὲ ἐπαΐς ἐγένετο
ὑπὸ Καμβύσεω, αἵματος ταύρου πιὼν, ἀπέ-
θανε παραχρῆμα. ὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.
Καμβύσης δὲ ὑπ' Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐν
πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίη-
σε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος
οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ὑπ' τῆς τάφης
τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
ταῦτα ὑπετέλεα ἐγίνετο, μαστιγῶν τὸν νέ-
κυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ
κεντῶν, καὶ πάντα πόνον λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ
τε δὲ καὶ ταῦτα ἐκαμνον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ
νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε
καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσε μιν ὁ Καμ-
βύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος ἐκ ὅσια.
Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ·
τὰ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν
νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν, διὰ ὅπερ
εἴρηται, θεῷ δ' ἀνάγειν οὐ νόμος νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab iſto renunciata eſſent, viſus eſt Pſammenitus recte reſpondiſſe. feruntque Ægyptii, Croeſum (nam hic quoque à Cambyſe in Ægyptum adductus fuerat) eoſque qui aderant Perſas illacrymaſſe. 2 Quamvis nulli Perſas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affeciſſent. Verum Pſammenitus quum fraudem molitus eſſet, mercedem accepit. Deprehenſus enim Ægyptios ad defectionem ſollicitare, ac deinde à Cambyſe convictus, &c. 3 *Vel, omnibus denique modis vexari.*

δηλον

θηρίον ἔῃ ἔμψυχον· πάντα ᾧ αὐτὸ κατεδιέειν τάπερ ἂν λάβῃ πλησθὲν ᾧ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναπιθήκειν τῷ κατεδιομβώῳ. ἔνιοι θηρίοισι νόμῳ ἑωμῶς σφί ϐῃσι τὸν νέκυν διδόναι. καὶ ἀπὸ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθῇ. ὕστερον ὧδε τοῖσι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μὲν οἱ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ἐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἄμασι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυνθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὕστερον δὴ ἀκέομενα τὰ ὑπαρχόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ οἰκήσης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκήσης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔσχον, ἔμοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σημῆναι. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἐπὶ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκείναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατασκόπους πρῶτον, ὁμόσαι τε τὸν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένῳ εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φερούσας τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου, τοιήδέ τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ περάτεϊ, ἐπίπλεως κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τοὺς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας πιθάνεσθαι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τοὺς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι περιόντα τὸν βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τοῦ γῆ αὐτοῦ ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσης ᾧ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ ᾧ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸ ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες ᾧ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατεύσαντας. Φοινίκων δὲ ὑ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν ὕστερον

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur devorare, & postquam devorando fuerit expleta, una cum ipsa re devorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus devoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem jussit agi Cambyses. Quanquam (ut ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexaverunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, ut hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum 1 ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECUNDUM hæc Cambyses constituit 2 trifarium movere bellum, adversus Carthaginienses, adversus Ammonios, adversus Æthiopes macrobios, *id est longevos*, qui Africam ad australe mare incolunt. & adversus quidem Carthaginienses, nauticas copias: adversus autem Ammonios, peditatum: adversus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid revera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli civium magistratus properant ponere: ad eamque, ubi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem ubi statuit exploratores dimittere, continuo ab urbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. 3 Usquedum isti veniunt, interea navales copias Carthaginem versus navigare jubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negaverunt. esse enim magno cum illis jurejurando se devinctos: præterea non facturos sancte si adversus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

XVII XVIII XIX

107

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex 3 Et interim dum istos accersefet, navales copnus in

nus in ſervitutem Perſarum redigerentur evaſerunt: quoniam Cambyſes haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui ſeipſos Perſis dediderant, ex quibus nauticus omnis conſtabat exercitus. Sed & Cyprii qui adverſus Ægyptum in militia erant, ſeſe & ipſi dediderant.

XX Porro Cambyſes Poſteaquam ex urbe Elephantina advenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes miſit, juſſis cum ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac unguenti alabaſtrum, cadumque vini 1 Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos miſit Cambyſes, feruntur eſſe maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diverſiſque uti à cæterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum judicant,

XXI hunc regem deligendum cenſent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi venerunt, offerenteſque regi munera, ita loquuti ſunt, Cambyſes, Perſarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hoſpes, nos miſit, jubens ut in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipſe uſu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia reſpondit, Neque rex Perſarum vos ideo cum donis miſit quod magni faciat hoſpitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum noſtrum imperium veniſtis: neque juſtus ille vir eſt. ſi enim juſtus foret, non alienam regionem affectaret, ſed eſſet ſua contentus, nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſervitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Perſarum conſilium dat, 2 quando Perſæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc adverſus macrobios Æthiopes cum majoribus copiis moveat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt 3 filiis

XXII Æthiopum ut præter ſuam velint aliam comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxavit, eiſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogavit quidnam eſſet & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deque tinctura dixiſſent, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſunt veſtimenta. Secundo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis,

δυλοσιώλω διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίλω ἐκ ἐδικαίω προσφέρειν Φοινίξι, ὅπ σφέας τε αὐτὸς" ὀκδεδώκεσαν Πέρσησι, ϗ πᾶς ὁκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς ϛρατός. ὀδόντες δὲ ϗ Κύπριοι σφέας αὐτὸς Πέρσῃσι, ἐϛρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ὁκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκρυτο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτὸς ἐς τὸς Αἰθιοπας, ἐντειλάμνος τὰ λέγειν χρλῶ· ϗ δῶρα φέρονλας, πρφυρεόν τε εἶμα, ϗ χρύσεον ϛρεπτὸν περιαυχένιον, ϗ ψέλλια, ϗ μύρε ἀλάβαϛρον, ϗ φοινικήιε οἴνε κάδον. οἱ δὲ Αἰθιοπες ὅτοι ἐς τὸς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονλαι εἶ) μέγιϛοι ϗ κάλλιϛοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ ϗ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτὸς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ϗ δὴ ϗ κτ' τλὼ βασιληίλω τοιῶδε· τὸν ἂν τῶν ἀσῶν κρίνωσι μέγιϛόν τε εἶ), ϗ κτ' τὸ μέγαθ. ἔχειν τλὼ ἰχνὼ, τῦτον αἰξιῦσι βασιλδύειν. Ἐς τέτυς δὴ ὧν τὸς ἄνδρας ὡς ἀπίκρυτο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλδὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βυλόμνος φιλ. τοι ϗ ξειν. ἡμέας, ἡμέας τε ἀπέπεμπε ἐς λόγυς τοι ἐλθεῖν κελδύων, ϗ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι ϗ αὐτὸς μάλιϛα ἥδεται χρεώμνος. ὁ δὲ Αἰθιοψ, μαθὼν ὅτι κατόπλας ἦκοιεν, λέγει πρὸς αὐτὸς τοιάδε, Οὔτι ὁ Περσέων βασιλδὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέρονλας, περιμνῶν πολλῦ ἐμοὶ ξεινν. γενέϛαι· ἔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἦκέτε γὰρ κατόπλας τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. ἔτε ἐκεῖνν. ἀνὴρ ἔϛι δίκαιν.· εἰ γὰρ ἦν δίκαιν., ἔϛ' ἂν ἐπεδύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωϋτῦ. ἔϛ' ἂν ἐς δυλοσιώλω ἀνθρώπυς ἦγε ἐπ' ὧν μηδὲν ἠδικέαϛαι. νῦν ϑ αὖτ τόξον τόδε διδόνλες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλδὺς ὁ Αἰθιόπων συμβυλδύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπειδὰν ὕτω εὐπετέως ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιοπας τὸς μακροβίυς πλήθεϊ τε ϗ καλλόμνον ϛρατδύεδ. μέχρι δὲ τύτων, ἅτοῖσι εἰδέναι χρεὸν, οἱ ἐκ ἔϛι νόον τρέπυσι Αἰθιόπων παισὶ γλῶ ἄλλλω περσκλᾶσθαι τῇ ἑωϋτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπας, ϗ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκυσι. λαβὼν ϑ τὸ εἶμα τὸ πρφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, ϗ ὅκως πεποιημνον. εἰπόντων ϑ τῶν ἰχθυοφάγων τλὼ ἀληθηίλω περὶ τῆς πρφύρης ϗ τῆς βαφῆς, δολερὸς ϕ τὸς ἀνθρώπυς ἔφη εἶ), δολερὰ ϑ ἀυτέων τὰ εἵμαϛα. δύτερα ϑ, τὸν χρυσὸν ἠρώτα ϛρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, ϗ τὰ ψέλλια.

ΧΧΙ ἐδεδώκεσαν

1 Palmei. 2 Quum Perſæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id eſt*, Æthiopibus.

ἐξηγεομένων ὁ τῷ ἰχθυοφάγων τὸν νόμον
ἐπ' αὐτῷ, " αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι
εἰσὶ ῥωμαλεώτεραι τυτέων πέδαι. τέλος-
τον δ', ἠρώτα τὸ μύρον. εἰπόντων δὲ τῆς ποιή-
σιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τε
καὶ πρὸς τῷ εἰρωτῶντι εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον
ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῷ τίλῳ πίνεσι,
ἀφηδὲς ἐὸν τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σι-
τέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μα- 10
108 κρόταλον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι
μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγεόμενοι τῷ πυ-
ρῶν τίλῳ φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης
πλήρωμα ἀνδρὶ μακρόταλον προκέεσθαι.
πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωῦμά-
ζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώ-
εσι. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν
σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυρον. φέρ-
ζων τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ
ἑωυτοὺς ἔφασαν Περσέων ἐπεύξας. Ἀντειρομέ- 20
νων δὲ τὸν βασιλέα τῷ ἰχθυοφάγων τῆς
ζόης καὶ δίαιτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ
ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερ-
βαλλόντως δέ τινας καὶ ταῦτα. σίτησιν δὲ εἶ-
ναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ
ποιεύμενον τῷ καλαμόκοπων πέρι τῷ ἐτέ-
ων, ὅτι κριθὴν σφι ἐξηύρισαν, ἀφ' ἧς λυό-
μενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ
ἐλαίῳ εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἰὸν.
ἀδυνὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης ἦν 30
δή τι ἔλεγον οἱ κατάσκοποι, ὡς τε μη-
δὲν οἷόν τε εἴη ἀφ' αὐτῆς ἐπιπλέειν, μήτε
ξύλου, μήτε τῷ ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότε-
ρα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν.
τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι
λέγεται, ἀφ' τοῦτο ἂν εἶεν τούτῳ τὰ πάν-
τα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης
δὲ ἀπαλλαττομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς
δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἐνδεδεμένους πάντας ἐν
πέδῃσι χρυσέῃσι δεδεμένας. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι 40
τοῖσι Αἰθιόψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώ-
τατον καὶ τιμιώτατον. ἐνθεσμοθετημένοι δὲ καὶ τὸ
δεσμωτήριον, ἐδήσαντο καὶ τίλῳ τῷ Ἡλίου
λεγομένῳ τεράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην,
τελευταίαις ἐδήσαντο τὰς δήκας αὐτέων,
αἳ λέγονται σκοδιάζεσθαι ἐξ ὕελου, τρόπῳ
τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἀμύνωσι, εἴτε δὴ
κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυ-
ψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι,
ἐξομοιεῦντες τὸ εἴδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιιστᾶσι στήλην ἐξ ὕελου πεπιτημέ-
νην κοίλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν ἀφαί-
ρεται ὁ νέκυς, ἔπειτε ὀδμὴν ἐκλείπει ἄχαριν παρεχόμενον, ἔπειτε ἄλλο οὐδὲν ἐκ τοῦ

ornatum ejus rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de unguento, quum illi de confectura ungendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Ubi 1 ad vinum pervenit, ejusque conficiendi rationem audivit, majorem in modum delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viveretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu vivendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viverent annis. nam ne tot quidem annis victuros 2 nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos pervenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo invalidam ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leviora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longævi*, existunt, quod ea semper utuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum sive Ægyptiorum sive aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem ejus: deinde cippum ei cavum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cujus medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis ullius exhibens, sed

XXIII

XXIV

1 *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit* ἀνέφυρον, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse,* Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c.

omnia

omnia ipſi illi mortuo ſimilia habens. Hunc cippum qui maxime ſunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hoſtiaſque: anno exacto efferunt, circaque urbem ſtatuunt. Omnibus exploratores inſpectis reverſi ſunt. Qui quum iſta renunciaſſent Cambyſi, continuo ira percitus adverſus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque ſecum ipſo ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: ſed veluti veſanus, nec mentis compos, ſimulatque Ichthyophagos audiit, profectus eſt cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Ubi ad Thebas eſt ventum, delegit de exercitu quiquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent: ipſe cum reliquis copiis adverſus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confeciſſent, exercitum ejus protinus commeatus omnis quem ſecum habebat, defecit: mox & jumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyſes ſi reſipuiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet: nunc autem nihil penſi habens, aſſidue proceſſit ulterius. Milites, quamdiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitaverunt: at ubi ad ſabulum pervenere, ibi nonnulli diram rem perpetraverunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa adverſus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebaſque pervenit, multis de exercitu amiſſis. 1 Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, ut illinc enavigarent. Et exercitus quidem adverſus Æthiopes ita ſe geſſit. ¶ Copiæ autem quæ adverſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis moventes, itineris duces ſequebantur: 2 ac niſi ſunt uſquedum ad urbem Oaſin pervenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æſchrionia eſſe, ſeptem dierum per arenas itinere diſtantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος, *id eſt, beatorum inſula.* in hunc locum dicitur perveniſſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, ουτ' ἀδὸν ἀπὸ Θηβαίων ἀλλ' ψάμμων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσον. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅπῃ μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἑωυτῶν μὲν δὴ ἔχουσι τὸν σηκὸν ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱζῶσι πρὸς τὴν πόλιν. Θεσπάμενοι δὲ τοὺς πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελλόντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν πιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προβασκόλῳ οὐδεμίῃ προσχωρέλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ ὁ φρενήρης, ὡς ἤκουε τοὺς ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο. Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ναυτιλλέειν, τὸ δὲ πεζὸν πᾶν ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατόμενος ἐπλέετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐπετέλεε Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισάμενος, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρήσας· αὐτὸς δὲ τὸ λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἦιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὸν στρατὸν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτία ἐκάμνετο· ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατατιθέμενα. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν ἡμαρτημένῃ ἁμαρτάδι, ἐὼν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἦιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινόν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθιοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθιοπας στόλος ὧδε ἔπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἄμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῆς Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι. ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου· ἐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅπῃ μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſ. 2 Ac perveniſſe quidem eos uſque ad urbem Oaſin conſtat, quam incolunt &c.

ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν πρὸς αὐτέων. ὅτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπικοίατο, ὅτε ὀπίσω ἐνόστεον. λέγεται δὲ καὶ τάδε τὰ ἀπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ὁκ τῆς Οἀσιος ταύτης ἴενται διὰ τῆς ψάμμου ὅτι σφέας, ἡμέαι τε αὐτοὺς μεταξὺ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἀσος. ἄειρον δὲ αἰρεομένοισι αὐτοῖσι, ὑπιπνεύσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον. φορέονται δὲ θῖνας τῆς Ψάμμου καταχώσαι σφέας, καὶ τέρπω τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι ἡμέας πρὸς τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπικομένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. φανέντος δὲ τούτου ἡμερώθη, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐωυτῷ κακῶς πρήξαντος, χαμβύσωσα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲ ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεον τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δέ, ἐπεὶ αὐτοὺς παρεῖη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀπιβαλών. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς σφι θεὸς παρείη φανείς, ἀφ' οὗ χρόνου πολλοῦ ἐωυδὼς ὑπεφαίνεσκε καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι μεγαρηιότατα ὁρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ τὰ αὐτὰ περὶ ἱρεῶν, ὃ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεός τις χειροήθης ἀπιγμένος. εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπαίγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἀξόνιες. ὁ δὲ Ἆπις ἐστὶ ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόχθος ὁκ βοὸς ἥτις ἐκύησε οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βαλλεῶς γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατιέναι ἐς τὴν βοῦν ταύτην, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόχθος ἐστὶ ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ τῷ νώτῳ, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ ἐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ἀκαμαρδότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἆπιος, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακοὶ καὶ κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρίου;

nulli alii habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios pervenerunt, neque retro reverterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex urbe Oasi per arenam iter facerent, jamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, 1 ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, ubi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis intervallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc ubi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctavit. His interemptis, jussit XXVIII sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore ut se non lateret. 2 Hactenus loquutus jussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: 3 *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, 4 cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, XXIX Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, hujuscemodi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valde, *aut omnino*, hoc eorum factum improbans, quod in ejus rebus adversis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersivit: quos, ubi in conspectum prodierunt, interrogavit cur antea, quum &c. 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέσας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: ut dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, Toto corpore* 4 In Lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse non juvabit. Hæc loquutus imperavit iis quorum hoc munus erat, ut sacerdotes quidem flagris cæderent: cæteros autem Ægyptios ut quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutum est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in templo jacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulavere sacerdotes clam

XXX Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (ut Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: 1 quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, livore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, 2 ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cœlum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interemendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit, Smerdin necandum curavit, (ut quidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, soroXXXI ris necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem uxor: quam hunc in modum acceperat uxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consuevissent, Cambyses unius sororum amore captus, cupidusque deinde ducendi illam uxorem, 3 quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii judices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque 4 perpetui, nisi delicti alicujus comperti fuerint. Isti apud Persas jus dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γὰρ Αἰγυπτίων εἶναι ὁ θεός· αὐτάρ τοι ὑμεῖς γε ὦ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ ποιεόμενοι. ταῦτα εἰπὰς, διεστείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τὸν ἂν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. ἐπὶ τὸν μὲν, πελάσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἅμα τοῦτο τὸ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοῦνον Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἵρυσε, τὸ πρόσθε τοῦ Αἰθιοπικοῦ οὐνεῖκαν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀπικομένου ὧν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. περὶ ὧν ταῦτα, δείσας μὴ οἱ ἐκ τοῦ μὴ μιν ἀπικτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀπικτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγριον ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταπροτώσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἀρξαι τοῦτο· δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισταμένην μιν οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ γε συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (ἐθάμως γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) πεύθεται μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ εἰωθότα ἔμελλε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴτις ἔξεστι κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κατειρημένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς τοὺς ἀποθανέουσι, ἢν σφι μὴ παραφυῇ τι ἄδικον μέχρι τέτων. εὑρίσκουσι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. εἰρομένῳ ὧν τῷ Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non jam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris. q.d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat,* exorsus *&c.* 2 Pro Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret *aut* Tenderet, *sive* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, ut & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον. 3 Quum rem novam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

ἐπεκείνατο αὐτῷ ὅτοι μὲν δίκαια καὶ ἀσφαλέα φάμενοι, νόμον οὐδένα εὑρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν ᾽᾽ τὰ ἂν βούληται· οὔτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα. ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον ὑποσκελίζοντες, παρεξεύρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς· τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τυτθῶν δέ οἱ τὴν νεωτέρην ὑπαγομένην οἱ ἐπ᾽ Αἰγύπτου κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ᾽᾽ ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, ὡρμῆσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὁλκεῦσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θεώμενον· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τοῦ ἀδελφεοῦ τιμωρήσαντα, δακρῦσαι, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔπεος φασὶ αὐτὴν ἁπλῆσαι τὸν Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τέρψιν ἐνεργασμένων, λαβοῦσαν θείδακα τὴν γυναῖκα ἐπιτίλαι· καὶ ἐπανερέσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα ἐπιτετιλμένη ἡ θείδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν ᾽᾽ φάναι, ᾽᾽ δασεῖα. τὴν δ᾽ εἰπεῖν, Ταύτην ᾽᾽ μὲν δὴ κατὰ τοῦτο ὁμοίωσα, ᾽᾽ τὸν Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας. τὸν δὲ, συμφθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καί μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τὸν οἰνοπότην ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὲ διὰ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν ὀνομάζουσί τινες. οὐκ οἰκὸς δὴ καὶ τι ἀεικὲς ἐόντα ἐν σώματι ὑγιαίνοντος νοῦσον μεγάλην νοσοῦντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ᾽ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτῶν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε υἱόν· τόν τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τοῦ Καμβύσεω· τιμὴν

Judices & juſte & 1 ingenue reſpondentes, negant ullam ſe invenire legem quæ ſinat fratri nubere ſororem: quandam tamen invenire legem, qua liceat regi Perſarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam invenerunt adjutricem ejus qui ſororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyſes 2 eam quam dixi accepit uxorem, aliquantoque poſt & alteram. Harum juniorum quæ ipſum in Ægyptum comitata eſt, interemit. Cujus mors quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuiſſe ſpectaculo: & quum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum hujus canis fratrem, abrupto loro ſuperveniſſe: & quum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei aſſidentem illacrymaſſe. Ea re animadverſa, Cambyſem interrogaſſe quidnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe viſo catulo ſuppetias fratri ferente, ideo flere quod ſubierit memoria Smerdis, cujus ſciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad menſam diſcumberetur, mulier lactucam ſumpſit, ejuſque decerptis foliis, virum interrogavit utrum diſcerpta lactuca an denſa pulchrior foret: quum hic reſpondiſſet, Denſa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitum, infiliiſſe calcibus in prægnantem, eamque abortu edito deceſſiſſe. 3 Ita Cambyſes in præcipuos domeſticorum inſaniit, ſive id propter Apin, ſive aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere conſueverunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipſis natalibus grandi laboraſſe morbo, quem quidam ſacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cujus corpus magna ægritudine invalidum eſſet, ejus ne mentem quidem ſanam fuiſſe. 4 Atque in alios quoque Perſas inſaniſſe, veluti in Prexaſpem, quem præcipuo honore proſequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & 5 cujus filius Cambyſis vina miſcebat:

XXXII

XXXIII

XXXIV

---

1 Et caute reſpond. 2 Eam quam diligebat. *vel, Amicam illam.* 3 *Id eſt, Talia per inſaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem adverſus alios Perſas inſaniit. *Id eſt, Per inſaniam egit.* Fertur enim ad Prexaſpem dixiſſe, quem præcip. 5 Cujus filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipſe non parvus eſt: ad hunc (*inquam*) ſertur dixiſſe Cambyſes, quemnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habent? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, ſed nimis te 1 vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditam deſipere, nec mentis eſſe compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Cambyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris acceſſionem adjeciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Crœſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſententia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus,
XXXV Crœſi ſententiam approbavit, Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te nunquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit 2 nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberravero, conſtabit Perſas vera loqui, 3 & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percuſſit: atque eum collapſum juſſit diſcindi, & inſpici ictum. quumque in corde ſagitta eſſet inventa, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus jam noris ita ad deſtinatum emittere ſagittas. 4 Prexaſpes hominem advertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe jaculari. Et tunc quidem hoc pepetravit. Altero die, duodecim Perſas, primoribus 5 pares, 6 ob nullius momenti cauſam necavit,
XXXVI vivos in caput defodiens. ¶ Hæc eum facientem Crœſus Lydus cenſuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: ſed

δὲ αὕτη ὑ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρηξάσπες, κοῖον μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι ἔϊ) ἄνδρα ; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται ; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεσι, τῇ ὃ φιλονεικίῃ σε φασὶ πλέονος περικέεσθαι. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ, θυμωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἶνῳ περισκελέα μάλλον, παραφερόμενον, καὶ ἐκ ἔϊ) νεήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σοφώτεροι ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει ἀνὴρ ἔϊ) πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ παιδός. τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ περισκῆψαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος ὃ παρεών τε καὶ ἐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου ἐδοκέεις ὁμοῖος ἔϊ) τῷ πατρὶ, ἐ γάρ κω τοι ἔστι υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατέλιπε· ἥδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὧν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, ἔστε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τόνδε ἐστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· εἰ δὲ ἁμάρτω, φάναι τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ παραφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ἁρπαστέην τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀναχίζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐόντα τὸ ἰόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ θαρσέοντα γενόμενον, Πρήξασπες, ὡς μὲν ἔγωγε ὁ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἥδη πάντων ἀνθρώπων ἄτως ἐπισκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα ὃ ὀρόωντα ἄνδρα ἐ φρενήρεα, καὶ πρὶν ἑωυτοῦ δεινοπαθέειν, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸ θεῖον ἄτω ἂν καλῶς βαλέειν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο· ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίως τοῖσι πρώτοισι δυοῖδεκα ἐπ' ἡμέρῃ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἁλοὺς, ζώοντας ἐπὶ κεφαλῆς κατώρυξε. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετῆσαι τοιῇδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ'

1 *Non legit* φιλονεικίῃ, *ſed* φιλοινίῃ, *quam lectionem ſequentia comprobare videntur.* 2 Id eſt, Vanum eſſe, *vel, frivolum.* 3 Et me non ſapere. 4 At Prexaſpem, quum animadverteret hominem mente eſſe captum, & ſibi timeret, dixiſſe, Here, ego, *&c.* 5 Non legit ἡμέων, *ſed* ὁμοίως: *ut & in vetere cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, nullo crimine mortem commeritos. Sic & ſtatim poſt.*

" ἴθι νῦ καταλάμβανε σεωυτὸν, ἀγαθῶν τε
" πρόνοον ἔχων. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ
" δὲ κτείνεις μὲ ἄνδρας σεωυτῦ πολιήτας
" ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλών, κτείνεις
" δὲ παῖδας. λῦε δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποι-
" ήσας, ὅσα ὀκνέω μή σοι ἀπιπήσωνται Πέρσαι.
" ἐμοὶ μὲν πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλετο πολ-
" λὰ, κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ταῦτα ἤδεις
ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὔνοιαν
Φαίνων σωνεβούλευέ οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβε- 10
" το τοῖσδε, Σὺ νῦν ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύ-
" ειν, ὃς χρηστῶς μὲν τοὶ σεωυτοῦ πατρίδα
" ἐπετρόπευσαι, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ
" σωνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα
" ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέ-
" τας, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς
" τοὶ ἡμετέρω; νῦν ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὤλεσας,
" τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς πρήσσεις,
" ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
" ἔστι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἔς σε πρ- 20
" φάσιός τοι ἐδεόμην ἐπιβαίνειν. ταῦτα
δὲ εἶπας, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατα-
τοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν
ἔδρε ἔξω. ὁ δέ, ἐπεί τε τοξεῦσαι ἐκ εἶχε,
ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι " λαβόντας
μιν ἀπικτεῖναι. οἱ δὲ θεράπουτες, δείσαμε-
νοι τὸ τέρπον αὐτῦ, κατακρύπτουσι τὸ Κροῖ-
σον· ἦν τῳδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲ μετα-
μελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ζητοίη τὸ Κροῖ-
σον, οἱ δὲ, ἀναφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμ- 30
ψασθαι, ζωὸν Κροίσου· ἦν μὲ δὴ μὴ μετα-
μελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καὶ αἰχρῆ-
σθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖ-
σον ἐπὶ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ
θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλ-
λοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης δὲ Κροί-
σῳ μὲν συμβεβλῆσθαι ἔφη θωμιστοτάτῳ, ἐκ-
είνους μέντοι τοὺς θωμιστοπαίσαντας ἐκατα-
θωμίξεσθαι, ἀλλ' ἀπικτενέειν· καὶ ἐποίησε
ταῦτα. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς 40
Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο,
μένων ἐν Μέμφι· καὶ δίκας τε παλαιὰς
ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
δὲ καὶ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ
τοιάλμαλι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡφαί-
στου τοιάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι
ἐμφερέσταλον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῳρ-
ησι τῶν τριήρεων θωμίζουσι. ὃς δὲ τοῦτο
μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου
ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Κα- 50
βείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ ἐστὶ μὲν οὐ θεμιτὸν ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ τοιάλμαται καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compeſce teipſum. Conducit tibi te providum eſſe: & ſapientis eſt proſpicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti cauſam, interficis etiam pueros: qualia ſi multa facies, conſidera ne abs te deficiant Perſæ. Enimvero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit ut te commonefacerem, ſubjiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Cræſus benevolentiam præ ſe ferens conſulebat. Ad quem Cambyſes reſpondens, Etiam mihi tu, inquit, dare conſilium audes, tanquam bene aut tuam ipſius patriam adminiſtraris, aut patri meo conſulueris, jubens eum trajecto flumine Araxe tendere adverſus Maſſagetas, quum illi vellent tranſire in terram noſtram. Imo & teipſum male præſidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidiſti. ſed ob id nequaquam gaviſurus: quia olim jam debebam captare in te occaſionem. 1 Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Cræſus curſu ſe foras proripuit. 2 Hic ubi non habet in quem telum dirigat, mandat miniſtris ut illum comprehenſum interimant. Miniſtri, qui mores ejus noſſent, Cræſum abdiderunt: hac ratione, ut ſi Cambyſes facti pœnitens requireret Cræſum, eo producto donis afficerentur quod illum ſervaſſent: ſi non pœniteret, nec deſideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo poſt quum Cambyſes deſideraret Cræſum, miniſtri hoc animadvertentes, enunciant ei hominem ſupereſſe. Cambyſes ſe quidem inquit Cræſo ſuperſtite gaudere, ſed iis qui illum ſervaſſent, veniam non daturum, ſed mortem allaturum: prout & fecit. Multa hujuſmodi tam in Perſas quam in ſocios, quum Memphi moratus eſt, Cambyſes faciebat 3 inſania. adeoque vetuſta recludens ſepulcra, mortuos inſpiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo deriſu ſimulacrum illius cavillatus eſt. ſiquidem ſtatua Vulcani ſimillima eſt iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego ſic ei indicabo, eſſe illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inacceſſum alteri quàm ſacerdoti, ingreſſus eſt: & quæ illic erant ſimulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. Sunt enim & hæc illis Vulcani ſimilia,

λαμβάνοντας

XXXVII

1 Hæc quum dixiſſet, arcum corripiebat &c. 2 At hic quum illum configere non poſſet, utpote qui ſe foras proripuiſſet. 3 Vel, Per inſaniam.

à quo

à quo ſe hi homines aiunt eſſe oriundos.

XXXVIII Cum multa igitur apud me documento ſunt, Cambyſem vehementer inſaniſſe, tum vero illud, quod alioqui non tentaſſet templa 1 legeſque habere ludibrio. Nam ſiquis univerſis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas unuſquiſque rimatus, ſuas eligeret. Non igitur credibile eſt alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de ſuis quemque legibus ſentire, licet cum aliis conjecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in ſua ditione erant Græcos percontatus eſt quanta pecunia vellent defunctis parentibus veſci: illis negantibus ulla ſe pecunia hoc eſſe facturos, Darius dehinc Græcis præſentibus, & quæ dicebantur per interpretem diſcentibus, interrogavit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui veſcuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent ut patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari jubebant. Atque ita moribus comparatum eſt: recteque mihi videtur 2 Pindarus feciſſe ut diceret Morem omnium eſſe regem.

XXXIX ¶ CÆTERUM dum Cambyſes in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupaverat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat junior, ejecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege Ægypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Brevique ſtatim tempore res ejus adeo proceſſerunt ut per Ioniam cæteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim 3 bellum intulerat, cuncta ei proſpere cedebant, quum haberet 4 centum biremes, mille ſagittarios, invadens omnes ſine ullo cujuſquam diſcrimine: quod diceret ſe magis gratificari amico ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quam ſi 5 nihil adhuc auferret. Multas itaque hic inſulas, multa etiam incontinente oppida capiebat. ¶ Lesbios enim cum omnibus copiis opem Mileſiis ferentes, navali prœlio vicit cepitque, qui omnem foſſam mœnia Sami abientem vincti foderunt.

XL Atque res Polycratis tantopere ſecundas eſſe non latuit Amaſin, cui hoc

τότε δὲ σφέας παῖδας λέγουσι ἔτι). Παντα-
χῇ ὦν μοι δῆλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως
ὁ Καμβύσης· ἐς γὰρ ἂν ἱεροῖσί τε καὶ νομαίοι-
σι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προ-
θείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων
νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ πάντων νόμων,
διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυ-
τῶν· οὕτω νομίζουσι πολλοῦ τινα καλλίστους τοὺς
ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι). ἔκων εἰκὸς οὐκ ἄλ-
λο γε ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοι-
αῦτα ποιέειν. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τοὺς ὡϐὲ
τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε
καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι,
ἐν οἷσι δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ
ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας,
εἴρετο ἐπὶ πόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς
πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέειν· οἱ δὲ
ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος
δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομέ-
νους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι,
εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι'
ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὅτεῳ
τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτῶντας τοὺς
πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ, ἀμϐώσαν-
τες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. οὕτω
μὲν νυν τοῦτα νενόμισαι· καὶ ὀρθῶς μοι δο-
κέει Πίνδαρος εἰπὼν, νόμον πάντων βασι-
λέα φῆσαι εἶναι). Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴ-
γυπτον στρατευομένου, ἐπεπόηντο καὶ Λακε-
δαιμόνιοι στρατιὴν ὅτι Σάμον τε καὶ Πολυ-
κράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
στάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ διασάμενος
τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ
καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων
ἀπέκτεινε, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξ-
ελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ,
ξεινίην Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμε-
νος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δ' ὀλίγῳ
αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐς βεϐωμένα ἀνά τε τὴν Ἰω-
νίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ
ἰδύσεσθαι στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐ-
τυχέως. ἐκέκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκα-
τὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἔπαγε
πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ
ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἕλαϐε,
ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαϐών. συχνὰς μὲν δὴ νή-
σους εἷλε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα.
ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσϐίους πανστρατιῇ ϐοηθέ-
οντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷ-
λε, οἳ τὸν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν διεξέδρυξαν. Καὶ κως
τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε· ἀλλά οἱ τοῦτ'

1 Rituſque 2 Pindarus cecinisse, Morem &c. nam νομὸς de poetis dicitur, ut Lat. canere. 3 Bellum inferre cogitaret, 4 Centum naves quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abstulisset.

φιλίην καὶ ξεινίην

τοῦ

λῷ ἔσημελές, πολλῷ δέ τοι πλεῦνός οἱ σὺν-
τυχίης γινομένης, γεάψας ἐς βιβλίον τά-
δε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟ-
ΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲ
πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ
πρήσσοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι σύντυ-
χαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς
ἔστι φθονερόν. καὶ κως ἐθέλομαι καὶ αὐτὸς
καὶ τῷ ἂν κήδωμαι, τὸ μέν τι συντυχέειν
113 τῷ πρηγμάτων, τὸ δὲ περισσαίειν καὶ ἕ- 10
τερα διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλὰξ πρή-
ξ συντυχέειν ξεσσον, ἢ εὐτυχέων τὰ πάντα. ἐδέκα γὰρ
κω λόγῳ οἶδα ἀκέσας, ὅστις ἐς τέλος ἐ
κακῶς ἐτελεύτησε περιρρίζος, εὐτυχέων
τὰ πάντα. σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
πίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φρον-
τίσας τὸ ἂν εὕρῃς ἐόν τοι πλεῖστον ἄξιον,
καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυ-
χὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε ὥστε, ὅκως
μηκέτι ἥξει ἐς ἀνθρώπους. εἰ δέ τε μὴ σύν- 20
αλλαξ ἤδη αἱ εὐτυχίαι τοι τῶν πρὸ τοῦδε
ξ αὐτοῖσι πάθῃσι αὐτοῖσι παθήμασι πρήσσουσι, τέρψαι
τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέῃ. Ταῦτα βου-
λευσάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν
ὡς οἱ εὖ ὑποτίθοιτο Ἄμασις, ἐδόκεε ἐπ'
ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολο-
μένῳ τῷ κειμηλίων. διζήμενος δ' εὗρε-
σκε τόδε· εἶχε οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυ-
σοδέτην, σμαράγδου μιν λίθου ἐοῦσα, εἶχε δὲ
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. 30
ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐπ-
οίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀν-
δρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν. μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν
ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς
νήσου ἐκὰς ἐνέμυτο, περιελόμενος τὴν σφρη-
γῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥί-
πτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπ-
έπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφο-
ρῇ ἐχρᾶτο. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ
ταύτης, τάδε οἱ συμπίπτει γενέσθαι· ἀνὴρ 40
ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ
καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δόσθαι.
ξ δὴ φέρων δὲ ἔφη τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ
ἔφη ἐλθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντος
δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοὺς τὸν ἰχθῦν, Ὦ
βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίω-
σα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀπο-
χειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε
εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δὴ μιν
φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ
χαρεὶς διπλέην τήν τε λόγων καὶ τῆς δώρου· καί σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομαι. ὁ μὲν δὴ ἁλι-
εὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ διεφαίνοντες,

curæ erat. Sed quum assidue forent mul-
to secundiores, Amasis libellum Samum
misit in hæc verba scriptum, AMASIS
POLYCRATI ITA INQUIT,
Mihi quidem, fœliciter agi cum viro ami-
co meo & hospite, audire voluptati est:
tamen tuæ magnæ prosperitates mihi
non placent, qui intelligo quam invi-
dum numen sit. Quod ad me attinet,
malim tum meas ipsius tum eorum qui
mihi curæ sunt 1 res nunc prospere ire,
& ita *per varias fortunæ vices* ævum tra-
ducere, quam in omnibus mihi prospe-
re cedere. Tu itaque mihi obtemperan-
do, hoc adversus prosperitates agito:
dispice quid tibi sit quod plurimi facias,
quodque amissum tibi maxime doleret:
id ubi inveneris, ita abjicito ut nunquam
2 ad homines veniat. Quod si prospere
tua deinceps non variabuntur adversis,
medeare tu tibi subinde eo modo quem
tibi subjeci. Hæc quum legisset Polycra- XLI
tes, & in animum demisisset, tanquam
bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat
quodnam suorum ornamentorum esset
quo amisso maxima ipse molestia affice-
retur: atque hoc tandem quæritando
invenit: Erat ei gemma signatoria sma-
ragdus, quam gestabat auro inclusam,
opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc
ubi abjiciendam statuit, ita abjicere li-
buit: 3 Biremem conscendit: eam de-
hinc viros quibus illam instruxerat, in
pelagus educere jubet. Et postquam ab
insula procul aberat, detractum sibi sigil-
lum, iis qui una navigabant inspectanti-
bus, abjecit in pelagus: hoc acto renavi-
gavit. Reverso domum, quum ex jactura XLII
afficeretur, quinto sextove quam hæc acta
sunt die, hoc ei casu evenit. Piscator qui-
dam captum à se piscem, grandem sanè
ac pulchrum, putavit dignum quo Po-
lycratem donaret. eum ad fores quum
attulisset, dixit se in conspectum Poly-
cratis ire velle: à janitore permissus, do-
nans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc
ego quem cepi piscem, etsi operis manu-
ariis vitam tolero, tamen non judicavi
ferendum à me esse in forum, sed te tu-
aque potentia dignum. Eum itaque affe-
ro tibi, donoque. His verbis iste delecta-
tus ita respondit, Tu vero probe, nec fa-
cto solo, sed etiam oratione apud me
insisti gratiam: ad cœnamque te voca-
tum volo. Hæc magni faciens piscator do-
mum abiit. piscem ministri rescindentes,

1 Res nunc prospere ire, nunc infœliciter cedere, *Vel potius, Ex rebus alias fœliciter, alias infœliciter ce-
dere. Post* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus fœlix fuisset,
non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, in hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum navem

offendunt

offendunt in ejus alvo ſigillum Polycratis. Quod ubi viderunt ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi quemcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inventum. 1 Polycrates, quemadmodum res divinitus contigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc ubi ſcripſit, in
XLIII Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quæ à Polycrate venerant, 2 intellexit non poſſe præſtare hominem ut alterum hominem fato impendenti eripiat: utque Polycrates bene jam moreretur, bonam fortunam ſemper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abjeciſſet. Miſſo itaque Samum caduceatore, dixit ſe jus cum illo hoſpitii ſolvere. Quod ideo fecit ne in triſtem aliquem gravemque caſum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hoſpite ipſe
XLIV contraheret. ¶ Adverſus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii ſumpſere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui poſt hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, adverſus Ægyptum copias comparantem, oravit ut nunciis ad ſe in Samum miſſis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samum miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum iſte mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime ſuſpicabatur è popularibus ſuis ad rebellionem ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimit-
XLV teret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptum perveniſſe: ſed quum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe colloquutos decreviſſe ne porro tenderent. Alii vero aiunt perveniſſe in Ægyptum, ac retentos inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atque in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa repulſos, ita Lacedæmonem navigaſſe. Sunt qui dicant penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes adverſus Polycratem, extitiſſe victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat ut cui

εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτῆ ὀνεῦσαν τῷ Πολυκράτεϊ σφραγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, πάλιξα ἔφερον κεχαρηκότες ὡς τὸν Πολυκράτεα. ὀνδόντες δέ οἱ τῷ σφραγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ " εὑρεθείη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον ἔϊ τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιησάντα μιν, οἷα καταλελάβηκε γράψας δέ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέδηκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἀκηδέσαι τε ἀδύνατόν εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς ἐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα εὑρίσκει. πέμψας δέ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, ἀπαλύεσθαι ἔφη τὸν ξεινίην. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σωτυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε
XLIV καὶ ψυχῇ, ὡς " περὶ ξείνου. Ἐπὶ τούτῳ δὴ ὧν τὸν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐξεστάδιοί τε Λακεδαιμόνιοι, ὀπηκλεσαμένων μιν ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης τοὺς Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέετο ὅκως ἂν καὶ παρ' ἑωυτοῦ πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατιῆς. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
XLV " ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτοῦ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δέ, ὁπλίξας τοὺς ἀστῶν τοὺς ὑποπίπλους μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεα· ἐνετείλατο δὲ Καμβύσῃ ὅπισω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίους ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπαθίῳ πελάγεϊ πλέοντες, δεδόχθαι σφι λόγῳ, καὶ σφι ἐόντι ἀδέϊν τὸ περαιτέρω μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, διαθεῖναι αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλεύσαι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτεος νηυσὶ ἀντιάσαι, ἐς μάχην καταστάντας νικῆσαι μὲν οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσυώθησαν· καὶ ὕστερον δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἀρθῶς· ἴσθι γὰρ ἔδεα σφέας Λακεδαιμονίους ὀπηκλέεσθαι, ἔπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα ἀπαλλάξασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, ἴσθι λόγῳ αἱρέει, τῷ

---

1 Polycrates, quum eum ſubiiſſet divinum quiddam id eſſe, ſcribit quæ feciſſet, & quæ poſt illa à ſe facta ſibi contigiſſent. *Vel, quicquid ſibi poſt eam rem factam accidiſſet.* 2 Didicit fieri non poſſe ut homo hominem à re quæ eventura eſt retrahat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo ut ea etiam reper.

ὀπί-

ὀπίσω ἐρί τε μιν τοὶ ϗ τοξόται εἰπίοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τ' κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθῆναι· τ' δ' ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα ϗ πὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τὰς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἵν' ἅρα περιδιδῶσι ἕτοι περὶ τῶν κατιόντων, ὑποπρήσαι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαυνέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἔδη τὰς ἀρχοίας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δέ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστατα ὑσσιένεμ· μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καλαστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, δύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν ἐπιρρήσειν τὸν ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δέ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ δυλάκῳ προεργάδεσθαι. βουλεύειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα πρόφασιν ποιησάμενοι ἐς ἑωυτοὺς τὸν Λακεδαιμόνιοι ἔδη Σάμῳ, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, ἐπεργασίας ἐκτίνοντες ὅτι σφι πρότερον αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔπος τι προφρόνως δεομένοισι Σαμίοισι ἐς ἑωυτοὺς ποιέεσθαι, ὡς τάχιστα βουλόμενοι τῷ κρητῆρι τῆς ἁρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ ϗ τῷ δώρῳ τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Ἰάνεω βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. ϗ γὰρ δώρῳ ἐλπίσαντο τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, ϗ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ ϗ ἐκ δοισι, ἀπὸ ξύλου τῶνδε εἵνεκα θωϋμάσαι ἄξιον ἁρπεδόνη ἐκάστῃ τῇ θώρηκι ποιέει. ἔσσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἁρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τελησίας ϗ ἑξήκοντα, πάσας φανερὰς. τοιοῦτον ἕτερόν ἐστι ϗ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τῷ στρατεύματι τῷ ἐπὶ Σάμον ὥστε ἡμέαι, ϗ Κορίνθιοι περιθύμως. ὑπῆσαν γὰρ ϗ ἐς τότε εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων ἠδικήμενον ἡμέη πέντεκαι τῷ στρατεύματι τῷ τότε, ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τῷ κρητῆρι ἡ ἁρπαγὴ γενομένη. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τεσσαράκοντα ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοὺς Ἀλυάττεω ἔδη ἐκτομῆ. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱρὸν ἄγαλμα Ἀρτέμιδος

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi civium atque uxores sub Polycrate essent, quos iste inter navalia coactos tenebat, ideo paratos ut si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, una cum ipsis navalibus combureret. Posteaquam vero Samii qui à Polycrate exacti erant, Spartam venerunt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt 1 panario superfuturum. 2 Itaque opem ferendam eis censuerunt. Atque ubi rem apparavere, cum exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ causa, ut Samii aiunt, quia illis aliquando Samii adversus Messenios auxilio fuissent: ut vero Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quam ut eosdem ulciscerentur ob interversum craterem, quem Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaque versicolore, 3 è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ ejus venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque evidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Minervæ idem Amasis dedicavit. Comparaverunt itaque Lacedæmonii exercitum adversus Samum, ut Corinthios quoque solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorum extabat injuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interversus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros ut 4 pulvinar Dianæ contingerent:

τὸν θύλακον

XLVI XLVII XLVIII

1 Illos panario supervacaneam orationem curiose addidisse. *Q. d. Debuisse illos contentos esse panario seu saccum ostendere. Videtur hic verus esse hujus loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illos opem cens. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula ejus fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem evidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicavit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adjuverunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum.

deinde

deinde non ſinentes 1 abſtrahi eoſdem è pulvinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipſi diem ſolennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox advenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginum atque adoleſcentium. Tunc autem choros exercentes, eſculenta fecerunt ex ſeſamo ac melle, quæ diſtribuenda ferrentur: ut ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eouſque factum eſt dum Corinthii pueris quos aſſervabant omiſſis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram
XLIX reduxerunt. Quod ſi defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitiſſet, non ob hanc cauſam Corinthii 2 adverſus Samios expeditionem ſumpſiſſent: nunc ab ipſa urbe Corcyrenſi à ſe condita, Corinthii ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuo fuere. Hujus igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, ulciſcendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admi-
L ſerant. Nam poſteaquam uxorem ſuam Meliſſam necavit Periander, accidit ut ad ſuperiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, unus decem & ſeptem, & alter duodeviginti natus annos. hos avus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad ſe accitos, ea proſequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos ſtatuit, priuſquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quiſnam matrem veſtram interemit? Hoc dictum, ei qui major natu erat, nullius momenti habitum eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reverſus Corinthum, patrem
LI neque prior affatus ſit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem reſponſum reddere voluerit. Eum Periander tandem ſane indignatus à laribus ejecit. Quo ejecto, majorem natu percontatur quænam cum eis avus eſſet colloquutus. Ille narrare ut ſe avus amantiſſime accepiſſet: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixiſſet, 3 quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe quin aliquid illis ab avo ſit ſuggeſtum: itaque percontando inſtare.

μὴ δὲ, ὑ παρορέοντες ἀπέλκειν τὺς ἱκέτας ἐκ τῦ ἱρῦ, σιτίων δὲ τὺς παῖδας ἐρῆόντων Κορινθίων, ἐπίσαντο οἱ Σάμιοι ὀρτὴν, τῇ κὴ νῦν ἔτι ἄγοντες κ τὴν ταυτά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅτον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἐσαεσαν χορὺς παρθένων τε κὴ νεηνίων· ἐσάντες δὲ τὺς χορὺς, τρωκτὰ σησάμε τε κὴ μέλιτος ἐπισαντο νόμον φέρειν· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφάς. ἐς τῦτο δὲ οἱ ἐγένετο ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοντο ἀπολιπόντες. τὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νῦν Περιάνδρῳ τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦεν πρὸς τὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ ἂν συνελάβοντο τῷ στρατεύματος τῷ ἐπὶ Σάμον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἔκλισαν τὸν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τότων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομὴ Περιάνδρου, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρούμενος· πρότερον γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὸν ἑωυτῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ γνώμῃ· ἦσάν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ * Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτῦ παῖδας. ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπέπεμπε, εἶπε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, Ἆρα ἴσε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδὲν ἐνόησε λόγῳ ἐπιθέσθαι· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ἔνεμα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα ἅτε πρόσοικον, προσαναμιγνύμενός τε οὐδενὶ λόγῳ προσδιελέγετο, ἰσορρόπου τέλος οὐδὲν ἐδίδου. τέλος δέ μιν ὡς ἐδύμῳ ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῆς οἰκίης. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἰσόρροπον τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δέ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνη δὲ τῇ ἔπεος τὸ σφι ὁ Πρόκλης ἀπέλλωσε εἶπε, ἅτε ὑ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ ὠδέμιην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ ἂ σφι ἐκεῖνον ταυτὰ ταῦτα ἐλιπαρέειν τε ἰσορρόπεον.

1 Abſtrahi ſupplices è templo, quum prohib. 2 Ad ſumendam in Samios expeditionem operas contuliſſent. 3 Quippe qui ejus non meminiſſet, quod animum ad id non advertiſſet. * ita noſter, & Cicero; aliqui ταχυδρομεῖον hanc eſſe putabant pro Patrocles. ſic enim apud Strabonem & Plutarchum invenias.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τόδε· Περίανδρε, οὐ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μᾶλλον ἐνδιδόναι βουλόμενος· ἐὼν, ἢ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς διαῖταν ἐπιεῖτο, ἐς τοῦτο πέρα ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δ', ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλου οἰκίην, ἀπελαυνέτ' ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης· ἀπειλέετό τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἦιε ἐπ' ἑτέρου τῶν ἑταίρων. οἱ δ', ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. Τέλος δέ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι ὑποδέξηταί μιν, ἢ προσφθέγξηται, ἱρὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, ἔτι τις οἱ προσέμενε, ἔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. πρὸς δέ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπεστημένα, ἀλλὰ προκαρτερέων ἐν τῇσι σφῇσι ὁκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδών μιν ὁ Περίανδρος ἀλιψοΐῃσί τε καὶ ἀστίοισι συμπεπτωκότα οἰκτείρε· ὑπείς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσσον, καὶ ἔλεγε, "Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πατρὸς ἐπιτήδεον, προλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλήτεω βίον εἵλευ ἀντιξοεῶν τε καὶ ὀργὴν χρεώμενος ἐς τὸν σὲ οὐ προσῆκε ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν ἀντιοῖσι ἐγένετο ἐξ ἧς ἐκείνῳ ἐς ἐμὲ ἔχθεα, ἐμοί τε αὐτῇ γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε οἰκήιόν τι ἐς τὰς τύχας καὶ ἐς τὰς κρεούσσονας τετιμῆσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικνέεσθαι. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τῇ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀπιεμπέται, ἐς νέας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀπελάσας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐς ἐκπρόθεσιν ἐτράπετο τοῦ πολέμου πρὸς Περκλέα; ὡς τὸν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν πόλιν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Περκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adoleſcens in memoriam rediens, id quoque dictum fuiſſe narravit. 1 Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipſo expulſus degebat, prohibitum ne adoleſcentem in domum excipiant. Iſte illinc ejectus, in alteram ſe domum conferebat: ſed ab hac quoque abjiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque ut arcerent imperante. Expulſus hinc in aliam ſodalium domum ſe contulit. Illi etſi formidantes, tamen quod eſſet Periandri filius, hominem excipiebant. Ad poſtremum LII Periander edictum propoſuit, quiſquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum ſacram 2 pœnam Apollini debiturum, quantam ipſe nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipſe quidem putavit rem deſperatam eſſe tentandam: ſed intra porticus ſe tenens, aſſidue verſabatur. Quem die quarta Periander illuvie & inedia enectum cernens, miſertus eſt, depoſitaque ira, propius accedens, Fili, inquit, utrum eſt optabilius, iſtudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum ſis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptaſti mendicam vitam, obſiſtendo atque iraſcendo illi cui minime debebas. Nam ſiquid calamitatis illinc accidit unde ſuſpicionem in me habes, id mihi accidit, ejuſque ego particeps eo magis ſum quod ipſe id perpetravi. Tu vero, edoctus quanto ſatius ſit, 3 invidioſum quam miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in parentes & in meliores ſe iraſci, abi domum. Periander quidem his verbis filium 4 caſtigabat: ille autem nihil patri reſpondit, niſi ipſum ſacram 5 pœnam deo debere, quod in ipſius colloquium veniſſet. Ibi Periander animadvertens malum filii 6 vehementius eſſe quam ut corrigi poſſet, ab oculis eum ſibi amandandum putavit, navigio in Corcyram miſſo. nam Corcyræ quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum ſocero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnataque Epidauro, Procli LIII cepit, quem tamen vivum ſervavit. Interjecto deinde tempore quum ſenuiſſet Periander, ſibique eſſet conſcius

1 Ad quod Per. animum advertens, 2 Mulctam 3 Invidiam quam commiſerationem movere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 6 Ejuſmodi eſſe cujus ſanandi ratio nulla iniri poſſet. *Vel, Nulla via eſſe ſanabile. Magis ad verbum, Nullum exitum habere.*

ſe non

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in majore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne 1 responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut ille huic præcipue auscultaret. Hæc, ubi venit, Fili, inquit, mavis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reversus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. 2 Læva possessio est pervicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora 3 justioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cujus multi sunt amatores. Pater senex est provectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed ut hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, juvenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis ultionem sumebat.

LIV Lacedæmonii ingenti cum classe ubi pervenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem juxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, rejecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. LV Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

ἐκέτι εἶ) δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπιτρᾶψαι τε 116
καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων ἐκ εὐεώεα, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο εἶ) νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακείσιος. ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος ὦ, ἀπειχθήμενος τῷ νεηνίεϊ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἐωυτῇ δὲ συνατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρὸς μᾶλλον φορηθέντα, ἢ αὐτὸς σφέ ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωϋτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαφόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ βέλτιστα πρότιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δῶς τὰ σεωϋτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἢ μὴ δὴ τὸ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δ', ὑποκεινόμενος, ἔφη ἁδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθόμενος αἰσθάνηται τὸν πατέρα. ἀπαγγείλασης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, διαδέξασθαι ἡγεμονίης τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δ' ὅπως τούτοισι τοῖσι παρεδίδου, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτου μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ σόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπικοίατο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἑστεῶτος πύργου καὶ τοῦ περαίου τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθησάντος Πολυκράτεος χερσὶ πολλῇ, ἀπηλάδησαν. κατὰ δὲ τὸν ἑπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ἄρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοὶ δεξάμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι, ἐκράτεον. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγίνοντο ταύτῃσι τῇ ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ Λυκώπης μοῦνοι συνεσπισόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπεκλῃσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel*, compellatione. 2 Sinistra. *vel*, infausta. 3 Justis æquitatem anteponunt. *i.* Æquum & bonum summo juri præferunt.

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ ὦν ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίῳ τῷ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεβαλόμην. (δήμου γὰρ τούτου ἐστί) ὃς ξείνων πάντων μᾶλιστα ἑωυτὸν τιμᾶν Σαμίους ἔφη, διότι οἱ τὸν πατρὸς ἔφη Σάμιον τὄνομα θέσθαι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀειρόμενος ἐπλεύσατο. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι παρ' ἐκείνων οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ τὸν Σαμίων εὖ. Λακεδαιμονίοισι δὲ, ὡς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε ἐδὲν προεκόπτετο τῷ πρήγματι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὠυτὸ Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ μαντοπόλος λόγος ὥρμητο, λέγεται Πολυκράτεα ὄγκωμα νόμισμα πολλὸν μολίβδου, καὶ χρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, ὥστε δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῃ πρώτῃ στρατιῇ ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐπέπεσαντο. Οἱ δὲ δὴ τὸν Πολυκράτεα στασιάσαντες Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπέλειπον ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πράγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μᾶλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνάκειται, ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ σφετέρῳ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε δὴ ἐπιτιθοῖντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷδε τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον σῳζομένοισι. ἡ δὲ Πυθίη ἐχρήσατο τάδε,

117

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λάμπῃ λύχνα,
Λύκκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἔτι καὶ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἐκκεκόσμητο. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε αὐτίκα, οὔτε τὸ Σαμίων ἀπικόμενον. ἐπείτε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρόσβασιν ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν πᾶσαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ τοῦτο τὸ ἔπος Πυθίη προεμήνυε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι

intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, congressus sum [1] apud Pitanen (hujus enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod ejus pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere quod avus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta dicbus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (ut rumor quidam temerarius emanavit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores adversus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, ut in qua auraria & argentaria metalla essent, unde tantum pecuniæ fiebat ut ex decima ejus parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oracului. Eis ita Pythia respondit,

LVI LVII

[2] *Quum tamen Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis [3] prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post adventum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii [4] quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è navibus. Veteri autem instituto naves omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, ut observa-

LVIII

1 Apud Pitanen (hujus enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. &c. *Valla autem ita vertit quasi* ὃς, *quod est ante* ξείνων, *referat* δῆμον *quum referat* Ἀρχίην. 2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. ap plicuerunt,

rent

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur ubi pervenere, decem ſibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis ſe mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commiſſa pugna fugati ſunt: eorumque multi ab urbe intercluſi, quos poſtea centum talentis recuperavere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco inſulam Thyream acceperunt, Peloponneſo adjacentem, quam Trœzeniis commendaverunt: ipſi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de cauſa navigaſſent, ſed ut Zacynthios ex inſula ſummoverent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene geſſerunt ut templa quæ nunc in Cydonia viſuntur, iſti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ navali prælio victos cum Cretenſibus diripuerunt, ac roſtratas naves mutilaverunt; eaque roſtra apud Minervæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infenſi quod illi antea ſub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & invicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit cauſa. Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria ſunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Unum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cujus imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, utrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera foſſa depreſſa eſt 1 viginti cubitorum, triplo majoris latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua fiſtulis in urbem deducitur. Hujus foſſæ architectus extitit Megarenſis Eupaſinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cujus architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia ſermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE Cyri circa Ægyptum immorante, ac deſipiſcente, duo magi iidemque fratres 2 conjuraverunt: quorum alterum

LIX

LX

LXI

ἆται τὸν ξύλινον λόχον κελεύσας ἡ κήρυκα ἐρωτᾶν. ἀπικόμενοι δ' ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. ἠ φασκόντων ἢ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' αὐτὺς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, ἡ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν ἡ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήϊσθησαν τῆ ἄστεος. ὑπὸ τ Σαμίων ἡ αὐτὺς μετ' ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, ἡ αὐτὴν Τροιζηνίοισι ϖροσκατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ὅτι τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ ἡ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥς τε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶν, τοῦτό εἰσι οἱ ποιησάντες, ἡ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς " ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μετ' Κρητῶν. ἡ τῶν νεῶν καταρξεύς ἐχουσέων τὰς πρῴρας ἀκρωτηρίασαν, ἡ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. " πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, ἡ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὴν αὐτή γε αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ ϖερὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἔργα μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα ἐστί. τοῦ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσί. τὸ δὲ ὕψος ἡ εὖρος, ὀκτὼ ἐκάτερον πόδες. Ἀπὸ παντὸς δὲ αὖτε ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσάπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τείνων δὲ τὸ εὖρος δι' οὗ τὸ ὕδωρ μεταχειρισθήσεται διὰ τῶν σωλήνων, ϖροσαγόμενον ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι. δεύτερον δὲ ϖερὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ βάθος κατ' εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασαι νηὸς μέγιστον πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτεκτόνων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φιλέω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι ϖερὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τοῦ Κύρου, χειμάζοντι ϖερὶ Αἴγυπτον, ἡ ϖαραφρονήσαντι, ἐπανίστανται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τοῦ τὸν ἕτερον

---

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedum latitudinis. *Valla autem pro τρίτων legit τριπλῶν.* 2 Rebellaverunt. *Vel, Inſurrexerunt.*

καταλελοίσησε τῆς οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔδεε δὴ ὧν οἱ ἐπανέσῃ μαθών τι τὸν Σμέρδιν θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὑμόμητα, καὶ ὡς ὀλίγοι τι ἦσαν οἱ ὁρῶντες μιν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἰὼν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπε οἱ συνεπαναστέωσι, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐὼν τὰ ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἰὼν τε δὴ ὄμματα εἶδε τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ἔνομα τὠυτὸ εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερροῖσα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδι τῷ Κύρου ἀκουέειν εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' ἢ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθείς, (εὕρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε σὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ὑπὸ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προδεδόσθαι ὑπὸ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀπακτενέοντα Σμέρδιν, ἐποίησε ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρηξάσπες, ἔτι μοι διεπρήξαο τὸ τοι πρόσθε ἐπέτελλον ποιέειν; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅσα γε ἀπήγγειλε σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅσον τι ἐξ ἐκείνου ἐς ἀνδρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψα μὲν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μήδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρωτοῦ, οὐ μήτι τοι ἔτι γε ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν ἱρωτεωμένους παρ' ὅτου ἦκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιν βασιλῆα ἀκούειν. Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἦρτο γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιωκόμενος ὑμόμητος ὁ κῆρυξ ἦν. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ ἄνθρωπε, φῆς γὰρ ἦκειν παρὰ Σμέρδιν τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἶπας τὴν ἀληθείην, ἄπειμι χαίρων· κότερα αὐτός τι Σμέρδις φανὴς ἐς ὄψιν νόμους ἐν ὑμῖν ἐκτέλλεται ταῦτα, ἢ τις ὀκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum vivere arbitrantibus, 1 rebellandum ſibi putavit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi una 2 conjuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat, nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perduxit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (invenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam injunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, ut aut frater tuus aliquando rebellet in te 3 aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. 4 Quod ſi defuncti rebellant, expecta ut etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet ut antea habebat, nihil tibi ex illo novum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent 5 nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, ubi rediit, Prexaſpes his verbis interrogavit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Utrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandavit, an quiſpiam ejus miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

118 LXII LXIII

1 Invadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut ulla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parva ex illo adverſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore ut etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent ut antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt ut novum aliquod malum ab illo tibi repullulet. A quo veniens, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe jubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes adverſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandavit, dicens Smerdin Cyri filium 1 optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia ut vir bonus imperata fecitti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellavit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui adverſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater ejus Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cœlum uſque pertingere vertice. Agnoſcens itaque ſine cauſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem ubi 2 deflevit (ut erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo 3 quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum 4 vagina gladii excidit unde nudatus gladius perſtrinxit ejus femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (ut ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogavit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet jam antea Cambyſi redditum ex urbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc 5 poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi injuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus.
LXV Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant præſtantiſſimis quibuſque, ita inquit, Quod maxime occultum volebam Perſæ, 6 id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud Ægyptum agerem, inter quietem viſum vidi,

τὸν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλα- "
σε ἐς Αἴγυπτον, ἐκ ὄπωπα· ὁ δέ μοι μά- "
γον τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῷ οἰκη- "
ων ἀπέδεξε, ἔστε ταῦτα ἐνετείλατο, φοὺς "
Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶ) τὸν ταῦτα ἐπιθέμε- "
νον εἶπαι πρὸς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, "
ἐὼν ἔπιστος ἐφυσιμένος. Καμβύσης δ' "
εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, "
ποιήσας τὰ κελευόμενον, αἰτίην ἐκπέφευγας· "
ἐμοὶ δ' τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστεὼς, ἐπι- "
βατεύων τῷ Σμέρδι ἐνόμαΙ. ; ὁ δὲ "
εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς "
τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπ- "
ανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῷ "
οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς "
Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκέσαντα Καμβύσεα
τὸ Σμέρδι ἔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῷ
τε λόγων καὶ τῷ ἐνυπνίῳ· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ
ὕπνῳ ἀπαγγείλαι τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζό-
μενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε
τῇ κεφαλῇ τῇ ἐωυτοῦ. μαθὼν δ' ὡς μάτην
ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε
Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ὡς ἐκμεμηχάνηται
τῇ ἀπάτῃ συμφορῇ, ἀνεθρώσκει ἐπὶ τὸν
ἵππον, ἐκ νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σῦ-
σα στρατιὴν ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀνα-
θρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ
ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δ'
τὸ ξίφος παίει ἐς μηρόν. τρωματισθεὶς δ'
κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ περ ἔπαισε τὸν Αἰγυπτίων
θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε πε-
τύχθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλι
οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἐκβατανα. τῷ
δὲ ἔπι πρότερον ἐκέχρησο ἐκ Βυτοῦς πόλιος
ὡς Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ
μὲν δὴ ὡς τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδό-
κεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν
πάντα τὰ πρήγματα. τὸ δὲ χρηστήριον
παῖσι ὡς Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα·
καὶ δὴ ὡς τότε ἐπαρεάμην. ἐπύθετο τῆς
πόλιος τὸ οὔνομα, ἀπὸ τοῦ συμφορῆς τῆς
ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπλησμένος, καὶ τοῦ
τρώματος, ἐπαφρόνησε. συλλαβὼν δ' τὸ
ἀποκρέμνον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύ- " 119
σεα τὸν Κύρου δεῖ πεπρωμένον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμάρτησι δὲ ὕστερον ὡς
εἰκάσαι μεταπεμψάμενος Περσέων τοὺς
παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγε σφι
τάδε, Ὦ Πέρσαι, καὶ ἀναλελάβηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμά- "
των, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ "

1 Injunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 Deflevit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 3 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 4 Gladius vagina excidit. 5 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſcivit, tum magi injuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit,* & intellecto oraculo, *vel, & quum mente complexus eſſet oraculum,* dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 6 Eo redactus ſum ut id apud vos efferam.

"τὸν μηδαμῶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ
"μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
"ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τ βασληΐον θεό-
"νον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τῷ οὐρανῷ. δείσας
"ὦ μὴ ἀπαιρεθέω τ ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελ-
"φεοῦ, ἐπείγομαι ταχύτερος ἢ σοφώτερος. ἐν
"τῇ γὰρ ἀνθρωπίῃ φύσει οὐκ ἐνεῖναι ἄρα τὸ
"μέλλον γινέσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος
"Πρηξάσπεα ἀπέπεμπον ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
"νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ
"τοσούτου, ἀδεὴς ἦν μετὰ τοῦτο, οὐδαμοῦ δείσας
"μὴ ἐξαναστὰς ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώπων.
"παντὸς δὴ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρ-
"τὼν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν δέον γέγονα,
"καὶ τ βασληΐης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι. Σμέρ-
"δις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων
"προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τοῦτο μὲν
"δὴ ἔρρειν ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου
"μηκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν
"μάγοι κρατέουσι τ βασληΐων, τόν τε ἕλι-
"πον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ τούτου ἀδελ-
"φεὸς Σμέρδις. τὸν μοι νῦν μάλιστα χρῆν
"ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τ μάγων πεπονθότος
"ἐπιμωρέειν ἐμοί, τοῦτ μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετε-
"λεύτηκε ὑπὸ τ ἑωυτοῦ οἰκηιοτάτων. τούτου
"δὲ μηκέτι ἐόντος, δευτέρα τ λοιπῶν ὑμῖν
"ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιοτάτη ἐν-
"τέλλεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν
"τ βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς
"τοὺς βασληΐους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν,
"καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεοῦσι,
"μὴ περιιδεῖν τ ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
"περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔσχον αὐτὴν
"κτησάμενοι, δόλῳ " ὑπαιρεθεῖσαι ὑπὸ ὑ-
"μέων" εἴτε καὶ ἀνεῖ τῳ" κατεργασάμενοι,
"ἀνεῖ κατὰ τὸ κάρτεον ἀνασώσασθε. καὶ
"ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐπι-
"φέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν
"ἔασι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέρουσι·
"μηδ' ἀνασωσαμένοισι ἀρχὴν, μηδ' ὁτιοῦν ἐπιχει-
"ρήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέ-
"σαιμι ὑμῖν γενέσθαι. καὶ περὶ μὲν τούτοισι, τὸ
"τέλος Περσέων ἐπιόντι τῷ ὁτιοῦν ἔμοὶ
"ὁπηδέοντες. ἅμα τε εἶπας ταῦτα ὁ Καμβύ-
"σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τ ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρ-
"σαι δ' ὡς τ βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα,
"πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα
"κατείρηκάν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέων-
"το. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς ταχέως ἐσάπη, ἀπέλιπε Καμβύσεα
τ Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τοῦτον ἐόντα ἄρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκύκητο,

ὑπαιρεθῆναι καὶ κατεργασάμενοι,

1 quod quidem minime viſum oportuit Videbatur mihi nuncius quidam domo adveniens, nunciare Smerdin in regio ſedentem ſolio, cœlum capite contingere. Ex quo veritus ne è fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura ſitum eſt avertere quod eventurum eſt. Itaque demens ego Prexaſpem Suſa ad Smerdin interimendum miſi. Quo tanto ſcelere perpetrato ſecurius degebam, nequaquam conjectans fore ut Smerdi ſublato, alius quiſpiam mortalium in me exurgeret. Unde prorſus eventu rerum fruſtratus, & parricida fratris incaſſum extiti, & nihilominus regno exutus ſum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonſtravit in me arma ſumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, jam vobis Smerdin Cyri non ſupereſſe exiſtimetis, ſed magos vobis regnum occupaſſe: quorum alterum rerum domeſticarum procuratorem reliqueram, alter ejus frater eſt Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam ulciſci, indigna à magis paſſi, is 2 immerita morte à proximis ſuis affectus eſt. 3 Secundo loco (quod reliquum eſt Perſæ) neceſſariiſſimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obteſtans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adeſtis, ne per ſocordiam permittatis ut imperium rurſus redeat ad Medos. Sed ſi dolo occupatum eſt, illud dolo ſurripiatis: ſin Vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, uxoreſque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: ſecus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea unicuique Perſarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyſes, 5 deflevit omnem ſuam condicionem. Perſæ, ut regem lamentantem conſpexere, univerſi tum veſtimenta reſcindere, tum effuſo ploratu uti. Poſt hæc ubi femoris os 6 vitiatum eſt, femurque celerrime contabuit, Cambyſi vita erepta eſt, Cyri filio, quum regnaſſet ſeptem omnino annos & menſes quinque, nulla unquam prole ſuſcepta virili femineave. At Perſis qui aderant magna offuſa eſt incredulitas, LXVI

1 Quod utinam minime vidiſſem. 2 Impia 3 Quum vero iſte ſuperſtes non ſit, hoc mihi ſecundo loco relinquitur imprimis neceſſarium, ut vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præſtari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Ut recuperetis pro virili. *Vel*, *Pro viribus.* 5 Omne illud factum ſuum deflevit. 6 *Alii*, Carie exeſum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambyſem, quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe ut illi omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare. utpote Prexaſpe uſque pernegante à ſe fuiſſe Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptum. LXVII ¶ MAGUS defuncto Cambyſe ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnavit menſes ſeptem, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit, adeo ut ejus defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem LXVIII ſtatim adeptus imperium edixit. Octavo autem menſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filium Cyri, primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac conjectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerum quempiam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque 1 eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyſes tenuerat, cujuſque tunc magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambyſis uxorum: miſit ad eam quendam ſciſcitatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, 2 an cum altero. Illa remiſſo nuncio negat ſe id ſcire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidiſſet unquam nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes, inquiens, Si ipſa Smerdin Cyri non habes cognitum, ſaltem ſciſcitare ab Atoſſa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa ſuum ipſius ignorat fratrem. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atoſſæ quidem colloquium venire poſſum, aut ullam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quiſquis eſt quum primum adeptus eſt regnum, nos LXIX diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior.

τὸς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ὅτι Σμέρδιος ἐὼν Καμβύσεα τὸν εἶπε τῷδε τῷ Σμέρδι Θανάτου, ἵνα οἱ ἀκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. ἔστοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οἱ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. ἐπὶ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ὀνομαζόμενος τῷ ὁμωνύμῳ Σμέρδι τῷ Κύρου μάλιστα ἐπὶ τοὺς ὑπολοίπους Καμβύσῃ ἐς τὸν ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντι οἱ αὐτῷ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. Ἀποπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἀνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ογδόῳ δὲ μηνὶ ἐξέπεσε καταφανὴς τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένεϊ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ὀκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ ἐόντα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνῄκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντιπέμπει, φαμένη οὐ γινώσκειν· ἔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι ὀφθαλμῷ, ἔτε ὅστις τις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ "Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ πυθοῦ "Ἀτόσσης τίνα ὁτέῳ τούτῳ συνοικέει "αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή "κου τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε "Ἀτόσσῃ δυνάμεαι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ἔτε "ἄλλεω ὐδεμίεω ἰδέσθαι τῶν συγκατημέ- "νων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἔοικε "ἄνθρωπος, ὅστις ποτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέστειρε ἡμέας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσαντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.

1 Quum eum ſuſpectum *impoſturæ* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τελευτὴν

τρίτῳ δὲ ἀγγελίῳ ἐσπέμπει παρ' αὐ-
"τὴν, λέγουσαν ταῦτα, Ὦ θύγατερ, δεῖ σε
"γενναίην εὖ, κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν
ἢ γὰρ δὴ. "ἂν ὁ πατὴρ ὑποδυείην κελεύῃ. εἰ δὲ" μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν ἂν κα-
"λέσαι ἐγώ, ἔτι μὲν σοί τε συγκοιμώ-
"μενον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα,
"δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δῶ-
"ρα δίκης. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν
"σοι σωθῇ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνω-
"μένον, ἄφασον αὐτῷ τὰ ὦτα. καὶ εἰ μὲν
"φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτῇ
"Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· εἰ δὲ μὴ
ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει
πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύ-
σειν μεγάλως εἰ πιεῖ ταῦτα. εἰ δὲ δὴ
μὴ τυγχάνει τὰ ὦτα ἔχων, δηλήσεσθαι
δὲ ἀφάσασα ἔσεσθαι, εὖ εἰδέναι ὡς αἰεισώσει μιν
ὅμως μὴν πιέσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ
ὑποδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργά-
σασθαι. τῇ δὲ μάγῳ τούτῳ τῷ Σμέρδι
Κύρου ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέ-
τεμε· ἐὼν αὐτὴν δή τινι ὀλιγῃ. ἡ ὦν δὴ
Φαιδύμη αὐτὴ ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ,
πάντα διατελέουσα τὰ ὑποδέξατο τῷ πα-
τρὶ, ἐπεί τε" αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς
ἢ αὐτῆς ἀπίξιος. ὡς δὲ τὸν μάγον (ἐν δευτέρῃ
γὰρ δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλ-
θοῦσα παρ' αὐτὸν ηὐδέα. ὑπομιμνήσκω ὅ κερ-
δέων τῷ μάγῳ, φάσι τὰ ὦτα. μαθοῦ-
σα δὲ ὑ χαλεπῶς ἀλλ' ὑπερτέως ἐκ ἔχον-
τα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρῃ τάχιστα ἐγε-
νέετο, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ
γεγομένα. Ὁ δὲ Ὀτάνης ὡς ἐπαλαιὸν
Ἀσπαθίνῃ καὶ Γωβρύῃ, Περσέων τε
πρώτοις ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὀπιπτεύοντά-
τους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆ-
γμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευ-
ον ὕπῃ τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ
Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ
σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσα-
σθαι τοῦτον ὅτῳ πίστιν μάλιστα. Ὀτάνης
μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γω-
βρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑ-
δάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, ἐσηλύνε-
ται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος
ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ
ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο,
τοῖσι ἓξ τῷ Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρείου
προσεταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ ὅτοι
ἐόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους.
ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, ſuſcipere periculum quod te ſubire pater hortatur. Si enim iſte Smerdis, filius Cyri non eſt, ſed is quem ego ſuſpicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Perſarum obtinet, impune lætari, ſed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadverteſque ſoporatum, palpa ejus auriculas: quas ſi habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare exiſtima: ſin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma reſpondet, ſe, ſi id faciat, magnum adire diſcrimen, quoniam probe ſcit, ſi ille careat auribus, & ipſa in palpando deprehendatur, fore ut ipſa ab illo trucidetur: tamen ſe id facturam. Et Phædyma quidem recipit ſe patri hoc eſſe perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, non exigua de cauſa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta eſt. nam ubi vices ejus fuerunt adeundi magum, (etenim uxores Perſarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, una cubuit, ejuſque, dum vehementer ſoporatus eſſet, aures palpavit: quibus carere hominem, non difficulter ſed facile ſane deprehendit. Ubi illuxit, celerrime patrem certiorem rei geſtæ facit. Iſte, ſumptis Aſpathine LXX & Gobrya Perſarum primoribus, & ad fidem ſibi ſervandam accommodatiſſimis, rem omnem exponit, qui & ipſi ſua ſponte rem ita ſe habere ſuſpicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiſerunt: conſtituerunt que ut ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatem deligerent è Perſis quibus maxime confiderent. Aſcivit itaque ſibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aſpathines Hydarnem. hi quum ſex forent, Darius à Perſis (nam his pater ejus Hyſtaſpes præerat) Suſa advenit. qui quum adveniſſet, placuit ſex Perſis hunc in ſocietatem adſciſcere. Qui LXXI quum ſeptem eſſent, congreſſi colloquutique, fidem mutuo dederunt. Quumque ad Darium ordo dicendæ ſententiæ veniſſet, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego ſolus noſſe magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiiſſe: atque ob id ipſum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit ut vos quoque

"ἀπιφάνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μούνῳ δήσασθαι, ὅπι
121 "τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελευτήκει· καὶ αὐτῷ τούτῳ εἰ-
"κεκεν ἦκον σπουδῇ, ὡς συσήσων δηλονότι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ σημήνειε ὥστε καὶ ὑμέας

rem ſci-

rem sciatis & non solum ego, videtur mihi confestim esse transigendum neque differendum. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem esse patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconsulto, sed considerantius illam capesse: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit utemini modo, sciatis vos teterrime perituros. aliquis enim privati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum ut me apud magum accuset, sed me ut vos
LXXII accusem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipse quonam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu certe auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed unde nihil clari operis existit. Vos vero nostis, excubias quæ dispositæ sunt, 1 haudquaquam difficiles esse ad penetrandum. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reverentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prætextum 2 accommodatissimum cui innitamur. siquidem è Persis venisse me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nunciare. Ubi enim expedit mendacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum persuadendo sunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant ut verum dicendo aliquod lucrum 3 consequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod si nihil lucri faciendum esset, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλλέσθαι. ὁ γὰρ ἄμεινον εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τὸ πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐπφαίνειν ἑαυτὸν στρωὸν τὸν ἐόντα πατρὸς οὐδὲν ἧσσον τλῆθι μηχάνησιν ταύτῃ μὴ ἔτι σωτεύχωμεν ἀβούλως, ἀλλὰ δὴ τὸ σαφερνέστερον αὐτὴν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεύνας γνώμῃσι, ἢν τω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τέσσερσι τοῖσδε ἐρημένοισι ἔφη Ὀτάνεϊ. εἰ χρήσεσθε ὀπίσω ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἔξοισει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ τοῦ ἑωυτοῦ κέρδεα. μᾶλλον μοὶ νῦν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε ἢν ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεύνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ " ὑποθέεσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴσχε ὑμῖν ὅτι μὴ ὑποπέσῃ ἡ νὺξ ἡμέρῃ, ὡς ἐκ ἄλλου φάος ἐμοῦ κατηγορήσαι, ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατεφάνω πρὸς τὸν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὧδε σπερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σιηλαχυίειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑποβάλλεσθαι ἐκ ἐᾷς, ἴδι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ παρέιμεν ἐς τὰ βασιλήϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστώσας " οἶδας καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τῷ τρόπῳ " παρήσομεν ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν ἐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ οὐδέν· αὖτε αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δ' ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, εὖσαι οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν καὶ κατατρεσόμενος ἡμέας, τὰ δὲ καὶ δείσας μάνων. τοῦτο δή, ἔχω αὐτὸς σοφὴν ἐξευρεσάσθαι, τῇ παρέιμεν· φάος ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος πρὸς σφέας παρὰ πατρὸς σημῆναι τῷ βασιλέϊ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεῦδος λέγειν, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὖτις γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ χρησόμενοι. οἱ μὲν γὰρ ψεύσονται τότε, ἐπεάν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονταί τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ἐπιστεσάμενοι, κέρδος, καί τις μᾶλλον σφίσι " ἐπιτρέπῃ τοῦτο. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσονται μέλλοισι, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.

1 Haud difficulter posse petransiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranseamus. siquidem è P. 3 Consequantur, & aliquis magis ipsis convertatur, vel, flectatur. *id est, Morigerum se præbeat. Q. d. ut aliquis magis animum ad eorum voluntatem convertat. In iis autem quæ proxime sequuntur, aliam lectionem sequitur interpres.*

" ὃς ἂν

¶ ὑπερέσεωδε.

¶ ἀλλά κε

¶ περήσομεν

¶ πρόσωπον.

"ὃς ἂν μὴ νῦν τῶν πλευρῶν ἐκὼν παρείη,
"αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσαι· ὃς δ' ἂν
"ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύω σιφαῦ-
"τα, ἐὼν πολέμιο., καὶ ἐπεῖτα ὡσάμβοι ἔσω,
"ἔργα ἐχόμεθα. Λέγει Γοβρύης μετ' ταῦ-
"τα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον
"παρέξειν ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰγὰ
"μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν,
"ἀποθανεῖν. ὅτι γὰρ ἀρχόμεθα ὑπὸ, ἐόντες
"Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τέ-
"τον ὃς τὸν ὦτα ἐκτέτμηται, ὅσοι τε ὑμέων Καμ-
"βύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κε
"μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶντι
"τὸν βίον, μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι
"τὴν ἀρχήν. τὰ τότε μὲν οὐκ ἐπιεδεκόμεθα,
"ἀλλ' ἔτι ἀβεβαίῃ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμ-
"βύσεα. νῦν ὦν τίνα μοι ψῆφον πέφασθαι
"Δαρείῳ, καὶ μὴ ἀβουλεύτως ἐκ τοῦ συλλόγου
"τοῦδε ἄλλοσε ἰόντας ἢ ἐπὶ τὸν μάγον ἰέναι
ὡς. ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύ-
τῃ ἄνεον. Ἐν ᾧ δὲ ἔτι ταῦτα ἐβουλεύοντο,
ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε· τοῖσι μάγοισι
ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον
ποιησάσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμ-
βύσεω ἀνάρσια, ἐὸς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας
ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μούνο. ἠπίστατο τὸν
Σμέρδιν. τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ
μὲν ἀπολέσας· ποιὸς δ' ἐστὶ, ἐόντα σὺν αὐτῇ
μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
των δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιη-
122 σάμενοι, πίστει τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἢ
μὴν ἕξειν παρ' ἑωυτῷ, μηδ' ἐξοίσειν τοῦδε
μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπά-
τὴν ἐς Πέρσας γενομένην· ὑποσχομένου
δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀν-
έπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφε-
ρον, αὐτοὺς μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συ-
καλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον
δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον, ἀγο-
ρεῦσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχειν αὖ,
καὶ ὑπ' ἐκείνου ἄλλου. ταῦτα δὲ ἔτοιμος ἦν ποιή-
σειν, ὡς πιστότατα δὴ ἐδόκεε. αὐτοῦ ἐν
Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώ-
μην ὡς ποιείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνη-
σαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα
ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκα-
λέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν
αὐτὸν ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον·

Quod autem ad janitores attinet, siquis eorum libenter cedet nobis, utilius ei suo tempore erit: siquis reluctare conabitur, ut erit hostis, ita tunc pro hoste habeatur: deinde intro irrumpentes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri LXXIII amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præfertim quicunque vestrûm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, 1 invidiosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiam: 2 neque hunc cœtum dissolvendum censeo, sed statim adversus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt. ¶ In- LXXIV terea vero dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, ut magi inito inter se consilio statuerent consiliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso ejus filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod 3 præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat invidia. His de cautis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac jusjurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, 4 pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis convocare: ideoque jubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas authoritatis, & qui sæpenumero asseverasset eum esse Smerdin Cyri, ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quo- LXXV que Prexaspe se paratum exequi dicente, magi convocatis Persis, hominem in turrim perductum jubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliviscitur: exorsusque ab Achæmene, seriem familiæ Cyri recensét: & ubi tandem devenit ad Cyrum,

ἀπελάθετο. ἐγκαλέσει

ὁ δ', τό μιν πρότερον εἶπε κείνοισι προστιθέντα αὐτῷ, τούτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμενέος, ἐξεμυθολόγησε τὴν πατρίδα τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

1 Calumniosè 2 Neque hoc cœtu dissoluto, eundem aliò censeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Persas in maxima existimatione esset. 4 Pollicitantes se decies millies ipsius bona multiplicaturos.

comme-

commemoravit illius in Persas beneficia. His expolitis, prompsit veritatem, causatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas devovit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos ulciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, ubi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, 1 iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optaverant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti avibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Ubi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita evenit. nam custodes reveriti Persarum primarios, nec aliquid hujusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent divina cum pompa, ne interrogaverunt quidem. Ubi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis, & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum janitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque ulterius pergere volentes eosdem prohibebant. Illi se mutuo cohortati, eductis gladiis,
LXXVIII eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclave contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt uterque: & quod fiebat animadvertentes, 2 ad vires conversi sunt: quorum unus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅτι ἀλαθὰ Κῦρ Θ. Πέρσας πεπαίηοἰ διεξελθὼν ὃ ταῦτα, ἐξέφαινε τὼ ἀληθείω, φάμ Θ. πρότερον μὲν χρύπτειν· ἐ γὰρ οἱ ἐῢ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γνώμματα· ἐν ὃ τῷ παρεόντι ἀναγκαίω μὲν καταλαμβάνειν φαίνειν. κ δὴ ἔλεγε, τ μ Κύρ Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναιρεζόμ Θ. ἀποκτείνειε, τὺς μάγυς ὃ βασιλεύειν. Πέρσησι ὃ πολλὰ ἐπαρησάμενΘ., εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὼ ἀρχείω, κ τὺς μάγυς πσαίατο, ἀπῆκε ἑωῦτον ἐπὶ κεφαλὴ φέρεδς ἀπὸ τῦ πύργυ κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐών τ πάνα χρόνον ἀνὴρ δόκιμΘ., ὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ ὃ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβυλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, κ μὴ ἀναβάλλεδς, ἦεσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν δὲ Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες ὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ σχίζοντες ἐγίνοντο, κ τὰ δὲ Πρηξάσπεα ηὑρόντα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ὀκταίνες τ ὁδῦ, ἐδίδοσαν ἀντίοισι σφίσι λόγυς· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεα, πάγχυ κελεύοντες ἀναβάλεδς, μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων, ὀπίθεδς· οἱ ὃ ἀμφὶ τ Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, κ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδ' ἀναβάλλεδς. ὠδιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκεαν ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε κ πίλλοντα κ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείυ πάντες αἶνεον γνώμεν, κ ἔπειτα ἦεσαν ὅπῃ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπισᾶσι ὃ ἔνδον τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τὺς Περσέων πρώτυς, κ ὐδὲν τοιοῦτον ὑπονοέοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεδς, παριεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένυς. ὐδ' ἐπειρώτα ὐδείς. ἐπεί τε ὃ κ παρῆλθον ἐς τὼ αὐλείω, ἐκέκραγον τοῖσι πὸς ἀγγελίας ἐσφέρυσι ὀυνήχρισι, οἵ σφεας ἰσόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. κ ἅμα ἰσορέοντες τέτυς, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἶχον τε βυλομένυς τὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι· οἱ ὃ, διακελυσάμενοι, κ στασιάσαντες τὰ ἐγχειρίδια, τέτυς μὲν τὺς ἴσχοντας, αὐτῦ ταύτῃ συγκαντέυσι· αὐτοὶ ὃ ἦεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ ὃ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες ἔσω, κ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γνώμματα ἐν βυλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τὺς ὀυνήχυς τεθορυβημένυς τε κ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, κ ὡς ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἁλκὴν ἐτράπετο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὸ τόξα καθελόμενος, ὁ ὃ, πρὸς τ αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocaverunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat ut differrent, neque rebus flagrantibus incœptum capesserent: (*ut legatur* οἰδεόντων) at Darius confest. 2 Vires suas adversus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ἐθελοῦντα ἓν συμμίσγειν ἀλλήλοισι. τοῦ μὲν δὴ
πρώτου ἀναλαβόντος αὐτῶν, ἐόντων τε ἐγχεῖ
ἀπ' αὐτοῦ πλησίον, καὶ περικεκμώτων,
ἓν χρηστὸν ἦεν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνῃ παίει ἐς
123 τὸν μηρόν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν
ὀφθαλμόν· καὶ ἐσερείδει μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ
ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, ἀμύνεται
ἀπέθανέ γε μὲν οὐ μέγαν ὕστερον τρωθείς· τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τὸ οἱ τοῦ τύ- 10
χεα ἐόντα ἓν χρηστὰ ἐφάνη, ἐβοήθεε τῷ μάγῳ, καὶ οἱ συνεστήκεσαν ἐπὶ δύο, Δα-
ρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντος δὲ Γο-
βρύεω τοῦ μάγου, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν ἀπέ-
ρεε, οἷα ἐν σκότεϊ, περιμένων μὴ πλήξῃ
τὸν Γοβρύεα. ὡς δέ μιν ἀρκέειν ἐπισχὼν ἔτυπτε
ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅτι οὐ χρῷτο τῇ χειρί· ὁ δὲ 20
εἶπε, Περιμένομαι σέο, μὴ πλήξω·
Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὦθει καὶ δι' ἀμφοτέ-
ρων τοῦ ξίφεος. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος, ὡς-
τε τὸ ἐγχείρημα καὶ ἐπιτυχὲς τοῦ μάγου.
Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποκλάσαντες
αὐτέων τὰς κεφαλάς, τοὺς μὲν τρωματίας
ἐωυτῶν αὐτοῦ λείψαι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν,
καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε
αὐτέων, ἔχοντες τοὺς μάγων τὰς κεφαλὰς,
ἄθρον, βοῇ τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ
Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμε- 30
νοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφα-
λάς· καὶ ἅμα ἐκτείνον πάντα τινὰ τῶν μάγων
τὸν ἐνέτυχον. οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες
τὸ γεγονὸς ὃν τῶν ἑπτὰ, καὶ τὸν μάγων τὸν ἀπάτην,
ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἑωυτοῖσι τοιαῦτα ποιέειν.
συναράμενοι δὲ τὸν ἐγχειρίδιον, ἐκτείνον ὅκου
τινὰ μάγον εὕρισκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα
ἔσχε ἔλιπον ἂν ἐόντα μάγον. ταύτῃσι τὴν ἡμέ-
ρῃσι θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν
ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴ ὀρτὴ μεγά- 40
λῳ ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων μα-
γοφονίη· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φα-
νῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ
μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί
τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε
ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάν-
τες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων
πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μέν τισι ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτά-
νης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ
δοκέει, ἵνα μὲν ἡμέων μούναρχον μοῦνον μηκέτι γίνεσθαι· ἔστε γὰρ ἡδύ, ἔστε ἀγαθόν.

atque inde 1 miſcentur invicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes juxta eſſent, nulli uſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſphathinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita privatus eſt. Hos igitur alter magorum vulneravit: alter vero, quando arcus ei nulli uſui erat, in thalamum qui erat conclavi contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: 2 quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ocioſum ſtantem, interrogavit cur non uteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, tu vero, inquit, vel per utrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu perculſit. Interfectis magis capita demunt, eaque geſtantes quinque eorum duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod invalidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſa, foras procurrunt cum vociferatione ac tumultu: cæteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem conſuerunt: eductiſque gladiis, ut quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interventu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſervant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id *magophoniam, id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. ¶ Ubi reſedit tumultus, dieſque quinque exceſſere, ii qui magos invaſerant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fidè carent, tamen hujuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur ut rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, 3 Unum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut jucundum eſt, aut bonum.

χρῆσιμα

μαγοφονίη

μούναρχον μηκέτι

1 Manus conſerebant. 2 Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manum conſereret. *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. 3 Ego certe, ut poſthac noſtrum unus rerum ſolus potiatur, *vel*, ut totum imperium uni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum ut imperium uni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi jam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μετ' ὀλίγας ἡμέρας μουναρχίης.

1 Nam

1 Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. 2 Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus: in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abjecerit ſenſus? Quippe quum præter invidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. 3 Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per invidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, ut qui omnia bona obtineat, debebat ſine livore eſſe: verum ita natura comparatum eſt 4 ut is ſit adverſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque vivunt, invidet, 5 deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſive admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſive effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et ut exequar dicendo quæ maxima ſunt, jura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt juris æquibilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt unicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. 6 Itaque (ut meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ dejectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt.

Otanes quidem hanc ſententiam dixit.

LXXXI Megabyſus autem ad oligarchiam *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima erravit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos 7 qui tyranni ſæ-

εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐς ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεχόντες δὲ καὶ τοῦ μάγου ὕβριος. πῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βέλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῆς παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐνεμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἐχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον εἶναι δεῖ, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι σοι ἀρίστοισι ψυχήν τε καὶ ζώειν, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ὑπερδολὰς δὲ ἀρίστου ἐπιδέκεσθαι ἥκιστα. ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· λύει τε γὰρ αὐτοῦ μετεόντος θυμαίζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· λύει τε θεραπεύοντος τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπεύοντι· ἐπὶ δὲ τὰ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἀρχὸν, τρῶτα μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μούναρχος, οὐδὲν ἐποίει. πάλιν μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος ἀνεῖναι· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.

Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐξεφέρετο. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίην ἐκέλευε βουλεύεσθαι, λέγων τάδε, Τὰ μὲν Ὀτάνης, εἶπε, τυραννίδα παύων, λέγει καλῶς· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὄμιλος γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβρισικώτερον. καὶ τυραννὶς ὑ-

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autem in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autem duo habens, omne vitium habet. 4 Ut contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares prædituſ ſit. *Vel brevius*, Sed contra comparatus eſt in cives. *ut ὑπεναντίον ſumatur adverbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel, modica*, admiratione proſequaris, inſenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, evehendam, *vel, provehendam*, eſſe multitudinem in multitud. &c. *id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

" ϐεῖν φθόνον ἴσαι ἄνδρας, ἐς δῆμον ἀκηλά-
" τητον ϐέλτιον πεσεῖν, ἢ τοῦτον ὑπαμῶς ἀναγκαῖον·
" ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ
" δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. πῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς
" οὔτε ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν ἐὸν, οὐδ' οἰ-
" κήϊον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
" ἄνδην νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἴκελος. δῆμῳ
" μὴ νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέωσι, ἔστι χεδ-
" αδὸν. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ὁπλέξαν-
" τες ὁμιλέωμεν, τούτοισι ϐελτίωμεν τὸ κράτος. 10
" ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων
" δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα ϐουλεύματα γίνεσθαι.
Ταῦτα μὲν νυν Μεγάϐυζος. " ταῦτα δὴ καὶ γνώμῃ εἰσ-
ήνεικε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀποδείκνυτο
" γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἴρηται Με-
" γάϐυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει
" ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ
" ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν-
" των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δῆμου τε
" ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχίης, πολ- 20
" λῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς
" τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη. γνώ-
" μας γὰρ τοιαύτης χρεώμενος, ἀπεροφύλακτός
" τις ἂν ἀμωμήτως τοῖς πολεμίοις στασιώτας τε
" ἂν ϐουλεύματα ἄριστα δηλ δυσμενέας ἀνδρὸς ὑ-
" πὸ μάλιστα· ὅτε δὲ ὀλιγαρχίη, πολλοῖσι
" ἀρετὴν ἐπασκήσασι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα
ἐκ γὰρ " ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. " αὐτὸς γὰρ
" ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώ- 30
" μησί τε νικᾶν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισι
" ἀπικνέεται. ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνος· ὅκη ἂν
" τοῦ φόνου, ἀπίκηται ἐς μοναρχίην. καὶ ὧδε
ὅσῳ " τούτῳ διέδεξε " ὅσον ἔστι τοῦτο ἄριστον.
" δῆμον τε αὖ ἄρχοντα. ἀδύνατα μὲν ἐστὶ τὸν
" κακὸν ἐγγενέσθαι· κακὸν δὲ τοῦτον
" ἐγγινόμενον ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν ἐκ ἐγ-
" γίνεται τοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυρὰς. οἱ γὰρ
" κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτουσι τοι-
" οῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις προ- 40
" στὰς τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ
" αὐτοῦ θωυμάζεται ὑπὸ δὲ τοῦ θω-
μ, " μαζόμενος δηλοῖ ἑωυτὸν ἐὼν ἀρί-
" στου. θωυμαζόμενος δὲ, ἐν ὀλιγαρχίῃ μέν-
" ει ἐὼν. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ ὑπὸ τῶν
" ὡς ἡ μοναρχίη κράτιστον. ἑνὶ δὲ ἔπει πάν-
" τα συλλάϐοντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευ-
" θερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; κότερα πα-
" ρὰ τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μοναρχου;

vitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere ſævitiam, nequaquam tolerandum eſt. Nam tyrannus, ſiquid facit, intelligens facit: 1 at plebi ſuum eſt nihil intelligere, quo enim pacto ſciat, qui neque edoctus eſt, neque honeſtum novit, ne domeſticum quidem? & qui ad res agendas ſine conſilio præceps ruit torrenti flumini ſimilis? Quare ſiqui male conſultum Perſis cupiunt, ii ſtatu populari utuntur: nos vero cœtu virorum optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipſi erimus, & ex optimis viris credibile eſt optima exiſtere conſilia. Hanc Megabyzus ſententiam dixit. Tertio loco ſuam Da- LXXXII
rius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, recte mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, non recte. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, ut optime imperet populus, optime pauci, optime unus, inter hæc multo antecellere unius imperium ſentio. imperio enim unius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. 2 Quod qui ſentit, non immerito ſtatum popularem miſſum faciat. ut taceam ſic præcipue conſilia in adverſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora privatim odia excitari conſueverunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingentia inter ſe odia evadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium devenitur. unde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Jam vero, plebe imperante, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, ſed amicitiæ validæ. qui enim adverſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuo ſe occultant: idque tamdiu ſit dum aliquis populo præpoſitos tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quum admirationi eſt, tunc vere 3 monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimam. Atque ut in ſummam omnia colligam, unde nobis libertas extitit, & à quo data? à populone, an ab oligarchia, an à monarcho?

---

lentiam fugiunt, in plebis effrenæ inſolentiam incidere, neque. 1 At plebi nulla intelligentia ineſt. quomodo enim intelligat [*vel*, unde enim intelligentia ei adſit] qui nec edoctus eſt nec novit honeſtum quicquam, ne in ſua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed ἀκηλέον poteſt & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine ulla reprehenſione multitudinem gubernaverit: ut tac. *Sequentis autem proxime loci ſcriptura mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamen poſſe ita reddi,* Atque hac potiſſimum ratione [*vel*, hoc potiſſimum modo] conſilia taceri apud adverſarios queant. 3 Monarchus evadit,

Ego igi-

Ego igitur 1 ſentio, quum ſitis per unum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias diſſolvatis bene conditas: quod nequaquam
LXXXIII ſatius eſt. Hæ tres dictæ fuerunt ſententiæ, quarum ultimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui juris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, ubi ipſius ſententia rejecta eſt apud alios, ita in medium loquutus eſt, 2 Viri ſeditioſi, quoniam conſtat neceſſe eſſe unum aliquem è nobis regem fieri, ſive per ſortem, ſive permiſſu Perſarum per multitudinis electionem, ſive qua alia ratione, equidem ego 3 vobis non refragor: quippe qui neque præeſſe volo, neque ſubeſſe. Et hac lege cædo vobis jus meum imperii, ut nulli veſtrûm aut ipſe ego, aut ullus unquam meorum ſubſit. Otane hæc loquuto, cæteri ſex ejus poſtulatis aſſenſerunt. Ita hic aliis non refragatus, è me-
LXXIV dio abiit alio ſeſſum. 4 Cæteris autem ſeptem de rege juſtiſſime deligendo conſultantibus, viſum eſt, ſi ad aliquem ex ipſorum numero regnum perveniret, Otanem donari debere peculiariter ejuſque deinceps poſteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Perſas honorificentiſſimo, tum Medica quotannis veſte. Quæ ideo decreverunt ei donanda quod primus rem agitaverat, & ipſos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreverunt: illa vero in commune, ut regiam introire unicuique è ſeptem ſine internuncio liceret, niſi forte cum uxore cubaret rex: neve regi fas eſſet aliunde quam è familia conjuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum: ut ſub ortum ſolis conſcenſis equis, dum in ſuburbanis vectarentur, cujus equus vocem primus ediditLXXXV ſet, is regnum Cambyſis obtineret. Erat autem Dario quidam equiſo, vir ſolers, nomine OEbares: ad quem Darius, poſtquam è cœtu digreſſi ſunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio ſic inter nos convenit: Sub ipſum ſtatim ſolis ortum equis conſcenſis, ut cujus equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare ſiquid ſolertiæ habes, nunc comminiſcere, ut nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum reſpondens OEbares, Here, inquit, ſi in

ἐγὼ τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέν- "
τας ἁθρόους ἕνα ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο φυλάσσειν. "
χωρὶς τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ λύειν "
ἐχόντας εὖ. ἐ γὰρ ἄμεινον. Γνώμας μὲν δὴ
τρεῖς αὗται προσκέατο. οἱ δὲ τέσσερες τῶν
ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἔσ-
σώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσησι ἰσονο-
μίην ἀπὸ δόξων πιθήσας, ἔλεξε ἐς μέσον αὐ-
τοῖσι τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ "
ὅτι δεῖ ἕνα γε τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι "
ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ δωτρεφάντων "
τῷ Περσέων πλήθει τὸν ἂν" ὀκεῖνοι ἕλων- " τῷ ἐκεῖνο
ται, ἢ ἄλλῳ τινὶ μηχανῇ. ἐγὼ μέν νυν " ἕλωνται, ἢ
ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεύμαι. ἔστε γὰρ ἄρχειν ἔστε " ἄλλῃ τινὶ
ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅδε τούτῳ ἐ συνεξίσαμαι " μηχανῇ.
τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ἐπ' ἐδενὸς ὑμέων ἀρ- "
ξομαι, ἔστε αὐτὸς ἐγὼ, ἔστε οἱ ἀπ' ἐμεῦ "
αἰεὶ γινόμενοι. τούτῳ εἰ πανὶ ὁ ταῦτα συνε-
χώρεον οἱ ἑξ ὅδε τούτοισι. ἔδοξε μὲν δὴ σφι οὐκ
ἀντιγωνίζεσθαι, ἀλλ' οὐκ μέσῳ κρᾶσθαι. ἐν νυῒ
αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μένη ἐλευθέρη ἐοῦ-
σα Περσέων, καὶ ἄρχειν τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ
θέλει, νόμους οὐκ ὑποβαίνουσα τοὺς Περσέων.
Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασι-
λέα δικαιότατα σήσονται· καί σφι ἔδοξε,
Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινο-
μένοισι, ἢν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ
βασιληίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μη-
δικὴν ἔτεα καὶ τὰν πᾶσαν δωρεὴν
ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ
εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβου-
λεύσατό τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέσχε
αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς τὸν κοινὸν ἐβούλευσαν, παρεῖναι ἐς
τὰ βασιλήια πάντα τὸν βυλόμενον τῶν
ἑπτὰ ἄνδρα ἐσαγγελέοντα, ἢν μὴ τυγχάνῃ εὔδων
μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖ-
ναι ἄλλοθεν τοῦ βασιλέος ἢ ἐκ τῶν συνε-
παναστάντων. τοῦδε δὲ τῆς βασιληίης ἐβού- 125
λευσαν τοιόνδε· ὅτεο ἂν ὁ ἵππος ἡλίου
ἐπανατέλλοντος πρώτου φθέγξηται ἐν τοῦ
προαστείου, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιληίην. Δαρείου δὲ τοῦ ἱππο-
κόμου, ἀνδρὸς σοφοῦ, τοῦ οὔνομα ἦν Οἰβά-
ρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διε-
λύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἴβαρες, "
ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληίης τοι- "
έειν καὶ τάδε· ὅτεο ἂν ὁ ἵππος πρῶτος "
φθέγξηται ἅμα τοῦ ἡλίου ἀνιόντι, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι- "
ληίην. νῦν ὦν ἔστινα ἔχοις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο τὸ γέ- "
εας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἴβαρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν

1 Sentio, quum per unum *nobis imperantem* ſimus liberati, hoc *unius imperium* nobis eſſe tuendum. ac præterea, leges patrias non eſſe ſolvendas, quæ rectæ ſunt, *vel. bonæ*. Non enim conſultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 2 Conſpirationis ſocii, *vel, factionis*. 3 Vobiſcum non contendam. *f. Me competitorem non habebitis*. Sic & *paulo poſt*, οὐκ ἀνταγωνίζεται. 4 *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc uſque diem ſola hæc familia inter Perſas libertatem retinet, nec imperio *regis* niſi quantum ei viſum fuerit, paret, leges Perſarum non tranſgrediens.

περὶ τῆς βασιληΐης ὁμίλησις

"τούτῳ τοι" ἔφη "εἰ ἡ βασιλεία ἔσται ἢ μή, δοκέει σε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθόν. οὐκ βασιλεὺς ὑμέων οὐδεὶς ἄλλος περὶ σοῦ ἔσται τοιαῦτα "ἔχων φάρμακα. λέγει Δαρεῖος. Εἰ τοίνυν "τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, οὐκ μηχανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· οὐ γὰρ ὑπόσπονδος ἡμῖν ἔσται ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν ἀπολέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ περάτειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ ὠθέων ἄγχει τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ ἀπολέι· τέλος δ' ἔβαινε ὀχεύσας τὴν ἵππον. Ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀφαρπασθέντες, οἱ ἕξ, καὶ συνεπήξαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ περάτειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐβεβήκεε ἵνα τῆς παρελθούσης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ ἀπολέσα ἵππος, ἐνταῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τούτῳ πεσόντι, ἀστραπή τε ἐξ αἰθρίης καὶ βρουτὴ ἐγένετο. ὁρμώμενα δὴ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐπλήσσετο μᾶλλον, ὥστε ἐκ συνθήκης τοῦ ἡμιόνου. οἱ δέ, καταδραθόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, περιεκύκεον μὲν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλέα. Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δέ, τοιάδε. (καὶ δὴ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ὁμαλύσας τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίοντι ἀπήιεσαν μέλλειν τὰς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείσαντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τὰς μυκτῆρας προσενεῖκαι. τὸν δέ, αἰσθόμενον, φερμῴξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε κατάρξαντος, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ ἐδαμῶς κατέστησαν ὑπὸ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἰγυπτίους. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον, γάμους τε τοὺς πρώτους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσωνομάσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἔτι δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔγημε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, τὴν τὸν μέγαν κατανδήλου ἐποίησε. θωυμάσιός τε πάντα οἱ ὑπεπλέατο. πρῶτον μὲν γὰρ τύπον παραμμα λίθινον, ἔστησε, ζῶιον δέ οἱ ἐστὶ ἵππος ἐπιγράψας δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, τὸ

hoc versaris ut rex sis vel non, 1 hujus rei causa considere te jubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: ejusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes ejusmodi commentum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rem, utpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc ut audivit OEbares, ita facit: Ubi nox advenit, unam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in suburbana adducit, ibique alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admovet, ac tandem admittit. Postero die, simulatque illuxit, sex Persæ ex convento adfuerunt equis insidentes. & quum in suburbanis ultro citroque vectarentur, ubi ad locum pervenerunt ubi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno coelo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis desilientes, Darium adoraverunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuisse machinatum, sunt qui aliud. utroque enim modo refertur à Persis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu hujus equæ genitalibus, ipsam manum intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis ortum, quum equi digressuri essent, eam naribus equi Dariani admovisse, equumque ad odores sensum infremuisse atque hinnisse. ¶ DARIUS itaque, Hystaspis filius, declaratus est rex: eique omnes Asiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rursus à Cambyse subacti, nunquam tamen in servitutem redacti sunt, sed hospites extiterunt. 2 Hi Cambysi adversus Ægyptum præsto fuerant: quibus invitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte stabilitis, ante omnia simulacrum è lapide factum statuit, hominis equo insidentis, inscriptis in hæc verba literis, DARIUS, HYSTASPIS FILIUS TUM EQUI VIRTUTE (cujus

1 De hac re securum esse te velim. 2 Quum Cambysi aditum in Ægyptum permisissent:

nomen

nomen legebatur) TUM OEBARIS EQUISONIS, PERSARUM REGNUM ADEPTUS EST. His apud
LXXXIX Perſas actis, viginti provincias (quas ipſi ſatrapeias vocant) conſtituit: earumque ſingulis præſides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, 1 aliis finitimos tranſcribens, aliis tranſferens, aliis remotiores gentes attribuens, diſtributo provinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ut qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EUboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum ſeptuaginta minas EUboicas. Etenim ſub Cyro atque deinde ſub Cambyſe nihildum fuerat circa tributa inſtitutum, ſed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia hujuſmodi, Perſæ aiunt Darium fuiſſe inſtitorem: Cambyſem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæſtui habebat: Cambyſes, aſper erat ac moroſus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri ſtudens. Ab
XC Ionibus igitur & Magnetibus qui in Aſia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyenſibus & Pamphyliis (unum enim erat idemque impoſitum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio inſtituta. A Myſis & Lydis & Alyſoniis & Cabaliis & Hygennenſibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Helleſpontiis qui ad dextram illuc navigantium ſiti ſunt, & Phrygibus & Thracibus qui Aſiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & ſexagena talenta, Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni ſexageni in dies ſingulos ſinguli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecena autem & ſexagena Dario obve-
XCI niebant: Hæc quarta portio. Ab urbe Poſideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit 2 finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum uſque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

ὄνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΙΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσαι δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς κατεστήσαλο ἔνιγσι, τὰς αὐτοὶ κελεύσι σατεραπίας. κατασήσαι δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχηΐας ὑπισήσαι, ἐτάξαλο φόρυς οἱ περσιέναι κατ' ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τὺς πλησιοχώρυς προστάσσων, καὶ ὑποβαίνων τὺς περσεχέας, 126
τὰ ἑκασέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσοδον τῷδε ἐπέτεινον κατ' τοῦδε διεῖλε. τοῖσι μὲ ἀυτέων ἀργύριον ἀπαγινέυσι εἴρηλο Βαβυλώνιον ταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δ' χρυσίον ἀπαγινέυσι, Εὐβοεικόν· τὸ δ' Βαβυλώνιον τάλαντον σταθμεῦται Εὐβοΐδαι ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ μὲν Κύρυ ἄρχοντος, καὶ αὔτις Καμβύσεω, ἰδὲν φόρυ πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἅμα δ' ταύτῃσι τῇσι ὑπιταξίν τῇ φόρυ, καὶ σταθμήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγυσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲ ἰδὼν κάπηλος· Καμβύσης δ', δεσπότης· Κῦρος δ', πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δ', ὅτι χαλεπός τε καὶ ἀγάθεος ἦν πρὸς πάντα ἐμηχανᾶτο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἰδὼν οἱ τεταγμένος φόρος ἦεν) πρόσοδος τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου ἦεν μὲν δὴ πρώτη οἱ νόμοι κατέστησαν. ἀπὸ δ' Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νόμος δεύτερος ἦεν. ἀπὸ δ' Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἀπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδηνῶν, καὶ Σύρίων, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκόσια ἰδὼν τάλαντα φόρος· νόμος τρίτος ἦεν. ἀπὸ δ' Κιλίκων, ἵππους τε λευκοὺς ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίους, ἐνιαύσιος ἡμέρης εἰς γενόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δ' τεσσερακόντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τοὺς ἱππέας ἵππον τοὺς Κιλικίους χαρίζονται ἀναιρεμένου, τοὺς δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νόμος τέταρτος ἦεν. Ἀπὸ δ' Ποσειδηίου πόλεος, τοῦ Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' ὅροισι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης δ' Ἀραβίων (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.

---

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adjunctis ad nationes, *vel*, gentis, vicinarum regionum incolis, atque etiam tranſgreſſis vicinos, iis qui longius erant diſſiti, aliis alias gentes tribuens. Diſtribuit igitur provinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur *&c.* *ita legerat* ἄλλοις ἄλλα· ἔθνεα νέμων, ἀρχοῖς δὲ *&c.* 2 In montibus. *Vulgo legit* ἐν' ὄρεσι *pro* ἐν' ὅροισι.

ἔστι ὃ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπὸ Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν πρὸς ἑσπέρην Αἰγύπτῳ, Κυρηνάς τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὴν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται οὐκ ἐκεκρεμέατο) ἐπακτὰ προσῆκε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τῶν ἀργυρίου, καὶ σῖτον διμετρημένου αἵτου προσῆκε ἑπτακόσια τάλαντα. σῖτον γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταὐτὸ τελέσμενοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νημὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιοί προσῆκε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκατομμοιπενταμόσιοι. νομὸς ἔνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς ταὐτὸ συμφέροντες, ἑκατὸν τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μήκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀναστάσιος καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀσπαλίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παικάνιοι δὲ καὶ Αἰθιοπες οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σασπειροῖσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπιτακτὰ τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προεῖρητο· νομὸς ἔνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖόν ἐστι παντῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc. 1 cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta proveniebant talenta, præter pecuniam è piscario proventu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obveniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliaris admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: septima portio hæc. A Susa & cætera Cissiorum regione, trecena: Octava hæc portio. A Babylone vero cæteraque Assyria millena talenta argenti proveniebant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthrocoribantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Undecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos usque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Utiis & Mecis, & iis qui rubri mari insulas incolunt, ubi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proveniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena injuncta talenta erant: Duodevicesima portio hæc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Undevicesima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum super cæteros omnes afferebant tricena sexagena talenta

XCII

XCIII

XCIV

Ὀρθοκορυβάντων,

Μύκων,

127

τεσσερεσκαιδέκατος

πενταικαιδέκατος

Ματιηνοῖσι, καὶ Σασπειροῖσι

Μάρδοισι,

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus νομὸν portionem vertit.* * Μαρσί. H. Vossius in observationibus ad Pompon. Melam. Μάρδοις ἔθνος προσεχὲς Μοσυνοίκοις. Stephanus.

aureorum

aureorum ramentorum: Viceſima portio hæc. Quod ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt novies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti. 1 Aurum vero ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicum computum exigebantur in ſummam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obveniebat, & aliquantulum ex Lybia: cæterum procedente tempore & ab inſulis obvenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit*. Liquefactum aurum argentumque fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum uſus poſtulat. Atque hæ quidem provinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, 2 quod eam minime Perſæ colunt: Iſti autem ad ferendum ullum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyſes in expeditione contra macrobios Æthiopes ſumpta ſubegit, quique ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agunt. Iſti Æthiopes eorumque finitimi, eodem quo Indi Calandiæ ſemine utuntur ſubterraneaſque habent domos. horum utrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam uſque memoriam, 3 binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, eorumque finitimi ad montem uſque Caucaſum. Ad hunc enim montem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum jam nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam uſque ætatem,

XCV

XCVI

XCVII

ψήγματος νομὸς εἰκοστὸς ἔφερε. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἓξ τεταρακόσια καὶ πεντακόσια καὶ ἐνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα διέρχεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπείς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήιε φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. περιόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήιε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, διαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἐκάστοτε δέηται. Αὗται μέν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μέντοι ἐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρων. οἷσι δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἳ περί τε Νῖσαν τὴν ἱρὴν κατοικέαται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὁρτάς. εἰσὶ δὲ οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἐκτέαται κατάγαια. ἔτεσι συναμφότεροι ἀνὰ τρίτα ἔτεα, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ δεκάδας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλεφάντου ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔταξάν οἱ ἐς τιμὴν δωρεήν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος ὄρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος ἐκ τοῦ Περσικοῦ ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. ἔτεσι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμοῦ

---

1 Aurum autem ramenticium invenitur eſſe talentum Euboicorum quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur ut pſegma. *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in unum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonens legendum τρισκαιδεκαπλάσιον. quam lectionem & in vet. cod, reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium ejuſdem libri.* Aurum vero ramenticium ſi terdecies expendatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum coactis, fit ſumma eorum quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talenta Euboica. 2 Quod Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad fer. 3 Binos chœnices auri igni non experti,

ἀμᾶ πεντετηρίδι ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν ὦν ἕτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλέϊ ἐκόμιζον. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπὸ τοῦ θηγματος τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ τοιῷδε κλέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῇ γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τὰ καὶ πέρι αἰτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς νότου καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὸν νότον ἐρημίη ἐστὶ, ἀμμάδος τὸν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ ἐκ ὁμοφώνα σφίσι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἱρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεωμένοι. καλάμου δὲ ἕν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. ἔστι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτά τε φλοΐνεον· λύω, ἐπὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμήσωσι, καὶ κήψωσι, τὸ ἐνδεῦτεν φορμοῦ τρόπον καλαπλέξαντες ὡς θώρηκα ἐνδύνουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς νότου οἰκεόντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν. καλέονται δὲ * Παδαῖοι. νόμισι δὲ τοιῷσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, λύω τε ἀνὴρ, λύω τε γυνὴ, τοῦτον μὲν ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κλείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, ταχέμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι ἀφανίζειν· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενος ἔφη μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, ὡς συγγινωσκόμενοι, ἀποκλείνοντες κατδυωχέονται. λύω δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταυτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν δὲ δὴ ἐς γῆρας ἀποικόμενον δύσαντες, κατδυωχέονται. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου ὡ πολλοί τινες αὐτέων ἀποκτέονται· πρὸ δὲ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πάντα πίπτοντα κλείνουσι. Ἑτέρων δέ ἐστι Ἰνδῶν ὅτι ἄλλο τρόπο· ἔστι κλείνουσι ἐδὲν ἔμψυχον, ἔστι σπείρουσι, ἔστι οἰκίας νομίζουσι ἐκπᾶσαι. πίνουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρου τὸ μέγαθος, ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸ ἔρημον κέεται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς ἔτ' ἀποθανόντος, ἔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τέτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατάπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ ἁπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γυνὴ δὲ αὐτῶν, τὸ ἀπέοντα ἐς τὰς γυναῖκας, ὑ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λόκιη, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemque virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, unde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad solem vergit, sabulosum est. nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. ¶ INDORUM autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in palustribus fluminis habitant, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis navigiis exceptant. Singula autem navigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam ubi è flumine messuerunt inciderunt que plectentes in modum storeæ, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties civium 1 aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium pervenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perveniunt. Est aliorum Indorum hæc diversa consuetudo, ut nullam animantem interimant, utque nihil serant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Estque eis semen quoddam milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorum quisquis in morbum incidit, is in locum desertum pergit, ibique decumbit, ejus vel decumbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, sed

XCVIII

XCIX

C

CI

128

νομαίσι

ἄσαρνος

ἢ δὲ ἂν γυνὴ

1 Seu vir seu fœmina ægr. * Mendosè pro Παιδαῖοι. Salmas. exercit. Plinian.

atra,

atra, ut color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Perſis abſunt, 1 & vento Auſtro obnoxii: eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ 2 Cæteri Indi Caſpatyro urbi & Pactyicæ regioni contermini ſunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnaciſſimi ſunt, & qui 3 ad aurum præcipue mittunt. Circa hanc enim plagam vaſta ſunt propter arenam loca. in ea ſolitudine arenoſa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium vero majores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Perſarum viſuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis ſub terra domiciliis egerunt arenam, ut apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipſa ſpecie corporis ſimillima. Ea autem quæ egeritur arena, auracea eſt: 4 pro qua in deſertum mittentes Indi, temos ſingulî camelos jungunt: mares à lateribus, quos fœnatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipſi aſcendunt: data opera ut à recentiſſimis fetibus abſtractas jungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo ſunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus ſpeciem, Græcis, utpote ſcientibus, non puto ſcribendum: ſed quod de eo animali neſcitur. Camelus in poſterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter poſteriora crura caudam verſus ſpectans. Hunc in modum junctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, 5 ut quum ferventiſſimus fuerit æſtus, ſint in rapina. ſiquidem præ æſtu formicæ ſub terra ſe occultas tenent. Eſt autem illis hominibus ſol ardentiſſimus matutinus, non quemadmodum tempus eſt à foro diſcedendi: per quod ſpatium multo magis urit quam meridianus in Græcia, adeo ut dicantur illi tum in aqua ſe abluere. Meridies vero fere Indos urit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis eſt illic ſol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigeſcens, dum ad occaſum pervenit: quo tempore præcipue friget. Ubi ad locum Indi pervenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, καθάπερ τὸ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται δορυί. ἔστι μὲν δὴ Ἰνδῶν ἑκάστοισι τῶν Περσέων οἰκέειν, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος ἐόντα μᾶλλον ἀπείθεον. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσοικοι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι ἐπιπλησίην ἔχουσι διαγωγὴν· ἔστι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ οἱ δὴ τὸν χρυσὸν συλλέγουσι εἰσὶ ἔτοι· κατὰ δὲ τοῦτο ἔστι ἐρημίη μεγάλη τῆλε ψάμμιον. ἐν δὴ ὦν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γένονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπήκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἐξ αὐτέων καὶ ἐπὶ βασιλέϊ τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ἔστι ὦν οἱ μύρμηκες τοιοῦτοι οἴκησιν ἔχουσι ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τῆλε ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ἔτοισι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἔστι χρυσῖτις. ἔστι δὴ ταύτῃσι τῇσι ψάμμον συλλογὴ ἐς τὴν ἐρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζεύξαμενοι ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σαυτοφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκειν, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον. ἔστι ταύτῃσι δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἔστι δὲ νεοτόκους ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεοτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς τὰ ταχέα εἰσὶ, χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. Τὰ μὲν δὴ εἶδος οἰκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἔστι σοὶ μὴ ἐπίστασθαι αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γεννητὰ τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, ἄκρα τὰ ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὴν οὐρὴν τέτραμμένα. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ἔστι τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἐσυλέαι ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν. ἐπὶ καταπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑπερτέλλας μέγεις ἐπὶ ἀγορῆς διαλύσιός. " τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τὴν μεσαμβρίην τὴν Ἑλλάδα. ἔστω δὲ τῷ ὡστ' ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἔστι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, ψυχρὸν ὥσπερ πλη-

σίον καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς. ἀπαλλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται ὥσπερ ὁ ἥλιος καταπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἔστιν ὅτε μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἔστι δυσμῆσαι ἐών, καὶ τὰ κάρτα ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες δυλάκια,

1 Et verſus Auſtrum ventum: 2 Alii ex Indis Caſpatyro urb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *Et aliis edit. interpret. Pulle legitur*, Qui ad Auſtrum mittunt, *pro*, *Qui ad aurum mittuntur. vel, proficiſcuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in deſertum mittuntur Indi, &c. 5 Sic inita *itineris* ratione ut quum ferven. &c. *Vel*, Hoc *prudenter præviſo ut quum &c.*

ἐμπλή-

τῷ τότω δὲ τῷ χρόνῳ

127

ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς φολιδος, τῷ ταχέϊ-
στῳ ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρ-
μηκες ὀδμῆ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων,
μαθόντες διώκουσι· εἰ δὲ τὰχιστα ἐδεν[ὶ]
ἑτέρῳ ὁμοίαν τέτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμ-
βάνειν τῆς ὁδῷ τὲς Ἰνδὸς ἐν ᾧ τὲς μύρμη-
κας συλλέγεσι, ἐδένα ἂν σφέων ἀποσῴζεσθαι·
τὲς μὲν νυν ἵππους τῷ καμήλων, (εἰ γὰρ
ἥσσονας δεῖν τῷ δρόμων) ἐν πολλαπλασίῃ
ἐπέχεσθαι μοίρῃ· ἐκ δὲ τῶν ἀμφοτέρων· τὰς δὲ θη-
λέας ἀναμιμνησκομένας τῷ ἔλιπον τέκνων,
ἀνὰ δύναμιν μάλιστα ἐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω τῷ
χρυσῷ ἔτω οἱ Ἰνδοὶ κλῶντες, ὡς Πέρσαι
φασὶ· ἄλλο δὲ σπανιώτερόν ἐστι ἐν τῇ χώ-
ρῃ ὀρυσσόμενον. Αἱ δ' ἐσχατιαὶ ὡρέων τῆς οἰ-
κεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχεν, καπερ ἡ
Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κε-
κραμένας ἔλαχε. τῦτο μὲν γὰρ πρὸς τίω ἕω
ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστι, ὥσπερ ὀλί-
γῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τῦτο μὲν, τὰ
ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πλεινὰ πολλῷ
μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πάρεξ
τῶν ἵππων· (ὅτι γὰρ ἐσῆνται ὑπὸ τῶν Μηδι-
κῶν, Νισαίων καλεομένων ἵππων) τῦτο
δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν ὀρυσσό-
μενος· ὁ δὲ, καταφορέμενος ὑπὸ ποτα-
μῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπάζομενος. τὰ
δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν
εἶρια καλλονῇ τε περφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῇ
ἀπὸ τῶ οἴων· καὶ ἐδῶπι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τέτων τῶ
δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρί-
ης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί.
ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρη χω-
ρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κα-
σίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ
πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέων-
ται οἱ Ἄραβιοι. τὸν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλ-
λέγυσι, τῷ σύραγγα θυμιῶντες, τῇ ἐς Ἕλ-
ληνας Φοίνικες ἐξάγυσι· ταύτῃ θυμιῶντες
λαμβάνυσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λι-
βανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ
μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσυσι,
πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ἔστι
οἷπερ ἐπ' Αἴγυπτον ὁρμῶσι πτεροδόκησι, ἐδενὶ
δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνεται ἀπὸ τῶν δενδρέων,
ἢ τῆς σύραγγος τῷ καπνῷ. Λέγυσι δὲ καὶ τόδε Ἄραβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ θυμιήλεστο
τῷ ὀφίων τέτων, εἰ μὴ γίνεδς καὶ αὐτὸς
ῥίζη τι κῇ τὰς ἐχίδνας ἱπτάμενος γίνεδς.
καί κως τῷ θείῳ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ εἰκὸς
ἐστί, ἔδωσα σοφὴν, ὅσα μὲ ψυχρόν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲ πάντα πολύγονα πεποίη-
κεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπῃ κατεδόμενα· ὅσα δὲ θέτλια καὶ ἀνιηρὰ, ὀλιγόγονα. τῦτο μὲν, ὅτι

arena completis, 1 raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quanta in alio est nullo: ita ut nisi viam 2 ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoque camelos mares, quod impares fœminis sunt in currendo, 3 ne trahantur, dissolvunt: sed non utrumque pariter. fœmina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi majorem auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et CVI sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum 4 Græcia (quod præstantissimum judicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulo ante dixi, ultima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam cæteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina devecti, partim ut indicavi surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ovillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi utuntur. ¶. Ad meridiem ultima è regio- CVII nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, 5 discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui adversus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arbo- CVIII ribus quam styracis fumo submoventur, universam terram oppleturi, ut Arabes aiunt, nisi (ut iidem narrabant) simile quiddam illis contingeret ei quod novimus contingere viperis, idque (6 ut credere debemus) solerti divinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæva & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Unde fit ut

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, 3 Dissolvunt, si una non trahantur utrique. *Id est, Si utrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. 5 Versicolori 6 Ut rationi consentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax ſit: ſolaque ex omnibus beſtiis, quum gravida eſt, etiam 1 impleatur, & alium fœtum in utero geſtet pilis veſtitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis eſt. At leæna validiſſimum ferociſſimumque animal, ſemel in vita unum parit. nam una cum fœtu uterum emittit. Cujus rei cauſa eſt hæc, quod catulus leoninus, ubi moveri in utero incipit, quum habeat ungues longe acutiſſimos ex omnibus feris, uterum lacerat, augeſcenſque magis ac magis, ungues imprimendo exulcerat: ita ut ad poſtremum, quum partus inſtat, nihil CIX uteri relinquatur incolume. Sic quoque ſi viperæ & alati Arabiæ ſerpentes gignerentur ut ipſorum natura fert, non eſſet hominibus vivendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehendit, 2 ſorbenſque non prius dimittit quam devoraverit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina vero talem luit maſculo pœnam: quod filii dum adhuc intra uterum ſunt, patrem ulciſcentes matricem ambedunt: ejuſque alvo ambeſa, ita partum faciunt. Cæteri ſerpentes qui non ſunt hominibus pernicioſi, ova pariunt & magnam vim fœtuum excludunt. Porro viperæ per univerſum orbem terrarum viſuntur: alati vero ſerpentes nuſquam alibi niſi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Caſiam autem ſic: Poſtquam ſibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligaverunt coriis aliiſque pellibus, ad caſiam pergunt. Ea naſcitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, veſpertilionibus ſimillimæ, ſtridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes CXI Arabes ſic caſiam metunt. Cinnamomum etiam quam ſuperiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: niſi quod probabili ratione utuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus ubi Dionyſus educatus eſt: & ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam alitibus ad nidos è luto conſtructos in præruptis montium & homini inacceſſis. Contra quas hoc Arabes excogitaverunt: boum 3 aſinorumque defectorum & aliorum jumentorum membra minutatim conciſa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· ὥστε δή τι τὸ, πολυγονώτατον ζῷον· δεκαεπτακαίδεκα μὲν πάντων τῶν θηρίων· καὶ τὸ μὲν ἄρσεν τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ * λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἄπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· τὸ δὲ αἰτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχηΐας διακινέηται, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, " αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον " ἐκκνέεται καὶ διαγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τοιαύτην λείπεται αὐτέων ὑστίη οὐδὲ ἕν. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπὸ πτεροὶ ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν θορνύωνται καὶ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκπτύσει, ἀπεμύξε αὐτοῦ τὸν γονέα, ἡ δὲ λέα ἀπεῖται τὸ δεινῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῷδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρέονται ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα," διεσθίει τὴν μήτρην. διαφαγόντα δὲ τὸν νοῦν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ὠά, καὶ ἐκλέπτουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν " ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι κατὰ τὴν γῆν εἰσί· οἱ δὲ ὑπὸ πτεροὶ, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ κατὰ τοῦτο δικαίως πολλοὶ ἔῃ). Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον ὕστον κτῶνται Ἄραβοι. τὴν δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτοῖσι τοῖσι ὀφθαλμοῖσι, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται ἀβαθέϊ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κνώδαλα πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεικελα μάλιστα· καὶ τὴν ἰρυσε δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὕστω δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωϋμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν τοῦτο τὸ κάρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τοὺς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς " πεπλασμένας πηλῷ " πρὸς ἀπορρήγνυσι ἔρεσι, ἔνθα πρόσβασιν οὐδεμίην ἀνθρώπῳ ἐδεμίλιον ἔῃ). πρὸς ὧν δὴ τούτου τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ ἄλλων τοιούτων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα,

1 Superfetet. 2 Et arcte amplexa. *Vel*, Et arcte conſtringens. *Vel*, Et inhærens. 3 Aſinorumque mortuorum & al. jumentorum memb. in quam maxima fruſta conciſa, * Gellius lib. 13. c. 7.

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καί σφεα δέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων. τὰς δ' ὀρνιθας καταπεπτωκυίας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν κασζυγίων ἀναφορέειν ὅπη τὰς νεοσσιάς· τὰς δ', ἐὸν δυσαμμήχανον ἔχειν, καταῤῥήγνυσθαι " ὅπη τιν γλοῦ. τὰς δ', ὅπόνταις, συλλέγειν ὕπως μὴ τὸ κινναμώμινον· συλλεγόμενον δ' ἐκ τέτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέυσι λάδανον, ἐκ τέτου δωὺμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εὑρίσκεται ἐγγινόμενον, ὥς γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιάματα πέρι εἰρήσθω. ἀπίζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἷων σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ ἑτέρωθι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, " τεσσάρων ἐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐῶν ἕλκειν σφι " ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τὴν γῆν τῶν ἑρκέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ὑπίσθια ξυλουργέει ἐς ποσῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ἐπιτιθέασι αὐτὰς τῆσι οὐρῆσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ὑπὲ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δ' ἕτερον γένος τῶν οἷων τὰς οὐρὰς πλατέας φορέυσι, καὶ ὑπὲ πάχεος πλάτος. " Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Ἀραβιοπίη χώρη, ἐκ πασέων δὴ οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχαταί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. ὧδε δὲ ἔχει τὰ πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν ἐκ ἀτρεκέως λέγειν. ἔτι γὰρ ἐγὼ ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, ἔτι ἰσμὸς οἶδα " καστιτερίδας εἶσας, ἐκ τῶν ὁ καστίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ ὄνομα, ὡς ἔστι Ἑλλήνικον, καὶ " ἔτι βαρβαρικήν· ὑπὸ ποιητῦ δέ τινος ποιηθέν. ἔτε δὲ ἐδενὸς αὐτόπτεω γεγομένου ἐγὼ δύναμαι ἀκῦσαι τῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. 129 ἐξ " ἑσπάτης δ' ὧν ὁ καστίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλέος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & ubi juxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: qui sustinendæ impares nidi ad terram discessi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graveolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum invenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria unguenta utile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes utuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice jucundo quodam odore. Suntque in ea ovium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum unum caudas habet tam longas ut non sint tribus breviores cubitis: 1 siquis trahi sinat, ulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc unusquisque pastorum hactenus est doctus arte fabrili, ut plostella faciant quæ singularum ovium caudis subligent, superque plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitarum ultima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus utrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & ævi longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europæ quod pro comperto referam non habeo. neque enim assentior fluvium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, unde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem novi insulas, *hoc est stannarias*, unde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsivi, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Cæterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

CXII CXIII CXIV CXV CXVI

τῶν τριῶν πηχέων ἐπέλκειν, τῶν ἀποκλινομένης ἑκατέρων καστιτερίνας τῶν ἐ βάρβαρον ἐχάτων

1 Quas si permittantur trahere, *id est demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, ulcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum unusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaſpi, viri unoculi. quod nec ipſum crediderim, ut viri naſcantur unoculi, cæterum naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intuſque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illiſque rariſſima. CXVII Eſt in Aſia planities quædam undique cincta monte quinque in locis interciſo, quæ aliquando fuit 1 Choraſmiorum cum ipſorum finibus & Hyrcanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: ſed poſteaquam Perſæ rerum potiti ſunt, facta eſt regis. Ex hoc circumjecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per ſingulas undique interciſiones ductus ac diſtributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: ubi vero in poteſtatem regis Perſæ venerunt, hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab rege obſtructis, & ad eorum ſingulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa eſt: interfluenteque introrſum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ uſu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: ſed æſtate quum ſerunt 2 piſum & ſeſamum, aquam deſiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Perſas venerunt viri atque mulieres: ſtanteſque 3 pro foribus regis, cum ejulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reſerari juſſit, utique eas quæ ad illos ferrent: eaſdem, quum illorum terra humore hauſto ſatiata eſſet, rurſus obſerari: ita deinceps alias, ut quique cæterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognovi) pecuniæ exigendæ gratia præter tribu um. Atque CXVIII hæc quidem ita ſe habent. ¶ CÆTERUM rex unum è ſeptem viris qui adverſus magum conſpiraverunt, Intaphernem, cepit ac capite damnavit ob hanc noxam: Intaphernes, ſtatim poſt oppreſſos magos regiam ingreſſus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conventum erat inter magi oppreſſores ut eis ad regem foret aditus ſine internuncio, nili cubantem cum uxore. Itaque non oportere ſibi intervenire nuncium cenſens Intapherns,

ἐκ ἔχω ὐδὲ τῦτο ἀτρεκέως εἰπαι· λέγεται δὲ ὑπ' τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπὸς, ἄνδρας μονοφθάλμους· πείθομαι ὄ ὐδὲ τῦτο, ὅκως μονόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὠὐ ἄλλῳ ὁμοίῳ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκεῦσι ὑπεκλήισαν τὠὐ ἄλλῳ χώρῳ, ἀ ἐντὸς ἀπέργυσαν τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶ, ἀ σφανιώταλα ἔχειν αὐτα. Ἔστι ὄ πεδίον ὃν τῇ Ἀσίῃ ὑπεκκλεισμένον ὄρεϊ πάντυθεν· ἀσφάγες δὲ τῦ ὄρεός εἰσι πέντε. τῦτο τὸ πεδίον ἐῶ μὲ ποτε Χορασμίων, ὃν ὄρεσι ἐόντων Χορασμίων τε ἀυτῶ ἀ Ὑρκανίων, ἀ Πάρθων, ἀ Σαραγγαίων, ἀ Θωμανίων· ἐπεί τε ὄ Πέρσαι ἔχυσι τὸ κράτο, ἔσι τῦ βασιλέο· ὃκ δὴ ὧν τῦ ὑπεκλήιονθο ὄρεο τόδε ῥέει πολαμὸς μέγας, ὄνομα δὲ οἱ ἐσὶ Ἄκης. ὅσ' μὲ πρότερον μὲ ἄρδεσκε ἀφανελαμμένο πανταχῆ τῶ ἐρημένων τόπων τὰς χώρας, ἀφ' ἀσφάγο ἀρξάμενο ἐκάστης ἐκάστοισι· ἐπεί τε ὄ ὑπὸ τῶ Πέρση εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς ἀσφάγας τῶ ὀρέων ἐιδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκάστῃ ἀσφάγι ἔστησε. ἀποκεκλημένε ὄ τῦ ὕδατο τῆς διεξόδε, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶ ὀρέων, πέλαγο γίνεται, ἐνδιδόντο μὲ τῦ πυλαμῦ, ἔχοντο ὄ ὑδαμῆ ἐξήλυσιν. ὕστερ ὧν οἷπερ ἔμπροσθεν εἰώθεσαν χεῖρας τῶ ὕδατι, ὑπ ἔχοντες αὐτῶ χεῖρας, συμφορῇ μεγάλῃ ἀμαχρόνται· τὸν μὲ γὰ χειμῶνα ὗει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ ἀ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τῦ δὲ θέρο ὑπιέντες μελίνῳ, ἀ σήσαμον, χρήσκονθο τῶ ὕδατι. ἐπεὰν ὧν μηδέν σφι ὦσι δεδιδῶται τῦ ὕδατο, ἐλθόντες ἐς τὲς Πέρσας αὐτοί τε ἀ γυναῖκες, σάντες κύκλῳ τὰς θύρας τῦ βασιλέο, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ ὄ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶ μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάκορο ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὐτας μὲ αἱ πύλαι ἀποκλήιονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶ λοιπῶν. ὡς δ' ἐγὼ οἶδ' ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρηνύμενο ἀνοίγει, πάρεξ τ φόρυ. ταῦτα μὲ δὴ ἔχει ὕτω. Τῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανεῖν· αὐτίκα μὲ τὠὐ ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλέϊ. ἀ γὰρ δὴ ὁ νόμο ὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἐσοδον εἶ ὥδε βασιλέα ἄνδρ ἀγγέλῳ, ἰῶ μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενο ὁ βασιλεύς. ἔκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου ἐδένα οἱ ἐσαγγέλλαν· ἀλλ'

τῷ ἐπαναστᾶσι τῶν φίλων τῶν

1 Choraſmiorum montes incolentium, Choraſmiorum *inquam & Hirc.* 2 Panicum. 3 *i. In aula regis. ſic & in ſequentib. locis.*

ἀλλ' ὅπι λῷ τῇ ἐπᾷ, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλωρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος ἐς ἀνειώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δεινέων σφέας φόβον λέγειν, πιθέσι παιδὶ σοφισάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει ἀμφοῖν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, ἐφοβέετο σφέας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δείκνυσι ἑωυτούς, καὶ τἀληθὲς αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἐξ ἐπιτηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συναινοί εἰσι τῇ ἐπιτιμήσει. ἐπεὶ τε δὲ ἔμαθε ὡς ἐκ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μιν τῇ συγγενέων μιν βουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὸν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα ἄν καὶ ὠδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ πάντα τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτείρασί μιν πέμψας δι' ἀγγέλου, εἰπεῖν τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδοι ἕνα τῇ δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, Εἰ μὲν δή μοι δίδοι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θαυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄνδρά τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεὸν εἵλευ σωθῆναι τοῦ· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῇ παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τῷ ἀνδρὸς ἔστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· παῖδες δὲ καὶ μητρὸς ἐκ ἔτι μοι ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος ὡδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλεξα ταῦτα. εὖ τε δὴ ἔδοξε τῇ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ, καί οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρεσβύτατον, καὶ τῶν παίδων ἐτι πρεσβύτατον, ἁπάντων αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἐπᾷ εἷς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δέ κου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγίνετο τάδε· ὑπὸ Κύρου καταλειφθεὶς ἐν Σάρδισι ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης, ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου. οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μέγαθος ἐπὶ τοὺς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινα

quia foret unus è septem, introire utique volebat. sed quum janitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quod regem dicerent rei uxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures utrique nareſque præcidit, ac lora freni equini ad cervices ipſorum alligavit, hominesque dimisit. Qui quum sese CXIX regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quemque Persarum accersivit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factum esset: exploravitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Ubi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc feciſſe, hominem comprehendit ejusque liberos atque omnem familiam: multis de causis credens illum cum suis propinquis rebellionem fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri jussit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assidue faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset, misso ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius unius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberavit, ita respondit, Si unius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus hujus orationem, misso nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de causa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti ut superesset, qui & remotiore abs te est gradu quam filii, & minus jucundus quam maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis jam vita defunctis, nulla ratione potest esse. 1 Hanc sequuta causam, ita loquuta est. Visaque est Dario probe dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optaverat missum fecit, & filiorum natu maximum, cæteris omnibus interfici jussis. Ita unus è septem Persis statim initio occubuit. ¶ Enimvero illud fere circa Cambysis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læsus esset, quemque ne vidisset quidem unquam, tamen concupivit capere ad interimendum, ob hanc (ut plerique aiunt) CXX

1 Hanc rationem in ista electione sequuta sum.

causam:

cauſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Orœtes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad jurgia pervenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates objiciens Orœti inquit, 1 Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ provinciæ adjacentem, regi non acquiris, ita facilem captu ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, ejuſque tyrannide potiatur? Hoc jurgium audienti Orœti adeo doluiſſe quidam aiunt, 2 ut affectaverit non de objurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. Alii (ſed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Orœte miſſum cujuſdam rei rogandæ cauſa: (cujus autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in conclavi cubantem fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſive id conſulto, quod res Orœtis contemptui haberet, ſive forte aliqua hujuſmodi factum. ad quem quum accedens Orœtis caduceator, ejus mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem convertiſſe (erat enim ad parietem verſus) neque quicquam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Orœtes in *urbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cujus animum noverat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos novimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit ut mari potiretur. Primus, inquam, extitit 3 ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, miſit nuncium in hæc verba, ORŒTES POLYCRATI ITA INQUIT, Audito te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris ut ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes (ut mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat, nunc igitur meipſum recipito, atque pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecuniarum beneficio

CXXI

CXXII

ἀιτίλιω. ὅτι τῷ βασιλέϊ Δυρέων κατήμενον τόν τε Οροίτεω καὶ ἄλλον Πέρσεω τῷ οὔνομα ἦεν Μιτροβάτεα, νομῶ ἄρχοντα τῶ ἐν Δασκυλείῳ τότως ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσέειν. κερτομέων δὲ τῶν ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Οροίτῃ περφέροντα, Σὺ γὰρ ἐν "ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ "προσκειμένην ἐπροσκτήσατο, ὧδε δή τι "ἔωσαν ὑπτέτα χειρωθεῖσαι, τεῦ τῷ τις "ὀπλίτῃσι ἐπαναστὰς ἔχει, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν δή μιν φασὶ τοῦτο ἀκέοντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ὀπιθυμῆσαι ἐκ ὕπνου τὸν εἰπόντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, "ἀφ' τιν' ἃ κακῶς ἔκυσε. Οἱ δὲ ὀλάστονες λέγουσι πέμψαι Οροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον· ἐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον. καί κως ἔτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Οροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τόν τε γὰρ κήρυκα τὸν Οροίτεω παρελθόντα ἀφαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) ἔτε τι μέλεσθαι φαμένου, ἔτε ὑποκλίναντα. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος· ἡμέας δέ, πάρεσι ἢ πειθέσθω ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ ὢν Οροίτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἀνδρὸς Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ δὴ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ τις ἄλλος πρότερος· τότε δὲ ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δ' ἀνθρωπηίης λεγομένης ἡμέρης Πολυκράτης "μὲν ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα ὁ Οροίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ "ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθάνομαι ὀπιθυλεύειν "σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματά "τοι ἐκ ἔῃ κατὰ τὰ φερόμενα. "σὺ νῦν "ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις "δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης "ὀπιθυλεύει θάνατον, καί μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκσωσάμενος αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μέν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκά τε χρημάτων, "ἄρξεις

ἀνδρῶν

κειμένην

δι' ὅν τινα

πρῶτος

σύ νυν

1 Itane tu vir cenſendus es qui inſ. 2 Ut non tam eum qui hæc dixiſſet ulciſci affectaverit quam Polycr. 3 *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Jovis filius.*

" ἄρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπι-
131 " στέεις τὰ φῂς τ χρηματα, πέμψον ὅστις
" τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ
ἐμπιστεύσω. Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης,
ἥδη τε ἐβούλετο καί κως (ἐμείρετο γὰρ
χρημάτων μεγάλως) ἀπιπέμπει πρῶτα
κατοψόμενον Μαίανδρον Μαιανδρίου, ἄν-
δρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ὦν γραμματιστὴς ὁς
χρόνῳ ὑπερφυέϊ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον
τὸν ἐν τῷ ἀνδρεῶνι τῷ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέδηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν μαλάσκοπιν ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ πρὸς αὐτὰ τὰ χείλεα, ὅπλισε τῷ λίθῳ, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῷ μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῷ φίλων, ἐσέλλετο αὐτόσε. πρὸς δὲ, καὶ ἰδέσθαι τὴν θυγατέρα ὄψιν εἶδε τοιήνδε. ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παντοίην ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα πρὸς τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντι οἱ αὐτῇ ὅτι τάχιστα πεντηκοντέρου, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἢ δὲ ἠρήσατο ὅτι πλείστην ταύτην ἡμέρην παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε πρὸς τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρὸν τ' ἐόντα, καὶ τὰ τέχνῃ " ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, ὅτι ἑωυτοῦ ἀξίως ὅτι τῶν ἑωυτοῦ φρονήματων. τί γὰρ μιν οἱ Συρηκουσίων ἡγεμόνες τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι· ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, πολλοῖσι σφέας ἑωυτῶν χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἦσαν ξεῖνοί τε καὶ ἄλλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τοῦ θυγατρός.

ἁπάσης

ἐπετέλεσε

emni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam ubi fidissimum, 1 cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gavisus est, atque obsequi volebat. majorem enim in modum pecuniam avebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis, 2 Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui non longo post hoc tempore ornatum conclavis Polycratis spectatu dignum templo Junonis omnem dicavit. 3 Hunc Oroetes quum cognovisset speculatorem esse circumspectunt, ita sibi agendum putavit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum parvam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ adveniens Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciavit. 4 Enimvero ne illuc sese conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod ejus filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimem esse, qui à Jove quidem lavaretur, à sole autem inungeretur. Hanc visionem conspicata, 5 instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Oroetem: quinetiam 6 ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur si sospes rediret, fore ut hæc perdiu maneret virgo: ipsa ut ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginem esse quam patre orbari. Polycrates omne consilium pro nihilo habens, ad Oroetem navigavit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotoniensem medicum, qui eam artem apud suos 7 præclarissime omnium exercebat. Ubi Magnesiam pervenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona 8 & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum ullus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Oroetes (quod indignum relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimisit, jubens eos gratiam sibi habere quod liberi essent: peregrinos autem atque servos jure captivitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionem exoluit.

CXXIII CXXIV CXXV

1 Cui ego offendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Oroetes quum exploratorem adventare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multum exhortantibus, illuc profectus est. quum etiam *ejus* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur &c. 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad navem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad navem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

nam ab Jove quidem, quum plueret, lavabatur: à ſole autem,1 exudante è membris abdomine, ungebatur. Hunc exitum habuerunt tot proſperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amaſis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo poſt tempore Polycratis ultio Orœtem excipit. quippe poſt Cambyſis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum eſſet Sardibus, nihil de Perſis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus eſt: 2 ſed in ea perturbatione Mitrobatem Daſcylii præfectum (3 qui illi de Polycrate exprobraverat) interemit, & ejus filium Cranapem, ſpectatos in Perſis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commiſit, tum quendam è nunciis qui ad ipſum à Dario venerat, quod parum jucunda nunciaſſet, trucidandum curavit, ſummiſſis quibuſdam qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum
CXXVII cum ipſo equo occultarent. Darius, ubi principatu potitus eſt, Orœtem ulciſci cum ob alia ſcelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: ſed adverſus eum 3 è profeſſo mittere copias conſilii non erat, 4 utique rebus nondum ſatis fundatis, & imperio recens parto: quum præſertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Perſarum ſatellitibus ſtipatus eſſet. nam ſuæ provinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius adverſus hæc hanc rationem inivit: Accitis Perſarum ſummis quibuſque proceribus, his loquutus eſt verbis, Perſæ, quis hoc veſtrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nulliſque copiis? Ubi enim opus prudentia eſt, ibi vi agere nihil attinet. Ergo 5 quis veſtrûm mihi Orœtem vel adducat vivum, vel interficiat, qui de Perſis nihil omnino meruit, ſed cum alia multa ſcelera admiſit, tum hæc duo: unum, quod duos è nobis, Mitrobatem ejuſque filium interemit: alterum, quod à me miſſos ad ſe accerſendum, 6 necandos curat, facinus profecto non tolerandum. ideoque priuſquam majora in Perſas ſcelera admittat, 7 comprehendendus eſt ad necem.
CXXVIII Hæc Darius interrogabat Perſas. Eorum triginta extiterunt qui repromitterent, ſinguli volentes ipſi id exequi. Quos invicem contendentes Darius reprehendens, ſortiri juſſit. id quum feciſſent, ſors

ἐλῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο δ' ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐτὸς ὀπὸ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεϊ μὲν δὴ αἱ πολλαὶ δυτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῷ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεϊ πίσιες μεπλῆν. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τοῦ μάγων τοῦ βασιληΐου, μούνων ὀν τῶν Σαρδίων Ὀροίτης, ὠφείλει μὲν ἐδὲν Πέρσαι, ὑπὸ Μήδων ἀναραρημένους τοῦ ἀρχήν· ὁ δὲ ὢν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κτείνει μὲν ἐκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ὀκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἐρχνται. κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπεω ἄνδρας ὀν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ὑβρίζεσκε παντοίᾳ, καί τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς ὑ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινέ μιν ὀπίσω κομίζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑποθέμενος κατ' ὁδόν. ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἴππους. Δαρεῖος δ' ὡς ἔσχε τοῦ ἀρχοῦ, ἐπεθύμησε τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκε, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδός· ὀκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης ἔτι ἐστὸν ἐπ' αὐτὸν ὀκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδαμόντων ἔτι τὰ πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τοῦ ἀρχοῦ, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλῳ τοῦ ἰσχυῖ πιεζόμενος ἔχειν· τὸν χιλίοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποσχὰς δύναιτο τελέσαι σοφίηται, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα λάσιοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μοῦνος Πέρσας οὐδένα, κακὰ δὲ μάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἔπεφνε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀναπαλέσαντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κλίνει, οὔ φαμενος ἐκ ἀναγκαίων φανῆναι. πρὸς τί ὧν μέζον ἐξεργάσαιτό μιν Πέρσας κακὸν, καὶ καταλαμπέϊ ὅτι ἡμῖν θανάτῳ. Δαρείου μὲν ταῦτα ἐπειρωτῶντος, τῷ δὲ ἄνδρες τεσσεράκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐξέζοντο δὲ Δαρείου κατελάμβανε, κελεύοντος πάλλεσθαι. πηλλομένων δὲ, λαβὼν

Κρανάπεω

ὑποδὺς

λοσιμωτάτους

ὑπέστησαν

1 Quum ipſe humorem è corpore emitteret, 2 *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobraverat) 4 Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης *q. d. recta via.* 5 Utpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compoſitis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d. Quum nondum tumor rerum reſediſſet. id eſt, turbulentus ſtatus.* 6 Aliquis veſtrûm. *Poteſt & interrogative legi.* 7 Necat, inſolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis eſt occupandus.

χάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λα-
ΧΧΧΙΧ τάδε· χὼν ὦν ὁ Βαγαῖος, πυθόμενος τάδε· βιβλία
γεγράμμενα πολλὰ, καὶ ἐκ πολλῶν ἔχοντα
πρήγματα, σφρηγῖδί σφι ἐπέβαλε τῇ
Δαρείου. μετὰ δὲ ταῦτα ἐς τὰς Σάρ-
δις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τῷ βιβλίων ἓν ἕκαστον διαπρήσσων,
ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληΐῳ ὀπι-
σθόγραφα. (γραμματιστὰς δὲ βασιλέως οἱ
πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀπειρεσίμενος δὲ τὸ
δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος,
εἴ οἱ ἐδέξαντο ἀπίστως παρὰ Ὀροίτεω.
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους
μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων,
ἔτι μᾶλλον, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐπὶ τῶν ἔπα
"τιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος
"ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα.
ΧΧΧΙΧ τοῦτο, οἱ δὲ, ἀκούσαντες "τοῦτον, μετέθεσαν οἱ τὰς αἰ-
χμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτο σφέας ὁ Βαγαῖος πει-
θομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας,
τὸ πλεῦταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμ-
"ματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεὺς
"Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐπίτ-
"λετας κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι
ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τὰς ἀκινάκας,
κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀ-
ροίτεα τὸν Πέρσῃ Πολυκράτεος τοῦ Σα-
μίου τίσιες μετῆλθον. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνα-
κομιδέντων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ
Σοῦσα, συμβαίνει χρόνῳ ὑστέρῳ πολλῷ βασι-
λέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώ-
σκοντα ἀπ' ἵππου, στρέψαι τὸν πόδα. καὶ
κως ἰσχυρότερος ἐστρέφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγα-
λος ἐξεχώρησε ἐκ τοῦ ἄρθρου. νομίζων
δὲ καὶ πρότερον τοῦτο ἑωυτῷ ἔχειν Αἰγυπτίων
τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τῷ ἰητρικῷ, τού-
τοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι
τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ' ἑπτὰ
μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ἀπὸ τοῦ παρεόν-
τος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἴχετο· 40
τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως,
θωμάσας τις πρότερον ἐπὶ ἐν Σάρδισι τοῦ
Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγ-
γέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγειν μιν τοῦ τα-
χίστου παρ' ἑωυτόν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς
ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι
ὀκυδμήκοτε ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέ-
σον, πέδας τε ἑλκόντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημέ-
νον. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ
Δαρεῖος τοῦ τέχνου εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ 50
ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας,
στερήσαιτο τῆς Ἑλλάδος· ἢ ἀπεστερημένος.
κατιφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπισάμενος· καὶ τὰς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε
μάστιγάς τε καὶ κέντρα φέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν ἐκφαίνει, φὰς
ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τοῦ τέχνου.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione uſus eſt: Complures literas variis de rebus ubi ſcripſit ſigilloque Darii impreſſit, cum his profectus eſt Sardis. Eas, poſteaquam in conſpectum Orœtis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. (regios autem ſcribas cuncti præſides habent.) Reddebat autem ſeparatim Bagæus literas, explorandi gratia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Quos animadvertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epiſtolam in hæc verba, Perſæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito lanceas depoſuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ ultimum libellum in hæc verba ſcriptum, Rex Darius mandat Perſis qui in Sardibus ſunt ut Orœtem interimant. Id ubi audiere doryphori, *id eſt haſtati ſatellites*, eductis acinacibus ſine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem perſequuta eſt. ¶ Traductis atque comportatis CXXIX Suſa bonis Orœtis, contigit non diu poſt ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit vehementerque luxaverit. nam talus è junCturis amotus eſt. Se itaque exiſtimans, ut etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At iſti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem ut ſeptem dies totidemque noctes Darius præ moleſtia qua afficiebatur tranſegerit inſomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democedis Crotonienſis mentionem facit: cujus de artificio prius jam inde in Sardibus audiſſet. Darius hominem quamcelerrime accerſi ad ſe jubet. Ille, ut inter captivos Orœtis fuit inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus eſt, ſicut erat pannoſus ac compedes trahens. In medio poſitum Darius CXXX interrogavit nunquid eam noſſet artem. Democedes, veritus ne ſi ſe proderet, uſquequaque Græcia privaretur, diſſimulare: ſed quum videretur notitiam artis præ ſe ferre, Darius juſſit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille diſſimulatione miſſa, ſe plane ſcire artem illam negavit, ſed aliquantulum, ob eam conſuetudinem quam cum medico habuiſſet.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamentis utens, 1 & lenia, post aëria, admovens, Darium compotem somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit, quum jam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogavit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad fœminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem donaverunt tam amplo munere, ut famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarum stateres colligens, non parvam auri summam
CXXXI coegerit. 2 Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: ubi commoratus unum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est ut insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimum medici 3 Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argivi cæteris Græcis præstare musica ferebantur.
CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc unam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberavit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captivos pro neglecto relictus. Denique 4 maximi apud regem momenti
CXXXIII Democedes erat. Interjecto deinde brevi tempore, inter alia contigit ut Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii uxor)

μὺ ὃ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλλήνιον ἰήματα χρεώμενος, καὶ ἅπαμα τὰ ἰσχυρὰ προσάγων, ὕπνου τε μὲν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ὃν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μὲν ἐόντα ἀπέδεξε, ὐδαμῶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίποδα ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μὺ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ὀπίσσω νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἰδὼν ὃ τὼ ἔπεα ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μὲν ὦδε τὰς ἐωυτῦ γυναῖκας. ὦδε ἰόντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλεῖ ἔοικε εἶη ὃς τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ἐκεῖνος μὲν ὃ αὐτέων ἐκάστη, φιάλην τὴ χρυσῆ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ὕτω δή τι δαψιλεῖ δωρεῇ, ὡς τὲς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῆς φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τῷ ὄνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσῦ συνελέχθη. Ὁ μὲν Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπεγνώσθη, Πολυκράτεϊ ὁμίλησε πατρὶ, ὃς συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργὴ χαλεπῇ τῦτον ἐπεί τε οὐκ ἐδυνάτο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς ὃ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερέβαλετο τὲς πρώτους ἰητρὲς, ἀσκεύης περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ὄφελος ἐργαλήϊα· καί μιν δεύτερον ἔτεϊ ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίη μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ ὃ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν ταλάντοιν. οὕτω μὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τότε τῦ ἀνδρὸς ἐκ ὀλίγα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν· ἐγένετο γὰ ὧν τῦτο ὅτε πρῶτοι μὲ Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι ὃ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν ὃ τῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἦσαν μουσικὴν ἐς Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσιοισι ὀφθεὶς μέγα Δαρεῖον, οἰκήν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγένετο· πλὴν τε ἑνὸς τῦ ἐς Ἕλληνας ἀπέναι, πάντα τἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τῦτο μὲν, τὲς Αἰγινήτας ἰητρὲς, οἱ βασιλέα πρότερον ἐῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπεῖσθαι, ἀνὼτι ἐκ Ἕλλησι ἰητρὸς ἐσκέθησαν, τότε, βασιλέα ὠφθαλμισάμενος, ἐρρύσατο· τῦτο ὃ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ὀνησάμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι, ἐρρύσατο. μὲγιστον πρῆγμα Δημοκήδης ὦδε τῷ βασιλεῖ. Ἐν χρόνῳ ὃ ὀλίγῳ μὺ τῦτο, τάδε ἄλλα συνηνείκε γενέσθαι· Ἀτόσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου ὃ γυναικὶ,

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἴητρια μετὰ τὰ ἰσχυρά. *Alioqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam ejus iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c. 3 Crotonienses inclaruerunt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ἐπὶ τ μαζῷ ἕφυ φῦμα· μὴ ὄ, ἐκφαγὼν, ἐνέμελο πρόσω. ὅσον μὲ δὴ χρόνον ἰῶ ἔλασσον, ἡ ὄ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε οὐδενί· ἐπεί τε ὁ ἐν κακῷ ἰῷ, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καί οἱ ἐπέδειξε· ὁ ὄ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢ μιν οἱ ἀντιπυργήσειν ἐκείνῳ τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δείσασα δὲ ἐδενὸς τ ὅσα αἰσχύνῃ ἔξι φέρονλα. Ὡς ὄ ἄρα μιν μὴ ταῦτα ἰώμενο ὑγιέα " ἀπεδέξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τ Δημοκήδεο ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον " τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν το- " σαύτιν κάτησαι, ἔτε τι ἔθνο προσκώ- " μιο, ἔτε δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δέ " ἐς ἀνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπό- " τιν μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύ- " μιον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὦ " ἀνδρὸς ἄρχονλαι. ἐπ ἀμφότερα δέ τοι " φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρ- " σαι ὕπνοισι ἀνδρα ἐξ τὸν περσεσῶ- " τα, καὶ ἵνα τελέωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο- " λιὴ ἄγοιλες, ὑπεκλυδώσι τοι. νυῦ γὰ ἄν " τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέο ἐς ἡλικί- " ην. " ἀυξανομένῳ γὰ τῷ σώματι συναύ- " ξονλαι καὶ αἱ φρένες, γενέσκονται ἢ συγλη- " ρέσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπα- μβλυόνλαι. ἡ μὲ δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς " ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, Ὦ γύναι, " πάντα ὅσαπερ αὐτὸς ὑπνοέω ποιήσειν, " εἰρηκας. ἐγὼ γὰ βεβούλυμαι " ζεῦξαι γέ- " φυραν, ἐκ τῆς ἠπείρυ ἐς τὴν ἑτέρην " ἤπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθ. καὶ ταῦ- τα ὀλίγυ χρόνυ ἔσαι τελεύμενα. λέγει ὄ " Ἄτοσσα τάδε. Ὁρᾷ νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲ " τὴν πρώτην ἰέναι ἔασον (ἕτοι γὰ, ἐπεὰν " σὺ βούλῃ, ἔσονλαί τοι) σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν " Ἑλλάδα στρατεύεσθ. ὑπομένω γὰ, λό- " γῳ πιθανομένη, Λακαίνας τέ μοι ἡμε- " έας στρατιὰς καὶ Ἀργείας καὶ Ἀτθίδας " καὶ Κορινθίας. ἔχεις ὄ ἄνδρα ὑπηνεώ- " τατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἱκανὸν τῆς " Ἑλλάδο καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σὺ τὸν πόδα ἐξήσατο. ἀμείβεται Δαρεῖο, " Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλ- " λάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κάλα- " σκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμει- " νον ἐξ ἀμῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι " ἐς αὐτούς· οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα " αὐτοῖ, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα ἐξ- επισταμένο, ἐγὼ αὐτὸς τρέψομαι. Ταῦ- τα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπο τ εἶπε, καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπεί τε γὰ τάχιστα ἡμέρη ἐπέ- λαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπο- μόσας Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ πᾶσα τῆς Ἑλλάδο· ὅκως τε μὴ

ἀπέδεξε, — ὑγιέα

συμφέρει — ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ὕπνοισι ἀνδρα ἐξ τὸν περσεσῶτα, καὶ ἵνα τελέωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴ ἄγοιλες, ὑπεκλυδώσι τοι. νυῦ γὰ ἄν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέο ἐς ἡλικίην.

αὐξομένῳ — αὐξανομένῳ γὰ τῷ σώματι συναύξονλαι καὶ αἱ φρένες, γενέσκονται ἢ συγληρέσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλυόνλαι.

ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς — ζεῦξαι γέφυραν, ἐκ τῆς ἠπείρυ ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθ.

in mamilla ulcus exoriretur, deinde resciſſum porro graſſaretur. quod iſta, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicavit: ſed ubi male jam ſe habebat accerſito Democedi rem oſtendit. Ille ſe redditurum ſanam affirmans, adjurat eam ut ſibi viciſſim ipſa inferiat in eo quod oraverit, oraturum autem nihil unde dedecus redundaret. A quo, poſteaquam curata eſt, edocta, CXXXIV Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta eſt, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, deſides, nullam neque gentem neque potentiam Perſis acquirens. atqui par eſt virum & juvenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo ſe oſtendere, quo etiam Perſæ cognoſcant ſibi virum præeſſe. Quod ut facias, duabus de cauſis intereſt, ut Perſæ & cum qui ipſis præeſt, virum eſſe intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi inſidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate juvenili es. nam augeſcente corpore ingenium pariter augeſcit, & conſeneſcente conſeneſcit, & ad res omnes elangueſcit. Hæc Atoſſa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius reſpondens, Quæ, inquit, uxor, ipſe facere deſtinaveram, ea omnia dixiſti. ego enim conſtitueram Scythis bellum inferre, junctо mari è noſtra continente in alteram ponte: & hæc brevi tempore perficientur. Ad eum Atoſſa, Animadverte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: adverſus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupiſco enim Lacænas & Argivas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum 1 ad demonſtrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum ſanavit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, uxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur ſatius ante omnia mittere illuc exploratores Perſas, una cum iſto quem dicis, qui percepta omnia illic & viſa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, adverſus Græcos tendam. Hæc loquutus, Darius, CXXXV & quod eſt loquutus, re quoque aggreſſus eſt. nanque ubi primum illuxit, accitis quindecim viris Perſarum ſpectatis, præcepit ut ſequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca colluſtrarent, neve committerent ut

1 Ad oſtendenda ſingula Græciæ *loca* & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præcepit, ſecundo loco Democedem ipſum ad ſe accerſitum orat ut 1 expoſita atque demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: jubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia, affirmans ſe alia multo plura 2 illi invicem donaturum. 3 ac præter dona miſſurum ait, quæ una iter faciat onerariam navim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (ut mea fert opinio) 4 mandabat: ille tamen veritus 5 ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitivum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, ut ea reverſus ſibi haberet: verum navim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad
CXXXVI mare dimiſit. Illi, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleverunt. Comparatiſque omnibus, in Græciam trajiciunt. & adeuntes maritima ejus loca intuebantur atque deſcribebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, 6 & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum navium reſolvit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum illi patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. 7 Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis iis quæ de navibus abſtu-
CXXXVII liſſet. Illinc Perſæ navigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perveniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam injectis è diverſo manibus, fuſtibus cædebant Perſas, 8 qui his verbis commonefaciebant, Viri Crotonienſes conſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex uſu erit vobis hanc injuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet illa feciſſe,

Ἀλλ' ἀπόπεμπε αὐτὸν ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτῶν ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν ὀπώπεε τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξει. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ σκεύεα ἔμπλεα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. πρὸς δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἄμαξαν οἱ πλοῦσεως. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' ὑδενὸς δολερῆς νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ εὖ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, ἔτι ὀπώπεε μὲν, " πάντως τὰ διδόμενα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐωυτῦ, καὶ χώρῃ ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα" τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτὸν ἐπὶ θάλασσαν. Καταβάντες δ' ἔνθεν ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτοῖσι, καὶ γαῦλον μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. περιέχοντες δὲ αὐτὴν, τὰ μὲν θαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ἐνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ὑπὸ Κρησώνης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τὸ μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὸν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὸν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὸν Κρότωνα. εὑρόντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἔπιπτον αὐτῷ· τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, ἑτοῖμοι ἦσαν· οἱ δὲ ἀντέπιπτόν τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προϊσχομένους ἔπεα τάδε, "Ἄνδρες Κροτωνιῆται, " ὁρᾶτε τὰ πίπτετε· ἄνδρα βασιλῆα ἡμόμενον ἐξαιρέεσθε; κῶς ταῦτα " βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει τιμωρέζεσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ πιδύμενα ἔξει καλῶς, "

1 Ut quum Perſis oſtenderit univerſam Græciam & per eam deduxerit, revertatur: 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona *portanda* navem onerariam ei ſe ſuppeditaturum dixit, eamque ſe bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipſo navigaret. 4 Pollicebatur: *Legit hic interpres* μὴ ἐ, *quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius ejus animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id eſt recenſuit*, & accepit: ſed ſua quidem ſuo in loco relicturum ſe dixit, ut ea reverſ. *&c. ut legatur* πάντα *ex vet. cod. pro* πάντως, *&* ἐπιδρεμών *active ſumatur. quaſi dicat non percurriſſe numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortaſſe tamen & aliter exponi poſſit* ἐπιδρεμών. 6 *Non ſequitur lectionem edit. vulg. quæ tamen & ipſa ſuſpecta eſt.* 7 Interim vero dum iſte domum revertitur, Ariſtoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis alle gabant, *vel*, proponebant.

τὴν ἀπό-

λῶ ἀπέλησθε ἡμέας; ἔστι τίνα ἢ ταύτης πρότερον περισώσομεθα πόλιν; τίνα ἢ προτέρην ἀνδραποδιζέως πειρησόμεθα; ταῦτα ἢ λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας ἔπεισαν· ἀλλ' ἐξαρτηθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἀγόντα ἀπαρτησάμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, ἅτε τι ἐζητηκότες τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπεπόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. πυνθάνεται μὲν τοίνυν ὁ Δημοκήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἁρπάσαι ἢ Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. ἢ γὰρ δὴ παλαιστέων Μίλωνα. τῷ ἔνεκα πολλὸν ὡς βασιλέϊ. καὶ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σωθῆναι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τοῦ Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δηλήσονται ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπάγαγε ὡς βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτιμα Γίλλον δωρεάν τινα τοιαύτην, τι βούλοιτο αὐτός· Γίλλος δὲ αἱρέεται κάτοδον οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, πειρησάμενος τοῦ συμφορίου· ἵνα δὴ μὴ σωταρχέσῃ τοῦ Ἑλλάδα, ἐπὶ δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τὸν κατάγοντας γενέσθαι· δικαίων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τοῦ κάτοδον οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ κατανεύσαντος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους ἔχοντας ἔπεισαν, βίλαν δὲ ἀδωίατοι ἦσαν περισφέρειν. ταῦτα μὲν νυν ὕστερον ἐπρήχθη. ὕστερον δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ ὕστερον μὲν τοιόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐνέβαλοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεύς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, μετὰ τοιήνδε τινα αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκός, καὶ ἐμπορίην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ ἦλθον ἐπὶ τοῦτο καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰακοῦ, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα καταλαβὲ εὐτυχίη τοιήνδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου ὁδενὸς κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτοῦ προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,

1 si nos dimiſeritis? Cui enim prius quam huic urbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria navi quam una duxerant, privati ſunt: atque in Aſiam reverſi, omiſſo jam ſtudio diſcendi ulteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandavit ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naves inciderunt, à quibus in ſervitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportavit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optavit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe ut per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuncio juſſit ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetraverunt: nam ad vim inferendam invalidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam trajecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. ¶ SAMUM vero poſt hæc rex Darius omnium urbium tam Græcarum quam barbararum primam, evertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione adverſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubjiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti fœlicitas hujuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, 2 nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem ut mercetur amiculum. Syloſon, animadvertens Darium magnopere amiculum cupere,

CXXXVIII

CXXXIX

1 Si nobis *hæc* eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi deſiderio captus.

divina

divina quadam fortuna uſus. Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, 1 ſed tibi largior, ſi modo tuum perpetuo debet eſſe. Hæc approbans Darius, accepit indumentum. Syloſon, qui
CXL putarat ſibi illud ſtulte periſſe, interjecto tempore, quum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, ubi certior factus eſt ad eum virum perveniſſe regnum cui ipſe roganti dediſſet in Ægypto illud amiculum, Suſa aſcendit, ſedenſque in veſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit bene meritus. hæc audiens janitor, regi nunciavit: ad quem admirabundus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reverentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt: 2 nec ullo Græcorum quicquam (ut ſic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, ut ſciam quid hæc dicendo velit ſibi. Ubi à janitore introductus eſt Syloſon, ac ſtetit in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſeque illum eſſe qui id donaſſet. Ad hæc reſpondens Darius, O, inquit, virorum generoſiſſime, tune ille es qui mihi nullam dum potentiam habenti donaſti ea, quamvis parva, tamen perinde grata ac ſi nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenſo te auro argentoque remunerabor, ut nunquam poeniteat te liberalem in Darium Hyſtapis filium extitiſſe. Cui Syloſon, Mihi inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, ſed patriam meam Samum, ubi eam liberaveris: quam nunc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oroete interfecti, occupat ſervus noſter: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane uno è ſeptem viris, juſſo ut quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcen-
CXLII dens, contrahebat exercitum. ¶ At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, ut illud procuraret. Cui juſtiſſimo virorum volenti eſſe, non licuit. nam ubi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Jovi liberatori ſtatuit aram, eique fanum in circuitu deſignavit, quod nunc quoque

θείη τύχη χρεώμενον, λέγει, Ἐγὼ ταύ- "
τῳ πωλέων μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι "
δ' ἄλλως, εἴπερ ὕτω δεῖ γενέσθαι. πάντως τοι "
αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἐσθῆτα ἐνέλαμβάνει τὸ εἶμα. Ὁ μὲν δὴ ὧν Συλοσῶν ἐπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηθείην· ὡς δὲ τῷ χρόνῳ περβαίνοντι. Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτά, καὶ ὁκ τοῦ ἑπτὰ Δαρεῖος τῷ βασιληίῳ ἔχρα, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιελήλυθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τοῦ περ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὸ πρόδυρον τοῦ βασιληίου οἰκίου, καὶ ἔφη Δαρείου "
εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δέ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καί τίς ἐστι Ἑλλήνων "
εὐεργέτης, " ὃν ἐγὼ περιδεῦμαι; νεωστὶ " ΧΧ ἐν
μὲν τῷ ἀρχῷ ἔχων· ἀναβέβηκε δέ τις ἢ " ΧΧ ἐν
ἐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔστω δὲ χρέος "
ὡς εἰπεῖν, ἐδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ "
αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέσον ἠρώτεον οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὠγενναιότατε ἀνδρῶν, "
σὺ κεῖνος εἶ ὃς ἐμοὶ ἐδεμιῆ ἐχούσῃ κω δύ- "
ναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴσα "
γε καὶ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κεδέν τι μέγα "
λάβοιμι. ἀντὶ ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον "
ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμε- "
λήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. "
λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δί- "
δυ, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον τῷ νῦν, ἀδελφεῷ τε ἐμῷ "
Πολυκράτεος ἀπεστερημένον. ἐπὶ Ὀρρί- "
τεω, ἔχει δ' ἄλλος ἡμέτερον· ταύτην μοι "
δὸς ἀνδρὸς τε φόνου καὶ ἐξανδραποδισμοῦ. "
Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, " ἀνδρῶν ΧΧ ἀνδρα
τῶν ἑπτὰ γενόμενον· ἐντειλάμενος ὅσων ἐδέη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ἐπιτελέα. καταβὰς δ' ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, " ἐπιτρο-
παίην

" ἐπιτροπεύειν ὑπὸ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, ἐκ τοιῆσδε ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ἔρεσε τοῦτο τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (ſi hoc quidem ut fiat neceſſe eſt) certe tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere ſtatui. Non immerito tamen ſuſpectus alicui fuerit hic locus.* 2 Nec ulli Græcorum ullo fum beneficio obſtrictus. *vel, devinctus.*

136 ἐν τῷ περαίῃ ὄξι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεπτί-
ηλο, ἐκκλησίλω σεσαγέεσα πάντων τῶν ἀστῶν,
" ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆ-
" πτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος
" ἐπιτέτραπται, καί μοι παρέχει νῦν ὑμέ-
" ων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλή-
" σσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν ὑπὸ πειρώσομαι ἔτε
" γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δουλοσύνην
" ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, ἔτε ἄλλῳ ὁστις
" τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νυν
" ἐξέπλησε μοίρλω τλὼ ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς
" μέσον τλῶ ἀρχλὼ τιθεὶς, ἰσονομίλω ὑμῖν
" προαγορεύω. τοιάδε μέντοι δικαιῶ γέ-
" ρεα ἐμεωυτῷ γενέσθ. ἐκ μὲν γὰρ τῶν Πο-
" λυκράτε. χρημάτων, ἐξαίρετα ἑξ τά-
" λαντά μοι γενέσθ· ἱερωσύλω δὲ περὶ
" τούτοισι αἰρεῦμαι αὐτῷ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ'
" ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τῷ Διὸς τοῦ ἐλευ-
θερίε· τῷ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμλω, καὶ
τλὼ ἐλευθερίλω ὑμῖν αὐτὸν ἀπέδωκα. ὁ μὲν δὴ
ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τῷ δέ
" τις ἐξανασὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδ' ἄξι. εἶ
" σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γενόμενός τε κακὸς, καὶ
" ἐὼν ὀλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λό-
" γον δώσεις τῷ μετειλέεσθαι χρημάτων.
ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος,
τῷ οὔνομα λῦ Τελεσάρχ. Μαιάνδριος
δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετίσει τλὼ ἀρχλὼ,
ἄλλός τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος καταστή-
σεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐ-
τλώ· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τλὼ ἀκρόπτλιν, μετάπεμπτον. ἕνα ἕκαστον ὡς
δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συμβλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδε-
δέατο. Μαιάνδριον δὲ μετ' ταῦτα κατ-
έλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθα-
νέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς τῷ οὔνομα ἦν Λυ-
κάρητος, ἵνα εὐπετέστερον κατάσχῃ τὰ
ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακλείνει
τοὺς δεσμώτας πάντας. ὁ δὲ δὴ, ὡς ἐοι-
κασι, ἐβούλετο ἐλεύθερος. Ἐπειδὴ
δὲ ἀπίκοντο ἐς τλὼ Σάμον οἱ Πέρσαι,
κατάγοντες Συλοσῶντα, ὅτε τι σφι χρεώ-
ἀντιαίρεται, ἐσώσαντό τε ἔφασαν " ἦν
ἐτῖμοι οἱ τοῦ Μαιάνδριος " φασιῶται, καὶ
αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας ἐκ τῆς
νήσου. κατανεύσαντος δ' ὅδε τοῖσι Ὀ-
τάνεω, καὶ πειθομένου, τῷ Περσέων οἱ
πλείστου ἄξιοι ἐόντες ἠμῦνον, καὶ ἐ-
ναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκάθηντο. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ λῦ ἀδελφε-
ὸς ἐσωμαρτύρησε, τῷ οὔνομα λῦ Χαρίλεως. οὗτος ὀπιδὴ ἐξαμαρτὼν, ἐν χορ-

in ſuburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, advocata omnium civium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod 1 in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuum explevit: ego autem, depoſito in medium dominatu, juris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans jure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo ut è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Jovis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas intervertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter cives 2 erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputanſque fore ut ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in ejus locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligavitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Sanii rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur, velle liberi eſſe. Igitur ubi Samum tenuere Perſæ, Syloſontem reducentes, nemo 3 adverſus eos manum levavit. 4 Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quique Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Mæandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, 5 qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

CXLIII CXLIV CXLV

Λυκάρητος

ἦν εἶναι οἱ τοῦ σταλιῶται,

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc conditionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique *Perſarum &c. Lego autem* σφετιῶται *ex vet. cod. pro* σασιῶται. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterraneo

loco

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius, jussit solutum ad se adduci. ubi adductus est, confestim conviciando maledicendoque illi suadebat ut impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccavi, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, ulcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, ut istos ob suum huc adventum ulciscar: paratus etiam teipsum ex
CXLVI insula ejicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset ut putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia invidens Syloſonti si civitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius injuria lacessitos, sævituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed 2 omnia pacata existimantes. 3 In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabantur. Dum hæc isti agunt, cæteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii, rursus in arcem se recipiunt. Otanes im-
CXLVII perator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, jussitque milites ut quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obvium quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra.
CXLVIII Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem navigavit. eo ubi pervenit,

γύρη ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προηγμένα, καὶ ἀναβλέψας ἀπὸ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἦλθε τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ὅπλισιν τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μέν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γοργύρης ἠξιώσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τε σὲ καὶ ἄνοικον ποιέοντας, καὶ τολμᾷς τίσασθαι, οὕτω δή τι ἐόντας συπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἰ τι σύφεας καταρρωδήκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ὁπλίτας, καὶ σφέας ἐγὼ τιμωρήσομαί τε σὲ ὧδε ἀπέξω. αὐτόν τέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπερέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲ ἐγὼ δοκέω, ἐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τινὶ ἑωυτοῦ δυνάμιν ὑπερτέρην τὴν βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπίοντι ἔμελλε ἀπολαμψάς ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔδεε ὡς ἀδενέσι ἁλῶναι ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ ὕστερον παραδιδόναι· εὖ εἰδὼς ἐπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, πρόσεμπικρανέες ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδὼς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεπτώκεε γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δὲ ὁπλίτας πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ἅτε προσδεχομένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὁπλῖται, τῶν Περσέων τοὺς διαφθορὰν μάλιστα ἐόντας ἔκλεινον. καὶ ὅτι μὲν ταῦτα ἐποίεε, ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἢ Περσικὴν ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ὁπλῖται ὀπίσω καὶ ἐλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ἐνετέλλετο τοῖσι Δαρείου οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τιτέων μὲν τὸν ἐνολέων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τὸν στρατηγὸν μὲν τὸν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκλεινον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδρὰς ἐκ Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δ' ἐς αὐτὸ,

137

——— fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*, Et ex illa subterranea fossa suspiciens, *&c. Nec tamen* γοργύρα *est simpliciter subterranea fossa, sed cœnosa etiam, sive limosa.* 1 De omnibus convenisse exist. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ auctoritatis erant, interfecerunt.

καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὄκως πυτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα προθεῖτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δ' ἂν τὸν χείνην τοῦτον τῷ Κλεομβρότεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προσηγέετο μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὄκως δὲ ἴδοιτο Κλεομβρότος τὰ πυτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δ' ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε καὶ Μαιανδρίῳ, ὁ Κλεομβρότος δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν δι δύμορα ἐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι διδοῖς τῶν ἀστῶν δίκησι ζημιοῦν, βὰς δὴ τὴς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γλυκύν. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Τῷ δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδωσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συνοικίσας αὐτῷ ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἔκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νόσου ἣν μιν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ παραχῇ ἐς τὸν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καί κως ταῦτα πιεσθέντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐπίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο, τὴν ἂν ἐθέλοι ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοπονὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων τὸ σῖτον ἀναρπώσωσι. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἁπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ δὴ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας ἐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ δὴ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάθηνται ἐνδαῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπὰν ἡμίονοι τέκωσι.

habens quæ in discessu exportaverat; 1 dat negocium famulis ut pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt interea ipse Cleomenem, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum jubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: 2 idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum justissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putavit. 3 Sed quum sensit eadem nonnullis civium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitavit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiam persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegaverunt. Persæ ubi diripuere Samum, Solysonti tradiderunt viris desolatam. Interjecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, 4 è visione per quietem morbo correptus, quo laboravit circa pudenda. ¶ CÆTERUM, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellaverunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperavit, & septem conjurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis usque latuerunt: verum ubi è professo desciverunt, hæc sibi facienda statuerunt: 5 Matres expellunt: mulierum unam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque unam ad panem sibi faciendum: cæteras in unum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam pervenit, urbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscedetis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ.

CXLIX

CL

CLI

παρεσκευάζοντο. καὶ, παρεσκευάδατο

---

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deduxit. 2 Quum bis atque adeo ter dixisset. 3 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis civium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit &c. 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres seorsum vivissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac ſeptum menſibus in obſidione conſumptis, jam Darium, atque univerſum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non poſſet: etſi adverſus illos omnia machinamenta atque omnes inſidias expertus, cum alias, tum illas quibus eoſdem Cyrus expugnaverat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubias incumbebant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, viceſimo quam circumvallati ſunt menſe, Zopyro, Megabyzi filio, unius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentum, ut quædam mularum ejus quæ frumentum ſubvectabant, pareret. Quod ubi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſervos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore ut muri expugnarentur. 1 Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. divino enim numine & illum loquutum & ſuam mulam eſſe enixam. Igitur ubi viſum eſt fatale eſſe jam Babylonem capi, adiens Darium, ſciſcitatus eſt nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud conſultat, quomodo ipſe foret urbis expugnator, & ſuum hoc eſſet opus, 2 benehcia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorem conſequenda valent. 3 Eoque nemini exprompens ſe ſuffecturum rei faciendæ, ſi ſeipſum quum mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret, ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, prorſus quum id minimi faceret. quippe nares ſibi præcidit auriculaſque, comamque deformiter circumtondit, 4 plagas impoſuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet ſpectatiſſimum ſic mutilatum, adeo graviter tulit ut exilierit è ſolio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cujus tanta potentia eſt, ita me pptuiſſet afficere. neque alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: quod indigne animo fero Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex, O virorum miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſti, inquiens, propter eos qui

CLII CLIII CLIV CLV

τοῦτο εἶπε τῷ τῶν Βαβυλωνίων ἐθνεῖ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπεὶ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν διελελυθότες ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, ἐδ' ὁντινοῦν ἐᾶσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πάντα σοφίσματα καὶ σοφὰς μηχανὰς ἐκπεπονήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐδυνάσατο ἑλεῖν ἀφέας. ἀλλοισί τε σοφίσμασι περιῳσάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρου εἰλέ σφεας, καὶ τούτῳ ἐπεχείρησε. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν λαθεῖν. Ἐνδαῦτα εἴκοσι μὲν ἐπὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τούτου ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπέπεμπε τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός, ἐβούλευε. καί οἱ πρὸς τοῦ τῆς Βαβυλωνίης ῥηθέντος, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεάν περ ἡμίονοι τίκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς παντὶ τῷ φήμῃ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ δὴ τόν τε ἐκεῖνον εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τὴν Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο εἰ, περὶ πολλοῦ ποιεύμενος Δαρεῖος τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῴτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἕξει ὁ ἑλὼν αὐτὴν, καὶ ἐωυτοῦ τὸ ἔργον ἕξει. κέρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθυργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεϊ τιμῶνται. ἄλλῳ δὲ οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸν εἶναι μιν αὐτοχειρίῃ πιῆσαι, εἰ δὲ ἐωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνδαῦτα ἐν ἐλαφρῇ ποιησάμενος, ἐωυτὸν λωβᾶται λώβῃ ἀνήκεστον· ἀποτάμνων γὰρ ἐωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς διασπείρας, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κέρτα βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἄνδρα δεσποτικώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ἐν τίνι πρήγματι· ὁ δὲ εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅστις ἄλλος ἀνὴρ "ὑπὲρ μὲν σοῦ πω ἔστι δυνάμιος τοσαύτην ἐμὲ "δὴ ὦδε ἀσχημοσύνην. ὑπὲρ τοῦ ἀλλοτρίων ὦ "βασιλεῦ τάδε ἔρεξα, ἀλλ' ἐμὸς ἐγὼ "ἐμεωυτόν· δεινόν τι ποιοῦμεν Ἀσσυρίοις Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, "Ὦ κεπαλιώτατε ἀνδρῶν, ᾧ τῷ αἰσχίστῳ ὀνόματι τὸ κάλλιστον ἔθηκα, φὰς σὲ τὸν "πολι-

1 Ex hoc omine. 2 Fortia enim facta, *vel*, Res enim fortiter geſtæ. 3 Alio enim nullo facto illam ſe ſubjugaturum cogitabat quam ſi à ſeipſo mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur id parvi pendens, ſeipſum atrocißima mutilatione affecit *vel*, ſeipſum modis atrociſſimis mactat. 4 Et ſe flagris cecidit.

"πολιορκεόμενός σεωϋτὸν ἀνημέρως διαθεῖ-
"ναι. τί δ' ὦ μάταιε, λελωβημένος σεῦ;
"δεῖσον. οἱ πολέμιοι ὑποχειρίαν; πῶς
"οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθεί-
"ρας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοι ταῦτα ἐπιτέτακτο τὰ
"ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με ὤφελες
"πρὸ δ' ἐτῶν ἐμεωϋτῷ βαλλόμενος, ἔπρηξα.
"ἤδη ὦν ἐμὲ μὴ τῶν σῶν δέηση, αἱρέομαι Βα-
"βυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐτομολήσω
"ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς ὡς ὑπὸ
"σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω, πείσας σφέας
"ταῦτα ἕξειν ὕπῃ, τάξεως στρατιῆς. σὺ
"δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ
"τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην
"τῆς σεωϋτοῦ στρατιῆς, τῆς εὐδεμίη ἔσαι ὠφε-
"λημένη, ταύτην χιλίους τάξον κατὰ τὰς
"Σεμιράμιδος καλεομένας πύλας· μετὰ
"δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἑβδόμην,
"ἄλλους μοι τάξον διχιλίους κατὰ τὰς Νινίου
"καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
ἔξ διαλείπειν τῶν Χαλδαίων
"Ἁλιπώτων εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλ-
"λους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλκι-
"δέων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.
"ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν
"ἀμυνόντων, μήτε ἕτοι, πλὴν ἐγχειρι-
"δίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
"στὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν ἄλλην στρα-
"τιὴν κελεύειν περιΐσταμένην πρὸς
"τὸ τεῖχος. Πέρσας δέ μοι τάξον κατὰ
"τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ
"Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
"λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα θώι-
"τεψίνεαι ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν
"πυλέων τὰς βαλανάγρας· τὸ δ' ἐς θεοὺς
"τεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει τάδε
"ποιέειν. Ταῦτα εἰπὼν ἐλάμπετο· ἦιε δὴ πρὸς
πύλας, ὅκως τρεφόμενος· ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
τὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
καὶ ὀλίγον τι προεκλινάντες τὴν ἑτέρην πύ-
λην, πρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος
ἥκοι. ὁ δὲ σφι ἐπόρδυε ὡς εἴη τε Ζώπυρος,
καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἔπειτα δὴ μὲν οἱ πυ-
λωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅτι τὰ κοινὰ τῶν
Βαβυλωνίων. καλέσας δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
πεπόνθατε ὑπ' ἐωϋτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διό-
τι συμβουλεύσαι οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιήν,
ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος.
139 "Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώνιοι ἦκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρα-
"τιῇ τῇ Περσικῇ μέγιστον κακόν. ἐγὼ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καὶ παραδοὺς ὑπὸ-

obſidentur, temetipſum indigne lacerasſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hoſtes citius deditionem facient? quid in teipſum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicaſſem quæ eram facturus, tu me non permiſiſſes: nunc memet ego adhibens in conſilium, id feci. Itaque jam Babylonem capiemus, 1 niſi tu tuis parces. ego enim ita uti ſum ad muros ut transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: &c, 2 ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, conſequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere cujus amiſſione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rurſus interjectis ſeptem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interjectis, eregione portarum quæ dicuntur 3 Chaldæorum, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neque priores neque poſteriores habeant quo ſe defendant, præter gladios: hoc tantum ſinas eos habere. Poſt diem viceſimum reliquas copias jube recta muros undique ſubire. Verum ad portas quæ Belides ac Ciſſiæ vocantur Perſas mihi ſtatuito. etenim (ut ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claves. Illinc mihi atque Perſis cutæ erit operam navare. Hæc ubi maridavit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanquam vere perfuga. Eo conſpecto qui in turribus ad id diſpoſiti erant, deorſum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, ſciſcitabantur quiſnam eſſet, & cujus rei indigens veniret. Quumque hic dixiſſet ſe Zopyrum eſſe, & ſe ad illos transfugere, eum 4 ad Babyloniorum magiſtratus deduxerunt. Ante quos ubi ſtetit Zopyrus, conditionem ſuam miſerabatur, referens à Dario ſe paſſum quæ à ſemetipſo paſſus erat: idque ob eam cauſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla via oſtenderetur urbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis ejus maximo malo. Neque enim quod ita me mutilavit ferret impune, quum habeam exploratos

CLVI

1 Niſi per tuas ſteterit. 2 Ut opinor, fide eis facta hæc ita ſe habere, militum copias impetrabo. 3 Recte legit Χαλδαίων, ut in vet. cod. non Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. Quæ quum veniſſet, conditionem ſuam miſere deplorabat, refer. &c.

omnes

omnes consiliorum ejus exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum utique apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus privatum, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire 1 socium, inducti sunt, a ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulavit copias militum: quas ut accepit, perfecit 3 ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumventos trucidavit. Eum Babylonii animadvertens consentanea verbis facta præstare, majorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interjectis diebus de quibus erat conventum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumventaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo ut & dux exercitus & murorum custos declaraCLVIII retur. Ubi vero è composito Darius copias undique muris admovit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in 4 pulvinar Jovis Beli confugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexeCLIX runt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros ejus circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent unde succrescerent soboles provideret. nam fœminas Babylonii (ut superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulaverant. Itaque Darius vicinis undique populis negocium dedit ut fœminas Babylone repræsentarent, pro injuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum convenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῶν βυλευμάτων. ταῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινάς τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵμασι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καί σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπλα τε πάντα ἔτοιμα ἔσαν τῷ ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτίκα τάχιστα παρέλαβε, ἐποίεε τάπερ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸν στρατὸν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ θεραπεύοντες εἶχον, πᾶν δὴ ἕτοιμοι ἔσαν ὑπηρετέειν. ὁ δέ, ἀπαλείπων ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ὁπλιτέων Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τοῦ Δαρείου στρατιώτεω τοὺς διχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἀπαλείπων τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς πεντακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασε, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦτοι σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Περσβολῶν δὲ Δαρείου καὶ τοὺς συγκειμένους ποιησάμενος πρὸς τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῇ περισβάλλυσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ἦτοι ἔφθησαν ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱρεόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἅπαντες, ἐς ὃ δὴ καὶ ἦτοι ἔμαθον περιεδεδρομηκότας. Βαβυλὼν μὲν νυν ὕστερον τοῦτο δεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοὐτέων οὐδέτερον) τοῦτο δέ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τεσσερακοντέτεας ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δ' ἔξωσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι ἡβέων ἐπιγίνηται, τάδε Δαρεῖος περιιδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τῷ σίτῳ προσορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ὑπετάσσων. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλάωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulavit: 3 Ea de quibus cum Dario convenerat. 4 Templum.

ὅτι τετίμηνται ὑπὸ γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ ἐόντος ἀγαθοτέρου ἀνδρὸς Περσέων οὐκ ἐπεβάλετο οὐδὲ Δαρείου κρίσει, ὅτι πρὸ ὕστερον γενομένων, ὅτι πρὸ πρότερον, ὅτι μὴ Κύρου μοῦνου. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἐξίωσε καὶ ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεσθαι γνώμῃσι τοιῇδε ἀποδέξασθαι, ὡς βέλτιστον ἂν Ζωπύρου μὴ ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνάς οἱ ἔσεσθαι πρὸς τῇ ἑωυτῶν προσχώρους. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. κατὰ γὰρ δὴ καὶ οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου τοῦτο τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιώτατα, καὶ τοιοῦ Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἑωυτοῦ ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τοῦτο γίνεται Μεγαβύζου, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀπέστη Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τοῦτο γίνεται Ζωπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας μετεμάνησε ἀπὸ Περσέων.

ex quibus qui ſunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præſtantia facta nemo Perſarum, Darii judicio, ſupergreſſus eſt, neque eorum qui prius neque eorum qui poſterius extiterunt, præter unum Cyrum: cui comparari nullus unquam Perſarum dignum ſe exiſtimavit. Feruntque Darius hoc dictum ſæpenumero uſurpaſſe, præoptaturum ſe Zopyrum nihil eſſe cladis paſſum, quam viginti ſibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus eſt, cum dando quotannis quæ apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viveret, in peculiarem portionem. Hujus Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto adverſus Athenienſes & ſocios: atque hujus Megybyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienſes transfugit a Perſis. CLX

HERO-

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
Liber quartus, qui inſcribitur
MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ,
Ἐπιγεγραμμένη
ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POST Babylonis expugnationem, Darius adverſus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Aſia & magno pecuniæ proventu, cupido inceſſit ei Scythas ulciſcendi: quippe qui priores injuriam intuliſſent, quum Mediam ingreſſi eſſent, & eos qui 1 occurrerant, prælio viciſſent. Etenim Scythæ (quemadmodum ſuperius à me dictum eſt) duodetriginta annos ſuperiori Aſiæ imperitaverunt. ſiquidem perſequentes gentem Cimmeriam, ingreſſi Aſiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipſorum adventum Aſiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuiſſent, 2 in patriam revertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum exercitum ſibi occurrentem. Uxores namque eorum, in diuturna virorum abſentia 3 ad ſervos acceſſerant viſu orbatos. Orbant autem Scythæ ſervos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria oſſa fiſtulis ſimillima ſumuntur, eaque genitalibus equarum impoſita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo ſe facere aiunt, quod venæ equarum ſufflatæ implentur & mammæ deſcendunt. Poſteaquam emulxere lac, in concava vaſa lignea diffundunt. His circumpoſiti cæci lac agitant. cujus quod ſummum eſt delibatur, pretioſiuſque habetur: vilius autem, quod ſubſidit. Hujus rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, viſu orbant. non enim agricolatores ſunt, ſed 4 paſtores. Ex his igitur ſervis & uxoribus Scytharum progenita eſt juventus: quæ ſuorum natalium conditione cognita, obviam perrexit iis qui revertebantur à Medis. Et primum

ΜΕΤΑ' ὃ τὴν Βαβυλῶνα αἵρεσιν ἐγλύφετο ἐπὶ Σκύθας αὐτῷ Δαρείῳ ἔλασις. ἀνθούσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σιωμένων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι "πρότεροι" ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιωμένους, ἐπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσήκοντα. Κιμμερίους γὰρ διωκόντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. ἔστι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἄρχειν τὰ Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ δι' ἐρημίης τοσαύτης κατιόντας ἐς τὸ σφετέρων, ἐξεδέξατο ἐκ ἐλάσσονα πόνον τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιωμένην σφι στρατιὴν ἐκ ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλὸν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, τῆς γάλακτος εἵνεκα, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐνδήσαντες ἐς τὰ θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ ὕδωρ κατίεσθαι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχάντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν ἄνω τοῦ βουτύρου ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑποστάμνιον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων δὲ εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, ὀκτυφλοῦσι. οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτράφη νεότης· οἱ ἐπεί τε ἔμαθον τὸ σφετέρων ἐξύσιον, ἀντιοῦντο τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

πρῶτον δὲ ἐμβαλόντες

1 *Intellige de iis qui in occurſum ad reſiſtendum illis venerant.* 2 In patriam poſt tam longum temporis intervallum revert. 3 Cum ſervis rem habuerant. 4 Nomades.

τὰ τοὺς

μὴ τὴν χώρην ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, καὶ τατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἔστι μεγίστη· μαχεσαμένων δὲ σφίσι τῶν Σκυθέων ἀντιπαρατιζομένων ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ ἀσυμμαχόντων ἐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἶς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα περ ὑμῦν, ἄνδρες Σκύθαι, δέλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλάσσονες κτείνομενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τοὺς λοιπῶν ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι δοκέει ἀσπίδας μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τῶν ἵππων τὴν μάστιγα, ἰέναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὄρεος ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ὑπελάμβανον ὁμοίους τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωσι μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχούσας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομενέουσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, 141 ἐποίουν. ὑπερέβαλλε γὰρ αὐτοὺς ἡ τῶν ἀνομένων, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἐφέροντο. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὴν σφετέρην. τῆσδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος πέμψας βυλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων ἐστὶ τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ ἡμῖν ὧδε ἄνδρα ἡμέας πρώτων ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα ἐστὶ Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς γονέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Διός τε καὶ Βορυσθένεος. τοῦ πατρὸς δυσγενέα. ἡμέας μὲν τοιούτου δή τινος ἡμέας τὸν Ταργίταον τοῦτον δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐην, καὶ Ἀρποξαΐην καὶ νεώτατον Κολάξαϊν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόμενα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἰέναι, βυλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντι κατακαῆναι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον καὶ τὸν αὖτις ταυτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπῶσαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῶσαι, καί μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς περὶ ταῦτα συνιόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξάϊος γενέσθαι τούτους τοὺς Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος, οἱ Κατίαροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοὺς βασιλέας οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἐστὶ ἔνομα Σκολότους, τὸ βασιλέος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: 1 deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſervis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: ubi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc ſe noſtros ſervos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ IV quum audiſſent, ita ſibi faciendum putaverunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis ejecti, ad terram hunc in modum reverſi. Hac de cauſa Darius ulciſcendi cupidus, comparavit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium V noviſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & ejus parentes (quod tamen mihi 2 non probatur) Jovem, Borythenisque fluvii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: ejuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & 3 noviſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cœlitus in Scythicam regionem, ex auro facta, aratrum, jugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omnium inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re majores fratres animadverſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidem progenitos eſſe Scythas, quorum VI genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prœlio opponebat. 2 Non fit veriſimile) 3 Natu minimum. Græci

VII Græci appellavere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, usque ad Darii adversus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum [1] in primis custoditur à regibus, placaturque majoribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum uno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque unum & quidem maximum, ubi aurum asservatur. [2] Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, ultra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has
VIII præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc perveniſſe terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, subſtrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eum vehemens pluvia & gelu) & dum dormit, interea equas ejus à curru pascentes,
IX divina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem colluſtrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa devenisse: ibique in antro quandam inveniſſe virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, [3] femorum tenus, fœminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius redditurum ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse.

Ἕλληνες ἐνόμασαν. Γεγενέναι μὲν νυν σφέας, ὅτε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι ἐξ ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου· ἐς τοῦ Δαρείου διάβασιν τοῦτο ὀλίγῳ σφέας, χιλίων ἐὸν πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς ταμάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὑπαίθρῳ κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων ἐὼν διενιαυτίζειν· δίδωσι δέ οἱ ἅμα τοσοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστήσασθαι Κολάξαϊν· καὶ τοῦτον μὲν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῷ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην λέγουσι ἄνεμον τοῦ ὑπαρχόντων τῆς χώρης, ἐκ οὗ τε ἔτι πρόσω ὁρᾶν, ὅτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τοῦ γῆ καὶ τοῦ ἠέρος ἔτι πλέον, καὶ ταῦτα ἔτι τὰ ἀποκληίοντα τοῦ ὄψιος. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρημίην, τὴν τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείρισι τοῖσι ἔξω τοῦ Ἡρακληίων στηλέων τοῦ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν δὲ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δὲ ἐγρέσθαι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. Πάντα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τελευτῆσαι ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχίδνην δισφυέα. τῆς τὸ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, ἔστε γυναικὸς τὸ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδοῦσα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτοῦ ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφεῖς πρὶν ἢ οἱ μιχθείη. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ.

142

---

1 Studiosissime. 2 Quæ vero sunt Boream versus, ultra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natura.

κείνῳ

κείνῳ τε δὴ ἐπιβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἵππων, βουλομένῳ ὡς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῇ Ἡρακλείῃ· τὸν, χρησάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τὸν δ', ἀποδιδόντα "σαν αὐτῷ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ τούτους "ἀπαιρήμεθα ὑπὸ τάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶ- "σαι δέ τι σὺ παρέχεις. ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς "παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν ἡβώοντας τρέ- "φῃς, ὅ, τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἰ μὲν "αὐτῇ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ "κράτος αὐτὴ) εἰ δὲ ἀποπέμπω σῷζά σε. τῷ μὲν δὴ ταῦτα ἐωτειρωτᾶν. ἡ δὲ λέγουσι "πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας "ἴδωμαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεῦσα ἐκ ἂν ἀ- "μαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὁρᾷς αὐτέων τόδε "τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τὴν ζω- "σὴν τὴνδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε "τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τῶν "τέων τὰ ἔργων τὰ ἐγὼ ἐντέλλομαι λίπῃ, ἐκ- "πεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, "αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τοὺς ἐντεταλμένα ποι- "ήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τὸ τόξον τὸ ἕτε- ρον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὴν ζωστῆρα προσδείξαντα, ὧδε δῆναι τὸ τόξον τε καὶ τὴν ζωστῆρα, ἐχόντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμ- βολῆς φιάλην χρυσέην· διδόντα δὲ ἀπαλ- λάσσεσθαι. τὸν δ', ἐπεί οἱ ἡβωμένους τοὺς παῖ- δας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι ἐνόμασαι πάν- τας, τὸν μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τὸν δ' ἐπι- γενόμενον, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τὸν νεωτάτων· τοῦτο δὲ, τῆς ὀπτασίης μεμνημένον αὐτῷ, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν ἐκ οἷός τε ἐγένοντο ἐξικέσθαι πρὸς τὰ προκείμενον ἆεθλον, οἰχόμενοι ἐκ τῆς χώρης, ἐκ- βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης. τὸν δὲ νεώ- τερον αὐτέων Σκύθην ὀπτελέσαντα, κα- ταμείναντα ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡμέας τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινο- μένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύ- θας. τὸ δὲ μοῦνον " μηχανᾶσθαι τῇ μητέρα Σκύθῃσι. Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόν- τον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ "ἄτερος λό- γος. ἔχων ὧδε· (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐ- τοὺς πρόσκειται) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκη- σάντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ παθεῖν ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχομένους διαβάντας πόλεμον Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτοπλέηλαι τοπαλαιὸν ἐοῦσι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ὁρμωμένων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατῷ ὁρμῶντο μεγάλῳ. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρι- σμένας, ἐνίσασι μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ "περὶ πολλοῦ δέοντα κινδυ-

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutiſſime cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad poſtremum illis redditis mulierem dixiſſe, Has ego tibi equas quæ huc venerant, ſervavi: tu earum ſervatarum pretium mihi perſolviſti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleverint, expone quid facere debeam: nunquid hîc 1 habere domicilium, (nam ipſa hujus regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ reſpondiſſe, Poſteaquam eos in virilem ætatem adoleviſſe videris, ſi ita facies non delinques: quem animadverteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu hujus regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipſa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque X ita loquutum Herculem tetendiſſe alterum arcum, (duos enim geſtabat) & balteum præmonſtraſſe, atque utrunque mulieri tradidiſſe, arcum & balteum, qui balteus in extrema commiſſura haberet auream phialam: & his donatis abiiſſe. Illam pueris natis nomina impoſuiſſe, uni, Agathyrſo: 2 ſequenti, Gelono: 3 noviſſimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleverunt, eandem mandatorum memorem illa peregiſſe: & duos quidem filiorum, Agathyrſum ac Gelonum, qui propoſito certamini non ſuffeciſſent, à matre ablegatos è regione exceſſiſſe: Scytham vero qui rem compleſſet, ibidem remanſiſſe: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hanc uſque ætatem phialas in balteis ferre: & id ſolum Scythæ matrem excogitaſſe. Hæc Græci qui habitant in XI Ponto referunt. ¶ Fertur & alius ſermo ita habens, cui ipſe præcipue aſſentior: Scythas 4 pecuarios, qui Aſiam incolunt, quum à Maſſagetis bello vexarentur, Araxe tranſmiſſo, in Cimmeriam abiiſſe. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuiſſe Cimmeriorum. Sed invadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno invaderentur exercitu, in ſententia diſcrepaſſe, hinc reges, inde plebem: utraque quidem valida, ſed regum meliore. nam populus ſentiebat abſtinendum bello, nec oportere adverſus multos *pugnando* adire

μεῖσθαι. καὶ δὴ καὶ ταύτης ἐπεκράτησε ἡ γνώμη τῶν βασιλέων. ἐδόκεε γὰρ τοῖσι βασιλεῦσι τοὺς μὲν ἄνδρας ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης, ἐκβαλόντας δὲ μάχεσθαι τοῖσι ἀνδράσι τῶν ἀρχὴν ἀπαιρήσονται. ἐπεὰν δὲ ἐκλίπωσι τὴν γῆν οἱ ἄνδρες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀρχὴν ἐκβαλέειν τοὺς ἐκβαλόντας. ἐπὶ ταύτην δὴ τὴν γνώμην ἐλθόντες οἱ βασιλέες τῶν Κιμμερίων, ἐξεστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς ἐκβαλέοντας. οἱ δὲ ἐκβαλόμενοι ἐς τὴν ἑωυτῶν ἐσέβαλλον ἀθρόοι. καὶ ἐν τῇσι ἐσβολῇσι μαχόμενοι ἐνικήθησαν οἱ βασιλέες τῶν Κιμμερίων, καὶ ἐδιώκοντο ὑπὸ τῶν ἐκβαλόντων ἐς τὴν ἐκείνων ἐκπεσόντες. οὕτω δὴ ἐκλιπόντων τὴν γῆν τῶν Κιμμερίων, ἐλθόντες Σκύθαι οἱ νομάδες ἔσχον κενὴν τὴν γῆν καὶ ἐκτήσαντο πᾶσαν. καὶ ἔστι ἔτι καὶ νῦν Κιμμέριον τεῖχος τὸ ἐπὶ τῷ Κιμμερίῳ πορθμῷ καλεόμενον, ἔστι δὲ καὶ Κιμμερίη ἤιόνος ἐστὶ ἡ ἄνω φέρουσα ἐς μεσόγαιαν, οἰκέουσί τε δὴ Κιμμέριοι τὴν καλεομένην τότε ὑπὸ σφέων Κιμμερίην. ἐστὶ δὲ καὶ Κιμμερίη πόλις ἐπὶ τῷ στόματι τῷ Κιμμερίῳ κειμένη. καὶ ἔστι ἡ Κρὴμνοι καλεομένη. καὶ Κιμμέριον πορθμὸν ἐόντα τὸν ἐπὶ τῇ Μαιήτιδι λίμνῃ ἐπὶ τὸν Εὔξεινον πόντον ἐκδιδόντα, ἐπὶ τοῦτον τὸν πορθμὸν ἐξελάσαντες οἱ Κιμμέριοι τοὺς Σκύθας ἔφευγον, καὶ ἐσέβαλον ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν οἰκεομένην, ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἐδίωκον τὴν Σκυθικὴν ἐκλιποῦσαν καὶ ἐσέβαλον ἐς τὴν χερσόνησον ἐν τῇ νῦν Σινωπὴ πόλις ἵδρυται Ἑλλὰς ἐοῦσα, ἐν τῇ καὶ Σκύθαι ἐσέβαλον οἱ νομάδες, καὶ ἐδίωκον τοὺς Κιμμερίους. ἐπιστάμενοι δὲ τὴν ὁδὸν ταύτην ἐκ τῶν ἀεὶ ἐπιόντων ἐπιστρατευομένων, ἐπὶ τὴν Μηδικὴν ἐσέβαλον. ἡ γὰρ ἐρημίη ἐστὶ ἡ ἐπὶ τὴν Μηδικὴν φέρουσα, ἐοῦσα ἐπίπεδος καὶ εὐδένδρεος. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλη ὁδὸς ἐπὶ τὸν Παρνασσὸν τὸν Καυκάσιον ὄρος ὑψηλὸν καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα. ἐνθαῦτα δὲ ἐλθόντες οἱ Κιμμέριοι καὶ ἐπιστάμενοι

periculum: at reges, pro regione cum invasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus censeret sine prœlio demigrandum, tradita invasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbendum, nec una cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala evidentia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, utrosque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertam supervenientes Scythas occupavisse. XII Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios [1] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, ubi nunc Synope Græca urbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem ad eos dexteram Caucasum habentes insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterranea conXIII verso. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memoravit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros unoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaque ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione conXIV sentit. Qui unde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ civitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemque, occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti.

νδύειν· τὼ ὃ τῷ βασιλήων, ἁμφὶ χεῦαι ϖερὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπήλυσι. ἔκων δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι ἔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, ἔτε τῷ δήμῳ τὲς βασιλέας. τὲς μὲ δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βεληδέας ἀμαχητί, τὼ χώρω ϖροϊδόντας τοῖσι ἐπήλυσι· τοῖσι ὃ βασιλεῦσι δοξαι ἐν τῇ ἑωυτῶ κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς ὃ δόξαι σφι ταῦτα, ἁμιλλᾶσθαι, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι ϖρὸς ἀλλήλους. καὶ τὲς μὲ ἀποθανόντας πάντας ὑϖ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων ϖροπύλαιον Τύρῃ· καί σφεων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας ὃ, ὕστερον τὼ ἐξοδον ἐκ τῆς χώρης ϖοιέεσθαι. Σκύθας ὃ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμω τὼ χώρω. Καὶ νῦν ἔστι μὲ ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ ϖορθμήια Κιμμέρια. ἔστι ὃ καὶ χώρη ἔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὼ Ἀσίω τὲς Σκύθας, καὶ τὼ Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισαι. φανεροὶ δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτὲς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γλῶ τὼ Μηδικλώ, ἁμαρτόντες τῆς ὁδῦ. οἱ μὲ γὰ Κιμμέριοι αἰεὶ τὼ ϖρὸς θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὼ Μηδικὼ γλῶ, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδῦ τραφθέντες. Οὗτος ὃ ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων " ἡμόμνος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἡμόμνος· Ἰσσηδόνων δ' ὑϖοικέειν Ἀριμασποὺς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑϖὲρ δὲ τουτέων, τὲς χρυσοφύλακας γρύπας· τουτέων δὲ, τὺς ὑϖερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὧν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι δηϊτίθεσθαι· καὶ ὑϖὸ μὲ Ἀριμασπῶν ἐξαναστέους ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· ὑϖὸ δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους ὃ οἰκέοντας ὅπῃ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, ὑϖὸ Σκυθέων πιεζομένους, σκλείεσθαι τὴ χώρω. οὕτω ὠδὲ ἔπος συμφέρεται ϖερὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅδε μὲ ἔλεγε Ἀριστέης ὁ ταῦτα " εἰπὰς, εἰρηται. τὸν δὲ ϖερὶ αὐτῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέα γὰ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν ὠδενὸς γενεῇ ὑϖοδεέστερον, ἐστελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν κναφέα κλῆσαι τὸ ἐργαστήριον, οἰχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι ϖροσήκουσι τῷ νεκρῷ.

" ἡμόμνος λέγόμενος

" ϖαύσας, εἰρηκα.

1 *Id est, In Asiam venisse quum fugerent Scythas.*

ἐσκεδασμένου ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα σύντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμμένως ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ περοίκους τοῦ νεκροῦ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ περόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, ἔτε τεθνεῶτα, ἔτε ζῶντα φανῆναι Ἀριστέην· μετὰ δὲ ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν κατ' Ἕλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δεύτερον Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσερακοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι γὰρ φασι αὐτὸν Ἀριστέα φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γὰρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτός οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, κόρακι εἰκασθῆναι· καὶ τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πεμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συμβῆναι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅσα τελέα. καὶ νῦν ἔστασι ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. τοῦτον δὲ αὐτὸν διάφορα ἐξαῖσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὡς ὅ, τι τὸ κατύπερθε ἔσχι. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοὔπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος περιωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας ἐξ τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ ἤδη σχεδὸν θαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης)

Dissipatoque jam per urbem rumore Aristeum esse vita functum, 1 superveniſſe sermoni de hac re disputantium; quendam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo asseveraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec vivum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus feciſſe qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus evanuisse. Hoc istæ civitates commemorant: 2 quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum evanuit Aristeus, quemadmodum conjiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inveni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, jussisse aram Apollini extrui, & juxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos 3 solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse corvum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum evanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisciatum quodnam illud hominis esset 4 proloquium, sibique jussisse Pythiam ut dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes 5 perfeciſſe. Et nunc statua extat cognomine Aristei, juxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus utrinque lauris. Hæc de Aristeo hactenus. ¶ Regione autem de qua nos dicere instituëramus, quænam sunt ulteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cujus paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se ultra Issedones processisse: sed ulteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad 6 longissime rem investigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium)

144

Cyzicenum quendam, ex Artace urbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyrizum, & cum eo colloquutum esse. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo venisset, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vil*, effecta reddidisse. 6 Pœnitissime primi

primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt*, *è Grecis factii Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum utrique cum 1 in cæteris ſervant ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, 2 qui non ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neutri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hæ quidem nationes juxta flumen Hypanin colunt, ac occidentalem partem Boryſthenis. Verum tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui 3 ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi vero ſe Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ 4 colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: 5 eum vero qui ad ventum aquilonem, undecim dierum navigatione, Boryſthenem verſus. tractus autem qui ulterior eſt, in multum ſane ſpatii deſertus eſt. Ultra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſerta jam proculdubio omnia, nec ulla gens, quantum nos ſcimus. At horum Scytharum qui agricolæ ſunt plagam quæ ad auroram vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythæ nomades, *id eſt*, *pecuarii*, incolunt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram verſus, ad Gerrhum uſque flumen. Trans Gerrhum autem ſunt 6 ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſervos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad foſſam 7 quam dixerunt iſti qui à cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt*, *præruptæ*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta

XVIII

XIX

XX

ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. ἔστι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταυτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ μέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσει σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νεύρων δὲ τὸ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν Ὑπάνιν ποταμὸν ἔστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τοῦ Βορυσθένεος. Ἀπὸ δὲ Ἀγαθύρσων τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. ἔστι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τλὼ ἠῶ, ὅσον τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν ἔνομα κέεται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι ἐπὶπολλόν. μετὰ δὲ τλὼ ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ ἐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τλὼ ἠῶ τοῦ γεωργῶν τούτων Σκυθέων, Ἀγαθύρσῳ τὸν Παντικάπῃ ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀρόωντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τλὼ ἠῶ, ἡμερέων τεσσερέων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρῃ κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλεόμενα βασιληΐδα ἐστὶ, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρείην, ἐς τλὼ Ταυρικλώ· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τάφρον, τλὼ δὴ οἱ ὀκ τῆς τυφλῶν χωμένοι ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῆς κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω ἄνεμον τῶν βασιληΐων Σκυθέων οἰκέουσι Μελαγχλαίνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος γῆ οὐδεμίη,

1 In cæteris quidem ritu Scytharum ſervant, ſed frumentum ſerunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium. 2 Qui frumentum non ad veſcendum ſerunt, ſed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluvium incol. 4 Colunt, orientem quidem verſus, trium dierum iter. 5 Boream autem verſus, dierum undecim, ſecundo flumine Boryſthene. 6 *Vel*, Ea quæ vocantur regiæ, *ſub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit ſupra mentio.*

ἔστι ἀνδρώπων, κατύσον ἡμεῖς ἴσμεν. Τάναϊν δὲ πολαμὸν διαβάντι, ἐνέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲ πρώτη τῷ Λαξίων, Σαυροματέων ἔστι, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἔρεσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπὲρ τούτων οἰκέουσι ὑπὲρ τετοισι δευτέρῳ λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔρημος ἐστὶ πρώτη μὲ ἐρημίη, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν. Μετὰ δὲ τὴν ἐρημίην ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτεω ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες τοιῷδε· λοχᾷ ἕκαστος δένδρεον ἀναβάς. τὰ δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἔστι γαστέρα κοίλος, ταπεινὸς εἶναι, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, πιέζουσι, βαίνουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, διώκει καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὸ δὲ τούτων, τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῆς βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ ὕστερον ἀποικήσαντες ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲ δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιὰς τιγῆ καὶ βαθύγεως· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, λιθώδης τε ἔστι καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπωρέην ὀρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποιητικὸν μὲ ἔνεμα τῷ δενδρέῳ τούτῳ τὸ ζώουσι, μέγαθος δὲ κατὰ σῦκον μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὰν γήσηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. ὄνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλάθας συντιθέασι, καὶ τούτοισι σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι ἐ πολλὰ ἔστι· ἐ γὰρ τοι αὐλαίαι αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικήται, τὴν μὲ χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον ἀποκαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρηίον ὅπλον κέκτηνται. καὶ τοῦτο μὲ, τοῖσι ἀποικέουσι ὅτι εἰσὶ οἱ τοὺς ἀποφονέας ἀποδιδρήσκοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos ſcimus. ¶ Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, 1 ſed prima Laxiotum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui ſpectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tam agreſtibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & 2 propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomen inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus quæ per omnem regionem frequentes ſunt, inſidiantur. ſingulis autem adeſt canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Ubi quis igitur ab arbore feram viderit, ſagittaque percuſſerit, conſcenſo equo illam perſequitur, comitante cane. Super hos auroram verſus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum pervenerunt. Ad hos uſque Scythas omnis regio Scythica eſt campeſtris, & ſpiſſi ſoli: reliqua dehinc lapidoſa atque ſalebroſa. Cujus regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolunt ſub excelſorum montium radicibus homines qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calvi, mares pariter & fœminæ, ſimis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam geſtantes veſtem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen eſt Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ inſtar nucleum habens. Id ubi maturaverit, veſtibus 3 imprimunt, & quod ab eo craſſum & nigrum defluit, nomine aſchy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipſius quoque craſſitudinis fæce maſſas ad eſum componunt. Neque enim multum eſt iis pecorum, utpote non ſtudioſis rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubat: per hyemem quidem, ubi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æſtatem vero, ſine hoc pileo. His nemo mortalium injuriam infert. ſacri enim dicuntur eſſe: nihilque Martiorum armorum poſſident. Iidem & finitimorum controverſias dirimunt, & quiſquis ad eos confugit,

XXI

XXII

XXIII

1 Sed prima quidem portio eſt Sauromat. *vel, fors.* 2 *Idiov. quod ſupra vertit* ſeparata. 3 Excolant.

is à ne-

is à nemine læditur. Nomen eis eſt Argippæi. Ad hos uſque calvos ingens
XXIV quoquoverſus proſpectus eſt regionis & gentium, quæ in conſpectu ſunt ex Boryſthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per ſeptem interpretes totidemque linguas
XXV perveniunt. Horum tenus notitia rerum habetur: at quod ſupra illos calvos eſt, nemo pro comperto referre poteſt. nam montes editi atque prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calvi referunt, (quæ apud me fidem non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos ubi tranſieris, eſſe alios qui ſenos menſes dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram calvis eſt, ab Iſſedonibus habitari ſine ambiguitate compertum eſt. Ille vero ſuperior qui vergit ad aquilonem, 1 tam Iſſedonibus quam calvis ignotus eſt, niſi quatenus iſti ipſi dicunt. ¶ Iſſedones porro
XXVI talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui decefſit, omnes ejus propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactaverunt concideruntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in convivium accipiuntur, commixtiſque omnibus carnibus convivium exhibent. Caput autem defuncti 2 denudatum purgaturnque inaurant, eoque pro ſimulacro utuntur, agentes illi quotannis majores hoſtias ceremoniaſque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & iſti juſti eſſe, & ipſorum uxores peræque fortes ac viri. Hi & ipſi cog-
XXVII noſcuntur. Quod ſupra hos eſt, ibi aiunt Iſſedones eſſe homines unoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaſpos. nam arima Scythæ unum vocant, ſpu vero oculum.
XXVIII Omnis autem quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna lætitia ut octo menſibus tolerari non poſſit: tale illic gelu eſt. 3 ſicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem ſi illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphyrus: ſuper quam glaciem omnes qui intra foſſam incolunt Scythæ exercitus ducunt, & plauſtra agunt trans mare uſque ad Indos. Ita vis Hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tamen menſibus reliquis frigora illic ſunt. Ubi etiam quam in cæteris regionibus conditionem habet hyems.

οὗτος δ' ἀδικέεται· οὔνομα δέ σφι ἐστὶ *Ἀργιππαῖοι. Μέχρι μέν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ περιφάνεια τῆς χώρης ἐστί, καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τοὺς ἑρμηνέων πολλῶν δεῖ πάντων· καὶ Ἑλλήνων τὰ ἐκ Βορυσθενεός τε ἐμπορίου καὶ τὰ ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέχρι μὲν δὴ τουτέων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν καταύτερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀπορτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ ὅτι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι, οἳ τὰ ἑξάμηνον κοιμέωνται· τοῦτο δὲ οὐκ εὐδέκημαι τὰ ἀρχίω· ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρην τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ταῦτα· Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον· τὸ μέντοι καταύτερθε πρὸς βορέην ἄνεμον, καὶ γινώσκεται, ἔτι τῶν Φαλακρῶν, ἔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λέγονται. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες, τοῖσι δὲ λέγονται χρᾶσθαι· ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἐπεῖτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, καταλάμνουσι καὶ τὸν δεκόμενον τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτιθέντα. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἔρδουσι πατρί. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ὅτι λέγονται χρᾶσθαι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ ὅτι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ καταύτερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. ταῦτα δὲ τουτέων Σκύθαι ταῦτα λαβόντες λέγουσι· ταῦτα δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπὰ δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη ὥστε δὴ τοι δοκέειν· ἔνθα τὲς μὲν ὀκτὼ τοὺς μῆνας ἀφόρητος οἷός τε χέεται χρυμός, καὶ τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν κου ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ὑπὲρ κρυστάλλου οἱ ἐπὶ τοὺς τάφρους Σκύθαι καταστιβάδας ποιεύμενοι στρατεύονται. καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τὲς Ἰνδούς. ὥστε μὲν δὴ τὲς ὀκτὼ μῆνας διαπλέει χειμὼν ἐών· τὲς δὲ δύο λοιπὸς τέσσερας ψυχέα αὐτόθι ἔστι. κεχώρισται δὲ ὁ χειμὼν τὲς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶν. 146

1 Neque ab illis calvis neque ab Iſſedonibus *habitari* comperitur, 2 Pilis nudatum 3 Quibus ſi aquam eff. lutum non facies; facies au. * Ἀργιμπαῖοι. Salmaſius Exercit. Plinian. p. 209.

ἐν τῷ τλὼ μὲ ὠρείλω ἐκ ὕει λόγυ ἄξιον ὠδὲν, τὸ ϑ ϑέρ⊙., ὕον ἐκ ἀνίει. βρονταί τε ἤμ⊙ τῇ ἄλλῃ γίνονται, τινιχᾶτα μὲ ὐ γίνονται, ϑέρεος ϑ ἀμφιλαφέες· λὼ ϑ χειμ῟ρ⊙. βροντὴ γίνηται, ὡς τέρας νενόμιται ϑαϋμάζεσϑ· ὡς ϑ ἢ λὼ σεισμὸς γίνηται λὼ τε ϑέρεος λὼ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας ϑαϋμάζεται. ἵπποι ϑ ἀνέχονται φέρυσι τὸν χειμῶνα τᾶτον, ἡμίονοι ϑ ὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τλὼ ἀρχλύ. τῇ ϑ ἄλλῃ ἵππυι μὲ ἐν κρυμῷ ἐσεᾶτες ἀπισφακελίζυσι, ὄνοι ϑ ἢ ἡμίονοι ἀνέχνται. Δοκέει δέ μοι ἢ τὸ γλύσ τῆ βοῶν τοιαϑόλυ ἀφ' ταῦτα ὐ φύειν κέρεα αὐτόϑι. μαρτυρέει δέ μυ τῇ γνώμῃ ἢ Ὁμήρ ἔπ⊙. ἐν Ὀδισσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύλω, ὅϑι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ πλέϑυσι·

ὀρϑῶς εἰρημύον, ἐν τοῖσι ϑερμοῖσι ταχὺ φύεσϑαι κέρεα· ἐν ϑ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ ὐ φύειν κέρεα τὰ κλίνεα ἀρχήν, ἢ φύσις, φύειν μόγις. Ἐνθαῦτα μὴ νυν ἀφ' τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· ϑαϋμάζω ϑ (προαδήκας γὰ δή μοι ὁ λόγ⊙. ἐξ ἀρχῆς ἐδίζετο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ ὐ δυνέαται γίνεσϑαι ἡμίονοι, ἔτε ψυχρᾶ τᾶ χώρυ ἐόντος, ἔτε ἄλλυ φανερᾶ αἰτίυ ὐδενός. φασὶ ϑ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ καταίρης τὰ ὐ γίνεσϑαι σφι ἡμίονυς· ἀλλ' ἐπεὰν πρόσῃ ἡ ὥρη κυίσκεσϑαι τὰς ἵππυς, ἐξελαύνυσι ἐς τὺς πλησιοχώρυς αὐτάς· καὶ ἔνεισί σφι ἐν τῇ πρὸ πόλιος ὀπηδοῖσι τὺς ὄνυς, ἐς ὃ ἂν χῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα ϑ ὀπίσω ἀπελαύνυσι. Περὶ ϑ πρὸ περῶν, πρὸ Σκύϑαι λέγυσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν πέρα, καὶ πυκνῶν εἵνεκα ἐκ οἷοί τε εἶναι ἔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τᾶ ἠπείρυ, ἔτε διεξιέναι, τλώδε ἔχω περὶ αὐτέων τλὼ γνώμλω· τὰ κατύπερϑε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι ϑ τῷ ϑέρεος· ἢ δ χειμ῟ρ⊙., ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὧν ὅστις ἀγχόϑεν χιόνα ὁρᾷ πίπλυσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰ ἡ χιὼν πτερύσι. καὶ ϑ τὸν χειμῶνα τᾶτον ἐόντα τοιᾶτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορλῶ ὄζι τᾶ ἠπείρυ ταύτης. τὰ ὧν πέρα, εἰκάζονται τλὼ χιόνα, τὺς Σκύϑας τε καὶ τὺς περιοίκυς δοκέω λέγειν. ταῦτα μὴ νυν τὰ λέγεται, μακρότατα εἰρηται. Ὑπερβορέων ϑ πέρι ἀνδρώπων ἔτε τι Σκύϑαι λέγυσι ὠδὲν, ἔτε τινες ἄλλοι πρὸ ταύτη οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, ὐδ' ὅτοι λέγυσι ὠδέν. ἔλεγον γὰ ἂν καὶ Σκύϑαι,

nam quum tempus pluendi eſt, nihil ibi quod ſit ullius momenti, pluit: æſtate pluere non ceſſat. 1 Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua pro oſtento habetur. terræmotus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli aſinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi ſtantes in gelido equi tabeſiant, aſini vero ac muli durent. Et hæc XXIX
mihi videtur eſſe cauſa cur omnino cornua bovino generi non ſuccreſcant: aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſea, quod ita habet,

Et Libyen, ubi ſunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum eſt, in locis calidis mature cornua, exiſtere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecoribus cornua aut ſi oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter XXX
frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus ſit frigidus, neque ulla alia cauſa appareat. Aiunt Eleenſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe: quumque tempus adventat conceptus equarum, ſe in loca finitima illas educere: ibi poſtquam admiſerint aſinos, 2 dumque conceperint, tunc rurſus eas reducere. De XXXI
pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum eſſe aerem, & idcirco non poſſe proſpici longius continentem, nec ulterius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: 3 Quod ultra eam regionem aſſidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem nivem copioſam liquet quod dico) nix pennis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt ejus continentis loca quæ ad aquilonem ſpectant. Eoque opinor, pennas nivem eſſe interpretantes Scythas ac circumjectas gentes, ita loqui. Verum 4 ea quæ reperiuntur, longiſſime dicta ſunt. ¶ De Hyperboreis XXXII
autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii ulli illic incolentium memorant, præter Iſſedones: ne ipſi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc,

1 Tonitrua quo tempore ſunt alibi, ibi non ſunt, at æſtate frequentia exiſtunt. Quòd ſi hyeme &c. 2 Et gravidæ fuerint, tunc rurſ. 3 Quæ ſunt ultra hanc regionem loca, ſemper nivoſa ſunt, minus tamen (ut rationi conſentaneum eſt) æſt. quàm hyeme. Jam vero quiſquis cadentem copioſam nivem intuitus eſt comminus, intelligit quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latiſſimè expoſita ſunt.

quem-

quemadmodum de unciculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera
XXXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad 1 occasum usque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, pervasisseque in Euboeam, & oppidatim usque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt perveniisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita mississe qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, juberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt devenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animadverti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse vidi eas facientes. Cæterum his virgi-
XXXIV nibus Hyperboreis vita functis in Delo parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis utrique crinibus: quas 2 puellæ quidem fuso involutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu muturando instituerant, Argin vero & Opin una cum ipsis deis adveniisse,

ὡς ϗ ϖϱὸϛ τῆϛ μυιοφθάλμου λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἔϛι ϖϱὸϛ Ὑπεϱβοϱέων εἰϱημένα, ἔϛι δ' ϗ Ὁμήϱῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηϱος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δ' ἔτι πλείω ϖϱὸϛ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμβοι ἱεϱὰ ϗ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυϱῶν, ἐξ Ὑπεϱβοϱέων φεϱόμενα, ἀπικνέεϖθαι ἐϛ Σκύθαϛ. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεχομένους αἰεὶ τοὺϛ πλησιοχώϱους ἐκφέϱειν, κομίζειν αὐτὰ τὸ ϖεϱὶ ἑσπέϱην ἑκάϛοτε ἔθνοϛ τὸν Ἀδϱίην. ἐνθεῦτεν δὴ ϖϱὸϛ μεσαμβϱίην ϖϱοπεμπόμενα ϖϱώτουϛ Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεαϛ· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, ϗ διαπεϱάϖαϛ ἐϛ Εὔβοιαν. πόλιν δ' ἐϛ πόλιν πέμπειν, μέχϱι Καϱύϛου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτηϛ, ὑπολιπεῖν Ἄνδϱον. Καϱυϛίουϛ γὰϱ δὴ τοὺϛ κομίζονταϛ ἐϛ Τῆνον· Τηνίουϛ δέ, ἐϛ Δῆλον. ἀπικνέεϖθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱεϱὰ ἔϛω λέγουσι ἐϛ Δῆλον· ϖϱῶτον δὲ τοὺϛ Ὑπεϱβοϱέαϛ πέμψαι φεϱούϛαϛ τὰ ἱεϱὰ δύο κόϱαϛ, τὰϛ ἐνομίζουϛι Δήλιοι δὴ Ὑπεϱοχήν τε ϗ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτοῖϛι ἀσφαλείηϛ εἵνεκεν πέμψαι τοὺϛ ὑπεϱβοϱέαϛ τῶν ἀϛῶν ἄνδϱαϛ πέντε πομπούϛ, τοὺϛ νῦν Πεϱιφεϱέαϛ καλέουϛι, τιμὰϛ μεγάλαϛ ἐν Δήλῳ ἐχούϛαϛ. ἐπεὶ δὲ τοῖϛι Ὑπεϱβοϱέοιϛι τοὺϛ ἀποπεμφθένταϛ ὀπίσω οὐκ ἀπινοϛέειν, δεινὰ ϖοιεύμενοι, εἰ ϖφέαϛ αἰεὶ καταλαμβάνοιεν, ἀποϛέλλουϛι μὴ ἀποδέκεαϛ, ὅτε δὴ φέϱονταϛ ἐϛ τοὺϛ ὅϱουϛ τὰ ἱεϱὰ οἱ δεδευμένα ἐν πυϱῶν καλάμῃ, τοὺϛ πλησιοχώϱουϛ βοηθέειν, κελεύονταϛ ϖεϱοπέμπειν ϖφέαϛ ἀπ' ἑωυτῶν ἐϛ ἄλλο ἔθνοϛ. ϗ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ϖεϱοπεμπόμενα, ἀπικνέεϖθαι λέγουϛι ἐϛ Δῆλον. Οἶδα δὲ αὐτοὺϛ τούτοιϛι τοῖϛι ἱεϱοῖϛι τόδε ϖοιεύμενον ϖεϱοφεϱὲϛ τοὺϛ Θρήϊσαϛ ϗ τὰϛ Γαληϊδαϛ γυναῖκαϛ, ἐπεὰν θύωϖι τῇ Ἀϱτέμιδι τῇ βαϛιληίῃ, ἐκ ἄνδυ πυϱῶν καλάμηϛ θύϖαϛ τὰ ἱεϱά. ϗ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύταϛ ϖοιεύϖαϛ. Τῆϛι δὲ ϖαϱθένοιϛι ταύτῃϛι τῇϛι ἐξ Ὑπεϱβοϱέων τελευτηϖαίϖηϛι ἐν Δήλῳ, κέϱονται ϗ αἱ κόϱαι ϗ οἱ ϖαῖδεϛ οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, ϖεϱὶ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, ϗ ϖεϱὶ ἄτϱακτον εἰλίξαϖαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖϖι. τὸ δὲ σῆμά ἐϛι ἔϖω ἐϛ τὸ Ἀϱτεμίϖιον, ἐϖιόντι ἀϱιϛεϱῆϛ χειϱόϛ. ὑπεφύκε δὲ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ ϖαῖδεϛ τῶν Δηλίων, ϖεϱὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντεϛ τῆϛι τειχῶν, τιθεῖϖι ϗ ὕτι ὑπὲ τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν ϖιμὴν ἔχουϛι ϖεϱὸϛ τῆϛι Δήλου οἰκητόϱων. Φαϛὶ δὲ οἱ αὐτοὶ ϗ τὴν τὴν Ἄϱγιν τε ϗ τὴν Ὦϖιν ἐούϛαϛ παϱθένουϛ ἐξ Ὑπεϱβοϱέων, ϗ τοὺϛ αὐτοὺϛ τούτουϛ ἀνθϱώπουϛ ϖϱοθυμίαϛ, ἀπικέϖθαι ἐϛ Δῆλον, ἔτι ϖϱότεϱον Ὑπεϱόχηϛ τε ϗ Λαοδίκηϛ. ταύταϛ μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόϱον ἀπικέϖθαι. τὴν δὲ Ἄϱγιν τε ϗ τὴν Ὦϖιν ἅμα αὐτοῖϛι τοῖϛι θεοῖϛι ἀϖοικέϖθαι λέγουϛι·

ἐνδεδεμένα

αὐτοὶ

Ἄϱγιν καὶ Ἐκαέϱγην

Ἄϱγιν

1 Occasum versus longissime Adriam usque. 2 Puellæ quidem ante nuptias. fuso involut.

καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδῆσθαι παρὰ σφέων. ἀγείρειν γὰρ σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ ἐνόμαλα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλλὶν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. ᾠδὰς δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὑνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. ἔστι δὲ ὁ Ὀλλὶν καὶ τὸς ἄλλους τὸς παλαιὸς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τὸς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τοῖσι μηρίοισι καταγιζομένοισι ὅπῃ τῷ βωμῷ, τοῦτο σωρὸν ταύτῃ ἔπεστι τῆς Ὠπίδος τε καὶ Ἄργης. ἀναισιμοῦσθαι ὑπεκκαλομμένου. ἡ δὲ δήκη αὐτέων ἔστι ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς νῶτα τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηΐων ἱστιητορίου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἰστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γεγράφιας πολλὰς ἤδη, καὶ ἐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ, τήν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτρέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τίς ἐστι ἐς γραφήν ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τουτέων δ' ὑπερνοιεῦσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δ', Σάπειρες· Σαπείρων δ', Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἀπὸ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὴ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκταὶ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς καταπίνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, διατέταται ἐς θάλασσαν διά τε τοῦ πόντου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότου, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδηνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέουσι δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μέν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, διατέτασται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεχομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη ἡ λήγου-

Ἄργιν

Ἄργης

Σάπειρες. Σαπείρων

hosque illis alios honores donasse. Ad eas enim 1 congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) 2 dum cinis qui supra sepulchrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulchrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per universam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video jam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem brevi patefaciam, 3 & quanta sint singula ad describendum. ¶ UBI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesperam versus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponam. Hinc aquilonem versus, ora una à Phasi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, usque ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adjacet, protenditur secundum mare ad promontorium usque Triopium. Incolunt autem in ora hac hominum nationes triginta. talis est una ora. Altera vero, à Persis incipiens porrigitur ad rubrum mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia: definitque in sinu Arabico. etsi non desine-

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

---

1 *Videtur potius ἀγείρειν ita sumi ut quum de matre deorum dicitur, unde μητραγύρται. Sic & statim post.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergendo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep. 3 Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

ret, nisi

ret, niſi ob id quod Darius è Nilo rivos in illum ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicem tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tendit ſecundum hoc mare per Syriam Palæſtinam & Ægyptum, in qua terminatur: intra quam tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt quæ à Perſis occaſum verſus in Aſia con-
XL tinentur. Quæ ſupra Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram verſus & ſolem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui contra ſolem orientem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc jam auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dice-
XLI re quiſpiam poteſt. Et Aſia quidem talis & tanta eſt. ¶ Libya autem in altera ora eſt. ab Ægypto enim jam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum jam anguſta eſt, nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo eſt centum millium ulnarum, quæ efficiunt mille ſtadia. Ab his deinceps anguſtiis ſpatioſa ſane ora excipit quæ Libya dici-
XLII tur. Itaque admiror eos qui diſtermina-runt atque diſtinxerunt Libyam, Aſiam, Europam: inter quas non parum eſt differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras aſſequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nam Libya ſeipſam monſtrat circumfluam mari eſſe, excepto duntaxat ubi Aſiæ contermina eſt, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos novimus primo in hoc demonſtrando. Is poſtquam deſtitit à deprimenda foſſa à Nilo ad Arabicum ſinum, miſit navibus quoſdam Phœnices, præcipiens ut tranſvecti columnas Herculeas penetrarent ad ſeptentrionale uſque mare, atque ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari ſolventes, abierunt in mare auſtrale: qui quum autumnus adveniſſet, applicitis ad terram navibus ſementem faciebant 1: ut aſſidue Libyes legerent, ac meſſem expectarent. deinde meſſo frumento navigabant. Ita biennio conſumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, ſed forte apud aliquem alium: prætereuntes Africam, ſe habuiſſe ſolem ad dextram. Atque hunc in modum Libya pri-
XLIII mum eſt cognita. Secundo loco fuere Carthaginenſes, qui dixerunt quendam Sataſpem, Teaſpis filium, virum Ἡρακληίας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲ ὑπισχνεόμενοι, ἄλλω δὲ δὴ τέῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὸν Λιβύλιν, τὸν ἥλιον ἔχον ἐς τὰ δεξιά. ὕτω μὲ αὔτη ἐγνώσθη τοπρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ

σα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τ κόλπον τ Ἀραβίον, ἐς τ Δαρεῖος ὀκ τ Νείλε διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυ Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρ Θ. πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει δι' τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐπ' τε Συρίῃ τὴν ἐπὶ τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ εὐρέα ἐστὶ τρία μέρεα. ταῦτα μὲν ἀπὸ 148
Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τ Ἀσίης ἔχοντά ἐστι, Τὰ μὲν κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τα πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δ' ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι μὲν τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης," ἔρημον ἤδη 149 ἔρημος
τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐδ' ἔχει ὑδεὶς φράσαι οὔτ δή τι ἔστι. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωϋμάζω ὧν τοὺς διορισάντων καὶ διελόντων Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. ἐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρος δ' οὐ πάρι, δοκέει συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην ἁρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοινίκας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακληίων στηλέων ἐκπλέειν ἕως ἐς τ Βορηίην θάλασσαν, καὶ ὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τ Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ "φθινόπωρον γίνοιτο 150
ἐγίνοντο φθινόπωρον, προσχόντες ἂν ἀπείρεσιον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες ἤροιατο, καὶ μηδέσκον τὸν ἀμητόν· θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες τὰς Ἡρακλείας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πίσα, ἄλλῳ δὲ δή τέῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὸν Λιβύλιν, τὸν ἥλιον ἔχον ἐς τὰ δεξιά. ὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τοπρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem navigantes perveniſſent: meſſemque expectabant. Quum autem meſſuiſſent, oram ſolverunt. Ita bienn.

Ἀχαι-

Ἀχαιμενίδης ὁ περιέπλωσε Λιβύην, ἐὼν αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπιτέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἆεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντα αὐτὸν ἅμα ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖν ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρῃήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ὑπὲρ ἐκεῖνον. Λιβύην γάρ οἱ ἀναστρέψαντα ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρ' ταύτης, ἔπλεε πρῶτα Ἡρακλήας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τῷ ἔνομα Σολόεις Σολόεις ἐστί, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τοῦ πλόου αἰεὶ ἐδέετο, ἀπέστρεψε ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ περισσότατα ἀνθρώπους μικροὺς περιπλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἀμφιεσμένους· οἵ, ὅκως σφέας κατὰ σοίατο τὴν νῆα, φεύγεσκον πρὸς τὸ ὄρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἐδέετο ἀδικέειν ἐόντες, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦτο δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· τὸ πλοῖον ὑπερέσχε ἐπὶ δυνατὸν ἔτι εἰ προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσε. Ξέρξης δέ οἱ ὡς συνινώσκων λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, ἀνεσκολόπισε, τοῦτο ἀρχαίην δίκην ἐπιμάσσων. 149 τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος ἐὼν ἐπίτροπος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο πάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αἰπὺς κατέσχε· τοῦ ἐπισάμιος τὸ οὔνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξεδρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν πόταμον εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὰ ἀληθέα ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ πόταμον πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς ἐπεμψε Φοίνικας περιπλώσαντας Λιβύην ἐλθεῖν ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας καὶ ἐκπερασθέντας οἴκαδε ἐς τὴν Αἴγυπτον. οὗτοι μετὰ ταῦτα ἔπλωσαν ἐς τὴν Λιβύην, καὶ διαπλώσαντες τὸ πολλὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου, καρπησάμενοι σπείραντες τὴν γῆν ἐν ἑκάστῃ τῇ χώρῃ ἐν τῇ ἂν κατὰ τὸν πλόον γένωνται, ἐπιμένουσι τὸν θερισμὸν· θερίσαντες δὲ τὸν σῖτον, πλέουσι· καὶ δὴ καὶ δύο ἐτέων διεξελθόντων τρίτον ἔτος περιπλώσαντες ἐκαμψαν τὰς Ἡρακλέας στήλας καὶ ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἃ μὲν ἐγὼ οὐ πιστεύω, ἄλλος δὲ ἴσως τις, ὡς περὶ Λιβύης περιπλώσαντας, ὅτι ἐν τῷ μεσαμβρινῷ μέρεϊ τῆς Λιβύης ἐγένετο ἥλιος ἐν τῷ βορέῃ ἐὼν τοῦ πλόου τοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο· ἐγὼ δὲ ἐρέω καὶ ἃ οὐ πιστεύω ἔτι καὶ ἄλλος ἐρέει. ἔστι δὲ ἡ Λιβύη τὸ μὲν πλέον θηριώδης, ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀσίῃ κειμένη. ἐν δὲ τῇ ἐπὶ τὸν νότον καὶ τὴν ἠῶ τετραμμένῃ ἀκτῇ ἐπιφαίνεται ἐοῦσα ἐπὶ πολλὸν θαλάσσης· ἐν δὲ τῇ ἐπὶ τὸν βορέην ἄνεμον οὐκ ἐπιφαίνεται ἐοῦσα θάλασσα. ἐπὶ μακρὸν δὲ τοῦ χρόνου

eos Phœnices quos antea dixi, miſerat ad Libyam circumnavigandam. Poſt horum circumnavigationem Darius Indos ſubegit, & eo mari potitus eſt. Ita Aſiam (præter eam quæ orientem ſolem ſpectat) compertum eſt parem Libyæ eſſe. XLV At Europa à nemine inveſtigata eſt, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an 1 mari claudatur. Longitudine tamen cognoſcitur ad utranque accedere. Neque poſſum conjectura colligere unde, quum una ſit terra, trifaria ſint ei nomina indita è mulierum cognominibus: ejuſque fines ponantur Nilus fluvius Ægyptiacus & Phaſis Colchus. Alii aiunt eſſe fines Tanain & 2 Mæotidem, fretumque Cimmerium: ſed negant ſe audiſſe nomina eorum qui hæc diſtinxerunt, & unde nomina impoſuerint. Jam enim Libya quidem à pleriſque Græcorum fertur ſortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Aſia vero, ab uxore Promethei. quanquam Lydi hoc ſibi nomen vendicant, aſſerentes ab Aſio filio Cotys, filii Manei, Aſiam appellatam, non ab uxore Promethei. unde & Sardibus 3 familiam quandam eſſe vocatam Aſiadem. Europa autem neque an ſit mari circumflua, neque unde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum eſt: niſi dicamus ab Europa 4 Tyria nomen accepiſſe regionem: 5 nec ante, ſicut cæteras, nomen habuiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſſe conſtat, neque in hanc commeaſſe terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, ſed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta ſint. 6 nam quæ XLVI ſentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTUS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitiſſimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ ſunt intra Pontum, aut aliquid ad ſapientiam pertinens proferre poſſumus, aut aliquem virum pro erudito habitum novimus, præter Scythicam gentem & Anacharſin. In gente autem Scythica 7 ex omnibus humanis negotiis unum maximum, quantum nos ſcimus, excogitatum eſt. at cætera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id eſt, ut neque quiſpiam qui ad eos ſe contulerit, aufugere,

τὲς Φοινίκας, τὲς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύλιν. μὴν ὁ τέτες περιπλώσανλας, Ἰνδὲς τε κατεστρέψατο Δαρεῖ-ος, καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω δὴ καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχονλα, τὰ ἄλλα ἀνθρώπε ὁμοίως παρεχομένην τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶς φανερή ἐςι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλονλα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρυτός ἐςι· μηκυνεῖ δὲ γινώσκειν παρ' ἀμφοτέρας παρήκυσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτῳ μιῇ εἴσῃ γῇ, ἐνόμαλα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχονλα γυναικῶν· καὶ ἐσὶ μαλα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτι-ος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχ-ος· οἱ δὲ Τάναϊν πλαμὸν τὸν Μαιήτιν καὶ περθμηΐα τὰ Κιμμέρια λέγεσι. οὐδὲ τῷ διειρεσάντων τὰ ἐνόμαλα πυθέως, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ἔσα τῷ πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τέρνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τῆν ἐπωνυμίην. καὶ τέτῳ μὲν μεταλαμβάνονλαι τῶν ὁμάτος Λυδοὶ, φάμενοι ἀπὸ Ἀσίεω, τῦ Κότυος, τῦ Μάνεω, κεκλῆθαι τῆν Ἀσίην, ἀλλ' ἐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τέτε καὶ τῆν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκλῆθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὐδ' εἰ περίρυτός ἐςι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶς ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ ὄνομα ἔλαβε τῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ δόμος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Συρίης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ ὄνομα τῆν χώρην· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐῦσα, καὶ ἐκ ἀπικνέεται ἐς τῆν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην ἐκ Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος, ἐς ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χαρέων παρέχεται, ἔξω τῦ Σκυθικῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. ἔστε γὰρ ἔθνος τῶν ἐς τὸς τῦ πόντε οὐδὲν ἔχομεν ἀξιόλογον προσβαλέσθαι σοφίης πέρι. ἔστε ἄνδρα λόγιον οἴδαμεν γηρυόμενον παρὲξ τῦ Σκυθικῦ ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γηρύει ἔν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα ἐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον ἔτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα δεῖ σφέας

προσβαλέσθαι
λόγιμον
λογιμώτατον

1 Mari alluatur. 2 *Diverſam videtur ſequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in noſtris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non Suſinę legit Valla, ſed* Tyrię *cui lectioni aſſentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, ſicut & cæteræ. Utemur enim opinionibus de his receptæ ſunt. *Poteſt tamen & alius eſſe ſenſus.* 7 Una rerum humanarum maxima, omnium quas quidem noverimus, ſolertiſſime excogitata eſt.

μὴ

μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καὶ ἁλόντας μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἦν ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔασι, ἱππευτοξόται, ζώοντες τε μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τε σφι ἦν ὑπὸ ζυγέων, κῶς ἂν οὐκ ἀνίκητοι ἔωσι καὶ ἄμαχοί τε καὶ ἄπειροι πεφυκέναι; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης βαθυποδέης καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐόντων σφι συμμάχων. ἥτε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, πιώδης τε καὶ ὑγρὸς ἔξ· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δ' ἐνομαστοί τε εἰσὶ αὐτέων, καὶ πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους ἐνομανέω. Ἴστρος μέν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τοῦ ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τῶν ἀπ' ἑσπέρης τούτων ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τόν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντός, καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τούτων ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἑσπέρην ῥέων, ἀνακοινοῦται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἀπὸ μέσου τούτων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· οὗτοι μὲν ἀντηλύαι ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβησις. ἀπὸ δὲ Θρηϊκίης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κερκίζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀταύρης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, χίλιος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος διαδέκεται· ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

1 neque ipſi capi poſſint, aut ne inveniri quidem, ſi nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ ſunt eis urbes, nulla mœnia extructa: domos ſecum ferunt ſinguli: equeſtreſque ſunt ſagittarii, non pane victitantes, ſed ex pecoribus: pro domibus plauſtra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem ſunt ab eis inventa cum XLVII opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum ſit campeſtris, ſua ſponte uliginoſa eſt & humida, eamque interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto foſſæ. Quorum quæ ſunt celeberrima & à mari navigabilia, ea recenſebo. Iſter, quinque oſtia habens: poſt hunc Tyres & Hypanis & Boryſthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Iſti hunc in modum fluunt. Iſter, omnium quos novimus fluXLVIII viorum maximus, ſemper ſibiipſi par tam æſtate quam hyeme fluit, ab occaſu primus omnium qui ſunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipſum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapſi, numero quinque. unus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordiſſus. Horum primo loco dictus fluvius, magnus eſt, & ad auroram fluens, cum Iſtro aquam communicat: minor eſt Tiarantus, ad occaſum magis vergens. 2 Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordiſſus, in Iſtrum infunduntur. Hi ſunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrſis autem fluXLIX ens unus, Maris, Iſtro ſe immiſcet: ex Hæmi vero jugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibeſis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interſcindens Hæmum Cius in ipſum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iſte Iſtrum. ita utrumque per ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex regione quæ eſt ſupra Umbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Iſtrum exeunt. Omnem enim Europam Iſter emetitur (ſumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt, poſt Cynetas) totamque permenſus Europam, ex tranſverſo ingreditur Scythiam.

1 Neque poſſit eos quiſquam nanciſci, ſi inveniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plauſtris habitent, quî non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium cæt. fl. *vel quos cæteri interfl.*

His quæ

L His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter fit omnium maximus. nam ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluvius neque fons ingrediens, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam æſtate quam hyeme, ob id fit (ut mihi videtur) quod hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo major quam ſua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed ubique ningit. Æſtate vero nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, undique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipſa ſolum, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quam hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit ut ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis.

LI Ex fluviis ergo qui apud Scythas ſunt, unus eſt Iſter. Poſt hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride ſeparat. ad oſtium hujus incolunt

LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen eſt Hypanis ex Scythica veniens, & ex magna palude profluens, circum quam paſcuntur equi ſylveſtres candidi: rectèque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum navigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum navigatione ſane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, ut quum ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus unde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, ἱραὶ ὁδοί, *id eſt, ſacræ viæ.* Apud Alizones autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diverſum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

LIII Quartus fluvius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrum omnium maximus, & noſtra ſententia, non modo Scythicorum fluviorum longe uberrimus, ſed etiam cæteris uberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cæterorum autem uberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accommodatiſſima pecoribus,

τυτέων ὧν τ' καλαλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος πολλαπλήσιος μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερκρατέει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη ἐοῦσα μία ἐσοιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται οἷη. ἴσος δ' αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδέ τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος ὅσος περ ἐστὶ· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἐωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος παμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δὲ πάντα χεῖται. τοῦ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τακομένη πάντοθεν ἐσοιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσοιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σιὼ αὐτῇ. ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσια ἐστὶ τοῦ θέρεος ἢπερ τοῦ χειμῶνος. ἀντιπιθέμενα δὴ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἷς μὲν δὴ τῷ πλαμῷ τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης, ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ ἀρέζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. Τρίτος δὲ Ὕπανις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσερων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. ἔστω δὴ τὰ ἐοῦσα πικρὰ, ἡ μεγαθεῖ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὕπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν ὁρίοισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. συμμίσγουσι δὲ τὰ τέσσερα ὅδατα, τε Τύρης καὶ ὁ Ὕπανις καὶ Ἀλαζόνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρυπόων τὸ μέσον. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι μέγιστος τε μετὰ Ἴστρον τυτέων καὶ πολυαρκέστατος, κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὅτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν. τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομωτάτας κτήνεσι παρέχεται ἰχθύας

πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς,

Ἀμαξάμπαιος

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλιεῦσι πολλοὺς καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστος ὁ ποταμὸς οὗτος, ῥέει τε καθαρὸς ταχὺς τε ἐὼν τοῖσι ἁλιηρεῦσι· σῖτος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται· ποιήν τε, τῆς ἐπαίρεται ἡ χώρη, βαθυτάτην. ἄλες τε δὴ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ αἰτακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχους, ἄλλά τε πολλὰ θωύματα ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γερρέων χώρης, ἐς τὴν πλωτὸς ἐστὶ παρεχόντων ἡμερέων πλόος, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο, οὐδεὶς ἔχει φράσαι τῶν ἀνθρώπων οὐδείς· φαίνεται δὲ ῥέων διὰ ἐρήμου ἐς τὴν γεωργῶν τὴν Σκυθέων τὴν χώρην. ἔπειτα γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν δύνανται δέκα ἡμερέων πλόον νέμοντα. μέντοι τοῦτόν τε τὸν ποταμὸν καὶ Νεῖλον οὐκ ἔχω φράσαι τοὺς πηγάς· διήκειν δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὕπανις ἐς ταὐτὸ τέλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ τυτθίων ἐὸν ἐμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ κατὰ τοῦ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοικέαται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τυτθίων τοῦ ποταμοῦ. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τοῦ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαῖον καλεόμενον δὲ ταύτῃ, τοῦ Βορυσθένεϊ συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπακύρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαῖον καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχεται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τοῦτο, περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, δρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὕπακυριν. Ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμός, ὃς ῥέει τοὐντεῦθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ δρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὔνομά ἐστι Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ ἐνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκοδαδαλται. τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἔστι ἐπιχλωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιξομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι καθυφαίνειν ὅτι τοῦθ' ὕτως ἔχει. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuaviſſimus, limpidus inter turbidos fluens, juxta quem ſementis optima fit, [1] & herba non ſativa, etiam altiſſima. In hujus quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſponte concreſcit. Præbet idem ingentia cete ad falſſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum navigatione uſque ad locum nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamen fluere per ſolitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum navigatione accolunt hoc flumen. Cujus tantum ac Nili fontes nec ipſe poſſum, nec ullum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quum ad mare advenit, Hypanis cum eo miſcetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, [2] Hyppoleo promontorium vocitatur, ubi delubrum Cereris extructum eſt. Ultra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluviis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſtheni immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas influens, in mare volvitur, juxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Boryſthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui loco nomen eſt Gerrho, diſterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octavus eſt Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem defunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt. ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos novimus germinum [3] aridiſſimum eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea quidem

Γερρέων

ἐς τὸ ἅλες ἐκδιδοῦ

ἐς Ὑπάκυριν

ἐς Ὑπάκυριν.

LIV

LV

LVI

LVII

LVIII

LIX

1 Et gramen, qua parte non ſeritur regio, altiſſimum. *Ad verbum*, profundiſſimum. 2 Hippoleon 3 *Viditur aliud legiſſe quam* ἐπιχλωτάτη.

ut quam

ut quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum 1 res ſunt eis inſtitutæ. 2 Deorum hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Jovem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Jovis conjugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cœleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Jovem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Tellurem, Apiam: Apollinem, OEtoſyrum: cœleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra 3 facienda non putant, præterquam Marti. Idem ſacrificium prorſus
LX apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cujus à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eaque concidente deum invocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum injecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, 4 non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed ubi pecudem ſtrangulavit, cique pellem detraxit, ad coquendum
LXI ſe convertit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Ubi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes ejus gentes (Leſbiis crateribus aſſimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) injiciunt: ſubjectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in alvos illarum & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & alvis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit ut bos ſe ipſe coquat: & item cætera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolavit, earum atque inteſtinorum 5 libamenta ante ſe porricit. Immolant autem alia pecora,
LXII tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata

μέγιστα ἔστω σφι εὐπρεπέα ὄρεα· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια κατ' τὰ δὲ σφι ἁμαξεύεται. Θεὸς μὲν μέντοι τάδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ὅπη δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τήν γε Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τὸν Ποσειδέωνα θύουσι. ἐνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστὶν μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατ' γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος· Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτιμπασα· Ποσειδέων δὲ Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηϊ τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως· ἑρδημένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἐὼν, σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ χρόφου, καταβάλλει μὲν πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περιὼν ἔβαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· ἔστε μὲν πῦρ ἀνακαύσας, ἔστε κατερξάμενος, ἔτ' ὀπαιόμενος· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τεμάχεα πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δ' ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ὀπισθοφύλους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι περισκέλεσι, χωρὴς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι κατακαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ συμμίξαντες ὕδωρ, κατακαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αἴδεα καλλίστους ἔχει. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ ὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἑψέει, καὶ τἄλλα ἱρήια ἑωυτὰ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἄλλα περιβάλα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν ὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε κατ' νόμους· ἐκ πάντων τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel ſacrificant*. 3 Facere non eſt illis uſu receptum, 4 Non oblatis primitiis, 5 Primitias.

ἐπίπεδον

ἄπεδον πεποίηται· καὶ τὸ μὲν τέλα τῶν κώλων ἔστι ἀπότμημα, κατὰ ὃ τὸ εἰν, ὅπ. ἐστίν. ἔπι. ὃ ἑκάστου ἀμάξας πιτύηνλα καὶ ἑκατὸν ὄπινέουσι φρυγάνων. ἐπινοσέει γὰρ δὴ αἰεὶ κατὰ τῆν χειμῶνα. ἔπι τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται, ἀρχαῖος. ἑκάστοισι· καὶ τοῦτον θεῖ τῷ Ἄρηι. τὸ ἄγαλμα. τούτῳ μὲν τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους πρήγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἔπι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δ' ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ ἄλλῳ μὲν οὐ τῷ αὐτῷ ἅ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἐτερωίῳ. ἐπιὰν γὰρ οἶνον ὑπαφείσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος. καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταλέουσι τὸ αἷμα τῆς ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ ποιεῦσι τόδε· τῶν ἀποφαπτῶν ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποταμνόντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἱρὸν ἰέασι· καὶ ἔπειτα καὶ τοὺς ἄλλα" ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χειρὶ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. Θυσίας μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ ὅτι ἐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τοφλάπαν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι. Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διάκειται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος πίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τοὺς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβάνει τλῶν ἂν λάβωσι· μὴ ἀνείκας δὲ, οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξίει. μετὰ δὲ, σαρώσας βοὸς πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὁμήσας δὲ αὐτὰ, ἅτε χειρόμακτρον ἐκτήσατο. ἐκ δὲ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος. ἐσθῆτι κέχρηται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυδας ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ περβάτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ θλατείναντες αὐτοῖσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρόν. ἦν δὲ ἄρα καὶ ἁπάντων δερμάτων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες, καὶ θλατείναντες ὅπι ξύλων, ἐπ' ἵππων φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ ὧδε σφι νενόμισται. Αὐτοὺς δὲ τοὺς κεφαλὰς, ἔστι μὲν οὐ πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τόδε· ἀποπρίσας ἑκάστου τῶν ὀφρύων,

ἀπέρξαντες

153

planities efficitur: tria latera prærupta ſunt, quartum acclive, per quod aſcendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plauſtra ſarmentorum. nam ſemper propter cæli tempeſtatem illa marceſcunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, quí ſingulis vetuſtus eſt, ſtatuitur. Idque eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus 1 huic acinaci quam cæteris diis. Ex captivis centeſimum quemque immolant, non eodem quo pecora modo, ſed diverſo. nam ubi eorum capitibus vinum libaverunt, ipſos intra quoddam vas jugulant: dehinc eiſdem in congeriem ſarmentorum ſublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem ſupra conferunt. inferius autem in templo iſta faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos una cum manibus in aerem jaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi jacet, ſeorſum autem mortuus. 2 Cæteris deinde ſolennibus confectis abeunt. Et ſacrificia quidem hæc ab eis ſunt inſtituta. 3 Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in ſua regione volunt. ¶ Quæ vero ad bellum attinent, hunc in modum ſunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, ejus ſanguinem potat: quoſcunque in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque ſumpto excutit, deinde pellem detrahit: & ubi ſicut bovis corium manibus mollivit, tanquam mantile poſſidet, eaque ex habenis equi ſui appenſa gloriatur: qualia mantilia ut quiſque plurima habet, ita vir judicatur præſtantiſſimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum conſuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæſorum hoſtium manus dextras cum unguibus excoriant, 4 eiſq; opercula pharetrarum integunt. Eſt autem inter omnia coria humanum fere & craſſum maxime & candore ſplendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & ſuper ligna extentos, ſupra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores ſunt recepta. 5 Non tamen de omnium, ſed de inimiciſſimorum capitibus hoc faciunt, ut quiſque illud quod eſt infra ſupercilia, reciſum prorſus excutiat:

LXIII

LXIV

LXV

1 His. *Intelligit forte Martí & acinaci.* 2 *Videtur aut diverſam à noſtra lectionem ſequutus eſſe, aut noſtram non intellexiſſe. quæ tamen ἀπέρξαντες habet pro eo quod vet. cod.* ἀπαρξάντες. 3 Suum nullus eſt illis uſus. 4 Eiſque pharetras integunt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, ſed inimiciſſimorum, hoc faciunt.

excutiat: & crudo tantum bovis corio, ſi pauper ſit, ſin dives, non modo exterius inducat bovino corio, verumetiam interius inauret, & ſic uterque pro poculo utatur. Idem agunt de familiaribus, ſi inter eos extiterint diſcordiæ, & apud regem victoria ſint potiti. Hæc capita hoſpitibus qui ad eos veniunt viri alicujus exiſtimationis, exhibent: referuntque, illos, quum eſſent domeſtici, & ad pugnam lacelliſſent, ab ipſis eſſe ſuperatos: id ſtrenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis [1] ſinguli regionum principes miſcent vinum crateri, de quo [2] Scythæ omnes hoſtium homicidæ bibunt, at non guſtant qui nihil præclari operis ediderint, ſed ſine honore ſeorſum ſedent: quæ res apud eos maximæ eſt ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eoſdem permulti ſunt vaticinatores, qui pluribus virgis ſalignis divinant, ad hunc modum: Grandes virgarum faſces quum attulerunt, humi poſitos diſſolvunt, ac ſeparatim ponentes illarum ſingulas, vaticinantur. [3] ad hæc dicendo, viceverſa virgas prehendunt, ac rurſus ſigillatim componunt. Hæc eſt illis tradita à majoribus divinatio. Sed Enaries, [4] qui ſunt androgyni, aiunt ſibi à Venere traditam divinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam ubi quis trifariam ſciderit, digitis ſuis eam implicando ac reſolvendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accerſit rex quoties ægrotat: cui iſti ſemper fere dicunt hunc aut illum civem (nominant autem hominem de quo loquuntur) pejeraſſe, jurantem per regium [5] ſolium: eſt autem Scythis mos plerunque jurandi per regium ſolium, quum maximum volunt interponere jusjurandum) protinuſque is quem dixerint pejeraſſe, adductus, coarguitur ſcientia divinandi, tanquam compertus falſo dejeraſſe per regium ſolium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians ſe negat pejeraſſe, atque rem graviter fert, rex duplum vaticinorum accerſit: qui inſpecta divinandi ratione, ſi & ipſi hominem perjurii convicerint, ſine mora caput excidunt: ejuſque facultates inter ſe partiuntur primi vaticini. Sin vero

ἐκκαθαίρει· καὶ ἐὰν μὲν ἡ πένης, ὅδ' ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην ὠσείσαντες, ὅτῳ χρᾶται. ἐὰν δὲ πλούσιος, ἢ μὲν ὠμοβοέην ὠσείσαντες ἔσωθεν δὲ [*] ὠσιχρυσώσαντες, ὅτῳ χρᾶται ποτηρίῳ. [*] κατα-χρυσώσαντες, ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇσι οἰκηίοισι, ἐὰν σφι διάφοροι γίνωνται, καὶ ἐὰν τις ὑπερκρατήσῃ αὐτέων τῷ βασιλέϊ. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιέηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας ὠσαφέρει, καὶ ὑπολέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον περιεθήκαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε ταύτῃσι τῇσι ἀνδραγαθίῃσι λέγεται. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἐνομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων [*] ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γλυσπᾶται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμώμενοι ἀπικατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δ' ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, ὅτοι δὴ σιὼ δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτεΐνῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, δέντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτούς· καὶ δὴ μίαν ἑκάστην ῥάβδον τιθέντες, διαπλέκουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν τοι ἡ μαντικὴ, πατρωίη ἐστί. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τῇ Ἀφροδίτῃ σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ ἁπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ ἁπαλύνων, χρᾷ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τέρπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ἔστι ὡς τοτὲ μὲν πάνυ μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόρκηκε ὁ καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι ταμάλιστά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ ἁλοὺς μαντεύεται ἄγεται δὴ τὸν ἂν δὴ φῶσι ὀμορκῆσαι. ἀπιστέοντα δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ἃ δὲ ἀρνέεται, ἢν φάμενος ὀμορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τοῦτο, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους ὀκτὼ πλείστους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τῇδε ἤδεως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνυσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ

1 Unuſquiſque provinciæ præfectus in ſua provincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hoſtes ſui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non guſtant, ſed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rurſum convolvunt, *quas videlicet evolverant*, & in unum componunt. 4 *Legit* οἱ καὶ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut*, *larem*.

οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, ϗ μᾶλα ἄλλοι. ἰὼ ὦν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνδρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. Ἀπολλῦσι δὲ αὐτὸς τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, ϗ ὑποζεύξωσι βοῦς, ⁋ ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, ϗ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰς ἀπιᾶσι, φοβήσαντες ⁋ τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαλακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ϗ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνωσι βασιλεύς, τουτέων ἐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα ἐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν ⁋ τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι ἢ ὀϊστοῦ μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. ϗ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, ϗ ὀϊστοὺς, ϗ σάγαριν ϗ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· ϗ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, ϗ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἔξεσι περίπλωτος, ἐνθαῦτα, ἐπεάν φσι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καλακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τλῶ δὲ νηδὺν ἀναχισθεῖσαν, ϗ καθαρθεῖσαν, πλέῳ κυπέρου κεκομμένῳ, ϗ θυμιήμαΘ., ϗ σελίνου σπέρμαΘ., ϗ ἀνήσου, ϗ συκερράμμένῳ ὀπίσω, ϗ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνΘ.. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάπερ οἱ βασιλήϊοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τέλχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον ϗ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀϊστοὺς διαβιβάσι. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέΘ. ἐς ἄλλο ἔθνΘ. τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρόσθεν ἤλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιελθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, ϗ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν δέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὅπῃ σιβάδΘ. παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν ϗ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποστείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui ſupervenerunt vaticini homines abſolverint, alii atque alii præſto ſunt: quorum ſi plures abſolverint, decernitur primis illis vaticinis eſſe pereundum. Eoſque hunc in modum necant: LXIX Plauſtrum concameratum ubi ſarmentis referſerunt, bobuſque junxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus poſt tergum revinctis, atque ore obſtructo, extendunt in medium ſarmentorum: incenſiſque ſarmentis territando agitant boves. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambuſti, cremato utique plauſtri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *mártias, id eſt, vaticinos*, etiam ob alias cauſas, appellantque *ψευδομάντιας, id eſt, falſos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidem relinquit, ſed univerſos mares interficit, fœminis nihil læſis. Fœdera cum quibuſcunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuſo in grandem calicem fictilem vino, commiſcent eorum ſanguinem qui feriunt fœdus, percutientes [1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, ſagittas, ſecurim, [2] gladium. Hæc ubi fecerunt, ſeſe multis verbis devovent: poſtea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, ſed etiam comites ii qui ſunt maximæ dignitatis. LXX LXXI ¶ Regum autem ſepulcra apud Gerrhos ſunt. Ubi Boryſthenes jam navigabilis eſt, ibi, quum rex eorum deceſſit, ingentem ſcrobem effodiunt forma quadrata. hoc ubi præpararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, alvo evulſa atque expurgata, quam ſilere contuſo & thymiamate apiique ſemine & aniſi quum expleverunt, reſuunt rurſus, impoſitumque plauſtro cadaver ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ: [3] aurem decidunt, crinem circumtondent, brachia circumciduntfrontem naſumque conſauciant, ſiniſtram manum ſagittis trajiciunt. Poſtmodum regis cadaver carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipſos comitatur ad eos unde primum venerant. Ubi jam mortuum circumferentes, luſtraverunt ſingulas gentes quibus imperavit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in ſepulcris. Quem poſtquam ſuper torum in loculo poſuerunt, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

1 *Sunt qui vocem Græcam ὑπέατι ſuſpectam habeant.* 2 Jaculum. 3 Auris *partem* amputant,

loculi

loculi ſpatioſitate aliquam ejus pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in uſu habent. His actis, humum certatim atque avide injiciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regum, 1 ingenui Scythæ, & quos ipſe rex juſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulaverunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, 2 eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & ubi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa hujuſcemodi dehxerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in longum ad cervicem uſque trajectos, ita ut priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero juxta femora ſuſcipiant uteros, utriſque cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta juvenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Unicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad cervicem uſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat ultimum, infigunt tigno illi quo equus trajectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autem Scythas, quum deceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadaver comitantibus præbent, tam propinquis quam cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus privati homines circumaguntur: dehinc 3 humantur, tali tamen ratione prius purgati: Ubi caput exinaniverunt, abluerunt que, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime poſſunt conſtipantes, & in 4 ſcapham in medio lignorum pileorumque poſitam lapides conjiciunt ex igne 5 perſpicuos. Naſcitur autem, apud eos cannabis lino ſimillima, præterquam craſſitudine ac magnitudine:

LXXII

LXXIII

LXXIV

κυρυχωρείη τῆς δήκης, τὸ παλλακέων τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵππουριν, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ μὲν ἐδὲν ἐδὲ χαλκῷ χρέωνται. τοῦτα δὲ ποιήσαντες, χῶσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τὸς ὀκτωδεκατάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· ὅτι γὰρ εἰσὶ θεραπεύοντες τὸς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τουτέων ὦν τῶν διηκόνων ἐπὴν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τὸς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοιλίην, καθήραντες, ἐμπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδα δὲ ἡμίσυ ἐπὶ ξύλα δύο, ἡμίσυ σήσαντες ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος. ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τέρπα πυστῷ, πολλὰ ταῦτα ἕωθεν τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τοῦ τραχήλου, ἀναβιβάζουσι αὐτὸς ἐπὶ τὰς ἀψίδας. τῇ δὲ, αἱ μὲν πέρσαι ἀψίδες ὑπέχουσι τὸς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὄπισθεν ἀμφὶ τὸς μηρὸς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα καταχρέμαται μετέωρα. χαλινὸς δὲ καὶ στόμα ἐμβαλόντες ἐς τὸς ἵππους, καταλείνουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ παρασπάλων δέουσι· τῇ δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τοὺς πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπὴν νεκρῷ ἑκάστῳ σφὶ τῶν ἀκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑποδέχεται τοῦ ξύλου τὸ ἕτερον, τὸ δὲ τύρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ὀρθώσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τὸς βασιλέας θάπτουσι. τὸς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπὴν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κ' τὸς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. σφὶ δὲ ἑκάστῳ ὑποδεκόμενοι συνοχέει τὸς ἑπομένους, καὶ τοῦ νεκροῦ ἁπάντων θωμαλισίως θωμαθίδησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τέρπω τοιῷδε· σμηνάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ κνημύνας, ποιεῦσι ὧδε τῷ σώματι τάδε· ἐπὴν ξύλα σήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφερέξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους " ἐπὶ πυρὸς λαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφιον κειμένου ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. Ἔστι δέ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη.

10 15 20 30 40 155

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex juſſerit: nec ullus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐγγενέες. 2 Vacuata & purgata alvo. 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Ubi caput abſterſerunt & laverunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alveum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτῃ ὁ πλῆθος καρφέρει ἡ κάνναβις αὐτὴ· καὶ ἀντὶμάτη καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲ καὶ εἵματα πιεῶνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· ἐὸν ἄν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, δοκέοι λίνα ἢ κανναβίος ἔξι· ὃς δὲ μὴ εἰδέ κω τὴν κάνναβιν, λίνεον δικήσει εἶναι τὸ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κάνναβιος τὸ σπέρμα ἐπιὰν λάβωσι, ὑπανδύσι ὑπὸ τὰς φίλυας, καὶ ἐπεὰν ὑποβάλλωσι τὸ σπέρμα ὀπὶ τὰς διαφανέας λίθους τῷ πυρί· τὸ δὲ θυμᾶται ὀπὶ βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλλήνικὴ οὐδεμία ἂν μιν οἰνὴ ἀπικεράσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀλόμενοι τῇ πυριηρύσι. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἔξι. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ τρίβουσι, καταπλάσσονται δὲ λίθον τρηχὺ τοῦ κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπείλα τὸ καταπλασσόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὸν, καλαπασσύνλαι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲ εὐωδίην σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δὲ ἀπαυρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὸ καταπλασθὲν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ ὅτι αἰνῶς χρᾶται φεύγουσι, μήτι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἥκιστα, ὡς δι-έδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε ἐπλάνησε πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀπὸ δεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν, ἐκομίζετο ἐς ἥθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δὲ Ἑλλησπόντου, προσοίκεε ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε γὰρ τὴν μητέρα τῶν θεῶν ἀνάξοντας τοὺς Κυζικηνέας ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὔξατο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπικνέηται ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καὶ ἀδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην ἥ δ' ἔστι μὲν ἐκτὸς τοῦ Ἀξαίνου πόντου, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καὶ ἀδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν λέγεταί τις ἐρήτας περὶ Ἀναχάρσιος, ὃ φασὶ μὲν Σκύθαι γνώσεσθαι, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

καταπλάσσονται

μεγαλοπρεπέα

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ 1 niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentum. Hujus cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne 2 perſpicuos: unde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſupentes Scythæ ejulant: quod apud ipſos loco lavacri eſt. 3 neque enim lavant omnino corpus, ſed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intumuerit, illud faciemque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, 4 medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus uti magnopere cavent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, 5 utique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multum in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum navigans tenuiſſet Cyzicum, vovit matri deorum, (offendit enim Cyziceños ejus diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſalvus ſoſpeſque domum revertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & pervigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, 6 venit ad locum qui dicitur Hylæa, juxta Achillis curſum ſita, ubique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſolvit, tympanum tenens, 7 exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animadvertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necavit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe noviſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus exterioſque ſit mores

LXXV

LXXVI

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lavant. At uxores eorum effundunt aquam, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignum ad ſcabrum aliquem lapidem atterunt: eo autem quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleverant. 5 Ut oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anacharſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaque ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. navigans, Cyzicum appulit. ubi vovit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam, *Vil*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκδρησάμενος.

ſuctatus,

sectatus. 1 Licet (ut ego accepi) tutor fuerit Mimnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Ana-
LXXVII charsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audivi referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum rediisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem habèrent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir 2 (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. 3 & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Grærorum consuetu-
LXXVIII dinem. Multis autem sane annis postea interjectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex uxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literasque edocuit. Interjecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & uxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc civis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicus tamen vivendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se convertebat. Vtique quum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas observabat, depositaque Scythica stola, Græcum sumebat vestimentum, & eo indutus, per forum spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharum cerneret eum gestantem hujusmodi stolam: & cum cæteris Græcorum institutis utebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεω. δικαιότατος, εἰ αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρωνα, παῖδα δ' εἰ Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεω. εἰ ὦν ταύτης ἐστὶ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσως ὑπὸ τοῦ ἀδελφιδέος ἀποθανών. Ἰνδάθυρσος δὲ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δ' ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πυνθάνομαι ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι περὶ παῦραν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι δ' εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πεπλάσθαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅδε δ' ὦν αὐτὸς, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νυν ὕστερον δὴ τοῦτο ἔπρηξε μετὰ ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τοιάδε πλήσιος τούτῳ. Ἀριπείθει μὲν τῷ Σκυθέων βασιλέϊ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστρίνης δὲ γυναικὸς οὐκ ἐγγενέτης, καὶ ἐδαμῶς ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληίδα παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὔνομα ἦν Ὀπόη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀπόη ἀρχὴ ἐξ ἧς ἦν Ὦρικος. Ἀριπείθεϊ παῖς βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, Ἑλλάδι μὲν ἐδαμῶς προσέκειτο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος. ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποιέετό τε τοιόνδε· εὖτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενειτέων ἄστυ (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται ἔστι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους) ἐς τοῦτο ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν κατελίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισειε, τὴν σολέα ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἐν Ἑλλησίδα ἐσθῆτα· ἔχων δ' ἐν ταύτῃ, προήρχετο, ἕπεσθαι δορυφόρων ἐπομένων, ἔστε ἀγορὴν ἐπέλθοι· πρὸς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν σολέα. καὶ τἄλλα ἐχρᾶτο Ἑλλησικῇ, καὶ θεοῖσι ἐσεβίζετο νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Ut autem ego ex Timne tutore Spargapithis audivi, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum, patruum, filium autem Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus &c. *Est autem aliqua ἀνακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, eo quo dictum est modo, interemptus fuit. Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. &c. *Q. d. ut autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scyli multis postea annis.*

διαπρήσσειν μῆνα ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσεται, ἐσθῆτα τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα πιέσσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδέματο ἐν Βορυσθενείῃ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ δὴ χρεών. Ἐπεί τε δὲ οἱ κακῶς ἡμέεσθαι, ἐθήρευε ἀπὸ περιφασιος πισσδε· ἐπιθυμήσας Διονύσῳ βακχείῳ πλεσθῆναι μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐθήρευε φάσμα μέγιστον. ἰῶ οἱ ἐν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πλουσιλέος. τῷ δὲ βολὴ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ πρόσθεν μνήμην ἔσχον) τὸν πέριξ λιθοδόμητον σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς ταύτην ὁ Διὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατέκαη πᾶσα, Σκύλης δὲ ὅδεν τυγχάνων εἵνεκα ἔσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τὸ βακχεύειν περὶ Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι Διόνυσον ὀργιάζειν τὸν ὅστις μαίνεσθαι οὐκ ἐθέλει. ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήσσετο τάδε τις Βορυσθενειτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκυθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῷ Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάθρῃ δὴ πύργον ἐκάτεσε. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν οὗτοι τῷ δάσει ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μὲν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορῇ μεγάλῃ ἐπισσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πᾶσι τῇ στρατιῇ τὰ ὄδιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλασε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι περισπάσμοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γενόμενον ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρὸς, ἐπανίσταντο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηϊκίην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο δὴ τὴν Θρηϊκίην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐγένετο, ἀντίασάν μιν οἱ Θρήϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάπτειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, "Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς "μὲν μοι τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μου "ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ "ἐγώ σοι τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι. στρατιὴ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ πρὸς τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς, Σιτάλκεω, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταγνοὺς ταῦτα,

tempus menſtruum aut amplius triverat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & uxore illinc accepta. Sed quum foret ei male eventurum, ex LXXIX hac occaſione male evenit. 1 Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis jamjam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in urbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen jaculatus eſt, totæque deflagraverunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimvero Scythæ Græcis probro dant 2 bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inveniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indicium detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupavit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rem vobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſunt: quos Boryſthenita ille deductus clanculum in turri collocavit. Ubi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eum bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc LXXX ubi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre ejus Octamaſade, ex filia Teris genito. 3 Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cum exercitu adverſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrum progreſſo Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionem Octamaſades accepit,

157

1 Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & jamjam initiationis ritum aggreſſuro, obiat. 2 Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi conſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad infamiam adigat. 3 Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque avunculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dempſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſervant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant poe-

LXXXI nas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quum de ejus numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe utique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cujus etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco jacet ahenum ſexies tantum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quod ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facile capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factum: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, juſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scy-

LXXXII tharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, juxta fluvium Tyrem.

LXXXIII Et hoc ita ſe habet. ¶ REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationem: Dario adverſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nunciis ad imperandum, aliis ut peditatum, aliis ut claſſem præſtarent, aliis ut Boſphorum Thracium 1 jungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum ullo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, utilia ſuadens: quum tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius, ubi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

" ἐκδὺς ᾗ τὸν ἑωυτῦ μήτρωα Σιτάλκεω ἔλαβε τ ἀδελφεὸν Σκύλλιν. ϗ Σιτάλκης μὲ ϖλαβὼν τ ἀδελφεὸν, ἀπῆγε. Σκύλεω ᾗ Ὀκταμασάδης αὐτῦ ταύτῃ ἀπέταμε τ κεφαλήν. ὅτω μὲ ϖρεισέλλουσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τίσι δὲ ϖλάκτωμβίοισι ξεινικὲς νόμες, τοιαῦτα δίκαια διδῦσι. Πλῆθ. ᾗ τὸ Σκυθέων ἐκ οἵος τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ ϖλαφρόρες λόγες ϖερὶ τῦ ἀριθμῦ ἤκεον. ϗ γὰρ κάρτα πολλὲς εἶναι σφέας, ϗ ὀλίγες, ὡς Σκύθας εἶ). τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν ἔς τι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμῦ ϗ Ὑπάνι. χῶρ. ἄνομα δ' ἔστι οἱ Ἐξαμπαῖ. τῦ ϗ " ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμιον εἶχον, φάρμ. ὃν αὐτῷ κρωμὶν ὕδατος πικρῦ εἶ), ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπρόρρεον τ Ὑπανιν ἄποτον ποιέει. ὃν τούτῳ τῷ χώρῳ κέτεα χαλκῆϊον, μεγάθει ἑξαπλήσιον τῦ ἐπὶ τῷ στόματι τῦ Πόντυ κρητῆρ., τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότυ ἀνέθηκε. ὃς ᾗ μὴ εἰδέ ϗ τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίες ἀμφορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκῆϊον. πάχος ᾗ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκῆϊον ἔστι δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὧν ἔλεγον οἱ ἔπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων ηλέως. βυλόμενον γὰρ τ σφέτερον βασιλέα, τῷ ὄνομα ἦ) Ἀριαντᾶν, τοῦτον εἰδέναι τὸ πλῆθ. τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίλιν ἀπὸ τῦ οἰκί ἑωυτῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομίδλιαί τε δὴ χρῆμα πολλῶν ἀρδίων, ϗ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι. ἐκ τουτέων δή μιν τὸ χαλκῆϊον ποιῆσαι τοῦτο, ϗ ἀναθεῖναι ἐς τ Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ ϖερὶ τῦ πλήθ. τ Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δ' ἡ χώρη αὕτη ἐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμές τε πολλῷ μεγίστους, ϗ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀποθωϋμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῶν ποταμῶν, ϗ τῦ μεγάθεος τῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεσι ἐν πέτρῃ ἐόν, τὸ ἔοικε μὲ βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, ϖλησίον τὸν Τύρλιν ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι. Ἀναβήσομαι ᾗ ἐς τὸν ϗ ἀρχὰς ἔτι λέξων λόγον. ϖαρασκευαζομένῳ Δαρείῳ ἐπὶ τὺς Σκύθας, ϗ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲ πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι ᾗ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηϊκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηλατέειν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τὴν Σκυθέων τὴν ἀπορίαν. ἀλλ', ὡ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων οἱ χρηστὰ, ὁ μὴ ἐπέπαυτο· ὁ ᾗ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν

1 *Ideſt, Pontibus conſternerent.*

ἐκ Σάσων.

ἐκ Σέσων. Ἐνθαῦτα τῷ Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιομένων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὑπερχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς ἑωυτοῦ παῖδας ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὑπὸ τυτέων ἐπεσταλμένους, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ ὅτι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπείτε προεβεβήκεε ἐκ Σέσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὑπὸ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὑπὸ τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἐζόμενος δὲ ὑπὸ τῷ ἱρῷ, ἐθηεῖτο τὸν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θαυμασιώτατος. τοῦτο μέν, μῆκος εἰσὶ σάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δέ, τῇ εὐρύτατός ἐστι, σάδιοι διακόσιοι καὶ τετραχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι εὖρος τέσσερες σάδιοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματός ἐστι, ὁ αὐχήν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὑπὲρ σαδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ὑπερτείνει δ' ἐς τὴν Περποντίδα ὁ Βόσπορος ἡ δὲ Περποντὶς, ἐοῦσα εὖρος μέν, σαδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σαδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηῦς ὑπὸ πνοιῆς μάλιστά κη κατανύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὁρμηθεῖσα ἐπακοντιομυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακοντιομυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὑπερτατόν ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐστὶ πλόος ἑπτά, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἕνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης, σάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὑπὸ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (ἐπὶ τοῦτο γὰρ ὑπερτατόν ἐστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσερακοντάδες μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σάδιοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τετραχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός ἐστι καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος ἑωυτὸν ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, ἐλάσσω πολλῷ τεῷ ἐλάσσω ἑωυτοῦ. ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὑπὸ τὰ γέφυρα, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησά-

ex urbe Susis. Ibi eum OEbazus quidem Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat ut unum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico 1 & modesta obsecranti, respondit se omnes ejus liberos relicturum. Eo responso OEbazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille 2 præpositos filiis OEbazi, jussit ut omnes eos interimerent. Ita filii OEbazi, obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis movens, pervenit ad Bosphorum Chalcedonis, ubi pons junctus erat. Illic conscensa navi, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subjiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cujus longitudo est undecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Hujus pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, ubi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem usque pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, ubi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Navis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) novem dierum est navigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorum undecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumque noctium est navigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam pontus hic paludem habet influentem in se non multo quam ipse est minorem, quæ 3 Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, ubi Pontum contemplatus est, renavigavit ab pontem, cujus architectus extitit Mandrocles Samius. Contempla-

LXXXIV LXXXV LXXXVI LXXXVII

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat jussit. 3 Mæetis

tus

tus item Boſphorum, duos ſuper eum cippos erexit è candido lapide, literis inciſis, in unum quidem Aſſyriis, in alterum vero Græcis, 1 omnes gentes quas ſecum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero ſeptingenta millia hominum cum equitatu, præter claſſem, quæ conſtabat è navibus ſexcentis. His poſtea cippis Byzantii in urbem ſuam tranſlatis uti ſunt ad aram Dianæ Orthoſiæ, præter unum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem urbe relictus eſt literis Aſſyriis oppletus. Cæterum Boſphori locus quem rex Darius ponte commiſit, conjectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod ſupra fauces

LXXXVIII eſt. Poſt hæc Darius ponte ſublicio delectatus, authorem ejus Mandroclem Samium donavit 2 decuplo. Ex ejus primitiis Mandrocles pictis animalibus commiſſionem Boſphori & regem Darium in Medico ſolio ſedentem, ac ſuas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Junonis dedicavit, cum hac inſcriptione,

Qui rate piſcoſum conjunxit Boſphoron, implens
Darii regis vota, jubentis opus,
Junoni Mandrocles hæc monumenta dicavit,
Eſſet honor Samiis unde, corona ſibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt ejus

LXXXIX qui pontem compegit. Quem ubi remuneratus eſt Darius, tranſmiſit in Europam, juſſis Ionibus navigare in Pontum uſque ad Iſtrum, atque ubi eo perveniſſent, ſe illic præſtolari, fluvium ponte jungentes. Ducebant enim claſſem Iones & Æolos & Helleſpontii. Hi prætervecti Cyaneas, recta ad Iſtrum navigarunt, ſubvectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, ubi in diverſa ſcinditur, illud ponte jungunt. Darius, tranſmiſſo per ratem Boſphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis perventum eſſet, triduo hîc habuit ſtativa. Tearus fertur ab accolis omnium amnium eſſe optimus cum ad alios morbos, tum ad ſcabiem curandam vel hominum vel equorum. Ejus enim fontes duodequadraginta ſunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ eſt à Junonis templo ejus urbis quæ juxta Perinthum eſt, & Apolloniæ quæ eſt in Ponto Euxino, duorum dierum utraque

μῆνος ὃ καὶ τὸ Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐπιλαμὼν γεγράμματα, ἐς μὲν τὸ ἕτερον, Ἀσσύρια· ἐς ὃ τὸ, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. τούτων μυριάδες ἐξεπεπλήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππόβοσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ καταλειφθεὶς ἔκειτο τοῦ Διονύσου τοῦ νυν ἐν Βυζαντίῳ, γεγραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χάρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, " μέσον δὴ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο " παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλείης ἀπαρχὴν, ζωαγρησάμενος πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρείῃ καθήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλείης Ἥρῃ μνημόσυνον σφετέρης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεὶς, Σαμίοισι δὲ κῦδος.

Δαρείου βασιλεύοντος ἐπιτελέσας κεῖνον.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ διαπρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι κελεύσας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπικωνται ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. τὸ μὲν δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. οἱ μὲν δὴ ναυτικοὶ στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ χίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἔζευγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὸν γεφύρῃ, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἔνθα Τέαρος ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι φώρῳ ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τέτταρα καὶ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐστὶν αὐτάς δύο ἴσον ἀπὸ Ἡραίου τε πόλιος τοῦ πρὸς Περίνθῳ, καὶ ἀπὸ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

159

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud hujuſmodi participium ſubaudiendum videtur.* 2 *Hic mendoſus eſt Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ ὃ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδιν ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγγειάνιν· ὁ δ' Ἀγγειάνης, ἐς τὸν Ἔβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνῳ πόλι. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΤΑΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγέγραφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἄρτισκός ἐστι, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὃν τὸν δὴ τοῦτον τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀπιδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα χολωνὸς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν δὴ τὴν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεόμενοι δὲ Κυρμιᾶναι, καὶ Μυψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρειόταλοι καὶ δικαιόταλοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἔτε ἀπιθανέσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἐόντας τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. Διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεί σφεων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον τῷδε τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῷδε ἂν ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου τῶν τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι· αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. ὅτι οἱ αὐτοὶ Θρῆικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,

χωρίον

Ζάμολξιν δαίμονα. διὰ καὶ, Ζάλμοξιν. ὕτω καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς.

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare juxta urbem Ænum. Ad hunc igitur XCI amnem quum perveniſſet Darius, caſtraque poſuiſſet, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inſcriptum, TEARI AMNIS 1 CAPITA OPTIMAM AQUAM ATQUE PULCHERRIMAM CUNCTORUM AMNIUM 2 CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITUM DUCENS ADVERSUS SCYTHAS, VIR OPTIMUS ATQUE PULCHERRIMUS CUNCTORUM HOMINUM, DARIUS HYSTASPIS FILIUS, PERSARUM CUNCTÆQUE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Dari- XCII us hinc movens venit ad alium amnem nomine Artiſcum, qui per Odryſas fluit: quo ubi pervenit, ita agendum ſibi putavit: Oſtento certo loco copiis ſuis, juſſit illic ſingulos quoſque prætereuntes ponere ſingulos lapides. Id quum omnis exercitus feciſſet, grandes acervi lapidum effecti ſunt: quibus relictis, Darius illinc movit. ¶ Sed priuſquam ad XCIII Iſtrum perveniret, primos ſubegit Getas, 3 qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydeſſum, quique ſupra Apolloniam & Meſambriam urbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiam reſiſtentes, in ſervitutem redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracum atque juſtiſſimi. Im- XCIV mortales autem agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed cum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorum opinantur eundem eſſe Gebeleizin. 4 Ad hunc mittunt aſſidue cum navi quinque remigum nuncium quempiam, ex ſeipſis ſorte delectum, præcipientes ea quibus ſemper indigent. eumque ita mittunt: Quibuſdam eorum datur negocium ut tria jacula teneant: aliis, ut comprehenſis ejus qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibuſque, hominem agitantes in ſublime, jactent ad jacula. Qui ſi impræſentiarum extinguitur, propitium ſibi deum arbitrantur: ſin minus, ipſum nuncium inſimulant, aſſeverantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, alium mittunt, dantes adhuc viventi mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cœlum ſagittas excutiunt, deo minitantes

1 *Sic vocare videtur ejus fontes quos eſſe dixit duodequadraginta.* 2 PRÆBENT, 3 Ἀθανατίζοντας, *id eſt, ad verbum, Immortalizantes: quod ſtatim poſt ab ipſo autore exponitur.* 4 Semper autem ſolent quinto quoque anno quempiam è ſuorum numero ſorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de eis quæ ſibi opus ſint.

quod

quod nullum alium præter ſuum eſſe ar-
CXV bitrantur. Verum (ut ego à Græciis ac-
cepi, Helleſpontum & Pontum incolen-
tibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samique
ſervitutem ſervivit Pythagoræ Mneſarchi
filio. Illinc nactus libertatem, quum
multum pecuniæ comparaſſet, in patri-
am rediit. qui quum animadverteret
Thraces male viventes & inſcite, ipſe
edoctus Ionicum vivendi genus & mo-
res liberaliores quam Thracum, ut qui
converſatus eſſet cum Græcis, 1 cumque
Pythagora non infirmiſſimo inter Græ-
cos ſophiſta, domicilium extruxit in
quod primos quoſque popularium in
convivium accipiebat, & inter convi-
vandum docebat, neque ſe neque ſuos
convivas, 2 neque illos qui illic aſſidue
gignerentur, interire: ſed in eum lo-
cum ire ubi ſuperſtites omnium bono-
rum compotes eſſent. Dum ea quæ com-
memorata ſunt ageret atque diceret in-
terim ſubterraneum ædificium ſtrue-
bat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum
conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in
illud ſubterraneum ædificium. ubi cir-
citer triennium egit, deſiderantibus eum
Thracibus, ac deflentibus tanquam mor-
tuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpe-
ctum dedit. atque ita credibilia ſunt ef-
fecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamol-
xin aiunt feciſſe. Cujus ſubterraneo æ-
dificio neque fidem detraho, neque val-
XCVI de credo, ſed multis eum ante Pythago-
ram annis extitiſſe arbitror. Verum ſi-
ve Zamolxis fuerit homo quiſpiam, ſi-
ve ſit dæmon Getarum indigena, vale-
at. Getæ hoc ritu utentes, ubi à Perſis
ſubacti fuerunt, cæterum ſunt exercitum
ſcquuti. Darius ubi ad Iſtrum pervenit,
XCVII & una pedeſtres copiæ, cunctique flumen
tranſmiſerunt, tunc vero juſſit Iones,
poſtquam ratem ſolviſſent, ſequi ſe pede-
ſtri itinere cum nauticis copiis. Qui quum
3 ratem ſoluturi eſſent & imperata factu-
ri, Coes Erxandri filius, Mitylenæo-
rum dux, ita apud Darium verba facit,
ſciſcitatus antea nunquid ei gratum foret
4 audire ſententiam dicere volentis:
Quum adverſus eam terram rex facias
expeditionem, in qua fertur nihil arari,
nullas urbes coli, ſinito nunc pontem hoc
loci ſtare, relictis ad ejus tutelam cuſtodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quem
ſive ex ſententia rem geremus, Scythis
inventis, ſive illos invenire nequibimus,

ὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶ) εἰ μὴ τὸν
σφέτερον. Ὡς δ' ἐγὼ πυνθάνομαι τὸν
Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόν-
του, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον,
δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
γόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον
ἐλθεῖν, "χρήματα κλῆσαι" συχνά. κλήματα
κλησάμενον δέ, ἀπελθεῖν ἐς τὠυτῷ ἑωυτοῦ. ἅτε μεγάλα
δὲ κατοδίων τε ἐόντων τὸ Θρηϊκῶν καὶ ὑπα-
φρονεστέρων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ὁρμηθέμε-
νον διαιτᾶν τε Ἰάδα, καὶ ἑστίην ποιέεσθαι
κοινὴν Θρηϊκῶν (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα,
καὶ Ἑλλήνων τῷ ἀδεκεστάτῳ σοφιστῇ Πυθα-
γόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν
πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ συω- 160
χέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ
συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινό-
μενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον
τοῦτον ἵνα ἀεὶ ὠφελεόντες ἔξουσι τὰ πάντα
ἀγαθά· ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ κατελεχθέντα,
καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ καταγαιον οἴκη-
μα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ
οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηϊκῶν ἠφανίσθη· κα-
ταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα,
διαιτᾶτο ἐπ' ἔτεα τέσσερα· οἱ δέ μιν ἐπόθε-
όν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ
δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηϊξὶ, καὶ οὕτω πιθανά
σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα
φασὶ μὲν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ οὔτε μὰ τοῦτο καὶ
τὸ καταγαιον οἰκήματα ὀπίσω, οὔτε
πάνυ δι' ὀλίγου δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρό-
τερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγό-
ρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρω-
πος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι οὗτος ἐπι-
χώριος, χαιρέτω. ἕτοι μὲν δὴ τοῦτον τοιοῦτον
χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου
καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.
Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐ-
τῷ στρατὸς ὅπου τὸν Ἴστρον, ἐνδαῦτα διαβά-
ντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴω-
νας τὸ ζεύγεος λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον
ἑωυτῷ, καὶ τὰ ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ
τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώ-
ης, ὁ "Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλλη- Ἐξάν-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότε- δρου.
ρον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τὴν
τοῦ βουλομένου ἀποδεικνύειν, Ὦ βασιλεῦ, "
ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς ἔτε "
ἀρηρομένου φανήσεται οὐδὲν, ἔτε πόλις οἰκε- "
ομένη· σὺ νῦν γεφύρεων ταύτην ἔα καὶ σὺ "
ρέων ἐσάναν, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μὲν ἔζευξαν. καὶ ἢν τε καὶ νόον πρή- "
ξωμεν διεόντες Σκύθας, "ἔσται ἀποδεόμενοι ἡμῶν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας εὑρεῖν δυνώμεθα, ἔστε

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interituros. ſed in eum locum venturos ubi &c. 3 Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id eſt, Aurem præbere conſilio.*

" ἦγε ἀπιδὼν ἡμῖν ἀσφαλής. ἐγὼ δὲ εἰσά-
" κις μὴ ἐοσαμένοισι ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ,
" ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ἐνδιάμβοισι σφέας εὑ-
" ρεῖν, πλανωμένους τι ἀλώμβους. καὶ τάδε λέ-
" γειν φαίη τις ἂν με ἑωυτοῦ εἵνεκεν, ὡς κερ-
" μένων· ἐγὼ δὲ γνώμην τοι τὴν ἐμὴν φράσω
" ἐόντα σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω αὐτός
" μὴν τοι ἕψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.
καὶ τὰ τε ἄλλα τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καί μιν
" ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωτῆρά τε 10
" ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν, ὑπαφανῆ δι
" μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῶν συμβουλίης
χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. Ταῦτα εἰπὰς,
καὶ ἀπάψας ἀμμαῖα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε
" τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
" μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὰ γέφυρα, μετείδωκα
" μοι. ἔχοντες δὴ τὸν ἱμάντα τόνδε, ποιέετε
" τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τάχιστα πορευόμενον
" ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τέτου ἀρξάμενοι τὰ χρό- 20
" νου, λύετε ἀμμαῖα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἐν δὲ
" ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ
" διεξέλθωσιν ὑμῖν αἱ ἡμέραι τὰ ἀμμάτων,
" ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέ-
" χρι δὲ τούτου, ἐπεί τε ὧδε μετέδοξε, φυ-
" λάσσετε τὰ χρήματα, πᾶσαν προθυμίην σω-
" τηρίης τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦ-
τα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε.
Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς τὸ πρόσω ἐπ-
εῖχετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Ὀρικίη τὸ 30
ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπῳ δὲ ἀγομένῳ
τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται,
καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν, πρὸς δύεσιν
ἀνεμον τὸ σῶμα πετεαμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ
Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλα-
σσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν
ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐοῦσα
πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κει-
μένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινί-
τιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὰ μὲν ἐπὶ θάλα- 40
σσαν τείνει αὐτέων φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινέην τε
καὶ νέμονται χώρην καὶ περικειμένην τὸ ἐς Πόντον, " νέ-
μεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονή-
σου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θά-
λασσαν τείνει πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατή-
κει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τὰ 161
ὄρεα ἐς θάλασσαν φέροντα, τείνει τε πρὸς
μεσαμβρίην, καὶ τὰ πρὸς τὰ ἠῶ, κατάπερ τῆς
Ἀττικῆς χώρης. καὶ τὰ δὴ πλησίον ταύτης καὶ οἱ
Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς 50
Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος. καὶ μὴν Ἀξαιοὶ νε-
μόμενοι τὸν γυνὸν τὰ Σκιάκου, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τείνουσι ἀκρωτήρια τὰ ἀπὸ Θορικοῦ
μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δὲ, ὡς δοκέει ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτος
ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ ὧδε πέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inventis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hæc dicere, ut hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, 1 præsto mihi sis, ut te ob egregium consilium egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, ubi sexaginta nodis lorum innodavit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habueram de ponte sententiam, eam missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: 2 quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes solvite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriam vestram. interea, quoniam consilium mutavi, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conservandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, majorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promovet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum converso. Quod autem ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc jam vetus Scythia est, meridiem versus & austrum posita, usque ad urbem Cracinitidem. ejusdem deinceps quod ad mare fert montosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica usque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est*, *asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, una ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt ut si Atticæ jugum Suniacum alia gens non Athenienses incoleret, quod a tribu Thorica usque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (ut parva cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est hanc Atticæ partem prætervectus, huic alio modo planum faciam:

XCVIII

XCIX

1 Des te mihi in conspectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficisci, ex eo temp.

ut si

ut ſi Iapygiæ non Iapyges ſed alia gens imperans, diviſa terra à Brunduſio uſque Tarentum, promontiorum incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia ſimilia dico, quibus Taurica gens eſt compa-
C randa. A gente Taurica deinceps Scythæ ſupra Tauros & orientale verſus mare incolunt, & quæ Boſphori Cimmerii ſunt ad veſperam vergentia, & quæ paludis 1 Mæotidis Tanai tenus, qui influit in hujus paludis ſeceſſum. Itaque ab Iſtro jam quæ ſuperiora ſunt ferentia in mediterranea, diſcludunt Scythiam ab Agathyrſis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, poſtremo à
CI Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, & mediterranea ferens, altera ad maritima, uſquequaque ſunt pares. nam ab Iſtro ad Boryſthenem, decem dierum eſt iter, tantundem à Boryſthene ad 2 Mæotidem paludem. A mari mediterranea verſus, uſque Melanchlænos qui ſupra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in ſingulos dies itineris ducena ſtadia. Ità tranſverſa Scythiæ erunt quatuor millium ſtadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidém ſtadiorum. Tantæ eſt hæc
CII terra magnitudinis. 3 ¶ Scythæ inter ſe colloquuti, quum ſoli impares eſſent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos mittere. Eorum reges ubi convenere, conſultabant, ut ingenti exercitu invadente. Erant autem qui convenerant reges, Taurorum, & Agathyrſorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum.
CIII E quibus Tauri hujuſmodi moribus utuntur: Virgini naufragos immolant, & quoſcunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Poſtquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum ejus quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum eſt eorum ſitum. cruci affigunt caput. Quidam de capite *ſuffigendo* conſentiunt, ſed truncum è præcipitio dejici negant, ſed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipſi Tauri aiunt eſſe Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hoſtes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quiſque caput hoſtis domum reportat, & fuſti ſuffixum admodum ſublime ſupra tecta ſtatuit, & plerunque Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀπιφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ὀπάλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλόν, μάλιστα δὲ

ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυγες, ἀρξάμενοι ἀπὸ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμίαιτο μέχρι Ταραντίνων, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην· δύο ὦν λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε τῆς Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ποίης νέμονται· τῇ τε βοσπόρῳ τῇ Κιμμερίῃ τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάιδος πεδίου. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ὑπὸ Σκυθικῶν πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τὰ δύο μερέων κατήκοντα ἐς θάλασσαν, παντὶ ἴσον τό, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ἐστὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐστὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληταί μοι. ὥστε ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὀρθία τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μεγάθεος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς ἐκ οἷοί τέ εἰσι τῷ Δαρείου στρατῷ ἐν μάχῃ διώσασθαι μούνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαυνόντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε· κορυνᾷ οὐξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλήν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ χρημνοῦ [ὃ δὴ θύουσι] διαπτέουσι κάτω· (ὅτι δὲ χρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρὸν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασαυροῦσι. οἱ δὲ, καὶ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ χρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τὴν θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀπιφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ὀπάλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλόν, μάλιστα δὲ

θύουσι

1 Mæotidis. *Sic: tamen ultera conſtructio frequentior eſt.* 2 Mæotin 3 Porro Scythæ, quum inita apud ſe ratione ſe ſolos impares eſſe animadverteſſent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τέτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραωρέειν. ζῶσι δὲ ἀπὸ λητης τε καὶ πολέμου. Ἀγαθυρσοὶ δὲ, ἀβροτατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπήκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τιὼ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασιγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρηΐξι περισκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, πρὶν δὲ μιῆ πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τιὼ χώρω πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλὸς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθέν σφι ἐπ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετ' Βουδίνων τιὼ ἐωϋτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνδρωποι ἔτι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων. ὡς ἔτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ἀπίσω ἐς ὠϋτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ ὦδέν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· ἄτε δίκαιον νομίζοντες, ἄτε νόμῳ ὐδενὶ χρεώμενοι· νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα μὲν φορέουσι τὴν Σκυθικὴν ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστι καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· ἔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τεῖχος μὲν ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτοῖσι ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλλήνικῶν θεῶν ἱρὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετὰς ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τιὼ εἰδέλῳ ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μὲν τοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί,

supra fumarium: ideo in ſublimi locantes quod dicant eos totius domus eſſe cuſtodes. Vivunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrſi [1] excultiſſimi viri CIV ſunt, & aurum plerunque geſtantes. In commune cum mulieribus coeunt, ut inter ſe germani ſint ac domeſtici omnes, nihil neque livoris neque odii mutuo exercentes: in cæteris ad Thracum conſuetudinem accedunt. At Neutri CV Scythicis quidem utuntur moribus, qui una ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant ſolum vertere propter ſerpentes. nam ſerpentum cum magna vis ex ipſorum ſolo eſt edita, tum major ſuperne è locis deſertis ingruerat: quibus uſque adeo infeſtati fuerunt, ut relicto ſuo ſolo cum Budinis habitaverint. [2] Iidem periculum faciunt ſe homines eſſe maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis ſemel quotannis ſinguli ad aliquot dies effici lupi, & rurſus in priſtinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non perſuadent: nihilominus tamen illi ajunt ita eſſe, ac dejerant. Androphagi agreſtiſſimos omnium hominum mores habent, non judiciis, non legibus utentes, [3] pecuariam exercentes, veſtem Scythicæ ſimilem geſtantes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomen habent, qui ſoli ex his humana carne veſcuntur, inſtitutis Scythicis utentes. Budini, ingens natio atque numeroſa, vehementer cæſiis oculis omnis ac rufa: quorum urbs nomine Gelonus è materia conſtructa eſt, muro alto è materia toto: cujus ſingula latera tricenorum ſtadiorum ſunt magnitudinis. Ædes quoque cum privatæ tum ſacræ ſunt è materia. Nam viſuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, ſimulacris, aris, delubris ligneis. Dionyſo trieterica, *id eſt*, *triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, non ſummoti inter Budinos habitaverunt: lingua partim Scythica, partim Græca utentes. Budini à Gelonis & lingua & victu ſunt diſpares. nam quum indigenæ ſint, [4] pecuariæ operam dant, ſolique ejus regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos poſſident, nihil illis neque aſpectu neque colore ſimiles. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini iſti,

CVI CVII CVIII CIX

1 *Vel*, Luxui deditiſſimi ſunt. 2 Videntur autem hi incantatores eſſe, quod dic. 3 Sunt autem Nomades, 4 Nomades ſunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & ubique plurimum consita, ubi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi 1 ad cu-

CX randa posteriora sunt. ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in navibus quascunque potuerant ex Amazonibus vivas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidavere. Sed quum naves haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis uti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis præruptа, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è navibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes,

CXI è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset conjicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi unde venirent, & rati cunctos esse viros ejusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum fœminas esse cognoverunt. Itaque consilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime juvenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse conjectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illæ facerent. 2 Si invaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreverunt quod prolem ex illis

CXII suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admovebantur. Cæterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebant, quemadmodum Amazones, præter

ἐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδησι παντοίησι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνίδρυες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία πετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ ὄρχεα καὶ τὰς σισύρας ἐκχρίπτεται· καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατά· δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. αἰὼρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμωδόντι μάχῃ, ἀποπλέειν αἴγινας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας δυνατοὶ ἐγένοντο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκβῆναι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἱστοῖσι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέβησαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀποκτείνασαι τοὺς λίμνης τοὺς Μαιήτιδος ἐπὶ κρημνοῦ. (οἱ δὲ κρημνοὶ, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλήϊζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θαύματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τινὰς τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ ὕστερον ἐγνωσθησαν ἐοῦσαι γυναῖκες. βουλομένοισι ὦν αὐτῆσι ἔδοξε κτείνειν μὴ ὀδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαπερ ἐκεῖναι ἦσαν. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τάπερ ἂν καὶ ἐκείνας ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ἀποφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγκτήσασθαι. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ 163 νεηνίσκοι, ἐποίευν τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτὰς αἱ Ἀμαζόνες ἐοῦσαι ἀδεμιῇ δηλήσει ἀπτόμενοι, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερω τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐοῦσαι ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ ὅδεν ὅδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

---

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si *illæ* ipsos invaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόλῳ ἕζωον τῇ αὐτῶν ἐκείνῃσι, ληιζόμενοι καὶ θηρεύοντες. Ἐπὶ μέσον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸ μεσαμβρίῃ τοιόνδε ἐγίνοντο σποράδες κατὰ μίην τε καὶ δύο, πέρσα ἀπ' ἀλληλέων ἐς συμβολὴν ἀποσκιδνάμεναι· μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐπὶ ἐωυτοὺς τοῦτο τέτο· καὶ τὰς μὲν νεωθεισέων αὐτέων τινὶ ἐπεχείρεε, καὶ ἡ Ἀμαζὼν ἐκ ἀπεδέετο, ἀλλὰ σημήνασα χρήσασθαι· καὶ φωνήσασα μιν ἐκ ἔφη, (οὐδὲ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τωὐτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημήνασα δύο ἡμέας, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τὰς λοιπάς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἤγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν ὑπομένεσαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐπιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμιξάντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἑκάστος ταύτην τὴν πρώτην συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάσατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε "οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κλῆ- "σεις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην "τοιήνδε ἕξομεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ "πλῆθος, διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν "ὑμέας, καὶ ἐδαμοῖς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα "ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς ἐκ ἂν δυναίμεθα οἰ- "κέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. ἀ γὰρ τὰ "αὐτῶν νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνῃσί ἐστι. ἡμεῖς "μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππα- "ζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια ἐκ ἐμάθομεν· "αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τῶν μὲν ἐνδὸν "τῶν ἡμεῖς καταλέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ "γυναικήια ἐργάζονται, μένσαι ἐν τῇσι "ἁμάξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ ἐ- "δαμῇ· ἐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέ- "ρεσθαι. ἀλλ' εἰ βέλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡ- "μέας, καὶ δοκέειν ἔτι δίκαιοι, ἐλθόντες "σὺν τοῖσι τοκεῦσι, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων "τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν "ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπειθοῦτο δὲ καὶ ἐποίη- σαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολα- χόντες τῶν κτημάτων τὸ δικαιόλλον, ἦλ- θον ὀπίσω σὺν τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν "αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ὃν "τήνδε τὴν χώρην· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερήσασαι πατέρων, τοῦτο δὲ, τῷ γῷ τῷ ὑμετέρῳ "δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπείτε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

ΧΙΙΙ

ΧΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ

ΧΙ

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus.
CXVI Huic quoque rei obtemperavere adoleſcentes. Trajectoque Tanain, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, pervenérunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſedérunt. Ideoque priſca conſuetudine vivendi fœminæ Sauromatarum utuntur. nam ad venationem una cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prœlium proficiſcuntur, eandem-
CXVII que quam viri ſtolam gerunt. 1 Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, *id eſt*, *corrupte uti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad conjugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt jam vetulæ, antequam nubant, quod
CXVIII legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum perveniſſent, certiores eos fecerunt, Perſam, ubi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte junctis, in citeriorem trajeciſſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluvium Iſtrum ponte junxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite ullo pacto de media cedere, ſinentes ad perniciem nos devenire, ſed idem ſentientes, obviam eamus invadenti: quod niſi facitis, nos in ultimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladem ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, adverſus quos non minus venit Perſa, quam adverſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cujus rei magnum hinc accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſervitutis ulciſcendæ, debebat à cæteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtram tendere regionem, oſtendens omnibus ſe adverſum alios ire: at nunc, ubi primum trajecit in hanc continentem, ut quiſque ſibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubjectos imperio habet.
CXIX ¶ Hæc quum Scythæ denunciaſſent,

φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ περησάντες Τάναϊν, πολεμῶν οἰκέωμεν. Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τελέων μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάιδος ὁδὸν, τελέων δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοικέαται, οἴκησαν τούτων, καὶ διαιτῶνται ἀπὸ τούτου χρεώντες τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ὅτι ἱππεύουσι ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῷ ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ σολλῷ τὠυτῷ τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνὴν δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικὴν, σολοικίζοντες αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ ὀρθῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· ὁ γαμέεται παρθένος ὀδεμίη, πρὶν ἂν τὸν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, ὑπὸ δυσαμένην τὸν νόμον ὀκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων ὦν τὸν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἁλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ὑπὲρ τῆς ἠπείρου τῆς ἑτέρης πάντα κατὰ ἑαυτὸν ἔθηκε, γέφυραν ζεύξας ὅτι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τόνδε τὸν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καταστρεψάμενος Θρῄκας, γεφυροῖ πόντον τὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τούσδε πάντας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου καταμένοντες, περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τοῦτο νομίσαντες, ἀνταίρομεν τὸν ὁρμώμενον· ἄκων ποιήσετε ταῦτα· ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢν ἐκλείψωμεν τὸν χῶρον, ἢ μιχθέντες, ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ ὧδε ὅτι τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ ὅτι ὑμέας. οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τόνδε μαρτύριον ἐρέομαι. εἰ γὰρ ἡμέας μούνους ἐπιστρατεύεται ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε ὑβριος βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπέχεσθαι, ὥστε ἰέναι ὅτι τοῦ ἡμετέρου· καὶ ἂν οὐδὲν ἧσσον πᾶσι ὡς ὅτι Σκύθας ἐλαύνει, καὶ ὄχ ὅτι τοὺς ἄλλους. νῦν δ' ἐπεί τε τάχιστα διέβη τοῦδε τοῦ ἠπείρου, ἐπὶ αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμέρεται πάντας· τούς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρῄκας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἀπαγγελλομένων,

1 Voce porro Scythica utuntur Sauromatæ, jam inde à priſco tempore ea ſolœciſſantes, quod *&c. Vel*, Uſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſolœciſſantibus jam inde à prima origine, quod eam *&c.*

ἐβουλό-

ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἕκαστοι. καὶ σφέων ἐκρίθησαν αἱ γνῶμαι ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, καὶ ταὐτὸ ἡμιόμβροι, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι ἐπιφρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, πάλαι Σκύθῃσι ὑπεκείναντο, Εἰ μὴ ὑμεῖς ἦτε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῷ νῦν δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ἀκέοντες, ταὐτὰ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνδρας ἡμέων, ἐπικρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας αὐτὶς θεὸς ἐγείρει, τὰ ὁμοῖα ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε πρότερον ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους ἐδὲν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἐς μέντοι ὅτου, καὶ ὅτι τὰ ἡμέτερα ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς ἐς πείσομεθα. μέχρι δὲ τούτου ἰδόμενοι, μνησόμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι ἔχειν γὰρ δικαίως ἐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅτι τοὺς αἰτίους ἀδικίης ἡγεόμεθα. Ταῦτα ὡς ἀπενείχθεντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδεμίῃ πολέϊ ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι ἔτοιμοι γε σύμμαχοι ἐπεγίνοντο· ἀπαγαγόντες δὲ καὶ ἀπαγελάσαντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχῶσαι, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων τῆς βασιλέος Σκώπασις, προχωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ἀπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἐπὶ Ταναΐδα ποταμὸν ἀπὸ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ἀπαφορήσαντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὄπισθε διώκειν. αὖτις μὲν σφι μίην ἦν μοῖρα τῆς βασιληΐης, τεταγμένην ταύτην τὴν ὁδὸν ἣπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληΐων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάνθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς βασιλέος Τάξακις, συνελθόντας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσχωρεόντων, ἠμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ἀπάγειν, ἀπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μέν νυν ἀπάγειν σφέας ἐπὶ τῶν χωρέων τὰ ἀπείλαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπεδύσαν τὸν πόλεμον τὸ πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπαγρέφειν ἐς τὴν σφετέρην,

καὶ ὁ

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, ſed diſcordes eorum erant ſententiæ. 1 Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt ſe Scythis auxilio futuros: Agathyrſus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorumque reges ita Scythis reſponderunt, Si vos in injuria facienda ac bello inferendo priores non fuiſſetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos veſtris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos ſine nobis illorum terram ingreſſi, imperitaſtis Perſis, quoad deus vobis indulſit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neque tunc quicquam intulimus injuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod ſi hic noſtram regionem invaſerit, & prior injuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud noſmet ipſos manebimus. neque enim in nos venire Perſæ videntur, ſed in eos qui fuerunt autores injuriæ. Scythæ, ubi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullam ſibi pugnam recta atque ex aperto conferendam, quando ipſis iſti ad ſocietatem non accedebant. 2 Itaque digreſſi clam, ac longius progreſſi, puteos quos ipſi offendunt, ac fontes, obſtruunt, bifariamque diviſi herbam è regione atterunt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopaſis, jubent Sauromatas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eo Perſa declinaret, fugientes recta ad flumen Tanain, ſecundum Mæotidem: iidem Perſam abſcedentem invadendo perſequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum eſt. Reliquarum duarum unam, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, jubent hos uno die prægreſſos exercitum Perſarum 3 ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreviſſent exequendo: & ante omnia hoſtem ſeducere in agros illorum qui ſocietatem ipſorum abnuiſſent, ut eos, ſi minus volentes bellum adverſus Perſas ſuſciperent, certe invitos redderent iſtis hoſtes. deinde in ſuam terram reflectere,

CXX

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc. 2 Sed ſe ſubducendo obſtruendos ſibi eſſe puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenque è terra exterendum, *vel*, *eradendum*, & ex duabus partibus in quas ſeipſos diviſiſſent, ad unam, ubi Scopaſis regnabat, Sauromatas conferre ſe debere: ſed ſubducere ſe, ſi illuc ſe converteret Perſa, fugient. r. ad fl. T. ſ. M. quum autem Perſa pedem referret, invadere & perſequi. 3 Subducere ſe, *vel*, *Paulatim aut clam progredi ſe ſubducendo*. *Sic & paulo poſt, repone pro* Seducere.

& ten-

& tentare, ſi quid ipſis tentandum eſſe
CXXI videretur ac liberet. Hæc ubi decrevere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præſtantiſſimis equitum præcurſoribus miſſis. Carros autem in quibus eorum filii uxoreſque omnes degunt, una cum pecoribus, 1 præterquam ad victum ſuppetentibus, remiſerant, dato ſuis mandato ut ſemper aquilonem
CXXII verſus tenderent. Hoc quum 2 præparaſſent Scythæ, eorum emiſſarii, poſteaquam compererunt Perſas ab Iſtro trium fere dierum & ante ſe unius diei itinere abeſſe, poſitis caſtris, germina terræ vaſtant. Perſæ, ubi Scytharum equitatus in conſpectum ſe dedit, eum inſequi maturant, à via ſeſe ſemper ſubducentem: & quum ad unam partium ventum eſt, auroram verſus & Tanain, Scythis tendentibus, & inſequentibus Perſis, Scythæ Tanain trajiciunt: eo & Perſæ trajecto, illos inſequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perveni-
CXXIII unt in Budinicam. Cæterum quandiu Perſæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote vaſtæ: ubi vero Budinicam ingreſſi ſunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deſerta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipſo itinere ire porro tendunt, dum eam regionem pervagati, in vaſtam ſolitudinem deveniunt. Hæc ſolitudo à nemine hominum colitur, poſita ſupra Budinorum regionem, ſeptem dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyſſagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin ſe inſinuant: quibus hæc ſunt indita nomina, Ly-
CXXIV cus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, ut ad ſolitudinem pervenit, curſu omiſſo copias ſuper fluvium Oarum locavit. Poſt hæc, octo urbes eaſque ingentes condidit, pari inter ſe ſpatio diſtantes, ſexagenorum fere ſtadiorum, quarum ad meam uſque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille inſequebatur) circumitis locis ſuperioribus, reverterunt in Scythiam. Quibus è conſpectu omnino ſemotis, non ſe amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis dimidiatis, convertit iter ad occaſum, ratus & hos eſſe cunctos Scythas & ad occaſum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire in Scythiam, eo devenit ubi in duas Scytharum incidit partes.

κὴ ὅπιχειρέειν, ἰὼν δὴ ἐπὶ βυλομένοισι δοκέειν. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βυλευσάμενοι, ὑπωλιπτάζον τὸν Δαρεῖον στρατιὴν, πρόδρομους ἀποστείλαντες τοὺς ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τοὺς δὲ ἁμάξας ἐν τῇσι σφι ἁπαντα τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκπεμπόμενα τὸν δ' Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπεχόντας ἀπὸ Ἴστρου, ὥστι μὲν τούτους εὑρόντες ἡμέρης ὁδῷ προέχοντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ δὲ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὑπφανεῖσαν τὴν Σκυθέων στρατιὴν ἵππον, ἐπήισαν κατ' ἴχνιον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὸ μέσον τῶν μοιρέων ἴδυσαν οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς ἠῶ τε καὶ τὸν Τανάϊν ποταμόν. Διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ὑπερβάντες ἐδίωκον· ἐς ὃ τὴν Σαυροματέων τὸ χωρίον διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τὴν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον ὁδὸν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸν τῶν Βουδίνων χῶρον εἰσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τὸν Βουδίνων, καὶ κεκενωμένῳ τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ σίδον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἣ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ ἑπταμύχου νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τῆς ὁδοῦ, ἵδρυσε τὸ στρατιὴν ὅπι ποταμῷ Ὄαρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τῶν ἔτι ἐς Ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν.

ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσοῦτόν σφι, ὥστε οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, ὅτῳ δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην ἦλθε στρατὸν ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρησι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum ſatis eſſe poſſint. 2 Præmiſiſſent

ἐντυχὼν

ἐς τὴν χώρην

ἐπιτυχὼν δὲ ἐδίωκε ὑπερφερούσας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (ὡς δὲ ἀνίεε ὄπισθεν ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην. πρώτην μὲν ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὸς χώρους· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ὅπῃ τὴν Νευρίδα. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἠνίσαν ὑποφυγόντες οἱ Σκύθαι ἐς τὸς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθυρσοὶ μὲν ὁρέοντες καὶ τὸς ὁμούρους φοβηθέντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ πεταραγμένους πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τὸς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ὀθνείην τὴν σφετέρων ἤρην· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθυρσοὶ μὲν προείποντες ταῦτα, ἐκόσμεόν τε τὰς ὄρους, ἐν νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τὸς ὁπώνας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τὴν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, ἔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράπηντο· ὁπλαθόμβοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον πεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τὸς Ἀγαθύρσους ἐκέτι ἀπέπαυσαν ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα πρὸς τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰνδαθύρσον, ἔλεγε τάδε, "Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν "τοι τὴν δὲ τὰ ἕτερα πρήσσειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξι- "όχρεως δοκέεις εἶναι σωυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι "πρήγμασι ἀντιωθεῦναι, σὺ δὲ "στῆθι, καὶ "μάχεο· εἰ δὲ μή, καὶ ἔτω παυσάμενος "τοῦ δείμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων "γεῦν τε καὶ ὕδωρ, ἔλυθε ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδαθύρσος "ἔλεγε τάδε, Οὔτω τὸ ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρ- "σα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυ- "γον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· "οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν "εἰρήνῃ ἔωθα ποιέειν. ὅπι δὲ ἐκ αὐτίκα "μάχεσθαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν "οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, τῶν "περὶ δείσαντες μὴ ἁλῶσι ἢ καρπὸν τάχιον "συμμίσγωμεν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δὲ δέοι "πάντως ἐς τοῦτο καὶ τάχος ἀπικνέεσθαι τυ- "χάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρώιοι φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς·

Hos nactus insequebatur unius dici spatio, nunquam intermittens subterfugientes. Subterfugiebant autem de industria in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant, & primum in Melanchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum invaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur invadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, invadentibus Persis una cum Scythis, neque virium neque animarum memores, sed timore perpulsi, fugam capessunt aquilonem versus ac solitudinem. 1 Scythæ partim ad Agathyrsos, jam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem misso equite, inquit, 2 Virorum dæmonie, *id. est*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac perstans, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, ut neque ullum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diversum nunc atque in pace facere consueveram. 3 Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, hujus rei te certiorem faciam: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quos invadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnam. ad quam si opus est continuo devenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quum nacti fueritis, agedum tentate labefactare:

CXXV

CXXVI

CXXVII

καὶ παυσάμενος πλέονος μάχεσθαι. εἰ δὲ συγχωρέσαι εἶναι ἥσσων, σὺ δὲ καὶ ἔτω παυσάμενος

---

1 At Scythæ non jam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suam Persis præibant. *Valla putavit* ἀπειπαμένες *esse pro* ἀπειναμένες συμμαχίην (*ut paulo ante loquutus erat Herodotus*) *quum referatur ad* ἀπηγορεύε *præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit*, O miserrime hominum. 3 Cur autem non pr. tecum ineam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& tunc

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiſcum ſimus pro ſepulcris, necne: prius autem (niſi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conſeremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum ſit. quod autem ad cætera, ego ſolos mihi heros arbitror Jovem progenitorem meum, 1 ad ſolium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dona poſcis, mittam quæ decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum eſſe dixiſti, jubeo te flere. Hoc à Scythis reſponſum eſt: quod caduceator reverſus Dario renunciavit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine ſervitutis, indignatione perfuſi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopaſis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Iſtrum ponte junctum aſſervabant. ¶ 2 At Perſæ non amplius ſibi vagandum eſſe ſtatuerunt, ut hoſpitibus, qui ipſorum commeatum eripiebant, inſidias tenderent, diſtributis qui adverſus ereptores frumentariæ rei juſſa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum ſemper in fugam vertebat equitatum Perſarum, ſed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defenſabantur. Ita Scythæ ſummoto equitatu hoſtili, tamen metu peditum abſcedebant, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incurſiones faciebant. 3 Adverſus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, aſinorum vox ac mulorum ſpecies. Nam (ut ſuperius à me demonſtratum eſt) nullus in terra Scythica neque aſinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem viſitur, propter frigora. Itaque rudentes aſini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ ſæpenumero Perſas adorirentur, eorum equi exaudita aſinorum voce, conſternati avertebantur, arrectis auribus ſtupefacti, utpote inſolentia tum vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atque hoc quidem paululum quiddam

CXXX momenti ad bellum afferebat. Cæterum Scythæ ubi animadverterunt Perſas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, 4 & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, ut pecoribus ſuis una cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe confe-

χὴ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα ‘‘
ὦξοι τῷ τάφων, εἴτε χὴ ὐ μαχησόμεθα. ‘‘
πρότερον δὲ ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, ὐ ‘‘
συμμίξομέν τι. ἀμφὶ μὲ μαχητὰ ταῦτα ‘‘
εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμὲς, Δία τε ἐγὼ ‘‘
νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, χὴ Ἰστίην τὴν ‘‘
Σκυθέων βασιλείαν, μένες ἐΐ). σοὶ δὲ ‘‘
ἀντὶ μὲ δώρων γῆς τε χὴ ὕδατος, δῶρα ‘‘
πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν. ‘‘
ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶ ἐμὸς, ‘‘
κλαίειν λέγω. τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων
ῥῆσις. ὁ μὲ δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦ-
τα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες,
ἀκέσαντες τῆς δυλοσύνης τὸ ἔνομα, ὀργῆς
ἐπλήσθησαν. τὴν μὲ δὴ μετὰ Σαυροματέων
μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπι-
κέσθαι τούτοισι οἳ τὸν Ἴστρον ἐζευγμένον
ἐφρούρεον. ὡς τῷ ὃ τοῖσι ὑπολειπομένοισι
ἔδοξε πλανᾶν μὲ μηκέτι Πέρσας, ἵππα δὲ
ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ὀπτί θεσθαι. νομί-
σαντες ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου ἐπί-
εσθαι τὰ βεβολημένα. ἡ μὲ δὴ ἵππος τὴν
ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῷ Σκυθέων· οἱ ὃ
τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον
ἐς τὸν πεζόν. ὁ ὃ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε.
οἱ ὃ Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ὑπο-
στρέφοντο, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο
ὃ χὴ τὰς νύκτας παραπλησίας περιβολὰς οἱ
Σκύθαι. Τὸ ὃ τοῖσι Πέρσῃσί τε ἦν σύμ-
μαχον χὴ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὄνηθε-
μένοισι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα
μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, χὴ τὰ ἡμι-
όνων τὸ εἶδος· ἔστε γὰρ ὄνον ἔστε ἡμίονον γῆ
ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς χὴ πρότερόν μοι δεδή-
λωται· ἐνθὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ
τοπαράπαν ἔστε ὄνος, ἔστε ἡμίονος, διὰ
τὰ ψύχεα. ὑβριζόντων ὦν οἱ ὄνοι ἐπαύεσ-
σον τὸν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ
ἐπελαυνόντων ὅπη τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
ὄκως ἀκέσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὰς φωνὰς,
ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι, χὴ ἐν θαύ-
ματι ἦσκον, ὁρῶντα ἰσωντες τὰ ὦτα· ἅτε ἔστε
ἀκέσαντες πρότερον φωνὴν τὴν τοιαύτην,
ἔστε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὀλί-
γον τι ἐφέροντο τῷ πολέμῳ. Οἱ ὃ Σκύ-
θαι ὄκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθυρυβημένους,
ἵνα θωμάζοιέν τε ὅπι πλέω χρόνον ἐν τῇ
Σκυθικῇ, χὴ θωμάζοντες ἀνιῶντο, τῶν
πάντων ὀπιδεέες ἐόντες, ἐποίευν τοιόνδε· ὄκως τὸ προβάτων τὸ σφετέρων αὐτῶν καλαλί-
ποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-

1 Et Veſtam Scytharum reginam. *Fortaſſe tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel, remanebant*, non amplius cenſuerunt Perſas cogendos eſſe vagari, ſed adoriendos eſſe quoties cibum ſumerent. Obſervantes igitur tempus quo ab illis cibus ſumebatur, faciebant quod ſtatuerant. Enimvero *&c.* 3 Verum quod Perſis auxiliabatur, Scythis vero adverſabatur, Darii exercitum invadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* aſinorum vox & mulorum ſpecies. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam,

ἰόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήροντο ἂν τῷ πεπιημένῳ. Πολλάκις δὴ ποιέοντι γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὀρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτεαχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φέροντα τὰ δῶρα ἐπηρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ ἐδέετο ἔφη οἱ ἑπεσθαι ἄλλο ἢ δόντα τιλὶ ταχίστιλα ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτὸς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκέσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντο τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτεαχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, ὡς τὴν ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεφήκεε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνὸς τῶν τὸ μέσον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, "Ην μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν ὁδὸν τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν, τότε δὲ ὅτε τὸ Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τάχιστα γέφυραν, "ελεγε τάδε, "Ανδρες "Ιωνες, ἐλεύθεριλον ὑμῖν ἡμαρ φέρονσιν, ἤν περ γε ἐθέλητε ἐσακέειν. πυθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοὺς μὴ ἀπολιπομένους ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάξεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνων ἀτίμης, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας ἀπαμείναντες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάξεσθε. δοκέει μὲν νυν, τοῖσδε ξεινωθεῖσι Ἰώνων πιθήσειν ταῦτα, ὀπίσω δὲ ταχίστην ἐπείγοντο. Γερόντων δὲ μοῦνα τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, ἀνέλαχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῷ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τὸν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν δρυβον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε "ὰ ταῦτα πρὸς τέσπερ "εώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ "νδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καὶ μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo facto quum sæpius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, ave, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Ille negare sibi aliud esse mandatum nisi ut quum illa tradidisset, celerrime rediret. jubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hæc ratione conjectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, avis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod 1 seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona conjectabat, O Persæ, nisi effecti ut aves, subvoletis in cœlum, aut effecti ut mures, subeatis terram, aut effecti ut ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis unde venistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At una pars Scytharum cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. 2 Itaque si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam devitaveritis. proinde quum ad præstitutam idem permanseritis, jam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ 3 raptim retro abiere. At cæteri Scythæ, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu adversus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem ut quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, scisitabatur Darius unde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui consuevérat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

CXXXI CXXXII CXXXIII CXXXIV

1 Suam potentiam. 1 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum ut* quum ad pr. diem permanseritis, jam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoque ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, ut tutus nobis eo unde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorum inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, sed ubi adveni, evidentius intellexi, animadvertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox advenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueverunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem solvendum, [2] aut Ionibus solvere lubeat: quod nobis
CXXXV factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, ubi nox adfuit, reliquit in castris [3] viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, ut vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, illi interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contendit. [5] Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas
CXXXVI in eisdem permanere castris. Verum ubi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, [6] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, utpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ divortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum utrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ pervenere quam Persæ. Ibi cognito se prævertisse Persas, ita ad Ionas qui in navibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus jam pertransierit, injurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

φάνεϊαϛ Γοβρύης εἶπαϛ ϖϱὸϛ τ Σκυθικῶν δώρων ὁϱδῶς· ὡς ὧν ὕτως ἤδη δοκεόντων ϗ αὐτῷ μοι ἔχειν, βελτῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ ϗομιδὴ ἡμῖν ἔσαι " ὀπίσω. πϱὸϛ ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ὦ Βασιλεῦ, ἐγὼ ϗεδὸν μὲ ϗ λόγῳ ἠπισάμιλω τότων τ ἀνδϱῶν τιὼ ἀποείλω· ἐλθὼν ϑ, μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁϱέων αὐτὲϛ ἐμπαίζονταϛ ἡμῖν. νῦ ὧν μοι δοκέει, ἐπεὰν τάχιϛα νὺξ ἐπέλθι, ἐϗκαύσανταϛ τὰ ϖυϱὰ (ὡς ϗ ἄλλο τε ἐώθαμϐ ϖοιέειν) τῷ ϛϱατιωτέων τὲϛ ἀδυνεσάτυϛ ἐϛ τὰϛ ταλαιπωϱίαϛ ἐξαπατήσανταϛ, ϗ τὲϛ ὄνυϛ πάνταϛ ϗαϑαδήσανταϛ, ἀπαλλάσσεσϑαι ϖϱὶν ἢ ϗ ϐῆ τὸν Ἴϛϱον ἰδύσαι Σκύθαι λύσονταϛ τ γέφυϱαν, ἢ ϗαί τι Ἴωσι δόξει, τὸ ἡμέαϛ οἷόν τε ἔσαι ὑπεϱγάσαϑαι. Γοβρύης μὲ ταῦτα συνεϐούλευε. μετ' ϑ, νύξ τε ἐγίνετο, ϗ Δαρεῖοϛ ἐχεῶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τὲϛ μὲ ϗαταμήσαϛ τῷ ἀνδϱῶν, ϗ τῷ ἰῷ ἐλάχιϛοϛ ἀπολλυμένων λόγοϛ, ϗ τὲϛ ὄνυϛ πάνταϛ ϗαϑαδήσαϛ, ϗαϑῆϗε αὐτοῦ ἐν τῷ ϛϱατοπέδῳ· ϗαϑῆϗε ϑ τὲϛ τε ὄνυϛ ϗ τὲϛ ἀσθενέαϛ τῆϛ ϛϱατιῆϛ, τώνδε εἵνεϗα· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι ϐοὴν παρέχωνται. οἱ ϑ ἄνθϱωποι ἀσθενείης μὲ εἵνεϗα ϗαϑεῖϗτο, ϖεϱφάσιοϛ ϑ τῆσδε δηλαδή· αὐτὸϛ μὲ σφι τῷ ϗαθαρῷ τοῦ ϛϱατοῦ ὀπωπήσεως μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ἦτοι ϑ τὸ ϛϱατόπεδον τοῦτον τὸν χεῶνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέμενοϛ ὁ Δαρεῖοϛ, ϗ ϖυϱὰ ἐϗκαύσαϛ, τιὼ ταχίϛῳ ἐπείγετο ὀπὶ τὸν Ἴϛϱον· οἱ ϑ ὄνοι ἐϱημωθέντεϛ τοῦ ὁμίλου, ὕτω μὲ δὴ μᾶλλον ϖολλῷ ἴεϱ τ φωνῆϛ. ἀκούσαντεϛ ϑ οἱ Σκύθαι τ ὄνων, ϖαϱ' ἧϱχον ἐπὶ χώϱην ἣν ϖίπτζον τὲϛ Πέϱσαϛ εἶναι. Ἡμέϱηϛ ϑ γενομένηϛ γνόντεϛ οἱ ὑπολειφθέντεϛ ὡς ϖϱοδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χειϱάϛ τε ϖϱοέτειναν τοῖσι Σκύθῃσι, ϗ ἔλεγον τὰ ϗατήϗοντα. οἱ ϑ ὡς ἤκουϛ ταῦτα, τ ταχίϛῳ συνεϛαφέντεϛ, αἵ τε δύο μοῖραι τ Σκυθέων, ϗ ἡ μία, Σαυϱομάται ϗ Βουδῖνοι ϗ Γελωνοί, ἐδίωκον τὲϛ Πέϱσαϛ ἰθὺ τ Ἴϛϱου. ἅτε ϑ τῶν Πεϱσικῶν μὲ τῶν πολλῶν ἐόντων ϖεζῶν ϛϱατῷ, ϗ τὰϛ ὁδὲϛ οὐϗ ἐπισταμένου, ὥϛε ἐϗ ϖλημμυϱίων τ ὁδῶν, τ ϑ Σκυθικῶν, ἐϖιπτέων, ϗ τὰ σώματα τῆϛ ὁδοῦ ὀπωπαμένου, ἁμαϱτόντεϛ ἀλλήλων, ἔφθη ϖολλῷ οἱ Σκύθαι τὲϛ Πέϱσαϛ ὀπὶ τ γέφυϱαν ἀϖικόμενοι. μαθόντεϛ ϑ τὲϛ Πέϱσαϛ ἥκοντα ἀϖιγμένουϛ, ἔλεγον ϖϱὸϛ τὲϛ Ἴωναϛ ἐόνταϛ ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδϱεϛ Ἴωνεϛ, αἵτε ἡμέϱαι ὑμῖν τοῦ ἀϱιθμοῦ διοιχώκαϛι, ϗ ὑ ϖοιέετε δίκαια ἔϖι ϖαϑαμένουϛ. ἀλλ' ἐπεὶ ϖϱότεϱον δειμαίνοντεϛ ἐμένετε, νῦ

[1] Accensis ignibus, ut & alias facere consuevimus, & imbecill. [2] Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis non difficile futurum sit. [3] *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusque: *nisi quod hic est positivus gradus, quum ibi esset superlativus.* [4] Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, ut dum ipse cum fl. cop. [5] Asini à cœtu segregati. [6] Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos uti. Quibus illi auditis, in unum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum una, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, utpote *in certa diverticula, vel in certa itinerum divortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum utrique ab alt. aberr.

" λύσαντες τὸν πόρον, τῷ ταχίστῳ ἄπιτε
" χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύ-
" θῃσι εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον
" ἐόντα ὑμέων δεσπότεω ἡμεῖς φρασσό-
" μεθα ὅπως, ὡς τε ὀπίσω μηδαμὰς ἐπ' ἀνθρώ-
πους αὐτὸν στρατεύσεται. Πρὸς ταῦτα οἱ
Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀ-
θηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος
Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐῶν
γνώμην πέρι θεοὺς Σκύθησι, καὶ ἐλευθεροῦν 10
Ἰωνίην· Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίην
ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστος αὐτέων
τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμεως
καταρρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται
ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα ἐδαμῶν. βουλόσεται γὰρ
ἕκαστος τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ
τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην
ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τε-
τραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, 20
πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦ-
σαν δὲ οὗτοι οἱ ἀποφέροντές τε τὴν ψῆφον,
καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς,
καὶ Ἱπποκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στρατίης τε Χῖος,
καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φω- 30
καιεύς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦ δὴ γνώμην προκειμένην ἐναντίην τῇ Μιλτιάδεω.
Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μοῦνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε
τῷ Ἱστιαίῳ αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι
πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ πρὸς τὴν
Σκύθας ἐόντα, λύειν δ' ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο 40
βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἴστρον τῷ γεφυρέαν. ἐπεῖν τε λύοντας
τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὡς
πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι δοκέει κατὰ
νῆα. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ· μετὰ
δὲ, ἐκ πάντων ὑποκρινάμενος Ἱστιαῖος,
" τάδε λέγων, " Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἥκετε
" φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε
" ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδῶται, καὶ τὰ
" ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὀπτηδέως ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον,
" καὶ προθυμίαν πᾶσαν ἔξομεν, θέλοντες ἔτι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν,

solvite quamcelerrime trajectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus ut adversus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Cherſonenſium (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſervitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diverſa, quod diceret nunc quidem eos ſuæ quemque urbis tyrannos eſſe ob Darium: potentia vero Darii ſublata, neque ſe Mileſiis, neque alium quemquam uſquam præeſſe poſſe. Fore enim ut ſingulæ civitates popularem ſtatum quam tyrannicum mallent. Hanc ſententiam quum dixiſſet Hiſtiæus, omnes confeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerant: in eam tranſierunt. Fuere autem qui diſceptaverunt, duntaxat alicujus apud regem exiſtimationis, Helleſpontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampſacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cyzicenus, & Ariſton Byzantius: & iſti quidem ex Helleſponto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocenſis, & Hiſtiæus Mileſius: cujus ſententia prælata eſt ſententiæ Miltiadis. Æolum vero unus affuit qui eſſet alicujus authoritatis, Ariſtagoras Cymæus. Hi, poſteaquam Hiſtiæi probavere ſententiam, hoc ſibi præterea agendum dicendumque cenſuerunt, ut pontem [1] quidem ab ulteriore ripa catenus ſolverent ut extra ſagittæ jactum eſſent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Iſtrum ponte tranſire, [2] ſed ſolventes illinc pontem, quaſi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc ſententiæ Hiſtiæi addendum quum decreviſſent, ita pro univerſis ad Scythas Hiſtiæus verba fecit, Viri Scythæ, jucundam nobis rem attuliſtis, & opportune inſtatis: atque ut vos nobis probe viam oſtendiſtis ita nos vobis obſequenter obtemperabimus. Ut enim cernitis, trajectum reſcindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate aſſequendæ libertatis. Cæterum dum nos hæc diſſolvimus,

CXXVII CXXVIII CXXIX

1 Pontis partem ſolverent quæ verſus Scythas ſpectaret: ſolverent autem non amplius quam ad jactus teli ſpatium, ne nihil fac. 2 Sed ſolventes illam pontis partem quæ Scythiam verſus ſpectabat, omnia pro arbitrio Scytharum ſe facturos dicerent.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inventos, tam vestro quam nostro nomine ita ulciſci ut merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Perſas reverterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, 1 ipſi ſibi hujus rei cauſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fonteſque obſtruxerant. quod niſi feciſſent, facile ſi voluiſſent Perſas inveniſſent: nunc ita faciendo, viſi ſibi fuerant optime conſuluiſſe, ob quæ tamen eos res fruſtrata eſt. Quippe eam ſuæ regionis partem conſectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obſervato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre trajectus reperit locum. Et quum noctu perveniſſet, nactus pontem ſolutum, animo prorſus concidit,
CXLI veritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus: hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum jubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus *eum ſæpius inclamantem, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naves admovit, & ad trajiciendum exercitum pontem junxit. Atque hunc in modum Perſæ effugerunt,
CXLII quos indagantes Scythæ, iterum aberraverunt. 2 & ob id Iones tanquam non liberos, ſed peſſimos & ignaviſſimos omnium hominum judicant, deque eis tanquam de ſervis loquentes, mancipia dominos amantia eſſe aiunt, & inſectatione digniſſimos. Hæc in Io-
CXLIII nes Scythæ probra jaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Seſtum Cherſoneſi pervenit, atque illinc in Aſiam navibus ipſi tranſivit, relicto in Europa exercitus duce 3 Megabyzo, viro Perſa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, ut hoc verbum inter Perſas diceret: quum eſſet eſurus mala punica, ſimulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano 4 nunquid tantum hominum ſibi optaret quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, Se præoptare tot ſibi eſſe Megabyzos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hominem hono-

ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ὡς ἔφη τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι ὅτεως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τοῦδε δεύτερον Ἴωσι πιστὰ δόσαντες λέγειν ἀληθέα, ὕστερον ἔτι ζήτησιν τῆς Περσέων, καὶ ἥμαρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγίνοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, καὶ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τὴν σφετέρην χώρην 169
τῇ ἵππός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἁλώσεσθαι τοιούτων τινὶ ἀπόδρησιν πεποιημένους. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸ πρότερον ἐωυτῶν ὁρμώμενον σίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦισαν· καὶ ὅτευ μάλιστα εὗρον τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λειμῶνος τῆς γεφύρης ἐπιτυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μή σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ ὧδε Δαρείου ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καλέσαντα ἐπὶ τὸ χείλεος τὸ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐπίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακέσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τάς τε νέας ἁπάσας παρεῖχε ἁλὶ πορθμεύειν τῷ στρατῷ, καὶ τὸν γέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν δὴ ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τοῦδε δεύτερον ἥμαρτον τῆς Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κάκιστα τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι ἁπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδων φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα· ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἅμα τῆς Θρηϊκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην τῷ Δαρεῖός ποτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος· ὥρμημαι Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε πάγισα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος ἠλιθάδας ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν ἠλιθάδας βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐπι-

1 Cujus *mali* ſibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, ut qui liberi ſint, peſſim. hom. judicant: modo de illis tanquam de ſervis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiva eſſe aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones *&c. Sic & in altera parte*, Alias vero de illis, *&c. Solet tamen τῶτα μὲν, τῶτο δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim vero. ſed hic non ſatis convenire videtur Partim. ſenſus eſt enim, Iones (Scytharum judicio) ſi ut liberi conſiderentur, ſe in illa re ignaviſſimos oſtendiſſe: ſin ut ſervi, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in noſtris vet. cod. Sic in ſequentibus locis.* 4 Cujus rei tantam multitudinem ſibi optaret.

μα· τότε δὲ αὐτὸν κατέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τάδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. ἡμόμνητο γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τότε τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τὸ καλλίονα παρεόντα κτίζειν χώρην, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας καταγράφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔπραξε. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ὅτι Λιβύῃ ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἀφ' οὗ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε· τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βεαυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τουτέων ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶποιεν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκότες τὸν λόγον τῆς γνώμης τῆς Μινυέων, πέμψαντες πυθέσθαι, ἠρώτων τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας, ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τὴν Τυνδαρεΐδεων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἐγίνοντο, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ ὀλίγου διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μετεντέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες ἐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. μνοι, νυκτὸς· μετ' ἡμέρην δὲ, ἐδόκεον.

ravit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios urbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diverſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & ille quidem talia agebat. ¶ PER idem autem tempus CXLV alia ingens adverſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Athenienſium ex Brauron prædati ſunt, eſſent ejecti à Lemno, Lacedæmonem navigaverunt, conſidenteſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere ſciſcitatum quinam & unde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo navigaſſent, quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum adventus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis ejectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) orareque ut ſibi liceat una cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo navigaverant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant uxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde CXLVI interjecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem conjecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animad-

(κείνυσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαι- ἐπεὶ ὦν ἔμελλόν σφεας καταχρή-

[1] Quibus ipſi conditionibus vellent,

verſuri,

verſuri, exorati ſunt ab eorum uxoribus (quæ cives erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum ſuo cujuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicantes. Horum permiſſu, Minyarum uxores ingreſſæ carcerem, omni 1 veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rurſuſque apud Taygetum conſederunt. ¶ Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, avunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita graviter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, ut negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos navigaturum. Erant autem in inſula quæ nunc Thera vocatur, quondam Calliſta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſive regionis amore captus, ſive qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulam quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt, nequaquam ad illos ejiciendos, ſed ad una habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea vero quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huſc poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris navigavit, ducens ſecum non univerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad Paroreatas Cauconaſque diverterunt) ſed paucos, 2 quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

CXLVII

CXLVIII

σεας, ᾠδαιτήσαντο αἱ γυναῖκες τὰς Μινυέων (ἦσαν αἵδε τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ″ ἐσελθεῖν ἐς τὸν ἕρκεϊον, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί· οἱ δὲ σφέας παρῆκαν, ἐδόκεον γὰρ δεκεόντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπείτε ἐσῆλθον, πιέσασαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὰς τῶν ἀνδρῶν ἐλάβοσαν. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυτῶν τὸ γυναικήιον ἐδόκεον, ἄτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τὸ τέρπρον τέτρω ἵζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ὑπὸ Λακεδαιμονίων. ἐὼν δὲ ὁ Θήρας θεῖος γεγόνεε ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπεύων ἔσχε ὁ Θήρας τὸν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ ᾠδαιτέοντων τὸν ἀρχέϊ, ἔτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπείτε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμου γὰρ ὁ Ἀγλαύρου, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσχόντι δέ, εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλιάρεον. ἔτυχε ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὑπὸ γῆς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε σὺν οἰκηίοισι τούτοισι· καὶ ὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιούμενος. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδεφθέντες ἐκ τῆς ἑρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Ταΰγετον, τοὺς Λακεδαιμονίων βουλομένους σφέας ἀπολλύειν, ᾠδαίτεον ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτούς τε ὑποδέκηται σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπηγόνους ἔπλωσε· ἔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρέατας καὶ Καύκωνας. τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, ″ Μάγνσον, ″ Θριξάς, Πύργον, ″ Ἔπιον, Νήδιον. τουτέων δὲ τὰς πλεύνας

ἔσω ἐλθεῖν

Μάστιγον, Φρίξας,

1 Veſtitu quem geſt. v. trad. illorum veſtitum ſumpſ. 2 Quum autem hos expuliſſent, ſeipſos in ſex partes diſtrib.

ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσασθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν κου ἐν λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπους τούτου τὸ ὄνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἴγυς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐρεννύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱερόν· καὶ μέχρι τούτου, ὑπέμεινε τοὔνομα τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι καὶ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε ἠμέαται λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵπετο δέ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν ἠμός. * Εὐθυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἥδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα μοῦνα, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρησμείου, ὅτε Λιβύην εἰδότες οὐκ ἐούσης οὐδὲ ἐπιπολὺ ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. Ἐπὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγα τῶν ἐν τῇ Θήρῃ· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαναλώθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι περιέφερε ἡ Πυθίη πρὸς ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν λῷον σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητέων ἢ μετοίκων ἀπεγένετο. εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτέων ἔτυχον, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, ταπρῶτα δὲ πολλοί. κατιγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, τὸν μὲν Κορώβιον

Elei memoria mea deleverunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. 1 Hic filio, quod negaret se navigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ovem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Oiolycus, *id est Ovilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Oiolyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, 2 ducens ex urbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis civibus, tum vero Batto 3 qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit ut urbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & gravis ad moliendum: tu vero quempiam horum jube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat, Hæc hactenus. Tunc ubi reversi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque ubi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter unam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, 4 respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios investigatum siquis aut indigenarum aut advenarum illic esset qui in Libyam navigasset. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum perveniissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. Is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

CXLIX

CL

CLI

1 At filius, quum ei se una navigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum οἷόν ἐν λύκοισι, *id est ovem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος atque adeo nomen hoc invaluit. 2 Afferens ex urbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Objecit illam coloniæ deductionem in Libyam. * Depravatè pro Εὐφημίδης. Simpson. Chronicon Catholicum.

relicto

relicto cum aliquot menſium cibariis, ipſi quamcelerrime reverterunt ad cæteris de inſula renunciandum. Quibus
CLII ultra præſtitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: ſed appulſa eo navi Samia quæ ab Ægypto redibat (cujus gubernator erat Colæus) Samii, omni re geſta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipſi ex hac Inſula quum ſolviſſent, Ægyptum optantes, vento ſubſolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas tranſvecti columnas, pervenerunt in Tarteſſum, [1] pompam ferentes ad rem divinam. Erat ea tempeſtate id emporium intemeratum, adeo ut inde revertentes iſti ex mercibus quæſtum maximum fecerint, [2] inter omnes quos novimus Græcos, duntaxat poſt Soſtratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo poſſit contendere. Ex hoc quæſtu Samii decima (id eſt ſex talentis) ſelecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinſecus obverſis: & in templo Junonis collocarunt, ſuſtinentibus illud tribus coloſſis, *id eſt humanis ſimulacris*: ſeptenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræiſque cum Samiis
CLIII contracta eſt. Theræi, ubi relicto in inſula Corobio ad Theram reverſi renunciarunt eſſe illis inſulam regione Libyæ ſitam, placuit Theræis ut è ſingulis oppidis, quæ ſeptem erant, viri mitterentur, fratribus inter ſe ſortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes
CLIV in Platæam miſerunt. Hæc Theræi memorant. Cætera jam Theræis cum Cyrenæis conſtant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis conſentiunt. ſic enim narrant: Eſt in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amiſſa uxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, novercam: quæ domum ingreſſa, ut erat, ità re ipſa ſe novercam præſtitit, cum lædendo atque omne genus injuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro perſuaſit. Iſte ab uxore deceptus rem de filia nefariam commentus eſt. Erat

λείπουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὸ ταχίστῳ ἀπαγγέλοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ ταῦτα, νηῦς μὲν γὰρ Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἄνω ἀπὸ Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ὀπίσω ἀπὸ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, ὁ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοησάμενοι ὅτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τὼς ἡμεῖς ἀτρεκίῃσι ἴσμεν, ὀκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτεω. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδέων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκήιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. περὶξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ περιέρρυσοι εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέας κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γόνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα φιλίαι μεγάλαι συνεκέχυνται. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἔτι Λιβύη ἐκλιμένη· Θηραίοισι δὲ ἔα δὲ ἀδελφεόν τε ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πάντων χώρων ἀπάντων ἐπὶ ἑόντων, ἄνδρας. εἷς δέ σφεων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου, συμφέροντα ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττον ὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ ὧδε· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ὅτε δυστεκέι ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ὅτε ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίου εἷς καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐς αὐτὴν μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃ ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ὧδε· ὁ δὲ, ἀναγνωθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὅτι τῇ δυστεκέι. ἦν γὰρ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum eſt, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam objiciendo.*

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Οἀξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος φιλαλαβὼν ὅτι ξεν-
172 ίην, ἐξορκοῖ ἢ μιν ποιήσειν ὅ, τι ἂν δε-ηθῇ. ἐπεί τε ὤμοσε, ἀταλὸν οἱ φιλ-δοῖ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα· καὶ ταύτῃ ἐπ-έλθε καλαπυντῶσαν ἀπαταλόνια. ὁ δὲ Θεμίσων, φειμεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, φιλυσάμιος τῇ ξενίῃ, ἐπίεε παῖδα. φιλαλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγ-ρύ-
εἷο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀπεσιδύμιος τῇ ἐξ- 10
όρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, χοίνοισι αὐλῇ φιλ-δήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀνασωσάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρο-νίμῃ φιλαλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνῳ δὲ φειδίονος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνό-φωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μοῦ-νοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνο-μάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ 20
χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ ἔσχε, τῷ ἐπωνυμίῳ ποιη-σάμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω δεσπόζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσ-σῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐ-πεί τε γὰρ ἀνδρώθη τάχιστα, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ἐπὶ φωνῇ ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖ- 30
βος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα. ὡστέρ εἰ εἶπε Ἕλλάδι γλώσσῃ χρεωμένῳ, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνῇ ἦλθες. ὁ δ' ἀ-
" μείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον
" περὶ σέο χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; ποίῃ χειρί; ταῦτα λέγων, ἔ κη ἐπειθε ἄλ-λά οἱ χρᾷν. ὡς δὲ τῷ αὐτὰ ἐδεδοικτό οἱ 40
ἢ καὶ πρότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συμ-εφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελ-φοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυ-θίη ὅτι ἔχρησε, συγκτίζοντι Βάττῳ Κυ-ρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον οἰκήσειν. ἀπέστελλον μὲν ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: 1 hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adjurat ut quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Ubi hominem jurejurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: jubens ut eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putavit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, 2 ut jurijurando Etearchi ſatisfaceret, revinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram pervenit. Ibi Polymneſtus, vir inter Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interjecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, ut Theræi & Cyrenæi aiunt: ut autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor 3 Pythiam lingua Libyca quam noverat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, ubi in virilem adolevit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſa: dux te jubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

4 Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, jubens migrare in Libyam. 5 qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi ut alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. 6 Mox deinde quum & huic ipſi & cæteris Theræis male contingeret, nec mali cauſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit jurejurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunque ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi jurisjurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, ut promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum noverat. 4 *Ante hæc verba adde,* Perinde ac ſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur,* O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa,* Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel,* Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in cæteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt, calamitatum ſuarum cauſam,* Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur.*

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reverti jubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adjacenti, nomine ut prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum urbi quæ
CLVII nunc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, uno è suis relicto, cæteri Delphos navigaverunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiveris urbem,
Me melius: tuam ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reversi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, regione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus utrinque concluſum, & utrinque flumine
CLVIII præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deserendum putaverunt, admonitu Libyum, ut in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animadverterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, ubi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum
CLIX est ubi cœlum 1 vocaliter sonat. Sub Batto igitur, qui condidit 2 Zoam, & annos quadraginta regnavit, & sub ejus filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim, Cyrenæi habitaverunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad navigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis pervenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὠυτὸ Λιβύλλω ἔτοι, (ἐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὠυτὸ Θήρλω. οἱ ᾧ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ ἐκ ἐων τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἐκλισαν νῆσον ὅτι Λιβύῃ κειμένην, τῇ ἄνομα ἔστι (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δὲ ἴσον εἶναι τὴν νῆσον τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι ᾧ ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄσυ ἐμεῦ Λιβύλλω μηλοτρόφον οἶδας ἀμείνων,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντα ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεῦ.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. ἐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπικέσθαι ἐς αὐτὴν Λιβύλλω. ἀπικόμενοι ᾧ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκλισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῇ ἄνομα λῶ Ἀζίρισον. νάπαι τε κάλλισαι ἐσ' ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ὄπιθε διαρρέει. Τοῦτον οἴκεον τὸν χῶρον ἓξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ ὠθέαισαμένους Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες, ἀνασησάντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωσι, συμμετρησάμενοι τὰ ὥρια τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ἄνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἶπαν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. Ἐπὶ μὲν νυν Βάττου τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἄρξαντος ἐπὶ τεσσερακοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐπὶ ἓξ καὶ δέκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ ᾧ τοῦ τρίτου Βάττου, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσαντας Κυρηναίοισι Λιβύλλω. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε ᾧ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύλλω πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

---

1 Cœlum perforatum est. 2 *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia* ζόης, *alia* ζώης *habent.*

Γᾶς ἀναδασμοίας, μετὰ οἱ πόνῳ φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρηνίην, ὡς ἐπ' ἀμόμους γῆν πολλὴν οἱ ὡς εἰ οἰκοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ ἔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ ὡς εὖ δεικνύμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρηναίην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἱρασὰ χῶρον, καὶ ὕδωρ κρήνην Θέσιν, συμβάλλον τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἄπειροι δὲ ἐόντες πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ ὀλιγωρέοντες, διεφθάρησαν ἔτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατ' ταῦτα δὴ μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τότε δὴ τῷ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μὲν ἔτι ἀπολιπόντες οἴχετο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτὸν βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κλίζοντες δ' ἅμα αὐτῷ, ἀπίσασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀπίσαντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχετο φεύγοντες πρὸς τοὺς ποιμένας τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἶπε φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λιβύῃσι τε τῆς Λιβύης ἐγίνετο ὀκτὼ ἀνδρῶν, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὀκτὼ θεοὺς οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἁλιάρχος ἀπέπνιξε· Ἁλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ ἔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐδα τέτυκται τῷ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος. χωλὸς ἐὼν, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι περὶ τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτισῆσθαι. αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ ἔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος ὦν ὡνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τετράφυλας ἐποίησε σφέας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyum agros vastabant, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit adversus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superaverunt, upote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt ut pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Apriæ ab eo defeciverunt. Hujus autem Batti filius extitit CLX Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migraverunt, ubi contracti urbem hanc condiderunt quæ, ut tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas [1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ perveniret, [2] & Libybus videretur opportunus ad invadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superavere Cyrenæos, ut ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulavit: sed hunc dolo uxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in CLXI regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, jussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, ubi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit ut unam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

1 Impulerunt ad defic. 2 Et invadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam 1 huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac cere-
CLXII monias in media civitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt, verum sub ejus filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum majorum. Hinc seditione orta, ejectus profugit in Samum, mater ejus in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EUelthon, qui Delphis dedicavit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur ut se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EUelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. 2 dicentique quæ consueverat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas,
CLXIII non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, unumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: ulterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inveneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas ut circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens. Hæc
CLXIV Arcesilao Pythia respondit. Ille sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, objecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὦ, νησωτέων πάντων. τοῦτο ὦ, τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τεμένεα ἔξελών, καὶ ἱρωσύνας, καὶ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, ὅσα διετέλεε ἐόντα· ὅτε δὲ τοῦ τούτου παῖδος Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ ἐγένετο τῷ πιμέων ἐχώρεε. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῷ προγόνων γέρεα. ὀιθεῦτεν σασαίζων ἐοντῶν, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτο ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἥ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρηναίην· ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένῃ στρατιήν. τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· περὶ δὲ οἱ καὶ εἴριον. ἐπειπόντος δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συμπαρεῖρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐξάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ, ἀνδρῶν ἡλικίας, δίδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μηδέν τοι τούτου ἐπιβώμιον θρῄσσεο νέεσθαι. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. εὑρὼν δὲ τὴν κάμινον εὖρης πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀποπέμπε κατ' ἕδρην· εἰ δὲ ἐξοπτήσῃς τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίῤῥυτον· εἰ δὲ μή, ἀπολέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, θρασυνθεὶς τοῖς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ δικαιεπιτήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου ἐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀντισασιώτας αἰτιέ τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τοσοῦτον ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

---

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secrevisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

προν ἀπέστειλε ὅπι Ἀραφδυρῆ. τότυς μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὼ σφετέρω, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρω ἀπέστειλαν. ἕτερυς δὲ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχυ καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλῃ περιθήσας, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένυισι τὸ μαντήϊον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μὴ ἡ Πυθίη ἐκ ἔα εὑρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τὰς ἀμφορέας ἐξοπῆσαι, ἔρχετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείμαίνων τε τὸν κεχρημμένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίῤῥυτον τὼ Κυρήνῃ εἶ. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ἔνομα ἦν Ἀλαζὶρ· τῶδε τοῦτον ἀπικνέεται· καί μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνυσι. πρὸς ὃ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρον τὼ ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἔζαιτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ πάλλα νεμομένη, καὶ ἐν βυλῇ παρίζυσα· ἐπεὶ τε ὃ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φύγυσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω δυεργεδίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρυ πεποιημέναι· τοῦτο μὲν νυν Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρυς ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, πομφθῆσαι ἑωυτῇ κελεύυσα· περιέχομένη τοιόφασιν, ὡς ἀμὰ τὸ μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης μὲν ἦν ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτυ ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεσκεύαζο. Δαρείῳ διεφθάρη. πικόμενος. γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ὀπτυμένοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλεῖι κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπτετο· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτυ, ἀργύριον τωὐτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νυν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανισταίτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ ἦρξε ὁ Ἀρυάνδης καὶ τῆς Φερετίμυ, διδοῖ αὐτῇ πρατὸν τὸ ἐξ Αἰγύπτυ ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. πραιτῆρα μὲν τοῦ πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε,

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberaverunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & privatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremavit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inventas in fornace amphoras excoquere, excceſſit ultrò ex urbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam, 1 & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam. 2 Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cujus filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animadverteſſent, obtruncarunt, & inſuper ejus ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſive volens ſive invitus oracuło non obſequutus, fatum ſuum implevit. Mater ejus CLXV Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyræne fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Ubi autem cognovit filium in urbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum perveniſſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe ulciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor CLXVI à Cambyſe conſtitutus, qui aliquando poſt tempore quum amulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atque animadvertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putavit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus CLXVII Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

---

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Uxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit. Atque hic quidem 1 titulus
CLXVIII inferendi belli extitit. ¶ Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (ut hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus utuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, uxores eorum in utroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos 2 præmordet, atque ita abjicit. Hoc illi ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam devirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad
CLXIX portum usque nomine 3 Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In hujus loci medio est insula Platæa, ubi urbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens usque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pe-
CLXX ne ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus ma-
CLXXI xima ex parte imitandis. Horum sunt occasum versus confines AUschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AUschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt,
CLXXII moribus utentes. AUschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis Eὐεσπερίδας. Αὐχισέων δὲ κὴ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι " Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, καλήκοντες ὅπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρλώης. Αὐχισέων δὲ τυτέων τὸ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασάμωνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἳ τὸ θέρος καταλείποντες

ἄνδρα Μαραφίον· τῷ δὲ ναυτικῷ Βάδρῃ, ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸν στρατιὴν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκετο πάντες. πολλά τε γὰρ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πρόφασις δὲ αὕτη ἦν τοῦτο ὁ Ἀρυάνδης, ὅτω δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι Λιβύων πολλὰς ἐφοίτα. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἔστι· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος οὐ τιμήσαντος, τοὺς δὲ πλέω ἐφερόντιζε βασιλέος Δαρείου ὀδέν. οἰκέουσι δὲ κατὰ τάδε Λίβυες ἀπὸ Αἰγύπτου " ἀρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων, οἳ νόμοισι μὲν τοῖσι πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον ὦδε ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τὰς φθεῖρας ἐπὰν λάβωσι τὰς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. ὅτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ τῷ βασιλέϊ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἢν δὲ ἂν τῷ βασιλέϊ ἀρεσκὴ ἡλικίη, ὑπὸ τούτου βιᾶται παρθενοδυείη. παροικέουσι δὲ ὅτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι λιμνὸς, τῷ οὔνομα " Γλεῦνός ὄρος. Τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὸν πρὸς ἑσπέρην χώρον, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἐστὶ, ἣν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊον λιμήν ἐστι, καὶ " Ἄζιρις, τὸν οἱ Κυρηναῖοι οἰκέον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παροικέει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται ὅτοι περ καὶ πλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. ὅτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ ἀπικνέονται Ἀσβύσται. τὸ γὰρ πρὸς θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθειπωσθάται δὲ οὐκ ἧκιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς Πλεύνας μιμέεται ὅπισθόδυσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Αὐχίσαι· ὅτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, καλήκοντες ὅπὶ θάλασσαν καὶ

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὸς *legitur, non* πλεῦνος.

ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χάρον ὀπωρεύοντες τὺς φοίνικας· οἱ δ', πλλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τὺς δ' ἀπελέβυς ἐπεὰν δηρύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλέυσι· κ' ἔπειτα γάλα βουτυρίσαντες, πίνυσι. γυναῖκας δ' νομίζουσι πολλὰς ἔχειν ἕκαστοι, διηνεκέως δὲ αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται. τρόπῳ δὲ θαπλησίῳ τῷ κ' Μασσαγέται, ἐπεὰν σκιμπανα προσκτήσηται, μίσγονται· πρῶτον δ' γαμέοντι. Νασάμωνες ἀνδρες, νόμοι δὲ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀφ' πάντων διεξελθεῖν τῷ δαιτυμόνων μισγομένῳ. τῷ δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὅρκοισι δὲ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς θαπτὰ σφισι ἄνδρας δικαιοτάτους κ' ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἀπόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· κ' κατευξάμενοι, ἐπικατακοιμέ-
176 ωνται. τὸ δ' ἂν ἴδωσι τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τοῦτο χρῶνται. πίσισι δὲ τοιῇσι χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς δίδοῖ πιεῖν, κ' αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς γαμόθεν σοῦδον λαβόντες λείχουσι. Νασάμωσι δὲ προσομουροί εἰσι Ψύλλοι. ὅτοι ἐξαπολώλασι τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὸ ἔλυτρα τῆς ὑδάτων ἐξήνεγκε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) κ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἐξαπολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες. Τούτων δ' κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, κ' παντὸς ὁμιλέουσι· κ' ἔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρηΐων ἐόντες, ἔτε ἀμυνέεσθαι ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. τὸ δὲ θαλάσσιον τὴν θάλασσαν ἔχοντα τὸ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείροντα· τὸ μὲν μέσον τῆς τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν κ' ἔνθεν κείροντες ἐκ χειός· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, θυρεῶν καλαγαίων δορὰς φορέουσι περιβλήματα. ἀπὸ δ' αὐτῆς Κίνυπς πόταμός ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρείτου ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρείτων δασὺς ἰδεῖν ἐστί, ἐὼν τῆς ἄλλης τῆς περικαλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δ' ἐς αὐτὸν ἑξήκοντα σταδίους διηκόσιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδανές εἰσι·

ad mare pecoribus, conſcendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ ſunt, & ſpatioſæ, & fructiferæ omnes. ex quibus ubi palmulas præmaturas decerpſerunt, ad ſolem ſiccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas ſorbillant. Uxores plures ſinguli è conſuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem pæne quo Maſſagetæ modo, prius ſcipione prætento. Naſamonibus mos eſt, quum quis primum ducit uxorem, prima nocte ut ſponſa ſingulos convivas obeat concubitus gratia, & ut quiſque cum ea concubuit, donum det illi quod ſecum habet domo allatum. Jurejurando ac divinatione tali utuntur: Per eos viros qui juſtiſſimi atque optimi apud illos fuiſſe dicuntur, jurant, illorum ſepulcra tangentes. Divinant, ad ſuorum accedentes monumenta, & illis, ubi preces peregerunt, indormiunt: ubi quodcunque per quietem inſomnium viderunt, eo utuntur. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt: De manu alterius uterque ſumpto invicem poculo bibit. quod ſi nihil humoris habuerint, ſumptum è terra cinerem lingunt. Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modum interciderunt: Auſter eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin eſt, aquarum inops. Ob id iſti publico colloquio atque conſilio expeditionem fecere adverſus auſtrum. (quæ Libyes memorant refero) hos quum ad arenas veniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis extinctis eorum terram Naſamones obtinent. Super hos auſtrum verſus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aſpectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem ſeſe audentes. Hi ſupra Naſamones incolunt. Circa maritima vero, occaſum verſus confines ſunt Macæ, qui ſummum capitis verticem radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles ſubterraneorum ſtruthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens eſt, quum cætera cujus memini Libya ſit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare ſtadiorum eſt intercapedo. Horum Macarum finitimi ſunt Gindanes:

CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXXVI

quorum

quorum uxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (ut memoratur) quod ut à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & ut quæque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris
CLXXVII adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuavitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc
CLXXVIII fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem uſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. 1 Hanc inſulam aiunt di-
CLXXIX ci à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificavit, impoſitis in ea 2 cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in 3 aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac juſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Jaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è brevibus enavigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Jaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim ut quum quis tripodem accepiſſet 4 ex omnibus qui in Argo navigarent, neceſſario centum Græcæ civitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratiarum
CLXXX colunt, tripodem occultaſſe. Juxta hos Machlyes habitant AUſes: & circum paludem Tritonidem utrique habitant, ita ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AUſes vero ſinciput. Horum virgines anniverſario Minervæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diviſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe 5 morem patrium ſervare ei quam Minervam no-

τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κατ' τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δεδόκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν ἣ προέχουσαν ἐς τὸν Πόντον τὸν τῶν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε ἡ σχίνου· γλυκύτητα δέ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ παραπλήσιον. πιεῦνται δὲ καὶ τοῦτον τὸν καρπὸν οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχοντας Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ αὐτοὶ χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσσονι γε τοῦ πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσός ἐστι οὔνομα Φλά. ταύτην δὴ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῆς Πηλίης ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλα τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν ὡς πλέοντα ἠρέθη κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. περὶν δὲ καταδῆναι γῆν, ἐν τοῖσι βραχέσι ἠρέθη λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος δοῦναι φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δείξειν, καὶ ἀπήμονας ἀποσελεύσειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὥστε δὴ τόν τε διέκπλοον τῆς βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὑποθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐπεὰν τὸν τρίποδα χρήσηται τῶν ἐγχωρίων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες πέρην τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δέ σφι ῥέζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὁρτὴ δὲ ἐστι αὐσίη Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῇ δίχα διακοσίαι μαχόνται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐδιηθέϊ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην κα-

177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum, &c. 3 *Statim poſt eandem vocem vertit* brevia. *Lego autem* Σράχεσι & βραχέων *cum vet. cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere.

[a] τῶν παρθένων

λέγουσι. τὰς δ' ἀπιθανοκέσας [a] παρθένους ἐκ τῶν τρωϋμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ παρθένον τῶν καλλιστεύσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κωπῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁποίοισι δὲ τοπάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνεον φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δ' Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος ἐοῦσαν θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτῷ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, ἅτε συνοικέοντες, κλινηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς ταὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτῳ μηνὸς, καὶ τὸν ἂν ἥκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτῳ παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ παραλάσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων ἐρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φάμμου κατήκει, [a] διατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακληΐας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀμὰ δέκα ἡμερέων ὁδῷ, ἅλός ἐστι τρύφεα καὶ κόνδρυς μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἅλος ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ γὰρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀμὰ δέκα ἡμερέων ὁδῷ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἰρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διός ἐστι ἄγαλμα. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα δὴ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτῇ ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

minavimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam navavit, eam semper communi consensu cæteræ virgines exornant cum cætera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Minervam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamque [1] nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Jovi, & Jovem, sibi illam asciviſse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non una habitantes, sed pecudum more concumbunt. Ubi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conveniunt) ejus filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est*, *feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectum à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis jucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale ejaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templum ad Thebani Jovis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Jovis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato jam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam usque noctem, quo tempore fervens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram usque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

CLXXXI

1 Nescio quid de parte conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLXXXII Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circum habitantibus: cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum.

CLXXXIII Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius [1] collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos giguuntur boves præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognovimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed vespertilionum more stridentes.

CLXXXIV A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi novimus, innominatis. [2] nam sales quidem apud eos vacantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia convitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & undique teres: & (ut fertur) adeo celsus ut ejus cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnam cœli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur. dicunturque nec ulla animante vesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos usque Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

CLXXXV

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, διὰ τ ὀφρύης τ ψάμμυ δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδῦ, κόλωνός τε ἁλός ἔξι ὁμοίω. τῳ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ναῖ αὐτὸν οἰκέυσι· τῳ δ' χώρῳ τύτω ἔνομα * Αἴγιλά ἔξι. ἐς τῦτον τ χῶρον οἱ Νασάμωνες ὀπωριεῶντες τὺς φοίνικας φοιτέυσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδῦ, ἕτερος ἁλός κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, καὶ ἆπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέυσι ἐν αὐτῳ τοῖσι ἔνομα Γαραμαντές ἔξι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἳ ὄπι τ ἄλα γλῶ ἐπιφορέοντες, ἔτω σπείρυσι. συνομάταλον δ' ἔξι ἐς τὺς Λωτοφάγυς· ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτὺς ὁδός ἔξι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχυσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται· ἐς γὰ τὸ ἔμπροσθεν ἐκ οἷοί τε εἰσί, προεμβαλλόντων ἐς τ γλῶ τ κερέων. ἄλλο δ ἐδὲν διαφέρυσι τ ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμάντες δ ὅτι τὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύυσι τοῖσι τεθρίπποισι. οἱ γὰ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσί, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγυς ἀπφερομένυς ἀκούομεν. σιτέονται δ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρυς, καὶ τὰ τοιαῦτα τ ἑρπετῶν. γλῶσαν δ ἐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καθάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδῦ, ἄλλος ἁλός τε κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ναῖ αὐτὸν οἰκέυσι, τοῖσι ἔνομα ἔξι † Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲ γὰρ σφι ἔξι Ἄτλαντες ἔνομα, ἑνὶ δ ἐκφέρω αὐτέων ἔνομα ἐδὲν κέεται. ὅτι τῳ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ πρὸς τύτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατρίβει, αὐτύς τε τὺς ἀνθρώπυς, καὶ τ χῶρον αὐτέων. μὲ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδῦ, ἄλλος κολωνός ἁλός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ναῖ αὐτὸν οἰκέυσι. ἔχεται δὲ τῦ ἁλός τύτυ ὄρος τῳ ἔνομα Ἄτλας· ἔξι δὲ στεινὸν καὶ νυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ ὥστε δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτῦ ἐκ οἷά τε εἶ ἰδέσθαι. ὐδέκοτε γὰ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ἔτε θέρεος ἔτε χειμῶνος. τῦτο κίονα τῦ οὐρανῦ λέγυσι οἱ ἐπιχώριοι εἶ. ὅθεν τύτυ τῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι ἔτοι ἐπώνυμοι ἐκλήθοντο· καλέονται γὰ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ ἔτε ἔμψυχον ἐδὲν σιτέεσθαι, ἔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲ δὴ τῶν Ἀτλάντων τύτων, ἔχω τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τύτου, ἐκέτι. δήκει

178

1 Agger. *Paulo post ipse* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem universæ genti nomen est Atl.* * Perperam pro Αὔγιλα. & fortasse an etiam Αὔγυλα. circa locum hunc incolentes sunt *Augylæ, Græcis* Αὐγύλαι. *Cl. Salmasius.* † Nominari debent Ἀτραντες. hi sunt qui Ἀτάραντες aliis dicuntur. *Salmas.*

δ' ὧν ἡ ὀφρὺη μέχει Ἡρακληίων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἁμᾶ δέκα ἡμερέων ὁδῷ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. ἡ γὰρ ἂν ὑδωρ ἐπὶ μοῦνον μοῦνον οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος. τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημον καὶ ἄνυδρον καὶ ἄθηρον καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρη· καὶ ἰκμάδα οὐκ ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδεμία. Οὕτω μὲν μέχει τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἄνω Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ δηλέων τε βοῶν ἔτι δυσὶ μησὶ, διότιπερ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὗς οὐ τρέφουσι. βοῶν μὲν νυν δηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιεῦσι πατέεσθαι, ἁμᾶ τιμὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν πρὸς τῆσι βυσὶ γόνυα. ταῦτα μὲν δὴ ὧδε ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ πολλοὶ Λιβύων νομάδες, εἰ μὴ πάντες, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τετρακαίεκα γένηται, οἱσὶν πρόσθατον καίουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ ἁμᾶ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρόταλοι, τὸ ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν ἁμᾶ τοῦτο, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρόταλοι δ' ὦν εἰσὶ) τοῖσι δὲ καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιλαμβάνει, ἐξεύρηταί σφι ἄκος· τράγου γὰρ ἕρον ἀπείσαντες ῥοῦσι σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ ἥδε. ἐπεὰν τῷ ὠτὸς ἀπάρξωνται τῷ κλήνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀπισχρέουσι τὸν αὐχένα αὐτῷ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι·

autem id ſupercilium ad columnas uſque Herculeas, atque ulterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, 1 *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex 2 micis ſalis. iſti enim jam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes 3 ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta jam plaga eſt, & ſine aqua feriſque, ſine pluvia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludem, 4 paſtoritii Libyes ſunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptii guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ 5 ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam jejunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ non modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritonidis paludis jam non ſunt 6 paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus utentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Ubi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſam ne ullo unquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt revera Libyes inter omnes quos nos novimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inventa eſt ab eis medicina. urina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud 7 paſtoritios Libyes talia ſunt: Ubi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abjiciunt: hoc acto, cervicem ejus avertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem univerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Minervæ Tritonique ac Neptuno: ſed Minervæ præcipue.

CLXXXVI

CLXXXVII

CLXXXVIII

1 Fodina. 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autem & albus & purpureus ſal effoditur. 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſueſque non alunt. 5 *Suſpecta eſt hîc vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Minervæ mutuati ſunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cætera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya 1 Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt*, *caprinis pellibus*, ægidas denominavere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur ejulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer utuntur ac belle. Et à Libybus quadrijugos

CXC equos jungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos ut Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſervantes ut dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret: Domicilia eorum ſunt virgultis compacta ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquoverſus verſatilia. Et iſti qui-

CXCI dem talibus utuntur moribus. Contingunt autem hos ab 2 orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: 3 qui vero Libyes domos poſſidere conſueverunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Trojanis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior eſt feris ſylviſque quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferisque frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grandes ac leones, elephantes quoque & urſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et 4 cynocephali, *id eſt*, *capita canina habentes*, & acephali, *id eſt*, *non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, ut Libyes memorant: necnon viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ.

CXCII Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τλὼ δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυσέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων ἀντῆσι, ἐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατ' τωὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τόνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στόλη τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ περὶ βάλλονται φιλὰς περὶ τλὼ ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχειμμύας ἐρυθρεδάνῳ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τετέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετονόμασαν. δοκέει δ' ἔμοιγε καὶ ὁλολυγὴ ἐν ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον ηὑρέθαι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι. καὶ πέτρας ἴππους ζεύγνυσι πρὸς Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. ὅτι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπὰν ἀπίῃ τλὼ ψυχλὼ, ὅκως μιν κατίσουσι, μηδὲ ὑπτίου ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων περιφορητά. νόμισι μὲν τοιούτοισι ὅτι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες σκηπάδαι, τοῖσι οὐρομα κέρται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομῶσι, τὰ δ' ἐπαριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ ὅτι εἰσὶ τρῶες ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς πρὸς Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τλὼ νῶ τῆς Λιβύης, τλὼ οἱ Νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τοῦ πρὸς ἑσπέρην, ἡ πρὸς ἀροτήρων, ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ ὑπερμεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τοῦτον εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψυχα. Κατὰ τὴν Νομάδα δὲ ἔστι τυλέων ὐδέν, ἀλλ' ἄλλα τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (ὦ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Minervæ. dicit enim Herodotus* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 Occidentali 3 *Lectionem ſequutus videtur diverſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo,* καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι *&c.*

γὰρ δὴ

γὰρ δὴ πίνουσι) καὶ ὄρυες, (τοῖσι κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες πιεσῶνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστί) καὶ βασσάρεα, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τετράπηχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι, καὶ στρουθοὶ καταγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος γὰρ καὶ ὗς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τρία αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τέτραν δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργὸς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ' ὦν πάντες ἔτι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι ὄρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι νῆσον εἶναι τῇ ἔνορμα Κύρανιν. μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινὴ, ἑξακοσίων ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴ καὶ ἀμπέλων. λίμνη δὲ ἐν αὐτῇ ἐστὶ, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχρισμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, ἐκ οἶδα, τὰ δὲ λεγόμενα γράφω. εἶη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὧν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντοὺς κατιᾶσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνην περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, οὐδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς Περσικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐκχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσασι συχνὴν, ἔτω ἐς τὰς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσοι ἐς τὴν λίμνην, κατὰ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς πέντε σταδίους ἀπὸ τῆς λίμνης. ἔτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & oryes, 1 quibus ulnales palmæ pro cornibus ſunt. (hujus feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bovis) & baſſaria, & hyænæ, & hyſtriches, & arietes agreſtes, & dictyes, & thoes, *id eſt, ex hyæna & lupo geniti,* & pantheræ, & boryes, & corcodili tricubitali ad ſummum magnitudine, terreſtres, lacertis aſſimiles,& ſtruthi ſubterranei,& ſerpentes puſilli cum ſingulis cornibus. Hæ ſunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter cervum & aprum. cervus enim & aper prorſus in Libya nullus eſt. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod βουνοὶ, *id eſt, colles*) alii, echines. Sunt præterea muſtelæ quæ in Silphio naſcuntur, 2 muræni ſimillimæ. Tot habet feras Libyum paſtoralium regio, quantum nos maxime ſcrutando longiſſime inveſtigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines ſunt CXCIII
3 Zabeces, ubi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygan- CXCIV
tes, ubi magnam vim mellis apes conficiunt, ſed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac ſimiis veſcuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Juxta hos aiunt Carthaginenſes ſitam eſ- CXCV
ſe inſulam nomine Cyranin, ducentorum ſtadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam tranſiri è continente poteſt, oleis refertam ac vitibus. Et in ea eſſe lacum unde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera ſint haud equidem ſcio, ſed quæ narrantur ſcribo. 4 Fuerit autem totum, ut ipſe ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquoverſus pedum eſt, altitudinis duûm paſſuum. in hunc *virgines* contum, cujus in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem aſphalti habentem, ſed cætera præſtantiorem pice Pieria: eamque in ſcrobem quam juxta lacum foderunt, effundunt, & ubi multum illius aggeſſerunt, ita è ſcrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means 5 redditur in mari,quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita quæ de inſula

ϗ Λιβυκὸν,

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *menſuras faciunt. Id eſt, Phœnices ſuas menſuras dictas cubitos illarum, cornibus magnitudine faciunt pares. Fortaſſe tamen & alius ſit ſenſus.* 2 Tarteſſiacis ſimiles. 3 Zauæces, 4 Fieri autem poſſit ut id omnino ita ſe habeat, quum ipſe viderim *&c.* 5 Conſpicitur. *Vel,apparet.*

adja-

adjacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è navibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis navibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositio, 1 rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è navibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus 2 videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum navibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod depositum fuerunt addere, donec 3 persuadeant. Neutros autem alteris injuriam inferre: 4 neque aut se contingere merces priusquam ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt
CXCVII Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque Æthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: advenæ vero, Phœnices & Græ-
CXCVIII ci. Neque vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter unam Cinypem, quæ tellus fluvio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est proventu fructus cerealis 5 omnino cæteræ Libyæ. Est enim pulla & uda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex proventibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum ubertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circi-
CXCIX ter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ hujus Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se 6 plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea jam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra mari-

τῆς δὴ Λιβύη κειμένης εἰκότα ἔχει ἀληθείη. Λέγουσι ὦν καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔξω τῆς Λιβύης χώρέόν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τὰς ἐπεὰν ἀπικωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς παρὰ τὴν θαλασσαν, τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδόμενους τὸν καπνόν, ἰέναι δὴ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πέρσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς ὦν Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέψασθαι· καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξια τὸ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξια, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δέ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὦν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· ἔστε γὰρ αὐτὸς τὸ χρυσῷ ἄπεσθαι πείν ἂν σφι ἀποσωθείη τὴ ἀξίη τῶν φορτίων, ἔστ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἐλάβομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τυτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων ἔτέ τι νῦν ἔστε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτήν, καὶ ἐκ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθιοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δέ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι καὶ ἀρετὴν εἶναί τις ἡ Λιβύη παυσαίη, ὥστε ἢ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀείσῃ γαιῶν, δύμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγλαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἕπυδρος πίδαξι. καὶ ἔστε αὐχμὸς φθορτίζουσα οὐδέν, ἔστε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τὸ καρπὸ ταυτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσασθαι. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτιδα νέμονται· ἐπ' ἑκατοσταὶ γάρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἄρξασα σπείρῃ, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, δὴ τεσσηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἥτοι ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τῶν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωυμάζειν. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τελέων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσι-

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hîc autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquaverint, *id. est, priusquam tam multum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam *&c.* 5 Nec quicquam omnino similis est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextum pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretandus hic locus.*

τῶν Βαβυλωνίων

τῶν ὑπερθαλασσιδίων

δίων

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ σιγημίζεσι, τὰ βυνὲς καλέυσι. συγκομίσαι τε ὧδε ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾷ. ἅστε ἐκπέποται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμφθαγίνεται. ἕτω ἐπ' ὀκτὼ μησὶν Κυρηναίοις ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν δὴ τοσαῦτα εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὸ Βάρκαιον, ἐπολιόρκεον τὸ πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδώσειν τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τοῦτο μέν νυν, (πᾶν γὰρ δὴ τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὸ Βάρκαιον ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντά ἐς τὸ τεῖχος, καὶ περιβολὰς καρπεὰς πιεζόμενοι. τὰ μέν νυν ὀρύγματα αἴνῃρ χαλκέυς ἀνεῦρε, βοηχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε βοηφεσθείς· φερόμενον ἀυτὸν ἐντὸς τοῦ τείχεος, περσίσχε πρὸς τὸ διάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ περσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τὴν ἀσπίδα. ἀντιρυσσόντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκλεινον τοὺς Περσέων τοὺς ὑπορυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ ὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρέοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τελεομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ ἔκ τινων τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν ἔκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοί, πυθόμενος τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας διὰ μακροῦ, ἐπέτεινε ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ βοποιῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, πυθόμενον τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους. οἱ δὲ ἀσπασίως ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔασε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τῷ δὲ ὁμολογίῃ ἐποιεῦντο τοιῇδέ τινα. ὀμόσαι τῆς κρυπτῆς τάφρου πάμπροσθε ὅρκια, ἐς τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη ὕτω ἔχῃ, μιῆναι τὸ ὅρκιον πρὸς χώρῳ· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φόρον ἀξίῃ βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν πρὸς Βαρκαίων. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν παρασκευασάμενοι τούτοισι, αὐτοί τε ἐξῆλθον ἐκ τῆς ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἐόντων παρελέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταῤῥήξαντες τῷ κρυπτῷ γέφυραν, ἔδυσαν ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέῤῥηξαν δὲ τόδε εἵνεκα τοῦ ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, νομίζοντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μὴν εἶναι τὸ ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atque matureſcunt. Itaque dum primi fructus bibuntur atque eduntur, ultimi adventant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad ulciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen pervenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. 1 Eos oppidani, ut qui cædis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admoverunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admovebat pavimento urbis: quod ubicunque admovebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. ubi è diverso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contrivissent, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animadvertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem deprellit, eique fragilia superstravit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cætero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquium evocat. Illi libenter obtemperavere, quod eis cordi erat ad pactionem devenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultam fossam: ut quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratum foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum novarum adversus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus fretl, & ipsi ex urbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrandi urbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in urbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant resciderunt, ut fœdus solverent quod cum Barcæis percusserant, tamdiu ratum fore fœdus quamdiu maneret terra

CC

CCI

1 Eorum oppidani, ut qui &c. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquieverunt, vel assensi non sunt.*

ut tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barcæos Persis ut diriperent imperavit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant.
CCIII His urbem permisit: reliquis in servitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad urbem Cyrenen rediissent, Cyrenæi eos oraculi cujusdam servandi grátia, per urbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit ut urbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim adversus unam Barcen Græcam civitatem esse missos. Verum postquam transierunt, & ad ripam Lycæi Jovis subsederunt, pœnitentia eos subiit quòd Cyrenen non occupassent: eamque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. ubi stativa habentibus, ab Aryande nuncius advenit ad eos revocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum revertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque utensilium gratia, ut quisque relinquebatur trahebaturque, interficiebant, donec in Ægyptum perventum est.
CCIV Hic Persarum exercitus in Libyam longissime ad Hesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, 1 quosque ex Ægypto ejecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam usque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima 2 probe vita excessit. nam posteaquam ulta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. 3 ut enim exiistunt acres admodum & invidiosæ ultiones deorum in homines, vivens vermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

κῆ τὰ τότε εἶχε· καὶ ἀρρήξασι ᾖ, ὐκ ἔτι ἔμιμνε τὸ ὅρκιον κῆ χώρλω. Τὲς μὲν νυν αὐτῶν πωτάτυς τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τι οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τὸ τεῖχος. τῶν δὲ φυσὶ γυναικῶν τὲς μαζὲς ἀπελαμῶσα, ἐπεφόρησε κῆ τούτοισι τὸ τεῖχος. τὲς ᾖ λοιπὲς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βατιλιάδαι τε κῆ τῶν φόνου ὐ μεταίτιοι· τούτοισι ᾖ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ Φερετίμη. Τὲς ὧν δὴ λοιπὲς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπῆγον ὀπίσω· κῆ ἐπεί τε ἐπὶ τὴν Κυρηναίων πόλι ἐπέσπασαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀπομειδόμενοι διεξῆκαν αὐλὲς ἀφ' ἑαυτέων. διεξιόντων ᾖ τῶν στρατηγὸς, Βάρης μὲν ὁ τῶν ναυτικῶν στρατῶν στρατηλατὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις ᾖ ὁ τῶν πεζῶν, ὐκ ἔα. ὅτι Βάρκλω μὲν ἀποσταλῆναι μούνω Ἑλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθόντες, κῆ ἱζομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ὄχθην, μετεμελήθη σφι ὑπὸ ὀχυρὸν τὴν Κυρηνίην, κῆ ἐπειρῶντο τοῦ δεύτερον παιεῖναι ἐς αὐτίκα. οἱ ᾖ Κυρηναῖοι ὑπεδέοντο. τοῖσι ᾖ Πέρσῃσι, ὐδενὸς μαχομένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀπιδόμενοι ᾖ ὅσον ἐξήκοντα στάδια, ἵζανον. ἱδρυθέντι ᾖ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐλές. οἱ ᾖ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι, ἔτυχον λαβόντες ᾖ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες ᾖ τοὺς αὐτὲς Λίβυες, τῶν τε ἐσθῆτος εἵνεκα κῆ τῶν σκευῶν, τὲς καταλειπομένους αὐτέων κῆ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τὴν Λιβύης ἐκάστω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τὲς ᾖ ἐνδεδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους ᾖ ὐκ τὴν Αἰγύπτιοι ἀναστάτους ἐποίησαν ὦδε βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τὴν Βακτρίων χώρης κώμην ἔνοικον ἐκατονικῆσαι. οἱ ᾖ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἐτέθη Βάρκη, ἥπερ ἔτι ἐς ἐμὲ ἐοῦσα οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. Οὐ μὲν ὧδε ἡ Φερετίμη δὴ τὸν ζόλον κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ὐκ τὴν Λιβύης ἐσαμένη τὲς Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζῶσα γὰρ φθεῖρων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίαν ἰσχυραὶ τιμωρίαι παρὰ θεῶν ὀπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμη τὸν Βάττεω τοιαύτη τε κῆ τοσαύτη τιμωρίη ἐχρήσατο ἐς Βαρκαίους.

ἀναστάτους

ἐξέζεσε

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo ἀναστάτους pro ἀναστάτυς.* 2 Feliciter vitam finivit. quumprimum enim ulta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Ut enim diis odiosæ sunt nimium acres hominum ultiones. *Perinde acsi dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam qua usa fuerat in ultione sumenda crudelitatem, ut & alias adeo atroces ultiones odio prosequi solent. Valla autem sensum invertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τὸν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, ἐβουλεύσαντο ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, καπιστέφαντο, προεφθέντας πρότερον ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θείου τεράτεως δὴ Περινθίους, καὶ ὧν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐκάλεσαν τοὺς Περινθίους, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν· ὧν δὲ μὴ ἐπεβώσαντο, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ πρὸς τείχεϊ, ἐνθαῦτα μονομαχίη τρισσὴ ἐγένετο ἐκ προκλήσιος· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τρὶς τοὺς Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ "εἰ ἄρα κου καὶ τοῖσι σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν "εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν "ἡμέτερον τὸ ἔργον. ὕστερον τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τι ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον ἡμύμνηται, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὑπὸ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τὸν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Περινθος, ἤλασε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηϊκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τὸν ταύτῃ οἰκημένων ἠμερέμενος βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ὑπὸ Δαρείου, Θρηϊκίην κατιστέφεσθαι. Θρηϊκῶν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γὰρ Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τωὐτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

ΑΤ PERSÆ qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti divino responso ut bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex adverso confidentibus provocarentur, nominatim compellantibus, eos invaderent: sinminus, ab invadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimvero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex provocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipsum esse responsum dei conjectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes ejus urbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam subigeret, ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 *Vel*, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris : itidemque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo invenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthii* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren.

omnium

omninm gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, 1 & qui ſupra Creſtonæos in-
IV colunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui 2 ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauſi vero in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autem fato functum, per luſum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni ſit felicitate. At qui ſupra
V Creſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures uxores habent: quorum ubi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis judicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, unaque cum viro humatur, cæteris uxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis
VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſervant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at uxores aſſervant vehementer, eaſque magno ære à parentibus coemunt. Punctas 3 notis eſſe frontes, nobile judicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto vivere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores.
VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum jurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt. Op-
VIII timatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadavere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, convivantur. illudque defletum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoque deſuper tumulo, certamina gymnica proponunt, in quibus præmia ſunt maxima.

πολλῷ κρέιτιςον πάντων ἐθνέων, κ᾽ γνώμιλω τλῶ ἐμιλῶ. ἀλλὰ γὰ τῦτο ἄποξον σφι κ᾽ ἀμήχανον μή κοτε ἐξηλύϊνται. εἰσὶ δὴ κ᾽ τῦτο ἀδενέες. ὀνόματα δὲ πολλὰ ἔχυσι κ᾽ χώρας ἕκας οἱ· νόμισι δὲ ὅτοι ωᾶσι πλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, κ᾽ Τραυσῶν, κ᾽ τῶν κατύπερθε Κρηςωναίων οἰκεόντων. Τυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ωοιεῦσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κ᾽ ταυτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ὀπιτελέυσι, κ᾽ δὲ τὸν γινόμενόν σφι κ᾽ ἀπογινόμενον, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲ γινόμενον περιίζόμενοι οἱ ωροσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐωσέ τε ἐξήλυτο, ἀναπλήσαι κακῆ· ἀνοιγρόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα " πάθεα· τὸν δ᾽ ἀπογινόμενον, παίζοντές τε κ᾽ ἡδόμενοι, γῆ " καλύπτυσι, ὀπλέξοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔςι ἐν πάσῃ ὀλβαμενίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηςωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἑκας· πολλὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῆ γυναικῶν, κ᾽ φίλων ασιδαὶ ἰχυραὶ ωερὶ τῦδε, ἥ τις αὐτέων ἐφίλετο μάλιςα ὑπὸ τῦ ἀνδρός. ἡ δ᾽ ἂν κριθῇ κ᾽ τιμηθῇ, ἐγκωμιαθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν κ᾽ γυναικῶν, σφάζεται ἐπὶ τὸν τάφον ὑπὸ τῦ οἰκηιοτάτυ ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τῦτον μέγιςον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔςι ὧδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐς ἐξαγωγήν· τὰς δὲ παρθένυς ὐ φυλάσσυσι, ἀλλ᾽ ἐῶσι οἵσι ἂν ταὶ βέλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰχυρῶς φυλάσσυσι, κ᾽ ὠνέονται τὰς γυναῖκας ωαρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. κ᾽ τὸ μὲν ἔςιχθαι, δύλυες κέκρινται· τὸ δ᾽ ἄσιτον, ἀγλυές. ἀρρον εἶναι, κάλλιςον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ ωολέμυ καὶ ληϊσύης, κάλλιςον. ὅτοι μὲν σφέων οἱ ὀπιφανέςατοι νόμοι εἰσί. Θεὸς δὲ σέβονται μένυς τάσδε, Ἄρεα, κ᾽ Διόνυσον, κ᾽ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, πάρεξ τῶν ἄλλων ωολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιςα θεῶν· καὶ ὀμνύσι μοῦνον τῦτον, κ᾽ λέγυσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτές. Ταφαὶ δὲ τοῖσι δυναίμοισι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲ ἡμέρας ωροτιθέασι τὸν νεκρόν· κ᾽ ωαντοῖα σφάξαντες ἱρήια, εὐωχέονται, ωροκλαύσαντες ωρῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτυσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες.

1 *Vel,* Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* στιχθέντα *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα πιθεῖσι παντοῖον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατ' λόγον μονομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηικῶν εἰσι" αἵδε. Τὸ μὲν πρὸς βορέω ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης, ἐόδεις ἔχει φέρουσαι τὸ ἄτρεκες οἵ τινες εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες ἀυτλώ· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημα. χώρη φαίνεται ἐοῦσα κατ' ἄπειρα· μάνυες μὲν δυνάμει πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου ἀνθρώπους, τοῖσι ὄνομα εἶναι Σιγυνάς, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τῶν δὲ ἵππους ἀυτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος· τῷ τρίχων· μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἅρματα, εἶναι ὠκυπόδους· ἀρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς ὅρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ ἔστι Μήδων ἄποικοι γενόμενοι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅπως φράσω· γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγυνάς δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρήικες λέγουσι μάλιστα κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρόσω τέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσχιμα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκήματα δοκέει εἶναι, ἅμα τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λεγέσθω· τὰ δὲ Θρᾳδαλάσσια δ' ὧν ἀυτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰσιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς Θρασυβούλου τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου ἀυτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰσιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν ἐδεμπῶς προσεχρήζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ἔστι μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ὢν τύραννος, δημότης τε ἐὼν, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. πλεωνέκτων δὲ ἀμφοτέρωσι, ἔστι μὲν τὰ εἴλοντο ἐτεάποντο. Δαρεῖον δὲ συλλύσασα, πρᾶγμα τοιόνδε ἐδρήσατο, βουλομένη ἐκτίλασθαι Μεγαβάζου, Παίονας ἑλόντα ἀναστάτους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μασσύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id eſt, ſingulare certamen*. Et ſepulturæ quidem Thracum hujuſmodi ſunt. Quod autem hujus regionis ad aquilonem vergit, nemo poteſt pro comperto referre quinam homines eam incolant: ſed illam quæ trans Iſtrum plaga eſt, conſtat vaſtam eſſe atque ignotam: [1] ubi ſolos audio habitare homines nomine Sigynas, veſte Medica utentes, eorumque equos toto corpore hirſutos eſſe, ad quinque digitos altitudine pilorum, eoſdemque pufillos ac ſimos, invalidoſque ad viros geſtandos, ſed currui junctos eſſe perniciſſimos: atque his curribus indigenas invehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui ſunt in Adria. Eos quoque ſe colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: ſed [2] fiat quidlibet intra longum tempus. [3] Sigynas Libyes qui ſupra Maſſiliam incolunt, inſtitores appellant: Cyprii jacula. Verum, ut Thraces aiunt, apes loca quæ ſunt trans Iſtrum, obtinent, & ob illas ulterius pergi non poteſt. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt; quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Sed mihi videntur loca quæ ſeptemtrionibus ſubſunt, ob gelu inhabitabilia eſſe. Hactenus de hac regione: cujus oram maritimam Megabyzus Perſis obedientem reddidit. ¶ Darius, [4] tranſmiſſo rapidiſſime Helleſponto, poſtquam Sardis venit, recordatus eſt beneficii in ſe ab Hiſtiæo collati, & conſilii Cois Mitylenæi. Quibus accerſitis Sardis, obtulit electionem. Hiſtiæus, ut qui eſſet Mileti tyrannus, nullam ſibi tyrannidem popoſcit: ſed Myrcinum Edonidem, animo urbis in ea condendæ. Et iſte quidem hanc elegit. Coes autem, ut qui non tyrannus ſed privatus eſſet, optavit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo ſe contulit. ¶ At Dario res hujuſcemodi oblata eſt, ut illam videnti inceſſerit cupido jubendi Megabyzo ut Pæonas ex Europæ ſedibus in Aſiam tranſportaret. Erant Pigres & Maſtyes viri Pæones, qui poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiam, & ipſi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes una ſororem procera ſtatura atque

ταῦται. ἐξυτάται. Μασσύης.

1 De nullis autem poſſum quicquam accipere qui trans Iſtrum habitent præterquam de Sigynis. 2 Nihil eſt quod non contingere poſſit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui ſupra Maſſ. *&c. At hic legit* Λίβυες *pro* Λίγυες. 4 Quumprimum Sardis tranſmiſſo Helleſponto pervenit,

ſpecioſa.

ſpecioſa. Obſervato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam prætereuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Libyca, neque ullarum ex Aſia fœminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, juſſos obſervare in quam rem uteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, fœmina ubi pervenit ad flumen, 1 equo ſatisfecit, vas aqua implevit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. XIII Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram fœminam jubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cujas illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius quinam homines eſſent Pæones, & ubi locorum habitarent, & cujus rei gratia illi veniſſent Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere ut ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troja fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantique Dario nunquid omnes illic fœminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. hujus enim rei gratia illud fiebat. XIV Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, jubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, adverſus Pæoniam XV exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe adventu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum. exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas convenisſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora convertunt, hoſtemque latentes

ἐυειδέα. φυλάξαντες ὃ Δαρεῖον περιπτιζόμενον ἐς τὸ περάτειον τὸ πρὸς Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκυλάσαντες τῷ ἀδελφεῷ ὡς εἶχον ἄειρα, ἐπὶ ὕδωρ ἔπεμψαν, ἀγγον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, ἐν τῷ βραχίονι ἵππον ἑπέλκουσαν ἐν κλώθουσαν λίνον. ὡς ὃ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ὀπτμελὲς τῷ 184
Δαρείῳ ἐφαίνετο. ἔπειτε γὰρ Περσικὰ ἰῶ ἔπειτε Λύδια τὰ πιδύσματα ἐν τῇ γυναικὸς, ἔπειτε πρὸς πρὸς ἐν τῆς Ἀσίης ἐδαμῶς. ὀπτμελὲς δ' ὦν οἱ ἐφαίνετο, πρὸς δρυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῇ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὑπάδην εἵποντο· ἡ δ', ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα τὸν ἵππον, ἄρσαι δ', ἐν τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τῷ αὐτῷ ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐν ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, ἐν στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωϋμάζων δ' ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, ἐν τὰ αὐτὸς ὤφθη, ἄγειν αὐτῷ ἐκέλευε ἐωϋτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δ' ἄχθη, παρῆσαν ἐν οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ἔ κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τυτέων. εἰρωτέωντος δ' τοῦ Δαρείου ποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, ἐν ἐκείνου εἶναι σφέων ἀδελφεή. ὁ δ' ἀμείβετο τίνες δὴ οἱ Παίονες ἄνθρωποί εἰσι, ἐν κοῦ γῆς οἰκημένοι ἐν τί δὴ κεῖνοι ἐνθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἶεν δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν ἐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου εἶησαν δὲ Τεύκρων τε ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔφραζον. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ ἐν πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ ἐν τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν. αὐτῷ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα ἐν ἐποιέετο. Ἐθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηΐκῃ στρατηγὸν· ἐντελλόμενος ἐξαναστήσαι ἐξ ἑδρέων Παίονας, ἐν παρ' ἑωϋτὸν ἀγαγεῖν ἐν αὐτοὺς ἐν τέκνα τε ἐν γυναῖκας αὐτέων. ἀυτίκα δὲ ἵππος ἔδραμε φέρων τῷ ἀγγελίῃ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. περαιωθεὶς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, ἐν λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηΐκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὸν Πέρσας ἐπὶ σφέας ἴέναι, ἀναθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοῖσι Πέρσῃσι ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφέας ἀναστάντας τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράποντο. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας,

1 Equum aquavit. *vel*, adaquavit.

ἐσοίπεσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐσσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα ὦν κεινῆσι ὑπιπεσόντες, δυπελέως καὶ ἔσχον. οἱ ὦν Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐκμηχίας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀναστεδαδέντες, καὶ ἑωϋτὲς ἕκαστοι ἐτεράπυλο, καὶ παρεδίδοσάν σφεας αὐτὺς τοῖσι Πέρσῃσι. ὕτω δὴ Παιόνων Σειροπαιονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤχοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ ὦν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, ἐπειρήθη μὲν οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ὑπὸ σανίδων ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐστήκεε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τοὺς μὲν σανίδας τοὺς ὑποστεώτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔσησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐσάσι τοιῷδε· γαμίζοντες ἐξ ὄρεος τῷ οὔνομα ἐστὶ Ὄρβηλος, καὶ γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σανίδας ὑποίσησι· ἔστι δὲ συχνὰς ἄξεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κεφαλέων ἕκαστος ὑπὲρ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐν ᾗ διαιτᾶται, καὶ θύρης κατάπακτὸς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τῷ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ καταπλαγῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύος. πολλὸς δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν ἀπακτὸν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοινίῳ σπυρίδα κενὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολὺν τινα χρόνον διέχων, ἀναιρέει πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ ὅτι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλέϊ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἐκ τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον ὄρος, ὑπερβάντα ἔστι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ἔνθα ἐστὶ τὴν Ἀμύντην, ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ἐπὶ ξεινίῃ ἐκάλεε. ποιησαμένου δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπέως, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο διαπί-

in ejus oppida irrumpunt, & illa, utpote vacua, facile occupant. Quod ubi reſcivere Pæones, protinus diſperſi, ad ſua quiſque dilabuntur, ſeque Perſis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Praſiadem uſque paludem incolunt, è ſuis ſedibus emoti, in Aſiam ſunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberaſque & Agrianas & Odomantos, & ipſam Praſiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentavit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ ſtant ſublicæ, anguſtum à continente ingreſſum uno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinentes, olim communiter omnes cives ſtatuebant: mox è lege hunc in modum ſtatuendas cenſuerunt, ut pro ſingulis uxoribus quas quiſque duceret (ducunt autem ſinguli multas uxores) ternas defigeret ſublicas, è monte ſumptas cui nomen eſt Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorſum ad paludem ferentes. Parvulos autem liberos per pedem reſte illigant, metuentes ne illi in aquam devolvantur. Equis autem & ſubjugalibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſcium tanta eſt copia ut quoties quis januam compactam reclinaverit, demiſſam funè ſportam vacuam, aliquanto poſt retrahat piſcium plenam. quorum duo ſunt genera, unum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterum è Pæonibus ii qui capti fuere, in Aſiam ſunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Eſt autem è palude Praſiade brevis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine eſt metallum, *id eſt*, 1 *foſſa æris*: unde poſt ea tempora Alexandro in ſingulos dies ſingula talenta proveniebant. Poſt metallum, ſuperato monte quem vocant Dyſorum, Macedonia intratur. Eo Perſæ ubi pervenere, & in conſpectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hoſpitium vocavit: inſtructaque ſplendide cœna, percomiter accepit. Perſæ, poſtquam à cœna ad potum

XVI

XVII

XVIII

1 *Fodina*, unde &c.

perve-

pervenere, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas 1 & adoleſcentulas uxores ad aſſidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regique Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinem noſtram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo non eſt, ſed viros à fœminis ſemovendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loquutus Amyntas, fœminas accerſit. Illæ, ut juſſæ, præſto fuerunt, & eregione Perſarum deinde conſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurum fuiſſe, ab initio non venire fœminas, quam, poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex adverſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas aſſidere juſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illico Perſæ mamillas illarum tractare, utpote pluſculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare ſuaviari. Hæc XIX Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verum ejus filius Alexander quum adeſſet, atque hæc aſpiceret, utpote adoleſcens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare poſſe. itaque graviter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidem pater 2 cede ætati, abique hinc ad requieſcendum, 3 neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei novæ aliquid facturum animadvertens, ad hæc reſpondit, Fili, inquiens, 4 verba tua hinc me ſummoventis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid novi agere in animo habes. Quare nolo te quicquam novi in hos viros perpetrare, futurum in perniciem noſtram: ſed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad diſceſſum meum pertinet, parebo. XX His reſponſis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Perſas, 5 Vobis, inquit, hoſpites, cum his fœminis vel omnibus, ſi libet, facillime licet concumbatis: ſed cum qua earum concumbere libeat indite. Nunc enim fere tempus cubandi

νοῖες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον περιπρεπὲς μέγα παρεχώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κυνηδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπείπερ περιφανέως μιν ἐδέξαο, μεγάλως δ' ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέϊ διδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ἐστὶ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἐνθαῦτα ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προθύμως παρέχετε τυτθόν, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἰπὰς τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπείτε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεζῆς ἀντία ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας συμμέτρους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι τὸ ποιητέον τοῦτο, ἐδὲν εἶναι στρογγύλον· κρεῖσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παρίζεσθαι, ἀντίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἅπτοντο· οἷα πλούνως οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, ἐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, καὶ ἀπιὼν τε ἀνάπαυέο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παρεσμένων αὐτῶν τῇδε, πάντα τὰ δοκέοντά σοι παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνεὶς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χρεὸν γάρ σε ἀνακαλύπτω συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐνθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σοῦ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ διεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ πρηθέντα. ἀμφὶ δὲ ἀποδῶ τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τοιαῦτα οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυναῖκες τυτθαὶ ὦ ξεῖνοι πολλή ἐστι ἐν ὑμῖν συμπετείη, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ἐπιθυμέετε. νῦν δὲ (χρεὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη

1 Et legitimo virginitatis jure nuptas. 2 Morem gere ætati, 3 Neque per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Poteſt etiam χρεὸν cum συνίημι jungi.* 5 Vobis, hoſpites, his fœminis potiri, *vel frui*, facile eſt, ſive cum omnibus, ſive cum aliquot earum, *vel, cum quantacunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *poſtea* nobis ſignificabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti——

" περσέρχεται ὑμῖν, ἢ καλῶς ἔχοντας ὑμέ-
" ας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑ-
" μῖν φίλον ἐστί, ἄφετε λύσασθαι· λυσαμένας
ἢ, ὀπίσω περισδέκεσθε. εἶπας ταῦτα (συνέ-
παινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξ-
ελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸ γυναικήϊον·
αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
ἀριθμὸν ἄνδρας λειογλυείους τῇ τῆς γυναι-
κῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δὲς,
παρῆγε εἴσω. θωϊσσόμενοι δὲ τάδε, ἔλεγε τοῖσι
" Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἴκατε πανδαι-
" σίῃ τελέῃ εἰσιῆσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα
" ἔχομεν, καὶ ἐμεῦ, καὶ τοὺς οἷά τε ἐμοὶ ἐξευρόντας
" παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τό-
" δε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἑωυτῶν μη-
" τέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὑπεδεξάμεθα
" ὑμῖν· ὡς παντελέως μήτε τιμεώμενοι
" πρὸς ἡμέων τοῦτον ἔτι ἄξιοι. πρὸς ἢ, καὶ
" βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς
" ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδόνων ὕπαρχος εὖ ὑμέ-
ας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶ-
πας Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ
ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ.
οἱ δὲ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ ὅτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηΐη αὐτέων. εἵποντο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι
τοῖσι ἐκείνοισι ἠφανίσθη. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη
ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο· καὶ σφέας Ἀλέ-
ξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δὲς
πολλὰ, καὶ τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν, τῇ οὔνομα
ἦν Γυγαίη. δὶς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ-
λέξανδρος. Βουλόμενος ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζη-
μένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω
καταλαμφθεὶς ἐσχήκει. Ἕλληνας δὲ τού-
τους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κα-
τάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγ-
χάνω ὢν σαφέως, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες.
τοὺς δὲ, καὶ οἱ τὸν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα ἑλλανοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι.
τοῦ δὲ Σκυλέος γὰρ Ἀλεξάνδρου ἐθελήσαντος, καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθυσσόμενοι Ἑλλήνων ἔδραμον μὲν, φάσκοντες ὑ βαρβάρων ἀγωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα,
τοῦ δὲ ἀγωνιστέων ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκεῖνόν τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος σάδιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον·

adventat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lavandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc autem loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in mulicbre remittit conclave: ac totidem 1 viros læves malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in convivium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ invenire potuimus, ea omnia repræsentavimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: 2 ut omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: utque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere jussit singulis Persis. qui posteaquam à Persis attrectari cœpere, illos obtruncavere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interjecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos 3 prudenter occupavit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, uni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes 4 deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognoverunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at ubi palam fecit sese Argivum, Græcus esse judicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

XXI

XXII

XXIII

— instet, & vos, ut video, egregie poti sitis, has (si grave non est) lotum ire sinite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes juvenes, *queis lævia fulgent ora, ut loquitur Tibul.* 2 Ut nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis. 3 Astutia circumvenit. 4 Inquisitoribus astu circumventis, sil. supr. est. *Ad verbum, Ita circumventa est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conveniens.*

& illo

& illo transmisso, pervenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius jam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium servatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? ubi affatim materia est ad naves ædificandas, multumque remigum atque pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum; quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam revertatur. XXIV Hæc loquutus Megabyzus, persacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset eventurum. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te invenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis ut eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui advenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersivi, quod [1] postea quam à Scythis redire maturavi, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit brevi, quam ut tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris, [2] hoc gratificandum putavi, ut omissa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusque con- XXV victor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, una secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimæ: cujus patrem Sisamnem,

κ᾽ ἐνθεῦτεν διαπερᾶσθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντι ἤδη Ἱσταίῃ τῷ Μιλησίῳ τῷδε Δαρείῳ αἰτήσας ἔτυχε μαθὼν δωρεῇ φυλακῆς τῆς χώρης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου τῷδε Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τοῦ Ἱσταίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δὸς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὁ δὲ μιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην τοιοικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἳ πρὸς τὰ τέω ὁπηλαδὸν μὲν ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. τέρπῃ δὲ ἢν ἐπὶ μεταπεμψάμενος παύσῃς. ἢν δὲ αὐτὸν ἐάσῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κείνῃ ἐς Ἕλληνας ἀπίξεται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, δυπετέως ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς δὲ προορέων τὸ μέλλον γίνεται· μὴ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱσταῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντά σε δύο ἐκέω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι εὑρεῖν οὐδένα εἰ σεῦ ἄνδρα δυνατώτερον. τοῦτο δὲ ἐγὼ λόγοισι μὲν ἀλλ᾽ ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (βουλεύομαι γὰρ πρήγματα μεγάλα καὶ ἐργάσασθαι) ἀπίκεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ἐνθρέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστώσας ὁ Ἱσταῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος συμβολὴν γενέσθαι, ἀπωίκελο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱσταῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην πρόφασιν τήνδε εἰνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, ἠδέν κω ἄλλο χρῆμα ὕστερον βαρύτερον ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὔνους. τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς, ἔρχω μαρτυρέων ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἕπεο ἐς Σοῦσα, ἔχε τάπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐών καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἰπὼν, καὶ καταστρώμενος Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱσταῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐπὶ τῆς παραλίου ἀνδρῶν. τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, vel, offero.

Βασιλέως

βασιλῆος Καμβύσεος, ἠμόμοχον τ̃ βασιληίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τλὼ ἀνθρωπίνην σπαδίξας ὁ αὐτ̃ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτ̃ ἔταμε, κ) ἐς ἐτεινε τ̀ θρόνον ἐς τ̀ ἴζων ἐδίκαζε. ἐντανύσας ὁ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν ἐ) ἀντὶ τ̃ Σισάμνεω, τ̀ ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τ̀ παῖδα τ̀ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τ῵ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὧν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τόνδε τὸν θρόνον, τότε διάδοχος ἠμόμοχος Μεγαβάζῳ τ̀ στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε κ) Καλχηδονίους. εἷλε ὁ Ἀνδρον, τ̀ ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε ὁ Λαμπώνιον. λαβὼν ὁ ὡδὰ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε κ) Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲ δὴ Λήμνιοι κ) ἐμαχέσαντο δ), κ) ἀμυνόμενοι, ἐπὶ χρόνον κακ῵δησαν. τοῖσι ὁ περιεο῀σι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἔθηκαν Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τ̃ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. ὧδε ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη ὁ τούτου ἥδε· πάντας λυδραποδίζετο κ) κατεστρέφετο· τοὺς μὲ, λειπομένης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώματος, τοὺς ὁ, σὺν ἕως τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. ὧδε μὲ νυν τοσαῦτα ἐξειργάσατο στρατηγήσας. μετὰ ὁ ἐ πολλὸν χρόνον ἄνευθε κακ῵ν λ῵. Καὶ ἤρχετο τοδεύτερον ἐκ Νάξου τε κ) Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲ γὰ, ἡ Νάξος ὑπελάμβανε τ̃ νήσων περιφερὲς τοῦτο ὁ, κ) τ̀ αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτ῀ μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, κ) δὴ κ) τ̀ Ἰωνίης λ῵ πρόχημα. κατύπερθε δὲ τυτέων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρ῵ν νοσήσασα ἐς ταραχὰς πάσας, μέχρι ἐ μιν Πάριοι [3] καθηρτίσαντο. τούτους γὰ καταρτισθέντας ἐκ πάντων τ̃ Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τ̀ Μίλητον (ὥρεον γὰ δὴ σφέας δεινῶς οἰκοφθορημένους.) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τ̀ χώρην. ποιεύντες δὲ ταῦτα, κ) διεξιόντες πᾶσαν τ̀ Μιλησίην, ὁκόσους τινὰ ἴδοιεν ἀνεσκημένην τῇ χώρῃ ἀρὸν δ) ἐξεργασμένον, ἀπεγράφαλο τὄνομα τ̃ δεσπότεω τ῀ ἀρ῀. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τ̀ χώρην, κ) σπανίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίλοισι ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲ τ̀ πόλιν νέμειν τ̃ δῆμον τὸν ἀγρὸν δ) ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰ ἔφασαν κ) τ̃ δημοσίων ὕτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ κ) τ̃ σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους

unum è regiis judicibus, quod injuste ob pecuniam judicassèt, rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens judicaret, intendit: ibidemque ejus filium Otanem sedere judicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali judicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali XXVI sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque utranque habitatam. Sed Lemnii XXVII quoniam prœlio contenderant, & aliquamdiu repugnaverant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii ejus qui Sami regnavit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quod omnes in captivitatem redigebat, atque evertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis revertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu 1 in malis faciendis delituit. ¶ ET cœperunt iterum è XXVIII Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. 2 è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii 2 sedaverunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in XXIX modum eos Parii correxere: Quum Miletum venissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque 4 domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quemque fundum animadvertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos hujusmodi fundos comperissent, quammaturrime ad urbem descenderunt: coactoque cœtu, decreverunt urbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos invenissent. videri enim illos ita curaturos publica ut sua ipsorum curavissent. Cæteros Milesios,

κατήρτισαν.

1 *Sunt qui* ἄνευθε *hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter ins. felic. præstabat, Miletus vero eodem tempore magis, quam unquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborass. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii revocarunt.* 4 Eos plane fortunis eversos.

qui prius

qui prius ſeditionem moviſſent, juſſerunt horum dicto audientes eſſe. Ita
XXX 1 Mileſios Parii correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium miſſi, Miletum ſe contulerunt. Miletum autem procurabat Ariſtagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac conſobrinus Hiſtiæi, Lyſagoræ filii, quem Darius Suſis diſtinebat. nam Hiſtiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Suſis degebat quum Naxii venere jampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii advenere, obſecrarunt Ariſtagoram ut aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam rediſ rent, fore ut Naxo imperaret, tamen prætendens Hiſtiæi 2 hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarum præbendum non ſuppetunt, ut invitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum navium eſſe: tamen omne ſtudium ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſans: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darii regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii 3 inſtare Ariſtagoræ utrem quamoptime poſſet conficeret: utque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptum ſuppeditaturos, ut ipſi paciſcerentur, magnam videlicet ſpem habentes, quum ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi juberent eſſe facturos, atque adeo cæteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſularum
XXXI ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illam quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertam. Proinde tu adverſus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. 4 Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ. præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum eſt nos

τὰς πρὶν φασιάζοντας, " τούτοις ἐταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μέν νυν ὕστερον Μιλησίους καλήρισαν. Τότε δὲ ἐκ τεσσέρων τῶν πολίων ὧδε ἤρξατο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· ἡ δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐοῦσα Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβεός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ὢν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τότον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι ὠφελίαχοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὰ ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς ἂν δὶ ἑωυτοῦ καταλέλυθοσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν ὁ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε καταγεῖν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν ταύτην ἔχειν· τοιαύτην ποιεύμενος σκῆψιν ὑμῖν τοιήνδε. " Ἀρταφέρνης, μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑστάσπεος μέν ἐστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δὲ ὑπαθαλασσίων τοπάρχων ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὰ ἄνδρα ποιήσειν τὰ ἂν χρήζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιντο ἄριστα· καὶ ὑπῄκοόν σφεας δώσεσθαι ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τὴν στρατιῆς, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ὑπφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τὸν Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὴ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τυτίων τὰ Κυκλάδων ἐδεμίη πω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος μὲν εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν ἡ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔχοι πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ὅπι ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καί τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μέν ἔστι ἑτοῖμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τὰ ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας

188

Ἀρταφερνης.

τοῦτο δὲ ὕστερον καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις.

1 Res Mileſiorum Parii compoſuerunt. At tunc ex his urbib. 2 *Id eſt, Hoſpitii conſuetudinem: Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illis cum Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu hujus amicitiæ voluiſſe Naxiis operam navare, quum potius id ea ſpe quam declarat, faceret.* 3 Rem Ariſtagoræ commendarunt ut eam quam poſſet optime adminiſtraret. *Vel Negocium Ariſtagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri jubebant, & ſumptus in exercitum, ut qui eos reddituri eſſent. quod magna ſpe tenerentur fore ut, quum in Naxiorum conſpectum veniſſent, illi omnia quæ ab ipſis juberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non ſolum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis———

" τοῦ

" τὲς ἄγοντας παρέχειν· τῦτο ὃ, νήσες
" περσκτήσεαι βασιλεῖ, ἀυτλώ τε· Νάξον
" καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ
" Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλυ-
" μένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, εὐπετέως
" ἔσ. ἐπὶ Εὐβοίη νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαί-
ἐπὶ αἰρε- " μονι, ἐκ ἐλάσσονι Κύπρε, καὶ κάρτα εὐπε-
θῆναι. " τέϊ" χειρωθῆναι. ἀπεχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες
ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβετο ἀυ-
" τὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξη-
" γητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦ-
" τα μὲν πάντα, πλὴν τῦ νεῶν τῦ
" ἀριθμῦ. ἀντὶ γὰρ τῦ ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί
" τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τύ-
τοισι καὶ τὰ βασιλῆα σωέπαινον γίνεσθαι. Ὁ
μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, ἐχάρη ἐὼν, ἀπῆκε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σῦσα, καὶ γνῶναι τὰ ἐκ τῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, σωέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖῳ ἐγίνετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τελαίρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ τυτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωϋτῦ τε καὶ Δαρείε ἀνεψιόν· τῷ Γαυσανίης ὁ Κλεομβρότε Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τυτέων ἤρμοσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος ἱμέρῳ. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτῃ στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν τῶν τὸν Ἀρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτε τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν, καὶ τὲς Ναξίες, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντυ· ἐπεὶ τε δὲ ἐγίνετο ἐν Χίῳ, ἔχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέη ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (ἐν γὰρ ἔδεε τότῳ τῷ χρόνῳ Ναξίες ἀπολέσθαι) πρῆγμα τοιόνδε συμπεσὸν γενέσθαι· τῶν ἐπιόντων Μεγαβάτεω τὰς ὅπι νεῶν φυλακὰς, ὅπι νεὸς Μυνδίης ἔτυχε ὐδεὶς φυλάσσων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τὲς δορυφόρες ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ ἔνομα ἦν Σκύλαξ, τῦτον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελκόντας τῆς νεὸς κὴ τῦτο· ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τῦ Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸ ξεῖνόν οἱ τὸ Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν ἐδεήθη τὸ Πέρσεω. τυγχάνων δὲ ὐδενὸς τῦ ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσωτέρω ἐτράπετο τῷ Ἀρισταγόρῃ.

prælere, qui adventus veſtri autores ſimus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæteraſque quæ Cyclades nominantur. Unde proficiſcens, haud difficile invades Euboeam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem ſane ad capiendum, centum omnino navibus ad has omnes occupandas ſuffecturis. Huic reſpondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ ſunt ex utilitate regiæ domus exponis, & probe iſta ſuades omnia, præterquam de numero navium, nam pro centum de navibus, ducentæ tibi ineunte ſtatim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoque regis accedere. His auditis Ariſtagoras XXXII
lætus Miletum rediit. Artaphernes autem miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Ariſtagora dictis eum certiorem faceret, ubi ille rem approbavit, ducentas naves inſtruxit tum Perſarum tum aliorum ſociorum magna ſane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Perſa, familia Achæmenidarum, ſuo ac Darii conſanguineo: 1 qui (ſi vera ſunt quæ poſt hoc tempus geſta) filiam deſponderat Pauſaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Ariſtagoram miſit è Mileto. Megabates Ari- XXXIII
ſtagora aſſumpto atque Ionum exercitu cum Naxiis profectus eſt per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atque ubi Chium pervenit, claſſem continuit apud Caucaſum, ut illinc vento aquilone trajiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis navium excubiis offendit navem Myndiam à nemine cuſtodiri. quam rem indigne ferens, juſſit ſatellites inventum ejus navis principem, nomine Scylacem, vincire trajectum per thalamiam, *id eſt*, *foramen per quod remus extat*: ita ut caput extaret, corpus intus eſſet. Ariſtagoras autem à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Perſam adit & hominem excuſans repoſcit: quum nihil exoraret, ipſe accedens Scylacem ſolvit. Id ubi reſcivit Megabates, 2 graviter admodum ferens, Ariſtagoram invaſit.

——qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verum etiam ditioni regis adjicies inſulas, & ipſam Nax. 1 Cujus filiam poſtea (ſi vera fama eſt) ſibi deſponſatam habuit Pauſ. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus evadere cupiens. 2 Id magnæ injuriæ loco ducens, Ariſtagoræ ſuccenſuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes ut me sequereris, atque eo navigares quocunque ego juberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, ubi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum navi, ad rem Naxiis quæ imXXXIV penderet exponendam. Naxii, ut qui nihil minus quam hanc adversus se classem venturam expectabant, ubi id audierunt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: & se, ut qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum trajecerunt, jam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mensibus, assumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naxiis exulibus ædificaverunt, in continentem XXXV reverterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat ut ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo è servis caput erasit, literasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi ut quum Miletum perveniset, juberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi jacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil novi moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam revertendi inXXXVI telligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit 1 ad seditiosos tam de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί δέδοκται; ὃς δὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμὲ σὺν πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω, τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, συμφωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φέροντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ δὴ Νάξιοι ἐδέατο πάντως προσεδέχοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δή, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ ὅτι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσόμενοι σφι πολέμιοι, οἱ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίης τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσπεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητο σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσανάσιμα τὰ πολλὰ, τό τε πλεῦνος ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομησάντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ ἐκ εἶχε τὸ ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπληρώσας. ἅμα δὲ ὀπίεζέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τό στρατεῦμα πρήξαντες κακῶς· καὶ Μεγαβάτῃ ἐβεβλημένῳ, ἐδόκεέ τε τὸν βασιλήιον τὸν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέοντε τουτέων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἄνδρα τὸν ἐκ Σισυέων παρ' Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρεω ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀπὸ τοῦ, ἄλλως μὲν ἐδύνατο οὐκ ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τὰς ὁδῶν· ὁ δὲ, τὸν δραπέτην τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφυσῶσας τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τάχιστα ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος οὐδὲν ἄλλο μὲν ἐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλήν. τὰ δὲ σήματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σάρδισι. ἀπιστασίου δὲ γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, ἐδαμῇ ἐς αὐτὴν ἧξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱστιαίου μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο δὲ μετὰ τῶν ἑταίρων, ἐκφήνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ

189

1 Ad suæ factionis homines

καὶ τὰ ἐξ τῆς Ἰωνίης ἀπογνώσια. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην τὴν αὐτὴν ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν ἐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε οὐ ἐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε πειρᾶν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν ἐδόκεε ἔφη λέγων σιωπᾶν ἐπιμήνιον τοῦτο. ὑπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων εὖσαν ἀδυνέατον· εἰ οὖν τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ὑπερκρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ὥστε αὐτούς τε ἔχειν χρήμασι χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους ἀποστερήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἐν τοῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ λόγων. αὕτη μὲν δὴ ἐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε οὖν ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόντα, ἐὸν ἐν θαλάσσῃ, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ὅτῳ τῷ νεῶν ὅτιπλέονται στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντα δὲ Ἰατραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντα δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰσιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώλαι Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· ὥστε δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ὅτι Δαρείῳ μηχανώμενος· καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίσαιτο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν ὡσεὶ δῶρα δόντες, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώλαι μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεὶ τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες αὐτῶν ἀπέσαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος, ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καλέσασθαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τειρεῖ ἀποστολὴ ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λεοντος οὐκέτι ὤρεε βασιλεύων, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληΐην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes aſſenſiſſent, jubentes ut rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi adverſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecundo loco ſuadere ut claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet eventurum. ſcire enim ſe Mileſiorum vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habituros ad utendum, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ quemadmodum à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidem ſententia obtinuit, ſed illa, ut omnino rebellaretur: utque unus eorum Mountem navigaret ad exercitum qui è Naxo reverſus illic agebat, ut conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylene donaverat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium comminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem 1 immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, ut ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios ejiciens, ex aliis autem quos ceperat è navibus iis quæ adverſus Naxum una ierant, ut civitatibus gratificaretur, alium in alia urbe divendens, ex qua quiſque illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi ut acceperunt, ſine mora prodyctum lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolum vertêre, paſſim per civitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco juſſit in ſingulis civitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartæ regnum jam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed ejus obitu filius Cleomenes regnabat:

1 *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.* 2 Alium alii urbi tradens,

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, 1 ephori his eum verbis incuſaverunt: Si tu tibi non proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendum. Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem uxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte conſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat uxore innoxia, alteram ducere, eoque ſe non eſſe paritu-
XL rum. Cui ephori atque optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore conjugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ gravius conſulant. Conjugem quam habes ut repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alterum tamen ducito præter hanc uxorem, quæſit fœcunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc uxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spar-
XLI tiatice faciens. Non longo interjecto tempore, uxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, 2 quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato uſa: quæ quum revera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris uxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, jactari hoc ab illa animo ſubjiciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli fœminæ parturienti 3 cuſtodes appoſuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleo-
XLII menes quidem non compos (ut fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

ὑ χῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔχων, ἀλλὰ χῦ ἠθέος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα, χὴ ἐούσης ταύτης οἱ κῆτος θυμοῖς, παῖδες ἐκ ἐγίνοντο. τότε ὦν τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπισκαλεσάμενοι αὐτόν, Εἴ τι σὺ γε σεωυτῷ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ὀκὶ ὑ ῥᾴδιον, ἠθέος τὸ Εὐρυσθένεος ἐξίτηλον. σὺ νῦν τοῦ μὲ ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τε τι ὑ τίκτει ἐκ σέο, ἄπες, ἄλλως δὲ ἠέμεν. χὴ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τοιέων ὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε ὑ καλῶς συμβουλεύειν, ὃς παινέοντας τοῦ ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτου ἀπέντα, ἄλλως ἐσαγαγέσθαι· ὐδὲ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι χὴ οἱ γέροντες συμβουλευόμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι ὦδε ἐχόμενόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, χὴ μὴ ἀντιβαίνε τοῖσι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον ὦδε σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις ὑ προσδεόμεθα σοῦ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις παρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, διξὰς ἰξίας οἴκεε, ποιέων ὐδαμῇ Σπαρτιητικά. Χρόνου δὲ ὑ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. χὴ αὖτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· χὴ ἡ πρότερη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔφυσαν δ' αὐτὼ ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι ἀυλὸν κομπέειν ἄλλως βουλόμενον. ὑποβαλέσθαι δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐλέων, τῷ χρόνῳ συντάμνοντος, ὑπ' ἀπορίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα πρόσχυζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰδέως ἴσχει Λεωνίδην· χὴ μετὰ τοῦτον, ἰδέως ἴσχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ χὴ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον χὴ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δ', Κλεομένεα τεκοῦσα, χὴ τοδεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἔσσα θυγάτηρ Περινηταδέω τοῦ Δημαρμένου, ἐκέτι ἔτικτε τοδεύτερον. Ὁ μὲ δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε ὑ φρενήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ τὸ πρῶτον ἐὼν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος. δοκέων τε βήσεσθαι κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς ἐπὶ τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν ὅτεω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, χὴ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. *Ita Camerar.* 3 *Dicitur tamen* ἐφύλαξαν, *perinde ac ſi ipſimet fuerint cuſtodes.*

191 δαμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐστάσιαζο βασιλῆα τὸν πρεσβύταλον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε πιδύμενος, καὶ ἐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεω βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· ἔτι τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησόμενος, ἐς λιβύτινα γῆν κτίσων ἴη, ἔστε ποιήσας ὑδὲν τῶν νομιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· καταγόντο δέ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων ὥδε πως ἁλισθείς ὄγδοον ἔτεϊ ὕστερον Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπῆλθε ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ οἱ Ἀντιτάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ οἱ ἐκ τοῦ Λαΐου χρησμοῦ, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, ἀπὸ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐστὶ ἐν τῇ στέλλεται χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε, ἐς τὴν Σικελίην ἐστέλλετο, καὶ οἱ ἐπεβοήθησαν πάντες οἱ ἐκ τοῦ Λαΐου Ἐγεσταῖοι, καὶ τοῖσι ἐπεβοήθησαν ἐνίκησαν μάχῃ Σελινούντιοι καὶ τοὺς Ἐγεσταίους ἐπεκράτησαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος Δωριεὺς οὕτω ἀπώλετο· εἰ δὲ παρὰ τὸν Ἀντιτάρεα ἐμαντεύσατο ἰὼν ἐς τὴν Σικελίην, εἷλε ἂν τὴν Ἔρυκος χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κρεσταιῆται ἀπέδεικνυσι Καλλίῃ τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καίτοι εἰ συνεπελάβετο τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς,

dæmonii Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico usus oraculo, in quam terram ad urbem condendam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem navigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, juxta flumen. Sed illinc tertio ejectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Poloponnesum abiit. Ubi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Hercle, *id est*, *Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempestate (ut ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum ut sibi opem ferret oravere. Hic precibus inductus, una cum illis adversus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiam se peregrinum in bello adversus Sybaritas asciviſse, præter unum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo adversus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, quarum rerum utrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieum capta urbe aiunt extruxisse Minervæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necem, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinam regionem obtinuisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotoniensi, quæ etiam ad meam usque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & ejus posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

XLIII

XLIV

XLV

multo

multo plura quam Calliæ fuiſſent donata. hæc pro ſe utrique eorum teſtimonia referunt: quorum utris accedere
XLVI quiſque mavult, his accedat licet. Navigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ ſocii, Theſſalus, & Parænates & Celees & EUryleon: qui quum omni claſſe Siciliam tenuerunt, ſeparati à Phœnicibus atque Ægeſtanis, in prœlio occubuerunt, uno tantum ex hac diverſa pugna ſuperſtite EUryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupavit Minoam Selinuſiorum coloniam, Selinuſioſque liberavit monarchia Pythagoræ. Hunc quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis invaſit. Sed ad breve tempus eam obtinuit. nam Selinuſii impetu in eum facto, quum ad Jovis forenſis aram confu-
XLVII giſſet, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis ſocius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui deſponſa ſibi filia Telys Sybaritæ, [1] Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio tranſmiſit Cyrenen. Ex hac diſcedens, ſectatus eſt familiarem triremem, ac familiarium virorum ſumptum, quod eſſet olympionices, *id eſt, victor certaminis ad Olympia*, & [2] omnium illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Ægeſtanis ea quæ nemo alius reportavit. nam ſepulturæ ejus heroico monumento extructo, Ægeſtani hoſtias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus eſt. qui ſi in animum induxiſſet ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperavit: ac ſine liberis deceſſit, una duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus convenit, habens (ut Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Hujus in colloquium ubi venit, ita ad eum inquit, [3] Studium meum Cleomenes qui huc advenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſervam eſſe, cum nobis ipſis dedecus dolorque maximus eſt, tum vero vobis, & eo major quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δουλίῃ ἄν οἱ πολλὰ πλάσια ἢ Καλλίῃ ταῦτα μὴν νῦν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεσι οἰκητέρισί τις πείθεται αὐτέων, τούτοισι συνεποίκειν. Συνέπλεον δὲ Δωριεῖϊ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελεὴς καὶ Εὐρυλεόων. οἳ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο σὺν στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μοῦνος δέ γε Εὐρυλεόων τῶν συγκτισέων ἐσωθέετο τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς σωθεομένους, ἔσχε Μινῴου τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ συνελόντι Σελινουσίους τοῦ μυναρχέοντος Πυθαγόρεω. μετὰ δέ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος· καὶ ἐμυνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινέσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Συνέσωσε δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φοβηθεὶς δὲ τὸν γάμον εἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος συνέσωσε οἰκηίῃ τε τελέσας καὶ οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· ἄλλα δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο πολλὰ Αἰγεσταίων τὰ θεῖα ἄλλως. ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τοιούτῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ μὴ ἐνέκετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαίμονος. ὁ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ ἐνόμα οὔῳ Γοργώ. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θωῦμάσῃς τὸν σπουδὴν ἣν τοῦδε ἐμοὶ μὴ ἀξιόχρεος· τὰ κατήκοντα γὰρ ὄντι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντὶ ἐλευθέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

192

1 Crotone exulavit: fruſtratuſque matrimonio Cyrenen tranſmiſit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriiſque in ſuos milites ſumptibus, ſequutus eſt, quum eſſet ol. 2 Omnium ſui temporis Græcorum. 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere ſtudium admireris Cleomenes, de eo enim nunc agitur, ut Iones ex liberis ſervi fiant. quod cum nobis ipſ. d. dol. max. eſt, tum inter cæteros vobis, eo præſertim nomine quod Græciæ præeſtis. *vel, præſides eſtis.*

" πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλωίων ῥύσασθε Ἴωνας
" ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας.
" εὐπετέως ὄ ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε
" ἐστί. ἔστε γὰρ οἱ βάρβαροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑ-
" μεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα
" ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἥτε μάχη αὐτέων,
" ἔστι τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀνα-
" ξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας,
" καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι. ὕτω
" εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι ὄ καὶ ἀγαθὰ 10
" τοῖσι τῶν ἤπειρον ἐκείνῳ νεμομένοισι,
" ὅσα ἐνδὲ τοῖσι σώμασι ἄλλοισι· ἀπὸ
" χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός,
" καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀν-
" δράποδα. τὰ δυμῷ βουλόμενοι, αὐτοὶ ἂν
" ἔχοιτε. καὶ οἰκίωται ὄ ἀλλήλων ἐχόμε-
" νοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἴδε
" Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρῳ ἀγαθῷ καὶ πο-
λυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
ταῦτα ἐς τῶν τῆς γῆς τοῦδον, τῷ ἐφέρετο 20
" ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένῳ. Λυδῶν δὲ
" (ἔφη λέγων ὁ Ἀριστάγορης) οἴδε ἔχονται
" Φρύγες οἱ πρὸς τῷ ἠῷ, πολυπρόβατώ-
" τατοί τε ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
" πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν ὄ ἔχονται Καπ-
" παδόκαι, τὲς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν.
" τούτοισι ὄ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες
" ὀπὶ θάλασσαν τῇδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος
" νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα
" βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ὑπετέλεσαν. 30
" Κιλίκων ὄ τῇδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε,
" καὶ ὅτι ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμε-
" νίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρῳ τῷδε ἔχονται.
" ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
ὁ Χοάσπην " ποταμὸν τόνδε " Χοάσπια κείμηλά
" ἐστι τὰ Σῦσα ταῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε
" μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τὰ χρημάτων
" οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἑλόντες ὄ ταύ-
ὁ θαρσήοντες " τῳ τῷ πόλιν, " θαρσέοντες ἤδη τῷ Διΐ
" πλούτῳ πέρι ἐείζετε. ἀλλὰ τῶν μὲν χώ- 40
" ρης ἄρα ἐ πολλῆς, ἐδὲ ἔτω χρησῆς, καὶ
" ἔρων σμικρῶν, χρεών ἐστι ὑμέας μάχας
" ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἐόντας
" ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
" τοῖσι ἔστε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι ἐδέν, ἔστε
" ἀργύρου, τοῦ πέρι καί τινα ἐνάγει πρὸ-
ὁ παρέχον " θυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. " παρε-
" ὸν δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν ὑπετέ-
" ως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε; Ἀριστάγορης
" μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλ-
" λομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν·
ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγίνετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Ionas à ſervitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem evaſiſtis, 1 & genus pugnandi eorum hujuſcemodi eſt: breves arcus ac brevia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (unde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt cæteris univerſis, tum auri, (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ veſtis, tum jumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, ut ego diſſeram. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quam attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorum copia & terræ ubertate, omnium quos ego novi longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines ſunt Cilices, hujus maris accolæ, ubi hæc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Ciſſia hæc confinis eſt: in qua juxta fluvium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, ubi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. 2 Hanc vos urbem ſi animoſe ceperitis, jam cum Jove de divitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, adverſus Meſſenios 3 veſtros conſortes, & Arcades & Argivos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundæ, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. ubi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locum de quo convenerant, ventum eſt,

1 Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breve ſpiculum. Etiamque bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. adeo eos ſuperare facile eſt. *Alii* κυβασίας *aliter exponunt.* 2 Hanc vos urb. ſi ceperitis, jam cum Jove audacter de divitiis certetis. 3 Viribus vobis pares.

inter-

interrogavit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem ut se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esset iter. Cleomenes, interpellata hujus quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non fit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleo-
LI menes, domum abiit. Aristagoras, sumpto 1 oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, 2 eamque ingressus, jubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaque octo aut novem annos nata. Cleomene jubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi 3 undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adjiciendo eo pervenit ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclave abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat usque ad re-
LII gem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Ubique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diversoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluvius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluvium transmittere. est & 4 præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti usque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum 5 montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

ἤιρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκόσων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη ἀφ' βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τἄλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ ἀφ' ἁβάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βυλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀριστα-
10 γόρης ὥρμητο λέγειν ἀφὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυοῖν ἡλίοιν. οὐδένα γὰρ λόγον συνέπεα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἤιε ἐς τὰ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ εἴσω, ἅτε ἱκετεύων, ἐπακέσας, ἐκέλευε τὴν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεσήκεε γὰρ δὴ τῷ
20 Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ ἦν μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐνέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὀκνέειν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπισχνεόμενος, ἢν οἱ ὀπίσω πρήξῃ τὸ ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προσέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑφ-
βάλλων ὁ Ἀριστα[γόρης]· ἐς δὲ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον νηὺς ἀξα-
30 λο, Πάτερ, ἀφαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀ-
πυτὰς ἴῃς. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡδεὶς τῇ παιδίῃ τῇ φθαινέσῃ, ἤιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀριστα[γόρης] ἀπαλλάσσετο τοῦ φθάπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐδέ οἱ ἐξεγένετο ὀπίπλεον ἔτι σημῆναι ἀφὶ τὴν ἀνόδου τὴν ἀφ' βασιλῆα. Ἔχει δὲ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σαθμοί τε παντάχῃ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καλαύσιες κάλλισται· ἀφ' οὗ Κιλικίης τε ἡ ὁδὸς ἄπασα καὶ ἀσφαλές· ἀφ' μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σαθμοὶ τεσσεράκοντά εἰσι καὶ ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν. ὀκτὼ δὲ καὶ εἴκοσι ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσας πᾶσα ἀνάγκη, καὶ ὕπερθε διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἔνι αὐτοῦ. ἀφ' Ἁβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι ὅρων τῶν Κιλικίων, σαθμοὶ δυώδεκα ἔονται εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατόν. ὅτι δὲ τοῖσι τέτρασι ὅρεσι διξάς τε πύλας διεξελᾷς, καὶ διξὰ φυλακτήρια φαμείψας. ταῦτα δὲ διεξελάσαντα, καὶ ἀφ' τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιεύμενον, τρεῖς εἰσὶ σαθμοὶ,

193.

ιβ ἐπακέσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα

1 *Oleæ ramo lana obvoluto, quo supplicantes utebantur. unde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriam *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat ut filiam amitteret, quippe qui ab eo ut aurem sibi accommodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim *&c.* (*vel adstabat. legendo potius* παρεστήκει *quam* παρεσήκει) Cleomene eum jub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπαχθῆναι, *ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex* ἐν δέκα *fecit* ἐνδέκα, *quum* ἐν *regatur ab* ἄρχετο. 4 *Vel, arx, aut castellum, vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus.

παρασάγγαι ὃ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ἔρος ὃ Κιλικίης καὶ τ' Ἀρμενίης ἔστι πόταμὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ ὄνομα Εὐφρήτης. ἐν δὴ τῇ Εὐφρά-της. Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἐξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποτα-μοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες ἀπὸ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι Τίγρης ἐστί· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὠυτὸς ὀνομαζόμενος. ἐκ ὠυτοῦ ἐὼν ποταμοῦ, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέ-ταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γυάνδης, τὸν Κῦρος διέλαβε καὶ ἐποίησε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τ' Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσ-σερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην με-ταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ πεντεήκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ὅπη πο-ταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν. ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. ἅπασι οἱ πάν-τες σταθμοὶ εἰσὶ ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σπαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρη-ται ἡ ὁδὸς ἡ βασιληίη τοῖσι παρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, (ὡσ-περ ἔστι γε δύναται ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στά-διά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια κα-λεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρα-κοσίων. πεντήκοντα δὴ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναγκαιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-στάγορῃ, εἰπάντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακε-δαιμόνιον, εἰ τελέων μιέων τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἰρῆσθαι. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι διζήσεται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τριὼ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ-δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Με-μνόνειον ἄστυ καλέεται) πεντακόσια καὶ πε-τρακισχίλιους καὶ μυρίους. οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ πεντακόσιοι καὶ πεντακόσιοι σάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μηκυνεῖται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος δὴ ὁ Ἀρισα-γόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦιε ἐς τὰς Ἀθήνας, ῥυ-ομένας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἱππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράν-νου ἀδελφεὸν, ἰδούσα ὄψιν ἐνυπνίου τῇ ἐωυτῆς παύσει ἐναργεστάτην, κλείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννοκτόνησαν Ἀθηναίους ἐπὶ ἔτεα τέσσερα, ἐόντα οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disterminat flumen quod navibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diversoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & præsidium est. Eam fluvii qui navibus transeuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris: secundus dehinc ac tertius ejusdem nominis, etsi non idem fluvius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeravi primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluvius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alveos. Ex hac Armenia in terram Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor: unde in regionem Cassiam transeunti sunt undecim stathmi, parasangæ vero quadraginta-duo & dimidiatus, ad fluvium Choaspem, qui & ipse navibus transmittitur. supra quem urbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum undecim. Tot diversoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si inter regium recte metiamur parasangis, & parasanga valet tringinta stadia, (ut valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorum & quingenta: quum sint parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedæmonium dicente trium mensium iter esse, recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat, hoc quoque ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim urbs Memnonis vocatur) dico esse [3] tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingenta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. ¶ [4] DIGRESSUS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in somnis visionem cladis suæ evidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilo minus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

LIII

LIV

LV

1 Matienis, & paulo post Maticnam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim 4 Exactus autem Sparta.

Visio

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

1 *Nemo viris pœnas injustis jure rependet.*

2 Ubi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum conjectores: sed mox spreta visione, misit pompam, ubi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, ut ipsi aiunt: verum, ut ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. unde Cadmeis primum per Argivos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diverterunt. Ab Athenienſibus autem recepti sub conditionibus sunt, ut cives inter eos essent, multis 3 nec memoratu dig-

LVIII nis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo advenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices ununtur: progressu vero temporis, una cum sono mutaverunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accolæ Iones essent, 4 qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt: & in utendo confessi sunt, ut ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaque consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* 5 *sirporum*, pellibus caprinis ovillisque utebantur: adhuc quoque ad meam usque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scri-

LIX bunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum unus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν τῶν ὄψις τῦ Ἱππάρχυ ἐνυπνίη ὧν ἥδε· ἐν τῇ περυσινῇ νυκτὶ τῇ Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἱππαρχος ἄνδρα οἱ ὑπερέχοντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικέων τίσιν ὑκάπτισει.

ταῦτα ὦν, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ὢν ὑποπτεύων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπεπέμπετο τὸν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ καὶ πρόσθε. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τὸ ἔσαν οἱ φονέες Ἱππάρχυ, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγένοντο ἐξ Ἐρετρίης τὸ ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὑρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπὸ Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι ὕστερον δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας δεξάμενοι ἐς ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν ἓξ πολίτας. πολλῶν τέων καὶ ἀξιαπηγήτων διαπραξάντες ἔργων. Οἱ δὲ Φοίνικες ὕστερον οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλά τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτῃ τῇ χώρῃ, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τὸ χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· * οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐπαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ τὰ καθ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

1 Injustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primum autem dies illuxit, hæc ad somniorum conjectores aperte retulit. *Vel*, *Hæc somn. conjectoribus palam communicavit.* sed postea repudiata visione, *vel quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebravit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus literas didicissent, forma paucarum quarundam immutata, utebantur, & utentes famam sparserunt, (ut æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.* * Exemplum literarum, quibus prisci Iones usi sunt, habes apud *Jos. Scalig.* in Animadv. suis ad *Euseb.* p. 110.

* Ἀμφι-

* Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλικίῃ ἂν εἴη τῷ Λαΐου τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίποδα ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαιὸς πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεὴν θεσπεσίην ἄγαλμα.

Σκαιὸς δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκόωντος· εἰ δὴ τόν γε δὴ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος· τοὔνομα δὲ ἔσχεν τοῦ Ἱπποκόωντος, ἡλικίην τὸν Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ τρίποδα λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ὑποδρόμῳ Ἀπόλλωνι
Μοναρχέων ἀνέθηκε τεὴν θεσπεσίην ἄγαλμα.

Ὅτι τοίνυν δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μοναρχέοντος ἐξανίστανται Κάδμειοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καί σφι ἱρὰ ἔστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῆς ὧδε μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῆς ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἢν μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπηλλαί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς πίαλέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλεύθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππέων τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προσεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ πρόσθαλον μεγάλως, πειρώμενοι κατέπεσι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ὅτι τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανήμασι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθούμενοι τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεὼ ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τοῦτον ἐξοικοδόμησαν. οἷα δὲ χρημάτων δὴ πολλῶν ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ πρόσθε εἴμαλος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ μάλιστα αὐτοῦ ἐξεποίησε

Obtulit Amphitryon me gentis Telebоarum.

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,
Me tibi ſacravit ſpecioſum munus Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: ſi quidem hic eſt qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is LXI hexametro carmine, ait,

Laodamas ipſum tripodem ſua in urbe monarchus,
Hoc inſigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id eſt, ſolus principatu eſt potitus*, ejecti ſunt Cadmei ab Argivis, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem poſtea 1 in ſuſpicionem Bœotiorum quum veniſſent, Athenas commigrarunt: ubi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris, cum alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit viſum LXII Hipparchi in ſomnis, & unde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percuſſores Hipparchi, à me commemoratum eſt. Unde oportet ad eum redire ſermonem quem à principio inſtitueram, qua ratione ſint Athenienſes liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, 2 & infenſo eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere ſunt Athenienſes, profugi patria propter Piſiſtratidas, quoniam ipſis una cum cæteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, fruſtrata fuit, conatique Athenas revertendo liberare, vehementer ſpe deciderunt, Lipſydrium ſuper Pæoniam communierunt: dehinc omnia adverſus Piſiſtratidas comminiſcendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc eſt, tunc autem non erat. Enimvero quum bene nummati eſſent, ac viri ſpectati jam inde à ſuis majoribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, 3 ac cætera omnia, nam quum ex lapide Porino conventum eſſet ut illud facerent, tamen anteriora ejus Pario lapide effecerunt.

1 Legit ὑποσφενθένλες pro ὑπολειφθέντες. Qui exacerbatus in Athenienſes erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cætera, quum ex lapide Por. * Epigraphas haſce, (quibus habet Græcia nihil antiquius,) characteribus Ionicis deſcribit *Scaliger* Animadv. in *Euſebii* Chronicon.

Ut igi-

LXIII Ut igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt ut & quoties viri Spartiatæ venirent, ſive privato ſive publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari navibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia evocaverunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios ubi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitavere: planitiem Phalereorum detergunt, eumque locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: cæteros qui ſuperfuere, ad naves repulit. 1 Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, juxta Herculis templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii majores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam invadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad urbem pergens, una cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos. 2 Neque tamen omnino Piſiſtradas ejicere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaque quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

LXIV

LXV

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, ὅτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τῇ Πυθίῃ χρήμασι ὅκως ἐλεύθιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ σόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθερώτερον. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τὠυτὸ πρόφαντον ἐγίνετο πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων ὁμως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας μάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρόσω ἐπιεικέστερα ἐπιεῖτο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατ' θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατὸν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίῃ· ἐπεποίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τὸν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιφυγόντας αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος ὕπο ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιός εἰσι ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὦν τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατ' θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράποντο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ πεντεκόντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιεόντες ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅπι Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ὤφελον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σιτοισί τε καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος. 196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas ulla ratione ejeciſſent, *vel profligaſſent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoque ubi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reverſi fuiſſent. Sed res contigit quæ ut illis perniciosa, ita his adjumento fuit.

ὑπεκπλέ-

ἀπεκλιδήμυοι γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγίνετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνεταράχθη. παρέσχοσαν γὰρ δὴ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐφ' οἷσι ἐβέλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δέ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπὶ ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ ὅτι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὠυτὸ ἔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ὅτι τῷ Νέστορος Πεισιστράτῳ μιούμενος τιμῇ ἐπωνυμίῃ. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλαυνθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆσαι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω. Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτοῖσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτῷ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐτάσσαντο τοὺς δυνάμιος· ἐνέμησε δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον περιταρείζεται· μετὰ δέ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξεύρων, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δέ, ἅτε ἀσυλήτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθεντο. Ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὐδὲ τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἡρῷον γὰρ ἔτι καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῆς Σικυωνίων Ἄδρηστος τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν ἔτι Σικυωνίων βασιλῆα εἶναι· σὲ δὲ οὐ, λοιδορέουσαν ἐπεί σφεας ὁ Διὸς τοῦτό γε ἐστὶ παρεδίδου,

1 nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt ut intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Nelco, ex eisdem prognati 2 ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius adventitii, tamen Athenienſium reges evasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcunque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edisseram. ¶ Athenæ, quum LXVI magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere majores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (ut fama fert) 3 Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quam vetusta non queo affirmare: ejus tamen cognati Jovi Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorum, 4 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse invenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Ajacis: quem etsi hospitem, tamen adjecit, utpote finitimum ac socium. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic avum LXVII suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argivis, summovit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argivi tantopere celebrantur. Neque hæc modo summovit, sed etiam optavit monumentum Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argivus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum ejiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius advenæ, &c. 3 *Pythiæ persuaserat ut id faceret quod paulo ante narratum est.* 4 Geleontis.

reversus

reversus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod ubi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle se 1 afferre Sicyonem Melanippum Astaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in urbem intulit: atque ei fanum in ipsa curia designatum exædificavit munitissimo in loco, in quem intulit Melanippum. 2 Quod factum deberet existimari inimicissimum Adrasto, quod & Mecistem fratrem ejus & Tydeum generum Melampus interfecisset. Clisthenes ubi fanum extruxit, hostias & dies festos Melanippo dedit ab Adrasto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore prosequi consueverant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum sine liberis decederet, imperium Adrasto legavit nepoti suo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus prosequebantur, tum vero 3 tragicis choris, ita ut non Dionysum, sed Adrastum venerarentur. at Clisthenes choros quidem Libero, cæteras vero ceremonias Melanippo dicavit. Hæc ille in Adrastum
LXVIII egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyonis quæ Argivis, in alia nomina commutavit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & on, *id est*, *suis & asini*, 4 ultima nomina pro pristinis imposuit, præterquam tribui suæ, cui à sua arche, *id est*, *à suo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autem alii, Hyatæ, *id est suales*: alii, Oneatæ, *id est asinales*: alii, Chœreatæ, *id est porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad sexaginta annos usi sunt, quæ postea 5 inter se reputantes, in alia transtulerunt, Hylleas, Paphylos, Dymanates: quartæ tribui quam adjecerunt, impositio cognomine Ægiales,
LXIX ab Ægialo Adrasti filio. Hæc Sicyonius Clisthenes: 6 & ipse (ut mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipsis & Ionibus tribus, Clisthenem sibi cognominem imitatus est. Quum enim populus Athenienſis fuisset antea exagitatus, posteaquam omnium autoritatem ad suam unius redegit, tum tribuum nomina censuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id est tribuum præfectos*. Ita populo in tribus distributo atque composito, erat

ἀπελθὼν ὁπίσω, ἐβουλεύετο μηχανὴν τὴν ἐφόρτιζε
αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξ-
δοκέε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιω-
τίας, ἔφη θέλειν ἐπάγεσθαι Μελάνιππον τὸ
Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγόμε-
νος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός
οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ
μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπη-
γάγετο δὲ τὸ Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ
γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἔχθιστον ἐόντα
Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα
ἀπέκτεινε, καὶ τὸ γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε
δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς
Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίπ-
πῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθεσι μεγαλωστὶ κάρ-
τα τιμᾶν τὸ Ἄδρηστον. ἡ γὰρ χώρη ἦν αὕτη
Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγα-
τριδέος, ἅπασαν δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀ-
δρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυ-
ώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς, τὰ
πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον·
τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἄδρη-
στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπ-
έδωκε, τὸν δὲ ἄλλον θυσίην τὴν Μελανίπ-
πῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο·
Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ
ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖ- 197
στον κατεγέλασε τοὺς Σικυωνίων. ὕπο γὰρ ὑός
τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μεταπιθείς, αὐτὰ
τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυ-
λῆς. ταύτῃ δὲ τὄνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς
ἔθετο. ὅτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι καλέοντο· ἕτε-
ροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ,
Χοιρεᾶται· τούτοισι τοῖσι ὀνόμασι τοὺς φυλέων
ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρ-
χοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα
ἑξήκοντα. μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόν-
τες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους
καὶ Δυμανάτας. τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσ-
θέντο ὅτι τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος,
τῷ ἐπωνυμίῃ ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγια-
λέας. Ταῦτα μέν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης
ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν
τῶν Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τοὔνομα
ὅτι τούτου ἔχων, δικέειν ἐμοὶ, καὶ ὅσον ἐπὶ δοκέειν
Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ
Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο.
ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον
ἀπεσμῦχον, τότε πάντων πρὸς τὸν ἑωυτοῦ μοῖρον προσεδήκατο, τὰς φυλὰς μετανό-
μασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλαττόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποί-
ησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος

1 Reducere. *Sic in seq.* 2 Reduxit autem Melanippum Clisthenes (hoc enim narrandum est) ut Adrasto inimicissimum, quod & Mecist. 3 Ejus infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus *ὑὸς & ὄνος*, *id est*, *suis*, *& asini*, appellationes præfixæ essent, ultimas syllabas addebat. 5 Quum apud se expendissent, 6 *Post* Clisthenes *adde*, fecerat. Athenienſis autem Clisthenes, quum hujus Sicyonii esset ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, *&c.*

πλλῷ κατύπερθε τῷ ἀντισασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσπέμψ. ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾶται τάδε· ὑπεκαλέετο Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνον ἐὼν τῷ οἴκῳ ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τῇ Ἰσαγόρεω τῷ γυναῖκα. τὸ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ὑπελέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε οἱ διδαχῆς τῆ Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συσσιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τῷ φόνῳ τούτῳ· αὐτὸς δὲ ὁ μετεῖχε, σὺν οἱ φίλοι αὐτῷ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῷ Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· τοῦτ' ὑπὸ τυραννίδι ἐκόμησε· πεισθεὶς δὲ ἑταιρηίῃ τῷ ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ὑπεκστᾶσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστάσι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, οἵπερ ἔνεμον ἐμμηνίῃ τότε τὰς Ἀθήνας ὑποτελέοντες, πολλοὺς θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα μὲν τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο, Κλεομένης δὲ ὡς πέμπτῳ ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέφευγε· μετὰ δ', οὐδὲν ἧσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγγελέει ἑπτακόσια ἵππια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπετίθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δευτέρῳ τῷ βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιστάθεισης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπονδοὶ ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταιρήσειν, ἤιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὴν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσελθε ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παρεῖναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριδύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος,

multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. 1 Superatus in partibus Iſagoras, hoc invicem excogitavit, ut Cleomenem Lacedæmonium advocaret, jam inde ab obſidione Piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui quidem culpabatur quod ad uxorem Iſagoræ ventitaret. is miſſo primum Athenas caduceatore, Cliſthenem ejecit, & cum eo alios complures Athenienſes, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Iſagoræ hæc dicens. nam Iſagoras atque amici ejus non erant affines cædis cujus inſimulabantur 2 Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obſtricti erant.* Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus eſt. Simulato nanque æqualium ſodalitio arcem occupare conatus eſt. Id quum efficere non potuiſſet, aſſedit ſimulacro dei ſupplex, ipſe ac ſocii. hos illinc ſubmoverunt quidem magiſtratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, date fide puniendi eos citra mortem: ſed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Ubi autem Cleomenes per nuncium ejecit Cliſthenem atque piaculares, quamvis Cliſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc ſeptingentas familias *militares* Athenienſium, tanquam piaculo contaminatas, relegavit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſolvere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militibus mandare: verum reluctante ſenatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Iſagoraſque cum ſuæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienſes cum ſenatu ſentientes, biduo obſederunt: tertio die quicunque Lacedæmoni ibi erant accepta fide, regione diſceſſerunt, 3 rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. nam ei ad occupandam arcem aſcendenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti, exurgens è ſella ſacerdos, antequam ille valvas reſeraret, Lacedæmonie, inquit, hoſpes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas eſt. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non ſum, ſed Achæus. Itaque admonitu uti nolens,

LXX

LXXI

LXXII

ἔνεμον] "ſingulis mensibus ministrabant"

τῷ] "templo"

ἔσελθε] "ingredere"

1 Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis hujus invidiam ſuſtinebant, at ipſe *Iſagoras* nequaquam, nec ejus amici. Enagees autem inter Athenienſes ita nominati fuerunt. 3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id eſt, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, ſtatim poſt, κλεηδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem ejus, cujus manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula conjecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc revocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Ut Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardium prætor, quinam homines essent Athenienses, & ubi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Ubi id ex nunciis audivit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatem: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, ubi reversi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenienſem ulcisci, tum Isagoram constituere tyrannum, qui una cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina invasit, & ex compositio Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, ultimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorum & Chalcidensium ultione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferunt. Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes injuste à se agi, 1 averterunt se, atque abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere utrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his sejunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis evocati, exercitum ambo comitabantur. Porro tunc

LXXIII

LXXIV

LXXV

ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τῷ ὅτι δεδεκτο· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τὸ ἔργον χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχειν ἂν μέγιστα καταλέξαι. ὅτι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ὅπλα τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. ἐπύθετο γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρίνατο σφι τάδε· εἰ μὲν δίδοσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι σωτὴν θετο· εἰ δὲ μὴ δίδοσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι βουλόμενοι σφέων αὐτέων βεβουλεῦσθαι, δόναι ἔφασαν. ὅτι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὠυτὸ ἦλθον, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ δοκήσας μιν ἐπιεικέως ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· πίσασθαί τε ἐθέλοντα τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενον τύραννον καταστῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συμβολῆς τῆς Οἰνόης αἱρέουσι, καὶ Ὑσιάς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὅτι τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὅτι ὅρεα χώρης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίην ἔχοντες, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ὕστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ οὖσι ἐν Ἐλευσῖνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μέλλοντων δὲ συμβάλλειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβαλλόν τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαναστὰς τὸν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαστασίης, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἀξεῖναι ἑπέας ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἀξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. παραλυομένου δὲ τινέων τῷ ἑτέρῳ, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. πρότερον γὰρ δὴ καὶ ὅτοι ἀμφότεροι, ὁμόκλητοί σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

198

οἰκημένοι

Ἰσαγόρην

1 Sententiam mutaverunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τὸν τε βασιλῆα τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντα, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μέν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, ὅτε ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὴ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. ὅτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀττικήν. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίννυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηΐλατο ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς Βοιωτούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβατέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἱππόβαται ἐκαλέοντο οἱ πολῖται τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζωγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτοῖσι ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐλύσαν σφέας δυνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, ἄντρον ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν θεσπέσιον, κρεμάμενοι ἐκ τειχέων ἀποπεφλυσμένων περὶ τοῦ Μήδου. ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δέ, ἀερθεὶς χρόνος ἔσηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι πὰς δ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν πλέξωντο. δηλοῖ δὲ καὶ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα ὠφελιμον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, ἐδαμῶν τῶν σφέας ὠφελεόντων ἔσαν τὸ πολέμια ἀμείνους,

cæteri ſocii qui erant in Eleuſine, cernentes non convenire inter reges, & Corinthios aciem deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierunt. Quarto tunc Dores in Atticam profecti ſunt, bis ad bellandum ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerunt, hæc expeditio recte vocetur, ſub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta ventum eſt: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleuſinen invaſit. Ita quarto tunc Dores adverſus Athenas expeditionem ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes ultum ire injurias, primam expeditionem fecerunt adverſus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripum iere ſuppetias. His conſpectis Athenienſes putarunt ſibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conſerendam. itaque congreſſi cum illis egregie ſuperant, permultiſque eorum cæſis, ſeptingentos capiunt. Eodem die tranſgreſſi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q. d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoſcunque ceperunt, una cum Bœotiorum captivis vinctos in carcerem conjecerunt: quos aliquanto poſt binis mulctatos minis ſolverunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce ſuſpenderunt: quæ ad meam uſque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambuſtis, eregione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimam quoque [1] redemptionis conſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte juventus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Ea Athenienſes quidem augeſcebant. Juris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex uno tantum, ſed undique datur intelligi: ſi Athenienſes etiam quamdiu tyrannis ſubjecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant:

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

1 Pecuniarum à ſingulis in pretium redemptionis perſolutarum

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Unde liquet, eos, dum tyrannis parebant, 1 de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rem gerere properabat. 2 Athenienses ita age-
LXXIX bant. ¶ Thebani autem post hæc ulciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos ulcisci, jubebatque ut 3 ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. 4 Reversis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, ut rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? 5 nunquid potius hoc non habendum pro ora-
LXXX culo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis ut Æginetas rogemus vicem nostram ulciscí. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixe-
LXXXI re se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione adversæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis oraverunt, Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenensibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses 6 Bœotiis incumberent, ipsi longis navibus in Atticam trajicientes, cum alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athe-
LXXXII nienses afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ adversus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consuluere oraculum. Quibus Pythia jussit ut Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐξενόντο. δηλοῖ ὧν ταῦτα ὅτι καὶ ἐχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλεύθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προύθυμέετο κατεργάζεσθαι. ὅτοι μέν νυν ταῦτα ἔπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἐπεμψαν, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφεων μὲν ἀυτέων ἐκ, ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ἐξενείκασθαι, ἐκέλευε τοὺς ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπρόπων, ὑπέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλλίους ποιησάμενοι. ὡς ἐπωδύνωντο δὲ λεγόντων αὐτέων τοὺς ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκέοντες τυτέων, Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τα- “
ναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ “
ὅτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ “
τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ἐστὸν “
τὸ ἦ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ βουλευομένων, εἶπε δή κου μαθών τις, Ἐγὼ μοι “
δοκέω συνῆκα τὸ ἐνθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ “
χρηστήριον· Ἀσωπὸς λέγονται γεγενέσθαι δυ- “
γατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τυτέων ἀδελ- “
φεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέε- “
σθαι τὸν θεὸν χρῆσαι ” τιμωρητήρων μᾶλλον. καὶ γὰρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδοκέε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, βοηθέειν καλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριον σφι βοηθήσειν, ὡς ἐόντων ἀγχιτέων. οἱ δὲ σφι αἰτέουσι βοηκρίλλω τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Γειρησαμένων δὲ τὸν Θηβαίων κατὰ τὴν συμμαχίην τὴν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως προσφερόντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπέδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δυσαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ” ἔσπευδον πρὸς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. βουλομένων γὰρ αὐτέων βοιωτοῖσι, βοηπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀτθικὴν, καὶ μὲν ἔσπασαν Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τοῦ Αἰγινητέων, ἐκλύετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remisse agere voluisse. *Vel. Operam sedulo non navasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenienſium ſtatus.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reversi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, convocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* ut proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

σαθῶ· καὶ σφι ἱδρυσαμβύοισι, ἄμεινον σωοίσεσθε. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκῷ πτιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθῳ. ἡ δὲ Πυθίη ἐδέετο τέτων ἕα, ἀλλὰ ξύλῳ ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δῆναι τεμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαίας ἔσαν ἄλλοθι γῆς ἐπάμπαν καὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνησι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἐπὶ ἐκάστῃ τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερά, καὶ τῷ Ἐρεχθέι καταινέσαντες δὲ ὅτι τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῆς τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῆς ἐλαιέων τετέων πιησάμβυοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἥ τε γῆ σφι ἔφερε καρπόν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τέτων δέ τι τὸν χρόνον, καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρείων ἦρχον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, βαθαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νηάς τε πηξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμβυοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὴ ἐόντες διάφοροι, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τά τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἐπαιρέονται αὐτέων. καί σφεα "ἐκομίσαντό τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὠυτὸ μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὲν ὄνομα, σταδίοι δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμβυοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφεα καὶ χορῖσι γυναικηίοισι "κερτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμβύων ἑκατέρῃ τῶν δαμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρβυον οἱ χορεῖ ἄνδρα μὲ ἑδένα, τοὺς δὲ ὅλους χωλεὰς γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι "αἱ τοιαῦται ἱρηγίαι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἱρηγίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶν δὴ τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμιβύνον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικηῖεν. ὅσον μὲ γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὅλα ἐτελέων τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι αὐτέων, δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι κέλβυον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι ἐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσαλπιγξάσαν τριήρεϊ μιῇ τῶν ἀστῶν τοὺς ἀποπεμφθέντας ἀπὸ τῆς κοινῆς, καὶ ἀπικομβύους ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασῶσαι, ἵνά σφεα ἀναγκαίσωνται.

rent: & poſtquam erexiſſent, melius ſecum actum iri. Sciſcitantibuſque Epidauriis utrum ex ære facerent illa an ex lapide, reſpondit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleaſtri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienſes ut ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas ſacratiſſimas eſſe exiſtimarent. (fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis illa tempeſtate oleas fuiſſe.) Athenienſes ſe vero dixerunt conceſſuros, hac tamen lege, ſi quotannis illi ſacra Minervæ urbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetraverunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraque ſua fructum eis ferente, quod convenerat Athenienſibus proſolvebant. Eo tempore atque ſuperiori Æginetæ Epidauriis parebant tum in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter ſe vel actores, vel rei, illuc ſe conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis navibus, nullo tonſilio uti, ab Epidauriis deſciverunt. Factique hoſtes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaque aſportata, in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt, cui nomen eſt OEæ, viginti ferme procul ab urbe ſtadiis. Hoc in loco illis erectis, ſupplicabant ſacrificiis atque jocabundis choris mulierum, denis viris utrique dæmonum aſſignatis, qui choris præeſſent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, ſed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipſos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis ſtatuis Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non ſolvebant: cujus rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur injurii non eſſent: ſe enim quamdiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod conventum erat exolviſſe, eiſdem jam viduatos, non debere exolvere, ſed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi jubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienſes miſere. Æginetæ negare quicquam negocii eſſe ſibi cum Athenienſibus. Athenienſes autem aiunt, poſt repetita ſimulacra, triremem miſſam publice cum civibus quibuſdam: qui Æginam quum venerunt, ſimulacra, tanquam è ſuis lignis facta, conati ſint ſuis ſedibus emoliri ut aſportarent:

χ ἐκόμισάν τε

χ κερτομίοισι

χ αὗται αἱ

CLXXXIII

CLXXXIV

CLXXXV

quumque

1 Probris inſectabantur,

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conversos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos una cum navi veniisse, (facile enim se unam navim, atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naves, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram invasisse, se vero cessisse, nec pugna navali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è navibus ad simulacra se convertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenensibus illatum iri, præparasse Argivos ut sibi adversus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in trajiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à navibus discluso irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotumque extitisse. Hæc ab Argivis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur unum omnino è suis incolumem in Atticam revertisse, quem tamen Argivi aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt; hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, uxores eorum qui adversus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes unum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas ubi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

LXXXVI

LXXXVII

οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας χοινίκια ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καί σφι ἕλκουσι, βροντῶντε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελευταίους τοὺς ἕλκοντας, τοῦτο τυτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ὃν πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηῒ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μέλλω μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεύνας μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι ἂν οὐκ ἐπιστέως) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δέ σφι εἴξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. ἐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀποσημῆναι ἀτρεκέως, εἴτε εἰ ἑωυτοὺς συγκινωσκόμενοι εἴη τῇ ναυμαχίῃ, καὶ τοῦτο εἶξαν, εἴτε εἰ βουλόμενοι πιῆσαι οἷόντι καὶ ἐπιτήσαν. Ἀθηναίους μέν νυν, ἑωσεί τέ σφι ὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλομένους χοινίκια, ἕλκειν, ἐς ὃ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τωὐτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τότε χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὀλίγαι σφέας στρατώσεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς 201
τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινήτην, καὶ παρεῖναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προσηκόντως τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ἐκπλαγμένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τὴν βροντήν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μέν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τυτέων φευγέσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, τῷ δαιμονίῳ. φευγέσθαι μέντοι ὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἑωυτοῦ Αἰγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, περιελοῦσαν τὸν ἄνδρωπον τοῦτον λαβέσθαι, καὶ κεντεύσας τῇσι περονῇσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἕκαστον Ἀθηναίων ὅκου εἴη ὁ ἐωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲ οὕτω διαφθαρῆναι.

φθαρλῶαι. Ἀθηναίοισι ὦν ἐπὶ τῷ πάθεϊ δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ περὶ γυναικῶν ἔργον· ἄλλῳ μὲν δὴ ἐκ ἔχειν ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τῷ δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὠυτὸ Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ αὐταὶ Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ

ιβ Κορινθίη

" Κορινθίων ὡσχαπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸ λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνῃσι μὴ χρέωνται. Ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, ἐκ Ἰάδος αὕτη ἡ ἐσθὴς τοπαλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα. ἐπεὶ ἦλθε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῇσι γυναιξί, ἡ αὐτὴ ἐών, τὸ νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς ταῦτα ἐπὶ τόδε ποιήσαι. νόμον ἔθεσάν σφι ἐκφορέοισι τὰς περόνας ἡμιολίας πιέσαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῇσι θεῶν τυτθίων περόνας μάλιστα ἀναθιθέναι τὰς γυναῖκας. Ἀττικὴν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρόν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ὀπιχωρίων νόμῳ τοὐλοιπὸν αὐτόθι ἕκαστον πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τούτου κατ' ἔχθην τὴν Ἀθηναίων περόνας ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γλυφῆς ἀρχὴ κατέστη τάδε ἐρήσαι ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὀπιχαλεομένων πρυθύμως τὰ περὶ τὰ ἀγάλματα γλυφίων, ἀναμνησικόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐδήιων τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατόπεδος, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ὀπιχόσας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων αἰεὶ τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρξειν τῆς πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἐπὶ δὲ αὐτίκα ὀπιστράτευον, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μακρῷ τοῦ χρόνου πείσαντες, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι κατασφάλλουσι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι. τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος

ιγ ἀπέδεξαν

" ἀποδέξαντο τοῦτο τὸ νῦν ὂν ἐν τῇσι ἀγορῇσι ἱδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα ἐκ ἀνέσχοντο, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ὀπιχεῖν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα

ιδ γενόμενον,

" ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῆς Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὸν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

confectum. Idque factum mulierum visum esse Athenienſibus ipsa clade triſtius. in quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Iadem mutaverunt. nam antea Doridem vestem gerebant Atticæ fœminæ, simillimam Corinthiæ. eam itaque mutaverunt in lineam, ne fibulis uterentur. 1 Quanquam Lxxxvii revera si ratione utamur, non Ias olim vestis fuit, sed Caira. quoniam omnis prisca vestis fœminarum Græcarum eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argivi & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum utrosque mos est fibulas faciendi sesquiplas mensura quàm tunc consueverat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum consecrare solent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne urceum quidem, sed ex ollis gentilibus in posterum ibidem potare. Eoque contentionis processere Argivæ atque Æginæ mulieres cum Atticis, ut ad meam usque ætatem fibulas gestaverint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum Lxxxix in Athenienses hoc, quemadmodum commemoratum est, extitit. Cujus rei circa statuas gestæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vastarent, Athenienſesque adversus Æginam expeditionem inirent, advenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis lædendis triginta annos abstinerent, tricesimo anno, quum fanum Æaco dicassent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re successura. Sin bellum continuo inferrent, fore ut interea multa detrimenta acciperent & inferrent, sed ad extremum illos 2 subigerent. Hoc oraculum ad se Athenienses allatum ubi audiere, eatenus ei obtemperandum censuerunt ut Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum visitur: 3 sed triginta annis non esse abstinendum, quod videlicet audissent esse fatale, multa se passuros indigna ab Æginetis, si bello abstinerent. His tamen ad ulciscendum se pa- xc rantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egisset Pythia

1 Ut tamen verum fateamur, non Ionica est hæc vestis ab antiqua origine, sed Caira. omnis enim prisca vestis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argivis & Æginetis hac de causa consuetudinem istam invaluisse *aiunt*, ut fibulæ fiant mensuræ sesquiplo majoris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue consecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo ut ibi ex urceis suæ patriæ potarent, more postea receptum fuisse. *Animadvertendum est autem, in Græco textu interpunctionem quæ est post ποιῆσαι, inde translatam ponendam esse post εἶναι, ut sit,* " τι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι. 2 *Vel potius*, Ipsi subigerentur. 3 Sed annos triginta non abstinuerunt, *vel, supersederunt*, quum audissent sibi esse abstinendum, passis hostilia ab Æginetis. His tamen ad ulc. in ipsos

in ipſos atque Piſiſtratidas, duplicem ſe jacturam feciſſe animadvertebant: quod & ſuos hoſpites è patria ejeciſſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denunciantibus multa ipſis & 1 indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reverſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, 2 relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii ubi per Cleomenem accepere, & animadvertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum ullo modo eſſe animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, 3 Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, 4 quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria ejecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo urbem tradidimus: qui poſteaquam per nos 5 liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque ejecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atque Chalcidenſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis ut alius quis, ſi peccaverit, idem diſcat. Quare, quoniam in illis agendis peccavimus, nunc demus operam ut illuc una vobiſcum euntes, ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſa Hippiam & vos è ſua quoſque urbe accerſivimus, ut publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei
XCII quæ abſtulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii ſocii non probarent, quumque

ἔπη σφέας τε καὶ τὸς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο δικαίην, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα πιθόμενοι χάριν ἐδεμίην ἐφαίνετο πρὸς τὸν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐπῆγον σφέας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τὸν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος καὶ μισανδίου ἐς Σπάρτην ἐξεμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς 202
Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκειντο πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ ἐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἴη τὸ ἧμος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἐωυτῶν κράτει ἂν ἡμοίατο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀοθενές, καὶ πειθαρχέειν ἑτοῖμον· μανθάνοντες ταῦτα ἔκαιον, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφύγοισι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν ἡμῖν ἐοῦσι αὐτοῖσι ἡμῖν ἐς πιθόμενοι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν παμφίλους καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίους παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα πιθόμενοι ταῦτα, δήμῳ ἀναξίῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλεύθερος ἐγένετο καὶ ἐκράτησε τῆς χώρης, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ὕβριος εἴσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεων ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τίσασθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἵνεκα τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα ἡμῖν τῷ τε λόγῳ καὶ γνώμῃ τοὐλῷ ἑσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νέμοι ἄλλοι

ΧΟΙ

ΧΟΙΙ

ἡσυχίην

1 Hoſtilia, *vel*, *atrocia*, ab Athen. fut. quorum *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ *&c. ut τῶν πρότερον referat χρησμῶν.* 2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorum manus perveniſſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſideraſſent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui juris eſſet*, viribus parem ſuæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animadvertiſſent, accerſiverunt Hipp. 3 Conſcii nobis ſumus nos haud rect. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam ejecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: ut & jam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non caute ſe erga illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi, ſicut & illud δόξαν φύσας.*

Σωκλέης Σωκλέης ἦν· Κορίνθιος ὁ " Σωσικλέης
" ἔλεξε τάδε, Ἢ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερ-
" θε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὸ τοῦ
" οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ
" ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρω-
" ποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσονομίας
" καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς
" πόλιας καταίγειν φρασσόμενοι. τοῦ
" μήτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρώπους,
" μήτε μιαφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δο-
" κέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι
" τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον κα-
" τασπάσθητε φρασσόμενοι αὐτοῖσι, ὅτω καὶ
" τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καταιδᾶναι· νῦν δ',
" αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλά-
" σσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ
" μὴ γλιχεσθαι, φράζεσθε ἐς τοὺς Συμμάχους.
" εἰ δὲ αὐτῶν ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ἡμεῖς,
" εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
" συμβάλλεσθαι ἢπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ
" λῶν πόλιος κατάστασις τοιήδε. λῶν ὀλιγαρ-
" χίη, καὶ ἔστι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνε-
" μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ
" ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τυτθὸν τῶν
" ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· ἔνομα δέ
" οἱ λῶν Λάβδα. ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ
" ἐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἴσχει Ἠετίων ὁ Ἐχε-
" κράτεος· δήμου μὲν ἐὼν Πέτρης ἐών, ἀτὰρ
" τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ὃς
" δέ οἱ ταύτης γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης,
" παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλη ὦν ἐς Δελφοὺς
" περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυ-
" θίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,
" Ἠετίων, ἔτις σε τίει πολύπιτνα ἐόντα.
" Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοίτροχον· ἐν δ' ὄπισθεν
" πεσεῖται
" Ἀνδράσι μουναρχοισι, δικαιώσει δὲ Κό-
" ρινθον.
" ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλ-
" λεται κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν
" πρότερον ἠνιγμένον χρηστήριον ἐς Κόρι-
" νθον λῶν ἄσημον, φέρον τε ἐς ταὐτὸν καὶ τὸ τοῦ
" Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,
" Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
" Καρτερόν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ
" γούνατα λύσει.

silentium tenerent, Corinthius Soſicles ita loquutus eſt, 1 Eo tempore cœlum ſub terra, ac terra ſuperior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis everſis, tyrannides in urbes introducere conabimini. quibus nihil eſt in rebus humanis neque injuſtius, neque magis mortiferum. Quod ſi bonum vobis videtur civitates ſubeſſe tyrannidi, ipſi vobis primi tyrannum conſtituite, atque ita ut aliis conſtituatis operam date. At nunc ipſi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementiſſime caventes, hoc in ſocios ſtudetis efficere: qui ſi eſſetis, ut nos ſumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re 2 ſententiam diceretis. Nam iſta res apud Corinthios civitatis perturbatio fuit. quum eſſet apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, urbem incolerent, ultro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphioni nata eſt filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, ſed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, miſſus eſt Delphos ad conſulendum de prole. eum introeuntem ſtatim Pythia his verſibus compellavit,

Eetion, te nemo (licet ſis tantus) honorat.
Conceptum pariet ſaxum grave Labda, monarchos
3 *Qui cadet in cives, emendabitque Corinthum.*

4 Hoc oraculum quod Eetioni redditum eſt, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum eſt in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robuſtum, ſævum, genua & qui multa reſolvet.
Hæc bene nunc animis verſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram 5 *Pallenem, altamque Corinthum.*

203 " Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλλιὼ
" Περιρρύτην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

1 Nunc profecto cœlum ſub terra erit, terraque cœlo ſuperemineb[it], homines mare incolent, piſces domicilium prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. everſ. t. in urbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis injuſtum eſt, nec magis ſanguinarium. *Perinde acſi diceret cum poeta, Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt, Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter. Omnia jam fient fieri quæ poſſe negabam: quum vos Laced. adeo mutati ſitis ut &c. Sed legendum* ἢ δὴ ὅ, τε οὐρανὸς &c. 2 Sententiam propones reris. Talis erat Corinthiis urbis ſtatus, ut penes paucos imperium eſſet. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, civitatis gubernacula tenerent,& ultro citroque matrimonia inter ſe contraherent,contigit ut uni ex his, qui Amphion vocabatur, filia naſceretur quæ clauda eſſet, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *neque enim videtur poſſe alio referri* πεσεῖται quam ad ὀλοίτροχον. 4 Hæc oraculum Eetioni reſpondiſſe, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

1 Id ora-

3 1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem utrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram pervenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, 2 paternæque benevolentiæ causa venisse eos rata, affert filium, & in unius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum divina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miserato subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante januam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex convento non fecisset: donec interjecto temporis spatio placitum est ut rursus introgressi omnes

4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportavit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime investigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad investigandum puerum, omnia scrutaturos: ut & contigit. nam introgressis & scrutantibus ubi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque

5 ita reversi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod devitaverat in cypsela, *id est*, *mensura frumentaria*. Ubi autem in virilem adolevit ætatem, consulenti oracullum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupavit. oracullum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

τῶτο μὲ δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον
ἡμόμβυον, ἰῶ ἀπέκμαρτον· τότε ὃ τῷ
Ἠετίωνι ἡμόμβυον ὡς ἐπυθόντο, ἀυτίκα
ἢ τοπρότερον σωθῆναι, ἐὸν συνῳδὸν τῷ
Ἠετίωνος. συνέντες ὃ ἢ τῶτο, εἶχον ἐν ἡ-
συχίῃ, ἐθέλοντες τ μέλλοντα Ἠετίωνι γε-
νέσθαι γόνον ἀμαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ,
ταχέως πέμπτωσι σφέων ἀυτέων δέκα ἐς
τὸν δῆμον ἐν τῷ καλοικητο Ἠετίων, ἀπο-
κλινέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμβυοι ὃ ἔτοι
ἐς τὠυτὸ πέτρῳ, ἢ παρελθόντες ἐς τὠυ-
ὐλιὼ τῦ Ἠετίωνος, αἴτιον τὸ παιδίον·
ἡ ὃ Λάβδα, εἰδυῖά τε ἐδὲν τῷ εἵνεκα ἐκεῖ-
νοι ἀπικοίατο, ἢ δοκέουσά σφεας φιλοφρο-
συνης τῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτεειν, φέρυσα
ἐνεχείρισε ἀυτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβε-
βέλβυτο κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον ἀυτέων
λαβόντα τὸ παιδίον προσβύσαι. ἐπεί τε
ὧν ἔδωκε φέρυσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα
τῆ ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσγελάσαι τὸ
παιδίον. ἢ τ, φρασθέντα τῦτο, οἰκτίσαι τε
ἴσχει ἀπικτείναι. κατοικτείρας ὃ παρδι-
δοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ ὃ, τῷ τρίτῳ. ὕτω δὴ
διεξῆλθε διὰ πάντων τῆ δέκα παρδι-
δόμβυον, ἑδενὸς βυλομένυ διεργάσασθαι.
ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκύσῃ τὸ παιδίον,
ἢ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστῶτες ἐπὶ τ θυρέων,
ἀλλήλων ἅπτοντο, καταγελῶμβυοι· ἢ μά-
λιστα τῷ πρώτυ λαβόντος, ὅτι ἐκ ἐποί-
ησε τῇ τὰ δεδομένα. ἐς ὃ δή σφι χρόνυ
ἐγγινομένυ, ἔδοξε αὖτις παρελθόντας
πάντας τῷ φόνυ μετασχεῖν. ἔδει δὲ ἐκ
τῦ Ἠετίωνος γόνυ Κορίνθῳ κακὰ ἀνα-
βλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰ πάντα ταῦτα
ἤκυε ἐσυῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα
ὃ μή σφι μεταδόξῃ, ἢ τὸ δεύτερον λα-
βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρυσα
καταχρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατον οἱ ἐφαί-
νετο εἶ), ἐς κυψέλυ· ὀπισαμένη ὡς εἰ
ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάν-
τα ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ ἢ ἐγίνετο.
ἐσελθόσι γὰ ἢ διζημένοισι ἀυτοῖσι ὡς ἐκ
ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, ἢ λέγειν
πρὸς τὲς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιή-
σειαν τὰ ἐκεῖνοι σφι ἐτείλαντο. οἱ μὲ δὴ ἀπ-
ελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι ὃ μᾶ
ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καί οἱ ἀμαφυ-
γόντι τῶτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέ-
λης ἐπωνυμίη Κύψελος ἔνομα ἐτέθη.
ἀνδρωθέντι ὃ ἢ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
τῷ πίσυνος ἐπεχείρησέ τε ἢ ἔσχε Κόρινθον. ὁ ὃ χρησμὸς, ὧδε ἰῶ,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὴν δόμον ἐσκαταβαίνει,

1 Quum igitur Bacchiadæ hujus oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiverunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

κλεινοῖο

" Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς " κλεινοῖο
" Κορίνθου·
" Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν ἐκέτι
" παῖδες.

Cypselus Etides, claræ rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

" τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας
" δὲ ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐ-
" γένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε,
" πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ
" δ' ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξας δὲ
" τριάκοντα ἔτεα, καὶ " εὐδαιμονίσας τὸν βίον εὖ, διαδοχὸς οἱ τῆς τυ-
" ραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται.
" ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν
" ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλη-
" σε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλησίων
" τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγίνετο Κυψέλου μι-
" αρονώτερος. πέμψας γὰρ κῆρυκα Θρασύ-
" βουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὁντινα τρό-
" πον " ἀσφαλέστερον καταστήσαιτο τὴν
" πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν οἰκήτο-
" ρες ἔχοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα
" ἐπὶ τῷ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος.
" ἐσβὰς γὰρ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
" διεξήιε τὸ λήϊον, ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναπο-
" δίζων τὸν κήρυκα πρὸς τίνα ἄπιξιν· καὶ ὁκόλους αἰεί ὅκως τινὰς ἴδοι τῶν
" ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κα-
" λέων δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λητοῦ τὸ κάλ-
" λιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ
" τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ ἀπο-
" θέμενος ἔπος οὐδέν, ἀπεπέμπετο τὸν κή-
" ρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν
" Κόρινθον, ἦν περίεργος πυνθάνεσθαι τὴν
" ὑποθήκην ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη
" Θρασύβουλον ὑποθέσθαι. θωϋμάζειν τε
" αὐτῷ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀπεπέμψειε,
" ὡς παραπλῆγά τε καὶ τὴν ἑωυτοῦ σωά-
" μενον· ἀπηγεόμενος τά περ πρὸς Θρα-
" συβούλου ὁπώπεε. Περίανδρος δὲ, συν-
" ιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἔχων ὡς οἱ ὑποτί-
" θετο Θρασύβουλος τοὺς ὑφόρους τῶν
" ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κα-
" κότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ
" Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
" Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ δὲ ἡμέ-
" ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυ-
" ναῖκας, ἅμα τῇ ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν.
" πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέ-
" ροντα ποταμὸν ἀγγέλους δεῦρο τὸ νεκυο-
" μαντήιον κατακαλήσοντος εἰδέναι τινὰ ἔ-
" τε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅπου φανείσα,
" ἔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ κατάθηκη. ῥιγέων τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῷ
" γὰρ οἱ συγκατέθαψε ἱματίων ὄφελος εἶναι, οὐ καταπεπτεώντων. μαρτύριον δέ οἱ
" εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι δὴ ψωμὸν τὸν ἐπινον Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus vero tyrannide potitus, talis extitit ut Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longe plurimos anima privaverit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui 6
inter initia mitius agebat quam pater: sed ubi per nuncios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogavit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, civitatem pulcherrime gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & una cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo adventu è Corintho, detruncans atque abjiciens ut quamque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud pervagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reversus Corinthum præco, avido præceptionis audiendæ Periandro, negavit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quod se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponitque quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à 7
Thrasybulo actum erat intelligens, atque interpretans sibi ab illo præceptum ut eminentissimos quosque popularium interimeret, tunc vero omnem in cives sævitiam exercuit, interficiendo ac persequendo consummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die uno universas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam uxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuncios sciscitatum necyomanteon, *id est mortuorum oraculum*, de hospitis depósito, Melissa apparens negavit se indicaturam aut dicturam ubinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cum quibus sepulta fuisset, utpote non crematas. Cujus rei, quod vera loqueretur, testimonio foret quod Periander in frigidum furnum panes ingessisset.

204 ἀσφαλέστατον

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipſe cum Meliſſa quamvis defuncta coierat. Itaque ſtatim poſt eum nuncium per præconem edixit ut omnes Corinthiæ mulieres ad Junonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem feſtum, quam ornatiſſime poterant quum iſſent mulieres iſtæ, depoſitis clam ſatellitibus, eas omnes ſine diſcrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas veſtes* ad foveam comportatas Meliſſam precando cremavit. Hæc ubi fecit, & nuncios iterum eoſdem milit, tunc ei Meliſſæ idolum, *hoc eſt inanis imago*, expoſuit ubi-
8 nam depoſitum hoſpitis collocaſſet. Hujuſmodi eſt tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit ſimulatque vidimus vos accerſiſſe Hippiam, tum vero major nunc dum iſta dicitis. Propterea deos Græcorum invocantes [1] teſtamur apud vos, ne velitis tyrannides in civitatibus conſtituere, quas non extinguitis, ſed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo ſcitote Corinthios vobis non aſſenſuros.

XCIII Hæc Soſicles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eoſdem quos ille deos invocando dixit, cum cæteros tum præcipue Corinthios deſideraturos Piſiſtratidas, [2] quum veniſſent dies quibus expiare ſe ab Athenienſibus nequirent. Hactenus reſpondit Hippias, quoniam oracula illa ipſe præ cæteris nota haberet. Cæteri ſocii, qui antea ſilentium tenuerant, audito Soſicle, liberius pro ſe quiſque in vocem erumpentes, accedere ſententiæ Corinthiorum, obteſtarique Lacedæmonios nequid agerent novi adverſus Græcam civitatem.

XCIV Ita ab ea re ceſſatum eſt. Hippias illinc profectus, offerente ſibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Theſſalis Iolcon, neutrum accipere voluit, ſed rurſus ad Sigeum conceſſit, quod armis Piſiſtratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi conſtituerat Hegeſiſtratum, filium nothum ex muliere Argiva, qui tamen, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum eſt, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes; hos repetentes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis juris eſſe Æolibus

ταῦτα ὃ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετὰ ταῦτα ἀγγελίῃ, κήρυγμα ἐπιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἱσάμεναι κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δ' ἀποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπεδύσε σφέας, πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπεύχετο καὶ κατέκαιε. ταῦτα δέ οἱ ποιήσαντι, καὶ τοῦτο δεύτερον πέμψαντι, ἔφραζε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τοῦ ὧδε κατακληθέντος. τιθέτω μὲν δὴ ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τιθέτων ἔργον. ἡμέας δὲ αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα δεῦμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδε μετὰ τοῦ Ἱππίου· νῦν τε δὴ καὶ μέζονα δεδιότας λέγοντας ταῦτα. ὅτε μαρτυρόμεθά τε ἐπικαλεύμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατίσαντας τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας. ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πείσησθε τῷ δικαίῳ καὶ ἄγοντες Ἱππίῳ, ἴσθε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναγωνιουμένους. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλεόμενος θεοὺς κείνῳ, ἢ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιαῶν [sic] Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷα τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τὸν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας τις αὐτέων φωνὴν ῥῆξας, αἱρέετο τῇ Κορινθίῃ γνώμῃ. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλωτίδα. ὥστε μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἱππίης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν Ἀμμώνιος ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τυτθεὸν μὲν ὠθέατο αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἷλε Πεισιστρατίδας ἀϊχμῇ τοῦ Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον τῶν παίδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὄντα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς ἐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε τοῦτο. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὅτι συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, ὅτι συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντές τε λόγῳ ὡδὲ μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεόν

[1] Obteſtamur vos ne tyrannides in civitatibus conſtituatis. Atque adeo, niſi ab incepto deſiſtatis ſed Hippiam contra jus & æquum reducere conemini, ſcitote non approbaturos veſtrum hoc factum Corinthios.
[2] Ubi veniſſent ſtati dies quibus futurum eſſet ut illos angerent Athenienſes. *Sed* ἀνιᾶσθαι *ſuſpectum reddit vel ipſa Valle interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδ. χώρης, ἢ οὐ χ σφίσι χ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεπεξέξαντο Μενελάῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφεων, χ ἄλλα πολλὰ παντοῖα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ χ Ἀλκαῖ. ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλωμμύης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲ φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυσι Ἀθηναῖοι, καί σφε ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖ. ἐν μέλει ποιήσας, ὀπτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγελλόμβ. τὸ ἑωϋτῦ πάθ. Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρ. ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ ἅμα πιστῇ ἐπετρέψωντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δ' ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, ἅμα ἐπάλλων τῆς τε Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ πιέων ἅπαντα ὅκως οἱ Ἀθηναῖοι γλοιατο ὑπ' ἑωϋτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πανδήμοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ἐκ ἐῶντας τοὺς Πέρσας πειρᾶσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δ' Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. ὡς δὲ οὐδεκόμβ. τοὺς λόγους ἀπέφερόμβους Ἀθηναῖοι· ἐκ ἐνδεκόμβοισι δέ σφι, ἐδεδόκτο ἐκ τῷ φανερῷ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ βεβλημμένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσι. Ἀρισταγόρης ὁ Κλεομένεϊ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἰποιεν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥυσὸν δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ἐπῃχέτο, οἷα χάρτα δεόμβ. ἐς ὃ ἀνέπεισε σφέας. πολλοὺς γὰρ οἷόν τε ἦν εὐπετέστερον ἁμαρτάνειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲ τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον ἐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲ δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μιλάνθιον, ἄνδρα τ' ἀστὸν ἐόντα καὶ πάντα δόκιμον

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam navaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans evaſit: ſed armis ejus potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Minervæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atque Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliavit, ut utrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atque omnem operam dando ut Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quum accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes jubere Athenienſes (ſi ſalvi eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam conditionem recuſare, & malle proſciſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atque ita animati ſunt Athenienſes, eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio rejectus è Sparta Athenas venit. nam ea civitas inter cæteras præpollebat. 1 Ad quam civitatem ubi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemoravit de commodis quæ eſſent in Aſia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in uſu haberent, 2 facileſque eſſent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius, 3 enim ei viſum eſt multos decipere quam unum: qui ſi Cleomenem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaque Athenienſes perſuaſi, decrevere viginti naves Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato.

XCV

XCVI

XCVII

μεταβαλέειν] διαβαλέειν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mut. decip. q. un. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

XCVIII Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cujus egressum Aristagoras revectus Miletum, excogitavit consilium quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captivitatem abducti à Megabyzo erant, locum atque vicum per se incolentes: ad quos ut pervenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus 1 ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, 2 eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, usque ad mare, deinceps nobis jam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu 3 illinc remeantibus. Ubi ad mare pervenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos ut eodem redirent. Cujus oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, unde terrestri

XCIX itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum navibus venere, ducentes una quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando 4 pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, ubi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit adversus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum civium Hermophanto. Hac classe

C Iones ubi pervenere Ephesum, relictis navibus apud Coresem, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται ᾗ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ περιπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' ὃ Ἴωσι μὲν ἤμελλε ἐς πολλὸν χρόνον ὠφέλεια ἔσεσθαι, (ἐξ' ὧν δὲ καὶ τοῦτο εἵνεκα ἐπιτιθεῖ, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσει) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ὃν τῶν Παιόνων τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους ἠνδραποδίσθαι ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας ᾗ τῆς Φρυγίης χωρίον τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτοῖσι· ὡς δὲ τάχιστα ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ἐκκαθησόμενον, ἢν περ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ὑμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, χάρτα τε ἀσσαγὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ἐπὶ θάλασσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτῷ. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπαγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπικέατο ἐς Γαργηνίην. Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα ἀξόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ καὶ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐξεπιστάμενοι, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) ὅτι ὦν ἐπεί τε σφι ἀπηγήσατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατιὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐξεπιστέετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγὸς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, τὸν μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ διὰ ποταμοῦ Καϋστρίου, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὴν Τμῶλον

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque jam licet incolumes in patriam reverti: vobis quidem ad mare usque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. *Q. d. Vestrum est operam dare ut ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello adversus Chalcidenses adjuverant.

ἀπίκηντο, αἱρέυσι Σάρδις, ἐδενός σφι ἀντιωθέντος. αἱρέυσι δὲ χρεὸς τῆς ἀκροπόλιος τἄλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυώμιν ἀνδρῶν ἐκ ὀλίγων. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔχε τόδε· ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθινοι ἔσαν, καλάμιον εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίην τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. κατομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπλαμφθένιες πάντοθεν, ὥστε τὰ προειρημένα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ ἐκ ἔχοντος ὅκη ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρέωντες τοὺς μὲν πρῶτα πολεμίους ἀμυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες περὶ τῷ ἕρκεϊ τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ἐπὶ νύκτα ἀπεκλίνοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τοῦτο σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ σὺν τοῖσι Ἅλυος πολαμοῦ νομὸν ἔχοντες, προπεπυσμένοι ταῦτα, συνελίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καί κως ἐν μὲν Σάρδισι ἐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὑρίσκουσι, ἐπύθοντο δὲ κατ' ὀίγον, αἱρέυσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντιτάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐνίκησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναιρημκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὴν μάχλην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοσοῦτον ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ὑπαλεομένους σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρταφρένεα, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης, στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ἐπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ὑδὲν ἧσσον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσπουδάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, τὰς ἐωϋτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis adveniunt, eaſque 1 occurrente nemine, capiunt, omniaque ejus urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipſe tutabatur, habens non exiguas virorum copias: 2 Quæ res fuit impedimento quominus qui ingreſſi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum unam quidam è militibus quum incendiſſet, repente ignis è domo in domum elapſus totam urbem abſumplit. Ardente urbe, & vaſtante jam extrema incendio, nec habente regreſſum, Lydi & Perſarum quicunque in urbe erant, undique circumventi, ex urbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, rameuta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiſcetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Perſæ ſeſe defendere adigebantur. Iones, videntes hoſtium alios ſeſe tutantes, alios magna multitudine ſe obviam ferentes, metu perculſi, ad montem qui dicitur Tmolus ſeſe recipiunt, atque illinc noctu ad naves. Crematis Sardibus, deflagravit una templum Cybeles indigenæ deæ: cujus prætextu poſtea Perſæ templa quæ in Græcia erant cremaverunt. Hoc ubi Perſæ qui intra Halyn domicilia habebant, reſciverunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem convenerunt: nec adepti Sardibus Iones jam illinc profectos, eadem via inſequuti, comperiunt Epheſi: congreſſique cum illis ex adverſo inſtructis, in fugam eos vertunt, multoſque occidunt, & in his cum alios illuſtres viros, tum EUalcidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui evaſere, per urbes fuere diſſipati. Et tunc quidem ita dimicatum eſt. Athenienſes autem, poſt hæc deſertis prorſus Ionibus, etſi per nuncios Ariſtagoræ magnopere rogabantur, negaverunt ſe auxilio futuros. Quorum ſocietate fraudati Iones, tamen quoniam iſta adverſus Darium egerant, nihilo ſegnius bellum adverſus regem parabant: Helleſpontumque invecti, Byzantium ac cæteras circa urbes in ſuam poteſtatem redegerunt. Inde evecti,

CI CII CIII

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem urbem hanc à ſe captam diriperent hoc obſtitit: *quod ſequitur videlicet. at Valla junxit præcedentibus hæc,* τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.

magnam

magnam Cariæ partem in belli ſocietatem aſciverunt. nam Caunus, quæ prius ſocietatem facere recuſaverat, ubi Sardis conflagrarunt, & ipſa Ionibus acCIV ceſſit. Cyprii quoque omnes ultro, exceptis Amathuſiis, acceſſerunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Oneſilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cherſis filius, Siromi nepos, EUelthontis pronepos. hic vir, quum ſæpenumero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum ab rege tunc audiens Ionas rebellaſſe, vehementius urgere hominem inſtitit. In quo quia nihil proficiebat, obſervato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur una cum ſuis 1 militibus, eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Oneſilus, omnibus Cypriis ut rebellarent ſuadebat perſuaſis cæteris, Amathuſios rebellare abnuentes obſidione
CV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obſidet, Darius, ut ei nunciatum eſt Sardis captas incenſaſque ab Athenienſibus atque Ionibus, & hujus comparandæ claſſis atque rei contexendæ fuiſſe authorem Ariſtagoram Mileſium, fertur, 2 quumprimum hæc audivit, dixiſſe Iones nihil feciſſe: probe ſciens non fuiſſe illos præ contemptu ſui rebellaturos: deinde interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes. Id quum audiſſet, tum arcum popoſciſſe, eoque ſumpto, ſagittam quam impoſuerat, in cœlum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa, dixiſſe, O Jupiter, contingat mihi ut Athenienſes ulciſcar, Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepiſſe ut ſibi ſemper appoſita cœna, ter diceret, Here, memento Athenien-
CVI ſium. Et quum hoc præcepiſſet, accito ad ſuum conſpectum Hiſtiæo Mileſio, 3 quem ipſe diu diſtinuerat, ita eum fuiſſe alloquutus. Audio Hiſtiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, novas adverſum me res eſſe molitum. viris enim ex altera continente perſuaſit ut Iones ſequerentur, (qui mihi commiſſorum pœnas dabunt) eoſque induxit ad me Sardibus privandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam ſine tuis conſiliis actum eſt? Proinde vide ne rurſus teipſum in culpam induas. Ad hæc Hiſtiæus, Quodnam, inquit, rex protuliſti verbum? mene conſulere rem quæ

Καείης τῷ πολλῷ προσεκλήσαντο σφίσι σύμμαχον ἔῃ. ἐγὼ δὲ τῷ Καυνίῳ πρότερον οὐ βουλομένῳ συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε σφι ἐγὼ αὐτὴ προσεγενόμην. Κύπριοι δὲ ἐθελονταί σφι πάντες προσε- 207
γένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ ἐγὼ ἔτεϊ ὠδὲ ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐ-
ἐλθοντίδεω παῖς. οὗτος ὦν ἀνὴρ πολλάκις μὲν ἐγὼ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέατο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλῆος, τότε δὲ ὡς ἐγὼ τὸς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστέναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐίργε. ὡς δὲ ἐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐπιδαυτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήϊσε τῆς πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στρηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, ἐγὼ ἀνέπει-
θε πάντας Κυπρίους συναπίσασθαι. τὸς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλόσας ἐμπρησθεῖσαί τε ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὴ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνεπισταμένους, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ἑνδεκα
λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς ἕτοιμοί γε ἐσὶ καταπερίξονται ἀποστάντες, εἰρέσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυνθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ἐντείνατα ὀϊστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι· καί μιν ἐς τὸν πέσα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκ-
δικέω μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἰπάντα δὲ ταῦτα, προσάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου παρεσκευάσθαι αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.
Προσάξαι δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πιωθάνομαι Ἱστιαῖε ὑπὸ τροπόν τινα σὺ, τῷ σὺ Μιλήτου ἐπέτρε-
ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγμα-
τα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δού-
λους ἐμοὶ δίκαιον ἦν ἐποίησαν, τούτους αὖ-
τις ἀγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεμψας, Σαρδίων
με ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται
ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνδρ τῆς
σῶν βουλευμάτων πεῖστόν τι ἐπρήχθη; ὅρεα μὴ ἐξ ὑστέρης στρωϊτὸν ἐν αὐτῇ ἀρχῇς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ χρηϊὸν ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεύσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ τέτων τοῦ

1 *Legit* στρατιώτησι *pro* στασιώτῃσι. 2 Ubi hæc audivit, Iones contempſiſſe, *vel nihili feciſſe*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem ſciret. deinde interr. 3 Quem à longo jam tempore detinebat. *vel*, *retinebat*.

"σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελε λυπέειν
"ἀναχάσειν; τί δ' ἂν ὄνησιζμ.Θ., πυθό-
"οιμι ταῦτα; τεῦ δὲ εἰδεὴς ἐὼν; τῷ πάρα
"μὴ πάντα ὅσα περ σοὶ, πάντων δὲ περὶ σέο
"βουλεύματων ἐπακτέειν ἀξιεῦμαι; ἀλλ' εἰ-
"πέ μοι τι τυῦτον οὗ σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ
"ἐμὸς ὄπτερπΘ., ἴσθι αὐτὸν ἐὼ ἐωυτῦ
"βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν μὲν ἔγω-
"γε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μι-
"λήσιοι ἢ ὁ ἐμὸς ὄπτερπΘ. νεώτερον
"πρήσσουσι ὧδε πρήγματα τὰ σά. εἰ δ' ἄ-
"ρα τι τοιῦτο ποιεῦσι, ἢ σὺ τὸ ἐὸν ἀκή-
"κοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἐρ-
"γάσαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσσαντα τὸν
"ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλ-
"μῶν σφι γλωμῦνος, ποιῆσαι τῷ πάλαι ἴ-
"μερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντΘ. ἐν Ἰωνίῃ,
"ἐδεμίη πόλις ἂν ἐκίνησε. νῦν ὦν ὡς τά-
"χΘ. με ἄφες πρόσθω ἐς Ἰωνίην, ἵνα
"τοι πάντα τὰ πάλαι καταρτήσω ἐς τοὔπισθε, καὶ
"τὸν Μιλήσιον ὄπτερπον τοῦτον τὸν ταῦτα
"μηχανησάμενον, ἐκχειρίθεόν μοι δῶ.
"ταῦτα εἰπόντος μευ νόον τὸν σὸν ποιήσας, ὅτι ἐπό-
"μνυμι τὸν βασιλήιον, μὴ πρότερον ἐκ-
"δύσεσθαι τὸν ἔχω κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς
"Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ νῆσον πᾶσαν
μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος μὲν λέ-
γων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ, ἐπείθε-
το· καί μιν ἀπιέι, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ
προκείμενά οἱ ὄπτιλέα ποιήσῃ, πρὸς ἰέναι
οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη
τε πρὸς τὴν Σαρδίων πρὸς βασιλῆα ἀνῄει,
καὶ Δαρεῖος τὰ πρὸς τὸ πύξον ποιήσας, Ἱστι-
αίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ ἹστιαῖΘ. μεμειλιγμέ-
Θ. ὑπὸ Δαρείου, ἐκομίζετο ὅτι θάλασ-
σαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο
208 πάθε. πολιορκέοντι τὴν Σαλαμινίην Ὀνη-
σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ
στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρ-
τύβιον, ἄνδρα Πέρσῃσι πρωτοδικέην ἐς
τὴν Κύπρον ἥκ. πυνθανόμενΘ. ὁ ταῦτα
ὁ ὈνήσιλΘ., κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν
Ἰωνίην, βοηθαλθυμμύος σφέας. Ἴωνες δὲ
ἐκ ἐς μακρὴν βεβουλευμένοι, ἦκον πολ-
λῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ πᾶσαν ἐς τὴν
Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ
τῆς Κιλικίης, ἦισαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα
πεζῇ. τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες παρεπλωον
τὴν ἄκρην, τὴν καλέουσι κληῖδες τῆς Κύ-
πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες
τὰ τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς, "Ανδρες Ἴωνες, ἄρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,

tibi sit quippiam sive multum sive parum moleſtiæ allatura? Quid mihi quærens iſta facerem? aut cujus rei indigens? cui omnia adſunt quæ tibi? quem tu omnium conſiliorum tuorum communione dignaris? Quod ſi iſtud quod ais egit procurator meus, ſic habeto, id eum feciſſe ſuo conſilio. 1 Principio rationem iſtam non admitto, Mileſios ac meum procuratorem quippiam rerum novarum feciſſe adverſus ſtatum tuum: ſiquid tamen hujuſmodi faciunt, & tu id quod eſt audiſti, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari ablegandum putaſti. nam Iones id agere aggreſſi ſunt poſtquam ego ex ipſorum conſpectu ſum amotus, cujus aggrediendi jam pridem libidine tenebantur: quod ſi ego in Ionia fuiſſem, nulla profecto ſe civitas commoviſſet. Proinde nunc propere dimitte me ut in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrum reſtituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam poteſtatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui ſententia confecero, juro per deos regios me non prius exuturum hanc veſtem, qua indutus in Ioniam deſcendam, quam Sardiniam inſulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc CVII
Hiſtiæus fallendi gratia dicebat. quibus perſuaſus, Darius hominem dimiſit, præcipiens ut poſteaquam ea quæ ſpopondera præſtitiſſet, ad ſe Suſa reverteretur. Dum nuncius de Sardibus ad regem ve- CVIII
nit, Dariuſque illam rem arcu fecit, & Hiſtiæum eſt alloquutus, Hiſtiæuſque ab eo dimiſſus ad mare ſe contulit, hoc interea omni tempore hæc geſta ſunt: Oneſilo Salaminio Amathuſios obſidenti nuncius affertur, 2 Artybium virum inter Perſas eximium cum magna vi Perſarum curſum tenere in Cyprum. Quo accepto, Oneſilus legatos paſſim in Ioniam dimittit ad Iones evocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna claſſe ad eum ſe contulerunt. Et quum Cyprum tenuiſſent, Perſæ navibus è Cilicia trajecerunt, terreſtrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus claſſe circumeuntibus promontorium quæ Claves Cypri vocantur. His CIX
ea facientibus, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorſus fidem his verbis abrogo, Mileſ. 2 Artybium Perſam cum numeroſa manu Perſica, Cyprum adventare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id eſt, Ejus in Cyprum adventum expectari.* *Valla autem hic* πρὸς δόκιμον *cum* δόκιμον *confudit.*

cum

cum utris dimicare velitis, cum Perſis cum an Phœnicibus. Si terra mavultis cum Perſis acie conſligere, jam tempus eſt è navibus egrediendi, & in acie ſtandi, ut nos veſtras ingreſſi navas, cum Phœnicibus dimicemus: ſin cum Phœnicibus fortunam tentare mavultis, facite. quoniam alterutrum opus eſt eligatis, ut quantum in nobis ſitum eſt, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos miſit ad mare tutandum, non ad naves tradendas, quo ipſi cum Perſis in terra conſligeremus. 1 Itaque ubicunque quidem collocabimur, ut operam navemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis paſſi eſtis reminiſcentes, viros egregios vos oſtendere. Hæc
CX Iones reſponderunt. Poſt hæc Perſis in campum Salaminium tendentibus, Cyprii reges adverſus alios hoſtes conſtituerunt alios Cyprios: adverſus Perſas, optimum quenque Salaminiorum ac Solienſium. Adverſus Artybium Perſarum
CXI ducem Oneſilus ultro conſtitit. Inſidebat Artybius equo in armatum erigere ſe docto. Quid audiens Oneſilus, ad ſatellitem ſuum (erat enim ei ſatelles ſane quam peritus rei bellicæ, & alioqui 2 ſolertiæ plenus) Audio, inquit Artybii equum edoctum ſe erigere, & pedibus ſimul atque ore 3 eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito utrum malis obſervare, equumne ne tibi feriendum, an ipſum Artybium. Ad quem ſervus ſuus, Ego vero, inquit, rex, paratus ſum & utrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaveris, facere. promam tamen quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ad ducem oportere cum rege ac duce certare, ſive enim talem occidas, decori tibi fore: ſive (quod ſecundum eſt) à tali occidaris, (quod abſit) dimidium mali eſſe. nos vero famulos cum famulis hoſtium debere conſligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſa cur ejus artificium extimeſcas. recipio enim tibi eum poſthac adverſus neminem ſe erecturum. Hæc
CXII illo loquuto, mox exercitus conflixere terreſtres navaleſque: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenue pugnantes ſuperavere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem

ὁκοτέροισι βούλεαι περσφέρεας, Πέρσῃσι, ‘‘
ἢ Φοινιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεαι ταχθέν- ‘‘
τες Περσέων ἁμπειρεῶας, ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν ‘‘
ἐκβάντας ὀπὶ τῶν νεῶν, τἀντεας πεζῇ, ἡ- ‘‘
μέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέ- ‘‘ ℞ ἐσβαί-
ρας, Φοινιξὶ ἀνταγωνισμένους. εἰ δὲ Φοινί- ‘‘ νειν
κων μᾶλλον βούλεαι ἁμπειρεᾶας, πιέειν ‘‘
χρεὼν ὔζει ὑμέας. ὁκότερ' ἂν δὴ τυτέων ἕ- ‘‘
λοισαι, ὅκως τὸ κατ' ἡμέας ἔσται ἡ τε Ἰωνίη ‘‘
καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθερή. εἶπαν οἱ Ἴωνες
πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοι- ‘‘
νὸν τῶν Ἰώνων, φυλακὰς τοῖσι δούλα- ‘‘
σιν, ἀλλ' οὐχ ἵνα Κυπρίοισι τοὺς νέας πα- ‘‘
ραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ περσφε- ‘‘ ℞ πεζοῖ
ρώμεθα. ἡμεῖς μὲν νῦν ὅκως ἐτάχθημεν, ‘‘
ταύτῃ πειρησόμεθα χρησοὶ ἐόντες. ὑμέας ‘‘
δὲ χρεὼν ὔζει ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε ‘‘
δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ‘‘
ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τοῦτοισι ἀμείψαντο. Με-
τὰ δὲ, ἠκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων
τῶν Περσέων, διέταξαν οἱ βασιλῆες τῶν Κυ-
πρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους πρὸς τοὺς ἄλ-
λους στρατιώτας ἀνταπάσσοντες, Σαλαμινίων
δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέ-
ταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ
τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντετάξατο Ὀνησί-
λεως. Ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεινο-
δαίμονα πρὸς ὁπλίτας ἀντιτάξασθαι ὀρ- ℞ ἴσασθαι
θόν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, λέγει
γὰρ οἱ ὑποφήτης ἠμόμενος μὲν καὶ τὰ πο-
λέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως λήμης πλέως, εἶπε πρὸς τοῦτον, Πευθάνομαι τὸν
Ἀρτύβιον ἵππον ἐπάμενον ὀρθὸν, καὶ πυσὶ καὶ
σώμασι καταπρήσσειν πρὸς τὰ ἂν περσενε-
χθῇ· σὺ ὦν βουλεύσαμενος, αὐτίκα εἴτε ὁ-
κότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν
ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς
ταῦτα ὁ ὑπαίων αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, ἑτοί-
μως μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ
ἕτερον αὐτέων, ὅ πάντως τὸ ἂν δόκιμος σὺ. ὡς μὲν τοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
πρήγμασι περσφερέστερον, φράσω. βασι- ℞ περος-
λῆα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βα- φερέστερον
σιλέϊ τε καὶ στρατῷ περσφέρεος. λέγω τε
δὴ καὶ ἑλὼν ἄνδρα στρατηγὸν, μέγα τοι γί-
νεται. καὶ δεύτερα, λέγω τε καὶ οὗτος (τὸ μὴ
γένοιτο) ὑπ' ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν, ἡ-
μίσεα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐ-
πίστασθαί τε ὑπηρέτῃσι περσφέρεος, καὶ πρὸς
ἵππον, ℞ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς. ‘‘
ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στῆσαι ὀπίσω. Ταῦτα εἶπε, ‘‘
καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν νῦν Ἴωνες ἄκροι ἠμόμενοι, ταύτην τε ἡμέρην ὑπερέβαλλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τυτέων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque ubi collocati ſimus, ut oper. *vel*, In munere quod nobis injunctum eſt. 2 Audaciæ plenus. *Vel*, animoſus. *Vel*, magnos ſpiritus gerens. *Sed rectius* λήμης *quàm* λύμαλος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut inſurgat, conficere. *quod melius reſpondet verbo* κατεργάζεσθαι.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τὸν στρατηγὸν ἑκάτερον ἡ ἀμφοτέρων τάδε ἐγίνετο. ὡς περιεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι τὸν ἵππον καταμάθοι ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ ξυνεδήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει περιφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τὸν πόδα ὅτι τὸν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Καρδρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τὸν πόδα. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῷ Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχμύων δὲ κατὰ τῷ ἄλλων Σπαρτιητέων, τύραννος ἐὼν Κυρήνης, περιδιδοῖ ἔχειν δυώδεκα μνέας ἀνδρῶν τῶν ἑωυτοῦ οὐ μικρῷ. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ὅτι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. περιδόντων δὲ τοῦτον Κυρηναίων, αὐτίκα κατὰ τὰ Σαλαμινίων πολεμήια ἄρματα ταῦτα τοῖσι Κυρηναίοισι ἐποιεῦντο. γινομένων δὲ τυτέων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῷ Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, κατὰ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλωνος ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυραννέων μάλιστα. Ὀνησίλου μέν νυν Ἀμαθέσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καὶ μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῆς πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἔσω ἤδη χοίλης, ἐσμοὶ μελισσέων ἐσδύς ἐς αὐλὸν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γνωμένου τοιούτου, ἐχρεώνλο δὲ τῶν αὐτῆς οἱ Ἀμαθήσιοι, ἐμαντεύσθησι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον σωιζομένοισι. Ἀμαθήσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκεομένας τὰς μὲν ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ πρότερον βασιλέϊ τῆς Σαλαμινίης ἐπιδιδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέχε χρόνον ὀκτὼ μοῦνον πολιορκεομένη Σόλοι, τὸ πέρι ξυνωμοσάντων τοῦ τείχεος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἑωυτῶν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ὑπὸ νέης κατεδεδούλωντο· Δαρείου δὲ ἔχοντος Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ ἔστι Δαρείου θυγατέρας ὀπλισάμενοι τοὺς ἐς Σάρδις στρατοῦσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, πανδεῦτεν ὀπισθελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαρείου μὲν τὰ πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ

ubi concurſum eſt, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Ubi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilum invectus eſt, Oneſilus (uti convenerat cum ſatellite) ipſe invadentem Artybium ferit, ejus ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos jactantis, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarum imperator illic una cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argivorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horum acie in fugam verſa, cum alii multi occubuere, tum vero Oneſilus Cherſis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Ariſtocyprus Philocypri filius, ejus, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis Cyprum profectus inter tyrannos maxime verſibus celebravit. Oneſili caput Amathuſii, quoniam ipſos obſederat, exciſum in oppidum retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt, Quod ſuſpenſum quum jam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen favo reſerſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt ut depoſitum caput humarent, Oneſilcque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam uſque memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna navali dimicaverant, ubi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorum urbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturaverunt. Civitatum autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſæ quam obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnaverunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſervitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeeſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui adverſus Sardis expeditionem fecerant, poſtquam in naves repulerunt prœlio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarant. Dauriſes quidem converſus ad urbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum &

CXIII CXIV CXV CXVI CXVII

Pæſon

τὴν Περκώτην,

Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. ¶ Cui à Pæſo ad urbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur converſo itinere ex Helleſponto adverſus
CXVIII Cariam copias duxit. Sed antequam perveniret, de ejus adventu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conveniunt, atque ad amnem Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo judicio, à 1 Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syennelis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur ut tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, ut ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur 2 meliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non pervicit, ſed illa, ut Perſis potius à tergo Mæander eſſet, ut ſi Perſæ fugam facientes evaderent, tamen in flumen incidendentes,abire non poſſent. Poſt hæc quum
CXIX adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prœlium conſeruere cum Perſis acre atque diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertunt. Quo in prœlio, Perſarum cecidere duo millia. Carum decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Jovis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Solum autem ex iis quos novimus, Cares ſunt qui Jovi militari hoſtias offerant. Huc Cares quum ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, utrum
CXX ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum invadentibus Perſis concurrunt: & quum diutius quam prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cædis, Mileſiorum præ-
CXXI cipue. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis 3 repugnaverunt. Audientes enim urbes ſuas invaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocaverunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in
CXXII modum interiere hi Perſæ. Hymees autem

Παιῶν. ταύτας μὲ ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης αἵρεε. ἀπὸ δὲ Πασσῶ ἐλαυνόντι οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τὴν Κᾶρας τοὺτο Ἴωσι φρονήσαντας, ἀποστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποτρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυνθάνοιτο δὲ οἱ Κᾶρες σφι ἐλεγέτην ὅτι Λοξιάς τε πλας καλεομένας, καὶ πλατάνων Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐβούλοντο βυλαί ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε. Δοκέοντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας πλαμῶν, ὕστω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, ἀνάγκῃ τε μύνειν ἀναγκαζόμενοι, ἡρέοντο ἔμπροσθε ἀμείνονες τῆς φύσιος αὐτοὶ μὺν νῦν ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα μὴ φυγὴ τῶν Περσέων ἧσσα, καὶ ἐσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς ἐκ ἀπονοσήσουσι ἐς τὸν πλαμῶν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ δοκεόντων τὸν Μαίανδρον τὸν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύῃ πλαμῷ συνεβάλλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μαχὴν ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ὅπι χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐτράπησαν δοκὸς πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους. Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ δοκαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὦν ὅτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ προδοῦντες σφέας ἐωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ προδόντων τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρήξουσι. Βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα προεγίνοντο βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτοὶ πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ὅπως τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλωσι, καὶ μαχεσάμενοι ὅπλεον ἢ πρότερον, ἐσκοποῦντο. πεσόντων δὲ πολλῶν. Μιλησίων μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνελαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυνθάνοιτο γὰρ ὡς στρατεύσαντες ἁρμένται οἱ Πέρσαι ὅπι τὰς πόλιας σφέων, ἐνόχησαντο τὴν ἐπὶ Δάσῳ ὁδὸν· ἐς τὸν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δέσφι ἀπέθανε καὶ Μύρσης ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ὅτοι μὲν νυν τῶν Περσέων ὕστω διεφθάρησαν. Ὑμέης δὲ

[ν] δὲ τῶν πάντων πολλῶν,
[ξ] ἐν Πηδάσῳ
[ο] Σισαμάκης.
[π] Μύρσος

1 Pixodaro 2 Fortiores, *vel*, magis ſtrenui 3 *Pro*, Pugnam inſtaurarunt. *vel*, Denuo pugnarunt.

καὶ αὐ-

καὶ αὐτὸς ἐὼν τῷ ὑπεξαναστάντων τῶν ἐς Σάρδις στρατευσαμένων Ἰώνων, στρατιὴν ἐς τὴν Προποντίδα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυλίην, καὶ στρατεύεσθαι ὀπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸ στρατόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὕμεης αἱρεῶν ταῦτα τὰ ἔθνεα, νέσῳ πλούτῳ ἐν τῇ Τροαδὶ. ἔσχε μὲν δὴ ὕστερον ἐπλούτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδιέων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάχθησαν ὅτι τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν περιεχέα Αἰολίδα στρατιὴν ἔδεον. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, λέγεται δὴ (ὡς διέδοξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν ἐκ ἄκρου, ὃς παρέξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκεκαυμένος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδυνατὰ ἐφαίνετο βασιλέα Δαρεῖον ὑποβαλέεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συναστιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη χρηματοφύγετόν τι ὑπάρχειν ἕτερον, ἢ ἄρα ἐξαναστέωσι ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀπάντους, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰσταῖος ἐτείχεε τῷ Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τοιέων μὲν ἐς ἑωυτέρωυ στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὴ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἢν σκήψῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντας ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηΐκην· καὶ ἔσχε τὸν χῶρον ἐπ' ὃν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιορκήσας.

qui & ipſe erat ex inſequentibus Ioneſ qui adverſus Sardis militaverant) ad Propontidem converſus cepit Cion Myſiam. Hac expugnata, audiens Dauriſcum relicto Helleſponto tendere adverſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas 1 qui à priſcis Teucris relicti fuerant. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem CXXIII Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, adverſus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis Ari- CXXIV ſtagoras Mileſius, ubi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbaſſet Ioniam, & magna negocia confudiſſet. Itaque cernens hæc, ubi conſtitit ei rem effici non poſſe, nec Darium rege ſuperari, de fugiendo deliberabat, convocatiſque ſuæ factionis hominibus, 2 conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerentur, in ſeptentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verum Hecatæus He- CXXV geſandri filius, 3 vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto ejicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cujus ſententia præci- CXXVI pue erat abeundi in Myrcinum, demandata 4 Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionemque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum urbem obſidet, tam ipſe quam ejus exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

---

1 Qui ex priſcis T. rel. fuerant, *vel, remanſerant.* 2 *cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi forte Mileto expellerentur. anne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *ubi autem Valla ſua illa* ſeptentrionalia loca *inventerit non video, niſi ex* ὑπάρχον *fecerit* ὑπάρκτιον. 3 Hiſtoricus, 4 *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, ut Miletus viri illius ſit nomen, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagoræ.*

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
Liber ſextus, qui inſcribitur
ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε'ΚΤΗ,
ὑπογεγραμμένη
ΕΡΑΤΩ.

1 ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Hiſtiæus autem Mileti tyrannus, 1 à Dario commeatum adeptus, Sardis venit. eo quum veniſſet è Suſis, interrogatus eſt ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxiſſe: & quum negaret ſe id ſcire, quinimo mirari quod actum eſſet, tanquam ejus rei prorſus ignarus, 2 Artaphernes, qui eum fuiſſe artificem comperiſſet, id ipſum intuens, inquit, Hiſtiæe, ſic res hæc ſe habet, Hunc calceum tu quidem conſui-
II ſti, Ariſtagoras autem ſibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Hiſtiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit, 3 regem Darium fruſtratus, cui Sardiniam inſulam maximam in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubiit primas partes Ionici belli adverſus Darium gerendi. Is
I quum in Chium tranſmiſiſſet, à Chiis in vincula conjectus eſt, 4 exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res novas moliendas: ſed ubi omnem cognovere rationem, quod regi hoſtis eſ-
III ſet hominem ſolverunt. Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus cur ita prompte Ariſtagoræ ut à rege deficeret 5 delegaſſet, & tanta clade Iones affeciſſet, 6 non dixit cauſam penes illos merito fuiſſe, ſed regem Darium conſtituiſſe, Phœnices è ſedibus ſuis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicem, & hac cauſa literas ea de re ſe miſiſſe. *Quibus verbis*, 7 quum nihil omnino rex conſtituiſſet, ipſe Iones terrefaciebat.
IV Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant,

1 Ἀρισταγόρης μὲν νυν Ἰωνίλυ ἀποσήσας, ὕστο πλόυτᾳ. Ἰσιαῖϑ. ὁ Μιλήτυ τύραννϑ. μεμεπμμένϑ. ὑπὸ Δαρείυ, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δ' αὐτὸν ἐκ τῆς Σόσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχϑ., κῆ ηἴόν τι δοκέει Ἴωνας ἀποσάναι. ὁ δ' ὅτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωύμαζέ τε τὸ γεγονός, ὡς ἐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ὑποσάμμϑ.. ὁ δ' Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸ ἀτρεκίλιν τῆς ἀποσάσιϑ., Οὕτω τοι "Ἰσιαῖ ἔχει κῆ ταῦτα τὰ πρήγματα· "τῦτο τὸ ὑποδημα ἔρραψας μὲ σύ, ὑπεδή- "σατο δ' ὁ Ἀρισαγόρης. Ἀρταφέρνης μὲ ταῦτα ἐς τὸ ἀπόσασιν ἔχοντα εἶπε· Ἰσιαῖϑ. δ', δείσας ὡς σωιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸ πρώτιν ἐπελθῦσαν νύκτα ἀπέδρη δὴ θάλασσαν, βασιλῆα Δαρεῖον ἐξεπιτηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὸ μεγίστιν ὑποδεξάμμϑ. κατεργάσατο, ὑπέδυσε τῆς Ἰώνων τὸ ἡγεμονίλυ τῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμυ. διαβὰς δ' ἐς Χίον, ἐδέδη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωϋτὸν ἐκ Δαρείυ. μαθόντες μὲν τοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμϑ. εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμμϑ. ὑπὸ τῆς Ἰώνων ὁ Ἰσιαῖϑ. κατὰ τί περὶ δύμως ὕτω ἐπέσειλε τῷ Ἀρισαγόρῃ ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλῆϑ., ϗ κακὸν τοσῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος. τὸ μὲ γὰρ γνωμένλω αὐτοῖσι αἰτίλω οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖϑ. ἐβυλεύσατο Φοίνικας μὲ ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσας, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τυτέων ἕνεκα ὄτις εἶλειε. ὐδέ τι πάντως ταῦτα βασιλῆϑ. βυλόμενϑ. Ἑρμότιμον, ἀνδρὸς Ἁλικαρνησσέος, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἔσι Περσέων

1 A Dario dimiſſus, 2 Artaphernes illum aſtute reſpondere videns, dixit, ut qui veram defectionis cauſam compertam haberet. 3 Rege Dario decepto, in cujus poteſt. quum Sard. inſ. max. ſe redacturum eſſet pollicitus, ſubiit pr. 4 Judicantibus. *vel*, *Exiſtimantibus*. 5 Per literas, *vel per nuncios* ſuaſiſſet, *aut imperaſſet*. 6 Veram cauſam illis minime expoſuit, 7 Quum rex hæc *facere* minime deliberaſſet,

ἔπεμπε

ἔπεμπε βιβλία, ὡς περιλελεχιωόμενον αὐτῷ ἀπιστέοντι πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς τὰς μὲν ἀπιπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ διεχείριζε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δέ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲν ᾠδὰ τῶν Ἰσιαίων, δοῦναι φέροντα τοιόσπερ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ ᾠδὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰσιαίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γνωμενέων φανερῶν, ἀπέκτεινε συχνοὺς τῶν Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἰσιαῖον δέ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτῶν Ἰσιαίων δεηθέντων· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀσμενοι ἀπαλλαχθέντες τὸν Ἀρισταγόρεω, ὡς μὲν πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τυραννον δέκεσθαι ἐς τὸ χωρίον, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἔσης βιῇ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἰσιαῖος ἐς τὸ Μίλητον) πυρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπό τινος τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπαστὸς ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἐπείθοντο Χῖοι ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δέ, πληρώσαντες ὅκως τελεωτέρας, ἔπλεον ἅμα Ἰσιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσιας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰσιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἰσιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὖτις ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς λεὼς περισδόκιμος. συλλεγέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν πίσσαντες στρατόπεδον, ἤλασαν ὅπῃ τὸν Μίλητον, πάλαι πολίσματα ὄντα ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τοῖσι δὲ ναυτικοῖσι Φοίνικες μὲν ἔσαν περιμύθιοι, σφεας καλέοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὸν Μίλητον καὶ τὰ ἄλλα Ἰωνίδα ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρόβουλα σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλῆρες, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, περιμαχήσοντας Μιλήτῳ. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπῃ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γῆν νέμονται.

literas dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, utpote guſtata libertate. 1 Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita rejectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naves inducere non poterat, trajecit Mitylenen: 2 Lesbiiſque ut ſibi traderent naves perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigavit. Ibique ſubſidens, navigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agentibus, adverſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris 3 in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos adverſus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quique primores ad commune Græciæ conſilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias adverſus Perſas contrahi, 4 ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, cæteros claſſem inſtruere nulla navi prætermiſſa: inſtructaque claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna navali decernere. Lada autem, parva quædam eſt inſula, urbi Mileſiorum objacens. Poſt hæc impletis navibus Iones præſto fuerunt, comitantibus Æolibus 5 qui incolunt Lesbum:

212 V VI VII VIII

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Lesbiis ut ſibi naves darent perſuaſiſſet. hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium navigarunt. Ibique ſubſidentes navigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem instruxerunt : Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta navibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum navibus : Miusii cum tribus navibus. His contigui Teii, decem & septem cum navibus : Chii cum centum. Ultra hos locati erant Erythræi & Phocenses : Erythræi quidem, cum octo navibus, Phocenses vero cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cum navibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samii cum sexaginta navibus, tenentes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecentæ sexaginta tres
IX triremes. Tot fuere Ionicæ naves. Barbaræ vero, numero sexcentæ. Quæ ubi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum, audita multitudine navium jamdudum extimuerunt ne illos superare, neve Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Milesio dejecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc adversus Miletum militabant, horum quicunque aderant convocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, 1 qui vestrûm de domo regia benemeritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel privatas ædes incensum iri, nihil violentius quam antea passuros : sinminus ista facere sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite eventura, quæ certe evenient : ipsos prœlio victos in servitutem rapiendos, liberos eorum à nobis
X castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutus Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii pervenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionem faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, gestum est.
XI ¶ Mox quum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐτάσσοντο ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τλὼ ἴω εἶχον νέας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτεων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ, καὶ " Μυήσιοι τρισὶ νηυσί· " Μυησίων δὲ Τήϊοι εἶχον ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἶχον Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχον Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος πρὸς νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὐταὶ ἀπίκοντο πρὸς τλὼ Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταῤῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ ὕτω ἔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑλεῖν, μὴ ἐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὸν πλαβεῖν. ταῦτα δοκέοντες, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ τότε Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατεύοντες ἐπὶ τὴν Μίλητον) τούτεων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, "Ἄνδρες "Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὐποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆα οἶκον· " τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἔκαστος ὑμέων πολήτας " πειρᾶται ἀποχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμ- " μαχικοῦ· περιέχομεν δὲ ἐπαγγείλασθαι " τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄρξει ἐόντα ἀπὸ σφέων " ἀπόστασιν, οὐδέ σφι ἔσται τὰ ἱρὰ ἔτι τὰ ἴδια " ἐμπρήσεται· οὐδὲ βαρύτερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ " πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν μὴ ποιή- " σουσι, οἱ δὲ πάντως ἅμα μάχης ἐλεύσονται, " τάδε σφι λέγετε ἐπιρρέζοντες, τάπερ " σφέας κατέξει, ὡς ἐνωνθέντες τῇ μάχῃ, " ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖ- " δας εὐνομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους " ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τλὼ χώρῃ " ἄλλοισι δώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἐξαγγελλόμενοι. οἱ δὲ "Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τλὼ προδοσίῃ· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μένουσι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπικομένων 213
ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τλὼ Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο ἐν δὴ καὶ ὁ Φωκαιὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

1 Nunc extent alicujus vestrûm in regiam domum beneficia.

" Ἐπὶ ξυρῷ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ
" πρήγματα, Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλεύθεροι
" εἶναι ἢ δοῦλοι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτῃσι.
" νῦν ὦν ὑμέες, ἢν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας
" ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
" ἔσται, οἷοί τε δ' ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς
" ἐναντίους, ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
" καὶ ἀταξίῃ δόξητε χρήσεσθαι, ὀδεμίλου ὑμέων
" ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ
" βασιλέι τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί-
" θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε. καὶ
" ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
" κομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμ-
" μίσγοντας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι. Ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς
τῷ Διονυσίῳ· ὁ δέ, ἀέρας ἐκ τοῦ ἐπιόντος ἐπὶ νέ-
ας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο,
διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλη-
λέων καὶ τὰς ἐπιβάτας ὁπλίσεσι, τὸ λοιπὸν τῆς
ἡμέρης τὰς νέας εἶχε κατ' ἀγκυρέων· παρεῖ-
χέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι
μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπυ-
έσθην τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ὀγδοάτῃσι, οἱ
Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων,
πετρωμένοι τε ταλαιπωρίῃσί τε καὶ ἠελίῳ,
" ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε, Τινα δαιμόνων
" παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτι-
" νες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ
" τοῦ νόου, ἀνδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι, παρεχο-
" μένῳ νέας τρεῖς, ὑπερφανέντες ἡμέας ἐωϋ-
" τοὺς ἔχομεν; ὁ δέ, Φαλαβὼν ἡμέας, λυ-
" μαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ
" μὲν ἡμέων ἐς νόσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ
" ὑπολοιποὶ τωὐτὸ τοῦτο πείσεσθαι. πρό τε τού-
" των τῶν κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὁτιοῦν
" ἄλλο παθεῖν ἔστι, καὶ τι μέλλουσι δηλήσε-
" σθαι, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
" συμφορῇ χρεωμένους φέρειν, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα
αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὲν ταῦτα αὐτίκα
πείθεσθαι οὐκ ἐθέλησε, ἀλλ' οἷα ἐφάτισε, σκλη-
ρός τε περιόντας ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκιηροφόεντο,
καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ'
ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων,
ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος,
κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης,
κελεύοντα τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων
ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμι-
οι δὲ, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολ-
λὴν ἐν τοῖσι Ἴωσι, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα
δὲ καὶ φανερὸν ἐποιεῦντο, εἰ ἐλεύθεροι εἶεν, ἐπιθυμέοντες ἀπαλλαγῆναι τῆς ἀρχῆς τῆς
Περσέων. ἐπεὶ δὲ ἐπείθοντο τῷ Αἰάκεος λόγῳ,
ἐνθαῦτα δὴ καὶ τὰ τρίτα ἐπὶ τοῖσι πρόσθε
ἐπεμπον λόγους, ἐπαγγελλόμενοι ἀπαλλάξειν
τοὺς Ἴωνας, ἢν χρήματα σφι δῶσι· καὶ ἐδίδοσαν
τοσαῦτα ὅσα ἐπιβάλλοντα ἦν τοῖσι Περσέων
ἀπαλλασσομένοισι. ἐπὶ τούτοισι δὲ ἐπείθοντο
καὶ ἐδέκοντο τοὺς λόγους οἱ Σάμιοι, καὶ ἐπὶ
τῷ ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Iones, ut aut liberi ſimus aut ſervi, & quidem tanquam fugitivi, ſi vultis devitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impræſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignavi fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo juvantibus recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, ut remiges exerceret, ſubinde loca inter navigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naves in ancoris ſtare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad ſeptimum uſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Iones, utpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mente capti viro Phocenſi ſuperbo tres naves habenti, omnino nos permiſimus, eumque toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quidvis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſervitutem, 1 ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui umbraculis, ac nolle naves ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animadvertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confuſionem, putaverunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans ut à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur ut regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo majorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, ubi primum viderunt Iones negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putaverunt ſuorum ſacrorum atque privatorum conſervationem. Æaces autem, cujus orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

τῷ ἀδύνατα ὃ κατεφαίνετο σφι εἶναι " ἀδωσίαστον τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπεβάλετο, εὖ τε ὑπεθέμβροι ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται πεντεπλάσιον. προφάσιος ὧν ὑπολαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἐβουλομένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο ἀξιοποίητα τά τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους " ἐδέκετο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

τῷ ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Ariſtagora Mileſio exutus principatu, quem-
XIV admodum alii Ioniæ tyranni. Itaque poſteaquam Phœnices navigare adverſus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naves in cornua digeſtas producere, ac propius ventum eſt, prœliumque conſertum, tunc quinam Iones ignavi, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto ſcribere, quia alius in alium rejicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace compoſuerant, ſublatis velis ex acie exceſſiſſe, Samumque abiiſſe, præter decem naves, quarum trierarchi permanſerunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donavit ut ipſorum nomina à majoribus repetita, tanquam egregiorum virorum in lapide ſcriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui juxta erant fugam capeſſere, idem fecere quod Samii.
XV [1] Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perſtitere, Chii præcipue circumventi ſunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppreſſi. Qui (ut ſuperius dictum eſt) centum naves quum præberent, ſingulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum civium, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores, tamen inique ſe facturos cenſuerunt ſi illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis ſociis diſcurſando dimicaverunt, donec compluribus captis hoſtium navibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum cæteris in
XVI terram ſuam perfugerunt. Quorum vero naves invalidæ erant, qui laceratæ, iis Chii inſequente hoſte ad Mycalem fugientes, impactis terræ navibus ac relictis, per continentem pedeſtre iter fecerunt. Et quum in agrum Epheſium ingreſſi eſſent, ſub noctem ad urbem contenderunt, quum illic à mulieribus ſacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Epheſii ingreſſos agrum ſuum videntes, quum de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe & ad mulieres tendere, univerſi ad vim arcendam procurrerunt, Chioſque interemerunt: & hi quidem hoc caſu oc-
XVII ciderunt. Dionyſius autem Phocenſis, poſteaquam res Ionum acciſas intellexit, captis tribus hoſtium navibus, abiit non jam in agrum Phocenſem, (probe ſciens eum cum cætera Ionia direptum iri)

τῷ Αἰάκῳ, τύραννον ὄν ἐών Σάμυ, ὑπὸ τῶ Μιλησίω Ἀρισαγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, καπάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπὶ πλεόν οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀνταυῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρεα. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸν μὲν θεῦτιν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταλιῶνται. λέγουσι δὲ Σάμιοι ὅσα θῦτα, καὶ τὰ συγκείμενα πρὸς τὴν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀπέπλωσαν ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι ἔμενον καὶ συναμύνεον, ἀνηκεστήνανλες τοῖσι στρατηγοῖσι. καὶ σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε δόξαν τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγράψαι πατρόθεν, ὡς ἀνδρῶσι ἀγαθοῖσι νομιζομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. 214
ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς περισχεας φεύγοντας, τοῦτο ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ ὑπολαμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ ὠφελήσαν τριηκόσια Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί περ ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐπιλοκακέοντες·) οἱ παρείχοντο μὲν, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστῃ αὐτέων, ἄνδρας πεντηκοντόρους τῷ αὐτῷ λογάδας ὁπλιτεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων περιδύντας, οὐκ ἐδικαίευν γρᾶσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμαθηκότες, διεκπλώσαντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀπεφύγοσι ἐς τὸν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, ὅτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, κατεφυγάνευσι πρὸς τὸν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτῶν ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο ἀπὸ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον τὸν Ἐφεσίων κόμῳ ὁμῳοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς ἄστυ, καὶ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, ὅτε περιακηκόεις ὅπως εἶχε τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὸν χῶρον ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδοξάντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἐόναι ὅτι τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεὶ, καὶ ἐκτεῖνον τοὺς Χίους. ὅτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπείτε ἔμαθε τὸν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perſtiterunt, Chii aſperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (ut ſupra.)

ὁ δ' ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλὸς δὲ σφέα ἀναδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλά, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατέστησε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τῷ Μιλήτου πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ὧδε ἀπιδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπίπτειν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῇ σφετέρῃ, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὸ δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπὰν κατ' αὐτὸ γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ἐπαρέουσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ὀπαδὲ μήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἄλγεα δῶρα γενέσθαι·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.

Νηῦς δ' ἡμιόλιος διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατέλαμβανε, ὁπότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων ἡμιτρίων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐξ ἀνδραποδίην λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα διεπεπρήστο. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν ἐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπρι πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς ῥέων ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ νεμήσεα ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκπᾶσαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι περὶ Περσέων, ἐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριοι γὰρ ἁλόντες ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα περιεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξενώθησαν, ἐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed ut erat, recta contendit in Phœnicem: ubi navibus onerariis spoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam navigavit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitavit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna navali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam 1 ab arce ceperunt sexto quàm rebellaverat Aristagoras anno, atque diripuerunt: ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argivis apud Delphos de civitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argivos tendebat, sed ex adjectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argivos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet;

XVIII

XIX

Tunc quoque commentrix operum Melcte malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, uxores ac liberi in prædam cesserunt, templumque quod erat in geminis, & delubrum, juxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarum autem quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conservati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocavit in urbe Ampa ad mare quod rubrum vocatur sita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium urbi circumjectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus pollidenda dederunt. 2 Hæc Milesiis à gente Persarum pallis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui urbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, universi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim civitatibus (quas novimus) hæ præcipue mutuo hospitio jungebantur. At non item Athenienses,

XX

XXI

1 Funditus everterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui urbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ civitates omnium quas novimus maxime inter se hospitio conjunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, ut Sybaritæ:——

sed Mi-

ſed Mileti expugnatam ſe permoleſte tuliſſe cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymavit, & Athenienſes eum, quod domeſtica mala refricuiſſet, mille drachmis mulctaverunt. adjecto interdicto nequis poſtea
XXII ea fabula uteretur. Et Miletus quidem Mileſiis deſolata eſt. Samiis autem iis qui aliquid habebant. adeo non id quod ſui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut initio ſecundum pugnam navalem conſilio, viſum ſit, priuſquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficiſci, ne manentes & Medis ſervirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui ſunt Sicilienſes) miſſis in Ioniam nunciis, ſolicitabant Iones & Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem eſt, ſed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo ſolicitantibus, ſoli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Mileſiis eo conceſſerunt.
XXIII Quibus in Siciliam tendentibus, jamque appulſis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclæi una cum ſuo rege (cui nomen erat Scythes) obſiderent urbem Siculorum, ut eam expugnarent. Idque quum audiſſet Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hoſtis, adiens Samios, ſuaſit ſatius eſſe ut Pulchrum litus, ad quod navigabant, valere ſinerent, & Zanclam occuparent viris deſertam. Samii perſuaſi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audiſſent, urbi ſuæ ſuppetias ferunt, advocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum ſocius. Qui poſteaquam ad illos juvandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam urbis deſertori, & fratri ejus Pythogeni vincula indidit, eoſque in oppidum Inycum relegavit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto jurejurando, prodidit, pacta mercede ut 1 dimidium omnis prædæ urbicæ atque captivorum ipſe haberet, item omnia quæ in agris eſſent: quamquam pleroſque Zanclæorum titulo captivorum in vinculis habebat: 2 quorum ſummos quoſque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

Ἀθηναῖοι μὲν δὴ δῆλον ἐποίησε ὑφαχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντί τι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσαν τὸ θέατρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δ' τοῖσί τι ἔχυσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν προτέρων ποιηθὲν, εὐδαιμόνως ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μήτε μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ιωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτήν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τὸ Σικελίης. τούτων δὴ ὑπεκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφοβήμενοι. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγένοντο " ὅτι Λοκροῖσι τοῖσι ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐλοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, ποιεύμενοι, πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, " ὅσα ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν ἦν ἔπλεον, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐκείνην τὴν πόλιν ἐοῦσαν τοῦ ἑωυτῶν ἀδελφεοῦ ἀμύνεσθαι, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ καὶ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐλοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦλθε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀπεβάλοντα τὸν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ " ὅρκον δοὺς καὶ δεξάμενος, παρέδωκε· μισθὸς δέ οἱ ἦν ἡμισυ πάντων ὅσα ἐν τῇ πόλι τὸ δ' ὅτι ἦν ἀπρῶν πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλείους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ὑπὸ μύστου δὲ οὐ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

1 τὸν ἡμισυ πάντων ὅσα ἐν τῇ πόλι τὸ δ' ὅτι ἦν ἀπρῶν πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλείους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ὑπὸ μύστου δὲ οὐ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

———qui quum manifeſta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob cauſam dedissent, inſuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta ſcribente per ſcenicoſque edente quum theatrum ipſum in lacrymas verſum eſſet, ipſi Athenienſes poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemoraſſet. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Dimidium totius ſuppellectilis & mancipiorum quæ in urbe eſſent, ipſe hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter ſuos erant

Σκύθης ὁ τῶν Ζαγκλαίων μέναρχος, ἐκ τῆς Ἰνυκος ἐκδιδράσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, παρὰ τὴν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ δὴ καὶ ἐξαιτησάμενος βασιλέα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω ἐξὰ βασιλέα. ἐς ὃ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἐξεβαλέατο. μετὰ δὲ τοῦτο ναυμαχίῃ τῇ ὑπὲρ Μιλήτου γενομένῃ, Φοίνικες, κελεύσαντος Περσέων κατήγορον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλῷ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μέντοι τῶν ἀποφάντων ἀπὸ Δαρείου ἕνεκα τοῦ ἐκλιπεῖν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, ἔτε ἡ πόλις, ἔτε τὰ ἱερὰ ἐπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλόσης, αὐτίκα Καρίαν ἔχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐνθελούσας τῶν πολίων κατακοιμήσασαι, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσαγόμενοι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο. Ἰσιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τοῦτο Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τοὺς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ἔπλεάπει Βισάλτης Ἀπολλοφάνεος παρὰ Ἀβυδηνῶν· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φερυρὴ ὑπερσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοιλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰσιαῦς ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πυλίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν δύτε ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ δὴ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατόν, δύο μούνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτὼ τε καὶ ἑνενήκοντα αὐτίκα λοιμὸς ἁπαλαβὼν ἀπολυμαίνεται· τοῦτο μὲν, ἐν τῇ πόλι τῇ αὐτῶν τοῦτον τὸν χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μούνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη καταλαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ἔτι δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰσιαῦς Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, κατὰ τάχος ἐπὶ τοὺς αὐτῶν ἐπείσατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰσιαῦς ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. πεπαυμένοις δὲ οἱ Θάσιοι

Cæterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius justissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac 1 beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Cæterum post navale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices jubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam navasset, Samum reduxerunt. Quæ civitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellaverant, ea fuit cujus neque urbs neque templa incenderentur, quod in pugna navali à sociis defeciſſet. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naves quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium navigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concava regionis, quod ab ejus præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque cæteros Chios, utpote ex pugna navali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt eventuræ calamitates vel civitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: unum, quod ex choro centum juvenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante navalem pugnam, vectum supra pueros literas discentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris unus omnino evaserit. hæc eis signa deus præmonstravit. Post hæc excepit pugna navalis, quæ civitatem in genua dejecit. Accessit ad cladem navalis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui 2 Chios jam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autem illinc cum multa Ionum & Æolum copia adversus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum

περιεβεβλήατο.

1 Prædives. 2 Chios jam malis confectos facile subegit.

esset

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasumin expugnatam reliquit, atque in Lesbum trajecit cum omnibus copiis: & illinc, 1 quod copias suas formidabat, trajicit in provinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum vivum cepit, & majorem exercitus ejus partem occi-
XXIX dit. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa, utque ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse, lingua Per-
XXX sica utens indicavit. Quem opinor, si servatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, 2 remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt, *tamen truncum. nam* caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius objurgatis qui id fecerant, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, jussit Histiæi caput eos elotum atque obvolutum sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se
XXXI habuerunt. ¶ PERSARUM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adjacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quamque capiebant, 3 everriculabant. Everriculant autem hunc in modum: 4 Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente urbes Iades eadem ratione, præterquam quod non everriculabant homines. neque e-
XXXII nim poterant. Hîc autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarum minati sunt

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος ὦν ταῦτα, θάσσον μὲν ἀπόρητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἐπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ δειμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει ἐς τὴν Ἀταρνέα, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐν θεῦτεν καὶ τὸν ἐν Καΐκου πεδίου τῆς Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλλωΐτιδι τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν συνέσασαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος ἅμα τε παρεῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινα ἀναρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταρεόμενος, ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγγενησόμενος, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμηνύει ἑωυτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μή νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δέ τι ἂν ἔπαθε κακὸν ὦδε, δικαίως ἐμοὶ, ἀφικνέομαι δ' ἂν αὐτὸς τὴν αἰτίην· νῦν δέ μοι, αὐτίων τε τυγχάνοντι ἔνεκα, καὶ ἵνα μὴ ἅλωσι φεύγων, αὐτίς μέγας ἔσομαι βασιλεῖ γίνεται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπὸ κείνου ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνέπεμψαν ἔσω βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαρπησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μὴ οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντας τε καὶ ἀλειψαντας εὐπρεπῶς ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλου ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τοῦτο μὲν δὴ περὶ Ἱστιαῖον ἔτυχε. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, 217
χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι σαγηνεύουσι τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῶνδε τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῇ χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τε βορείης ἐπὶ τὸ νοτίην διήκουσι, καὶ ἔστε τὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται, ἐκπερδίοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἱρέουσι δὲ καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας καὶ τὰ αὐτά· πλὴν ὅσον σαγηνεύουσι τοὺς ἀνθρώπους· ἐς γὰρ οἰάτ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ ὅσον ἐφύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν

1 Quod ejus copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebant. 4 Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus.*

τοῖσι Ἰωσι ἐς τὸ πρόσθε δυομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων παῖδάς τε τῶν εὐειδεστάτων ἐκλεγόμενοι ἐξέταμον, καὶ ἐποίεον ἀντὶ ὀρχηστέων, εἰ ἐνέχυρα· καὶ παρθένους τὰς καλλιστοβώσας, ἀνασπάσας ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. ὕστερον δὲ τρίτην Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μέν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλαξάσης. ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐὸν πλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, αἴρεε πάντα. τὰ γὰρ δὴ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖδε τὸν Ἑλλήσποντον, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρήϊκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, ὧδε ὑστέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἰχόμενοι φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καταιθύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλελεχθείσας, τετράπολιν ἔτι τὴν Περινθίην, καὶ Ἀρτάκην. πυθόμενοι δὲ καὶ ταύτας νεῖμαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὸν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολίων, ὅσας περιχώντες οὐ κατέσυραν· ἔτι δὲ Κύζικον ὡδὲ ἔπλωσαν τὸν ἀρχαῖον. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου τούτου, ἐγένοντο ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὸν ἀρχαῖον τοῦτον πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὸν ἀρχαῖον τῆς Χερσονήσου ταύτην· ἔστι δὲ οἱ Δόλογκοι πεδέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπαγαγεῖν ὅτι τάχιστα τῶν χώρων τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ξεινίοισι καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὸν ἱρὸν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν. καί σφεας ὡς ὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτεράπονται ἐπ' Ἀθηναίων. ἐνθαῦτα τὸ πᾶν κέατος Γεισσεαῖος ἀνὴρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος,

Ionibus, quum ex adverso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt urbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castraverunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgines q; forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, urbes cum ipsis templis cremaverunt. Ita tertio Iones sunt in servitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum navigantibus subegit. nam quæ sunt ad dexteram, jam subacta erant à Persis per continentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quorum Byzantii, & qui ulteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectaverunt quidem adventum Phœniciæ classis: sed relictis suis urbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique urbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his urbibus quas commemoravi incensis, ad Præconnesum & Artacen se convertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum revehuntur, eversuri cæteras urbes quas superiore accessu non everterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, jam ante adventum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Cæteras Chersonesi urbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: Quarum usque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cujus imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, ut de bello consulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit ut coloniæ in suam terram deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos templo abeuntes hospitio invitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine invitati, Athenas divertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia 1 Tethrippotrophi, 2 ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, * Eâ tempestate Athenis imperii quidem summa penes Pisistratum erat; dominabatur tamen & Miltiades Cypseli è familia quadrigariâ (h.e.) quæ quadrigas ad Olympicum certamen alebat) longiùs quidem repetita origine, ab Æaco & Ægina oriundus, propiùs verò, Athenienſis, à Philæo Ajacis filio, qui primus ex eâ familiâ Athenienſis factus fuit. Ita hunc locum transtulit Janus Rutgers. variar. Lection. l. 1. c. 9.

Θηλυμβρίην

ἐπὶ

τὴν Χερρόνησον ταύτην· ἔστι

1 *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportavisset. ibi enim est ὀλύμπια ἀνήκως τεθρίππῳ, ut hic εἰκὸς τεθριπποτρόφου. quod (ut verba sonant) significat, Ex familia quadrijuges equos alente. vel, Equos ad quadrigarium cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.*

2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis, —— * Eâ

cujus

cujus author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, ut ſedebat in domus ſuæ veſtibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci veſtem gerentes, neque tela, homines inclamavit: accedentibuſque obtulit domicilium & hoſpitum congiarium. Illi in domum excepti & hoſpitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, preceſque addiderunt ut deo obſequeretur. Miltiades ea oratione audita, confeſtim perſuaſus eſt, ut qui pertæſus imperium Piſiſtrati, cuperet illinc emigrare: protinuſque Delphos ſe contulit oraculum conſulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogaretur. XXXVI Jubente Pythia, ita Miltiades Cypſeli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportaverat) una cum Doloncis navigavit, aſſumptis Athenienſium voluntariis quibuſque ad expeditionem ineundam: & ubi locum illum tenuit, ab iis qui ſe deduxerant, tyrannus creatus eſt. Is ante omnia Cherſoneſi iſthmum, *id eſt brevem inter duo maria intercapedinem*, ab urbe Cardia ad Pactyam muro præſepſit, ne ab Abſinthiis regionem incurſantibus infeſtari poſſet. ſunt autem iſthmi ſex ac triginta ſtadia. ab hoc autem iſthmo introrſus, omnis Cherſoneſus quadringentorum viginti ſtadiorum eſt longitudinis. XXXVII Miltiades igitur, interſeptis faucibus Cherſoneſi, atque hoc modo Abſinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum: illi diſpoſitis inſidiis eum vivum cepere. Ea re Cræſus Lydus audita (erat autem Cræſo Miltiades charus) per nuncios Lampſacenis præcepit ut hominem miſſum facerent: alioqui ſe illos in morem pini extirpaturum comminatus eſt. 1 Hac oratione nutantibus Lampſacenis, quid ſibi vellet quod Cræſus minabatur ſe illos in morem pini extirpaturum, vix tandem quidam è majoribus natu intelligens, quid illud eſſet expoſuit, inquiens pinum ex omnibus arboribus ſolam eſſe quæ exciſa nullam ſobolem remittat, ſed prorſus emoriatur. Eapropter veriti Cræſum Lampſaceni, ſolutum Miltiadem remiſerunt. XXXVIII Ita Miltiades ob Cræſum evaſit: qui poſtea ſine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Steſagoræ, Cimonis ſui è matre germani filio. Cui defunctus

Φιλαίῳ τῷ Αἰακῦ παιδὸς γνωμόν πρώτῳ τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίων. ἦν ὁ Μιλτιάδης, καθήμενος ἐν τοῖσι περθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα μὲν ἐγχωρίην ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπυγγέλλετο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν τὸ μαντήιον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μὲν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δ' ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀρχόμενόν τε τῆς Πεισιστράτου ἀρχῆς, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὴ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιοίη τάπερ αὐτοῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο. Κελεύσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, ὕστω δὴ 218
Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλύμπια ἀνηρηκὼς πρότερον τούτων πεθέσπιος, τότε μὲν Δολόγκων Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ κλήρου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπηλύται τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψινθιῆται δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ ὅτοι κάδλοι ἓξ τε καὶ τριήκοντά τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος ἔστι πᾶσά κῃ σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας δὲ τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τῷ λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίῃ. ἦγε δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γενόμενος. πυθόμενος δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προσέφερε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις ποτὲ μαθών τις τῶν πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐὸν, ὅτι * πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ παντελέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ὡς Κροῖσον ἐκφεύγει. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα ὡς δὲ Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτή-

---

——— quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuiſſet. 1 *Hæc Valla non è ſuo addidit. nam in vulgatis quidem edit. deſunt, in vet. autem codic. leguntur hæc verba, πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος. πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν. qui error ex repetitione ejuſdem verbi ἐκτρίψειν contigit, librarii oculis alterum tranſilientibus.* * Aliter viſum eſt Gellio, ut conſtat ex argumento capitis 3. l. 9. nam reliqua deſiderantur.

ευτῆ

ντι Χερσονησίτῃ θύσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιζῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ὁπισάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν ἐθέλει ἐγκίνεται ἀγωνίζεσθαι. πόλεμος δὲ ἦν Θ. πρὸς Λαμψακηνούς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἀστοῖσι, πληγέντα τὸν κεφαλῇ πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ἐπιθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ Θ. Στησαγόρεω τοιῶνδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβόμενον τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τειρηρεῖ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἱ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐπιεικέως εὖ, ὡς οὐ σωφρονέοντες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκον τὸν ἀδελφεόν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὅτι τιμέων· οἱ δὲ Χερσονησίται πυθόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατώτατοι τὰ τάχιστα· κοινῇ δὲ σφίσι ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βοσκῶν δορυφόρους, καὶ γαμέει Ὁλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλέος θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τε καὶ κατέχοντα πρήγματα χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τυτθῶν, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου, συνεξέφησαν καὶ ἦλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους ὑπερβάντας ἐκ ὑπομείναντας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τούτου τότε μὲν κατεχόντων. Τότε δὲ πενταετίδα Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πλησάσας χρημάτων τριήρεας πέντε τοῦ παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ παρεπίπτουσι τῇσι νήσοισι. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι πέντε τῶν νεῶν κατέφυγε ἐς Ἴμβρον· τὰ δὲ οἱ πέμπλεω τῶν νεῶν κατέλαβον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τὸ δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τὸ Μιλτιάδεω παιδὸς πρεσβύτατος. ἄρχων Μητίοχος, ἐκ ἐὼν τοῦ Ὁλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ὑπ' ἄλλης· καὶ τότον ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

καταλαβόντων

219

cto Cherſonitæ, ut mos eſt, conditori urbis, ſacrificant, certamenque equeſtre ac gymnicum ſtatuto tempore celebrant, in quo nulli Lampſacenorum certa re permittitur. Durante autem cum Lampſacenis bello, contigit ut Steſagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiam percuſſus ſecuri in capite à quodam qui ſe transfugam verbis ſimulabat, ſed re ipſa [1] quam hoſtis erat atrocior. Ste- XXXIX
ſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum. trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis benefcia contulerant, tanquam non ſane conſcii mortis Cimonis patris ejus: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut venit in Cherſoneſum, [2] domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quum audiſſent Cherſonitæ, undique ex omnibus civitatibus principes congregati ſunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerunt illuc, in vincula conjecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſum obtinuit. [3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegeſipylam duxit uxorem. [4] Quem XL
etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed gravia ſane negocia exceperunt. nam tertio quàm hæc geſta ſunt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc uſque Cherſoneſum proceſſerant. Illis digreſſis eum rurſus Dolonci reduxerat, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœ- XLI
nices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinque cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleverat) Athenas navigavit, ſolvens ex urbe Cardia. Qui dum per ſinum Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumventus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum evaſit, quintam vero Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

1 Hoſtis erat, & temerarius. *vel, & iræ præcipitis.* *Ad verbum, Subjervidus.* 2 *Suſpectus eſt hic locus in vulg. edit. Gr.* ἐπιτιμέων *eſt potius ulciſcens, quod hic accipiendum fuerit pro ultionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ majores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc geſta ſunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Cherſoneſum uſque progreſſi eſſent, illis invadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo aufugit, donec poſt Scytharum diſceſſum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam iſta ei evenerunt. Tunc enim quum Phœnices *&c. Lego autem ex vet. cod.* τῶν καλαλαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, ut ſit* κατελάμβανεν ἄλλα τῶν καλαλαβόντων πρ. χαλ. *i.* καλεῖχεν ἄλλα, *eo ſenſu quo poſtea dicit* τῶν τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autem,* ἔφευγε Χερσόνησον, *fortaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quod videlicet cum illis congredi aujus non eſſet. Cui interpretationi quadrat* κατήγαγον.

Miltia-

Miltiadis filium esse cognovissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset ut Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest ut quicquam mali fecerit, ut permultis eum bonis affecerit. donavit enim domo, facultatibus, uxore etiam Persíde: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur.

XLII Miltiades autem ex Imbro Athenas pervenit. 1 Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sævitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostium nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas, 2 de tradendis mutuo iis qui injurias intulissent: neve quid invicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones divisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutum, ad meam usque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pa-

XLIII cata erant. ¶ Cæterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditum classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam pervenit, ipse conscensa navi cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Postquam autem prætervectus Asiam in Ioniam pervenit Mardonius, miram hic rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, 3 abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in civitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti vi navium ac peditatus, eas copias trajecit Hellespontum, perque Europam inter Eretriam

XLIV versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur civitates 4 prætextus à Dario erant belli inferendi: sed in animo habebat

πεδήμιοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον ὡδὲ βασιλῆα, δυκέοντες χάριτα μεγάλην κομιεῖσθαι· ὅπου δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι περιεδέοντο, λύσαντας τὴν γέφυραν, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν· Δαρεῖος δέ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον, τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὴ ἐδὲν Μητίοχον, ἀλλὰ τοὐναντίον· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ἔτεα τῶν Περσέων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τυτθόν, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι. ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τούτου τοῦ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ πολεμίων, συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δικαίοισι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σχοίνοισι μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τελέσματα σάραξα· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην διατελέουσι ἐόντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεί, καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ὡς ἐτάχθησαν ὑπ' Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταὐτὰ καὶ πρότερον εἶχον. καί σφι ταῦτα μὲν εἰρωνεία ἐγένετο. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω καταβαίνει ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπείτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ διαπλέων ἐκ Ἀσίης ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δὴ θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσας ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλῶν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν δὴ σφι πρόφασις ἔσαν τῷ στόλῳ, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες

1 Neque hoc anno ulla Persis adversus Iones contentio extitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.* 2 Ut rationi injuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, utque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel, ut injurias mutuo persequi ex jure possent.* 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel, abrogato tyrannis imperio,* statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ὅσας

ὅσας ἂν πλείστας δύναμιν κατασρέφεσθαι τῶν Ἑλλήνων πλίον, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους ὐδὲ χεῖρας ἀντιεργμένους, κατεστρέψαντο τοῦτο ὄ, τῷ πρόσθε χρόνῳ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ὑπήκοα ἦν. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ἐπὶ τὴν ἤπειρον ἐνόμιζον μέχρι Ἀκάνθου. ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορέης ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπειρος, χάλαζαν τρηχέως περιέσσαν πλήθεϊ πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ τριήκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ἀνδρῶν δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδέστατος ἐόσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀραιστόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ ἐπίσταντο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς ὧδε ἐπρήσσετο. Μαρδονίῳ δ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευμένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. ὑμῦτοι ὐδὲ αὐτοὶ ἀλλοσυνὴν διέφυγον πρὸς Περσέων, ὑπ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστησαν ἐκ τῶν χωρέων τυτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τότε μὲν τοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατιὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως δεδιὼς τὸν Ἄθων. ἦσαν μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὸν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τυτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους δεδεκασμένους ὑπὸ τῶν ἀσυγγενεόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰσιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ περισσῶν ἐσόδων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγούμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς ὕλης ἐκ Σκαπτῆς ὕλης τῶν χρυσέων μετάλλων τεσσεράκοντα ὀγδώκοντα τάλαντα περσέει· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τυτέων, συχνὰ ὅμως, ὥστε τεσσεράκοντα Θασίοισι ἐόσι χαρπῶν ἀτελέσι, περσέει ἀπό τε τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν μετάλλων ἑπτακόσια, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλέϊσον περσῆλθε, τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα·

quam plurimas posset Græcarum civitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex adverso levantes subegit, & peditatu Macedones, ultra eos qui jam serviebant, in servitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, jam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthum usque processit: & ex Acantho solvens, dum Athon circumvertit, ventus aquilo vehemens atque admodum atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, naviumque plerasque 1 in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, ut supra viginti millia hominum interierint: partim quod è feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sævissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia stativa habentem Thraces Brygi sub noctem invasere, & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulneraverunt. Sed non tamen servitutem Persarum devitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum tum ob eam quam adversus Brygos in exercitu terrestri, tum ob majorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam, ¶ Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio jussit diruere muros, & naves in Abdera transportare. nam Thasii, ut qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & proventus magnos habebant, 2 pecunia multa utebantur, cum in compingendis navibus longis, tum validioribus muris urbi circumdandis. Erat autem eis proventus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, 3 septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, ut si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam proventura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse quoque inspexi,

XLV

XLVI

XLVII

1 In Athon propulisse, & ex navibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, *(id est, hæc maris pars quæ est circa Athon)* alibi à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex 2 Pecuniam *quam ex illis magnis proventibus habebant*, impendebant in comping. 3 Octoginta.

1 & ta-

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, invenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Ænyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque eregione Samothraciæ ingens mons in-
XLVIII dagando everſus eſt: Et hoc quidem hujuſcemodi eſt. Thaſii autem jubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naves omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere juſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas civitates mittit, imperans longas naves fieri, & hippagogas, *id eſt, naves quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in continenti populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati accerſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, ut una cum Perſa adverſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimularunt quod ex eo quod fecerant Græciam prodidiſſent. Ad hanc delationem
L Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam tranſmiſit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polycriti filius. 2 negans eum gaviſurum ſi quem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex 3 epiſtola Demarati. Dum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogavit quod ei nomen eſſet, Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo. ¶ Spartæ autem per
LI id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

κὴ μακρῷ λῶ αὐτέων θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετ' Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἡ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοινικ. τέτραμα ἔσκε· τὰ μὲν μέταλλα τὰ "Φοινικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρης καλεομένης, κὴ Κοινύρων. ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρ. μέγα ἀνεστεμμένον, " ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι κὴ τὸ τεῖχ. τὸ σφέτερον κατεῖλον, κὴ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς "Αβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖ. τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, ἤτεεν πολεμέειν ἑωϋτῷ, ἢ δωρα δίδοναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε κὴ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωϋτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς κὴ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, κὴ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ περιῄκελο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τὰς ἀπικνέατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δοῦναί σφι γῆν τε κὴ ὕδωρ Δαρείῳ, κὴ δὴ κὴ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπεὶ ὡς Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχειν τὰς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται· κὴ ἄσμενοι προφάσι. ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ κὴ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς δὴ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἄνευ γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι. ἅμα γὰρ ἂν μὲν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ὀπισθίης τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ, ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, "Ἤδη νῦν κατηχάλκευε ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὐκ Σπαρτιητέων,

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, invenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Ænyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque eregione Samothraciæ ingens mons indagando everſus eſt: Et hoc quidem hujuſcemodi eſt. Thaſii autem jubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naves omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere juſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas civitates mittit, imperans longas naves fieri, & hippagogas, *id eſt, naves quibus equi feruntur.* Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in continenti populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati accerſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, ut una cum Perſa adverſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimularunt quod ex eo quod fecerant Græciam prodidiſſent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam tranſmiſit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polycriti filius. 2 negans eum gaviſurum ſi quem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex 3 epiſtola Demarati. Dum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogavit quod ei nomen eſſet, Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo. ¶ Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, 221

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abducturum.* 3 Mandato.

οἰκίης ὁ τῆς ἀπαδεεστέρης· καὶ ἄλλο μὲ ἐδὲν ὑστεροδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόναστ) κατὰ πρεσβυγενείω δέ κως τετιμῆσθαι μᾶλλον ἢ ΕὐρυσθενεΘ.. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες ἐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστοδήμου τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτωι τωὶ χώρωι τωὶ νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' ἐκ τοῦς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ ὁ χρόνον ὀ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τωὶ γυναικα, τῇ ἔνομα εἶναι Ἀργείω. δυγατερα ὁ αὐτωὶ λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ ΠολυνείκεΘ.. ταύτωι ὁ τεκεῖν δίδυμα· βαθόντα ὁ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, ἐόντα τελευταῖον. Λακεδαιμονίους ὁ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τοῦ παίδων τὸν πρεσβύτερον πυθέσθαι· ἔκαν δὴ σφέας ἔχειν οὐκότερον ἔλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. ἡ δὲ μήτηρ οὐ γνῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τωὶ τεκοῦσαν. τωὶ ὁ, ἐδὲ αὐτωὶ φάναι δοκιμινώσκειν, εἰδυῖαν μὲ καὶ τὰ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένω ὁ εἴ κως ἀμφότεροι γνοίατο βασιλῆες. τοὺς ὧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τοῦ πρήγματι. τωὶ ὁ Πυθίωι κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾶν ὁ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τωὶ μὲ δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν. τοῖσι ὁ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι ἐδὲν ἦσσον ὅκως εὑρόντες αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑστερέως ἄνδρα Μεσσήνιον, τοῦ ἔνομα εἶναι Πανίτην. ὑστερέως ὁ τοῦτον τὸν Πανίτην ταύτα τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τοῦ παίδων πρότερον λύει καὶ σιτίζει. καὶ ὣς μὲ κατὰ ταυτὰ φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς ὁ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλουσι εὑρεῖν· ὣς ὁ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἀναλλάξ ποιοῦσα, δῆλά σφι ἔσεσθαι ὡς ἐδ' ἐκείνη πλέον ἐδὲν εἰδὲ ἐὼν ἄλλην τε σφέας τεραπέως ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τοῦ Ἀριστοδήμου παῖδων, λαβεῖν κατὰ ταυτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, ἐκ εἰδυίην τοῦ εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες ὁ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τὴν γειναμένην, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ. καὶ οἱ ἔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ ὁ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὰ πάντα χρόνον τοῦ ζῆν αὐτέων ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quam quod familia EUrysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi uxorem nomine 1 Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AUtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: 2 eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, ut lex jubebat. Sed nescientes utrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse ut utrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, ut observarent utrum puerorum mater priorem lavaret cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inventuros quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & ut isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii observantes matrem puerorum, ignaram cur observaretur, animadvertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lavando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium publiceque alendum curasse, impositoque ei nomine EUrysthene: juniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleverunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseveravisse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt.

1 Argivam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges uſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. jam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, uſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullum Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt uſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo conſtabit principes Dorienſium 1 ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorum facta eſt.

LIV Ut autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores ejus. Nam progenitores Acriſii 2 recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuiſſe.

LV Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem.

LVI 3 Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Jovis Lacedæmonii & Jovis cœleſtis: & jus belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Ut in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. 4 In egreſſibus utantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipi-

LVII ant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Ut quoties aliqua publica eviſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant, & iis primis diſtribui incipiat utrique eorum duplum omnium quàm cæteris convivis: 5 libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt*, *ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

τάδε δὲ καταλεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. " τούτους τοὺς Δωριέων βασιλέας, ἀπὸ τούτου γὰρ δὴ τοῦ μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ Διὸς ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τὸ ἐς Ἕλληνας ἔτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δ', μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ " ἔπ- ἔστι ἐπώνυμίη Περσέϊ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἰρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγονται τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαινοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων, ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν καὶ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγλωσσεπλόγηται. Ὡς δὲ " ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι. τοὺς δ' Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέονται κατ' οἰκηίωσιν τὰ Περσέϊ ὑπάρξαι, τούτους δ' εἶναι, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν ὧδε εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τοὺς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι μὲν ὦδε αὐτέων εἰρήται, ἐάσομαι αὐτά· τὰ δ' ἄλλοι ἐπ' ἀκριβέος κατελάβομεν, τούτων μνήμην ποιήσομαι. Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσυνάς δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς ἐνυαλίου. καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπὶ ὅκου ἂν βέλωνται χώρου. τούτου δὲ μηδένα ἐᾶν Σπαρτιητέων ἀμηχανητί· εἰ δὲ μή, ἀυτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. ἐξαπομπέων δέ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγέας δορυφορέειν αὐτούς. περιδαίτησι δὲ χρᾶσθαι ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, οἰκήσεσι ἂν ἐνδέλωσι. τῶν δὲ θυομένων ἁπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα καὶ τάδε σφι δέδοται· ἐν θυσίῃ τινὸς δημοτελέος ποιέηται, πρώτους δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμονται ἑκατέρῳ τοῦ παντὸς ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν

" τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνα, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας

τούτους γὰρ δὴ τοὺς ἐξαιρέτους,

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, utant. 5 Et ut primum in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorum pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta utrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἱρήιον τέλειον, (id eſt, ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

ἐξαιρέτως, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, οἳτινες μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλας παρεῦσι δὲ διπλάσια πάντα δίδοσθαι. τοῦτο δὲ τὸ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν σωσιδέναι δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἐγγυᾶσθαι ἔχειν, ἢν μήτηρ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι· καὶ ἢν τις θέτον παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυῶν δέουσι τεσσεράκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πλεμμύας, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν. καὶ ὃ τὴν πόλιν γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κρούουσι. ἐπὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἔξω οὗτος καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τῷ γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῷυτῷ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῷ πολιοίκων ἀναμάδην ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς τωὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ ἁπλέτῳ φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπολωμόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ ὃ εἰδώλιον σκυτάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπὰν ὃ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων ἐκ ἵσταται σφι, ἐν ἀρχαιρεσίῃ σωιζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται ὃ ἄλλο ὅτι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, ὅστις ὁ ἐσιὼν ἐλεύθερος ὃς τις

cis præsideant. 1 Liceatque quibuscunque libeat civibus inniti, & utrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ choenices, *id est*, *semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est*, *sextarii*: præsentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à privatis quoque invitati ad cœnam, honorentur. 2 Vaticinia quæ de virgine pupilla, utri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptivum filium 3 facere velit invitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores jus regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viventibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per universam Laconicam obitum regis enunciant: fœminæ per urbem circumeuntes ollas pulsitant. Quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. Nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem 4 posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet ejus exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item servorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in unum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & ululatu immenso utuntur, ultimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, ejus simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt, cujus tumulatione decem dies justitium est, nullusque magistratuum, consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti conve- LIX niunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque

τῷ ἀναγκαίῳ

223

1 Liceatque illis quos velint ex civibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius urbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis civitatibus adveniebant, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quæ edantur, ut ab iis custodiantur, *vel*, *asserventur*. Ut soli reges de his solis judicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas devenerit, quis ex jure illam in uxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obveniat illam habere. *i. in quem cadat.* 3. Facere velit, ut coram regibus faciat. *vel*, *in conspectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camer. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus civitatibus tributum
LX quod debebant remittit. Cum Ægyptiis etiam Lacedæmonii in hoc congruunt, quod eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque ulli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseverant: atque hæc quidem ita fiunt.
LXI ¶ Cleomenem autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam invidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reversus consultabat ut regno submoveret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus uxoribus liberos non susciperet, & in se culpam ejus rei non esse agnosceret, tertiam duxit uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, Cujus opera ex omnibus civibus maxime utebatur: cui viro erat uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Siquidem hanc mala forma præditam esse cernens nutrix sua, idque parentes ejus, utpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deam precabatur ut alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in ulnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, jussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse jubere prorsus ut sibi ostenderetur. 1 magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. Ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem pervenit ætatem, duxit uxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis.
LXII Ejus mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est: τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, ἑωυτοῦ ἐὼν ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τὴν γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε.

τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ καταιμάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέροντα δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τοὺς πατρώους τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κω λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας ἐξελήσουσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον γίνεται. Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, ὑπ' Αἰγινητέων ὕστερον κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, δόλῳ τῷδε ἐπιβάσιν ἐς ἑωυτὸν πυθόμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτῳ γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, τῷ προσεκέετο τῷ ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταύτην μύθοισι καλλίστην ἐξ αἰσχίστης ἠμοίβυσε. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς τὴν καὶ ὀρέουσα τὰς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενος, ταῦτα ἔχασκε μαθοῦσα, ὀνησομένη τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν τὸ ἐν τῇ Θεραπνῇ καλεομένῃ, ὑπερθε τοῦ * Φοιβηίου ἱροῦ. ὁκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὸ ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὸν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κου ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λιγέην ὀνειρώσσαι ὀνειρεύεσαν δοῦναι, ἐπειρέσθαι μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον φορέοι· τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ὀνοδεικνύναι. τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ὀνοδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα πολλῷ ποιεύμενον ἰδέσθαι, ὕστερον δὴ τὸν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὸν δέ, καταλῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλήν, εἰπεῖν ὡς κάλλιστον δύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν

---

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c. * supra Phœbæi fanum, ut Dioscurorum id intelligatur, quod dicatum in Phœbæo. Joh. Meursii Miscellan. Laconic. l. 1. c. 5.

ἀυτός τε τῷ ἑταίρῳ τῶ λῷ ἡ γυνὴ αὕτη, ἐπεδέκετο δωτίνῃσι δώσειν τῷ ἑωυτῆ πάντων ἔν τι τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τῷ ὁμοίῳ δοῦναι. ὁ δ', ἐὸν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικὶ, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ὅτε τούτοισι ὁ ὅρκος ἐπίλασσε. μετὰ δ', αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ λῷ τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος· ὁ δὲ Ἀγὴς, καὶ αὐτὸς τῷ ὁμοίῳ ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τῷ γυναῖκα ἐπιείσατο ἀπάγεσθαι. ὁ δ', πλὴν τότε μούνου, τἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ ἀγωγῇ, ἀπίει ἀπάγεσθαι. Οὕτω δὴ τῷ τρίτῳ ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τῷ δευτέρην ἀπομεμαθήκως. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ ἡ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον τὸν Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν δώκῳ καταμηνύει μετὰ τοῦ ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δ', ὡς ἐσήκουσέ τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλεόμενος· τοὺς "μῆνας, εἶπε ἀπομάσας, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τὸ μέντοι γε ἐόν ἐποιήσαντο τοιῷδε· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ὠνόμασε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ ἔνομα ἔθετο, ἀπὸ τοῦδε πρότερον τοῦ ἔους, παραδηλεῖ Σπαρτιήτας Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ δυσδοκιμέοντι ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ ἠνομασμένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα ἠμέων. ἀπὸ τούτου μὲν οἱ τὸ ἔνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ περιόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυστα ἠμόμενα ταῦτα, καὶ παῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τοῦ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτέων τοὺς μηδίσαντας ἀπαγαγὼν Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἀγέος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, ἀπὸ τοιῷδε πρήγματος ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ὕβριν ὑβρίσας, ἀπαιρεῖ Λευτυχίδεα τὸν γάμον, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cujus illa erat uxor, recepit ſe dono daturum unam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: atque invicem juſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re uxoria ſuſpicatus quum videret Ariſtoni quoque uxorem eſſe, accepit conditionem, & in eam rem jusjurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus prætioſis donavit quam ille elegit. Ipſe viciſſim, quum ejus partes petendi muneris ab illo fuerunt, 1 ibi optavit uxorem ejus adferri. Agetus dicere ſe præter hoc unum cætera annuiſſe: jurejurando tamen adactus ac dolo ſeductus, 2 ad eam ducendam abiit. Ita LXIII tertiam hanc Ariſton, repudiata ſecunda, duxit uxorem: 3 quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demoratum. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilica cum ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet uxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum jurejurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræſentiarum: ſed poſteaquam puer adolevit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinantem utique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *id eſt, à populo votis petitus:* quod ante eum natum omnis populus voto fecit ut Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. Ea de re id nomen impoſitum eſt. Interjecto LXIIII deinde tempore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat ut id quod auditum fuerat, hominem regno privaret. Eapropter à Cleomene vehementur inſimulabatur, cum antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore quum adverſus Æginetas cum Medo ſentientes trajecit Cleomenes. Ergo in- LXV greſſus eum 4 urgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe adverſus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſam, quod quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominem conjugio privavit, præoccupata & prærepta uxore, ac retenta. Ob hanc cauſam Leutychidi inimicitiæ

1 Illius uxorem abducere ſtudebat. 2 Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra brevius temporis ſpatium, & non exact. *Id eſt, Intra brevius quam decem menſium ſpatium.* 4 Ulciſci.

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, contra Demaratum juravit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quod Ariſtonis filius non eſſet, deinde quod juraverat inſtitit confirmare: quod Ariſton aliquando dixiſſet, quum ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natum, & menſes conferens, jurejurando negaſſet illum eſſe filium ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdem ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius necne. Ibi Cleomenes, 1 quum ex ipſius erga Pythiam providentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonem quendam Ariſtophanti filium maxima apud Delphos autoritate, ut perſuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erant miſſi, negavit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. Quæ tamen res ſequenti tempore palam facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum ejectus regno gereret magiſtratum adeſſetque ſpectaculo gymnopædiarum, *id eſt paleſtræ nudorum puerorum*, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi inſultandique cauſa, miniſtrum, qui interrogaret 2 qualis eſſet præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, reſpondit ſe utrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confeſtimque præparatum Jovi bovem immolavit: quo LXVIII immolato, matrem accerſiit. Quæ quum adveniſſet, poſitis in ejus manus extis, mulierem his verbis obſecravit, Per ego te mater cum alios deos, tum Jovem hunc domeſticum, quem tango, præcor, promas mihi veritatem: quiſnam revera meus eſt pater? Nam Leutychides inter convicia objecit,

ἡ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε. τότε ὦν ἐκ τῆς Κλεομένεος παροτρύνης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημαρήτῳ, φὰς αὐτὸν οὐκ ἐόντα βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τῷ κατωμοσίην, ἐδίωκε ἀνασπάζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δέ, "συμβαλλόμενος τὲς μῆνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἐωυτῷ μιν εἶναι. τότε δὴ ἐπιβαλόντων τῷ ῥήματι ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον ἔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ἔτε ἐκνόμενος βασιλεύοντα Σπάρτης, τὲς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον παρεδρεύοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δέ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίξαντος δὲ χρωμένης ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐθαυμάσθη προδοθεὶς ὑπὸ Κλεομένεος Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων περιάλλην τὴν περιαντὶν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης "ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπεόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ περιαντὶς ἐπαύθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω ἐγένετο. ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιῶνδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένῳ δέ οἱ τὰ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάδην, ἠρώτα τὸν Δημάρητον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ δέ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φὰς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δέ, ὃς τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ καταχαλυψάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεάτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ προθυσκοπήσας ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας δέ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένην δὲ τὴν μητέρα ἐσδεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων κατιεμένου, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε "τῶν τε ἄλλων καταπλόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦ ἐρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀλη- "θείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, " 225

ἐμβαλλόμενος

1 *In Græco exempl. pro* ἀνοίξαντος *legendum videtur* ἀνοιξαμένου, *cujus lectionis alibi ratio redditur.* 2 Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnaviſſent.

" κυέσαι σε ἐκ τῆ πρότερα ἀνδρὸς, ἢ τω
" ἐλθεῖν πρὸς Ἀρίσωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν μα-
ἐλθεῖν " ταιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε " ἐσελ-
" θεῖν πρὸς τῆ οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ
" ἐμὲ εἶναι ἐκείνα παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρ-
" χομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. ἤτε
" γὰ, εἰ πεποίηκάς τι τῆ λεγομένων, μένη
" δὴ πεποίηκας, μήτε πολλέων δέ· ὅ, τι λό-
" γος πολὺς ἐν Σπάρτη, ὡς Ἀρίσωνι
" σπέρμα παιδοποιὸν ἐκ ἐνῆν. τεκεῖν γὰ 10
" ἂν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας. ὁ μὲ
δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
" Ὦ παῖ, ἐπεί τέ με λιτῆσι μετέρχεαι
" εἰπεῖν τὠληθέα, πᾶν εἰς σε κατειρή-
" σεται τὠληθές· ὡς με ἠγάγετο Ἀρίσων
" ἐς ἑωυτῆ, νυκτὶ τελέτη ἀπὸ τῆς πρώτης
" ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίσωνι·
" σιωδυνηθὲν δέ, τὸς στεφάνους ἔς εἶχε, ἐμοὶ
" περιέθει. καὶ τὸ μὲ οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετ'
" τωῦτα Ἀρίσων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν σε- 20
" φάνους, ἠρώτα τίς εἴη ὁ, μοι δοῦς. ἐγὼ
" δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ ἐκ ὑπεδέκετο.
" ἐγὼ δὲ καταμινύμην, φαμένη αὐτὸν ἐ κα-
" λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γὰ
" τι πρότερον ἐλελύντα καὶ σιωδυνηθέντα,
" δοῦναί μοι τὸς στεφάνους. ὁρέων δέ με
" κατομινυμένην ὁ Ἀρίσων, ἔμαθε ὡς θεῖ-
" ον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφα-
" νοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τῆ ἡρώου τῆ πρὸς
" τῆσι θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ 30
" καλέουσι Ἀσ τροβάκου· τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες
" τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. ἤτω
ἔχεις " δὴ ὦ παῖ" ἔχει πᾶν ὅσον τι καὶ βέλεαι πυ-
" θέσθαι. ἤ γὰ ἐκ τῆ ἥρωος τότε ἠλέγοντο,
" καί τοι πατήρ ἔστι Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ
" Ἀρίσων. ἐπὶ γὰρ σε τῆ νυκτὶ ταύτῃ
" ἀναιρέομαι. τῆ δὲ σῦ μάλιστα κατατί-
" πτοντα οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς
" ὁ Ἀρίσων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης ἡμόμε-
" νος, πολλῶν ἀκουόντων ἐ φήσειέ σε ἑωυ- 40
" τῆ εἶναι· τὸν χρόνον γὰ τὸς δέκα μῆνας
" ἐδέκω ἐξήκειν· αἰδρηίῃ πῶς τοιούτων κεῖ-
" νος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι
" γὰ γυναῖκες καὶ ἑπτάμηνα, καὶ ἐ πάντα δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
" δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ
" καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίσων ἐ μετὰ πολὺν χρόνον
" ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλλοι τοῦτο. λόγῳ
" δὲ ἄλλως πρὸ ἡμέσιος τῆς σεωῦτῆ μὴ δέ-
" κεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκή-
" κοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν
αἱ γυναῖκες παῖδας. ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο,

te è priore viro gravidam, ita ad Aristonem veniſſe. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domeſticum aſinarium ventitaſſe, illiuſque me filium eſſe. qua de re ego te adiens obſecro ut verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negantium 1 Ariſtoni fuiſſe genituram ad filios procreandos. Nam ſi fuiſſet, priores uxores fuiſſe conceptu- LXIX
ras. Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpondens, Fili inquit, quoniam 2 precibus mecum agis ut dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Ut me domum Ariſton duxit, tertia quàm me duxerat nocte ſimulacrum tanquam Ariſtonis ad me venit, quod poſteaquam mecum concubuit, 3 corona quam geſtabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariſton advenit, qui cernens me coronas habentem ſciſcibatur quiſnam me illis donaſſet. Ego ipſum dediſſe reſpondi: eoque id abnuente, juravi, aſſerens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingreſſus, ubi mecum coiiſſet, coronis me donaſſet. Ariſton, cernens me jurantem, intellexit eam rem divinam fuiſſe. Compertumque eſt illas coronas fuiſſe ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt juxta januam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita ut volebas audire, aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi eſt Aſtrobabacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariſton, quum ei te natum eſſe nunciatum eſt, multis audientibus negavit te ſuum eſſe, quia tempus decem menſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres novem etiam menſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explentes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton non diu poſt agnovit 4 ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſime audîſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ uxores de aſinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Ariſtoni fuiſſe prolificum ſemen. Nam ſi fuiſſ. 2 Precibus inſtas mihi ut dic. ver. 3 Coronas quas geſtabat mihi circumpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit. 4 Se per ſtultitiam id verbum amiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

ſumpte

ſumpto viatico per ſpeciem eundi Delphos ad oraculum conſulendum, Elin contendit. Eum ſuſpicati Lacedæmonii fugam capeſſiturum, inſequuti ſunt. Sed Demaratus jam ex Elide Zacynthum trajecerat, quem illuc tranſgreſſi Lacedæmonii prehenderunt, ejuſque famulos: ſed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regem Darium trajecit: à quo magnifice exceptus eſt, territorioque ac urbibus donatus. Ita in Aſiam Demaratus abiit, ac tali fortuna uſus eſt, vir cum aliis in multis factis dictiſque apud Lacedæmonios illuſtris, tum quod illis olympiadem palmam, quadrijugo certamine reportaverat, rem ejus ſolius, ad ea tempora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati ſucceſſerat, natus eſt filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cyniſcon, *id eſt*, *catulum* vocabant. Is Spartæ non regnavit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio, Archidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem Eurydamen, Menii ſororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem ſuſcepit, ſed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipſo Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipſe Spartæ conſenuit, ſed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Theſſalica dux quum omnia faciendi jus haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipſeque in re deprehenſus, quum ſederet in caſtris, utraque manu pecuniam tenens, in judicium delatus è Sparta profugit, domuſque ejus exciſa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc inſequenti tempore acta ſunt.

LXXI

LXXII

LXXIII ¶ Tunc autem Cleomenes, quum ſibi res in Demaratum benè ceſſiſſet, aſſumpto protinus Leutychide, contendit adverſus Æginetas, majorem in modum illis propter ignominiam infenſus. Ita Æginetæ utriuſque regis contra ſe adventu non repugnandum jam ſibi eſſe putaverunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, divitiis ac genere eminentiſſimos, cum alios, tum Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimiciſſimos Æginetis Athenienſes

LXXIV depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes,

χὴ ἐπὶ Δελφὰ λαβὼν, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφὲς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δ', τοῦτο πυθόμενοι Δημάρητον δρησμῷ ὁπιχειρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον βαθὰς ὁ Δημάρητος· ἐκ τε Ἤλιδος ὁπιβαθάντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῦ τε ἄποντας, χὴ τὲς θεραπόντας αὐτῦ ἀπαιρέονται. μὴ δ', (οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακυνθίοι) ἀπεθύτεν βαθαίνει ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλῆα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωσὶ, χὴ χώρῃ τε καὶ πόλιας ἔδωκε. ὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, χὴ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἀλλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔρρεξέ τε χὴ γνώμῃ ἀπολαμπρυνθεὶς, ἐν δὴ χὴ ὀλύμπια σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προσέβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν ἡμεῖς βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λεωτυχίδης δὲ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλήϊον καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξιδήμος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μελεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. ὅτευ ὁ Ζευξίδημος ἐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. πρὸ Λεωτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λεωτυχίδης δὲ σρηθεὶς Ζευξιδήμου γαμέει δεύτερον γυναῖκα Εὐρυδάμιον, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγατηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δεύτερος αὐτὸς Λεωτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λεωτυχίδης καλεγήσα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλά τισιν τοιῳδέ τινα Δημαρήτῳ ὀξέτισε· ἐς Τεγεήτης ἐσ Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην παρεὸν δέ οἱ ἐπορχέρεα πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ἐὼ αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς αὐτὸς ἐν τῷ ξεστοπέδῳ, ἐζημιώθη χειρὶ δικῇ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθεὶς· χὴ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, χὴ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ συνῳδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρητον πρῆγμα, αὖτικα πρὸς λαβὼν Λεωτυχίδεα, ἦιε δὴ τὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινα σφι ἔχοντα θυμὸν τὸν προπηλακισμὸν ἔχων. ὕτω δὴ ὅτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλήων ἤκόντων ἐπ' αὐτὺς ἐδικαίευν ἐπ' ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ὁπλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τὺς πλείστου ἀξίους χὴ πλήτῳ χὴ γνώμῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου, χὴ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς χῶρον τὸν Ἀτλιχὸν, πρὸς δήλῳ κατατιθέναι ἐς τὺς ἐχθίστους Αἰγινήτησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπαίζειν

10 20 30 40 50

ὀλυμπιάδα
226

ἐπαΐσσον ἠλιόμβροτον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δείμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέκε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν ὦν ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢ μὴ ἕψεσθαί σφεας αὐτοῦ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προθυμέετο ἄγειν τοὺς Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας Ἀγιναίων, ἐξορκῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπὸ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης πάζει ἐς ἄγγος, τὸ δ' ἄγγος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλῳ. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατήγαγον αὐτὸν [1] δείσαντες δὴ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελαμβάνετο δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ συντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. πιεσσόμενος δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μανθάνει ἰδὼν τοῦ ἄλλου, αἴτεε μάχαιραν. ὁ βουλομένου δὲ τοῦ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τοῦ τις εἰλωτέων) δίδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τοῦ κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διατάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῦβαινε ἐκ τοῦ κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατορδύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲ οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὸ τοῦ Δημαρήτου ἠλιόμβροτον λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατημένους, κατέκαιε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τοῦ γὰρ δὴ λίμνου ταύτου ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργείῃ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

[1] δήσαντες

quum eum subiisset metus Spartiatarum, jam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res novas moliebatur, solicitans Arcadas adversus Spartam, adigensque eos jurejurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad jusjurandum per aquam Stygis. In hac autem urbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem ubi fons hic visitur, urbs Arcadiæ est, ante Pheneon urbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animadvertissent, timentes sibiipsis, Spartam revocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reversum statim morbus insaniæ cepit, jam etiam antea subinsanum. nam ut cuique Spartiatarum obvius erat, in ejus faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui solcis ligneis illigaverunt, Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim servus quidam) gladium tradidit. [1] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque pervenit ad uterum, in quo rescindendo, sic expiravit, ut quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: ut Argivi, quia eos qui è pugna fugerant Argivos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. Qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque

LXXV

LXXVI

[1] Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. Nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, éque femoribus ad coxas & latera atque ventrem pervenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* [2] Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀρσείῃ *pro* ἐν ἀλογίῃ.

jam eam

jam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, ei hostias immolavit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere cives suos, non tamen ideo Argivos gavisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, navibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nauplian duxit. Id audientes Argivi ad
LXXVII eos arcendos obviam tendunt ad mare. Et quum adventarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. Nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verum quando marem prævertet fœmina victrix.
Inter & Argivos referet præclustris honorem:
Tunc Argivarum reddet pleraſque gementes,
Ut venturorum aiat quis quandoque virorum.
Telo sævus obit sinuoso corpore serpens:

Hæc omnia Argivis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse utendum: atque ita esse faciendum, ut quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis de-
LXXVIII nunciaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animadvertens Argivos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciasset, præcepit suis ut quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argivos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argivos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucum
LXXIX Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asservantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putavit: Scisitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad evocandum nominatim eos Argivos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argivorum quinquaginta, ut quisque evo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσι. ἀπικόμενος δ' ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ ἐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγαθαι μὲν ἔφη τῷ Ἐρασίνῳ ἐπιδιδόντα τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὡς χαριεῖσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ 227
τῇ θαλάσσῃ ταύρῳ, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐξεπίστεον, πυθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος. χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σιπεία τένομα, μεταίχμιον δὲ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην ἐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δή σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ὑπίκουρα ἔχρησε ἡ Πυθίη τοῦτοισί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον ὧδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς πού τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐομένων ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὄφις τελέκλειτος ἀπώλετο δυερὲ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάντα συμβαλόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι περὶ ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῷ τωλεμίων χεῖρας. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, προεγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο ὑπερτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιίζοντες ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὴ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐλομύλους ἄνδρας, καὶ πυθανόμους τελέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπερεγμένους τῷ Ἀργείων. ἐξεκάλεε δή, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννησίοισι, δύο μναῖ τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δ' ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκάλε-

1 *Id est, Prout præco denunciaverat.*

ὁμένους

ὁμῶν. ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνὸ ἐόντων τῶν ἄλσεων, οὐκ ὥρων οἱ ἐκτὸς τοὺς ἐντός, οὐδ᾽ τι ἔπρησσον· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον, ἔκαν δὴ ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἱλωτέων περιενέειν ὕλην τὸ ἄλσος. τῶν δ᾽ πειθομένων ἐπέρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δ᾽ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δ᾽ ἔφη Ἄργεος εἶναι. ὁ δ᾽, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἀπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος μοι αἱρήσειν. συμβάλλομαι δ᾽ ἐξῆκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τῷ μὲν πλέῳ στρατιῷ ἀπῆκε ἀπέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἤιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τῷ βωμῷ, ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δέ μιν τὸν ἐπῆνον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοι μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, ἔτε εἰ ψευδόμενος, ἔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δ᾽ ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργεος ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα ἐβούλευε πειρᾶν τῆς πόλιος, εἰ μὴ ἱροῖσι χρήσηται, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς ὑποδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσται. καλλιερεομένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ. ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν ξυλέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς ὕστερον τὸν ἀτρεκείως, ὡς ἐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ᾽ ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν ξυλέων δὲ ἐκλάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τὴν διώκησιν. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχειρώθη ὕστερον ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἐπειτά σφεας ὅτοι ἀνακτώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat. Quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, utpote denso luco interjecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam consensa arbore, quod fiebat inspexit: unde non amplius qui evocabantur prodiere. Ibi Cleomenes jussit unumquenque servorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque jam ardente, percontatus est quendam perfugarum cujusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. Conjicio jam exitum habuisse oraculum. Post hæc majore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Junonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quum à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, jussit servos abductum verberare: ac posteaquam immolavit, Spartam abiit. Reversum inimici ad ephoros citaverunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi vere an falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam urbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Junonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atque ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, 1 fore ut urbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoque majore parte sententiarum absolutus. Cæterum Argos ita viris desolatum est ut servi eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adolevere ætatem: qui sese in suum jus asserentes, ac reverti Argos, mancipia ejecere. Servi ejecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, 2 eatenus quidem dum fuit in eis mutua benevolentia, & donec ad eos venit

LXXX LXXXI LXXXII LXXXIII

σαφηνίσας

228

1 Futurum fuisse ut urbem funditus everteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad servos venit, &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia, is perſuaſit ſervis ut dominos adorirentur: unde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argivi ægre evaſere victores. Ob hoc igitur aiLXXXIV. unt Argivi Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed converſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum, Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi á Dario bellum, ad illum ulciſcendum perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex utrorumque utilitate foret ut ipſi quidem Scythæ juxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem invadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum utrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Unde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt*, *age Scytham*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has LXXXV. pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum ubi audiere Æginetæ, Spartam nuncios miſere, vociferatum contra Leutychidem de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii conſilio inito, multum injuriæ á Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum á ſuis civibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreverunt, cavete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen condicione ut ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui LXXXVI. illic depoſiti eſſent. Ubi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (ut qui reddere nollent) tergiverſari, quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γλώσσῃ ἐὼν Φιγασεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δήλους ἀνέγνωσε ἐπιδεέας τοῖσι δεσπότῃσι· ἐκ τούτου δὴ πόλεμός σφι ἐκ χρόνου ἐπὴν χρόνον συχνόν. Ἐς ὃ δὴ μάγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησε. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτων Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ οὐκ δαιμονίῃ μιῇ ὀδύνῃ μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντα μᾶλλον, ἀκρητοπότην γενόμενον, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθαι γὰρ τῶν νομάδων, ἐπεὶ τάχιστα σφι Δαρεῖος ἐσβαλὼν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμηνέναι μὲν τίσασθαι πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συνθέσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοῖσι μὲν τὴν Σκύθην παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλέειν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἐς τωὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως ὁμοίως τε καὶ μᾶλλον ἢ ἰκνεόμενον, μανθάνειν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' ἐκείνων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται· ἔκ τε τούτου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βέλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βέλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. Οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι. Τελευτήσαντα δὲ Κλεομένεα, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωστμένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιυβρίσθαι ὑπὸ Λευτυχίδεω· καί μιν κατέλεγχον, ἐκδοτον ἄγειν ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκ δόνον ἠμφιμάχητον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωτε ὦν Σπαρτιήτῃ, ὅκως ἐξυπέρης μή τι ὑμῖν, λῦε ταῦτα πρήσσοντες, πανωλεθρίῃ κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔχοντο τῆς ἀγωγῆς. Ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὅπισθε ὠθούμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδόναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὼν ὅ κατατεθήκαν, οἱ Ἀθηναῖοι περιφάσιας εἶλκον, ἐθέλοντες ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας ὠθᾶσθαι, καὶ ἓν δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἄνδρα τὸν ἕτερον ἀποδιδόναι.

ἐφαμίων ἢ ἀποδώσειν τῷ Ἀθηναίων, ἔλεξέ
"σφι Λύτυχίδης τάδε, Ω Ἀθηναῖοι, πιέ-
"ετε μὲν ὑμῆτερα βέλεσθε αὐτοί. κὴ γὰρ ἀποδιδόν-
"τες, πιέσεσθε ὅσια· κὴ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐ-
"ναντία τετέων. Οἷον μνήμη τι ἐν τῇ Σπάρ-
"τῃ σωλωείχθη γλυκὺς ἀνὴρ Δικαιοπολί-
"ης, βέλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. Λέγεται ἡμεῖς οἱ
"Σπαρτιῆται γλυκέος ἐν τῇ Λακεδαίμονι κὴ
"τρίτῳ γλυκεῖῳ τῷ ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπι-
"κύδεος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὶ τά
"τε ἄλλα πάντα ἀνήκειν τὰ πρῶτα, κὴ
"δὴ κὴ ἀκοῦσαι ἄρισα δικαιοσύνης πέρι, πάν-
"των ὅσοι τῷ Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρό-
"νον οἴκεον. Συμενειχθείσας δέ οἱ ἐν χερσὶ
"ἰκνεομένῳ τάδε λέγεται· ἄνδρα Μιλή-
"σιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βέλεσθαί οἱ
"ἐλθεῖν ἐς λόγους, περιχρόμενον τιὰδε· Εἰ-
"μὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκε δικαιο-
"σύνης βεβλάμμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ
"πᾶσι μὲν τῷ ἄλλῳ Ἑλλάδα, ἐν δὲ κὴ ἀνα-
"Ἰωνίῃ τῆς σῆς δικαιοσύνης λόγος πολ-
"λὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν κὴ ὅτι ἔστι κίνδυ-
"νός ἐστι αἰεὶ κοτὲ ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος
"ἀσφαλέως ἱδρυμένη· κὴ διότι χρήματα ἔ-
"δαμᾶ τὲς αὐτὲς ἔστι ὁρᾶν ἔχοντας. Ταῦτά
"τε ὧν ἐπιλογιζόμενος, κὴ βουλόμενος ἔδιξέ
"μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαργυρώσαν-
"τα, θέσθαι παρά σοι· ἦν γὰρ σύ μοι κὴ τὰ
"χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶ-
"ζε λαβών. Ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαίτέῃ,
"τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὶ Μιλήτου ἥκων ξεί-
"νῳ τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο
"τὰ παραλαμπόμενα ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ.
"Χρόνῳ δὲ πολλῷ διελθόντι, ἦλθον ἐς τὰ
"Σπάρτα τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα
"οἱ παῖδες. Ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ,
"κὴ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
"χρήματα. Ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινόμε-
"νος τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔ-
"τε μὲ τὰφέρει ἐδὲν εἰδέναι τετέων ὧν ὑμεῖς
"λέγετε. Βέλομαί τε, ἀναμνησθεὶς, ποιέειν πᾶν
"τὸ δίκαιον. Καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι·
"κὴ εἰ γὰρ ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλ-
"λήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. Ταῦτα ὦν ὑμῖν
"ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
"ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν
"πρὸς πολυδύμους, ἅπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεξερημένοι
"τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρώτα δὲ
"εἰ τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

negantibus se reddituros, Leutychides; Facite, inquit, Athenienses utrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse ut vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conveniendi gratia, atque ita sit loquutus. Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam justitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositæ mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam una custodi: quam notam quisquis habens repoſcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo 2. deinde tempore interjecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam repoſcunt. Ille enimvero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, 2 reminiscens, quicquid justum fuerit facere, &, si accepi, jure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos uti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii 3 facta jactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ *id est*, *jurejurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondet his versibus,

πρὸς πολυδύμους. ποιησάμενοι.

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar. 3 Calamitatem se passos existimantes, ut qui pecunia fraudati essent.

Glauce Epicydides equidem expedit ad breve tempus
Sic orco vicisse, intervertisseque nummos:
Dejera, & euorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide advenit, vsque adeo dum
Convolvens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον εἶτα,
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λῃΐσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ ὀψοῦ μέτεισιν ἀνδρα.
Ἀλλ' ὅρκος παῖς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα·

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset ut daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniam
4. reddidit. Cur autem hæc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de deposito cogitare quam ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit.

LXXXVII. At Æginetæ priusquam superiorum injuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenſerent quod sibi ab illis injuriam fieri arbitrarentur, se ad ulciscendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *jam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligavere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putaverunt quin omnia in illos excogitarent.

LXXXVIII. Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quum transegisset*, cognito Athenienſes esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infenſus esset, composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex compoſito urbem quæ vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondum erat comparata. Qui dum à Corinthiis commodari sibi naves rogant,

LXXXIX.

Ἀνδρὸς δ' ἐνόρκου μνήμη μετόπισθεν ἀμείνων.
ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τοῦ θεοῦ ᾐτιᾶτο αὐτῷ χρῆν τῷ μαντευθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ δυνατὸν τὸ ποιῆσαι, ἴσον δικαίως. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀπεδίδου σφι τὰ χρήματα. τοῦ δ' εἵνεκα ὁ λόγος οὗτος ἦν, Λακωνικὸς ὧδε ῥῆμα λέγων ἐς ὑμέας, εἰρηται Γλαύκῳ νῦν ὅτι τι ἀπόκοπον ὄζει ἀδικίη, ἔτ' ἐστὶ ἀδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκῳ· ἐκτετμῆσθαί τε περῴζεται οὐκ Σπάρτης. ὥστε ἀγαθὸν μηδὲν διανοέεσθαι περὶ ἀποκλοπῆς ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἰπὰς ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ ὣς ἐπῄκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δῶσι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρεις, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποιεῦντο τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ὧν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ λοχήσαντες ὤν, τὴν θεωρίδα ναῦν εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ πυθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, ἐκέτι ἀναβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Καὶ ὧν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δοκιμος, ἔφυγε μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἐκκομισθεὶς ἐξέλασε ἐκ τῆσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, σιωπῇ θέμενος Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φρεάσας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς ὧν ἥξειν δώσει βοηθεόντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν καὶ τὸν συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπῆλθον νέες ἐς λιμένα· ὡς δὲ ἔτυχον οὐσαι σφι ἀξιόμαχοι τῆσι Αἰγινητέων συμβαλέειν, ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔτυχε γὰρ σφι τότον τὸ χρόνον φίλοι ἐόντες τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι ἑκατὸν νέας, διδοῦσι δὲ πεντωδεκάχμοις ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πλησιάσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον δὴ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρῃ ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, σὺν ὀλίγοισι τῶν Αἰγινητέων ἐκ τῆς Αἰγίνης. συνὼ δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων ἕπονθο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκίσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπανασταθέντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἐπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἀρὴς σφι ἐγένετο, τὸν ἐκδύσαντας οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ὑπομηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησε ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ὑπολαβόμενος δὲ τῆς θύρης ἡ θεὸς, ἔσχε. οἱ δὲ, ἅτε τοῦ μὲν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἐόντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον ὕπω. αἱ χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔτι τοῖσι θύρησι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἠργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ πλοῦσι ἑβδομήκοντα· ἐσπεσόντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκράτεόν τότε αὐτῶν τοὺς μὲν πρότερον, Ἀργείους· καὶ δή σφι ὕστερον μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινήτῃσι νέες ἀναγκὴ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καί σφι τῶν Ἀργείων ἐπεκράτησαν ζημίην, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι πεντακόσια ἑκάτερος. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικήσασι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι ἦσαν· Αἰγινῆται δὲ ὅτε συνεγινώσκοντο, ἐς τε ἀνδραγάθησι. Δρὼ δὲ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν δημοσίης οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβούλετο, ἰδιωτεύων δὲ χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς ἑκατοντάρχης Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τούτων

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naves viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam navigavertunt, perveneruntque poſtridie ejus diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad XC.
diem non adeſſent, conſcenſo navigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Unde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æ- XCI.
ginetarum, ſuperata plebe quæ una cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Unde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt dejecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos vivos ceperant, ad necem educerent, unus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, ejuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quam illi quum avellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis fe- XCII.
ciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta navium cum Athenienſibus qui ſupervenere congreſſi, ſuperantur. Victi navali prælio, eoſdem quos prius Argivos in auxilium vocaverunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naves Æginæ neceſſario ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, ut nonnulli quoque è Sicyoniis navibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine utriſque mulcta ab Argivis injuncta eſt mille talentorum, quorum quingena uterque populus ſolveret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centum talentis cum Argivis decidiſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Ea propter rogantibus eis nemo amplius Argivorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mil-
le, duce quodam cui nomen erat Eurybates, 1 quinque palmarum viro. quorum

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique

plerique non remeavere, sed in Ægina sub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verum Æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperavere, eorumque naves quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Æginetis contraxerant. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente ut reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem navalem geſſerat præfectura amovit, alioſque deſignatos duces adverſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis ut Athenas atque Eretriam diriperent, captivoſque in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam devenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, advenerunt nauticæ copiæ omnes, ut ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naves, quas ſuperiore Darius anno mandaverat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus navigabant, ſed è Samo unde ſolverant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (ut ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circum navigantes, magnam jacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim ut primum copiæ ducetentur, Perſæ urgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitaverunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſervitutem rapuiſſent, delubra atque urbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naves præcedens Datis non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

XCIII. XCIV. XCV. XCVI.

οἱ πλεῦνες ἐκ ἀπενόσησε ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελόυτησε ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς ὃ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχέων ἐπασκέων, τρεῖς μὲ ἀνδρας τρόπῳ τοιούτῳ ἀπηλείνει, τὸν ὃ τὸ τέλαρτον Σωφάνεα. τὸ Δεκελέως ἀπεθνήσκει. Αἰγινῆται ὃ, ἔσσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησε· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲ δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ ὃ Πέρσης τὸ ἐωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων περσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα ὃ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καὶ ἀστρέφεος τὴν Ἑλλάδα τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ ἐπαλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους ὃ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε δή τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωυτοῦ. ἐπιτελάμενος ὃ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδισομένους Ἀθήνας καὶ Ἐρέτρειαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδραπόδα. Ὡς ὃ οἱ στρατηγοὶ ἕτοι οἱ ἀποδεχθέντες προθύμως ἐπὶ βασιλῆος, ἀπικνέοντο ἐς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν οὗ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα προπεδευομένοισι ἐπῆλθε ἡ ναυτικὴ πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιλεχθεὶς ἐκ πάσοισι, παρεγένοντο ὃ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ πρότερῳ ἔτεϊ περέπεμπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι ὃ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἐξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὸν Ἰωνίδα. ἐνθεῦτεν ὃ διὰ τοῦ πόντου ἔπλεον ἔχοντες τὰς νέας ἐν δεξιῇ τὴν Ἑλλησπόντου καὶ τὴν Θρηίκην, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, διὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περὶ Δῆλον πλόον ἔπλωον Ἄθω, ὅτι τῷ πρότερῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτῃσι τὴν κομιδὴν, μεγάλως περσέπαρε· περὶ ὃ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἐπάλησε, πρότερον ἐκ ἀλῶσα. Ἕως ὃ ἐκ τῆς Ἰκαρίης πελάγεος περσφερόμενοι περσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι ταύτῃσι καὶ δὴ πρώτῃσι ἔσχον στρατιὴν οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, περὶ τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ ὃ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησε καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὸ πόλιν. ταῦτα ὃ ποιήσαντες ὅπι τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. Ἐν ᾧ ὃ ἕτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τὴν ὃ στρατιὴν καταπλεύσας, ὁ Δᾶτις περιπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πρόσω

231

πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πρόσω

ἐν τῇ Ῥηναίῃ αὐτὸς ὁ πυθόμενος ἵνα ἔης οἱ Δή-
"λιοι, πέμπων κήρυκα, ἐπορεύσφι τάδε, Αν-
"δρες ἱροί, τί φεύγοντες οἰχεσθε, οὐκ ὀπίσω
"καταγνόντες καὶ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ κὴ αὐτὸς ἐπὶ
τεσσεράκοντα. "πρόθυμός γε φρονέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος
"ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἣ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγε-
"νοντο, ταύτῃσι μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτῇσι τῇσι
"χώρῃσι μήτε τοῖσι οἰκήτορας αὐτῆς. Νεῦ ὦν κὴ
ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, κὴ τῇσι νήσοισι νέ-
μεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δη-
λίοισι· μετὰ δέ, λιβανωτοῦ τετραπλόσια τάλαντα
καταπρήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν
δὴ ταῦτα πρήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ ἔαρι τῷ
ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀναμὺξ κὴ
Ἴωνας κὴ Αἰολέας ἄγων· ὁ δὲ τότε νεωτὶ ἐξ-
αναχθέντα, Δῆλον ἐκίνησε, ὡς λέγουσι
Δήλιοι, κὴ πρῶτα κὴ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο ἐ-
σεισθεῖσα. κὴ τοῦτο μὲν ἐκ θεοῦ ἀνθρώποισι
τοῖσι μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ὅτι
γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, κὴ Ξέρξεω τοῦ Δα-
ρείου, κὴ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τοι-
τέων ἐπεξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ
Ἑλλάδι ἢ ὅσα ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ
Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων
αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυ-
φαίων τοῦ ἀρχῆς πολεμούντων. ὥστε οὐδὲν
λύει ἀεικὲς κινηθεῖσαν Δῆλον, τοιῶδε ἔπος
ἀκίνητον. κὴ ἐν χρησμῷ δὲ γεγραμμένον
τοῦδε αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω κὴ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύνασθαι δὲ κεῖ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ
ὀνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηΐος·
Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν τοὺς
βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κεῖ γλῶσσαν τὸ σφε-
τέρῳ Ἕλλῃνες καλέοιεν. Οἱ δὲ βάρβαροι
ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, περσίσχον πρὸς τὰς
νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν παρελάμβα-
νον, κὴ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβα-
νον· ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, περσέσχον
κὴ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δή σφι οἱ Καρύστιοι ὅτε ὁμή-
ρους ἐδίδοσαν, ὅτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀσυγκέτους
στρατιὰς, λέγοντες Ἐρέτριάν τε κὴ Ἀθη-
ναίους, ὅτι ταῦτα τούτους ἐπιλύρκεόν τε κὴ τὴν γῆν
σφέων ἔκειρον. ἐς ὃ κὴ οἱ Καρύστιοι παρέσπασ
ἐς τῶν Περσέων τὸν γνώμην. Ἐρετριέες δὲ,
πυνθανόμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν
ὅτι σφέας ὅπλευσε, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν
σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπεί-
παντο τὸν ὁπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τεσσερακοσι-
λίους κληρουχέοντας τῶν ἱππέων Χαλ-
κιδέων τὸν χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς.
τούτων σφι τὴν χώ-
ρην, διδ. τῶν δὲ Ἐρετριέων τὸν ἄκρα τὴν οὐδὲν ὑγιὲς βάλλε-
ται, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ Αὐλέων ἐβου-
λεύοντο ἐκλιπεῖν τὸν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης·

apud Rheneam. Et ſimul cognito ubi Delii eſſent, miſſo caduceatore his eos verbis affatus eſt, Viri ſacri, quid fuga abiiſtis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipſe mea ſponte animatus ſum, & ab rege juſſus, quo in loco duo dii geniti ſunt, nequid aut eum locum aut ejus incolas lædam. Redite igitur ad veſtra ipſorum, & incolite inſulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras ſuper aram aggeſtas adolevit. His XCVIII. actis adverſus Eretriam primum navigavit, ſimul omnem claſſem, ſimul Ionas pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digreſſu Delos tremuit (ut Delii aiunt) ad meam uſq; ætatem tunc & primum & poſtremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam ſub Dario Hyſtaſpis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum paſſa eſt Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim a Perſis, partim ab ipſis primoribus de principatu bellantibus: ut non abre Delos commota ſit, prius immobilis: de qua in oraculo ita ſcriptum erat,

Et Delon, quamvis ſit adhuc immota, movebo:

Et ſane in Græca lingua pollent hæc nomina. Darius idem quod ἐρξείης *id eſt coercitor:* Xerxes, idem quod ἀρήιος, *id eſt bellator, adverbium martius:* Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήιος, *id eſt magnus bellator*, Barbari, poſtquam a Delo ad XCIX. alias inſulas profecti ſunt, ſumebant illinc tum copias tum liberos inſulanorum obſides. Ut vero inſulas præternavigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiiq; negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos adverſus vicinas civitates (videlicet Athenas & Eretriam ſignificãtes) Caryſtii tamdiu obſeſſi ſunt, eorumque ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretrienſes autem audito Perſarum exercitum adverſum ſe venire, auxilia ab Athenienſibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerunt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretrienſium haud quaquam ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cenſentibus urbem deſerendam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibuſ-

dam,

dam, qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorumque animos animadvertens Æſchines Nothonis filius, Eretrienſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, oravitque ut domum abirent, ne una cum illis occumberent. Hæc conſulenti Æſchini obtemperantes Athenienſes, illinc in Oropum transgreſſi,
CI. ſalutem ſibi pepererunt. At Perſæ eo advecti, naves oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos expoſuere, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere. Aduerſus quos non decreverunt Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum: ſed quandoquidem ſententia de urbe non deſerenda evicerat, merito dabant operam ut mœnia cuſtodirent. Adorientibus autem ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multiſque utrinq; cadentibus, ſeptimo die EUphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, filius, urbem hoſtibus prodidere. Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliavere, incenderunt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus juſſu Darii in ſervitutem captis. ¶ Potiti
CII. Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, tuncque magnam partem vaſtaverunt, rati idem facturos Athenienſes quod Eretrienſes feciſſent, etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam, ad equitandum opportuniſſimus, quo illos Hippias
CIII. Piſiſtrati filius deducebat. Eodem Athenienſes & ipſi re audita ad vim arcendam proceſſerunt, decem præfectis ſibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cujus patrem Cimonem Steſagoræ filium fugere ex Athenis Piſiſtratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadrijugo certamine: quam victoriam muneris gratia tranſtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eiſdem equabus aliam Olympiadem quum viciſſet, a filiis Piſiſtrati interfectus eſt, non jam vivo Piſiſtrato. Interfectus eſt autem ad Prytaneum, noctu ſummiſſis percuſſoribus, ſepultuſque ante urbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & è regione ſepultæ ſunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias

ἄλλοι ὦ ἀυλίεων, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τῶ Πέρσεω οἴσειν, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν ὦ τυτέων ἕκαστα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσδέκετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵναμὴ προσαπόλωνται. οἱ ὦ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται, καὶ ἕως μὲν ἀπέβαινον ἐς Ὠρωπόν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ ὦ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταβάντες ὦ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσιοῦσι μαχεσομένοισι τοῖσι ἐναντίοισι. οἱ ὦ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐπιεῦντο βουλῇ, εἴκως ὦ ἀπεφυλάξατο τὰ τείχεα, τούτῳ σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε ἐνίκα μὴ ἁλίσκεσθαι τὴν πόλιν, προσβολῇσι ὦ γενομένῃσι χαρτερῇσι πρὸς τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ἐπὶ ἑξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ ὦ ἑβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν· οἱ ὦ, ἐπελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο ὦ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι ὦ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐς γῆν διαπρήσαντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ὡς ὦ ὁ Μαραθὼν εὐπετέστατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἀντιπρόσωπον ἦν, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι ὦ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ σφέων στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ὑπὸ Ἀθηναίων Πεισιστρατίδας τὸν Ἱπποκράτεος· καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη· καὶ ταύτῃσι μὲν τὸν νίκῃσι ἀνελόμενον μὲν, τοῦτο ὑξενείκασε τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ ὦ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, ἐφθόνησε Πεισιστράτῳ ἀναιρηχθῆναι· καὶ τὸν νίκην παρεὶς τούτῳ, κατῆλθε ὀπίσω τὰ ἑωυτοῦ κομισόμενος. καί μιν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι ἐόντα ἐν τῷ αἰῶνι. κλέησι ὦ

ἕτοι μὲν καὶ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑπεκκαύσαντες ἄνδρες. τέθαπται ὦ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τοῦ Ἁλκμεωνίδεω καλεομένου ὁδοῦ. κατάντιον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὐτέων αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233. ἀνελόμενοι· ἐπὶ τῇσι δὴ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤνδησαν τὠυτὸ τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τούτων, ἑπτά. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῶν Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τυγχάνει τὰ πάτρια ἔχων ἀπὸ τοῦ πατρὸς Μιλτιάδεω τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀθηναίοισι, τὸ οὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκηίου τοῦ Χερσινήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἅτε ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφευγὼς δισσὸν θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτοῦ οἱ ὑποδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, πολλῷ ἐπιεύντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰ ἑωυτοῦ, δικαιοῦντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη τὸ ἐνθεῦτεν μὲν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀπιφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς ἦτε Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀπέπεμψαν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) ἐνέτυχε τὸ Παρθένιον ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν ὀνομαστὶ καλέει. βώσαντα δὲ τὸν τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἑωυτῷ ὑδεμίην ὀπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντι δοκέει ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένῳ ἤδη σφίσι χρησίμῳ, τάδε τε καὶ ἐσαῦθις. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καλαστάντων σφίσι ἔτι ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὖτις ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης δεύτερος, ὅτε περὶ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δουλεσίους ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄσεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. "Ἀπικόμενος δὲ δὴ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δυλοσυνῃ περισσυσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρετριά τε νῦν ἠνδραποδίσται, καὶ πόλι λογίμῳ ἡ Ἑλλὰς γένοντο ἀδενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέοντα δὲ σφι ἦν τοιαῦτα ποιέειν ταῦτα, βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ

ἡμεροδρόμος

CIV. reportarant. Idem quod istæ, jam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Evagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus major natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersoneti conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus: semel, quum eum Phœnices usque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem ut ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapsum, domum suam reversum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad judicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus,

CV. suffragiis populi dux declaratus est. Duces autem quum adhuc in urbe essent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam factitantem. Huic Phidippidi, ut ipse refert, & Athenienſibus renunciavit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obvius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, jussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique jam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quod eorum jam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phi-

CVI. dippides autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est,[1] iterum Athenis egressus, Spartam pervenit, adienſque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses ut sibi opem feratis, nec civitatem inter Græcos vetustissimam contemnatis, in discrimen adductã, ne barbaris viris serviat. Etenim Eretria direpta est, insigniq; civitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidm Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

---

1 Postridie quam Athenis egressus est. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium urbe fuit Spartæ. At Valla* δευτεραῖος *accepit pro* δεύτερον. *Sic infra in hoc eodem libro,* τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐχώρεον ἐς τὴν Ἀττικήν.

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. CVII. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio conjectabat fore ut reversus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naves ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior, vnde concussis ejus, utpote senis, plerisque dentibus, unus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inveniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subjectam efficere, [1] sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem CVIII. interpretabatur evasisse. Athenienses autem apud Herculis fanum instructis supervenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienses dediderant, & pro quibus frequentes jam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui intervenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione utentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquã nostrûm quisquam audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem ut volipsos Athenienses dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non invalidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non adversati Platæenses, aditis Athenienses, dum rem divinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πληρεῶν ἐόντων τῶν κύκλων. ἦσαν μὲν νυν τοῦ πανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι καὶ ηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸ Μαραθῶνα, τὸ παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι. συνεβάλλετο ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου, καὶ ἐλθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχήν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τοῦ ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μέν, τὰ ἀνδραπόδια τὰ ἐξ Ἐρετρείης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δέ, καταγόμενος ἐς τὸ Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε καὶ διέτασσε. ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν γῆν τὰς βαρβάρους διέτασσε. καί οἱ ταῦτα διατάσσοντι ἐσῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· ὁ δὲ πρεσβύτερος ἐὼν, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τυλέων δὲ ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βῆμα βῆξας. ἐκπεσόντα δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτῦ, ἐπιμελέως πολλὴν ἀνεδὴν ἐξεύρειν. ὡς δὲ οὐκ εφαίνετό οἱ ὁ ὀδὺς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἔῤῥι, οὐδέ μιν δυνησόμεθα καταστρέψασθαι. ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδὺς μετέσχε. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τῇ ὄψι συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀλωπεκίοισι δὲ τοῖσι παρὰ θαλάσσιοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπιλύδιον βοηθέοντες Πλαταιέες παρεγένοντο. καὶ δὴ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους κατὰ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε. πεζόμαχοι κατὰ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα μὲν τοῖσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρείδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δέ, ἐθελόντων, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρωθέν τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιόνδε τι γίνεται ἂν ὀπωρίζειν ψυχρόν. φθαίητε γὰρ ἄν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δόντας ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι εὖ καὶ οἷοισι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐν δυνοίην ὅτῳ τρόπῳ Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἐπίστευσαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ παιόντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι δὴ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσάν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

1. Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐς ἐωυτοὺς ὅτι τὴν Πλαταιέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων συνάψειν μάχην, Κορίνθιοι ἐ αἰδεῖσθαι· αὐτυχέοντες ἤ, ἢ καταλλάξαντες, ὅπῃ ρεφάνην ἀμφοτέρων, ἔρεις τ χώρην ἔτι τοῖς δε· ἐὰν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲ δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι ἤ ἀπιοῦσι ἐπεδήκαντο Βοιωτοί· ὑπερέμβοι ἤ, ἐσπίπτῃς τῇ μάχῃ. ὑποβάντες ἤ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι ἐς ὅρους, τούτους ὑποβάντες, τ Ἀσωπὸν αὐτῶν ἐπισάντο ὅρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας ἐς ἢ Ὑσιάς. ἔδοξε μὲ δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτὸς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον ἤ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι ἤ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῷ μὲ, μὴ ἐῶντων συμβάλλειν· (ὀλίγους γὰ ἐς μιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τ ἤ, ἢ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς ἤ δίχα ἐγίνοντο, ἢ νίκα ἡ χείρων τ γνωμέων, ἐνδώσων, ἦν γὰ ἐνδέκατος Ἀφιδνάῳθεν φυλοβασιλεύς· ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (τοπαλαιὸν γὰ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τ πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐὼ ἤ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδνάῳθεν· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νῦ Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τ ἄ. ἄνδ. c. οἷα ἐδὲ. ἐς τοὺς ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷον οὐδὲ Ἁρμόδιός τε κὴ Ἀριστογείτων λέλειπται. νῦ γὰ δὴ ἐξ ἧς ἐγίνοντο Ἀθηναῖοι, ἐς χθὲς ἥκουσι μέγιστον· κὴ ἐὼ μὴ γένωνται τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται οὐδὲ δεδεγμένοι Ἱππίην· ἐὼ ἤ νῦ ἡμῖν ἐστὶ ἡ πόλις, εἴη τε ἔστι πρώτη τ Ἑλληνίδων πολίων ἡγεμών· κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἵά τε ἔστι ἡγεμών, καὶ κως ἐς ἔτι τυραννέων ἀνήκει τ πρήμάτων τὸ κῦρος. ἔχειν, νῦ ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γινομένων αἱ γνῶμαι, τῷ μὲν, κελευόντων, τῶν ἤ, ἐ συμβάλλειν. ἐὼ μὲν νῦ μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα φάσιν μεγάλην ἐμπεσεῖν Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἐὼ ἤ συμβάλωμεν πρὶν τι κακὸν Ἀθηναίων μετεξελθεῖν ἐς ἡμέας, θεῶν τοῖσι ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν ἡμέας τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦ τείνει, κὴ σέο ἤρτηται.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos intervenere: atque utrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, ut Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc ubi decrevere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. Unde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam ut cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, undecimus eſt. Nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, utrum in ſervitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc civitas urbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis: ſin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

CIX.

τῷ μνημόσυνα λιπ. ἐς

---

1 Aſopum & Hyſias Thebanis adverſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod undecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per ſabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis ſabæ ſortibus polem. Ath. cr. eſſet*, (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Callimachum Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſervitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & civitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria existent. CX. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est ut confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, ut cujusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putavit quam sua dies imperii advenit. CXI. Itaq; ubi vices ejus fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præcrat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps cæteræ tribus, ut quæq; ordine erat. Novissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est ut ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est*, *publicos conventus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenensis præco conceptis verbis precetur bona Athenensibus pariter & Platæensibus. Igitur Athenensium acies tunc apud Marathonem Instructa idcirco sic erat quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: utroque CXII. autem in cornu confertior, Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tunc cursu in barbaros tendunt. Erat autē inter utranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, optabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quum pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. At vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum barbaris, pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi novimus) cursu in hostem usi sunt: [1] primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen CXIII. Medorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatum esset, barbari circa mediam aciem vincebant, ubi Persæ stabant & Sacæ, eamq; perrumpentes

"ἦν γὰρ σὺ γνώμην τὴν ἐμὴν προσθῇ, ἔστι τοι πατρὶς
"τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι.
"Ἢν δ' ἐμοὶ ἀποστρέφοντων τὸν συμβουλὴν ἕλῃ,
"ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν
"πανωλία. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης,
προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. Προσγνωμούσης
δὲ τοῦ πολεμάρχου τὴν γνώμης, ἐκεκύρωτο συμ-
βάλλειν. Μετὰ δέ, οἱ στρατηγοὶ, ὧν ἡ γνώμη
"ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη αὐτέων ἐγί- Ἢ ἔφερε.
νετο πρυτανηίη τὴν ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρε- 235.
δίδοσαν. Ὁ δὲ, δεχόμενος, ἔτι τι συμβαλλὴν
ἐπιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανηίη ἐγένετο.
Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον ἀπῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐ-
τάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. Τῷ
μὲν δεξιῷ κέρεϊ ἡγέετο ὁ πολέμαρχος. Καλλί- τῶν νόμω
μαχος. Ὁ γὰρ νόμος ἦν τότε τοῖσι Ἀ- τότε.
θηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν·
ἡγεμονεύοντος δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων. Τελευταῖοι δὲ
ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ ἀριστερὸν κέρας, Πλα-
ταιέες. Ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀ-
θηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύρεας τὰς ἐν
τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κή-
ρυξ ὁ Ἀθηναίων, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων
γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τότε δὲ παρε-
μένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐ-
γίνετο τοιόνδε τι. Τὸ στρατόπεδον ἐξισώμενον
τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐ-
γίνετο δηλή τάξιας ὀλίγας· καὶ πάντῃ ἦν ἀσθε-
νέστατον τὸ στρατόπεδον. Τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον
ἔρρωτο πλήθεϊ. Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ
τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀ-
πείθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρ-
βάρους. Ἦσαν δὲ οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχ-
μιον αὐλέων, ἢ ὀκτώ. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες
δρόμῳ ὄντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξό-
μενοι μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον,
καὶ πάσχω ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας
ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπεκομένους, ἔτε ἱππο-
τοξάρχεος σφι, ἔτε τοξοδόκης. Ταῦτα μέν-
νων οἱ βάρβαροι καταλείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ,
ἐπεὶ τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβά-
ροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Πρῶτοι μὲν γὰρ
Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς
πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά
τε Μήδων διηλλαγμένους, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην
ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ νόμῳ
τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν
τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλός· καὶ
τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβα-
οι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάγατο· καὶ
τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea, &c.

ἐδίωκον

ἐδίωκον ἐς τ μεσόγαιαν· τὸ ϑ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες ϑ, τὸ μὲ τελευτῶν τῶ βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι ϑ τὸ μέσον ῥήξασι ἀνδρῶν, συναταγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι ϑ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ὅτε τ θαλάσσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ τοῦτο μὲ, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀλαφθείρεται, ἀνὴρ ἡμόμβιος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο ϑ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπὴς πελέκεϊ, πίπτει· τοῦτο ϑ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησε τρόπῳ τοιῷδε Ἀθηναῖοι· τῇσι ϑ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρεσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τ νήσου ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τὰς Ἀθηναίων ἀπικομένους ἐς τὸ ἄστυ· αἰτίη ϑ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτὸς ταῦτα βουλεύσας· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἔσεσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲ δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι ϑ ὡς ποδῶν εἶχοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ· καὶ ἔφθασάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ ϑ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ κατῆραμωρηθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ λιμὴν ἦν τότε τῶν Ἀθηναίων) κατὰ τοῦτο ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τ Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τ βαρβάρων πρὸς ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων ϑ, ἑκατὸν ἐπεννήκοντα καὶ δύο· ἔπεσον μὲ ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνέβη ϑ αὐτοῦ θῶμα τοιόνδε ἡμῖν
236. ἐξ· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τ Κυφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, τ ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα ἐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τ ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν· λέγειν ϑ αὐτὸν ἥκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόν τινα λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντίον ἑωυτῷ μέγαν, τοῦ τὸ ἡμέτερον τ ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ ϑ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲ παρελθεῖν, τὸν ϑ ἑωυτοῦ ὄνομα καλέσαι ἀποκλείναι· ταῦτα μὲ δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις ϑ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in utroque cornu vincentes Athenienſes Platæenſeſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas urgebant cædebantque, donec ad mare pervenientes, petito igne naves corripuere. Quo in certamine CXIV. Callimachus polemarchus interficitur, egregia navata opera. Occubuit quoque é ducibus Stetileus Thraſyli, & Cynægirus Euphorionis filius, qui dum ſummam puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienſes multi & clari. Ac ſeptem CXV. quidem naves obtinuerunt Athenienſes hoc modo: cæteris barbari retracti, receptaque præda Eretrienſi ex inſula ubi reliquerant, circumvecti ſunt Sunium, animo prævertendi Athenienſes veſtigio abeuntes. Cæterum Alcmæonidæ ab Athenienſibus 1 inſimulati ſunt, quod videlicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulam agentibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumvehuntur, CXVI. Athenienſes veſtigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarunt, barbaroſq; eodem tendentes præverterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quum claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enim Athenienſium navale tunc erat) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiam abierunt. Quo- CXVII. rum in hac pugna apud Marathonem geſta occubuere circiter ſex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonaginta duo. Tot ex utriſque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neque ſaucius ulla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanſerit. Quem audivi dicere ſolitum de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatum, procero corpore, cuius 2 mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc larvam ipſum prætergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitum commemorare audivi. Porro CXVIII. Datis in Aſiam cum claſſe rediens ubi

1 Infimulati ſunt, illis id molientibus Perſas hoc conſilium cepiſſe quod vidi. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum, id tamen quod fuerit, non traditur: ſed ubi primum dies illuxit, naves rimatus eſt: compertoque in navi Phœnicia ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è templo ſublatum eſſet: & ubi audivit ex quo templo, navigans ſua navi in Delum (jam enim Delii in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitque Deliis ut illud in Delium Thebanorum referrent, quod eſt ad mare è regione Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc ſtatuam non reportaverunt, ſed viceſimo poſt anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. CXIX. Datis autem & Artaphernes, poſteaquam in Aſiam navigavere, captivos Eretrienſes Suſa perduxere, quos Darius rex, etſi in eos ante captivitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod ſe priores injuria laceſſiſſent, tamen ut in conſpectum ſuum adductos vidit ac ſibi ſubjectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ regionis ſtathmo collocavit, cui nomen eſt Anderica: ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies: nam ex eo aſphaltum, *id eſt, bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato utre ad celoneum alligato: quo in puteum decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ Thadinacen appellant) in vaſa colligunt, eſt autem atrum ac graviter olens. Hoc loci rex Darius locavit Eretrienſes, quem CXX. ad meam uſq; memoriam tenuere, ſervantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet. ¶ Cæterum poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, ut triduo quam ex Sparta diſceſſere, in Atticam pervenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas unquam Perſis ex compoſito oſtentaſſe

ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν δὴ ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὡς δ', ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῆς νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ ὅτου ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπικνέονται δὴ τυγχάνουσι οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, καταλιδέαί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκιδικοῦ κατωνύμιον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδραγάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ στομίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς περσέοντες ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γεγενῆσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδε σφέας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο ὁδόν, ἀλλά σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σαθμῷ ἑωυτῷ, τῷ ἑνόμα ἐστὶ Ἀνδέρικα· ἀπὸ μὲν Σόσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, πεποτεδκόντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρυσονίαν ἐξ αὐτοῦ τεύχῳ τοιῷδε· ἀνέλκεται μὲν κηλωνηίῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμίσυ ἀσκοῦ περσέδεος. τοῦτο δὲ τρὶς τέτῳ ἀνέλκει, καὶ ἔστεται, ἐσχέει ἐς δεξαμενήιον. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο ἀφαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται αὐτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ δὲ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μὲν τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν. οὕτω δὲ ἔσπευδον τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροῖ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς. ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ αἰνήσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. Θωῦμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήκης

αἰνέοντες

ἐστι ἰδεῖν, βουλομένοις τοῦτο βαρβάροισί τε εἶ-
ναι Ἀθηναίους καὶ τοῦ Ἱππίου· οἵ τινες μᾶλλον ἢ
ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαίνιππου, Ἱππονίκου δὲ πα-
τρὶ, φαινόνται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης
τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἑτέρῳ, ὅτε
ὡς Γεισιστρατίδῃσι ἐπεπόνεε ἐπὶ τῷ Ἀθηναίων,
τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα τοῦ δη-
μοσίου ὠνήσατο, καὶ πάλαι τοῦ ἐχθρὰ ἐς αὐτὸν
πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον
πολλαχοῦ μνήμην ἔστι πάντά τινα ἔχειν. τοῦτο
μὲν γὰρ, τὰ προελέξμεθα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐ-
λευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὸν ἐν
Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, πυθρίω-
πῳ δὲ, δολίχου· ἠνώμεθα· πύθια δὲ πρό-
τερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλλη-
νας πάντας μεγίστοισι δαπάνῃσι. τοῦτο δὲ, καὶ
237. τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵοισι τε
ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπείδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὥρεαῖαι,
ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκεί-
νῃσί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη-
αίων τὸν ἐκέατο ἐθέλοι ἀνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι,
ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι
ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἧσσον τύραννοι ἐόντες. Δῶρόν μοι, καὶ ὃ πρόσθεμαι τοῦ Ἀθηνα-
λοῦ, τούτους γὰρ ἀναδέξασθαι αἰσχίδα, οἵ τινες
ἔφυσάν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ
μηχανῆς τε τῆς τούτων ἔλιπον οἱ Πεισιστρα-
τίδαι τοῦ τυραννίδα. καὶ ὥστε τοὺς Ἀθηναίους
ἔτοι ἐόντας οἱ ἐλευθεροῦντες πολλῷ μᾶλλον
ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ
κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐκτείναντες τὸν παρόντα τε
Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀπέκτειναντες, ἐ-
δέσε τι μᾶλλον ἐποίευν τοὺς λοιποὺς τυραννεύον-
τας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρω-
σαν, εἰ δὴ ἔτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τοῦ Πυ-
θίου ἀναπείσαντες τὴν σημήνειν Λακεδαι-
μονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι
πέφυκον δεδηλωκέναι. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὀλί-
γου μεμφόμενοι τῷ Ἀθηναίων τῷ δήμῳ πρό-
σθεν δοῦναι τοῦ πατρίδα· ἐὸν μὲν ὧν οὐκ ὀφεί-
λουσι ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες,
οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. ὥστε οὐδὲ λόγου
ἄξιον ἀναδέχεσθαι ἐκ γε ἂν τούτων αἰσχί-
δα ὀλίγου τοιούτου λόγου. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ αἰσχύ-

(ἐν τῷ-

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. [1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici; nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis ejecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cujus Calliæ mentionem crebro pleriquæ omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, ut viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit; nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in univerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. Nam poſteaquam nubiles extitere, [2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, ut quem ſibi unicuique vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo major me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam. Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo judico, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritaverunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberaverunt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos ut Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt. [3] Arenim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati. [4] Neque vero ſeſed tantummodo fuiſſe oſtentatum.

CXXII. CXXIII. CXXIV.

1 Quippe qui vel majori vel certe pari odio tyrannos proſequi eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *ut autem hoc dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt,* ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον. 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit,* ut quem ſibi, &c. 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis forſitaſſe) ægre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus majore autoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt ut ſua ſorte contenti non eſſent, & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo ſit ut rationi conſentaneum nullo modo eſſet poſſit, clypeum ab illis hac de cauſa fuiſſe oſtenſum; oſtenſus enim clypeus fuit.

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV. [1] Quamquam Alcmæonidæ jam pridem extiterant Athenis clari sane usque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cujus beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & ubi advenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in acervum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuivis alteri rei quam homini similis: cujus os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donavit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadrijugos equos alens, vicit Olympia. CXXVI. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, ut multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptam dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset nunciari jussit voce præconis ut quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

κὴ τοῦτο ἐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐφάνετο γὰρ ὃς μὴ τοι ἔτι ὁ ἀναδέξας, ἐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τετέων. οἱ δ' Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν κὴ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, κὴ αὖτις Μεγακλέος, ἐφάνοντο κὴ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι ἀφικομένοισι ἔπεμψε ἐς Κροῖσον ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Κροίσου ἀπικομένοισι ἔλεγε ὁ Κροῖσος, ὅτι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο κὴ συνελάμβανε πρόθυμος· καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῆς Λυδῶν τῆς ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτῶν δύ πτίειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις ἀπικόμενον δὲ δωρέεσθαι χρυσῷ, ὅ τι ἂν δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι εἰσιόπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὰν δωρεὰν ἐσσαν τοιαύτῃ τοιάδε ἐπιτηδεύσας, περισφέρει· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν, κὴ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοτύρνους [4] ἁβλὴ δύο εἷλε δυνατώτατους ἐόντας ἐσφόδρα τὰς σάρκας, ἦιε ἐς τὸ θησαυρεόν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσελθὼν δὲ ἐς σφέων ψήκτρην, πρῶτον μὲν παρέσαξε τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κότυρνοι· μετὰ δὲ, τὸ κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, κὴ ἐς τοὺς τείχας τῆς κεφαλῆς ἀγαπάσας τοῦ ψήκτρης, κὴ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοτύρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦτό τε στόμα ἐβέβυσο, κὴ πάντα ἐξῳδήκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ὅσα ἐσήνεικε ἀδιδοῖ, κὴ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ἐκ ἐλάσσοσι ἐκείνων. ὅτω μὲν ἐπλέστησε ἡ οἰκία οὕτω μεγάλως. κὴ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος ὅτω τεθριππότροφήσας, ὀλυμπιάδα ἀνῃρέθη. Μετὰ δὲ, ἦλθε δευτέρη ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ τὴν Σικυώνα τυραννεύσας ἐξῆρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστότερον γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀρίστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέος, ἐγένετο θυγατηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτῃ ἐπετέλησε, δρέσας Ἑλλήνων πάντων ἐξόχους τε ἄνδρων τε καὶ πατρίων, τούτων γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἐόντων, κὴ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθριππασίῃ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστῇ ἡμέρῃ, ἢ κὴ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἑκαστῳ ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνταῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν κὴ πατρὶ ἐξῳδακμένοι,

---

——neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit: sed à quo ostensus fuerit, de eo ultra hæc dicere non possum. *Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil ultra, ut sit* οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τυλέων, *pro* οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἅτε εἰδὼς εἰδὼς προσωτέρω τετέων. 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi acervo ramentorum *auri* incumbens, primum quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro implevisset, & capillos ramentis illis conspersisset, *vel & ramenta illa per capillos sparsisset*: & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuivis rei magis quam homini similis, utpote cujus os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donavit. 3 Græci qui & de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo.

ἐφοίτεον μνησῆρες· τοῖσι Κλεισθένης ἐς ἀρέ-
μεν ἐς παλαίστρην πεποιήμενος, ἐν αὐτῇ
238. τούτῳ ἄγε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμιν-
δυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ
πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ
Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) ἐς Σικελίης Δάμασι ὁ Σαμύριος τῷ
σοφῷ λεγομένῳ παῖς. ὅτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλ-
θον· ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνη-
στος Ἐπιτρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ
Ἰονίου κόλπου Αἰτωλὸς ἦλθε, Τίτορμις
τοῦ ἀνδρωθέντος τὰ Ἑλλήνων ἰχυΐ, καὶ φυγόν-
τος ἀνδρώπους ἐς τοὺς ἐσχατιὴν τὴν Αἰολίδα κα-
τοίκησε· τούτου δὲ Τίτορμις ἀδελφεὸς Μάλης· ἀπὸ
δὲ Πελοποννήσου, Φείδων ὁ τοῦ Ἀργείων τυράν-
νου παῖς Λεοντίδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
ποιησαμένου Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος
μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων· ὃς ἐξελάσας τοὺς
Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ παῖς, καὶ
Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἄζηνις ἐκ Παμοῦ πόλιος Λαφάνης Εὐ-
φορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν
Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ
ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ
Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαΐος· ὅτοι μὲν δὴ ἐξ αὐ-
τῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων
ἀστοῦ μὲν Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου
τοῦ πρὸς Κροῖσον ἀπιγμένου, καὶ ἄλλος Ἱπ-
ποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέ-
ρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθρώπων τῶν
τότε τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπὸ Εὐ-
βοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν
Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος· ἐκ
δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
μνησῆρες. Ἀπιγμένων δὲ τούτων, ἐς τὴν
προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν
τοὺς πατέρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γῆν
ἑκάστου· μετὰ δὲ, καλέσας ἰνιαυτόν, διεπειρᾶτο
αὐτέων τό τε ἀνδρεϊαδές, καὶ τὸ ὀργῆς, καὶ παι-
δεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνου-
σίην, καὶ σὺν πάσῃ· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι, καὶ τὸ ἐπ᾽
μέγιστον ἐν τῇ συνουσίῃ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κα-
τεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε,
καὶ ἅμα ἐξαίνιζε μεγαλοπρεπέως· καὶ δή
κου μάλιστα τῶν μνησήρων ἠράσσοντο οἱ ἀπ᾽
Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἱπ-
ποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ᾽ ἀνδραγα-
θίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparaverat. Ex Italia illuc ſe CXXVII.
contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate) qui unus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, ejus qui ſapiens appellabatur, & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Jonio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius, ejus inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia *id eſt, certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis ejus qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem, 1 & ob id in omnes homines hoſpitalis: 2 Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis ejus filius qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, divitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtitutam CXXVIII.
adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percantatur, deinde eos annum apud ſe detinens, exploravit uſiuſcujuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum univerſis congrediens, & juniores in gymnaſia educens: præcipue tamen in conviviis experiebatur: quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes. 3 & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe judicabat, quum præſertim ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

---

1 Et ab eo tempore in quos per hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Oxomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. &c. *Valla autem putavit ἀγωνοθέτας hic, ut vulgo, appellativum eſſe nomen, ἠλεῖος, autem proprium: quum contra ἀγωνοθέτας, ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius: qui & ſtrenuitate cæteris præſtare judicabatur, & eo quod ejus majores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX. Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in convivium tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Postea vero quàm cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, 1 pariter & de oratione habenda in medium, procedente autem potatione, Hippoclides, 2 quum longe alios antecederet, jussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltavit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens 3 dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, jussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltavit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cujus primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens 4 in eum erumpere: at ubi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, jam se ultra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, 5 desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Unde proverbium factum

CXXX. est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio impositio, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque unum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: 6 verum fieri non potest ut de unica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ

CXXXI. sunt. 7 Hactenus quæ judicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ ἡμερὴ ἐγίνετο τῶν ἡμερέων, τὸ τε κατακλίσιον τοῦ γάμου, καὶ ἐκ φάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐλούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον· πειθόμενος δὲ τῷ πόσει, κατέχαν πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱπποκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητρίδα αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλήτεω, ὠρχήσατο· καί κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑποπτεύει. μετὰ δὲ, ὀπισχὼν ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι· ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας κάτω τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμεε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἐπιγράψεσθαι Ἱπποκλείδεα διὰ τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτόν, ὑβριζόμενος ἐκβαχθῆναι ἐς αὐλόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, ἐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γοῦν τὸν γάμον· ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ· ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ἐνομάζετο. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· "Ἄνδρες μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' ἐπεὶ οἷά τε οὐκ ἐόντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι· ἐξ οἴκου δὲ ἀποδημίης τῷ μὲν Ἀλκμαίωνος Μεγακλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμῳ τῷ τοῖσι Ἀθηναίων· φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγίνετο, καὶ ὅτι τοῦ Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόκησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα

239.

---

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2. *Videtur aliud legisse quam κατέχων, aut id perperam accepisse pro προέχων.* 3. Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat: perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te privasti; vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti: q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de unica virgine *dispondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cujus filiam in uxorem duceretis; *vel cujus filiæ nuptias amoliremini*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis judicio gesta sunt.

τυλέων ὃ σωφρονησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίαν Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἐὼν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτος τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης· οὗτος δὲ Ἱπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένους. Ἀγαρίστη ἔχουσα τὸν γάμον. ἢ συνοικήσασα τῷ Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἔουσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα ηὐξόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον ὤιξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοῦ Ἀθηναίους, ὡς φέροι σφι ἐφ' ᾧ τῶν δὴ στρατηλάτεε ἐπ' ἀνδράσι χώρῳ, ἀλλὰ φάσκων αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἐπ' οἷσι ἐπονέαται· ἐπὶ γὰρ χώρῳ τοιούτῳ δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὸν στρατὸν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατηλατήσαντες τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγων ἦν, ἀτάρ τινα ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι ἀπὸ Λυσαγόρεω τοῦ Τισίεω, ἐόντα ἀνδρῶν Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσεω. ἀπικόμενος δὲ ἐς τοῦτον ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐξαπειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκας, αἰτέε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπονοστήσειν τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως φυλάξωσι τοῦ πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ὑπεφαζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσαε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσσον διπλάσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν οὐκέτι Πάριοι ἡμῖν ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδεω ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην ἡγεμόνα δὲ οἱ ἐοῦσαν Τιμοῦν. ἐοῦσαν δὲ ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ πρὸς πολλῷ πλείονα Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὸν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸ ἡλωτὸν τοῦ περὶ τοῦ πόλεος ἐόντα ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος καθεύδειν, ἐπὶ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ,

Porro ex horum conjugio, cum Cliſthenes, avo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem CXXXII. cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naves cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantummodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum unde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naves ut petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parum na- CXXXIII. vigat, per ſpeciem ulciſcendæ injuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem una cum Perſis, veniſſent. Hoc quidem colore orationis utebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam accuſaverat. Eo poſtquam pervenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturum copias quam eos evertiſſet. At Parii non ut quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed ut cuſtodirent urbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tum maxime unde ea oppugnari poterat: adeo ut noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re CXXXIV. commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captivam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorum adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe ut ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Ejus deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante urbem, qua macheria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum, ſolarium

κήρυκας, — ἀργύριον, — διερχόμενον.

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, sive ad movendum aliquid quod moveri nefas esset, sive ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via revertisse, deque maceria desilientem femur convulsisse, alii in genua procidisse aiunt.

CXXXV. Ita Miltiades male habens, domum remeavit, neque pecuniam Athenien-
sibus portans, neque Paro parta: urbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt scisciatum nunquid ministram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia

CXXXVI. respondit. Miltiadem autem è Paro reversum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusavit quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, 2 allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatam quam ultus Pelasgos Athenien-
sibus tradidisset, tum vero pugnam in Marathone gestam. Interventu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades 3 dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

CXXXVII. Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenien-
sibus exacti sunt, sive jure, sive injuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegesandri filius 4 in sermonibus ait injuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymetto, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset, 5 & à nemine accipi digna, livore captos fuisse &

ἰέναι ἐπὶ τὸ μέλαθρον, ἐπιδὴ ποιήσοντά ἐστι, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁτιδήποτε πρήξοντα· πρὸς τῆσι θύρῃσί τε ἠμέας, καὶ πέλεκυς αὐτὸν ἐσελθόντα, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι· καταθρώσκοντα δὲ τὸν μηρὸν ἀποκλάσαι· οἱ δέ, αὐτὸν τὸ γόνυ περαπλάσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, ἔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ἔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἐξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ προφῆτις τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδην κατηγήσατο, βουλόμενοι μὲν αὐτῶν τισάσθαι, θεοπρόπους μέμψασι ἐς Δελφούς, ὡς σφέας ἠσυχίην ἄγοντας πολιορκίης ἔσχε· ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὸν προφήτην τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένῳ τοῖσι ἐχθροῖσι παλεῖσθαι ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ· ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα ὑπὸ Τιμοῦς ἐπὶ τὰ αἴτια τοῦτο γενέσθαι, ἀλλὰ, δεῖν δὴ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ δὲ φανερὸν εἶναι τοῖσι τῶν κακῶν κατηγεομένοισι. Πάριοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπενοστήσαντα ἔχοντα ἐν χερσὶ, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν αὐτὸν τοῦ δήμου, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τὰ Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σεσηπυίης τοῦ μηροῦ) περικείμενος δὲ αὐτοῦ ὀν κλίνην, ὑπερηπελογέοντο οἱ φίλοι, τά μάχης τε ὑπὸν Μαραθῶνι πολλὰ ὑπεμνημονευμένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι· περιημμένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μὴ τούτων, σφακελίσαντος αὐτοῦ τοῦ μηροῦ, καὶ τελευτήσαντος τὸν βίον, τελ. πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκτὸς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάσθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπείτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸ Ὑμηττὸν ἐθέσαν, εὖ ἐργασμένην ἰδόντες οἰκήσαντες, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτὲ ἐληλαμένου· τούτων δὲ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην ἰδόντες, τὸ πρότερον ἐοῦσαν ἡκάνην τε καὶ οὐδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ

1 *Id est, misera morte perendum esset.* 2. Marathonii prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos ultus, expugnatam eam Athenien-
sibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad fistulationem devenisset, ut quidam interpret. ex Celso.* 4 *In suis* narrationibus. *Vel, in suis historicis scriptis; unde alibi vocat* λογοποιὸν. 5 Et nullo *pretio* digna: *vel nullius pretii.*

ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ ὅτω ἐξελαυνέειν αὐτὲς, δι-
δυμίῃσι ἄλλῃ πρόφασιν περιχρώμενοι τὲς
Ἀθηναίους· ὡς δ' αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
δικαίως ἐξελάσαι· κατοικημένους γὰρ τὲς Πε-
λασγὲς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμωμε-
νους, ἀδικέειν πάντα· φοιτέοντας γὰρ ἀεὶ τὰς
θυγατέρας καὶ παῖδας ἐς ὕδωρ ἐπὶ
τὴν Ἐννεάκρουνον· (οὐ γὰρ εἶχον τότον τὸν χρό-
νον σφίσι καὶ ἐς τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας)
ὅκως δὲ ἐλθοιεν αὗται, τὲς Πελασγὲς ὑπὸ
ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαι σφέας· καὶ τοῦ-
το μοῦνοι σφίσι ἐκ ἀπεχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ
τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρόσειν, ἐπ' ὠμο-
φορῷ φανερῇ· ἐωυτὲς δὲ γνόντας τοσοῦτο
ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι
ἀποκτεῖναι τὲς Πελασγὲς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον
ἐπιβουλεύοντας, ἐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προ-
εῖπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τὲς δέ, ἐπεὶ δὴ ἐκ-
δὲ καὶ χωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ σφέων χρήματα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἠνείκαντο, καὶ δὴ καὶ Λῆμνον· ἐκείνας μὲν δὴ ἐκατὸν ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ ὕστερον, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τὲς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, ἐὺ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγού-
σας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας· ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τοσέων πολλὰς, οἴ-
χοντο ἀποπλέοντες· καί σφεας ἐς Λῆμνον ἀγα-
γόντες, παλλακὰς εἶχον· ὡς δὲ τέκνων αὐ-
ταὶ αἱ γυναῖκες ὑπερέπλησθεν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀτθικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τὲς παῖδας· οἱ δὲ ὅτε συμμίγνυσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤνεικον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινός, βοηθεόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον· μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτοῖσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι
241. βουλομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ γινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν γυναικείων γυναικῶν τὲς παῖδας, καὶ τοσέων αὐτέων ἄρχειν πειρῶντο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι; ἐνδαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τὲς παῖδας τὲς ἐκ τῶν Ἀτθίδων γυναικῶν· ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων· ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτου τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τὲς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ χείριστα ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Ut autem Athenienses aiunt, jure ejecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc injuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſium ad Novem fontes aquarum pergerent (nulledum enim aut eis aut ullis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de invadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, ut quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint ut è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus; hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- CXXXVIII
sium injuriam ulciscendi avidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur 1 biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Athenienſium diem festum Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ postquam filiis abundavere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & si quis è suis ab illorum ullo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe prævalebant. Qua re animadversa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari adversus filios uxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est ut eos filios è matribus Atticis susceptos necarent, his necatis, addunt & cædes maritum. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarū, quæ viros suos 2 una cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam ut teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem CXXXIX.
liberorum

liberorum atque uxorum neque tellus fructum redderet, neque uxores neque pecus ut prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod lenamentum præsentium malorum. Jussi autem Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas ire: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis injuriæ. Athenienſes, ſtratis in curia toris quam poterant ſplendiſſime, appoſitaque menſa omnium bonorum refertiſſima, juſſerunt Pelaſgos ita ſe habentem regionem ſibi tradere. Tunc Pelaſgi excipientes dicere, Si navis vento aquilone atq; uno die nos è veſtra regione in noſtram provehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod ſcirent fieri non poſſe: nam Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc compluribus deinde CXL. interjectis annis, ubi Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis Eteſiis perflantibus, ex Eleunte quæ eſt in Cherſoneſo, ſolvens, in Lemnum delatus eſt, præcepitq; Pelaſgis ut ex inſula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephæſtienſes quidem obtemperaverunt: Myrinæi autem, non agnoſcentes Cherſoneſum eſſe Atticam, tandiu obſeſſi ſunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atque Miltiades.

τὲς σφέτερους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε γῆ καρπὸν οὐκ ἔφερε, ἔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμνας ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερον· πεζόμοροι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῆς παρεούσης κακοῦ. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι· ἦλθόν τε δὴ ἐς τὸν Ἀθηναίων οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι πάντος τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνας στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ὑπερπλέαν ἀγαθῶν πάντων ἀνασθέντες, ἐκέλευον τὸν Πελασγὸν τῷ χώρῳ σφίσι ἀναδιδόναι ὅτου ἔχοιεν. οἱ δὲ Πελασγοὶ “ὁρῶντες εἶπαν, Ἐπὰν βορέη ἀνέμῳ εὐ-“πλοέοντες ἵκηαι ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε ἀναδώσομεν· τοῦτο εἶπαν, ὑπερβαλόμενοι τοῦτο εἰ ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν δὲ ἀπ' αὐτῆς. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τοῖσι Ἑλλησπόντιοι ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐπισίων ἀνέμων καταπεσόντων, νηῒ κατανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Κερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, πρόρρησιν ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμῇ ἤλπιζε σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπερπλέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέσχε. ὅτε δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER septimus, qui inscribitur. POLYMNIA.

Ἐπὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο πρὸς τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γλομενίης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαρωμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὸν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ τε πλεῖον ὑπηκόοισι ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὴ ὦν ἀγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ὑπὸ τριῶν ἐτέων. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατιὴν ποιευμένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δεδουλωμένοι, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνδαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, παῖδων αὐτῷ ἐόντων ἐγένετο μεγάλη στάσις περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα κατὰ τὰ Περσέων νόμιμα, ἔτι στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρώτης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. πρῶτος μὲν δὴ πρότερον ἐγεγόνεε Ἀρτοβαζάνης, πρῶτος δὲ ὑπὸ βασιλεύοντι, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μήτεος ἐκ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομίζεται εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τοῦ ἀρχοῦ ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρου εἴη ὀνησάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι τοῦ ἐλευθερίου. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος.

POSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quum antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis invasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad civitates, edixit ut singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naves, navigia, equos, rem frumentariam comparārent. 1 His nunciis Asia triennium exagitata est. Ubi dum delectus agitur optimi cujusque adversus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis adversus utrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter ejus liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset, Erant autem Dario jam antequam regnaret, liberi tres è priore uxore Gobryæ filia susceptī, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud universos homines sit institutum ut maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, universa per tres annos Asia agitata fuit.

qui

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. Hic vir audita liberorum Darii controversia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitque ut ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario jam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat privatus: proinde neque æquum neque justum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic usurparetur, ut sicui antequam regnet filii nascantur, deinde regnanti alius nascatur, hujus postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione utentem Xerxem, tanquam juste dicentem, Darius regem declaravit. Quanquam etiam citra [1] præceptum Demarati Xerxes (ut mea fert opinio) regnavisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti ut Ægyptios & Athenienses ulciscereturmorte regnum ad Xerxem filium devenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cæterum Mardonius consobrinus ejus, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male jam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ prepetraverunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamen ubi Ægyptum, quæ dignitati tuæ injuriam fecit, domueris, sume adversus Athenas expeditionem: ut & bene de te loquantur homines, & post hac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat ut juvenis ac novarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adjutus. Nam alia ut rex ad hoc faciendum induceretur adjumento fuere. Primum è Thessalia nuncii ab Alevadis ad regem invocandum adversus Græciam; se enim omne obsequium præstituros. (Alevadæ autem isti erant Thessaliæ reges:) deinde

ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὴν δικαίαν ἑωυτῷ ἐπιθεὶς ἐκ Λακεδαίμονος. τοῦτο ὦν ὑπὸ μεμφόμενος τὸν Δαρείου παῖδων τὸν διαφορώτατον ἐλαύνειν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἄλλοισι ἔπεσι, ὡς ἅτε γεγονότι τότε Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβάζανες δὲ ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. ὅκου δὲ εἴη ἔτι δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπείτε γὰρ καὶ ὁ Σμέρδις, ἔφη ὁ Δημάρητος ἐπιτιθεὶς μῦθον, ὅτι νομίζεσθαι, ἐὼν οἱ μὲν πρεσβύτατος ἐὼν πάντων ἐκ τοῦ πατρὸς ὁρέων βασιλεύων, ὁ δὲ βασιλεύοντι οὐ γεγονὼς ἐπιμηνίῃ, τῷ ὑπομηνάμενος τὸν ἐκδέξειν ἡ βασιληΐη γίνεται. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. (δικαίη δὲ μοι καὶ ἄνωθεν ταύτης ἐοῦσα δίκης βασιλεύσαι ἂν Ξέρξης. ἡ γὰρ Ἄτοσσα ἔσχε τὸ πᾶν κράτος.) Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεκύρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ τοῦτό τε καὶ Αἰγύπτου ἀποστάσιν, τοῦ ὀπίσω ἔτεϊ ἐδουλώσατο ὁμοῦ συνελάσας αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα πάντα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· ἐπὶ δὲ ἐξεπολέμωτο ἔτι τοὺς ἀποστεῶντας Αἰγυπτίους ἔτι Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεκύρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτι μὲν τὸν Ἑλλάδα ἐδάμασε πεδίῳ. ἐὼν κατ' ἀρχὰς στρατηλάτης ὅτι ὁ Αἰγύπτιον ἐποιέετο τὸν στρατὸν ἔχαρον. παρεὼν δὲ καὶ αὐτὸς παρ' ἑωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἐὼν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιάδε λόγου εἴχετο, λέγων, Δέσποτα "οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους φρονήματι πολλὰ "ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δίκην δίκαιον τῶν ἐ- "ποίησε. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν παύσας πρήσσοις τὰ "περ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον "πλὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλάτεε ὅτι τοὺς Ἀ- "θηναίους, ἵνα λόγου σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώ- "πων ἀγαθῶν, καὶ τὸ ὕστερον φυλακοσπλαφ ὅτι μὴ τὸν σὸν στρατηλατέεσθαι. ἐπὶ μὲν οἱ ὁ λόγος ἐὼν τιμωρός. τότε δὲ ἅτε λόγου παρεόντος ἐπιτέετο τοιόνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πᾶσα καλλὶς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τοῦ ἤμεσα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέϊά τε μούνῳ σφι ἁρμόσει ἐξεῖναι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ὑπερθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ χατηρχιασμένος τε καὶ αἰτιησάμενος Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γνώμῃσι πρὸς τὸ παίδευσαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ Θεσσαλίης ἀγγέλων ἀπιγμένων παρὰ τῶν Ἀλευαδέων βασιλέα, πᾶσι προθυμίην παρεχόμενοι ὅτι τιμωρήσειν τῇ Ἑλλάδι· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι ἦσαν Θεσσαλίης βασιλέες) τοῦτο δὲ,

[1] Admonitionem

Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σῦσα, τά τε
αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ
δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προετείνοντο οἱ
ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρη-
σμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μου-
σαίου ἀναβεβηκότες γὰρ τὸν ἐχθρὸν προσκατα-
λυσόμενοι. ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ
Πεισιστρατίδεω. Πεισιστράτου τοῦ Ὀνομακρείτου ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλόντα ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντα ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ
νῆσοι αἱ περὶ Λήμνον ὑπερκείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο
καλέ ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασε μὲν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενον τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μή τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τὸ μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ δύσχρηστα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθείη χρεὼν εἴη
Πέρσεω, ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῳδέων προσέφερετο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τήν Ἑλλάδα, ἐνταῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δεινοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου, ἐπιστρέτει Ἀχαιμενέϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμενέα μὲν νυν ἐπιστρατεύσαντα Αἰγύπτῳ, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμητίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἅλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, σύλλογον ἐποιήσατο Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ὑπὲρ πάντα εἰπεῖν τὰ θέλει. ὡς δὲ συνελέχθη-
σαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, "Ἄνδρες Πέρσαι, οὐ τ'
"αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τι-
"θεὶς, οὔτε δεξάμενός τε, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
244. "γὰρ ἐγὼ παρέλαβον τὴν πρεσβυτέρων, ὧδε μιν
"καὶ ἐπρεμήσαμεν, ἅτε τε παρελάβομεν
"παρὰ ἡγεμονίῃ τὴν δὲ πρὸς τοῦ Μήδων, Κύρου
"καταλύσαντος. Ἀστυάγεα. ἀλλὰ δοκέει τε οἱ
"ἄγειν καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέοικε σημαί-
"φεσθαι ὅπῃ τὸ ἄμεινον. τὰ μὲν νῦν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δα-
"ρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ὅτινα μοῦνοι δὴ ἴσκε ἄν τις λέγοι· ἐγὼ
"δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ

ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quem ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem cum eo [1] reverſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat ejectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore ut inſulæ Lemno adjacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominem ejecerat, quum familiariſſime illo antea uteretur. [3] Et tunc cum eodem, ut in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſi quæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitavit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Aleuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus eſt. VII.
Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit adverſus Ægyptios, qui rebellaverant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſervitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interjecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius, vir Libys. Xerxes re- VIII.
cepta Ægypto, productus adverſus Athenas exercitum, præſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocavit, ut & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, equidem ego non ero hujus inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator; nam quemadmodum à majoribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquievimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud ſcientes: ego autem poſteaquam hanc ſedem accepi, dedi operâ ne

1 *Diverſam à noſtra lectionem ſequutus eſt; noſtram tamen habent & vet. cod. ſed quidam pro* προσαλαλυσόμενοι, *habent* προσαλαλυσθησόμενοι. 2 *Vel potius Hermioneſi, id eſt, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum una cum illis *Susa* aſcendiſſet; quoties in conſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat; ex quibus ea quæ eidem barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in fatis eſſe ut Helleſpontus à viro Perſa ponte jungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Alevadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit; ſuſcepit adverſus Egypt. &c. *Illud autem* χρησμῳδέων προσεφέρετο, *perinde eſt ac ſi diceret, Ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat ut oracula duntaxat illi allegarent quibus induceretur.* 4 Se ſequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, invenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperavimus, sed feraciorem, una cum ultione injuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, ut id quod agere constitui vobis exponerem: Constituo, juncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, ut Athenienſium ulciſcar injurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium adversus hos viros bellum movere destinasse: verum ei morte prævento non contigit ut illos ulciſceretur. Ego vero ejus vicem aliorumque Persarum ulciſcens, non prius desinam quam expugnavero incenderoque Athenas: cujus cives & me & patrem meum priores injuria affecerunt: primum quum Sardis una cum Aristagora Milesio servo nostro venientes cremaverunt· locosque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terram suâ ingressos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum 1 irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in Potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinando comperio: Terram Persidem ætheri Jovis conterminam redemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, una vobiscum cunctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam esse hominum neque civitatem, neque gentem, quæ nobiscum 2 dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacessierunt, jugum servile sustinebunt. In quo si mihi vos gratificari volueritis, ubi tempus vobis indicavero quo vos præsto esse oportet, tunc unusquisque debebit impigre adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sunt. Sed ne solus videar in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, jubens unicuique quam libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Post quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo superioribus Persis, sed etiam venturis es præstantior: qui cum alia & optima & verissima commemoras,

2. 3. 4. XI.

"λείψαμαι τῷ πρότερον ἡμομόων ἐν τιμῇ
"τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσωμαι δύναμιν
"Πέρσῃσι. φρονέω δὲ ὑμῖν τε προσήκοντα, καὶ μοὶ αὐ-
"τῷ· ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρῃσι τε τῇσι
"νῦν ἐπικρατέομεν ἐκ ἐλάσσονα ἐόντα φιλοτέρῃσι,
"παμφορωτέρῃσι δέ. ἅμα δὲ τιμωρίῃ τε καὶ
"τίσιν γινομένῃ. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα,
"ἵνα τὸ νέον πρήσσειν, " ἐπιτέλλωμαι ὑμῖν.
"μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρα-
"τὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα
"Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκα-
"σι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρᾶτε μὲν
"νυν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα στρα-
"τεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν
"τετελεύτηκε, καὶ ἐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμω-
"ρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἐκείνου καὶ τῆς ἄλλων
"Περσέων ὃ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἕλω
"τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθηναίας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πα-
"τέρα τὸν ἐμὸν ἀπῆρξαν ἄδικα πιεσῶντες.
"πρῶτα μέν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρι-
"σταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ ἑωυτῶν ἡμετέρῳ, ἀπ-
"ήμμυοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά·
"δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέ-
"ρην ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρ-
"νης ἐστρατήγεον, πάντες τε-
"τέων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς
"στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοιάδε
"εὑρίσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
"τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἳ
"Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γῆν
"τε τὴν Περσίδα ἀποδέξομαι τῷ Διὸς αἰθέρι
"ὁμουρέουσαν. " ὃ γὰρ δὴ χώρῃσι γε ἐσδεμίλιον καὶ
"ὑψεῖαι ὁ ἥλιος ὅμουρον ἔσται τῇ ἡμετέρῃ, ἄλλων χώρων.
"ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώ-
"ρην θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐ-
"ρώπης. πυνθάνομαι γὰρ οὐδὲ ἕν ἔθνος ἐόν· ἔτι πο-
"να πόλιν ἀνδρῶν ἐσδεμίλιον, ὅτε ἔθνος ἐόν
"ἀνθρώπων ὑπολείπεται, τὸ ἡμῖν οἷόν τε
"ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τιτέων τὰς καλλέλε-
"ξα, ὑποξαραρημένων. ὅτω οἵ τε ἡμῖν ἀρ-
"τοι ἔξουσι δίλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀνάρτοι. ὑμεῖς
"δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν
"ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸ ἥκειν δεῖ, προ-
"θύμως πάντα τινα ὑμέων χρήσει παρεῖναι.
"ὃς δ' ἂν ἔχων ἵππον παρεσκευασμένον στρατιὸν
"κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νο-
"μίζεται εἶ ἐν " ἡμετέρῳ. ποιητέα μέν νυν
"ταῦτα ἔστι ὕτω. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑ-
"μῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώ-
"μην κελεύων ὑμέων τὴν βελτίστην ἀποφαίνεσθαι.
"ταῦτα εἰπὰς ἐπαύετο. Μετὰ δὲ τὸν Μαρδό-
"νιον ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, ὃς μόνον οὐκ ἐς τὸ ἡμερό-
"νων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιγενομένων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἔπαινέσαι ἄριστα καὶ ἀληθέστατα,

1 *Alii*, Animatus sum ad infer. e Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet ut & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, servile jugum sustineant; *vel, & qui male de nobis meriti sunt, & qui non.*

"καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ἐκ
"ἐόντας γελασίους ἡμῖν, ἐόντας ἀνάξιους.
"καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲ καὶ
"Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε
"ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρ-
"σας οὐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλό-
"μενοι, κατασκεψάμενοι δέλους ἔχομεν, Ἕλ-
"λήνων δέ, ὑπάρξαντας ἀδικίης, οὐ τιμωρη-
"σόμεθα. τί δείσαντες; κοίλῳ πλήθεος συνε-
"φοῦ; κοίλην δὲ χρημάτων δύναμιν; τῶν ὅπ- 10
"σα μὲν ἴδμεν ἔτι μάχῃ, ὅπισα μὲν δὲ ἔτι δύ-
"ναμιν ἔσσαν ἀδρηνέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων πᾶ-
"σας κατασκεψαμένους, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμε-
"τέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ
"Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ τούτων ἤδη
"ἐπελαύνων ὅπη τοὺς ἄνδρας τούτους χρεὸν πα-
245. "τρὸς τοῦ σοῦ κεκρυμμένους· καί μοι μέχρι Μα-
"κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγου ἀπολιπόντι ἐς
"αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐμαχήσατο ἐς
"μάχην. καίτοι ἐώσασι Ἕλληνες (ὡς πυν- 20
"θάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἔστασθαι, ὑ-
"πό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ
"ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρόντες
"τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κα-
"ιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ
"οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. τοὺς γὰρ ἑσω-
"μένους οὐδὲ λέγω ἀρχήν. ἐξαίρετοι γὰρ δὴ γί-
"νονται, τὰς χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κη-
"ρυξὶ διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι, κατα- 30
"λαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλ-
"λον ἢ μάχῃσι, εἰ δὲ πάντως ἔδει πολεμέειν
"πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτε-
"ροι εἰσὶ δυχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν.
"τοιούτῳ τοίνυν ἐχρῆν τῷ Ἕλληνες διαχρεώ-
"μενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς,
"οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι.
"σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι
"πόλεμον προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ
"τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ
"δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο φρονήσουσι τὰ Ἕλ- 40
"λήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ φρονέω
"γνώμῃ, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλ-
"θοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὶ
"ἀνθρώπων ἄριστος τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὦν
"μηδὲν ἀπειρητον. οὐ γὰρ μάλα γε ἐόν, ἀλλ'
"ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γί-
"νεσθαι. Μαρδόνιος μὲ τοιαῦτα ὑπολεί-
"πεται ἐπαινέσας τὴν προκειμένην γνώμην ἀποδείκνυσι δὲ οὐδὲν τῇ προκειμένῃ, 50

tum vero [1] quod Jones qui Europam incolunt, non fines habere ludibrio nos, minus quam ipſi ſunt ludibrio dignos. Etenim res indigna eſt ſi Sacas & Indos & Æthiopes & Aſſyrios, aliaſque multas ac grandes nationes, quæ nihil Perſas læſere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in provincias redegimus: Græcos, qui nos laceſſere injuria inceperunt, non ulciſcemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam novimus, eorum novimus vires imbecilles, [2] eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi noſtræ habitantes, Jones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipſe quoque expertus ſum, quum eis juſſu patris mei intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam uſque proceſſiſſem, & pæne uſque ad ipſas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam confuevere Græci (ut audio) inconſultiſſime inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. nam quum bellum inter eos inductum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimumque invenere deſcendentes, ibi prœlia faciunt, ita ut magno cum ſuo malo victores inde diſcedant: devicti (ne longius repetam) ad internecionem deveniunt. quos oportebat, quum ſint ejuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nunciis dirimere controverſias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, ſi neceſſe habent inter ſe omnino pugnare, locum aliquem invenire utriſq; expugnatu difficillimum, & ibi fortunam belli tantare. Hoc itaq; ritu haud probo utentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promoviſſem, Tibi autem, rex, quis obviam venturus eſt bellandi cauſſa, copias Aſiæ atque omnem claſſem agenti? non eo audaciæ procedent (ut reor) Græcorum res. Quod ſi me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiſcum venient, diſcant nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur. nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimento hominibus fieri conſuerunt His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſavit. Tum ſilentibus aliis Perſis, nec diverſam eis quæ dicta eſſet ſententiam dicere audentibus,

2.

3.

X.

1 *Ita vertit quaſi legeretur* ὅτι ἐκδώσους. *Sed reſtitui omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit.* 2 Sed & eorum liberos *jam* habemus, ſubjugatis iis qui noſtram ditionem incolentes, Ionas & Æoles, *&c.*

Artaba-

Artabanus, Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit, ¶ REX, nisi diversæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est utiliat quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret adversus Scythas expeditionem, viros nulla usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me tibi justum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos convenit aut in terra aut in mari aut utrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cujus rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligaverunt, ergo non utraque in parte successit. Quod si iidem consensis navibus pugna navali victores ad Hellespontum navigent, ac deinde pontem solvant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea unius privata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus juncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, trajecit ad Scythas: eum trajectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in uno viro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito, quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρταβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξεω, ξυνὸς τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῳ ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, οὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτῷ ὄντα γινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παραλείφωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, γινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ παραινέω τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, πείθεσθαι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστυ νεμομένους· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατὸν δὲ συχνὸν καὶ πολλοὺς τῶν ἀγαθῶν τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἵ τε θάλασσάν τε ἄρξουσι καὶ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλάσειν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα· καὶ δὴ συνοίσεσθαι ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐπιστρώσασθαι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ μὲν ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πάρεστι δὲ καὶ σαθρώσασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σοὶ Δᾶτις καὶ Ἀρταφέρνης ἐλθὼν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μούνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, ἔτι καὶ ἀμφοτέρησι ἐχώρησε. ἀλλ' ἦν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ ἐδεόμην σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλεσθαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηίκιον, γεφυρώσας δὲ καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅκως Σκύθας· τότε παντοῖοι ἐφοίτων Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἰσιάγεω τοῦ Μιλήτου τυράννου εἰ ἐπέσχετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ λύσαντα διέρξαι τὰ ἐν τοῖσι Γέρροισι πρήγματα, καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινὸν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἑνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα ἠρτῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευε ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτίς τε ὅταν τοι δοκέῃ, πρόσκεψαι μοῦνος πρὸς σεωυτόν, καὶ ταῦτα ἐπαγόρευε τὰ τοι δοκέῃ εἶναι ἄριστα. 246.

1 Affricatum alteri; *vel, Cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit; *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit.

"τὸ γὰρ εὖ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εἶναι
"εἰκὸς ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιοβουλίαι τοι θέλει,
"βεβούλευται μὲν ὦν ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἔσεται δὲ
"ἡ τύχη τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος
"ἀμείνονα, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπισποῖτο, δύρημα δύ-
"ρηται, ἦπιον δὲ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁ-
"ρᾶς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θε-
"ὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ
"μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήμα-
"τα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ
"τοιαῦτα βάπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ
"θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. ὕτω
"δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθεί-
"ρεται, ἐπεὰν ὀφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντῶν, δι' ὧν ἐ-
"σφάλη ἀναξίως ἑωυτῶν. ὁ γὰρ θεὸς φρονέειν
"ἄλλον μέγα ὁ θεὸς οὐκ ἐωυτόν. ἐπειχθέωσαν
"μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, ἐκ
"τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ
"τῷ βραδύνειν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ φθάσαντα
"δικαίους τοὺς εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον δύρεσθαι τις
"ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμβουλεύω.
"σὺ δὲ ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέ-
"γων λόγους μαλακοὺς περὶ Ἑλλήνων, ἐκ ἐόν-
"τας ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ
"ἀκούσαντες, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρα-
"τεύεσθαι. αὐτὸ δὲ τοῦτο εἶνεκα δοκέεις μοι
"πᾶσαν προθυμίην ἐκλείειν. μή νυν ὕτω γένη-
"ται. ἀκαβολὴ γὰρ ἔστι δεινότατον· ἐν τῇ
"δυσμῇσι εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεό-
τῷ παρε- "μενος. ὁ μὲν γὰρ ἀκούσας, ἀδικέει, ἐ
όντος. "παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀνα-
"πευδόμενος. πρὶν ἢ ἀπρεκέως ἐπιφάσθαι. ὁ
"δὲ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδι-
"κέεται, ἀκουσθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νο-
"μισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ
"δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρα-
"τεύεσθαι, μένε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἥδεσι
"τοῖσι Περσέων μένετω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέ-
"ρων ἀκακαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλά-
"τεε αὐτὸς σὺ ὁπλέξας ἀριθμὸς τε ἄνδρας τοὺς ἐ-
"θέλεις, καὶ λαβὼν στρατιῆς ὁκόσης τινὰ βά-
"λεαι. καὶ δὴ τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βα-
"σιλεῖ· τὰ πρήγματα, κλεινέων οἱ ἐμοὶ
"παῖδες, πρὸς ὧν αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
"δὴ ὃ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦ-
"τα παρεόντων, σοὶ δὲ σφι καὶ σὺ δὴ ἀπο-
"κρήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑπεδύσεο ἐκ
"ἐτελέσθεις, σὺ δὲ τούτων στρατόμενος ἀ-
"νάξεις δὴ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεταί τινα φημὶ τὸν αὐτῷ τῇδε ὑπολειπόμενον, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario eventurum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superavitque fortuna consilium: at qui turpiter consultavit, si ei fortuna obsecundavit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut prægrandia animalia 5.
fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parva vero [1] nihil lædit? Vides ut
magna semper ædificia magnasque arbores hujusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Unde & ingens
exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus invidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in
calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum sinit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, unde magna detri- 6.
menta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim
videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc
quidem tibi rex suadeo. Tu vero Go- 7.
bryæ fili Mardoni desine loqui stulta de
Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis, detrahendo, ipsum regem
vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni aviditate contendis:
[2] quod abiit ut fiat, Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt
qui injuriam faciunt, unus cui injuria fit. Qui enim detrahit, injurius est, quod
non præsentem accusat: item qui huic
credit, injurius est, quod prius credit
quam rem compertam habeat. & illi cui
absenti detrahitur, ob id fit injuria quod
ab altero insimulatur ut malus, ab altero
talis putatur. Quod si omnino bellum &
his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permanet domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu
in expeditionem ito, delectis quos velis
viris ac quantiscunque velis copiis: &,
si ex sententia tua res succedent regi,
interimantur liberi mei, & insuper ego:
sin succedent ut ego dico, interimantur
tui, & insuper tu, si redieris. Quod si
hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore ut aliqui eorum qui
hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit ut talia fiant à nobis. Detractio enim, vel, obtrectatio, aut calumnia, res est deterrima.

post

post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam: tunc agniturum adverſus quales viros ſuades regi ut moveat bellum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſublevat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignavus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic una cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes ultus fuero: probe intelligens, ſi nos quieverimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu invaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere, [1] ſed utriſque propoſitum eſt certamen aut agendi aut patiendi, ut aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos jam injuria laceſſitos exigere ultionem, ut quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus adverſus eos viros quos etiam Pelope Phryx noſtrorum majorum ſervus ita ſubegit ut ad hoc uſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſententia, quum obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (ut fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Revocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitum? Neque ſi revocaveris eam, bene facis, neque

XI.

XII.

"μέγά τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ
"κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων ἀλαφροδύμενον, ἢ κε ἐν
"γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαι-
"μονίων· εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρόπεζον καὶ ὁδόν,
"γνόντα ἐω' οἵους ἄνδρας ἀναγνώσκεις στρα-
τόπεδον βασιλῆα. Ἀρτάβανον μὲν ταῦτα
ἔλεξε. Ξέρξης δὲ δυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε,
"Ἀρτάβανε, παῖδος εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός.
"τοῦτό σε ρύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λα-
"βεῖν ἐπέων μαλακῶν· καίτοι τοιῷδε τινὶ
"ἀπημίλλω προσθήκην, ἐοικὼς κακῷ τε καὶ ἀνδρὶ
"μὴ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτε τινὶ
"Ἑλλάδα, ἀυτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναι-
"ξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνδρα σέο, ὅσαπερ εἶπα, ὅπως-
"λέα ποιήσω. *μὴ γὰρ εἶναι σε Δαρείου τοῦ Ὑστά-
"σεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Ἀριαρά-
"του τοῦ Τεΐσεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, καὶ
"τοῦ Ἀχαιμένεος γενόσθαι, μὴ τιμωρησάμε-
"νόν Ἀθηναίους· οὐ γὰρ ὅπως εἰ ἡ-
"μεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' ἐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ
"καὶ μᾶλλον στρατεύσονται ὅτι τινὶ ἡμεῖς ἐρέω, εἰ
"χρὴ καὶ προφάσεσι τοῖσι καταρτυθεῖσι ἐξ ἐ-
"κείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ πλαῦς
"ἐς τινὰ Ἀσίην. ἔκων ἐξαναχωρέειν οὐδετέ-
"ροισι δυνατὸν ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν
"περὶ ἐλευθερίης ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἕλ-
"λησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γώρῃ· τὸ
"γὰρ μέσον οὐδὲν τοῖσι ἐχθροῖσι ἐστί. καλὸν ὦν, πρὸ-
"πεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἔτι γίνεται, ἵνα
"καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλά-
"σας ἐω' ἄνδρας τούτους· τοὺς γὰρ καὶ Πέλοπα ὁ 247.
"Φρὺξ, ἐὼν ἐμοῦ παῖδων δούλους, κατεστρέ-
"ψατο ὥστε καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τῷ κατα-
"στρέψαντι καλέονται. ταῦτα μὲν δὴ τοσαῦτα
"ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, διαφοίτη τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρ-
"ξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βυ-
"θλιῶ δισσῆς, πάσχει δοκέοι ἐπρῆγμα εἶναι
στρατεύεσθαι ὅπι τινὰ Ἑλλάδα. δεδοκμώνων
δέ οἱ αὐτῆς τυχέων, κατύπνωσε· καὶ δή κε
ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται
ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀνδρὶ οἱ δο-
κέοντι μέγαν τε καὶ εὐειδέα ἐπεῖναι, Μέλα δή
"βυλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύμα ἄγειν ὅπι τὴν
"Ἑλλάδα, πρεσβεύσας ἀλλίζειν Πέρσῃσι στρα-
"τόν; ἔστε ὦν μεταβυλευόμενος ποιέεις δὴ, ἔστε

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine ut aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Ut autem nox advenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreviſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud* ἔκνιζε *verti etiam poteſt* Scrupulum injiciebat. *Eodem autem fere modo uſus eſſe videtur Ovidius* verbo mordere. 3 Quum jam Perſis ut copias cogerent denunciaveris? Atqui nec quod ſententiam revoces bene facis, nec——

* Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Cl. Salmaſius, ita corrigendum: μὴ γὰρ εἶναι σε Δαρείου τοῦ Ὑστάσεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσεος, μηδὲ τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γενόσθαι. Exercit. Plinian. p. 1183.

"ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τὴν
"ἡμέρην ἐβούλευσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν·
"τὸ μὲν, ταῦτα εἶπας, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀπωτά-
τω. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου
λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας
τοὺς αὐτοὺς τοὺς πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι
"τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχε-
"τε ὅτι ἀληθέστερα βουλεύομαι. φρενῶν τε οὐ
"ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρώτα ἔκω ἀνέπω, καὶ οἱ πα-
"ρηγορεόμενοι κεῖνα ποιέειν, οὐδένα χρόνον
"μοι ἀπέσχον· ἀκούσαντί μοι τοῦτο μοι τὸ Ἀρ-
"ταβάνου γνώμης, ὠργίσθην μὲν ἡ νεότης ἐπέ-
"ζεσε, ὥστε ἀνοιήτερα ἀπορρίψαι ἔπεα ἐς ἄν-
"δρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέντοι
"συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς δὲ
"μεταδοξάσμῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν
"Ἑλλάδα ἤνυσε ἐς. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσθε
"ταῦτα, ἡσυχίην ἄγετε πρὸς σφέων. Νυκτὸς δὲ
"γενομένης, αὖτις τοῦτο ὄνειρον ἐλθὲ τῷ Ξέρ-
"ξῃ, καταπωμόσατο δὲ φάναι, Ὦ παῖ Δαρείου,
"οὐδὲ φαίνεαι ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος
"τὴν στρατηλασίην, οὐ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐ-
"δενὶ τιμήσας λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀ-
"κούσας. σὺ νῦν τόδε ἴσθι, ἰὼν περ μὴ αὐτίκα
τὴν αὐτέων ἀναστροφὴν. "στρατηλατέων, τάδέ τοι ἐξ "αὐτέων προσδό-
"κα ἀναγήσειν· ὡς οὐ μέγας οὐ πολλὸς ἐγένεο
"ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ὅταν οὐ ταπεινὸς ὀπίσω οὐ-
τάχου ἔσεαι. Ξέρξης μὲν ταῦτα ἐνυπνιασθεὶς ἐδόκεε
τῇ ὄψει, ἀνά τε ἕδετο ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμ-
πει ἄγγελον, Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπιγ-
μένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ
"πρὶν μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἶπας ἐς σὲ μά-
"ταια ἔπεα. χρηστῆς εἶνεκα συμβουλῆς· μετὰ
"μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
"ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑπετίθεο.
"ἔκων δυναλός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλό-
"μενος. τοῖσι μέντοι δὴ καὶ μετεγνωκότι
"δαιμόνιόν τι ὄνειρον φαντάζεσθαί μοι, οὐδαμῶς
"συνεπαινέειν ποιέειν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ
"σφαπειλῆς οἰήσεαι. εἰ δὲ ἔτεός ἐστι ὁ ἐπιπέμ-
"πων, καὶ οἱ πάντας ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρα-
"τηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπλοίην
"καί σοι τοῦτο τὸ ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ
"ἐμοὶ ἐπιστέλλομενον. δοκέω δὲ ὧδ' ἂν γενό-
"μενα ταῦτα, εἰ λάβοις σὺ ἐμέο σκευὴν πᾶ-
"σαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρό-
"νον, καὶ ἐπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας.
Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ τὸ
πρώτῳ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα ἐκ ἀξιεύ-
μενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς ἐ-
ναλήζετο, εἶπας τάδε, ἐπυίεε τὸ κελευόμενον,

qui tibi assentiatur adest, quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaveras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu evanuisse. Ubi dies illuxit, Xerxes hujus insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perveniendum est mihi prudentiæ perveni: & qui ut illud faciam suadent, nullo unquam à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim juventus efferbuit ut verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, utar illius sententia: & quoniam revocavi expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc ubi audiere Persæ, lætitia affecti regem adoravere. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti Xerxi astitens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas revocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum brevi magnus & amplus effectus es, ita brevi rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nuncium misit ad accersendum Artabanum, qui ubi advenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis invectus sum, non sui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognovi id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi jam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem suni adversus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore conjecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

XIII. XIV. XV. XVI.

——adest quisquam qui tibi *hujus rei, id est, revocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel.* Nec adest qui tibi *hoc delictum revocatæ sententiæ* condonaturus sit; q. d. *Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.*

1 In solio meo.

Apud

1. Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia depravant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini natura sua uti. Ego vero [1] quum ex te male audivi, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, una quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens pernicioſum esse imbui animum usu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc autem quum ad te mutato in
2. melius consilio de sumenda adversus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicujus dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res divina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrantur quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerinq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitavit, nos autem nudiustertius [2] expeditionem hanc interimanus & quidem
3. vehementer habuimus. Quod si hoc non est cujusmodi ego dico, sed aliquid divini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim ut tibi, ita & mihi eadem jubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ pervenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, ut me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur sive mea gerentem vestimenta, sive tua, sed te adibit: quod jam animadvertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor divinum esse. Cæterum si ita tibi agendum videtur, neque id revocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum
XVII. ista fecero, appareat; hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

"Ἴσον ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ παρ' ἐμοὶ κέκριται,
"φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν
"πείθεσθαι· τάδε δὲ ἀμφότερα ὠφελήκοντα,
"ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίη σφάλλουσι. καίτοι
"περὶ τῶν πάντων χρησιμωτάτῳ ἀνθρώπῳσι
"θαλάσσαν, πνεύματα φασὶ ἀνέμων ἐμποιῶν-
"των, ἐς ὠφελείην φύσει τῇ ἑωυτῆς χρᾶσθαι.
"ἐμὲ δὲ ἀκέοντα πρὸς σεῦ κακὰ, ἐς τοσοῦτον
"ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων
"Πέρσῃσι, τὴν μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τὴν δὲ, κατα-
"παύσους, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν
"τὸ ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι ἀεὶ ἔχειν τοῦ πα-
"ρεόντος, τουτέων προκειμένων γνωμέων,
"ὅτι τῷ " σφαλερωτέρῳ σεωυτῷ τε καὶ Πέρ- 247.
"σῃσι ἀναίρεο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραφαι ἐπὶ [ψ] σφαλε-
"τὸ ἀμείνω, φής τοι μετέντι τὸ ἐμὲ Ἑλ- [ω] ρωτάτῃσι
"λήνων στόλον, ὅκου τῶν ὀνείρων δεῖ τινός [ω] ἐώντα
"πομπῆς, ἐκ " ἐωυτοῦ σε κατυλύειν τὸν στόλον.
"ἀλλ' ἐόντα τοιοῦτα ὄντι θείᾳ, ὦ παῖ. σὺ μὲν νῦν
"τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά
"ὄντι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρε-
"σβύτερος. ἐών. πεπλανῆσθαι αὐτὰ μᾶλλόν
"ἐστι αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων, τά τις ἡμέ-
"ρης φρονέζει. ἡμεῖς δὲ τὰς προτεῦ ἡμέρας
"πάντα τὰ στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχο-
"μεν μετ' χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόν-
"δε οἷον ἐγὼ ξυμβάλλομαι, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον,
"σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας." φανήτω [ω] φανήτω.
"τοι γὰρ δὴ καὶ μοὶ ὡς καὶ σοὶ ξυμβαλλόμενον.
"φανεῖσθαι δὲ ἐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχοντι τὸ
"σὸν ἐδῆτα, ἢ ἐκεῖνο ἐμόν· ἐδέτι μᾶλλον
"ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ ἐν τῇ
"ἐμῇ· εἰωθέει γὰρ καὶ ἄλλως ἐνθέλει φαίνεσθαι. ἐς
"γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε δυσθεΐης ἀνήκει τοῦτο ὁ, τι-
"θήνηταί ἐστι τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο, ὥστε
"ὦσε δόξει, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκ-
"μαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν ἐσθῆτι λόγῳ ποιή-
"σεται, ἐσθῆτα δὲ ἀξιώσει ὄνειρον εἶναι, ἔστι μοὶ τὸ ἐ-
"μὸν ἐσθῆτος ἔχειν, ἔστι μοὶ τὸ σόν, ἐσθῆτα δὲ ὄνειρο-
"τήσει· τοῦτο μαθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὄνει-
"ρον ποιήσεται σωυτοῦ ἐόντα, φαίην ἂν κἀγὼ σὸν θεῖον
"εἶναι. εἰ δέ τοι ἔστω ἐδὲν τοιοῦτον γινόμενον, κἀγὼ οἷά
"τε αὐτῷ ἀντιτρέψαι, ἀλλ' ἤδη ἴσμεν ἐν κοίτῃ
"τῇ σῇ κατυπνώσαι, φέρε, τελέων δὴ ἐμεῦ ὄντα
"τελουμένων, φανήτω κἀμοί. μέχρι δ' ἂν τούτου τῇ
παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα εἰπὼν

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam provehente, altera eam compescente, & pernicioſum esse dicente docere animum plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris, &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractavimus.*

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀπιδέξειν λέγοντα ἐδέν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίτην ἐποιέετο, ἐπῆλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὠυτὸ ὄνειρον τὸ καὶ τῷ Ξέρξεα ἐφοίτα. στὰς δὲ τοῦ Ἀρτάβανου, εἶπε τάδε, "Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος ἦσθα ὁ ἀπαραδιδοὺς "Ξέρξεα κατακλυσθέντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς "δὴ κακόμενον αὐτοῦ; ἀλλ' ἔτε ἐς τὸ μέλλον τε "τα, ἔτε ἐς τὸ παρεὸν νοῦν κατατρόπιξεαι, "ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ "δεῖ ἀνηκουστέοντα παθέειν, αὐτῷ οἱ κείνῳ δεδήλωται. Τοιαῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι κατακαίειν αὐτοῦ μέλλειν τὼς ὀφθαλμώς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀναθρώσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὸν ὕπνον οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτεραῖοι λέγει τάδε, Ἐγώ "μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδών τε πολ- "λὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα τοῦδε ἥσ- "σονων, οὐκ ἐῶν σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ ἔχειν· "βουλόμενος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ὀπιδυ- "μέειν· μεμνημένος μὲν τὸν ὀπὶ Μασσαγέ- "ται Κύρῳ στόλον ὡς ἔσπρηξε, μεμνημένος "δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθιοπας τοῦ Καμβύσεω, συ- "στρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ὀπὶ Σκυθας. "βουλόμενος ὧν ταῦτα, γνώμῃ εἶχον, ἀ- "τρεμίζοντά σε μακαρίσειν εἰ πρὸς πάντων "ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, "καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις κατάλαμ- "βάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τεάψομαι, "καὶ τὰ γνώμῃ μεταλλάξομαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν "Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι "δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ- "νοισι ἐς τὰ παρασκευά. ποίεε δὲ ὕτω ὅκως τῷ θεῷ παραδιδόντος, τῷ σῶν. ἐνδείσῃ μη- δέν. τετέων κεχαρισμένων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέν- τες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξῃς τε ὑπαείδετο τοῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβα- νος, ὃς πρότερον ἀποστρέφων μὲν ἐφαίνετο, τότε ἐπιπροθέων φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρ- ξῃ στρατεύεσθαι, μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκείναν ἀκούσαντες, φέρειν τε δὴ πᾶσαν γῆν, καὶ δουλοῦσθαι τε οἱ πάν- τας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν τοιήδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρ- ξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, [1] quod ſperaret ea à Xerxe ſine illis verbis admiſſum iri, juſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſediſſet, moxque recubuiſſet, idem inſomnium dormientem adiit quod Xerxem adierat, eique ſuperaſtiſtens, ita inquit, [2] Tune ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tanquam ejus curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, nili dicto audiens fuerit, ei ipſi demonſtratum eſt. His XVIII. verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibuſque ferramentis comari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obſervatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundoque loco hæc inquit: [3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa jam videram, & magna negocia ſub Heſſonibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomodo cum exercitu Cambyſis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militavi adverſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum. Sed quoniam divinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (ut videtur) miſſa divinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu vero quæ divinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, jubetoque ut iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito ut nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, ubi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Poſt hæc ineunti expedi- XIX. tionem Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatum eſt: quod magi auditum, conjectarunt ad univerſam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi ſervituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cujus o-

μιμνησκόμενος

μιμνησκόμενος

1 Quum ſperaret fore ut quæ à Xerxe dicerentur, vana eſſe probaret, juſſa exeq. 2 Tu nunc ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam ejus curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quod ea diſſuades quæ fata fieri volunt. 3. Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Heſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

leæ ramis universa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, evanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda jussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinendi. XX. Xerxes, autem ita copias suas contraxit ut omnem continentis locum scrutaretur. si quidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparaverat exercitum, atque ejus apparatum, quinto autem anno incunte movit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos novimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo ut ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui adversus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam rigionem invasit, ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas ivit ultum) aut ille (ut fama fert) Atridæ adversus Ilium, aut ille ante Troicum bellum, Mysorum Teucrorumque, qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum usq; amnem qui ad meridiem vergit, pro- XXI. cessit. Neq; illi omnes exercitus, neque alii his adjecti, cum uno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naves præstabant, aliis ut peditatum, aliis ut equitatum, aliis ut navigia ad vectandos equos eorum qui una militabant, aliis ut naves longas in usum pontium præstarent, injunctum erat, aliis ut frumentum & naves. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, ut in quo superior classis dum circumvehitur afflictata fuisset. Ad Eleundem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] Artæo & Artachæi filio, viris XXII. Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τὲς κλάδυς γλῶ πᾶσαν ὑπηρχῆν. μὴ 249.
ὃ, ἀφανιῶ λῶαγ ὧδε τῇ κεφαλῇ κείμδυον τ σέφανον. κρινάντων ὃ ταυτη τῷ μάγων, Περσέων τε τῷ συλλεχθέντων, αὐλίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τ ἀρχλὼ τ ἑωϋτῦ ἀπελάσας, εἶχε περδυμίλω πᾶσαν ὅπῃ τοῖσι ἀνειρημδύοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστ Θ. τὰ προκείμδια δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τὸ στρατῦ ὕστω ἐπάγκρσιν ἐποιέετο, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τ ἠπείρυ. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτω ἀλώσιΘ., ἐπὶ μὲ τέσσερα ἔτεα πλήρεα ὡξεχρᾶτο στρατιλώ τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ ὃ ἔτει ἀνομδύῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθΘ. τόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴσμδυ πολλῷ δὴ μέγιστ Θ. ὅδε ἐγένετο· ὥστε μήτε τ Δαρείυ τ ὅπῃ Σκύθας ὧδε τῦτον μηδὲν φάνεσθαι, μήτε τ Σκυθικὸν, ὅτε μηδένα Σκύθας Κιμμερίυς διώκοντες, ἐς τ Μηδικλὼ χώρλω ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης καταστρεψάμδυοι, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὕστερον ΔαρεῖΘ. ἐτιμωρέετο. μήτε κῦ τὰ λεγόμδυα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τ Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμδυον· οἳ δὴ βάντες ἐς τ Εὐρώπλω κῦ Βόσπορον, τές τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ὅπῃ τ Ἰώνιον πόντον καλέδνσαν, μέχρι τε Γηνειῆ ποταμῦ τῦ πρὸς μεσαμβρίλω ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, ὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι γενόμδυαι αἱ στρατιλασίαι, μοῖρ τῆς δὲ οὐκ ἀξίαι. τὶ γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐπὶ Θ. ὅπῃ τ Ἑλλάδα Ξέρξης; κρῖον ὃ πινόμδυον ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲ γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ ὃ ἐς πέζον ἐτελάχατο, τοῖσι ὃ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι ὃ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατλόμδυοισι· τοῖσι ὃ, ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι ὃ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τῦτο μὲ, ὡς προπαιασάντων τῶν πρώτων ὧδε πλεόντων τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο πρὸ τριῶν ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεῦντι τῇ Χερσονήσῳ ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν ὃ ὁρμεώμδυοι, ὤρυσσον ὑπὸ μάστιγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, ἀγώνοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον ὃ καὶ οἱ ὧδε τὸν Ἄθων κατοικημδύοι. Βυβάρις ὃ ὁ Μεγαβάζυ, καὶ Ἀρταγαίης ὁ Ἀρτάγυ, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τῷ ἔργῳ. Ὁ γὰρ Ἄθως ἔστι ὄρΘ. μέγα τε καὶ ὀνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημδύον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ ὃ τελευτᾷ ἐς τ ἤπειρον τὸ ὄρΘ., χερσονησοειδές τε ἐόν, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώ-

δεκα-

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

δεκα σταδίων· πεδίον ὂ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ ὲ μεγάλοι ἐπὶ θαλάσσης τῆ Ἀκανθίων, ὅση θάλασσαν τὸ ἀντίον Τορώνες· ἐν ὂ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν πελάγεϊ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκέαται. αἱ ὂ ἐντὸς Σάνης, ἔσω ὂ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Θύσον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲ αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὧρυσσον ὂ ὧδε· διασάμβοι τὸ χῶρον οἱ βάρβαροι κατ' ἔθνεα, κατὰ Σάνιον πόλιν ὁρμεώμενοι ποιησάμβοι· ἐπεὶ ὂ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲ, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον. ἕτεροι ὂ παρεδίδοσαν τὸ αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· ὅτι ὂ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον· τοῖσι μὴ νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμβοι οἱ χρημνοὶ τὸ ὀρύσσεθρον, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόμα θος καὶ τοῦ κάτω ταὐτὰ μέτρα ποιεύμβοι, ἔμελλέ σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ ὂ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀπέδεικνυντο, καὶ δὴ καὶ ἐν τούτῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲ ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος ὂ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνταῦτα δὴ λειμὼν ἦν, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρήϊον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος. Ὡς μὲ ἐμὲ συμβαλλόμενον δοκέειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντα, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας ἀμείψασθαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι ὂ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προστέταχτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν ὧδε ἐποιέετο. παρεσκευάζετο ὂ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκὰ λίνα· ἐπετάξατο Φοινίκεσί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνηται ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυνθάνομενος ὂ τὴν χώρην,

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finitur, ſita eſt urbs Græca nomine Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt urbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt urbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [1] nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perveniebatur, qui illam efferebant atque abjiciebant. Qua in re 2 tumuli effoſſi duplicem laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declaraverunt: qui partem quæ ſibi contigerat, ita excavaverunt ut os foſſæ duplum eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: ut quum ad imum deventum eſſet, foſſa cæterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratum quoddam, ubi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc foſſam Xerxes (ut ego conjectura colligo) jactantiæ gratia deprimi juſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naves per iſthmum tranſportare, juſſit iſthmum intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt ut foſſam facerent, quibus fuerat ut flumen Strymonem pontibus jungerent. Iſta Xerxes hunc in modum fecit. Comparavit item ad pontem [3] armaturam, [4] lirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio ut commeatum exercitui comportarent: ne homines neve jumenta quæ ducebantur in Græciam, [5] abſumerentur. Sed admonitus

XXIII.

XXIV.

XXV.

---

1 Nationatim diſtributum effoderunt. 2 Prærupta præcipitia foſſæ dupl. 3 Ὅπλα *hic vocantur funes nautici.* 4 Bybli. 5 Fame laborarent, λιμήνηται, *non* λυμήνηται.

juſſit

jussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret undique ex Asia navibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, ut quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. XXVI. Dum isti in imperato sibi trajectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, movens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat ut cunctæ copiæ cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in judicium deducta est, cognovi. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, pervenerunt Celænas, ubi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua urbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in utrem formata, quâ à Phrygibus fertur Apollo illi detractum suspendisse. XXVII. ¶ In hac urbe residens Pythius Atys filius: vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogavit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donavit: quique nunc omnium hominum divitiis XXVIII. princeps est secundum te. Hæc ultima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim[1] posteaquam accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅπισθεν τούτων εἴη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τῶν δὴ πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν τὴν κατὰ Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην. Ἐν τῷ δὲ ἔστι τὸ προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῷ ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνδιαύτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ προρρύεσθαι σφέα αὐτόν. ὃς μὲν νυν τῷ ὑπάρχων σφέων αὐτὸν κάλλιστα ἐξαλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα ἔδεξε βασιλέος ἔλαβε δῶρα, ἐκ ἔχω φράσαι. ἐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλήλυθα οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ἐμείλησαν τὴν Φρυγίην, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἔστι καὶ ἐνθαῦτα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἕτερον ἐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Κατάρρακτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν λόγος ἔχει ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑπῆν κατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, τὸν Λυδὸς ἀνὴρ Λυδὸς, ξείνισε τῷ βασιλέος στρατῷ πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένῳ δὲ χρήματα Πυθίῳ, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἶεν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ. Θωϋμάσας δὲ τὰ ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σέο ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ἐμεωυτοῦ ἐόντα, ἀλλ' ὅπισθμός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστά σε ἐπυθόμην ὁρμέοντα ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλλησπόντιον, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ δεῦρο λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑβδομήκοντα

---

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Jam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo——

* Legendum, Μαρσύας Καταῤῥάκτης ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκρης, &c. Nam Herodotus Marsyan amnem etiam alibi nominat Musâ quintâ; non igitur nomen proprium illius Καταῤῥάκτης, sed significat impetum, quo ex arce summâ Celænarum amnis ille manat, vel ruit potius. Exercit. Plin.

τοσαῦτα,

"ταλάντων, χρυσέου δὲ, τεσσαρακοσίας μυριά-
"δας σατήρων Δαρεικῶν, ὑπολείψας ἑπτὰ χι-
"λιάδων. καὶ τέτυσί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸς
τῶν παρεόντων ἀπολείπομαι. "δὲ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ "γεωπόνων ἔξεστι
"βιῶναι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς
"τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐ-
"πεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, ἐδενὶ
"ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια
"προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν
"τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸ
"πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήμα-
"τα, ἔξω σοῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως
"στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγ-
251. "γέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐλίων γέρεα τοι-
"άδε δίδωμι, ξείνον τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
"τὰς τεσσαρακοσίας μυριάδας τοι τὰς σαυτῶν
"ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ, δι' ἐς τὰς ἑπτὰ χι-
"λιάδας ἵνα μήτοι ὑπολείπωσι αἱ τεσσαρακοσίαι
"μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδεων, ἀλλ' ἡ τοι ἀπαρ-
"τιλογίη τῶν ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε
"αὐλὸς τάπερ ἐκτήσαο, ὑπίσασό τε εἰ αἰεὶ
"τοιοῦτος. ἢν γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι, ἤτε ἐς τὸ
"παρεὸν, ἤτε ἐς τὸ μέλλον μεταμελήσει. Ταῦ-
"τα μὲν εἰπὼν καὶ ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ πρόσω. Ἀναυα δὲ καλεομένην
Φρυγῶν πόλιν διεξελάσας, καὶ λίμνην ἐκ
τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν
μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα
διὰ σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαι-
νόμενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ
δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὑπὸ τὰς
ὕρας τῆς Φρυγῶν καὶ τῆς Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύ-
δρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατεστεπτυῖα, στα-
θεῖσα δὲ ὑπὸ Κρίσου, καταμηνύει διὰ γραμ-
μάτων τὰς ὕρας. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε
ἐς τὴν Λυδίην, διζομένης τῆς ὁδοῦ,
καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὑπὸ Καρίην φε-
ρούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὰ, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευ-
μένῳ διὰ λιῶν τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσι
ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἐναῦσαι διὰ Καλλατηβὸν πό-
λιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ
πυρῶν μέλι ποιέυσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλει μὲν ἕνεκα,
δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνὸν ἀ-
θανάτῳ ἀνδρὶ ὑπερέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ
ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono donam mihi ipsi victus è mancipiis atque ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc nactus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. 1 ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meum te facio: & ista quadragies centena millia nummûm de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *id est, quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemento summa sit solida. quæque possides, ipse possideto, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neque in præsens neque in posterum pœnitebit. XXX. Hæc loquutus & quæ dixerat exequutus, perrexit assidue porro ire: prætergressusque urbem Phrygiam nomine Anava, & stagnum ex quo conficitur sal, pervenit Colossas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde fere quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Movens autem è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus atque erectus à Cræso est, indicans litteris eos fines. XXXI. Ubi autem è Phrygia in Lydiam ventum est, id divortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, urbemque Callatebum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donavit, eamque tuendam viro 2 immortali delegavit: & ad urbem Lydorum altero die XXXII. pervenit. ¶ Postquam Sardis advenit, principio caduceatores dimisit

---

———millia, auri vero myriadas quadringentas staterum Daricorum, septem millibus minus, habere me competi: quæ tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Ut tecum paria faciam, pro hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, ut quadragies centenis millibus Daricorum staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: mementoque talem te semper præstare; hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex ejusdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui immortales dicebantur, vide quæ posiea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam edictumque ut cœnas regi instruerent ad omnes civitates, præter Athenas & Lacedæmonem. 1 Eorum autem causſa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens ex-
XXXIII. plorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam conjungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum urbes, ora ſalebroſa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Ubi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere vivum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Eleunte adductis fœminis nefanda perpe-
XXXIV. trabat. Ad hanc oram ex Abydo jungere pontem inchoavere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii 2 ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad ulteriorem continentem ſeptem ſtadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempeſtas ea omnia diruit atque diſſolvit. Quod quum audiſſet Xerxes
XXXV. indigne ferens, juſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti. Jam vero audivi miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandavit ut colaphos Helleſponto incuterent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, ut doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti juſſit, atque eis qui præpoſiti operi erant, caput præ-
XXXVI. cidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerunt, hoc modo junxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſverſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum

ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν. πλὴν ἔτε ἐς Ἀθήνας, ἔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε δὴ γῆς αἴτησιν, τῇ ὃ ἄλλῃ πάντῃ. τοῦ ὃ εἵνεκα τοσόνδε μᾶλλον ἀπέπεμπε δὴ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον ἐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάντας ἐδόκεε τότε δεήσεσθαι, δώσειν· βουλόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ ὃ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ ὃ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι ὃ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις καὶ μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετ' ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον ὐ πολλῷ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῖ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρων τοῖσι περσέκειτο· τὴν μὲν λινοκλίνην, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι ὃ ἑπτὰ σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξωρμημένου τοῦ πόρου, ὄμβρος μέγας συνέκλυσέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας βάσιγι πλῆξαι, καὶ κάλεα ἐς τὸ πέλαγος πεδίων ζεύγεα. ἤδη ὃ ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε κατιέντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὧν βαρβαρίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἄλμυρον, δεσπότης τοι δίκλω ὧδε πιθεῖ τῷ σῷ, δι', ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκεῖνό σε ἀδικέοντα παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, διαβήσεταί σε, οὔ τις σεβίζει, οὔτε μή· σοὶ ὃ κατὰ δίκλω ἄρα ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ. τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τοῖσι ζημιοῦν, καὶ τὰ ἐπιτεταγμένα τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμιεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐπιτεταγμένα τοῖσι προσέκειτο αὐτὴ ἡ ἄχαρις τιμή· τοὺς ὃ ἄλλους ἀρχιτέκτονας ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν ὃ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ἵστασαν μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ δὲ πόντου, ὀγδωκοσίας· τοῦ ὃ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον; ἔδοσαν.

1 *Deſunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, ut etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo

ἵνα ἀνακαχλύῃ τὸν τένοντα τῷ ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τῆς ἑτέρης, τὸ ἄνεμον εἵνεκα τοῦ εἴσω δὲ ἐκτὸς ἐόντων· τὰς δὲ ἑτέρης τὰς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, δύρυ τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ἐποιήσαντο κατὰ λιμπον τὸ πεντηκοντόρων, καὶ τριηκοντόρων, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, τρεβλεῦντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λινοκλίνη διασάμενοι ἐς ἑκάτερον, τέσσερα δὲ τὰ βυβλίνεα. παχύτης μὲν ἦν αὐτῇ, καὶ καλωσύνη. τὸ δὲ λόγον δὲ ἦν ἐμβεβιβασμένα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, ὁρμηθέντες ξύλων κατασχίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τὸ χαλὸν τῷ δύρει, κόσμῳ ἐπιτίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τὸν τόνον. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλλῳ ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τοῦ ὕλλου, γῆν ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τοῦ γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τοῦ θάλασσαν ὑποροῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χῶστοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἵ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐπιτήδειοι, ἵνα μὴ ἐμπιπλῆται τὰ στόματα τῶν ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως τε ποιημένη ἀγγέλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, * ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν ἔτ' ἐπὶ νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα. ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγίνετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ σημαλέες ἐγίνετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῆς πολίων· λέγοντες ἥλιον μὲν Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, ἐχάρη ἐὼν, ἐποιέετο τιμὴν τοῦ ἐξέλασιν. Ὡς δ' ἐξέλαυνε τὸν στρατὸν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπορθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν ἐς ἔλασιν

"ὦ δέσποτα Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας ἄντι τοῦ βυλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲ ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἡγεόμενον; Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὰ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν,

ut ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Euri & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: ut qui vellet in Pontum, minutis navigiis & ex Ponto navigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non jam ſeparatim utraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro trajectu pontibus juncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtraverunt ſuper armamenta intenta. Hos ubi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt· concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo injecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu jumenta· & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces alvei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alveo abſoluto, Sardibus, ubi hybernaverat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui moventi ſol ſuam in cœlo ſedem relinquens apparere deſiit, quũ nullæ nubes, verum ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animadvertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis civitatum defectũ: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes majorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cœleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leve conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

XXXVII

XXXVIII

ἔλασιν

1 Intrinſecus. * De hoc φάσματος, ut certior fias, adi Seth. Calvitii opus Chronologicum A. M. 3470. & 3472. ubi licet à Chronologis communiter eclipſis audit, (ut & ipſe profitetur) ſolus tamen reclamat.

& ut peteret proloqui jussit. Pythius ubi hoc audivit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire adversus Græciam: horum uni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum una ducas. Ita confectis quæ in animo habes, rursus reverXXXIX taris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, turpe, quum ego ipse in expeditionem eam adversus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es servus, quem oportebat cum omni familia & uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, ejus corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feceris, & alia ejusdem generis promiseris, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conversus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: unius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperavit iis quibus delegatum erat ista exequi, ut maximum natu filiorum Pythii inventum discinderent medium: ejusq; discissi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exXL ercitus. Hoc illi ubi exequuti sunt, illac exercitus pertransivit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat intervallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quàm pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

ἢ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτου δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ
"τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ
"δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέν-
"τε, καί σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα
"σοὶ στρατεύεσθαι ὅτι πρὸ Ἑλλάδα. σὺ δὲ
"ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκ-
"τείρας, σῷσι μοι παίδων ἕνα ἀπολύσον τῆς
"στρατῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμοῦ
"καὶ τῶν χρημάτων ἦ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέ-
"σσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ. καὶ πρήξας τὰ νοέ-
"εις, νοσφισείας ὀπίσω. Κάρτα τε ἐθυμώθη
"ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἄν-
"θρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου
"αὐτῷ ὅτι πρὸ Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντι παῖδας
"ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μιή-
"σασθαι περὶ σέο παρόδος, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τοῦ
"χρῆν πανοικὶ αὐτῇ γυναικὶ συμπαρεῖναι;
"δὸς νῦν τόδε ἐξεπίσασθαι, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τοῦ
"ἀνθρώπων οἰκέει ὀθυμός· ὃς χρησὰ μὲν ἀκού-
"σας, τέρπεται ἐμπιπλέει τὸ σῶμα· ὑστεραν-
"τία δὲ τούτοισι, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρη-
"σὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, δύερ-
"γεσθαι βασιλέα οὐ κατυχήσας ὑπερβαλέεσθαι·
"ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τῷ
"μὲν ἀξίῳ οὐ λαμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης.
"σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τοῦ παίδων ξύε- 253
"ται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς τοῦ πρεσβέος
μέλλεσα," τῷ ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦ- τῷ τῆς ψυχῆς
τα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι περὶ
ἐτέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τοῦ Πυθίου παῖ-
δων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διατα-
μεῖν· διατάμοντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι,
τὸ μὲν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ,
ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτη διεξιέναι τὸν στρα-
τόν. Ποιησάντων δὲ τουτέων τοῦτο, μετὰ ταῦ-
τα διεξῄει ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν πρῶτοι
οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ
τούτους, σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέ-
ων ἀναμίξ, ἐστὶ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπο-
μίσεες ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ ἐσ σωέ-
μισγον ἔτοι βασιλέϊ. προηγεῦντο μὲν ἱππόται
χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας
κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες. μετὰ δὲ, ἱροὶ Νι-
σαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι
ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπ-
ποι ὅτι τῇδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diversa, molestia afficitur. *Ita Eras.* 2. *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ex subterfugerint quæ sunt à priore* ἀπολελεγμένοι *usq; ad posterius) ex sequentibus apparet, ubi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Νισαῖος· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Ὀπαδὸν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵππους μὲν εἴλκων λευκοὺς ὀκτώ, ὀπαδὸν δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζὴ λευκοχρὼς, ἐχόμενος τοῦ χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἔτι τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. Τούτου δὲ ὀπαδὸν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ λευκοχρὼς, τῷ οὔνομα ἦν Παταράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτι ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δέ, ὅκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμαμάξαν. αὐτοῦ δὲ ὀπαδὸν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὰ ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. ἦσαν δὲ οὗτοι πεζοὶ λεγόμενοι. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ὄπισθε τοῖσι δόρασι οἱ ἀντὶ τοῦ σαυρωτήρος ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ σφέας εἶχον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ παρὰ χιλίους ἐόντες τούτων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὰ ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤιε ἀναμίξ. Ἐπείδετο δὲ τὰ ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπί τε ποταμὸν Καΐκου καὶ τὸ γλῶ Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἦλθε διὰ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, ἦλθε διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὸ Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὸ δὲ Ἴδης ἐὸν λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα. ἦιε ἐς τὸ Ἰλιάδος γλῶ. καὶ ὡρτάσθη μὲν οἱ ἀπὸ τῆς Ἴδης νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ ὠρηγῆρες ἐπισκήπτουσι, καί τινα αὐτῶν ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικόμενος δὲ τὸ στρατὸς ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς ὡρῶτο ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε τὸ ῥέεθρον, ὑδὸν ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Περγάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμεῖρον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ ποθόμενος κείνων ἔκρηξε, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔδυσε βοῦς χιλίας· κρέα δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἤρωσι ἐκέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὄφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ὑπὲρ δὴ Ἀβύδῳ ὁμουρέοντα·

nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Jovis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante. qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum transcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [2] coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: ejam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, moxi ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad fluvium Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læva habens montem Canen, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, urbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem pervenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluviorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus jumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xerxes poſtquam pervenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod ubi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audivit, Minervæ Iliadi mille boves immolavit: quarum libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invaſit. Simulatque illuxit, illinc moverunt, à læva ſtringentes Rhœtion urbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina eſt:

XLII. XLIII. XLIV.

[1] Ἐπιβαίνει.

[2] Coronis geſtabant] Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſſi pro Argentea legendum Aurea, ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent, Et cæteros intercludebant: novem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. Poteſt συνέκλειον verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.

à dextra

XLIV. à dextra, Gergitas & Teucros. Ubi Abydon venerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subjiciendi. Itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo jussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat litus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi navale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse jactavit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animadvertens Artabanus ejus patruus, qui primo libere dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogavit, Quam diversa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti, qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio: quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum superierit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, vivendo miserabiliora patimur. Nam in tam brevi vita nullus hominum adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorum, cui non crebro, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam vivendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque ut quum brevis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ, quam deus dulci gustu aspergens ob id invidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis est qualem tu exponis, eam commemorare supersedeamus: neque tristium faciamus mentionem, quum jucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita evidens insomnii visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi adversus Græciam bellum? an in ea persisteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus, Visio, inquit rex, quæ in somnis objecta est, ad votum succedat amborum: ego tamen adhuc metuo, & adeo metu perculsus sum

ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέας πάντα τὸν στρατὸν, καὶ προεπεποίητο δὴ κολωνοῦ ὑπὸ τῶνδε αὐτῷ ταύτῃ προεξεσμένος λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, 254
ἐντειλαμένου σφέτερον βασιλῆϊ· ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν ὅπη τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πέζον καὶ τὰς νέας· ἠθύμησε δὲ, ἱμέρθη τῆς νεῶν ἁμίλλαν γνωμοσύνῃ ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥδη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὦρα πάντα μιν ἦν Ἑλλήσποντον τε ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἔμπλεα ἀνδρῶν, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος, ὁ πάτρως, ὃς τοπρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος, ὡς μὴν φερομένης Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας μὲν σεωυτὸν, δακρύεις. Ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε μὲν λογισάμενον κατοικτεῖραι τὴν ἐμὴν ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τυτθῶν γε ἐόντων. τοσούτων, ἐδεῖς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρεσβεύσει. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸ τοῦ ζόου πεπόνθαμεν οἰκτότερα· ἐν μὲν οὕτω βραχεῖ βίῳ ἐδεῖς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν δύσθυμος πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ προσήσεται πολλάκις, καὶ ὑπὶ ἄπαξ, θανάτου βουλεύσας μᾶλλον ἢ ζῆν. Αἱ τε γὰρ συμφοραὶ πρὸς τοιοῦσαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταραίουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν ἔποιησαν βίον· οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρεστὸς πᾶσι τῷ ἀνθρώπῳ γίνεται· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ δείκνυται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἷόν σὺ λαμβάνεις αἶσαν εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. Φέρεσον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ σαφηνὴς ἔτι ἐφάνη, εἴχες ἂν τῷ ἀρχαίην γνώμην, ἢ ἐὸν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσσην; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι πλουτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ κατάπλεος, οὐδ'

1 De humana vita quæ talis est qualem tu esse disseris, verba facere desinamus:

"οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλά τε πολλὰ ὀπ-
"λεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων δύο τὰ μέγι-
"στα πάντων ἐόντα τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης
"ὁ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀν-
"δρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἰ δύο πο-
"λεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς
"κατὰ τὸ πλῆθος ἔῃ, καὶ τὸ Ἑλλήνικὸν στρά-
"τευμα φαίνεται πολλὰ πλήσιον ἐσεὸς τοῦ
"ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψε-
"σθαι τοῦ σκείνων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα;
"εἰ γὰρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶ τὰ
"ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τι-
"λὼ ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο. Ὁ δ' ἀμεί-
"βετο λέγων. Ὦ βασιλεῦ, ἔτε στρατὸν τοῦ-
"τον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε
"τῆς νεῶν τὸ πλῆθος· ἴδῃ δὲ πλεύνας συλλέξῃς,
"τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώ-
"τερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ
"θάλασσα. Οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λι-
"μὼ τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκάζω)
"ὅστις ἐγκεκμηκυίῃ χειμῶνος, δεξάμενός σε
"τοῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέγυος ἔσαι διασώσαι
"τὰς νέας. Καίτοι ἐκ ἑνὸς ἀυτὸν δεῖ εἶ τὸν
"λιμένα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἠπειρον,
"παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. Οὕκων δὲ ἐόντων τῆς
"λιμένων ὑποδοχίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
"τῆς ἀνθρώπων ἀρχουσι, καὶ ἐκὶ ὠνθρώποι
"τῶν συμφορέων. Καὶ δὴ τοι δύο τοι τοῦ ἑτέρου
"εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. Γῆ δὲ
"πολεμίη τῇ δέ τοι κατίσταται. Εἰ ἐθέλει τις
"μηδὲν ἀντίξοον κατασχεῖν, τοσούτῳ τοι γί-
"νεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν πρόσαίνοις ἐκφ-
"έρῃ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος. δύσπρη-
"ξίης γὰρ ἐκ ἔστι ἀνθρώποισι ὑδεμίη πλη-
"θώρη. Καὶ δήτοι ὡς ὑδενὸς ἐναντιουμένου, λέ-
"γω τὴν χώρην πλεῦσα ἐν πλέονι χρόνῳ γι-
"νομένην, λιμὴν τέξεται. Ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
"ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
"πᾶν ὅτιλεγόμενος πείσεται χρῆμα, ἐν δὲ
"τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης
"τοῖσδε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σύ γε του-
"τέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα
"φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ὅτιλέγεο. εἰ γὰρ δὴ
"βούλοιο ὅτι τῷ αἰεὶ ἐπισφαλεομένῳ πρήγμα-
"τι τὸ πᾶν ὁμοίως ὅτιλέγων, ποιήσειας ἂν
"οὐδαμὰ οὐδέν. χρεὸν δ' πάντα θαρσέοντα,
"ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν
"χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμὰ μηδὲν
"παθεῖν. Εἰ δ' ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγό-
"μενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. Ὁμοίως γὰρ ὁ ἐναν-

ut non ſim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi eſſe hoſtiliſſima. Ad hæc Xerxes, [1] Dæmonie virorum, inquit, quænam iſta ais mihi hoſtiliſſima eſſe? utrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non ſatis copioſum? terreſtriſne exercitus, quaſi multo numeroſior ille Græcus futurus eſſe videatur? an claſſis, tanquam illorum claſſe inferior? an hæc ambo? Nam ſi ob hoc imbecilliores tibi videntur noſtræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Reſpondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbaverit quiſquam, qui ſit mentis compos, neque hanc navium multitudinem, [2] etiam ſi plures coegeris. Quæ autem duo dico eſſe tibi multo hoſtiliora, ea vero hæc ſunt, terra & mare. Neque enim uſquam maris portus eſt ejuſmodi (ut ego conjecto) qui ſurgente tempeſtate ſit capax hujus tuæ claſſis, idoneuſque ad eam tutandam: neque vero unum tibi portum eſſe oportet, [3] ſed univerſam continentem eſſe portum, quo ſe recipiant naves. Itaque quum portus tibi opportuni deſint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum eſſe. E duobus uno expoſito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hoſtilis eſt, tum eo hoſtilior, ſi nihil obſtiterit quo longius proceſſeris, aſſiduæ ulteriora ſurripiens. Nulla enim eſt hominibus rei bene gerendæ ſatietas. Unde etiam, ut nemo tibi occurrat, dico majorem majori in tempore regionem, famem eſſe allaturam. At vir ita demum fuerit optimus ſi in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati poſſit, reputans extimeſcat, in re autem agenda ſit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum ſingula commemoraſti: tamen non eſt ut omnia reformides, omniaque peræqui conſideres. Nam ſi velis in rei conſultatione ſemper omnia perinde conſiderare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præſumpto metu nihil omnino pati. Quod ſi repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere ut quod firmum eſt infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

XLVIII. XLIX. L. LI

1 O miſerrime hominum. *Sic Bud. in ſimili loco interpret.* 2 Quod ſi majorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hoſtiliora futura ſunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum univerſam continentem in quam tendis. 4 Non offendas quid firmum ſit, *vel, tutum.*

traria

traria istis dicat. [1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. 2 Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu usi fuissent: [2] aut utentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum provexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volunt, Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus revertemur, nullam usquam neque famem neque rem tristem passi. Nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, ejus re frumentaria potiemur. LI. Nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Post hæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis ullam rem formidari, [3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus Cambysæ genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. Quare suadeo ne quo pacto hos viros adversus patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut injustissimos esse, si metropolim suam in servitutem redigant: aut justissimos, si illius libertatem adjuvent. Si injustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno usui futuri sunt: sin justissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. LII. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Ionas metuis ne immutentur: [4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario adversus Scythas militaverunt, quum in eorum esset potestate situm universas Persarum copias & perdere & servare,

ἀντία τούτοισι λέξας, τοῦτο μὲν νῦν ὅπως ἔχει εἰδέναι ὄκου ἄνδρων ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. Τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι πυθέειν, ὡς τὰ πολλὰ φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ὁπλεγομένοισι τε πάντα καὶ οἰκείουσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ μεγάθεος προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡμέρην βασιλέες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι τοιῇδε, ἀλλ' ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν ποτε εἰδὲς αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνοισι ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦτο σφέα προήγαγον. Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταιρεθῆς. Ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην προσιόμενοι καὶ κατασκεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ συντυχόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἀηδὲς ἔτι ἐδὲν πατήσαντες. Τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὰ φορβὴν φερόμενα προσιόμεθα· τοῦτο δὲ, τὴν ἂν κου ὁπικέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τοῦτον τὸν σῖτον ἐξαμόμενοι. Εἰ δ' ἀροτῆρας καὶ οὐ νομάδας στρατιὴν ἀγόμενοι ἀνδρας. Λέγει Ἀρτάβανος· Μὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τὰ ἀρρωδέειν ἐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, οὐ δέ μοι συμβουλίην ἐνδέξαι. Ἀναγκαίως γὰρ ἔχει πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. Τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμίῃ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. Καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τε ἐσμὲν τοῖσι ἐχθροῖσι κατυπέρτεροι γίνεσθαι. Ἢν δὲ σφέας, ἢν ἕπωνται, ἦι ἀδικωτέρους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτέρους, σωθεῖσι δυτέροισι. Ἀδικώτατοι μὲν νῦν γινόμενοι, ἐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιήν γίνονται. Ἐς δυμὸν ὧν βάλοι τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πάντα τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, σοὶ ἀποφαίνω γνωμέων, σφάλλεσθαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέεσθαι μὴ μεταβάλλωσι· σοὶ ἔγωγε γνώμης μέγιστον, σοὶ σὺ τε μάρτυς γίνεσθαι καὶ οἱ σὺν στρατοπαίμονι Δαρείῳ ἄλλοι ὅσοι Σκύθας, ὅτι ὅτι τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγίνετο ἀλκαφόνεσσα καὶ πανοικησίη

---

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non utentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negativæ particulæ locum mutavit, & Sententia uti more Græco dixit.* 3 Ad meum admittis consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei, iis in rebus quarum & tu testis es, &c. Id est, Qui maximum nobis sue fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

"οἱ ὃ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐπέδειξαν,
"ἄχαρι ἐδὲν ποιήσαντες· πάρεξ ὃ τέτυ,
"ὃν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα, καὶ γυ-
"ναῖκας καὶ χρήματα, ἐδ' ὁπλέηφιν χρηνεώ-
"τερον τι ποιήσιν· οὕτω ὃ μηδὲ τέτο φο-
"βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἰκόν
"τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμοί. τοὶ γὰρ ἐγὼ
"μοῦνος ὑπ' ἀνδρῶν σκηπτοῦχος τε ἐμὰ ὁπτεάπω.
Ταῦτα εἰπὰς, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς
Σῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περ-
"σέων τὰς δοκιμωτάτυς. Ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆ-
"σαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ω Πέρσαι, τοῦς δ'
"ἐγὼ ὑμέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας
"τε γενεῇς ἀγαθὰς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
"πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσησι, ἐόντα μεγά-
"λα τε καὶ πολλῆς ἄξια· ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ
256 "οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν
"γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται· τῶν ὃ
"εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου
"ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
"ἄνδρας στρατεύμεθα ἀγαθὰς· τοὺς δὲ κρα-
"τήσαμεν, ἢ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντι-
"στῇ κοτὲ ἀνθρώπων. νῦν ὦν διαβαίνωμεν
"ἐπὶ ξυμάχους τοῖσι θεοῖσι" τοὺς Περσίδα γῆν
λελοιπόσι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευά-
ζοντο ἐς τὸν διάβασιν· τῇ ὃ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
τὸν ἥλιον, ἐν θέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμι-
ήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν γεφυρέων κατα-
στέζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στρωτοὺς τὴν ὁδὸν·
ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπείσας ἐκ χρυ-
σέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὸν θάλασσαν, εὔχετο
πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύ-
την γενέσθαι, ἥ μιν πρόσθεν καταστρέψασθαι τὴν
Εὐρώπην πρότερον ἢ ὅκι τέρμασι τοῖσι ἐκεί-
νης γίνηται. δεξάμενος ὃ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην
ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ
Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι· τοῦ-
τα μὲν ἔχω ἀτρεκέως διαφρῆσαι, οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀνατεθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔ-
τε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστι-
γώσαντι, καὶ ἀντὶ ἰητέων τοῦ θαλάσσαν ἐδωρέε-
το. Ὡς ὃ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον
κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τὸν
Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ
ὃ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ
ἡ θεραπηίη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύ-
ριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι· πάντες· μετὰ
δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοί-
ων ἐθνέων· ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
τῇ ὃ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἱππόται,

Οἱ Πέρσαι λελ.

fidem tamen juſtitiamque præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque uxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum novarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem, tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [1] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, ut viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas a Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum univerſi [2] exhibeamus nos alacres; commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum; nam (ut ego audio) adverſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperaverimus, nullus unquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum paraverunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Ubi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota concepit, nequid ſibi adverſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos perveniſſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abjecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto dijudicare non poſſum, utrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe poeniteret, in compenſationem gladio donaverit. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatuſque tranſivit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: prædecentib. [3] decem millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus; et hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites,

LIII. LIV. LV.

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, ut fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam navemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus utilitatem afferet, Ideo autem vos ut gnaviter militetis prænoneo, quod viros adverſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperaver. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta ſuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati,& mille equites, [1] & præterea alius exercitus, quinetiam naves pariter ad ulteriora litora agebantur: quanquam audivi poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam trajecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſivit autem ejus exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi jam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Jupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Jovis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes hominesducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [2] conjectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt quod facile erat ad conjectandum: fore enim ut Xerxes exercitum adverſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorum utrumq; pro nihilo habens, ire Pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontum navigantibus,ac terram legentibus, & è diverſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis navigabant: quo quum perveniſſent, juſſi erant permanere: illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam urbem, per medium oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt forum.* Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana,*hoc eſt*, *nigrum*, fluvius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon urbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

LVI.

LVII.

LVIII.

καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱερόν. ὄπισθε δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵπποτοξόται οἱ χίλιοι. ἔπὶ δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον Ἀγαθῶνα βασιλέα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὸ Εὐρώπωλιν, ἐθηεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων Ἀγαθαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς ἅπᾶς ἐν ἕπτα ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ δυφορήσι, ἐλαυνύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη Ἀγαθεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἓξὸν οἱ τοῦτέων ἄνευ τοῦτο ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβη πάντες, ἐς ὁδὸν ὁρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν ὀλιγωρίῃ ἐποιήσατο, καίπερ δυσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. δυσύμβλητον μὲν τόδε ἐφράδετο ὅτι ἔμελλε μιν ἐλαύνειν στρατιὴν ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρεόμενος καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ αὖτις αὐτὸς τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐτέρωθι δὲ καὶ ἕτερον αὖτις τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἄρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἄρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοπρώτον ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, διὰ γῆς ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης τῆς ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὸ αὐτὸ πρόειρητο ἀπικνεόμενος· ὁ δὲ κατὰ ἠῶ πρὸς στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλήσποντον Ἄφυδον τῆς Ἀθαμαντίδος, ἐν ἀριστερῇ δὲ, Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πρόεισι πρυτανήιον πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, τὸ κόλπον τὸ Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλαινα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλὰ ἐκλιπόντα· τοῦτον δὲ ποταμὸν διαβάς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος ἔσχε τὸ ἐπώνυμον ἔχει, ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδαο λίμνην παρεξιών. ἐς δ'

1 Poſt quos alter ille exercitus naveſque ſimul ad ulter. 2 *Eandem vocem videlicet* ἐυσύμβλητον, *quam hic male interpretatur*, Conjectura diſcutiendum, *ſtatim poſt bene vertit*, Facile ad conjectandum, *id eſt*, *Cujus ſignificationem conjicere facile erat, vel, conjectura aſſequi.*

752 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· ἀλλὰ δὴ αὐτῷ ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ πύργος τε ἐδεδμητο βασιλήιον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ἀπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατοῦτο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδειος ἐν ἀριθμοῦ τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν περσέχεα Δορίσκῳ κώμαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηίκων πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτῶν, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος πᾶς καλέεται ὑπὸ Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταγόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν στρατὸν τὸν χερσαῖον ἐπορεύετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλήθεος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔπειτα κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, ἀμαξιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸ ὀμφαλόν. ταύτην δὲ πυκνώσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον. μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. Οἱ δὲ στρατιῶται, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγάς· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειρίδωτους ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐχειρίδας περὶ τὸ δεξιὸν μηρὸν παχιωρόμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν τοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται οἱ παῖς τῷ οὔνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ κατέλειπε.

ad Doriſcon perventum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: ubi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario jam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putavit: Ejus juſſu navarchi, quum eo appuliſſent, omnes naves ad litus Doriſco contiguum receperunt, ubi Sala urbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cujus ultima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laboraverant reſpiravere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia*. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia*: qua coarctata quam maxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumeraverunt: connumeratos autem, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt*, *cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breves, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem Ameſtris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Jovis filius ad Cepheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam duxit uxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellavit, eumq; illic reliquit:

LIX

LX

LXI

à quo

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. LXII. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cætero ornatu ut Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. LXIII. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. LXIV. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis brevibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. LXV. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodum Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. LXVI. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. XLVII. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyὑτύχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ἔτι τούτου ὦν τῷ ἐπωνυμίῃ ἔχρων. Μῆδοι ὦν τῇ αὐτῇ πανοπλίῃ ἐκαλλωπίζοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἔστι, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπιγμένης δὲ [Μηδείης] Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων ἐς τοὺς Ἄριους τούτους, μεταβαλόν καὶ ὄνομα. αὐτοὶ δὲ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ κατὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῆς πίλου, [μιτροφόροι] ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ [μιτροφόροι] Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατὰ περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τυραννεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ κατὰ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον χαλκέας τε κράνεα, καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ δυσανήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια εἶχον παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. ἔστι δὲ οὗτοι μὲν Ἕλληνες [καλέονται] καλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τυραννεύων δὲ μεταξὺ Χαλδαίων· ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσσης ὁ Ἀρταχαίεω. Βάκτριοι δὲ κατὰ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀγκυτάτω τῷ Μηδικῷ ἐχόντες ἐκαλύπτοντο, τόξα δὲ καλάμινα ὀπιπόδια, καὶ ἀκμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι κατὰ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν. τόξα δὲ ὀπιπόδια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τοῦ Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ὅτι δὲ, σίδηρος οὐ. ἐσκαλμένοι μὲν δὴ ἔσαν ὅτῳ Ἰνδοί· προσετετάχατο δὲ συσκευάδεσθαι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χορασμίοι, καὶ Σόγδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ [Δαδίκαι], τῷ αὐτῷ σκευῇ ἐχόντες τῷ καὶ Βάκτριοι, ἐσκευάδοντο. τουτέων δὲ ἦρχον οἵδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίεω· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνεω. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ὀπιπόδια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκας, ἐσκευάδοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

[Δαδίκαι]

1 Anaphes. 2 Non facili explicatu; vel, *Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

φίου

φίυ ἀδελφεόν. Σαραγγαι ὃ, εἵματα μὲ βεβαμμένα ἔχοντες, ὑπέστρεπον· πέδιλα ὃ ἐς γόνυ ἀναλείνοντα εἶχον, τόξα ὃ καὶ ἀκινάκας Μηδικάς. Σαραγγέων ὃ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζυ. Πάκτυες δὲ, σισυρόφοροι τε ἦσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀτραύντιν τὸν Ἰτεαμίτεω. Ὦτιοι ὃ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατάπερ Πάκτυες. τελέων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲ καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείυ Παρικανίων ὃ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζυ. Αἰθίοπες ὃ, ζειρὰς καταζωσμένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πηχέα, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκινης σπάδιος πεπιεσμένα μακρά, τελεσπιχέων οὐκ ἐλάσσω· ὅπι δὲ, καλαμίνους οἷς ἐς μακρός. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπιλίθῳ λίθῳ ὀξυτάτῳ, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμάς εἶχον, ὅπι δὲ, κέρας δορκάδος ἐπιλίθῳ ὀξύ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τῶν δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξαλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων ὃ καὶ Αἰθιόπων τῶν κατὰ Αἴγυπτον οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείυ καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρυ θυγατρός· τὴν μάλιστα στέργας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκόνα χρυσέην σφυρήλατον ἐπιήσατο. τῶν μὲν δὴ κατὰ Αἴγυπτον Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ ὃ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐς ταῦτὸν ἐτάσσοντο) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, βαλλόμενοι εἰδὸς μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν ὃ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰδυτριχές εἰσι· οἱ ὃ ἐκ τῆς Λιβύης, ὀλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. ἔστι ὃ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐπεσάχατο, πρεμετωπίδια ὃ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι, σὺν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῇσι λοφιῇσι. καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ καθέκετο τὰ ὄπισθε τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. περιβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερανέων δορέας. Λίβυες δὲ σκύλιν μὲν σκυτίνην ἔσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὀπλευτοῖσι χρεωμένοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην τὸν Ἀορίζυ. Παφλαγόνες δὲ ἐς καλὸν ἐτάσσοντο, ὅπι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικράς, αἰχμάς δὲ καὶ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ὀπλευτὰ εἰς μέσην κνήμην ἀναλείνοντα. Λίγυες ὃ, καὶ Ματιηνοί, καὶ Μαριανδηνοί τε καὶ Σύροι, τὸν αὐτὸν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐς καλὸν ἐτάσσοντο. οἱ ὃ Σύριοι ὑπὸ

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones, quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Utii LXVIII.
& Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Utii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuc- LXIX.
cincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recurvos habileſque geſtabant. Æthiopes pardarum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clavas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, 1 cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æ- LXX.
thiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cæteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, 2 promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque jubis, in capitibus, ut ipſæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati ie- LXXI.
re, ac jaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea jacula, pugioneſque, pedibus 3 caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

259.

φοινικ. Θ. ἄλλο. πρεμετωπίδια.

1 Imaginem ejus ex auro ſolido compactam habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

a Per-

à Perſis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorum & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII. & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, una cum loco nomen immutavere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utriſque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV. filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta jacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea jacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (ut ipſi aiunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris
LXXVI. & Myſis. Thracibus autem qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus brevia 1 è corio ſcuta, & bina ſingulis 2 veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bovis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII. viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur (eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaque ac haſtilia brevia, ſed lon-
LXXVIII. ga in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

ἀπὸ Γέρσεων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκυλίω εἶχον, ὀλίγον ὠδαλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαῖοι ἐόντες " συν- " σύνεσαν οἴκεον Μακεδόσι· Μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀ- ἦσαν.
σίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ ἔνομα μεγάλεον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τυτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλλήνων εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοί, Μήονες ἐκαλεῦντο πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔχον τὸ ἐπώνυμίην, μεταβαλόντες τὸ ἔνομα. Μυσοὶ δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κεκίνεα ὑπηνώϊα, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὁμοίοισι. ὅτι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπὸ Οὐλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται Ὠλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῃίκες δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐσεκυδύοντο, ὡεὶ δὲ τὸ σῶμα, νεβρῶνας· ὅτι δὲ, ζειρὰς ὡεβεβλημένοι ποικίλας. ὡεὶ δὲ τὰς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. περὶ δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδιον μικρόν. Ἔθνοι δὲ Θρᾳκῶν ἐστρατεύοντο μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν δὲ Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὑπὸ Στρυμόνι. ἐξαναστῶσαι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ περβόλους δύο Λυκιουργέας ἑκάστῳ εἶχε· ὑπὲρ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα περσικὰ βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ " Μήονες, Λασώνιοι δὲ καλεύ- " Μηόνες.
μενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν, πλὴν ἐγώ, ἐπεὰν κοτὲ τὴν Κιλίκων τάξιν διέξιων γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα συνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ ὠμοβοίνεα τόξα μετεξέτεροι λύκια· ὡεὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεω. Μόσχοι δὲ ὡεὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

1 E crudo bovis tergore; ut, *paulo poſt vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis,

Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέταξαν ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χερασμίου, ὃς Σηστὸν πρὸ ἐν Ἑλλησποντίῳ ἐπεστρόφευε. Μάρες δὲ ἔφερον μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικρὰς, ἀχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτεων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπέμπετο, νήσων δὲ ἐν τῇσι τὰς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀζηχμάτωτα πρὸς Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτεων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατόπεδά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν· τούτων μὲν τῶν στρατὸς ἦρχον ὅσοι οἵπερ εἰρέαται. καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, ὅσοι ἦσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες. ἦσαν μὲν δὴ ὅσοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμῃσι θυμοῦ μὴ στρατεύεσθαι ὅτι πρὸς Ἑλλάδα, καὶ Σμερδόμενης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι ὄντες ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅτι ὅτε τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιαθείς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο ὕδαμα ὅτε πλοῦνες μυρίων, ὅτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκηνὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ὑπὲρ ἐρήμης· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθιτον ἔχοντες ἑπόμπευον, ἅρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπείην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἤγον. Ἱππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν ὅ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ καὶ τοιάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν

Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſynœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat. 1 Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaq; è crudo bovis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherendatis Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Maſiſtio Sirometris filio. Inſulanæ gentes, quæ rubro è mari ſequutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummovet, gerebant proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecundo poſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quique ordinarant milites connumeraverantque, & chiliarchas, *id eſt, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt, qui decem millibus præſunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanoſque creaverant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati ſunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtrium copiarum, præter illa delecta Perſarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod ſiquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius ſufficiebatur: nec unquam plures erant paucioreſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, ut dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes una carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac jumenta, præter cæteros milites, quæ commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: ſed non omnes habebant equos, verum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem

260. LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV.

τῷ Τριανταίχμης. τῷ Ζερδομένης. τῷ βιαθείς.

• 1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabant, vel, *nexiles*, clypeos autem parvos pelliceos, & jacula. Colchi in capitibus lign.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV. opera ex ære ferroque ductilia. Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neq; ferream assueti ferre, præter pugiones, utentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum virorum hujusmodi: Cum hoste congredientes injiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Me-
LXXXVI. di eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII feriores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improviso deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem evomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est, tabem*, evasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille jusserat: Abducto nanque in eum locum ubi dominum straverat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐπλυσαμένοι καὶ ὁ πέζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμμένα πτήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνεϊ μὲν Περσικῷ καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκταχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἢν δὲ μάχῃ τυτέων τῷ ἀνδρῶν, ἤδη· ἐπὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπὶ ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δ' ἂν τύχῃ, ἢ τε ἵππου, ἢ τε ἀνθρώπου, ἐπὶ ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἄρκεσι ἐμπαλλασσόμενοι ἀλαφθείρονται. τοιέων μὲν ὦν τὴ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τὰς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τῷ περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευῇ, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσεσάχατο τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἦλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ζεύγνυσαν ἵππους καὶ ὄνους ἀγρίους. Βακτρίοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ καταπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἦλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἦλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτι ὑπολειπομένας ἵππων. Τοιαῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππον ἔθρεψε. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. οὕνεκα γὰρ τῶν ἵππων ὕπο ἀνεχόμενοι τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τιθαῖος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὅτι συμφορὴ ἐγένετο ἀνεπίθετον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππῳ ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος δείσας ἐφοβήθη τε, καὶ τὰς ὀρθὰς ἀπέσεισατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἵμά τε ἤμεσε, καὶ ἐς φθίσιν ὤιχετο ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γένασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης. 261.

Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτακόσιαι καὶ χίλιαι, παρεῖχοντο δὲ ὧδε· Φοίνικες μέν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκόσιαι, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεπιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς ἐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. ἔστοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅπι τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ἀφικόμενοι τὴν Συρίης οἰκέουσι τὸ πρὸς θάλασσαν· τὴν δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρεῖχοντο διηκοσίας. ἔστοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα τορηυτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύχας μεγάλας. τὸ δὲ πλῆθος ὠυτέων, διατεταγμένοι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. ἔστοι μὲν ὦν τοιοῦτοι ἐγένοντο. Κύπριοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τοὺς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες ὠυτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιδώνας· τὰ δὲ ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες. τυτέων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μέν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηναίων· οἱ δ', ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δέ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δ', ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δ', ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρεῖχοντο νέας· ἔστοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὁπλιτικά, λαισήιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ κιδῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος ἐγχείην, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. ἔστοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ὅπι δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοινίκου ἔσχον τὸ ἐπώνυμον. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεῖχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι ἔστοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροί τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ ὀιστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ὅπι δέ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους ἀμφιβάλλονται· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ ἐπώνυμον. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρεῖχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Κάρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρεῖχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. ἔστοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τοῦ λόγων εἰρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρεῖχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & 1 octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæſtinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum ſcutis umbone carentibus, cumque jaculis. Hi Phœnices (ut ipſi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc tranſgreſſi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus eſt, Palæſtina vocitatus. Hi circa capita caſſides forcipiculatas gerebant, convexa autem ſcuta magnis umbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum iſti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naves præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas geſtabant, cætera ut Græci. Quorum gentes ſunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, ut ipſi Cyprii aiunt. Cilices, centum naves. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro ſcutis parmulas è crudo bovis corio factas, laneis veſtibus induti: bina ſinguli jacula geſtantes, & enſem machæræ Ægyptiacæ perſimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, ſed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naves, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troja diſjecti fuerant. Lycii præbuerunt naves quinquaginta, thoracibus ocreiſque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis ſagittis ſine pennis, atque jaculis: gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, ſed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui ſunt Aſia, naves triginta. hi Græca gerebant arma, uti è Peloponneſo propagati. Cares, ſeptuaginta naves. cætera Græco more ornati, ſed & falces & pugiones gerebant. 2 quos prius appellatos fuiſſe Hœtines, in ſuperioribus libris dictū eſt. Iones, centum naves armati Græ-

LXXXIX. XC. XCI. XCII. XCIII. XCIV.

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in ſuperioribus. *Hic autem ridicule fecit populos ex vocabulo ἕστιες, ut ſupra, pag. 352. ex nomine πάροικοι populos* Heſſones *fecerat.*

co ritu:

co ritu: qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante adventum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (ut Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt, litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio Iones ſunt appellati. Inſulani, naves decem & ſeptem, armati ut Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naves, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (ut apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naves, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege ut circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Iónum ac Dorum coloni. In omnibus autem navibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſaria) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: ſed non ut ductores, verum ut ſervi (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, ut ſingularum gentium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex utroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria navigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium perveniſſe. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cybernicus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

XCV. XCVI. XCVII. XCVIII.

λίωες. Ἴωνες δ', ὅσον μὲ χρόνον ἐν Πελοπννήσῳ οἴκεον τῷ νῦν καλεομένῳ Ἀχαΐῃ, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλλωες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δ' Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νησιῶται δ', ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλλωες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δ' Ἰωνικὸν ἐκλήθη διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δ', ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλλωες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλώων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δ', πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλῆος καὶ χώρῳ μένοισι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατιόμενοι, παρείχοντο μὲ ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δ' ἦσαν ὡς Ἕλλωες· ἦσαν δ', Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ τῶν πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τῶν δὲ ἄρισα πλεύσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι ἀνδρῶν ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἔθνεσι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη) οὐκ ἐξηγήσομαι ἐς ἱστορίης λόγον) οὐδὲ μνησθήσομαι. ἦσαν γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀνάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἓν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς οἱ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατιῶται δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τῶν δὲ ναυτικῶν στρατηγῶν οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τούτων μὲν Ἰάδος τε καὶ Καείκης στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῶν δὲ ἄλλων στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντοροι δὲ, καὶ πεντηκόντοροι, καὶ κέρκυροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ἐπὶ πλεόντων μετὰ γε τὰς στρατηγὶς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλλήσυος, καὶ Τύριος Μάπωλις Σιρώνος, καὶ Ἀριδίος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτυς τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,

262. ἐξήγημαι. Μέρβαλος. Τέρτυς.

Ἰσιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων ὑπερβαλλόμενος τὰ ἀπομεμνημαι τεταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θωῦμα χρῖμαι, ὅτι τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸ τυραννίδα, καὶ παιδὸς νεαρχέοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατηλάτεετο, ἐόντος οὐκ ἀναγκαίης. οὔνομα δὲ οἱ ἦν Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας ἐνδοξοτάτας παρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ καταλέξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτέων, τὸ ἔθνος· ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικήν. Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἰρηται. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θεήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐφ' ἅρματος παρ' ἕθνος ἕν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως δὲ ἐξ ἑκάστων ἐς ἕκαστα ἀπίκετο καὶ τὸ ἵππου καὶ τὸ πεζοῦ· ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τὸ νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μεταβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε σχεδὸν τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸ πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρῴρας ἐς γῆν, τρέψαντες πρύμνας μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλισαμένους τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δὲ, ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐδοκέετο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατεύσοντα αὐτῷ ὅτι τὴν Ἑλλάδα. ἁλόντας δ' αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοι σὺ ἡδύ πι δοκεῖς ἐπειρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦτε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὐ τῆς ἐλαχίστης, οὐ τῆς ἀδυνατωτάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι.

Histiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damasithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere supersedeo, tanquam non necesse habens. Verum Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem adversus Græciam sequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque virilitate in militiam concessit. Nomen ei erat Artemisiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnasso, maternum è Creta. Imperans hæc Halicarnasseis, & Cois, & Nisyriis, & Calydniis, quinque cum navibus venit omni copia instructis: atque post Sidonias hæ naves fuerunt illustrissimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes socios sententias dixit. Quas civitates recensui sub illius imperio fuisse, earum universam gentem annuo Doricam esse, Halicarnasseorum quidem Trœzeniam, cæterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus instructis, concupivit illos lustrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inscenso curru singulas nationes lustrans, quænam essent percontabatur: quarum professionem scribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque perventum est. Hoc perfecto, & navibus in mare deductis, Xerxes è curru in navim Sidoniam transcendit: residensque sub aureo tabernaculo, prætervehensque navium proras, sciscitabatur de singulis itidem ut de terrestri exercitu fecerat, describique jubebat. Enimvero navarchi productas à litore quatuor fere jugerum spatio naves stabilierant, conversis à terra proris, & in unam frontem digestis, epibatis quoque, *id est, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus navigans conspicabatur. Ubi autem & classem lustravit egressus navi accersit Demaratum Aristonis filium, comitem hujus adversus Græciam expeditionis, eique accersito ita inquit, Demarate, juvat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima civitate, ut audio, tam ex te quam ex aliis Græcis qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci sustinebunt manus contra me levare.

XCIX.

C.

CI.

---

1 Qui me alloquuntur: Vel, *Quibuscum mihi sermo est.*

nam

nam (ut ego opinor) ne omnes quidem Græci ac cæteri mortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis, nec me invadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogavit. Demaratus autem excipiens, Utra, inquit, apud te rex utar? veritatene an jucunditate? Ille ut veritate uteretur jubere. neque enim sibi ob id eum minus jucundum fore quam antea fuisset. CII. Hoc ubi Demaratus audivit, Quoniam, inquit, me jubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia accivit & à severa disciplina, quam usurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Jam primum nego fieri posse ut tua orationem admittant, afferentem Græciæ servitutem: deinde *annuo* venturos tibi obviam ad pugnandum, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item sive pauciores CIII. sive plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quoddam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, jure abs te posco ut viginti his par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, unde fieri queat ut mille aut decem millia atq; quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi,

"ἐ γδ, ὡς δικέω ἐγὼ, ὐδ' εἰ πάντες Ἕλλη- 263.
"νες, χ̀ οἱ λοιπὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες
"ἄνδρωποι συλλεχθείησαν, ἐκ ἀξιόμαχοί
"εἰσι ἐμὲ ὄψιντα ἐπιόντα ἐπιμεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρ-
"ῆμοι. ἐθέλω μὴν τοι χ̀ τὸ ἀπὸ σέο, ὀκοῖόν
"τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ μὲ ταῦ-
"τα εἰρώτα. ὁ δ', ὑπολαβὼν ἔφη, Ὦ βα-
"σιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε,
"ἢ ἡδονῇ; ὁ δέ μιν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε,
φὰς ἐδὲν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐών.
"Ὡς δ' ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε
"τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ. " Ἀφ- Ἀ χρῆ-
"χρήσασθαι πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέ- σασθαι.
"γοντα τὰ μὴ φθονερόμυός τις ὕστερον ὑπὸ σέο
"ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲ αἰεὶ κοτε σωί-
"τεροφός ἐστι· ἀρετὴ δ' ἐπακτός ἐστι, ἀπό τε
"σοφίης κατεργασμένη χ̀ νόμου ἰσχυρῆς· τῇ
"ἀναχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, τοί τε πενίλη ἀ-
"ναμυσέται, χ̀ τοὶ δεσποσυνέλη. αἰνέω μὲν
"νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς ὧδε κείνης τῆς
"Δωρικὴς χώρης οἰκημένους. ἔρχομαι δ' λέ-
"ξων ὐκ ὧδε πάντων τέσδε τῆς λόγης, ἀλλὰ
"ὧδε Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μὲν,
"ὅτι ἐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σῇ δέξονται λόγῃ δουλο-
"σύνη φέρουσαι τῇ Ἑλλάδι· οὐδὲ δ', ὡς
"ἀντιώσονται ἐς μάχην, χ̀ ἐὼ οἱ ἄλλοι Ἕλ-
"λληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμῶ δ'
"πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα
"ποιέειν οἷοί τε εἰσι. ἐὼ τε γδ τύχωσι ἐξε-
"στρατωμένοι χίλιοι, ὅτοι μαχέσονται τοι, ἐὼ
"τε ἐλάσσονες τουτέων, ἐὼ τε χ̀ πλείονες.
Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, Δημά-
"ρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλί-
"ους στρατῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε εἰπέ
"μοι, σὺ φὴς τουτέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασι-
"λεὺς γενέσθαι; σὺ δ' ὦν " ἐθελήσαις αὐτίκα Ἀ ἐθε-
"μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μαχέσασθαι, λήσεις.
"καί τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστι τοιού-
"τον οἷον σὺ φαιρέεις, σέ γε τῶν κείνων βασι-
"λέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι
"κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γδ κείνων ἕκα-
"στος δέκα ἀνδρῶν τῶν στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀν-
"τάξιός ἐστι, σέ γε δίζημαι εἰκοσι εἶναι ἀνδρά-
"ξιον· χ̀ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ σὸς
"" σοῦ ἐρημένος. εἰ δ' τοιοῦτοί τε ἐόντες, χ̀ Ἀ σὺ λέ-
"μεγάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε χ̀ οἱ παρὰ γοντος.
"ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, ἀν-
"θρώπους τοσούτους, ὅσα μὴ μάτην κόμ-
"πος ὁ λόγος ἔσται ὁ ἐρημένος εἶναι. ἐ-
"πεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ εἰκότι κῶς δυνατά-
"τατοι χίλιοι, ἢ χ̀ μύριοι, ἢ χ̀ πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,

1 Ad occidentem, 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii convincetur. vel, *arguetur*. *Relinquitur autem pendens sententia, ut subaudiatur, Ita res se habet, vel, Audi.* 3 Propulsat. 4 Tantilla.

"κὴ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ πισφδε
"ἀντιξώαμεν· ἐπεί τε πλεῦνες ἁμὲ ἕνα ἑκα-
"στον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χλι-
"ασδέων. ὑπὸ μὲ γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι κατ' τρό-
"πον τὸν ἡμέτερον, ἠλοιᾶσι ἂν δειμαίνοντες
"τέτον κὴ ἔτι πλὼ ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνο-
"νες· κὴ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦ-
"ας ἐλάοσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι γὰ ἐς τὸ ἐ-
"λεύθερον, ἐκ ἂν πτέοιεν τοῖσι ἑωϋτῶν ἐδέτερα.
"δοκέω γὰ ἔγωγε κὴ ἀνισωθέντας πλήθεϊ, 10
"χαλεπῶς ἂν Ἕλλησι Πέρσησι μεμίοισι μά-
"χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μὲ μεμίοισι τέτο
"ἔξι τὸ σὺ λέγεις. ἔσι γὰ μέν τι καὶ πολλὸν,
"ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰ Περσέων τῶν ἐμοὶ αἰ-
"χμοφόρων, οἳ ἐθελήσεσι Ἕλλησι ἀν-
"δράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν σὺ εἰὼν ἄ-
"πειρος, πολλὰ φλυπρέεις. Πρὸς ταῦτα Δη-
"μάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχὴν ἐ-
"πισάμενος ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ἐ φίλα
"τοι ἐρέων· σὺ γὰ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶ λό- 20
"γων τὸς ἀληθεσάτους, ἔλεγον τὰ καλήκοντα
"Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦ
"τάδε ἐξεργὼς ἐκείνοις, ὧλός μάλισα ἐξεπί-
"στεαι· οἵ με τιμῶ τε κὴ γέρεα ἀπελόμενοι
"πάτρης, ἄπολίν τε κὴ φυγάδα πεποιήκασι·
"παῖρ γὰ σὸς ὑποδεξάμενός με, βίον τέ μοι κὴ
"οἰκὴν δέδωκε. ἄκων εἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα τὸν σώ-
"φρονα εὐνοίῃ φαινομένῃ δι' ὠθέεσθαι, ἀλλὰ
"σέργειν μάλισα. ἐγὼ γὰ ἔτε δέκα ἀνδράσι
"ὑπίσχομαι οἷός τε εἶ μάχεσθαι, ἔτε δυοῖσι 30
"ἑκών γε εἶ, οὐδ' ἂν μεμονομαχέοιμι. εἰ γὰ ἀ-
"ναγκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐπιρρώων ἀγών,
"μαχοίμιλὼ ἂν πάντων ἥδιςα ἑνὶ τελέῳ τῷ
"ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκας Θ. φησὶ τριῶν
264. "ἀξιος εἶ). ὡς γὰ κὴ Λακεδαιμόνιοι, κατ' μὲ
"ἕνα μαχεόμενοι, ἰδιωμῇ εἰσὶ καλίονες ἀν-
"δρῶν· ἀλέες γὰ, ἄρισοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
"ἐλεύθεροι γὰ ἐόντες, ἐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι.
"ἔπεσι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος Θ., τὸν ὑποδεί-
"μαίνυσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. πτι- 40
"σσοῦσι γῶν τὰ ἂν κεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει γὰ
"τωὐτὸ αἰεί, ἐκ ἐῶν φεύγειν ἐδὲν πλῆθος ἀν-
"δρῶν ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξι
"νικᾶν ἐπικρατέειν, ἢ ἀπόλλυσθαι. σὺ γὰ, εἰ φαίνο-
"μαι ταῦτα λέγων φλυπρέειν, τἄλλα σι-
"γᾶν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νῦ γὰ ἀναγκασθεὶς
"ἔλεξα. ἠλοιτό μὲ τοι κατ' νόον τοι βασιλεῦ.

nec unius imperio subjecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam milleni ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. [1] Nam sub uno (quemadmodum apud nos fit) impe ratore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores adversus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum sunt enim è Persis meis [2] satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio me CIV. vera dicentem, non jucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare non est credibile virum prudentem respuere benevolentiam exploratam, sed maxime observare. Ego autem neque cum decem promittam me posse dimicare neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certaverim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum uno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt usquequaque liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quam tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans semper eos ex acie fugere quantamvis hominum multitudinem: sed jubens ut ordinem non deserentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in cæteris fitibi vero ex sententia contingat, rex.

1 Nam si more nostro uni parerent, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute & libere vivant, horum certe neutrum fecerint. 2 Hastatis; *ut ipse antea est interpretatus.*

Hæc

CV. Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, ubi Doriſco præfecit prætorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu adver-
CVI. ſus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, uni tanquam omnium prætorum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item ejus poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & ubique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandem expeditionem à Græcis ejecti ſunt & è Thracia & ex Helleſponto, præterquam è Doriſco.
[1] unde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen ejicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper
CVII. dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter unum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, ejuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum uſque perſtitit: atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, conjugem concubinas, familiam: eoſque in rogum dejecit: dehinc omne aurum urbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem. his actis, etiam ſemetipſum conjecit in rogum. Ita hic meritò à Perſis ad hoc uſq;
CVIII. tempus præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, ut quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (ut ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam uſq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum ultimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum, Strymæ: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cujus aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀπείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐπονήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόσεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου ταχθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἀνὰ τὴν Θρηίκην ὅκως τιμὴν τίσῃ τὴν Ἑλλάδα. Καλέεται δὲ ἀνδρὸς τουτέου Μασκάμεω γλυφόμενον, τῷ μετὰ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς " ἀεὶ στρατιὴν πάντων ὅσους καλέσατο αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. καλέσασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τὴν ἐλάσιν ὕπαρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ πανταχῇ. ὅτοι ὦν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην ἐδυνήθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. Διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται διὰ τοῦ βασιλέος ἀεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων ἑνὸς βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος. ἄνηρ μεγάλα ἐγένετο Βόγης· ὃς, ὅπως ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ὑποσπόνδους ἐξελθεῖν καὶ νοσῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίην δόξειε παρειναι βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι φορβὴς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τοὺς τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸ ἄργυρον ἐσπείρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸ ῥυμβόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν δὴ δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ὅκη τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν, συγκαλέων ἐστρατηλάτεε ἀναγκάζων. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ οἱ ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὰ ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς

σπέρην πόλις τῇ ἔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δὲ σφέων τὰ μέσα Λίσσος ποταμὸς ἀπορρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ

---

1 At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli ejicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκὴ, νυῦ δὲ Βριαντική. ἔστι μὲν τοι τῷ δικαιοτάτῳ τῷ λόγῳ καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσον ποταμὸν τὸ ῥέεθρον ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας παρῴχετο, Μαρώνειαν, Δικαίην, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξῄει, καὶ λίμνας ταύτας ὀνομαστὰς· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· καὶ δὲ Δικαίην, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσέασι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. Ἄβδηρα δὲ λίμνην μὲν οὐδεμίην ἔσσαν ὀνομαστὴν παρῴχετο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῄει· τὴν ἐν μὴ λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὠσεὶ τετράγωνα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνέξηρηνε. τὴν δὲ πόλιν ταύτην ἔνομά ἐστι Πίσυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ δεξιῆς χειρὸς ἀπέργων παρεξῄει. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν ἡ χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίσονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμοῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ ὁδίνος καὶ ἀνδρώπων ὑπήκοοι ἐνέμοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ Δολοπλόσι τὸ μέχρι ἐμοῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι σπερχνά· καὶ εἰσὶ τοῦ πολέμου ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ κεκτημένοι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅκη τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ. πεμπόντων δὲ ἡ χρέωσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ὧδε ποικιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὸν εἰρημένον, δεύτερα τούτέων ἐποιέετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ὄνομα, καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτην μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπερικέονται δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέην ἄνεμον, Παίονες, Δόβηρές τε καὶ Παιόπλαι παρεξιόντι, ἦιε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἔνθα ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὰ ἔπι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὰ περ ὀλίγον πρότερον τούτων ἐποι-

sed defecit. Hæc olim regio vocabitur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo jure Ciconum est. Transmisso profluente Lisso arefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui juxta eas sunt, famolissimos lacus, 1 Isinaridem, qui Maroneam Strymamque interjacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Travus & Compsatus. Juxta Abdera autem nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus urbes: in quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola jumenta quum aquarentur exsiccavere. Huic urbi nomen est Pissyrus. Has urbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes. CX. Per quas autem gentes Thraciæ provinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, navibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, cæteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. CXI. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subjecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nivibus obsitos: suntque viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo templo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. CXII. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum uni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ 2 exercent. CXIII. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Paeones, Doberes & Paeoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem pervenit, & urbem Eionem, cujus prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

1 *Hæc nomina lacuum, fœminina sunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini est generis. Idem & in seq. observandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc vivebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumjecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litaverunt.

CXIV. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Novem vias Edonorum iêre: juxta quas Strymonem pontibus junctum invenere. Audientes autem eum locum Novem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum vivos defoderunt. Persicum enim est defodere viventes. nam & Amestrin Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam

CXV. deo qui sub terra esse fertur. Ubi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam urbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni templi à læva manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam urbem, pervenitque Acanthum, ducens una singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoravi: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque ferunt, sed ad mea usque tempo-

CXVI. ra magnopere venerantur. Postea-quam autem Acanthum pervenit Xerxes, præcepit Acanthiis ut hospitalitatem exhiberent eosque Medica veste donavit: laudavitque quod alacres cer-

CXVII. neret esse ad bellum, quodque audiret fossam esse absolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit ut Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [1] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funeravit, exhibito etiam epulo, ejusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oracolo Acanthii sacrificant,

δύμλω. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φιλλὶς, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅκη ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσι ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακώσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα διέροντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδὸς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζωοὺς κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζωοὺς κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηραιὸν ἐοῦσαν δὶς ἑπτὰ ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσαι. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔσχε λιμνάζων, ἐν τῷ οἰκημένῃ Ἀργίλῳ πόλιν Ἑλλάδα παρεξιὼν. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ὃν Ποσιδηίῳ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τυτθὸν ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τὸ πρότερον κατέλεξα. τοὺς μὲν διὰ θαλάσσης ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δὲ διὰ θαλάσσης, πεζῇ ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, ἔτε σὺν χέουσι Θρῄκιαι, ἔτ' ὀπωπείρυσι· σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίλια τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι περέπεμπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέετε, ὁρέων 266.
καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὀρυγμα ἀκέων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντι Ξέρξεω, ξυμβαίνει τὸν νοῦσον ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τὸ διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γλῦφον Ἀχαιμενίδην· μεγάθεϊ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλαίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥς τε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τύτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quovis alio altissima: adeo ut Xerxes, magno damno, &c. funeraverit, exhib.

ἐπιτε-

ἐπονομάζοντες τὄνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὸν στρατὸν, καὶ δεῖπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακὸν ἀπικέατο, ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γὰρ Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὸν Ξέρξεω στρατὸν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν αἰνὴν δόκιμος, ὁμοίως τῷ μάλιστα ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρείου τετελεσμένα. Ὡς δὲ ταῦτα πανταχῇ καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ δὲ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προεπιμελούμενον, καὶ ταῦτα πολλῷ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τὸν κήρυκα τῶν προαγγελλόντων, διαπάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες δὴ μάλιστα εὐκνέα· τοῦτο δὲ, κτήνεα ἐσίτευον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας· χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ τἄλλα ὅσα δὴ τραπέζῃσι τιθέασι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκεῖνα ἐστεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα παρασκευάσματα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, οἰκίοισι μὲν ἔσκε πεπηγὼς ἑτοῖμος, ἐς τὰ αὐτὸς καθεὼς ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνα γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκάμηνοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὖτις ἀγαγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὰ σκηνέα ἀναστάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, ὥστε ἀπαλλαχθέσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος οὐ εἰρημένον ἐλύετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεὶ αὐλῆες καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, εὐχομένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὁπόσων κακῶν τὰ ἥμισεα· τῶν τε παρεοιχομένων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης ἐς δὶς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. παρέσχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοίως τῷ δείπνῳ εὐτρεπίζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διαφθείρεσθαι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ jacturam se feciſſe exiſtimabat. At ii Græci qui CXVIII. exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miſeriam devenere, adeo quidem ut ſuis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thaſii pro ſuis urbibus quæ in continente ſunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illuſtris, etogavit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem ubi qui præerant propoſuere CXIX. aliis circa urbibus, (tale enim convivium jampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, præſertim præconibus paſſim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter ſe diſtributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menſes faciebant. Ad hæc [1] excogitavere ob pretium optima quæque pecora ſaginare, & altiles aves habere, terreſtres paluſtreſque, in cortibus & in vivariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ menſæ imponuntur. Hæc omnia ipſi regi & iis qui cum illo veſcebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad eſum duntaxat præcepta erant. [2] Sub adventum autem exercitus, tabernaculum ubi exercitus maneret, ſtatuebatur: reliqui ſub dio agebant. Ubi tempus cœnæ aderat, tunc CXX. convivatores quidem laborem ſuſtinebant: iſti vero quum expleti noctem illic exegerant, poſtero die revulſo tentorio & omni apparatu ſumpto, ita abſcedebant nihil relinquentes, ſed omnia aſportantes. Unde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui ſuaſit Abderitis ut univerſi, mares pariter ac fœminæ, ſua delubra adirent, ſupplicesque diis aſſidentes precarentur ut poſthac dimidium futurorum malorum à ſe propulſaretur, nam de præteritis magnam ſe gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere conſueſſet. Fore enim ut Abderitæ, ſi juberentur ut etiam prandium ſimile cœnæ inſtruerent, aut non præſtolarentur Xerxem advenientem, aut præſtolati, peſſime inter omnes homines afflige-rentur. Et iſti quidem quanquam CXXI.

κρητῆρας.

1 Pulcherrimas quaſque pecudes pretio comparantes, ſaginabant, altileſque aves habebant, terreſtr. 2 Quum autem advenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, vel, *tentorium*, quod fixerant, quo ipſe Xerxes pro diverſorio utebatur: reliquus autem exercitus ſub dio agebat. Ubi autem cœnæ tempus adfuit, tunc convivæ.

gravate

gravate, tamen quod ſibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, juſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita à qua ipſe ſinus habet cognomen. Hanc enim compendiarim magis viam eſſe audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum uſque ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartito diviſus omnis, juſſu Xerxis: ut una pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui partiprærerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæcumes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus ubi à Xerxe diſceſſit, foſſam enavigavit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinum in quo Aſſa & Pidorus & Singus & Sarga urbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto commilitio, perrexit ire ad ſinum Thermæum: circumvectuſque Ampelon promontorium Toronæum, præternavigavit has Græcas urbes, (unde & naves & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare uſque ad promontorium Canaſtræum, totam fere Pallenam prætervectus eſt, illinc quoque & naves & commilitium ſumpſit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Nova urbe, ex Ægа, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt urbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernavigata hac regione, ad præſtitutum locum pervenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ urbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſ, Smila, Ænea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur, Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum urbium mihi factus eſt) jam ad ipſum Thermæum ſinum curſus claſſis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, perventum eſt, & ad urbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cujus terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichnæ & Pella. Hic navales copiæ circa flumen Axium & urbem Thermā & alias in medio horum urbes

CXXII. CXXIII. CXXIV.

πεζόμυοι, ὁμοίως τὸ βοτιαιοτόμυον ἐπετέλεον. Ξέρξης ὦν ἐκ τ' Ἀκάνθυ ἐπειλάμυθο τοῖσι ναυτικοῖσι τ' ναυτικὸν ναῦλον ὑπομύειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας προβύεσθαι. Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὸ οὔνομα ἔσχε. ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο σωτομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθυ ὧδε πεπαλμένος ὁ ναῦλος ἐκ Δορίσκυ τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμυθο πάντα τ' πεζὸν ναῦλον, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ πεπαλμένη ἦιε ἣ στρατιὴ τετραμερὴς τὴν μεσόγαιαν, τ' ἐστρατήγεον Τριταιταίχμης τε καὶ Σέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπροβύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν τὸ μέσον αὐλιέων, στρατηγὸς δὲ παρείχετο Σμερδόνεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπωίδη ἀπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γλυομένην, διέχυσι δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἰκέουσαι, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τυλέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλε ἀπικόμενος ἐς τ' Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, ὑπεραιέβετο Ἑλλωτίδας τὰσδε πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, σωλάμων ἀπ' Ἀμπέλυ ἄκρης δὴ Κάνα στρατίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τ' Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερσάμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. οὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔσχε ἐς τὸ περιρρεόμενον, σταλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν περιοικέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι ἐνόμαλά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. αἱ δὲ τυτέων χώρη, Κρουσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐπλούτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐλῶνα τε τ' Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν περιρρεομένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, διὰ τ' Ἄξιον ποταμὸν, ὃς ῥέει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τ' ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν τεῖνον χωρίον πόλις Ἰχναί τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸς παρὰ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις

267. Τριταιταίχμης.

ωδεμμύων βασιλῆα, ἐς ϛρατοπεδεύετο· Ξέρξης ϑ' ἢ ὁ πεζὸς ϛρατὸς ἐπορδύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορδύετο ϑ' ἀπὸ τῆς Παιονικῆς ἢ Κρηϑωνικῆς ὀνομαζομένην Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηϑωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, ἢ ἔσχει ὧδε τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ. Πορδομένῳ ϑ' ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεδήκαντο τῆσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, ἢ λείποντες τὰ σφέτερα ἤϑεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε κανζυγίης, οὔτε ἀνθρώπων, οἱ ϑ' τὰς καμήλους ἐκερᾴιζον μούνας. ϑωϋμάζω ϑ' τὸ ἄρπον, ὅ, τί κοτε ἐὸν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναλκέζον ἀπεχομένους τὸς λέοντας, τῆσι καμήλοισι ἐπιΐστεσθαι· τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν ϑηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ ϑ' κ' ταῦτα τὰ χωρία ἢ λέοντες πολλοί, ἢ βόες ἄγριοι, ὧν τὰ κέρεα ὑπερμεγάϑεά ἐϛι τὰ ἐς τὲς Ἕλλησας φοιτέοντα. ἔρχεται ϑ' τοῖσι λέουσι ἐϛὶ ὅ, τε δὶ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέϛος, ἢ ὁ δὶ Ἀχαρναν ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέϛου ἐόντα πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τὶς ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ Ἀπολλωνιήτιδι χώρῃ ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γινομένην. Ὡς ϑ' ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν ϛρατιήν. ἐπέχει ϑ' ὁ ϛρατὸς αὐτοῦ ϛρατοπεδευόμενος τὴν παραθάλασσαν χώρην, τοσόνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἳ ἐρίζουσι γοῦν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τωὐτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐϛρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώροισι οἱ βάρβαροι. τῶν ϑ' καταλεχθέντων τουτέων πλὴν, ἐκ Κρηϑωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ ϛρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης ϑ' ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ἔρεα τὰ Θετταλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Οσσαν, μεγάϑεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, καὶ μέσα τε αὐτέων αὐλῶνα ϛεινὸν πυνθανόμενος ἔχειν, δὶ ὃ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκέων τε ἔχειν ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας ϑεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερϑε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς ϖόλιν Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέϛατον ἐπιϖυνθάνετο ἔχειν. ὡς ϑ' ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν ϛρατόν. Ἐπεὶ ϑ' ἀπίκετο, καὶ ἐϑεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

stativa habuere, regem opperiéntes. Huc pervenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium evolvitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV. impetum dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderunt, nulloque alio neque jumento neq; homine tacto, in camelos grassati sunt.1 Cujus rei causam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab invadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI. per ea loca leones multi, & boves agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestum usquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluviorum medio leones gignuntur. Post- CXXVII. quam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab urbe Therma & Mygdonia usque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, ubi agrum Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis stativa habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus e Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospici- CXXVIII. ens Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est navigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones supernè habitantes ad Peræbos, præter Gnonum urbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. ¶ Atque ut concupivit, ita & fecit. Itaque conscensa navi Sidonia, (quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum cæteris navibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam pervenit, ostia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret ut leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem invaderent: quod animal, &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogavit nunquid flumen posset averti, ut alibi mare ingrederetur. CXXIX. Narratur autem Thessalia quondam lacus fuisse, utpote conclusa undique præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa junctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita devexa ut cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes, per unum anfractum & eum arctum in mare evadunt, in unam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluvios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse convallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, hujus dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (ut mihi videtur) terræmotus est opus. CXXX. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Peuei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim undique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, jampridem cum alia præviderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo anfractu, aversoque alveo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. 1 Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

ἐν δωὔματι μεγάλῳ ἐνίζετο. καλέσας ὦ τὺς κατηγεμόνας τ ὁδῦ, ἐῖρετο εἰ τ ποταμὸν δύη ωΔχΓρέψαντα, ἑτέρη ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῶ ὦ Θεσσαλίῃ λόγΘ. δύη ποτὲ παλαιὸν εἶ) λίμνην, ὥςτέ γε συγκεκληισμένῃσι πάντοθεν ὑΔρμέκεσι ὄρεσι. τὰ μὲ γὰ αὐτῆς πρὸς τῶ ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον ὄρΘ. καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ ὦ πρὸς βορέω ἀνέμου, ΟὔλυμπΘ· τὰ ὦ πρὸς ἑσπέρῃ, ΠίνδΘ· τὰ ὦ πρὸς μεσαμβρίῃ τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. τὸ μέσον ὦ τῶν λεχθέντων ὀρέων ἡ Θεσσαλίη δύη, ἐοῦσα κοίλη. ὡς τε ΄΄ ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτῶ ἐσβαλλόντων, πέντε ὦ τῶν δοκίμων μάλιστα τ δε, Πηνειῦ, καὶ Ἀπιδανῦ, καὶ Ὀνοχώνυ, καὶ ἘνιπέΘ, καὶ Παμίσυ· οἱ μὲ νυ ἐς τὸ πεδίον τῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τ ὀρέων τ ωΔξικληϊόντων τῶ Θεσσαλίῃ ἐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνΘ. καὶ τότε στεινῦ, ἕκερον ἔχυσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τωὐτό· ἐπεὰν ὦ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ ἐνόματι κατακεκαλέων, ἀνωνύμυς τὲς ἄλλυς ποιέει εἶ). τὸ ὦ παλαιὸν λέγεται, ἐκ ἐόντός κω τῦ αὐλῶνΘ. καὶ διεκρόω τότε, τὲς ποταμὲς τότυς, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τέτοισι τῶ Βοιβηίδα λίμνην, ἔτε ἐνομάζεθαν κατάπερ νῦ, ῥέειν τε ὀδὲν ἧσσον ἡ νῦ· ῥέοντας ὦ, ποιέειν τῶ Θεσσαλίῃ πᾶσαν πέλαγΘ. αὐτοὶ μὲ νυ Θεσσαλοί φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' ὃ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅς τις γὰ νομίζει Ποσειδέωνα τῶ γαίῃ σείειν, καὶ τὰ διεσῶτα ὑπὸ σεισμῦ, τῦ θεῦ τότε ἔργα εἶ), κἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ δύη σεισμῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάκρισις τ ὀρέων. Οἱ ὦ κατηγεμόνες, εἰρομένῳ Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδΘ. ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τότῳ ἐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν καταῆκυσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. ἔρεσι γὰ ωΔειεσεφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα ὦ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλῦ ἐφυλάξαντο, γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐάρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰ ποταμὸν πρῆγμα ἂν λῦ μοῦνον ἐπεῖναι σφέων ἐκ τῆ χώρης, χώματι ἐκ τῆ αὐλῶνΘ. ἐκβιβάσαντας, καὶ ωΔχΓρέψαντα δι' ὧν νῦ ῥέει ῥέθρων. ὡς τε Θεσσαλίῃ πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπὸ βυχέα γενέσθαι. ταῦτα ὦ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τὲς Ἀλεύεω, παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοξε ἑωϋτὲς βασιλέϊ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent,——

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντὸς σφέας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ στρατόπεδον τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τειμωρέων, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Βερμίην. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα τὴν μὲν γῆν αἴτησιν, ἀπικέατο, 269. οἱ μέν, κενοί, οἱ δέ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐβλώντο οἵδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιλῶνες, Περαιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοί, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. τοῖσι τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειρόμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτούς, Ἕλληνες ἐόντες, καὶ ἀναγκασθέντες, καταξάντων σφι ἓν τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην ἐκ ἀπέπεμψε Πέρσης δεησόμενος γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν τῷ βασιλέϊ. τούτων μὲν εἵνεκα ἐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτησομένους. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συμβαίνειν ἀνεθέλητον γενέσθαι ἐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο γε διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μηνὶς καὶ ἔσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἔστι Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερῆσαι δυνομένοισι ἐκ ἐγίνατο· τοῦτο δὲ ὅτι χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθέλοντες ἀποδοῦναι ποινὴν τίσασι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιήτας τούτους ὡς ἀποδεδομένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

καὶ εἶπαί τι,

ratus id illos per totam nationem divulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus. Thermam renavigavit. Ubi complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, ut illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia ejus pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Perræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæterique Bœoti præter Thespienses & Platæenses: [2] cum quibus ii Græci *Perræbi* percussérant fœdus qui bellum adversus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, devoturos. Ita apud Græcos jusjurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum dejecerant, jubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum urbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum ejus posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, inque diu contingeret, pertæsi hujus calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna autem ad-

CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV.

——existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Alteuadæ fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Adversus quos ii Græci percusserunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad solvendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi δεκάδεσθαι.* 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogavit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, 1 vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, utrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non ut hastis sed ut securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni
CXXXVI. responderunt. Dehinc vero ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio jubentibus satellitibus ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent, 2 & per capita eos ad id agendum impingentibus, negaverunt se unquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum; nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis 3 legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmoniis similem, illos enim interimendis legatis jus omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum.
CXXXVII. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessavit: etsi Spartam reversis Sperthie & Bule, 4 longo deinde tempore interjecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, ut Lacedæmonii aiunt. quod mihi divinitus maxime videtur esse gestum:

τόλμα τυλέων τ᾽ ἀνδρῶν ξυνώμοτον ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης λέγει μὲν γενόμενος Πέρσης, φρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· “ὦ σφέας, ξείνια προθέμενος, εἰρώτα. ξει- “νίζων δέ, εἶρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαι- “μόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; “ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἔστι σοφὰ βασιλεῦσι ἄνδρας ἀγα- “θοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα- “τα ἀποβλέποντες· ὥστω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε “ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξασται γὰρ πρὸς “αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἔχοιτε ἂν ὑ- “μέων ἄρχει γῆς Ἑλλάδος, δούλου βασι- λῆος. πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὑ- δάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας “τείνουσα. τὸ μὲν γὰρ πεπειρημένου συμβουλεύ- “εις, τὸ δ᾽ ἀπείρου ἐόν. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶ “ἐξεπίστεαι, ἐλεύθερος δ᾽ οὔκω ἐπειρήθης, “εἰ γλυκὺ, εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πει- “ρήσαιο, οὐκ ἂν δέοι συμβουλεύοις ἡμῖν ταῦτα “αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦ- τα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τὸ δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀνάγ- κῃσι σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ἀνθρώπους ἐὼν αὐτοὺς ὅτι κεφαλῇ, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. ἔστε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἴη ἄνθρωπον προσκυ- νέειν, ἔστε καὶ ταῦτα ἥκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ δευτερόν σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγῳ “τινὶ δὲ ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμ- “ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τοῦ ἐν Σπάρ- “τῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσον- “τας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ὑπὸ με- γαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαι- μονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συλέοντα τὰ πάντων ἀνθρώ- πων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα μὴ ποιήσειν, οὐδ᾽ ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμο- νίους τῆς αἰτίης. Οὕτω Ταλθυβίου μῆνις, καὶ 270.
ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τ᾽ ὠδὴ ἐοῦσα, καίπερ ἀπιονεσπάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιεώ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη τε τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicujus* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes inquiunt, non das nobis par utrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, unum expertus es, alterum nequaquam. nam servus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non ut hastis *&c. Illud* οὐκ ἐξ ἴσου *&c. potest & ita verti*, Non pari utrinque ratione das nobis consilium, *q. d. Quum suades nobis ut condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas Illud autem* ὁρᾶτε *potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negaverunt se, vel si in caput protruderentur, hæc ullo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀνάγκῃσι προσφερόντων, καὶ ὅτι κεφαλῇ αὐτὸς ὠθεόντων. *Sed alteri sensui videtur aptius fore* ἐπ᾽ ὠθεόμενοι 3. Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, ut Laced. aiunt. quod mihi divin.m. contigisse videtur.

ὅτι μὴ γὰρ καλέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, ἐδὲ ἐ ταύσαιτο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὐ φάτο ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τοῦτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλῆα Ξέρξην μίμησιν, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τιρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὸν Ἀσίην, πρὸδοθέντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἁλόωσαν καὶ Βισάνθιον τὸν ἐν Ἑλλησποντίῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὸν Ἀττικὸν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ Ἀϊλέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος τούτου. Ἐπάνειμι δὲ ὅθι τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ἔνορμα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οἱ μὲν ὁμοίως πάντες ἐπιεικῶτο. οἱ μὲν γὰρ δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς ἐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ὁπόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντιάσεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ πρόθυμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, δυσφόρητον μὲν πρὸς τοῦ πλέονος ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, οὐκ ὑποκήσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὸν ὁπόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, οὐκ ἐθέλοντες καταλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἐδυνάσφεας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ἐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιάσθαι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ τῇ θαλάσσῃ μηδεὶς ἐβούλετο Ξέρξῃ, κατά γε ἂν τὸ πεσιερον τοιάδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κεκοσμημένοι ἦσαν ἐλληνικοὶ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ τὸ συμμαχικὸν οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμεμνώδησαν. μεμνωμένοι δὲ, θέντες ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα γενναῖα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ

quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieverit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolan Bulis, & Aneristum Sperthiei filium, qui piscatores Tirynthios in navi oneraria plena viris navigantes cepit, manifestum est apud me divinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt juxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio CXXXVIII (ut ad superiorem orationem redeam) nomine quidem tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere invadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc CXXXIX. ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines invidiosam, [2] non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino adversus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, atque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per urbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an,

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessaviſſe priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolan Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξῆλθε, *pro quo* ἐξῆλθον *lego; eo sensu quem hic indicavi, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 2 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subticebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non def. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitissset, terra certe ista contigissent: Quamvis muri a Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (ubi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum urbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prœlio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut——

priuſ-

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita utrinque sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum apud Isthmum loricatorum quænam utilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quivi audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberraverit à vero. nam utrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis non sentiens erexerunt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt
CXL. excipere hostem sua invadentem. Siquidem consulatoribus Delphos missis, uti oraculo volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & 1 globidæ desertis collibus urbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedis poterunt superesse manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis urgens 2 Asiægena curru.
Atque alias pleraſque, tuas 3 non solimus arces;
Permultaſque deum sævis dabit ignibus ædes,
Quas ego prævidi jam nunc sudore 4 madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis,
Nigrantem cogente malo manare cruorem.
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLII. His auditis Athenienſium conſultores maximo ſunt mœrore affecti. quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli filius,

πρὸ τῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τὲς ἄλλυς Ἕλλωνας μηδίζονλας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ ὅτω ἂν ἐσ' ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο τὸ πάρος. τλὴ γὰρ ὠφελίλω τλὴ τ' τειχέων τ' ἀμὰ τῦ Ἰσθμῦ ἑλληλαμβώων ἐν δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν λῇ, βασιλέως ὄντος ἐπικρατέος τ' θαλάσσης· νυῦ δ' Ἀθληαίυς ἄν τις λέγων σωτῆρας ἡμέσθαι τῆς Ἑλλάδ@., ὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τἀληθές. ὅτοι γὰρ ὀκότερα τ' πραγμάτων ἐτρέποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἑλόμενοι δ' τλὴ Ἑλλάδα ἐλευθέραν ἐλθυθέρλω, τῦτο τὸ Ἑλλωνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ ὅτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεὲς ἀνωσάμενοι. ἐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τλὴ Ἑλλάδα, ἀλλὰ κατα μείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ὄμπόντα ὅτι τλὴ χώρλω δέξαθαι. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθληαῖοι ἐς Δελφὲς θεοπρόπυς, χρησπεριάζεθαι ἦσαν ἕτοιμοι. καί σφι ποιήσασι ὧδε τὰ ἱρὰ τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα λῶ Ἀριστονίκη, τάδε,

271.

Ὦ μέλεοι, τί κάθηθε; λιπὼν φόβυ ἔσσατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλι@. τρηχειδέ@. ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτι τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέαλοι, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συρίηφιν ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νυῦ ἱδρῶτι ῥέμβμοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητα@. ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὄπικίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθληαίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβάλλουσι δέ σφεας αὐτοὺς ἐπὶ τῷ κακῷ τῷ μαχρησμένῳ, Τίμων ὁ Ἀνδροβύλυ

——ceteros Græcos Medorum partes jam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita utrolibet modo Græcia in potestatem Medorum venisset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. quæ quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ servatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret; necesse enim est ut initio ante οἱ Ἀθληαῖοι omissam esse dicamus particulam οἱ, & non procul inde interpunctionem quæ est post Ἄθῳξη, inde translatam post θαλάσσαν collocemus. Sed & hæc suspecta sunt. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον; ἢ πρὸ Ρ.* 1 *Pro* Globosæ, *id est, rotundæ.* 2 *Legit* ἀσπηφόρες, *pro* συρίηφιν · *& pro ablativo*, curru, *reponendus videtur accusativus*, currum, *ut hæc Græcis respondeant; tunc autem fuerit* Asiægena *dictum pro* Asiægenem, *ut siquis ex* Omnigenis *faciat accusativum* Omnigena *pro* Omnigenam, 3 *Recte legit τὸ ὂν, pro quibus in vulg. edit. habetur τὸν.* 4 Madere,

τῷ Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοίᾳ τῷ μάλιστα, συνεβούλευε σφι ἱκετηρίην λαβόντι, δευτέρην αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι "σι, φάσκοντες, Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνονά τι "περὶ τῆς πάλαι δόξης, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας "τάσδε τάς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ οὐ τοι ἀπι- "μεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενε- "οῦμεν, ἕως τ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. ταῦτα λέ- "γουσι ἡ Πυθίη χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐδ' ὡς Παλλὰς Διὶ ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὴ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων δ' ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος ἔρκος
Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ ἄρρηκτα μοῦνα
Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὴ σὺ γ' ἴω προσμίμνειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατόν, ἡσυχος, ἀλλὰ καὶ ὦπως χωρεῖν,
Νῶτον ὀπισσέρυσαι, ἔτι τοι ποτὲ καὶ τόδε ἔσται.
Ὦ θεῖη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἧσσόν περ τῶν πρότερον καὶ λιὴ καὶ ἐδόκεε εἶναι) συγγραφόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ αἵδε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι φυλάξεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῆς Ἀθηναίων ῥηχὼ ἐπέφραχτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὰ φραγμόν, συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δὲ οὐ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ ταύτας παρασκευάζεσθαι κελεύειν, τὰ ἄλλα ἀτρέπτους. τοὺς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὦ θεῖη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

καὶ τὰ ταῦτα τοῦ ἕτερα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος

vir apud Delphos illustris suasit [1] hæc fere, ut sumptis oleæ ramis de integro reverterentur ad consulendum suppliciter oraculum. Obtemperantes ei Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum [2] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum usque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus usa,
Et precibus blandita Jovem placare nequivit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamanti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque sacer penetrale Cithæron,
Juppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli invicti tibi sint natisque salutí.
Tu vero adventum peditumque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obvius usquam,
Divina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Usquam vel Cerere sparsa, coeunte vel usquam.

Hæc legati, ut erant, ita arbitrati prioribus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas rediere, reversique ad populum recitavere: & quum aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantium, & eæ plurimum perplexæ, quidam è majoribus natu dixere, videri sibi deum respondere salvam fore arcem. olim enim Athenienſium [3] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naves: easq; cæteris omissis ædificari jubebant. [4] Verum eos qui aiebant naves esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeunte vel usquam.* Circa hos versus confundebatur eorum sententia qui classem volebant esse ligneum CXLII.

Ω θεῖη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ ὅτε σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

καὶ ταῦτα τοῦ ἕτερα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος

1 *Videtur phrasis Græca ὁμοίᾳ τῷ μάλιστα respondere potius Latinæ*, Ut qui maxime; *ut sit*, Vir illustris, *vel potius*, Vir spectatus, ut qui maxime; *at illa verba Græca cum δόκιμος jungantur non cum συνεβούλευε.* 2 Olivæ palmitum. *Non tamen simpliciter ἱκετηρίαι sunt olivæ palmites, sed q. d. supplicatorii palmites olivæ.* 3 Arx circumsepta vallo erat. 4 Sed eorum sententiam qui dicebant naves illum esse murum ligneum, evertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Divina at Salamis muliebria pignora perdes. Usquam vel Cerere sparsa, coeunte vel usquam Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum sententia——

qui

murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam ſententiam accipiebant, fore ut ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem
CXLIII. pugna navali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recens pervenerat, 1 nomine Themiſtocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte conjectare: 2 quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienſes ſpectaret ullo modo, non ita placide nobis deum fuiſſe reſponſurum, ſed ſic, O Salamis miſera, pro eo quod dixit, O divina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppeituri. Sed recte conjectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oraculum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat ut ſeſe inſtruerent tanquam prælio navali certaturi, & tanquam hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ navalis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant, non levandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam.
CXLIV. Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è proventu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eaque eſſet æque dividunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum navium ad Ægineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum uſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in utilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur jam præparata quum præſto eſſet, & alteram exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculum conſilio, barbarum Græciam invadentem cum navibus opperiri univerſos, deo obſequentes, 4 una cum Græcorum voluntariis. Et hæc quide oracula Athenien-

εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτην ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐστρατωθῆναι, ναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν δή τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παρελθών, τῷ ὄνομα ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος. ἐκαλέετο. οὗτος ὦν ὁ ἀνὴρ οὐκ ἔφη πάντα ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος θεοῦ εἰρημένον ἐὸν κως, οὐκ ἂν ὕστερον μοι δοκέειν ἥπιον χρηστηριάσθαι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ θεῖα Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἴπερ γὰρ ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελεῦσήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' ὦ κοῖ Ἀθηναῖοι. παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τότε ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτην Θεμιστοκλέης ἀπεφαίνετο γνώμην, Ἀθηναῖοι ταῦτα σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶντες ναυμαχίην ἀρίστης, τὸ ὄμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ σκηπτούχους χώρων τινὰ Ἀττικῶν, ἄλλων τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμη ἐμπεσοῦσα ταύτης ἐς καιρὸν ἠείρατο, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν χωρίων, τὰ ἐκ τῶν μεταλλων σφι περισπλῆτο τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἐσομένων λάξεσθαι ὀργυιὴν ἑκάστῳ δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαρρήσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τεσσέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας. λέγω. ἔστι γὰρ ὁ πόλεμος οὗτος, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. οἳ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσαντο, ἐς δέον δὲ ὕστερον τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδει προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλομένοισι, ὅπόντα ὅτι τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ παρόντι, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἕλλησι τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι

272.

———qui naves illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminem ſuperari, inſtructa pugna navali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite reſponſum redditurus deus fuiſſe, ſed pro eo quod dixit Divina at Salamis, dicturus fuiſſe At Salamis miſera, ſiquidem circa ipſum ſui incolæ eſſent oppeituri. Illi igitur qui recte conjectaret (*id eſt, Illius igitur judicio qui, &c.*) deum adverſus hoſtes hoc oraculum non adverſus Athen. edidiſſe. 3 Cæterum alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Cæterum opportune cedebat quod antea alii Themiſtoclis ſententiæ primæ partes delatæ eſſent.* 4 Una cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγκρίνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τωὐτὸ τῶν
ἐπὶ τῷ Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω
φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν,
ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶ-
τον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς
τε ἔχθρας καὶ τὰς κατ' ἀλλήλους ἐούσας πολέ-
μους. ἦσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι·
ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυθομένοισι ξέρξεα σὺν τῷ
στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατα- 10
σκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος
πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαρ-
τήσοντας συμβησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ
ἐς Σικελίην ἄλλους πέμψειν παρὰ Γέλωνα τὸν
Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύ- [a] κελεύ-σοντας.
οντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλ-
λους· φρονήσαντες εἰκὸς ἦν τε ἠβούλοιτο τὸ Ἑλ-
ληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τωὐτὸ πρήσσοιεν
πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι
Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγά- 20
λα ἐλέγετο εἶναι. [b] ἐδαμῶς Ἑλλήνων τῶν [b] ἐδαμὰ.
ἐς πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε,
καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
σκόπους πέμψουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς.
οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόν-
τες τὸν βασιλέος στρατὸν, ὡς ἐπαίσιοι ἐφαί-
νοντο, βασανιστὰς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πε-
ζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολέμους. καὶ τοῖσι
μὲν κατεκέκρεμτο θανεῖν. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύ-
θετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν 30
γνώμην, πέμψει τῶν τινας δορυφόρων, ἐν-
τειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκό-
πους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔπι
τοιούτους αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν
273. τὴν βασιλέος, τοὺς ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ'
οἷσι ἥκοιεν, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους τοι-
ούτους ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν
στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπὴν δὲ ταῦτα θεώ-
μενοι ἐῶσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐ-
τοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ὑπολέγων δὲ τὸν 40
λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀ-
πόλλυντο οἱ κατάσκοποι, ἅτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ
πρήγματα περιπύστου ἐόντα λόγου μέζω, ἅτ' ἂν τι τὸν πολεμίων μέγα ἐσι-
νέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοσησάν-
των δὲ τυτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη
ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγ-
ματα πρὸ τοῦ σόλου τοῦ γινομένου, παρα-
δώσειν σφέας τῷ ἰδίῳ ἐλευθερίῃ, καὶ οὔ-
τω δὲ δείσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέον- 50
τας πρήγματα ἔχειν. Οἷκε δὲ αὐτῷ αὐτὴ ἡ γνώμη τῇ ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

sibus ſunt reddita. ¶ Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius ſentiebant, interque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum 1 pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienſes & Æginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decrevere cum aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam adverſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, jubentes opem Græciæ ferri: eo animo ut ſi fieri poſſet, omnis vis Græca unum eſſet, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ eſſe, nec multo minores quam Græcorum. Ubi hæc eis placuere, & in gratiam inter ſe rediere, principio 2 ſpeculatores in Aſiam tres viros miſere: qui quum Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtrium copiarum torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis ſententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehenſa ducum ſententia, mittit quoſdam è ſatellitibus, jubens ut ſi vivos adipiſcerentur ſpeculatores, ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites adepti ſatellites, prehenſos in regis conſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex qua de cauſſa veniſſent, præcepit ſatellitibus ut homines circumduceret, peditatum omnem equitatumque oſtentantes: & eos, ubi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuiſſet. Hoc Xerxes ea ratione imperavit quod cogitabat fore ut ſi ſpeculatores necati fuiſſent, neque Græci præſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama majorem, neque quippiam ipſe læderet hoſtes tribus viris interemptis: at iiſdem in Græciam regreſſis, fore ut Græci (ut ſe opinari dicebat) auditis rebus ſuis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos ducendo. Hæc ſententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

CXLV. CXLVI. CXLVII.

1 Πρῶτον χρημάτων πάντων. *Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.* 2 *Reſius interpretetur* exploratores *hic & in ſequ. locis: ut alibi ipſe vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Adres regis explorandas.

xes, vidit naves cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas ubi audiere ejus assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogavit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo isti,& nos navigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant?

CXLVIII. Cæterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui contra Persam conjurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argivi responderunt 1 res suas ita habere: Audisse se jam inde ab initio barbarum excitasse adversus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset eventurum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de causa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis invise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune mane-
to,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argivi responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione ut dimidium imperii penes se esset, quanquam enim jus imperandi ipsorum esset, tamen dimidio imperii se esse contentos.

CXLIX. Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamvis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare ut fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἰδὲ πλοῖα ἐκ τῦ Πόντυ σιταγωγά, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἐόντα τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκόκε σφέας ἄγοι. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτὲς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τὲς σὲς πολεμίυς δέσποτα σῖτον ἄγοντες. ὁ δέ, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ ἔτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέεσι ἔτοι ἡμῖν σῖα φέροντες; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι ἔτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἀπέπλησαν ἐς τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ὅτι τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλυς. Ἀργεῖοι δὲ λέγυσι τὰ κατ' ἑωϋτὲς ἠμφέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῦ βαρβάρυ ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. πυνθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες παρήσονται προσλαμβάνοντες ὅτι τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπυς, ἐς Δελφὲς τὸν θεὸν ἐπειρησομένυς ὥς σφι μέλλει ἄριστον πιέεσθαι ἠμέαν. νεωστὶ γὰρ σφέων πεθνάναι ἑξακισχιλίυς ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε,

Ἐχθρὲ προσηκτιόνεσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸν περιβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τὲς ἀγγέλυς ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν ὅτι τὸ βυλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τὲς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκίναθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καί τοι καλά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωϋτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγυσι τὴν βυλὴν ὑποκίναθαι, καί περ ἀπαγορεύοντός σφι τῦ χρηστηρίυ μὴ πιέεσθαι τὴν πρὸς τὲς Ἕλληνας συμμαχίην· ἀπιθέσθαι δὲ ἔχειν σπονδὰς ἠμέαν τεσσεραντάετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

---

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, si ita egisse.* Quum jam inde ab initio audissent quæ barbarus adversus Græciam moliretur, & fore animadvertissent ut Græci ipsos nihilominus quam cæteros adversus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent, *&c. Sed legendum est* ὡς παρήσονται, *ut sit ad verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post,* ἐπεὶ δὲ σφέας παραλαμβάνειν τὲς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

μηδὲ

μηδὲ σπονδέων ἐυσέων ὑπολέγεσθαι, ἵν' ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ, ἄλλο πάθημα πρὸς τῶν Περσέων, μὴ τολοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὴ ἀγγέλων τὸς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖς δὲ, ὡς οὐ μὲ σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τὸς πλεῦνας, ὡς δὲ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι ἐντέλλεσθαι ὑποκρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, ὡς μὲ εἴη δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· ἔκαν δ' ὦν ἀδύνατον εἶναι τὸν ἐκ Σπάρτης ὑστέρον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμοῦ φέρον τὸν Ἀργείων εἶναι, κωλύει οὐδέν. ὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀναγκέσθαι
274. τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑποδῦναι Λακεδαιμονίοισι. προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύο ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲ Ἀργεῖοι τοσαῦτα τυγχάνουσι ὑπολέγοντες. ἔστι δὲ ἄλλο λόγο λεγόμενο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργο πρότερον ἢ περ ὁρμῶσα στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ "τοῦτον λέγεται εἰπεῖν, "Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βα"σιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς "νομίζομεν Πέρσαι εἶναι, ἀπ' ὧ ἡμεῖς γεγό"αμεν, παῖδα Περσέο τοῦ Δαναΐης, γεγο"νότα ἐκ τῆς Κηφέο θυγατρὸς Ἀνδρομέ"δης. ὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. ὅ"τε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγό"νους στρατεύεσθαι, ὅτε ὑμέας ἄλλοισι τιμω"ρέοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' "ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ὧδε "γὰρ ἐμοὶ γενήσεται καὶ νόον, εὐδαμοὺς μέζονας ὑ"μέων " ἔξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους "λέγεσθαι πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ ὡς χρῆμα
ℵ ἔξω. "μὲ ἐδὲν ἀπαγγελλομένους μεταιτέειν· ἐπεὶ δὲ "σφέας ὡς ἐπύθοντο λαμβάνειν τὰς Ἑλλησας, ὕτω "δὴ ὑπισχνέεσθαι ὅτι ἐ μεταδώσουσι τῆς ἀρ"χῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ὑπὸ πρ"φάσιο ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενομένοισι τούτων. τυγχάνειν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματο εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετ' τοῦτον ἀναβάντας· Ἀργείους δέ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρησομένους Ἀρταξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι
ℵ ἐμμενέειν ἐθέλοι. " ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεχύσαντο, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subjecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argivorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, ut responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argivis unum, ideo non posse fieri ut alterutri Spartæ regi obrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argivus parem dignitatem obtineret. Ibi Argivi negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis ut priusquam occideret sol, ex agro Argivo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argivi sic CL.
se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur. Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum pervenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argivi, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis adversarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argivi quum audissent, 1 rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis 2 reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, ut hoc prætextu 3 otium agerent. 4 Cui rei CLI.
competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negotii gratia essent Athenienſium nuncii, Callias Hipponici filius & collegæ qui pariter ascenderant, contigit ut Argivi & ipsi per id tempus Susa mitterent nuncios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent an amicitiam quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberentur,

1 *Pro* ἀπαγγελλομένους, *autem legitur* ἐπαγγελλομένους. 2 *Vide annot. quæ proximam præcedit.* 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. *vel, Quibus consentaneum fuisse* quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit;

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi civitatem amiciorem putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos 1 miserit ad ea dicenda, & an Argivorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogaverint, pro comperto dicere non possum, nec ullam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argivi proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argivis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in universum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argivos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quidvis præoptantes. Et de Argivis quidem dictum est. ¶ In Siciliam autem ad
CLIII. agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Hujus Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio objacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interjecto tamen tempore, 2 posteri ejus deorum inferorum sacerdotes illic perseveraverunt, oriundi à Teline, uno ex ea familia, qui eos illic collocavit hunc in modum. Quidam viri Geloi per seditionem ejecti, in Mactorium urbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam 3 deduxit nullis virorum copiis adjutus, sed horum deorum sacris. quæ unde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, 4 eo deduxit illos ubi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueverunt, sed ab eo qui sit 5 casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam ut fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ ὑδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἄργεϊ φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα τοῦ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὑδέ τινα γνώμην τοῦ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν ὑστέρην αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· δοκέω δὲ ὁ τυγχάνω, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀπασαίως ἕκαστοι αὐτέων ἀπαφέροντο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι μοῦνοισι πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μέντοι οὐ παντάπασι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ δικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδή σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ ἀρχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης, τὰ μὲν τῶν Ἀργείων εἰρήκαμεν.

Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τῶν δὲ Γέλωνος τούτου προγόνων, οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ ἐὼν ἐκ νήσου Τήλου τοῦ ὑπὸ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς καλιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι ἐμόμενοι, ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἑνός τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελώων, ἐσωθέντες σφέων τινές. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης καταγαγὼν ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερὰ τελέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὦν πίσυνος ἐὼν καταγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. ἐμοὶ μὲν ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πεπυσμένα [χ] καὶ τερηδόσαντα Τηλίνεω ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα δὲ ἔρχα οὐ πρὸς τὸ ἁπλῶς ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ φρενὸς ἀνδρηίης. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ἐναντία τοῖσι ἐόντα τοῖσι περ φυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

[χ] καὶ ἐπὶ χάδε 275

---

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argivorum nuncii ad interrogandum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp. 2 Ejus posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel, antistites sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, unus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisivisset. *At Valla cum in aliis peccavit tum in eo quod ita vertit quasi κτισαμένου legeretur, quum tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.* 3 Reduxit, *sic & paulo post emenda.* 4 Eos hac conditione reduxit ut ejus posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.* 5 *Sensus hujus loci postulare videtur ut ψυχὴ ἀγαθὴ respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: ut totum hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, ut qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque πρὸς τὰ videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo ultimus præpositione* Ad, *quum dicimus*, Obstupuit ad has voces.

ὕστερον μὲν νυν ἐλήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχνη δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱερφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταικοῦ, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μοῦνος δὲ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἱππου ἔαρχος. πολιορκέοντος δὲ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς Συρηκουσίους τε καὶ τοὺς βαρβάρων συχνούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τοὺς δὲ εἶπον πολίων τυράννων, πλὴν Συρηκουσίων, ἐδεήθη πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐσελθόντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ ὅτι ἐπὶ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίους ἀποδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα παρχία. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ καὶ ἐλάβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλι Ὕβλῃ, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς, ἔνθα δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ἐβουλεύετο τὴν πολιητέων κατοχέων ἐπ' ἐξ τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῆς Γελώων, ἦρχε αὐτὸς ἀπωσάμενος τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ βούλημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῆς Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῆς Συρηκουσίων ὅκοτε Γέλωνι ἐδεδίδει τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δέ, ἐπείτε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ἐκπεραίων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐκπρέψας δὲ τὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκέατυνε, καὶ ἔσαν ἅπαντα αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ οἰκίαι ἀνάτ' ἕδρασμον καὶ ἀνέβλασον. τοῦτο μὲν δὴ, Καμαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγών, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὰ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελώων ἐόντων μισθοφόρων τῆς ἀστῶν τὠυτὸ τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην περιεχώρησαν, τοὺς μὲν οὐδέων παχέας, ἀεικελίους τε πόλεμον ἀπυρὸν, καὶ περισκεόντας ἀπολέεσθαι λιμῷ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater ejus Hippocrates susceptit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum unus erat Æneſidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnavitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo ut nulla omnium quas retuli civitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberaverunt: sub hac tamen condicione, ut Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante urbem Hyblam periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, EUclidem & Cleandrum, ubi cives, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque servis qui Cyllyrii nominabantur ejectos, in patriam ex urbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & urbem & seipsam dedit. Quam Gelon ubi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandavit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. ideoque ea civitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon civitatem dedit, Camarina eversa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem ut Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac civitate donavit:

CLIV.

CLV.

CLVI.

τῶν Κυλλυρίων,

1 *Omittit* ἔργῳ *quod respondet præcedenti* λόγῳ· *q. d. Dum verbo illos ad conservandum suum imperium adjuvat, ipse non jam verbo, sed facto illud invasit.* 2 Post hoc autem insperatum lucrum. *Id est, Quum autem ei nihil tale speranti jam tantum bonum obtigisset.* 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at ple-

at plebem Megarenſem quæ belli movendi fuerat expers, quæque nihil mali ſe paſſuram expectabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandam. Idem hoc fecit Euboœenſibus qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguens. Hoc autem ideo de utriſque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII. plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati Græcorum, poſteaquam Syracuſas coramque venerunt: ita loquuti ſunt, LACEDÆMONII pariter & Athenienſes eorumque ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum adverſus barbarum. nam prorſus audiſti bellum Græciæ inferre, juncto pontibus Helleſponto, virum Perſam, ſecum omnes Eoas ex Aſia copias ducentem: per ſimulationem belli Athenis inferendi nos invadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igitur, cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, quum ſis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à ſervitute vindicant, eamque una cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia erimus magna manus pugnaque pares invadentibus nos: quod ſi e nobis alii proditores fuerint, alii otioſi ſedeant, id ſyncerum quod ſupererit Græciæ, exiguum erit. unde periculum eſt ne omnis Græcia peſſum eat. Neque enim ſperaveris Perſam, ſi nos prælio ſuperaverit, ad te non eſſe venturum: quinimo hoc ante caveris. nobis nanque opem ferendo, tu etipſum tutaris. Rei bono conſilio geſtæ lætus plerunque eſt exitus. Hæc legati dixere.
CLVIII. Quibus reſpondens Gelon, [1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire, hortantes ad ineundam adverſus barbarum ſocietatem: [2] quum ipſi me orantem prius adverſus exercitum barbaricum recuſaveritis ſocium. nam dum mihi erat cum Carthaginenſibus certamen, [3] incumbenti ad ultionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægeſtanis exigendam, offerebamque me adjutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque [4] voluptates proveneranr, vos neque mei adjuvandi, neque ultionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluiſtis.

τὸν ὃ δῆμον τὸν Μεγαρέων, ἐκ ἐόντα μέταιτον τοῦ πολέμου τούτου, ὑδὲ προσδεκόμενον κακὸν ὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε Ἀγαρίνας. ἐποίεε ὃ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶ σινοίκημα " ἀχαρείστοτατον. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῶν ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, "Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, καλεσαμένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ὀπόνατα ὅτι τάχιστα τὴν Ἑλλάδα πάντας καὶ πανδαπεί, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἠῶον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατοπεδεύσεσθαι ὅτι τάχιστα τὴν Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν πολεμήσων ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δ' ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑφ' ἑωυτῷ "ποιήσασθαι. σὺ ὃ δυνάμιός τε ἔχεις μεγάλης, "καὶ μοῖράν του τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστην μέτα 276.
"ἄρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθερωθεῖσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἁλὶς γὰρ ὠγαθὴ πᾶσα ἡ Ἑλλάς, χεὶρ μεγάλη "συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι "ἐχθροῖσι· ἴσως δ' ἡμέων οἱ μὲν καταπερδικδώσι, "οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ ὃ ὑγιαῖνον τῆς "Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δ' ἢν ἢ δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, "ἴσως ἡμέας καταῤῥέψαι ὁ Πέρσης μαχη "κεαλήσας, ὡς ἐκὶ ἧξει ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ "τούτου φύλαξαι βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ πί"μπρεις· τῷ δὲ δι' βουλευθέντι πρήγματι "τελευτὴ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ὁμηγί"νεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ"λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, "Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε "ἐμὲ σύμμαχον ὅτι τὸν βάρβαρον καλέ"οντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ δέ, ἐμοῦ πρότερον δεη"θέντος βαρβαρικῆς στρατιῆς συνεπάψασθαι, "ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους ἦεν συνῆμος, "ὁμοσπόνδου τε τοῦ Δωρέως τοῦ Ἀναξαν"δρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνου ἐκπρήξασθαι, "καὶ συνοίσοντός τε τοῦ ἐμπορίου συνελευθερωθῆναι· "ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ ἐπαυ"ρήσιες γεγόνασι· ὅτε ἐμοῦ εἵνεκα ἦλθετε βοη"θήσοντες, ὅτε τὸν Δωρέος φόνον ἐκπρηξόμενοι·

1 His verbis, quibus eos vehementer urgebat, uſus eſt 2 Quum ipſi petenti mihi averſus exerc. barb. ferre opem recuſaveritis. 3 Et obteſtabar ut pœnas necis Dorici Anaxandridæ filii ab Ægeſtanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates proveneruntt.

" τὸ ᾧ κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβά-
" ροισι νέμεται. ἀλλ' δὴ γὰρ ἡμῖν καὶ ὅπι τὸ ἄμει-
" νον κατέστη· νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε
" ὁ πόλεμος καὶ ἀπιξίας ἐς ὑμέας, ὥστω δὴ Γέ-
" λωνος μνῆσις γένηται. ἀτιμίης ᾗ πρὸς ὑμέ-
" ων κυρήσας, οὐκ ὁμιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖ-
" μός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος διηκοσίας
" τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ δισ-
" χιλίους ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλί-
" ους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους
" ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρα-
" τιῇ, ἐς τ' ἂν ἀμπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι
" παρέξειν. ὅπι ᾗ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπισχο-
" μαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλ-
ἢν ἔσομαι " λήνων " γενήσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον ἐπ'
" ἄλλῳ ᾗ λόγῳ ἤτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, ἔτ' ἂν
" ἄλλους πέμψαιμι. Ταῦτα ἀκούσας ἔτε ὑπ-
" έσχετο ὁ Συαγρος, εἶπέ τε τάδε, Ἦκε μέγ'
" οἰμῴξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυ-
" θόμενος Σπαρτιήτας τὸν ἡγεμονίην ἀπο-
" εραιρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων.
" ἀλλὰ τότε μὲν τῷ λόγῳ μηκέτι μνησθῇς, ὅκως
" τὸν ἡγεμονίην τοι ἀποδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν
" βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος
" ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ὅσα μὴ δικαιοῖς
" ἄρχεσθαι. σὺ ᾗ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα
ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς λό-
γους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
" ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα
" καταίνητα ἀνθρώπῳ, φιλέει ἐπαναγεινὸν
" θυμόν. σὺ μὲν τοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσμα-
" τα ἐν τῷ λόγῳ, ἃ μὲ πείσεις ἀχάριστα ἐν
" τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου ᾗ ὑμεῖς ὥστω βου-
" λεύεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον
" ὑμέων βουλεύεσθαι, στρατιῆς τε ἐούσης πολ-
" λαπλασίης ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλούνων.
" ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν λόγος ὥστω προσάντης κα-
" τίσταται, ἡμεῖς τοι ὑποίξομεν τοῦ ἀρχαίου λό-
" γου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τοῦ ᾗ ναυτικοῦ
" ἐγώ· εἰ ᾗ ὑμῖν ἥδιον τοῦ κατ' θάλασσαν ἡγε-
" μονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑ-
μέας χρεὼν δεῖ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπέναι συμμά-
χων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲ δὴ ταῦτα
" προεβάλετο. Φθάσας ᾗ ὁ Ἀθηναίων ἄγ-
ἀμείβετό μιν " γελος τὸν Λακεδαιμονίων, " ἀμείβεται
τοῖσδε, " τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμό-
" νος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
" πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ ᾗ ὅκως μὲ στρατι-
" ὴν πέμψῃς μὴ ἡγεῖσθαι τῆς Ἑλλάδος, εὖ πεφάνεις· ὡς ᾗ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίσχρα-

1 Itaque quantum in vobis eſt, omnia hæc à barbaris poſſidentur. Verum nobis hæc in melius reciderunt. 2 nunc quoniam circumvenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta eſt. Sed contemptus a vobis, non ero veſtri ſimilis: ſed paratus ſum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque levis armaturæ, totidem ſagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, ſuppeditaturum me recipio. Sed ea lege hæc polliceor ut ego ſim adverſus barbarum Græcorum imperator: aliter neque ipſe venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, non tulit: ſed, O quam ejularet, inquit, Pelopides Agamemnon, ſi audiret Spartiatas imperium ſubdidiſſe Geloni atque Syracuſanis. Tu vero ne feceris hujus rei mentionem amplius: ſed ſi tibi animus eſt opem ferendi Græciæ, eſto ſub imperio Lacedæmoniorum: ſi dedignaris ſubeſſe, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi vidit verba Syagri averſa, hanc ad extremum protulit orationem, Hoſpes Spartiata, contumeliæ homini factæ ſolent irritare indignationem. verum tu contumelioſis in me verbis invehens, non tamen induces me ad vicem contumelioſe reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quam vos decet illud amplecti, qui multo majorum copiarum ac plurium navium imperator ſum. Cæterum, quoniam iſta oratio veſtra in contrarium nititur, nos aliquantum a ſuperiore noſtra oratione decedemus: Si vos terreſtribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: ſin vos mari imperitare juvat, ego terreſtribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum eſſe contentos, aut his ſociis deſtitutos abſcedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis 3 Lacedæmonios antevertens, ita reſpondit, Rex Syracuſanorum, Græcia nos ad te miſit, non imperatorum indiga, ſed exercitus: tu vero præ te fers non miſſurum te exercitum, niſi ſis Græciæ imperator: videlicet ut illi imperes affectas.

CLIX

CLX

CLXI

---

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari poſſideant licet; *id eſt, Per vos non ſtetit quin hæc omnia nunc à barbaris poſſideantur.* 2 Nunc poſtquam tranſlatæ ſunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati eſtis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: ſed opem ferre paratus ſum ducentarum triremium, &c. *Eſt tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium antevert.

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis ut universæ classi præſis, ita habeto: nos, etiam ut Lacon permittat, non esse permiſſuros præesse te classi. noſtrum enim munus hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non contradiceremus, alteri vero concederemus nemini. nam alioqui fruſtra 2 plus navium quam cæteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſolique Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoque exercitu aptiſſimum Homerus etiam 3 verſificator ait Ilium veniſſe: ut non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 4 apud nos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ ver ex anno illi 5 exaruiſſe. Cujus dicti ſenſus hic eſt, 6 quum conſtet probatiſſimam anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia privaretur, quaſi quodam vere, quod illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis. ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus ut profectus in peloponneſum ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam ubi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſervandum quo caſura eſſet pugna: ut ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

CLXII

CLXIII

CLXIV

"ὅσον μὲν νῦν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ
"ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθη-
"ναίοισι ἡσυχίην" ἔχειν, ὅπισθε μὲν οἷσι ὁ Μῆδος ἄγειν,
"Λάκωνα ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ τὰρ ἀμ- 277
"φοτέρων ἀπολογεύμενον. ἐπεί τε ὁ ἀνωφέρης
"ἀπελαυνόμενον δέεσθαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς
"ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, ὦδε λέγω ὁ Λάκων ἐπὶ
"τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπαήσομεν. ἡμέτερη
"γὰρ ἔξι αὕτη γε μὴ αὐλέων βυλομένων Λακε-
"δαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βυλο-
"μένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δὲ παρήσομεν
"ὀδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάερα-
"λον Ἑλλήνων στρατὸν πλέιστον εἴημεν ἐκτη-
"μένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συν-
"χωρήσαμεν τὴν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθ-
"νεος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες μεταναά-
"σται Ἑλλήνων. τῷ καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς
"ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι,
"τάξαί τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. οὕτω οὐκ
"ὄνειδος ἡμῖν ἔξι ὀδὲν" λέγειν τὰ τοιαῦτα. τοῦτο λέγειν
Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑ- ταῦτα
"μεῖς οἶκά τε τὰς ἀρχούσας ἔχειν, τοὺς δὲ" ἀρξο- ἀμφ.
"μένους οὐκέτι. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὀπιέντες ἔχειν τὸ ἀρχο-
"πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὸν ταχί- μένους οὐκ ἔ-
"στον ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλον- χειν. ἐπεὶ
"τες τῇ Ἑλλάδι ὅπι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐ-
"τῇ ἐξῃρῆσθαι; ἔστι δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος,
τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα δὲ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
ἔξι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τοῦτο δὲ τῷ Ἑλλήνων
στρατῷ, τῷ ἑωϋτοῦ στρατῷ. στασιαζομένων
ὧν τῷ Ἑλλάδι τῆς ἑωϋτοῦ συμμαχίης, εἰκά-
ζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξῃρημένον
εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῷ Ἑλλήνων ἄγγελοι" τοσαῦ- τοιαῦ-
τα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. τα
Γέλων δὲ περὶ ταῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλ-
λησι μὴ ἐς δουλίην τὸν βάρβαρον καταβαλέ-
σθαι δεινὸν δὲ καὶ ἀναγκαῖον ποιησάμενος ἐλ-
θὼν ἐς Πελοπόννησον ἀρχὰς ἀπὸ Λακεδαι-
μονίων, ἐὰν Σικελίης τύραννος, ταύτῃ μὲν τὴν
ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. ἐπεί τε δὲ τάχι-
στα ἐπύθετο τὸν Πέρσεα διαβεβηκότα τὸν
Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέρησι τρισὶ
Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελ-
φούς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λό-
γους, καραδοκήσοντα τῷ μάχῃ, ἢ περσέᾳ·
καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα
αὐτῷ διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῷ ἂρ-
χει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, σῶσαι ἀπαλέξειν.
Ὁ δὲ Κάδμος ἔστι, πρότερον τυραννίδα παραδεξάμενος ὧδε παρὰ τοῦ τυραννίδα Κώων,

---

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua universi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro utriſque ſufficere poſſe ſciebamus: jam vero, quum tu universo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt universum imperium*, navale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permiſſuros. 2 *Legit* ἄλλον, *non* πάερον. 3 Poeta. 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellere*. Ideoque, Græciæ, quæ ſua ſocietate privaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Navibus quinquagenum remorum.

δὲ βεβηκυῖαν, ἐκάν τε ἔῃ, ᾗ δεινὸ δοκόεν Θ. ἐόδινος, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι κατα-
θεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔν-
ΧΧΧ περὶ δὲ μιν Σαμίων ἔχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ-
νομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοι-
οῦδε τρόπῳ ἀπικόμενον, ἅμα δικαιοσύνῃ, τὴν
οἱ αὐτὸς ἄλλην σοφίδεα ἔοσαν, ἔπεμπε. ὃς δὴ
τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασ-
μένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τελέων ἐλείπετο. 10
κεφαλήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέ-
λων ἐπετρέψατο, παρεὸν κατασχέθειν οὐκ ἐθέ-
λησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ
ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων καὶ δὴ
καὶ ἐκεῖνο. ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάν-
τα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τάδε
ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων. ὡς ὁμοῦ καὶ
μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων,
ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι. εἰ μὴ ὑπὸ Θήρω-
νος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μεναρ-
χεῦντος ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν
τὸ χρέον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ
ΧΧΧ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ ΧΧΧ Ἑλισύκων, καὶ Σαρ-
δόνων, καὶ ΧΧΧ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας,
καὶ στρατηγὸν ὑπλέων, Ἀμίλκαν τὸν Ἀννωνος,
Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. κατ' ξεινίην τε
τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλι-
278 στα διὰ τὸν Ἀναξίλεω ΧΧΧ Κρητίνεω προδυ-
μίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα 30
δὸς ὁμήρους Ἀμίλκαι, ἐπῆγε μὲν δὴ τὸν Σι-
κελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τήριλλι γὰρ
εἶχε θυγατέρα Ἀναξιλέως, τῇ ὄνομα ἦν Κυ-
δίππη. ὥστω δὴ ἐπὶ οἷόν τε ἦν μάλιστα Γέλωνα
βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπαιτέωμεν ἐς Δελ-
φοὺς τὰ χρήματα. Περὶ δὲ, καὶ τάδε λέγεται,
ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ
Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρ-
χηδόνιον, καὶ ὃν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν
Πέρσεω. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐ- 40
όντα πρὸς πατρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον,
βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρ-
χηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐσ-
τὸ τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενοι. ἔτε γὰρ
ζῶντα, ἔτε ἀποθανόντα φανῆναι ἐδαμοῦ γῆς·
τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι
δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λε-
γόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβα-
ροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ
οὗ ἂν ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται χρῆναι τὸν σύμπαντα.

1 satis validam, nullo adverso casu, sed ob justitiam, sua sponte eam in media civitate deposuit, atque in Siciliam abiit. ubi una cum Samiis urbem Zanclam (cujus nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ab justitiam quam illi ex aliis rebus adesse noverat, Delphos misit: cujus hominis inter alia quæ edidit opera justa, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum intervertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna navali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius ejectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Æneſidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyniorum trecenta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, ulciscendi soceri causa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum requiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem contigisse ut eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prœlio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec usquam gentium aut vivum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractum fuisse prœlium)

CLXV

CLXVI

CLXVII

1 Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed justitiæ exercendæ studio, *vel, sed justitiæ amore, ad verbum, Sed pro justitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora 1 aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, ut erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, sive hoc modo, ut Phœnices, sive alio, ut Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, CLXVIII tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam ut primo quoque die servirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adjuvandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naves instruxere: ægreq; digressi, Peloponneso applicavere, ac circa Pylon ac Tænaron oræ Lacedæmoniorum naves in statione statuere: observantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore ut Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. 2 Itaque curavere ut hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & navium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen adversum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam cæteros ablaturos. quod etiam (ut mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem paravere, qua etiam usi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non attulissent, dixere sexaginta se triremes armavisse, sed per ventos etesias superare Maleam nequisse. 3 Atque ita ad Salaminem se non contulere, nec ullius cladis pugnæ navalis participes fuere. Et isti quidè ita Græcos à se summoverunt. ¶ Cretes autem, CLXIX

ὁ δ' Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μηνῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τὴν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπιφανέα ἐνδὼν τοῖσι ἱρηΐοισι, ὥσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τούτῳ μὲν οἱ δῦσι, τοῦτο δέ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑπεκρεμάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντές τε αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ ὠθέοντο μὲν ὑπερέχοντα πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φθάζοντες ὡς ὑπὸ σφι ὠλισθήκοι ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (καὶ γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλώσονται τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπερκείνατο μὲν ὕπατο δύπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μέλλοντες δὲ ἀναχθέντες, περσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ ὡς εἶχον Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχλουν τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ ὅτοι τὸν πόλεμον, ἢ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπεβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσεα, κατακεαλήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὧν ὁκοῖόν τι ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσεα λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, ὡς λαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι, ἀλλὰ πλείστας, μετά γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθησαν, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπενεχθῆναι Μαλέᾳ οὐκ οἵοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ ὑδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. ὅτοι μὲν οὕτω διεκρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρακόσιοι τάδε

ὑπισχνέοντο

1 Adolentem in pyra ingenti: 2 Operam igitur dabant, *vel, de industria id facibant*, ut possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro, advocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naves suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, adversum te ire n. 3 Atque ita factum fuisse ut Salaminem non pervenirent: & quòd à pugna navali abfuissent, in eo se minimè malitia ulla usos fuisse.

ἐπεί τε σφέας παρελάμβανον οἱ δὴ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεσπεσίους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέοντι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑποκελεύσατο, Ὦ νήπιοι, ὅλημέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῆς Μενελάου τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε, μειλίων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν ὑπερξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γηράμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τιὼ ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔχοντο τῆς τιμωρίης. Λέγεται γὰρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· 279 ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεῷ σφε ἐπορώσαντι, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπὶ ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον· (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο) τέλος δὲ, δυναμένους μὲν ἑλεῖν, μὴ δυναμένους δὲ προσαμύνειν λιμῷ συνεσεῶντας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ καὶ Ἰαπυγίην ἱκέσθαι πλώοντας, καταλαβόντά σφεας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (ἐδεμίην γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τῶν νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες, περσέπασαν μεγάλως. ὥστε φόνου Ἑλληνικοῦ μέγιστου δὴ τοῦτο ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτίων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ τότε Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν αὐτῶν, καὶ ἀπικόμενοι πρόφασιν Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τελείλιοι ἄνδρες, αὐτίων δὲ Ταραντίνων ἐκ ἐπέλασε ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, δεύτερα Ῥηγίου κατελέλειπτο τότε. ὅστις ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν Ῥηγίνων τε καὶ Ταραντίνων, τοῦ λόγου μοι παρενθήκην γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα πολυπήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι δὲ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δέ σφι

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt ulti cædem Minois in Camico factam: vos autem ulti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata ubi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) perveniisset, vi ejus vitæ allata occubuisse: interjecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, divinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam trajecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, 1 quam (ut mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse ejectos: laceratisque navibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes urbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis 2 continenticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini evertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hæc maxima cædes omnium quas novimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Choeri filio ad tria millia civium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, ubi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complureſque statuas in Olympia consecravit. 3 Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus in Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

CLXX

CLXXI

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interjeci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii, &c.

Troja reverſos una cum ſuis ovibus fame peſtilentiaque correptos, iterumque deſolatam Cretam cum reliquis; donec à tertiis Cretenſibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. CLXXII ¶ At Theſſali neceſſitate ſubacti circa initia Medorum partes foverunt, quum oſtenderent non placere ſibi quæ Aleuadæ excogitaſſent. nam quum primum audiere Perſam trajicere in Europam, nuncios ad Iſthmum mittunt, ubi proviſores Græciæ delecti è civitatibus coacti erant ad rebus Græciæ proſpiciendum. Ad quos poſtquam venere nuncii Theſſalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingreſſum cuſtodiri expedid, ut Theſſaliæ pariter atque omni Græciæ ſit belli rutamen. Nos equidem ad cuſtodiendum præparati ſumus: ſed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas niſi mittatis, ſcitote nos pactionem inituros eſſe cum Perſa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam poſitos pro vobis ſolos ccumbere. Quibus ferre opem ſi recuſatis, nullam poteſtis injungere neceſſitatem. 1 Nulla namque fortior neceſſitas eſt quam imbecillitatis. Itaque per noſmet aliqua ratione ſalutem nobis comparare conabimur. CLXXIII Hæc Theſſali. Ob quæ Græci illuc mittendum decrevere exercitum pedeſtrem, ad maris ingreſſum cuſtodiendum. Exercitus, ubi coactus eſt, per EUripum navigavit. Qui poſtquam ad 2 Algas Achaiæ pervenit, egreſſus, relictis illic navibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tempe pervenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam fert, juxta amnem Penеum inter Olympum & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Theſſalorum equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidem, EUæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam 3 non eſſet è regio genere: ex Athenienſibus autem, Themiſtocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati ſunt. advenerunt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, ſuaſum eis ut illinc decederent, ne in illo ingreſſu perſtantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet

ἀπονοστήσαι ἐκ Κρήτης, λιμῷ τε καὶ λοιμῷ ἡμέας καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι. ἐς τε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ἀπολοίπων, τρίτους αὐτοὺς νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους πομφρέειν τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τοιῆσδε ἐμήδιζον, ὡς διέδεξαν, ὅτι ἔσφιν ἴδιόν τι οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσεα ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἁλισμένοι βουλοὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ πασέων τῶν πολίων τῶν τὸ ἀμείνω φρονευσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τάχιστα οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν. ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίσασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. ὑπὲρ γὰρ τοι παρεσκευασμένους τοσοῦτο περὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μένους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι βοηθέειν δὲ ὑμῖν βουλομένοισι, ἀναγκαίην ἡμῖν ἐδεμίην οἵην τέ ἐστι παρφέρειν. ὑδαμᾷ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς τοῦτο ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμψαντες καὶ θαλάσσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε διὰ Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἅλλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει διὰ Πηνειοῦ ποταμοῦ, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τὴν Ἑλλήνων κατ' μυρίους ὁπλίτας συλλεγόντες· καὶ σφι πρόσθεν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν ἐκ τοῦ βασιληίου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικνέονται γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, κατατπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ὁπόσος.

1 Nullo enim modo neceſſitas imporentiam ſuperare poteſt. *ut accipiamus* imporentiam *pro Non poſſe. Hic enim eſt ſenſus, Fruſtra nos neceſſitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione poteſt ut quis ad id faciendum cogatur quod facere non poteſt.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro iiſdem verbis,* Ἅλλον τῆς Ἀχαιΐης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addunt negativam particulam.*

σημαί-

σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ ὅτοι σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρῆσαι γὰρ ἐδόκιμον συμβουλεύειν, καί σφι δῦνος ἐφαίνετο εἰὸν ὁ Μακεδών) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἰῶν τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλῳ ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς καὶ τῷ ἄνω Μακεδνίῳ λόγῳ Περραιβῶν καὶ Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἔσβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην, Θεσσαλῶν στρατιὴ, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, ὥστε δὴ ἐμπύστως πρόδυμως, ἐδέ τι ἐνδιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέι ἄνδρες εὖντες χρησιμώτατοι. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπικέατο ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἤτε στῆσαι τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαινέετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν· τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἐκλώσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, ἐδ' ἐπύθοντο ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παρείναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ὅκη γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ὄκη Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἕτερα ἑόντα. Οἵτε χῶροί εἰσι τάδε ἔχουσι· τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ δύρεος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἑόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδός ἱρόν. ἡ δὲ αὖ ὁδὸς Τρηχῖνος ἔστι ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μὲντοι καὶ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθε· καταντικρὺ τε Ἀλπηνοὶ ὄπισθε εἰσὶ ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν καὶ Φοίνικα πόταμόν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τοῦ δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀναβαίνον ἐς τὴν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς πόντον τε καὶ ὁδόν, θάλασσα καὶ ἕλεα καὶ τενάγεα.

multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperaverunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Perœbos, in superiori Macedonia juxta urbem Gonnon: quâ & transivit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naves regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam CLXXIV. sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi jam agebat. A sociis autem deserti Thessali, jam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transiere ut in rebus gerendis sese regi præstiterint utilissimos. ¶ Græci CLXXV. autem ad isthmum reversi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerunt, & quibus in locis. evicitque hæc sententia, ut præsidio auditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quam ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nam semitam qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud noverant prius [1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis pervenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur decrevere, ne barbarus transiret in Græciam, utque classis proveheretur in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt ut audiri utrinque possint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita se habent: Arte- CLXXVI. misium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur trajectum, qui est inter insulam Sciathum & continentem Magnesiæ: ab angustiis autem Eubœæ jam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidis, *id est*, *Dianæ* templum. Ingressus vero in Græciam per Trachinem, ubi arctissimus, dimidii jugeri est. quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: juxtaque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam juxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam solum agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & prælti præcipitii, protentus usque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis.

1 Quum pervenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiverunt.

In hoc

In hoc autem ingreſſu ſunt θερμὰ λυτρὰ, *id eſt, calida lavacra*, quæ χύτρους, *id eſt, ollas*, indigenæ vocant: & deſuper ara Herculi exſtructa. Ad hos ingreſſus, murus ædificatus erat, ſuper quem olim πύλαι, *id eſt, portæ* erant. Eum autem ædificaverant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. & quia Theſſali conabantur eos ſubigere, hoc præſidio impoſito ſe tutabantur: aquamque illam calidam ingreſſui induxere, ut eſſet lacunoſus locus: omnia excogitantes ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondam extructus, majori ex parte jam vetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato, viſum eſt illis faciendum ut illac barbarum arcerent à Græcia. Eſt autem proxime viam vicus nomine Alpeni, unde frumentari Græci ſtatuerant. Et hæc quidem CLXXVII. loca viſa ſunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, ubi barbari neque multitudine neque equitatu uti poſſent, ibi illos Græciam invadentes excipere ſtatuerunt. Poſtea vero quam Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſunt, peditatus ad Thermopylas inſidendas, cæteri mari, CLXXVIII. ad Artemiſium. Dum autem Græci (ut cuique præceptum erat) propere ad ſuccurrendum tendunt, interea Delphi deum conſuluere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſoliciti. His reſponſum eſt ut ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicavere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde ſtatuta ventis ara in Thya, ubi fanum Thyæ Cephiſi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hoſtias illi immolavere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant. CLXXIX. ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex urbe Therma movens, decem ex omnibus navibus velociſſimas recta miſit in Sciathum, ubi erant tres præſidiariæ naves Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præviſis barbarorum CLXXX. navibus, in fugam ſe proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, inſequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde 1 ſtrenuiſſimum quemque propugnatorum ejus ad proram adductum,

ἔστι ὃ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λυτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ὑπὲρ αὐτοῖσι. ἐδεδμητο δὲ τεῖχος καὶ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τὸ γὰρ παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδεισαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτίδος οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆξαν ὑπὸ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθεὶς ὁ χῶρος πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ διὰ τὸν χῶρον. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον ἀπ' αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὴ ὦν τὰ ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὴ ὑποσιτίζεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι ἔτοιμοι τοῖσι Ἕλλησι ἦσαν ἐφαίνοντο δὲ πολλὴν ἀπορίην παρεξόμενοι καὶ διαλογιζόμενοι, ὅτι ἔτε πλήθεϊ ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, ἔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ὑπόντα διὰ τῆς Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, ἀναλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, καὶ ἐπλήσαντο ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ τάχος ἐξεπίστεον· Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησπεριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν τε καὶ τῆς Ἑλλάδος κατηρρωδηκότες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι, εὐαγγείλαντο τὰ χρηστήρια αὐτοῖσι. καί σφι δεινῶς κατηρρώδεον τὸν βάρβαρον εὐαγγειλάμενοι, χάριν ἀθάνατον καλέσαντο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαντο ἐν τῇ ἀτέλεξαν. Θυίης, (τῇπερ ἡ Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἀπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὕτω τὴν ἐπωνυμίην ἔσχε) καὶ θυσίησι σφέας μειλίσσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα, ἐπὶ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. προϊδόντες δὲ ἔτοιμοι τοὺς νέας τῷ βαρβάρῳ, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐλίζεται ἀμφὶ τῶν βαρβάρων οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ὑποκαθημένων αὐλῆς τὸν κάλλιστον ἀγαγόντες ὑπὸ τῆς πρώρης τῆς νηὸς

---

1 *Videtur totum hunc locum aliter legiſſe, aut non intellexiſſe.*

ἔσφαξαν,

ἔσφαξαν, ἁλοὰ δέξιον ποιδύμμοι τὸν εἵλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ " τὄνομα ἦν Λέων. τάχα δ' ἄν τι καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπαύρετο. Ἡ δὲ Αἰγινήτις, τῆς ἐτεταρχέε Ἀσωνίδης, καί τινά σφι λόγιμον παρέσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ἑνὸς βαλβιονίκου, ἀνδρὸς ἀρίστου γνωμήν τε ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς, ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἑαλίσκετο ἐς τοῦτο ἀνήκεσε μαχόμενος, ἐς ὃ κατακρευργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλὰ καὶ ἔμπνοον, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεβάτευον δὴ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐποιήσαντο μὲν πλείστου ἐπεποίηνται τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καὶ ἐλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὑπίσω ἀπήκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν σκοπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, θωμάζοντες δὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, ὡς εἶπον ὡς ἀνδραπόδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτεταρ- 20
χέε " Φίρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τοὺς " ἐμβολοὺς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τὴν μὲν σκάφος ἐκέλητες οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, ὅ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπύθοντο τὸν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποστρέψαντες, καὶ Θεσσαλίην προδιόμμοι ἐκομίσθησαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους. Τῶν τὰ οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύμμοι πυνθάνονται περὶ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμμοι δὲ καὶ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μεταρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, 30
φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους καὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τὰ βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμμον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ἐπεὶ σφι λίθου ἐπέβησαν, ἡμίσαντες ὅπλα τὸ ἔρμα, ὁρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπρόσθεν ἐγεγόνεε καθαρόν,
" ἐπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἑνδεκα ἡμέρας, παρέντες μὲν τὸν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. παντμεῦον δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸ μεταξὺ Καθαναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἁπάσης τε κακῶν ἔλω ὁ στρατὸς· καὶ πλῆθος ἔλω τοιοῦτον ἔτι (ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique ſunt, & primo & ſtrenuiſſimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortaſſe gloriabatur. Ægine- CLXXXI
tica vero, cujus trierarchus erat Aſonides, nonnihil tumultus hoſtibus præſtitit, 1 quod ejus epibata erat Pythius Iſchenoi filius, vir eo die præſtantiſſimus: qui capta navi tamen eouſque pugnando reſtitit donec totus 2 dilaniatus eſt: quem collapſum non mortuum, ſed ſpirantem, Perſæ qui navem ceperant admiratione virtutis, magnum operæpretium putaverunt ut ſervarent, vulnera ſmyrna medentes, ſindoneque byſſina & faſciis obligantes, ac rurſus in caſtra ſua reverſi, hominem univerſo exercitui oſtentabant admirabundi, 3 ac probe obſervantes: quum alios quos in eadem jam navi ceperant, tanquam CLXXXII
mancipia adſervarent. Duabus navibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad oſtia Penei, impacta eſt: qua ſine viris barbari potiti ſunt. nam Athenienſes, ſimulatque navem impegerunt, ab ea deſilientes, iter Theſſaliam intenderunt, ſeque Athenas receperunt. Hujus rei per 4 ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem conceſſerunt ad EUripum tutandum, relictis per edita EUboeæ CLXXXIII
loca diurnis ſpeculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum navibus, tres ad herma quod eſt inter Sciathum & Magneſiam, nomine Myrmecem, profectæ ſunt. quem locum ubi tenuere barbari, lapideum illic titulum impoſuere. Qui ex Therma ſolverunt, 5 ubi litus oculos effugit, cum omni claſſe navigabant undecim diebus ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos herma deducebat, quod erat in trajectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem navigantes barbari, oram Magneſiam tenuerunt ſuper Sepiadem, & litus quod eſt inter urbem CLXXXIV
Caſthanæam & oram Sepiadem. 6 Ad hunc uſque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc claſſis (quemadmodum

---

1 Quod ea veheretur Pyth. 2 Velut in laniena conciſus eſt. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem navi ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit* σπρσῶν *ut & vet. cod. habent, non* φρσῶν. 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. eſt ſuſpectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo poſt ſequutum eſſe manifeſtum eſt.* 6 Ad Sepiadem uſque & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (ut———

ego

ego ſupputando invenio) mille ducentarum ſeptem ex Aſia navium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta unum ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus conſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſq; ac decem. Adjiciam autem huic & ſuperiori numero [1] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum navium ſumma, ut ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia.* Hæc igitur erat claſſis ex Aſia, unius & quinquaginta myriadum virorum in univerſum, & præterea ſeptem millium ſexcentorum decem. Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſervitia quæ ſequebantur, & eos qui
CLXXXV in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adjiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ objacentibus, præbuerunt naves centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perræbi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia*, fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adjectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti
CLXXVI ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum

ἐγὼ συμβαλεόμενος διείπω) τόσον· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐυσέων, ἑπτὰ καὶ δηκοσίων, καὶ χιλιέων· τῶν μὲν ἀρχαίων ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὁμιλόν, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ τρὶς χιλιάδας τε καὶ πεντακοσίους· ὡς ἀνὰ δηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τετράκοντα ἄνδρες. τοῦτο ἄλλο ὁμιλο γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ τρεῖς, δισχήσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἢ ἔλασσον ἂν ὀλίγῳ πλοῖα ἄνδρας ἐνείκαι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τρισχίλια. ἦσαν ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τὸ μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐόν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἔπεισι, ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτά, καὶ τρὶς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τῷ δὲ πεζῷ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῆς δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τοῦ, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος συντιθέμενον, γίνεται δηκόσιαί τε μυριάδες, καὶ τετράκοντα, καὶ μία, καὶ τρὶς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆ τῆ Ἀσίης στράτευμα ἐξαναχθὲν εἴρηται, ἄνδρα τε τῶν ἑκατοντάδων τῆς ἐπομμύης, καὶ τῶν συναγωγέων πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης αὖ θμενον στράτευμα, ἔτι προσλογιστέα τούτῳ πάντα τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέες μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπακουόντων τῇ Θρηίκῃ, παρεῖχοντο. εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ τὸ Θρηίκες παρεῖχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἔορδοι, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τετράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες σκείνησι προστεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δηκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑπτακαίδεκα, καὶ δεκάς. Τῷ μαχίμῳ δὲ τούτῳ ἑάλιος

[1] ego conjectura aſſequor) ex navibus quidem ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui jam inde ab initio convenerant, millia ducenta & quadraginta unum & quadringenti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naves numerantibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naves eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id eſt, ex navibus quinquagenûm remorum:* ita rationem ineiens ut fuerint in ſingulis octogeni viri, majore numero minorem compenſante. *Id eſt, iis in quibus plures erant compenſantibus eos in quibus erant pauciores. Adeo ut locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præſertim quum ὅτι ſit pro ὅδε. q. dein ſingulis (ubi plus, ubi minus) octogeni viri.*

ἀριθμὸν τοσοῦτο, τῷ διεφωνήθη· τῷ ἑπομένῳ τούτοισι, καὶ τοῖσι ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνδράσι τοῖσι καὶ τοῖσι πλοίοισι, τοῖσι [ἀναπλ.] " ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτου τοῦ μαχίμων ἀνδρῶν ὁ δικαίως εἷς ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλείους. καὶ δὴ σφέας πιέσω ἴσους ἑκατοντοῖσι εἶναι, καὶ ὅτε πλοῦνας, ὅτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμενοι δὲ ὅτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπλῆρουσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνῃσι. οὕτω πεντήκοντά τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τοῦ ἄλλων κτηνέων τοῦ ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τοῦ ἑπομένων, οὐδ' ἂν τούτεων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θωῦμα παρίσταται προδεδωκέναι τὰ ῥέεθρα τοῦ [ἔσι τοῦ, καὶ ἔσι οὖν.] " ποταμοῦ ἐνίων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε· θωῦμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. διείσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἐνδέκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐς ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τεσσεράκοντά τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δ' εὐσταλέων " τοσουτέων [τοσαυτέων.] μυριάδων. καλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸ ἀγκαλον, τὸ μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τοῦ νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ ἀγκαλοῦ ἐόντος μεγάλου, πρόκεσθαι ὥρμέοντο ἐς Πόντον, καὶ ὅση ὀκτὼ νέας. ταύτῃ μὲν τὸν δυρρηνὸν ἔτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεούσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέ-

numero [1] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſervitia, & eos qui frumentariis in navigiis erant, & in aliis navibus una cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & uſque ad Thermopylas. Huic eſt univerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque jumentorum ſarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. [2] Quo minus miror proditum eſſe, fluenta quædam non ſuppeditaviſſe: magis miror unde tot myriadibus cibaria ſuppetierint. nam ſubducta ratione comperio, ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœnicas, *id eſt, ſemodia*, non amplius accepiſſent, abſumpta fuiſſe ſingulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui ſinguli conſtant è ſenis modiis:* haud annumerando mulieres eunuchoſque, & jumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia eſſent, nemo erat qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipſo poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Navales autem copiæ, poſtquam è ſtatione ſolverunt, provectæque oram terræ Magneſiæ tenuerunt, quæ eſt inter urbem Caſthanæam & oram Sepiadem, primæ quæq; naves ad terram habuere ſtationem, aliæ deinceps in ancoris ſtetere, ad octavum uſque ordinem [3] intra mare procedentes, utpote anguſtiore litore quam ut claſſem caperet: atque ita per noctem ſtetere. Sub ipſum vero diluculum, ex ſereno cœlo & tranquillo quum mare efferbuiſſet, incidit in eam atrox tempeſtas, ac vehemens ventus ſubſolanus, quem Helleſpontium nun-

CLXXXVII

CLXXXVIII

283

1 Non minorem ſed majorem fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in navig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defeciſſe tot hominum millia: ſed quonam modo frumentum ſuppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri poteſt. Siquidem ut chœnicem frumenti quiſque in ſingulos dies acciperet, ac nihil amplius, ſubducta ratione invenio centena dena millia medimnûm quotidie abſumi potuiſſe, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidiſſe, hoc eſt, deſtituiſſe exercitum tantum. Vide apud eundem De aſſe lib. 5, in quo ſit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.* 3 Πρόκεσθαι τῆς *vulgo exponitur, Naves ſibi junctæ ſcalarum inſtar aliæ poſt aliæ.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animadverterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem prævenerunt, revulsisque navibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naves ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur Ἵπνοι, *id est, farni*, quæ sunt in Pillia, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in urbem Calthanæam, alias in Melibœam expulit. erat enim intoleranda vis ejus. CIXXXIX Enimvero feruntur Athenienses Boream invocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut generum suum ad sibi opitulandum invocarent. Habet autem (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc conjugio (ut fama est) Athenienses inducti sunt ad conjectandum Boream sibi generum esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, invocavere Boream, cui prius sacrificaverant, & Orirhyam, ut sibi auxilio essent, & barbarorum naves corrumperent, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationem agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. CXC In hac clade qui pauciſſimas naves, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam, ut Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, majorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humum fodit, multa pocula aurea ejecta, multa argentea percepit, thesauros que Persarum invenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus, [4] nam fuit ei utilitas quædam ingrata, ac doloris causa, quod erat filiis orbatus. CXCI Navium autem onerariarum aliorumque navigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Unde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

ωσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων ἀνῳκώμενον ἔμαθον τὸ ἄνεμον, καὶ τοῖσι ὕπω εἶχε ὁρμεῦ, οἱ δ' ἔφθησαν τὸ χειμῶνα, ἀνα σωσάντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσώθησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἵπνας καλεομένους, τὰς ἐν Πηλίῳ· τὰς δὲ, ἐς τὸ αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτῷ τῷ Σηπιάδι περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Καλθαναίην ἐξεβεβλοντο. ὣν τε τῷ χειμῶνι χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγῳ ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθῆος· κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλεόμενοί σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν ἔῃ, καὶ γναλοχέοντες τὴν Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸ χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, τιμωρῆσαί σφι, καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτά τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέωσι Βορῆς ἐπέπεσε, ἐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὧν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον, καὶ τότε σκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, πεντηκοσίων ἐκ ἐλασσονας, ἄνδρας τε ἀναρίθμητους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γυναῖκα ἐχόντι θυγατέρα Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρηστὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαπτίσμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα διεπράξατο. ἀλλ' ὁ μὲν, ταῦτα ἐκ δυστυχέων, δυσὶ μάλα πλήσιος ἐγένετο. ὣν γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχαρις συμφορὴ λυπδυσὶ τῶν τοῦ σα παιδοκτόνου. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, ἐκ ἐτελέετο ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τὸ ναυτικὸν στρατὸν μή σφι κακωθεῖσι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοί, ἤρκου ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

1 Altum tenentes. 2 In Chalcide Eubœ excubarent, ubi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque invocare ut sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Crotini*. 4 Nam & hunc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες μάγοισι τῷ ἀνέμῳ τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἔπαυσαν τῇ τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς, ἐπέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυσαν, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τῆς χώρης ταύτης ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δεύτερον ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτον ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γεγενημένα περὶ τὸν ναυηγέα. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τῷ ταχίστῃ ὀπίσω ἀπέπεμπον ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοῦδε δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, καταστάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πρὸς τὴν ἤπειρον. καμψάντες δὲ τὴν ἄκρην τὴν Μαγνησίης, ἰθείην ἔπλεον ἐς τὴν κόλπον τὴν ὅκη Παγασέων φέρονται. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὴν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συναιτάων ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτε δὴ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τῆς χώρου οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἔπλεωσαν. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἐτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας. ἐδόξαν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶ οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τὸς πολεμίους, τῶν ἐξηγήσατο ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωμασίου· τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληίων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης δὴ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεωθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. Βασιλῆα μὲν δὴ Λαρήιον ὕστερον φεύγων μὴ ἀπολέσῃ, φοβεῦμαι· τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisionis faciendo, & veneficiis incantando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt: sive aliter tempestas ipsa sua sponte cessavit. Thetidi autem ideo magi sacrificavere, quod ab Jonibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem quarto die conquievit. At Græcis diurni CXCII
sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti ubi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium revehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naves fore adversarias. Ita ad Artemisium provecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc usque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus con- CXCIII
quievit, & fluctus constrati sunt, revulsis navibus ad continentem enavigabant, circumvehentesque promonotorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è navi Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Jasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus navigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est*, *dimissæ*. Hoc in loco CXCIV
Xerxianæ naves stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe ultimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium navibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc causam captum cruci affixerat, quod quum è regiis judicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed ejus in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem solvit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

1 *Ipse alibi* haruspicinam facere *interpret.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν *ad verbum*, *In pelagus erant immissuri.* unde loco illi nomen extitit ἀφέται *Potest autem* ἀφήσειν, *& aliter reddi. sunt enim qui* ἐς πέλαγος ἀφήναι *vertant*, In altum vela dare. 3 Quæ multo post aliæ solverant, conspectis Græc.

in Gra-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad sē cursum tenentes Græci ubi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.

CXCV In quarum navium una captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naves quum duxisset, amissis earum undecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum una quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciscitati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimisērunt.

CXCVI Cætera barbarorum classis præter quindecim naves quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, evasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluviorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [2] non suffecit.

CXCVII Xerxi [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Jovis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, ut qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est, curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, ut siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum jam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interjecto deinde tempore, quum reversi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oraculo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus ille è terra Colchide veniens illum liberavit: eoque facto posteris ejus iram dei fuisse injectam. Hæc quum audisset Xerxes, ubi ad lucum adfuit,

ἐς τὰς Ἑλλήνας καταπλώσας, ἔμελλε ὑστερον ἀφαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον ἀπροσπαίοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτίων τὴν γνώμην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον. Ἐν τούτεων μιῇ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Πάφιος ἡγεμὼν Πένθυλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἕνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ ἠλυθμένῳ κατὰ Σηπιάδα, περιγενομένην τῇ μεγάνομι καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐσβεβληκὼς ἦν καὶ δι' τριῶν ἡμερέων ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἅμιλλαν ἐποιήσατο ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποφερομένου καὶ τοῦ Θεσσαλίης ἵππου· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλάδιδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέσχε τὴν στρατιὴν τὸ ῥέεθρον, πυνθανόμενος. τῶν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλλον δὲ τὸν Ἀχαιίης ἀπικόμενον Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τὸ ὁδὸν βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ὑπερφέρεσθαι λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφλυσίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Λαφυσταίῳ Φρίξῳ μέρος σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετὰ δὲ ταῦτα μετέπεσε, ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἆθλους τοιούσδε· ὃς ἂν ἡ τοῦ ἡλικιώτου τούτου πρεσβύτατος, τούτου ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανηίου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· λίθινον δὲ καλέεται τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐς τοῦτο δὲ ἐσελθὼν, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε τι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτεων θύεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ὀπίσω καταελθόντες, ἵνα ἁλίσκωνται, ἐξέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον. ὡς δὲ εἷλέ τε ἐξηγέοντο, σέμμασι πᾶς πυκασθείς, καὶ ὡς συν πομπῇ ἐξαχθείς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισώρου τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι καταρμὸν τῆς χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθαμαντίδαι Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος ἐκ Κόλχων ὁ Κυτίσωρος ἐξ Αἴης τὸν Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς καὶ τὸ ἄλσος ἐξένεικε,

1 Facile cepere. 2 Non suffecit. Fluviorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditavit, sed parce tantum.* 3 Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαιίης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag.* 441. *pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔργετο αὐτῶ, καὶ τῇ στρατιῇ πᾶσῃ παρήγγειλε. τὸ τε Ἀθαμάντιον ἀπιγόνων τὸ οἰκίλου ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιΐῃ· ἀπὸ οὗ τουτέων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλιέα κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἔστι δὲ τὸ κόλπου τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα ἐστεφάνωται πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νεὼ πόλις ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιηνίων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλος ἐστὶ ποταμὸς ἐν σταδίοισι εἴκοσι καὶ ἄλλος, τῷ ὄνομα κεῖται Δύρας, ὁ δὲ μυθεύουσι βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε καὶ δέκα ἀπέχει· ταύτη δὲ καὶ εὐρυχωρότατόν ἐστι πᾶσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. διχηλιά τε γάρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, τὸ περικλῄει τὸ γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι ἄκρωμα πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἄκρωμα δὲ τοῦτο Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὸν ὑπώρεην τοῦ ὄρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοινὶξ ποταμὸς ὁ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στενότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίοι εἰσὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικός τε ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ ὄνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρὰ λίμνῃ δὲ καὶ ἄρρεον ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος εὐρύς. ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύονες, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τὴν Μηλίδα ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων τὸ ἤπειρον. Ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὴν Ξέρξην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

τὸ δὲ βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ λόγος δὲ ἀναφανῆναι.

& ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperavit, domumque item posterorum Athamantis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiáq; : à CXCVIII quibus locis processit Xerxes in Melidem juxta maris sinum, ubi totum diem Æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumjectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntque ipsi campo circumjecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu urbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme stadiis abest, cui nomen inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est*, *niger*. Unde urbs Tra- CXCIX chis quinque stadia abest, [1] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, utpote duobus & viginti millibus jugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit. Ad CC cujus meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix ex his montibus in Asopum defluens. Juxta Phœnicem Angustissimum viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrum duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est intervallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem prætefluens Asopus in mare evolvitur: & ei locus spatiosus est circumjectus, ubi templum Cæteris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum. ¶ CÆTERUM rex Xerxes quidem CCI in Trachinia Melidis castra habebat, Græci vero in transitu: qui locus à plerisq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant utrorumque castorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant usque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam CCII Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati; Tegeitarum &

1 Hac autem maxime parte spatiosa est illa regio, a mari ad montes, juxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

Mantie-

Mantienorum mille, totidem ex utrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. CCIII Præter hos evocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos evocaverant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam vero maris esse in Athenensium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res navalis injuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & ut quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in CCIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alii duces suæ quisque civitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedemonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EUrycratidæ, qui Anaxandri, qui EUrycratis, qui Polidori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi: qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EUrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus CCV ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu majores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo jam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem pervenit, qui Cleombroto major natu erat. Is enim novissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq, in Matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erant: assumpseratque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum duxerat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἦσαν μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπικλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπουντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, παρεσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην ἢ θαλάσσης τι σφι εἴη ὂν φυλακῆς, ὑπ' Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καί σφι εἴη δεινὸν ὀδέν. ὁ γὰρ θεὸν εἶναι τὸ ὄφιν τοῦτο τῷ Ἕλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔπαδον, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ ὁ συμπίπτει· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸ ἐπελάσσονται, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν. οἱ δὲ, ταῦτα πυθανόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, 286
Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Γολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμενέος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυσσ. Δορυάγου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγήσιος, τοῦ Εὐρυδέκεος, τοῦ Ἀγησσδήμου, τοῦ Ἀγησιμάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ οὐ παρεσδοκήτου. Διξῶν γὰρ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τὸ φρονεῖν τὰ βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε ἐκπεπτωκότος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας. ὁπλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεσταχθέντας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θηβαλαβὼν δὲ ἀπαίρετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τοὺς ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag.* 350. *de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Cantr.*

τούτους σφι δι' ἐπιτήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων Λακεδαιμονίους, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἰ τε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιήτας, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἐπὶ αὐτοὺς πυθόμενοντας καταβαλλόμενοι. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἐπέκειτο ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν παντδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐτοιμέωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἐπὶ γὰρ κατὰ τώυτὸ ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὕτω δὴ κατέστησαν κατὰ τάχος οὕτω βουλευσάμενοι τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ ὧδε διενεώτο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς ἐπὶ πύλας ἐγένετο τὴν ἐσβολὴν ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὴν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν προσπερχόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτός τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθοῦντας, ὡς ἐόντων ἀνταίων ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν ἦρος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐδόκεε τε καὶ κατόπτεσθαι πᾶν μὲν ἢ τὸ στρατόπεδον. τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τῷ τείχεϊ, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι περὶ τὸ τείχεϊ τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τότων τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθωύμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμέμαθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡπυχίην. ἔνθα δή τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τὰ περ ὀπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης,

Leonides dedit operam ut Græcos ſumeret ſolos, quod eos maxime inſinnulabat quod cum Medis ſentirent. Evocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an una mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide CCVI fuere, primos miſerunt Spartiatæ: ut his inſpectis alii ſocii in militiam proficiſcerentur, neve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præ- CCVII curſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, ubi ad ingreſſum Perſa adventabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. Ac cæteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum ut reverſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrij, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuncios ad accerſendas ſubſidio civitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam ut Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſul- CCVIII tantibus, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim jam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, ejuſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques ubi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur aſpicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitaverant excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animadvertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus plane cognitis, per otium ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, CCIX

1 non

non poterat conjectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem ut venit, interrogavit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum adversus Græciam proficiscerемur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ eventura providebam, derisui habuisti. sed quanquam mihi summum discrimen est adversus te rex veritatem tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt, quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc adversus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus
CCX inquit, Pro vano me ducas, nisi hoc tibi ut ego annuo, usu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduum Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent vivos & in conspectum suum adducerent. Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque supervenientibus nihil tamen promovebant, etsi vehementer ingravebant: palam facientes cum aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic
CCXI pugnæ congressus interdiu. Post, ubi Medi se ægre tutabantur, tum vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquam facile hostem profligaturi. Ubi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, utpote longioribus hastis quam Græci utentes, & in locis angustis, ubi nullus

ἐκ εἴχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι ἀβασκιδάζοιντο ὡς ἀπολδύμμοι καὶ ἀπολέοντες καὶ δυώμμν, ἀλλ' (αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμμον δέ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα τυτέων, ἐθέλων μαθέειν τὸ ποιδύμμον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μὰν καὶ πρότερον, δύτε ὁρμώμμν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀβὶ τῶν ἀνδρῶν τυτέων. ἀκούσας δέ, γέλωτά με 285
ἔθου, λέγοντα τώτερ ὥρων ἐκβησόμμα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὸν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σοῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες ἔτοι ἀπίκαται μαχεσόμμοι ἡμῖν ἀβὶ τὴν ἐσόδν, καὶ ταῦτα ἀβασκιδάζονται. νόμος γάρ σφι ἔστω ἔχων ὧδε· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνδύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. δηῖσασθαι δὲ, εἰ τύτυς τε καὶ τὸ ὑπομμόν ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι ὅδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σε βασιλεῦ ὑπομμένει χεῖρας ἀνταειρόμμον. νῦν δὲ πρὸς βασιληίην τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι πρόσφερεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστυς. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμμα, καὶ δδύτερα ἐπηρώτα ὁντινα τρόπον, τοσῦτοι ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τῇ ἑωυτῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρῆσαι ὡς ἀνδρὶ ψδύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ. τῇ ἐγὼ λέγω. Τῶτα λέγων, ἐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς ἐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβυλίῃ βεβαχρεώμμνοι, μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτὺς Μήδυς τε καὶ Κισσίυς δυμωδεῖς ἐντειλάμμνος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμμοι ἐς τὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ ἐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσωταίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντὶ τεῳ, καὶ ἐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ καὶ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα ἔτοι μὲν ὑπεξῆϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμμνοι ἐπῄεσαν τὺς ἀθανάτυς καλέει βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ἔτοί γε δυπετέως καταρρασόμμνοι. ὡς δὲ καὶ ἔτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, ὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ ἐκ

1 Conjicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere ut revera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem. si hos cæterosque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliam fore hominum gentem quæ contra te rex, &c. 3 In me ut mendacem consule. *Vel*, *De me ut mendace statue.* 4 *Cur ita vocarentur, supra expositum, pag.* 4. 10. 5 Brevioribus.

ἔχοντες

λεγόμενα εἶναι καὶ δεύτ.

ταύτῃ ἐκβῇ,

ἐσπίπτεσον

ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν τοῖσι βαρβάροισι μάχεσθαι ἐξεπισάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ ταράγῳ ἐπέκεισαν. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι ἐσί τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο προσκλασθέν οἱ Πέρσαι τὸ ἐσόδου παρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῇσι μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην, θεησάμενον τοὺς ἀνδρας ἐν τῷ πολέμῳ, δεῖσαντα τῇσι τῇ στρατιῇ. τότε μὲν ὦν τῷ ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας καταπεπτωκότας τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρεσθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλαυνον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος, τί χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπίαλτις ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι παρὰ βασιλέος δεκέων οἰσόμενος· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑποδεδεγμένους Ἕλληνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης 288 οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπίαλτιν δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπίαλτις μὲν ὦν ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπάντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ ὑποπτεύσαντες τὸ ἔρδον τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καθυμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὅτεῳ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ὅτεῳ Ἐπιάλτῃ

προσόδοισι τῇσι καθήμενον,

χρήσαιτο

multitudinis erat usus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se convertentes, adversis pectoribus eos excipiebant: & quamvis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & catervatim & universis copiis iter occupare conati, nihil tamen promovebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret. [1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt. [2] nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus levare ad pugnandum, quum confixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ ubi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipitem quodnam in re præsenti consilium CCXIII capesseret, Epialtes Eurydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicavitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illinc erant, evertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cujus profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interjecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam causam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hunc in modum Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Carystium & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet conjectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Coridali sed Epialtæ CCXIV

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo me.l 2 Ita enim pugnabant ut qui existimarent, illos utpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati sunt, quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc causam scimus se fuga proripuisse: postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum novisset si in ea regione multum diversatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circumCCXV duxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturum spondebat, probans, majorem in modum lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigaverunt: eoque investigato Thessalos deduxere adversus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant. Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset utilis Meliensibus.
CCXVI. Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluvio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit juxta Alpenum urbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac juxta lapidem nomine Melampygum ac juxta κερκώπων ἕδρας, *hoc est, malitiosorum sedes*,
CCXVII ubi angustissimus callis est. Hac via atqui ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos montes, ad sinistram terram Trachiniorum habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis evaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terram, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam ultro à Leonide acceptam obsidebant. Hoc
CCXVIII autem modo Phocenses Persas ascendisse animadverterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (ut res postulabat) frondium super pedes contratarum, (erat enim cœli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere.

τῷ Τρηχινίῳ, πάντας κὴ τὸ ἀτρεκέστατον πυνθάμενοι· τῶτο δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκὼς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ ὑποταμνόμενος τὸ ὄρος· καὶ κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τῶτον αἴτιον γεγράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπεΐσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ὑπερχαρὴς ἡμόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τοὺς ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ ἀπὸ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρεον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξευρόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φραξάντες τεῖχος τὴν ἔσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τούτου δὴ κατεδέδαπτο. ἐοῦσα ἐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀλασφάγου ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ ὄρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ ὕτω ἔσχισαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἔν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φυλάσσοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰ κάτω ἔσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρημένων· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴς Φωκέες ὑπεδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος, πᾶν ἐὸν δρυῶν ὑπέπλεον) λευκὴν μὲν νεμέμην, ψόφου δὲ ἡμομένου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς λευκῶν ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἕδραμον οἱ Φωκαέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐς νεότητα ἐγίνοντο.

---

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπό-

ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεχείρησαν τῇ πρήξι. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπός ἐστι ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τὸ ὄρος. τὸ κήρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν ἀρχήν, καὶ πυρεσιηδάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. ἔτυπτον μὲν δὴ ταῦτα ἐφερόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι δηλήτηριον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ὑπαγγείλαντες τὴν Περσέων τὴν περίοδον, ὕστερα μὲν ἐπὶ νυκτὸς ἐσήμηναν· τελευταῖοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἅδην δηλαφανούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασπεδασθέντες, κατὰ πόλις ἑκάστη ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ ὡρμέατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτὸς δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεῦσι οὐκ ἔφη οἱ εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἧλυδον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πείθομαι εἶναι, Λεωνίδῃ, ἐπεί τε ᾔδεε τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συναπολλυμένους, μεγάλην σφέας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπένεμε εὐκλεᾶ. μᾶλλον δὲ αὐτῷ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης ὄλβος οὐκ ἐξηλείφετο. ἐπέχρησε γὰρ ἐκ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου ἀνῃρῆσθαι κατ' ἀρχὰς ἐκβεβαμένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. τοῦτον δέ σφι τὸν ἐπῳδὸν ἑξαμέτρεσι ἔχρησε χρᾷ, λέγοντα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐκπροθέει ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν, ὑκὶ, αὖ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Γενθήσει βασιλῆα φέρ' ἴμενον Λακεδαίμονος ἔρος.

quippe qui (ut in exercitu asseveratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est [1] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses quum ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari adversum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicavit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significavere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant jam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendam suadebant, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque urbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animadvertit socios ignavos & invitos esse ad periculum subeundum, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem speravisse. Siquidem jam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore ut aut Sparta everteretur à barbaris, aut rex ejus occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, amplivagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut urbs clara dabit Perſa victore ruinam:
Aut (ſi non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

τῷ μὲν οὖν ἀπαλλ.

289

CCXIX

CCXX

1 Quum enim nullum adversarium sibi occursurum speravissent, in exercitum inciderunt. 2 Cujas

Nam

Nam neque taurorum neque vim ferat ille leonum,
Sed Jovis, & cujus reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec prorsim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideCCXXI rim solum ex Spartiatis remisisse socio potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, hujus expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant eventura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei unicus erat, una militantem missum fecerit. Ita socii quos LeoCCXXII nides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inviti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum destinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negaverunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque una cum illo occubuerunt. quorum dux erat DemophiCCXXIII lus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris movit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, compendiarius magis ac brevioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere: & isti tanquam ad necem jam multo magis quam a principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant unumquemque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. unde multi eorum in mare decidentes absumebantur multo plures invicem vivi perculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Οὐ γὰρ τ' ταύρων σθένει μήδ' ἀδὲ λεόντων
Ἀντιβίλω. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μήδ' ἀδὲ φρενὶ
Σχήσειν, πρὶν ἢ τὸν ἕτερον ἅλῃ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δὴ ὁπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀπιπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμην διενεχθέντας ὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ἐκ ἐλάχιστον τούτου περὶ γέγονε. ὁ γὰρ μάντις ὃς ἕπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἅπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά οἱ ἐκβαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ἦν Λεωνίδης ἀπιπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται· ὁ δ', ἀπιπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν ἐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατεύεσθαι ἐόντα οἱ μούνον ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νῦν σύμμαχοι οἱ ἀπιπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι καταμείναι μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τέτεων δέ, Θηβαῖοι μέν, ἀέκοντες ἔμιμνον, καὶ ἐκ βουλόμενοι· κατέσχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δέ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ ἐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διασθενέος. Ξέρξης δέ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατέλλοντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπίσω χρόνον, ἐς ἀγορὴν κου μάλιστα πλεύμονα πρόοδον ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέταλλε τοῦτο ἐξ Ἐπιάλτεω ἔτος. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσῇσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδεω Ἕλληνες, ὡς τότε δὴ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξῇσαν ἐς τὸ στεινότατον τοῦ ἀνχέος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δέ, ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑποξιόντες, ἐς τὸ εἰνοπὲς ἐμάχεντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῆς εἰρκτῆς, ἔπιπτον πλῆθος πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρρόπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐπιστρωφῶντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐνέπιπτον ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλείους κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου

1 Ac facere volentem ut id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt: & Græci qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes; ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἅτε γὰρ ὑπερέμποντα τὸν μέλλοντα σφι ἔσεσθαι θανάτου ἐκ τοῦ περιόντων τὸ ἔρυμα, ἀπέδεικνυσαν ῥώμης ὅσην ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτιμάζοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τινάσσοντα ἐτύγχανε καὶ ἐνεηνόητο ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τοῦ ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην 10
290 τὰ ὀνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τοῦ τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀτάρνεω θυγατρὸς Φρατα-
Φ Φρατα- γούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἄταρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἰὼν ἀδελφεός, Ὑστάσσεω δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ἐρξέω τε δὴ δύο ἀδελ- 20
φεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός· ἐς ὃ τέλος τὸν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἀναντίους πλέαιαι. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγίνοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρωπῶντο τὸ νῶτον. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ὑπὸ 30
τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἵστηκε ὁ τοῦ Λεωνίδεω. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι σωζεύσας καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἀναντίης ὑπισχνούμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συνεχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περισσόν. Λακε- 40
δαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὸ τοῦ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τοῦ τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπαίωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀπικρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων ἦεν. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπεπληγμένα τούτοισι, εἰπεῖν (οὐ ἀλογίην ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀπικρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔπεα

Quumque ſcirent impendere ſibi necem ab iis qui montem circtuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros oſtendebant, ingruentes ac ſeſe intrudentes. Quorum pleriſque quum CCXXIV jam lanceæ diffractæ eſſent, nonulli gladiis Perſas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, navata ſtrenuiſſime opera, & cum eo alii inſignes Spartani: quorum ego tanquam ſtrenuorum virorum nomina audivi, & quidem trecentorum omnium. Perſarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia ſuſtulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hyſtaſpiſque Arſamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem inſuper ei domum tradidit, ut qui eſſet unicæ pater. Hi duo Xerxis fratres ſuper cadaver Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Perſarum Lacedæmoniorumque con- CCXXV flictu, ut Græci [1] ter hoſtibus in fugam verſis, cadaver Leonidæ virtute ſubtraxerint: & eouſque perſtiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos ubi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus eſt. nam ad anguſtias viæ ſeſe recepere: & introgreſſi murum, tumulum quendam occupantes, addenſati inſedere cuncti, præter Thebanos. Eſt autem tumulus in ingreſſu, ubi nunc ſuper Leonidem ſtat lapideus leo. Hoc in loco defenſantibus ſeſe gladiis, qui adhuc eis ſupererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus inceſſentes: alii ex adverſo urgentes, & munitionem muri ſubruentes, alii undique circumvenientes & circumſtantes. Lacedæmoniorum autem atque The- CCXXVI ſpienſium, quum tales extiterint, præſtantiſſimus tamen extitiſſe fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixiſſe aiunt: quum à quodam Trachinio audiſſet barbaros præ multitudine ſagittarum quas emitterent ſolem obducere, tantam eorum eſſe copiam, adeo non expavefactus eſt, ut parvi faciens Medorum turbam, reſponderit, Omnia ſibi bona Trachinium hoſpitem nunciare, ſi Medi ſolem obducerent: ſe enim ſub umbra cum illis, non in ſole pugnaturos. Hæc & alia hujuſmodi dicta

1 Quater

1 tremo-

1 memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autem Dithyrambis Harmatidei filius. His eo loci ubi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

CCXXVII

CCXXVIII

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc universis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic peregrine jacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluvium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamvis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

3 Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem, inscripsit. Ex his trecentis duo, EUrytus & Aristodemus, feruntur 4 ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reverti recusarent, una cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se convenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignavia remansisse: EUrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum jussisse servum ut ad pugnantes deduceret. hunc ubi deduxit, fugæ se mandavisse: illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessario

CCXXIX

φασὶ Διλωνέα τὸν Λακεδαιμονίων λιπέδαν μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμονίων δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὁρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ δυθυράμβου μάλιστα τῷ ὀνόματι ἐπὶ Διθυραμβίδεω, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθεῖσιν οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυρίασιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Τοῦτο μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦ ξεῖν', ἄγγελον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιν, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντεως ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέων οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντεως Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ἕξεινίου ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τῶν ἐκ τριηκοσίων λέγεται Εὐρύτον τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ μέγιστον· ἢ εἰ μὴ ἐβούλοντο νοσέοντες, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεὸν σφι τῶν ἑτέρων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρύτου μὲν, πυθομένου τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀναιρέοντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρῆναι. Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν δὴ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέει ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μοῦνον ὑδεμίαν προσθέσθαι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τὸ μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελησάντων ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

1 Mnemosyna sui aiunt, *deest, monumenta.* 2 Jacere, 3 *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι. ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντεως ἐπίγραμμα, ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέων οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντεως Μεγιστίεω, Σιμωνίδης *&c.* 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μιωίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν οὖν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, τὴν αἰτίην προφάσιν τοιήνδε· οἱ δέ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, δέξεσθαι αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομεῖναι ἐν τῇ ὁδῷ, περιηγμένον· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπιόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποδρανεῖν. Ἀπονοσήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάντων δὲ τοιάδε, ἀτίμητος· ὅτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῷ τεινομένων τινέων, ὀνομαζόμενον, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἀτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῷ ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὡς ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπερτερεομένους τοὺς Περσέων τὰ πρήγματα. οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὅπι τὸν κολωνόν, ἀποχωρήσαντες τυχέων, χειρός τε περέτεινον. καὶ ἦισαν. ἅσσον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ· ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἰσὶ τοῦ τρώματος τοῦ γενομένου βασιλέϊ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. ἐμοὶ μὲν οὖν τάχα πάντα οὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὶ ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν πειρωμένους, τοὺς δὲ πλείους αὐτέων, καὶ λαβόντος, ἔσχον στίγματα βασιληΐα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χείρῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ ῥόπτα τὸ ἄξυ τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, πρῶτα ἀρξάμενος ἐνθένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἷς ἀγαθός. τεκμαίρομαί δὲ τῇ ἀληθηίῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, πάντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ ἤδη τινὲς εἰσὶ οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τυχέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ πάντες. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ πόλις πολλαί.

debuisse magnopere iratsci. Quidam CCXXX
hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque ejus qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonem CCXXXI
igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, 1 quod eum nemo neque igni neque alloquio impertivit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi objectam culpam in pugna apud Platæas gesta delevit. Fertur i- CCXXXII
tem alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reversus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux CCXXXIII
erat Leontiades, [2] vi retenti adversus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicaverunt: at ubi res Persarum superiores esse animadverterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) servati sunt: non tamen usquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot ut accedebant obtruncaverunt: pluribus, jussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cujus filium EUrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod urbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in CCXXXIV
modum Græci ad Thermopylas dimicaverunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogavit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde evenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorum tales in rebellica? an & universi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorũ omniũ magna est, & civitates multæ:

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt una cum Græcis, necessitate adacti adversus regis copias dimicarunt: at ubi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim 1 Lacedæmone urbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnavere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, utpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naves cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adjacet autem illi insula nomine Cythera: quam obqui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem prævidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur invalidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium & cæteræ civitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxis ad id agendum induceretur, Animadverto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti invidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato invideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naves quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis adversarii pares ad decertandum, at si conjuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

CXXXV.

CXXXVI.

"τὸ γὰρ θέλεις σκοπεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
"Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτα-
"κισχιλίων μάλιστα· οἳ δὲ τοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι
"τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι. οἱ μὲν ἄλ-
"λοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι,
"ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Δή-
"μαρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητότατα τῷ ἀν-
"δρῶν τοιούτων ὑπερβαλησόμεθα; ἴσθι, ἔφη,
"γεο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῷ βα-
"σιλεύοντες ἡμῶν. Ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὴ συμβουλεύ-
"εαί μοι πρόθυμως, δίκαιόν μέ σοι ἐστὶ φρά-
"ζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς
"νέας τριηκοσίας ἀπαρείλεαι ὑπὸ τὸν Λα-
"κωνικὸν χῶρον. ἔστι γὰρ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ὑπήκοος 292
"μὴν, τῇ ἔνομα ἐστὶ Κύθηρα· τὸν Χί-
"λωνα, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενό-
"μενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶ Σπαρτιή-
"τησι εἶναι τῆς θαλάσσης κατάδυσιν μᾶλ-
"λον ἢ τὴν ἠπειρον, δείσας τι προσδοκῶν ἀπ' αὐ-
"τῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι·
"ἔστι τὸν σὸν στόλον περιοδὼς, ἀλλὰ πάντα ὑ-
"μῖν φοβερόμενος ἀνδρῶν στόλον. οὐκ ταύ-
"της ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβερὸν τὸν
"Λακεδαιμονίοις. παρέξει δὲ πολέμου σφι ἐ-
"όντος οἰκηίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονταί τοι μὴ τῆς
"ἄλλης Ἑλλάδος ἁλισκομένης ὑπὸ τοῦ πε-
"ρσέων, βοηθέοντι ταύτῃ. κατάδυλωσιν δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀδενὲς ἤδη τὸ Λα-
"κωνικὸν μοῦνον λείπεται. ὧν δὲ ταῦτα μὴ
"ποιῇς, τάδέ τοι περσδοκᾶν ἔστι τῆς
"Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
"χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συμμισγόν-
"των σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῷ
"ἡμομένων περσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
"πιθόμενος, ἀμαχητὶ ὁ, τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ
πόλις προχωρήσουσι. Λέγει μὲν τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, ὠδαιτυχών τε τῷ
λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνοὺς Ξέρξης ποι-
"ήσειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
"ἐκδεκόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι σῷ πρήσ-
"σοντι, ἢ καὶ προσέθηκε πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ
"δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλ-
"λῆνες χαίρουσι· τοῦ τε δυστυχέειν φθονέουσι,
"καὶ τὸ κρέσσον συγγνώσι. εἰ δ' ὅτι τῆσι πα-
"ρεούσῃσι τύχῃσι, τῷ νέες νεναυμαχήκασι πε-
"ρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τεμη-
"χρσίας ἀποπέμψεις φυλάξειν Πελοπόννη-
σον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι·
"ἄλλως δ' ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δύσμε τα-
"χέως τε αὐτοῖσι γενέται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ

1 Lacedæmonio agro

"ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πονεόμε-
"νος. εἰ δὲ διασπάσεις, ἥτε σὺ ἔσεαι κείνοισι
"χρήσιμος, ἥτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτῆ δὲ τί-
"θεμαι. σὺ, γνώμῃσι ἔχων τὰ περὶ ἀντι-
"πολέμων μὴ δοκιμέοντα πρήγματα, τῇ τε
"στρατιῇ τῇ πολεμίῃ, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε
"πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυ-
"τῶν περὶ φρονέζειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡ-
"σαύτως. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἢν ἴωσι ἀνδία
"Πέρσῃσι ἐς μάχλω, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα
"ἀνιεῦσι. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀ-
"χαίμενες, εὖ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιή-
"σω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄρι-
"στα ἐλπέζειν ἐοικὼς ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἐοῦσῃ
"κακῇ σοῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅκως
"οὐκ δυνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λε-
"χθεῖσι πρότερον ὀκ τότε καθημένῳ, καὶ
"τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ δῦ πρήσ-
"σοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ συγῇ· οὐδ'
"ἂν συμβουλευομένῳ τῷ αὐτῷ, πολίτης ἀνὴρ
"τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι κακοβούλοιτο, εἰ μὴ
"περ ἀρετῆς ἀνήκοι· (σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ
"τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ δῦ πρήσσοντι βέλτι-
"στος πάντων, συμβουλευομένῳ τε ἂν
"συμβουλεύοιτο τὰ ἄριστα. ὅτῳ ὦν κακηλο-
"γίης περὶ τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντι ἐμοὶ
"ξείνῳ, ὑπεξέχεταί τινα τῷ λοιπῷ κακηγόρῳ.
Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεξῆλθε μετὰ τοὺς νεκρούς·
καὶ Λεωνίδεω περὶ ἀκούσας, ὅτι βασιλεύς τε ἦν
καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποτα-
μόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασαυρῶσαι. δῆλά μοι
πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ
καὶ τῷδε ἐκ πλείστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώ-
οντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν τοῦ-
τα παρηυόμησε. ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομί-
ζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας
ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν
τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. Ἄνευμι δὲ ἐκεῖσε
τοῦ λόγου τῆ μοι πρότερον ὑξέλιπε. ἐπύθοντο
Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς ἔλλοιτο δὴ τὴν
Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ ὅτε δὴ ἐς τὸ χρηστήριον
τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνδα δή σφι ἐ-
χρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο
293 δὲ τρόπῳ δωρήματί. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀ-
ρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲ ἐγὼ δοκέω,
καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐῶ δύ-
νατος Λακεδαιμονίοισι.

& invicem terreſtris una iter faciens; nautico erit auxilio. Quos ſi diſtraxeris, neque tu illis vſui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipſius bene conſtitueris ſi adverſariorum res apud te non agitaveris. Hîc illi bellum ſiſtent, hæc agent, tot numero ſunt. Illi enim per ſeſe ad ſibiipſis proſpiciendum ſufficiunt, & nos itidem ad proſpiciendum nobis. Quod ſi Lacedæmonii adverſus Perſas in pugnam ibunt, impendentem ſibi cladem haudquaquam devitabunt. Ad CCxxxvii hæc ſubjiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi ſperat eſſe, id ſuadet: ejus tamen ſententia à tua ſuperatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene conſultum, ut ex iis quæ antea ab eo dicta ſunt, & ex ipſa re conjecto. Quoniam civis quidem civi ſecundis rebus prædito invidet, [1] eumque male odit: cum tamen patrio ſolo nihil eodem conſultante, quod optimum ſibi videtur, ſuadet: niſi procul abfuerit à virtute, quales pauci ſunt. Hoſpes autem hoſpiti proſpera fortuna utenti, omnium eſt benevolentiſſimus, eique conſultanti optime conſulit. Quapropter ab inſectatione, qua in Demaratum uteris hoſpitem meum, poſthac [2] abſtinere te jubeo. Hæc Xerxes lo- CCxxxviii quutus, inter cæſos tranſiit, ubi erat Leonides: quem quum audiſſet Lacedæmoniorum regem eundemque ducem eſſe, juſſit [3] abſciſſo capite in crucem tolli. ut mihi cum aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifeſtum ſit, regem Xerxem maxime omnium excanduiſſe in Leonidem viventem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquiſſet: quum ex omnibus quos ego novi hominibus Perſæ maxime ſoleant viros in re militari præſtantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti ſunt. Redeo ad eam CCxxxix narrationem unde mihi diſceſſum eſt. Lacedæmonii primi regem adverſus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miſerunt: ubi reſponſum eſt id redditum cujus paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Ariſtonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis benevolus

1 Eumque tacito proſequitur odio. neque conſilium petenti civi dederit civis quod putet eſſe optimum, niſi ſummum virtutis gradum attingat: quales pauci ſunt. At hoſpes hoſpiti, &c. *Poteſt illud τῇ συγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abſtinere quemlibet jubeo. 3 *Vel, caput ejus abſciſſum.*

(ut &

(ut & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, sive in hoc bene illis consultum vellet, ut conjectare licet, sive quod insultaret: Nam posteaquã Xerxes statuit adversus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui ubi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ uxor, Gorgo, illos admonuit, 1 ipsam rem interpretata, jubens ceram effringi. fore enim ut literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, easq; deinde ad Græcos dimiserunt.

πάρεσι ᾗ εἰκάζειν εἴτε δύνοιτο ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ κακὸν χαίρων. ἐπεί τε γὰρ ἔρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως τε δὴ ἐκ εἶχε σημῆναι· ὑπόκινδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ ᾗ, μηχανᾶται τοιάδε· δέλτον δίπτυχον λαβών, τὸν κηρὸν αὐτῆς ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τῆ δέλτου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην. ποιήσας ᾗ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δέλτιον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ ᾗ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω ᾗ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέθετο, ξυνεφεσαθεῖσα, αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ ὑπόψεσθαι γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι ᾗ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα ᾗ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animadvertisset, *vel*, *excogitasset*.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ, ΕΠΙΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER octavus, qui inscribitur URANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ ὧδε λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μέν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ ἑπτά. τοῦτο δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρεσσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρεσσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. Ἦσαν ὧν ὅτοι οἱ στρατὸν ἐδίδουν ἐς Ἀρτεμίσιον. εἵρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐς Ἀρτεμίσιον, πλὴν τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔσχον, παρείχοντο Σπαρτιήτας, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι ἐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στόμα. Ἐλέγετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, 294 πρὶν καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅπλα συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὑπερέχειν· ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι· μέγα πεποιημένοι ὦδε εἶναι τὴν Ἑλλάδα· καὶ γινόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεσθαι ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος πάσσω κακίην ἔχει,

ΤΟQUE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naves centum viginti septem præbuere, junctis sibi Platæensibus; qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterque pro se illorum naves armaverant. Corinthii, qui attulere naves quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armaverunt. Æginetæ, 1 undeviginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidem, cum totidem penteconteris, *id est, navigiis quinquagenum remorum*, Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem penteconteris. Hæc naves 11 ad Artemisium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum est. Universarum vero præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta unius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt Eurybiadem Eurycliдæ filium. Nam socii negaverunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim jam inde ab ini- III tio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: cæterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent: recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnandum putaverunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem postea quam expulso Persa, jam de illius terra dijudicabant, superbiam Pausaniæ causati, Lacedæmonios ducatu abdicaverunt. Verum
IV hæc posterius gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, ubi viderunt & multum navium ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio [1] interiorem in Græciam. Quorum consultatione cognita, EUbœenses obsecrabant EUrybiadem ut aliquantulum temporis præstolaretur, usquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Ubi non persuadent, ad ducem Athenienſium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis ut tandiu ante EUbœam persta-
V rent donec pugna navali decerneretur. Themistocles autem hac ratione, Græcos retinuit: EUrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est jurejurando interposito: Tu vero haudquaquam hos deseres, quem ego majoribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad navem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EUbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum intervertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant,
VI quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EUbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum venissent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naves ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperent. Cæterum ex adverso inva-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. βουλόμενοι ὧν αὐτὰ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι ἃ χρῆν αὐτοὺς εὐπορεῖν αὐλέων, ὡς δέδοκτο. ὡς γὰρ δὴ ἐξεπολέμωσαν τὸν Πέρσην, ἅτε τῆς ἐκείνου ἥδη τὸν ἀγῶνα ἐπιεικῶς τοῦ, πρόφασιν τὴν Παυσανίου ὕβριν περιθέμενοι, ἀπέλυσαν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δ' ὅτι οἱ ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τοὺς Ἀφέτας, καὶ στρατιᾶς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ οὐ σφίσι κατὰ δόξαν τὰ πράγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκουν, καταῤῥωδήσαντες, ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω πρεσβεῖαι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας κατεκδέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα δῶρα μεγάλα τελέουντα παλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες, περὶ τῆς Εὐβοίης πείσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ μὲν δὴ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἕλληνας δῶρα ἔσχε· ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τετρήρεων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν δίδους. ὡς δὲ οἱ δοὺς ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντον δὲ τὸν Ὠκυτοῦ, Κορίνθιον στρατηγὸν, τῶν λοιπῶν μοῦνον ἀντιβολέοντα μὴ ἀποπλώσειν, φάμενον ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ ἐναμιμνέειν· πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σὺ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δώσω, ἢ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει δῶρα τῷ νεὶ τῷ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρέια τρία. ἔστι τε δὴ ὅτε πληθόντες δώροισι, ἀναπετειμένοι ἔσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέῃσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπέρδεσκε, ἐλάνθανε δὲ τὸν λοιπὸν ἔχων· ἀλλ' ὅπως ἕκαστοι οἱ μετέλαβον τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν δοκέοντες τούτου τοῦ χρήματος. Οὕτω δὴ καταμείναντες ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ναυμαχήσαντες, ἐτράποντο ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τοὺς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην ἠμείβετο ἀπικέσθαι οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πεύσιμοι ἔσαν ὁκοῖόν τι εἴη καὶ εἰ ἔλοιεν αὐτούς. ἐκ μὲν δὴ τῆς αὐλίης προσ-

1 In Græciæ interiora.

πλώειν

πλώειν ὥκα ὅφι ἐδόκεε, τῷ δὲ εἵνεκα· μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες περιπλώονται, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φόβῳ νηὸς τε διαφερνὴ καταλάβοι. καὶ ἔμελλον δὴ τὴν ἐκφόβεεσθαι. ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα ἀπεληλύθεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανέοντο· τῷ νεῶν ἀπασέων ἀποκείναντες διηκοσίας, περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῷ πολεμίων περιπλέουσαι Εὔβοιαν, κατά τε Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὔριπον, ἵνα δὴ ἀπολαβοίεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐλέων τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ὑπισοῦμενοι ἐξ ἐναντίης. Τοῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῷ νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐ νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπαντήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σιώπημα ὑφ ἔμελλε φανήσεσθαι τοῖσι περιπλεόντων, ὡς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ ἀπέπεμπον. τῷ δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐπειρῶντο τὸν ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὅτοι ἀριθμὸν ἐπειρῶντο τῷ νεῶν, ἦν δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῷ τότε ἀνθρώπων ἄριστος. ὃς δὲ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ περὶ τὸ Πήλιον γλυφομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῷ χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο. οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἔτεα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε, ὡς τότε. ὅπως μὲν δὴ πρώτῳ τὸ εὐθυῦτι ἔπι ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· δοκέω δὲ καὶ τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐμεῦ εἶναι ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετέων ὁδὸς ἐς τὸν Παγασαῖον, ὃ πρότερον ἀνέφερε μὲν ἢ ἀπίκετο ὅτε τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐφάνη μάλιστα νηῒ τριήρεϊ ἐς ἡμέρην διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθόν. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψεύδεσι Ἕλληνα τὸν ἄνδρα τοῦτον· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐόντα, ἀληθέα. περὶ μὲν τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μὲν ἀπικέσθαι ὅτε τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῷ τε ναυηγίαν, ὡς ἤκουστο, καὶ τὰς περιεμφθείσας τῷ νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον ὅφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τῷ ἡμέρῃ ἐκείνῃ αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετὰ ταῦτα νύκτα μέσῃ παρέντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τοῖσι περιπλεούσῃσι τῷ νεῶν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς οὐδεὶς ὅφι ἐπιπλώοι, δείλην ἀμφὶ ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπαπέπλωον ὅπῃ τοὺς βαρβάρους, ἀπονοσέσειαν

dendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obviam tendentibus, fugam capeſſerent 1 noxque fugientes exciperet. Sed evenire oportebat ut hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacriculus quidem evaderet. Igitur VII ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus navibus delectas extra Sciathum circumagunt, juxta Capharea & Geræſtum ad Euripum, ne circumvehentes Euboeam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumvenirent: ducentis quidem navibus quæ hac irent, viamque retro ferebat obſcientibus, reliqua vero claſſe ex adverſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naves miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod convenerat cum iis qui circumvehebantur, ab illis ederetur jam de ſuo adventu. His circummiſſis navibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus urinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſervavit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias jampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos tranſfugit. Sed incertum quonamodo illinc tranſierit. demiror tamen ſi verum eſt quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare ſubiſſet, non prius emerſiſſe quam ad Artemiſium pervenit, octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum navigio ad Artemiſium perveniſſe. Is ubi eo pervenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & navium ad circumundam Euboeam dimiſſarum. Hoc illi IX audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multa eſſent ſententiæ dictæ, illa evicit ut eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſolventes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, ubi nemo ſe ex adverſo fert, obſervato diei crepuſculo, ipſi ferantur in barbaros, animo experiundæ

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim evaſiſſent. quum tamen, ut quidem illi conſilium inibant, ne igniferum quidem fuga ſuperesſe oporteret. *Q. d. Rationem enim inire volebant qua omnes ad unam in ſuas manus venirent, & ne igniſer quidem elaberetur.*

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
X in perrumpendo. Quos Xerxiani milites, ducesque paucis cum navibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naves educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naves, suas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inviti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumveniri illos, quorum neminem animadverterent esse rediturum, adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Jones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur ut ipse primus aliqua navi Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athe-
XI nienſibus ſermo atque reſpectus. Græci, ubi eis ſignum datum eſt, primum conversis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde ſecundo ſigno dato, opus capeſſunt, quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi, & à fronte. mox triginta barbarorum naves excipiunt in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus navem hoſtium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æſchrei filius: idemque palmam rei bene geſtæ retulit. In hac pugna quum invicem nunc hi nunc illi ſuperiores eſſent, interventu noctis diremptì ſunt: & Græci quidem ad Artemiſium revecti, barbari vero ad Aphetos, multo majus opinione ſua certamen experti. In hoc prælio, ſolus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu ſoli in
XII Salamine donarunt. Ubi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æſtatis) immenſa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadavera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] navium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu conſternabantur, credentes ſe eſſe utique perituros, ut qui in tantum malorum

αὐλίων ποιήσαθαι βυλόμενοι τῆς τε μάχης
καὶ τοῦ διεκπλόυ. Ὀρεόντες δὲ σφέας οἵ τε
ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ
ὀλιγωρίῃσι νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάσχυ σφι μα-
νίλιω ἐπενεικαντίες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας,
ἐλπίσαντές σφεας δύπετέως αἱρήσειν· εἰκῇ
τὰ κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλ-
λήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δ' ἑωυτῶν,
πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλώ-
10 δύσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλῶν-
το " αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νῦν τῶν Ἰω- X αὐτὰς
νων ἦσαν δύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐ-
στρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγά-
λιω, ὁρεόντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ὅπισ-
θεν ὡς ἐδεῖς αὐλίων ἀπονοστήσει· (ὅτω
ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶ) τὰ τῶν Ἑλλήνων
πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι λίῃ τὸ
γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὁκως ἕκας-
20 αὐλίων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλών, δῶρα
παρὰ βασιλῆος λαμψῆται. Ἀθηναίων γὰρ
αὐτοῖσι λόγος λίῃ πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρα-
τόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶ-
τα μὲν, ἀντίπρωρεοι τοῖσι βαρβάροισι γινό-
μενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον·
δεύτερα δὲ σημαινομένου, ἔργυ εἴχοντο ἐν ὀ-
λίγῳ περ ἀπλαμφθέντες, καὶ κατὰ σόμα. ἐν-
θαῦτα τελευτῶνται νέες αἱρέσι τῶν βαρβά-
ρων, καὶ τὸν Γόργυ τὸν Σαλαμινίων βασιλῆ-
30 ος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγι-
μον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶ-
τος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀν-
ὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέυ, καὶ τὰ
ἀριστῖον ἔλαβε ἔπαθλα. τὲς δ' ἐν τῇ ναυμα-
χίῃ ταύτῃ ἑπτακαίδεκα ἀγωνιζομένους νὺξ ἐ-
πελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔθεσαν τὸ
Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς
Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι.
ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος,
μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων,
40 αὐτομολέει ἐς τὲς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
μετὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν
Σαλαμῖνι. Ὡς δ' ὑφορμη δ' ἐγεγόνεε, λίῃ μὲν
τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄ-
πλετον μετὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ
σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ
ναυήγια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ ὦδέ τε
τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τὲς
παρῃὲς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύ-
τῃ ἀκέοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατίσταντο,
ἐλπίζοντες πάσχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id est, Res naufragio demerſæ.* 2. Navium proris advolvebantur,

ἥκειν.

ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφέας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γλαφυροῦ καὶ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή· ὅκου ὦν τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ καὶ θάλασσαν ὠρμημένην, βρονταί τε σκληραὶ καὶ τοιούτων ὕδατος γίνεται. Τούτοισι δὲ ταχθεῖσι αὐλέων περιπλώειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ περ ἐοῦσα νὺξ, πολλὸν δὴ ἐπ' ἀγριωτέρῃ, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέκειτο. καὶ τὸ τέλος ὧδε ἐγίνετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέοι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιγίνοιτο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐπιτέλεά τε πᾶν τοῦτο ἐγένετο τῷ θεῷ ὅκως ἂν ὀλισθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. ἕτοιμοι μὲν νυν ἦσαν τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀμείνοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας· καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗται τε δὴ σφέας ἐπερρώσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίη ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γλαφυροῦ χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὸν αὐτὸν ὥρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς δὴ φρόνῃ ἐχρήσθη, ἀπέπλωον ὀπίσω ὅθι τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινόν τι ποιεύμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας ὅτι σφι ὀλίγας λιμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεα δειμαίνοντες, ἐκ ἀνέμενον ἔτι τὴν Ἑλλάδα μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ ὡμολόγεον πλώειν, καὶ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ αὐτὰς ἡμέρας τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι περὶ Δάφνας τὸν Εὐρίπου, ὥστερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τῷ πόρῳ χρήσωνται. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι κυκλούμενοι ὧδε ποιέοντες τῷ νεῶν, ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθαῦτα οἱ Ἕλληνες

deveniſſent: quippe quos, antequam reſpiraſſent è naufragio & tempeſtate quæ ad Pelion extiterat, excepiſſet atrox pugna navalis, ex pugna navali vehemens imber & validi aquarum in mare diſcurſus, ac dura tonitrua. Et iſtis quidem hujuſmodi nox contigit. At iis XIII quibus negocium datum erat ut Euboeam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto majus eſt quod eos dum in pelago ferrentur invaſit: adeo ut triſtis exitus fuerit. Ut enim eos curſum tenentes tempeſtas ac pluvia adorta eſt, quum eſſent ad concava Euboeæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ claſſi par redderetur id navium quod ſupererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa Euboeæ concava periere. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV rant, ubi ipſis libentibus dies illuxit, 1 naves ſuas ſtabilierunt, ſatis habentes, quum male rem geſſiſſent, quietem agere in præſens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naves Atticæ ſupervenere: quæ ſuo adventu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt, eos barbaros qui Euboeam circumvehebantur, tempeſtate illa quæ extiterat cunctos interiiſſe. Itaque Græci eadem qua pridie obſervata hora profecti, naves Cilicum invaſere. Quas ubi corrupere, & nox advenit: iterum ſe ad Artemiſium receperunt. Tertio die bar- XV barorum duces, tum indigne ferentes 2 à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cenſuerunt ut Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naves circa meridiem eduxerunt. Contigit autem ut per hos eoſdem dies & hæc navalia prœlia & illa in Thermopylis terreſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de Euripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de tranſitu arcendo. & Græci quidem ſeſe adhortabantur ne barbaros intrare Græciam ſinerent: barbari vero, ut Græcorum copiis profligatis, tranſitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI xianorum claſſe in aciem ordinata, dum Græci ſe apud Artemiſium immotos tenebant claſſe circumdabant. Ibi Græci

1 Naves ſuas non movebant. *Vel, Naves immeras ſiſtebant.* 2 Se tantulam ſuam claſſem profligare. *Id eſt, In periculum conjicere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex adverso prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis navibus & mutuo incursantibus: resistebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis navibus in fugam converti. Itaque multæ Græcorum naves interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naves & viri: atque ita dimicantes utrique ab alteris abscessere. Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii navaverunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naves cum ipsis propugnatoribus cæpere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sumptu ac propria navi cum ducentis viris militabat. Ubi utrique libenter in diversum obiere, ad suas stationes sese recepere. Græci autem direpto prœlio revecti, etsi cæsorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti essent, præcipueque Athenienses (quorum dimidium navium vulneratum erat) de fugiendo [1] in ulteriora Græciæ deliberabant. Themistocles, reputans, si ab amicitia barbari Jones & Cares abduceret, fieri posse ut reliquos superarent, dum Eubœenses pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eisque dixit se astutiam quandam habere, qua speraret optimos quosque sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudavit, addiditque ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse. ut Eubœicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret. satius enim esse suorum copiis illos potiri quam hostem. Ac monuit ut suis quisque popularibus præciperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum curam fore, ut sine noxa abirent. Hoc illis probatum quum esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam Eubœenses, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportaverant quicquam, neque importaverant: & velut impendente eis bello, res sibi quoque ipsis obscuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

XVII

XVIII

XIX

XX

Dum juga barbaricus canabæa jaculat in æquor,
Eubœa caprè mugientes fac procul absint.

ἐπανέπλευν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ ὡς ἅπλησίοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ μὲν Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπλέε, ταραχθέντων τε τῶν νεῶν καὶ ὡς ἐπιπωτεόντων ὡς ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐπυνθάνοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλείονες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. ὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέσπασαν χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠείσθησαν· οἱ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠείσθησαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνῃσι οἰκηίῃσι παρεχόμενος, ἐστρατώτευε ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέσπασαν ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὅρμον ἠπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀπαλλαγέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ ὠσμένοι, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρώμυαι ἦσαν, ὀρμισμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορράγειεν ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον. οἷοί τε ἦσαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα δηθὲν τὴν θάλασσαν· ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε σφι ὡς δικαίους ἔχειν τινὰ παλαμᾶσθαι, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποσχήσειν τοὺς ἀνέμους. ταῦτα μὲν νῦν ἐς τοσοῦτο παρεγυμνοῦ. ἔπη δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητὰ εἶναί σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοεικῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατασφάζειν· κρέαν γὰρ ἔσεσθαι τῷ στρατιῷ ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. προαγορεύειν τε προεῖπεῖν τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὶ ἀνακαίειν, χρηίζειν δὲ περὶ τὴν ὥρην αὐτὸν μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι δηθὲν τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα μὲν ἤρεσε σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες προχρησάμενοι τὴν Βακίδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν, ἔτι προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. προπετέα τε ἐπιπέσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βακίδι γὰρ ὧδε ἔχει τετυπτέων ὁ χρησμός,

Φεύζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

1 In Græciæ interiora

τέτοισι ὦ ἐδέν τοῖσι ἔπεσι χρησαμβόοισι ἐν τοῖσι τότε παρεῦσί τε καὶ πρόσθε μεμβῖσι κακοῖσι, παρῆν σφι συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, παρῆν ὦ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλίσσοιε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἔβσι. ὡς δ' αὖτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ ὧδε Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἔβσι ἀγγέλλειν τελευταίῳ ἦν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον ἢ πρόσθεν. τοῦτ' ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινέ σφι τὰ γενόμενα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸ στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δ', ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐκέλευον ἐς ἀναβολὰς ἐποιέοντο τὴν ἀπιχώρησιν, ἐκομίζοντο δ' ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ὁπλεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορύσσετο πρὸς τὰ πόσιμα ὕδατα, ἐνετάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔ-
"λεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὅτι
"τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα
"καταδουλεύμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς
"ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν δοκέει τοῦτο μὴ δυνα-
"τὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου
"ἡμῖν ἔσεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τοὺς Καρῶν δέεσθε τὰ
"αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερον τουτέων
"οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ὦν ἀναγκαίης μέζονος
"κατέζυχθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν
"τῷ ἔργῳ, ἐπὰν συμμίσγωμεν, ἐντελοκακέε-
"τε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ
"ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸ βάρβαρον ἀπ'
ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλῆα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ ἡμέας πρὸς ἑωυτόν, ἢ, ἐπείτε ἀνενειχθῇ, καὶ ἐμβληθῇ πρὸς Ἕλληνας, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τὴν συμμαχίην αὐτοὺς ἀπισχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐνέγραφε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰσιεὺς, ἀγγέλλων τὴν δρησμὸν τὴν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίης τὴν μὲν ἀγγελίην εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προκατοψομένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τουτέων ταῦτα ἦν, ὥτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλὴς ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὁπόσοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat ut in pleriſq; adverſa fortuna uterentur. Dum hæc iſti agebant, advenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negocium cum expedito navigio actuario, ut renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad nunciandum iis qui ad Artemiſium agebant, ſi quid novi pedeſtribus copiis contigiſſet. Hic igitur Abronychus adveniens, indicavit ea quæ circa Leonidem & ejus exercitum geſta erant. Qua iſti re audita non jam ſibi differendum abitum putaverunt: ſed ut quique locati erant, abſceſſerunt: primi, Corinthii, poſtremi, Athenienſes. Quorum Athenienſium velociſſimis navibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe conferens, in lapidibus literas incidebat: quas poſtero die Jones ad Artemiſium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Jones, haud juſte facitis, militantes adverſus patres, & Græciam redigentes in ſervitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) ſtate à nobis: ſin hoc facere non poteſtis, [1] ſaltem nunc ſitis in medio. quod & ipſi facite, & Cares ut faciant obſecrate. Quod ſi horum neutrum agere licet, & majori neceſſitate eſtis obſtricti quam ut poſſitis deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeremus, ſponte agatis inſtrenue, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principium à vobis extitiſſe. Hæc Themiſtocles (ut arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit, ut ſi literæ regem laterent, Jones induceret ad deficiendum à rege ad ſe: ſin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Jones, ut à præliis navalibus ſummoverentur. Poſtquam autem hæc Themiſtocles inſcripſit extemplo vir quidam Hiſtiæus navigio advectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemiſio profugiſſe. Illi homine, quod fidem non haberent, ſervari juſſo, naves veloces ad rem explorandam miſerunt. qua re per iſtos nunciata, ſimulatque refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit: ubi ad meridiem uſque immorata,

XXI

XXII

XXIII

1 *Videntur hic mendoſa eſſe Græca exemplaria: ſed ex conjectura elicitur his ſenſus,* Et vos è medio nobis ſubducite. *Id eſt, Subducentes vos ne in medium adverſum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum ſit &c. Vocantur autem Athenienſes Jonum patres ut ſupra. pag.* 403. 2 Suſpectos.

mox ad

mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eo appulſi, urbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi maritimoſque vicos omnes percurſaverunt.

XXIV ¶ Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparaverat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, cæteros depreſſa foſſa humavit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitavit, foliiſque conſtravit. Præco ubi ad Hiſtiæam pervenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperaverant copias regis. Hæc denunciante præcone, mox

XXV nihil infrequentius fuit navigiis: ita multi viſere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati jacebant, quum etiam [1] ſervos cernerent. [2] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadavera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille jacentes extarent, cæteri verò conferti eundem in locum quater milleni comportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt: poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad claſſem remeaverunt. Reliqui qui cum

XXVI Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam ſuam præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Perſis, tum vero à quodam præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [3] quæ apud regem pro timido eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, ſilentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῆς Ἱστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος. τὰς δὲ παραλίους κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τεσσέων ἐόντων, Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκρούς, ἔπεμπε ἐς τὸ ναυτικὸν κῆρυκα. προσελθὼν δὲ τάδε· ὅσοι τῶν στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ὑπὸ Θερμοπύλῃσι, (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τοὺς λιπόμενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρῳ ὀρυξάμενος, ἔνθαψε· φυλλάδα τε ὑπεβάλλων, καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κῆρυξ, συλλογον ποιησάμενος "παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, "Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τοῖς "βουλομένοις ὑμέων ἐξουσίδωσι, σκηνοπηγίας "τῇσι τάξιν, καὶ ἐλευθερίας, δεῖπνα τε ὁκοῖα μέ- "γιστα παρὰ τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἱ "πλούσιον τὴν βασιλέως δυνάμιον ἔχουσι καὶ λέεις. Ταῦτα ἐπακηκοότες, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώτερον· ἀλλὰ πολλοὶ ἤνδανον δεῖπνα. Δαπανησάντων δὲ ἐπιεῖν τὸ διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἔφασαν τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ἁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς ἀποθανόντας Ξέρξης τοιοῦτο πρήξας οἷοι τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἀφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ὀκόσα τε ἀλέες συλλεγομισμένοι ἦσαν τοῦτο τὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. τοιούτῳ μὲν τῷ ἡμέρην περὶ δεῖπνον ἐτέρποντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὅτι τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὥρμεατο. Ἦκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας "τὸν ποιέοντες "εἰς δέ τις περὶ πάντων ἦν ὁ προτιθεὶς αὐτοῖς ταῦτα, οἱ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια "ἄγοιεν, καὶ ἀγωνίζοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ,τι τὸ ἆεθλον εἴη σφι προκείμενον, περὶ ὅτου ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τὸ ἐλαίης τὸ διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἥμιναν τότε Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὤφλεε πρὸς βασιλέος. πυνθομένου δὲ τὸ ἆεθλον ἦν στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὐκ ἐπισχὼν "σιγῶν, εἶπε πρὸς πάντας τότε, Παπαὶ

298

---

1 Helotes. *quod erat ſervis Lacedæm. peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illuc trajecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadavera egerat. Ac ridiculum quidem certe iſtud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadavera mille duntaxat jacentia conſpici, illorum autem jacere quatuor millia, eundem in locum confertim congeſta. *Illud autem γελοῖον, (id eſt, ridiculum) non de re ipſa, ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcenda hac impoſtura fuerit. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *vel, ignavo.*

"Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχη-
"σομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὴν ἀ-
φῶνα πιεσῶνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ
μὲν δὴ ταῦτα εἴρηο. Ἐν δὲ τῷ μετὰ μέσου
χρόνῳ ἐπεί τε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐ-
γεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα
ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἔχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ
τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόν-
τες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ
σύμμαχοι αὐτέων ἐς τὴν Φωκέαν, οὐ πολλοῖσι
ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιληΘ στρατη-
λασίης, ἐσσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πολε-
έφθησαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν
ἐς τὸν Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης τοιάδε
σοφιζεται αὐτοῖσι τοιόνδε γυψώσας ἄνδρας
ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε
τεύκτους, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπεδήμη-
το τοῖσι Θεσσαλοῖσι πρεσβύτας αὐτοῖσι, τοὺς
ἂν μὴ λάκκαν θίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτεί-
νειν, τούτους δὲ οἵ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν
πρῶται ἰδοῦσαι, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλό
τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ
στρατιὴ, ὥστε πεντακισχιλίων κρατήσαι
νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τοὺς μὲν ἡμι-
σέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τοὺς δὲ λοιπούς, ἐς
Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγίνετο τῶν χρημάτων
ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάν-
τες οἱ περὶ τὸν τρίποδα σπειρεῶντες, ἐμπροσθεν
τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν
Ἄβῃσι ἀνακέαται. Ταῦτα μὲν νυν τὸ πλέον
εἰργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολι-
ορκέοντας ἑωυτούς. ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὸν χώ-
ρον τὸν ἵππον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέ-
στως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἥ ἐστι κατὰ Ὑάμ-
πολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν.
καὶ αὐτὰ
χοῦν ὑπερφορήσαντες, καὶ ὁμαλώσαντες τῷ ἄλ-
299 λῳ χώρῳ, ἐδέκηντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλον-
τας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φε-
ρόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι ἀμ-
φοτέρων ἐχόντων ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαν-
"τες κήρυκα, νουθετέουσι τάδε, Ὦ Φωκέες, ἤδη τι
"μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ ἐόντες ὁμοῖοι ἡμῖν.

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore post XXVII.
acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, utpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post novissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipsi Thessali & eorum socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnassum usque processissent Phocenses, secum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic hujusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto ut quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicaverunt: & ex decima pecuniarum hujus pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ ejusmodi in Abis repositæ. Hoc Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursaverat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est juxta urbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humumque desuper injecerunt, eamque reliquo solo exæquaverunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo XXIX.
Phocensibus infensi Thessali, missò caduceatore ita dixere, [2] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares?

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitavit. *At Valla κατειλήθησαν ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dici rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit fortasse præposterа interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominativus pro genitivo absoluto positus, videlicet οἱ Φωκέες ἔχοντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων, quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio, ita (& quidem multo brevius) dixisset, τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. Quæ observatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adjumento esse potest.* 2 Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogative hæc legit, quum tamen vera verbi γνωσιμαχεῖν significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &c

qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, ſemper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus ut penes nos ſit & agro vos exuere, & in ſervitutem redigere? Quam facultatem etſi obtinemus, tamen injuriarum non ſumus memores, niſi ut eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro veſtro
XXX damna averſuros. Hæc Theſſali Phocenſibus denunciabant, quod ſoli Phocenſes inter ejus loci homines cum Medis non ſentiebant: idq; nulla alia cauſa (ut ego conjectura comperio) quàm Theſſalorum odio: partes Medorum (ut mihi videtur) ſequuturi, ſi Theſſali partes Græcorum foviſſent. Hæc deferentibus Theſſalis, negarunt ſe Phocenſes pecuniam daturos: & ſibi itidem ut Theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cum Medis, ſi aliter ſentire vellent: ſed nequaquam fore ut ſponte eſſent proditoXXXI res Græciæ. His verbis renunciatis adeo Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione perciti, ut barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incurſaverint. nam ejus regionis [1] podeon anguſtus illic octoginta non amplius ſtadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocenſem regionem ſitus, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui ſunt in Peloponneſo, metropolis eſt. Hanc igitur Doridem regionem ingreſſi barbari nihil admodum læſerunt: cum Medis enim (etſi Theſſalis non videbatur) ſenXXXII tiebant. Poſteaquam autem è Doride in Phocidem ingreſſi ſunt barbari, ipſos quidem Phocenſes non ſunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumnia Parnaſſi conſcenderant,[2] qui vertex eſt juxta urbem Neonem illic ſitam, nomine Tithorea: eoque ſe receperant: ſed plures ad Locros Ozolas, in urbem Amphiſſam, quæ ſupra Criſæum ſita eſt campum) omnem tamen agrum Phocenſem incurſaverunt: (ſic enim ducebantur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferroque vaſtarunt. Urbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes injecerunt.
XXXIII Nam peragrantes eam juxta Cephiſſum amnem, cuncta populati ſunt, & hinc urbem Drymon incenderunt, illinc Chara-

"πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον
"ἐκεῖνα ἡμῖν ἐφίλεε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐ-
"φερόμεθα· νῦν τε αὖ πρὸς τοῦ βαρβάρου τοσοῦ-
"τον δυνάμεθα, ὥστε ἐὼν ἡμῖν ὄξυς ὁ γῆς ἐ-
"ξερῆσαι καὶ περισωσαι ὑμέας. ἡμεῖς
"μὲν τοι τὸ πᾶν ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν,
"ἀλλ' ἡμῖν ἡμιέθλιον ἀντ' αὐτέων πεντήκοντα
"τάλαντα ἀργυρίου καὶ ὑμῖν ἀποδεκόμεθα
"τὰ ὑπόκλια ὅπως τοῦ χώρου ἀποστρέψειν. Τοῦ-
τό σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φω-
κέες μεγίστοι τοῦσι τοῦτο ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον·
κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος
δοκέω) κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τοῦ Θεσσαλῶν.
εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἤθελον, ὡς ἐμοὶ
δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγ-
γελλομένων Θεσσαλῶν, ἔτε δώσειν ἔφασαν χρή-
ματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως
μηδίζειν, εἰ ἄλλως βούλοιατο. ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι
ἐκόντες εἰ τοῦτο τοῦ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ
ἀνηλείχθησαν ταῦτα οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσα-
λοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐβούλοντο ἡγε-
μόνες τοῦ βαρβάρου τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχι-
νίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρι-
δος χώρης ποδεὼν στεινὸς ταύτη κατατείνει.
ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κεί-
μενον μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκί-
δος χώρης, ἥ περ ἦν τοπαλαιὸν Δρυοπίς. ἡ
δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τοῦ ἐν
Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν
οὐκ ἐσίναντο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδι-
ζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ
ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐ-
τοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἱρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τοῦ
Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν.
ἔστι δὲ καὶ ὀλυμπιὴν δέξασθαι ὅμιλον τῦ Παρνη-
σσοῦ ἡ κορυφὴ, κατὰ Νέωνα πόλιν, κειμένη
ὑπὸ ἐωυτῆς. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν
δὴ ἀνηνείκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν οἱ δὲ πλεῦ-
ες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεχώρη-
σαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρι-
σαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν
χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσ-
σαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα
δὲ ἐπέλαβον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον,
καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά.
Παρδυόμενοι γὰρ ταύτη παρὰ τὸν Κηφι-
σσὸν ποταμὸν, ἐδῄουν πάντα· καὶ κατ'
μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-

---

1 *Quidam*, Tractus anguſtus. *Alii*, Prominentia anguſta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte anguſtus eſt aditus, latitudine patens ad millia paſſuum circiter quatuor. *id eſt, quaſi pero extenditur.* 2 Eſt autem multitudinis etiam caput vertex Parnaſſi, qua ad urbem Neonem vergit, ſeorſum ſitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea. *vel Tithoreus, ut conveniat cum voce Latina Vertex maſculin. gen. ut* Τιθορέα *cum Græca ſemin. κορυφὴ. Sic paulo poſt* κορυφῆς. *meminit vocata* Τιθορείης. *Lego autem* κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς, *pro* κειμένη ὑπ' ἐωυτῆς. *ſed ut illius quidem lectionis ſenſus ſatisfacit.*

δρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβαι· ἔνθα οἱ ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. καὶ δέ τινα καὶ τούτων καὶ νῦν ἔστι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ τινας διώκοντες εἵλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι ἕρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη δίχα νεμόμενοι ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηναίους, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς δὲ τὴν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τῶν δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀπεπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. ὧδε μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τοῦτο ἐτετάροντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅκως τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸ Παρνησὸν ἀπεργόντες. ὅσου δὲ καὶ ὅσοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσυλάμφορεον. καὶ γὰρ τοῖσι Παναπεῦσι τοῖσι πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιεῦσι, καὶ Αἰολίδῃσι. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσπασθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τοῦδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξῃ ἀποδέξωσι τὰ χρήματα. πάντα δ' ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ δὲ Δελφοὶ δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀπορωδίην ἀπίκεατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι περὶ ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ὑπέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὁρῶντες, καὶ ἀπωρέων τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est*, *fluminis accolas*: & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatum, in quo, ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, pervenere ad Panopeas. Unde bifariam copiæ jam divisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis universi sentiebant: quorum urbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, servaverunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. ¶ Cæteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra prætringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incederunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hâc ab aliis sejuncti pergebant, ut direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus devenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amoverent: se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putaverunt, liberis uxoribusque in Achaiam trajectis. Plerique igitur vertices Parnassi superaverunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est*, *vaticinum*. Postea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclavi, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Ubi autem barbari properantes pervenere ad fanum Minervæ [2] quod eſt ante templum, tum vero etiam majora quam ſuperius prodigia repreſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignum. quum enim barbari ad ſacellum Minervæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos decide-
runt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt devoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Minervæ vocife-
XXXVIII ratio jubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, ut fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (ut ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes at-
XXXIX que inſequentes. Hos autem duos Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AUtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Minervæ: AUtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram uſque memoriam integra extant in fano Minervæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros devoluta pervenere. [6] Atque hic re-
XL ceptus à templo horum virorum fuit. ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod ut facerent ideo regoverant Athenienſes, tum ut liberos atque uxores ex Attica ſubducerent, tum ut conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

τῷ οὐόμα ἦν Ἀκηρατῷ, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῷ ἐκ ὅσιον ἦν ἄπεσθαι ἀνθρώπων ὀδενί. ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κῆ τὸ ἱρὸν τ προνοίης Ἀθηναίης, ὁρηγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγενημένου τέρεος. θωύματα μὲν γὰρ κ τοῦτο κάρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ὁρηγνύμενα, κ ἐξὸν πάντων φασμάτων ἄξια θωύμασαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ὁρμῶντες οἱ βάρβαροι κῆ τὸ ἱρὸν τ προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ ἀέρος κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ παταγῳ ἐς αὐτούς, κ κατέλαβον συχνοὺς σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τ προνοίης βοή τε κ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτεων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντας σφέας, ὑπαταβάντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπιπεσόντες ἄνδρας τινὰς τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι κ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ἔπεσθαί σφι κτείνοντας κ διώκοντας. Τὼς δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ὑπηρωίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε κ Αὐτόνοον· τῷ τὰ τεμένεα ἔστι ὑπὲρ τὸ ἱρόν· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τ προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πέλας τ Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι κ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τ προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν λέγω τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτεων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὖτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατέσχε τὰς νῆας. τῷ δὲ ὑπ' ἐκείνου προσεδέηθησαν αὐτέων σφᾶς πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε κ γυναῖκας ἐκκομίσωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς ὃ, κ βουλεύσωνται τὸ λοιπὸν αὐτοῖσι ἔσται.

---

1 *Ex iis quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro* ἔσωθεν *reponendum eſſe* ἔξωθεν. 2 *Videtur potius* προνοίης *eſſe cognomentum Minervæ, à providendo ita dictæ. niſi forte legit Valla* προνοίης, *qui pro eo quod hic* Fanum, *ſtatim* Sacellum *dicit, &* Ædem. *Cujus interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet* Fano Minervæ protemplaris, *hic reponendum fuerit,* Minervæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, *(quod videlicet modo dictum fuit)* Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: *(vel, à ſeipſis i. ſine ullius opera)* ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, præ quibuslibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita mulctati à templo ſe receperunt.*

ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατηκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐφρασμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, πρὸς μὲν οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπευθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐλῆς τειχέοντας ἐς τιμὴν Πελοπόννησον, 301 ὡς εἰ πλείστου τε ποιεύμενοι ὡς ἐάσειαν, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τἄλλα ὑπεριδόντες. ταῦτα δὴ πευθανόμενοι, ὅτε προσεδέοντο σφέων χρῆν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατήισαν ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δέ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπηρετέειν. καὶ δὴ καὶ τόδε εἵνεκα ὑπ' ἅπαντα λόγου οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτῶσι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὀπιμηνίῃ τελέουσι προτιθέντες. τὸ δὲ ὀπιμήνιον, μελιτόεσσά ἐστι. αὐτὴ δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε οὐκ ἐφάνη. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐλείπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὸ σφετερόπεδον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέῤῥεε καὶ ὁ λοιπὸς πευθανόμενος ἁπὰν τὸν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεισμόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἦν ὠυτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μὴν τοι γένος γε τῆς βασιληίης ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωίσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατώθησαν δὲ οἵδε ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἐόντες ἔτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδνικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

Nam in rebus quæ contigerant, conſilium capiendum habebant, tanquam opinione fruſtrati: quippe qui quum putaſſent inventuros ſe Peloponnenſes ad excipiendum barbarum in EUbœa ſubſidentes, horum nihil invenerant, ſed audiebant illos Iſthmum muro ſepire, hoc plurimi facientes ut ipſi ſupereſſent, & terram ſuam obtinentes tutarentur, omiſſis cæteris. Hæc Athenienſes quum audiſſent, ita ſocios obſecrarunt ut ad Salaminem ſiſterent claſſem. Quo aliis appulſis, Athenienſes in terram ſuam profecti, propoſuere edictum ut qua quiſque Athenienſium ratione poſſet ſervaret liberos atque domeſticos ſuos. Ibi plurimi eorum ſuos in Trœzenem miſerunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro ſe quiſque properantes ſua pignora exportare, quod vellent oraculo obſequi: & ante omnia, quod Athenienſes aiunt ingentem anguem arcis cuſtodem in templo fuiſſe obſervatum. Et tanquam re vera eſſent quæ dicunt, ſerpenti menſtrua non ceſſant libamina proponere quæ ſint è melle confecta: quæ quum ſemper ſuperioribus temporibus depaſcerentur, tunc illibata manſerant. Id quum ipſa templi antiſtes indicaſſet, eo magis Athenienſes eoque promptius deſeruere arcem, tanquam à deo etiam deſtitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad caſtra navigaverunt. Poſteaquam autem eos qui ab Artemiſio ſolverant, ad Salaminem ſubſtitiſſe audierunt reliqui claſſiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam ut in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ ſunt naves quam ad Artemiſium decertaverant, & à pluribus civitatibus, eodem quo ad Artemiſium duce, EUrybiade EUryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienſes. Quæ claſſis ex his conſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonii ſedecim naves præſtabant: Corinthii, totidem quot ad Artemiſium præſtiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenſes, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionenſibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide noviſſime profecti. nam Hermionenſes Dryopes ſunt,

ab Her-

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam cæteri naves præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, ubi juxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Boeotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe converterant. ita dum in ſuis conſervandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Cranai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Jones, ab Jone Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum navibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex inſulanis autem Æginetæ
XLVI triginta naves exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naves inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino navibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicaverunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naves præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Jones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Jonica. Naxii autem naves præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum juſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter cives illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Jones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naves præbuere. Cynthii, unam omnino, & unam penteconterum. horum utrique Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terram barbaro & aquam negaverunt.

τῶν Ἡρακλέω. τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδ. καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. ἔστι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἑξηκοντόρυλο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πᾶσαν τὴν ἄλλην, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μούνους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμαχήσαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, ἀλλὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. ἔστι μὲν ναῦν τότε σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι μὲν Πελασγῶν ἐόντων τὸν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοί, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτι δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡμομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλῆρωμα παρείχοντο τοῖσι περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες ἕλληνικὸν, τὸ μὲν Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τεσσεράκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τεσσεράκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι συνεμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσὶ Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· ἔστι δὲ, Ἴωνες εἰσί. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ὑπὸ τῶν Μήδων κατὰ περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκοντο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου σωισάντος, ἀνδρὸς τῶν ἐν αὐτοῖσι δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσὶ Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τάσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κυθνίοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες συναμφότεροι ὅτι Δρύοπες. καὶ Σεριφίοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἑξηκοντόρυλο. ἔστι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μούνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

302

Οὗτοι

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσὶ οἱ ὁμορέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐξ ἑκατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τυτέων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι δύο μοίρας μὲν, Μηλιέες μὲν ἐόντες ἀπὸ Λακεδαιμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τετρηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν ἑκαστῆσι πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὅτι πρηδεώτατον εἶναι ναυμαχέειν τοῖσι ἀμφὶ χωρίων τοῖσι ἑωυτῶν χωρίοισι ἐγκρατέες εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῷ δὲ λοιπέων πέρι περετίθετο. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, ὡς χρεὸν εἴη Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τόνδε λόγον, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμίη ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ ἅμα Βοιωτῷ στρατόπεδον στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτίων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδῄου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἁλιάρτου τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτοῦ διατείψαντες μηνὶ, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέουσι ἔρημον τὸ ἄστυ, καί τινας ὀλίγους ἀνείσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ,

Intra Theſprotos iſti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Theſproti, quum ſint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex ultimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, ſoli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium una navi tulere, cui præerat Phayllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac claſſe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id eſt, biremes:* Melii duas, Siphnii Seriphiique unam utrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Jones. Summa navium, præter penteconteros, fuit trecentæ [3] quinquagintaocto. Quæ poſteaquam ex iis quas dixi urbibus ad Salaminem convenerunt, inter earum duces conſultabatur, EUrybiade rogante ut qui vellent ſententiam dicerent, ubinam ex iis locis quibus ipſi potirentur, commodiſſimum foret pugna navali decernere. jam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum ſententiæ in hoc congruebant, ut profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quod, ſi male pugnaſſent, ad Salaminem quidem, obſeſſis ſibi in inſula nullum ſubſidium oſtendebatur: ad Iſthmum vero dabatur ad ſuos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnenſium redderetur, advenit quidam Athenienſis nunciatum jam Atticam barbarum eſſe ingreſſum, eamque omnem igne vaſtare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Plataenſium urbe, Athenas pervenerant, & omnia illa pervaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Plataeam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas civitates non ſentire cum Medis. A trajectu autem Helleſponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, unum menſem trivere tranſeundo in Europam, tres alios dum in Atticam pervenere, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente. urbemque deſertam cepere, paucis quibuſdam Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærariis,

XLVII XLVIII XLIX L LI

1 *Id eſt, Ter in certamine Pythico victor.* 2. *Aliqui ipſimet hujus libri initio penteconteros interpret.* navigia quinquagenûm remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, [1] simul opinione oraculi solvendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non
LII naves. Hos Persæ, castris ex adverso arcis positis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas ubi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum deducti, etiam inscenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum condicionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes devolvebant saxa molaria: adeo ut Xerxes perdiu inops consilii fuerit,
LIII quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subjici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, juxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos ubi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitaverunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt.
LIV Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, convocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, jussit ut conscensa arce hostias suo ritu immolarent: sive aliquo in somniis viso, sive sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod jussi erant exequuti sunt. Cujus rei cur
LV mentionem fecerim exponam: Est in arce hac. Erechthei (qui fertur fuisse terri-

κὴ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύνοντο τοὺς ἐπόντας· ἅμα μὲν τῶν ἀδενείης βίᾳ οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα. πρὸς ὃ, αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον τὸ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ καταφύγιον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ἐπὶ τὸ καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἄρειον πάγον Ἀθηναῖοι καλέουσι ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως συπείου περὶ τὰς οἰστοὺς περιθέντες ἄφειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φέγγος. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως ἠμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν ἀπιγμένοι, καὶ τῶν χρηγισμῶν αὐτοῖσι παρδεδωκότων· ἐδὲ λόγους τοὺς Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλα τε ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τοὺς βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥς τε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀποεργμοὺς ἐνέχειν, ἀπορέοντα ὁκοίῳ σφέας ἑλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τοῦ ἀπόρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὸν τότε ἠπείρου, δεδόσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, ἔμπροσθεν ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὁπόσον τοῦ πυλέων, καὶ τῆς ἀνόδου τῇ δὴ ἔκτοθί τις ἐφύλασσε, ἔστ' ἂν ἤλπισε μηκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἔστι τις τῇ ἀνέβησάν τινες καὶ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἑρρίπτεον ἑωυτοὺς καὶ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τοὺς δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτρέποντο πρὸς τὰς πύλας, παύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντας κατέκτειναν, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐπέρρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος ἑβδόμῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωϋτῷ ἦν ἑπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίῳ ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε κὴ ἐνθυμίη οἱ ἐγίνετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντέλεα λέγω δὲ εἶναι τούτων ἐπεμνήσθην, ἔτι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου

303

[1] Simul quod oraculum inveniſſe ſibi viderentur. *i. oraculi ſenſum, ſive mentem.*

εἶναι νηός,

ἔλαίης, ἐν τῷ ἐλαίη τε καὶ θάλασσα ἔνι· τὰ λόγῳ παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ δύεον ὑπὸ βασιλῆος κελεύσμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πήχυαῖον ἀναδεδεγμένον. ταῦτα μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀπευθυσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι ἀυτέων ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ ἀραμενθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ πρὸ τοῦ Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὔτ' ἄρα λῷόν ἐστι ἀπαίρουσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, παρὰ ὀλίγον πατρίδος ἔτι ναυμαχήσεις. κατὰ πόλιας γὰρ ἕκαστοι τρέψονται. καὶ ὅτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ὅτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ ὑπ' Ἀχαιοδαμόνιον τὴν στρατὴν ἀπολέεταί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἶπας ὄφελε μηχανὴν, εἰ δύνασαι, καὶ πειρῶ ἀμαχέαι τὰ βεβουλευμένα, εἴ κως δυνήσῃ ἀναγνώσας Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ ἐξελθὼν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦλθε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δ' ὡυτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ καταλέγει κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προσπιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἔκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι τὸν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δ' ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, des referret id cujus gratia ipsos coegerat,

gena) templum, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Minervæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam una cum cætero templo contigit ut barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege jussi erant rem divinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narraverunt. ¶ At LVI Græci qui apud Salaminem erant, ubi nunciatum est uti res circa Athiensium arcem se haberent, eo perturbationis devenere ut nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naves irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prælio navali decernendum. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naves conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad navem scisciatur LVII Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse ut ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, jam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: ut nec EUrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EUrybiadem à sententia revocare, ut hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EUrybiadis navem perrexit, ubi hominem convenit, ait velle se de negocio cummuni cum eo colloqui. Hunc ille in navem ingressum jubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adjicit multa, donec EUrybiadem à sententia revocavit: persuasitque ut è navi prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii postea quam congregati LIX sunt, priusquam ad eos EUrybiades referret id cujus gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit.*

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocytí filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum reticens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EUrybiadem conversus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros, (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed 1 aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est servare Græciam, si mihi accedens, navale hîc prœlium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. utrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis: ubi nobis minimum expedit, naves habentibus & graviores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos una comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Græciam 2 in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primùm si in arctu conflixerimus, nos, paucæ naves cum multis profecto 1 si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis servatur, ubi nostri nunc liberi collocati sunt & uxores. 2 Est & alia hîc causa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: 3 quo cave (si sapis) ne istos ducas: Quod si id quod spero continget, ut classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis adeunt, neque usquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis hæc faciemus quæ servaverimus, Megara, Æginamque, atque Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. 3 Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ LXI indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimantus, jubebat silere eum, utpote cui patria non esset: quin etiam EUrybiadem non

οἷα χρήσιμα δεόμενον. λέγοντος δ' αὐτοῦ, ὁ Κο- 304
ρίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύ-
του εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ
προθέουσι ῥαπίζονται. ὁ δ', ἀπο-
λυόμενος ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπό-
μενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν παίσας πρὸς τὸν
Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔπι οὐδὲν τῶν πρότερον
λεχθέντων, ὡς ἐπεὶν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλα-
μῖνος, διαδρήσονται· (παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
μάχων, οὐκ ἐφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν)
ὁ δὲ ἄλλα λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ
νῦν ὁρῶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ νυ-
μαχίην αὐτοῦ μίην ποιεύμενος, μηδὲ πελάγεα
τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν
τοὺς νῆας. αὐτόθι γὰρ ἐκπλεόντων, ἀκούσας. πρὸς
μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβαλέεαι, ἐν πελάγεϊ δὲ
ναυπεπαμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἔπεσε ἡ-
μῖν συμφορὴν ὁρῶν, νῆας ἐχούσι βαρυτέρας,
καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο δ', ἀπολέεις
Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἢν-
περ καὶ τὰ ἄλλα δυστυχήσομεν. ἅμα γὰρ
τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πε-
ζός. καὶ ἢν σφέας αὐτὸς ἄξεις ὅπῃ περὶ Πε-
λοποννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπασι τῇ Ἑλ-
λάδι. ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοσάδε
ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ ὑπάρξεις. πρῶτα μὲν, ὃν
στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς
πολλὰς, ἢν τὰ οἰκότα ὀκ τοῦ πολέμου ὀκ-
βαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στει-
νῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ὁρῶ· ἐν ὑρυ-
χωρίῃ δ', πρὸς ἐκείνων. αὖτις δ', Σαλαμὶς
θήσει γίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπόκεινται τέκνα
τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι
ἔνεστι, τῷ καὶ θρασύνεσθαι μάλιστα χρεών· ὁ-
μοίως δ' αὐτῷ τε μίην, περιναυμαχήσεις
Πελοποννήσῳ, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ἐνθέ
σφεας, εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξεις ὅπῃ τὴν αὐ-
τὸς τε
Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπί-
ζω γενήσεται καὶ νικήσομεν τῇσι νηυσὶ, ἔτε
ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι,
οὔτε περαιωθήσονται ἔχοντες τῆς Ἀττικῆς·
ἀπίασί τε ἀτάκτοισι κόσμου. Μεγάροισί τε καὶ
δανοίμην ὠφελεῦσι, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι,
ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τὴν ἐχθρῶν κατυ-
περδε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νῦν βουλευομένοισι
ἀνθρώποισι, ὡς τοιαῦτα ἐθέλει γίνεσθαι·
μὴ οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ
θεὸς περιφορέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώ-
μας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους, αὖτις ὁ
Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τὸν μὴ ἔχοντα πάτρης, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 sed & hoc inter cætera est quod in primis amplecti debet. Hic manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa utplurimum: at siqui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὀπιψηφίζειν ἄπολι ἀνδρί. πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, ὅτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προσέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κεῖνται αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης καίνον τε καὶ τὸς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ὑπὲρ κείνοισι, ἕς τ' ἂν διηκόσιαι νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. ἐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτὸς ὑπόνλας ἀποχρέεσθαι. Σημαίνων δὴ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεξεσμένα, Σὺ εἰ μυέεις αὐτῷ, καὶ μυῶν ἔπαγε ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀναλρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τῷ πολέμῳ φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τὲς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ὑπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὡς ἡμέων αὐτέων δέει κτίσθαι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μνησθέντες, μεμνήσεσθε τῆς ἐμῆς λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τὲς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, λὺν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃ δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἐπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡ μέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγίνετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι δύξασθαι τοῖσι θείοισι, καὶ ὀπικαλέσασθαι τὲς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. δύξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὀπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τὲς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ἐπὶ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος, τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἔσσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κα τετρισμυρίων·

προσέφερετο,

μέμνησθε

sinere virum extorrem sententiâ dicere; & ita demum id sinere quum urbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & urbem multo majorem quam illis, [1] unde naves ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum invadentes possent propellere. Hæc quum ratione significasset, ad EUrybiadem transiens, majori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ eversor. totum enim belli momentum nobis naves sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, ubi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim jam nostra est: & quâ, ut oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocles EUrybiades 3 edocebatur: & ob id edocebatur (ut mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserentibus, jam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probavit, ut illic permanentes, pugna navali decernerent. Quod ubi EUrybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparārent tanquam prœlium navale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum ut Æacidas in auxilium invocarent. [4] Id ubi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Ajacem Telamonis filium invocaverunt: navemque ad Æacum & ad alios Æacidas invocandos Æginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse una cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseq; pulverem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum

LXII LXIII LXIV LXV

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naves armatæ. nullos enim ex Græcis illos invad. posse propulsare. 2 Ita ut nos habemus. *i. Jam nunc, & nihil innovantes circa rerum nostrarum statum,* 3 In diversam à priore sententiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diversum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, *ita* hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsâ *nimirum* Salamine, Ajacem Telamonemque invocaverunt, ad Æacum autem cæterosque Æacidas invocandos navem Æg. mis.

demi-

demirarentur quorumnam hominum esset ille pulvis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (ut qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate, [1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Atheniensibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, ejusque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est convertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Atheniensium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, ut nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curæ erit, Hoc Demaratum admonuisse aiebat [2] Ex illo autem pulvere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque
LXVI alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copiæ, ubi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam trajecerunt, triduum illic moratæ, per Euripum navigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (ut mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in navalibus ad Artemisium præliis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia advenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes insulanos, præter quinq; civitates, quarum nomina superius commemoravi.

ἀποδεῦμάζειν τε σφεας τ' κρητιορτὸν, ὃ τεῶν κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ ωρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φάρνεδς τ' φωνὴν εἶ) τ' μυστικὸν Ἴακχον. εἶ) δ' ἀδαήμονα τῆς ἱρῶν τῆς ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τ' Δημάρητον ἐρεσθαί τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς ϑ εἰπεῖν, "Δημάρητε, ὐκ ἔστι ὅκως ὐ μέγά τι σῖνϑ. ἔσται τῇ "βασιλῆϑ. στρατιῇ. τάδε γὰ ἀείδηλα, ἐρή- "μὺ ἐούσης τ' Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγό- "μενον, ἀπὸ Ἐλευσῖνϑ. ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀ- "θηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν "γε κατασκήψῃ ἐς τ' Πελοπόννησον, κίνδυνϑ. "αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπεί- "ρῳ ἔσαι· ἢν ϑ ἐπὶ τὰς νῆας τρέπηται τὰς ἐν "Σαλαμῖνι, τ' ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει "βασιλέϊ ἀπολέεσϑαι. τ' ϑ ὀρτὴν ταύτην ἄ- "γουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ "καὶ τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενϑ. καὶ τῶν "ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τ' φωνὴν τ' ἀ- "κούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἰακχάζουσι. τοῦς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τ' λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασι- λῆα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀπολέεις "τ' κεφαλήν· καί σε ἔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσα- "σϑαι, ἔτ' ἄλλϑ. ἀνθρώπων ὐδείς. ἀλλ' ἔχ' "ἥσυχος. τοῦσι ϑ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. τ' μὲ δὴ ταῦτα φράζειν. ἐκ δὲ τοῦ κρητιορτοῦ καὶ τ' φωνῆς ἠμὲν νέφϑ., καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσϑαι ὅπῃ Σαλαμῖνϑ., ὅπῃ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. ἔπω ϑ αὐτὸς μαθεῖν ὅτι τὸν αὐλικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσϑαι μέλλοι. ταῦτα μὲ Δικαῖϑ. ὁ Θεοκύδεϑ. ἔλεγε, Δημάρητόν τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπόμπϑ.. Οἱ ϑ ἐς τ' Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ὅπῃδὴ ἐκ Τρηχῖνος διεσάωσαν τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τ' Ἰσταίην. ὅπισϑόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγίνοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μὲ ἐμοὶ δοκέειν, ἐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤ- πειρον καὶ τῆσι νήσοισι ἀπικόμενοι, ἢ ἐπεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιδιέτα- ξαν ϑ τοῖσί τε ἔσω τοῦ χειμῶϑ. αὐτέων ἀπολο- μυομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῆσι ἔσω Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσῃσι, τοῖσδε τοὺς τότε ἔκων ἐπομένους βασιλέϊ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοι- ποὺς νησιώτας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πο- λίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ ὀνόματα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl... 2 Post illum autem pulverem ac vocem ortam esse nubem,

ὅσῳ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Παρίων· Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὴν πόλεμον τῇ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης δηλήσων τὰς νῆας, ἐνθέλων σφι συμμίξας τε καὶ πυθέσθαι τῶν 306 ὅτεῳ πλεόνταν τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προίζετο, παρῆσαν μετάπεμποι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν. καὶ ἵζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἔπειτα δὲ, ὦλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἑπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, πρῶτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ ὑπεῖδε αὐτοῦ πρῶτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τωὐτὸ γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· 20 "Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, ὅτε χρίσιος ἡμομένης ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, ὅτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένης, δέσποτα. τὰ δὲ ἔσω γνώμῃσι με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄμεινα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε λέγω, φείδεσθαι τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχέειν πιεέειν. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχήσαι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶνπερ εἵνεκα ὡρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵσταται οὐδείς· οἱ δὲ τοι ἀντίσχοντες, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· οὐ μὲν μὴ ἐπειχθῇς ναυμαχίῃ πιεσθέν, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὸ Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι δέσποτα χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας διασκεδᾷς. καὶ ὁ πόλις ἑκάστοι φόβῳ ἔσονται. ὅτε γὰρ σῖτος πάρεα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὅτε οὐτοὶ οἰκῆος, οὐ σὺ ἐπὶ τὸν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸ πεζὸν στρατόν, ἀτρεμέειν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδὲ σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπιχθῇς ναυμαχήσας, δείμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸ πεζὸν περδηλήσηται. περὶ δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλοῦ,

πρὸ ἐποιεῦντο.

πρὸ ἐπεφέροντο,

πρὸ οἱ γὰρ

nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, poſtquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorum audiendi ſententias. Eo profectus ubi præſedit, aſſidentibus qui accitu ejus aderant, ſuæ quoque gentis tyrannis ac navium præfectis, ut cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prœlium navale faceret necne. Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogavit, cæteri quidem eandem dixere ſententiam, jubentes fieri prœlium: Artemiſia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad Eubœam geſtis ignaviſſimam extitiſſe, neque minima contuliſſe in te, domine. ideo, quum talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maxime eſſe ſentio, demonſtrare. Itaque hoc tibi ſuadeo, ut navibus parcas, nec prœlium navale facias cum iis viris qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto fœminis viri. Quid enim neceſſe habes omnino venire in diſcrimen pugnæ navalis? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem ſumſiſti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obſiſtit? Qui tibi obſiſtebant, ita ſummoti ſunt ut eos decebat. Quo autem ego recaſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si non inſtabis pugnæ navali committendæ, ſed claſſem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipſe in Peloponneſum, tunc tibi, domine, ſuccedent ea quorum gratia veniſti. neque enim diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabentur, & abs te ad ſuas quiſque urbes defugient. quoniam neq; commeatus eſt eis in hac inſula, ut ego audio, neque, ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces, hic eos credibile eſt perſtituros qui illinc huc advenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus facienda curaturos. At ſi pugnam navalem gerere appropera-bis, vereor ne copiæ nauticæ male re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte:

LXVII

1 2 3

1 Quum remanſiſſent. 2 Me, quæ nec in navalibus ad Eubœam prœliis me ignaviſſime geſſi, nec minima præſtiti, par eſt, domine, ſententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua eſſe cenſeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce navibus, nec prœlium navale cum iis viris &c.

uſu ve-

uſu venire ut bonis quidem hominibus mali ſervi ſint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) ſervi ſunt mali, qui numero ſociorum cenſentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla utilitas eſt. Hæc loquente Artemiſia, quicunque ei bene volebant, noxiam illi rebantur ſuam orationem, tanquam aliquid mali paſſuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere navalem: at ii qui male conſultum illi volebant invidebantque, utpote cui inter primos ſociorum omnium honos haberetur, gaudebant ejus quam dixerat ſententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, poſtquam ad eum ſunt relatæ ſententiæ, magnopere delectatus eſt Artemiſiæ ſententia: & quum jam antea officioſam eſſe ſenſiſſet, tunc multo impenſius collaudavit. Nihilominus ut [1] pluribus ſtaretur juſſit, ratus ad Euboeam ſuos ſponte male pugnaſſe, quod videlicet ipſe abfuiſſet: Itaque conſtituit ſpectaculo
LXX pugnæ navalis intereſſe. Claſſiarii, ubi nunciatum eſt illinc eſſe ſolvendum, claſſem Salaminem verſus ducunt, & per ocium in aciem ſunt digeſti. Sed quum eos dies defeciſſet quo minus prœlio committerent, (nox enim intervenit) in poſterum diem ſeſe inſtruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnenſes, quod ipſi deſidentes in Salamine, pro Athenienſium terra eſſent certaturi: qui ſi ſuperarentur, in inſula deprehenſi forent obſidendi, ſua terra ſine præſidio
LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedeſter exercitus barbarorum contendebat in Peloponneſum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam ubi Leonidem cum ſuis apud Thermopylas occubuiſſe accepere Peloponnenſes, celerrime ex urbibus concurſu facto, Iſthmum inſederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi conſidentes, primum viam Scironidem obſtruxerunt, deinde conſilio inito Iſthmum muro inædificabant, opuſque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum eſſent) ceſſante nã & lapides & lateres & ligna, & ciſtas ſabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes,
LXXII neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Iſthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonii,

"ὡς τοῖσι μὲ χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ
"δοῦλοι φιλέουσι γινεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι,
"χρηστοί. σὺ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάν-
"των, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ ἐν συμμάχων
"λόγῳ λέγονταί σοι), ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ
"Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφυλοι, τῶν
ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγέσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν δύνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πε-
10 σομβήσης πρὸς βασιλῆα, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαθόμυθοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένην ἀφ' ἁπάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀναχρίσει, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, χάρτα τε ἦδη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σοφὴν αἰνέειν), τότε πολλῷ μᾶλλον ἤνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε κατανοέων· πρὸς μὲν Εὐβοίην σφέας ἐθε-
20 λοκακέειν, ὡς οὐ παρεόντων αὐτῶν τότε δὲ αὐλὸς παρεσκεύαζε ἐπίσασθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα. καὶ παρεκελεύοντο ἀφορμασθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐγένετο δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧσσον δὲ τοῖσι ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σα-
30 λαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπόντες τῶν ἑωυτῶν φυλάκων. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. κατὰ τὸ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύ- 307
θοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τὸν ἀμφὶ Λεωνίδῃσι ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντα, συν-
40 δραμόντες ἐκ τῆς πολίος, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καί σφι ἐπῆλθε στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἵζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συνεβουλεύοντο τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, φκοδόμεον ἀφ' ἑκάστης τῆς Ἰσθμῆς τεῖχος. ἅτε δὲ ἐσέων μυριάδων πολλέων, καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἐτελέετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ φάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

[1] *Id eſt, Sententiis plurium.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. ἔστι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑποδρηώδεόντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνωδέϊ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε ὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τουτέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, κατὰ χώρην ἱδρυται· νῦν τε καὶ τοπάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνέριοι. ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊκὸν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῇ ἑπτὰ, τέσσερα ἐπίλυδα ἔξι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἄσινη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ. Λημνίων δὲ, Παρωρεᾶται πάντες. οἱ δὲ Κυνέριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι ἔτι Ἴωνες. ἐκδεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῷ χρόνῳ ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι. τουτέων δὴ τῇ ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πάρεξ τῆς κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐπατέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συμέσαντες, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψειν· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι, ἀρρώδεον, ἐκ ὅτου περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ πρὸς ἀγνὴ λόγον ἐποιέετο, θώυμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξεφέρετο ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῆς αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. τὸν δὴ ὕστερον τουτέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πο-

καὶ ἐκδεδωρίευται

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidauri, & Phliasii, & Troezenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia jam & Carnia præterierant. Incolunt autem LXXIII Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: una, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem adventitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidem multæ ſunt & inſignes civitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroratani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Jones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argivorū impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Ormeatæ, itemque accolæ: Harum igitur ſeptem gentium cæteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (liſingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem LXXIV in tali labore iſti occupati erant, utpote pro omni jam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo ut alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in Eurybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum navigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiva pugna navali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, LXXV poſtquam ſententia Peloponnenſium evicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum navigium, cum quodam juſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, 1 (ubi Theſpienſes in civitatem ſunt re-

1 Quo tempore Theſpienſes, cives recipiebant. *id eſt, jus civitatis donabant*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc navigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis favet, præoptatque res veſtras quam Græcorum eſſe ſuperiores. miſit me jam clàm aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, &. nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. Nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hæc re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam parvam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum trajiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naves producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumventi vicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam trajiciebant Perſas, ut commiſſio navali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in trajectu pugnæ ſita) ii Perſæ [1] ſuos ſervarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has
LXXII ego res intuens, non habeo adverſari oraculis tanquam non veris, volens evidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Dianæ litora jungent
Navales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet juvenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίτας, καὶ χρήσας ὕλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βούλομαι μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες. καὶ νῦν παρέχει καλλιστον ὑμέας ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ προΐδητε ἀναδράντας αὐτούς. ἅτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέοντι, ἅτε ἀντισήσονται ὑμῖν. πρὸς ἑωυτοὺς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τούς τε τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκπεπλώκεε ἀπαλλαξόμενος. Τοῖσι δὲ, ὡς πρὸς ἐλέγετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλὸς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν τοῦτο δὲ, ὅπως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπλαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ πόρρω ναυμαχίης τὸ μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σῶς ποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίεον δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πιθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὰ νυκτὸς, ἐδέησαν ἀπαυσιμηθέντες, ὠρτέοντο. Χρησμοῖσι δὲ ἐπ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλομένῳ ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἰερὸν ἀκτὴν [χρυσεόρα]
Νησοὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιτομένους πέρσαντες Ἀθήνας,
Δίκα δίκην σβέσσει κρατερὸν κήρον ὕβριος ἰόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

[1] Alios ſervarent, alios interim.

ἐς τοιαῦτα μὲ χὴ ὕστω ἀναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, ὅτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, ὅτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι. Τῶν δ' ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δ' ὔκω ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτὲς πεταλμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Σωφρονεόντων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲ, ἐξοστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πρωϊδανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθηναίοισι καὶ δικαιότατον. τοῦτ' ὦν ἀνὴρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲ οὐκ αὐτῷ φίλον, ἐχθρὸν δὲ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγαλεότητος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. περαιτέρω δὲ ὅτι ὠδύδιεν οἱ ὑπὸ Πελοποννησίων ἀναγέειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας χρεὸν ἐστὶ ζώειν χρεών ἐστι ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, εἴτε τῷ ὁκότερον ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νεῦε, ὑπὲρ ἐμοῦ θέλουσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἵοί τε ἐσί σφεας ἀποπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Κάρτα τε χρηστὰ βουλεύεαι, καὶ οὐ ψυχεινά. τὰ γὰρ ἐγὼ εὐχόμενος ἡμέας, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ὁρέεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτι οὐκ ἐθέλοντες ἔτλαν ἐς μάχην καταστῆσαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας ὦν χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγελον. 309 Ἐμὲ γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθών ὡς ἔχει. ἐπὰν δὲ σημήνῃς, ἢν μὲ πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἢν δ' αὐτοῖσι μὴ ταῦτα γένηται, ὁμοίον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι δυνησόμεθα φυγεῖν, ἐπὰν περιεχόμεθα ταῦτα χόθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε

Quum ita evidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda aulim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter LXXVIII duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum navibus se circumveniri: ubi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congrega- LXXIX tis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium à populo ejectus, quem ego (ut ejus mores accepi) virum optimum Athenis atque justissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem evocavit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, evocavit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, uter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc navibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum Eurybiadem enavigare posse, quoniam circumdati ab hostibus undique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, LXXX Utilia sane, inquit, jubes, bonú afferens nuncium. Nam quod ego precabar ut fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. 1 ut enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit ut Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inviti. Tu vero, quandoquidem utilia nunciatum venisti, per teipsum, nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, uti res habet ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sin minus, perinde nobis erit. neque enim si undique circumdati sumus, ut tu ais, amplius idefugient. Aristides concilio introgres- LXXXI sus, eadem retulit, dicens se ex Ægina

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

venisse

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumventam: ideoque hortari ſe ut ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta,
LXXXII pleriſque corum fidem nuncio non habentibus. Quibus non credentibus advenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cujus facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem navi quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſium tranſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta navium. duæ nanque prius ad explendum numeLXXXIII rum defuerant naves. Græci, ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparaverunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cujus orationis ſumma erat, meliorum cum pejoribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus ut meliora eligerent. Ubi peroravit, juſſit illos ingredi naves. quibus ingreſſis, rediit ad Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naves Græci ſolveLXXXIV runt. In quos moventes continuo barbari ſunt invecti. Ibi cæteri quidem Græci [1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, evectus navi in hoſtilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: Æginetæ vero, navem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquam etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum appariuiſſet, ita illos exhortatum ut omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis convitiatum, [2] O dæmoLXXXV nii, quouſque remos inhibebitis? Cæterum adverſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ab Eleuſinem occidentemque vergebat. Adverſus Lacedæmonios inſtructi erant Jones. hi autem cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τὰς ἐπορμέοντας. ὑπολέγεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ἔσω τῆς νεῶν τῆς Ξέρξεω. παρατέσθαί τε σφεας ἑτοίμους, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, μετεπήκεε· τῷ δὲ ὧδε ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλεῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἀνεγράψαντο Τήιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ὃν τοῖσι τὸ βάρβαρον κατέλυσαν. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἔτι Ἀρτεμισίου τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠὼς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὁπλιτέων ποιησάμενοι προηγόρευε δὴ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἑπόμενα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιπιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατάσασι ἐγγίνεται, ταῦτα ὑποθέμενος δὴ τούτων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὸν λόγον, ἐσέβαινεν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ ἔστι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπὸ Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τὸς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναχωρμίοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅπη πρύμνην ἀνεκρέοντο, καὶ ὤκελον τὰς νῆας. Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ ὑπαμυνόντων ἀπαλλαγῆναι, ἔστω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν ἔτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν κατὰ τὸς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶδος τὴν ἀρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη φανεῖσαν δὴ ἀσκελδέσθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε, "Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρέεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· ἔστοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ἔστοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τε ἠῶ τε

1 Quum in puppim inhiberent ut appulſuri. *Bud.* 2 O miſeri,

καὶ τ

καὶ τὴ Πειραιέα. ἐπιλοχήσεον μὲν τοῖσι αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὔ. ἔγω μὲν νυν συχνῶν ὀνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας Ἑλλωτίδας ἐλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι ὀλίγοισι, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τουτέων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τὸν Περσέων Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρη οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος, ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. ὧδε μὲν νυν τούτους εἶπε εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν, ὑπὸ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὐτε σὺν νόῳ πιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συμβήσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καί τι ἔσαν γε καὶ ἐβούλοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ τοὺς ἐν Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμότατα καὶ δεινότατα ἔρξειν· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν δεήσεσθαι βασιλέι. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, ἐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν δοκήσιος μᾶλλον ἔτι ὤφλε βασιλεῖ. ἐπεὶ γὰρ ἐς πολὺν πλόον ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ μὲν ἐκ ἔχουσα ἀποφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι, νῆες φίλιαι, ἡ δ' αὐτὴ πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συμβῆναι ποιῆσαι. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηῒ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτῷ ὀλκάδος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι πρὸς Ἑλλήσποντον ἐόντων, ἐμὲ μὲν οὐκ ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὸ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τοῦ Καλυνδέων τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλοῦν ἑωυτῇ ἀγαθὸν ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν ναῦν τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶ), ἢ ὑποπτεύειν ἐκ τοῦ βαρβάρων, καὶ αὐ-

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignaviter agebant, plerique minime. Enimvero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naves expugnavere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc navatam operam à Persis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidem ita res habet: Multitudo autem regiarum navium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab Æginetis, utpote Græcis servato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompositè & inconsulte agentibus: ut non ab re fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe seipsis præstantiores, & quàm ad Ulbœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicaverint, non possum pro comperto referre, Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquàm regiæ res in multum tumultuationis devenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum navem suam Artica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naves amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putavit faciendum, quod & fecisse profuit. nam ut fugiebat Atticam navem, in navem sociam, quæ erat virorum Calyndensium impegit, quaque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic jam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito navis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia ubi incurrit periit ac demersit, prospero casu usa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ navis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum navem, existimans hanc Artemisiæ navem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græ-

LXXXVI

LXXXVII

cis pu-

cis pugnare, ab hac ad alias se convertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum ut exitium evitaret, tum ut è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animadvertisset hanc navem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, ut bene prœliatur, utque navem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, utpote qui plane nossent insigne navis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam navem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cætera quæ mulieri (ut dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è navi Calyndensi nemo servatus est qui existeret accusator. Unde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi fœminæ. LXXXIX fœminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, ubi suæ naves corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cujus rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naves in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, ut & ipsi aliquam XC operam 1 regi navarent, undique in suorum naves incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, ut quidam Phœnices quorum naves corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulaverint Jones tanquam proditores, quod propter eos naves amissæ essent. unde id contigit, non ut Jonum duces interficerentur, sed ut ii Phœnices qui illos insimulabant, 2 eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia navis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, ut qui jaculatores essent, epibatas navis quæ suam depresserat, jaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa navi potiti sunt.

τοῖσι ἀμυύειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μέν, τοιοῦτο αὐτῇ συνέμεινε γενέσθαι διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτεων αὐτῷ μάλιστα δοκιμήσασθαι ὑπὸ Ξέρξεω. λέγεται γάρ, βασιλέα ἀνδρῶν, μαθεῖν τὸν νέα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἰπεῖν τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ὑπ' Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τὸς φάναι, σαφῶς τὸ ὑπόσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους, τὸν δὲ διαφθαρεῖσαν ἡπιστέατο εἶναι πολεμίην. τά τε δὴ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνέμεινε ἐς δυτυχίην χωρέοντα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα καλήτορα γενέσθαι. Ξέρξεω δὲ εἰπαμένου λέγεται πρὸς τοὺς φερομένους, Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξεω φασὶ εἰπεῖν. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Γερσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φόνον ἐπέσπον. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων Φοίνικες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθείροντο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέμεινε δὲ ἄρα οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβαλόντας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἔτι τουτέων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκὴ νηῦς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατέδυσε, καὶ ὑπερφερομένη Αἰγινήη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηίκων τὴν νέα· ἅτε δὴ εὐχείρες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ὑπάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήρξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν.

1 In regis conspectu navarent. 2 Talem mercedem acciperent. *id est, quas panas volebant dare Ionas, ipsi eas darent.*

ταῦτα

ταῦτα ῥηθέντα, τὰς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ἐκπεπληγμένος τὸ πάθος τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος. καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ ἐόντες χρηστοῖσι ἐπονείδιστοι γένωνται. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῷ ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὄρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεστεφανοῦτο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον παλέοθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀρταμένης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τότε τῷ Φοινικίου πάθεϊ. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποδεξάμενοι ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ δρόμῳ ἐκαρτέϊζον τάς τε ἀντιταμένας καὶ τὰς φεύγουσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τῶν Ἀθηναίων διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἥπερ εἶλε τὴν περιφυλάσσουσαν ὅδε Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένεω· τὸν οἱ Πέρσαι κατακωφέοντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέλεω ὕπω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτου, ἔγνω, τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τοὺς Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νεμεσήσας νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτου ἀπέῤῥηψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες διεφθείροντο, φεύγοντες, ἀπῳκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἄριστοι Ἑλλήνων ἄεισαν Αἰγινῆται· δεύτεροι δέ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δέ, Πολυκρίτου τε τοῦ Αἰγινήτεω, καὶ Ἀθηναίου Εὐρυβιάδου τε τοῦ Ἀναγυράσιου, καὶ Ἀμεινίεω Παλληνέως· ὃς καὶ Ἀρτεμισίῃ ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νῦν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι ἐξεκεκέλευστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο

311

ἐπεδίωξε.

quod factum Jones liberavit. Nam Xerxes ubi id egregium facinus Jonum aspexit, conversus ad Phœnices, ut erat supramodum mœstus, & omnes arguens, jussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & urbe scripto annotabant. Quinetiâ cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se convertebant: barbaris autem XCI
in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto subsistentes operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naves sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in XCII
Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naves duæ, una Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum navem Sidoniam invadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas 1 Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis servatum in navi habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat navis, una cum Persis est intercepta, ut Pytheas ita salvus rediret in Æginam. Polycritus ubi inspexit Atticam navem, agnito signo navis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, jocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua navi incurrens, CXIII
in Themistoclem jaculatus est. Barbari autem quorum naves superarant, fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna navali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseque, Eumenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea navi vehi animadvertisset. quippe trierarchis Athenienssium præceptum erat ut eam caperent, propositumque præmium

1 *Supra, pag.* 444. Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui vivam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem adversus Athenas militare. At illa (ut antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naves incolumes in Phalerum evaserunt. XCIV Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia concursus navium expavefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga navis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Minervæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem divina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id conjectasse rem divinam esse: & eos qui in celoce erant, ubi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conversis in fugam navibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium evadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, ' ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conversa navi Adimantum cum cæteris ad classem suorum, re jam ab aliis navata, versisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. XCV Aristides autem Lysimachi filius, vir Atheniensis, cujus paulo ante ut viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Athenienſibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. XCVI Defuncti navali pugna Græci, reductis in Salaminem navibus, potiti sunt naufragiis quæ illic superarant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant navibus usurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportavit in oram Atticæ, nomine Coliadem: ut impletum sit omne oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam navalem pertinent faciens mentionem, tum vero de naufragiis illuc evectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἂν μὲν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες διεσεσῳσμέναι ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συμμίσγουσαι αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ καταδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγίδα φεύγουσαν, ἀναχθῆναι καὶ αὐτοὺς οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγουσαι γίνεσθαι τὴν Σαλαμινίης καὶ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, ἐπιπέμψαι σφι κέλευσαν θεοπομπὴν τὴν ἔπεμψαν φανεῖσαι ἄδηλοι, ἐπί τε τῷ ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι περιφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆσδε δὲ συμβάλλονται ἕνεκα θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν "τοὺς ἀπὸ τῆς κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, "σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νεῶς, ἐς φυγὴν "ὥρμησας κελεύσας τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ "κατὰ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ πρῶτοι ὑπέσχοντο "σὺν τῷ ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀνόμβροι ὄμενοι ἀποθνήσκειν, εἰ μὴ νικῶντες φανοῦνται οἱ Ἕλληνες. ὑπὸ δὲ ἀποστρέψαντες τὰ νῆα, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξειρεσιμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τοῦτο μὲν τοιαῦτα φατὶς ἔχει περὶ Ἀθηναίων. οὐ μὴν αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τὰ ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τῷ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, ὅστις ἐν τοῦ ἀτρύγετου τούτου τοῦ περὶ Σαλαμῖνα γενομένου τόδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἱ πολλοὶ παρετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τὴν Σαλαμινίης χώρης, γένος Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, καταῤῥώσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῇσι παρεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεως βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ἐπολάβων ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε δ' Ἀττικῆς ὅτι τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα. ὥστε ἀπαπλῆσαι τὸ χρησμοῦ, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τὴν ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ,

XCIV

XCV

ἐμνήσθην

XCVI

312

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. Vel, si id animo esset. Q. d. Si paratus esset ad &c.

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεσαν πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες γυναῖκες ἐρετμοῖσι φέλξουσι.

τοῦτο γὰρ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης γὰρ ὡς ἐμάθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποδέξηται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπλαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσῃ κινδυνεύσας, βρησμὸν ἐξέλαμπε. θέλων γὰρ μὴ δηλῶσαι εἰ μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἄγοντες. γαυλούς τε Φοινικηίους συνέδησε, ἵνα ἀντὶ τε γεφύρης ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτίετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, οὐ πιστεύοντο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσατο μίσων πολεμήσειν. Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τυτθὸν ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου γνώμης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὰ παρεῦσάν σφι συμφορή. Τυτθὸν δὲ πρὸς ἀγγέλων ἔστι οὐδέν ὅ, τι θᾶσσον διαγίνεται θνητῶν ἐών· ὥστε τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποί τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ καταύσαι τὸ προκείμενον ἑωυτῷ δρόμῳ τὸ ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος, τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεύτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, καταπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ θυηπολέουσι. τοῦτο τὸ δρόμημα τῷ ἵππῳ καλέουσι Πέρσαι ἀγγάριον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχει Ἀθηναίους Ξέρξης ἐπορμᾶ ἤδη καὶ τὴν Περσέων τοὺς καταλειφθέντας μυρσίνης πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα σαυέχει ἤτοι, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλήτῳ, Μαρδόνιον δὲ αἰτίῃσι ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ ἔτι δὲ τοῖσι περὶ νηῶν ἀγωνίσμασι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτοῦ Ξέρξεω δειμαίνοντες. καὶ τοῖσι Πέρσῃσι μὲν δὴ ταῦτα τὸν πάντα μετεξὺ χρόνον ἡμύνετο, μέχρι ἔ Ξέρξης αὐτὸς σφέα ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ ἐκ τῆς ναυμαχίης χρεώμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φοβεόμενος μὴ ἐς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα φρονέοντα ὅτι τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Atheniensi, viro sortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulierûm Coliadenses.

Hoc autem futurum erat advecto rege. ¶ COGNITA sua clade Xerxes, veritus nequis Jonum à Græcis suborna- XCVII
tus, aut sua sponte ad solvendos pontes in Hellespontum navigaret, unde ipse in Europa deprehensus salute periclitaretur, de fugiendo consultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à suis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: navesque Phœnicum onerarias, ut pro rate ac muro essent, innectebat: & se tanquam aliam pugnam navalem facturus, ad bellum instruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mardonium latebat, ut probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & simul in Persidem misit qui præsentem cladem nunciarent. His nunciis nihil perni- XCVIII
cius transcurrit in rebus humanis, quod negocium hunc in modum est à Persis excogitatum: Quot ex diebus tota via constat, totidem equos ac viros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum, quos neque vis nivium, neque imber, neque æstus, neque nox distinet quin propositum sibi cursum celerrime conficiant. Quorum cursorum primus mandata tradit secundo, secundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranseunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre cursores perseverant. Hanc equorum cursitationem Persæ angarēion appellant. Primus igitur nuncius Susa per- XCIX
latus, Xerxem Athenis potitum esse, tanta Persas qui relicti erant voluptate affecit, ut omnes vias myrto consternerent, & per eas odores incenderent, & ipsi in sacrificiis ac gaudiis versarentur: secundus autem ita eos consternavit ut universi vestes dilaniarent, vociferationeque & ejulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de classe quàm de ipso Xerxe soliciti: id que tam diu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedavit. At Mardonius quum videret Xerxem C
magnam è pugna navali jacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum:

puta-

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi: quanquam opinio ejus de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc jactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è navibus conabitur obviam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obvios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim ulla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint servi. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est ut ipse cum exercitu revertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex ut Persæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu ubinam viri fuerimus ignavi dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ hujus rei insontes sunt, jam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere servitutem. His auditis Xerxes, [2] ut ex malis, gavisus est, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, se, [3] ubi ad concilium retulisset, responsurum utrum eorũ esset facturus. Et quum in conciliũ vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoq; ad consultandum accersi, quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ ubi advenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atq; satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Jubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans ullam culpam hujus damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ οἱ χρεὸν εἴη ἀνακινδυνεύσαι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὸ μεγάλων ἀφορμηθέντα; πλέω μὲν τοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενον δὲ ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε. "Δέσποτα, μήτε λυ-
"πέο, μήτε συμφορῇσι μηδεμίῃσι μεγάλῃσι
"πιεζῶ, τῶνδε τε γενεότης εἵνεκα πρήγ-
"ματος. ὑπὸ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων
"ἔβη ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ
"ἔστι τις τυτέων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκε-
"όντων κατεργάσασθαι, ἀπιξὰς ἀπὸ τῶν νεῶν
"πειρήσεται ἀντιωθέωσι, ἔστ' ἂν τῆς ἠπείρου 313
"τῆσδε. οἱ τε ἡμῖν ἀντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας.
"εἰ μὲν νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς
"Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐποχεῖν, παρ-
"έχει πιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει. ἐγὼ γὰρ
"ὅτι Ἕλλησι ὑδρεμίη ἔκδοσις, μὴ οὐ δόντας λό-
"γον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον, εἶναι
"σὲς δούλους. μαθόντα μὲν νῦν ταῦτα ποίεε.
"εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπε-
"λαύνοντα ἀπάγειν τὸν στρατιὸν, ἄλλην ἔχω
"καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλεῦ
"μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι.
"ὑδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν
"πρηγμάτων· ὑδ' ἐρεῖς ὅκως ἐγκρώμεθα ἀν-
"δρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι
"καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγκρόντοι
"ὑδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο πρόσκειται τὸ πά-
"θημα. ἦδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοι εἰσι,
"ἐμοὶ πείθεο. εἰ μὲν δέδοκται μὴ οἴκα-
"δε μένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπ-
"έλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν·
"ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὸν Ἑλλάδα οἴκα χειρώσ-
"ασθαι δε-
"δεκαμμύριον, τελεσθέντα μυριάσι τῇ στρα-
τῇ ἀπλεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης,
ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη· πρὸς Μαρ-
δόνιόν τε βουλευσάμενος ἔφη ἀπικνεῖσθαι,
ὁκότερον ποιήσει τυτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἀ-
μα Περσέων τοῖσι ὀνομαστοῖσι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρ-
τεμισίην ἐπὶ συμβουλίῃ μεταπέμψασθαι, ὅτι
πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη γνοῦσα τὰ ποιητέα
ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος
τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς
δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με
Μαρδόνιος μοῦνα αὐτῷ, ἀποπειρᾶσθαι τῆς
Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ
πεζὸς στρατὸς ὑδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι,

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerente aliquod inter tot mala solatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alloqui desperatis aliquem exitum proponente.* 3 Ubi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

"ἀλλὰ βυλομένοισί σφι γίνοιτ' ἂν ἀπόδοξις.
"ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐ-
"θέλει, τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος
"τῷ στρατῷ παραχρῆν μοι τὴν Ἑλλάδα δε-
"δουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπε-
"λαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἥδιστα τἀμά.
"σὺ ὦν ἐμοί, ἢ γὰρ βουλεύσεαι οὕ σοι συμ-
"βουλεύσας τῆς γνώμης ἐκ ἐῶσα ποιέεσθαι,
"νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων εὖ πύ-
"θωμαι δοῦναι βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
"λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλε-
"πὸν μὲν ἐστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄρι-
"στα εἰπάσαν· ὅμως μέντοι τοῖσι κατηκουσι
"πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπε-
"λαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνιον δέ, εἰ θέλει τε καὶ
"ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτοῦ καταλι-
"πεῖν σὺν τοῖσι θέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἢν κα-
"τὰ γνώμην τὰ φρονέει θέλειν, καὶ οἱ περ-
"χαρήσει τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δε-
"σπόταν γίνεται. (οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργά-
"σαντο) τοῦτο δέ, ἢν τὰ ἐναντία τῷ Μαρδο-
"νίῳ γνώμης γένηται, ὀδεμίη συμφορὴ μεγά-
"λη ἔσται, σέο τε σωθέντος, καὶ οἰκίων τῶν σῶν
"καὶ πρηγμάτων σῶν οἴκησιν τε σόν. ἢν γὰρ σὺ
"τε σωθῇς, καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὶ πολλά-
"κις ἀγῶνας διαμέσονται περὶ σφέων αὐτέων
"οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἤν τι πάθῃ, λό-
"γος ὀδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλλη-
"νες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ
(πρὸς εἵνεκα τοῦ στόλου ἐποιήσω) πυρώσας τὰς
Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥδη τε δὴ τῇ συμβουλῇ
Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐ-
τὸς ἐπενόεε. ὡς δὲ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμελλε ἄν, δοκέειν ἐμοί,
ὥστε καταῤῥᾳδήσειν. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτε-
μισίην, ταύτην μὲν ἀπέστειλε ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς
παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παιδὲς οἱ
συνεπέποντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλα-
κον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐὸν Γηδασέα,
φερέοικον δὲ οὐ τὰ δεύτερα παρὰ δυνάστῃσι παρὰ
βασιλέϊ. οἱ δὲ Γηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλι-
καρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Γηδασέοισι τούτοισι τοι-
όνδε φέρεται πρῆγμα γενέσθαι· ἐπεὰν τοῖσι
Ἀμφικτυόσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
314 ουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ὄντως χρόνῳ ἔσεσθαι
χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης
φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη
ἐγένετο. Ἐκ τετέων δὴ τῶν Γηδασέων ὁ
Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστη τίσις ἤδη ἀδικη-
θέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόν-
τα γὰρ αὐτὸν ἐκ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

1 sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reverti. Tu igitur, quæ de pugna navali non gerenda probe consuluisti, dicito utrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, 2 me dicentem tibi optima, prosperum consilium dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum ut tu ipse domum remees: Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam sive ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, 3 tua res domine agitur: quia id tui servi effecerint: sive Mardonio contrà opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, salvo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, servo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cujus rei gratia expeditionem sumpsisti) reverteris. Delectatus eo consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (ut ego opinor) non remansiet si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi comitabantur. Cum quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, ut quoties Amphictyonensibus qui circa eam urbem habitant aliquid adversi certum intra tempus est eventurum, tunc Minervæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi novimus, ultio contigit acceptæ injuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem

CII CIII CIV CV

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Hujus rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium. 3 Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Ejus laus tibi adscribitur.*

mercа-

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Cæterum ut alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, ut qui ex hac re vitam toleraret. Sed non usquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. CVI Quum autem rex adversus Athenas moveret è Sardibus, per id tempus Hermotius cujusdam negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inventum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum uxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos scelestissimum, qui ex nefandissima negociatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiam vel tibi vel tuorũ cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore ut quæ tunc machinabaris laterent deos? qui justa lege utentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] ut de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc ubi exprobravit homini, filiis in conspectum ejus adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt ejus virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. CVII Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium jussit è copiis quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis jussu præfecti classis è Pha-

ὠνέετ᾽ Πανιώνι@., ἀνὴρ Χῖ@· ὃς τῷ ζόλῳ κάλεσπατο ἀπ᾽ ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἰδε@· ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (ὦδε γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ δυνῦχοι, πίστι@· εἵνεκα τῆς πάσης, τῆσι ἐνορχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνι@· ἐξέταμε πολλούς, (ἦν τε ποιδύμῳ@· ἐν᾽ τουτέων τῷ ζόλῳ) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ τοῦτο τὸ μὲν δὴ τὰ πάντα εὐτυχέε ὁ Ἑρμότιμ@., ἀπικνέεται ἐκ τῆς Σαρδίων ὧδε βασιλῆα μετ᾽ ἄλλων δώρων· χρόνῳ δ᾽ ὑστερο@· πάντων τῶν δυνούχων ἐτιμήθη μάλιστα ὧδε Ξέρξῃ. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμ@. ἐς γλῶ τῷ Μυσίην, (τὸν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεῦς δὲ καλέεται) διέπρησσε τὰ Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλὰ καὶ φιλοφρονεύμενο@· πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι᾽ ἐκεῖνον ἔσχε ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑποσχνεύμενο@· ἀντὶ τουτέων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειε, ἢν κομίσας τοὺς παῖδας οἰκέῃ ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τοῦ Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τῷ γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικὶὴ μιῇ ὠφελέ-
"λαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, Ὦ πάντων
"ἀνδρῶν ἥδη μάλιστα ἀπ᾽ ἔργων ἀνοσιωτάτων
"τοῦ βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ
"τῶν ἐμῶν τίς σε περιόνων ἐργάσατο, ἢ σε, ἢ
"τῶν σῶν τινα, ὅτι με οὐτ᾽ ἀνδρὸς ἐποίησας
"τὸ μηδὲν ἧσσον; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμη-
"χανῶ τότε· οἵ σε ποινήσαντα ἀνόσια, νόμῳ
"δικαίῳ χρεώμενοι, ἐπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς
"ἐμάς. ὥστε σε μὴ μέμφεσθαι τῷ ἀπ᾽ ἐμέο τοι
ἐσταθὴν δίκην. ὡς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνι@· τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενο@· δ᾽, ἐποίεε ταῦτα· ἅπαντά τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν ὕστερον ὧδε ἐπλήθη ἥ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμ@. Ξέρξης δ᾽, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, "ἐκέλευσε μιν ἐπίλευσ μὲν τὸ στρατιῆς ἐξαλέγειν τοὺς ἂν βούληται, στρατ. δι- καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πει- ελ. τοὺς ρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην βούλεσαι, ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντο@ βασιλῆο@, τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φα-

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum, pro* Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. *i.* Quæcunque illis quis committere, *in quibus eorum fidem experiatur.* 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ovidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec fœmina servas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec fœmina, ut Atys.* 3 Ut de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est, Tam graves mihi des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήρα ἀπωθῆναι ὀπίσω ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, ὡς ταχέως εἶχε ἕκαστος, διαφυλάξασι τὰς γεφύρας πορευθῆναι βασιλέα. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τὴν ἠπειρον ταύτην, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφθησαν ὀπίσω πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἤλπιζόν τε καὶ τὰς νῆας εἶναι ὑπὸ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρεσκευάδατό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, ὡυτίχα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε διωκέειν. τὰ μὲν νυν ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω στρατιὸν ἐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ ὑποδιώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὴν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐπετίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς γεφύρας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφέας κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν. ὡς ἄρτι μὲν οἱ ἡσυχίην ἔτε πρόχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῷ σπουδάσματος, ἔτι τις κνημὴ τὸ ὀπίσω φαίησεται, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεται· ὑποχειρίου δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργα ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρήσαντα καὶ πόλιας τε καὶ ἔθνεα, ἤτοι ἁλισκομένων γε, ἢ τοῦ τάχα ὁμολογεόντων. τροφὴν τε ἕξειν σφέας ἐπέτειον αἰεὶ τὴν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸ Περσέων. ἐστίον ὦν εἶναι φεύγειν ἐς ὃ ἔλθοι φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τοῦ ἐκείνοι πυνέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτῃ δὲ εἶχετο τὴν γνώμης καὶ Πελοποννησίων τοῖσι ἄλλοισι οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι ἐπείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (ἦσαν γὰρ μάλιστα ἀκροφορτίζοντων πρὸς ἡμέων) ὥρμεέτο τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγε ὧδε, Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγνώκεα, καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημένους ναυμαχέειν τε καὶ

lero solventes, retro Hellespontum versus abierunt, pro se quisque accelerantes ad custodiendas rates quibus rex pertransiret. Qui quum ad Zosterem adventarent, minuta quædam continentis protenta promontoria barbari suspicati navigia esse, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti, non navigia esse, sed promontoria, in agmen sese receperunt. ¶ Ut autem dies illuxit, Græci CVIII cernentes ibidem pedestres copias hostium perstare, rati classem quoque circa Phalerum esse, ac pugnam navalem commissum iri, se ad resistendum apparabant. Sed cognito illam vela fecisse, confestim insequendam sibi censebant: itaque eam insequuti Andro tenus, cernere quum nequissent, ad Andrum profecti consultabant. Quibus Themistocles suadebat ut insulas versus profecti, classem hostium insequentes, recta ad Hellespontum navigarent, soluturi pontes. Huic contrariam Eurybiades opponebat sententiam, quod diceret fore ut si dissolverent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam. [1] Persa enim, si deprehensus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quod sibi otium quidem agenti nec ulla res posset procedere, nec ullus retro ostenderetur receptus, & exercitus suus fame conficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia possent per Europam succedere, tum in urbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuissent, vel antea sese dedidissent: quinetiam rem frumentariam habiturum ex annuis semper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum utpote victum navali prœlio, non perstiturum in Europa: ideoque permittendum fugere, dum in terram suam fugiendo perveniret. de qua terra deinde certamen fieri jubebat. Huic sententiæ aliorum Peloponnensium duces assensere. At Themistocles, postquam ani- CIX madvertit se non posse plerisque persuadere ut ad Hellespontum navigarent, adiit Athenienses, qui præcipue indignabantur hostem effugere, animatique erant ad navigandum in Hellespontum, etiam per seipsos, si cæteri recusassent. Eosque ita est alloquutus, Et ipse multis jam hujusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audivi talia contigisse, viros ad necessitatem redactos prœlium instaurasse, &

1 Persam enim, si intercepta manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id est, aliquid tentaturum.* quòd quiescenti nec quicquam successurum foret, nec ullus ad sua receptus futurus esset, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia posse. *Vel, Fore enim ut Persa si intercepta, &c. à bello non abstineret.*

superio-

superiorem quam accepissent calamitatem emendasse: itaque nos, quoniam invenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neque enim nos ista efficimus, sed dii pariter & heroes, qui invíderunt unum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atque profana habens, utraq; incendit, deorumque simulacra subvertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud dejecit. Sed bene nobiscum in præsens tempus agitur. ideoque nunc quidem ut & nostri ipsorum & nostrorum domesticorum curam geramus, & ut spatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque sementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus ejecto: quum autem ver appetet tunc in Hellespontum & Ioniam navigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, ut siquid apud Athenienses accideret adversi sibi, haberet quo se converteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuisset, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probavere, misit evestigio viros quosdam cum navigio ad exponenda regi mandata, jussos tacere, etsi in omne tormentum devenirent: quorum unus erat [2] Sicinus ejus contubernalis. Hi postea quam ad Atticam pervenere, cæteris apud navigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eum alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienssium sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inserviendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto solvendi: itaque nunc [3] magno cum silentio te illuc recipias. Hac renunciata, illi abiere. ¶ At Græci, postea quam decreverunt neque persequendam sibi ulterius barbarorum classem, neque navigandum in Hellespontum, ad solvendum trajectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli

CX

CXI

"ἀναλαμβάνειν τὴν πρότερον κακότητα·
"ἡμᾶς δ', (δύρημα γὰρ δύρημα δ', ἡμέας τε
"αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀν-
"δρῶπων ἀνωσαμένους) μὴ διώκαμεν ἄνδρας
"φεύγοντας. ταῦτα γὰρ ἐκ ἡμέων κατεργασά-
"μενα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν
"ἀνδρα ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βα-
"σιλεύσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον·
"ὃς τά τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια οὐκ ὁμοίως ἐπιέζετο,
"ἐμπιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν
"τοὺς ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπε-
"μάστιγωσε, πέδας τε κατῆκε. ἀλλ' οὐ γὰρ
"ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν· νῦν μὲν ὦν τῇ
"Ἑλλάδι [1] κατωμοιωμένοις, ἡμέων τε αὐτέων
"ὀπιμεληθῶμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καί τις οἰκίην
"τε ἀναπλασσάσθω, καὶ σπόρῳ ἀκακῶς ἐχέτω,
"παντελῶς ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· αὖτις δὲ
"ἐς τοῦτο ἔασι κατιπλώσομεν ἐπὶ Ἑλλησπόντῳ
καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε, ὑποθήκην μελλων
ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσεα· ἵνα οἱ ἄρα τι μιν
καταλαμβάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος,
ἔχῃ ἀπαρέγκλητον. τοῖσι μὲν ὦν καὶ ἐφάνη. Θε-
μιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε,
Ἀθηναίοι δ' ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότε-
ρον δεδογμένος εἶη σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν
ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἐτοί-
μως ἔσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δ' ἦσαν οἱ ἀπε-
σταλμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ
Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἐς Σίκιννον
πλοίῳ, τοῖσι ἐπέτελλε σιγῇ, ἐς πᾶσαν
βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο
βασιλέϊ φράσαι· τῶν δὲ Σίκιννος ὁ οἰκέ-
της αὐτῷ ἐτύγχανε. οἱ ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ
πλοίῳ, Σίκιννος δ' ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα,
ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης
ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων,
ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος
καὶ σοφώτατος, φεύγοντά τοι ὅτι Θεμιστο-
κλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος
τυγχάνειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοὺς νῆας
βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς ἐν Ἑλλη-
σπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν καὶ ἐπιόντα
πολλὸν κομίζεο. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες,
ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δ' Ἕλληνες, ἐπεὶ τά σφι
ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι περσωτέρω τῶν
βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλή-
σποντον, λύσοντας τὸν πόρον, τὸν Ἄνδρον ἐπολιόρκεον καὶ
τάλο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἀν-
δρέων νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θε-

[1] Nam quum ut antea prudens habebatur, ita etiam re ipsa prudens & consultus compertus esset. *vel, ut antea sapiens habeb.* [2] Ille Sicinus. *cujus videlicet fabla fuit modo mentio.* [3] Sine ulla præcipitatione. *Ad verbum, Cum magna quiete.*

μισοκλέΘ., ὐκ ἔδιδοσαν· ἀλλὰ περιῖσμμῦσι ΘεμιστοκλέΘ. λόγον τόνδε, ὡς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι ἔωῦτες ἔχοντες δύο θεὼς μεγάλως, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, ὕτω τέ σφι χάρτα δοῦλα εἴη χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς καὶ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ δυσδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίοις γε εἰ γενοπείναι ἐς τὰμάλιστα ἀνήκοντας, καὶ θεὼ δύο ἀχρήστω ὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην καὶ τοιέων τῶν θεῶν, ἐπιβόλους ἐούσας Ἀνδρίοις, οὐ δώσειν χρήματα. ἐκδέκεσθε γὰρ ἐωῦτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δυναμιν εἰ κρέσσω. ὕτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δ', οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσωέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, ἄτε χρήματα ἀπὸ τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἑξαιρήσει. λέγων ταῦτα, σιμέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἳ πυθωνόμενοι τὸν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν ἀγαθῇ μεγίστῃ τὴν στρατιὴν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, ὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τάτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν, τούτου εἵνεκα, τοῦ κακοῦ ἀπέβη ἐλύσετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἠτέετο, λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ὡς ἀπιγμένοι ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλασαν ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν πρόπεμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοιξίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θετταλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἦρι περᾶν ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγοντο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ ἐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλῆος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸ πεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegaverant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas utique eſſe pecunias, reſponderant [1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiam & Impoſſibilitatem: quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim CXII unquam acquirendo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis utens quibus apud Andrios fuerat uſus: nili pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis: qui audito tum Andrum obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo: reor tamen alias quoque dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, ut Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem devitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt CXIII pugnam dies immoratæ, moverunt in Bœotos eadem qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtivum enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is ubi in Theſſaliam pervenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negavit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites: ad hæc Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumque. Has nationes

---

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ utilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duæ utiles deæ ſuppetterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi to-

sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut [1] speciem animadvertebat, aut aliquod egregium facinus cognoverat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita ut universi, triginta myriades una cum equi-
CXIV tibus essent. Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit ut Xerxem pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, ubi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidæ qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regem ipsorum interemisti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, ut ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso accepto discessit.
CXV Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad trajectum pervenit, nullam propemodum partem copiarum ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: ubi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, ut è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, injungens civitatibus, ut in quanque veniebat, uti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: ubi sacrum Jovis currum, quem in Græciam tendens reliquerat, reversus non [2] offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, una cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fon-
CXVI tes incolerent. Quo in loco rex Bisaltorum ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλα εἴλετο· ἐκ δὲ τῆς ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ἀξιοπρεπὲς ἀγαλέγετο, ἢ εἰ τοῖσι τι χρηστὸν συμπέφευε πεπυσμένον. ἐκ δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ φαλιοφόρους· ὅτι δὲ, Μήδους. ὅτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ οὐκ ὁμοῖοι. ὥστε σύμπαντας, τεσσερήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐὼν τῷ Μαρδονίῳ τε ἐπέτεινε διάκειμαι, καὶ Ξέρξης ἐὼν τῇσι Θεσσαλίῃσι, χρηστήριον ἐλυλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτίην δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ δίδυμον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὸν ταχίστην Σπαρτιῆται· ὡς δὲ κατέλαβε ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τοῦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε· "Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ "Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου "δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας "ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ καταχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δείκνυς ἐς τοῦτον, εἶπε· "Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δέξαμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸ πόρον τῆς Ἀβαβείης, ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἶπαι. ὁκως δὲ πορεύοιτο γινοίατο, καὶ κατ' αὐτίνας ἀνδρώπους, τὰ τυτθέων καρπῶν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕροιεν, οἱ δὲ τὴν πόαν τιλὺ ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τὸν δενδρέων τὸ φλοιὸν ἀπολέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τόν τε ἡμέρων καὶ τὸν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ὑπολαβὼν δὲ λοιμὸς τότε τὸ στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὁπόσοισι τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκφέροτε γίνηται ἐλαιώων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ὡς Θεσσαλίῃ τέ τῃσι, καὶ ἐν Σιρίῃ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε δὴ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπίων, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηίξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένῃσι ἁρπάζαι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος" εἰκάζοντες. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηίξ,

317

τῶν εἰκαζόντων.

1 Indolem. 2 Recepit.

ἔργον ὑβρίζοντες εἰργάσαντο· ὃς ὅτι αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴκοτο ἄνω ἐς τὸ ὄρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τε παρὰ ἀπαγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δέ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγίνετο διαπρήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ὧν ἦσαν, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τὰς ὀφθαλμούς, ὅτι τὴν αἰτίην ταύτην. ἔστι δὲ τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς, Θρηίκης προδρόμοισι ἀπίκοντο ὅτι τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, τὴν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ σχεδίας ἐκ δύρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὑδέν τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατι μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον ἅμα στρατῷ τῷ ὀπισθίῳ πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπίκνεονται ἐς Σάρδις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅκως Ξέρξης ἀπαλαιώσιον ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τοῦ μὲν στρατὸν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ἐπασπλαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι ἤρεσσε τῆς νηὸς, ὥστε ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἐπόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλῆα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἰ τις δῆθ σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμίη, εἰ μὴ τυτθῶν ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἅμα δείξατω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυνέοντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθῆσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐνέβησαν ταύτῃσι ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, πιθόμενοι τοιόνδε ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, διαρπάσαντες χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω τούτου, ὑδαμῶς ἐμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίην οὐκ ἔχω ἀντίfacinus eximium fecit. hic & ſe volentem negavit Xerxi ſerviturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne adverſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſive alioqui belli libidine inſpiciundi, militavere cum Xerxe. qui poſtquam incolumes reverterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſam oculos effodit. Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ autem, ubi citato itinere ad trajectum pervenere, Helleſpontum navibus trajecere ad Abydum. non enim intentas jam rates invenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis pervenere. Narratur autem & alia hæc res, Xerxem, poſteaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret, ipſum navem Phoeniſſam conſcendiſſe, ut in Aſiam ſe reciperet: & dum curſum tenet, à Strymonia ingenti vento fuiſſe exceptum: & eo vehementius tempeſtate vexatum quod navis referta vectoribus erat, utpote quum ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem num qua ſalus eis eſſet. Et quum ille reſpondiſſet, Here, nulla admodum eſt, niſi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Perſæ, nunc aliquis veſtrûm declaret ſe curam habere regis. in vobis enim videtur ſita eſſe ſalus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atque ita levata navi, Xerxem incolumem in Aſiam perveniſſe. Et ubi primum in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe: gubernatorem, quod regis quidem animam ſervaſſet, aurea corona donaſſe: quod autem multos Perſarum perdidiſſet, decollaſſe. Hic autem alter modus qui narratur reverſionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Perſarum. nam ſi id regi à gubernatore dictum eſt, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc unam, cui repugna-

CXVII CXVIII CXIX

1 Nam ſi hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus ſententiam ſuam hac de re proferentibus haud unus fuerit qui ———

ſi non

ri non potest, negarim hoc regem fuisse facturum: quin potius Persas jussurum è tabulatis in ventrem navis descendere, utpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare dejecturum. Sed is (ut dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reversus est. Cujus rei id quoq; magno est testimonio, quod constat, Xerxem, quum rursus in Asiam reciperet se, Abdera perveniſſe, [1] adhibuisseque convivio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donasse: & ut ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum zonam [3] resolvisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem Abdera magis ad Hellespontum sita quàm Strymon, atque litus ex quo navem illum conscendisse ferunt. ¶ Cæterum Græci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conversi in Carystium, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cum aliarum rerum, tum Phœnissarum triremium tres: quarum una reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam usque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Ajaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos misere. Unde statua effocta est longitudine cubitorum [4] decem, truncam navis partem manu sustinens: eadem in loco stans ubi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publice deum percontati sunt nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidem à Græcis aliis, verum non ab Æginetis: sed reposcere donum optime navatæ ad Salaminem operæ in pugna navali. Id quum audissent Æginetæ, aureas stellas tres dedicaverunt, quæ super malum navis ærerum stant apud angulum, proxime Crœsi craterem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum navigaverunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritissimo, qui in hoc bello præclarissime rem gessisset. Eo ubi pervenventum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem secundum judicarent. In ea autem suum quisque

CXX

CXXI

CXXII

ξοσν, μὴ ὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε τὸ μὲν δὴ τῶ καταφρώματος, καταβιβάσαι ἐς πρίλλιν νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Γερσέων τοὺς πρώτους τοῦ δ' ἑρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως ὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς ἐγὼ πρότερόν εἴρηται) ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον φαίνεται ἐὸν Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιάρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν οὐδαμῶς ἐμοὶ πίστα) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φοβεόμενος ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών. πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τοῦ Ἀβδηρα ἱδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δὴ μὲν φασὶ ὅπλα βλῶσαι ὅτι τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε ὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, τεράσαντες ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξαίρεον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦεν· τὴν δὲ, ἔτι Σουνιήσι· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὐτῇ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ὅτι τῷ ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηὸς, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἑστὼς δὲ ἔστι τῇπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ ἐπαρκέσαντα πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῷ δ' ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δέ, οὓς ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ ὅμοιοί εἰσι τοῖσι χαλκέοισι ἑστᾶσι τρεῖς ὅτι τὸ γωνίης, ἀγχιστάτω τοῦ Κρίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ λοιποῦ στόλου οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα δόσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ὅτι τῷ Ποσειδέωνι τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐν πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἐωυτῷ

318

ἐτίθετο

——— neget regem hoc facturum fuisse: Persas juss. *Ad verbum, Ex decem millibus sententiarum, vel opinionum, unam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus videat lector an alium sensum elicere possit.* 1 Et hospitii fœdus cum iis iniisse. *Vel, hospitii necessitudinem cum illis contraxisse.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (ut alii)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *improprie hic dicerentur. At Valla* τιάρᾳ *legit pro* τριήρει 3 Solvisse ut liberum omni metu: 4 Duodecim,

ἐπίδετο τ ψῆφον, αὐτὸς ἔχας Θ. δευτέρων ἀρις Θ. γενέσθαι. δόντες ϑ, οἱ πολλοὶ σωεξέπιπλον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμωμοῦντο. Θεμιστοκλέης ϑ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βιλομένων ϑ ταῦτα κρίνειν τῷ Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀπολωύντων ἐκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη εἶ-
πολλῶν ἀνὴρ " πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος Θ. ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι ϑ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, δέλων τιμὴν καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως ϑ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης ϑ καὶ δεξιότητος Θ., Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνέσαντες ϑ πολλά, πρόπεμψαν " ἀνιόντα τριηκοσίοι Σπαρτιητέων λογάδες, ἵππεες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τῶν πάντων ἀνδρῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιήτας πρόπεμψαν. Ὡς ϑ ἐκ τε Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῷ ἐχθρῶν μὲν τῷ Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως ϑ οὐ τῷ
" ἀφιδναίων ἀνδρῶν, φθ. " ὀφθαλμέων, φθόνῳ καταμαρπτέων, ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς διὰ τοὺς Ἀθηναίους ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ ϑ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο " ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, Οὕτω " ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμή- " θην ὥσπερ ὑπὸ Σπαρτιητέων, οὔτ' ἂν σὺ ὢν Ἀθηναῖος Θ., ἐὼν Ἀθηναῖος Θ.. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Ἀρταβάζου ϑ ὁ Φαρνάκεος Θ., ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος Θ. καὶ πρόσθεν ἐὼν, ἐκ ϑ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι ἐλαμπρύνθη Θ., ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ ὃν Μαρδονίου Θ. ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς ϑ ὁ μὲν ἰὼν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ ϑ, ὀπίσω πορευόμενος Θ., κατὰ τὼ Παλλήνην ἐλήλυθε, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος Θ. πρὸς Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ ἡδέως κως καταπειρητο Θ. ἥκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐπιτυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελαύνει, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος Θ. ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς ϑ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

nomen inscripsit, se illum qui praestantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adjudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc CXXIV
rem Graeci livore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam revecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per universam Graeciam omnium Graecorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, ut honore afficeretur Lacedaemonem se contulit. Eum Lacedaemonii & splendide exceperunt, & magnifice honoraverunt: & primas quidem partes rei bene gestae, EUrybiadae: solertiae vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, utrumque oleagina corona donantes: praeterea hunc [1] biga quae apud Spartam erat praestantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos novimus hominibus Spartiatae abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedae- CXXV
mone Athenas venit, ibi [2] Timodemus unus ex inimicis ejus, alioqui non è claris viris, livore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedaemoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Athenienſis. Atque haec hactenus. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius; CXXVI
vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Plataeensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quae sibi Mardonius delegerat: quem ubi trajectu tenus comitatus est, quum jam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, utpote Mardonio per Thessaliam Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidaeatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidaeatae, postquam rex praeteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Curru omnium qui Spartae erant praestantissimo, *vel, pulcherrimo.* 2 Timodemus Aphidnaeus. *Valla autem* Ἀφιδναῖος *omisit, aut potius non legit. quod certe suspectum etiam reddunt quae sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obſedit: & ſuſpicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipſos obſedit. Eam autem urbem tenebant Bortiæi qui è ſinu Thermæo fuerant à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus poſtquam obſidione cepit, in paludem deductos trucidavit, urbemque adminiſtrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidenſi. Ita
CXXVIII Chalcidenſes Olynthum obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obſidendæ impenſius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magiſtratu de facienda proditione tranſegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum ſagittæ poſtremo involvebat, adaptatiſque deſuper pennis, ad locum de quo convenerat ſagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus eſt. nam Artabazus ad conventum locum ſagittam dirigens, fruſtrante jactu humerum cujuſdam Potidæatæ percuſſit. Ad quem ſaucium turba (ut adſolet in bello fieri) quum concurriſſet, ſubito revulſa ſagitta, animadvertens libellum, detulit ad magiſtratus. aderat autem & cæterorum Palenenſium commilitium. Perlecto libello magiſtratus & cognito proditionis autore, non tamen cenſuerunt Timoxenum eſſe plectendum, Scionææ civitatis gratia, ne in poſterum ſemper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus proditionis manifeſtus fuit. Artabazum vero
CXXIX tres jam menſes obſidentem ingens æſtus maris excepit, & is diutius: unde barbari videntes locum factum lacunoſum, in Pallenen conceſſerunt: quorum quum duæ partes permeaſſent eluviem, tres aliæ ſupererant, quas ubi pertranſiſſent, oportebat intrare Pallenen. ſed eas tanta maris æſtuatio invaſit quanta nunquam exiterat, ut indiginæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ navigiis adorti trucidavere. Hujus autem æſtus ac reſtagnationis & cladis Perſarum ferunt Potidæatæ hinc cauſam extitiſſe, quod iſti è Perſis qui ſunt à mari oppreſſi, in templum Neptuni & ejus ſimulacrum quod ſitum eſt in ſuburbanis, impie ſe geſſerant. Hanc fuiſſe cauſam illi

οὐθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. Ὑποπτεύσας γὰρ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατιφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν ὡδαδὶ δοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῆς Χαλκιδικῆς ἄρχει. καὶ οὗτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐνετεταμένως προσεῖχε· προσέχοντι δὲ οἱ προδόμως, συνετίθετο προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν ἔσχε συνθέσιος. ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (ἐς δὲ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγίνετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ὁ Τιμόξεινος ἐνθέλων δὴ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ὁ Ἀρτάβαζος δὴ Τιμόξεινον, τοξεύματος δὴ τὰς γλυφίδας προειλίξαντες, καὶ περώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαΐσας δὲ ἑλκύετο ὁ Τιμόξεινος προθυμὴς τὴν Ποτιδαίαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· τὸ δέ, βληθέντα, προέδραμε ὅμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον δὴ τοῖς στρατηγοῖς· παρῆσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι στρατηγοῖσι δὴ πλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸ αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ τῶν Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο ἔτι Σκιωναῖοι ἐς τὸ μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαΐσας ἐλύετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγένοντο τρεῖς μοῖραι ἀμπώτιος τῆς θαλάσσης μεγάλης, καὶ χρόνον δὴ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τὸ γεγονὸς ὁρμήσαντες, περιῆσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μοίρας διωδοιπόρησαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τοὺς διελθόντας χρὴ ἔσω ἰέναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση ὑδαμῇ κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων ἐκ ἐπισταμένοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχμῆς καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τὸ Περσικὸν πάθος γινέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἐνέπρησαν ὕστερον τῶν Περσέων τοῖσι περ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες,

συνεπίθετο

προθυμὴς

ἐλύετο

οὐ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τὸν δὲ ναυηγημένων ἀπῆγε Ἀρταβάζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. ἔνθα μὲν οἱ περιπεμφθέντες βασιλῆα, ἔνθα ἔπρηξαν. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω διηγημένος, ὡς περιέμενε τὴν Ἀσίην, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὄπλα μετιέντος, πρῶτα στρατηγὸς ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέριαι αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου συμπρηξάμενος δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς ἀμφοτέρων Ἀρταΰντεω παρελομένου ὁ Ἀμίτρης. ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προϊέσαν ἀνωτέρω τὰ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ' ἐπιβαίνεσκε οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀπίσῃ νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τεσσερήκοντα. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκηντο τὴν Ἑλλήνων προσελεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐκείνων φυλάσσειν· καθημένοισι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. καὶ μὲν καὶ τὴν θάλασσαν ἐσορῶμενοι ἔσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δύναιντο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠπωρινότερον ὅκως πεσεῖται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό, τε ἦρ ἠγερμένον ἦγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς ἔτι συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδάμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, *τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῆς βασιληΐης. ἦσαν πάντες, πλὴν τῆς δυῶν τῆς μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀριφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῆς Ἑλλάδος· οἳ καὶ ἐς πρὸ Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπιγμένοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην, τῆς καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἱ

videntur vere dicere. Eos autem qui superavere, Artabazus in Theſſaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita eſt actum. ¶ Claſſiarius autem Xerxis exercitus qui ſuperfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Aſiam, rege cum aliis copiis è Cherſoneſo Abydum traducto, hyemavit apud Cumam. Idem primo ſtatim vere Samum convenit, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus claſſis plerique epibatæ erant ex Perſis & Medis, duceſque ſupervenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cujus patruelis Amitres ab eodem aſcitus erat iſtorum collega. Hi utpote magnopere percuſſi, non audebant occaſum verſus producere, ne unus quidem: ſed apud Samum ſubſidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore ut Græci in Ioniam irent, ſed ut ſua tutari contenti eſſent: ducta ex hoc conjectura, quod ipſos è Salamine fugientes non fuiſſent inſequuti, ſed libenter abſceſſiſſent.[1] Atque ut ſe victos mari, ita longe ſuperiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, ſimul conſultabant ſi quid mali poſſent facere hoſtibus, ſimul ſubauſcultabant quonam res Mardonii ſpectarent. At Græcos excitabat tum veris adventus, tum Mardonius in Theſſalia agens. & eorum quidem exercitus pedeſtris nondum cogebatur: naves autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque navarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Ageſilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit Eurypontis, qui fuit Proclis, qui fuit Ariſtodemi, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi poſt Leutychidem commemorati ſunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni claſſe Æginam profecta, adveniunt eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Baſilidis filius. Hi,

τῆς ἐλεύσεσθαι

CXXX

CXXXI

CXXXII

1 De mari igitur animum abjecerant, ſed longe ſuperiorem *&c. ad verbum, Circa mare igitur animo victi erant. vel, animis ceciderant. id eſt, De rebus igitur mari gerendis ſpem abjecerant.* * Genealogia illa ſic corrigenda eſt: τοῦ Χαρίλου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πρυτάνιος, &c. *Simſon. Chron. Catholic.*

ſeptem

septem fuerant ab initio, qui conjuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per unum ex ipsis qui rem detulerat, ceteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartamque se contulerunt, & cum Ægynam, oraturi Græcos ut in Ioniam navigarent: agrèque exoratos Delon usque perduxere. Nam ulteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei ut neque barbari supra Samum occidentem versus navigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum negatu, orientem versus, ultra Delon. Ita timor
CXXXIII medium eorum fruebatur. ¶ Dum Græci navigarent in Delon, Mandronius qui in Lysimachia apud Thessaliam erat, inde movens missus ad oraculum quendam gentis Æthiopum, nomine Musem, jussus ut quamcunque sibi liceret persuaderet ad præsidium consultandum: edoctusque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo, non enim memoratur: quibus autem nihil aliud quam de rebus præsentibus fuisse
CXXXIV Constat hunc Musem in Lebadiam venisse, & mercede conducto quodam indigena Trophonium descendisse, inde ad Abas Phocensium, ad oraculum quinctiam prius Thebas adisse, ibique cum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, Ifas est in templis scisciari oracula. Cum Quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licere eo in loco vaticinari esse, quod quum Amphiaraus optionem eis dedisset utrum mallent vates, uti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem quum maluerunt, eapropter nefas
CXXXV est ulli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, ut à Thebanis mihi narratur: Musem Europeum, pervestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime urbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam pervenisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statuam antistitem

φασιῶται σφι χαριεῖσθαι, ἐπεὶ καὶ δεινὰ ἐποίησαν Στράττι τῷ Χίῳ τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπὶ δηλιάδι ἐς ὃ ὡς φανερὸν ἐγένοντο, ὑπεξεκομίσθησαν τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, ἔτεα δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἐόντες ὑπεξέπλωσαν ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ κἀκ τούτου ἐς τὴν Αἴγιναν, τῷ Ἕλλησι δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήκαγον αὐτοὺς μέχρι μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω τοῦ ἐόντος τοῖσι Ἕλλησι, ἔστε τῶν χώρων ἔσοι ἐμπειρίαι, ἐφάνη τε πάντα πρέα ἐόντα ἄδηλα. τὴν γὰρ Σάμον ἀπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέος στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιούτῳ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώσαι καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηίζοντας Χίων τὸ πρὸς τὸ πόντου κατοτέρω Δήλου. οὕτω δὲ τὸ μέσον ἐφύλασσον σφέων. Οἱ δὲ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μανδρόνεω δὲ τὸν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα, οὔνομα δὲ Μῦν· ἐπειλάμενος παντοίῃ μιν χρησάμενον ἐλθεῖν, τῷ οἷά τε ἦν σφι ἀποτρίσασθαι. ἃ, τί μιν βουλόμενος ἐκμανθάνειν πρὸς τοῦ χρηστηρίου ταῦτα ἀνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι. (οὐ γὰρ δὴ ὦν λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τὴν Λεβάδειαν ἀπικόμενος φάμενος, καὶ μισθῷ πείσας τὸν ὁπηγητὴν ἄνδρα, καταβαίνει ἐς τὸ Τροφωνίου· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐλθὼν τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· ἔστι δὲ, καθάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι· τοῦτο δὲ, ξεινάνδρῳ καὶ οὐ Θηβαίῳ χρήσασθαι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ ἐνίοισι ἔξεστι μαντεύεσθαι ἐνθαῦτα τόδε· ἐπειδὴ σφέας ὁ Ἀμφιάρεως ἐθέλει χρηστηρίων αὐτὸς μοῦνος, ῥήξαντες βόλον τινὰ ἐλάδος τετρέων, ἐνοῦτος ἢ ἄπο μάντις χρᾶσθαι, ἢ ἄπο συμμάχου μιν εἶναι δεῖ. ἐπὶ τούτοισι μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων ἐνὶ αὐτόθι καταχοιμᾶσθαι. Τότε δὲ ἐνύκτωρ μοι μέγιστον ἠμέρης λέγεται κατὰ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, θύσαντα πρόβατον καὶ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐς τὸν πάτον Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἐπιδαὶ οἱ τῶν ἀστῶν ἄριστοι ἄνδρες ἐτύγχανον ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπηγεσόμενοι τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ πρῶτα μὲν τὸν πέμπτον

οἱ ἐφύλασσον

τὸν ἐκ ταχοιμᾶσθαι.

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· ἢ τὺς μὲν ἐπομένους ἧσθησαι ἐν δουνάμει ἔχειν ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος· ὑπὸ ἔχειν, ὅ, τι χρήσοιτο τῷ παρεόντι πρήγματι· ἢ δὲ Εὐρωπίη Μιῇ ἐξαρπάσαιτο παρ' αὐτέων ἢ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ Μουσέων περφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν. (φάναι δὲ Καρίη μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συγχεάμενον δέ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὑπολεξάμενος ὅ, τι δὴ ἦν λέγοιτο τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μέν, ὅτι οἱ πεπυσμένοι οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βυβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔχει, ὃν δὲ οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ὁκοῖα βασιλεῖ φρυγίη ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυνθόμενος ὅτι περόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἔτι ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατ' ἑωυτὸν ἐν θαλάσσῃ συντυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ὑπάρξαι. τυτθὸν δὲ προσωμοιώσατο, τῷ πάλαι ποτὲ δυνατέους εἶναι θαλάσσης κρατῆσαι· τοῦτο ἂν καὶ ἦν. πολλὴ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρέσσων. ἔτι τε ἐλογίζετο καὶ ὑπερδιὰ οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι ἐς Ἕλληνικόν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγειν συμβουλεύοντα σύμμαχον ἔχειν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πευσόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἐστί, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Αἴροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα ἢ ἐθήτευον ἔτι μισθῷ παρὰ τοῦ βασιλέος, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (ἦσαν γὰρ τὸ παλαιὸν καὶ αἱ τυραννίδες ἡμῖν ἀνθρώπων ἀδενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ οἰκία σφι ἐποίεε. ὅκως δὲ ἐπέφατο ὁ ἄρτος τῷ παιδὸς ἢ ἀνὴρ τῷ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τωὐτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. "ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua uſam: & qui eos ſubleuabant, ſtupuiſſe audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque neſcirent quid in præſenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eaque, ut dicebant, lingua Caria: & ubi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid CXXXVI dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, [1] tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cujus ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, avi materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda urbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atq; munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [2] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſatis res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reſſidita: ſuadebant ut Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, CXXXVII Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gavanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, pervenerunt ad urbem Lebeam. ubi ſe ad mercenariam operam regi locave.unt, unus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis. [3] Erant autem priſcorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non ſolum populares facultates: adeo ipſi regi ſua uxor coquebat cibaria. Hæc quum animadverteſſet panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quam erat, idque ſemper contingere, indicavit marito. [4] Ille re audita, illico ingreſſus eſt ut oſtentum cerneret,

[1] Tum quod affinitate cum Perſis junctus eſſet, [2] Et quem cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitiſſe credebat. [3] Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem uxor illis ipſamet farinam ſubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excreſcebat. Quod quum ſemper contingeret, id marito indicavit. *Dicet autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecuniæ inopes. Quod Herodotus ſubjungit necui mirum videatur quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis uxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ affirat: ideoq; particula* Adeo *utitur.* [4] At illi, ut audivit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit, *vel,* Illi *in mentem venit,* factum illud, —— quonam

quonam modo quid majus excresceret: mŏxque accitis mercenariis, ut à sua domo discederent, imperavit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere justum esse ubi mercedem accepissent: [1] tunc rex mercedem nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelioſus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes majores natu Gauanes & Aeropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pavimento domus solem: circumscriptumque quum ter in sinum suum hau-
CXXXVIII sisset, abiit cum cæteris. [2] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciavit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat ut ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quam cæteræ: & in quibus (ut fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cæteram Ma-
CXXXIX cedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Philippi [3] Argæus, hujus Perdiccas, qui paravit imperium. Ita Amyntæ fuit A-
CXL lexander filius. Qui ubi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri
1 Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienſibus injurias quas mihi

ϰὴ " φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας ὁ τὰς δῶρας, ϰὴ εἶπεν προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς χώρης τῆς ἑωυτοῦ. μέγα τι οἱ ὁ, τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶ) ἀπολαβόντας, ὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τῷ μισθῷ πέρι ἀκούσας, ὦ γὰρ ϰ' ἐγὼ τὴν ϰαπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, δίκαιόν ἐστι ἀποδιδόναι. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε ϰὴ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔσαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, " εἶπας τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοῖς, ϖεριγεάφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. ϖεριγεάψας ὁ, ἐς τὸν ϰόλπον τείς ἀρυσάμενος ἐϰ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐλός τε ϰὴ οἱ μετ' αὐτοῦ. οἱ μὲν δὴ ἀπέσαν. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσιε ὁ παῖς, ϰὴ ὡς σφι νόῳ ἐϰείνων ὁ νεώτατος. λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ ὁ, ταῦτα ἀϰούσας, ϰὴ ὀξυθυμήσας, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. πύλαμός δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τυτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργέων ἀπόγονοι " σωτῆρα. ἐϰεῖ, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, ϰὴ σωζηται. μέγας ὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἷός τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ ὁ, ἀπιόμενοι ἐς ἄλλην χώρην τῆς Μακεδονίης, οἴϰησαν πέλας τῶν ϰήπων τῶν λεγομένων εἶ) Μίδεω τοῦ Γορδίεω. ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕϰαστον ἔχον ἑξήϰοντα φύλλα, ὀδμήν τε ϰὰϰ φέροντα τῶν 322 ἄλλων. ἐν τούτοισι ϰὴ ὁ Σιληνὸς τοῖσι ϰήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ϰαϰὸν ὁ τῶν ϰήπων ὄρος, χέιμα, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν ὁ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, ϰατεστρέφοντο ϰὴ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίϰϰεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω " παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης ϰατὰ ὁ, Ἀλϰέτεω· Ἀλϰέτεω ὁ πατὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ ὁ, Φιλίππου· Φιλίππου ὁ, * Ἀργαίου· τοῦ ὁ, Περδίϰϰης, ὁ ϰτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς ὁ ἀπίϰετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους " πεμφθεὶς ὑπὸ ϰὴ ἀποπεμφθεὶς "Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ "ἀγγελίη ἦλθε ἀπὸ βασιλῆος, λέξασα ὧδε, Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐϰείνων ἐς

—— magnum aliquid portendere ideoque acerſitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab* ἐωῦλδε *prosequutus est in* φέρει.

1 Tunc rex, ubi mercedis mentionem fieri audivit, sole tunc forte per fumarium, *sive, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persolvo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, ut* μισθὸν *dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magnæ mercedis loco ducere quod salvos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex ejus assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciavit. 3 Argæus, † Ἀργαῖος *vel* Ἀργεῖος. Sibylla: Αὐχένιες βασιλεῦσι Μακεδνοῖς Ἀργεάδῃσι.

ἐμὲ γινομένας πάσας μετίημι. νῦν τε ὧδε Μαρδόνιε ποίεε. τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἑλέσθων αὐτοὶ ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι. ἱρά τε πάντα σφι (ἢν δὴ βούλωνταί γε ἐμοὶ ὁμολογέειν) ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων δὲ ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα, ἢν μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε, Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε, οὔτε οἷοί τε ἐστὲ ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρεοῦσάν μοι δύναμιν· ὥστε καὶ ἢν ἡμέας ὑπερβάλησθε, καὶ νικήσητε (τοῦπερ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπὶς, εἴπερ εὖ φρονέετε) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρισούμενοι βασιλέϊ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλῆος ταύτῃ ὡρμημένου. ἐστὲ ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐνετείλατό μοι εἶπαι πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ, οὐδὲν λέξω. οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε. προσχρηΐζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἵοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐνὸν ὑμῖν, οὐκ ἄν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τούσδε. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆός ἐστι, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἢν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετον τὸ μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὥς σφεας χρεόν ἐστι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-

γρ. ἀνειμένοι.

γρ. παρ' ἐμὲ ἐοῦσαν δύναμιν.

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuncius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec unquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum est. [1] quem si superaveritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit; quum alius multo major exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, privari solo vestro, [2] & pro vobisipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege provocati ut societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me jussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos benevolen- 2
tia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognovistis. Obsecro autem ut Mardonio morem geratis, quos animadverto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animadverterem esse, nequaquam huc cum his mandatis venissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. [3] Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diversas acies positam. [4] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum solis injurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem A- CXLI
thenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, fatale esse ut ipsi cum cæteris Doriensibus è Peloponneso ejicerentur à Medis pariter & Atheniensibus. ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit ut concioni adessent

1 Quod si potentiores extiteritis, eumq; viceritis (quod nequaquam speratis, si sapitis) 2 Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote. 3 Nisi igitur statim cum illis pacificamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt. 4 Enimvero morem gerite, magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum injurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

Lacedæ-

Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore ut Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium ad ſocietatem contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. CXLII Ubi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid novi in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quod id neque juſtum ſit ullo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis invitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in univerſam Græciam emanavit. [1] cujus totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſa ſervitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & jam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod jam bis proventu frugum fraudati eſtis, & jam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe uxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem, facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum. CXLIII Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam majores eſſe quam noſtras, ut id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Ut autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaveris, perſuadebimur. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

πάσασιν. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀλλα-
τείβοντες, διὰ δὲ τὸ σαμῶν οἱ ὅτι ἔμελλον Λακεδαι-
μόνιοι πύσεσθαι ἥκοντα ἐπὶ τὸ βαρβάρου ἀγ-
γελον ἐπ' ὁμολογίῃ· πυθόμενοι τε, πέμψαν
καλὰ τάχα ἀγγέλους. ἐπὶ τοῖσι ὧν ἐποίευν,
ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐωυτῶν
γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξαν-
δρος, ἀγαθοξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης
"ἄγγελοι, Ἡμέας δὲ ἐπέταψαν Λακεδαιμόνιοι
"δεησομένους ὑμέων, μήτε ποιέειν ποιέειν
"μηδὲν καλὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους δέ-
"κεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. ἔστε γὰρ δίκαιον
"ἐδαμῶς, ἔστε νόμον φέρον ἔτι γε ἄλλοισι
"Ἕλλησι ἐδαμοῖσι, ὑμῖν δὴ καὶ μάλα πάντων
"ἥκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἐγείραντε γὰρ τόνδε τὸν
"πόλεμον ὑμεῖς, ἐόντα ἡμέων βουλομένων, καὶ
"περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν
"δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε,
"τυραννίδων ἁπάντων αἰτίους γενέσθαι δυσσωτῆ-
"σι τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, ἐδαμῶς ἀναγκαῖον·
"οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς
"ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πεζομαχίοισι
"μὲν τοι ὑμῖν οὐκ ἀναχθύμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν
"ἐστέρησθε δίξων ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε
"χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τουτέων δὲ ὑμῖν
"Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλ-
"λονται γυναῖκας τε καὶ τοὺς πόλεμον ἄχρηστα
"οἰκετέων ἐγόμενα πάντα διαθρέψειν ἔστ' ἂν ὁ
"πόλεμος ὅδε σταθῇ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξ-
"ανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναπείσῃ. λέγειν τὸν
"Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα
"ἐστί (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυραννίῳ συμβαλέρ-
"γαζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ δὲ τυγ-
"χάνετε φρονέοντες ὀρθῶς ἀμείνοισι, ὡς βαρβά-
"ροισι ἐστὶ ἔτι πιστὸν, ἔστε ἀληθὲς ἐστὶν. ταῦτα
ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀ-
λέξανδρον τοιάδε ἀντεκείραντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τὸ-
"τό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῆς
"Μήδων δυνάμιος ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δέῃ τε-
"τὸ γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως "ἐλευθερίην τε ἀλευσε-
"σκεπόμενοι, ἀμυνούμεθα ὅτεο ἂν καὶ ᾖ εἰκὸς γλι-
"δυνώμεθα· ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μὴ- χόμενοι.
"τε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, ἔστε ἡμεῖς πει-
"σόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀ-
"θηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν
"ἴῃ τὴν περ καὶ νῦ ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡ-
"μέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυ-
"νοι μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι,

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis jugum ſervitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & jam inde à priſc. ut legatur ἡγεῖσθε δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Policen. id eſt, ἐστρατηγεῖν. 4 Nihil opus fit. 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

"τ' ἐκεῖνο ὑδεμίην ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τέ τε
"οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ
"λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ὄφαίνεο Ἀθηναίοισι·
"μηδὲ δολίοισι χρησὶ ὑπουργέειν, ἀθέμιστα
"ἔρδειν φυλάσσεο. ἡμεῖς γάρ σε βουλόμεθα ἐόντα
"ἄμαχον μὴ ἐς Ἀθηναίους παθεῖν, εἰόντα περὶ ξει-
νόν τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τοιαῦτα
ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγ-
"γέλους. τάδε, Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους
"μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, χάρτα ἀν-
"θρωπήϊον ἦν. ἀταρ αἰσχρῶς γε οὐκ ἔτε
"ἐξεπίσταμαι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρω-
"δῆσαι· οὔτι ἔστε χρυσὸς ἔστι γῆς ὑπαμοιβὸς το-
"σοῦτος, οὔτε χώρη κάλλεϊ καὶ ἀρετῇ μέγα
"ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν
"ἂν μηδίσαντες, καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα.
"πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἔστι τὰ βιαιοτά-
"ατα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν.
"πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλ-
"ματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ
"συγκεχωσμένα, τούτους ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει
"τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢπερ ὁμολο-
"γέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις δέ, τὸ
"Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θε-
"ῶν ἱδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε
"ὁμότροπα. ὧν καὶ προδόντας ἡμέας Ἀθηναίους
"οὐκ ἂν εὖ ἔχοι· ὅπισαθέ τι ἴτω, εἰ μὴ πρό-
"τερον ἐτυγχάνετε ὑπόσπονδοι. ἔστ' ἂν καὶ εἰς
"τοῦτο Ἀθηναίων, μηδαμῇ ὁμολογήσαντας
"ἡμέας Ξέρξῃ, ὑμέων μὴ οὐ τοιαῦτα ἀγάμεθα τὰ
"περνοίην, τὰ περὶ ἡμέας ἔασαν, ὅτι περιείδετε
"ἡμέων οἰκηφορημένων ἴτω, ὥστε ὑπορρέψαι
"ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χά-
"ρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιταρήσο-
"μεν ἴτω ὅκως ἂν ἔχωμεν, ὑμῖν λυτέοντες
"ὑμέας. νῦν δὲ ὡς τάχιστα ἔχοντων, σημαίνειν ὡς
"τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς ἐπιζόμεν,
"ἐν ὀκτὼ χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐς βα-
"λὸν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπειδὴν τάχιστα
"πύθησθε τὴν ἀγγελίην ὅτι ὑδὲν ποιήσομεν τῶν
"ἐκεῖνος ἡμέων προσδέεται. πρὶν δὲ παρεῖναι
"ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἡμέας καιρὸς ἔστι πρόσω ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Βοιωτίην.

quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [1] Tu quoque poſthac cū iſtiuſmodi oratione ne committas ut Athenis videaris, neve per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Athenienſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſponderunt. nunciis autem Spartiatarum iſta, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſane humanum eſt: neq; hoc verentes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniam neq; tantum auri uſquam gentium eſt, neq; regio ulla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, ut cum Medis ſentiremus, ad tradendam ſervituti Græciam inducere-mur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorum ædes effigieſq: incenſæ pariter & obrutæ ſunt, quas nos in primis ultum ire neceſſe eſt potius quam cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci ejuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & ſana & ſacrificia communia ſunt, & mores adſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. [3] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel unus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conventuros eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos providentiam, [4] quod conſulatis nobis domo carentibus ita ut domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus ut nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (ut nos conjectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatq; acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ oravit, aderit. qui antequam adlit in Attica, tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

---

1 Tu quoq; ne poſthac in conſpectum Athenienſium venias orationem hujuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidem eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine prædíti Athenienſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum, *&c. ut ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenitæ profectum eſſe: non debuiſſe tamen ullum in illis reperiri locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perſpectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequuntur, accommodatior, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπίσπονδοι, ſi αἰσχρῶς cum ἐπίσπονδοι jungi poſſet, to modo quo dicitur κακῶς ἐπίσασθαι & κακῶς εἰδέναι, pro εὖ ἐπίσασθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mente poſſimus etiam fortaſſe accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciviſtis, 4 Quod ita nobis proſpiciatis quorum everſæ ſunt fortunæ, ut alere domeſt. noſtros velitis, 5 Ac vos quidem benevolentiæ officio plene jam defuncti eſtis: nos vero quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negocii. *Negant enim ſe velle ut beneficio illo quod offerunt Lacedæmonii, cujus tamen gratiam illis habent non minus quam ſi uterentur. Ideoque χάρις ἐκπεπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamvis non præſtiterint. q. d. Jam nos vobis abunde obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ. ἐπιγεγραμμένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

I HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reverterunt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicavit, movens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens [1] Theſſalis ducibus. Quos adeo non poenitebat eorum quæ hactenus egerant, ut etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. II [2] Mardonium autem, ubi cum exercitu Thebas pervenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebant progredi longius, quod negarent ullum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, ubi ſubſidens conſequeretur ut omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe univerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe convenientes: quod & antea cognoviſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in civitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. III Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putavit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inveniſſet, ſed

Ὁ μὲν, ταῦτα ὑποκειναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλαξόμενος ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπαγγείλας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων, ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὴν στρατιὴν ταχυδρόμος ὅτι τὰς Ἀθήνας ὁκως ἔκαστοι γένοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι ὑπὲρ τὰ πρόσθεν πεπρηγμένα μετέμελε ὦδε, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπερέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισσαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρεῖχε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ προβαίνοντι γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι καταλάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χώρου ὅτιπερ εὐστρατοπεδεύεσθαι ἐνεστι. ὦδε ἔων ἰέναι ἐπ' ἄστεα, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. κατὰ μὲν δὴ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ἀμφερνέειν, οἷόν περ καὶ πάρος ταὐτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι προσίζεσθαι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσειας ταῦτα (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἀνδρας ἐν τῇσι πόλεσι· πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἀφαιρήσεαι· ἐνθεῦτεν γὰρ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν φασιστέων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐπέστακτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν τὸν ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι δηλώσειν βουλόμενος ἐκ νήσων ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ἐς ὦδε τότε ἀπιγμένος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ'

1 As Theſſaliæ ducis adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam perveniſſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neq; ulterius progredi eum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* ut Græciam univerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἐν τῇ

ἔν τε Σαλαμῖνι τὲς πλείστους ἐπιπυθάνετο ἔη), ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιληΐη αἵρεσις ἐς τὠυτὸ ὑστεραίην τῷ Μαρδονίῳ ὅπως ἐστήκεε, δεκάμηνον ἐλθόντος. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐλθόντος Μαρδονίου, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυρχίδεα, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τὲς αὐτὲς λόγους τὲς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπρήσσετο. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τῷ Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δέ σφεας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δηϊωθείσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐόντας ὑπ' ἑωυτῷ. τοιέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυρχίδεα ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴ βουλὴ, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῷ δὲ βουλέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον ἔη), δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μυρχίδης προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴ γνώμην ἀπεφαίνετο, εἶπε δὲ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἶπε οἱ καὶ ταῦτα ἐάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυρχίδην ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γιγνομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυθόμενοι τάχιστα τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον, ἐξεκελεύσαντο δὴ γυνὴ γυναικὶ, καὶ παρελθοῦσα, ὅτι τῷ Λυκίδεω οἰκίην ἧσαν αὐτοσχεδίες· καὶ κῆ μὲν ἔλθουσαι αὐτῷ τὴ γυναῖκα, κῆ δὲ τὰ τέκνα. Ὡς δὲ τὰ Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ ὀλαίτερα ἐποιεῦντο, ὁ δὲ βάρβαρος καὶ δὴ ἐς τὴ Βοιωτίην ἐλέγετο ἔη), ὅτε δὴ ὑποξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι σφέων δόξαν ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἀντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομνήσοντάς σφεας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Γέρων μεταβαλλόμενος δώσειν· προεῖπέ τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, οὐκ ἔστι αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὑρήσοντες. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὡρτάζοντά τε τότον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια, τὰ πλείστου ἐποιεῦντο τιμᾶν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις εἶχε λάβρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴ Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνέων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

plerosque eorum in classe ad Salaminem esse audiret, urbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat sive quod pecuniam à Mardonio accepisset, sive quod id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium uxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominisque uxorem ac liberos lapidaverunt. Hunc autem in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere stativa: at ubi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius adventans jam esse in Boeotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem trajecerunt, nuncios; in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarum esse Atticam ingressum, neq, cum ipsis ei in Boeotiam occurrissent: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inventuros. Agebant per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui jam pinnas acceperat. Ad hos postea- VII quam nuncii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarenſium ac Platæenſium legatos,

ephoris

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienſes ad hæc nos referenda miſerunt, regem Medorum cum noſtram nobis regionem reddere velle, tum ſocietatem nobiſcum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem noſtræ addere, quam ipſi noſtro arbitrio optaverimus: nos tamen pudore Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, ſed recuſare, quamvis injuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etſi non ignoremus conducibilius eſſe nobis ſocietatem inire cum Perſa, quam bellum gerere, tamen ſponte noſtra ſocietatem non inibimus. Et hæc quidem noſtra ſunt quæ in Græcos præ-
2 ſtamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deveneratis ne paciſceremur cum Perſa, poſteaquam compertam habuiſtis ſententiam noſtram, nequaquam prodendi Græciam, & murum quem in Iſthmo inædificabatis abſolviſtis, nullam habetis Athenienſium rationem: & quum conveneritis nobiſcum de occurrendo Perſæ ad Bœotiam, deſertores extitiſtis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam eſſe ingreſſum. Itaque vobis Athenienſes in præſens uſque ſuccenſent quod non eſtis officio functi: quod ſupereſt, ut primo quoque tempore nobiſcum copias mittatis jubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Bœotia defecimus) excipiamus noſtra in terra ubi campus Thriaſius appoſitiſſimus erit ad dimican-
VIII dum. Hæc ubi accepere ephori, reſponſum in diem poſterum diſtulerunt, poſtero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus univerſi Peloponnenſes magno ſtudio incumbentes, Iſthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. [3] Non auſim dicere hanc fuiſſe cauſam cur iſti tantopere ſoliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienſes Medorum partes ſequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam ut ſibi Iſthmus inædificaretur, putantes non amplius ſe quicquam Athenienſibus indigere. At ſub adventū Alexandri in Atticam, muro quem extruebāt nondū perfecto, Per-
IX ſas vehementer extimeſcebant. Tandē &

"ἔλεγον ταῦτα ἐπελθόντες ἐπὶ τὰς ἔφορους, "Ε-
"πεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν
"βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην
"ἀποδιδοῖ· τοῦτο δ', συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ
"τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπά-
"της. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ
"ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα.
"ἡμεῖς δ', Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
"Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
"ταινέσαμεν, "ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, [ϖ] ἀλλ' ἀπειπά-
"καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα- μεθα,
"προδιδόμενοι· ὀπισάμενοί τε ὅτι κερδαλεώ-
"τερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢπερ
"πολεμέειν· οὐ μὲν ἐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόν-
"τες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλόν
"ἐὸν νέμεσθαι ὅτι τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δ', ἐς
"πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολο-
"γήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τὸ ἐξεμάθετε τὸ
"ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι ἐδαμῷ προ-
"δώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
"ὑμῖν ἦν τὸ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον "ἐνέλεσ [ϖ] ἐν τέ-
"θη, καὶ δὴ λόγον ἐδέκα τὴν Ἀθηναίων πιέσ- ειλ
"δε· σωθέντες τε ἡμῖν τὴν Πέρσην ἀνίησθε
"ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδωκότες τε "ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸ βάρβαρον. [ϖ] πρὸς-
"ἐς μὲν νυν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνέ- βαλόντα
"σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ὀπιπτεύσαντες. νῦν δὲ ὅτι
"τάχιστα στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκπέμψαι ὑμέας
"ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸ βάρβαρον δεκώμεθα
"ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς
"Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὀπιπτεύσαντες ὅτι
μαλίστα τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα
ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δ' ὑστεραίῃ,
ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ δέκα ἡμέρας
ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλό-
μενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθ-
μὸν ἐτείχεον, σπουδῇ ἔχοντες πολλὴν πάν-
τες Πελοποννήσιοι· καί σφι ἦν πρὸς τέλεϊ.
ὡς δ' ἔγωγε εἶπα τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου
μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας
σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀ-
θηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο ἀδεμίην,
ἄλλό γε ἢ ὅπως ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτέλεισται· ὁ
καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι ἐδέν.
ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττι-
κήν, ἔτι ἀπετέλειστο. ἐργάζοντο δέ, μεγάλως
καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τὰ τε

---

1 Jovis Græci, 2 Bœotia fruſtrati ſumus. *id eſt, ſpe confligendi cum hoſte in Bœotia.* 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obſtiterint quominus Athenienſes Medorum partes ſequerentur, tum vero nihil de hac re ſoliciti fuerint, hujus rei cauſam aliam adferre non poſſum quam quod murum Iſthmi extruxerant, ſeque jam Athenienſium opera nil opus habere exiſtimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, ſed opus hoc promovebant, Perſas vehementer extimeſcentes. Tandem vero & reſponſ. &c. *Valla impoſuit vocabulum ἄλλό γε quod junxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον ſtratur, hoc modo,* ὡς δ' ἔγωγε εἶπα τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι &c.

ὑποκειμένου

ἐγένετο τοιόνδε· τῇ πρότερον ἢ ὑστάτῃ κατασάσι μέλλοντες ἔσεσθαι, Χίλεως οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεως, ἔλεγε, Ἄρα σφι τάδε ὕπω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλημένου κεραίης. μεγάλας κλισιάδας ἀνεπεπτάσθαι ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φεύσαντες ἐδίδοσαν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπεγμένοισι ἀπὸ τῆς πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, τοῖσι ἑπτὰ μὲν ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτέων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπιτάξαντες ἡγήσασθαι. ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλεισάρχου τοῦ Λεωνίδεω. ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου ἀδελφεός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, ἐκέτι ἐόντα, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν ἔθυε τὸ τεῖχος διώμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· δυομένῳ οἱ δὴ τῷ Πέρσῃ, ὁ * ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προεπαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωρίεος, ἀνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς, οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, ἐλθόντες πρὸς τὴν ἐξόδου, ἐπύθοντο τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ δὴ τὰ ἑωυτῶν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ ἔμαθον, ἔλεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆσδε μοῦνοντες, Ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χρήσονται τε συμμάχων, καταλύσοντα τῷ Πέρσῃ ὅτῳ ὅκως ἂν δυνῶνται. καταλυσάμενοι δὲ, δῆλα δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλῆϊ ἐσόμεθα, συστρατευσόμεθα δὴ τοῦ ἂν ἐκεῖνοι ἡγήσωνται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἀνθ' ὅτου μαθόντες ὀκοῖον ἄν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ σκεδάσῃ. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν σφι ἐν Ὀρεσείῳ στείχοντας ἔθη τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ καλέουσι τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπρώτευον τὸ λεγόμενον ἐπειρόμενοι δὲ, ἔμαθον πᾶν τὸ ἐόν. ὥστε ἐν θωύματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην

326

responsum & exitus Spartiatarum fuit hujusmodi: Pridie quàm jam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamvis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod X in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset 1 dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui ejus patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, jam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam causam quod sibi inter sacrificandum adversus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania XI profectis, nuncii de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique civitatem. Ubi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, ut à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita ut poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit eventurum. Hæc loquutis nunciis Ephori jurejurando interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes adversum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentibus, quid diceretur scisciabantur. Sciscitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quamcelerrime abiere ad illos

1 Emiserunt, septenis helotibus circa unumquemq; collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.* * *De hac eclipsi quid dixerit Calvitius, Vide* Olymplad. 75.

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argivi, ubi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus invenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas pervenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argivi nunciatum tibi juventutem è Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus [illegible]tro abs-
XIII cessit. Quo audito Mardonius jam non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenienſibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore ut secum illi pacisc erentur. Quod ubi desperavit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium privatarum sacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, evadi poterat nisi per angustias, ubi à paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum civitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & jam
XIV iter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conversum exercitum ducebat Magara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc usque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius
XV ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transversis tramitibus pervenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes foventium, vastavit: non illorum odio, sed ingenti necessitate

διώκοντες. σὺν δὲ σφι, τῆς ἐξοπίσω Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τοῦτο τὸ ἐπίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἤπειγοντο· Ἀργεῖοι δέ, ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντο τὸν μετὰ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῆς ἡμεροδρόμων ἀνδρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὰς Ἀθήνας, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι χρήσειν τὸν Σπαρτιήτεω μὴ ἐξιέναι. ὡς δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, "Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά "τοι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεό- "της, τὴν ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτοὺς ἔσχειν εἰσὶ Ἀρ- "γεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύχαν δὸς βουλόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἰπὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ ἐδάμως ἔτι πρόσθεν ἔα μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, οἰκηΐοντι ποιήσουσι· τὴν ὅτε ἐπέμενε ἔτι ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων ἀεὶ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ ἐκ ἐπείθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τὸν μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι ὀρθὸν ἦν τῆς τειχέων ἢ τῆς οἰκημάτων, ἢ τῆς ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε τῆσδε εἵνεκα· ὅτι ἔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττική, ἅτε τοιχῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις ἐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἔχειν. ἐβουλόμενο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλέειν πρὸς πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὕτω ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόσθεν, ἄλλως στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰκὰς τούτους πρώτους ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ ἐπὶ στρατιὴν ἦγε ὅθι τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προσελθοῦσα κατεπάσατο χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκάστοτε τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιον φοιτῶντος ἦν Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἁλέες εἵποιεν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῆς Ἀσωπίου. ὕτοι δὲ αὐτὸν τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Ταναγρῃ δὲ νύκτα ἀναπαυσάμενος, καὶ στρατόπεδον ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ περ μηδίζοντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, ὅτι κατὰ ἔχθος ἐποίεε τὸ σφέτερον, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

327
ἵππασιμος.

τῷ στρατῷ ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἅμα ἐκβαίνῃ οἱ μὴ ἐπιτήδειον τι ἐθέλειν, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῶν πρὸς Ὑσιὰς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, τῷ τε πρὸς τὴν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος ποιεῦντο ἐπιέετο, ἀλλ' ὡς ὅτι δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἕκαστον. ἐκάλεσε δὲ τὸν τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυώνου, ἀνὴρ Θηβαῖος, ξεινίσασθαί μιν μεγάλως, καὶ καλέσας ὅτι ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ ὕστερον ἔπινον. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε ἤδη τὰ ὀπίλοιπα ἦκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ὅτι τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίναι, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ, ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, ἐρωτᾶν τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁπόθεν εἴη, εἰρομένου δὲ αὐτὸν ἀποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ περιεδὼν αὐτὸς σεωυτοῦ βουλεύσῃ ἔχεσθαι τῶν συμφερόντων. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὅτι τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὀψέαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς σωιζομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸν δὲ θωυμάσαι τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν ἀρχῇ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μιν ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι, ἑπόμεθα ἀναγκαίην ἐοῦσαν δεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδυνέων ἐστὶ τῷ ἐν ἀνθρώποισι αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τῷ Ὀρχομενίῳ Θερσάνδρῳ ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῷ ταύτῃ οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, juxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attiginus Phrynonis filius vir Thebanus convivio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta invitavit, fiebat autem cœna Thebis, invitati illi hominem sunt sequuti. Cætera quæ referam, ex Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio [redacted] Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino invitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utrosque seorsum discubuisse, sed [1] in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cujas esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentum, ut ipse quoq; præscius hujus rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in convivium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt? horum omnium parvo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumque se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subjecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inevitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atq; hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, Eum qui multum sapit, [2] minime potentem esse. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atq; adeo ipsum hæc statim aliis enarrasse priusquam prœlium ad Platæas factum est. Porro Mardonio in Bœotia stativa habenti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant, [3] & ad Athenas congregati sunt,

XVI

XVII

---

1 In singulis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna præditus sit, vel, prudentia, non habere res ullas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui cum sua prudentia deberetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et una cum eo adversus Athenas moverunt, *&c.*

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi advenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, ubi Thebas pervenere, miſſis equitibus juſſit ſeorſum in campo ſublidere: quod quum feciſſent, protinus adfuit univerſus equitatus. Unde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pervaſit. Phocenſes ab equitatu jaculis confoſſum iri, quinetiam per ipſos Phocenſes idem divulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydis his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (ut opinor) à Theſſalis. Quare unumquenque veſtrum oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos ubi concluſere equites, invehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex adverſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animadverterunt eos ad defendendum ſe convertere, veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio juſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii ubi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. Quod quum audirent cæteri Peloponnenſes, utique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putaverunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem pervenerunt: ubi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt.

μοιῶσι ὄ Φωκέες οὐ σωεσέβαλον. ἐμηδίζον γὰρ μεγάλως ϗ ἔτοι, ὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι ὄ οὐ πολλῆσι μετ' τ ἄπιξιν τ ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε ὄ αὐτὸς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἐς τὰ μάλιστα δοκιμώτατος. ἐπεὶ ὄ ἀπίκατο ϗ ἔτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ σφεας ἀπ' ἑωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἱζεσθαι. ἐπεὶ ὄ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ ὄ ταῦτα, ὁ ἐξῆλθε μὲν λόγος τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ἑλληνικῷ τῷ μετὰ Μήδων ἐόντι, φήμη ὡς καταικάνοιεν σφέας· διεξῆλθε ὄ δι' αὐτέων Φωκέων τῶν τοῦτο. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης ἔφαινε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, περόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας ἔτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προοπτέω θανάτῳ δώσειν, βαβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν ὧν ἄνδρα τινὰ πάντα ὑμέων χρεών ἐστι ἡμέων ἀγαθὸν. κρέσσον γὰρ, ποιεῦντάς τι ϗ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τ αἰῶνα, ἢπερ παρέχοντας Θεσσαλοῖσι ἁβροδαιτλῶαι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐπ' Ἕλλησι ἀνδρεάσι φόνον ἔρραψαν. Ὁ μὲν ταῦτα φᾶσ ἔφαινε. οἱ ὄ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκύκλωσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, ϗ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καί κου τις ϗ ἀπῆκε. ϗ οἱ ἀντίοι ἔσασαν. πάντα συστρέψαντες ἑωυτὸν, ϗ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ἀπέστρεφον, ϗ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν ἔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τὲς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ ὄ ὧρων πρὸς ἀλέξησιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καί σφι ἡγήσηται τρώματα, ἔτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω· ὡς γάρ σφι ἐπετείλατο Μαρδόνιος· οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθεῖεν ἐθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς ὄ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοὶ, ὐκ ὡς ἐγὼ ἐπῳδανόμην. ϗ νῦν προθύμως φέρετε τ πόλεμον τοῦτον. δύεσθαι γὰρ οὐ νικήσετε ἔτε ἐμὲ, ἔτε βασιλέα. τὰ μὲν Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτον ἐχώρεε. Λακεδαιμόνιοι ὄ, ὡς ἐς τ Ἰσθμὸν ἦλθον, ὡς τάχιστα ἐστρατοπεδεύοντο. πειθανόμενοι ὄ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐπῄνεε, οἱ ὄ ϗ ὁρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, ὐκ ἐδικαίευν λείπειν τ ἐξόδιον Λακεδαιμονίων. ὡς δὲ ὧν τῷ Ἰσθμῷ ϗ ἱλλιερησάντων σφι ἱρὰ ἐπῴδεον πάντες, ϗ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες ὄ ϗ ἐνθαῦτα ἱερὰ, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐσῴδεον·

σφέας ϗ

ϗ παρεδώσειν,

μὴ δοῦναι ταῦτα

ἔχοιεν.

---

1 Machinati ſunt, *vel*, *meliti*. 2 Affirmare autem non poſſum an *ore*.

Ἀθηναῖοι ὦν ἅμα αὐτοῖσι, ἀφικόμενοι μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο ἐς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὅτι πρὸς Ἀσωπῷ στρατοπεδεύοιμεν· φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ὅτι ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐκατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῇ ἵππαρχε Μασίστιος, ὀνομαζόμενος ὑπὸ Περσέων· (τὸν Ἕλληνες Μαρδόνιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχαλινόν τε καὶ ἄλλως κατακεκοσμημένον καλῶς. ὁρμηθέντα δὲ ὡς προσπίλασαν οἱ ἱππόται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δέ, κακὰ μεγάλα εἰργάζοντο, καὶ γυναικεῖα σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἐπὶ τὸ ὁπλοκράτατον τοῦ χωρίου πάντων, καὶ πρόσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς τοὺς Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε "τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμ- "μαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέ- "κεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες φασὶ ταύτην ἐς τὴν ἕωυτῶν "ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίη τε καὶ ἀρετῇ "ἀντέχομεν, καὶ περ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή "τινας ἄλλους πέμψετε ἀμύνοντας τὴν τάξιν, ἴστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁμὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐπιλοντα ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τὰ αὐτὰ δράσοντες Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ 329 τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὰς τοξότας προσκαλόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὅτι χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλόντος τοῦ ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππων βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀληθήσας δέ, ἵσταται ὀρθός, καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐσκεδάσατο γὰρ ὕπωι· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίεον ὀδύνην. τέλος γὰρ δὴ μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ὧι μὲν ἐπεσέ τε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δὲ κατὰ συμφορὴν ἐγένετο· τοὺς ἄλλους ἱππέας ἐλελήθεε τὸν ἄνδρα τεθνεώς. ἐπεὶ γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Citharonis radicibus. In quos Mardonius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus. Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites ubi promovere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: ubi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc ubi præco renunciavit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii ultro ad locum irent, ut Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquamdiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, ut erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquamdiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Ejus thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animadverſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

XX

XXI

XXII

Μαχίσιον

1 Ejus autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animadverſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animadverſa &c.*

eum

cum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognovere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desideraverunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, ut mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non jam turmatim sed universos pariter irruere, cæterum exercitum inclamaverunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœlium de cadavere. at ubi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illum è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decrevere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Ubi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita ut ejulatus eorum omnem Boeotiam pervaserit, & seipsos & equos & jumenta totonderint. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Græci autem, postquam equitatum invadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadaver plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quod sibi Plataeensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Ubi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataeensem. Eo quum pervenere: stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosq; se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὅτε ἀπεθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ταραχῆς, οὐκ ἐμφανὲς τὸ γινόμενον ἐπεί τε ἔστησαν, αὐτίκα ἐπύθοντο, ὡς σφέων οὐδεὶς ἔτι ὁ στρατηγός. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, ἀγανακτέοντες, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἄλλοι πάντες, τοῖσι ἄλλοισι ξυνεβοήσαντο. ἐν ᾧ δὲ πᾶς ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθει, ὁ μὲν τόπῳ μάχη ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μοιῶν ἦσαν οἱ τεχμήριοι ἑστεῶτο τὸ πολλόν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ οἱ ἵππόται ἐπέμενον, ἐδέοντο ἀξεληλύθεσαν τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀπιξάντες ὦν ὅσον τε δύο σταδίους ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν ὀπίσω πρὸς Μαρδόνιον. Ἀπικόμενοι δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασίστῃ πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ, ἄγουσαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατὰ ἧχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου καὶ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπεθαύμαζον τὸν Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δεξάμενοι ὦσαντο, εὐθαρσέες τε πολλῷ μᾶλλον καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, φέρεσκον τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν ἐπισημότατος ἀνὴρ, μεγάθεός τε εἵνεκα, καὶ κάλλεος τοῦ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφαίτων θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι διαβαλεῖν ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν διαπρεπεστέρους σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, καὶ τὰ ἄλλα, καὶ διὰ ὕδατος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτε τῷ κρηνίῃ τῇ Γαργαφίῃ, τῷ ὄν τοῦ χώρου τούτου οὔνομα, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταξάντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς [2] Ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος· ἔνθεν Ὑσιὰς ἐς τὴν Πλαταιϊκὴν γῆν ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ ἥρωος, οὐ ὄχθων τε ἦν ὑψηλῶν, καὶ ἀπόκρυ [3] χωρίου. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ [4] αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ

[1] Præter illud

[2] Ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ

[3] χώρου

[4] αὐτοὶ

καινὰ καὶ παλαιὰ ἀναφέροντες ἔργα. τοῦτο
μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς ἀεί
κοτε ἀξιούμεθα ταύτης τῆς φιλοφ. ἐκ τῶν
συμμάχων ἁπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι νεῶν
ἐγίνοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν
καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρα-
330 κλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θά-
νατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δι-
ερόμεθα τοῦτο, ἀμὰ πρῆγμα τοιόνδε, ἐπεὶ
μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν
Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμόν,
ἱζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι. τότε μὲν λό-
γου Ὕλλον ἀναρρώσαντος, ὡς χρεὸν εἴη τὸν
μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύ-
ειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου
στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κελεύσωσι
ἐξελέσθαι, τοῦτον οἱ μουνομαχήσαι ὁπὸ
Ἡρακλειδέων. ἐξελέσθαι τε τοῖσι Πελοποννησί-
οισι ταῦτα εἶναι πιστά, καὶ ἑπτάμοιρον ὁρμᾶσθαι
λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελο-
ποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ
τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ, τὰ ἐμπαλιν Ἡρα-
κλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρα-
τιὴν ἑκατὸν τὲ ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον
ἐς Πελοπόννησον. προεκέκλητο τε δὴ ἐκ πάν-
των συμμάχων. ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἀερό-
που τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βα-
σιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμμισομάχησέ τε καὶ ἀ-
πέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου διέσμεθα
ὄν, τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλ-
λα γέρεα μεγάλα, καὶ δὴ καὶ τιμὴν ἔχον-
τες, καὶ τῷ κέρεϊ τῷ ἑτέρῳ αἰεὶ ἡγεμονεύειν,
κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νῦν οὐ
Λακεδαιμόνιοι, ἐκ ἀντιβολέομεν, ἀλλὰ δι-
δόντες ἄρεσιν ὁκοτέρῳ βούλεσθε κέρεϊ ἄρ-
χειν, παρίεμεν· τὸ δὲ ἑτέρῳ φαμὲν ἡμέας
ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, καὶ πάρος ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ. χωρὶς δὲ τούτου τὸ ἀπηγη-
μένον ἔργον, ἀξιονικότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων
τούτῳ τῷ πάθεϊ ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ
τε καὶ ὄλβιοι ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἦλθον ἄνδρες
Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίδασθαι, πολλοὶ δὲ
καὶ πρὸς ἄλλους. ὥστε ὦν ἡμέας δίκαιον ἔ-
χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ
γάρ σφι ὀλίγα ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασ-
μένα, ἔστ' ὧν καινὰ, ἔστε παλαιά. οἱ μὲν
ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα
ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπισάμεθα μὲν σοφὸν
δὴν τὴν δίκην μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸ
βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ Τεγεήτης
προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐκατέ-
ροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum priſca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos ſemper dig- 1
ni honore è ſociis omnibus habiti ſumus, quotieſcunque à Peloponnenſibus communiter in externas peregrinationes itum eſt, & proxime, & quondam, jam inde ex quo Heraclidæ poſt mortem EVryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire. quo tempore hanc dignitatem aſſequuti ſumus ob hanc rem geſtam: Poſteaquam cum Achæis & Jonibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarii in Iſthmum profecti conſedimus adverſus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus confligendo periclitaretur: ſed ut aliis acquieſcentibus, ſecum ſingulari certamine dimicaret is quem Peloponnenſes judicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimum. Accepta condicione Peloponnenſes ſoedus in hæc verba percuſſerunt, Si vinceret Hyllus Peloponnenſium ducem, ut Heraclidæ in patema reverterentur: ſin victus eſſet, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitarent. Ab omnibus ſociis ad eam rem voluntarius electus eſt dux atque idem rex noſter Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenſes aſſequuti ſumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, ut alteri cornu præeſſemus quoties communiter itur in expeditionem. Et 2
vobis quidem Lacedæmonii non adverſamur, ſed optionem cedimus utri cornu præeſſe malitis: alteri vero cornu ut præſimus nobis vendicamus, quemadmodum uſque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero circa hoc factum quod narravimus, Athenienſibus ſumus digniores qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui proſpere & multa vobiſcum viri Spartiatæ certamina decertavimus, & multa cum aliis. Quo fit ut æquius ſit nos alterum cornu tenere quam Athenienſes: à quibus non tales geſtæ res ſunt quales nobis, neque recentes neque vetuſtæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum re- XXVII
ſpondere Athenienſes, Etſi ſcimus 1
has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia eſſe contractas, tamen quoniam Tegeata referre conſtitu-

it præclara facinora tum vetuſta tum nova, quæ per omne tempus utrique fecerunt,

neceſſe

necesse habemus & nos exponere apud vos unde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciisse, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum servitutem fugientes adibant: & EUrysthei injuriam una cum eisdem pugnando propulsavimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Prætereà Argivos, qui adversus Thebas cum Polynice militaverant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Jam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Trojam bellaverunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim sive qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, sive tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Ut nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicavimus, & rem tantum aggressi, victores evasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: ubicunque & juxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. Itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamavit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui supervenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

" ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμᾶς,
" ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, εὖσι χρηστοῖσι, αἰεὶ
" πρώτοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρα-
" κλείδας, τοὺς φασι ὅτοι ἀπικτεῖναι τὸν ἡγεμό-
" να ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, τέτυς πρότερον
" ἐξελαυνομένυς ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων,
" ἐς τὰς ἀπικοίατο φεύγοντες δυλοσύνην
" πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι,
" τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν καὶ
" νοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πε-
" λοπόννησον· τοῦτο δέ, Ἀργείυς τοὺς μετὰ
" Πολυνείκεος ὅτι Θήβας ἐλάσαντας, πλέ-
" θοντάς τε ἀῶνα, καὶ ἀτάφυς κειμένυς, τρά-
" φομέν μοι ὅτι τοὺς Καδμείυς, ἀνελέσθαι τε
" τοὺς νεκρὸς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης
" ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον δὲ ἔχον καὶ
" ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλόσας ποτὲ ἐς
" γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πό-
" νοισι ὑδαμοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι
" πρέπει τυτέων δηθμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρη-
" σοὶ τότε ἐόντες, οὐτοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρό-
" τεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν
" ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις
" ἔστω· ἡμῖν δέ, εἰ μηδὲν ἄλλο ὅτι ἀποδεῦξαι-
" μὶ ἔον, ὥστε ὅτι πολλά τε καὶ οὐ ἔχοντας, εἰ
" τοισι καὶ ἄλλοισι Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ
" ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ
" γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ τινες
" μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ
" Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοιούτῳ ἐπιχειρήσαντες, πε-
" ριεγενόμεθα, καὶ ἑπτακοσίυς ἔθνεα ἓξ τε καὶ
" τεσσεράκοντα. ἆρ' οὖν δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
" ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μοίνου τοῦ ἔρ-
" γου; ἀλλ' οὐ γὰρ ὄν τῳ τοιῶνδε τάξιος εἵ-
" νεκα χρεὸν ἐστὶ διζήσιος πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πείθε-
" σθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὅτι-
" πλεόντων ἡμέας εἶναι ἐς ἄνδρα, καὶ κατ' ὀλί-
" γυς. πάντη γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα
" εἶναι χρηστοί. ἐξηγέεσθε δὲ τῆς πειθοῦς. Οἱ
μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέ-
βωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίυς ἀξιονι-
κοτέρυς εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ὑπὲρ Ἀρκάδας. ἐ- 33
πὶ τῷ δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τὺς
Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὅπλι-
φοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων·

[1] Bonam operam navantibus. [2] Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit ut nunc sint ignavi: & qui tunc ignavi, fieri possit ut nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de navata igitur olim opera,* hæc dixisse sit satis. [3] *Pro* οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες *hunc legisse suspicor* οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες, *quæ lectio, non illa, mihi probatur.*

ἔν τε Σαλαμῖνι τὸς πλείστους ἐπιπυθάνετο
ἐόν, ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ.
ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὸ ὑστεραίην τὸ
Μαρδονίῳ ὑπερεστήκεε, δεκάμηνον. ἐλθόν-
τος δὲ Ἐπειδὴ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐλθόντος Μαρδο-
νίου, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυρχίδην,
ἄνδρα Ἕλληνα γένος, φέροντα τὰς αὐτὰς
λόγους τὰς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι
Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. ταῦτα δὲ τὸ-
δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τοὺς Ἀ-
θηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ
σφέας ὑπόσεσθαι τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δηρι-
αλώτου ἐόσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐόσης
ὑπὸ ἐωυτῷ. τούτεων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε
Μυρχίδεα ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀσπα-
σμὸν ἐπὶ τῇ βουλῇ, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρ-
δονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώ-
μην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν
λόγον τὸν ὑπὸ Μυρχίδεω περφέρει, ἐξενεῖ-
κασθαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώ-
μην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρή-
ματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα
ἐφαίνετο. Ἀθηναῖοι δὲ, ἅτε κακὸν δεινὸν πυν-
θανόμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν,
ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευ-
σαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλησπόντιον Μυρχί-
δεω; ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομένου δὲ θο-
ρύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα,
πυθόμενοι τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ
γινόμενον, ἀζηλοτυπίῃσι δὴ γυναικὶ,
ὡς συμβαλεῖν, ὅτι τῷ Λυκίδεω οἰκίην
ἦσαν αὐλισπελέες· καὶ καὶ μὲν ἐλθοῦσαι αὐτοῦ τὸν
γυναῖκα, καὶ δὲ τοὺς τέκνα. Ὡς δὲ τὰ Σα-
λαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι αὖτις· ἕως μὲν
προσεδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρα-
τὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν
τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ
ὀρθαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ βαρβάρων καὶ δὴ ἐς τὴν
Βοιωτίην ἐλέγετο ἐών), ὥστε δὴ κατεξεκομίσαντό
τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς
Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν,
μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι σφέας δὴν
ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ'
οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα
δὲ, ὑπομνήσοντάς σφεας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Γέρων
μεταβαλλόμενος δώσειν· προειπόντας τε ὅτι εἰ μὴ
ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, οὐκ καὶ αὐτοὶ τινα
ἀλεωρὴν εὑρήσονται οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμό-
νιοι ὡρτάζοντες τότε τυγχάνον τὸν χρόνον, καὶ σφι
ἦν Ὑακίνθια· τούτοισι πλείστου δ' ἦν περὶ τοῦ
θεοῦ περιορᾶν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν
τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον· καὶ δὴ ἐπάλξεις ἐλάμ-
βανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα
οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνέων, ἅμα ἀφικόμενοι
ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

plerosque eorum in classe ad Salaminem esse audiret, urbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat sive quod pecuniam à Mardonio accepisset, sive quod id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Atheniensium uxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominisque uxorem ac liberos lapidaverunt. Hunc autem in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere stativa: at ubi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius adventans jam esse in Boeotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem trajecerunt, nunciosque in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarum esse Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei in Boeotiam occurrissent: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inventuros. Agebant per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui jam pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuncii Atheniensium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos,

ephoris

1 ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optaverimus: nos tamen pudore Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamvis injuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deveneratis ne paciscerēmur cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquam prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolvistis, nullam habetis Athenienſium rationem: & quum conveneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Boeotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent quod non estis officio functi: quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis jubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Boeotia defecimus) excipiamus nostra in terra ubi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. VIII Hæc ubi accepere ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus universi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. [3] Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tantopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam ut sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub adventū Alexandri in Atticam, muro quem extruebāt nondū perfecto, Persas vehementer extimescebant. IX Tandē &

"ἐλεγεν τάδε ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, "Ε-
"πεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν
"βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην
"ἀποδιδοῖ τοῦτο ἦ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ
"τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπά-
"της. ἐθέλει ἦ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ
"ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα.
"ἡμεῖς ἦ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
"Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
"ταινέσαμεν, "ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, καὶ
"καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
"προδιδόμενοι· ὅμως τάδε ὅτι κερδαλεώ-
"τερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἤπερ
"πολεμέειν· οὐ μὴν ἐπὶ ὁμολογήσομεν ἑκόν-
"τες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλόν
"ἐόν νέμεται ὅτι τοὺς Ἕλληνας ὑμεῖς ἦ, ἐς
"πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολο-
"γήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάθετε τὸ
"ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι ἐδαμᾷ προ-
"δώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
"ὑμῖν ἅμα τῷ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον "συνελές καὶ ἐν τέ-
"ἐστι, καὶ δὴ λόγον ἐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέε- ινα
"σθαι σωζομένους τε ὑμῖν τὴν Πέρσην ἀνίωσεσθαι
"ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδωκότες τε "ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸ βάρβαρον. πρὸς τὸ
"ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμέ- βαλόντα
"σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ὅπῃπερ χρεών. νῦν δὲ ὅτι
"τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκπέμψαι ὑμέας
"ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸ βάρβαρον δεκώμεθα
"ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς
"Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὅπῃπερ χρεών ἐστι
μαλακωτάτη τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δ' ἄρα
ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
τὴν ὑστεραίην ἀποκρίνασθαι· τῇ δ' ὑστεραίῃ,
ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ δέκα ἡμέρας
ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβάλλο-
μενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθ-
μὸν ἐτείχεον, σπουδῇ ἔχοντες πολλὴν πάν-
τες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλεϊ.
δὲ ἔχω εἰπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένῳ
μοι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας
σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀ-
θηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο ἐόντα,
ἄλλό γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο
καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν.
ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττι-
κήν, ἔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως
καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τό τε

---

1 Jovis Græci, 2 Boeotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Boeotia.* 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re soliciti fuerint, hujus rei causam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque jam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promovebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. &c. *Valle imposuit vocabulum ἄλλό γε quod junxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον feratur, hoc modo,* ὃ δ' ἔχω εἰπαι τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι &c.

κατακεῖσθαι

ὑποκρίσιος· καὶ ἐξόδου τῷ Σπαρτιήτεων ἐγίνετο τοιόσδε· τῇ πρότερον ἡ ὑστάτη κατασάσιος μελλόσης ἔσεσθαι, Χίλεως οὐκ ὀλίγοι, ἀνὴρ Τεγήτης, δυνάμιος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῷ ἐφόρων ἔνα ἐπύθετο πᾶν τὸ λόγον ἡ δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεως, ἔλεγε, Ἄρα σφι τάδε ἔτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλημμένου κεφαλῆς· μεγάλαι κλισιάδες ἀνεπεπτάαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φεύσαντες ὠδὸν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἱλώτων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ὀπαδὸν τάξαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω. ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου δοκιμότερός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, ἐπεὶ φθείρῳ, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν ἡ τὸ τεῖχος διέμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιὸς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἅδε τόδε· θυομένῳ οἱ ὅτε τῷ Πέρσῃ, ὁ * ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ ἐφεξῆς· προσοιρέεται δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἀνδρὸς οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς, οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγίνετο, ἐδὸν εἰδότες περὶ τὸ ἐξόδιον, ἐπῆλθον ὅτι τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἰδίοι ὅτι τὸν ἑωυτῶν ἔκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆδε μένοντες, Γυμνοπαιδίας τε ἄγετε καὶ παίζετε, κατὰ πρόδοντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, ἤτοι τε συμμάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ ὅτῳ ὅκως ἂν δυνώνται. καταλυσάμενοι δὲ, δῆλα δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλῆϊ ἐκ γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ὅτι τὰν ἐκεῖνοι ἡγεόνται· ὑμεῖς δὲ τὰ ἐνθεῦτεν μαθόντες οἷόν κ' ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἀκάμοι. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου, καὶ δοκέειν σφι ἐν Ὀρεσείῳ τείχεϊ ὅτι τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ καλέουσι τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς ἐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον τὸ λεγόμενον ἑπειρόμενοι δὲ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν. ὥστε ἐν θυώματι γυμνοπαιδίοισι, ἐπορθοῦντο τὴν ταχίστην

responsum & exitus Spartiatarum fuit hujusmodi: Pridie quàm jam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamvis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod X in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset 1 dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui ejus patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, jam non supererat, non diu post quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam causam quod sibi inter sacrificandum adversus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Eurya-nactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania XI profectis, nuncii de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique civitatem. Ubi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses verò, ut à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita ut poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit eventurum. Hæc loquutis nunciis Ephori jurejurando interposito dixere suas se copias putare in Oreſtio esse, tendentes adversum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisci-tabantur. Sciscitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quamcelerrime abiere ad illos

1 Emiserunt, septenis helotibus circa unumquemq; collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.* * *De hac eclipsi quid dixerit Calvisius, Vide* Olympiad. 75.

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argivi, ubi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus invenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas pervenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argivi nunciatum tibi juventutem è Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus [illegible]tro abXIII scessit. Quo audito Mardonius jam non fidebat amplius perstaro in Attica: ubi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Atheniensibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore ut secum illi pacisc erentur. Quod ubi desperavit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium privatarum sacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, evadi poterat nisi per angustias, ubi à paucis transiri prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum civitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & jam
XIV iter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conversum exercitum ducebat Magara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc usque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius
XV ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transversis tramitibus pervenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicæ partes fovebant, vastavit: non illorum odio, sed ingenii necessitate

διώκοντες. σοὶ δὲ σφι, τῷ Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν τοῦτο τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δ', ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντο τὸν μὲν Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῷ ἡμεροδρόμων ἀνδρῶντες τὸ ἄριστον, ἐς τὰς Ἀθήνας, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι χρήσειν τὸ Σπαρτιήτεω μὴ ἐξιέναι. ὁ δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, "Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά "τι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεό- "της, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτοὺς ἔχειν εἰσὶ Ἀρ- "γεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύχαν δὴ βουλεύεσθαι. ὁ μὲν δὴ, εἰπὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδονίῳ δὲ ὑδαμῶς ἔτι πρόθυμον ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πέμψαι μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὀκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ ὅτε ἐπιμαίνετο ὅτε εἴνετο γλυκὺ τὸν Ἀττικὸν, ἐλπίζων ἀεὶ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, περὶ ἦρ τὰς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑποχωρέει· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι κου ὀρθὸν ἦν τοῖχος ἢ τοῦ οἰκημάτων, ἢ τοῦ ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλασε τοῦδε εἵνεκα· ὅτι ἔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττικὴ, ἔστε νικῷτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στενόν· ὥστε καὶ ὀλίγας σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρδονίου μὲν δὴ οὕτω ὑποχωρέοντος. ἦδη δ' ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλους φράσοντα ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰ οἷός τε εἴη τούτους πρώτους ἕλοι. ὑποστρέψας δὲ τὸ στρατιὴν ἦγε ὅτι τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατεπάτησε τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκάστοτε τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιον θωύσσοντος. ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἄλλες εἶποιεν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὕστερον δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τὰς προσχώρους τῆς Ἀσωπίου. ὅτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Ταναγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τεταμένος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τὰ Θηβαίων, καίπερ μηδιζόντων, ἔκειρε τὴν χώρην, ὅτι μὴ ἑκόντων αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

327. τῷ ἱππασίμῳ.

πρὸς τεατῷ ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἅμα συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ οἰκήιον τι ἐνθέλει, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῶν ἀπὸ Ὑσιῶν. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιΐδα γῆν, πρὸς τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τόγε τεῖχος ποσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς δὴ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔχοντα. ἐκάστων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀρτάγινος ὁ Φρυώνεω, ἀνὴρ Θηβαῖος, δεξιωσάμενος μεγάλως, ἐκάλεε δὴ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ ἧκοντο ἔπιντο. ὡς δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι. Τάδε ἤδη τὰ ὀπίλοιπα ἦκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀρτάγου δὴ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίναι, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ, ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, προπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁπόθεν εἴη, αὐτὸς δὲ ἀποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομενίου. τὸν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τι γνώμης ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλεύσῃ τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαιτυμόνας Περσέας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὅσος τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιεομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἰῃ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μετ' ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. ὑδὲ γὰρ πιστὰ λέγεται ἐνθέλει πείθεσθαι ὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ὀπισάμενοι, ἑπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδυὴ ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τῷ Ὀρχομενίῳ Θερσάνδρῳ ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῷ ταύτῃ οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum caſtra communire, tum, ſi ſibi in acie non cederet ex ſententia, effugium comparare. Exporrexit autem caſtra ſua ab Erythræis, ſecundum Hyſias, Platæenſi tenus agro, juxta flumen Aſopum: muro communiens, ſed non pro magnitudine caſtrorum, verum per ſingulas frontes dena ſtadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attiginus Phrynonis filius vir Thebanus convivio magnifice apparato Mardonium ipſum & Perſarum honoratiſſimos quinquaginta invitavit, fiebat autem cœna Thebis, invitati illi hominem ſunt ſequuti. Cætera quæ referam, ex XVI Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio [redacted] Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Artagino invitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed [1] in ſingulis lectis alternos Perſam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Perſam qui eodem toro recumbebat, Græce ipſum interrogaſſe cujas eſſet: ſe vero reſpondiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentum, ut ipſe quoq; præſcius hujus rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in convivium acceptos, & copias quæ ad flumen in caſtris relictæ ſunt? horum omnium parvo poſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicendum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratumque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore ſunt? Et illum ſubjeciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inevitabile eſt. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atq; hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamen Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimum, Eum qui multum ſapit, [2] minime potentem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atq; adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prælium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in XVII Bœotia ſtativa habenti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebant, [3] & ad Athenas congregati ſunt,

---

1 In ſingulis binos, Perſ. 2 Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna præditus ſit, vel, prudentia, non habere res ullas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus alioqui cum ſua prudentia debortetur. Alium ſenſum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et una cum eo adverſus Athenas moverunt, &c.

præter

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi advenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, ubi Thebas pervenere, miſſis equitibus juſſit ſeorſum in campo ſublidere: quod quum feciſſent, protinus adfuit univerſus equitatus. Unde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pervaſit. Phocenſes ab equitatu jaculis confoſſum iri, quinetiam per ipſos Phocenſes idem divulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydis his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (ut opinor) à Theſſalis. Quare unumquenque veſtrum oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos,
XVIII quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos ubi concluſere equites, invehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex adverſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animadverterunt eos ad defendendum ſe convertere, veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio juſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ
XIX circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii ubi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. Quod quum audirent cæteri Peloponnenſes, utique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putaverunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem pervenerunt: ubi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt.

μηνῶσι ὃ Φωκέες οὐ σωφρονέοντα. ἐμηδίζον γὰρ μεγάλως καὶ ἕτοιμοι, οὐκ ἐθέλοντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι ὃ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε ὃ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ ὃ ἀπίκατο καὶ ἕτοιμοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ σφεας ἀπ' ἑωυτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ ὃ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ ὃ ταῦτα, ὁ ἐξηλθε μὲν ἀγὼν τῶν στρατοπέδων τῶν Ἑλληνικῶν τῶν μετὰ Μήδων ἐόντων, φήμη ὡς κατακοντίει σφεας· διεξῆλθε ὃ δι' αὐτέων Φωκέων τῶνδε τοῦτο. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης ὧδε αἰνέει, "λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, περὶ μὲν γὰρ ὅτι "ἡμέας ἕτοιμοί εἰσι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προϊέναι "θανάτῳ" δώσειν, ἀμφιβεβλημένους τοῦ Θεσ- "σαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν ὦν ἀνδρεΐα πᾶ- "σι πάντα ὑμέων χρεών ἐστι ἡμῖν ἀμύνε- "σθαι. κρέσσον γὰρ, ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνο- "μένους πεπονθέναι τὰ μέλλει ἡμῖν ἔσεσθαι, "ἢ παθόντας ἀμυνομένους ἀγαθὸν μὴ ὀφθῆναι "ἐόντας ἐν τοῖσι βαρβάροισι ἐπ' Ἕλλησι ἀνδρεί- "οισι φόνον ἐρράψαντας." Ὁ μὲν ταῦτα ὦδε αἰνέει. οἱ ὃ ἱππέες, ἐπεί σφεας ἐκύκλωσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καί κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔσαν. πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑπεστρέφοντο, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ἐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν ἔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ ὃ ὥρων πρὸς ἀλκὴν ἐξιόντα τεθωρηκότας, δείσαντες μὴ καί σφι ἐνῇσι γλυπτὰ τρώματα, ἔτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω· ὡς γὰρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος· οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθεῖεν ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς ὃ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοί, ἐκ ὡς ἐγὼ ἐπιθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. οὐ γὰρ ἐσίσι γὰρ οὐ νικήσετε ἔτε ἐμὲ, ἔτε βασιλέα. τὰ μὲν Φωκέων μοῦνα ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Λακεδαιμόνιοι ὃ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυθανόμενοι ὃ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐπῆνδανε, οἱ ὃ καὶ ὁρέοντες ὀξιόνταις Σπαρτιήτας, ἐκ ἐδικαίεων λείπεσθαι τὸν ὀξὺν δρόμον Λακεδαιμονίων. ἐκ δὲ τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων σφι ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες ὃ καὶ ἐνθαῦτα ἱερὰ, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſunt, *vel*, *moliti*. 2 Affirmare autem non poſſum an ſic.

Ἀθηναῖοι ὦν ἅμα αὐτοῖσι, ἀναβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τὴν Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τὸν βάρβαρον ὅτι τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδεύεται· φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ὅτι τὴν ὑπωρείην τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐκατέδραμον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὴν ἱππάρχεε Μασίστιος, εὐδοκιμέων καὶ Πέρσῃσι· (τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσέβαλλον οἱ ἱππόται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ὁπλιτικώτατον ἐπὶ τῷ χωρίῳ παντὸς, καὶ πρόσοδον μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλέσης ὦν τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε "τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμ- "μαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέ- "κεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες φαίνεσθαι ταύτην ἐς τὴν ἔσημον "ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίην τε καὶ ἀρετὴν "ἀντέχομεν, καὶ περ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή "τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξιος, ἴστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τὰ αὐτὰ δόξοντες μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ
329 τεσσερήκοντα λοχάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὰς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὀλίγον χρόνον, τὰ δὴ τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλέσης τῆς ἵππου καὶ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρὰ· ἀλγήσας δὲ, ἵστατο ὀρθὸς, καὶ ἀπεσείετο τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, καὶ ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐτεθώρηκτο γὰρ ὑπὸ τὸν θώρηκα εἰχε χρύσεον λεπιδωτόν· καὶ τύπτουσι δὲ τοῦ θώρηκος, κυβώνα φοινίκεον ἐτεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίεον οὐδέν. περιῆλθε δή μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ τῷ δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δὲ κου γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας. οὔτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Citharonis radicibus. In quos Mardo- XX
nius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus. Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites ubi promovere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant XXI
forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: ubi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc ubi præco renunciavit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii ultro ad locum irent, ut Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ om- XXII
nibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, ut erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquamdiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Ejus thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animadverſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

Μακίστιον

1 Ejus autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animadverſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animadverſa &c.*

eum

cum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognovere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desideraverunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, ut mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non jam turmatim sed universos pariter irruere, cæterum exercitum inclamaverunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœlium de cadavere. at ubi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illum è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decrevere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Ubi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita ut ejulatus eorum omnem Boeotiam pervaserit, & seipsos & equos & jumenta totonderint. Et barbari quidem suo more Ma-
XXV sistium defunctum honorabant. Græci autem, postquam equitatum invadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadaver plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quod sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Ubi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithæronis secundum Hysias in agrum Platæensem. Eo quum pervenere: stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosq; se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μὴν εἶδεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἢ τε ἀπεθνήσκοντα. ἀναχωρησίος τε γινομένης καὶ ἐκ τοῦ ἐφανεροῦ, ἐκ ἐμάνδαν τὸ γινόμενον· ἐπεί τε ἔστησαν, αὐτίκα ἐπέθεντο, ὡς σφέας οὐδεὶς ἔτι ἐπιτάσσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, ἀγανακτήσαντες, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπερ καιρὸν τέλεα προεξελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τοῖσι ἄλλοισι ξυμβοηθέουσι ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ πᾶς ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθεε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα καὶ περὶ τῷ νεκρῷ ἐγίνετο. ἐως μὲν νυν μουνωθέωσαν οἱ τεταγμένοι ἐοντοῦ τι πολλὸν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ ἐκ ἐπὶ σὶ ἵππους ἐπέμενον, ἀδέσφι ἐξεχώρεε τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ περὶ ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τοὺς ἱππέων. ἀπιστήσαντες ὦν ὅσον τε δύο σταδίους ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἔδοξέ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐπέσχετο Μασίστιον πᾶσί τε ἠπείρου καὶ Μαρδονίῳ μέγιστον· σφέας τε ἀντὸς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄχεσαν γὰρ τὸν Βοιωτίδα καὶ πεζὴν ἠπείρου, ὡς ἀγαθοὺς ἀπολομένους μετὰ γε Μαρδονίου λογιμωτάτους καὶ τε Περσέων καὶ βασιλέι. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τοιούτῳ τρόπῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὸν ἵππον ἐδέξαντο περιβάλλουσαν, καὶ δεξάμενοι ὠσαντο, θαρρήσαντί τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, ἅμα τοῖσι τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν ἐν ἀσπίδι, μεγάθεϊ εὐνεκα, καὶ κάλλεϊ, τῷ δὲ εὔνεκα καὶ τοῦτο ἐποίεε, ἐκλείπων τοὺς τάξις, καὶ ἐφοίτων θεησόμενος Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὁπλισαμένοισι ἰέναι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφάνη τοῖσι πολλῷ εὖν ὁπλιτοδρομώτερός σφι ἐς τὰ στρατόπεδα εἶναι ὁ Πλατιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, καὶ τἄλλα, καὶ διὰ ὑδρηλοῦ. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτε τὸν κρηνίδιον τὸν Γαργαφίην, τὸν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐόντα, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἀφικομένοισι ξυνετιθέατο. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν ἀπὸ τῆς [2] καταιβατικῆς τοῦ Κιθαιρῶνος. πρὸς Ὑσιὰς ἐς τὸν Πλαταιϊκὸν χῶρον ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα, πλησιον τῆς τε κρηνίδος τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, οὐκ ὄχθων τε ἐκ ὑψηλῶν, καὶ

ἀσπίδα [3] χωρίς. Ἐνθαῦτα δὴ τῇ τάξει ἐγίνετο λόγων πολλῶν ὠνήσιος Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ [4] αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ

[1] Præter illum

[2] καταιβατικῆς τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ

[3] χώρις

[4] αὐτοὶ

καινὰ ἢ παλαιὰ ἀξιαφέροντες ἔργα. τοῦτο
μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί
κοτε ἀξιούμεθα τούτου τοῦ φόρου ἐκ πάν-
των συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἥδη ἔξοδοι κοι-
ναὶ ἐγίνοντο Πελοποννησίοισι ἢ τὸ παλαιὸν
ἢ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρα-
330 κλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θά-
νατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δὴ
ῥόμεθα τοῦτο, ἀγαθὸν πρῆγμα τοιόνδε, ἐπεὶ
μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων πάντων τότε ἐόντων ἐν
Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν,
ἱζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὦν λό-
γου Ὕλλον ἀναῤῥώσαντος, ὡς χρεὸν εἴη τὸν
μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύ-
ειν συμβαλόντα· ἐπὶ ᾧ τῷ Πελοποννησίου
στρατοπέδου, τὸν ἂν φρέων ἀυτέων κέλευσι
ἄριστον, τοῦτον οἱ μουνομαχῆσαι ὑπὲρ
ἁπάντων ἀκειμένοισι. ἐξελέξατό τε τοῖσι Πελοποννησί-
οισι τοῦτο εἰ μὴ πιστέα, καὶ ἑωυτὸν ὥρμιον ὑπὲ-
λόγῳ τοιῷδε· καὶ μὲν Ὕλλου νικήσαντος τὸν Πελο-
ποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ
τοῦ πάτρῳα· καὶ ἢν νικηθῇ τοῦ ἐμπαλιν Ἡρα-
κλείδας ἀπαλλάσσειν, καὶ ἀπάγειν τὴν στρα-
τιὴν ἑκατὸν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον
ἐς Πελοπόννησον. προεκέκλητο τε δὴ ἐκ πάν-
των συμμάχων. ἐτέλεντησε Ἐχεμος ὁ Ἀερό-
που τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βα-
σιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμμονομαχήσας τε καὶ ἀ-
πέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου διξήμεθα
ὄν, τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἀλ-
λα μέγεα μεγάλα, τὰ Ἡρακλείδῃσι ἔχον-
τες, καὶ τῇ κάρτα τῇ ἑτέρῃ αἰεὶ ἡγεμονεύειν,
κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νῦν οὐ
Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ δι-
δόντες αἵρεσιν ὁκοτέρῃ βούλεσθε κάρτα ἄρ-
χειν, παραινέομεν τὴν ἑτέρῃ φαμὲν ἡμέας
ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, καπερ ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ. χωρὶς δὲ τούτου τὴν ἀπηγη-
μένην ἔργου, ἀξιονικότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων
ταύτῃσι τῇσι πάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γὰρ
τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες
Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δ'
καὶ πρὸς ἄλλους. ὥστε ὦν ἡμέας δίκαιον ἐ-
χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἤπερ Ἀθηναίους· οὐ
γὰρ σφι δεῖ ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασ-
μένα, οὔτ' ὦν καινὰ, οὔτε παλαιά. οἱ μὲν
ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δ' πρὸς ταῦτα
ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπιστάμεθα μὲν σωφρο-
σύνῃ τῇδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸ
βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δ' ὁ Τεγεήτης
προέδηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐκείνοι-
σι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum priſca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos ſemper digni honore è ſociis omnibus habiti ſumus, quotieſcunque à Peloponnenſibus communiter in externas peregrinationes itum eſt, & proxime, & quondam, jam ihde ex quo Heraclidæ poſt mortem EVryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire. quo tempore hanc dignitatem aſſequuti ſumus ob hanc rem geſtam: Poſteaquam cum Achæis & Jonibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarii in Iſthmum profecti conſedimus adverſus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus confligendo periclitaretur: ſed ut aliis acquieſcentibus, ſecum ſingulari certamine dimicaret is quem Peloponnenſes judicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimum. Accepta condicione Peloponnenſes fœdus in hæc verba percuſſerunt, Si vinceret Hyllus Peloponnenſium ducem, ut Heraclidæ in paterna reverterentur: ſin victus eſſet, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitarent. Ab omnibus ſociis ad eam rem voluntarius electus eſt dux atque idem rex noſter Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenſes aſſequuti ſumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, ut alteri cornu præeſſemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non adverſamur, ſed optionem cedimus utri cornu præeſſe malitis: alteri vero cornu ut præſimus nobis vendicamus, quemadmodum uſque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero circa hoc factum quod narravimus, Athenienſibus ſumus digniores qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui proſpere & multa vobiſcum viri Spartiatæ certamina decertavimus, & multa cum aliis. Quo fit ut æquius ſit nos alterum cornu tenere quam Athenienſes: à quibus non tales geſtæ res ſunt quales nobis, neque recentes neque vetuſtæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum reſpondere Athenienſes, Etſi ſcimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia eſſe contractas, tamen quoniam Tegeata referre conſtitu-

1

2

XXVII 1

it præclara facinora tum vetuſta tum nova, quæ per omne tempus utrique fecerunt,

neceſſe

necesse habemus & nos exponere apud vos unde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciisse, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum servitutem fugientes adibant: & EUrysthei injuriam una cum eisdem pugnando propulsavimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argivos, qui adversus Thebas cum Polynice militaverant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Jam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Trojam bellaverunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim sive qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, sive tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Ut nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicavimus, & rem tantum aggressi, victores evasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: ubicunque & juxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. Itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamavit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui supervenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

"ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας,
"ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, εὖσι χρηστοῖσι, αἰεὶ
"πρώτοισι εἶ μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρα-
"κλείδας, τῶν φασι σφίσι ἀπεκτεῖναι τὸν ἡγεμό-
"να ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μοῦνοι τοῦτοι πρότερον
"ἐξελαυνόμενοι ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων,
"ἐς τοὺς ἀπίκοιατο φεύγοντες δυλοσύνην
"πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑπομείναντες,
"τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν καὶ-
"νοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πε-
"λοπόννησον· τοῦτο δ', Ἀργείους τοὺς μετὰ
"Πολυνείκεος ὑπὸ Θήβας ἐλάσαντας, τελευ-
"τήσαντας τὸν αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους, στρα-
"τεύσαμενοι ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε
"τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης
"ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δ' ἡμῖν ἔργον δὲ ἔχον καὶ
"ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπὸ τοῦ Ἀμα-
"Θερμωδόντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κατὰ ἐς ζονίδας
"γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ὃν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πό- τὰς ἀπὸ
"νοισι ὑδαμοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι
"πρόσχετα τετέων ὀπιμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρη-
"στοὶ τότε ἐόντες, οὐτοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρό-
"τεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν
"ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις
"ἔστω ἡμῖν δ', εἰ μηδὲν ἄλλο ἔστι ἀποδεῖξαι-
"μέμον, ὥσπερ ἔστι πολλά τε καὶ δὴ ἔχοντα, εἰ
"ποισι καὶ ἄλλοισι Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ
"ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ
"γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ τινες
"μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ
"Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοιούτῳ ὀπιχειρήσαντες, πε-
"ριεγενόμεθα, καὶ ἑπτηκοντάδι ἔθνεα ἐξ τε καὶ
"τεσσεράκοντα. ἆρ' οὖν δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
"ταύτην τὴν πάξιν ἀπὸ τούτου μοίνου τοῦ ἔρ-
"γου; ἀλλ' οὐ χρὴ ἐν τῇ τοιῇδε πάξι θεῖ-
"νεκα στασιάζειν πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πείθε-
"σθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὄπ-
"τιστα τῶν ἡμέας εἶ ἐς ἀνάγκας, καὶ κατ' ὀλί-
"γας. πάντη γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα
"εἶ χρηστοί. ὀξηγέεσθε δ' ὡς πειθομένων. Οἱ
μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δ' ἀνέ-
βωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονι-
κωτέρους εἶ ἔχειν τὸ κέρας ὑπὲρ Ἀρκάδας. ὧ- 33
τω δὴ ἔχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς
Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτετάσσοντο ὧδε οἱ ὁπ-
φοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχαὶ ἐλθόντες Ἑλλήνων·

1 Bonam operam navantibus. 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit ut nunc sint ignavi: & qui tunc ignavi, fieri possit ut nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de navata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis. 3 *Pro* οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες *hunc legisse suspicor* οἱ ἀρχαὶ ἐλθόντες, *qua lectio, non illa, mihi probatur.*

τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι τυτέων ὃ τὲς πεντακισχιλίυς ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ σὺν εἵλωτέων πενταχιχίλιοι καὶ τετρακισμύριοι, ἐπὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ παραμβώσι. παρατεχέας δὲ σφι εἵλοντο ἐξαίρετοι οἱ Σπαρτιῆται τὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς ἕνεκα καὶ ἀρετῆς. τυτέων δ' ἦσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τύτυς ἵσταντο Κορινθίων πενταχιχίλιοι. παρὰ δὲ σφι οἱ δεκατὸν παρὰ Παυσανίεω ἵσαν Ποτιδαιητέων τὺς ἐκ Παλλήνης τὲς παρεόντας τετρακόσιυς. τυτέων δ' ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τυτέων δ', Σικυώνιοι τετρακισχίλιοι. τυτέων δ' εἵχοντο, Ἐπιδαυρέων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τύτυς, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δ' ἐχόμενοι, Λεπρεητέων διακόσιοι. τυτέων δ', Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τυτέων δ' ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τύτυς ἵσαν Ἑρμιονέες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δ' ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τυτέων δ' ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. τυτέων δ', Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τύτυς, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἵσαν. τυτέων δ' ἐχόμενοι, Παλῆες οἱ ἀπὸ Κεφαλληνίης διακόσιοι. μετὰ δὲ τύτυς Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τύτυς ἐτάσσοντο Μεγαρέων τετρακισχίλιοι. εἵχοντο δὲ τυτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. πλευτάτοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχυ. Οὗτοι πλὴν τῶν ἐπὶ τοῖσι παρὰ ἕκαστον πεντακοσίοισι Σπαρτιήτῃσι, ἦσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατὸν πάρεδροι ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεχθέντες ἔδησι τὸ βάρβαρον, ἦσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ὧν τόδε· τῶν μὲν Σπαρτιητικῶν πάρεδροι, πενταχιχίλιοι καὶ τετρακισμύριοι ἄνδρες, οἷς ἑπτὰ ἐόντων ἐπὶ τοῖσι ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τυτέων πᾶς τις παρίστατο οἷς ἐς πάλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, οἷς εἷς τοῖσι ἕκαστον ὧν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τετρακισμύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ σὺν πάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἐννέα χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τῷ δὲ σύμπαντος τῷ Ἑλληνικῷ τῷ σωμελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἐνδεκα μυριάδες ἔσαν, μοῦνας χιλιάδας, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leviter armata trigintaquinque millia servorum, septenis servis circa singulos Spartiatas collocatis. [1] Applicaverant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inveniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Juxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: juxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Troezenii mille. juxta Troezenios [3] totidem Lepreatæ. post hos Mycenæorum, & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. juxta Hermionenses, Eretriensium & Styreorum sexcenti. juxta hos, Chalcidensium quadringenti. juxta hos, Chalcidensium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenensium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. juxta hos Megarensium tria millia, quos sequebantur Platæensium sexcenti. Ultimi & iidem primi stabant Athenienses, larvum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes gravis armaturæ, adversus barbarum contracti. Leviter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum unusquisque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leviter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius levis armaturæ, quæ pugnare posset, [5] sexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas convenit pugnæ aptus, tam levis quam gravis armaturæ, fuit undecim myriades, minus mille & octingentis, *id est centum octo millia ducenti*. Sed numerum undecim myriadum explevere Thespienses,

XXIX

XXX

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui juxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetraverant autem à Pausania ut sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepreatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leviter armati erant triginta quatuor millia quingenti, utpote viro uno unumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem hujus numeri inundo ut reliquos Lacedæmonios & Græcos unum habuisse virum (ubi adstantem singulos dicamus, non septem, ut Spartiatas. Dixit autem οἷς ἓς ἑὼν pro οἷς ἑνὶ ἑόντι, ut modo dixerat οἷς ἑὼν ἑπτά. Quod & ipsum Valla potius quam per nominativum, vertisse ita debuit,* Utpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis, *vel, utpote septenis numquamq; Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta novem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id est quingenti) interjectum est καὶ ἐννέα χιλιάδες, quæ Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra diuiribuerant. ¶ XXX Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Adversus quidem Lacedæmonios Persæ, quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, usque ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Juxta Persas autem idem collocavit Medos, ut ex adverso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex adverso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex adverso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex adverso Athenienſium Platæensiumque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, XXXI Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon cæterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è navibus in quibus epibatæ erant, in terram translati.

παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ λειόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδ' ὅτι εἶχον. ὅτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τὸν Ἕλληνας ἔνθα ἦν Πλαταιῆσι, καὶ αὐτοὶ ὅπῃ τὸ Ἀσωπὸν τὸ τοῦτο ῥέοντα. ἀπικόμενοι δέ, ἀντετάσσοντο ὧδε τοῦ Μαρδονίου· τοῦ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλῶν γὰρ λειπόντων πλήθει Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεύνας ἐκεκοσμέατο. καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ ὅτω· ὅ, τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀδυνέσεσον παρέταξε τοῦ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐπίεσε, φοβεόντων τε καὶ δεδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεάτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ 331 δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχόμενοι Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τοὶ Ἑλλήνων ἤυξον, ὡς τὸ Παρνησὸν κατειλημμένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοῖσι Μαρδονίου στρατιῇ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν τοῦ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ὀπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἦν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τότε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβεβάσατο, ἐόντας ὁπλίτας.

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fovebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mys. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è navibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῷ μὲν δὴ βαρβάρων ἔσαν τεσσηκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῷ δὲ Ἑλλήνων τῷ Μαρδονίου συμμάχων οὐδεὶς μοι ἐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ἦν ἠριθμήθησαν) ὡς δ' ἀπεικάσαι ἔξι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγέων εἰκάζω· ἔστι δὲ οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἔσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἅπαντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐδύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ δυόμενος· ἕπετο γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠλεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναρρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. σκέων γὰρ πεντάεθλον, ἔφη ἓν πάλαισμα ἕδεσθαι νικᾶν ὀλυμπάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἀρηίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν πιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῆς πλεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφεῖ πολλῷ σπουδῇσι Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσδέεσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίκα, σημαίνων σφι, ὡς οὐ μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται, τῆς πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετέσαν τῆς χρησμοσυλίης τοσοῦτον· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ὡς ἔτυχε ἔφη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι μισθοῖσι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γενέσθαι Σπαρτιήτην ὁμοίως τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων ἔστι ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιληίην τε καὶ πολιτηίην αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῆς ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανιοσέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νόσου, μισθὸν περετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. ἐκ ἀναχωρεόντων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλείονες τῆς γυναικῶν, ἔτυ δὴ ὑποσάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἤισαν δώσοντες οἱ τοῦτο.

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (ut etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) novit. Ut autem conjectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse conjecto. Tot ex adverso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita disposíti nationatim manipulatimque, utrique postero die sacrificaverunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis civitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in uno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere ut una cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animadvertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturum quam si Spartiatam se civem facerent, omnia jura civitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare jam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem condicione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (ut conjectare licet) Melampodem, regnum pariter & civitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argivis mercede conduceretur è Pylo ad compescendum morbum furoris mulierum Argivarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argivis atq; digressis, quum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes, quod Melampus poposcerat daturi reverterunt. Ibi ille

XXXII

XXXIII

τῇ περετείνατο

τῇ ἐμαίνοντο πλείονες

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argivi in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo majorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis civitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Unum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argivis: tertium, quod in Dipæensibus cum universis Arcadibus præter Mantinicos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: ultimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argivis. Hoc autem ultimum peractum fuit quinque certaminum.

XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserent.

XXXVI Mardonio autem capessendæ pugnæ avido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula conjecerant morte affecturi, ut à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, utpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetravit fide majorem. nam ut erat ligneis atque ferratis [1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitavit opus omnium quæ nos novimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamvis ab excubitoribus observaretur, tamen subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu sylvis se abdens atque immorans, ut trinoctio Tegeam pervenerit: Lacedæmoniis cum passim perscrutantibus, admirantibusque magnopere hominis audaciam, cujus dimidiatum pedem jacentem cernerent, ipsum invenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δ᾽ ἐκλαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων αὐτὸς τετραμμένους, φὰς, ἑως μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ ἐθέλονται. οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στενὸν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτῆται, ἐδέοντο μὲν δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντας συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, ὅτω δὴ πέντε σφι μαντεύσηται ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, νικήσους Σπαρτιήτας, συγκαταρρέει. μοῦνοι δὲ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο ὅτοι Σπαρτιήτησι πολῖται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· ἐς μὲν πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ὅτι δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ὅτι δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Ταναγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτοι δὲ ὕστατοι κατειργάδατο τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι· θύσασι δὲ τὸν Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρχουσι, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ὁμοίως ἐγίνετο τὰ ἱρά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τότε, καλά. καὶ γὰρ ἦσαν Ἑλλησικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τότων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὡς πεπυνθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἀπ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐὼν, ὥστε τρέχειν ἐπὶ τὴν ψυχὴν, πρό τε τοῦ θανάτου ποιεῦμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηρεδέτῳ, ἐπειρᾶτο ἐκ τοῦ παντὸς σιδηρίου ἐκρήσσων. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καθυπερθαμβεῦμαι γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸ τεῖχος, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας προβαίνων, τὰς δὲ ἡμέρας κατασυρίων ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος ὕπου, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τριτάτῃ ὑφορόωντι γενέσθαι ἐν Τεγέῃ. τὸν δὲ ἐν θώματι μεγάλῳ εἶχε τῆς τε τόλμης, ὁρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο κείμενον, καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν. τότε μὲν οὕτω

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extrémam partem resecuit, quum prius ad reliquam educendam dimensus spatium esset.

Ἀφικνεῖται

ἀφυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἐς γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μέντοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τοῦ Πλαταϊκοῦ· τότε δὲ ὅτι τῷ Ἀσωπῷ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, ἔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ ὅτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἱππομάχην, Λευκάδιον ἄνδρα) ὑπερρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τῶν Κιθαιρώνος φυλάξαι· λέγων ὡς ὑπερρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. Ἡμέρῃ δέ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐσηγήσατο Μαρδονίῳ. ὁ δέ, μαθὼν τὸ φρόνημα οὐ ἔχουσαν, ὡς δύφρονα ἐγένετο, πέμπει τὸν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ δὴ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ μέν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δέ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οὓς εἷποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι ὅτε ὑποζυγίου δούλου, ὅτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄσμενοι εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλασαν περιβαλλόμενοι πρός τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπῆλθον οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου προθελεχθέντες Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσαν οἷοι ἀποδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati XXXVII interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendam Leucadium Hippomachum) [1] quumque dilaberentur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus ut exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret [2] assidue Græcos ad hostem quotidie transire, seque complures deprehendisse. Jam autem dies octo abierant positis XXXVIII eregione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Plataeas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra pervenere. nacti enim ingredientia campum quingenta jumenta quæ commeatum è Peloponneso ad exercitum subvehebant, diripiunt: & eos qui jumenta sequebantur immisericorditer trucidant, neque jumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reversi. Post hanc rem gestam bi- XXXIX duum absumptum est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, utpote in amorem Medorum [1] vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue provehebantur usque ad prœlium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem usque XL

1 Quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus crescceret, 2 Subingredi quotidie Græcos, & fore ut ipse multos interciperet. Jam autem di-

dies

dies nihil eſt actum. [1] at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas caſtris eregione poſitis, & Mardonius ſtationem gravaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Perſarum virtutis expertæ. quorum conſultantum hæ fuere ſententiæ: Artabazi quidem, expediens eſſe contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipſis multumque pabuli jumentis compararent: atque ibi conſidentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum ſignati tum non ſignati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis; ſed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præſiderent. fore enim ut illi ſuam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire diſcrimen. Eadem autem Thebanorum quæ iſtius ſententia erat, tanquam aliquid ultra hoc proſpicientis. Mardonii autem ſententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem ſuum eſſe quam Græcorum exercitum, & ſatius primo quoque tempore confligere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegeſiſtrati vero auſpicia valere ſinere, nec eis vim afferre: quinimo Perſarum more ſervato
LXI debere confligere. Mardonio ita opus facto eſſe cenſenti nemo contradicebat. qui, ubi ſententia ſua vicit, accitis cohortium præfectis & qui ſecum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat ſumma imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum ſcirent de Perſis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod ſcirent, inquit ipſe Mardonius, Quoniam vos aut nihil noſtis, aut promere non audetis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habens. Eſt oraculum, Perſis fatale eſſe ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis eſt, utque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc ſciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc cauſam interitum devitaturi. quo nomine quicunque veſtrum bene Perſis volunt,

ἡμερέων ὑδὲν ἔτι πλεῦν ἐγίνετο τυτέων· ὡς
ὃ ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντικατημένοισι ἀλ-
λήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵτε δὴ Ἕλληνες πολ-
λῷ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος ὠφε-
ιμένεε τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος
ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων λῶ
ἀνὴρ δόκιμος ἦν ἀλκῇ. βουλευομένων
ὃ ἅδε ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου,
ὡς χρεὸν εἴη ἀναζεύξαντας τῶν ταχίστην πάν-
τα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θη-
βαίων, ἔνθα σῖτόν τέ σφι ἐσενηνεῖχθαι πολ-
λὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυ-
χίην τε ἰζομένους ἀλαπρήσεσθαι πιεσῶτας
τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίση-
μον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀρ-
γύρεόν τε καὶ σκευάλας· τυτέων φειδομένους
μηδενὸς, ἀλαπέμπειν ἐς τὰς Ἑλληνίδας, Ἑλ-
λήνων δὲ μάλιστα ἐς τὰς περεσεώτας ἐν τῇσι
πόλισι· καὶ ταχέως σφέας ἀναδώσειν τῷ ἐ-
λευθερείην, μηδὲ ἀναγκαίως κινδυνεύειν συμβάλλοντας.
τότε μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώ-
μη, ὡς περιεσόντος πλεῦνος καὶ τότε.
Μαρδονίῳ δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέ-
ρη, καὶ ὑδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε
γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τῷ σφετέρην στρα-
τιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τῷ ταχί-
στην, μηδὲ ἀνιέντας συλλεγομένους ἐπὶ πλεῦ-
νας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια
τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι,
ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλ-
λειν. Τότε δὲ ὅτεο δικαιοῦντος, ἀντέλεγε
οὐδείς. ὥστε σκεπτέον τῇ γνώμῃ τὸ μὲν κεφα-
τὸν εἰ ἦν στρατιῆς ἔσται ἐκ βασιλῆος, ἀλλ'
ἐκ Ἀρτάβαζον. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς
τοξιάρχους τῶν τε λεόντων, καὶ τῶν μετ' ἐωυτὸν
ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, πρῶτα εἶπε
εἰδυῖα λόγιον περὶ Περσέων, ὡς "διαφθε- τῶν διαφθα-
"ρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ὅτε- ρέονται
κλήτων, τῶν μὲν ἐκ εἰδότων τοὺς χρησμοὺς,
τῶν δὲ, εἰδότων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων
τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, "Ἐπεί
"τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέ-
"γειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς δὴ ὀπιστάμενος. ἔστι
"λόγιον ὡς χρεὼν ἦν Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὸν λόγον
"τὸν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν
"Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὸν διαρπαγὸν, ἀπολέ-
"σθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ὀπι-
"στάμενοι "ἔτοι τε ἴμεν ὅπι τὸ ἱρὸν τοῦτο, τὸν οὔτε
"οὔτε ὀπιχειρήσομεν διαρπάζειν. ταύτης ἴμεν
"τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε
"ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βουλόμενοι Πέρσῃσι,

1 Quum autem jam undecimus ageretur dies ex quo caſtra caſtris oppoſuerant, & valde auctus fuiſſet Græcorum numerus, necnon Mardonius ſtationem illam gravate ferret, ibi venere in colloq.

ἥδεσθε τῶδε εἵνεκα, ὡς ϖρειεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἶπας, δεύτερα ἐσήμαινε ϖροχαρίζεσθαί τε πάντα, καὶ δύκρεινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑστεραίῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τὸν δ' ἐγὼ τὸ χρησμὸν τὸ Μαρδονίῳ εἶπε ἐς Πέρσας ἥκειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τὸ Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βακίδι ὄζει ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τῷ δ' ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήων σώσοντι, καὶ βαρβαρόφωνον ἰύγξω,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὲρ λαχέσιν τε μόρον τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν ἄσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ ϖροπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ϖοταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλισαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τοῦ χρησμοῦ, καὶ ϖροαίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ ϖρόσω τῆς νυκτὸς ϖροελήλαθε, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τότε καὶ αὐτὸς ϖροσελάσας ἵππῳ ϖρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔδυσαν ὅτι τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνθρωπος ἥκει ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν ϖροαγορεύει ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔσπευδον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ϖροθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόῤῥητα ϖοιεύμενος ϖρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με ϖροΐδητε φθείραντες. ἐδεῖ γὰρ ἄν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκινδύνευε σωτηρίης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην γένος εἰμὶ τῷρεαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθερίης δεδουλωμένην ἐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται κατὰ θύμα γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ ϖροφανείσῃ συμβολὴν ϖοιέεσθαι. καὶ ἀῤῥώδησε γὰρ μὴ πλεῦνες συναχθῆτε, ὡς ἐγὼ ἐκάζω. ϖρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἢν δὲ ἄρα ὑπερβάλητε τὴν συμβολὴν Μαρδονίῳ, καὶ μὴ ϖοιῆται, λιποῤῥέετε

voluptatem capiant, tanquam Perſis Græcos ſuperaturis. Hæc loquutus, ſecundo loco ſignum dedit ut omnia [1] apparárent, & corpora curarent, veluti ſub lucis exortu prœlio futuro. Oraculum autem, quod XLII
ad Perſas aiebat ſpectare Mardonius, id ego ſcio non Perſis redditum eſſe, ſed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prœlio redditum eſt à Bacide, id vero hoc fuiſſe,

Gramineis ripis Aſopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atque alia his ſimilia è Muſæo novi ad Perſas ſpectaviſſe. Fluvius autem Thermodon Tanagram ac Gliſantem interfluit. ¶ In- XLIII
ſequenti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogavit, exhortatuſque ſuos eſt, excubitores diſpoſiti fuere. Ejus noctis quum multum proceſſiſſet, conticiniumque in exercitu eſſet & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitavit, efflagitavitque ſuos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo advectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle ſe in colloquium illorum venire. Duces, XLIV
hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander ubi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba, pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem niſi de univerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [2] pro libera ſervientem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim jam conflicturum fuiſſe. Is nunc ſacrificia valere ſinere conſtituit, ubi primum illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodum (quantum ego conjicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quod ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeverate

1 Apparárent, & ſingula ordine diſponerent. 2 Ex libera factam ſervam. *vel, in ſervitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæq; liberationis, qui Græcorum cauſa rem adeo [1] temerariam, libenter tamen feci, ut ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improviſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationem.

XLV Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie adverſus Perſas vobis cognitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaveritis: nos vero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrum cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoq; olim jam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas adverſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis hujus rei mentionem, & nobis jucunda oratio eſt, &

XLVI parati ſumus iſtud exequi. Ubi hoc utriſq; complacitum eſt, & loca permutaverunt, ſub auroram rem advertentes Bœoti ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus

XLVII in dextrum cornu Spartiatas reducit. At ubi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrum reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neq; è bello fugiatis, neq; ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemq; deſerentes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex adverſo noſtrorum ſervorum:

"μῦονλες. ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λείπεται
"σιτία. ἢν ὦ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κῆρ νόον
"τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ ἐμεῦ ἐλευ-
"θερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ
"ἔργον ὕστω προβόλον ἔργασμαι τοῦ περ-
"θυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὄπιπτόσι ὑμῖν ἐξαίφνης
"οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκημένοισι κω. εἰμὶ
"δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα
εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ
τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων,
ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσα-
νίῃ τάπερ ἤκουσε Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ
"λόγῳ καταῤῥωδήσας τὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε,
"Ἐπεὶ τοίνυν ἐς τὠῦτὸ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας
"μὲν χρεὼν ἦν τοὺς Ἀθηναίους στῆναι καὶ τοὺς
"Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς
"κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἕλλήνων, τῶνδε
"εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὸ
"μάχιμον αὐλιέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσά-
"μενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες
"τοιούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ ἐόντες
"πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσ-
"σαλῶν ἔμπειροι εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας
"τὰ ὅπλα χρεὼν ἦν ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε
"τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς
δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ
"αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε
"εἴδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας,
"ὀν νόῳ ἐβούλετο εἶπαι ταῦτα τάπερ ὑμεῖς
"φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ ἀῤῥωδέομεν μὴ
"ὑμῖν ἐκ ἥδεες ἦσαν οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν
"αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι
"γεγόνασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα.
Ὡς δὲ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέ-
φαινε, καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόντες δὲ
οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγγέλλουσι Μαρ-
δονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετίσταται καὶ
αὐτὸς ἐπειρᾶτο, ἀπάγων τοὺς Πέρσας ἐπὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο ἐὸν· 336
μῦον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω
ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς
δὲ αὖτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τὸ εὐώνυμον. Ἐπεὶ
δὲ καλέσπερ ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ
Μαρδονίου κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε
"τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε
"εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ἀπὸ τῶν τῇδε ἀνθρώπων,
"ἐκπαγλεομένων ὡς ἤτε φεύγετε ἐκ πολέ-
"μου, ἔτι τάξιν ἐκλείπετε· μένοντές τε
"ἢ ἀπολλύετε τοὺς ἐναντίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλ-
"λυσθε. τὰ δ' ἄρ' ὦν ἐδέν ἀληθέα. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χεῖρων τε νόμων
"ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ λιπόντας ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· ἐν Ἀθηναί-
"οισί τε τὰ πρόπαντα ποιεύμενοι, αὐτός τε αὐτίκα δέλων τῷ ἡμετέρων τασσομένους.

[1] 1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare adverſus Perſas neceſſe eſt, nos autem adverſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idq; hac de cauſa, quod Medos eorumq; pugnam noveritis, ex prœlio apud Marathonem geſto: nos vero viros hoſce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaq; ſumpt. arm.

"ταῦτα ᾗ ὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλ-
"λὰ πλεῖσον δὴ ἐν ὑμῖν ἐφοίτησε. προσδε-
"κόμενοι γὰρ καλὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψοντε ἐς
"ἡμέας κήρυκα περικαλεόμενοι, ἢ βουλόμενοι
"μετὰ Πέρσησι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν
"ταῦτα· ἐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας ὄρεομεν,
"ἀλλὰ πλωσυνίας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ
"ὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς
"ἄρχομεν, τί δὴ οὐ περὶ μὰ τῶν Ἑλλήνων
"ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, περὶ ᾗ
"τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθ-
"μὸν ἐμαχεσάμεθα· ἢ λῷον μὰ δοκέει καὶ τοὺς
"ἄλλους μάχεσθαι, οἵδ' ὦν μετέπειτα μαχέ-
"σωνται ὕστεροι. εἰ ᾗ καὶ μὴ δοκέῃ, ἀλλ' ἡμέας
"μούνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς ᾗ ἁμαχεσόμεθα.
"οἱότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ
"ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὰ, ταῦτα
εἶπας τε, καὶ ὑπομείνας χρόνον, ὡς οἱ ὐδεὶς ἐδὲν
τι ἀντεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν
ᾗ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ ᾗ,
ὡς ἐπεμάνη ἡμόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νί-
κῃ, ἐπῆκε τοῦ ἵππον ὅτι τοὺς Ἕλληνας. ὡς
ᾗ ἐπέλασε οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τοῦ
στρατιὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐσακοντίζοντές τε
καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες,
καὶ πρόσφορως ὄρεοι. τοῦ τε κρήνου τοῦ
Γαργαφίης, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευ-
μα τὸ Ἑλληνικόν, συνεπάσαν καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὰ ὦν κατὰ τοῦ κρήνου Λακε-
δαιμόνιοι μούνοι τεταγμένοι· τοῖσι ᾗ ἄλλοισι
Ἕλλησι ἡ μὰ κρήνη πρόσω ἐγένετο, ὡς ἔκα-
στοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ ᾗ Ἀσωπός, ἀγχοῦ.
ἐρυκόμενοι ᾗ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, ὕτω δὴ ὅτι τοῦ
κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ πολεμοῦ γὰρ σφι ὐκ
ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπό τε τῶν ἱππέων καὶ
τοξευμάτων. Τούτου ᾗ τοιούτου γινομένου, οἱ
τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ὡς τοῦ τε ὕδατος
στερηθείησι τοῦ στρατοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ ἵππου τα-
ραστομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτέων τε
τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες δὲ καὶ τὸ δεξιὸν κέ-
ρας. ἀλλὰ γὰρ τούτων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν
σφεας ἐλύπεε. ἔτι γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵ τε
ἀφέων ὀπάονες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελο-
πόννησον ὡς ἐπισιτισόμενοι, ἀποκεκλέατο
ὑπὸ τοῦ ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι
ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι ᾗ τοῖσι
στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται κείνην
τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι,
ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ὄρος ἀπὸ τοῦ Ἀσω-
ποῦ καὶ τοῦ κρήνης τοῦ Γαργαφίης, ἐς τὸ ἐς στα-
τοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam eſt factum præſtantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos provocatum, quod cum ſolis Perſis, tanquam huic rei ſufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale invenimus quale ferebatur, ſed potius eſſe vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipſi non occupaſtis hoc dicere, occupamus: ut quandoquidem vos inter Græcos præſtantiſſimi eſſe exiſtimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem utrique numero, &, ſi videatur ut cæteri quoque itidem, & illi poſtmodum pugnent: ſin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & utri è nobis vicerint, ii totum exercitum viciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator, XLVIII quum aliquandiu expectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille majorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit. Equites in Græcos invecti, omnem illorum exercitum perturbabant, jaculis ſagittiſque inceſſentes. qui quum eſſent hippotoxotæ, *id eſt*, *equites ſagittarii*, cominus pugnare [3] inſueti, fontem Gargaphium, unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obſtruxeruntque. Eum juxta fontem ſoli Lacedæmonii ſtationem habebant: cæteri Græci, ut quiq; ſtationes habebant, majus minuſve procul illinc aberant. Et erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibuſque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus XLIX quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de cauſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus, tamen ob id præcipue angebantur, quum ipſorum ſervi in Peloponneſum miſſi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reverterentur. ¶ De hoc autem deliberantibus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die L ſuperſederent committere prœlium, eſſe eundum in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio, ubi caſtra habebant, decem ſtadiis aberat, ante

1 Pro celebritate veſtra. *Id eſt, ut conſentaneum eſt illi fama quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, ſed pot. 3 *Sequutus eſt lectionem quæ & in quibuſdam vet. cod. habetur,* ἄπορροι *pro* εὔπορροι.

oppi-

oppidum Platæenſe ſita in continente, hunc in modum: Fluvius ſuperne è Cithærone delabens in campum, divortia facit: rurſuſque intercapedine trium ferme ſtadiorum ſua fluenta commiſcet. Huic inſulæ nomen eſt Oeroe: quam Aſopi filiam eſſe indigenæ aiunt. In hunc locum Græci tranſire decreverant, ut & affatim aquæ ad uſum haberent, neque ab equitatu, ſicuti quum ex adverſo, erant, infeſtarentur. Et decreverant tranſire ſecunda noctis vigilia, ne ipſos proficiſcentes conſpicati Perſæ, inſequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum eſſet ubi Aſopi filia Oeroe divortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent ſub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda ſervitia quæ frumentatum conceſſerant. erant enim illa in Cithærone
LI intercluſa. Hæc ubi ſtatuerunt, totum illum diem inceſſente equitatu immenſum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digreſſis equitibus ea noctis hora qua de abeundo convenerat, plerique ſumptis utenſilibus abſceſſerunt, [1] non habentes in animo quem ad locum ut irent convenerant. Nonnulli, ut moveri cœptum eſt, iter Platæenſem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Junonis fugiendo perveniunt, quod ſitum eſt ante urbem, à fonte Gargaphio viginti ſtadiis diſtans. Quo ubi pervenere, poſitis pro templo armis, circa templum ipſum caſtra
LII poſuere. Hos Pauſanias cernens ab exercitu digreſſos, præcepit & ipſe Lacedæmoniis ut ſumptis armis irent quâ cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum conſtitutum. Ibi ad obtemperandum Pauſaniæ cæteri præfecti parati quum eſſent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitanearum, negare ſe fugiturum [2] peregrinos, neque ultro dedecoraturum eſſe Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. Pauſanias autem & Eurycanax cum indigne ferentes non parere ſibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis conſtituiſſent: hoc reputantes ſubſtiterunt cum Laconicis copiis,

τῶν Πλαταιέων πόλιν. νῆσος δ' ἔστω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ χειμάρρους. ὁ πλατανὸς ἄνωθεν ἐκ τῆς Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς ταὐτὸ ὀνόματα δὲ οἱ Ὠρόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταστῆσαι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποι σφέας μὴ σίνοιατο, ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἐόντων. μελλησάντων δὲ ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν ἡ νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἐθέλοιατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένοισι, καὶ σφέας ἐπόμενοι παραφυλάσσοιεν οἱ ἵππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠρόη περιῤῥέει, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὅτε δὴ νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀπιέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλαβοίεν τοὺς ὀπίσω τοὺς δὴ τὰ σιτία ἀγινέοντας. ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσι προσκειμένοις τοῖσι ἵπποις, ἔχον πόνον ἄτρυτον· ὡς δὲ ἡ ἡμέρη ἔληγε, καὶ οἱ ἵπποι ἐπαύοντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ [2] ἐόντος τοῦ ὥρεος ἐς τὸ συνεχὲς κατὰ σφι ἀπαλλάσσοντος, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸ συνέκειντο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο, ἐφέροντο ἄσμενοι τοῦ ἵππου πρὸς τὸν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ τοῦ πόλιός ἐστι τοῦ Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τοῦ κρηνίης τοῦ Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἵδρυντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τοῦ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐς στρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς περιόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν· [3] τοξιηρχέων δὲ Παυσανίη Ἀμομφάρητος ὁ Πολιάδεω, λοχηγεόντων τῶν Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκεῖνοι εἰ ἐπιχωρίων τὴν Σπάρτην. ἐθωυμαζέ τε ὁρέων τὸ ποιεύμενον, οὔτε οἱ προσημάνοντος τοῦ περιόντος λόγου· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δ' ἔτι, εἰνὼ ταῦτ' ἀναγομένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ, λύσαντες τοὺς συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλησθε ὑπολειφθέντες αὐτοὶ τῶν Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τοῦτον λοχίζοντες, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν,

337

LI διέσπ

LII τοξιάρ

---

1 Non hab. in animo cum de quo convenerat locum petere. sed quum se loco movissent, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id eſt, barbaros. ut ipſi Herodotus antea docuit pag. 516. ſed & paulo poſt rurſum exponit.*

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρῃόρεον Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον αἰτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐπάχθῃς, ὑπισάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὁ ἐθέλοι τι εἰ προθύμως ὑπηρετέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τοιοῦτόν μιν βουλόμενοι ἀπαλλαίσσειν· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας καὶ χώρῳ παταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπεγμένους αὐτίων τῶν πρόσθε. ὡς γὰρ δὴ παρῃόρεον τὸν Ἀμομφάρετον οἱ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μούνους λειφθέντας Λακεδαιμονίους, ἕκως ἐπείθοντο· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε σπεσόντες ἀπίκατο, καὶ ὁ κήρυξ τότε Ἀθηναίων παρίζητο σφι ἀπεγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ πρὸς ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγων ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὸν παρεόντα σφι πρήγματα· ἔχρῃζέ τε τῶν Ἀθηναίων περιχαρῆσαί τε πρὸς ἑωυτοὺς, καὶ ποιέειν περὶ τῶν ἀπόδυ ταύτερον αὖ καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακεκινημένους πρὸς ἑωυτοὺς ἐκ κατιλάμβανε, ὃν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατέμενον ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψειν, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ὑποστιχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε δὴ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἧσσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸ ὄχθον ἀντεῖχον καὶ τὸ ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸ ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τεταγμένοι ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχομένου τε ὑδαμῶς δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ὡς εἶχε αὐτῷ μούνους μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· περιτρόπων δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθέως τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. τὸ δὲ, ἀπελθὸν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφάρετον λόγον οὐδένα ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἵδρυται.

conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [1] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus movere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciturumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco ubi pervenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EUryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, nec dum persuadentibus, donec ventum est ad jurgia, intervenit præco Athenienſis, Amompharetо inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ jussus erat percontantem, respondit ut illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos ut ad sese venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reverso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non desertorum alios: prout & contigit. Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupaverant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne deserterent ordinem. At ubi ii qui cum Pausania erant jam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (ubi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat,

LIII

LIV

LV

LVI

338

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructâ, contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deorsum.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexissent locum ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus urgebat.

LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larisseo & fratribus ejus EUrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie immutaverunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. unde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dicere ignaviissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. [2] quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt.

LVIII Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmonioſque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transversis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminum præfecti Persas moventes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes, [3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμενε ἕως τῶνδε εἵνεκα, ἵνα δὴ μὴ ἀπολίπῃ τὸ χωρίον ἐν τῷ ἐπετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους· καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγένοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππόται ἐπανίεσαν οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν ἀεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον καινὸν ἐν ᾧ ἐπετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, πλαίσιον τὰς ἵππους αὐτοῦ προσω καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσπίεσε τοῦ σφι. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχομένους κατὰ νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας τὸν Λαρισαῖον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδιον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἐπὶ τί λέξετε τάδε ὀρεσίλοιδες ἐρήμια; ὑμεῖς δὲ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους. τοὺς πρότερόν τε μετιστα- μένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νυῦν τε κατὰ τὠυτὸ παροιχομένην νύκτα, καὶ οἱ παῖδες ὁρίομεν Ἀμφεάνακτας. διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφέας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀφοδέως ἀείρεσθαι ἀν- δρώπων μάχῃ Ἀμφικτιόνων, ὅτι ἐόντες ἄρα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἔασι Ἕλλησι ἐνα- πεδείκνυντο. καὶ ὑμῖν μὲν ἔστω Περσέων ἀπειρίσι, πολλὴ ἔκ γε ἐμοῦ ἐγίνετο συγ- γνώμη, ἐπαινεόντων τέτες, τοῖσί τε καὶ σωφρόνως Ἀρταβάζῃ δοκέοντα καὶ μᾶλ- λον ἐποιδέμιλον, τὸ καὶ καταῤῥωδῆσαι Λακε- δαιμονίους· καταῤῥωδήσαντά τε, ἀπο- δέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζωσαμένους τὸ στρατόπεδον, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τῶν ἔπ πρὸς ἐμοῦ βασιλέος πεύσεται. καὶ τετέων μὲν ἐπιρρωδέειν ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τοῦ- τα ποιεῦσι οὐκ ὀπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκ- τέοι εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Πέρσῃσι πάντων δίκας.

Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ ἀμφι- βαίνων Ἀσωπὸν κατὰ στίβον τὸν Ἑλληνικὸν, ὡς δὲ ἀποδιωκόντων· ἐπεῖχέ τε ἔτι Λα- κεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀ- θηναίους γὰρ τετραμμένους ἐς τὸ πεδίον, οὐκ ἐνεῶν τὸν ὄχθον οὐ κατόπτευε. Πέρσας δὲ ὁρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοι- ποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτί- κα πάντες ἦσαν τὰ σημήια, καὶ ἐδιώκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ χρεωμενοντες, οὔτε τάξι. καὶ ἔτι μὲν ἔσῳ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπίῃσι, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· καὶ οἱ μὲν ἐβόων τε καὶ ἐκελάδεον ἅτε ἐξιόντες.

1 *Vide meam hujus loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. inf. *vel, Inordinati & confuse.*

Παυσανίης ὦν, ὡς προέκυπτε ἡ ἵππος, πέμψας
"πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγοντα τάδε, "Ἄν-
"δρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγάλου προκει-
"μένου, ἐλευθερίου ἢ δεδουλωμένης τῆς
"Ἑλλάδος, προεδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμά-
"χων ὑμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ
"Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τοῦ παρεστεῶτος νείκεα
"ἀλλοδαπὰ ἐργασάμενοι. νῦν ὦν δέδοκται μοι καὶ
"τοῖσι ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένοισι γὰρ τῇ δυνά-
"μεθα ἄριστα προσεστήκειμεν ἀλλήλοισι. εἰ μέν νυν
"ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ
"ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τοῦ Ἑλλάδα οὐ
"προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν
"δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε
"ὑμεῖς πρὸς τοῦ πεζομαχῆσαι τῷ μοι-
"ρέων ἀμυνόοντες ἱέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας
"καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς
"δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀπιπέμψαντες χάριν
"θέσθε. σφωιδάμου δ' ὑμῖν ὑπὸ τῶν παρεόντων
"τῶνδε πόλεμον εἶναι πολλὸν προθυμοτάτους, 20
ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακοῦσαι. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι
ὡς ἐπύθοντο, ὥρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα
ἐπαμυνέειν. καί σφι ἤδη σχεδὸν ἐπιπεπτώκεσαν
οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῷ μετὰ βασι-
λέος ἡγεομένῳ, ὥστε μηκέτι δυνάμενοι βοη-
θῆσαι. τὸ γὰρ προκείμενον σφέας ἐλύπεε. ὕστε
δὲ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται,
ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντήκοντα-
μύριοι, Τεγεῆται δὲ, τετρακισχίλιοι (ὕστερον γὰρ
ἐδαμῇ " ἀπετρέποντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) 30
ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ
τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι ἐγίνετο
σὺν σφάγια χρηστά, ἔπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέονες ἐτρωμα-
τίζοντο. φερόντων δὲ τὰ βάρεα οἱ Πέρσαι,
ἀπέρξαντες πολλὰ ἀφειδέως ὕστε, ὥστε
πεζομαχέοντας τοὺς Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφα-
γίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Παυσα-
νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, δεησάμε-
νον τοῦ θεοῦ, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας 40
ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἐπὶ
τούτῳ δεησαμένῳ, προεξαναστάντες πρό-
τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους,
καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀντίκα μετὰ
τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομέ-
νοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κατὰ
ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ ὅτοι δὴ τοὺς Πέρσας, καὶ
οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τοὺς τοξα μετέντες. ἐγίνετο
δὲ πρώτων περὶ τὰ βάρεα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα
ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρὰ 50
αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ἔσχε πολλὸν,

Pausanias autem, ubi equitatu premi LIX
cœpit, equitem ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienſes, propoſita dimicatione maxima, ut aut libera Græcia ſit aut ſervituti obnoxia, proditi ſumus à ſociis noctu elapſis & nos Lacedæmonii & vos Athenienſes: quod reliquum eſt, ita nobis videtur eſſe faciendum, ut quam ſtrenuiſſime poſſumus noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Ac ſi quidem in vos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, debetis vos ad partem maxime laborantem ſuppetias ferre. Quod ſi vobis aliquo diſcrimine occupatis fas non eſt ſubſidio venire, ſaltem hoc gratificamini nobis ut ſagittarios mittatis: quos agnoſcimus longe omnium qui in hoc bello ſunt promptiſſimos eſſe ad nos exaudiendos. Hæc ubi audiere Athenienſes, quum LX
moverent ad ferendam ſtrenuæ opem, & jam adventarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias ſequebantur, ex adverſo inſtructi invadunt. Quo factum eſt ut [1] Athenienſes ab iis urgentibus auxilium ferre non poſſent, ægre admodum id ferentes. Ita conſtituti Lacedæmonii, numero cum levi armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nuſquam ab Lacedæmoniis dimittebantur) ſacrificaverunt tanquam conflicturi cum Mardonio præſentibuſque copiis: & quum litare non potuiſſent, multi eorum interea cadebant, multò plures vulnerabantur. Confertis enim gerris Perſæ ingentem vim ſagittarum emittebant, adeo inſtanter ut [2] ſatagentibus Spartiatis, & quia litare non poterant, reſpiciens ad templum Junonis Platæenſium Pauſanias, imploraverit deam, obſecraveritque ne ſpes ſua ipſos omnino fruſtraretur. Adhuc eo deam his LXI
verbis invocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: ſtatimque poſt Pauſaniæ preces ſacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto poſt & ipſi in Perſas eunt. Perſæ omiſſis arcubus ex adverſo ſtetere. Ad quorum genua primum pugna atrox commiſſa eſt juxta ipſum Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienſes ad ferendas ſupportas ire non poſſent. quod enim objectum erat, negocium illis fa-ceſſebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni plurefve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confuti incidebant, à Spar-
LXII tiatis conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem urgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, stravere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis
LXIII prœlium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas unquam novimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Hujus autem superiora majorum nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ majores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit,
LXIV ubi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Plataeas autem Persæ, postquam à Lacædæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum juxta lucum Cereris demicaretur, ne unum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neq; circa templum occubuisse, sed pleroſq; in profano: sed opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremaverant. Hactenus
LXV pugna hæc gesta est. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui jam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putavit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὃ ἀπίκηνλο ἐς ὠδισμόν. τὰ γὰρ δὴ θεῖα ὅπλα λαμβανόμνοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήμματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἐόντες, καὶ πρὸς, ἀνεπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἀντίοισι σοφίην. περιξαίνοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συντρεφόμνοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμνος λευκῆς, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἀντίους ἔθεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμνοι κατεβάλλοντο πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, ἔνθα δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐσθὴς ἐρήμους ἐοῦσα ὅπλων. πρὸς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἡ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ πᾶσαν ἀναρρέεσαν καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω· τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γάρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Αἰμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ἐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μέρεϊ τῇ Θηβαΐδι. Θῶυμα δέ μοι ὅκως περὶ τὸν Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων ἔτι ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, ἔτε ἐναποθανὼν περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δικαίως δ', (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δικαίως δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρησάντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὧδε τοσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλῆος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, ὑδὲν ἤνυε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν. ἐποίησέ τε αὖτις τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμνος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τῷ ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος·

1 Plurimum enim illis *Persis* offic.

ἔχθ

εἶχε ὦ δυνάμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ καὶ ἐς τεσσερεσκαίδεκα μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυτόν· τούτους ὁκως ἡ συμβολὴ ἐγένετο, οὐ προεπαίρων· τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε καὶ παρετάσσετο, προαγγείλας κατ' αὐτὸ ἰέναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἡγήσηται, ὁκως ἂν αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῇ ἐχόμενον. ταῦτα προαγγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δηθὲν τὸ στρατόν. περιτρόπαιον δὴ τὸ ὁδοῦ, ὥρεα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. ὕστερον δὲ ἐκέτι τὸν αὐτὸν νόμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὸ ταχίστην ἐτράπετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐλπίζων ὡς τάχιστα ἥξειν τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ἔστι μὲν ταύτῃ ἐτράπετο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων οἱ μὲν βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ὅσον συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ἔστι ἔχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες ἔστω, ὥστε τελευτήσαι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράπετο καὶ ἔστι, ἔφευγον ἐς τοὺς Θήβας, οὐκ ἦπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ἔστε Ἁρμοσταμίδῃ ἐδόκεε, ἔστε ἀπορραχάμβυός τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρξατο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε ἔστι, πρὸν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. ἔστω τε πάντες ἔφευγον, πλεῦνα τὸ ἵππου τὸ τε ἄλλης καὶ τὸ Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαύτα περισωφέλεε τοὺς φεύγοντας, ἀεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἕκαστα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ φόβῳ ἀγγελίης τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀπηλλομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δέ, ἀκούσαντες ταῦτα, ὡδέναι κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἑτεράπετο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τοῦ κολωνοῦ τὸ φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὸ λειοτάτου τοῦ ὁδοῦ. ἐπεί τε δὲ ἄρχε τοῦ πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους ὡδέναι κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τοῦ ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσωσόντες δὲ κατεῖδον αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρῶνα. ἔστι μὲν δὴ

(præerat autem non parvis copiis, sed ad quadraginta usq; millia hominum) ducebat instructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, jusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic jussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non servato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perveniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris au- LXVI
tem Græcis qui stabant à regis partibus, ignaviter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenensibus decertaverunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes ultro ignaviter agere, ita dimicarunt ut trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Athenensibus occubuerint. Ubi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnaverat, aut non expectaverat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem perpendisse à Per- LXVII
sis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandaverunt) apud me facit, [2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugientibus, ut assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, urgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tu- LXVIII
multum nunciatur Græcis qui circa templum Junonis instructi à prœlio aberant, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt. Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templum: alii per campum, quæ planissima viarum erat. Quos jam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorum præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitaverunt, eosq; adorti sexcentos straverunt: cæteros ad Cithæronem usque persequuti, terga cecidérunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

1 Quæ nec cum quoquam pugnaverat, nec ullum egregium facinus ediderat. 2 Quod quum Persas fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ cæteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii advenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quamcommodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, utpote ignaris murorum oppugnandorum: ut vero Athenienses supervenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntq; atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Minervæ reposuerunt. Nam cætera quæ cepere, in unum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius catervam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant ut ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, unus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenien-
LXX sium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Athenienseſque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superaverunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis evasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc navavere operam Posidonius & Philocyon &

ἐν ἐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθασαν δὴ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ, ἐφράξαντο ὡς ἠδυνάατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατίστηκε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἷά τ' ἠμυνόντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε ἐκ δεπαμμύων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον δὴ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸν σκηνὸν τὸν Μαρδονίου ἔσυλησαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ ὧν ἔσαν καὶ τὸν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν καὶ θέης ἀξίην. τὸν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθηκε ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341
ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσπερ ἔλαβον ἐσωΐσεκαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι ὡδὲν ἔτι ῥίφος ἐποιήσαντο περὶ τοῦ τείχεος, ἔτε τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλυκτάζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες καταπεπληγμέναι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν ὕπα, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων σφατὲς, καταδεύσεων τεσσέρων, τὰς ἔσχον Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας ἐξεμπλῆσαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ ἐννενήκοντα. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡγήσαντο δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Γερσέων, ἵππου δὲ, ὁ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν ὑεῖ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ ὕτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων. ὅπου δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον περισπειχθησαν, καὶ τυτθέων ἐκρατήθησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατ' γνώμας τὰς ἡμετέρας. ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔσχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ

1 Ex quibus primi Teg. introiere. 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare ut ex trig. 3 Nonaginta. 4 *Vide supra, pag.* 459.

Ἀμφιφά-

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι ἡγομένης λέσχης ὃς ἡγέοιτο ἀυτέων ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλελοιπότα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δέ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα ἡγεμόνα ἀγαθὸν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. ὅτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τοῖσι ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δέ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν περιημμένην αἰτίην, ἐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον ἀυτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὑπὸ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρωματίσθη τοξεύμασι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνεγμένος ἐδυσθανάτιέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Αἰμνήστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι ἐκ ἐχρήσατο τῇ χειρί, καὶ ὅτι ἐδέη ἔξι οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμεομένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δόκιμήσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τοῦτο ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τοτὲ μὲν κατὰ Ἑλένης ἁρπασθεῖσαν Τυνδαρίδα ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πολλῷ, καὶ ἀνίσασαν τοὺς δήμους, ἐκ εἰδότες ἵνα κατεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας, οἳ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι δὴ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελιεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα οὕτω, ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων ἡγεόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελείης ἀπέχεσθαι. Τούτου τοῦ δήμου ἦν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τοῦδε Ἀθηναίων, δικαίως λόγου λεγομένου ἔχει. τὴν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἄλυσιν δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην· τὴν, ὅκως

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum sermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adfuere, censuerunt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat invidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse livore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quod ob causam prædictam sibi occumbendum putavit. Hi sunt qui ad LXXI Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum [1] præstantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamque operam navasset dignam se & sua cupiditate navandi. Ex A- LXXII thenienſibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (ut ipsi Athenienses aiunt) in omne ævum fructuosam. siquidem quum olim ad investigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam invasissent, & populos è sedibus suis ejicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (ut quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Thesco fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc usque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeo quidem ut bello quod multis postea annis inter Athenienses atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonii quum cæteram Atticam popularentur, à Decelea temperaverint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclarissime inter Athenienses navata opera, ancipiti sermone celebratur: uno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties

1 Formosior

adven-

adventantibus hostibus propinquus erat, objiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summovere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienses, EUrybiadem virum Argivum quinque certaminum victorem ex provocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium una cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit ut sub Edonibus a-
LXXV pud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento advenit: ex eoque descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnovit hominem, cujus & nomen jampridem & patriam didicerat. Ejus genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me supplicem captivitatis servitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dæmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa; Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persès habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, 1 tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendavit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curavit. Hoste hujus mulieris digressum continuo Mantinei supervenerunt re jam confecta: qui se animadvertentes venisse sero ad pugnam, magnæ jacturæ loco id sibi esse putaverunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam usque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæ-

πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βάλλεσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκπλώοντες ἐκ τῆς τάξιος, μετακινήσαι μὴ δυναίατο. γινο- 342
μένης δὲ φυγῆς τῶν ἀντίων, δέδοκτο, τὴν ἄγκυρεαν ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. ταῦτά μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐκ ἀσπίδος ταρεντίνης καὶ ἀδάμαντος ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυρεαν, καὶ ἐκ τοῦ δώρηνος δεδεμένου σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένου· ὅτε τοὺς καλημένους Ἀθηναίων Αἰγίνην, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πενταέθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα ἡμίμνον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατίσχωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθεῦτεν ἡ ἐπιλύδη γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ἐπειδὴ εἶδε ἀπολωλότας τὲς Πέρσας, καὶ νικῶντας τὲς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεω τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Φαρανδάτεω Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν παρεόντων, καταβᾶσα ἐκ τοῦ ἁρμαμάξης, ἐλθοῦσα ἐς τὲς Λακεδαιμονίους ἐπὶ σφέων τῶν φονέων ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖσε διεπόντα Παυσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖδεμα ἐξεπιστᾶμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκέσασα, ἔγνω τε τὸν Παυσανίην, καὶ λαβομένη τοῦ γουνάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λῦσαί με τῶν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας, τόσδε ἀπολέσας τὲς ἔτι δαιμόνων ἔτι θεῶν ὄπιν ἐχόντας. εἰμὶ δὲ ἐγὼ μὲν, Κάη, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίῃ δέ με λαβὼν ἐν Κῷ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυγάτηρ Ἡγησορίδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν κατὰ τοὺς χώρους. Οἰκτειρήσας ταῦτα δὲ εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄφιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἦκαν τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυθόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

Φαρανδάτεω

οἰκτειρήσας

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi major quam cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. *i. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inviolabilis.*

μόνιοι ὃ ἐκ ἐῶν φθόνησαντας διώκειν. οἱ ὃ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ ὃ Μαντινέας, ἦκον Ἠλεῖοι· καὶ ὡσαύτως οἱ Ἠλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὃ καὶ ἔτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τοὺς μὲν Μαντινέας μοῦνοι καὶ Ἠλεῖοι τοσαῦτα. Ἐν ὃ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθέω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, "ἔστο πρὸς Παυσανίην. ἀπορώμενος ὃ ὅσ- "δη, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔρ- "γασαί τοι ὑπερφυές, μεγαλός τε καὶ κατ' "καὶ τοι θεὸς παρέδωκε, ῥυσάμενον τὴν Ἑλλά- "δα, κλέος· καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων "τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὃ καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ὀπί- "τοισι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἔχῃ ἔτι "μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τὸ βαρ- "βάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀπάδαλα ποιέ- "ων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀπαθανόν- "τος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδονίου τε καὶ Ξέρ- "ξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρω- "σαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδοὺς, ἔπαινον "ἕξεις πρώτοισι τοῦτο τῶν Σπαρτιητέων πάν- "των, αὐτὸς ὃ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλή- "νων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τετιμώ- "ρησαι ἐς πάτρων τὸν Λεωνίδην. ὁ μὲν, δικαίων "χαρίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δ' ἀντημείβετο "τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν δύνασίν τε "καὶ περοράν, ἄγαμαί σου· γνώμης μέντοι "ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξάρας γάρ με ὑφ' ὧν, καὶ 343
"τὸ πάτριον καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατίβα- "λες, σοφιζόμενον νεκρῷ λυμαίνεσθαι· καὶ μὲν ταῦ- "τα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι, τοὺς πρέ- "πει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἅπερ Ἕλλη- "σι, καὶ κείνοισι ὃ ὁκοῖόν τι ἐγὼ δ' ὧν "τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδομαι, μήτε "τοῖσι ταῦτα ἀρέσκεται· ἀποχρᾷ δέμοι, Σπαρ- "τιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὃ "καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ ὃ, τῷ μὲ κελεύεις τιμω- "ρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε "τῇ τῶν ἄλλων οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ "μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλ- "θῃς ἐμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χάριν τε ἴσθι, "ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλ- λάσσετο. Παυσανίης ὃ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὃ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὗρισκον σκηνὰς κατε- σκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐστρω- μένας χρυσέας καὶ ἀργυρέας· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκ- κους τε ἐπ' ἁμαξέων ἐλαύνοντες, ἐν τοῖσι λέβησι ἐφάνησαν ἐόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι.

moniis insequi fugientes. Iidem postea domum reversi, duces suos exilio mulctaverunt. Post Mantineos advenere Elei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctaverunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Phataeas LXXVII in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima usus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt ut liberata Græcia, omnes quos novimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita ut & tu majore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caveat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscēris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab universis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris ultus. Hæc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, LXXVIII inquit, hospes Ægineta, benevolentiam atque providentiam amplector: tamen ab æquitate judicandi deeras, nam & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sævire in mortuum, aiisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodq; in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere ut honeste agam, honesteq; dicam. Leonidæ autem, cui me jubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, jussit 1 servos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inveniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus.

1 Helotes, *quod erat peculiare servorum Laced. nomen. quod & paulo post & aliis variis locis observandum.*

Quinet-

Quinetiam è cæsorum cadaveribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes servi Æginetis venundabant multum, quod occultare non poterant, repræsentabant. unde principium extitit ingentium divitiarum Æginetis utpote aurum à ser-
LXXX vis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Jupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta cæteras inter se distribuerunt pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam cum jumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam navaverant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris
LXXXI rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem dum è Græcia fugit omnem apparatum suum ex auro argentoque & [1] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, jussisse pistores & coquos cœnam sibi uti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque [2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse per jocum suis ministris ut Laconicam instruerent cœnam. 3 Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq; ubi convenerunt, inter ostendendum utriusque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa convocavi, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur.
LXXXII Interjecto deinde tempore complures Platæensium repeterunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

ἀπό τε τῶν κειμήλιων νεκρῶν ἐσκύλλον ψέλιά τε καὶ στρεπτούς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐδόκεε τόν γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο ὐδείς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε ἦν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸ χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δηθέν, ὠνεόμενοι τῶν εἱλωτέων ἀνέοντο, Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ὑπὸ τῷ τριγλήνι ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑπτεσσέως ἀγχίσα τοῦ βωμοῦ. καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφετο. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσὸν, καὶ τὸ ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς ἐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὕτως καὶ τἆλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τάδε ἡμέας, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ βαπτοῖσι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ καλῶς Μαρδονίῳ δεῖπνον βασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι ἔτοι ἐποίεον ταῦτα, ἐνθαῦτα τὴν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας δυ' ἐστρωμμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ βασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγῆναι τὰ παρκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ὅπως γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους βασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τὰ δοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἰπεῖν τὸν Παυσανίην, δείκνυντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν βασκευὴν, "Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βασιλῆος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιῇδε διαίτῃ ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ἔχοντας ἀπαρκησόμενος. ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δοῦναι συχνοὶ δίκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. 344

1 Aulæis, *secundum quosdam.* 2 *Vallam apparet verba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet* τοὺς ἑστρωμμένους, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.* 3 Quum autem hæc cœna instructa longo intervallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

ἐφάνη ὃ κὲ τόδε ὕστερον ὅτι τετέων τῶν νεκρῶν ἐξιφλωθέντων τὰς σάρκας συνεφόρεον δὴ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ ἓν ἔχουσα ῥαφὴν ἑκάστην, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς ὀστέου. ἐφάνη ὃ κὲ γνάθος, κὲ τὰ ἐπάνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μυωφυέας, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας τούς τε ὀδόντας κὲ τοὺς γομφίους· κὲ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπεί τε ὃ Μαρδόνιος δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσατο, τῶν ὅτεω μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκὲς ἐκ ἔχω εἰπεῖν. πολλοὺς δέ τινας ἤδη κὲ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, κὲ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς ὑπὸ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παῖδος διὰ τοῦτο τὸ ἔργον· ὁστις μέντοι ἦν αὐτέων ὁ ὑποκλέψας τε κὲ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν κὲ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τινὶ τούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λήϊνην διείλοντο ἔδαφος τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τειχέας ἐποιήσαντο δίκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν κὲ Ποσειδώνιος κὲ Ἀμομφάρετος ἦσαν κὲ Φιλοκύων τε κὲ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὅτοι μὲν ὕστερον ἔθαψαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέας· κὲ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμῶς, κὲ Μεγαρέες τε κὲ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ Ἵππιον διαφθαρέντας. τετέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι κὲ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυθάνομαι ἐπαρχωσάμενοι τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης, ἐκάτεροι χώματα χώσαι κενά, τῶν διημαρτημένων εἵνεκα ἀνθρώπων. ἐπεὶ κὲ Αἰγινητέων ἔστι αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω κὲ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἐόντα ἑωυτῶν. Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, κὲ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι ὃ αὐτέων, Τιμηγενίδεω,

Hoc quoque rei apparuit poſtmodum in his mortuis carne nudatis, ut quum eorum oſſa comportarent unum in locum Platæenſes, inventum ſit caput nullam ſuturam habens, ſed ex uno oſſe ſolidum: item maxilla, cum eo quod ſuper maxillam eſt, habens dentes, etſi diſtinctos, tamen ex uno oſſe univerſos tam molares quam cæteros. quinetiam oſſa viri quinque cubitorum. [1] Poſtero die quum Mardonii cadaver non extaret, incertum à quibus hominibus ſubtractum. audivi tamen jam diverſos illum ſepeliſſe: & ob id permultos ſcio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepiſſe: Sed quis curam ſuſceperit cadaveris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamen hujus rei nonnihil famæ Dionyſiophanes vir Epheſius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus eſt. Græci vero, poſteaquam prædam diſperLXXXIV tierunt, cæſos ſeparatim quiſque ſuos tumularunt. Lacedæmonii tribus ſepulchris effectis, in eorum uno ſacerdotes, è quibus fuere Poſidonius & Amompharetus & Philecyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio ſervos humaverunt. Hunc in modum Lacedæmonii ſepulti ſunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienſes ſuos utrique promiſcue condiderunt: necnon Megarenſes atq; Phliaſii ſuos ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium ſepulcra fuerunt plena. Nam aliorum ſepulcra quæ ad Platæas oſtenduntur, ea ſunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubeſcebant ſe à pugna abfuiſſe, quum ſero ſuperveniſſent. Quippe tumulus illic viſitur qui dicitur Æginetarum. quem ego audio decem poſt hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AUtodici filio viro Platæenſi illorum hoſpite excitatum fuiſſe. ¶ Græcis ſtatim à cæſorumLXXXV humatione in agro Platæenſi, inito conſilio viſum eſt bellum Thebis inferendum, petendumque eos qui cum Medis ſenſiſſent: & in primis Timegenidem

1 At Mardonii cadaver poſtridie *quam ille occubuit*, ex oculis ſummotum fuit: ſed à quo, id vero mihi certo compertum non eſt. 2 Tegeatæ vero ſeorſum à *Lacedæmoniis* omnes *ſuos* confertos humaverunt. Athenienſes quoque, ſuos uno eodemque in loco, & Megarenſes, & Phliaſii *&c. ut ὁμῶς id ſit quod de Tegeatis per ἀλέας ſignificavit: quod reddidi* Confertos, *accipiens pro In eundem locum congeſtos. Poteſt tamen ὁμῶς ita etiam accipi (& fortaſſe melius) ut commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.* 3 Πλήρεες *videtur ex ſequentibus exponendum οὐ κενοί. q. d.* Atque horum quidem omnium ſepulcra, vacua non fuerunt, ſed in iis cadavera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet ſepulchra quæ Platæis viſuntur, hos ego accepi, quod abfuiſſe à pugna puderet, ſingulos aggeres communes excitaſſe, poſterorum rationem habentes. Ibi enim eſt Æginetarum quod vocatur ſepulchrum à Cleade AUtodici filio, illorum hoſpite, eorum rogatu decem etiam poſt annis (ut audio) extructum. *Obſervandum eſt autem χώματα dicere, non τάφους, eo quod illi nuidim pro ſepulchris ea vellent haberi, (unde dicit καλεόμενος τάφος. q. d. καλούμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐὼν, χῶμα ὃ μοῦνον) at revera ſepulcra non eſſent, ſed aggeres tantum ſepulcra ſimulantes, ſive imitantes, quos inquam pro ſepulcris haberi vellent, non à ſuæ ætatis hominibus (utpote quibus cognita fraus eſſet) ſed à poſteris. Ideo illud τῶν διημαρτημένων ἕνεκα ἀνθρώπων verte* Poſterorum rationem habentes, *vel, Poſterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari. In poſterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, eſſet illis imponere, non autem gratificari. Poteſt tamen ſimplicius verti, Id facientes propter poſteros. At Valla, alium quem verba ferre non poſſunt ſenſum ſequutus, vertit,* Quum ſero ſuperveniſſent.

& At-

& Artaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab urbe discedendum quam eam evertissent. Hoc ubi decrevere, undecimo à pugna die moventes obsedere Thebanos, jussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnaverint, aut nos dedideritis, absit ut nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed sive per causam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cum Medis sensimus: non autem nos soli.) sive revera deposcentes nos urbem obsident, nosipsi nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, evestigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle LXXXVII se viros dedere. Ea re inter eos conventa, Attaginus ex urbe profugit: cujus liberos ad se Pausanias adductos culpa absolvit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, ubi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, ut è Platæis fugiens porro se propipuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio invitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim ut omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidem, viri Thessali, maturo (ut cernitis) quamcelerrime pervenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstate. hæc enim vos in tempus præstitisse non pœnitebit. Hæc fatus,

καὶ Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἐπὶ τούτῳ δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἑλόντας. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἐδόκεε, ἔτεϊ δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπιόντες ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κατὰ λόγον τοῦτον ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καί, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ ὕπω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἑλόντας ὑμέας, ἢ ὑμέας αὐτοῖσι ὑμῖν δόντας, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀνατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες, πρόσχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δέονται πολιορκέοντες, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρὸν αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύαντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν δὴ τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδράσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τὸν μηδισμὸν παῖδας ἐόντ' ἂν μεταίτιους· τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὸ στρατιὴν τὴν σύμμαχον ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπημένους δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ ὡς εἶδε, δόκησέ τε ξεινίων ἐπάλεον, καὶ ἀνηρώτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, ὅδεν ὁρμώμενοι τυγχάνοιεν τὰ ἐν Πλαταιῇσι γενόμενα. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἴπας, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐδόκησε γὰρ οἱ πάντα τινὰ οἴεσθαι πιθανόμενον τὰ ἡγεμονεύματα ταῦτα ἐκλογιζόμενος, ἔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε ὅδεν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε καὶ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπεύδω ἔχων, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρ-

"δόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἔστος καὶ πόδας μυρίους ἐλαυνέων, προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον ξεινίζετε, καὶ "δὴ ποιεῦντες φανεῖσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπὰς,

ἀπέλαυνε ἀνὰ δὴ τὴν στρατιὴν ἅμα διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τῆς Θρηίκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τῶν στρατῶν τὸν ἑωυτοῦ συγχνὺς ὑπὸ Θρηίκων τε καὶ κακοπέντας κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ σφέας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν ὕστερον ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρης τὸν περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκήρυσσε ἡμέρην καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπῃ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τοῦ τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδρομάντεος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς δὴ μούνων ἰδόντων αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστησόμενα ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑποπτεύουσι· δὴ ὦν καὶ ἄρα ὑποπτεύσωσι, οὐκ ἑτέρῳ ἄγρην τοιαύτην θηρεῖν ἢ αὐτούς. θεούς τε κοινοὺς ἀνακαλέων, περιέτρεπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. ὑπετίθετό τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. τοῖς τε γὰρ νηῒ αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοί τε εἴ τι ὑποπτεύσει μὴ δόλῳ αὐτοὺς περιάγοιεν, ἐν τῇσι νηυσὶ ἑτοίμους εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμήρους εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς δὴ λιπαρέοντος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνα ποιεύμενος ἕνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ σωτυχίην, θεῷ ποιεύμενος τὸν) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸ ὑπόλοιπον λόγου, εἶναί τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέκομαι τὸν οἰωνόν τοι Ἡγησίστρατε ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποιέειν ὅκως αὐτός τε δὺς πίστιν ἀποπλώσεαι, καὶ οἱ σοὶ σοὶ ἑόντες οἵδε, ἢ μετὰ Σαμίους ἡμῖν προθύμως ἔσεσθαι συμμαχίης. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ τὸ ἔργον προὔτεινε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον· (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ ἔνσημα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, διαγόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐξαλλιερεύοντο, μαντευομένῳ σφι Δηιφόνῳ τῷ Εὐηνίῃ, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτῳ τὸν πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio navigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Joniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui una cum Leutychide Lacedæmonio navibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim ut si tantummodo viderent hos Jones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, ut expectarent, tamen fore ut non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos invocans obsecrabat ut Græcos Græci liberarent, ulciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naves illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se ut in horum navibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset hospes Samius, sciscitabatur eum Leutychides, (sive ominis gratia volens audire nomen, sive casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua ejus oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu ut navigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, &. rem XCI pariter exequi aggressus est. Nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam jurejurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, jussit eum cujus nomen pro augurio acceperat, secum navigare. Græci eum illic diem commorati, postridie pulchre litavere, haruspice Deiphono Eueni filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Jonico. Hujus patri XCII Eueno

τὸν θεὸν θύμενος

EUenio res hujuſmodi contigit: Sunt in hac Apollonia ſacræ Solis oves, quæ interdiu ſecundum flumen paſcuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare juxta Oricum portum. noctu autem eas ſtabulantes in antro, [1] non procul ab urbe, coſtodiunt delecti viri, divitiis & genere inter populares ſuos ſplendidiſſimi, ſingulis annis ſinguli, quod ex oracuło quodam Apolloniatæ eas oves permagni faciant. Ibi EUenius hic, quum aliquando delectus ad cuſtodiendas oves non excubaret vigilans, ſed obdormiſſet, ingreſſi antrum lupi oves circiter ſexaginta trucidarunt. Id ubi iſte animadvertit, rem ſuppreſſit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas ſubſtitueret. at Apolloniatæ ubi acceperunt (neque enim eos quod geſtum erat latuit) adductum in judicium EUenium condemnaverunt, ut, quia vigiliam edormiſſet, viſu privaretur. Quem poſteaquam exeæcaverunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro conſuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de cauſſa mali præſentis, reſponderunt cauſam eſſe quia cuſtodem ſacrarum ovium EUenium inique luminibus orbaſſent. ſe enim immiſiſſe lupos: nec prius ab illius ultione ceſſaturos quam ei ſatisfaciſſent de iis quæ in eum perpetraſſent, prout ipſe ſibi ſuo arbitrio ſatisfactum putaret. His perfectis, daturos ſe EUenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent beatum.

XCIII Hæc Apolloniatis ſunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ ſilentio ſupprimentes, quibuſdam è civibus exequenda delegaverunt. Iſti hunc in modum putarunt exequenda: EUenium in ſtatione ſedentem adeunt, eiq; aſſidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deveniunt ad miſerandam hominis calamitatem. Ita introducta ejus rei mentione, percontantur quam mulctam optaret ſi eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audiſſet, ſe optare dixit duo prædia civium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat eſſe pulcherrima, & præterea domicilium quod in urbe ſciebat eſſe optimum. Horum ſi compos effectus eſſet, non infenſum ſe poſthac fore dicebat, ſed hac ſatisfactione contentum. Hoc quum reſpondiſſet EUenius,

κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὲς μὲν ἡμέρας βόσκεται ἐπὶ ποταμῷ ὃς ἐκ Λάκμωνος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὥρικον λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, ἕως φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστον. ὡς δὲ πολλῷ μὲν δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ὀκ ἀστοργίῃ τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος ἕως ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτῷ κατακοιμήσαντι τὸ φυλακίῳ, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαλαφήσειν ἄλλα πρόβατα. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γενόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, καταγαγόντες μὲν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τῷ φυλακίῳ κατακοιμήσαντα, τὰ ὄμματα στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ τὰ Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἔτι πρόβατά σφι ἔπικτε, ἔτι γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δὲ σφι ἦν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεον τὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῆς ἱρῆς προβάτων Εὐήνιον τὰ ὄμματα ἐξέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῆς ἐποίησε, ταύτας τὰς ἂν αὐτὺς ἕληται καὶ δικαιοῖ. τυτέων δὲ πυνθανομένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλὺς μὲν μακαρίειν ἀνθρώπων ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόῤῥητα ποιησάμενοι, πρόθεσαν τῶν ἀστέων ἀνδράσι δόμα πρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε· κατημένῳ Εὐηνίῳ ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ἀπάγοντες, ἠρώτεον τινα δίκην ἂν ἕλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ἀνοσίνας δώσειν τῷ ἐποίησαν. ὁ δὲ, ὐκ ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἶπας, εἴ τίς οἱ δύο ἀγρὺς τῶν ἀστέων ὀνομάσας, τοῖσι ἦσαν τὰ κάλλιστα δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἦδε κάλλιστην ἔουσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τυτέων δὲ ἔφη ἐπίβολον ἡδυμενέα, τῷ λοιπῷ ἀμείνιτον. εἶ, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν ἡγεόμενον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

346

[1] *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

"οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες, Εὐήνιε, "ταύτῃσι δίκῃσι Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυ- "φλώσιος ἐκτίνυσί τοι κατὰ θεοπρόπια, τὰ ἡμόμοσα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πυθόμενος τὰ πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δέ, περιάμενοι τοῦδε ἕκτημένων, διδοῦσί οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ ὁμόμαντος ἡμέων. Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐήνιος, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπερβαλόμενος τοῦ Εὐηνίου ὁμόματος, ἐξελάμβανε ὅτι τιμὴ Ἑλλάδα ἔργα, ἐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τιμὴ Σάμου. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσσοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, παρεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας περιπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τιμὴ ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοίοισι εἶναι, ἐς τοὺς τιμὴ ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἕωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. οὓς, καταλύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένους τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλήθους μὲν ἦν ἐξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, καλλεῖ τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτε τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος ἕρυμα τοῦ νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπεκέλευον. ἀπικόμενοι δὲ κατὰ τὸ τοῦ Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαισσωά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν, τὸ Φίλις ὁ Πασικλέος Πασικλῆος ἱδρύσατο Νείλεῳ τοῦ Κόδρου, ὑποσύμμαχος ὅτι Μιλήτου κτίστῃ· ἐνθαῦτα τάς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα σκήψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀμφότερα. ὑπολεγόμενοι γὰρ παρεσκευάδατο παρεσκευάζοντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τιμὴ ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ, τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσοντας ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τουτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ὑπερπλέειν δὲ ὅτι τιμὴ ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes; EUeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. EUenius, ubi omnem rem audivit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At cives ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam divinationem obtinuit, unde celebratissimus evasit. Hujus EUenii filius fuit XCIV
Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audivi, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EUenii, cujus non esset, nuncuparet. ¶ Cæterum postquam XCV
litavere Græci, classem è Delo Samum versus solverunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Junonis eam locavere, sese ad prœlium navale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naves ad continentem reducunt, præ Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam navalem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo navigabant ut essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Joniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque navibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc XCVI
inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, prætervecti ad Gæsonem & Scolopoentem, ubi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naves munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in utrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abi- XCVII
isse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandemneutrum horum visum est esse faciendum sed porro eundum in continentem.

præparatis igitur ad pugnam navalem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem navigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex adverso obviam ferri vident, sed naves intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides navem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Jones per præconem compellabat, inquiens, Viri Jones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Ubi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Hujus autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Jones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis
XCVIII Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naves litori admovent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Attica Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorum devectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant ut compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id ut Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum novarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcaverunt. Iidem facta ex gerris testu-
XCIX dine sese constipaverant. Græci, ubi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus advolavit in universum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem hujusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ divinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit utraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat,

ϖδασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδει, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἐδεῖς ἐφαίνετό σφι ἐπιταγόμενος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἐπὶ τὸ τεῖχος, πολλὸν δὲ πεζὸν ϖδασκευασμένον ϖδὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα ϖρῶτον μὲν ἐν τῇ νηῒ ϖδὰ πλέων, ἐγχείμας τῷ αἰγιαλῷ ταμάλιστα Λεωτυχίδης, ὑπὸ κήρυκα περιηγήσατο "τοῖσι Ἴωσι, λέγων, "Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων "τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. "πάντως γὰρ ὀλίγου σωτήσουσι Πέρσαι περὶ ἐμοῦ "ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπὰν συμμίσγωμεν, μεμ- "νῆσθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων "ϖρῶτον· μετὰ δὲ, τῆς συνθήματος. Ἥβης. "καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων παρὰ τοῦ "ἀκούσαντος. Οὗτος δὲ ὅστις ἐὼν τυγχάνει νό- "σου τοῦ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἦ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, πιή- σειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λεωτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα τάδε ἐπίεσε οἱ Ἕλληνες· προσχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ ὅτοι μὲν ἐπαύροντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας ϖδασκευαζο- μένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι ϖδαινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑποτοπήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλ- λήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώ- των ἐν τῇσι νηυσὶ τῇ βαρβάρων, τοὺς ἔλα- βον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμψασι ἐποδιά- σαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῇ εἵνεκεν δὴ ἦκισα ὑποψίην ἔσχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῇ Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς διόδους τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερού- σας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς δὴ σαμβομένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώρην· ἐποίεον δὲ τοῦτο εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρα- τοπέδου ἐῶσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ ποιεῦσι νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δειλαμένῳ δειλαβομένοισι, τούτοισι ταύτοισι προε- φυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σιωφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναί σφι. ὡς δὲ παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσίσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἔνθα δέ σφι φήμη τε ἐσέπεσε ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρύκιον ἐφά- νη ὅτι τῆς κω ματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τῷ Μαρ- δονίου στρατῷ νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχό- μενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἦν τὰ θεῖα τῇ πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆ ἡ- μέρης συμπίπτουσα, τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος;

φήμη

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι παρεόντι ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης ἔνθα ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶχε. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, οὗ ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένην δὲ νίκην περὶ μὲν Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς φρι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωΐ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μικρός τις τῷ αὐτῷ, χρόνῳ οὐ πολλῷ φρι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη φρι περὶ τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, ἔτι περὶ φρεῶν αὐτέων ὄντων, ὡς πρὸς Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πλαίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μὲν τοῦτο ἡ κληδὼν αὕτη φρι ἐσέπλητο, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς φρι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι παρεσχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι μὲν πρὸς ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' ἀγκαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ ὄρεα. ὃν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιῖσαν, ὅτοι οἱ ὄπη τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὀρθία ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ ὀδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ φρι Ἀθηναίων καὶ φρι προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅκως χρήσονται ἑωυτῷ ἠθροίστο τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, ὠθισμῷ χειρῶν χρεώμενοι, ἔργα εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα ἔντοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (ἦσαν γὰρ καὶ οὗτοι ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνεπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, ἔνθά τι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγήν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων καὶ φρι στρατηγῶν φρι Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τῷ ναυτικῷ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων φρι Περσέων, ἀπικοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere C
contigit, ut ad utramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam
apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro
Platæensi pugna commissa est, & item
in Mycale juxta Cereris delubrum
pugna erat committenda: ut non ab
re venerit ad istos fama victoriæ Pau-
saniæ atque Græcorum. nam pugna
ad Platæas diluculo diei gesta est, a-
pud Mycalem vesperi. quarum utran-
que eodem ejusdem mensis die ge-
stam esse, non diu post ab his rem re-
petentibus declaratum est. Ante ru-
moris autem adventum subibat istos
timor non tam de seipsis quam de
Græcia, ne Mardonio subjiceretur: at
ubi fama hæc ad eos advolavit, im-
pensius atque properantius ad congre-
diendum processerunt: tanto animo
Græcis ac barbaris in pugnam ten-
dentibus, tanquam insulæ eis & Hel-
lespontus propositæ præmia essent.
¶ Athenienses porro, & qui juxta e- CI
rant instructi, pæne dimidium copia-
rum, iter tenebant per litus atque
planitiem: Lacedæmonii autem, &
deinceps collocati, per confragosa &
montes. Quæ dum Lacedæmonii cir-
cuibant, interim Athenienses in alte-
ro cornu prœliabantur. Persæ, quoad
sibi gerra manere recta, sese defen-
savere, nihilo inferiores hostibus: po-
stea vero quàm Athenienſium & eo-
rum qui cum Athenienſibus erant co-
piæ adnixæ sunt, vehementius se mu-
tuo adhortantes, ut laus operis ip-
sorum esset, non Lacedæmoniorum,
tum commutari jam res, & dejectis
gerris Græci confertim impressionem
facere in Persas. Illi excepto impe-
tu perdiu restitere, ad postremum in
munitiones refugere: cum quibus
pariter irruperunt Athenienses &
Corinthii & Sicyonii & Trœzenii.
ita enim erant ii in acie collocati. Ubi vero & murus captus est,
ibi barbari non roboris memores es-
se; sed fugæ, præterquam Persæ:
hi autem soli ad paucos redacti pug-
nabant, Græcis assidue in murum
irruentibus. Quorum duo classiarii
exercitus duces, Artayntes & Ithra-
mitres, effugerunt: totidem pug-
nantes occubuerunt, Mardontes, &
pedestrium copiarum dux Tigra-
nes. Adhuc autem dimicantibus Per-
sis supervenere Lacedæmonii ac so- CII.
cii, qui eos qui supererant truci-

dave-

cidaverunt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sycyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi viderunt statim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cementes alii Jones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barba-
CIII ros. Milesiis autem præceptum erat ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. hujus quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugnæ adessent, aliquid innovarent. At illi è contrario prorsus quam jussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Jonia iterum defecit à Persis. ¶ In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam navaverunt Athenienses, & ex
CIV Atheniensibus Hermolycus Euthoini filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit ut bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cymum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto jaceret. Secundum autem Athenienses egregii extitere Corinthii Troezeniique ac Sicyonii. Græci vero perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum
CV naves incenderunt, totumque murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Ubi castra atque naves cremavere, vela fecerunt, & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica trunsferenda, & ubinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cujus ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse ut per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandum esse ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, ejectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, 3 non esse principatum Ioniæ summovendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum. & quum in hoc conten-

χείριζον. ἔπεσον ὦν καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοι τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀποβαλόμενοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτρεγλικέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνάατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίοις δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, ὕστερον καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων τοὺς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι. οὕτω δὴ ἄρα ἀφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἄλλην ἐπιμέλειαν, σώζοντας ἐς τὰς καμάρας τὴν Μυκάλης, ἐτύγχανον μὲν καὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τότε γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέωσι. οἱ δὲ τῶν τριηκοντόρων τῶν παρεπλαγμένων ἐποιεῦντο ἄλλως τε κωλυόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, καὶ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοὶ σφι ἐναντίον τὸ κακὸν ποιεῦντες πολεμιώτατοι. ὧδε μὲν δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσυσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνεω, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον καταλαβὲ ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῇ Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ἐν Γεραιστῷ μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσυσαν. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τὰς πόλιας, τὰς μὲν μαχομένας, τὰς δὲ καὶ φεύγοντας σφι βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὸν λεὼν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τό τε τεῖχος καὶ τὰς νέας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκου χρεὼν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικῆσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τέλος δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετο σφι εἶναι ἑωυτοῖσι τε Ἰώνων περιεπόντων, φρουρεόντων τε πάντα χρόνον· καὶ ἢν μὴ περιημένων, Ἴωνας ἐλπίδα ἔχον χαιρόντας περὶ τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. περὶ ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἦσι ἐδόκεε τῶν μιαινόντων ἐθνέων τὰ Ἑλληνικὰ τὸ ἐμπόριον ἐξανασῶσαι, δεινὸν τῷ χείμενον Ἴωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην γῆν ἐᾶσαι ἀνάστατον, ἐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεν-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem esse.* 2 Cujus ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. ut per o. t. Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summovendos esse Iones censebant.

ἐόντων

ὄντων ὦ τυτέων, περιδύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐπιτήσατο, πίστιν λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους ὦ λαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμμένας [1] διήσειν. οὕτω μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν ὦ ἀπεφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης καταληθέντων, ἐόντων ἐς πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων ὦ καὶ ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου ὠθισθεὶς ὑπὸ τοῦ παιδείου τοῦ γενομένου, ἔφερε μὲν Ἀρταΰντην ἐλέγχων πολλά τε καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα φερτηριάσας· καὶ ἄξιον εἶναι) παντὸς κακοῦ, τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. ὧδε ὦ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινὸν μέγιστόν ἐστι. ὁ ὦ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, σπᾶται μὲν τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, ἀπικνέεσθαι δὲ [2] φθάσας Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὄπισθε ἑστεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἁρπάζει μέσον καὶ ἐξαίρας, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι [3] Μασίστεω προέσχον. ὁ ὦ Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτοῦ τε Μασίστεω τοῦ θέλοντος καὶ Ξέρξεω, σώσαντος τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἐκείνου· καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. ἐπὶ ὦ καὶ ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τυτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν ὦ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἔτι ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηναίων προσπαίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, εὐειδὴς καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδυνάτο καταγαδῆναι, οὐδὲ βίην προσφέρετο, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην (τοῦτο ὦ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὐ γὰρ δὴ σαλοβίης γε πευξομένη) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρῶν ἐμεῦ τῆς ἄλλων, πρόσχει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μάλλον λαμψεσθαι [4] οὕτω ταῦτα ποιήσας. ἁρμόσας ὦ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ ὦ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ ὦ, διαμειψάμενος, ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω ὦ θυγατρὸς· ἐνόμα ὦ τῇ γυναικὶ ταύτῃ τὸν Ἀρταΰντην. Χρόνῳ ὦ προϊόντος, ἀνά-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum jurejurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc jurejurando accepto, ad pontes ſolvendos navigaverunt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inventuros. Et iſti quidem in Helleſpontum navigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales perveniſſent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conviciari Aratayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignaviorem, [1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignaviorem. Artayntes igitur, ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi avidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, ut ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumque humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cujus fratrem ſervaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; pervenerunt, ubi rex erat ex eo tempore quo, prælio navali male geſto, Athenis illuc profugerat, ¶ Sardibus autem tunc agens, adamaCVII bat uxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc evaſit ut filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam hujus mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt, eo poſtquam pervenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Maſiſtis amore ceſſavit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

---

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamavit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem uxor, Maſiſtæ autem erat filia.

tefacta

tefacta est, hunc in modum: Amestris uxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donavit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam se confert: atque ubi se oblectavit cum ea, jussit à se petere muliérem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum jurejurando promisit. Qui postquam juravit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enimvero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, jampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & urbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum lata, eo gestando gestiebat.

CIX Amestris ubi mulierem habere amiculum scivit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam hujus rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Observato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persice Tycta, Græce τέλειον, *id est, perfecta*: in qua rex solùm caput [1] ornatur, Persasq; strenis donat) hoc die observato Amestris à Xerxe petiit ut se Masistæ uxore donaret. Xerxes id indignum facto nefariumq; arbitrari, uxorem germani dono dari, eamq; insontem negocii illius cujus causa uxor sua eam flagitaret.

CX Tandem hujus precibus evictus, & instituto, quo nefas est regia cœna propolita orantem non exorare, invitus admodum annuit: tradensq; uxori, ac jubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemq; mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cujus locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ὑφήνασα Ἀμηστρὶς ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδωσι Ξέρξῃ. ὁ δέ, ἥδεις, τερπόμενος τε καὶ ἔρχεται φέρων παρὰ τὸν Ἀρταΰντην. ἡδεῖς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὸν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῆς αὐτοῦ ἐπιουργημένων. πάντα γὰρ τοὺξεδὴ αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε παντοίῃ γενεῇ, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξης, Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δέ, πάν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δέ, παντοίως ἐχθόμενος, οὐ βουλόμενος δεινῶσαι κατ' ἄλλο μηδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν καλεικαζέσῃ τὰ γινόμενα, ἔτω ἐπιδυεδὴ πρήσσων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (περιῆν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς οὗτος) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, ὡς εἶχε χαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. καὶ ἡ Ἀμηστρὶς πυθάνεται μὲν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιεύμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔσχε ἔγκοτον· ἡ δέ, ἐλπίζουσα τιμὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὀλέθριον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον προτιθέμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὔνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μέν, τυκτά· κατὰ δὲ τὸν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν μοῦνον βασιλεὺς [*] σμᾶται μοιῶν βασιλεύς· καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρὶς, χρήζει τοῦ Ξέρξεω, δεδιδαγμένη τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δέ, ἀναξίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργομένου, (ὅτι ἀτυχήσας τὸν χρήζοντα, ἔξεστι δυνατὸν ἐστὶ βασιλῆϊ δεῖπνον παρεσκευασμένῳ) κήδεται δὴ ἀέκων καὶ ἀνιεύμενος καὶ παραδίδοι, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὸ βούλεται· ὁ δέ, μετασπεμψάμενος τὸν ἀδελφεόν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου καὶ παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι ἀντ' ἐμεῦ ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (ἐμὲ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

1 *Diversam à nostra lectionem videtur esse sequutus.* * Minùs rectè hunc locum interpretatus est Valla; nam σμᾶσθαι est operosius quiddam, cum adhibito smegmate caput defricatur, quod semel tantum quotannis, idq; die solenni factum esse legimus. *Casaub. in Athenæum.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀπιθωύμασας "τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα "μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι "γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ "τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ "παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἠγάγευ γυναῖκα· αὖτε "τί μοι νῦν τυγχάνει χάρτα ἐοῦσα· "ταύτην με κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα "σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα "μοι ποιεῦμαι, ἀξιούμενος θυγατρὸς τῆς "σῆς, ποιήσω μέντοι τοι τῶν ἐόντων ἐλάσσονα. σὺ δὲ "μηδαμῶς βίῃ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· "ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ ἐὸν ἧσσον, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· "Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὕτω δή "τοι Μασίστα πέπρηκται. ἔτι γὰρ ἄν τι δοίην "θυγατέρα τε ἐμὴν γῆμαι, ἔτι ἐκείνῃ ἔτι "πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ διδύμεα δέκεσθαι. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶ- "πας τοσόνδε, ἐχώρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐ "δή κω με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ μέσῳ χεόντων τῶν Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, ἀκρωμαίνεται τε γυναῖκα τὴν Μασίστεω· τοῦ τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ προέβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χεῖλεα, καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἰκήιον μιν ἀπιπέμπει ἀκρωμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, ἐδέν κω ἀκηκοὼς τυτέων, ἐλπόμενος δέ τι οἱ κακὸν ἔσεσθαι), ἐσαΐσσει δρόμῳ ἐς τοὺς οἰκίας· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βακτρίους σύν τε τοῖσι ἑωυτοῦ ἰδίοισι, καὶ δή κου τοῖσι καὶ ἄλλοισι, οὓς ἀπικνέσθαι νομὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τοὺς μέγιστα κακῶν βασιλέα. τοῦτο μὲν ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει, εἰ πρότερον ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς Σάκας· 351 καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ μιν, καὶ ἦν ὕπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν δὴ τὰ ἔρωτα τὰ Ξέρξεω, καὶ τὰ Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐγένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπὶ Ἕλληνας ὄντας, πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὦρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον Ἀγαιλευμένας, τὰς ἐδόκεον διήσειν ἔτι ἐστεμένας· καὶ τυτέων ἐκ ἦσσα ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νῦν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1] quam tu mecum orationem habes importunam: qui uxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum unam tu filio tuo duxisti uxorem) jubes me relinquere (quæ mihi est ex animi mei sententia) ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari conjugio filiæ tuæ, tamen nutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, ut neq; jam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu consuetudine tuæ diutius fruaris: ut discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easq; canibus abjicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. ubi vero mutilatam uxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam provinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (ut mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à provincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis adversus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidavit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde solventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipue causâ illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

τὶ τὼ σὸν γῆμαι.

CXI

CXII

CXIII

1 Quæ est ista futilis qua uteris apud me, oratio? Q. d. *Quorsum spectat?* 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. *vel, Ita se res tuæ habent. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est.* 5 *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius pervenire potuisset, quam rex de eo quod molitabatur, certior factus esset.* 6 Molientem, *vel, agitantem.*

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Cherſoneſum tentarent. Itaq; Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum trajicientes, Seſtum
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium ejus tractus urbium validiſſimo muro præditam, convenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, junctis Perſis pariter & magna
CXV ſociorum frequentia. Tyrannidem illius provinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1] Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumvenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum, & ei fanum circumjectum ubi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæq; & æs & veſtis, aliaq; donaria quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: ejus mihi domum dato, ut diſcant alii non militare adverſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi ut largiretur ſibi domum ejus viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtum ea ſentire. Enimvero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in provinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & ejus ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportavit, fanumq; ſevit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectaverat,
CXVI ex improviſo à Græcis invaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus advenerat autumnus, gravari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaq; orare duces ſuos ut ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

ἔδοξε ἀπιπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ καταμείνασι, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀναβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντα ἰσχυροτάτην πάντων τῶν κατὰ τὴν ἰσχυ-
ταύτην, σωιῆλθον, ὡς ἤκουσε παρεῖναι τοὺς στρατὸν ἐλλέγοντας Ἕλληνας ἐς τὸ Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλ-
10 λων τῶν Ἑλλησποντίων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν στρατηγεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς. ἔχουσι δὲ ταύτην ὑπῆκοοι Αἰολέες, σωιῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τότε τῆς νομῆς Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαυνόντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρή-
20 ματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος ἐπ' αὐτῷ, ἔνδα ἦεν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆϊ δοὺς λέγων δὲ "τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἐς τὸ "οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ "γῆν σὴν στρατὸν ἠλάσας δίκης κυρήσας, "ἀπέθανε· τότε μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καί τις
30 "μάθῃ ὅτι γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, ὃς ἐς τοσοῦτον ὑβρίκεε ἐς τὸν ἑωυτοῦ δεσπότεα. ἐφέρετο. ὅτι γῆν δὲ τὴν βασιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νέων τοιάδε· "Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντα. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε,
40 καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, ἅτε παρεσκευασμένων ἐς πολιορκίην, ἅτε πρόσδεχόμενοι τοὺς Ἕλληνας. ἀφύκτας δὲ κως αὐτοὺς ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ ἧσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπα-
50 γάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ ἐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ

1 Xerxem Ath. tendentem circumvenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων ἡγεμονικὸν σφέας μετὰ πέμψηται. ὥστε δὴ ἔσεσθαι τὰ παρεόντα. Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταΰκτεα ἐς πᾶν ἤδη κακῶν ἀπιγμένοι ἦσαν ἔτω, ὥστε τὰς τόνους ἐψωνῖσθαι τῆσι κλινέσι, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δὲ ἐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, ἔτω δὴ νὺξ λαβοῦσα οἴχονται ἀποδεδρηκότες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταΰκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὄπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύλας ἄνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν σκηδύγγια ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσε Πλειστόρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τέσπερ τῷ σφετέρῳ τὰς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσε. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταΰκτην, ὕστεροι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ἔπισχον, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζῶντες ἐλήφθησαν. καὶ σιωδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταΰκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. Καί πως τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων ταρίχευε ὀπτῶντι, τέρας ἡμέρῃ τοιόνδε· οἱ ταρίχευε δὴ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσαίεσαν, ὅκως περ ἰχθύες νεαλεῖς. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἐθηεῦντο, ἐθώυμαζον. ὁ δὲ Ἀρταΰκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καὶ λέσας τὸν ὀπτῶνα τὸν ταρίχευε, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεοῦντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρίχεος ἐὼν, δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ὀπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τάλαντα δισχίλια Ἀθηναίοισι ὠφειλόμενα. ταῦτα ὑποχρέμψας, τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον ἔπιθε. οἱ γὰρ Ἐλεούσιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδέοντό μιν καταχρηδῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) σανίδα περόσασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταΰκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ πρήσσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accersisset: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artaycte CXVII
intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo ut funibus lectorum elixis vescerentur, ubi jam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessernnt fugam, cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicavere Athenienſibus, portasq; patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii urbem tenuere. OEbazum in CXVIII
Thraciam fuga elapsum, Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolaverunt, cæterum ejus comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci essent, super Ægos fluenta circumventi, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim vivi sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur CXIX
à Chersonitanis uni eorum qui istos servabant, dum [2] carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsuræ prius impolita resiliit palpitavitque, quemadmodum pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentum ut vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, [3] eum à quo injuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli hujus dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Protesilaum ulciscerentur, ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc in litus in quo Xerxes trajectum junxerat, (ut alii aiunt, in tumulum urbi Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspenderunt, filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienses in Græciam remeaverunt, CXX

ὑποχρέμψας, ἔπιθε, σανίδας

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces salitos torret, *ut alii interpret.* 3 De eo à quo injuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, si servatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa repositurí. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum
CXXI annum. Hujus autem Artaÿctæ, qui suspensus est, avus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Jupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, illisque dejecto; agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere [1] qui possunt. nam quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & universæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, jussit eos illud facere: sed ita ut jubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse ut è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq; exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis servire.

τά τε ἄλλα χρήματα ἀγινέες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθησόμενες ἐς ἱερά· καὶ κῶς τὸ ἔτος τοῦτο, ὐδὲν ἔπι πλέον τετέων ἐγένετο. Τότε δὴ τῷ Ἀρταΰκλεω τοῦ ἀναχρεμαθέντος παππώτατος Ἀρτεμβάρης ὄνομα, ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι τότε ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κῦρε, καὶ ἐλῶν Ἀσυγείας, φέρε, λιπὼν καὶ ἐκτήμενος ἀλίγην, καὶ ταύτην τρηχέην, μέλανας ἀντὶ ταύτης ἄλλην ἐχώμεθα ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τῶν μὲν ἐόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωϋμαστότεροι. εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιούτους ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει καλλίον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωϋμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. ὕστω δὲ αὐτοῖσι παρήνεε κελεύων ἁβρωσυνάζεσθαι ὡς ἐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστὶ, καρπόν τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἷα ἔχοντο ἀποστάντες, ἑωυτοὺς ἔταξαν τῇ γνώμῃ πρὸς Κῦρον. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι δουλεύειν.

1 Imperium obtinent. *Vel,* Imperio pollent.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-
ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ
τῆς τοῦ Ὁμήρου γλώσσης καὶ βιοτῆς.

EJUSDEM HERODOTI
HALICARNASSEI DE GENERE
vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum operæ Marnii noſtri jam ad hunc libellum perveniſſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidelbergæ vivebam apud patronum meum V. ampliſſ. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipſo mihi hæc ocia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinum comparaſſe cum forte ea aliorum auctorum ſcriptis uno libro eſſet juncta. An quid boni tamen nec quod in faba ſe reperiſſe pueri chamitare ſolent inde eruiſſem, mehercle jam oblitus eram, ut qui inter ſcidas meas jacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Jamjam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, H. Stephanum nihil ſcriptæ lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti novenarum ſororum choro, iſti libello adſcripſiſſe, forte quod hîc eum mſ. deficeret, parvi monenti animo, & vix inventa illa excerpta ms. Palatini, perluſtrare cœpi. Quid multis? παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλ' ὀρθῶς. & διαφόρους γεφὰς vulgatis, niſi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto verſu locum cap. ix egregie ſupplens, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla invidia, credo, ſi nos etiam in minutis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, invenire labor habet, inveniſſeque juvat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, uti Dario Indathyrſus. Caeterum in contextu, ſicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutavimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis ΣΣ in oram contextus Græci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere ſcias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γλώσσης καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταὐτῷ πανταχόθεν ἤθεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τέ τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένους τοῦ Κριθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὴ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὁμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ ταύτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ.

HERODOTUS Halicarnaſſeus de genere, vita atq; adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quum vetuſta illa Æolum civitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultæ omniſq; generis gentes convenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc pleriq; commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit uxorem, procreavitque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipſe Melanopus una cum uxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argivi tutelæ, quo familiariſſime uti conſueverat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatem perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis illuc ſe conferens, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interjecto accidit forte ut puella ista è furtivo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciviſſet, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe objurgavit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremo hujusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani jam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Civitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab uxoris nomine, cujus memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidem Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico.

III Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, juxta fluvium Meletem, quum partui jam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominavitq; eum Melesiginem, à fluvio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniam Critheis antea diversata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: unde filium quoq; quantum potuit,

IV honestis disciplinis erudivit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui juventuti illic literas musicenq; tradebat: hic [2] quum citra uxorem viveret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atq; elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo ut tandem Phemius eam verbis ad conjugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat jam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum

V cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνῳ ὃ περιόντι Θ., συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὸ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δ' ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλεσάμενον τὸν Κερδηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰτίᾳ μεγάλῃ εἶχεν, ὀπιλεγόμενον τὰ αἰσχύλα τὰ πρὸς τὰς πολίτας, περβυλλόμενος ὃ τι ἐν ᾧ περὶ αὐτῆς τάδε ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τῷ Ἑρμείᾳ κόλπῳ τὸν μυχόν· κτίζομένοισι δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο τὸ ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπέσθαι τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐπώνυμον. λέγεται γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς λέγεται τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου κατὰ δὲ ἔχων τὸ βίου. ἐνταῦθα ὑποκτίσθαι ὁ Κλεάναξ τὴν Κερδηΐδα πρὸς Ἰσμηνίην τὸν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος τὰ μάλιστα. Χρόνῳ ὃ περιόντι ἐξελθοῦσα ἡ Κερδηΐς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ὅτε τὸ ποταμὸν καλέμενον Μέλητα, ἤδη ἔτικτε ἡ Θεόκλεια, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλὸν, ἀλλὰ διόρατον. καὶ πίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κερδηΐς λέγεται ὑφαίνειν τὰ Ἰσμηνίου· περιόντος ὃ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπὸ ἐργασίης χειρῶν ὠρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑωυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνάτο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὰ ἄλλα μουσικὴν διδάσκων πολλούς. ὅτε μανθάνει τὸν Κερδηΐδα, ὧν μητρόπολιν, ἐργαζήσαι αὐτῷ ἐρειά τινα ἃ ᾠδὰ τῶν παίδων εἰς μισθὸν ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φήμιῳ χάριτα προσῆκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ἔφετο προσάξεσθαι, καὶ ἔτι περὶ τοῦ παιδὸς, ὡς ποιήσομενος καὶ ὅτι τεθραμμένος καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα δίφυα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ὃ ἦν τὴν φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ὑπομελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret. 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens. quo nomine Phemio tantopere placebat ut eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium ejus adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum ut in virum egregium evaderet. polliceris. Siquidem hunc cerne.

ναφῆκε. χρόνῳ ὦν ὕστερον ἀνδρώθη, ἐδέη τῷ Φημίῳ ὑποδεέστερος. ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ ὅπως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ κατεστήκει. καθ' ἑαυτὸν δὲ ἦν ἡμόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐθεᾶτο· καὶ αὐτῷ θαύματι κατεστήκεσαν οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη, καὶ οὗτος ἐζήλωτο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπερκειμένης χώρας, εὐφιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξένοι, ὁκόταν παύσοιντο τῶν ἔργων, ἀπεχόλαζον ὧδε τῷ Μελησιγένει ἐγκαθιζοίμενοι. Ἦν δὲ ἐν αὐλοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῆς ὧδε Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἐπὶ οἴνῳ, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ· ὃς μιν ἔπεισε τὸν Μελησιγένεα μεθ' ἑωυτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι τὰ χ. ὅτι χώρας καὶ πόλιας ἀπήσας ἄξιον εἴη αὐτῷ ἕως νέῳ ἔτι. καὶ μὲν οἴομαι μάλιστα τούτοισι πειθηναι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόεε ἐπιθήσειν. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἐναυτίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ἐγχώρια διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπυνθάνετο. εἰκὸς δέ μιν καὶ μνημόσυνα πάντων γεράψειν. Ἀναχομιζόμενοι δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγένει σωιέβη, νοσήσαντι τὸν ὀφθαλμὸν, καρφία δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης ὧδε ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτῷ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθείς "ἐπιμελέην ἔχειν· ἐπαναπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ "ἐνοσπλόησεν αὐτῶν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τὸν βίον ἀρκέοντως εἶχε, καὶ ἦκεν εὖ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σωιέβη τῷ Μελησιγένει περὶ Ὀδυσσέως "ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μὲν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημὶ, τότε μὲν ὑγιὴς ἦλθε, ὕστερον δὲ ὂν

ἐπιμελέην. ἐνοσπλόησεν. ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι.

præverit: atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus universa ei legasset, paulo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique jam juris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conveniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta è vicinis agris abunde convecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit navicularius, qui è finibus Leucadis solvens, navem meritoriam comparaverat, qua frumenta Smyrna deveheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum usu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit ut relicto ludo secum navigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu juvenis esset, civitates regionesq; spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos jam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente navigavit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose universa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicujus peculiare memoratu dignum: [3] adeo ut appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deveherentur, contigit Melesigenem oculis jam ante parum valentem, extreme laborare: ita ut Mentes, negociorum gratia in Leucadem trajecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensium reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reverteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curavit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter cæteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit ut de Ulysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, jam tum eundem convaluisse, ut postea apud

1 In docendo *pueros* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum juvenis esset, regiones & urbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi jam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

Colo-

Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. id quod ipsi quoq; Colophonii
VIII mecum fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reversus, Melisigenem recepit, [1] cum quo jam inde diu ultro citroque navigavit, donec Colophonem appellenti eveniret ut in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur privatus fuisse. E Colophone autem jam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata
IX conscribenda animum convertit. Tempore deinde interjecto, quum Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumam proficisci: commodumq; Hermi prata transiens, ad eum locum pervenit qui appellatur Novus murus, Cumanorum coloniam: qui locus post Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Melesigenes apud coriarii officinam consistens, hujusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitium præbete viro profugoq; vagoq;
Urbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Divini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Jupiter ipse.

Sardena autem, cujus hic commeminit, mons est ad Hermum fluvium Novumque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculis tam misere mulctatum: julitq; præsentibus secum frui. Melesigenes ingressus sutrinam, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à se scriptos. [2] Et quum inter fabulandum crebras [illegible] tentias in medium, multamq; eruditionem afferret, in magna habitus est ab
X auscultantibus admiratione. Atq; jam tum apud Novum murum agens è poesi victus subsidia habebat. Ostenditurque ad nostra usque tempora ibidem locus ubi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri
XI adventu in eodem loco enata. Porro egestate postea adactus, quum vix alimenta haberet, statuit in animo Cumam ad feliciorem successum reverti. Ituruſq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. φωμολογοῦσι δὲ καὶ οἱ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος περιῆλθεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένη· χρόνον τε δὴ συχνὸν συμπεριέπλει αὐτῷ. ἀπονοσήσαντα δὲ εἰς Κολοφῶνα σωέβη πάλιν νοσῆσαι τὰς ὀφθαλμούς, μὴ δυναμένου ἀλαφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ ἔτως ἐπιχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ περιιόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· πορευόμενος δὲ ἀπὸ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἄποικον Κυμαίων. ὡκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν θηήσασθαι θεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτον τῶν ἐπέων τάδε,

Αἰδεῖσθε ξείνων καχρημένον ἠδὲ δόμοιο
Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμης Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιόωνος ἄδην νειάτον ὑψικόμοιο
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιόων, ὄρος ἐστὶν ὑψηκόμον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος. ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνθρωπον. ἠλέησε γὰρ ἀλγοῦντα τυφλόν, καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐπῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τὴν τε πυίηπιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τὴν ἐξέλασίαν τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ τοῦτ' ἐν τῷ λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θαύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ἐπίδειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ ἄγνειρος ἐπεφύκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασκον, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἤλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνου δὲ περιιόντος, ἀπόρως κειμένου, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικέσθαι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, τῷ εἶπε

1 Eumque diu variæ navigationis socium habuit, 2 Et quum sententiam suam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione digna ab audientibus judicabatur.

τάδε

ταῦδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέρουσιν ἐς ἀγδοίων πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ κῆρ θυμὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

ἀπὸ μὲν τοῦ Νέου τείχεος πορευόμενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, ἅτε λαμβάνοντος τὴν πορείην τοιήδε. διὰ γὰρ ὕλης αὐτῷ ἡ ὑποροωτάτη. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλέϊ Μίδῃ τῷ Γορδίεω δεηθέντων πενθερῶν αὐτοῦ, " ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, τὸ ἔτι καὶ νῦν ἔστι ἐπὶ τῇ σήλῃ τῇ μνήματι τῷ Γορδίεω ἐπιγεγραμμένον,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

"Εστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπρή τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα,

Αὐτοῦ τῆδε μένουσα " πολυκλαύτῳ ὑπὸ τύμβῳ

Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθαπται.

Καπήλων δὲ ἐν τοῖς λόγοις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοισι ἕτερα τὰς ἀκοὰς ἔλκων· καὶ αὐτῷ θυμασταὶ καθεστήκεσαν. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτῷ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς σωφροσύνην ἑλκων τὰς ἀκοὰς, λόγους πρὸς αὐτοὺς τοιούσδε προσφέρεται, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ἐπικλεέστατον αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοις τε ταῦτα, καὶ αὐτοὶ παρήνεον ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπειδὴ ἐγένετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ βουλεῖον, ἐδέετο τοῦ ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ καθεστεῶτος, ἀπαγαγεῖν " αὐτὸν ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑποδεξάμενός τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπάγαγε. καλέσας δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε τοῖσι τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔλεγε. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἀπαλλάσσετο. Οἱ δὲ βουλεύοντο, τί χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. προθυμεομένου δὲ τοῦ ἀπαγαγόντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλέων ἐν τοῖς λόγοις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται διανοιηθῆναι τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δώσει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ὄνομα Ὁμήρου ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciavit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente ſagaci.

Proficiſcens igitur Cumam è Novo muro, per Lariſſam iter fecit, utpote compendioſiſſimum. Ubi, ut Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Ænea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro.
Dum fluit unda levis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,
Dum flvvii labuntur, inundant litora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore tinctio
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reverſus autem Cumam, in ſenum paſſim conventiculis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuavitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo hujuſmodi condicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe civitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adjuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, ut votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis [illegible]ectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cujus id muneris erat, ut in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, ubi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conventiculis de alimentis præſtandis propoſuerat. Ubi dixiſſet egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumq; eſſet cum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conventiculis Meleſigenem audierant, petitionem admittendam: unus tantum è ſenatoribus

XII

XIII

referetur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet ut continuo turbam & multam & inutilem haberent. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Jamq; inde, qui prius Melesigenes, nomen obtinuit Homeri. Breviter hæc sententia evicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non
XIV alendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Jupiter almus iniquum.
Infanti mihi lac veneranda ex ubere matris
Prabuit, Æolica Smyrna, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, preterlabente Melete.
Docta Jovis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare urbem quam nomine dicunt
Cumam, quosque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacra sprevernnt carmina vocis,
Sed quicunque mihi cladem exitiumque paravit,
Non impune feret læva quod mente volutat.
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
Ægro animo quamvis, certum est perferre patique.
Sed jam per sacra vestigia ponere Cumæ
Compitaq; non suadet mihi mens, potiusq; remota
Inq; peregrina sedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis unquam insignis poeta in illa regione existeret, qui Cumanos celebraret. Apud Phocæam autem eodem modo sibi victum paravit, in conventiculis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animadversa Homeri poesi, hujusmodi verbis Homerum compellavit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens,
XVI ad se deferret. Homerus, jam ministerii alicujus atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putavit: commoratusq; apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem,

ἀπὸ τ συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τὲς τυφλὲς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένῳ αὐτῷ Μελησιγενεῖ, τοῦτο πρώτως τοὔνομα Ὁμήρου· καὶ οἱ ξένοι διῳκήσαν, ὅτε μνήμιον αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἐπελθόντα δ' οὖν ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν ὁ ὑπηρέτης καὶ παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τὲς ἐναντιωθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφόρησέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἵη μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα ἡμέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ἔτι γένεσι μιγέος ἀταλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικωνος, μαρνάμενοι ὑπερήτορες ἵππων·
Ὁπλότεροι μαλερῷο πυρὸς κείνοιο τέκος Ἄρηος
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα πολυιάνακτον·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱεροῖο Μέλητος,
Ἔνθεν ἀπορνύμενα κέαι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡδελέτην κλήσασα δίαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπὸ νηνάδην ἱερὴν ὕπα, φημὶ ἀοιδὴν.
Ἀφραδίην τ μὴ τί τε παθὼν τις φρείσεται αὖθις,
Ὅς σφιν ἀνειδείσιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀκέοντον φέρων τέλος ὀτι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γοῦα μολεῖν ἱερὰς ἐς ἀγυιὰς
Κύμης ὁρμαίνουσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἐναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ ἡμέσθαι ὅσις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπικόμενος δ ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιώτευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἦν γράμματα διδάσκων τὲς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήσιμος. καταμανθάνας δ τὸν Ὅμηρον τοῖσι πίσιν, λόγους τισὶν αὐτῷ προσλέγει, φὰς ἑτοιμος εἶναι θρέφειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβὼν, εἰ ἐθέλοι ἄγειν ποιητικὴν εἶναι αὐτῷ μοῦνον ἔπεα ἀναγράφων, καὶ ἄλλα πιῶν, πρὸς ἑωυτὸν ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ δ Ὁμήρῳ ἀκέοντι, ἔδοξε ποιητὴς εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. διατρίβων δ παρὰ τῷ Θεστορίδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἃ

τῆς ἡ ἀρχὴ,
Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην ἐύπτωλον,
πολλ' ἔπαθον Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος.

καὶ τὴν καλυμμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ ἦ τήν τε Φωκαΐδα καὶ πάλλα πάντα ὧδε τὰ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγεάψατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τήν ποίησιν δηλῶν τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιούμενος· καὶ ἐκ ἐπὶ ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τῶν Ὁμήρου. ὁ ἦ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀνωΐστων πολέων περ,
Οὐδὲν ἀφεστότερον πέλεται νόος ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατασκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἐπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ ἦ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διηιτᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. - Χρόνῳ ἦ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες ἦ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὶς ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γεραμμάτων διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ ἦ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης ἂν εἴη, καὶ παντὶ δυμῷ ἐσπούδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς ἦ ὅθι τὴν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελαμβάνετο οὐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς ἦ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ὅτι ξύλα παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς ἦ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης τὴν πλόον ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐχρῄζετο ὧδε τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς ἦ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς τὸ πλοῖον. ὁ ἦ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας εὐλὰς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἵζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθῆς Ἑλικῶνος.
Δός δ' ἔσον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃσι, οἵ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δ' ἐς ὑπωρείην ὑψικρήμνοιο Μιμάντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε νωμῆσαι.

cujus initium est,

Trojam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danaïs Mavorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserunt. Jam vero Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Unde factum ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem hujusmodi sit usus disticho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: ubi erecto ludo, carmina illa pro suis evulgans, egregiam simul laudem sibi paravit & fructum haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemq; more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poeli victum habens. Tempore deinde non XVII
ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ jam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens continuo Thestoridem esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neq; offendisset navem qua trajiceret, essent autem qui pro lignis devehendis in Erythræam solvere pararent, belle convenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitavit ut comitem se navigationis reciperent, multis blandisque usus verbis, quibus quod poscceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, jusserunt navem eum conscendere. Quo impetrato Homerus considens in navi, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq; regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosq; secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, navisq; magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Actius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis justi me fac succedere tectis,

[1] Legendo Θεσσελίδη, Brunck. Ora

Ulci-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefelit,
Læſit & hoſpitii ſacra jura Jovemq; benignum.

XVIII Ubi vero ſecundo vento Erythream appuliſſent, Homerus in navi diverſatus eſt poſtero autem die nautas rogavit ut aliquem præberent qui ad urbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris unum è ſuis permiſerunt, Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque urbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm in plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos converteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum urbem, percontatur de navi. Et quum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit ut ſecum diſpiceret ſicubi navis appareret

XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu navalibuſque nullum reperiretur trajectitium navigium, ille Homerum ad eum locum ducit ubi piſcatoriæ naviculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erant trajecturi. Hos adiens precatus eſt ut Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſolverunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Inſidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæva quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominum reverentia cordi,
At ſperate Iovem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iovis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum jam provictis contigit ut adverſo vento rapti, eodem unde ſolverant recurrerent, ubi etiamdum Homerum in litoris crepidine conſidentem offenderunt. qui cognito navis recurſu, hunc in modum eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus adverſus excepit, ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis navigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, jubent conſcendere, ſi velit, navem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi. Homerum in litore ea nocte relinquunt,

Φῶτά τε τιταίμεν ὃς ἐμὴν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξεινήιά τε τραπέζην.

Ἐπεὶ δ' ἀπίκοντο δύπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τῷ μὲν αὐλὶν ὅτι τῷ πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δ' ὑστεραίῃ ἔχρῃζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν. οἱ δ' συνέπεμψαν ἕνα αὐτῷ. προβὰς δ' Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα, τὰδε τὰ ἑ.

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δ' δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐγολώθης.

ἀπικόμενος δ' ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε τοὺς ἐς τὴν Χίον πλεῖν· καὶ πυθόμενος παρελθόντος αὐτῷ τῶν ἐφορμούντων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀπασαμένου, ἐχρῄζεν αὐτοῦ συνεξδρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὴν Χίον διαβαίη. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος ὑδὲν ἦν ἀπόκρυλον, ἄγει δ' αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι τοῖ διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἀνὴρ αὐτὸν ἀναλαβεῖν τὸν Ὅμηρον. οἱ δ', ὑδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀνήγοντο· ὁ δ' Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι συγερῇ ἐναλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχοῖσιν αἰθυίῃσι βίον δύσζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοπτες ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθέντες δ' αὐτοῖς συμβαίνει, ἐναντίου ἀνέμου ῥιπιζοντος, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνηγάγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ἐπὶ τοῦ κυματωγοῦς. μαθὼν δ' αὐτοὺς πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε, Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος ῥιπίζων· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ὧν μεταμελήσαντος ῥιπίζοντος ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἣν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ ὑπολαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχυσιν ἐπ' ἀκτῆ. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δ' Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅθι τοῦ αἰγιαλοῦ καθέμενος, τὴν δ'

πλὼ ᾗ ἡμέρᾳ πορδυόμενος, ᾗ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλέεται. καὶ ἐντεῦθεν αὖτις ἀναπαυσόμενός τε νύκτα, ὅπῃπερ καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι τρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη τίς σε πρόσω μεινόνα καρπὸν ἴησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδακι λειμῶνι,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὀπιχθονίοισι βροτοῖσιν
Ἔσσεται· οὔτ' ἄν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο πρὸς τῇ Ἴδῃ, ᾗ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγεν. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (λῷον γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπεσκαμμένως ὀτραλέως, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ἐν δεύματι λῷ, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, καὶ ὅ, τι θέλων· προσελθών τε μιν ἐσόρεεν ὅστις τε λῷ, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀτριβέα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἶη. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἅτε πᾶσαν πλὼ ἑωυτῷ πάσῃσι καταλελυμένος, εἰς οἶκον τρεπηγάγετο. λῷ γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἐὸν ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀπήγαγε ἐπὶ τὸν σταθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας, δεῖπνον παρεσκεύαζε, καὶ παρεστὼς, δειπνεῖν ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθιόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνεῦντα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, δμῳὸν τὸ ἔπος ἐνὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρῶτον ἀνώγει
Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἕρκεα δηΐος εἶναι.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἤσθη τῇ παραινέσει, καὶ ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, λόγων εἴσιωντο. ἀπηγεομένου δὲ Ὁμήρου τήν τε πλάνην ἑωυτοῦ καὶ τὰς πόλεις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων.

Ubi diluxit, itineri ſe accingens oberranſque, ad eum locum pervenit qui appellatur Pinus: illicque quieſcenti noctu pini fructus eſt illapſus, quem aliqui τρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit verſus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fovet imbroſis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validæque ſecures
His ubi conſiſtet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, unde ferrum effoditur. Cæterum illinc abiens XXI
Homerus, vocem caprarum quæ ibidem forte, paſcebantur, ſequutus, in canes incidit paſtorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit feſtinanter, compellatoſque canes, ab Homero excuſſit. Atque ubi diu multumque admiratus fuiſſet, quod nimirum cæcus exiſtens eo locorum perveniſſet, tandem accedens rogabat quiſnam eſſet & cujus rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vaſtaque loca divertiſſet. Homerus, omnem ſuam calamitatem commemorans, ad commiſerationem Glaucum pertraxit. [1] ſiquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad ſuum deduxit tugurium, incenſoque igne cœnam inſtruxit: quæ appoſita juſſit cœnare ſecum hoſpitem. At vero quum canes à cibo abſtinentes XXII
non ceſſarent ſuo more cœnitantem adlatrare, Homerus Glaucum his verſibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus ſtabuli canibus ſua ferculæ primum
Fac tradas: nam ſic melius. cuſtodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad ſepta doloſi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus eſt admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, ultro citroque habitis ſermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores ſuos, civitateſque quas adiiſſet, commemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione ſtupebat:

1 Nec enim inhumanus (ut conjicere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuiſſe Glaucum veriſimile eſt.*

erat-

eratque jam tum cubandi tempus, & XXIII quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitavit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narravit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirum pro miraculo adventum hominis duceret: demum rogat quid facere conveniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosque reciperet aleretque: tamen præcepit ut hospitem XXIV ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reversus narravit, jussitque sequi se in urbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non gravatim assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius *Glauci herus* ubi in colloquium cum Homero venisset, reperissetque hominem esse [1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei ut apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudivit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque juvenilia ludicraque ejus extant, apud Chium illum condidit in Bolisso. hincque cœpit per urbem inclarescere. Jam vero Thestorides, ut primum intellexit Homerum adesse, navigans è Chio fugam capessebat. XXV Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, urbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliavit. [3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum XXVI una decessit innupta, alteram viro Chio elocavit. Enimvero hic poesi manum admolitus, gratiam habuit bene de se merentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, ut qui laborantem ex oculis curavisset in Ithaca. hujus enim beneficii gratia ejus nomen poesi suæ inserens, Ulyssis fingit socium: cujus fidei Ulysses, Trojam navigans,

ἠ τότε μὴν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου λοῦ, ἀνεπαύε- ἀνέ-
το. Τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦκος παυε.
πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεσθαι, σημανέων τὰ
περὶ Ὁμήρου. ἐπιτρέψας δὲ τῷ συνοδηγῷ νέ-
μειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαταχέως πρόσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσόν, (ἔστι δὲ πλησίον τῷ χωρίῳ τούτῳ) καὶ συγγιγνόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο τοῦ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀληθείαν, ὡς τε αὐτὸς τῆς ἀφίξιος, ἐν θυμῷ ποιεύμενος. ἠρώτατέ τε ὅ, τι χρὴ ποιεῖν περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν πρὸς τὸν λόγον, κατηνίωσε δὲ τῷ Γλαύκῳ ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τὸν ἀναπήρου ἐκέλευσε καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δ' ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ " ἐκέλευσε πορεύεσθαι τοῦτον· οὕτω γὰρ οἱ πρήξειν ὁ δὲ Ὅμηρος ἤνδανε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγε πρὸς τὸν δεσπότην. ἐν λόγῳ δὲ ἐὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, ἐρέσσει ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν μύειν, καὶ τοῖς παισὶν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτους ἐν αὐτῷ ἐδιδάσκησε παρδύειν. ὁ δὲ ἔπρηξε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίαν, καὶ ἐπικλίδας, καὶ τἄλλα πάντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐνταῦθα ἐποίησε περὶ τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπιβόητος ἤδη ἐγίνετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ὤιχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου πορῦσαι αὐτὸν εἰς τὸ Χίον, ἀπίκετο εἰς τὸ πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον καταστησάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεε εἶ) τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θωῦμασταὶ αὐτοῦ καθεῖ- 361
στήκεσαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖ-
κα ἔγημε· ἐκ τῆς αὐτοῦ θυγατέρες δύο ἐγίνο-
το· καὶ ἡ μὲν αὐτοῦ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὸν
δὲ συνώκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ
ποιήσει, ἀπέδοσε χάριν τοῖς θεοῖς, πρῶτον μὲν
Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι
μιν κάμνοντα τὸς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ " ἐνο- ἐνοσή-
σήλευσεν ἐκλεγῶς, τέκμωρ αὐτοῦ ἀναρμόσας λευσεν
ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑτάρου φάσ ἔι)
ποίησας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι

1 Naturali ingenii dexteritate præditum. 2 Dexteritate. 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset, *vel, Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ὑπετρέψαι τὸν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ, πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ ἐποίησεως τιμῶν αὐτὸν, τιλὶ Ἀθηναῖν, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκέμην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑωυτῆ διδασκάλῳ τερφθεῖα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, Ὀδυσσείᾳ

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν ἐρικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀοιδοὺς.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀοιδὴν.

μέμνηται ὁ καὶ τῦ ναυκλήρυ, μεθ' ὃ ἐκπλεύσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ὄρχαμος ἦεν
Ταφίοισι ἀνάσσων, ἐπὶ γλαυκὴν δὲ θάλασσαν
Ἔβαινε σὺν νήεσσι, μετ' ἀνδράσιν ἀλλοθρόοισι.

ἀπέδωκε ὁ καὶ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα πρὸς τὸ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζόξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠΰτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃ οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὕλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ ὁ τῆς ποιήσεως ταύτης δόξαν μεγίστην ὁ Ὅμηρος ἔσχε τε τιλὶ Ἰωνίαν, καὶ ἐς τιλὶ Ἑλλάδα ἤδη ἔσχε αὐτῦ λόγος· ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων ὁ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ δόξαν μεγίστην ἔσχε τιλὶ ποίησιν, ἀποκεομένων πολλῶν, συνεβάλλοντο οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀποικέσθαι· ὁ ὁ προσδέξατο τὸν λόγον, καὶ χάρτα ἐπεθύμει ἀποδημήσαι. Κατανοήσας ὁ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν δίλογίαι πεποιημέναι, ἐς ὁ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴ ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴ μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωσύνων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε ὁ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ τὴ στρατηὸν αὐτῷ Μενεσθέα, ὡς πάντων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππέας,

Ὀδυσσείᾳ

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & navicularii in cujus comitatu navigans, urbes locaque plurima perlustravit. Huic nomen erat Mentæ: cujus commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Novum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Ajax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Urbe in Hile Tychius non sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus, non per Joniam solum celebrabatur sed in ipsam usque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum jam eruditionis existimatione augescentem multi viserent, inciderunt forte qui suaderent ut in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in majori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in navium catalogo, XXVII XXVIII

Ortum ab Erechtheo populum: nutriverat illum
Pallas Erechtheum: tellus quem vasta creârat.

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimum, idque

Idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menesthem,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Ajacem vero Telamonium ipsoque Salaminios Athenienſibus in navium nomenclaturâ annumeravit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Ajax
Egit, & adduxit ſtatuens in litore juxta
Cecropias naves.

Poſtremo in Odyſſea Minervam, poſtquam cum Ulyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium urbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubiit.

XXIX [1] Hæc ubi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam trajiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte ut eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (utpote quem jam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicavit tanti hominis adventum. Illi, audita multa hominis prædicatione, jubebant adduci eum. Conveniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit civitas, invitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur

XXX invitantem. Porro quum jam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in trivio Cerotropho ſacra faciebant. Sacrifica occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo volvens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux ejus indicavit mulierem eſſe quæ Cerotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, hujuſmodi carmina protulit,

Dive preces audito meas, mulierque faciſta
Aver[illegible]a torum juvenili ætate vigentum,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt eius effœta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἰπέ,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς.
Τῷ δ' ἔπεται τὶς ὁμοῖος ὀπηδόνι φύλετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας

Αἴαντα δ' ἄρα Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἔν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τελευτῶν Ὀδυσσείαν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, τιμῶσα ταύτην πρ' ἄλλων πολλῷ μάλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας
Δῦσε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ παρασκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βιβλόμενος πλεῖν ἐβούλετο τὸν πλοῦν, περισχεῖ τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐπιτήδειοι τὸν τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις πρῶτος Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπεγνωκὼς, πότερον αὐτὸν ὑπεδέξατο ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ, "ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀ"τατούρια ἀγούσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ "φράτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἦει μετὰ τοῦ καλέσαντος. Γοργούθιος δὲ ἐγχρίμπτεται γυναιξὶ χοιροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα τῇ "ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς πεῖη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη χοιροτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι ὀψιμόλπῳ χοιροτρόφε, δὸς δὲ γυναῖκα
Τλῆναι νέον μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ εὐνὴν,
Ἣ δ' ὀπιτερπέα πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀταμβλύνεται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

[1] Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ δ' ἦλθεν εἰς τὸν φρήτριον, καὶ τῶ οἴκω ἔνδα δὴ ἐδαίνυντο, δῆλά τ' ἦν ἐόντα, οἱ μὲν λέγουσι, καταμεμψίμοιρος ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ φασι τότε ἐκκωφῶσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν στέφανος, παῖδες πύργοι τε πόληος·
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος νῆες δ', ἁλαάσης·
Χρήματα δ' αὔξει οἶκον· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁρᾶσθαι·
Αἰθομένῳ δ' πυρὶ γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δὲ, κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρητόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν δυνάμει εἶχον· καὶ τότε μὲν τῷ κοίτῳ αὐτῷ ἐποιήσατο Ὅμηρος. Τῇ δὲ εἰσαύριον ἀποτρυόμενον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκάοντες κεράμου λεπτοῦ, προσεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐπελθόν στὰς ἀείσας, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μοὶ δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες,
Δοῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνῳ·
Εὖ δὲ μαλανθείεν κώτυλοι, καὶ πάντα μάλ' ἰσά·
Φρυκτωλιῶαί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιᾶς,
Πολλὰ δὲ κερδήναι· ἡμῖν δὲ νῶϊ νοῆσαι.
Ἦν δ' ἔτ' ἀναιδείῃ τρεφθέντες φύδην ἁρπάσθε,
Συγκαλέω δ' ἅπαντα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σμύτριβ' ὁμῶς Σμφεαγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,
Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ προτίζει.

Ubi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, jamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant jam tum ardente igne poetam cecinisse, alii postea accensum quàm carmina ista cecinisset,

Ut patris, nati, sic turres sunt decus urbis:
Sic & equi campum decorant, sic æquora naves,
Sic & opes ornant ædes: præsentia regum
Augusto in solio decorat fora lata sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

[1] Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeque ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi paravit. [2] Crastino die conspicantes eum figuli quidam qui in figlina lateruncules tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum jusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,
Huc ades o Pallas, dextraque fovento caminum,
Pulchre ut duresçant calices, & mollia cuncta,
Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,
Vendita perque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæstus crescat, prudentia nobis.
At si depositio juvat irridere pudore,
Huc precor ut pestes veniant quecunque per orbem
Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, gravis Asbetus, que Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferveat æstu.
Insuper Omodamus fervatque & damna det arti.

XXXI

XXXII

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Advocarunt & juss.

Omnig

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Ut fragor immenſus fiat, figulique tremiſcant:
Non ſecus ac mala crepitu claudantur equina,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vaſa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. figuli iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique quà pronus fornacem reſpicit, illâ
Flamma vorax faciem rapiat, penitusq; perurat.
Sic ſceleris agnoſcent omnes, atque inde cavebunt.

XXXIII At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione, *hoc eſt, ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteque aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes civemque potentem,
Cujus divitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Divitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laborata Cereris repleta caniſtra.
Excelſo currus meus hic portetur, & ipſam
Veloci curſu revehant ad limina mihi.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Abſit ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Πεῖθε πυρὶ δ' ὑσαν καὶ δώματα, σὺν δ' ἀφύσσω.
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κακὸν ἐόντων. 361
Ὡς γνάθοι ἵππειαι βρύχει, βρύχοι δ' ἀφύσσω,
Πάντ' ἔντοσθ' αὐτῆς κεραμήϊα λεπτὰ ποιῆσαι.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκα δ' αὐτός τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δ' ὁ καὶ Χείρων ἀφίκοιτο πελέκαι Κενταύρους·
Οἵ δ' Ἡρακλείης χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν παῖδες ἔργα κακῶς, πίπτοι δ' ἀφύσσω.
Αὐτοὶ δ' οἱ μέζοντες ὁρῴατο ἔργα πανηρά.
Γνάθου δ' ὀφθαλμὸν αὐτῷ κακοδαίμονα τέχνῃ.
Ὅς δέ κ' ἀφικνέηται, ὧδε τέτυπται τὸ πρόσωπον
Φλεχθείη· ὡς πάντες ὀπίσσαντ' ἀσιμαρέζειν.

Παραχειμάζων δ' ὁ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νομιζομέναις περιπορεύμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς δυναμενεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Ἐρεσιώνη, (ᾠδήν φασι δὲ αὐτὸν καὶ συμπαρῆσαι ἀεὶ τῷ παίδων τινὲς τῷ ἐγχωρίων)

Δῶμα προσετραπόμεθ' ἀνδρὸς μεγαδυναμηνοῖο,
Ὅς μέγα μὲν δυνάται, μέγα δ' βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
Πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη πολυάλθεα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ἔστω δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἶη,
Κυμβάλη δ' αἰεὶ κατὰ καρδίην ἅρπτο μάζα.
Τῆς παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ δυφερὰν βήσεται ὕμιν·
Ἡμῖνοι δ' ἄξουσι πεταλοπόδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἱστὸν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαθυῖα.
Νεῦμαί σοι νεῦμαι ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.

ℌ μίν τι

Ἔστηκ' ἐν πειθοῖσι· ἢ εἰ μὴ μίν τι δώσεις, εἰ δὲ μή,
Οὐχ ἑστήξομεν· οὐ γὰρ σωποπήσοντες ἐνθάδε ἤλθομεν.

ἤδετο δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ ὅτε πολλῷ χρόνῳ ὕστερον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπικνέεται εἰς τὴν Ἰον καὶ ὁρμισθεὶς οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πολύ τι ἀρξάσῃ μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὅτι τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτας ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμισμένων αὐτῷ δι' ἀπλοΐην, καταβαίνοντες ἀεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεσχόλαζον τῷ τε Ὁμήρῳ, καὶ ἐν δηὐμασι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. Τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἡμίσεων τῷ τε Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες ἐς τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ τοῦ ἀκταίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, ἤν τι ἄρα δυνώμεθα ἀφαγνῶναι ὅσα ἂν ὑμῖν εἰπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἡμεῖς ὅσα εἴλομεν, καταλίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἴλομεν, φέρομεν. οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ὅσα μὲν ἕλομεν, λιπόμεθα. ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεθα.

οὐ δυνάμενοι δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, ὑδὲν εὑρίσκοντο ἑλεῖν· καθήμενοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ εὑρίσκοντο, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

362 Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄπονα μῆλα νεμόντων.

Ἐκ δὲ τῆς ἀθυμίης ταύτης συνέβη τὸν Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἴῳ, οὐ τῷδε τὸ μὲν γνῶναι τὸ τῶνδε τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μελαγχολίῃ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτοῦ ἐπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν Ἀλαλογῇ ἐγίνοντο αὐτοῦ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπεγεγράφατο Ἴηται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπάτητο, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· ὑδὲ Ὁμήρου ἐστίν.

Aſſumus in porta: ſeu munera ferre placebit,
Seu nihil, eſt tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adeſſe paramus.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conveniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſolvenſque una cum popularibus quibuſdam, ad Jon appulit: ubi ſtationem non ad urbem ſed in litore habebant. Hîc contigit Homerum graviter ægrotare: egreſſus igitur è navi, in crepidine litoris jacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob navigandi difficultatem in portu remorarentur, ſubinde plerique [1] ex urbe Homero vacabant, eumque audientes, reverenter obſervabant. Jam vero nautis cæteriſque aliquot qui è civitate convenerant, illic apud Homerum conſidentibus, forte pueri piſcatores eo appulerunt: qui è navicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſentibus quidam jubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcunque cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiſcum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum, ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſent, abjeciſſe: quos autem non inveniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremum diem clauſit Homerus in Jo, non (ut arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo. Extinctus vero in Jo Homerus, à comitibus ſuis atque civibus qui ex urbe in colloquium eum eodem venerant, in litore ibidem honorifice ſepultus eſt. Cujus ſepulcro multo poſt tempore Jenſes, ubi poeſis ejus jam publicata ab omnibus celebraretur, hujuſmodi inciderunt carmen elegiacum,

[1] Ex urbe deſcendentes, operam Homero dabant, eumque audientes admiratione proſequebantur.

Condit

Condit humus caput hæc ſacrum, qui verſibus arma
Fortia divinis heroum ornavit, Homerum.

XXXVII Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Jon, neque Dorienſis, partim è jam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his conjecturis deprehenditur. Si quidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in ſuam poeſin transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemoraſſe. Jam vero carmina ejus expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum hujuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitavit, aut quod cum patris inſtitutis conveniret. Sec enim inquit,

Protractus jugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas : tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio quibus in ſacrificiis tamen utebantur cæteri, præter unam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus uſus ſit,

——tum ſegmina carnium
ipſe focis multo crepitantibus admovet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit :
Quem verubus quinis juvenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πίμπρα dicunt Æoles pro πέντε, *id eſt, quinque.* XXXVIII Atq; hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Cæterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter recteque ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet civitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeviginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt : quo tempore natus fuit Homerus.

Ἐνθάδε τῷ ἱερῷ κεφαλῇ κατὰ γαῖα καλύπτει, (καλύψεν)
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δ' ἦν Αἰολὶς Ὅμηρος, καὶ οὔτε Ἴων, οὔτε Δωριεύς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε πεκμαίρεσθαι παρέχει· ἄνδρα ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ἦν τῶν νομίμων τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὴν ποίησιν, ἤτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα πιέειν, ἢ τὰ ἑωυτοῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν τὸ ἐνθένδε αὐτοὶ τοῖς ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιΐαν γὰρ ἢ τὴν κρεωπωλίην ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑωυτοῦ πάτρια ἐόντα προσήκουσαν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτοῖς δ' ὠμοθέτησαν·

ἐν τούτοις γὰρ ὁσφύος οὐδὲν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μαντώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος. οὐ καίει ὀσφύν. δῆλοι δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολὶς ὢν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρᾶτο,

Καῖε δ' ὅπη σχίζης ὁ γέρων, ὅπη δ' ἄμμορα οἴνου
Λείβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπα. Τὰ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς ἡλίσιος καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδε ἄν τις ὀπισκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείης, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἦγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον ἐοῦσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολιῶτις καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ἧς ἡ Ὁμηρ. ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν * ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆ Ξέρξεω διαβάσεως, ἐὼν σεσοφισμέν. ὅτι τὸν Ἕλλησιν, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆ Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ ἧς τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίοις. τῶν ἧς Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὁμηρ. ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκονταοκτώ.

Ab Homero autem nato anni ſunt ſexcenti vigintiduo ad Xerxis uſq; in Græciam trajectum, qui videlicet junctis pontibus Helleſponto cum exercitu ex Aſia in EUropam penetravit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & ſexaginta octo poſt Trojanum bellum annis extitit Homerus.

* τετρακόσια. Scaliger.

ΤΕΛΟΣ

τῶν ἐντὸς Μουσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως, ἢ ἐξηγήσεως τῶν εἰς Θαύμ-

APPEN.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

HENRICI STEPHANI
APOLOGIA PRO
HERODOTO,
SIVE
HERODOTI *Hiſtoria fabuloſitatis accuſata.*

UT antiquitatem nonnulli nimium religiosè atq; adeo ſuperſtitiosè colunt, ita non deſunt qui eandem merito honore meritaque obſervantia fraudare videantur. Horum autem vitiorum utrunq; non peculiare ſeculo noſtro, ſed illi cum ſuperioribus eſſe commune, multa nobis argumento eſſe poſſunt. Poſterioris quidem certè fidem nobis vel ipſa Græci ſermonis conſuetudo facit, in quo ἀρχαῖος & ἀρχαϊκὸς de homine nimia ſimplicitate prædito, interdum verò & de planè ſtolido bardoq; dicuntur: & ἀρχαῖον ἔργον itidem. Atq; hinc, id eſt ex hoc priſcorum morum & inſtitutorum (utpote quibus nimium rudis ſimplicitas ineſſet) contemptu, manarunt & illa, χρόνος, χρόνιος, κενόληρος, βεκκοσέλλως. Hinc & illi verſus,

Priſca juvent alios: ego nunc me deniq; natum
Gratulor, hæc ætas moribus apta meis.

At illi priori vitio eorum qui ſuperſtitiosè antiquitatem colunt, quid anſam præbuerit, aſſequi conjectura nequaquam facile eſt. Non jam de illa altè repetita antiquitate, nec de iis loquor qui mores ſui ſeculi exoſi, vota contraria votis Naſonis fecerunt: ut quum dicit Tibullus,

Tunc mihi vita foret: vulgi nec triſtia noſſem
Arma, nec audiſſem corde micante tubam.

Quæ verba eruperunt huic Poetæ poſtquam aurei ſeculi felicitatem commemoravit. Atq; hunc, dum eò reſpiceret, pertæſum vitæ ſuæ fuiſſe, mirum videri non debet: quum ipſe Heſiodus multis antè ætatibus hæc protulerit,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, μηδ' ἢ πρόσθεθανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Sed & ille ipſe Naſo, qui in verſibus quos modò citavi antiquitatem ludibrio habet, illam laudari ſolitam, alibi fatetur, quum dicit,

Laudamus veteres, ſed noſtris utimur annis.

Et qui (obſecro) priſci ſeculi laus diſſimulari poſſet, cujus ut rudis ſimplicitas iis quæ dixi verbis apud Græcos notata; ita viciſſim probitas & fides conſuetudine Latini ſermonis celebrata fuit ille demum antiquis eſt adoleſcens moribus, inquit Plautus. Homo antiqua virtute ac fide, inquit Terentius. Homines antiqui, qui ex ſua natura cæteros fingerent, inquit Cicero. His autem loquendi generibus materiam non alios quàm poetas præbuiſſe veriſſimile eſt: ſed hi quàm anguſtis ſpatiis tempus illud circunſcribant, vel ex his Juvenalis verſibus patet,

Antiquum & vetus eſt alienum Poſthume lectum
Concutere, atq; ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas,
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.

Sed & ipſum Heſiodum longo intervallo argentei ſeculi mores ab aurei ſeculi moribus ſeparantem audimus. Dubium verò nemini eſſe debet quin aureo ſeculo argenteum, ut æreo ferreum poetæ ſubjunxerint, id ipſum exprimere volentes quod Horatius his verſibus cecinit,

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Quam ſententiam ex hoc Arati loco mutuatus videri poteſt,

Οἷλω χρύσειοι πατέρες γένεὶ ἀλίπνυτο
Χειροτέρῳ. ὑμεῖς δ' κακώτερα πείσεσθε.

Hujus autem rei (meo judicio) non obſcura ratio eſt. quum enim poſteri ultra nequitiam ſuorum majorum, cujus hæredes relinquuntur, ſibi novam in dies comparent, nequiores evadere neceſſe eſt. Verùm (ſi ſeriò loquendum eſt) ne primum quidem ſeculum, vel potius ne primos quidem illos primi ſeculi homines nequitia caruiſſe, & ea vel maxima, ſacræ literæ nos Caini exemplo docent. Quò minus Romuli multis ſeculis poſterius factum in perpetranda itidem fratris ſui cæde, mirum videri debuit. Atque (ut huic ſermoni finem imponamus) priſcorum hominum majorem ſimplicitatem atq; adeo ruſticitatem fuiſſe, quàm probitatem, & aut nullo vitio aut ſola avaritia minus quàm nos laboraſſe, credibile eſt. At noſtrum ſeculum ſi auream ea vocari ratione non poteſt ob quam nomen id primo ſeculo impoſitum fuit, illa certè eadem ratio hanc appellationem ei vendicat, propter quam Naſo in his verſibus (nam eorum authorem illum eſſe potius quàm Propertium judico) eam ſuæ ætati tribuit,

Aurea ſunt verè nunc ſecula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.

Quibus adjicienda ſunt quæ apud Propertium ſequuntur,

Auro pulſa fides, auro venalia jura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Adjiciendus ad hæc verſus, qui diſtichon illud *Aurea ſunt*, &c. præcedit,

Aurum omnes victa jam pietate colunt.

Verum enimvero non de illis (uti dixi) altè repetitæ antiquitatis admiratoribus loquor, qui, quæcunq; poetæ de ea ſomniarunt, vera eſſe in animum induxerunt. De quibus igitur? de iis qui ſuæ ætatis artifices, (præſertimq; pictores & ſculptores) necnon poetas, præ illis quos ſuperiores ætates tulerant, floccifaciebant. Nam quis vel ex Cicerone non didicit quanto ſtudio olim antiqui operis tabulæ, ſigna, toreumata conquiri quanto pretio comparari ſolita fuerint?

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo

inquit Horatius: ad quàm multos præterea eadem inſania & circa ſtatuas & circa res hujuſmodi laboraſſe putamus, perinde ac ſi cum Apelle & Zeuxide ars pingendi, cum Scopa, Myrone, Praxitele, ars ſculpendi ſive fingendi ſepulta eſſet? Nec verò aliunde quàm hinc ortum apud Latinos habuiſſe crediderim illa loquendi genera, Nihil antiquius mihi fuit, Nihil antiquius habui, Antiquiſſimum mihi fuit, aliaque hujuſmodi. Nam qui hæc ab ea quæ ſenili ætati debetur reverentia petita eſſe exiſtimant, aut falluntur, aut ego fallor. Quæ tamen origo voci Græcæ πρεσβύτερον meritò fortaſſe tribuatur: ſed vocabulum Antiquius, ut illi ſignificatione reſpondet, ita origine reſpondere, nequaquam dixerim. Et de artificibus quidem hactenus. Quod autem de poetis, dixi, vel ſolius Horatii querimonia nobis ſatis ſuperq; teſtatum reddet: in qua inter cætera hæc dicit,

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus,
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſq; referri debet, an inter
Viles atque novos

Similis autem cum alibi, tum lib. ſecundo Anthologiæ Græcorum epigramm. extat querimonia. Veruntamen ut hodie cantilenæ ſive cantica, quo recentiora, eo ſunt gratiora, ita jam Homeri ſeculo novitatem illa non vetuſtatem commendaſſe, ex his illius verſibus diſcimus,

Τῷ γὰρ ἀοιδῷ μᾶλλον ὀπικλείουσ' ἄνθρωποι
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

Cui ſubſcribens Thebanus Poeta dixit, Αἶνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Ubi animadvertendum eſt negari à Pindaro quod Horatius ex vulgi ſententia affirmat.

SED quorſum hæc omnia? dicat aliquis. Nimirum ut propoſitis duobus hiſce hominum generibus, quorum unum nimis religioſos, alterum nimis irreligioſos oculos & aures ad antiquitatem affert, iis qui veterum hiſtoriarum lectores futuri ſunt, ut mediam quandam viam teneant, author ſim: ſic tamen ut veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) dum legunt, illos ab eorum poſteris, tanquam magiſtros à diſcipulis, diſtinguendos eſſe meminerint. Nam ad hiſtorias quidem quod attinet, ſi verè illud dictum fuit, diſcipulum prioris eſſe poſteriorem diem, quin facta plurima quæ in poſterioribus hiſtoriis celebrantur, priores hiſtorias (id eſt facta quæ in illis commemorantur) tanquam exemplar ſibi propoſuerint, nemo (ut opinor) inficiari volet. Nam quis L. Tarquinium (ut unum aliquod in hiſtoria Græca celebre factum cum celebri in Romana facto comparem) in decutiendis ſummis papaveram capitibus Thraſybulum imitari voluiſſe neget? Imò verò ut hunc ille imitatus eſt, ita hiſtoricos Latinos in deſcribendo ejus facto Græcos imitari voluiſſe dicas. Ego verò ex Græcis Herodotum, ex Latinis T. Livium, deligens utriuſq; locum (nequid fingere videar) proferam. Herodotus igitur (ſi bene interpretor) hæc ſcribit, Præconem ad Thraſybulum Periander miſit qui ex eo ſciſcitaretur quis maximè tutus ipſi rerum ſtatus & ad exercendum in urbem ſuam imperium accommodatiſſimus futurus eſſet. Thraſybulus hunc à Periandro miſſum ſecum ex urbe educens, ſegetem ingreſſus eſt, eamq; perambulans, dum illum repetitis ſubinde ſuper ejus è Chorintho adventu interrogationibus compellaret, ut quamq; ſpicam ſupra reliquas eminere cernebat, retundebat: & poſtquam retuderat, projiciebat. donec quotquot in tota ſegete pulcherrimæ altiſſimæq; erant, hoc modo labefactavit. Quum autem univerſum prædium obiiſſet, præconem nullo dato conſilio remiſit. Reverſo deinde præcone, quum Periander Thraſybuli conſilium audire ſummopere cuperet, is nullum ſibi ab eo datum reſpondet: & ſe mirari addit qui illi in mentem venerit, ut ad talem virum eum mitteret, qui ita mente captus eſſet ut etiam ſuas ipſius res profligaret. Quæ dicens, ſimul quæ facientem Thraſybulum viderat, narrare cœpit. At Periander quum hujus facti mentem percepiſſet, & Thraſybulum ipſi de interficiendis civibus conſilium dare animadvertiſſet, mala omnia civibus ſuis inferre cœpit. Hactenus Herodotus, Livium nunc audiamus de ſexto Tarquinio ita loquentem, Itaq; poſtquam ſatis virium collectum ad omnes conatus videbatur, tum è ſuis unum ſciſcitatum Romam ad patrem mittit quidnam ſe facere vellet quandoquidem ut omnia unus ipſe Gabiis poſſet, ei dii dediſſent. Huic nuntio (quia credo dubiæ fidei videbatur) nihil voce reſponſum eſt: rex, velut deliberabundus, in hortum ædium tranſit ſequente nuntio filii. ibi inambulans tacitus ſumma papaverum capita dicitur baculo decuſſiſſe. Interrogando expectandoq; reſponſum nuncius feſſus, ut re imperfecta, redit, Gabios: quæ dixerit ipſe, quæq; viderit refert: ſeu ira, ſeu odio, ſeu ſuperbia inſita ingenio, nullam eum vocem emiſiſſe. Sexto ubi quid vellet parens, quòdve præciperet tacitis ambagibus, patuit, primores civitatis, criminando alios apud populum, alios ſua ipſos invidia opportunos, interemit. Hactenus & Livius. Quis autem hoc ea quæ dixi id eſt παραλλήλους πεῖξεις & παραλλήλους διηγήσεις non agnoſcit? Jam verò ſi fluviorum quos vidimus, fontes quoque videre juvat, cui non lectio veterum hiſtoriarum (à quibus aliqui in poſteriores ſive rivi ſive rivuli profluxerint) gratiſſima eſſe debet? Nam ut Homeri poeſin fontem appellat Naſo, (quum canit,

——à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis)

ita ego Herodoti & Thucydidis ſcripta fontibus comparare, duab. de cauſis non dubitem. Una eſt, quòd ex illorum lectione præſtantiſſimos quoſque & bellica virtute clariſſimos viros prudentiam hauſiſſe, & de variis rebus gerendis vel non gerendis conſilium, tanquam ex oraculo certiſſimo petiiſſe, (felices, quos facerent aliena pericula cautos) atque adeò illorum facta non in ſimilibus tantum rebus imitatos eſſe, ſed interdum ad uſus alioqui diſſimiles

accommodasse, virisimile est. Altera, quòd ex horum utroq; (ac præsertim ex Thucydide) omnes propemodum qui sequuti sunt historicos, cum alia tum varias scribendæ historiæ regulas derivasse, & horum scripta tanquam ideas illis scribentibus obversatas fuisse, multa nobis argumento esse possint. Verùm quum ista sint ejusmodi quæ multò faciliùs mente comprehendi quàm verbis explicari possint, quæ addi huc pertinentia possent, cogitanda relinquo. Hoc autem nequaquam silentio prætereundum censeo, veteres historicos (sicut & poetas) si non ob aliud, ob eam certè reverentiam qua fictitium numen suum suaq; adulterina sacra prosequuntur, dignissimos esse quos revereamur. Hanc autem illorum reverentiam fateri cogentur quicunq; multa loquendi genera, quibus sacræ literæ nobis Dei providentiam, & (ut theologica voce utar) omnipotentiam testantur, itidem ab illis usurpata invenient: quæ contrà eorum posteri neglexerunt. Duobus exemplis contentus ero: quis non, quum hæc verba audit, Deus in cor meum immisit, Deus in manus meas illum tradidit, Davidem, vel Esaiam, vel Jeremiam, aliúmve quempiam è sanctorum Prophetarum numero, potius quàm Homerum vel Hesiodum aut alium poetam loquentem audire sibi videtur? At ego & hæc & alia loquendi genera Herodoto veteri historico cum veteribus illis poetis dico esse communia: ut omittam quæ præterea ore Christiano itidem dignissima sibi habet ille peculiaria, quæ quoniam ut omnino impietatis, ita mendacii suspicione aliqua eum ex parte liberare posse videntur, non omittenda, sed alii loco servanda judico: atq; hactenus in gratiam & laudatorum & virtuperatorum antiquitatis, ex multis pauca præfatus, ad ipsum disputationis caput venio.

QUUM in legendis historiis duo consideranda sint, quæ narrantur & à quo narrentur. prius de eo qui hæc memoriæ prodidit, nobis dicendum est. Herodoti fabulositatem ita omnibus omnium sermonibus fuisse jam olim jactatam. ut in proverbium propemodum abierit, quis est qui nesciat? Sed quod hodie in multis experimur, idem plurimis superiorum seculorum hominibus usuvenisse credibile est, ut aliena fide illum mendacii arguerent: quippequi ne librorum quidem ejus titulum unquam nisi per transennam aspexissent, sed aliorum a quibus lecta esse credebant, judicio standum sibi esse existimarent. Verùm ut hujusmodi hominum voces olim exibilari potius quàm refelli solitas verisimile est, quippe qui temerariam suam credulitatem impudentiamque prodentes, non Herodoti sed suam ipsorum famam læderent: sic & hodie similem impudentiam similiter exibilandam explodendamque potiùs quàm argumentis ullis confutandam censeo. Quare hos missos faciens, illos compellabo, qui Herodotum non semel, sed sæpius, non ejus partem sed opus integrum, non oscitanter, sed summa cum attentione volverunt. Ac primum ex illis scire velim utrum Herodotus prudens scienſque, an imprudens mentiatur. Illum prudentem ac scientem mentiri si respondebunt, mendacii ipsimet ex ejus sexcentis locis convincentur. Si enim mentiri propositum illi esset, cur quoties aliquid commemorat quod perspectum exploratumque non habet, hac de re nos admonet? cur tot locis tam solicitè se excusat? Aut quid hæc, Ut audivi, Ut narrant, Ut aiunt, addere passim attinebat? Aut quid horum quidem si testem esse oculatum, at illorum testem auritum duntaxat, fateri necesse erat? ut in Euterpe, μέχρι μὲν τῆς Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δ' ἀπὸ τούτου ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Sed & sæpe de rebus sibi dubiis scribens, nescire se quàm veræ sint illæ, sed quæ ab aliis referantur, narrare, & penes eos fidem esse velle dicit. Atque adeo in Polymnia, hoc suum esse in universo opere consilium pronuntiat, ut sibi commemoranda quæ ab ab aliis acceperit, non item omnino sibi credenda esse censeat, ἐγὼ δέ, inquit, ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι δὲ ἐμοὶ οὐ παντάπασιν ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ac ne his quidem contentus sæpe etiam suspicionem lectoris prævenit, & hoc vel illud narrati quidem, sed verisimile sibi non fieri profitetur. ut quum in Clione scribit, φασὶ δέ οἱ ἐπιχώριοι οὗτοι, ἐμοὶ μὲν ὑπὲρ λέγοντες, τὸν Δία τὸν ἀπτὸν φοιτᾶν. &c. Sic in Terpsichore dicit, ἐμοὶ μὲν ὑπὲρ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. At multis locis hanc admonitionem non attexit, in quibus videtur esse necessaria. Nimirum tibi necessaria videtur. at illi contrà supervacaneam (quippe cui fui dicti ratio constaret) visam fuisse, persuasum habeo. Atq; hanc meam opinionem confirmat (ni fallor) iste Clionis locus, in quo Babylonici soli fertilitatem exponens, scribit, In quam autem altitudinem milium & sesamum arboreſcant, etsi probè norim, tamen id non referam: quum certò sciam, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de fructibus dicta sunt, planè incredibilia videri. Meam, inquam, opinionem confirmat (ut opinor) hic locus, ut enim de his tacere voluit quòd fidem impetratura non crederet, quidni de illis quoq; tacuisset, si fide majora fore putasset: aut aliquo saltem verbo, ut aliis in locis suspecta sibi esse testatus esset? Quid quòd comperta sibi aliorum mendacia dissimulare non potest, ut cum in Euterpe, tum alibi apertè ostendit? Atqui mendacia exagitare, nequaquam ejus qui mendaciis gaudeat, esse videtur. Ac primum quidem hoc sit φιλαληθείας Herodoti argumentum. Secundum esse possit, quòd non, ut alii pleriq; historici, quæ vel à dicendo vero eum deterrent, vel ad mentiendum impellerent, habuerit. Cui enim illum assentari voluisse, aut quòd assentationis præmium sibi proposuisse dicemus? Adde quòd assentari & παρρησιάζεσθαι amare, velut ex diametro inter se pugnent: quam tamen illum amasse,

cum

cum ex aliis locis, tum ex hoc in Polymnia deprehendimus, Hîc ego, quòd ſentio & verum mihi videtur, non diſſimilabo: licet ejuſmodi eſſe ſciam quod mihi invidiam apud multos conflare poſſit. Atenim quorundam encomia ſuæ hiſtoriæ inſeruit. Id quidem fateor: ſed & rara & nullam aſſentationis ſpeciem præ ſe ferentia eſſe dico. nec quicquam aſſentatorium vel in Polycratis laude in Thalia, vel Bogis aut Cadmi in Polymnia, agnoſco. Remoto autem aſſentationis ſtudio, quid ei lucri fuiſſet (ut ille apud comicum loquitur) nos fallere? Eſto tamen, aliquos hiſtoriæ ejus locos criminis illius ſuſpectos nobis eſſe: at quis eam ſaltem partem quæ non res geſtas, ſed varios hominum variorum mores ac ritus deſcribit, (quæ potiſſimùm calumniis obnoxia eſt) ſuſpicione hujuſmodi non liberet? Tertium argumentum (niſi quis conjecturam vocare malit) ex magna hominis circa ſuum numen ſuaq; ſacra obſervantia peti poſſe dixerim, quam & paulò antè attigi. Multæ enim ſententiæ ſive γνῶμαι tum quas aliis locis adhibuit, tum quas narrationibus vel præfixit, vel tanquam corollaria adjunxit, tanta illum pietate præditum fuiſſe teſtantur, quanta in hominem Chriſtianæ religionis ignarum cadere poteſt: imò verò ea & divina potentia providentiaque ſenſiſſe quæ Chriſtianum ſentire & deceat & oporteat. Hujuſmodi ſunt hæc in Thalia, SED profectò providentia Dei, pro ſua ſapientia, quæcunque animalia meticuloſa & eſculenta ſunt, valde fœcunda reddidit, ne aſſiduo eſu abſumpta deficerent: at quæcunque improba & pernitioſa, parum fœcunda. At hinc fit ut lepus, &c. Conſideremus & hæc ex Polymnia, VIDEN' ut Deus animalia prægrandia fulmine feriat, eorum faſtum non tolerans: at puſilla ne videlicet quidem? Viden' ut in editiſſima quæque ædificia & in celſiſſimas quaſque arbores tela hæc ingruant? Gaudet enim Deus quæcunque eminent, deprimere. Unde etiam contingit ut ingens exercitus ab exiguo profligetur: Deo videlicet illis quorum inſolentiam exoſam habet, terrorem aut fulmen immittente: ita ut ſuperiores eorum ſucceſſus exitus exitiales habeant. Magnificè enim de ſe ſentire nemine commune ſecum eſſe ſinit Deus. Quid, obſecro, de divina potentia divinius iſtis dici potuit? Heſiodeam illam γνῶμην laudibus omnes efferunt,

Ῥέα μὲν γὰρ βείλει, ῥέα δ' ἔβειάσατο χαλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἄειρει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγλωώρεα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώμαθ' ναίει.

Quem imitatus Horatius dixit.

———*valet ima ſummis Mutare, & inſignem attenuat Deus,*
Obſcura promens,

Et meritò quidem certè illam veteris poetæ ſententiam laudibus extollunt: ſed quanto tamen ulterius progreditur hic noſter hiſtoricus? Jam verò gnomen illam quæ Deo vindicem oculum tribuit, quot nobis exemplis confirmat? vel potius, quot locis eam tanquam in ſpeculo intuendam proponit? Primùm quæ de Pheretima narrat, & verba quibus narrationem ſuam claudit, audiamus: ac quoniam eſt valde memorabilis, eam à capite ipſo arceſſamus, diſperſa ejus membra in unum corpus colligentes. Erat hæc Pheretima Batti claudi Cyrenes regis uxor. hic Arceſilai filius erat; quem Cyrenes regnum tenentem, dum morbo laboraret, frater Aliarchus ſtrangulaverat: iſq; viciſſim ab illius uxore cui nomen Eryxo, ex inſidiis interfectus fuerat. Batto hoc mortuo, Arceſilaus quem is è Pheretima ſuſtulerat, regni hæres relinquitur: ſed quum orta inter hunc & populum ſeditione, factio populi ſuperior evaſiſſet, Arceſilaus Samum, Pheretima ejus mater Salaminem profugit, & ab EUelthone, imperium ejus obtinente, exercitum à quo unà cum filio Cyrenen reducatur, petit. At EUelthon quidvis potius illi quàm exercitum dabat. Illa, quicquid dabatur accipiens pulchrum quidem & id eſſe dicebat, ſed pulchrius futurum eſſe ſi ipſi quem petebat exercitum daret. Atque hoc reſponſo donum unumquodq; proſequebatur. Tandem verò EUelthon ei fuſum aureum, & colum cui circumpoſitum ſtamen erat, dono miſit. Quum autem iiſdem quibus prius verbis inter accipiendum hoc munus uſa eſſet, tunc EUelthon ſe talia fœminis non exercitum donare dixit. Arceſilaus autem interea Sami agens exercitum coegit, à quo quum Cyrenen reductus, & in antiquum ſtatum reſtitutus eſſet, magnam in ſuos ſæviciam exercuit: ob quam ſibi metuens quum ad Alacerem Barcæorum regem ſocerum ſuum ſe contuliſſet, à Barcæis quibuſdam, quibus ſe nonnulli Cyrenæi exules adjunxerant, in foro interfectus fuit: ejuſq; cædem mox Alazeris ſoceri cædes ſequuta eſt. At Pheretima, tantiſper quidem dum Arceſilaus filius Barcæ ageret, ejus gradum apud ſuos cum aliis in rebus, tum in præſidendo ſenatui tenebat: ſed ubi filium Barcæ interemptum audivit, fuga ſe in Ægyptum proripuit: atque ibi Aryandem (quem Cambyſes Ægypto præfecerat) ſupplex rogavit ut vicem ſuam ulciſceretur, hoc prætextu utens, quod filium ſuum, quia Medorum partibus favebat, interfectum diceret. Quum Barcem perveniſſent quos exoratus Aryandes ex

Ægypto

Ægypto miserat, eamq; urbem vi capere frustra conati, fraude cepissent, Pheretima ex Barcæis eos qui perpetrandæ cædis principes fuerant, crucibus per ambitum murorum suffixit: eorum autem uxoribus mammas amputavit, quibus eosdem muros tanquam notis quibusdam interpunxit. Cæteros Barcæos Persis diripiendos reliquit, præter eos qui Battiadæ & affines cædis non erant: his autem urbis gubernacula tradidit. Hactenus de Pheretimæ facto. nunc animadvertere operæpretium fuerit, quòd huic narrationi (interjectis tamen nonnullis) corollarium. librum claudens, attexat. At Pheretima (inquit) ne ipsa quidem mitem vitæ exitum habuit, quumprimum enim è Libya, Barcæos ulta in Ægyptum rediit, miserabilem mortem obiit. viva enim vermibus scatere cœpit, à quibus corrosa fuit. Nempe homines tam atrocibus vindictis invidiam sibi apud deos conflant. Hactenus de Pheretima. Ad Hermotimum eunuchum veniamus. scriptam enim de illo historiam religio mihi esset silentio præterire. Hermotimo, inquit, amplior illatæ sibi injuriæ, quàm ulli unquam mortali (quod sciam) contigit ultio. Is ab hostibus captus & venalis à Panionio quodam Chio emptus fuerat, qui ex scelestissimo facinore quæstum faciebat, quoscunq; enim nanciscì poterat formosos pueros, castrabat, moxq; Sardis aut Ephesum abductos magna pecunia vendebat. Barbaris enim eunuchi in pretio sunt, quòd iis majorem quàm aliis fidem in rebus omnibus habendam putant. Ex eorum autem numero quos castraverat Panionius, erat Hermotimus: cui felici sorte contigere ut cum aliis donis Sardibus ad Xerxem mitteretur: temporis autem progressu primum inter eunuchos locum apud illum obtineret. Quum autem rex Persicas copias in expeditionem adversus Athenas educens, Sardis perveniisset, tum Hermotimus negotii ejusdam gratia quum in Mysiam regionem descendisset, quæ à Chiis incolitur, Atarneus dicta, hîc Panionium offendit. Quem agnitum quum blandè compellasset, & primùm quidem ei exposuisset quanta bona ejus opera consequutus esset, deinde verò magnam se illius meriti gratiam relaturum promisisset, si cum suis liberis illuc commigraret, ei ut id faceret persuasit. Postquam verò eum in potestate habuit, quippe qui cum liberis & uxore illuc commigrasset, his eum affatus est verbis, O qui præ omnibus mortalibus è scelestissimo facinore quæstum fecisti, quid de te ego aut meorum majorum quispiam, de te inquam vel aliquo tuorum commeruimus, propter quod me ex viro nihil esse feceris? Nempe deos tuas illas artes ignoraturos sperabas: at te rem adeo injustam ausum, justo ipsi contrà judicio in manus meas compulerunt, ut tantas, quantis dignus es pœnas mihi dares. Quæ dum Panionio exprobrantur, adductis in conspectum quatuor filiis, eorum amputare genitalia coactus fuit: quod quum illis fecisset, ad idem ei vicissim faciendum addacti ipsi fuerunt. Ita Hermotimo adversus Panionium divinæ ultionis vices adjutrices fuerunt. Quid quæso hîc legimus quod ore Christiano sonari non mereatur, si tantum pluralem deorum numerum in singularem vertamus? Sed & in Euterpe quàm pulchrè ab eo dicitur magnorum scelerum magnas immitti à diis ultiones? τῷ δαιμονίῳ παρασκευάζοντι. ὅκως παντελεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται ὡς τοῖσι μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Illis autem verbis quibus suum de Hermotimi ultione sermonem finit, consona sunt (si ipsum etiam loquendi genus spectemus) hæc quæ in Thalia habentur, χρόνῳ δ' οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀρσίπια Πολυκράτεϊ τίσις μετῆλθον. dixerat enim illic, Πανιώνιον μὲν νῦν οὕτω συμβῆναι ἔτι τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Sed & τίνειν δίκλην τινὶ interdum dicit, ut in Eratone, οὐ μὴν ὧδε Λυσιχίδης κατῆγεν ὀν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἔξέτισε. & in eodem libro de Cleomene, cujus insaniam vindictæ divinæ imputat, ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. In Calliope autem δίκλην τῷ φόνῳ τῷ Λεωνίδεω ἐκ Μαρδονίου dicit. Huc etiam pertinet vocabulum μοῖρα, ut quum scribit in Polymnia τοῖσι δ' ὦν Λακεδαιμονίοισι μοῖρα κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. & paulo pòst, ὅτι μοὶ δοκέει κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μοῖρα, &c. in quo etiam loco observatione dignissimum est quod tradit de scelere quod in filiis authorum ejus Deus vindicaverit. Frequens est illi usus & vocis χρεών, sive ἐδόθη (pro ἔδει, quod & ipsum apud eum extat) de eo quod ut à Deo decretum fuerit, ita fieri oportuerit & necesse fuerit: ut non procul à Cliûs initio. χρεὼν δὲ Καμβαύλῃ γενέσθαι κακῶς Et circa finem Calliopes, κακῶς δὲ ἔδοξε πανοικὶῃ γενέσθαι. Et in Terpsichore, οὐ δὲ ἔδοξε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσαι. In eadem ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἑτεωνέω γόνου Κοίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. Item in Eratone, δεῖν δὲ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ. Nec verò mihi dubium est quin Livius imitari Herodoteum istud loquendi genus volens, (ut antea dixi à veterib. historicis posteros multa mutuatos esse) non procul à primi libri initio ita loquutus sit, Sed debebatur, ut opinor, fatis tantæ origo urbis, maximiq; secundum deorum opes imperii principium. Quod si hujus χρεὼν vel ἔδοξε explicationem quærimus, eam nobis ejusdem Herodoti Calliope suppeditabit, Hospes, inquit, quod à Deo contingere oportet, homo nulla ratione avertere à se potest. quoniam ne verisimilia quidem dicentibus quisquam auscultare vult. Sed narrationem à qua dictum illud pendet, audiamus. Dum autem, inquit, hac in re occupati sunt barbari, Attaginus Phrynonis filius, vir Thebanus, convivio magnificentissimè instructo,

instructo, Mardonium ipsum, & quinquaginta eorum qui cum illo erant honoratissimos, excepit. Secundum cœnam Persa quidam Thersandrum Orchomenium cujas esset interrogavit: quem ubi Orchomenium esse accepit, Quoniam, inquit, te mihi mensæ & libaminum consortem esse contigit, tibi sententiæ meæ mnemosyna relinquere libet; ut & ipse eorum quæ impendent præscius, tuis rebus consulere possis. Vides Persas qui hîc epulantur, & exercitum quem ad flumen castra habentem reliquimus? Ex hoc universo numero non multo pòst perpaucos videbis superstites. Atque his verbis multas lacrymas ille miscebat. Quæ quum admiratus Thersander dixisset, Nónne Mardonio hæc significanda sunt, & Persis qui secundum ab eo locum obtinent? tum ille subjecit, Hospes, quod à Deo contingere oportet, homo à se arte nulla depellere potest. siquidem ne verisimilia quidem dicentibus fidem quisquam adhibere vult. Atq; adeo ex Persis multi quamvis hoc sciamus, sequimur necessitate constricti. Ex his, (sicut & ex aliis quæ antè attuli) quæ fuerit nostri historici pietas, patere satis arbitror. quanvis enim hæc postrema verba non in sua sed in Persæ cujusdam persona proferat, (cui eum illa nequaquam affingere dixerim) illi tamen aliqua ex parte adscribi possunt: quòd sic ea commemoret ut illis se assentiri planum faciat. Reliquum est ut scrupulum, quem animis aliquorum injicere potuit vocabulum τύχη, eximam. Nam quomodo (dicent nonnulli) huic quem prædicas pietati consentanea sit illa τύχης appellatio, quæ quum apud vetustissimos scriptores rarò, apud Homerum autem nunquam reperiatur, hic contrà illi eventus rerum imputat? Qui fortunam constituit, nónne is providentiam tollit? Hoc ego sanè fateor: sed τύχῃ illis in locis vulgarem fortunæ significationem habere nego. Alioqui enim quomodo adderet θείη cum τύχη? ut in Melpomene, τὰς δὲ οἱ ἵπποι τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Et in Terpsichore, τὴν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείη τύχη προσενείκασε τὸ παιδίον. Hîc enim θείη τύχη nihil aliud sonat quàm θείη μοίρᾳ, & quod vernaculo sermone dicimus, *Ainsi que Dieu voulut*. Quod illa etiam verba Calliopes indicant, εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συμβολήν, θεοῦ ποιεῦντος. Illæ porrò Gallicæ voces aliud loquendi genus in memoriam mihi revocant, quod quum ineptum alioqui judicetur, magnam tamen cum isto Herodoteo habet affinitatem, atque adeo tantam ut ejus videri possit ἀπόγονον. Ita enim loquitur sæpe apud nos vulgus, *O est fortune: Dieu le veult*. Quàm multas autem alias habeat hic scriptor dicendi formulas sibi magna ex parte inter Græcos scriptores peculiares, ac quæ sermoni nostro cum eo sint communes, alius erit aliquando dicendi locus. Ad θείῃ τύχῃ revertor, & hoc addo, interdum etiam θεῖον πρῆγμα vocare Herodotum τὸ θείῃ τύχῃ συμβάν. ut quum in Eratone dicit, ὁρέων δέ με καταμυμῶντα ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη πρῆγμα. Et in Polymnia, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ὀκτὼ μιῆς. Dixerat autem paulo antè, τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. Sed & in Calliope legimus, δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων. In quo etiam loco nobis observandum est quod & alibi dicit, nimirum divinitus signa malorum futurorum hominibus solere dari. ut in Eratone, φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἡ πόλις ἢ ἔθνεα ἔσεσθαι. Rursus in eodem libro, καὶ τοῦτο μοὶ κατέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνεν ὁ θεός. Verum enimvero quas hactenus recensivi Herodoti pias sententias dum mecum reputo (ut tandem huic sermoni finem imponam) hic animum meum percellit metus, ne eum profana illa muliere regina Sabæ profanus Herodotus, & cum Herodoto cæteri profani scriptores quibuscunq; adeo sacra dicta eruperunt, nos in illo extremo judicii die reos peragant, qui quum Christo unico veræ religionis duci, nomen dederimus, & cognomen ab eo acceperimus, profanius plerunq; & sentimus & loquimur & scribimus. Sed quoniam non hoc in præsentia quæritur, quàm pius, sed quàm verax fuerit Herodotus; quod initio hujus sermonis dixi, iterum dico, tertium φιλαληθείας Herodoti argumentum ex hac ejus pietate (meo judicio) posse duci. Quis enim rationi consentaneum esse dicat, ut qui tam pius, idem tam improbus etiam fuerit, ut sciens prudensque, nulla spe aut lucri aut alius commodi proposita, lectoribus imponere planeq; eos ludificari voluerit? Nisi fortè eum aliquis, quantum esset inter historici & poetæ officium discriminis, & veritatis lucem esse historiam, nesciviſse arbitratur: unde incomperta pro compertis, ficta pro factis, falsa pro veris commemorare, adeo religione non habuerit, ut suum etiam nomen (ne posteritas illorum mendaciorum authorem ignoraret) operi suo præfixerit. Imò verò vel hinc, id est è præfixo operi nomine, quartum φιλαληθείας ejus argumentum peti posse crediderim: quod tamen non tanquam necessarium, sed potius tanquam ex abundanti cæteris additum existimari volo. Cæterum cogitanti aliquando mihi quid fidem Herodoti & cæterorum prisci seculi scriptorum tantopere suspectam multis reddat, ratio illa occurrit, quòd ut bonam eorum partem qui res à se longinquis in regionibus visas aut auditas narrant, mentiri suspicamur quasi locorum longinquitas ad hoc audaciores reddat: ita etiam non paucis dubia sit illorum historicorum fides, quasi temporum longinquitate (quæ rerum memoriam propè obliterarit) freti, fabulas pro historiis obtrudere nobis non dubitent. Atqui eos quorum animis insidet hæc

suspicio,

ſuſpicio, quantum inter hæc duo ſit diſcrimen, animadvertere decebat. locorum enim longinquitas eadem ſupermanet, at temporum non item. atq; adeo multæ res geſtæ quàm longè à noſtris temporibus abſunt, tam propè ab eorum temporibus, qui eas memoriæ prodiderunt, abfuere. Et hactenus quidem iis qui Herodotum conſultò mentiri perſuaſum habent, reſponſum ſit.

At qui Herodoto propoſitum quidem non fuiſſe mentiri, ſed mentitum tamen eſſe arbitrantur, dum incomperta pro compertis (ut modò dixi) commemorat, & ſuam interdum fidem de iis quæ audierit, non ſecus ac de iis quæ viderit, obſtringit, reſpondeant velim ad hoc, Herodotum illa comperta non habuiſſe, id verò unde ipſi compertum habeant. Si enim ſe hinc conjecturam facere dixerint quòd aliis quibuſdam repugnantia tradat, ecqua tandem ipſi certiore antiquitatis cognitione freti, Herodotum mendacem, cæteros veraces eſſe pronuntiare audebunt? & quam tandem ad normam eas quæ de rebus priſcis extant ſcriptiones dirigendas cenſebunt? Quòd ſi fortè Herodotum fabuloſitatis reum agi poſſe exiſtiment hoc uno nomine quòd eorum fidem ſuperent quæ narrat: at non protinus quæ fidem apud illos excedunt, apud omnes fidem exceſſura putanda ſunt. Demus tamen ea eſſe ejuſmodi quæ fidem apud nullum mortalium impetrent, an quia eam non impetrant, eam non mereri dicemus? Quæ nova eſt iſta dialectica, per quam nobis ita colligere liceat, ut quod veriſimile non eſt, ne verum quidem eſſe poſſit? Quæ porro eſt iſta in hiſtoricos tyrannis, ut ſi res ab illis ſcriptas credere nolimus, eos noſtræ incredulitatis (liceat hoc uti verbo) præſtare culpam velimus? Quæ tamen ego dum ſcribo, non ſum neſcius Joſephum in hac altera opinione fuiſſe, nimirum ut diceret Herodotum in mendacio quidem ſibi non placuiſſe, ſed ſuam illi credulitatem, mentiendi, occaſionem dediſſe. Sed ego quam modò ab aliis exegi normam ad quam priſcæ hiſtoriæ dirigantur, ab eo quoq; exigere non dubitarim.

NE TAMEN dum alios nimis incredulos eſſe quæror, nimiùm ipſe credulus habear, quibus nitens aut argumentis aut exemplis, non temerè derogandum eſſe antiquis hiſtoriis fidem contendam, exponere decrevi. Quæcunq; leguntur apud hiſtoricos miracula, ea vel ipſius natura rerum, vel humanarum actionem eſſe, nemo (ut opinor) negaverit. Nam ſiquid hæc vel illa regio aut prorſus inauditum, aut inauditæ certè magnitudinis vel contrà, parvitatis producit, id naturæ: ſiquid ab hominibus mirabile proficiſcitur, id humanæ actionis miraculum voco. Primùm igitur (ut terræ fruges omittam) quot animalium genere ſumma admiratione digna deſcribunt hiſtorici, quæ aut non habemus omnino aut certè forma & magnitudine plurimùm ab illis differentia? Ne longè abeamus, ad homines, omnium animalium præſtantiſſimum nobiliſſimumq; genus, veniendum eſt. Quales nobis paſſim gigantes, quales viciſſim Pygmæi deſcribuntur? Quid? an quòd neutros viderimus, neutros eſſe aut fuiſſe dicemus: Atqui ad gigantes quidem quod attinet, qui fabuloſos eſſe illos dixerit, (ut omittam multa eorum extare paſſim oſſa) non profanos tantùm, ſed & ſacros libros fabuloſitatis inſimulaverit. Pygmæos autem ſi eſſe aut fuiſſe negabimus, non ſolùm magnæ externorum ſcriptorum turbæ, ſed & noſtris ipſorum oculis fidem derogabimus: quid enim aliud ſunt qui paſſim ſpectantur nani quam Pygmæi, aut certè ex Pygmæis oriundi? Cur autem ſi naturam (id eſt naturæ opificem) omnipotentem eſſe credimus, homines à nobis & forma & magnitudine variè differentes creare olim potuiſſe & hodie quoq; poſſe non credemus? Jam verò & hoc circa hominem (antequam ab eo digrediatur oratio) diverſum naturæ opus conſideremus. Ea nunc fœtum utero mulieris per novem duntaxat menſes includit: an igitur Herodoto, ex cujus hiſtoria quædam, fœtus utero muliebri plerunq; decem menſium ſpatio includi ſolitos colligimus, fidem derogabimus? Atqui ut taceam, ne veriſimile quidem eſſe, longam eum hiſtoriam ad inſerendum illi tale mendacium confinxiſſe, quicunq; vel Herodoto vel alii cuilibet hoc narranti fidem derogat. & fieri poſſe negat, nónne is eadem opera fidem divinæ potentiæ derogare putandus eſt? Verùm ut ad divinam uſq; potentiam non progrediamur, qui hîc mendacii Herodotum accuſant, quàm multos in crimen trahant, oſtendemus: ſi prius illam hiſtoriam paucis perſtrinxerimus. hæc igitur ſunt ejus verba, de tertia uxore Ariſtonis regis Lacedæmoniorum loquentis, Nondum autem elapſo decem menſium ſpatio mulier iſta hunc Demaratum Ariſtoni parit. At is in ſolio ſuo cum ephoris ſedens, nuntium de nato ſibi filio ſimulatq; accepit, temporis quo uxorem duxerat, memor, ſubducto in digitos menſium numero, hunc, filium ſuum non eſſe, jurejurando affirmavit. Quod quum audiſſ. &c. Aliquanto pòſt narrat iſtum hujus mulieris ad filium ſuum ſermonem, Quod autem præcipuè objiciunt tibi inimici, ipſum Ariſtonem, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audientibus eſſe te ſuum negaviſſe, quippe quòd exacti nondum decem menſes forent, nimirum ut talium rerum imperito hæc verba exciderunt. Mulieres ſiquidem nono etiam atq; adeo ſeptimo menſe pariunt: nec omnes decem menſium ſpatium implent. Ego verò te, fili, ſeptimo menſe peperi. Hactenus Herodotus: ex cujus narratione elici quod dixi, apertius eſt, quàm ut ullam dubitationem relinquat. Supereſt igitur ut illos proferam quos in crimen trahi neceſſe ſit ab iis qui Herodotum mendacii hîc inſimulabunt. A Plauto ſumam initium, in cujus Sticho leguntur hi lepidiſſimi verſus.

Famem

Famem fuiſſe ſuſpicor matrem mihi:
Nam poſtquam natus ſum, ſatur nunquam fui.
Sed quam ego matri meæ refero invitiſſimus,
Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in alvo menſes geſtavit decem,
At ego illam in alvo geſto plus annos decem.
Atque illa puerum me geſtavit parvulum,
Quo minus laboris illam cepiſſe exiſtumo:
At ego non pauxillulam in utero geſto famem,
Verùm hercle multo maximam & graviſſimam.
Uteri dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, neſcio quomodo.
Audivi ſæpe hoc vulgò à multis dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Eſſe annos: ejus ex ſemine hæc certò eſt fames:
Nam jam complures annos utero hæret meo.

Idem poeta in Ciſtellaria,

o---tum illa quam compreſſerat,
Decum pòſt menſe exacto hic peperit filiam.

Extant & Cæcilij ſuper hac re verſus, in Plotio,

Inſoletne mulier decimo menſe parere?
Pol nono, etiam ſeptimo atque octavo.

Quæ ſcripſiſſe fertur, hæc Menandri verba in ejuſdem nominis fabula ſequutus, γυνὴ νεῖ δεκαμηνιαῖα. Audiamus & Pomponium in Hirnea,

Pappi decimus menſis eſt quum factum eſt: ita fit, ita ſemper ſolet:
Decimo menſe demum turgens verminatur, parturit.

Ac ne ex uno poetarum genere teſtimonia proferamus, quis non illius Virgiliani verſus recordatur?

Matri longa decem tulerint faſtidia menſes.

quis non illorum Propertij?

Non non humani ſunt partus talia dona!
Iſta decem menſes non peperere bona.

Sed quoniam dubiæ ſunt itidem fidei poetæ, (qui tamen in iis quæ ad rerum naturam pertinent, veraces eſſe ſtuduerunt) ne videar τὸ ζητούμενον σιωπᾷζειν, ad Hippocratem, Ariſtotelem, Plutarchum, lectorem remittam, qui non ſolùm decimo menſe, ſed undecimo etiam, partus edi ſcripſerunt. Sed horum partuum exempla etiam ex Plinio, viro in hujuſmodi rerum indagatione diligentiſſimo, proferre libet, Veſtilia C. Herdicij (inquit) ac poſtea Pomponij atq; Orfiti clariſſimorum civium conjunx, ex his quatuor partus enixa, Sempronium ſeptimo menſe genuit, Suillium Ruffum undecimo, Corbulonem ſeptimo, utrunq; Conſulem: poſtea Cæſoniam Caij principis conjugem, octavo. Hactenus Plinius. His autem exemplis quin & alia ex hoc noſtro ſeculo petita poſſint addi non dubito. Ad me certè quod attinet, honeſtiſſimam matronam Pariſiis audivi, in frequenti cætu, puerum quem oſtendebat, undecim menſes à ſe in utero geſtatum affirmantem. ex certiſſimis enim ſignis (quæ mulieribus ſæpiùs enixis cognita ſunt) conceptus tempus compertum ſe habuiſſe. Quæ quum ita ſint, crudelem quorundam juriſconſultorum incredulitatem (hoc uti verbo cogor) mirari ſubit, qui pueros poſt certum & à ſe præſcriptum diem ex utero materno prodeuntes legitimâ hæreditate fraudaverint. Scribit enim Ulpianus, Poſt decem menſes mortis natus non admittetur ad legitimam hæreditatem. De eo autem qui centeſimo octogeſimo ſecundo die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & divus Pius pontificibus reſcripſit, juſto tempori videri natum. nec videri in ſervitutem conceptum, quum mater ipſius ante centeſimum octogeſimum ſecundum diem eſſet manumiſſa. Hæc Ulpianus. Jam verò & Juſtinianus mulierem quandam, quæ undecimo poſt mariti mortem menſe peperierat, ſtupri damnat, quòd fœtum

tanto tempore utero includi, incredibile esse credat : & quam ipse forsan ejus liberis sua incredulitate injuriam facit, partui matris imputat. εἰκότως, inquit, οἱ παῖδες οἱ τῷ θαύματῳ τῆς μητρὸς τοκετῷ ψευδεισμῦοι τὴν γῦν προγαμίαν τῷ πατρὸς ἠξιῦν λαβεῖν δωρεάν. Imò verò tu fortasse Justiniane eos ψευδείζεις, vel potius, ὑβρίζεις τῇ σῇ ἀπιστίᾳ, propter quam indicta causa illorum matrem damnas. Longè certè tuo judicio dissimile L. Papyrii Prætoris judicium fuit, qui secundo hærede lege agente, bonorum possessionem contra eum dedit, quum mater partum se XIII mensibus diceret tulisse: quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur. Enimvero postulare videtur hic locus ut miram quam tempus attulit circa rem hanc mutationem consideremus. Hunc enim Lacedæmoniorum regem Aristonem videmus, ob non elapsos decem menses, partum uxoris nolle agnoscere: quum hodie contrà elapsi illi justam maritis occasionem non agnoscendi uxorum partum, atq; adeo suspectam habendi illarum pudicitiam, præbere videantur. Atq; ut generalem huic sermoni clausulam imponamus quicunque quid sit ratiocinari, noverit, ex hac Herodoti narratione colligi fatebitur, quod hodie est ordinarium uterum gestandi spatium, olim fuisse extraordinarium: contrà, quod extraordinarium nunc sit, id olim fuisse ordinarium. Quantumvis enim Herodoti accusatores in sua pertinacia sibi hîc placeant, Herodotum certè hîc absolvere quàm cum eo tot gravissimos scriptores damnare mallent. Ego verò huic ratiocinationi aliam quam hinc elicio, adjungam. ita enim colligo, quemadmodum si nusquam alibi mentio facta reperiretur partus decimo mense editi, historia hæc, quum vera sit, falsa judicaretur: ita multas alias esse quæ, quum exemplo careant, falsæ judicentur, quum tamen verissimæ sint, & exemplo fortasse non itidem apud reliquos omnes mortales ut apud nos careant.

Hoc autem cum aliàs, tum vel maximè ubi quarundam regionum fertilitatem describit, animo infixum habere debemus. Nam quum ea legimus quæ de Babylonici soli fertilitate scribit, si quidem ad nostros respiciamus agros, & conjecturam ex illis facere velimus, statim mendacii Herodotum accusabimus. At si hanc regulam teneamus, non esse nobis ex iis quæ viderimus & audierimus ferendum de iis quæ nec visa nobis nec audita sint, judicium, & mentem ad omnipotentem Dei manum potius quàm oculos ad arva nostra converterimus, nulla tanta describetur nobis fertilitas, ut eam incredibilem judicemus, sed ut antea potuisse, ita nunc quoque posse alicubi esse credemus. At enim (dicet aliquis) veteres historiæ locis quibusdam summam fertilitatem tribuunt quos hodie penuriæ tantùm fertiles esse videmus. Hoc ego ut concedam, non tamen mentiri earum historiarum authores in ea fertilitate narranda, protinus concedam. Nisi fortè & ipsa sacra biblia suspecta mendacii nobis esse debent, quòd ab illis celebratæ quorundam locorum fertilitatis nullum hodie vestigium in illis appareat. Quod absit ut nobis in mentem veniat: sed potius illud Davidis animo nostro semper obversetur.

Te magnam pandente manum, saturantur abundè
Omnia : te rursus vultum condente fatiscunt.

Quid ? si Babylonis magnitudinem è nostrarum urbium magnitudine metiamur, an credibile fuerit, expugnata jam una urbis parte, rumorem expugnationis ad alteram longo post tempore perveniisse ? Aut, si expeditionem Xerxis è nostrorum regum aut etiam ipsius Turcarum Imperatoris expeditionibus æstimemus, nónne quot flumina à Xerxis militibus epota legimus, tot impudentissima mendacia nos audire credemus ? Sed nimirum qui Xerxis & cæterorum Persiæ regum potentiam ex ea qua præditi sunt nostri reges, & illius regionis ac temporis πολυανθρωπίαν ex ea quæ hodie cernitur, æstimare volet, hunc eadem opera & aquilæ vel struthiocameli magnitudinem ex regaliolo, & Oceani magnitudinem ex parvo Rubicone æstimare oportebit. Verùm ut ei qui Nilum vel Danubium viderit, multo credibilior Oceani vastitas fuerit quam ei qui parvum Rubiconem duntaxat spectaverit : ita qui in regum nostrorum factis non insistet, sed paulo altius res bellicas repetens, ad Tamberlanem aut ejusmodi quempiam ascendet, non tam incredibilia ejus ad aures accident quæ de Xerxis exercitu narrantur. Tamberlanes ex bubulco miles factus, eò tandem potentiæ evectus est ut quadringentis equitum, sexcentis peditum millibus Pajazetem Turcarum regem adortus superaverit: & cæsis ejus militum ducentis millibus, ipsum aureis catenis vinctum & caveæ inclusum in omnibus quas postea suscepit expeditionibus, secum duxerit. Hic ille est Tamberlanes qui quæcunq; locum oppugnatum venerat, prima die tentorio candido, secunda rubro, tertia nigro utebatur: candore, pacem pollicente, rubore, omnium puberum cædem, nigredine, loci illius excidium, omniumq; incolarum internecionem minitante. Sed hæc narratio hujus loci non est. hoc unum consideremus, ut longo intervallo Tamberlanis copiæ à Xerxianis absunt, ita quantum vicissim nostræ ætatis reges à Tamberlanis exercitu (qui centum duntaxat & sexaginta octo annis illos præcessit) superentur. Quum autem de regibus nostri temporis loquor, Turcarum regem sivè Imperatorem excipio, qui (ne longius abeamus) tantam unus manum militum

militum quantam omnes fere omnibus collatis viribus Christiani principes, cogere potest: ut non immeritò magni domini appellationem obtinuerit; Tantam verò esse ejus potentiam & mirabitur & vix credibile fortasse arbitrabitur qui Turcici imperii statum cognitum non habuerit, & ex nostrorum principum imperiis æstimare voluerit: at qui illum cognoverit, mirari desinet. Ejusmodi enim is status est ut duos duorum Persiæ regum titulos (de potentia non loquor) unus Turcarum rex sibi vendicare, & dominum, ut Cambyses: institorem, ut Darius, appellare se meritò possit; & quod in nos quidam jocatus est, quum regem Gallorum, regem asinorum esse diceret, (quòd onera nulla sibi ab illo imposita detrectarent) de universis qui sub ditione ejus vivunt, non joco, sed seriò dici queat. Verè enim illi, tanquam ὄνοι μεγάλοις ἄχθεσι πιεσμένοι (ut Tyrtæus de Messeniis cecinit) non bona tantùm omnia precaria possident, sed ipsam etiam animam precariam trahunt. Atq; ut in regum nostrorum aulis inter multos de nobilitatis, sic apud illos inter omnes de servitutis gradibus certatur. Nec tamen hoc tantùm nomine, sed & aliis multis, regno Persico major est cum Turcico quàm cum aliis affinitas. Atq; ut taceam hujus splendorem multis in rebus Persico si non parem, certè æmulum, ut magnam eunuchorum Turcæ, magnam pallacarum, magnam satraparum turbam omittam: multos etiam ritus, multas consuetudines velut hæreditarias mansisse illius regno constat. Quinetiam quòd Turcæ portam pro Turcæ aula nominare audimus, id à Persarum regibus manasse, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Plutarchus, Athenæus, nos docent. Sed & hoc ipsum quòd Turcam pro rege Turcarum vulgò dicimus, (quum tamen nec Gallum pro Gallorum rege, nec Hispanum pro Hispanorum rege, nec Anglum pro Anglorum rege, nec Polonum pro Poloniæ rege, dicere soleamus) ab iisdem regibus originem habere, ex illis scriptoribus discere possumus. Nec verò dubium est quin idem Turca morem illum rarò in publicum ac non nisi cum magno & speciem exercitus præbente satellitio prodeundi, (ut ita suis formidabiliorem se venerabilioremq; reddat) à Persarum itidem regibus mutuatus fuerit. Nostri autem reges (ut hoc obiter dicam) quid à Persarum regibus peculiariter mutuati sint nescio, reginæ certè nostræ à Persarum reginis zonas suas sumpsisse videri possunt. Persarum enim reges Antyllæ urbis reditus suis uxoribus in zonas donare solitos, memoriæ proditum est. Cæterum ut unde digressa est eò revertatur oratio, quàm absurda sit potentiæ alicujus nostrorum regum cum Xerxis potentia comparatio, vel unum ejus quo Themistoclem donavit, munus abundè nos docebit. Ex multis enim historicis didicimus Xerxem Themistocli Lampsacum in vinum, Magnesiam in panem. Myuntem in opsonium donavisse. At sicui nostrorum regum quispiam non tres pagos, sed unicum donaverit, magna hæc liberalitas & rege digna censetur.

Sed jam ad alterum partem veniamus, & miracula quæ circa humanas actiones sive humana facta versantur, examinemus. (quam ad partem siquis ea referre malit quæ modò de regibus dicta sunt, non magnopere repugnabo.) Quæ sunt illa igitur apud Herodotum quæ tantopere à fide abhorrere judicanda sint, ut illorum ergò præ quovis alio mendax judicari debeat? An quæ de variis variarum gentium ritibus moribusq; scribit? Hanc nimirum partem reprehensionibus patere, hanc potissimùm calumniis obnoxiam, hanc sannis multorum expositam esse video. Quare? quòd non tam aqua igni quàm ritus moresq; illi nostris repugnent, atque adeo illorum rituum nonnulli hujusmodi etiam sint ut nihil magis fatuum illis, nihil magis ridiculum fieri ac ne fingi quidem posse videatur. Atqui nónne ipsimet in eo ridiculi comperiuntur, quòd eum quem in vicinis populis non inveniunt morum consensum, in iis quærendum putent quos maria tot monteſq; à nobis separant, & quibus longè diversum cœlum longè diversas animorum inclinationes tribuit? atq; adeo quæ in vicinorum moribus excusant, ob eadem hyperboreos nescio quos accusandos censeant? Age enim cur quod Herodotus de Persis commemorat, eos nimirum non nisi inter pocula de rebus gravioribus agitare consilia, incredibile cuiquam videbitur, quum apud quosdam ex vicinis populis hunc morem magna cura, velut inviolabilem, servari videamus, ut qui sunt de re quapiam magni momenti consultaturi, aut cum aliquo contracturi, ex caupona βουλυτήριον faciant atq; ibi non prius ullum de suo negotio verbum facere incipiant, quàm pes & caput officium facere desinant? Apud hos κραιπαλιοβουλυτὸς si mulierem quampiam de marito interroges, illum edormiscere crapulam, nihil mutato vultu, nec dato ullo pudoris signo, respondebit. Nos hæc in illis populis quibuscum nobis quotidie commercium est, & qui nobiscum religione conjuncti sunt, non miramur: quæ de ebrietate illorum narrantur quibus nullus unquam Christianæ religionis affulsit radius, non mirabilia solùm, sed planè incredibilia judicabimus? Sed quid ego exemplum ex alia natione peto? Quæ non dicam natio, sed urbs, sed domus, non habet aliquos sacris Bacchicis initiatos? nónne ex duobus communi tecto utentibus sæpe contingit ut alter edere & bibere ut vivat; alter contrà, non alia de causa quàm ut edat bibatque, vivere velle videatur? Verùm eos qui cibo & potu abutuntur, missos faciamus: discrimen inter eos qui moderatè illis utuntur, consideremus. Nónne quod huic palato sapit, illi insipidum est? quæ hoc palatum appetit, ea illud fastidit? nónne cibos nonnullos à quibus ipsi abhorremus, aliis quibusdam in deliciis esse

videmus? nónne multos felibus, nonnullos & muribus veſci videmus? Iterum tamen ſi gentis alicujus victus nobis à quopiam hiſtorico deſcribatur à noſtro diſcrepans, is ſtatim nugatur, ſtatim mendax, ſtatim fabuloſus audiet. Veruntamen ſuſq; deque ferri profanorum ſcriptorum ſugillatio poſſit: quid quòd ne libris quidem ſacris incredulitas quorundam parcit? Joannem Baptiſtam locuſtas ediſſe non veriſimile eſt (aiebant nonnulli) qualis enim fuiſſet iſte cibus? Ad hoc Evangeliſta ſcribit. Non Evangeliſtæ (reſpondebant) ſed librario fidem derogamus, eumq; ἀκρίδας pro ἀκρεάδας vel alia quapiam voce ſcripſiſſe dicimus. Quid tandem? non prius de illa deduci ſententia potuerunt, quam varii ex variis authoribus externis prolati ſunt de locuſtarum eſu mentionem facientes loci. Labantem ſcilicet ſacrorum librorum hac in parte fidem, teſtimonio profanorum fulciri oportebat. Atqui nobis ex ea quam experimur paſſim circa ciborum delectum diſcrepantia, quod de locuſtarum eſu traditur, vel à quolibet profano ſcriptore (nedum ab Evangeliſta) ſcriptum, credibile videri poterat. Utrum enim mirabilius? locuſtarum aut hujuſmodi animalium eſu delectari, an ab eſu panis abhorrere? Nónne hoc quàm illud majori admiratione dignum quilibet fatebitur? At ego, qui locuſtis veſceretur, neminem: qui à panis eſu prorſus abhorreret, his oculis ſæpe vidi. Rurſum verò quàm mirabile nobis eſt videre quempiam qui panis eſu non delectetur, tam mirabile Æthiopibus macrobiis erat (Herodoto teſte) Perſas pane veſci audire. Ut autem à pane ad vinum veniamus, ſi nunquam abſtemios ullos vidiſſemus nónne eos qui à vini potu abhorrentes aliquos ſe vidiſſe dicerent, fabulari crederemus? Et tamen illa ipſa regio quæ homines alioqui vino deditiſſimos gignit, quoſdam etiam hoſtes vini acerrimos habet. De hominibus φιλοινοπότοις quum loquor, primum locum Flandris, ſecundum Germanis tribuo. nam qui Germanis potandi principatum deferunt, Flandris (meo quidem judicio) magnam injuriam faciunt. qua de re ego non ex iis quæ audivi, ſed ex iis quæ vidi, ſententiam pronuncio. Nam multa quidem Germanicis potoribus cum Flandricis fateor eſſe communia, atque illud in primis ut quot calices ſuper menſam, tot matulas ſub menſa habeant, aut omnia illis vicem matularum præſtent: de iis tantùm loquor qui apud utroſque principem inter Bacchi ſatellites locum obtinent) ſed illos ab his ſuperari hac in re dico quòd horum bona pars non prius legitimum Bacchum adoriatur, quàm à ſpurio Baccho, id eſt zytho ſive cerviſia, domitam aut certè ſemidomitam ſe ſenſerit. Quod quum ſe more inſtitutoque majorum facere dicant, ejus tamen facti rationem aſſequi conjectura non potui, niſi fortè ut clavum clavo, cerviſiam vino ſe repulſuros, aut, ut vulgari proverbio fertur, inter duos litigantes tertium gaudere, ita ſe, interea dum in ſtomacho vinum cum cerviſia pugnabit, pace fruituros, & à neutro illorum oppugnatum iri ſperant. Et hactenus in illorum laudes digreſſus, ad ſermonem de abſtemiis redeo. Si ſuperiorum temporum hiſtorias excutiamus, non ſolùm natura abſtemios abſtemiaſq; ſed & lege, in illis inveniemus. Multis enim in locis vini potum mulieribus ignominioſum fuiſſe ſcimus: Romæ autem non ſolùm mulieri ingenuæ, ſed & ſervo vini uſus interdictus erat, atque adeo (ſi quibuſdam credimus) ne ingenuo quidem, antequam triceſimum annum attigiſſet, ejus uſus concedebatur. Romanas quidem certè mulieres à judice non minus ſi vinum bibiſſent, quam ſi adulterium admiſiſſent, multari ſolitas, M. Cato refert. Nunc autem apud nos nulli mulieri, cujuſcunq; conditionis ſit, probro eſt vini uſus: & tamen morem illum oſculandi obvios ſibi propinquos nobiles fœminæ apud nos retinuerunt, (& auxerunt etiam) ob quem Romanis mulieribus vinum interdicebatur, ne videlicet cum oſculo vinoſum halitum olfaciendum præberent. Vel potius (ſi quibuſdam credimus) non ob oſculandi conſuetudinem vini uſus lege vetabatur, ſed ad deprehendendum an legem illam violaſſent, oſculi uſus inſtitutus erat. Quid quòd Zaleucus legiſlator Epizephiris Locris merum bibere (præterquam ægrotis, ex medici conſilio) capitale crimen eſſe voluerat? Sed & aliud circa vini potum conſideremus. Aliis in vino nihil magis placere quàm vinum. id eſt vini ſaporem: ex Anglis contra multos aut ſaccharum aut herbam quampiam ad ejus ſaporem infuſcandum miſcere videmus. (& nos quoq; ſi Plauto credimus, vinum, dum diluimus, infuſcamus.) Verùm id quidem quod de Anglis dixi, credibile viſum iri, mihi perſuadeo: at quod de Flandris addam, ut fidem impetrare poſſit vereor: & tamen utriuſq; peræq; oculatus ſum teſtis. Quid illud eſt? Vinum butyro (nauſeo referrens) diluere, & ita dilutum (ſi tam en hoc diluere eſt) potare. Quod mihi narranti fidem non facilè adhiberi haud mirabor: ipſe certè meis hac de re oculis credo, vix alienis crediturus. Nam in Flandrorum menſis butyrum inter omnia fercula atq; adeo inter bellaria locum obtinere, mihi, antequam eorum regionem adiiſſem, credibile videbatur: at verò ullum uſquam mortalem eſſe qui vinum è butyro ſive butyrum è vino potaret, tum demum quum vidi, credere potui. quòd ſi inter vicinos populos tanta eſt in victu diſcrepantia, cur ea quæ narrantur de victu hominum qui longinquitate & temporis & loci procul à nobis abſunt, fabuloſa habebuntur? Aliud exemplum ab hoc de cibis ſermone non alienum proponam. Scribit Hermippus, Illyrii ſedentes edunt atque bibunt: & ad convivia ſuas uxores ducunt: quæ nihil indecens facere exiſtimantur, ſi ex iis qui in cœtu illo ſunt, cuicunque fors tulerit propinaverint. Hæc ſcribit Hermippus, primùm quidem

illud

illud ceu novum referens, ſedentes Illyrios edere ac bibere: at nos contrà miramur eos qui aliter quàm ſedentes ederint. Quod autem ſequitur de iiſdem qui ad convivia uxores ducerent, & eas cuilibet ſine diſcrimine propinare permitterent, quin, ut ipſe mirabatur, ita mirum aliis futurum putaverit, nemini dubium eſſe poteſt. Sed & Æmilius Probus (aut is potius cui Æmilii Probi nomen tribuitur) poſtquam de iis loquutus eſt qui nihil rectum niſi quod ipſorum moribus conveniat, putant, inter alia hoc diſcrepantiæ morum Romanorum à Græcis exemplum affert, Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus materfamiliâs non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quod multo ſit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum: neque ſedet niſi in interiore parte ædium, quæ γυναικωνῖτις appellatur, quò nemo accedit niſi propinqua cognatione conjunctus. Hactenus ille: cujus quum verba de maritis uxores ad convivia ducentibus cum verbis Hermippi confero, ita ego mecum, Qui ſi igitur maritos illos in Anglia tam lentos & patientes non multos abhinc annos vidiſſent, ut ignotis etiam viris ſuas ipſi uxores ad compotationes abducendas traderent, iiſdemque eas reducentibus Bacchi ſacris (& iis quæ illa comitantur) operatas, gratias immortales agerent? Quod factum ſumma alioqui admiratione dignum, ſi tamen cum Candaulis aut Cäii Caligulæ facto comparetur, minus admirabile judicabitur: contrà verò, ſi cum Cotys regis zelotypia, de qua poſtea dicetur, aut cum Macedonum facto conferatur, hos, viros, illos autem, ne homines quidem eſſe dixeris. Cujus quidem facti hiſtoriam multi Galli ſi legiſſent, aut lectam memoriæ infixam habuiſſent, ipſis Neapolis & Mediolanum ſepulchra miſerè interfectis non fuiſſent: imò nec dominum fortaſſe urbes illæ mutaſſent: ſed nimirum, ut illis, dum ſe in Macedonia non in Perſia eſſe, obliviſcuntur, Macedonicarum mulierum, ita his, dum ſe in Italia non in Gallia eſſe non cogitant, Italarum mulierum attrectationes & oſculationes, atque adeo ſalutationes (quum ne ſalutari quidem ſuas uxores Itali velint) eo pretio quo nullum majus eſſe poteſt, emerunt. Sed quoniam jucunda non eſt harum rerum memoria, illum de mulieribus ſermonem perſequens, ut multa de illis ab Herodoto referri dico quibus noſtri ſeculi exempla fidem afferant, ita viciſſim nonnulla illum narrare quorum exempla deſint, fateor. Hoc enim ſeculum Pheretimarum, Ameſtridum, Atoſſarum, necnon (ut Cteſiæ hiſtoriam cum Herodotea connectam) Amytidum & Paryſatidum ferax, contrà Artemiſiarum & Argiarum ſterile eſſe dico. Quocunque enim quis oculos convertat, mulieres multas nobili genere ortas, implacabilis iræ & nulla ultione ſatiabiles, cum Pheretima, Ameſtride & Paryſatide, non pauciores libidinoſas cum Amytide, multas etiam novi ſemper luxus avidas cum Atoſſa: nullas autem vel pauciſſimas ſtrenuas cum Artemiſia aut Argia, reperiet. Sed muliebris quidem in vindicta crudelitatis exempla vetera pariter & nova præ aliis regionibus Anglia ſuggerere poteſt: de mulierum autem inexhauſta libidine luxuq; inſatiabili regiones omnes æque conqueri poſſe exiſtimo. Nec verò ſi ſeculi illius mulieres conſideremus quod inter eas quas modò nominavi & noſtras interceſſit, pauciora nobis exempla ſuppetent. Nam ſi ad libidinem Romanarum mulierum reſpicere velimus, Claudius audi quæ tulerit. Audi in quam ex Juvenale, adeò monſtrosè libidinoſam Meſſalinam Claudii Cæſaris uxorem fuiſſe, ut à latere viri quocum jacebat, furtim ſe ſubducens, ad lupanar ſe conferrat, & inde laſſata viris nondum ſatiata rediret. Ad luxum autem quod attinet, non mirum tantùm, ſed incredibile etiam videri poſſit quod de Atoſſa narrat Herodotus, illam ad bellum Græciæ infetendum Darium maritum ſolicitaſſe, Lacænarum, Argivarum, Atticarum, Corinthiarum denique ancillarum cupiditate incenſam. Sed ut ad reginas uſque non aſcendamus nonne Romanas matronas pro ſuo luxu tanquam pro aris & focis apud T. Livium certare videmus? Nonne & Naſonem querentem audimus

Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?

& Propertium,

Matrona incedit cenſus induta nepotum.

Nec tamen ſingularum ætatum luxum peculiare aliquid habuiſſe negaverim. Exempli gratia: eunuchos olim à regibus, præcipuè barbaris, ſtudioſè undiq; conquiſitos fuiſſe ſcimus, quòd illos, ut ſcribit Herodotus, magis fidos in rebus omnibus quàm alios, eſſe putarent, (quid autem eos tales reddere videatur, docet Pædiæ lib. ſeptimo Xenophon) quinetiam ut eunuchos, ita & eunuchas Lydos reges habuiſſe, memoriæ proditum eſt. Verùm, ut veteres Romani eunuchorum minus ſtudioſi erant, eoſq; pauci barbaris invidebant, ita nos hodie Turcæ aliiſq; barbaris principibus eos non invidemus. Porrò quin Romanorum viciſſim luxus peculiare aliquid habuerit, minimè dubium eſt, ut quum Tibullus de domina ſua dicit,

Illi ſint comites fuſci, quos India torret,
Solis & admotis ignibus efficit equis.

quod & Italas quaſdam imitari videmus. Itidem verò & noſtri hujus ſeculi luxum propria ſibi habere multa, controverſum non eſt. Sed Gallicus (utinam verum hoc non dicerem) eo cæteris omnibus qui unquam fuerunt eſt damnoſior, quòd in dies atque adeo in horas innovatur. Nam ut taceam, in regum noſtrorum aulis id veſtis genus quod manè geſtari cœperit, veſperi pro obſoleto haberi, id demum circa cultum corporis magnificum & ſplendidum ducitur quod diu magnificum ſplendidumque eſſe non poteſt: ne videlicet novæ ſemper ſumptuum occaſiones deſint. Hinc factum eſt ut armillæ & torques aureæ, quæ magno olim in pretio illis fuerunt (ut hodieq; ſunt Germanis) ſordere incipiant. Quem tamen ornatum jam inde à priſcis temporibus originem habere variæ nos hiſtoriæ docent. Ex tribus etiam rebus quas nunc in deliciis regum noſtrorum aulæ habent, duas cum ſuperioribus ſeculis communes eſſe illis conſtat, tertiam ſuo quodam jure, tanquam proprium inventum, vendicare ſibi videntur. Nanos enim & catellos Melitæos Sybaridis quidem primùm, poſtea verò & aliis in deliciis fuiſſe (ſicut & ſimiolas) legimus. Refert enim Plutarchus Julium Cæſarem, quum peregrinos quoſdam divites vidiſſet qui catellos & ſimiolas in ſinu circumferrent, interrogaſſe an apud eos fœminæ infantes non parerent. Itidem verò & Maſaniſſa Mauruſiorum rex jam anteà quoſdam mercatores, qui ſimiarum coemendarum gratia illuc venerant, eadem de re interrogaverat, ſi Ptolemæo apud Athenæum credimus. Fuiſſe autem & Romanas mulieres catellorum hujuſmodi ſtudioſas, teſtatur apud Lucianum catella nomine Myrrhina quæ philoſophicam Theſmopolidis barbam (ſi bene memini) perminxit. Hanc enim catellam ei hera ſua mulier Romana nobilis (ludos miſerum philoſophum faciens) cuſtodiendam dederat. Ad illud tertium venio quod regum noſtrorum aulis peculiare eſſe, vel hinc conjicio, quòd vocem nec Græcam nec Latinam qua illud exprimam invenio: ac certè vel nunquam vel rarò inventam exiſtimo. ſed interim morionem fœminam petita à grammaticis venia nominare non dubitabo. Quam igitur nunc ex morionibus fœminis voluptatem reginæ aliæque principes capiunt, huic ſeculo peculiarem eſſe ſuſpicor: certè ſi non peculiarem, at longè uſitatiorem illi eſſe, affirmare audeo. Sed nec moriones viros tam crebros in veterum principum aulis fuiſſe (de ſcurris, id eſt γελωτοποιοῖς, non loquor) atque adeo poſterioribus demum ſeculis illos haberi in pretio cœpiſſe, mihi perſuadeo. Nunc enim (quod fateri pudet) non naturales tantum, ſed & artificiales Gallia moriones habet, qui nimirum ex ἡμιμόροις facti ſunt μωροὶ, aut certè in eum ſtatum redacti qui inter φρενίτην & μωρὸν medius eſt: ſiquid tamen inter hæc duo medium eſſe poteſt. Hoc autem, uti dixi, fateri pudet, quia qui barbarorum factum damnamus in amputandis virilibus, tanto gravius illis peccamus, quanto illi corporis parti mens antecellit, quæ alioqui & univerſo corpore longè præſtantior ſemper judicata eſt. Atenim ex iis duntaxat fiunt moriones quibus parum mentis ineſt, adeo ut jam aliquam naturæ inclinationem ad μωρίαν habere videantur. Tanto certè magis miſereri eorum conditionem, non deteriorem efficere, conari oportebat. Sed quoniam vereor ne in hac de morionibus quæſtioni immorari, μωρολογεῖν eſſe judicetur, aliis eam relinquam: & comparationem hanc claudens, hoc addam, principes noſtri ſeculi fœminas (ac præſertim Gallas) ſi non alia virtute à priſcis, φιλοτεκνίᾳ ſaltem ſuperari. Quotacunq; enim princeps fœmina hodie infanti ex utero ſuo prodeunti ſua ubera ſugenda præbet? Atq; hujus rei ideo mentionem faciendam putavi, ne qui reginas ipſas apud noſtrum Herodotum alioſq; hiſtoricos nutricum officio fungi leget, fidem illis derogandam putet. Sed quid ego φιλοτεκνίας hujus (à qua illæ degenerant) exempla à priſcis uſque ſeculis repeto? Carolum Marilliacum (clariſſimum virum, & qui multis pro rege legationibus functus, honorificentiſſimam ſui memoriam reliquit) hiſtoriam hanc ex Hiſpanicis chronicis aliquoties referentem audivi: reginam quandam Galliæ quæ ex Hiſpania oriunda erat, tanta cum zelotypia infantem ſuum lactaſſe, ut quum aliquando abſente ipſa lactatum ab alia reſciviſſet (qui jam per aliquot menſes ſolius matris lac ſuxerat) nunquam conquieſcere potuerit donec infantem lac illud externum evomere coegiſſet. Hæc ille. Cæterum ut Herodoto derogandam non eſſe fidem admonui, ubi reginam aliquam nutricis officio fungentem nobis deſcribit, ita nec quod in Calliope de Ameſtri regina texente marito ſuo amiculum, nec quod in Urania de alia quadam regina piſturam ſuæ familiæ exercente ſcribit, ſuſpectum eſſe debere, ſed ut in quibuſdam hiſtoriis luxum illius ſeculi, ſic in quibuſdam viciſſim ſimplicitatem contemplandam nobis eſſe dico. Sed ut à reginis ad reges transferatur oratio, non minus certè quæ de regibus ſcribit Herodotus impetrare fidem debent: quanvis ſi ad regum noſtrorum mores inſtitutaq; exigantur, in dubium meritò vocari poſſint. Si enim quod de Pſeudoſmerdi mago narrat, eum pro vero Smerdi rege per ſeptem menſes habitum fuiſſe, ad aulicos hujus tempeſtatis ritus exigatur, quî fraus illa tamdiu latere potuerit, & quî à nullo ſuorum tam longo tempore agnitus

tus fuerit, valde mirandum videbitur: at si aditum ad reges illos non itidem ut nobis ad nostros patuisse, sed multo paucioribus & rarius se conspiciendos exhibere solitos fuisse consideremus, minor jam hujus facti animos nostros subibit admiratio. Primus Deioces (inquit in Clione noster Herodotus) hoc instituit, necui ad regem aditus pateret, sed omnia per internuntios transigerentur; & nequis regem conspiceret quinetiam inhonestum cuivis coram rege ridere vel spuere, censeri voluit. Hæc ille, causam etiam subjungens. Ut autem eandem consuetudinem à rege Turcarum servari dixi, ita similem impostoram locum apud eos superioribus annis, inveniisse scimus, quodam Pseudomustapha pro Mustapha vero ad regnum grassante. Quæ tamen quum dico, alibi quoq; ubi consuetudo hæc recepta non erat, Pseudariarathi, Pseudanticcho, Pseudoneroni, Pseudalexandro viam arte diversa ad similem dolum patuisse non ignoro. Quinetiam Valerius Maximus, Justinus, Appianus, Josephus, aliorum præterea meminerunt qui hac similitudinis formæ occasione usi, in principum itidem imperia aut in aliorum opes fortunasque grassati sunt. Atque adeo (ut omnes non temerè veteribus historiis fidem derogari debere, & nostrum seculum multis in rebus non minus superioribus miraculorum ferax esse intelligant (facta duo ejusdem cum præcedentibus artificii, id est similes illis duas impostoras, (diversum tamen finem propositum habentes) recentem unam, aut recenti proximam, alteram, recentissimam, commemorabo. Anno post natum Redemptorem nostrum M. CC. XXV, cuidam Gallo cui nomen Bertrando Remensi, inopi & vilibus ministeriis operam locare solito, quòd Balduinum qui ex Flandrorum comite Imperator Constantinopolitanus evaserat, facie planè referret à proditoribus quibusdam, ut nomen pariter & imperium Flandricum illius Balduini sibi vendicet suadetur. Hoc quum illis non suasissent solum, sed etiam persuasissent, (ut facilè ad amplectendos obviis ulnis hujusmodi honores eriguntur hominum animi) cum in eremo quadam commorari tantisper voluerunt, dum fama percrebuisset Balduinum Imperatorem è captivitate reducem, eremum quandam ad agendam peccatorum pœnitentiam, incolere. Quæ mox per Flandriam quum dissipata esset fama, undique illuc concurritur, magnaq; cum pompa illinc hic Pseudobalduinus per universas regionis urbes deducitur, quæ uno omnes ore illum dominum suum gratulabundæ agnoscunt & salutant. Hoc subreptitium imperium quum per menses aliquot exercuisset, Joanna veri Balduini filia, & paterni in Flandria imperii hæres (quæ paulo antè, nihil nisi repentina fuga sibi consuluisset in illius Pseudobalduini manus ventura fuerat) regem Galliæ Ludovicum octavum, sibi consanguineum, de hac quæ sibi fiat injuria certiorem facit. Rex Pseudobalduinum fide data ad se vocat. Ille ut adfuit, variis interrogationibus à rege aliisq; qui regi à consiliis erant, urgeri cœpit. Aptè ad singula & ut ipsius impostoræ consentaneum erat, respondet: quippe qui non nisi ore præcomposito illuc venisset. Sed enim quum multos difficiles alioqui nodos expedisset, unum facillimum, quem quidam Bellovacensis episcopus ei proposuerat, expedire non potuit. Interrogatus enim quo in loco uxorem duxisset, ad hanc quæstionem obmutuit: quo silentio certum impostoræ suæ testimonium dedit. Eum tamen rex ob datam à se fidem impunè à se abire permisit. Ille quum se inde in patriam propripuisset, aliquanto pòst ibi deprehensus, captus, & ad Joannam missus fuit: quæ eum sibi non donatum sed magno pretio venditum, cruci affixit. Hæc fere sunt quæ Flandriæ annales de hoc Pseudobalduino referunt: aliis quibusdam historicis nonnihil circa facti ipsius circunstantias dissentientibus. Ad alteram illam quam recentissimam esse dixi impostoram venio, huic & superioribus similem, & eadem quidem via, sed aliò tamen tendentem. Alii enim sua fallacia in principum Imperia aut in aliorum bona involarunt, aut certè involare conati sunt: at hic in alienæ uxoris possessionem involavit, & fabulosum Plauti Jovem non fabulosè imitatus est, ut testatur sententia quam adversus eum curia Tolosona tulit, lite primùm apud eam intendi cœpta AN. M. D. LIX. unde excerpta est quæ sequitur brevis facti illius narratio, quæ tibi prima fronte Amphitruonem Alcmenam, Jovem repræsentare videbitur.) Quidam nomine Martinus Guerre relicta juvene uxore in militiam proficiscitur. Elapso demum octavo post ejus discessum anno, quidam Arnauldus Tillius (sed sibi illius Martini Guerre nomen asserens quòd ei omnibus oris lineamentis assimilis esset) ad illam quum venisset, ab ea pro marito recipitur. quippe quem esse Martinum Guerre, non ipsa solùm, sed quatuor ipsius Martini sorores, aliique nonnulli propinqui, & cùm his amici vicinique omnes persuassimum haberent. Nam præter illam oris similitudinem qua potissimùm fretus hoc facinus aggrediebatur, indicia omnia quæ à vero marito afferri poterant, afferebant: & varia superioris temporis facta dictaque illi in memoriam revocans ad arcanos usque sermones ab illa & marito habitos dum prima in nuptiali thalamo vestigia ponerent, & ad alia quorum nox conscia sola est, progrediebatur. (Ea autem partim ex vero marito resciviisse, cum quo illi ex commilitio summa familiaritas intercesserat, partim magicæ artis auxilio divinasse creditus fuit) sed quum per tres annos cum illa consuevisset, duobus jam susceptis ex ea liberis, quarto tandem ineunte anno quum ejus impostoræ suspicio mulieri oborta esset, actionemque in eum intendisset, in carcerem

conjicitur

conjicitur. A judice ſecundario damnatus quum ad curiam Toloſanam provocaſſet, ſic ad infinitas propemodum ejus interrogationes reſpondit, totq; probabilibus argumentis innocentia ſuam tueri viſus eſt, (præterquam quòd tot eum teſtes, aut circiter, ſuo teſtimonio ſublevabant, quot erant ii qui ſuo eundem teſtimonio premebant) ut vocatis ad calculum omnibus conjecturis, nec damnare illum nec abſolvere curia Toloſana auderet. Hæſitantibus in re tam perplexa judicibus, verus maritus Martinus Guerre advenit: moxq; quam ſibi factam videt injuriam, judicibus exponit, eorumq; opem implorat. Verùm ille alter ſuppoſititius maritus poſtquam cum hoc vero commiſſus fuit, tot eum objectionibus oppugnare cœpit, ut aliquandiu ſuſpenſos ſicut & antea judices tenuerit: donec tandem ille paulo poſt reditum, ab uxore veniam poſcente agnitus, necnon ſororum aliorumq; multorum palinodiam canentium teſtimoniis comprobatus verus maritus, ſuæ uxori ſuæq; domui redditur; alteri autem ſuæ impoſturæ præmium, domicilium in patibulo datur. Hîc mihi hujus generis exemplis finem imponere volenti in mentem venit alia præ cæteris omnibus mirabilis Joannis octavi Pontificis impoſtura: qui non tantùm Pſeudopapa, verum etiam Ἰωάννης fuit, id eſt ſub muliere virum mentitus eſt: donec vir illa (non ille) ſuo ſe tanquam ſorex indicio prodidit, & media in via repentè enixa, fœminini non maſculini generis ſe geſſiſſe papatum fateri coacta eſt. At ne in poſterum alius quam maſculinus gereretur, ſolerti patrum petaſatorum cura proviſum eſt, qui neminem ad eum admittendum cenſuerunt niſi vir magnis teſtibus comprobatus eſſet. Quam tamen conſuetudinem alii potiori ſua ætate ceſſiſſe, docet Paſquillus: qui ubi illam & illius cauſam verſibus octo deſcripſit, ita ſuum epigramma claudit,

Cur igitur noſtro mos hic jam tempore ceſſat?
Antè probet quòd ſe quilibet eſſe marem.

Cæterùm hujus facti longiore alioqui narratione digni refricandam duntaxat memoriam (quòd ejus fama pervagata ſit) exiſtimavi. Eſt tamen hæc eo diverſa à præcedentibus impoſtura, quòd non alienum, ſed alterius ſexus nomen mentita fuerit. At ſimilis ſuperioribus virorum impoſturis muliebris fallaciæ exemplum Valerius (ſi parva magnis licet adjungere) nobis in quadam quæ ſe pro Rubria bonis nihil ad ſe pertinentibus inſerebat, proponit.

Sed ad reges orationem referens, iterum dico, multa ad noſtrorum regum mores & inſtituta non debere exigi, eorum quæ ab illis dicta factàve commemorantur. alioqui enim cui perſuadebit Herodotus Xerxis ſatellites legatos Lacedæmoniorum in caput protruſiſſe, ut ad procumbendum pedibus Xerxis eumque adorandum adigerent? Sed & alia circa eos qui ultro citroque mittebantur legatos obſervari poſſint quæ non ſatis cum nunc recepta conſuetudine conveniunt. Illud certè omnibus ſeculis commune fuiſſe videtur, ut legati ſæpe ſub legationis ſpecie ſpeculatorum exploratorumq; officio fungerentur. Nam ut in Thalia audimus Æthiopum regem legatos Cambyſis ſic alloquentem, Neque Perſarum rex vos ad me cum donis ideo miſit quòd me ſibi hoſpitii neceſſitudine jungi, magni æſtimet, neque vos vera loquimini. venitis enim exploratores meæ ditionis futuri. Ut (inquam) hunc regem his legatos verbis compellantem audivimus, (erat autem is non hæreditario jure regnum adeptus, ſed ex Æthiopum inſtituto, quòd cæteris civibus corporis proceritate & robore præſtaret, rex creatus) ſic apud Saluſtium in bello Jugurthino legimus, Ibi cum Boccho Numida quidam nomine Aſpar multùm & familiariter agebat, præmiſſus ab Jugurtha: qui poſtquam Syllam accitum audierat, orator & ſubdolè ſpeculatum Bocchi conſilia ierat. Hactenus Saluſtius. Noſtri quoq; ſeculi principes non ignorare hunc legatorum uſum, quis ignorat? Verum enimvero ille Saluſtii locus Libyam mihi in memoriam revocans, unà etiam quandam Libyæ regum conſuetudinem ex Herodoti Melpomene in memoriam revocavit, quam præ quavis alia exemplo carere, & tamen fabuloſam nequaquam eſſe credo. Siquidem eorum Libyum regi qui Adyrmachidæ vocantur, ſolenne fuiſſe ſcribit ut adductis in conſpectum virginibus quarum propinquæ nuptiæ eſſent, ei quæ præ cæteris placuiſſet, virginitatem raperet. Sed quum & alia multa idem hiſtoricus regum facta commemoret, in quibus vel libido, vel ebrietas, vel crudelitas, vel fatuitas fide major appareat, ex collatione cum aliorum regum factis qui longe pòſt tempore extiterunt fidem priſcis illis viſum eſt conciliare. Primùm igitur illum devirginatorem regem, vel Rhampſinitum filiam ſuam proſtituentem, cum Hieronymo Syracuſarum rege comparemus. Hunc quandam ex iis qui lupanari præerant, Pitho dictam, uxorem duxiſſe, & reginam conſtituiſſe, memoriæ proditum eſt. Quid Ptolemæus? Thaidem nobile illud ſcortum matrimonio ſibi junxit, & ex ea filios duos Leontiſcum & Lagum, filiam unam Irenen ſuſcepit. Darius autem is quem Alexander imperio ſpoliavit, in eo ipſo bello in quo de fortunis omnibus adverſus illum dimicabat, trecentis quinquaginta pallacis ſtipatus erat. Sardanapalum, Ninum, alioſq; hujuſmodi, necnon eorum æmulum Heliogabalum (quòd monſtra juſtius quàm homines appellari poſſint) omitto: & à Venere ad Bacchum, id eſt ab illius ſatellitibus ad hujus ſatellites venio. Narrat Herodotus ebrietatem Cleomenis eò inſaniæ illum perduxiſſe, ut arrepto gladio ſibi tibias primùm, mox femora & coxas, tandem ventrem conſcinderet. Cur (obſecro) id narranti

Herodoto

APOLOG. PRO HEROD.

Herodoto minus fidei adhibebitur quàm iis, qui ab Alexandro magno Clitum intimum ejus amicum inter pocula interfectum commemorant, & hanc cædem sensibus ejus mero victis imputant? Hunc (si illis credimus) ut ebrietas ad cædem illius stimulaverat, ita & ipse ebrietatis pœnas, quum ex ea morbum contraxisset, morte tandem luit. Huic semper ad edormiscendam crapulam non breviori quàm duorum dierum totidemque noctium spatio fuisse opus aiunt. Quid hujus pater Philippus? Quid rex Antiochus, & qui eum sequuti sunt ejusdem nominis reges? Quid posterior Dionysius Siciliæ tyrannus, qui per totos nonaginta dies ebrius interdum erat? Quid prioris Dionysii filius Hipparinus? nónne sua illum crapula ingulasse fertur? Hactenus & de ebrietate. Nunc de crudelitate, quæ ebrietatis plerunque solet esse comes. Exempla crudelitatis apud Herodotum horrenda legi fateor, & quidem horrendum præ cæteris Astyagis facinus Atreum æmulantis, existimari scio: sed Neronem unum non ea solùm quæ ab Herodoto scribuntur, sed omnia omnium mortalium crudelia facinora crudelitate sua partim superasse, partim credibilia reddidisse dico. De qua tamen (quòd & satis pervulgata & omnibus exosa sit) dicere supersedeo. Hanc autem missam faciens, ut de regum multorum fatuitate dicam, ordo postulat. Ad quam generatim probandam licet veteris illius proverbii authoritate niti possim, *Aut regem aut fatuum nasci oportet*, à suis tamen singulos factis, tanquam locupletissimis & certissimis testibus, convinci malo. Sed hîc mihi hærenti, & unde incipiam cogitanti, illud Nasonis subit,

Ut stat, & incertus qua sit sibi nescit eundum,
Quum videt ex omni parte viator iter.

Verè enim mihi ipsa exemplorum copia nocet. Sed commodùm illius regis facta in mentem veniunt, qui suo ipsius cognomine veteri illi proverbio astipulatus est. Qui enim ab adulatoribus Antiochus Epiphanes, is ab ingenuè verum profitentib. Epimanes dictus est. Is subinde regali veste depositâ, vilem togam induebat, eaque indutus ad forum sese conferebat, in quo obvium quemque prehensabat, ut Ædilis aut Tribunus plebis crearetur: & quem magistratum adeptus erat, eo tanquam plebeius fungebatur. Idem subinde à suis se subducens, aurifabrorum aut aliorum artificum officinas adibat, ut cum illis confabularetur: aut certè qui primus è plebe atque adeo è fæce plebis ei occurreret, illum congeronem habebat. Obviis & nunquam antea sibi visis munera sæpenumero dabat. Interdum per compita nummos projiciens, *Cui dat fortuna, capiat*, inquiebat: moxque se inde proripiebat. Interdum & sertis caput redimitus per urbem incedebat, lapides occultè circumferens, quibus aulicos qui ipsum sequebantur, petebat. Idem balneis publicis & ad quas plebs confluebat, utebatur ubi quum aliquando plebeius aliquis ei pretiosis unguentis se perfricanti dixisset, *Beati estis vos reges quibus harum rerum usûs suppetit, ex quibus tam bene oletis: At ego istis* (respondit) *ad satietatem usque & ultra etiam, explebo.* Cujus promissi memor postridie ad locum in quo is lavabat, accedit, & magnum vas unguento pretiosissimo, stacte appellato, plenum in ejus caput effundit. Quum autem multi è plebecula (qui non procul & ipsi lavabant) accurrentes, in unguento illi in terram effuso se volutarent, moxque in loco illo, quia lubricus redditus erat, multi labentes risum spectantibus moverent, tandem & rex ipse ex illis suo lapsu risum excitantibus unus esse voluit. Idem rex fontem quendam apud Antiochiam (Midæ factum imitatus) vino perfudit. Alia egregia ejusdem regis ejusdemque generis facta ex historiis promenda lectori relinquo. Cæterum hic quidem rex in unam, alii potius in alteram stultitiæ peccarunt partem. quanto enim hic infra regiam dignitatem se demittebat, tanto alii multi supra illam se extollebant, & aliquam de seipsis divinitatis opinionem concipiebant. Qua de re extant aurei Rhiani versus: qui postquam ostendit quam misera egenis conditio sua videatur, contrà de divitibus & qui in magno imperio constituti sunt, ita canit,

Ὅς δὲ κεν δύσχθησι, θεὸς δ' ἔτι ὄλβον ὀπάζῃ
Καὶ πλυνοιγενίλῳ, ὅτινι θέτην ἕνεκα γαῖαν.
Ποσσὶν ὑπερβέβεν, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
Ἀλλ' ὑψοπλήτῃ κὴ ἁμαρτωλῆσι νόοιο
Ἶσα Διὶ βρομέει· κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει,
Καίπερ ἐὼν ὀλίγος. μνᾶται δ' ὕπτιχων Ἀθήνην,
Ἥ τιν' ἀτρεμπτὸν τεκμαίρεται ἔλυμπόν δε,
Ὅσκε μετ' ἀθανάτοισιν ἀείθμιος εἰλαπινάζῃ.

Hîc autem quorsum Poeta, non contentus dixisse, reges ita fastu turgere ut obliti videantur se terram pedibus calcare, & mortalibus ortos parentibus esse, addat inter alia, eos Minervæ nuptias ambire, quum à non paucis doctissimis viris quæsitum sciam, à nemine autem repertum audierim, si explicavero (quum præsertim explicationem proposito nostro congruentem habeat)

beat) maximam me à multis iniurum gratiam ſpero. Poetam igitur non hyperbole poetica hîc uti voluiſſe, nec Minervam pro quavis alia dea nominaſſe, ſed ad hiſtoriam reſpexiſſe dico à Theopompo ſic relatam. Cotys qui luxum cæterorum Thraciæ regum ſupergreſſus eſt nuptiale epulum aliquando apparavit, tanquam Minervam in uxorem ducturus eſſet: adornatéque thalamo, quum ebrius ipſius adventum aliquandiu expectaſſet, tandem furore percitus, unum ex ſatellitibus, num dea in thalamum veniſſet, viſere juſſit. Quem reverſum, & neminem in thalamo eſſe reſpondentem, ſagitta transfixit: móxque ſecundum à ſe miſſum, ob idem reſponſum itidem interfecit. Tandem miſſus tertius, re animadverſa, illum à dea jampridem in thalamo expectari retulit. Hactenus quæ ad germanam (ut ego quidem judico) verborum Rhiani expoſitionem faciunt. Qualis verò hic bellus Minervæ procus erga uxorem ſuam fuit? Ex zelotypia in tantam iram repentè adverſus illam exarſit, ut propriis manib. eam, à vulva orſus, diſſecuerit. Sed de Coty ſati. Quid Alexander? nónne Ammonis ſive Jovis filius haberi gaudebat? nónne modò Mercurii ritu talaria petaſúmque & caduceum, modò Herculis more leoninam pellem clavámque geſtabat? Commodus autem nónne cum Herculis inſignibus nomen etiam ejus ſibi vendicabat: Unde hæc? roget aliquis. Nimirùm ex prava præbendi adulatoribus aures conſuetudine. Quid enim aliud ſunt adulatorum voces apud principes, (quibus ingenita jam cum opibus eſt ſuperbia) quàm additum incendio oleum? Quum igitur illa de Alexandro & Commodo legimus quæ modò commemorata ſunt, quum eundem Alexandrum ſtatuæ dei alicujus cultum & ornatum ſibi abhibitum admiſiſſe, quum alterum quem debellaret orbem quæſiviſſe audimus, unà cum hac adeo ſtulta eorum arrogantia ſimul & aſſentatorum diram blandiloquentiam, à qua illa profecta ſit, audire nobis videamur. Et tamen principibus multis amici, nullis adulatores defuerunt. Habuit & Philippus hujus pater ſuum Cliſophum, Antigonus cui cognomen fuit Epitropo, ſuam Apollophanem, Ptolemæus tertius ſuum Callicratem, Ptolemæus ſeptimus ſuum Hieracem, Philopater ſuum Philinem. Attalus ſuum Simachum ſive Theodorium, Mithridates ſuum Soſipatrum, Scuthes Thracum rex Heraclidem Maronitem, cujus à Xenophonte etiam fit mentio: habuerunt ambo Dionyſii Syracuſarum Tyranni Satyrum, Chiriſophum, Democlem: habuit earundem Syracuſarum tyrannus Hieronymus Thraſonem & Oſin. Nec verò his aſſentatorib. illos contentos fuiſſe, ſed horum duntaxat & aliorum quorundam nomina, quæ cæteris antecelluerint, literis mandata eſſe credibile eſt. Ego certè ne ipſum quidem Alexandrum Hegeſia, Agnone, Demetrio, Medio Bagoa, Gergithio, Dioxippo, Anaxandro, aliíſque quorum per hiſtorias ſparſa extant nomina, contentum fuiſſe exiſtimo. Quid quèd ipſos quoque philoſophos aſſentationis artifices eſſe non puduit? Anaxandrum enim (quem hîc poſtremum nominavi, & cujus verba putidæ adulationis plena paulo pòſt referam) philoſophum fuiſſe conſtat. Sed & eum quem Attalo aſſentari ſolitum dixi, Simachum ſive Theodorium, ejus etiam præceptorem fuiſſe legimus: qui librum περὶ τῆς Ἀττάλου παιδείας ſcribere (Xenophontis Κύρου παιδείαν, ut opinor, æmulatus) & hoc ſuæ adulationis monimentum poſteritati commendare non erubuit. Quinetiam hujuſmodi homines à nonnullis principibus tanquam proverbiale nomen traxiſſe, & ab Alexandro ἀλεξανδροκόλακας, à Dionyſio διονυσοκόλακας appellatos fuiſſe accepimus. Sunt porro aſſentatorum duo genera: unum eſt eorum qui aperto (ut ita dicam) marte; alterum, eorum qui ex inſidiis adulantur. Hos illis ut periculoſiores, ita formidabiliores eſſe debere nemo ignorat: & tanto quidem quanto ſaxa ſub aquis latentia ſcopulis conſpicuis ſunt formidabiliora. Rurſum verò inter eos qui aperto marte graſſantur, periculoſiores ſunt ii qui ad id quod præſtant infame obſequium, verbo non tantum ad demerendam principum gratiam, ſed ad inflandos etiam eorum animos accommodata addunt. Utriuſque generis exempla proferam, ſed minus periculoſis priorem locum dabo. Chiriſophus Dionyſii prioris adulator, ridentem illum cum quibuſdam familiaribus cernens, ridere & ipſe cœpit. Interrogante Dionyſio quæ illi cauſa riſus eſſet, quum ea quæ dicerentur non audiret, Fidem, inquit, vobis adhibeo, quicquid illud ſit quod dixeritis eſſe riſu dignum. Ejus autem filius Dionyſius eos circa ſe habuit qui διονυσοκόλακες appellati fuerunt, qui ſpuente Dionyſio faciem ſuam ſæpenumero conſpuendam præbebant, atque adeo ſputum ejus, interdum etiam (honor ſit auribus) quod evomuerat, lambentes, melle dulcius eſſe aiebant. Iidem, quum Dionyſius ex ebrietate cæcus aut certe cæco proximus evaſiſſet, patinas & calices inter cœnandum dejiciebant, tanquam & ipſi ita cæcutirent ut nequaquam illa vaſa, ac ne ipſos quidem cibos cernerent: expectabántque dum Dionyſius prehenſam eorum manum patinæ admoveret. Quod officium Hiero quoque quibuſdam ſuis adulatoribus idem oculorum vitium ſimulantib. præſtitiſſe ſcribitur. Iidem illi Dionyſii aſſentatores, ut ſibi in illa ſua ſimulatione conſtarent, inter eundem alter in alterum ſæpe impingebant, adeo ut eos ipſe Dionyſius manu perinde ac cæcos deduceret. Cum hoc autem eorum facto optimè quadrat quod Cliſophus Philippi aſſentator facere ſolitus narratur. Quum enim exculptus Philippo fuiſſet oculus, eum comitabatur eundem & ipſe oculum faſciis involutum habens. Rurſus quum ex vulnere debilitatum crus Philippo eſſet, una cum Philippo claudicans incedebat. Sed hic tamen, ſicut & illi διονυσοκόλακες, ſuam artem ſine ullo ſuo damno exercebat: at Mithridates (en quò progrediatur aſſentationis furor) aſſentatores nactus

ctus eſt qui graves ſibimetipſis aſſentationis ſuæ pœnas dabant. Quum enim ille rei medicæ ſtudioſus eſſet, ut oſtenderent quantam de illius peritia opinionem concepiſſent, ſecandos illi urendoſque (quum alioqui nihil opus hoc remedio haberent) ſe præbebant. Ad alterum illud adulatorum genus, quod periculoſius eſſe dixi, venio. Niceſias Alexandri aſſentator, quum eum ex epoto pharmaco torſionibus vexari cerneret, O rex, inquit, quid faciendum nobis eſt, quum vos dii talia patiamini. Dioxippus autem Athenienſis pancratiaſtes, fluente è vulnere quod Alexander acceperat, ſanguine, Homericum illum verſum protuliſſe fertur,

Ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Quid nebulo ille philoſophus, (cujus & antea meminimus) eandem & ipſe artem factitans? Quum aliquando Alexandro itineris comes eſſet, orto tam vehementi tonitru ut omnes trepidarent, At tu fortaſſe (inquit) Alexander fili Jovis, hujus tonitrus es author. Ejuſdem farinæ eſt illud Democlis factum, qui poſterioris Dionyſii aſſentator erat. Is quum moris in Sicilia eſſet ſingulos domi Nymphis ſacrificare, & circum earum ſimulachra tripudiare, Democles relictis Nymphis, ad Dionyſium, circa eum tripudiaturus accelſit: negans oportere ad inanima numina ſtudium convertere. Quis verò non multo etiam magis Athenienſium plane ſimilem adulationem miretur? Traditur enim illos Demetrium cognomento Poliorceten, quum Athenas veniſſent, cum aliis divinis honoribus proſequutos eſſe, tum canticis eum & domi & in publico celebraſſe, quib. inter cætera ſolum illum verum eſſe deum dicebant. Cæteri dii (inquiebant) aut procul à nobis adſunt, aut dormiunt, aut auribus carent, aut preces noſtras negligunt: fortaſſe etiam ne omnino quidem ulli ſunt: at te præſentem cernimus, non ligneum, non lapideum, ſed verum. Qui verò ſunt hi quos in tam horrendam adulationem prolapſos audimus? illi ipſi (illorum certè poſteri) qui Evagoram, quòd regem Perſarum adoraſſet, morte mulctarunt. Eri quàm propenſa ſint ad aſſentationem hominum ingenia. An verò minus propenſos eſſe putamus ad eam recipiendam principum animos? Quis eorum tam bene ſe modulo ſuo metiri novit, ut ei aſſiduæ illæ & quidem immodicæ laudationes recordationem menſuræ ſuæ non extorqueant? Si princeps aliquis vel minimam rei militaris ſcientiam habet, Themiſtoclem, Epaminondam, Scipiadas ambos ſuperat: ſiqua corporis firmitate præditus eſt, ſtatim audit Hercules: ſi non omnino indiſertus eſt, alter Demoſthenes vel Cicero alter appellatur: ſi vel unum verſiculum ſcribere novit, Homerus aut Virgilius eſt. Attalum quidem certè eodem & præceptore & aſſentatore uſum eſſe, hiſtoriæ perhibent, Simacho ſive Theodorio, cujus & antea facta fuit à nobis mentio: idem verò aliis multis principib. & olim contigiſſe & hodie contingere veriſimile eſt. Quamobrem verè à Carneade dictum eſt, divitum & regum filios ſolam equitandi artem rectè diſcere: quòd & in ludo literario præceptor, laudando, & qui colluctatur, ſponte ſuccumbendo, illis aduletur: at equus quum nec ſciat nec curet privatúſne an magiſtratus, dives an pauper ſit is quem vehit, cervicem cuilibet equitandi imperito frangit. Nec verò hac tantùm in parte exitiales ſunt ſuis dominis adulatores quòd illis falſam de ſeipſis perſuaſionem induant: verumetiam quod calumniis apud illos gravent quoſcunque ſuarum partium eſſe non vident, id eſt quoſcunq; liberè & ingenuè loqui, & (ut habet vetus proverbium) τὸ σκάφῳ σκάφῳ appellare, quos denique ea quæ veros amicos decet, & loqui & facere animadvertunt. Unde enim (obſecro) Alexandrum ad Calliſthenis, Parmenonis, Philotæ cædem, niſi ab illo ſuo adulatorum agmine impulſum fuiſſe arbitramur? Sed ut tandem aliquando ad priſcos illos Herodoti reges revertamur, quorum miram & propè incredibilem amentiam commemorat, quin illi quoque ſuos adulatores habuerint, minimè cuiquam dubium eſſe debet. Verum cæteris omiſſis, de eo qui principem inter eos arrogantiæ pariter & dementiæ tenere locum videtur, dicam. Qui Helleſpontum compedibus vincit, qui Helleſponto minatur & contumeliam dicit, qui denique Helleſpontum flagellat, nónne Mardonio adulatori perniciosiſſimo potius quàm Artabano amico fideliſſimo auſcultat, ſicut & Dionyſius, Philippus, Ptolemæus, ſuis ſinguli adulatoribus, quàm Dioni, Samio, Cleomeni, amicis & probatæ fidei viris, auſcultare maluerunt? Jam verò & illis multo etiam antiquiorib. regibus (qui quicquid delirant, plectuntur Achivi) ſunt qui ſuos apud Homerum adulatores aſſignent. Ut autem reges aliosq; principes aſſentatorib. comitatos, ita & reginas quaſdam aſſentatricibus comitatas fuiſſe, memoriæ traditum eſt: inter quas eæ quæ κλιμακίδες appellatæ ſunt, claruerunt: id nomen ab obſequio quod reginis præſtabant, adeptæ. harum enim dorſa ſcalarum vicem illis currum conſcendere volentibus præbebant. Quæ quum ita ſint (ut hunc tandem de regum fatuitate locum claudam) ſicut credibilem nobis cæterorum regum ſtultitiam reddit corrupta illorum ab aſſentatorib. natura, itidem Herodoto priſcorum quorundam regum amentiam deſcribent credamus, ſi quidem aſſentatores his itidem fuiſſe credimus. Simul verò & principum hujus tempeſtatis conditionem conſideremus, qui quum à majoribus ſuis potentia circa res multas ſuperentur, ſola multitudine adulatorum illis potentiores manent, ſi modò qui ſuorum dominorum domos, urbes, populos, regna, ut peſſundederunt olim, ita & hodie peſſundant, principum potentiam augere putandi ſunt. Cujus mali exempla ab hoc noſtro ſeculo petita odioſa eſſent, & ſatis multa ve-

teres hiſtoriæ ſuppeditant. nam ſi principum mores ab adulatoribus corrumpuntur, quæ illam morum corruptelam ſequuntur clades, non dubium eſt quin adulationi acceptæ ferri debeant. Adde quòd adulatorum eſt immminentia ſuis dominis pericula diſſimulare, ſecuros illos eſſe jubere, ad quidvis ſibi de ſua potentia pollicendum incitare. Quod qui faciunt, nónne illos in pericula trudunt: nónne hoſtium telis inermes exponunt? nónne in illorum denique manus eos tradunt? Et hoc quidem modo exitii cauſa principibus jure dicantur eſſe adulatores, ſed non propinqua. At propinquam etiam exitii cauſam ſuis dominis eos ſæpenumero fuiſſe teſtantur cum alii multi, tum is Philippus quem Romani imperio everterunt; ejus enim jam antea regnum ab aſſentatore Proclide Tarentino labefactatum fuiſſe Polybius author eſt. Craſſi autem adulator Andromachus Parthis operam ſuam ad illum fortunis pariter & vita ſpoliandum locavit. Porrò ut adulatores ſuperiorum ſeculorum ab adulatoribus noſtræ ætatis, numero, ſic etiam peritia tanquam diſcipulos à magiſtris ſuperari ſciendum eſt; quò diligentius ab illorum inſidiis cavere ſibi principes debent: ſed ipſi viderint. Ad me quidem quod attinet, ſi quid vota hîc valere poſſent, ut Theſſali olim urbem quæ Adulatio vocabatur, funditus everterunt, ita præ quibuſvis aliis maleficis radicitus extirpatos adulatores aulicos optarim.

Nunc & luxus priſcorum regum ab Herodoto & aliis deſcripti collationem cum poſterorum quorundam partim regum partim aliorum luxu, aggredior. Inter cætera igitur quæ de luxu regum Perſarum monumentis literarum tradita ſunt, vix credibile nonnulli putarunt quod Herodotus narrat, quocunque illi irent (nam quod de Cyro dixit, de ejus ſucceſſorib. etiam intelligi voluit) Choaſpis fluvii aquam circumvehi ſolitam fuiſſe, & nullam illos aliam potare conſueviſſe. Ego verò quenquam qui hoc mirabile, nedum incredibile, judicet, eſſe demiror. Utrum enim, quæſo, majori admiratione dignum, aquæ plauſtris regem Perſarum comitatum ditionem ſuam peragrare, an Cardinalem è media Gallia Romam uſque aliquot lagenarum millibus comitatum pervenire? Quod tamen ego tacuiſſem, niſi earum fama jam percrebuiſſet, atque adeo earum ignominia in Gallos omnes (quippe quos inde *botiglioni* Itali vocant, quaſi lagenarios, Græcè λαγυνίωνας dicas) redundare cœpiſſet. Et illis quidem qui curioſas illas potus aquæ certæ delicias objicient, hæc pauca reſpondiſſe, fuerit, meo quidem judicio ſatis. Illis autem qui cætera objiciunt, multa habeo quæ reſpondeam. Ad luxum quidem certè quod attinet qui circa ciborum apparatum verſatur, nec plura nec luculentiora ex ullo quàm è noſtro ſeculo poſſe promi exempla exiſtimo, quo jam pervulgatum circa ferinam carnem eſſe cœpit, (de Gallia loquor) ut avulſi ex utero vivarum matrum fœtus menſis apponantur. Quem tamen luxum menſa Galli cujuſdam primarii in regis aula viri, vilem jam reddiderat: & verba propediem expaimendis aliis ejus circa cibos & ciborum apparatum deliciis defutura erant, ſi ei Galliæ noſtræ Mars illi parcere, & coquorum celebrium vota (quibus inſigne ſui deſiderium reliquit) exaudire voluiſſet. Verùm ut ad magnates uſque non veniamus, virum quendam fide digniſſimum de quadam Avenionenſi muliere (quæ aulæ pontificiæ ibi tum ſedem Apoſtolicam habentis Lais fuerat) audivi narrantem, eam turdis & perdicibus aliisque avibus veſci ſolitam, quæ fœniculi, anethi, coriannive aut ſimilium ſemine ſaccharo condito paſtæ eſſent. Sed illud audivi; at lactucas aqua ſaccharata, quam vocant, à matronæ cujuſdam ancillis (& quidem illius, ut aiebant, juſſu) irrigari vidi. Quæ quum ita ſint, quid aliunde quam è noſtro ſeculo, hujuſmodi deliciarum arceſſere exempla neceſſe eſt: At verò alterius luxus multa genera luxui noſtræ ætatis (de quo & antea dictum eſt) poſſe accedere fateor. Alterum luxum voco qui non circa cibos ſed circa reliqua verſatur. De hoc igitur quæcunque ab Herodoto memorantur, à Siciliæ tyrannis ſuperata eſſe dico. Quib. quum primum in hac re locum tribuo, ipſum etiam Herodotum ſequor, qui de Polycrate loquens, ita ſcriptum reliquit, Nullus enim regum Græciæ, exceptis Syracuſanis, dignus eſt qui cum Polycrate, quod ad magnificentiam attinet, comparetur. Nec tamen ſolos Syracuſarum reges ſive tyrannos, ſed & Alexandrum aliosque illa prætergreſſos eſſe dico. Argumento autem vel una Alciſthenis Sybaritæ veſtis eſſe poteſt, quæ centum viginti talentis vendita fuiſſe fertur. Quòd ſi ad vitem & platanum auream vel platanos aureas veniendum eſt, earum cum aulæ Alexandri ſplendore & magnificentia comparationem ex Phylarcho audiamus. Aureæ platani, inquit, & aurea vitis, ſub qua ſedentes ſæpe Perſarum reges jura ſuis populis dabant, quotidianum regiæ Alexandri ſumptum æquare non videntur: quanvis alioqui vitem illam commendarent etiam uvæ quæ ſmaragdos & Indicos carbunculos aliasque pretioſiſſimas gemmas racemos imitantes haberent. His autem deſcriptionem opulentiæ & magnificentiæ illius adjungit: quæ ſi vera eſt, verè etiam platanos aureas Perſicorum regum vitemque auream cedere illi dixit. Porro ut comparationem hanc perſequentes, ab ipſis dominis ad eorum famulos aut ſervos veniamus, (nam quicunque ſub ditione regum Perſarum erant, ſervi ejus vocabantur) narrat Cteſias quendam Annarum qui ſatrapa Babyloniæ à rege conſtitutus fuerat, centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres circa menſam ſuam habere ſolitum. Audiamus viciſſim quæ de quibuſdam Alexandri ſive ſodalibus ſive aſſentatorib. tradita ſunt. Phylarchus & Agatharchites memoriæ prodiderunt, eorum alium clavos aureos crepidis ſuppactos geſtaſſe, alium, quoties de publicis negotiis cum aliquo tractaret, ſuper pavimento purpura ſtrato deambulare ſolitum fuiſſe: alios aulæis per quinque ſtadia locum in

quo

quo venarentur, cingere consueviſſe: alios pulverem ad palæſtræ uſum ſibi à jumentis multis, quocunque irent, portandum curaviſſe. His ego comparationib. (quamvis alioqui in exemplorum luxus commemoratione luxuriare oratio mea poſſit, præſertim ſi ad Romanos uſque progredi voluerit) utpote mea ſententia aptiſſimis contentus eſſe ſtatui. At noſtri ſeculi principum luxus illo quidem artificioſior & (ut ita loquar) ingenioſior meritò dici poſſit: at opulentia tantum illi cedit quanto minores ſunt horum quàm illorum principum opes.

Ut autem ad varios variarum gentium mores atque ritus ab Herodoto deſcriptos aliquando tandem revertamur, quis non in Græcis multos in eo quod de Ægyptiorum ſcribendi more à dextra in ſiniſtram tendendo, commemorat, ſuſpectum mendacii habuiſſe credat? At nos quibus familiares ſunt Hebraicæ literæ, tantum abeſt ut hoc admiratione dignum cenſeamus, ut potius quenquam hoc mirari miremur. Multo certè minus fidem (& meritò quidem) apud lectores impetraſſet Herodotus ſi aliquos inter Ægyptios reperiri ſcripſiſſet qui ſiniſtra in ſcribendo, non dextra uterentur: quum tamen mihi duos qui id facerent, videre contigerit, Flandrum unum, Sabaudum alterum. Quid ſi verò eſſe tradidiſſet qui oculis caſu aliquo orbati, nihilo tamen minus ſcriberent? rem aliis quidem fortaſſe incredibilem, at mihi certè credibilem narraret. Quare? quòd ſcribere abſque oculorum uſu (id eſt vel in tenebris, vel oculis aliò converſis) neceſſitas rerum omnium magiſtra me docuerit. Atque hæc de iſto miraculorum genere hactenus; ad alia veniamus. Quidni viros Ægyptios lanificium exercuiſſe credemus, quum apud Seguſianos nobis vicinos ulitatum viris multis nendi morem cernamus? At quàm ineptum eſt viro, quàm ridiculum, colum geſtare, & muliebri more fila deducere? Ineptum eſt (fateor) & ter quatérque ridiculum: ſed quid agas? an quia ridiculum, ideo verum non erit? Ridiculum eſt nobis ejuſdem Herodoti illud, Ægyptios viros (honor ſit aurib.) ſubſidentes meiere. At Turcis ridiculum id nequaquam fuerit quibus hanc meiendi rationem tanquam honeſtam in uſu eſſe, noſtram contrà velut turpiſſimam averſari aiunt. Ac certè (ſi in re hujuſmodi philoſophari nefas non eſt) non de nihilo eſt quod Heſiodus, ne ſtantes meieremus vetuit, quum μηδ' ὀρθὸς ὀμιχεῖν dixit. Sed eſto (excipiet aliquis) veracem in hoc fuiſſe Herodotum: quid quòd addit, mulieres contrà ſtantes meiere: De hoc certè (ut ingenuè fatear) aliud quod reſpondeam non habeo quàm hoc: quemadmodum ſi quod de viris Ægyptiis tradit, Turcæ nobis exemplo ſuo non confirmarent, incredibile videretur, quum tamen verum eſſet: ita, quod de mulieribus addit etiamſi nullo exemplo (quod quidem ad aures noſtras pervenerit) comprobetur, verum nihilominus eſſe poſſe. Hunc autem locum, Sophoclis poetæ & Nymphodori hiſtorici authoritate claudendum cenſeo, qui eandem quam Herodotus morum Ægyptiacorum ab aliis diſcrepantiam teſtantur. Antequam tamen à ridiculis diſcedamus, addam & quod de uxorib. Libyum Adyrmachidarum narrat in Melpomene, eas videlicet pediculos ſuos (honor nunc quoque ſit auribus) non antè abjicere quàm eos viciſſim momorderint. (eſt enim ἀντιδάκνειν viciſſim mordere, non præmordere, ut interpres verterat) Hoc quoque iis annumerari debere quæ non ridicula ſint ſolùm, ſed & fœditatem ſpurcitiemque incredibilem habeant, confiteor: ſed cur aliis hiſtoricis quoſdam φθειροφαγεῖν nobis commemorantibus fidem adhibebimus, Herodoto narranti has mulieres φθειροδακνεῖν, (quod multo minus eſt) fidem derogabimus? Imò ne φθειροφάγους quidem fuiſſe ullos credo, reſpondebit fortaſſe aliquis. Cur obſecro, minus credibile eſt τὸ φθειροφαγεῖν quàm τὸ ἀνθρωποφαγεῖν? licet hoc magis crudele, illud magis fœdum ſit? Anthropophagiæ autem exemplum, ut feritatis extra omnem controverſiam poſitæ, profero: quum ejus hac etiam tempeſtati multi oculatos ſe teſtes eſſe jactent, Quam feritatem nequis in barbaris hominibus miretur (ſimul autem & alia multa crudeliter ab iiſdem perpetrata, quæ ab Herodoto deſcribuntur) aut ne fide majorem judicet, audiat non barbarum, ſed Græcum hominem; non literarum rudem, ſed philoſophum, & quidem inter philoſophos celeberrimum, verba hæc vel ipſis Cyclopibus & Læſtrigonibus anthropophagiæ authoribus indigna proferentem: ἢ ἂν τῶν μελῶν ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τὴν τροφὴν χρήσιμον, μήτε καταρύτειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν ἢ αὐτὸ, ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται. Hæc Chryſippum in libro de juſtitia, ſcripta reliquiſſe, de mortuis hominibus loquentem, teſtatur Sextus philoſophus, ſicut & iſta in libro De officio, διὸ ἢ χρησίμων μὴ ὄντων τῶν κρεῶν, τροφὴ χρήσονται αὐτοῖς, καθάπαρ ἢ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον ποδὸς ἀποκοπέντος ἐπέβαλε χρῆσθαι, αὐτῷ ἢ τοῖς ἀγχιπλησίοις. In quorum autem cadavere ita nos officio fungi jubet? Parentum, I nunc, & ab Herodoto vel aliis hiſtoricis deſcriptam ἀνθρωποφαγίαν aut ἀνθρωποθυσίαν fabuloſam eſſe clama.

Verùm ut ad illam morum Ægyptiacorum à Græcanicis diſcrepantiam redeam, ad inveniendа miræ & propè incredibilis morum diſſimilitudinis exempla, ab hoc noſtro ſeculo non diſcedamus. Quid ſimile Germanorum Flandrorumque mores cum Gallorum aut Italorum moribus habent, ſive victus rationem, ſive cultum corporis, ſive ſtudia & animorum inclinationes ſpectes? Si Gallus aut Italus ad menſam ducatur ea lege ut per ſex ſeptémve horas illi accumbat, in carcerem trudi, non ad menſam duci ſibi videbitur: ſi verò accumbenti tale œnopho-

rum

rum quale illis ebibendum proponatur, ad ſupplicium malle ſe rapi clamabit. nam ut horum utrique, vino ſe ingurgitare, acerbiſſima mors eſt, ita illis (de vulgo loquor) ſuaviſſima vita cenſetur: adeo ut non immeritò quis eos progeniem illius eſſe ſuſpicetur qui apud comicum Alexin, dicebat, O me beatum, ἐχ ὅτι ἐν τοῖς γάμοισιν ἄνδρες δύωχήσομαι, Ἀλλ' ὅτι ἁρπασήσομαι, ἂν θεὸς θέλῃ. Ad veſtitum autem quod attinet, ſive huic ſive illi caligas Lantsknechthicas indueris, non homini caligas, ſed hominem caligis alligaveris, & ex quantumvis agili immobilem illa panni ſaburra reddideris. Eiſdem verò Gallo dico & Italo (ac iis quidem potiſſimùm qui in aliquo ſunt dignitatis gradu locati) nihilo magis ut in patria ſua cum viridi pallio quam ut nudi in publicum prodeant perſuaſeris. non enim ſatis ſanæ mentis haberentur. At Germanis nulla hujuſmodi de eo quem ita vident amictum, oboritur ſuſpicio. Sic & verſicolorem veſtem, aut certè verſicoloribus fimbriis prætextam geſtare fœminis permittunt: nos nequaquam. Permittunt iiſdem (ac præſertim virginib.) paſſo & per collo ſparſo capillo incedere: apud nos autem virgo propter hunc habitum mænedib. annumeraretur. Et hæc quidem pauca ſunt hujus diſſimilitudinis exempla è multis quæ hanc collationem perſequi volentib. ſuppetent. Viciſſim verò aliquod exemplum rituum in quib. nos ab Italis diſcrepamus, proferre libet. Uxores noſtræ ad illud exemplar inſtitutæ ſunt,

Illa regat cunctos, illi ſint omnia curæ,
Et nihil in tota me juvet eſſe domo:

at illorum uxoribus dicas hos verſus ita inverſos eſſe,

Illa regat nullos, ſint nulla negotia curæ,
Illamque in tota nil juvet eſſe domo.

Illi uxoribus ſuis fucare faciem permittunt, (quum tamen hoc facinus in earum ſenectutem redundaturum ſciant) nos ſuſpectas fucatæ faciei, ſuſpectas adulterii eadem opera haberemus. (aulas principum excipio, quæ miſcellaneos mores rituſque uſurpant.) Ut verò à perſonatis mulierib. abhorremus, ita nec grallatrices amamus: ſed eaſdem & in lecto & in menſa (i. utrobique vel proceras vel parvas) habere volumus. Inaures priſco more geſtare multi eorum ſuis uxorib. permittunt: nos id in uxorib. noſtris meretricium judicaremus. Nos obvias Gallas, ſive matronas ſive virgines quæ nobis familiares ſunt, ſalutamus: ſi patricæ ſint, etiam oſculamur: Italas vix quiſquam voce, nedum oſculo ſalutare auſit. Offenduntur Itali oſculationibus hujuſmodi quas uxorib. noſtris concedimus; offendimur viciſſim papillarum nudationibus, quas ſuis illi (ac præſertim Veneti) permittunt. Cur enim quas pudicas eſſe volunt, cultu ſuſpitionem impudicitiæ præbere volunt? Niſi fortè obviis quibuſque nudare papillas, retecta veſte & hac ratione (ut eſt in proverbio) δείκνυειν κυσὶν ὀστέα, pudicitiæ per occultam quandam antiperiſtaſin argumentum eſſe exiſtimant. Ad me certè quod attinet, conjectura nulla poſſum aſſequi quodnam eorum à quibus hoc inſtitutum profectum eſt, conſilium fuerit: ſicut nec quod fuerit apud eoſdem Venetos illius qui ut velare faciem commune meretricibus cum ingenuis virginibus eſſet, ſtatuit. Et quoniam à meretricibus ad lupanaria facilis tranſitus eſt, de his quoque aliquid dicendum eſt. Nónne quæ ſit inter ipſas etiam Chriſtianas nationes de his controverſia videmus? nónne de his varias in utranque partem (excluſo interim, proh pudor, Dei mandato) diſputationes quotidie audimus? dum hi juvenum corruptelam eſſe objiciunt, illi matronarum pudicitiæ præſidium eſſe reſpondent? At vulgus Italorum magis miretur urbem quæ receptaculis hujuſmodi quàm quæ templis careat, & ſibi ἀβίωτον illic eſſe potius quàm hic fateri non dubitet. Sed quid de illo Patre ſacro dicemus, quem adeo gravem authorem προνοσοκειομάχοι ſequuntur? Ego certè quod de illo aliàs (& quidem in media urbe Roma) dixi nunc quoque liberè dico, pudendum quidem ejus factum mihi in eo videri quòd lupæ matris Romuli ſtudioſius reverentiusque quàm Petri Apoſtoli memoriam colat: quippe qui vivis luparum imaginibus Romam circumvallarit, at Petrum Apoſtolum cum unica (quæ quidem in pretio ſit) Imagine, in angulum urbis detruſerit: alioqui certè prudentis medici officio functum mihi videri, quòd, ut illi, ubi ægrotis hujus vel illius cibi uſu interdixerunt, aliquem alium quo veſcantur, illis proponunt: ita ipſe quibus licitum eſſe matrimonium noluit, licitam ſaltem eſſe ſcortationem voluerit. Sed quod ſibi χειρὸν ἑρμεῖν cum lupabus illis eſſe inſtituit, huic verò ejus inſtituto qua ratione patrocinari quis poſſit, non video; nam ſi verè dixit ille.

Turpe tori reditu cenſus augere paternos,

quanto turpius tam profani reditus partem in ſacraria inferri, & illo Petrum Apoſtolum ditari? Verùm quum de his latius philoſophari, nec loci hujus nec temporis ſit, hunc ſermonem ſimulque eam quæ in illum deduxit diſputationem finiendam cenſeo: ſi tamen prius hanc eſſe hujus ſummam monuero, ut ex ea quam noſtris oculis credere cogimur in vicinis etiam regionibus morum diſcrepantia (cujus ſpecimen tantùm pauculis illis exemplis dare libuit) multa quantumvis ab iis quæ aut viderimus aut audierimus abhorrentia, à fide tamen abhorrere non

non putemus. Sed quid de vicinis populis loquor? non à nobiſmetipſis, id eſt à majoribus noſtris, longè moribus diſſentire dico. Quis enim vel Gallus, vel Italus, vel Hiſpanus, vel Germanus majores ſuos valde diverſo victu cultúque corporis uſos fuiſſe, & diverſa etiam ſtudia habuiſſe neſcit? ut diverſos ritus ceremoniásque, leges, inſtituta, jura omittam. Nam (ut de nobis loquar) quum formoſas noſtrorum Galliæ regum noſtrarúmque reginarum imagines aſpicimus, nónne quid illis in mentem venerit ut eo veſtitu uterentur, mirari ſolemus? Quòd ſi privatorum etiam hominum qui coævi illis fuerunt, imagines haberemus, non tantum admiraremur fortaſſe, ſed etiam veſtitum illum cum hodierno conferentes, obſtupeſceremus. Ad victum veniamus. Quàm multos cibos in deliciis olim fuiſſe putamus, qui nobis viles ſint: quàm multos contrà palato majorum diſplicuiſſe, qui noſtro gratiſſimi ſint? Dignum ſcilicet hodie regia menſa fuerit ferculum anſer: at Cyrus regis Artaxerxis frater χλῶας ἡμιφώτους amicis è menſa ſua mittebat, ut participes eſſent voluptatis quam ex eorum eſu ceperat. Quidni etiam credibile ſit diverſum à noſtris, ſaporem majoremque teneritatem illas habuiſſe, ut gallinas Indicas duabus his aliiſque rebus differre à noſtris videmus? Quinetiam anſerinum jecur in deliciis olim fuiſſe, & has delicias hodiéque Judæos qui Venetiis agunt, magnò Chriſtianis vendere novimus, quæ tamen vix alibi uſquam celebrantur. Sed & quum Martialem primam gloriam inter aves turdis dantem audimus, nonne aut diverſos à noſtris turdos aut plane diverſum à noſtro palatum habuiſſe, aut perdicem nunquam guſtaſſe putandus eſt? Quid quòd Itali ab iis, qui regis Galliæ apud Senatum Venetum legati erant, lepuſculos leporibus, perdicia perdicibus anteferre didicerunt? Sed ne latum æquor de diſſenſione in ciborum delectu, malus etiam de ea quæ eſt in ciborum apparatu, ingrediar, curſum hîc ſiſtens, hoc tantùm addo, homines moribus non ſolùm à majorib. ſuis, non ſolùm à finitimis populis, non ſolùm à civibus, à vicinis, à domeſticis denique ſuis, ſed ipſos à ſeipſis ſæpiſſimè diſſentire. Quàm enim exiguus eſt eorum numerus qui iidem eadempeſſunt horam durare probantes? Quæ ſi nobiſcum reputabimus, minus quæ de diverſis moribus apud Herodotum aliósque Hiſtoricos leguntur, & mirabimur, & ſuſpecta mendacii habebimus.

Ad ritus cermoniásque cum aliarum gentium tum Ægyptiorum venio. In his quoque multa ridicula, multa non ſtultitiæ ſolùm, ſed & furoris plena narrari non nego: ſed eo nomine mendacii ſuſpecta eſſe debere pernego, Mirum fortaſſe tibi & fictum etiam videtur quod de Ægyptiis ab Herodoto narratur, illos ſolenni quodam ritu ſeipſos verberare: at ego nec mirum nec fictum puto, quippe qui & Venetiis & Romæ ſolennes hujuſmodi verberationes viderim. Sed quod potiſſimum hominum genus apud Ægyptios hunc ritum coleret, neſcio. Quos Romæ & Venetiis ſeipſos verberantes videbam, eos, ex multis qui norant, verberones eſſe audiebam. Verùm quid ex Italia exemplum mutuamur quod noſtra ſuppeditare Provincia poteſt? Commodùm tamen facta Romæ mentio in memoriam mihi Mariæ Lauretanæ templum ipſi vicinum revocavit, ubi eorum ſpectator fui quæ multa tum ab Herodoto, tum ab aliis de variarum gentium ſuperſtitione relata, non credibilia ſolùm reddere, ſed & excuſare poſſunt. Verùm ea referre horret animus: ac nec eos quidem ipſos Athenienſes quorum ſuperſtitioſis ritibus tantopere commotus fuit Paulus Apoſtolus, ea ſine horrore ſpectaturos fuiſſe exiſtimo. Receptam & alibi ſuperſtitionum farraginem omitto.

Hunc igitur ſermonem miſſum facientes, potius ut antea priſcum Bacchum & priſcam Venerem cum noſtro Baccho & noſtra Venere contulimus, Martem itidem hunc cum illo conferamus. Equidem noſtrum illi aut furore aut crudelitate aut perfidia cedere, an meritò dici antea potuerit. neſcio: ne certè unquam poſthac dici poſſit, civilia Galliæ noſtræ bella (utinam vul nunc benè ſedata) prohibuiſſe ſcio. Quis adeo eſt ferus ut ſiccis oculis illud quorundam barbarorum facinus legat, qui pueros elementa prima diſcentes, media in ſchola trucidarunt? Priſcum eſt facinus illud: quod ſicui incredibile antea viſum eſt, ſimilis crudelitatis exemplo tempora noſtra credibile reddent, (ſi tamen ſimilis, quæ illam multis partibus ſuperat, dicenda eſt.) Ecquis enim adeo humanitatem omnem exuerit ut id factum quod primum incendiis illorum civilium bellorum ſuſcitabulum fuit, ſine ſuſpiriis ac gemitibus audiat? Viri, fœminæ, pueri, juvenes, ſenes, dum ab ore ſacri hyprophetæ pendent, non à Turcarum aliorúmve barbarorum caterva, ſed eorum qui & ipſi Chriſto nomen dederant, multis vulneribus inermes ab armatis repentè conſodiuntur. Verùm ut à peculiari crudelitate ad communem tranſeam, in utris, quæſo, veteribúſne an noſtri ſeculi bellis, Vulcanus Matri frequentius conſociatus fuit? Puerile bellum hodie exiſtimatur τὸ δενδροκοπεῖν, éſtque in uſu potius τὸ πυρπολεῖν: incendiis paſſim res geritur Quid quòd unuſquiſque jam miles, ex quo globi ignivomi reperti ſunt, ferro pariter & igni armatus eſt? Quid quòd non multis abhinc menſibus, ad augendam ignis illius crudelitatem (quaſi non ſatis ignis in igne eſſet) artes novæ excogitatæ ferunt? Quòd ſi & noſtras expugnationes urbium ſpectemus, frigebit illa deſcriptio Homerica Αἴνδρας μὲ κλείνσι, &c.

Jam verò quædam etiam legi apud Herodotum aliosque Hiſtoricos dico, quæ quamvis à fide abhorreant, non ſolùm exemplis ſimilium factorum quæ alii referunt, veriſimilia redduntur, ſed & eorum authoritate qui noſtro ſeculo eadem apud alios viderunt, confirmantur. Ex quorum numero eſt quod de Threſſis quibuſdam mulieribus tradit, eas excedentibus è vita maritis

comi-

comites ſe certatim offerre. Hoc enim veriſimile quidem reddi aio ea hiſtoria quam Jul. Cæſar & Nicolaus Damaſcenus de quibuſdam Aquitaniæ regibus referunt, ſexcentos cum illis verſari viros, qui ut cum viventib. vivunt, & quidem regii dominatus regiæque opulentiæ participes, ita etiam libenter cum morientibus moriuntur: ſed (quod majus eſt) idem illud factum mulieribus Indicis non veteres tantùm ſcriptores, ſed & oculati teſtes hodie adſcribunt.

Quinetiam ex iis narrationibus, quæ ut à veritate abhorrere videntur, ita etiam à fide abhorrent, fuerint nonnullæ fortaſſe quos poſteri eorum de quibus ſcriptæ ſunt, eorúmve annales, aliqua ex parte teſtimonio ſuo comprobare hodiéque poſſint. In quam opinionem me adduxit oſtenſus mihi à quodam amico locus ex Sigiſmundi commentariis rerum Moſcoviticarum petitus, in quo hiſtoria Herodoti de Scythis ſervis, qui dominis abſentibus in uxorum illorum poſſeſſionem involarant, tandemque quum juſto prœlio repelli à dominis non potuiſſent, flagellis repulſi fuerunt, annalibus poſterorum teſtata exſtat: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circumſtantiis.

Ad *Cteſiæ* autem Indica quod attinet, miranda illic naturæ opera deſcribi fateor: ſed ut de ave Indica pſittaco illi ſimulque oculis noſtris credere cogimur, (alioqui vix crediturі) ita & de aliis multo majori admiratione dignis credere fortaſſe debemus, etiamſi non viderimus. Certè ut Horatio de exuenda prorſus admiratione non aſſentior, ita viciſſim admirationem tantam ut ex ea incredulі reddamur, non probo, ſæpeque illa Juvenalis mecum reputo: *Quis tumidum guttur miratur in Alpibus?* &c. Denique iis quæ vel de natura rerum vel de factis humanis memoriæ prodita ſunt, fidem temerè derogemus, Dei potentiam omnia miracula vincere, ſeculum noſtrum ſuperiora omnia miraculis ſuperare dico.

INDEX

Chronologia Herodoti.

Initium Hiſtoriæ *HERODOTI.*

AB hoc anno Mundi 3246. *deinceps continua ſeries annorum* 240. *in* HERODOTO *extat, à* GYGE *Lydorum Rege, uſq; ad Cræſum ipſius abnepotem à Cyro Perſarum Rege captum, & deinceps uſq; ad Xerxis & Perſarum ex Græcia fugam, quæ in annum mundi* 3486. *incidit.*

Eſt autem Cræſus à Cyro captus anno mundi 3416. *anno nono ante Cyri Monarchiam.*

A Cræſo capto, uſque ad initium GYGIS, *& interfectum Candaulem, poſtremum ex Heraclidis Lydorum Regem, numerat Herodotus annos* 170. *In vulgaribus verò Chronologiis tantùm* 150. *ponuntur.*

Cœpit igitur regnare GYGES, *anno Mundi* 3246. *qui eſt primus annus Manaſſis Regis Juda: cum ante* 34. *annos urbs Roma primum condita eſſet.*

Ab eo tempore, continua Annorum Series in Herodoto, uſque ad 10. *annum Xerxis, extat. Quam ſequenti Tabella, ſeu Chronologia ſpectandam proponemus.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
	Ezechias.		
		Candaules *postremus ex Heraclidis Rex Lydorum, quo interfecto, Sacelles ipsius* Gyges *regnavit annis* 38. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 2, 3.	
3246	Manasses *Rex Judæ annis* 55. 4. *Re.* 21. 2 *Par.* 33.		
3256		*Cepit Colophonem: & Smyrnam ac Miletum oppugnavit, pag.* 3.	Deioces *vir sapiens, & justus, Medorum rex annis* 53. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 21.
3277			*Condidit* Egbathana. *pag.* 22.
3284		Ardys, *secundus Rex Lydorum, annis* 49. *Herodotus lib.* 1. *pag.* 3. *Cepit Prienem.*	*Hic existimatur esse Arphaxad, cujus dux fuit* Holophernes *à Juditha interfectus.*
3293			
3301	Amon *Rex Juda* 2. *annis*, 4. *Reg.* 21.	*Ardys tempore* Cimmeria *à Scythis pulsi, Asiam pervagati sunt, & Sardes ceperunt. pa.* 3.	
3303	Josias, 31. *annis*, 4. *Reg.* 22. *Paral.* 34. 35.		Phraortes *annis* 22. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 22.
3316	Jeremias *Prophetæ concionari incipit. Jerem.* 1.	Nabuchodonosor *primus Babylone regnat* 35 *annis. Incipit cum Josia.*	
3331			Cyaxares *Medorũ Rex, annis* 40.
3333	Joachaz *tribus mẽsibus.*		
3334	Joachim *rex Juda*, 11. *annis.* 4. *Reg.* 23, 24. 2 *Paral.* 36.	Sadyattes 3. *Rex Lydorum*, 12 *annis, pag.* 3.	*Totam Asiam, usq; ad Halym fl. Medis subjecit. Cepit Niniven, ut à Propheta Nahum erat prædictum.*
3336	Daniel *cum sociis in Babylonem abductus est. Dan.* 1.		
3338	Jeremias *prædicit captivitatem* 70. *annorum, cap.* 25. *Et dictat volumen comminationum cap.* 36. 45.	Nabuchodonosor *Magnus Chaldæorum Rex annis* 43. *Jerem.* 25.	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Ægypti *descriptionem accuratam, & longam Regum Ægyptiacorum seriem, quæ tamen temporum distinctione caret, Herodotus Libro secundo complexus est.*		*Urbs Roma à Romulo condita annis 34. ante Candaulem Lydorum Regem à* Gyge *interfectum.*
Sethon *Sacerdos, & Rex Ægypti, sub quo Sennacherib rex Assyriorum obsidens Peluſium divinitus in fugam vertitur. existimo autem Herodotum voluisse liberationem Jerosolymæ, & Ezechiæ obsessi à Sennacherib indicare. Sed vera historiæ non integrè ipsi nota fuit.*	Archilochus *Parius Poëta Iambicus, vixit tempore Romuli, (Cicero Tuſtul. 1.) & Gygis Lydorum regis. Herodot. lib. 1. pa. 3. Hunc ob mordacitatem Lacedæmonii ex urbe ejecerunt.*	2. Numa Pompilius *regnare incipit anno 4. Gygis, qui est Mundi* 3250.
Duodecim duces Ægypti *post Sethonem, Herodot. lib. 2. pag. 75.*		
Pſammetichus *unus ex* 12. *Ducibus, ſolus regnat annis* 54. *Herodot. lib. 2. pag.* 77, 78. 45, 46. 50, 51.	Battus *filius Polymneſti, & Phronimes ex Insula Thera Colonium duxit in Lybiam, & urbem* Cyrenen *condidit, juxta fontem Apolinis, Herodot. lib. 4. pag.* 141, 142. *circa annum Mundi* 3300.	3. Tullus Hoſtilius *annis* 32.
Ab hoc certa ſeries annorum & rerum in Ægypto geſtarum, apud Herodotum extat.		
Necho *Rex Ægypti, annis* 17. *Herodot. lib. 2. pagina* 78.	Cypſelus *Corinthi Tyrannus, pater Periandri, Herod. lib. 5. pa.* 167.	
Interfecit Joſiam Regem Juda in Mageddo. 2. Paralip. 35. 4. Reg. 23.	Phalaris *Agrigenti Tyrannus.*	4. Ancus Martius, 24. *annis.*
Duxit foſſam ex Nilo in ſinum Arabicum. pagina 78. 122.	Zaleucus *Locrenſium legiſlator. tametſi hunc ad Pythagoræ tempora aliqui referunt.*	
Juſſit circumnavigari Africam, ut Terræ ambitum, & magnitudinem exploraret. Herod. lib. 4. pa. 122.	Alcman *Lydus Poëta Lyricus.*	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
3345	Jechonias *Rex* 3. *menſibus, ſuaſu Jeremiæ, dedidit ſe Babyloniis, anno* 8. *Nabug.* 4. *Reg.* 24. *Hic unà abductus eſt* Mardocheus. *Eſth.* 1. Sedechias *ultimus rex Judæ, annis* 11. 4. *Reg.* 25. *Paral.* 36.	Alyattes 4. *Lydorum Rex, annis* 57. *Herod. pag.* 5. *Ejecit Cimmerios ex Aſia.*	Scythæ *viginti octo annos imperium Aſiæ tenuerunt. Herod. pa.* 25. 115.
3350	Ezechiel *Propheta in Babylone concionari incipit.* Jeroſolyma *everſa à Nabuchodonoſor* 4. *Reg.* 24. 25. 2. *Paralip.* 36.	*Cepit Smyrnam.* *Obſedit Miletum, cujus Princeps erat* Thraſybulus, *qui Periandro conſilium dat de Spicis extantibus decutiendis, Herodot. lib.* 5. *pag.* 168. *lib.* 1. *pag.* 4.	
3356	*Initium* captivitatis Babylonicæ, *quæ duravit annos* 70. *Jer.* 25. 29. *Dan.* 9.	*Geſſit bellum cum Cyaxare Medorum Rege. Herod. pag.* 15.	*Scythæ Mediam incolentes transfugiunt ad Alyattem Lydum. Inde ortum bellum ſexennale. Poſt quod Alyattes filiam ſuam Aryenen, filio Cyaxaris Aſtiagi elocat. Herod. pag.* 15. 22.
3371			Aſtyages *Medorum rex, annis* 35. *Herodot. pag.* 28. *Hic fuit ſororius Cræſi Regis Lydorum (pag.* 15.*) & avus Cyri maternus. Herod. lib.* 1. *pag.* 23.
3382	Jechonias *liberatur ex carcere, anno* 37. *tranſmigrationis.* 4. *Regum* 25.	*Fuit amicus Periandri Tyranni Corinthiorum, Herodot. lib.* 3. *pag.* 93.	
3390			*Jubet exponi* Cyrum *infantem, pag.* 23, 24.

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Psammys *sex annis in Æthiopia bellum gessit, pagina* 74.	Arion *Methymneus Musicus Delphino ex Italia Corinthum vehitur. Herodot. lib.* 1. *pag.* 5.	5.
	Stesichorus *Siculus, Poëta Lyricus.*	*L. Tarquinius Priscus* 38, *annis.*
	Lacedæmonii à Tegeatis victi & capti sunt. Herod. pag. 13.	
Apries *superbus,* 35. *annis. Hujus mentionem facit Jeremias cap.* 44.		
	SEPTEM SAPIENTES.	
	Thales *Milesius prædixit Eclipsin Solis sub Cyaxare. pag.* 15.35.	
	Bias *Prieneus, pagina* 5.35.	
	Pittacus *Mityleneus. pag.* 5. Cleobulus *Lyndius.* Chilon *Lacedæmonius, pag.* 11.	6.
Apries *cum initio opibus, & potentia floruisset, tandem victus est à Græcis ad Cyrenen lib.* 4. *pa.* 142. *lib.* 2. *pag.* 79. *Ideò Lybies ab eo defecerunt, eumq; strangulârunt.*	Periander *Corinthi, & Corcyræ dominus. pag.* 4.93.94.167.168.	*Servius Tullius Cicero gentilis, annis* 44.
	Solon *Athenienſium Legislator, cujus peregrinationum in Ægyptum, Cyprum, Asiam ad Crœsum, mentio fit, pag.* 82. 172. 6.7.18.	
Amasis *Ægypti Rex annis* 44. *attigit initia regni Cambysis.*	*Epimenides Cretensis.*	
	Eodem tempore Anacharsis *Scytha, doctrina*	

Crœsus

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	LYDIÆ.	MEDIÆ.	ÆGYPTII.	GRÆCIÆ.
				causa in Græcia peregrinatur Herodot. libro 4. pagi. 128. 123.
3403	Crœsus *Lydorum Rex annis* 14.	Harpago *proponit proprium ipsius filium comedendum. pag.* 26.	Amasis.	
3406	*Ephesum, & vicinas urbes Ionicas suo regno adjecit, Herod. pag.* 5.	Astyages *Medorum rex, cui soror Crœsi Aryenis nupta fuit. (pag.* 15.*) capitur à Cyro Rege Persarum. (pag.* 28.*) Hinc sumitur initium* 29. *annorum* Cyri *regis Persarum, quorum Sacrificia, & mores describuntur, pagina* 29. *Herodoti.*	*Hujus Amasis tempore Ægyptus florentissima fuit.*	
	Colloquium Solonis, & Crœsi *de vita beata. Herod. lib.* 1. *pagina* 6, 7, 18. Adrastus *filius Gordii nepos Midæ Regis Phrygum, pollutus cæde fraterna, expiatur à Crœso. p.* 7, 8.			*Pisistratus filius Hippocratis Nisæam arcem capit, & astu Tyrannidē Athenis occupat. Unde ejectus ab Alcmæonidis, Eretriæ in Eubœa.* 21. *annos exulat, Herod. lib.* 1. *p.* 11, 12.
	Crœsus, *victo Astyage sororio, explorat veritatem oraculorum. Herodotus pag.* 9.	PERSARUM.	Amasis.	
	Delphis accipit oraculum, Κροῖσος ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.	Cyrus *Mazaren Medum,* & Harpagum *mittit, ut Ioniam, Cariam, & Lyciam occuparent p.* 33, 34.	*Fuit confœderatus Crœsi, pag.* 16. *Herod.*	
3416	*Deinde moto adversus Cyrum bello vincitur in Cappadocia (pa.* 16.*) & statim postea Sardibus obsessus à Cyro capitur, Ivus & est subitò, qui modò Crœsus erat, pag.* 17, 18. *Herodoti.*	Phocenses *obsessi ab Harpago cum conjugibus, & liberis navigant in Corsicam. Inde Rhegium, & Veliam, pag.* 34. *Ab his Phocensib. Massyliam postea conditam esse, Thucydides scribit, libro* 1. *pagina* 4.	*Amicus* Polycratis *Samiorum Tyranni felicissimi, lib.* 3. *pag.* 91, 92. Amasis.	Sappho Lesbia, *pag.* 78. 300. *Lacedæmonii cum* 300 *Argivis de Thyria pugnant. pa.* 17. Alcæus *Poëta Mitylenæus, pa.* 168. Arganthonius *Gadium, & Beticæ Rex, annis* 80. *Phocensium amicus, pag.* 34.

Judæi

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	JUD.	PERSARUM.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
		Teij, *relicta patria, urbem Abdera in Thracia condiderunt, pa.* 35.	*Duxit uxorem Laodicen filiam Batti Regis Cyrenarum. Herodotus pag.* 82. 142.		
		Xanthii *in Lycia obsessi, suas conjuges, & liberos in arce inclusos ipsi comburunt. pagina* 36.		Pythagoras *Samius. Phocylides Milesius.*	
1424		*CYRUS* Babylonem *cepit (pagina* 37. 40.*) & totius orbis terrarum Monarchiam occupavit.*			
3425	Judæi *redeunt ex Babylone, Duce Zorobabel.*	Cyrus *anno primo monarchiæ, qui fuit regni* 21. *publico Edicto concedit Judæis potestatem instaurandi Templum, & Politiam.* 2. *Paral.* 36. *Esd.* 1.		Theognis *Megarensis Siculus.* Anaximander *Milesius.* Zeno *Eleates Dialecticus.*	Servius *Tullius.*
		Bellum contra Massagetas: *cujus anno* 7. *Cyrus à Tomyri Regina captus, & interfectus est. Herodot. lib.* 1: *pagina* 42. 44.		Parmenides *physica carmine scripsit.*	
3434	*Cambyses prohibet instaurationem Politiæ, & Templi,* 1. *Esd.* 4.	Cambyses *II. Monarcha Persarum septem annis. pag.* 97.	Amasis, *anno primo regni Cambyses moritur, li.* 3. *p.*84.	Epicharmus *Siculus.*	7. *L. Tarquinius Superbus* 25. *annis.*
		Ægyptum regno Persico adjecit. lib. 3. *pa.* 83,84,85.		Symonides *Poeta, qui* 89. *annos vixit.*	
		Sisamni *Præsidi, quem pecunia corruptum, injuste judicassa resciverat,* pellem detrahi jussit, *eamq; in tribunal expandi. Herod. lib.*5. *pag.* 154.	*Huic successit filius* Psammenitus, *qui à Cambyse victus, & tandem interfectus est. lib.* 3. *pag.* 85, 86.	Anacreon *Poëta Polycrati familiaris. pag.* 107.	
		*Suscipit infelicem Expeditionem in Æthiopiam. lib.*3. *pag.* 87, 88.		Polycrates *Sami Tyrannus ab Oroete Sardium præfecto, strangulatur. pag.* 107,108.	
		Reversus Apim interfecit, & fratrem Smerdim; duxit sororem conjugem, eamq; deflentem fratris necem, postea interfecit, &c. pag. 89, 90.			
		*Tandem mota seditione à Magis in Persiam properans, seipsum vulneravit. Ex quo vulnere, cum antea fratris necem miserabiliter deploraset mortuus est. pag.*96,97.			
3442	*Aggæus & Zacharias.*	Darius *rex Persarum à septem Principibus eligitur, libro* 3. *pag.* 100, 101. *Regnavit annos* 36. *lib.*7. *pa.*199.			
		Distribuit regnum in 20. *Provincias. pa.* 102, 103.			

FAMI-

CHRONOLOGIA HERODOTI.

FAMILIA ACHÆMENIDARUM.

Achæmenes
Cambyſes
Cyrus
Teiſpes
Ariaramnes
Arſamenes, *cujus mentio fit libro* 1. *pagina* 43, 44.
Hyſtaſpes.

Gobryas *pater Darij. Mardonij, pag.* 180. 199, 200.
—*ſoror* DARIUS *rex.*
Atarnes, *pa.* 237.
Artaphernes, *pa.* 154.
Artabanus. *p.* 130. & 201.
Artaphernes p. 193. 211, 212.

Mardonius *Dux adverſus Græcos, lib.* 6. *p.* 180. *deponitur* 189. *Inflammat Xerxẽ, ut inſtauret bellum. p.* 199. 220.
—*Artozoſtre.*
Artobazanes primogenitus, cedit fratri de regno, pa. 199.
Xerxes.
Achæmenes Ægypto præfectus, p. 200. 214. 239.
Maſiſtes p. 213. 285. 286.

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3147		*Plateenſes à Thebanis deficientes adjunxerunt ſe Athenienſibus, Thucyd. lib. 3. pag. 77.* Piſiſtrati *filius* Hipparchus, *ab Ariſtogitone, & Armodio cujus pudicitiæ inſidiatus fuerat, necatus eſt. Herod. lib. 5. pag. 159. Thucyd. lib. 6. p. 159. anno quarto ante ejectum Hippiam.* Dorieus *frater Cleomenis Coloniam ducit in Siciliam, ſed ab Egeſtanis interfectus eſt, lib. 5. pag. 157.* Democedes *Medicus Dario familiaris, ducit filiam Milonis athletæ, lib. 3. pag. 108, 109, 110, 111.* Syloſon *frater Polycratis, in Samum reducitur, pagina 111, 112.* Sibaris *deleta à Crotoniatis p. 157.* Cleomenes *Sex Spartanus Piſiſtrati Filios Athenis ejicere conatur, libro 5. pag. 161.*
3450	*Darius* Babylonem, *induſtria & fide* Zopyri *recipit. lib. 3. pag. 113, 114.*	
3452	Bellum *adverſus* Scythas *à Dario infœliciter ſuſcipitur, lib. 4. p. 115. uſq; ad 136. cui expeditioni etiam Miltiades Athenienſis interfuit. pag. 138. 180.*	Hippias *frater Hipparchi propter Tyrannidem Athenis pellitur (anno 20.) ante prælium Marathonium) cũ Piſiſtratidæ 36. annos Athenis regnaſſent. Seceſſerunt autem unà in Sigæum, pag. 161.* Aryandes *Ægypti Præfectus in Lybiam copias mittit, à quibus urbs Barce capta eſt, & direpta. pag. 144. 149.* Conſules *Romæ Regibus ejectis Remp. regunt.*
3456	Perinthus, *Thracia, Pæonia Perſis ſubjiciuntur à Megabazo Darii capitaneo, lib. 5. pa. 159.*	*Poſtea* Cliſthenes *Alcmeonides, Periclis avus maternus, cum Iſagora de principatu Athenarum contendit: & Decem Tribus inſtituit, pag. 161, 162.* Cleomenes *rurſus in Atticam exercitum ducit, ut Cliſthenem pelleret, ſed orta diſſentione cum collega Demarato, re infecta decedit.*
	Darius *mittit legatos ad Amyntam Regem Macedoniæ, qui cum immodeſtiùs attrectaſſent ſinus mulierũ in Gynecæo, interfecti ſunt, lib. 5. pa. 152, 153.* Byzantium, Chalcedon, *Lemnus à* Perſis *capiuntur.*	*Deinde cum Lacedæmoniis, Bœotiis, & Ægynetis bellum gerunt Athenienſes, pag. 165, 166.* Lacedæmonii *revocant Hippiam, & ſuadent ſociis, ut eum reſtituant, pagin. 166. Sed repugnante Soſicle Corinthio, nihil actum fuit.* *Hippias itaq; ad Artaphernen Sardium præfectum fugit. Is Athenienſibus mandat, ut Hippiam recipiant. Quod cum recuſarent Athenienſes, poſtea ſe Ariſtagoræ Mileſio contra* Perſas *conjunxerunt, pagina 169.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3458	*Expeditio in Naxum fruſtra ſuſcipitur ab Ariſtagora Mileſio & Artapherne Sardium præfecto, pa.* 154, 155.	Miltiades *Lemnum Athenienſibus ſubjicit, pag.* 197, 198.
	Ariſtagoras Mileſius, *impulſus ab Hiſtiæo deſicit à Perſis, & Ionas, & Athenienſes, & Eretrienſes in ſocietatem belli attrahit, quod ſex annos duravit.*	Hecatæus *hiſtoriæ ſcriptor Ariſtagoræ familiaris, p.* 156. 173. 197.
	Sardes *incenſæ ab Ariſtagora, & Athenienſibus, conflagrarunt, pag.* 169.	Athenienſes *Ariſtagoræ* 20. *naves auxilio mittunt,* αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησι τε καὶ βαρβάροισι. *pag.* 169.
	Poſtea Ionibus ad Epheſum cæſis, Athenienſes eos deſerunt.	Samii *hoc tempore Coloniã in Meſſenem Siciliæ urbem ducunt.*
	Tandem Perſæ Ionas, Cares, & Cyprios vicerunt: & Ariſtagoras fugiens in Thraciam, interfectus eſt, lib. 5. *pag.* 173.	
3464	*Sed* Hiſtiæus *bellum inſtaurat, cujus hic exitus fuit, ut Mileto capta, & direpta, Hiſtiæus cruci affigeretur, libro* 6. *pag.* 176, 178.	Miltiades *Cherſoneſi Thraciæ* Præfectus, *cum* Perſæ, *capta Mileto, Thraciam invaderent, Athenas fugit. pa.* 179. *ubi paulò poſt Perſas ad Marathonem profligavit, pa.* 193.
3465	*Circa hæc tempora* Mardonius *gener Darii exercitum in Græciam ducit, & Thaſum Inſulam, & Macedoniam occupat. Sed cum ad Athon montem Naufragium feciſſet, & ipſe à Brygis Thracibus vulneratus eſſet, inglorius in Aſiam rediit, pag.* 180, 181.	Thaſii *à Dario jubentur muros demoliri. pag.* 181.
3467	Darius *legatos in Græciam mittit, petentes ſibi terram & aquam dedi. pa.* 181.	Æginetæ *cum Dario terram, & aquam de diſſent, à Cleomine Lacedæmoniorum rege bello petuntur. pag.* 181, 185.
3471	Datis Artaphernes, & Hippias *Piſiſtrati filius, à Dario ad delendam Eretriam, & Athenas mittuntur, pag.* 190, 191.	Demaretus *Rex Spartanus à Cleomene æmulo pulſus, tranſfugit ad Darium regem Perſarum.*
3472	*Sed cum in campum Marathonium Athenis vicinum Perſæ deſcendiſſent, conſilio Miltiadis ab Athenienſibus profligati ſunt, anno quinto ante mortem Darii.*	
	Hoc prælium anno 20. *poſt ejectum ex Athenis Hippiam, & Piſiſtratidas, factum eſſe ſcribit Thucydides p.* 160. *& decem annis ante prælium navale ad Salaminem, Plato lib.* 3. *de legibus pag.* 537.	Empedocles *Agrigentinus Philoſophus.*
3477	Darius *anno quinto poſt prælium ad Marathonem mortuus eſt, lib.* 7. *pag.* 199.	Anaxagoras *Clazomenius præceptor Periclis, Socratis, Thucydidis.*

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3478	Xerxes *Dario succedit. lib. 7. pag. 199.*	
	2. *Xerxes* Ægypto, *quæ ante triennium defecerat, vi recuperatæ præficit Achæmenem fratrem, qui post annos 20. ab Inaro rege Libyæ, & Athenienſibus interfectus eſt, lib. 7. p. 200. & lib. 3. pag. 85. Herod.*	
	3. *Sapientiſſima Deliberatio in ſenatu Regni Perſarum habita, de bello Græcis inferendo, quam deſcribit Herodot. lib. 7. pag. 200, 201, 202, 203, 204.*	*Ariſtides ab ingratis civibus in exilium ejectus.*
	Decreto bello integrum quadriennium in apparatu belli, & perfodiendo monte Atho, conſumit. pag. 204.	
	6. *Xerxes cum exercitu pedeſtri ex Cappadocia movens, ad* Pythium Phrygiæ *Regem opulentiſſimum divertit, & per Coloſſas itinere facto, venit Sardes, ubi per hyemem commoratur, pa. 205, 207.*	
3483		Græci *audita fama imminentis belli, omnes privatas ſimultates oblivione delent, & συγχωρήσει facto, mittunt Legatos, petentes auxilium à Gelone Syracuſarum Rege, à Cretenſibus, & Corcyræis. pag. 223.*
	Interea mittit legatos in Græciam, petentes terram & aquam, pag. 206. & 220.	
	Et Helleſpontum pontibus jungi, & flagris cædi, & mari compedes injici jubet, pag. 206.	
3484	7. *Xerxes primo vere ex Sardibus movet, pag. 207. & Abydi totum exercitum, navalem & terreſtrem, ex ſublimi conſpiciens lachrymat, quod poſt centum annos nemo ex toto illo numero ſuperſtes futurus eſſet. p. 208.*	*Themiſtocles interpretatur oraculum de muris ligneis. pagin. 222, 223.*
	Poſtea *Helleſpontum tranſit (pag. 210.) & in Doriſco Thraciæ littore,*	*Decreverunt aditum ad Thermopylas cuſtodiendum, & claſſem ad Artemiſium mittendam eſſe (pagin. 229, 230.) ubi reſciſcunt claſſem Xerxis ad Magneſiam naufragio disjectam eſſe pag. 232.*
3484	*ad oſtium Hebri, univerſum exercitum numerat, uſq; ad pag. 217. Fuerunt autem eo tempore in exercitu Xerxis Homines 3317920.*	
	Tranſiens autem per Thraciam, Macedoniam, Theſſaliam (pagina 217, 219, 233.) tandem ad Thermopylas, *trecentos Lacedæmonios unà cum rege* Leonide *trucidat. pag. 236, 237. Tempore Solſtitii æſtivi, quo Olympias 75. menſe Maio, aut Junio celebrabatur. pagina 234, 244.*	Gelon *Syracuſanorum Rex, frater* Hieronis *(ad quem multæ Pindari Odæ extant.) Amilcarem Carthaginenſem ducem ad Himeram cum 30000. trucidat eadem die, qua ad Thermopylas (ut Diodorus Siculus lib. 11. teſtatur) vel qua ad Salaminem dimicatam eſt, ut Herod. pag. 227, 228. ſcribit.*
	Inde progreſſi Perſæ per Phocaicam à Templo Delphico fulminibus depelluntur, lib. 8. pag. 245, 246.	

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	XERXIS PERSARUM REG.	GRÆCIÆ.
1484	*Xerxes urbem Athenas vacuam capit, & arcem incendit tertio menſe, poſtquam ab Helleſponto diſceſſerat, pag.* 247.	*Græci ad Artemiſium Claſſem Perſicam vincunt, lib.* 8. *pag.* 242. *Poſtea decernunt ſe ad Salaminem velle claſſis Perſicæ impetum ſuſtinere, pag.* 249.
	Eadem æſtate circa autumnum claſſis Xerxis *ad* Salaminem *profligatur, pag.* 253, 255.	
	Xerxes fugiens die 45.. *Helleſpontum trajicit (pagina* 257, 259.*) relicto in Græcia Mardonio, qui imminente hyeme, cum* 300000. *Perſarum in Theſſalia hybernat, pag.* 259, 261.	*Olynthus ab Artabazo Perſa expugnatur: Sed à Potidæa obſidione æſtu maris depellitur. pag.* 261.
	Claſſis Perſica fugiens, ad Cumas Æoliæ, hybernavit, pag. 261.	
3485 *Ante Chriſtū* 477	8. *Mardonius Alexandrum Macedoniæ regem Legatum ad Athenienſes de pace mittit, quam illi ſimpliciter recuſant, pag.* 263, 264.	*Græci primo vere Claſſem ad Æginam colligunt, & ducibus Leotychide Rege Spartano, & Xantippo patre Periclis Athenienſe (Nam Themiſtocles, propterea quòd à Lacedæmoniis dona accepiſſe ferebatur, ducatu privatus eſt, ut Diodorus Siculus lib.* 11. *recitat) ad Delum navigant, pag.* 261, 262.
	Mardonius Thebas cum exercitu venit: Inde miſit ad Athenienſes Legatum Murichidem. Cum autem Lycidas quidam de ejus poſtulatis ad populum ferendum eſſe ſuaderet, lapidibus obrutus eſt. lib. 9. *pag.* 265. *Herod.*	*Inde à Samiis vocati in majorem Aſiam navigant, pag.* 282.
	Mardonius urbem Athenarum incendit, & ſolo æquat. pag. 267.	Pauſanias *dux Spartani exercitus ad* Platæas *cum Athenienſibus proficiſcitur. pag.* 266, 267, 268. *Et Mardonio interfecto (p.* 277. *Perſas ex tota Græcia profligavit.*
	Poſtea confligens cum Lacedæmoniis, & Athenienſibus ad Platæas *interficitur. pag.* 277, 268. *Menſis Auguſti die* 3.	*Poſt prælium abſtinet à captiva Coa, & non ſævit in cadavera Perſarum, edens hanc honeſtiſſimam vocem:* ἀποχρᾷ μοὶ Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲ ποιέειν, ὅσια δ' ἂν λέγειν. *p.* 280.
3485	8. *Eadem die ad* Mycalen *minoris Aſiæ promontorium, Græci terra & mari exercitum Perſicum vicerunt (pag.* 284, 285.*) cum quidem fama victoriæ ad Platæas eadem die ex Græcia in Aſiam tranſvolaſſet. p.* 284. *Xerxes interea Sardibus amori, & nuptiis operam dat, & fratris Maſiſtæ uxorem de adulterio ſolicitat, unde triſtis tragœdia & calamitas totius familiæ extitit, pag.* 286.	*Ionia tota à Perſis deficit, pag.* 285.
	Allato autem nuncio de Perſis ad Mycalen victis in Perſiam fugit.	*Athenienſes Xantippo duce in Helleſpontum navigant, & expugnata Seſto, Artayctem ſacrilegum ſuſpendunt, pag.* 288. *& ultima Herodoti & Thucydidis, lib.* 1. *pag.* 20.

FINIS CHRONOLOGIÆ.

INDEX
DICTIONUM IONICARUM,
QUÆ IN
HERODOTO
NOTATU SUNT DIGNÆ:

Opera *Nathani Nicols*, jam denuò collectæ, & in ordinem Alphabeticum digestæ.

Ἀβυλίη, *inopia consilii.* pag.480.l.32. 486.l.35.

Ἀγαγεῖν, *perducere.* 641.l.17.

ἀγαθοεργίη, *beneficentia.* p.224.l.2.

ἀγαθοεργῶν, *benemeritorum.* 27,15.

ἀγαυρόταλα, *magnificentissimum.* 405,23.

ἀγλαρήιον, *equorum per stationes cursitatio,* 494,35.

ἀγγελίη, *nuntium.* peculiariter sumitur pro præcipua potestate renuntiandi Oraculi quod quis audivit. 20,48.

ἀγγελιηφόρος, *internuncius.* 52,6.208,2.

ἀγγήιον, *vas.* 225.31,32.

ἀγκλατίειν, *aliquem tanquam piaculo contaminatum expellere.* 314,30.

ἀγινέειν, *ducere, adducere.* 165,6.199,19.

ἄγρη, *venatio, præda.* 30.11,21.

ἀγρυπνίη, *vigilia.* 212,40.

ἀγχοτάτω, *proximé.* 155, *ult.* 367,34.

ἀγωγεύς, *deductor.* 158,10.

ἀγωνίδαται, *certamina decertata sunt.* 522,42.

ἀγωνίη, idem quod com. ἀγών, *certamen.* 122,5.

ἀδείη, *metûs vacuitas.* 503,16.529,41.

ἀδελφεοκτόνος, *fratricida.* 188,15.

ἀδελφεός, *frater.* 185,52.186,33.

ἄδρηξ, *non fugitivus.* 269,37.

ἀδυναμίη, *impotentia.* 500,13.

ἀδυνασίη, *imbecillitas.* 194,26.441,26.

ἀεθλέειν, *certare.* 26, 39.

ἀεθλεύειν, *certare.* 296,46.

ἀειπίη, *indignitas, contumelia.* 30,15. 49,43.

ἀείρειν, & ἀείρεσθαι, *tollere, suscipere.* 480,16. 493,9. 434,50.

ἀελπτέοντες, *desperantes.* 439,28.

ἀερδέντες, *portu solventes.* 69,9.70,29.

ἀθυμίη, *animi dejectio.* 15, 42.

αἰ, *utinam.* 10,48.

αἰγέη, *caprina pellis.* 285.l.9.marg.l.12.

αἴρεε, *capiebat.* 67,38.

αἰτίη, *causa, culpa.* 494,45.315,26.

ἀκρηλοποσίη, *meri potatio.* 361,21.

ἀκρηλοπότης, *meri potator.* 361,9.

Ἀλαίη Ἀθηναίη, *Alea Minerva.* 26,37.

ἀλέξασθαι, *repellere.* 452,30.

ἀλεωρὴ, *remedium.* 514,48.

ἀληθέως, *verè.* 5,44.

ἀλίη, *congregatio.* 54,16.

ἀλληλοφαγίη, *mutua depastio qua alii alios edunt.* 171,37.

ἄλλοσε, *alius.* 303,21.

ἀλογίη, *contemptus.* 144,6.272,32.

ἄμαχος, *inexpugnabilis.* 35,15.

ἀμβολάδην, *cum exæstuatione.* 282,50.

ἀμβώσας, *vociferatus.* 4,31.

ἀμηχανίη, *inopia, impossibilitas.* 500,11.

ἀμιξίη χρημάτων, *rerum status in quo nullum est cum aliis commercium.* 142,5.

ἀμπαύομαι, *quiesco.* 75.26,37.

ἀμπαυσήιος, *ad quiescendum factus.* 75,25.

ἀμμωθῆσι, *opem ferent.* 514,47.

ἀμφιβασίη, *disceptatio.* 230,2.

ἀμφιβολίη, *ambiguitas.* 315,38.

ἀμφισβησίη, *altercatio.* 489,6.

ἀναγκαίη, *necessitas.* 5.42,44.414,9.

ἀναδέκεσθαι, *recipere.* 321,31.

ἀναδέξαι, *ostendisse.* 373,51.

ἀναδέξας, *ostensus.* 375,2.

ἀνακέαται, *dedicati sunt.* 6,32.

ἀναμεμίχθαι, *permixti sunt.* 62.20,24.

ἀναμπώς, *amictus.* 408,15.

ἀναμυήσεσθαι, *recensere.* 72,29.

ἀνάπλεως, *plenus.* 234,35.

ἀνάπλοος, *navigatio.* 93,15.

ἀναπλώειν, *portu ſolvere.* 485, 22.
ἀναῤῥαιρηκὼς, *qui aliquid abſportavit.* 209,34.
ἀναρχέη, *magiſtratûs defectus.* 521,19.
ἀνδραγαθίη, *ſtrenuitas, virtus.* 245,11.
ἀνδρεωθέωσι, *in virilem ætatem adoleſcerent.* 431,49.
ἀνδρέων, *virorum.* 446,30.
ἀνδρηίη, *virilitas.* 414,8. 433,45.
ἀνέβωσεν, *vociferatus eſt.* 5,16.
ἀνεσέωσι, *reſurrexerunt.* 186,38.
ἀνθρωπήϊος, *humanus.* 3,29.
ἀνιεῶται, *devitant.* 462,11.
ἄνυσος, *expers morbi.* 13,44.
ἀνταείρειν & ἀνταείρεως, *adverſus aliquem aliquid tollere.* 218,44.
ἀνὶ ἀπλέης πολέμυ, *bellum ſuſcipere.* 426,29.
ἀντικάτεσθαι, *è regione alicujus ſedere,* 528, 23.529,2.
ἀντιλογίη, *diſceptatio in jure.* 345,21.
ἀντίον, *coram.* 525,14.
ἀντιπρήσσειν, *adverſari.* 40,5.
ἀνωμαλίη, *intempeſtivitas.* 500,39.
ἀνῶσαι, *referre.* 66,6.
ἀξίη, *dignitas.* 44,4.
ἀοιδὴ, *cantus.* 119,14.
ἀπαγινέειν, *afferre.* 199.13,14,bis.200,27.
ἀπαιρεῖσι, *ſpoliari, privari.* 29,3.
ἀπαμμὸς *dependens.* 135,20.
ἀπαραιρέομαι, *privor, ſpolior.* 436,20.
ἀπαρτιλογίη, *ſumma integra.* 396,19.
ἀπάσας, *qui nexuit.* 256,14.
ἀπεδέξατο, *demonſtravit.* 7,19.
ἄπεδον, *campus.* 244,1.
ἀπεξηραμμὸς, *exſiccatus.* 418,4.
ἄπες, *demitte.* 303,10.
ἀπέσασαν, *defecerunt.* 504,51.
ἀπήγημα, *narratio.* 91,25.
ἀπήγησις, *narratio.* 312,20.
ἀπίσων, *emiſſurus.* 519,27.
ἀπίεναι, *dimittere.* 479,20.
ἀπίκαται, *venerunt.* 453,15.
ἀπικνεῖσι, *pervenire.* 53,46.
ἀπίστανται, *deficiunt.* 130,31.
ἀπιστίη, *incredulitas.* 80,47.
ἀποδέκεσθαι, *recipere.* 235,29.
ἀποδέξαι, *demonſtrare, edere.* 58,23.
ἀπόδεξις, *demonſtratio.* 86,51.
ἄποδος, *diſceſſus.* 295,45.
ἀποδρηῦαι, *aufugere.* 238,36.
ἀπόδρησις, *fuga.* 269,16.
ἀποθανέεαι, *morieris.* 277,44.
ἀποθωύμως, *curſu abiturus.* 480,16.
ἀποκατάαται, *reſident.* 245,18.
ἀποκεκλέαται, *intercluſi fuerunt.* 532,44.
ἀποκλήϊω, *excludo.* 15,41.
ἀπολαμφθέντας, *intercepti.* 467,26.
ἀπολεόμως, *periturus.* 456,10.
ἀπόπλος, *navigantis diſceſſus.* 488,26.
ἄπορα. pl. *difficultas.* 479.23.
ἀπορίη, *dubitatio, inopia conſilii.* 33,1.
ἀποσεβόμως, *religiosè ſervans.* 289,15.
ἀποτάμνειν, *abſcindere.* 104,51. 105,21.
ἀπὸ τέυ, *à quo.* 4,7.
ἀποφλαυρίσειε, *pro nihilo duxiſſet.* 36,42.
ἀποχρεώμως, *contentus.* 15,32.
ἀφαιρημένος, *exemptus.* 76,32.
ἀρξάμενος, *qui cœpit.* 72,41.
ἀρδόμως, *irrigatus.* 80,22.
ἀρήϊος, *bellicus.* 526,25.
ἀρίστηιον, *præmium fortitudinis,* 503.37,42.
ἀρκέοντως, *ſufficienter.* 560,39.
ἁρματηλατέειν, *currum agere.* 292,15.
ἀρρύσονται, *haurient.* 373,29.
ἀρρωδέων, *formidans.* 65,34.
ἀρχαιρεσίη, *magiſtratus, magiſtratuum electio.* 352,48.
ἄσσα, *quæcunque.* 83,7.
Ἀσσησίη Ἀθηναίη, *Minerva ſic dicta.* 8.8.
ἀσφαλείη, *ſalvus conductus.* 163,45.
ἀσφαλέως, *tutò, firmiter.* 155,39.
ἀτελείη, *immunitas.* 189,19.
ἄτερος, *alter.* 228,44.
ἀτρεκέως, *verè.* 66,33.67,8.
ἀτρεκίη, *veritas.* 273,19.
αὐτέων, *ipſorum.* 4,42.
αὖτις, *rurſus.* 20,44.
αὐτοχειρίη, *propriâ manu.* 192,27.
ἀφειδέως, *non parcè.* 86,42,45.
ἀχρήϊος, *inutilis.* 195,44.
ἀψευδέως, *non falsò.* 535,23.

B.

Βαθύλω, *profundam.* 31,24.
βαλανάγρη, *clavis.* 222,34.
βαλλίσπετο, *jaciebat.* 541,1.
βαρέαν, *gravem.* 373,37.
βασιλῆα, *regem.* 6,40.
βασιληίοισι, *palatiis.* 11,35.
βασιλήϊλω, *regnum.* 5,33.
βασιλήϊος, *regius.* 6,41.
βεβωμένος, *celebris.* 177,41.
βορῆς, *eſcæ.* 51,31.
βυλομένυς, *volentes.* 121,1.
βραχέη, *brevis.* 306,7.
βῶν, *bovem.* 355,49.
βῶσαι, *vocare.* 62,33.

Index Dictionum Ionicarum, &c.

Γ.

Γενεηλογέοντες, *genus recenſentes.* 122,13.
γέρεα, *munus.* 416,24.
γοργύρη, *foſſa ſubterranea.* 219,2.
γυναικήϊον, *gynæceum.* 296,6.
γυναικήϊος, *muliebris.* 260,36,39.
γῶν, *ſaltem, igitur.* 12,18.416,41.

Δ.

Δαέω, *diſco.* 154,45.
δεκόμενος, *accipiens.* 177,38.
δένδρεον, *arbor.* 232,19.
δέξαι, *oſtendere.* 214,42.
διαλελαμμένος, *diviſus.* 207,19.
διαπρήσσεσθαι, *peragere.* 529,14.
διηκονέω, *miniſtro.* 274,3.
διήκονος, *miniſter.* 347,3.
διπλήσιος, *duplus.* 245,50.
δορπίη, *cœna.* 109,3.
δουλίη, *ſervitus.* 338,36.
δρηπέτης, *fugitivus.* 338,3.
δυνέαται, *poſſunt.* 144,45.
δυσμορφίη, *deformitas.* 353,38.

E.

Ἐάνδανε, *placebat.* 519,48.
ἔασιν, *ſunt.* 26,39.
ἐβεβούλευτο, *voluiſſent.* 2,51.
ἐβέλοντο, *volebant.* 68,38.
ἐβώθησαν, *celebrati fuerunt.* 377,*ult.*
ἐγκαίοντες, *incendentes.* 570,22.
ἐδεδέατο, *ligati fuerunt.* 26,35.
ἔδεε, *oportebat.* 354,38.
ἕδρη, *Seſſio.* 7,34.
ἐδυνάατο, *poterant.* 260,24.
ἔεν, *erat.* 444,*ult.*
εἱλίαται, *involuti erant.* 412,20.
εἰμέν, *ſumus.* 42,34.
ἑκατέατο, *ſedebant.* 486,25.
ἐκδιδρήσκει, *profugit.* 545,25.
ἐκείνεων, *earum.* 259,43.
ἐκενόσμεατο, *ordinem inſtituerat.* 44,2.
ἐκτέαται, *poſſident.* 232,53.
ἐλευθερίη, *libertas.* 425.19.
ἐλελαμένος, *ductus.* 516,10.
ἐμεῦ, *mei.* 435,40.
ἐμεωϋτῦ, *mei ipſius.* 15,1.
ἐμηχανέατο, *moliebantur.* 311,22.
ἐμπορίη, *mercatura.* 216,45.
ἐμφανέως, *manifeſtè.* 50,34.
ἐναπεδείκνυατο, *oſtentabantur.* 535,25.
ἐνδέκομαι, *admitto.* 206,40.
ἐνεσεῶτος, gen. abſ. *inſtituto.* 52,29.
ἐνθεῦτεν, *hinc.* 45,9,22.488,26.
ἐξαπίνης, *ſubitò.* 30,36.
ἑξαπλήσιος, *ſexies major.* 251,19.
ἐξαιρέεται, *exemptum eſt.* 437,27.
ἐξεπίσεαι, *ſcis.* 425,19.
ἐὸν, *exiſtens.* 3,46.
ἐόντων, *exiſtentium.* 9,16.
ἐοῦσα, *exiſtens.* 3.16,49.
ἐπαείδει, *accinit.* 57,10,
ἐπανιστάατο, *inſurrexerunt.* 250,38,
ἐπανιστέαται, *inſurgebant.* 185,*ult.*
ἐπαοιδὴ, *incantationem.* 57,11.
ἐπέδρη, *obſidio.* 311,48.
ἐπεῖναι, *permittere.* 38,31.
ἐπειρώατο, *periculum faciebant.* 28,7.
ἐπειρώτων, *interrogabant.* 547,25.
ἐπεκέατο, *irruebant.* 520,44.
ἐπεξῆς, *deinceps.* 484,15.
ἐπέπυσι, *ſubſequentibus.* 384,45.
ἐπεσεῶτα, *præfectum.* 419,40.
ἐπῆκαν, *immiſerunt.* 311,25.
ἐπιθυμίη, *cupiditas.* 13.39,41.
ἐπικυρίη, *auxilium.* 366,49.369,38.
ἐπιμελίη, *diligentia.* 559.*ult.*
ἐπιμπλέετο, *implebatur.* 204,47.
ἐπιμιξίη, *commercium.* 27,24.
ἐπισιτιδίμνοι, *frumentum collecturi.* 532,44.
ἐπισάμμον, *quod ſummum eſt.* 225,33.
ἐπίστεαται, *ſciant.* 203,32.
ἐπίτιον, *familia.* 314,31.315,8.
ἐπιστρατίη, *militaris expeditio.* 514,4.
ἐπιχέειν, *Sententiam noſtram cohibere.* 13,48.
ἐπιτάμνειν, *inſcindere.* 31,1.
ἐπόδια, *Viaticum.* 289,29.
ἐπορᾶν, *inſpicere.* 47,35.
ἐπωνυμίη, *cognomen.* 443,42.72,20.
ἐργαλήια, *inſtrumenta.* 213,27.
ἐργασίη, *opificium.* 559,28.
ἐργασμαι, *feci.* 531.5.
ἐρηρεισμένος, *fultus.* 273,28.
ἔρσην, *mas.* 80, 14.
ἔσαν, *erant.* 12,23.
ἐσκευάδατο, *parati ſunt.* 407,12.
ἔσσονες, *inferiores.* 319,18.
ἐσταλάδατο, *armati erant.* 412,18.
ἑταῖρος, *ſocius.* 326,13.
ἑταιρηίη, *ſodalitium.* 314,18.
εὐαπήγητον, *facile narratu.* 407,19.
εὐνομίη, *recta legum conſtitutio.* 137,17.
εὐπαθείῃσι, *voluptatibus.* 79,47.
εὐπέλεια, *facilitas.* 295,48.
εὐπρηξίη, *ſecundus rerum ſucceſſus.* 479,43.
εὐρέα, *lata.* 74,16.

εὐτυχέως, *proſperè.* 177,43.
εὐφρανέεαι, *delectaberis.* 228,21.
ἔωθε, *conſueviſſet.* 122,7.
ἐὼν, *exiſtens.* 7,19.
ἔων, *ſinebant.* 456,24.
ἑωϋτῦ, *ſui ipſius.* 4,17.

Z.

ΖΕιρὴ, *ſagum.* 408,13.
ζόη, *vita.* 13,10.
ζορκάδες, *capreæ.* 285. *ult.*

H.

Ἡγεμονίη, *imperium.* 436.20,34.
ἠδυνάατο, *poterant.* 259,18.
ἠέρα, *aëra.* 234,35.
ἦκυ, *certe.* 27,29.
ἡμέας, *nos.* 11,43.
ἠπιστέατο, *ſciebant* 111,8.
ἡσυχίη, *quies.* 437,3.

Θ.

ΘΗδύμφοι, *aſpicientes.* 430,38.
θεήσασθε, *aſpicere.* 4,33.
θεραπηίη, *ſervitium.* 83,25.
θεοφανίησι, *feſto deorum apparitionis.* 19,8.
θερείη, *æſtas.* 78,51.
θήλεα, *fœmina.* 205,21.
θηλυδρίης, *effœminatus* 433. *ult.*
θῶυμα, *miraculum.* 9,13.

I.

Ἴδμεν, *ſcimus.* 418,32.
ἱδρυθλῶαι, *fundatum eſſe.* 107,27.
ἱερείη, *Sacerdos fœmina.* 314,46.
ἰθέα, *recta.* 96,41.
ἰκνεομένῳ, *procedente.* 362,15.
ἱρὰ, *ſacra.* 527,27.
ἱρήϊον, *hoſtia.* 57,6.
ἰσηγορίη, *Juris æquabilitas.* 316,52.
ἰσίη, *domus.* 303,29.

K.

ΚΑταγιεῖν, *conſecrare.* 36,17.
κατειρεθέϊσα, *everſa.* 17,*ult.*
κατακεχύαται. *ſparſæ ſunt.* 117,45.
καταλαμπτέον, *comprehendendus.* 211,47.
κατάπερ, *quemadmodum.* 91,24.
καταπτόμενον, *leviter attingens, citans.* 483,33.
κατίαται, *ſedent.* 83,28.
κατειλίχατο, *involuta erant.* 409,41.
κατιλεῖν, *evertiſſe.* 3,3.
κατεστεῶτες, *conſtituti.* 474,39.
κατιςεάφατο, *ſubacti fuerunt.* 59,48.
κατηγέετο, *ducebat.* 538,10.
κατήκοντες, *pertingentes.* 279,49.
κατίζειν, *ſedere.* 42,22.
κατικέτευε, *ſupplicabat.* 355,51.
κατιππάσατο, *perequitaret.* 517,42.
κατίσταται, *conſtituitur.* 436,37.
κατίσατο, *conſternabantur.* 467,49.
κάτοδος, *reditus.* 310,39.
κατυπέρτεροι, *ſuperiores.* 28,8.
κατώρα, *videbat.* 535,45.
κέεται, *jacet.* 251,19.
κεῖνον, *illum.* 87,33.
κεῖθεν, *illinc.* 53,4.
κεραμήϊος, *figlinus.* 571,7.
κέρεα, *cornua.* 234,14.
κεχυμένος, *effuſus.* 8,43.
κεχωρίδαται, *ſeparati ſunt.* 59,37.
κῆ, *quò.* 14,11.
κηρυκηίη, *munus præconis.* 424,36.
κιθὼν, *tunica.* 4,34.
κιρνάειν, *miſcere.* 245,13.
κναφήϊον, *officina fullonica.* 229,53. 230,8.
κοίη; (adverbialiter ſumitur) *quare?* 12,21.
κοῖος, *qualis.* 15.44,45.16,17.bis.
κομιδύμεθα, *proficiſcemur.* 482,17.
κοτὲ, *ſemel.* 30,12.
κότερα; *utrum?* 37,39.
κρέσσων, *melior.* 441,26.
κυματίης, *fluctibus agitatus.* 129,31.
κυρβασίη, *galeæ genus.* 407,29.
κυρίη ἡμέρη, *dies ſtatutus.* 18,53.

Λ.

ΛΑγὸς, *lepus.* 266,49.50,52.
λαμπαδηφορίη, *lampadum geſtatio.* 494,33.
λαμπροφωνίη, *vocalitas.* 353,9.
λάμψονται, *accipient.* 176,30.
λειποταξίη, *militiæ deſertio.* 298,25.
λεὼς, *populus* 8,*ult.*
ληίη, *præda.* 244,32.
λιταρεύειν, *aſſiduitas.* 539,14.
Λοξίης, *Apollo.* 39,11.
λοφιῆσι, *jubis.* 408,41.
λυχνοκαΐη, *Accenſio lucernarum* (Feſtum ſic dictum.) 113,28.

Μαλα-

Index Dictionum Ionicarum, &c.

M.

Μαλακίη, *infirmitas, adversa valetudo.* 572,45.
μαντήϊον, *vaticinium.* 18,6.
μαχόμενοι, *pugnantes.* 416,36.
μέγαθος, *magnitudo.* 19,38.
μέζων, *major.* 10,32,33.
μεμετιμένος, *dimissus.* 330,34.
μέμνεο, *memor sis.* 329,39.
μεσαμβείη, *meridies.* 3,34.
μεταμελίη, *pœnitentia.* 565,48.
μεταῦτις, *postea.* 24,26.
μετήϊσαν, *persecuti sunt.* 443,42.
μετίει, *remittit.* 353,3.
μηχανέομαι, *molior.* 466,6.
μηχανοιατο, *molirentur.* 348,38.
μοίρη, *fatum.* 218,11.
μοναρχίη, *monarchia.* 21,2.

N.

Ναυηγίη, *naufragium.* 447,34.
ναυπηγίη, *navium compactio.* 10, 89. 11,7.
ναυτιλίῃσι, *navigationibus.* 1,15.
νέα, *navem.* 2,9.
νέατοι, *extremi.* 427,30.
νεκυομαντήϊον, *mortuorum Oraculum.* 324, 49.
νηός, *navis.* 3, 15.
νυκτομαχίη, *prælium nocturnum.* 30,32.

Ξ.

Ξενίη, *hospitalitas.* 11,8.
ξεινοδοκέονθ', *excipientis in hospitium.* 376.25.
ξυρεῶνται, *raduntur.* 103,29.

O.

Ὁδοιπορίῃσι, *itineribus.* 502,23.
οἱ, *illi, ipsi.* 2,1.
οἰκίη, *familia.* 46,10.
οἰκιήδεμνος, *sibi vendicans.* 271,41.
οἰκημένων, *habitantium.* 11,3.
οἰκτότερα, *miserabiliora.* 401,29.
ὅκως, *ut.* 4,30.
ὁμαιχμίη, *societas belli.* 430,12.
ὁμιλίη, *colloquium.* 75,42.
ὁμολογίη, *pactum* 23,44.
ὁμοχροίη, *coloris similitudo.* 31,2.
ὀπώπεε, *vidit.* 27,39.
ὁρέων, *videns.* 27,26.
ὁρμέατο, *cum impetu ruebant.* 474,24.
ὁρμεώμενοι, *cum impetu venientes.* 7,27.
ὁρτὴ, *dies festus.* 12,23.
ὁρῴατο, *videant.* 571,19.
ὁσίη, *sanctitas.* 108,2.
ὅτεῳ, *cujus.* 51,42.
ὅτιῳ, *quonam.* 41,31.
οὐδαμᾷ, *nullo modo.* 3,30.
οὐδέκοτε, *nunquam.* 500,12.
ὁδὸς, *via.* 92,43.
οὔκω, *nondum.* 13,28.
οὐκῶν, *haud igitur.* 5,43.
οὔκως, *nullo modo.* 14,13.
ὀνομανέω, *nominabo.* 240,15.
ὀρίζων, *finibus circumscribens.* 96,17.
ὄρος, *mons.* 29.35.
οὐσίη, *substantia.* 39,51.
ὄτερος, *alter.* 14,24.
ὀχέετο, *vehebatur.* 12,30.

Π.

Παιγνίη, *ludus.* 157,26.
παλαίτερος, *antiquior.* 23,18.
πανδαισίη, *convivium lautum.* 296,11.
πανοικίη, *tota familia.* 399,17.
πανοπλίη, *integra armatura.* 23,28.
πανστρατιῇ, *cum omnibus copiis.* 24,30.
παντακῇ, *ubique.* 137,43.
παντελέως, *omnino.* 479,40.
παραμειρόμενα, *juxta pendentes* 406,43.
παρακλήϊσι, *excludunt.* 353,10.
παραφορέειν, *afferre.* 57,26.
παρεξελελάκεε, *præterierat.* 504,48.
παρεξῆϊε, *præteriit.* 418,7.
παρεσκευάδατο, *apparati erant.* 301,14.
παροιχώκεε, *præterierat.* 486,6.
πεζομαχίη, *prælium pedestre.* 468,38.
πειρῶατο, *conarentur.* 380,42.
πενταπλήσιος, *quincuplo major.* 338,53.
πεπρῆσθαι, *venditum fuisse.* 112,10.
πεζαίη, *terra ulterior.* 477,11.
περητὸς, *qui trajici potest.* 308,3.
περικαλημένος, *obsidens.* 44,46.
περικλῄει, *circumcingit.* 450,10.
περιτειμενόμενος, *circumcidens.* 276,4.
πέτεσθαι, *volare.* 123,*ult.*
πλεονεξίη, *avaritia.* 432,14.
πλεῦν, *plus.* 97,18.
πλεῦνας, *plures.* 2,6.
πλησμονὴ, *satietas.* 402,34.
πλησιαίτερω, *propius* 259,51.
πολίων,

πολίων, *urbium.* 142,49.
πολιήτησι, *civibus.* 15,45.
πολιτίη, *civitatis jus.* 526,45.
πολληπλήσια, *multo plura.* 215,9.
πολυτροπίη, *versutia.* 136,5.
πορθμέες, *vectores.* 9,32.
πορθμήϊον, *fretum.* 239,16.
Ποσειδέων, *Neptunus.* 243.9,14.
πρεσβυγμείη, *primogenitura.* 350,3.
πρῆγμα, *negotium.* 463,12.
πρηθεῖσαν, *venditam.* 111,25.
πρῆσις, *venditio.* 64,26.
πρήσσοντα, *facientem.* 10,4.
πρητήϊον, *Prætorium.* 394,30.
περαιήϊον, *suburbanum.* 218,1.
περεδρίη, *principalis sedes.* 20,48.
περεσέατε, *præestis.* 305,*ult.*
περικατημένες, *ante sedentes.* 441,22.
περικατίζων, *propalam sedens.* 6,41.
περμαντίη, *prærogativa in Oraculo consulendo.* 20,48.
περμηθείη, *providentia.* 176,2.
περνήϊον, *templi vestibulum.* 19,46.
περνοίη, *providentia.* 52,10.
περσδεκόμενος, *expectans.* 219,37.
περσδοκίοντας, *expectantes.* 434,*ult.*
περσεκέατο, *instabant.* 535,10.
περσφυέως, *scité.* 11,6.
πρύμνη, *puppis.* 489,34.
Πυλαίη, *Amphictyonum concilium.* 454,35.
πυείη, *suffitus.* 248,13.

P.

Ῥηχίη, *inundatio.* 505,48.
ῥοιέων, *malorum punicorum.* 269,47.
ῥυοίατο, *servarent.* 267,30.

Σ.

Σατεαπίη, *Satrapia.* 80,4.
σαφέως, *manifestè.* 8,33.
σεωϋτῦ, *tui ipsius.* 17,35.
σιτοδηίη, *rei frumentariæ penuria.* 8,49.
σκιηρορφεῖν, *in umbra degere.* 165,32.
σκοπεύειν, *spectare.* 4,38.
σκοπιὴ, *speculatio.* 293,23.
σοφίη, *sapientia.* 162,49.
σταθμεύμενος, *conjiciens.* 506,22.
στρατίη, *militaris expeditio.* 29,5.
στρατιλασίη, *militaris expeditio.* 90,12.
συμβαλεόμενος, *conjiciens.* 445,1.
συμβαλλεόμενος, *comparatus.* 201,3.
συμβεβάναι, *convenisse.* 219,38.
συμβυλίη, *consilium.* 210,33.
συμμαχίη, *societas in pugna.* 431,42.
συμφορὴ, *calamitas.* 15,7.
συναπισέατο, *rebellarent.* 302,35.
συνεπάψασθαι, *simul aggredi.* 435,41.
συνίσπελσι, *una sequebatur.* 305.20,26.
συνεσίη, *convivium.* 376,44.
συνεχέως, *assiduè.* 391,41.
συνηδέαται, *conscii estis.* 535,29.
συνενέαται, *congeruntur.* 243,51.
συννοίη, *profunda cogitatio.* 37,36.
συντάμνειν, *concidere.* 421,32.
συντυχίη, *casus, successus.* 27,23.
σφέας, *illos.* 25,37.
σφέων, *ipsorum.* 12,49.
σχεδίη, *pons sublicius.* 25,3.17,26.
σῶς, *salvus.* 210,29.
σωτηίη, *salus.* 441,28.

T.

Ταλαπωρίη, *miseria.* 267.12.
ταμνόμενος, *scindens.* 246,23.
τεθάφαται, *sepultæ sunt.* 367,54.
τειχομαχίη, *murorum oppugnatio.* 329.7,12.
τίοισι; *quibus?* 15,42.
τίσσερας, *quatuor.* 129,13.
τέτορες, *quatuor.* 459,11.
τεῦ, *cujus.* 4,7.
τέῳ, *quo.* 5,50.
τέων, *aliquorum.* 309,25.
τιμωρίη, *pœna.* 440,13.
τοὔτερον, *alterum.* 13,14.
τουτέων, *horum, harum, horum.* 19,24.
τραπυσι, *vertunt.* 122,47.
τριήκοντα, *triginta.* 6,34.
τριξὸς, *triplex.* 164,34.
τρωματίζει, *vulnerat.* 194,9.
τρωματίης, *vulneratus.* 194,25.
τρώϋμα, *vulnus.* 282,2.
τωὐτὸ, *idem.* 6,15.

Y.

Ὑδρηϊον, *vas aquarium.* 166,10.
ὑμέας, *vos.* 20,32.
ὑναιρέονται, *surripiunt.* 318,26.
ὑπῆψαν, *succenderunt.* 73,32.
ὑναρπάσας, *prærepta.* 307,8.
ὑπεις, *remissus.* 65,38.
ὑπεκδεώνται, *subduxissent.* 465,18
ὑπερμεγάθεα, *prægrandia.* 422,20.

ὑποδέχομαι, *recipio.* 436,12.
ὑποδεξαι, *designans.* 78,47.
ὑποταμνόμενος, *discluſos.* 319,38.
ὑποψίη, *ſuſpitio.* 549,35.
ὑπώρεα, *montis radix.* 232,33.
ὑπωρείη, *montis radix.* 423,9.
ὑστεραίῳ, *poſteriorem.* 514,3.

Φ.

Φιλοψυχίη, *vitæ cupiditas.* 343,21.
φιλύρη, *tilia arbor.* 245.32,33.
φλυηρέειν, *nugari.* 416,45.
φοιβόλαμπτος, *Phœbo correptus.* 229,37.
φοιτέονται, *frequentantes.* 15.39,44.
φρήγμα, *ſeptum.* 479,15.
φυσεόντων, *ſufflantibus.* 225,27.
φυσεομένας, *inflatas.* 225,29.

Χ.

Χαλκήιον, *æneum.* 251,19.
χρέεσθαι, *uti.* 71,20.
χρέωνται, *utuntur.* 40,35.

Ω.

Ὦλλοι, *alii.* 18,45.
ὦν, *igitur.* 2,29.
ὦναξ, *O Rex.* 272,28.
ὦνὴρ, *vir.* 67,37.
ὦνθρωπε, *O homo.* 504,34.
ὦνθρωποι, *homines.* 389,33.
ὥρη, *tempus ſtatutum.* 90,29.
ὥρη, *cura.* 2,50.
ὠρώρυχτο, *fodiebat.* 77,22.
ὠὗτος, *idem.* 119,4.

Variantes Lectiones & Notæ breves

AD

Herodoti Hiſtorias ;

Operâ & Curâ *Thomæ Gale* Angli.

Var. Lect. ſuppeditârunt duo codices Manuſcripti ; quorum alter profectus eſt è Bibliotheca R. P. G. Sandcroft Arch. Cant. &c. alter eſt Coll. Etonenſis.

Ἡροδότου ἱστορίων πρόθεσις.] Cæteris omiſſis ita omnium librorum titulos concipit codex Archiepiſcopi. Lucianus in Libro de ſcribendâ hiſtoriâ, innuit Muſas ab aliis, non ab ipſo Herodoto, hos libros fuiſſe vocatos. Sanè ipſe Herod. libro V. & Antiquiores Scriptores fetè citant Herodoti α. β. γ. δ.

Ἡροδότου Ἁλικαρν.] Exordium hoc præmiſit Pleſirrhous, Herodoti amaſius. Quæ ſequuntur poſt ἀλλήλοισιν, ſunt verba Herodoti.

Pag. 1. *lin.* 5. Τὰ μὲν Ἑλλησι.] Etonen. MS. legit μὲν ἐν. malè.

8. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι.] Plutarchus in L. de *Herod. Malign.* legit λόγιες, hæc ipſa verba adducens; Ptolemæus Heph. vidit λογίες, hunc locum verbatim adferens. Et hæc eſt potior lectio.

16. Ἀργ⊙.] Intelligit Peloponneſiacum.

P. 2. *l.* 2. Ἰὼν τὴν Ἰνάχου.] Vide quæ dixi ad ſecundum Apollodori. Vide & Parthenium c. 1. Sed Jaſi filiam fuiſſe veri eſt ſimilius. V. Strabonem, l. 14. & 16.

9. Οὐχ ὡς Ἕλληνες.] Vera eſt lectio; & confirmat Pauſanias l. 2. v. lineam 11. p. 3.

12. Τῆς Φοινίκης.] Hæc omiſit Valla. Vide Apollodorum ſub initio III.

23. Ἀποκείνασθαι.] Vera eſt lectio. Notat Euſtathius ita ſemper loqui Homerum.

33. Περιχεμένων.] Magis placet lectio marginalis, quam ſequutus eſt Euſtathius ad 1. Iliados.

44. Ἐβυλιάτο.] Steſichorus, ut aliqui volunt, de hac Helenâ ſcripſit, quòd, Ἑλένη ἐκεῖσε ἀπῆρε. Ob quod famoſum ſcriptum oculos amiſerit.

45. Πέρσας.] MS. Eton. πέρσας.

P. 3. *l.* 11. Φοίνικας.] Iidem Ἐρυθραίους· quoniam mare rubrum accolebant, ut libro ſeptimo ſcribit Herodotus. V. Heſychium in Σιδόνιοι. Plutarchus ait hoc in loco Herodotum malâ fide uſum eſſe, in citando Phœnicum teſtimonio.

15. Ἐθελοντήν.] Ut Εὐκοίντος, ζυκοίπη· πρώθηβ⊙, πρωθήβη· ſic ἐθελοντὴς, ἐθελοντή. *Euſtath.* vel ut πατεροφόντα μητρὸς apud *Euripidem*; ſic ὁ καὶ ἡ ἐθελοντὴς. Ἑκοντὴς ejuſdem formæ eſt participiale, & nonnulla alia. Vide p. 328.

28. Κρῆσ⊙.] Hunc locum Dionyſius Herodoti popularis ob ζήνωσιν plurimis laudat.

30. Σύρων τῶν Παφλαγ.] Hos Leucoſyros à Strabone, Dionyſio Halic. etiam Herodoto dici conſtat. V. Conſtantinum in Them. l. 1. p. 14. Adi pag. 29, & 199, infrà.

44. Καλέουσι.] Codex Eton. cum marginali lectione, ὀνομάζουσι.

P. 4. *l.* 1. Ἀργων.] Codd. MSS. Ἀγρων. rectè.

15. Γυναικός.] Quare nomen non poſuit? Herodoti παιδικὰ Pleſirrhous adamabat Nyſſiam, Halicarnaſſeam genere; repulſam paſſus, ſuſpendio vitam finivit. Fuit Reginæ huic nomen Nyſſia;

quod ideo silentio obscurare voluit Herodotus. Alii vocant Tudyn, alii Clytiam, alii denique Abronem.

19. Σπυδιάστεα.] Codd. MSS. Συδιάστεα. Formatio est & Attica & Ionica; ut Μενέλεως & Χαείλεως, aliáque.

23. Γύγη.] Hunc locum ob elegantiam Συνθέσεως, admiratur Dionysius Halicarnasseus.

35. Δέεσθαι.] Dionysius legit, vel intellexit χρήζειν.

37. Ἀμείβετο.] Dionys. ἀμείβετο.

38. Περιάμβιον.] Lectio quæ ponitur in margine, placuit Dionysio Hal. & utrique codici MSo.

45. Κοίτην.] Ita MSS. codd. & Dionysius.

P. 5. *l.* 3. Παρίξει.] Fortè πάρεσται, ut apud Dionysium περὶ Συνθέσεως.

14. Ὄφεα μὲν ἐξιόντα.] Fingunt habuisse lapidem Dracontitem; alii aiunt fuisse δίκεφον.

38. Ἀποκτεῖναι.] Margo & Codex Eton. ἀπολλύναι. Prior vox est glossa.

P. 6. *l.* 8. Τῷ ἤ χ.] Archilocus *Gygis* meminit: meminit & Euphorion in *chil.* ut testantur veteres Grammatici. Vide & Tatianum, qui de Archilocho hîc Herodotum sequitur. Scripsit porrò Archilochus alia præter Iambica, teste Athenæo.

45. Δυῶν ἔτεα.] Suidas hunc locum exscripsit; & legit δυοῖν. Regnavit Olympiade XXII. ut vult Cl. Alexandrinus ex Euphorione; Olympiade XXIII. ut Cyrillus Alex. & Tatianus.

P. 7. *l.* 9. Ἀρδυ.] Suidas addit τὴν ἀρχὴν· quod est hîc ineptum. Lege mox δώδεκα; id enim est Ἰωνικώτερον: Itáque perpetuò scribit codex Arch. quod semel monuisse sufficiat.

13. Σμύρνηνε.] Suidas & MS. Arch. hîc non ἀπὸ sed ἀπὸ legunt. Vel igitur ἀπὸ Κολοφῶνος, post Colophonem: vel ἀπὸ Κολοφῶνος, n.quam Colophonii, Smyrnæis opitulantes, condiderunt: ut intelligat non veterem Smyrnam, sed posteriorem. Vide Strabonem l. 14. Vel κολοφὼν est ἀκροτήριον quoddam. Suidas mox ἐξεῖλεν legit.

19. Ἐπολιόρκησε.] Suidas rectiùs, ἐπολιόρκει. Hæc Variatio sexcenties occurrit.

21. Ἐσίβαλλε.] Aliter ἐσίβαλε.

23. Γυναικείως.] Ionicoteras, γυναικηΐως καὶ ἀνδρηΐως.

25. Κατέσπα.] Margo & Suidas ἀπέσπα, uti & Etonensis MS.

29. Ἐπ' ἔδρης.] Legit Suidas ἐπίδρης.

33. Ἐσβάλλων.] MS. A. ἐσβαλών.

P. 8. *l.* 7. Ἀσωπίης.] Stephanus Ἀσωπὸς πόλις Μιλησίας γῆς. Καὶ Ἀσωπία Αἰσχύλῳ, παρ' Ἡροδότῳ. Apud Polyænum Sexto *Strateg.* malè Ἀσωπία dicitur.

32. Σιτός.] Polyænus Sexto narrat hoc strategema Thrasybuli.

P. 10. *l.* 14. Ὑποχρηπεΐδιον.] Plutarcho Ἐπιχειρηπεΐδιον. Describitur apud Athenæum l. V. c. XIII. per κολλητὸν, videtur significare τὰ Ζωδήματα. V. Hesychium, & Plutarchum de Def. Or.

15. Θίης ἄξιον.] Schema est Ionicum. Veteres vocant διάλυσιν, vel μεταπίπτουσιν. Sic dicis Κενὴ δόξα pro κενοδοξία· apud Theocritum δρυὸς ἄκρα pro ἀκρόδρυα. Et Noster alibi πυκνὸς ἦν Θίης ἄξιος, i. e. ἀξιοθέατος.

20. Πρώτιστοι.] In Latinis malè, *primus.* l. 40. Hæc narrat Polyænus L. I.

P. 11. *l.* 2. Ἵνα ὑπὸ τοῖς ἄλλ.] Mallem *super his Græcis.* Hac lineâ ἀμφίβυοι pro ἀμφὶς habet codex Etonensis & A. ut in margine.

18. Ἑλλάδος Σοφισταί.] Plutarchus vocem hanc Græcorum sapientissimis indignatur attribui. Vide eundem de Ει apud Delphos.

26. Αὐτῶν.] Lectio in margine confirmatur MSS.

32. Μετὰ ἢ ἡμέρῃ.] Lege cum MS. A. ἡμέρην.

34. Ἐπιδείκνυον.] Codd. MSS. ἐπιδείκνυσαν.

P. 13. *l.* 4. Θεῖον πῶν ἐὸν φθονερόν.] Hausit hanc opinionem Herodotus ex Homero, Il. Γ. v. 164. Vide p. 289.

22. Καὶ πλυτέων.] Cod. A. & E. cum margine πλυτέων. Adi cl. Alexand.

27. Εἰ μὴ τύχη.] Codex A. E. & marg. Εἰ μὴ οἱ τύχη.

28. Ἔχοντι τελευτῆσαι.] Codex A. & Eton. ἢ τελευτῆσαι· quod postulat sententia.

P. 14. *l.* 15. Ὁρᾷν ἐκέλευε.] Codex Arch. legit ἐκέλευεν. Et perpetuò addit ν ἐφελκυστικὸν desinentibus in ι vel ε; quod semel hîc monuisse contentus ero.

30. Ἀνδρεών.] Dicitur Ἀνδρεῶν & ἀνδρεὼν, ut χαλκοῦν, χαλκοῦς. Apud posteriores ἀνδρόαμος & πέπλινος. Est hæc forma Ionica & Attica. Nam Attica ab Ionica profluxit dialectus. Vide Herod. p. 470.

36. Κατὰ νόμους.] Scholia in Homerum vide ad versum 1. libri Μ. ad v. 14. l. Π. ad v. 480. l. Ω. Iliados.

42. Ἐπίσης.] Iones ψιλωτικοὶ· ἰφίσης Atticé. Mox apud Nostrum Ζεὺς καθέζεσθαι καὶ ὄπισθε.

P. 15. *l.* 1. Ἀδελφεόν.] Fuit ei nomen Agathon. certamen erat de coturnice.

20. Ἐξελῶμεν.] Codex Eton. ἐξελῶσιν.

P. 16. *l.* 8. Διεφθαρμένον τὴν ἀκοήν.] Codex Arch. legit ἀκοῇ. Quod hîc probo; nam video cur quis mutare potuit ἀκοῇ in ἀκοὴν; non contrà.

22. Μετήμι.] Codex Arch. propiùs μέτημι. Alibi Noster, μετέπεμψαν δὲ Δελφοί.

26. Οἰκίοισι.]

26. Οἰκίοισι.] Hîc & alibi ſæpe Cod. Arch. habet in formâ fœmin. οἰκίῃσιν.
33. Ἀπολαμπρύνεαι.] Codd. MSS. & margo ἀπολαμπρύνεϑ. Quod reſtituendum puto in ſuam poſſeſſionem.
P. 17. *l.* 16. Ὅπ ϑ οἰκίοισι.] Codex Arch. δίὸπ δὴ οἰκίῃσιν · ut ferè in margine.
19. Ἐυείσκοι.] Codex Arch. ἐυρίσκοι.
30. Κακῦ αἴπϑ.] A. κακῦ τέτυ. Homerum χρηματίζει.
31. Ἔρχάσαο.] Arch. c. ἐργάσας.
34. Εἰκὸς ἦν τὸν ἑ.] Codex Arch. addit εἰκὸς ἦν διάλαι.
38. Αὐτὸς εἶλε.] Margo ἤλε. Vera lectio eſt codicis A. ἤειλε.
41. Ἀπάγϑ.] Codex Arch. perpetuò Ἀγυάγω. rectè.
P. 18. *l.* 6. Καὶ τῦ ἐν Λιβύῃ.] Codex A. ἐν Δελφίσι.
29. Οἶδα.] Oraculum hoc citant Euſebius V. Præp. Chryſoſtomus, Cedrenus, Suidas in Κροῖσϑ.
32. Κραναείῃ.] Lege κραναείνοιο. Confirmat margo & Suidas in Κροῖσϑ. Verſu ultimo lego χαλκὸς δ' ἐπέσχε.
P. 19. *l.* 9. Πάντα πεφίλια.] Interpres Latinus non intellexit hanc locutionem : verte, *trecena omnia*. Strabo, Deipnoſophiſta, & Parthenius in Eroticis conſulendi. Sanè Euſtathius in explicatione vocis Ἑκατόμβη non videtur hanc phraſin rectè explicâſſe. Vide quæ nos ad Parthenium.
39. Θεοφανίῃσι.] Plutarchus, Pollux, Syneſius. Delphi celebrabant Apollinis Theophania. Tangit Virgilius, IV. Æneidos.
40. Θεοδώρῃ τῇ Σαμίᾳ.] Athenæus 12. c. 2.
P. 20. *l.* 3. Ἐπιδαμνῷ τῦνομα, &c.] Huic nomen fuit Æthus, ut volunt Grammatici veteres. Pro ἐπιμνήσομαι alii legunt ἐπιμνησθήσομαι.
9. Ἀγησιόωι.] Plutarchus l. de *Pythiæ Oraculis*.
P. 21. *l.* 9. ἐδαμᾶ.] Rectiùs ἐδαμῶ, Cod. Arch.
10. Βασιλεύειν.] Codex Arch. præfert βασιλεύσειν. Et ſtatim περσχῆσθαι pro περσχήσαιτο.
19. Πολυπλάνητον.] Vide Euſtathium ad *Dionyſ.* v. 347.
26. Πελοπίννησον.] Confer Apollodori, l. 1. Cononem *Narratione* 26 & 47. Locum iſtum adducit Stephanus in fragmento quod edidit vir doctus Abrah. Berkelius.
27. Ἥντινα γλῶσσαν.] Nempe quam à Patre Javane acceperant. v. Reineccium *de Familiis*.
30. Τῶν νῦν Τυρσηνῶν.] Dionyſius Halicarnaſſeus tradit Pelaſgos Latium etiam inſediſſe. Scholiaſtes Apollonii Argon. I, ſcribit his conſona. Πελασγοὶ, ἔθνϑ βαρβαρικὸν. & paulò pòſt, οἱ δὲ Τυρσηνοὶ ϑ, Πελασγοί. Macrobius oraculum conſervavit, quo Pelaſgi jubentur quærere ſedes novas prope Siciliam & Italiam, h. e. in magnâ Græciâ. Pelaſgi videntur dicti ab Atticis per opprobrium. Dodonæos & Pelaſgos Halicarn. Dionyſius cognatos eſſe vult. Dodon & Dodanim à Javane, qui & Ion. Adi Meurſ. *Cecrop.* p. 13.
35. Σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι.] Heraclcotes Marcianus,

Ἐξῆς Ἀθήνας φασὶν οἰκῆται λαβεῖν
Τὰ μὲν Πελασγὸς πρῶτον.——Vide Herod. V.

41. Κρηστωνιῆϑ.] At hi longè alibi gentium. Lego Κροτωνιῆϑ Vide Dionyſium Halicarnaſſeum, Libro I. In III. codex Arch. habet Κρεστῶνα, ubi impreſſi Κρηστῶνα. illud rectum.
P. 22. *l.* 25. Παραλίων.] Reſpub. Athenienſis trifariam dividebatur, cùm hæc gererentur. Erant Παράλιοι, Πεδιαῖοι, & Διάκριοι, (qui & Ἐπάκριοι, & Ὑπεράκριοι & Παράκριοι dicebantur.) vide Plutarchum *Solone*.
39. Δορυφόροι.] Haſtis armati nondum erant ; ſed puris clavis. De numero non conſentiunt Auctores. Videntur aucti κορυνηφόροι, procedente tempore, ut fit, à quinquaginta ad quadringentos.
P. 23. *l.* 20. Φύη.] Narrat hinc Polyænus in primo.
40. Ἀλκμεωνιδίων.] Megacles erat filius Alcmæonis. Cylonem & ſocios ad Minervæ ſimulacrum occidit Megacles. V. p. 314. Hoc eſt Κυλώνειον ἄγοϑ, ob quod Alcmæonidæ habebantur ἐναγεῖς. Thucydides, & Suidas. Plutarchus Herodotum malignitatis damnat, quòd Alcmæonidas, viros probos proditionis inſimulet. De totâ re vide Plutarchum in *Solone*. Schol. Ariſt. *Equit.*
P. 24. *l.* 4. Ἱππίῃ ϑ γνώμην.] Duo codd. γνώμῃ. Quod melius, uti & mox χρόνῳ pro χρόῳ.
25. Βαβυλῶνα.] Mallem ad Ionicam formam, Βαβυλῶνα.
37. Νυκτός.] Cl. Alex. Strom. 1. Notat Amphilytum tempus invadendi hoſtes ſignificâſſe.
39. Συλλαβών.] Lego Συμβαλὼν τό. Qui veteres codices ſcriptos legunt, ſæpe poni vident hæc duo pro ſe invicem. Tale eſt Συμβάλλειν ἐνύπνια. Noſtro infrà p. 27. l. 34. p. 39. l. 13. 15. & alibi.
P. 25. *l.* 9. Πιθομβρώτου τῦ Ἀθηναίων.] Polyænus in 1. Strategema paulò ſubtilius profert.
P. 26. *l.* 9. Ἀνά τε ἕδραμον.] Homericum hoc, ἔδ' ἀνέδραμεν ἔγγυϑι ἴσϑ. Iones dividunt præpoſitionem à verbo. Homerus ἀνὰ ϑ Χρυσ. καλ. βῆσε δεῦϑ.
16. Βαλανηφάγοι· ἄνδρες ἔασιν.] Homerus Ilia. β.

Ἐγχέσπαλοι ἄνδρες ἔασιν.

Deinde illud, οἵτ' ἀπολυμαίνουσιν, eſt parodia ad Homeri——οἵ μα μάλα πολλὰ ζουσι——

P. 27. *l.* 5. Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο. &c.] Ænigmaticè describit officinam ferrarii fabri, folles, & incudem. Hæc duo oracula habet Stephanus in Τέγεα.
13. Λίχας.] Codex Eton. Λιχίδης. Vide Pausaniam l. III.
29. Ἐπαπήχεϊ.] Solinus, c. 5. *Ossa* (Orestis) *implerunt longitudinem cubitorum septem.*
P. 28. *l.* 11. Δῶές τε φ.] Cod. Arch. δωείατε. Quod rarum.
39. Ἀπελαύνοντο.] Ita quidem Cod. Arch. sed Eton. facit cum margine.
P. 29. *l.* 1. Ἡραῖον.] Codex Arch. ἱερόν. malè.
3. Κατὰ μὲν νυν κρ.] Deest Cod. Arch. νυν.
19. Ἀπαιρήσεται.] Codex Arch. ἀπαιρήσεις.
26. Καππαδόκας.] Ita & Dionysius Perieg. Herodotum fere sequens; Strabo autem περιεξυτόνως.
31. Ματιηνές. Matiani. Nam Ματιηνὸς cum Cod. Arch. non legerim. De Cappadocia vide Constantinum *Themate* 11. & Eustath. ad *Dionysium.*
34. Συείους καππ.] Codex Arch. ϗ καππ. De Paphlagonibus vide Const. in *Them.*
41. Καὶ γῆς ἱμέρῳ.] Legit cod. Arch. γῆς ἐπιθυμῶν ἵμερον. Eam lectionem sequutus est Interpres: non accedo. Suprà χώρην ἔχοντες τρηχέην. Nota autem lineâ 39 deesse codici Arch. ἀνδρεί. v. p. 44. l. 44.
P. 30. *l.* 4. Κυαξάρης.] Drusius, *Axares est Asuerus, & idem* Κυαξαρες. ΚΥ *significat Dynastam.*
7. Παῖδα.] Interpres rectè, παῖδας.
11. Κενῆσι.] Rectius & ἰωνικωτέρως κοινῆσι. Ita margo & cod. Eton.
31. Ἡμέρην.] Vide infrà p. 44.
39 Λαβύνητ☉.] Josepho, Nabonnedius. Eusebio, Nabonnidochus: idem Danieli, Darius Medus.
41. Ἐπαλαγήν.] Ἐπωλοκήν. *Hesych.*
P. 31. *l.* 2. Ὁμοχεσίην.] Aliud legit Interpres. Lege vel ὁμαιχμίην, vel ὁμοχεσίην, τὸ αἷμα. *ut quasi concolores sint.* v. p. 246. vel ὁμοχήν. vide Hesychium in ὁμοχῇ, & in Ἀχεσίην. Vel αἱμορροίην. Solinus c. 20. *hausta mutui sanguinis.* V. Vossium ad Melam.
2. Κῶς γάρ.] Scholiastes ad Nubes idem notat.
45. Ὑστερεσι νικησ.] Polyænus, alios sequutus auctores, ait Crœsum fuisse victum hoc in prælio.
P. 33. *l.* 10. Ἑλλ☉.] Præfero Τλλ☉ cum margine.
18. Ἔβησε.] Suidas legit, ut in orâ, ἀνέβησε. Codex Arch. ἔβησεν, Pro ἀνεβίβασεν.
29. Εἵνεκα. In cod. Arch. εἵνεκεν perpetuó.
30. Ἐπεῖχε ἑλλαμ.] Polyænus explicat, μέγα δὴ τούτοις ἐφέρει Κρῖσ☉.
31. Ὠσφραντον.] Strategema hoc paulò aliter narrat Polyænus, ut & Frontinus.
P. 34. *l.* 7. Κύθηρα.] Omnes scripti κυθηεῖν. Stephanus κυθήειοι, & κυθηεία, & κυθηραία agnoscit derivata.
P. 35. *l.* 7. Περιπαμφ☉.] Ambo scripti περιηναμφώς, quod & Interpres legit.
9. Μαρδ☉.] Codex A. Μαρδῆς. Enimvero Μαρδ☉ & Ἀμαρδ☉ inter Hyrcanos, & Persas agnoscit Ethnicographus, Isidorus & Ammianus.
30. Εὐδηνίᾳ.] In margine stat ἐνεσοῖ, cujus εὐδηνία est explicatio. ἐνεσῶ dictio est Ionica ex Democrito aliisque nota.
33. Χρησαμφ☉.] Cod. A. χρησαμφίους.
41. Ἥις γάρ πε.] Codex A. χδ ηρ. πε.
42. Ἄλλον γνώσας.] Hesychius ἀλλογνώσας, ἀγνοήσας.
P. 36. *l.* 3. Ἄνδρωπε.] Melius Ὠνδρωπε. Hunc puerum Atyn vocat Solinus; Herodotus *alium*, jam mortuum, sic nominavit suprá.
13. Ἀκροδίνια.] Eustathius ad Ιλ. ϕ. notat in more Gallis fuisse aliquem ex captivis sacrificare, tanquam ἀπαρχήν.
21. Παρασῆναι.] Cod. A. περσῇ legit.
22. Ἀνενεικάμφιον.] Non rectè Interpres. Vertes *respiscentem, ad se reversum, respirantem:* ut infrà p. 49. l. ultimâ. Tale est Homericum illud, μετὰ δ' ἀνενείκατο φώνησέν τε, hoc est, ἀνέπνευσε.
27. Τέως.] Codex Arch. ἕως. Quod ponitur quidem pro τέως. Ut apud Homerum, ἕως ὁ ταῦτ' ἄρμαινε κατὰ φρένα. Ita quoque hîc legit Eustathius. Ἕως μὲν Ζηνὸν ἔχει, i.e. πρὸς τὸ παρόν.
P. 37. *l.* 8. Ἀπόλλωνα.] Ctesias non rectè finxit Apollinem templum habuisse apud Lydos.
14. Καταβεβῆναι.] Ptolemæus Hephæstio hanc tetigerat Historiam, teste Photio. Codex Arch. legit ϗ ζεβῆναι. Hæc aliter Ctesias. Vide cl. Alexandrinum de Crœso.
19. Ὦ βασιλεῦ.] Hæc parum scitè ab Herodoto tribui Crœso contendit Plutarchus: neque enim Cyrum tali monitore opus habuisse; & ut habuerit, Crœso istas partes non dandas fuisse. Observa autem totum hunc locum desumptum fuisse ex Homeri Iliados β. ver. III.

Ζεύς με μέγα πρηνίδης ἄτῃ ἐνίδησι βαρεῖῃ.

usque ad

Οὔτω κε Διὶ μέλλον ὑπερμενέϊ φίλον ἦδη.

Ctesias nullorum sermonum meminit.
42. Ποιευομφοισι.] Codex Arch. ποιευομφοισιν.

P. 38. *l.* 4.

P. 38 *l.* 4. Κάπηον.] Codex Arch. Θάρρηον. Probo: ut sit ὀπισθόγειον: vel saltem Σάωνον, quod Hesychius exponit per κάδιον. Glossa sæpe ex orâ in verborum contextum venit.

16. Βύλεαι.] Ionica forma postulat βύλεε. Ita habet codex Archiepiscopi. V. Etym. M. in ἰθύ.

36. Ὀνιδίσαι.] Arch. Codex ὀνειδίσειν.

P. 39 *l.* 1. Οἷόν τε.] Cod. A. οἷός τε.

9. Ὀρθῶς μέμφῃ.] Vide Cl. Alex. contra hoc oraculum.

16. Εἶναι τὰ ἄπτα λοξ.] Desunt τὰ ἄπτα codici Arch.

17. Τοῦτο ζωίλακες.] Ad p. 24. l. 39. dixi ζωίλακες hîc restitui oportere. Id hoc in loco habet codex Arch.

19. Μισεῖς ἀμείνονα.] Codex Arch. ad dialectum Ionicam, ἀμείνω.

P. 40. *l.* 1. Καπήιος. Homerus γυνὰ——Μηονὶς ἠὲ Κάειρα.

5. Τὴν ἧ ἱσίην.] Plutarchus impotenter hîc in Herodotum insurgit. Rectè & justè ex more istarum gentium, istius hominis bona potuit Crœsus in ἀναθήμασι sacrare.

21. Πορεύεσθαι πᾶσαι.] Confer Athen. l. 12. c. III.

32. Πρῶτοι κάπηλοι.] Zenobius in Adag. Λυδὸς ἦρε.

33. Αὐτοὶ Λυδοί.] Xanthus Lydus dedit Herodoto ἀφορμὰς ad scribendum, inquit Athenæus; ex eo videtur hæc hausisse.

36. Ἐπὶ Ἄπιδος.] Lydorum historicos sequitur Nostes, & errat cum errantibus. Nam ad Trojam aleam, & astragalos, & id genus lusus invenit Palamedes.

P. 41. *l.* 3. Πεζὸς λιμὴν.] Aliter ex nostro Dionysius Halic. l. 1. & Athenæus.

P. 44. *l.* 4. Ἐδιηγήσω.] Plutarchus sine ratione queritur Herodotum traduxisse Deiocem.

6. Σωφρονέειν.] Codex Arch. ζωφρονέειν. Ita solet loqui Herodotus.

13. Ἀπηχθάνω.] Arch. Cod. ἰωνίζων legit ἀπηχθήνω.

18. Ἀσυρίων τύπτειν.] Cod. Ἀσυρίους τύπτ.

P. 45. *l.* 30. Χωρὶς Ν.] Hæc ex repetitione; non agnoscit Interpres.

42. Μανδάνη.] Ita eam & Valerius appellat. Quare Æliano nè fidas cui dicitur Μανδάλη. Ν & Λ in his literis sæpe permutantur.

P. 46. *l.* 10. Τέρπει Ν.] Legit Cod. Arch. ἡσύχιον.

15. Ὑπερθύμως.] Codex Arch. cum margine ὑποθύμως: quod placet.

25. Τοῖδε Ν.] Codex Arch. legit τόδε, & quidem perpetuò. Pro πρόθυμοι, habet φρόνιμοι, ut in margine.

26. Παραβάλλ.] *Fallas.* ἀπατῶν. Hesychius.

37. Τὴν ἐπὶ θανάτῳ.] Codex Arch. θάνατον.

P. 47. *l.* 12. Ἐπιπλοκάδας.] Codex Arch. ἐπιπλόκια. Infrà idem legit ζυνδύλῳ.

16. Σπακώ.] Græca est terminatio. Justino Spacos. Noster ait in eam literam terminari nomina, p. 59.

19. Ἐκβατάνων.] Codex Arch. Ἀγβάτ. ita & Ctesias passim. Herodianus grammaticus probabat Ἐκβάτ. Horum testis nobis Stephanus.

21. Σαπτιέων.] Supra Σάσπειρες. infrà p. 206. Σάρπηδον. Stephano Σάπειρες. Codici Arch. Ἀστιέων. Litera σ in ὀπίσω huc addi debet: ut sit πρὸ Σαπτιέων. sic πρὸ νεῶν, *ante naves.*

33. Πᾶσαν ἡμέρην, τὰ τίκτ.] Cod. Arch. *omni die partui vicina, peperit.* mox μιτεπιμίσγετο.

P. 49. *l.* 12. Ὀφθαλμὸν βασιλῆα.] Dion Chrysost. Orat. III. Ὁ μὲν πέρσης ἕνα τινὰ ἔχει, ὀφθαλμὸν βασιλέα λεγόμενον. Ita & Hesychius. Sunt qui plures fuisse innuunt.

13. Τὰς Ἀγγελίας ἰσφέρειν.] Diæresis hæc est Ionica. Ἀγγελιαφόρους dixit, p. 52.

19. Πεισέσθαι.] Codex Arch. φεύσεσθαι. Pro ἐμισέοντα idem habet ἐμισέχθη, πλεκτὰ, ὄσγα.

20. Πεσεμπάλλεται.] Codex Eton. glossema hîc posuit, ut sæpe, ἐδυχέρανε.

22. Ἥντινα.] Herodoto ἀνὴρ est in rem quamvis incidere; vel in bono, vel in malo sensu. Anglicè, *with what he met.*

P. 50. *l.* 14. Ἀνάγκας.] Codex Arch. ἀγγέλους.

41. Κρύψων.] Noema Homeri Iliad. α'. V. 80.

P. 51. *l.* 21. Τρόπεζα.] Suidas hîc τράπεζαν ὁπλίταν πανοπλίαν ἀναθῶν φησὶν. Sed propiùs Cod. Arch. τράπεζαι μιλεσίων κειῶν.

P. 52. *l.* 27. Περσπλέον.] Cod. Arch. περιπλέον, & paulò infrà ἀναπλευσόμεθα.

35. Τὴ ζωυτῆς.] Codex Arch. τῆς ἑωυτῆ ἧ μοίρης ἀπεῖς.

46. Πεπαυμένοι.] Cætera sic cod. Arch. ὀΝ ζοὶν ἴλεγέ σφεα, πρὸ τῦ, &c.

P. 53. *l.* 7. Ἥκει τε.] Codex Arch. & Eton. Εἶη τε ταύτην ἐπαυρέων δ.

P. 54. *l.* 20. Ἔστι Ν.] Codex Arch. ἔστι ἧ τόδε ἐξ, ὧν ἄλοι πάλιν. Lego, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες.

21. Ἀστιάτας.] Est Ἀστιᾶν primitivum. Persæ Artæos vocant antiquos homines. Herodianus Herodoti nomenclaturam sequebatur, alii ἀρταίους dixerunt. *Stephanus.*

Ibidem. Παστοράδου.] Interpres cum Stephano, Περσῶν, στρατόπεδον. Hoc Cyrus munivit; hinc in Astyagen movit.

Ibidem. Μασσάγεται.] Stephanus, & Codex Arch. Μασσάγαι.

Ibidem. Μάσσαι.] Stephanus legit Μάσσοι, ut in margine. Codex Arch. legit Κάσσοι. Stephanus agnoscit Κασσεῖς inter Persas.

24. Παυσίλαιοι.] Stephanus Περσιλάδαι legit. Idem Ἀχρεμῶσι, & Καρμάνιοι.
27. Δαχάτοι.] In Cherſoneſo prope mare Caſpium iſti conſidebant.
30. Ἐξημιεῶσι.] Polyænus vocem retinuit. Hæc contra lectionem marginalem.
P. 55. *l.* 2. Βυλομένοισι ἦ, εἶσι.] Codd. A. & E. repetunt ἐμὲ πείθειν.
17. τεσσερὰ ἀυτεών.] Codex Arch. ἀυτέων.
20. Ὅσοι μή.] Homerus, Ὅσοι μὲ βυλῆς ἐπάκουσαν.
30. Ἐανθῆ.] Polyænus VII. narrat Cyrum à Medis in hoc bello ſemel victum fuiſſe.
P. 56. *l.* 27. Ἀγάλματα.] Sub Artaxerxe ſimulacrum Veneris cœpit coli à Perſis.
33. Τὸν κύκλον.] Strabo XV. τὸν ἐσσὸν ἠγούμενοι Δία. V. Briſſon. l. 2. De igne & aquâ *Cl. Alex.* ex Dinone. Item Laertius in *Prœmio.*
39. Μύλιττα.] Heſychius Μύλιστα. Vide Seldenum de Diis. Voſſius putat vocem eſſe Hebræam Moledeth, cujus mentio *Gen.* 48. 6.
40. Ἄλιστα.] Vide infrà ad pag. 164. Videtur eſſe ejuſdem originis cum priori; & hîc rectiùs, quàm ibi, ſcribi.
Ibidem. Μίτρην.] Pro Venere ſumi rarum eſt. Deinde Μίτρης hîc & alibi apud Noſtrum ſcribitur, non Μίθρης. De Voce Ger. Voſſ. l. II. *Idol.* Scaliger, aliique.
P. 57. *l.* 9. Θεογονίην.] Oden πολυώνυμον & πολυχείρωνα. Arcana Beli Sacra.
10. Ἄνευ Μάγου.] Marcellinus XXIII. *Erat piaculum aras adire, vel hoſtiam contrectare, antequam Magus conceptis precationibus, libamenta diffunderet præcurſoria.*
28. Σπειρωτάς.] Athenæus totum hoc χωρίον ſuum fecit, legîtque hîc ἀντῶν περιγραπτῶν.
P. 58. *l.* 13. Αἰγυπτίους δίκτυα.] Fiebant è lino, funiculis contortuplicatis. Vide paginam 180. λινοδέτης, Iliad. β. Libyes gerebant σπολάδας, λεμβοτὰς, βυρσοὺς δίκτυα. Heſychius.
14. Πυνθανόμενοι.] Pretium ei proponebatur, qui novam aliquam Regi voluptatem excogitaret. Xenophon in Ageſilao; *Perſarum Regi univerſum terrarum orbem circumeunt perquirentes qui ei potus jucundum*, &c.
15. Ἀπ' Ἑλλήνων.] Negat Plutarchus.
29. Ἄσην.] Codices noſtri hîc admiſerunt in ordinem βλάβην, quæ vox eſt alterius interpretamentum.
32. Μήτε ὅτ' ἄλλον.] Suſpiceris deeſſe hîc, τινα. Addit cod. Arch.
P. 59. *l.* 14. Ἐς ποταμὸν.] Nam colebant tanquam numina, fluvios. Tiridates placando Euphrati equam mactat. Tacitus VI. *Annal.* Herod. VII.
17. Τῶν πάντων.] Id eſt, *pra cæteris hominibus.*
30. Μάγους.] Cicero I. Tuſcul. *Magorum mos erat, non humare corpora, niſi à feris eſſent antè laniata.*
P. 61. *l.* 27. Τειρεσίης Ἀπολλ.] Scholiaſtes Theocriti ad εἰδ. ιζ. Et Heſychius. Abas genuit Triopum, hic condidit Triopium Cnidi ἀκρωτήριον· ibi Δηλίῳ ἀγὼν agebatur Neptuno & Nymphis.
P. 62. *l.* 32. Ἐν Μιλήτῳ.] Ex his conjugiis Mileſios ortos innuit. Hoc ægrè fert Plutarchus.
P. 63. *l.* 7. Γεφύρια.] Ut Παιονίνα, ſic Δερδίνα, Κάρνια, Ταλίνδα, Θαλύσια.
P. 64. *l.* 20. Ἄλεκα.] Interpres aut aliud legit, aut vocem hanc non intellexit. Credo ſcripſiſſe Herodotum Ἄλικα. Λίκχαι ſunt φλυακεῖαι.
28. Κροῖσον ἅμα.] Cteſias ait collocatum fuiſſe in Barene prope Echâtana. Tabalus is eſſe videtur qui Eſdræ dicitur Tabeel.
30. Τὴν πρώτην ἦ.] Locus hic mendoſus eſt: nec adjuvant codices: non videntur multa deſiderari. Forte *Hanc primam fuiſſe Ionum ſervitutem.* V. p. 70. l. 16.
P. 65. *l.* 14. Ἀναμάξας.] Deſumſit ex Odyſſ. T. Terentius, *Mali.* (*quod ſuo fuat capiti*) Ita emendandus comicus, ex quâdam Ciceronis epiſtolâ. Ineptè legitur *ſuat.*
40. Παχτύης.] Charo Lampſacenus Herodoto antiquior, apud Plutarchum hanc rem ſic narrat. Παχτύης ἦ ὡς ἐπύθετο περσολαίνοντα τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν, φεύγει φόβῳ ——— Vides eadem verba.
P. 66. *l.* 2. Ζβυς.] Euſtathius notat Herodoti libros emendatiores ita hanc vocem ſcribere.
P. 67. *l.* 6. Ἐπὶ μισθῷ.] Plutarchus iniquum Græcis hîc clamitat eſſe Herodotum.
P. 68. *l.* 1. Ὀγδώκοντα.] Tzetzes ita hîc legit. Cicero, *Arganthonius Gaditanus octoginta regnavit annos, centum viginti vixit.* Valerius Maximus ex Aſinio Pollione, & Silius Italicus centum & triginta ei annos tribuunt. Strabo ex Anacreonte quinquaginta ultra centum. Arganthonius, ut bene Bochartus conjectat, ſignificat *longævum.*
17. Καπεῶσι.] Heſychius, Θεῷ ἀναθήματα. Interpres aliud.
P. 69. *l.* 4. Κύφον.] Heroa Herculis filium.
P. 70. *l.* 3. Ἄβδηρα.] Condidit Hercules in memoriam Abderi. Hellanicus apud Stephanum, & Apollodorus l. 2.
29. Νῆσον μείζην.] Alexis comicus apud Stephanum de Urbibus Sardiniam, inter ſeptem inſulas notas, ſecundam facit.
30. Θαλῆν.] Plutarchus in Herodotum invehitur, quòd Thaletem ad Phœnices referat. Sanè Democritum & Durìn Laertius; Leandrum Cl. Alexandrinus idem prodidiſſe teſtantur.

P. 71. *l.* 3.

P. 71. *l.* 3. Μίνω κατήκοοι.] Confer Parthenium C. I. & XI. Antonin. Liberalem c. 30.
9. Δομμάτιον.] Stephanus legit δομμάτιον. Fortè memoriæ fiſus.
26. Μυλασσεῖσι.] Aliter Μυλασσοῖσι. Ita Stephanus in Καρία. Æolus, Siſyphus, Glaucus, Chryſaor, Mylaſos; qui hanc gentem condidit.
43. Καλυνδικῶν.] Scribe Καλυνδικῶν. l. 7. ſcribitur Καλυδνίων: quod rectius in VIII. Καλυνδῶν· eſt enim Κάλυνδα Cariæ urb.
P. 72. *l.* 2. Ἀναμίσῃ.] Suidas ἀναμίσῃ videtur hîc legiſſe, quod & καταλέγειν exponit.
P. 73. *l.* 10. Ζεὺς γάρ.] Euſebius V. de *Præparatione*.
17. Μέγαν.] Interpres vidit ἱερὸν, quod gloſſator in μέγαν vertit.
P. 74. *l.* 7. Βαβυλών.] Adi Fragmenta in fine, p. 678.
22. Ἑλκυσσῆες.] Heſychius ἀερσιέργηες.
24. Πλίνθε.] Codex Arch. πλίνθοις. Veteres hunc locum ſic expoſuêre: Πλίνθος ἀσφάλτῳ δύτεσσι. Diodorus & Joſephus.
Ibidem. Ταφοὺς χαλάμων.] Gregorius (ſive Georgius) Pardus, quem Corinthum ferè vocant; (erat autem Corinthi Metropolites) ταφοὺς explicat per τρυπὰς, ἢ ξηραίνει πλίνθους. Heſychius, πλίγματα χαλάμων, quod huc quadrat. Salmaſius in Plinianis maluit, τρυπά. Et locum totum legit, διὰ τῆς ἰσοδόμων πλίνθων, ſine ſuffragiis codicum veterum.——Noſter codex legit διὰ τειχοσία δομῶν· eſt autem δόμη, τῇ χ Θ. Vitruvius, *lateritia ſtruentes alligant eorum alternis choris coagmenta.* Si quid libeat mutare, mallem τειχοσία δίχα· ut ſint *lateres* magni——Ariſtophanes μεγάλοις πλίνθοις, ἅπερ Βαβυλών. Heſychius videatur in Δῶρον. Interſerebantur ſtramenta ad lateres ſuſcipiendos, tuendóſque, nè ſe attererent, & ſe mutuò ſuâ duritie confringerent; ſimul, & ad conſpiſſandum & conſtringendum bitumen.
28. Μονόκωλα.] An hinc tibiæ μονόκωλοι apud Pollucem?
30. Ἐνεῆσαν.] Codex Arch. ἐσῆσαν. Pag. 75. l. 6. ἐδήκατον.
31. Ὑπίδυεα.] Locum hunc adducit Euſtathius ad Dionyſium, ita utì hîc ſcribitur. Nam codex Ar. legit ὑπίδυεον. Confer Diodorum. De Babylone lectu digna ſunt quæ habet Ethnicographus in Βαβυλών, & Χαλδαῖοι· &, ad eundem illuſtrandum, Euſtathius ad Dionyſii *verſum* 1005.
35. Ἴς.] Phylax quidam hiſtoricus apud Euſtathium hujus meminit.
41. Ἐρυθρὴν θάλασσαν.] Sinum Perſicum, θάλασσαν Περσίδα· cujus accolæ Perſæ. Dionyſius hæc verba fere omnia in verſus concluſit.
P. 75. *l.* 4. Ἀγύιας.] Gloſſa eſt; nam Cod. Arch. & E. legunt ἐχύσας. Eadem eſt paginæ 79 lectio ad l. 31.
10. Ἀδυνήσειον.] Videtur in his Herodotus velle μεταῤῥυθμίζειν Beroſi verba, quæ extant apud Joſephum libro primo contra *Apionem*, p. 1044.
13. Διὸς Βῆλον.] Retulit Belum in deos Ninus filius. Belus primus Babylonem ædificavit. Abydenus apud Euſebium, & Curtius.
P. 76. *l.* 15. Ἀσυρείοισι.] Qui libri nunquam lucem viderunt.
16. Τείχεα ἐκόσμησαν.] Vide verba Beroſi apud Joſephum contra *Apionem*.
18. Γυναῖκα πρότερον.] Semiramis antiquior non condidit, ſed reparavit, & auxit Babylonem. (Fuit alia Semiramis hâc longè junior, quæ & Atoſſa dicebatur.) Nitocris fuit uxor Nebuchodonoſoris (cujus Daniel meminit, & ex Joſepho Euſebius Præp. IX. c. XLI.) Cùm igitur tot anni inter hanc & Semiramidem interceſſerint, non πρὸ ἑπτὰ γενεῶν hîc legerim, ſed numerum ampliarem, ſi faverent codices ſcripti.
27. Ἀραχναιδόα.] Codex Arch. ἀνηνεμόα. Interpres ita legit.
41. Παραλείπουσα.] Codex Arch. conſentiente E. habet παρελίπουσα.
P. 77. *l.* 30. Φοιτέοντες.] Scripti meliùs, διαφοιτέοντες.
P. 78. *l.* 14. Λαβυνίτου.] Codex Arch. malè Λαβυείτου. Darium Medum intelligit, de quo ſuprà.
24. Γύνδης.] Tibullus, *Cyri dementia Gindes.* Fluit porrò ex montibus Matienis (ita ſcribes) per Darrhæos (non Dardanenſes) in Tigrim. Vide Stephanum in Δαρεῖοι. & p. 84.
P. 79. *l.* 3. Κατειλήφθησαν.] Codex Arch. & E. κατειλήφθησαν, ut p. 165. & hæc eſt vera lectio.
23. Γαυροῦται ἢ τῇ τύτε.] Codd. A. & E. ſemper, τύτε, quæ eſt lectio in margine.
35. Μαζδιθ.] Conſer Jeremiæ c. LI. ver. 31, 32.
38. Ὄρτην.] Sacea feſtum dierum quinque hoc tempore actum fuiſſe eſt veriſimile.
P. 80. *l.* 10.] Πολεμιστήιον.] Codex Arch. πολεμιστῆον.
22. Καλαμίοισι.] *Antliis ligneis.*
28. Οἰκίαι.] Codex Arch. οἰκήιαι. alii, οἴκιαι.
38. Δόνδρα μεγάθεα.] Codex Arch. Νόδεα.
43. Φοίνικας.] Hunc locum tranſcripſit Athenæus l. 14. apud eum vox Ἕλληνες deeſt, quæ ſequitur pagina proximâ.
P. 81. *l.* 38. Ἐπὶ τύτῳ.] Cod. A. Τῷ. Mox χαμαὶ δόον. & pro ἔχουσι, εἶχον.
41. Τῆσι Βοιωτῆσι.] Codex Arch. τῇσι Βοιώτοισι.
P. 82. *l.* 18. Περδίκη.] Cod. Ar. περδίκη.

20. Βαβυλωνίων.]

20 Βαβυλωνίων.] Nicolaus Damaſcenus in Catholicâ Hiſtoriâ hinc idem commemorabat.

27. Ἀμφοτέρῃσι.] Poſtulat las lingua ἀμφοτέρῃσιν. Atque ita cod. A. Significat porrò ἔμπρηϑ, eum qui eſt ἐνεχεγγυόμενϑ, ære alieno oppreſſus, oppignoratus. Interpres non vidit, quæ videre oportuit. Noſter paulò infrà explicat ſe ipſe——ubi βίῃ ἀναγκάζων, idem ſonat.

P. 83. l. 27. Σχοινοτενέας.] Jeremias in Epiſtola hujus moris meminit. αἱ γυναῖκες ἀπεσβέσθησαν χορτίᾳ ἐν τῇ ὁδῷ ἐγκαόμεναι.

41. Λάμψακα.] Hinc Φοιβόλαμπϑ. & in Bibliis Græcis, (quæ Alexandriâ, in Angliam venerunt) ἀπολάμπας, & ἀπαμίμφεις, ad eandem Aſianam loquendi formam.

P. 84. l. 31. Μαπυρῶν.] Codex A. Μανυρῶν. Quod ex margine ſanabis Μαπυρῶν, quemadmodum p. 78. priùs emandavi.

P. 85. l. 1. Ἐὼν ὀρ.] Cod. A. ut in margine. Idem ubique Καυκάσϑ.

18. Ἡ γένεσις.] Hæc ex Iſaiâ, c. 45. illuſtrabis. Putat Joſephus Cyrum vidiſſe penès Judæos captivos Prophetæ verba.

25. Οὐκ ἀυτῶ.] Cod. Arch. ὁ καὶ αὐτόν. Mox πλεύμονα an πλεύμωνα, ſive λεύμονα, aut πλευόμονα ex ſcriptis reponas, incertum.

39. Πάντες.] Cod. A. & reliqui πάντα.

P. 87. l. 15. Ἀρσάμεϑ.] Cod. Arch. Ἀρσάμενϑ. Arſames & Cambyſes fratres fuêre; Cyrus & Hyſtaſpes patrueles. Achæmenes fuit pater Arſamis. Ab Achæmene genus paternum duxit Cyrus.

Stemma.

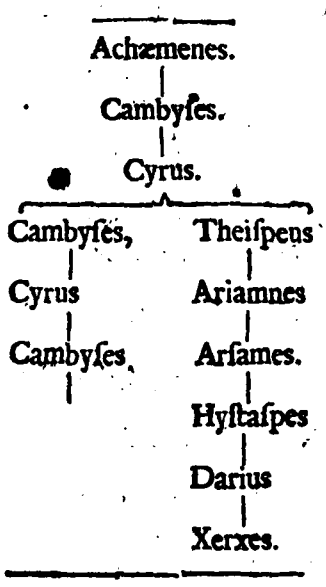

28. Καπαλίλειπλο.] Ælianus tamen in V. H. facit Cyri φαρέτρόφορον.

5. Λειφθέντας.] Suidas legit ὀπλειφθέντας.

19. Δολώσας.] Codex Etonenſis δηλώσας· an δηλώσας, quo modo dicitur φάρμακον δηλητήριον? Δολώσας Heſychio ἀπατήσας· infrà ἐλὼν δόλῳ.

43. Ἐτῶν Νοτα λ.] Cteſias, Cl. Alexandrinus aliique tribuunt ei annos triginta. Videatur Cicero l. 1. de Divin. ubi Dionyſium in Perſicis laudat, quem alii Deinonem vocant.

48. Σὺ μὲν ἐμεῦ.] Codex Arch. & Aquædunenſis, ἐμὲ ζῶντα ἢ τεθνῶτα.

P. 89. l. 4. Πεδυσάπλϑ.] Diodorus ſcribit eam cruci ſuffixiſſe cadaver. Joſephus in obſcuro relinquit exitum Cyri.

32. Θεῶν.] Codex Eton. θεόν. Pro Ἵππους Codex Arch. legit Ἵππουν. Perſæ quoque Soli equum mactant. Ovidius,

——*Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Neſcio tamen an hoc ex Herodoto confirmari poſſit. Quanquam enim Xenophon & Philoſtratus id aſſerant, & Euſtathius ad Homerum ſcribat Herodotum hoc de Perſis tradidiſſe; video tamen Euſtathium μνημονικῷ ἁμαρτήματι poſuiſſe Perſas pro Maſſagetis. Equos Soli ſacratos non mactatos fuiſſe ex Herodoto conſtat.

Ad

Ad Librum Secundum HERODOTI.

Pag. 90. *lin.* 15. Ψαμμίτιχον.] Codex Arch. perpetuò ψαμμήτιχον appellat. Favet huic lectioni liber impressus præ manibus; favet & Plinius, & Hieronymus qui apud Eusebium legit Psammetichus. Dictio composita est: Nam ψάμμις est regis Ægyptiaci alius nomen.

33. Ἐσιόντι.] Aut ἐπιόντι cum codice Arch. aut ἰσιόντι leges.

34. Βίκκος.] Scholiastes hæc Herodoti adducit ad IV. Apollonii; legit tamen Βίκι, quod puto rectum, nam ος terminatio Græca est: eadem cum Scholiaste Apollonii habet Scholiastes Aristophanis ad *Nubes*. Hesychio Βίκος, ut & Galeno II. libro de *Diff.* Suidas tamen sequitur lectionem editam.

P. 91. *l.* 10. Πρεσβυτέρες.] Codices E. & Arch. πρώτες, quam veram puto esse lectionem, quoniam & in Suidâ comparet.

12. Μάτια πολλά.] Non solus de Græcorum vanitate queritur Herodotus. Hecatæus Milesius ei præivit apud Demetrium Phalereum. Queritur & Porphyrius, ut alibi à nobis dictum.

19. Αὐτίον εἶναι.] Codex Arch. addit αὐτίον τόπον.

P. 92. *l.* 9. Δῶρον ποταμῶ.] Hæc ab Hecatæo sumsisse Herodotum colligas ex Arrhiani l. V.

20. Σερβωνίδος.] Codices scripti, Σελβωνίδος: ut Interpres. Sæpe in libris calamo exaratis λ & ρ similes reperiuntur.

33. Ἄπω ἰόντι.] Codex Arch. ἀνιόντι.

36. Πίδυν.] Codex Ar. Πίσυν ἢ δὴ ἡ βαμὸν τῶ Δ. & mox pro ἐδῶν, ὁδῶν.

P. 93. *l.* 6. Τέρματα.] Codex Arch. πίλματα. Ob similitudinem κ & ρ in MSS. ut alibi infrà dictum.

40. Μενέδητες.] Inepta est hæc lectio; nec alibi reperitur. Codex Arch. μεμέδηϊ. Quod pluribus confirmari potest exemplis.

P. 94. *l.* 1. Μύχιν.] Codex Arch. μάχιν. Infrà idem Ἀσσυρίην, & Συείην rectè habet.

P. 95. *l.* 2. Πυνδυνόμενοι.] Omnes lectiones marginales hujus paginæ agnoscuntur MSS. codicibus nostris.

13. Αὐξανομένη.] Codex Arch. ἀνξομένη. Quæ est Ionica dictio.

31. Ταριχείων.] Cod. Arch. Ταριχηίων. rectè.

25. Ἐσβάλλει ἐς ἀνίτιὰ ὕς.] Varro, *grege jumentorum inacto*. Plutarchus Sympos. IV. τὰς ὗς καταβαλόν. Videtur Plutarchus sumsisse ab Herodoto. Equidem vehementer vereor, ut rectè Nostrum intellexerit; & qui tantæ & tam multijugæ fuerit lectionis, potuit non-nulla (quod & alii exemplis productis ostendère) minùs cautè & pensitatè scribere. Porrò, *sues immissæ in fomentem* haud dubiè omne frumentum in ventres, potiùs quàm in limum recondent. Adhuc, quis docuit sues ἀποδηεῖν (ut infrà) frumentum? Alia interpretationis via ineunda est. Hesychius Ὗς, ἄλειφαρ. βοῦς. significat igitur hoc in loco vaccas, vel juvencas, quæ pedibus suis in agros missæ primò semen, molli humo inculcant, & obruunt; deinde segetem adultam suis itidem pedibus è spicis excutiunt. De hoc more serendi & triturandi scribit Varro l. 1. RR. c. LIII. Et aperta sunt vestigia in Sacrâ paginâ, Esaiæ c. 28. Hoseæ 10. 11. Eadem dictio apud Hebræos significat & ἁλωνίζειν & πρόχοον ἁμάξης. Quid de Suibus senserint Ægyptii, docet Herodotus infrà c. 47. Certè libenter non tractabant.

26. Τοῖς ὑσὶ.] Immò τῆσι. Major boum fœminarum apud Ægyptios religio, quàm masculorum.

P. 95. *l.* 31. Ταριχεῖον.] Putei ad salsamenta curanda: item Insulæ. v. Strabonem, & Stephanum.

P. 98. *l.* 15. Φάγομαι.] Homeri verba Γ. Iliados, initio.

37. Ἥρης τῆς κελ.] Cod. Ar. τὸ κ. mox ἐόντες ἐν ἀνάμων. Cod. A. Ὄντα ὄντων ἀνάμων. Infrà cum margine, & cod. E. etiam cod. A. ἀποκείσεσθαι.

P. 99. *l.* 21. Δικξιὼν.] Codex Arch. δικξιὼν δ' ἐν ἡμῶν δ'. Hæc vidit Interpres: infrà ἴσα τε, καὶ τὰν ἀρχήν. & mox Κεφαὶ καὶ Μαφί.

P. 100. *l.* 20. Τῆς διεκπλ.] Cod. A. τῆς δὲ ἐκπλοος. ἐκ τῆς N.

P. 101. *l.* 26. Ἥλιν δυσμέων.] Codici Arch. non adest ἥλιν, nec paginâ sequenti l. 36. habetur.

P. 102. *l.* 34. Πυρρήνης.] Cod. Arch. Πυρήνης. Vide Stephani fragmentum, περὶ Ἰβηρίας.

P. 103. *l.* 19. Ἰσεῖ.] Codex Arch. ἰσὶ τε. Mox, κομῶσι, & ζηρῶν· ut & sequenti paginâ.

P. 104. *l.* 2. Χαλκίων.] Æris in Sacris usus celebratissimus est.
9. Ἐγχίνῃ.] Codex Arch. legit ἐγγίνεται ζῴοι, Θεοπρόπους τοὺ θεός.
12. Λαζεῖν.] Codex Arch. βαλίων. Vestimenta linea & calceamenta papyracea sola placuère, quoniam sine cujusquam animalis nece comparantur.
17. Πεσσόμμα.] Codex Ar. Παισόμμα.
26. Ἀπικομένῃ.] Athenagoras, p. 31.
45. Δείρουσι.] Codex Arch. Λίρουσι.
P. 105. *l.* 1. Ἔμπορος.] Paulus 1 Cor. X. vers. 28. εἰδωλόθυτον vocat. Paulus tamen scripserat non εἰδωλόθυτον sed ἱερόθυτον, ipsorum vendentium voce usus. Atque ita legit olim Eusebius.
7. Ἐπίπαστον.] Codex Arch. ἐπίπασιν. Hesychius παστόν, ῥαπτόν.
14. Τῇ Ἴσι.] Codex A. τῇσι, καί. malè.
25. Τοὺς μέν νυν καθαροὺς.] Codex Arch. καθαροὺς βοῦς τοὺ ἱρουργεῖ, &c. Hunc fuisse olim verborum ordinem, colligo ex Athenagorâ, qui sic adducit, loco citato.
P. 107. *l.* 27. Ἀπικόμενον] Codex Arch. Ἀπικόμενον ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖ ἔργ. Hoc Interpres vidit.
P. 109. *l.* 3. Τῆς ὀρτῆς.] Codex Arch. ὀρτῆς τῆς παιδοφόνου. Ita & Eton. l. 6. intellige festum Pamyliorum. Plutarchus *Iside*.
17. Μελάμπους.] Vide Plutarchum de Herod. p. 857. Lectiones marginales confirmantur passim in hâc paginâ ex codd. A. & E.
P. 110. *l.* 11. Οὐδ' ἱρῶσι ἐδίν.] Codex A. & E. οὐ δὲ λρῶσιν ἐδίν.
P. 111. *l.* 30. Δωδωναίων.] Eustathius ad ζ odyss. hunc locum expendit: videatur & Stephani fragm. de *Dodone*.
P. 112. *l.* 12. Ἐδύκεα.] Codex Arch. ἐδύκεον.
23. Περσαγενής.] Alii περσαγγίσιος vocant. Καμασήεια, & καμασικὴ τάξις apud Ægyptios hæc omnia denotat; de quibus Synelius ex Cl. Alexandrino.
39. Κομίζον).] Mallem κομιζων). confer Cl. Alex. p. 567.
P. 113. *l.* 15. Τῷ ἢ πύλον τα.] Athenagoras, τὸν ἢ πύλον) τεῖχον.
32. Παπρήμι.] Codex Arch. paginâ priori & hâc & infrà, cum margine legit Πατρήμι. Putant urbem hanc à Persis fuisse deletam. V. l. 3. c. 12.
P. 114. *l.* 22. Ὀρνίθων γένεα.] Codex Arch. πίλεα, & τριφύεσι. mox χωρὶς ἐκάστε.
P. 115. *l.* 28. Θήκησι.] Codex Arch. Θήβῃσι. Exod. 2. ver. 3. Porrò ἰχνεύμονες sunt ἰχνεύμονες.
44. Χαυλιόδοντας.] Quasi dicas περιόδοντας. Est autem ὀδὼν vox Ionica: inde Ἀμφόδων & Χαλκόδων. Plinius vertit *Dentes pectinatim se stipantes*.
P. 116. *l.* 16. Μοίριθ.] Codex A. Μύριθ, & sic apud Diodorum. Idem c. A. mox λιθωτὰ habet non λιθινά.
29. Κερκοδείλεσι.] Hoc est Σαυρῖς. Hos Hesychius, & Aristoteles Χερσαίους κερκοδείλους videntur intellexisse.
32. Νῶτον ζυός.] Codex Arch. νῶτ θ ὑός. Rectè. Nam & Aristoteles ita hîc legit.
44. Χαυλιόδοντας.] Codex Arch. sic. Χαυλιόδοντον. φαῖνον ὑελώ. Sed Aristoteles conjungit Χαυλιόδοντας ἀποφαυτομόρους. Homerus de hujusmodi animalibus loquens dixit, κλυτὸν ὀδοντα. Solino, *Dentes aprugni*. Plinio, *adunci*. Sunt crocodili dentes non unius formæ; habet quatuor in anteriori oris parte longiusculos; in mediâ aliquot crassiusculos; alios plerosque sagittæ cuspidi similes, à lateribus serratos, undique ad acumen scabros; horum aliquot dum hæc scribo, manu teneo. Fauces utrasque in comedendo movet Crocodilus.
P. 117. *l.* 3. Ἐνύδρους.] Solinus. *Enhydrus, alterum ichneumonum genus, penetrat crocodilum, eroſáque exit alvo.*
11. Ἐν τῇ γραφῇ.] Codices Ar. & E. οἱ τῇ. Interpres legit εἰ. mox non πλεῶν sed πλειόνων. Etymologici magni auctor ait Manethonem quendam scripsisse ad Herodotum de Phœnice: vide eum in voce.
37. Ἐπὶ τέτων.] Codices scripti, ἔπ τύτων. sic & margo. Mox χρηματιζόμ).
P. 118. *l.* 23. Τυέσαπι.] Codex Arch. ὑιέσιεσι. Sophron apud Etymologicum magnum usus est: nec tamen Doricum ideo esse statuas, sed & Ionicum.
25. Μεταβολῆσι.] Hoc Hippocrates paulò aliter effatus est.
29. Κυλλήσας.] Ita codex Arch. margo, κολλῆς. Athenæus in III. libro Κυλλάσις. Ita & Hesychius. Athenæus X. Κυλλησίας. Pollux, Καλλισεῖς. Hecatæus, Κυλλησίας. Idem Hecatæus ubi de his egerat statim addidit, utì & hîc sequitur, τὰς ἢ κειθὰς ἐς ποτὸν χρατελαίνοντας. Hæc nobis insinuat Athenæus.
P. 118. *l.* 32. Τετραεικάδυπες.] Interpres videtur cum Nostris legisse, Τετραεικαμβύες.
39. Γλίων).] Codex Arch. γίνων). Sanè istud fiebat in cœnæ fine. Petronius, & Plutarchus p. 148. 357, *Moralium*.
40. Μεμιγμένον.] Codex Arch. μεμιμμένον. Astipulatur etiam codex Etonensis.
45. Νόμοισι.] Non rectè interpres. Nam Hymnos intelligit Herodotus, sic dicimus Terpandri νόμες. Vide Proclum, *Chrestom* & Pollucem l. 4. c. 7. §. 1.

P. 119. *l.* 1.

P. 119. *l.* 1. Καὶ δὴ καί.] Codices ſcripti, meliùs, Καὶ δὴ ἐν ἄστεα ἦν ὅτε, ὥσπερ ἦν τι Φοινίκη δοξόμενον τε, καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλη. Deeſt ergo vox Λίνου. Intelligit autem Herodotus Ἀδωνιασμούς, quos celebrabant Phœnices, Cyprii, Byblii, Alexandrini, & alii. Vide Stephanum in Ἀμαθοῦς. & Seldenum 2. de *Diis Syr.* c. 11. Pollucem l. 4. c. 7. §. 2. Bochartum l. 1. c. XLII. de *Phœnicum Col.*

7. Ἔλαβεν τύνομα.] Ita quidem Euſtathius: ſed codices ſcripti meliùs, Ἐν δὴ καὶ τὸν Λίνον, ἐκόσμεν ἔλαβεν τύνομα. Vide Heſychium in Μανέρως. Pauſaniam in *Atticis.*

9. Μανέρως.] Dictionis prima pars eſt Μάν, vel Μῆν, vel Μίν. ut Μανεθὼς vel Μινεθώς. Inde Græcis Μίνως, qui primus fuit Ægyptiorum Rex. Hujus filium volunt fuiſſe Manerotem, qui acerbâ morte periit, adeóque ingenti luctu ab Ægyptiis per ſecula deflebatur. Hæc omnia conveniunt Adonidi ſive Thammuz. Et Oſiridi (nam & is cum iſtis coincidit) quem Hippopotamus rapuit. Vide Plutarchum de *Iſide* p. 357.

11. Ἄνωγεν.] Codex Arch. & Euſtathius Ἄωρεν. Iidémque mox legunt, ἀοιδὴν τε ἄυτιν καὶ μίνυν Ϛρίοι γίνεϛ. Hæc confirmant ſuprà legi debere ἦν.

26. Ὁμολογέουσι.] Codex Arch. ὁμολογέει.

35. Τῶν Ἑλλήνων. Interpres malè omiſit. Intelligit Muſæum & Orphea.

P. 120. *l.* 11. Ἐπιζωσμένοι.] Codex Arch. ὑποζώμενοι. Infrà l. 13. ὑπεζωσμένοις, *capitibus obductis, & apertis.*

16. Κατίᾳ.] Codex Arch. καταπάχᾳ.

27. Μυξωτῆρων.] Scripti, μυκτήρων.

30. Παραφύσαντες.] Hinc dicti apud Ægyptios παραφύσαι.

P. 121. l. 47. Κώμας.] Diodorus interpretatur Πανὸς πόλιν.

P. 122. *l.* 27. Δρέψωνϛ.] Magis placet δρέψωσι. Sic codex Arch. Eton. & Euſtathius ad Odyſſ. I.

29. Ὀπτῶντες.] Codex Arch. πτίσσοντες. Lege πτίσσοντες. ſic quoque Plinius videtur legiſſe: nam vertit, *ſiccata tundunt.* Theophraſtus tamen de hâc re agens, legit ὀπτῶντες. Sed prius eſt pinſere, quàm facere panes. Rem extra dubium ponit Euſtathius, qui ad Odyſſ. I. habet πτίσσοντες, ex hoc ipſo loco.

31. Καὶ ἐγγλύσαι.] Codex Arch. ἐγγὺς οἱ. Interpres, *ſuavitate præſtanti.* Scribe, ἐγγλύσαι, ἐπειτ. ϛρ. μὲν γαθ- χῖ μῆλον. Intellige malum cotonium.

34. Ῥίζης.] Codex Arch. ut Interpretis, γῆς.

P. 123. *l.* 33. Σιλικώτειον.] Lege Σιλικύτειον. Sili, aliis eſt ſeſeli. Apud Dioſcoridem Σίσιλι κύτειον.

P. 124. *l.* 11. Ὁμοίη.] Codices noſtri ὁμοσπόη. Ita Interpres, ita margo.

18. Ἀχμονίας.] Verba hæc ferè omnia petiit ex B. Odyſſeæ. mox codex A. pro ἦν legit ἶν, malè. Idem pro διαβαίνϛ habet meliùs, διαδύνϛ.

25. Ῥίπτει.] Codex Arch. ῥιπτελέμῳ.

36. Ἀγκύλῳ κόπτῳ.] Scripti omnes cum Interprete πόντῳ. Diodorus hæc tranſcripſit.

P. 125. *l.* 3. Ἐς ὑποδήματα.] Athenæus l. 1. hanc urbem εἰρζώνας conceſſam ſcribit. V. Stephanum.

5. Ἐξ ὅσον.] Codex Arch. ἐξ ὅτε. rectè.

8. Ἀρχανδρόπολις.] Ptolemæo fortè Ἀνδρόπολις. Erat Archondes inter Reges Ægyptiacos.

17. Ψάμμιον.] Codex Arch. ψίμμιον.

40. Νίπωνες.] Eratoſthene interprete, *Minerva Victrix.* Nei Platoni Minerva.

45. Τπόγαιον.] Arch. codex. ὑπόγειον. & καλύπτουσι.

P. 126. *l.* 5. Σπόδι.] Codex Arch. σποδῆς.

8. Μοίριϑ.] Codex Arch. & Diodorus, Μύριϑ.

11. Πτείματϛ.] Codex Arch. πτείοϑ.

16. Σίσωστις.] Manethoni, Joſepho, Africano Σεθὼς, vel Σέθωσις. Diodoro Σεσόωσις. Sacris Scriptoribus Seſac, & Suſacim. Ariſtoteli, aliiſque multis tum Græcis tum Latinis, Seſoſtris. Scholiaſtes Apollonii, ex Decæarcho, Seſonchoſin appellat.

19. Πτεὶ πόν.] Codex Arch. & margo πτέ.

33. Πεσσυίγεσσι.] Rectiùs, πεσσυίχασι.

38. Λιὸς πτιϑ- φατὸς.] Codex Arch. Σίσωστις. ut p. 128.

P. 127. *l.* 4. Κόλχοι.] Codex Arch. τῇ χρείῃ. Vide l. 10.

11. Ἀνήκει.] Arch. Cod. ἀφήκει.

13. Κόλχοι.] Quòd Colchi Ægyptiorum ἄποικοι ſint, teſtatur Scymnus apud Scholiaſtem Apollonii, l. 4. Dionyſius in Perieg.

16. Καὶ αὐτοί.] Joſephus contra Apionem legit ἔτι.

17. Σύαγροι.] Inter hos numera Thracicam gentem Odomantas, quos Judæos ait eſſe Scholiaſtes Ariſtophanes ad *Acharnenſes.*

31. Λίνον ἐργάζονϛ.] Euſtathius ad Dionyſium ait ἀμπέχεϛ· ſed Herodotus tantùm περὶ ὕφης loquitur.

35. Ἀπωσάμενον.] Locum hunc codices ſcripti ſic legunt, ἀπωσάμενον, κ. τ. λ. Τὰϛ δὲ σύλας τὰϛ ἐπὶ τῇσι χρήσι——ἐκ ἐπ ὀπταίνονϛ ποιϛ. Habeas apud Tacitum l. 2. *Ann.* 71.

38. Συείη.] Joſephus capite 3. l. 1. ubi de Sethi columnis loquitur, non diſertim affirmat à Setho poſitas fuiſſe; famam ſequitur. Lateritiam columnam ad ſua uſque tempora permanſiſſe ait ἐπὶ Συριάδι.

45. Τέξον.] Codex Arch. τέξα. uti & Interpres.
P. 128. l. 3. Ἐγὼ πλώσι.] Hanc inscriptionem integriorem exhibet Diodorus. Τιμόσι πλὼ χῶραν ὅπλοισι κατεσκέψατο τῆς ἑαυτῆ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δυνατότης δυνατῶν Σεσόωσις. Ex his corrigas, licet, Herodoti illud ὥμοισι, quod factum ex ὅπλοισι. Sane in codice Arch. legitur νόμοισι.
P. 129. l. 45. Λόγον μάλιστα ἄξιον.] Codex Arch. λόγῳ.
P. 130. l. 10. Τὸ ἱρὸν Ἑλένης.] Codex Arch. τῆ Ἑλένης· mox ὡς ἐνδεικτέον.
23. Ἐπιβάλλῃ.] Codex Arch. ut Interpres, ὑπιβάλλῃ. Eustathius tamen ὑπιβάλλῃ. Infrà l. 36. ἐγκαυλόμενον. l. 42. πρῶτ. λέγων. l. 44. ἀπεχάσατο.
33. Θῶνις.] Sunt Ægyptiaca Θὼς & Θών. Habes in Μανεθὼς, & Μανεθών. Multa huc spectantia collegit Eustathius ad Odyss. Δ.
P. 131. l. 1. Τὰς οἰκίτας.] Codex Arch. οἰκίτας ἀνακομιδέντων ἢ πάντων, εἰρώτα. Infrà lineâ 9. οἱ λεγόμενοι οἰκέῃ.
16. Καὶ μάλα.] Codex Arch. non agnoscit μάλα.
25. Μετρεμίζεσθ.] Codex Arch. γῆς ἄλλην πρὰ μετοικίζεσθ.
P. 132. l. 6. Μενέλαον.] Codex Ar. Μενέλεως. l. 24. Τὰ οἰκέια γῶν.
27. Μενελεών.] Hæc apud Homerum Iliados γ.
P. 133. l. 6. Οὐκ ἐτρέφετο.] Codex Arch. confirmat lectionem marginis.
13. Φερεβλαβής.] Confer Eustathium ad Odyss. Δ. p. 174. Basil. Infrà 27. Codex Arch. legit, ἐπ' ἐκείνῳ, & ἀλλὰ καὶ Ἕκτωρ. Deinde 37. l. ut in margine.
40. Ραμψίνιτον.] Codex Arch. Ραψίνιτον. Africano Ραψῖνις, Eusebio Ῥάμψις, Diodoro Ῥάμψις dicitur.
45. Καλέοντι Θέρ.] Propter repetitionem hujus vocis non dubito, quin ea quæ in margine stant, omissa fuerint: nulla est ratio cur quispiam ea adderet, si non ab initio hîc occurrerant.
P. 134. l. 5. Οἰκοδομέεσθ.] Codex Arch. οἰκοτομέεσθαι οἰκήματα λιθινὰ, τῶ, πλ'.
32. Σπῆσαι.] Codex Arch. hæc quæ sequuntur, habet; 1. σπῆσαι. 2. ἐσδῦναι. 3. ἔδοξε τῇ νυκτὶ ἔχεσθαι. 4. ἔχειν, δοκεόμενον. προσδόμενον, quod est *abiisse* apud Interpretem.
P. 135. l. 2. Κατασκόπους.] Codex Arch. κατασκόπους, ἐπιβουλεύσαι τοῖσι. Infrà μαχητέους, deinde κομίσῃ & ἀποπλεῖν αὐτὴν, mox φυλάσσοντας ἢν ἴσως τὸν κρόν.
16. Ποδηνέας.] *Colla, cervices.* Apud Apollodorum 3. Ἀσσὰ δὲ περίκειται ποδήνεα μὲ λύσσης.
28. Περσεφαγίδαι.] Codex A. περσεφαγεῖς· ut Interpres.
45. Κατίσαι δὲ οἰκήματα.] Verte, in *fornice, lupanari.*
P. 136. l. 29. Ἄιδεω.] Ægyptiis dicebatur Amenthes. Plutarchus *Iside.*
P. 137. l. 11. Ἑλλήνων.] Intelligit *Orphea, Thaletem, Homerum, Pythagoram.*
19. Ἐργάζεσθαι ἑωυτῇ.] Codex Arch. ἑαυτῆ. Infrà ἐγγενέσθαι τειβ. codex Ar. ἐμγενέσθαι.
28. Πυραμίδ.] Vide Pyramidographiam Joannis Gravii. Cheops ille Diodoro est Chembes.
P. 138. l. 28. Μνημόσυνον.] Omnes scripti μνημεῖον. Mox τῆς δὲ τὸ κάλον.
35. Λέγουσι.] Codex A. ἔλεγον. deinde Χεμμίνα pro Χεμμῦνα.
P. 139. l. 9. Φιλιτίων.] Codex Arch. Φιλῖν.
14. Λαὸν τετυμμένον.] Codex Arch. λεὼν τετευγμένον.
23. Ἐυσεβὴς ὤν.] Codex A. Ἐυσεβέων. Mox τὸ χρεὼν ἦν.
P. 141. l. 4. Λειπόντων.] Codex Arch. λειπομένων. codex Eton. ἢν λειπομένη.
5. Ἰδάμον.] Suidas in Αἴσωπ., & Ῥοδῶπις· & Plutarchus in libro *de serâ numinis vindictâ.*
21. Πυραμίδα.] Hæc lectio solicitari non debet. Apellas Ponticus apud Suidam credidit Pyramidem ab hac constructam fuisse.
30. Βυκόρις.] Suidas in Ῥοδῶπις. Scribitur & Βυτίρις. Vide eandem in Βυτίρ.
39. Ἥωον.] Codex Arch. κρήνων ἢ πὸς ἑσπέρης πόλιόν ἐστ. χαρ. δι. Aliter legit Interpres.
42. Κατειρήμοσί μιν.] Nescio an fratrem; certè Rhodopin insectabatur, vocabátque Δαναίχην, teste Suidâ.
P. 142. l. 2. Εὖ γεγλυμμένους.] Codex Arch. ἐγγεγλυμμένους.
19. Μὴ μετ χαπνοδόκης.] Codex Arch. καπνομαδῶν. Mox σχοινίοισι. Deinde Αἰθιοπίδι καὶ Σάκαιον. Porrò οἰκιόντων pro ἀδικιόντων. Denique pro κέρτα ὑλακαὶ, habet κὴ λύκοι, ut in margine.
P. 143. l. 3. Βύβαστις.] Redditur & αἴλουρ. *Stephanus.*
15. Ἔστι δ' ἔσω δέν.] Codex Arch. ἔσωθεν μὲν ἄντρ. δ μ. στρογγύλον. Deinde l. 32. ἔρχονται Αργοναῦται ἐκχωρῆσαι.
P. 144. l. 3. Νήσῳ Ἐλβώ.] Solus Eton. Ἐλκώ.
9. Ἐξαιρέτους.] Codex Arch. ἐξαιρέτους. Infrà, τὸ μὲν δὴ μιν, ut & margo.
38. Γενεαὶ χέες.] Homerus in Nestoris annis pauciores aliquanto numerat.
P. 145. l. 3. Κατασκόπους.] Codex Arch. κατασκόπους.
7. Ἑκαταῖος.] Historicus fuit, non fabulator, tametsi Diodoro inter eos recenseatur qui ad fabulas declinare soleant. Scripsit autem libros complures γενεαλογιῶν, in quibus suam quoque intexuit familiam. Mox ut in margine, codex Arch. Ὃν ἡγεμονίσαντα. Plutarchus libro de Iside, quædam ex Hecatæo adfert de Psammetiche, unde & historias Ægyptias eum attigisse colligas. Hæc autem

autem verba, ἑαυτὸν, ἢ ἀναδήσαντί τι, desunt codici Arch. nam infrà occurrunt. Citat Hecatæum Herodotus, p. 379, 380.

23. Ἐς ὁτέους.] Codex Arch. Ἐς ἑαυτέους. Pro ἀπέδειξαν, idem ponit ἀπεθήκαντο αὐτὸς, Πίρωμιν ἐκ Πιρέμιος γιγόμινον.

29. Σφέας πάντας.] Codex Arch. Ϛφ. αὐτέους. Hunc locum citat Athenagoras *Legatione*, p. 31. & legit quæ cod. Arch.

P. 146. *l.* 1. Λεχρηΐων.] Θεῶν addit codex Etonensis. Arrhianus l. II. adsert hunc locum.

P. 147. *l.* 3. Χαλκέη φιάλη.] Vide paginam 149.

8. Μοίρης.] Codex Arch. perpetuò Μόιρης.

P. 148. *l.* 13. Ἐξαπόδου.] Codex Ar. ἐξαπίδυ, ut in margine.

26. Μεσόγαιαν.] Codex Arch. μεσόγαιον, & infrà ἀπογίνεσθαι · & quidem perpetuò.

P. 149. *l.* 5. Φιάλας χρυσέας.] Athenæus VI. c. IV. miris modis pervertit hanc historiam.

40. Χαλκῆ.] Putat Eustathius ex Homerico, Ἐρικῆ χαλκείῃ, hoc oraculum fuisse desumtum. Diodorus ait milites Psammeticho conductos fuisse ex Cariâ, Ioniâ, & Arabiâ.

43. Μαθὼν τὸ χρηστήριον.] Pigres Car docuit Psammetichum suos cives primos galeis cristatis usos esse: Polyænus l. 7. c. 3. Vide Schol. Aristoph. in *Avibus*, p. 555.

P. 150. *l.* 8. Φανῇ ὁ Ἄπις.] Festum dicitur Θεοφάνεια.

11. Ἔπαφος.] Æschylus *Suppl.* Καὶ Ζεὺς γ' ἐφάπτως χειρὶ φυτοῦ γόνον. & *Prom.* Ἔπαφον ἀπαρβῆ ἢ λίγον μόνον.

23. Πρὸς ὀλίγον.] Codex Arch. πρὸς Σαλάμινος ὀλίγον.

P. 151. *l.* 8. Θανύμασθησον.] Codex Arch. Θανύμασθησιν. Quæ autem hîc dicitur Insula Chemmis, non rectè sic dicitur. Nam Chemmis & urbs & insula alibi ponitur ab ipso Herodoto. Adde quòd codex Arch. legat Ἐχεμις, quam quidem lectionem secutus est Eustathius ad κ Odysseas. Sanè Stephanus in Χέμμις scribit hujus insulæ nomen per β, itáque apud Hecatæum reperisse se testatur. Verba Hecatæi ex Περιηγήσει Αἰγύπτου hæc sunt: Ἐν Βύτοις, (mallem ἐν Βύτει) περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Λητοῦς, ἔστι νῆσος Χέμβις ὄνομα, ἱερὴ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἴσχει δὲ ἡ νῆσος μεταξοίη, καὶ φανερὴ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ κινεῖται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Vides ut alibi, ita quoque hîc, Herodotum ipsa Hecatæi verba posuisse.

15. Ἐμπυήσαι.] Postulat Ionismus ἐμπυίσαι, ut est in cod. Arch. & apud Homerum: mox Ζυχραὶ, cod. Arch. l. 24. ὅτι δὴ πᾶν, codex Arch. Idem Ὀσίρεος & Λητὼ habet.

27. Ὥρος.] Codex Arch. Ὧρας. l. 31. idem legit ποιητέον λεχρηΐων.

32. Δήμητρος.] Diana, Luna & Proserpina eædem sunt. Æschylus in septem ad *Thebas* vocat Dianam, Λητοΐδιαν κύρσαν.

35. Ἄζωτος.] Codex Arch. Ἔζωτος. Infrà idem τῆς μάχης μέσ.

P. 152. *l.* 17. Ὀρύωντος.] Codex Arch. Ὀρύοντος. Infrà pro ἐπιθέσθαι, εἶσι δῆλοι.

27. Μαγδώλῳ.] Alii cum ο in penultima. Ejus mentio in Exodo, Ezechiele, & Jeremiâ. Eusebius ait fuisse πρὸ τῆς ἐρυθρᾶς Σαλάσσης. Ezechiel. ἀπὸ Μαγδώλου ἢ Συήνης. Atque Mageddo urbs erat mediterranea, prope quam hoc prælium fuisse commissum Sacra Scriptura testatur. Josuæ cap. 17. Mageddo dicitur Chaldæo Migdo; quod parum abest à Migdol, quo modo Pagninus legit Exodi 14. ubi vulgò Magdolum.

28. Κάδυτιν.] Stephanus legit Κάδυσιν. Infrà p. 163. Κάδυτις dicitur codici Arch. in Mappis vulgaribus, *Cadissa*. A Magdolo recta tendit Necho ad Carchemishum: ut 2 Chron. 35. ver. 21. legitur. Hujus ad Euphratem situs arguit eam esse urbem, quam Ammianus vocat Cercusium, Zosimus Κιρκήσιον. Vide Ortelium in *Circesium*, & *Cadusii*. Opinor Κάδυσιν primò vocatam hanc urbem, deinde Cerchemishum, à clade; vox enim significat *urbem deletam*. Eam post multa secula Diocletianus munivit, Vide p. 163.

P. 153. *l.* 39. Ἐλών.] Codex Arch. ἐλθών.

P. 154. *l.* 34. Διαφαίνῃ.] Codex Arch. δήλῃ. Mox Παιηνιήτης, ut suprà.

42. Σεβεννύτης.] Codex Arch. Σεβεννύτης. Codex Eton. Σεντινίτης.

43. Ὀνουφίτης.] Codex Arch. Κουφίτης · sed Ptolemæus & Dio Prusensis priorem lectionem confirmant. Codex Arch. mox, Ἀνύσιος, Μεμφιτικός.

P. 155. *l.* 4. Ἐκατομπόλιος.] Codex Arch. recipit omnes lectiones, quas margo hujus paginæ habet.

22. Καλασιρίων χιλ.] Codex Arch. ——σίων ἢ χ.——

29. Ἐπικούρους.] Codex Arch. Κᾶρας.

P. 156. *l.* 10. Ἴτνομα, ἐν Σαΐ.] Athenagoras aliter, Ἴτνομα. Ἐν Σαΐ. Totum locum aliter legit codex Arch. & melius quam editus, ἐχόμενα πύλου. Sic quoque Athenagoræ interpres legit. Mox pro ἐρεμοσιρίδα, cod. Arch. ἐρμοσιρίδα.

19. Εὔσημα καλέων.] Citat Plutarchus l. de defectu Oraculorum. Lineâ 33, cum margine ἀσφαλοσύνῃ codex Arch.

P. 157. *l.* 27. Ὅτι τῷ Ἰδιώτῃ.] Margo rectiùs ἢ ὅτι τῷ ἰδιώτῃ. Ita quoque codex Arch. Eandem lectionem habet Athenæus l. VI. c. XVII.

40. Ἀληθέων.] Codex Arch. cum Vallâ, ἀληθῶς θεῶν ἐόντων.

P. 158. *l.* 13. Ἀπὸ ἑωυτέων.] Codex Arch. ἀφ' ἑωυτέων τὸ μῆκος ἔχον.

18. Πολλῶ, κατακλύσματον.] Codex Arch. hæc omnia sic leviter sed in melius mutat, ἀκλύσμενον, οἱ δ' τίνες; διὰ τῶτο ἐν δ' ἐς M.
27. Ἐσῶσι.] Codex Arch. ἐσῶσιν Αἰθιοπικῆ ἰόντ@ λίθu.
31. Τῇ ἴσι π.] Codex Arch. Αἰγυσὶ π τό.
P. 159. *l.* 42. Λαδίκη.] Codex Arch. Δαδίκη, perpetuò. Vide p. 200. l. 12.
P. 160. *l.* 11. Τετραμμένον.] Codex Arch. ἰδρυμένον. Marcellinus in *Vitâ* Thucydidis non verè pronunciavit, *totus II. Herodoti liber mentitur hypotheſin.*

Ad Librum Tertium

HERODOTI.

P. 161. *l.* 8. Βουλῆς.] Codex Arch. Συμβυλίης. Mox tamen Συμβυλῆ.
28. Διαβεβλημένο@.] *Deriſus.* Θεολογεόμεν@. Heſychius, & Schol. *Ariſtophanis, Avib.*
P. 162. *l.* 22. Νεῖπη.] Codex Arch. Νίκη. mox πρεσβύτατον.
32. Ἐπιθέρων Ἀμάσι@. Codex Arch. — ρων τῷ Αμ. — ὕστερα ἢ ἦν οἱ Φ.
36. Ἄμασιν διαδέξασι.] Idem
38. Οἷα δὲ ἰόντα.] Codex Arch. ἅ δι.
P. 163. *l.* 7. Καδύτ@.] Codex Arch. Καυδύτ@. Mox Ἰανύεν. Stephanus Ἴυνι@. Infrà τῆς Ἀσκ. rectiùs codex Arch. τῆ Ἀσκ. prout infrà. Adhuc, ἀπὸ δ' Ἰανύεν πόλι@ Συριῆν.
24. Κοίλυσιν.] Codex Arch. κοινὸν, quod vidit Interpres.
31. Ἐπὶ δὲ παλαιῶν.] Codex Arch. ἐπὶ τὸν παλαιὸν.
34. Ἑλξαντες ὕδατι.] Codex Arch. Σέλξαντες ὕδατι ἐπὶ τὸ χαλ. ut paginâ 164. l. 14. Rectè.
38. Λεόβιον.] Codex Arch. cum Interpretè, legit hic βασιλία.
45. Κεφαλὴν.] Codex Arch. κεφαλὸν.
P. 164. *l.* 9. Ὑπολεύκηλα.] Codex A. ὑπολύκηλα. Sic Plutarchus, ex hoc loco. Κουφὸν hanc Ceres (ex dictione Hebraicâ) vocant 70, Levit. c. 19. ubi vide Scholia edit. Rom. Chœrilus apud Joſephum l. 1. contra Apionem. — πορφυρὸς ἔχουσι δόξης —
10. Ὀυενιλαν.] Codex Arch. Ὀεγιλά. Eadem eſt lectio codicis Oxonienſis, utì notat optimus doctiſſimúſque vir, Edoardus Pocockius in Notis ad *Specimen Arab.* p. 107. quem vide.
22. Ῥαδάμανθον.] Codex Arch. ἐλάμανθον. mox idem pro τίνων, τῶν. & infrà pro ζάζαν, πιέζειν.
34. Τεσσερακοντετραετέα.] Codex Arch. tantùm τεσσερακοντα, at Diodorus ei dat annos 55.
35. Ὑυδὲν οἱ ἐνδιέφερον.] Codex Arch. facit cum margine.
38. Ὕδωρ.] Suidas ὕδωρ γὰρ τὸν Θῆβαι, ἐκάμπτε περίτεγον ὑδῶσα
46. Τῷ Φάνη.] Codex Arch. ut priùs τὸν Φάνην. mox ὑπ' Αἰγυπτίων.
P. 165. *l.* 12. Πεντεκαιδεκάμηνον.] Codex Arch. κακκαιδέκατον. infrà ξυρῶν δ' τὰς κεφ.
26. Φορέεσι.] Addit Codex Arch. τὰς κεφαλὰς, ita & Valla.
P. 166. *l.* 11. Πάρεσαν.] Codex Arch. παρῆσαν. mox ὧδε τὰ τοῦ. & ἄλλοι πάντες. non, πάντες.
14. Ψαμμήνι@.] Codex Arch. perpetuò ψαμμαίνι@, idem mox ἀγγελίην, & παρεξελθόντων, & ἤγγειλε, reliquáque, quæ mox in margine.
36. Ποτεύμενον πᾶν.] Codex Arch. ἅπαν ἐπ' ἐκείνε ἢ ἐκβάσις ἐξέβα. Mox ἀπορέοντα.
P. 167. *l.* 40. Καταγῶσαι.] Vide excerpta Cteſiana p. 653, in fine.
P. 169. *l.* 45. Δολερὸν τὸ ἔργον.] Hæc ex Herodoto non eſt dedignatus mutuari Plutarchus. Bis tanquàm ſuis uſus eſt; ſemel Herodoto attribuit.
P. 170. *l.* 13. Στρέψαντα κόσμον.] Julianus quidam Epiſtolâ hinc, κόσμια legit.
15. Ἀνάγυρον.] Codex Arch. ἀνάφυρον.
38. Ἐξ ὑέλου.] De his Herodoto contradicit Cteſias paginâ 579.
P. 171. *l.* 15.] Στρεβλίδιον@.] Codex Arch. πορδάμυρ@. Utì & Interpres. Mox cod. Eton. pro ἵης habet ἦγον, malè.
35. Θηβέων δὲ.] Cætera ad ἀγαθὸς non agnoſcit cod. Arch. neque Interpres. Pro Θηβέων idem, ut mox, legit Θηβαίων.
40. Ἐπορεύοντο.] Hæc ex ſcribæ hallucinatione etiam ſuprà ponebantur, loco non ſuo.
41. Ὄασιν.] Ægypti, vel Libyæ urbem. Duris Samius quoque μικρὸν Νῆσον vocabat, teſte Stephano

in

in Αὔασις. vide eundem in Ταγις. Cod. Arch. habet μακάρων νήσων, quod probo; sunt enim plures insulæ: imò Eustathius ad Odyss. Δ, hæc verba legit, ut cod. Arch.

P. 172. *l.* 5. Ἐπαίοντες.] Cod. Arch. ἐσαίοντες.

13. Ἐπαφανέϑ.] Diodorus videatur p. 76. Plutarchus *Isidę* p. 367.

34. Σέλας.] Mela l. 1. *non coitu pecoris, ut aiunt, sed divinitus & cœlesti igne conceptus.* κατίχειν opponitur τῷ ἀνίχειν, verte, *descendere*. Omnia huc facientia vide apud Pignorium Mensæ Isiacæ p. 35.

38. Μέλας.] Cod. Arch. & Eton. μέλας. Mela, ubi suprà, *Bos niger, certis maculis insignis:* Eusebius, τὸ μέλαν τῶ Ζάμαϑ. *Præp. Evang.* l. 3. c. 12.

P. 173. *l.* 6. Ἐδικαιεῦντο.] Cod. Arch. ἐδικαῦντο.

23. Ἀρχὴ.] Ut in margine.

37. Βασιλήιους δικ.] Cod. Arch. χαλεοφόρους δικ.

41. Τοῖσι.] Addit hîc rectè cod. Arch. πέρσησι.

P. 174. *l.* 30. Εἰη ἀμείνων.] Cod. Arch. ἐῦσα εἰη καλλίων. mox δικαίας, ut in margine. & εἰκαιοτάτους, ut Valla.

P. 175. *l.* 5. Φιλοτεκνίη.] Cod. Arch. cum Vallâ φιλοτιμίη.

8. Φασὶ Πέρσαι οἶνῳ τεγανισμένον.] Cod. A. rectiùs, quàm editur.

17. Τῇ γνωμώνη κρίσει.] Cod. Arch. meliùs opinor impresso.

23. Σύ νυν μάϑε, ει.] Cod. Arch. μάϑε αὐτός. mox λίγουσι τοῦτο ἀναγκαίοντες. ἦν μὲν.

41. Ὁμοίως.] Cod. Arch. ὁμοίους.

P. 176. *l.* 1. Ἀγαϑῶν τε πέρι.] Cod. Arch. ἀγαϑόν τι.

17. Οὕτοι χαίρειν.] Cod. Arch. οὔ τι χαίρω. mox τὰ τόξα.

39. Παταικοῖσι.] Scaliger à Pathach, quod in Piel significat *insculpsit.* Ovidius dixit——*pictos verberat unda deos.* Bochartus à Batach, *securum esse* deducit. Herodotus locat in prorâ; Hesychius in puppi; quod est veri similius. Vide Hesychium in Γιγᾶν & Εὐφρήδης. Item Seldenum de *Diis Syris.* Videntur Patæci fuisse dii tutelares, quos ad naufragia vitanda invocabant. Iidem Cabiri sunt & Corybantes, Magni Dii, i.e. potentes. Vide omnino Bochartum l. 1. c. XII. In Samothracia ante portum duo simulacra, quibus Castor & Pollux denotabantur, stabant. His naufragio liberati Vota solvebant. Pauli Apostoli navis eos habebat πρόσημον. Mox πεύκινοι, *pingunt.*

P. 177. *l.* 1. Παντηχῆ.] Cod. Arch. πολλαχῆ, cod. Eton. πολλαχῇ.

8. Ἄλλον.] Ita cod. Arch.

17. Καλλατίας.] Stephanus ex Hecatæo cum unico λ scribit. Eadem est scriptio codicis Arch.

23. Πίνδαρϑ.] Paulò plenius Plutarchus ad *Principem ineruditum*; Item Cl. Alex. Strom. 2. Νόμϑ ὁ πάντων βασιλεὺς, θνητῶν τε ὁ θυτάτων.

37. Ἰδύσια.] Hoc est ὁρμάσια. & ἰδὺς, ἡ ὁρμή. Alibi noster παθητικῶς, ἰδύοντο σεσωσμένοι. Mox cod. Arch. pro ἔκλητο habet κάκητο.

P. 178. *l.* 1. Πολλῷ δέ τι.] Cod. Arch. πολλῷ δὲ ἦν ····· γυμνότης.

3. Ὧδε λέγει.] Suidas in χαίρειν hanc formulam veterem fuisse notat.

6. Θεῖον φθονερόν.] Eustathius φθονερὸς ποὺ Ζεὺς ἐξ Ὁμήρου οἶδεν Ἡσίοδϑ.

18. Τοι τὸ πὸ τῶδε.] Cod. Arch. τὸ ἀπὸ τούτου ἡ πάθαις. mox idem ἐν ὑδρῳ λαβών.

23. Ἦν οἱ Ζωπύρης.] Cod. Arch. ἦν ἱερεύς. Mox Θεοδώρου Τιμόκλεϑ. De hoc Theodoro apud Athenæum, Paulaniam, & suprà p. 19. Fuit & alius horum temporum nobilis ἀκουσιλογλύφϑ, Pythagoræ pater, Mnesarchus. Vide quæ Suidas in Σαμίων ἀγορὰϑ.

26. Τάδε.] Cod. Arch. hîc & ubique pro τάδε legit τοιάδε.

P. 180. *l.* 5. Εἴχε ἐπίμως.] Suidas hæc verba laudat in Νεώσοικος. Legit autem paulò rectiùs, εἶχον ἐπίμως. Mox cod. Arch. ἐξελαθέντες.

14. Ἔφασαν ἡ ἀλφ.] Cod. Arch. cum margine, ἡ δύλασσον ἀλφ. mox ἀπεργάσασϑ.

21. Οὐ κω τ.] Cod. Arch. ἐκ ὅτου τοι. διάφορος. Locum hunc acriter vellicat Plutarchus libro contra Herodotum.

28. Ἐλείοισι ἀπὸ ξύλε.] Cod. Arch. legit ζώων ἐνυφασμένων χρυσῷ καὶ ἐλείοισι, ἀπὸ ξύλε. Theophrastus novit ἐριοφόρα δένδρα. Lego etiam ἔριον ἀπὸ ξύλε dici ἐρινέον apud Rhetorem ineditum. Hæc sunt apud Indos frequentissima.

38. Κερκυραίων γάρ.] Plutarchus, l. contra *Herodotum*, hæc examinat. Laertius in *Periandro* eadem cum Herodoto tradit.

P. 181. *l.* 9. Ἐς τῶλο.] Hæc cod. Arch. sic ordinat, ἐς τοῦτο ἡ πόλι ἐλθοῦσα ἔτι ἐς ταυτὸν, ἐς ὃ οἱ K.

11. Πεισάνδρε.] Petavius in Paralip. libb. de *Doctrina temporum.*

23. Μίλησιον.] Laertius, *Periandro* Lysiden vocat. Procles codici Arch. est Patrocles. Perinde est.

P. 183. *l.* 5. Ἀναχείσιος.] Cod. Arch. ἀπουείσιος.

12. Διαφθερῆναι.]

P. 184. *l.* 40. Εὐδὺς, ὀυτὶ.] Cod. Arch. ἰδὺς, ut & pag. seq. l. 5.

P. 185. *l.* 19. Καπείης.] Cod. Arch. Κυπείης.

P. 186. *l.* 12. Προσιόντα.] Cod. Arch. προσελθόντες. fortè προσελθόντας. Mox, ἐς μέσον.

25. Εἶπε, Περίξαντες.] Cod. Arch. Περίξαντες, ἔφη, ὅτου μοι δόκησις τ. τ. πρόσω. σχῆγμα. Infrà 43. ἐς ὄψιν.

P. 187. *l.* 5. Ἐπιδήμιον.] Cod. Arch. ὀπήμιον.
23. Μύκης.] Scholiastes Nicandri *Alex.* τὸ ἀκρον τῦ ξίφους, τὸ κατακλεῖον ἢ θήκην.
41. Καταλελάβηκε.] Cod. Arch. κατέλαβε. Mox pro ἔκρυπτον, idem ἔκρηπτον.
P. 188. *l.* 33. Μήδ' ἀνασωσαμένοισι ἀρχήν.] Cod. Arch. ἢ ας. Hæc non vertit Interpres.
40. Κατείρεικον.] Apud Hephæstionem de Metris, κατερύκωσι χιτῶνας.
P. 189. *l.* 19. Καπάδηλος Ἕλλη.] Cod. Arch. ὃς ἦν. Ità & Interpres.
28. Φαιδύμη.] Cod. Arch. hîc & sequenti paginâ Φαιδιμίη.
P. 190. *l.* 21. Μίρος ἐλίνδετο.] Vide l. *Esther*, cap. 2.
29. Ἀσπαθίνης. Cod. Arch. semper Ἀσπαθίνης.
P. 191. *l.* 33. Πάεμαν.] Cod. Arch. τῇ, πάρεμι, φάς τε ἥκειν.
P. 192. *l.* 25. Ἐν αἴνῃ μαλίστα.] Alibi ἐν αἴνῃ, quasi ἐν τιμῇ. Hîc autem ἐν αἰπῇ legit Valla; & rectè vertit, aliter licèt sentiat auctor Lexici Ionici. Arch. codex legit αἰπῇ. ut libro 6.
30. Ὑποχρεώσω.] Cod. Arch. ut Valla, ὑποδεκόμην. consentit Etonensis.
47. Ὡς ἐς τῶϊτο.] Rectiùs τῶυτον. Ità cod. Arch. ità Valla.
P. 198. *l.* 20. Οἰδιπόδεων.] Valla hîc nihil vidit, p. 221, eadem hæc locutio recurrit. Infrà τεθαρσηκότες.
P. 194. *l.* 11. Σωσανίστεων.] Magis placet codicis Arch. scriptura Ζωσιμένεα. Infrà ἐπ ἐσαὺς. Arch. & Eton. & mox ἐστῶτα. Tum ἔξω ἔθεον, ut Valla.
40. Ἐντὸς πέντε ἡμ.] Cod. Arch. ἐκτὸς π. ἡ. ἐφίσιος.
45. Μύραχον.] Codex Arch. cum margine Μύραχον μαλίστα γράφε.
P. 196. *l.* 18. Μυράχου.] Cod. Arch. hîc & lineâ ultimâ μυραχίης.
P. 197. *l.* 10. Ἐκεῖνοι.] Cod. Arch. stabilit lectionem marginis.
18. Καὶ ἄρχῃ.] Cod. Arch. καὶ ὅτι ἄρχῃ πολὺ τουῦτο.
23. Ἑκάεν ἕτερος.] Confer paginam 224.
35. Ἔχειν ἢ βασιλ.] Cod. Arch. addit Καμβύσεω.
P. 198. *l.* 47. Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος.] *A matre expositus, equa uberibus lactatus est, ab equorum curatore Spargapiza. Idem hinnitu equi rex declaratur.* Ptol. Heph.
P. 199. *l.* 9. Τὰ ἱστορέω.] Cod. Arch. σφοσιχίας, ἄλλοισιν ἄλλα ἱστορέω ἔθνεα νέμων, ἀρχὰς καὶ φόρου ἐπέτασσον.
29. Ἀλυσσνίων.] Cod. Arch. Λασσνίων. Mox pro Ὑλλικίων cod. Eton. Αὐλλικίων. cod. Arch. Αὐτενίων. Talentorum summa literis numeralibus in margine cod. Arch. ponitur, in ipso textu dictionibus integris.
34. Συείων.] Cod. Arch. Ἀσσυείων, ἑξακόσια καὶ τετρακόσια. Infrà pro φρυγίσσων, idem habet φοβίσσων, & ἀναστμῶτο.
P. 200. *l.* 2. Ὀρθοκορυβαντίων.] Codex Arch. cum margine; mox Παπαιδεῦ.
24. Ἀπὸ Βαχλ.] Cod. Arch. Βάκβων ἢ μ. Λίγδων, ἑξακόσια καὶ τετάρτη. Mox Παλοιμύης.
41. Ἀμμωνοῖοι.] Margo & cod. Arch. consentiunt, de his priùs. Vide pag. 410.
43. Μασσυῖοι.] Cod. Arch. Vossius ad Melam, p. 13.
P. 201. *l.* 30. Καλαντίαι.] Suprà p. 177.
36. Ἔσυξαν.] Cod. Arch. ἐπέξασθε. Ità Valla. Mox Καυκάσιοι.
P. 204. *l.* 3. Εὐπατρίδας.] Cod Arch. Δυασπίδας. Consule paginam proximam.
44. Ἀγμεῦ.] Cod. Arch. ἀγυιεῦ. Hinc videtur Aristoteles hausisse, τὰ ἀγκύλας ἐν ἀγυιαῖα.
P. 205. *l.* 1. Λαγοὺς.] Cod. Arch. ubique λαγὸς. Mallem λαγώς.
5. Eustath. legit ἐπαναιρεῖσθαι, hoc est, ἐπαναλαμβάνειν.
11. Αὐξανόμενον.] Cod. Arch. ἀυξόμενον. v. p. 214.——ἐσιπύειν κατακλείσαν.
25. Ὀφίων.] Cod. Arch. Eton. ut & margo πίνων. Valla itidem. Quod haud dubiè rectum est.
43. Πεπλασμένας.] Codex Arch. σφεαστιπλασμένας ἐκ πλοῦ.
P. 206. *l.* 2. Νεοκτίων.] Fortè νεοκτόνων. mox Arch. cod. κατεπλαμμένας. & lineâ 9. ἐπ τῦτων Θαυμασ.
18. Τειχέων.] Margo & codex Arch. τεῶν πηχέων, quod quidem Ἰωνικώτερον.
32. Ἐλεφάντας.] Scribe Ἐλεφάντας. Vide Stephanum in Λιβύη.
41. Βαρβακηνόν.] Cod. Arch. & Valla Βάρβακον. mox, τῶν ἢ ὑφάντες. mox cod. Eton. μετ λόγου pro μιλετῶν. cod. Arch. με λέγων.
44. Ἑξάπης.] Cod. Arch. ἑξάτη. Alii ἑκάτων. Fortè Ἑξατῶν.
P. 207. *l.* 13. Θαμανίων.] Cod. Eton. Θαμαλίων. Cod. Arch. Θαμαναίων. Mox, Ἄλλες.
29. Μελίνων.] Codex Arch. μελίλω.
39. Χρήματα.] Darius ob hoc caupo meritò dicebatur. Huc Martialis Epigramma facit.

Sit cisterna mihi quàm vinea malo.

13. Οὐ ξυγκαμόντες.] Cod. Arch. ξὺν ἐκείνοισι. Mox πλαίσια καὶ ἀδήρατα.
29. Πεσεῖναί τοι.] Cod. Arch. elegantiùs & Herodotéæ phrasi viciniùs, πεσεῖναι, τὸ, καὶ ἀλλοπεσόντα ——κεχαρισμένον.
P. 209. *l.* 6. Ἀνδρὸς λόγῳ.] Cod. Arch. ἀνδρῶν λόγῳ.
10. Αὐτῆς.] Cod. Arch. αὐτὸς. mox δι' ὃν πα.
19. Ἀναξίου τε.] Erat Polycratis præceptor. Vide Ælianum in V. H.

24. Ὑποκειμένης.]

24. Τπαιείνδε.] Hinc ὑποκεκτὴς Dramaticorum.
32. Θαλασσοκρατέειν.] Caſtor & Apollodorus in chronicis diligenter notárant θαλασσοκρατήσας. Veſtigia vides apud Euſebium. Mox pro μὴν Θ, cod. Arch. τῇ μετὰ ταῦτα ἔτει.
P. 210. *l.* 6. Μαιανδρέων.] Cod. Arch. Μαιανδρίων. utì infrá.
11. Περσδόκιμον.] Cod. Arch. δόκιμον τὸν τοιόνδε.
18. Ἐξέλετο αὐτὸς ἀπάγει.] Non autem αὐτόν.
P. 211. *l.* 10. Ἀπαρεμφώρους.] Cod. Arch. παρεμφώρους. Quod melius. Τίς σὺ τοὺς πάντων φρένας, Archilochus. Mox pro τῇ ἀρχῇ——idem c. A. παρχῇ. Vide p. 220. l. 26.
13. Κερκάπην.] Cod. Arch. Κερκάτους.
15. Ἀγχιλιφόρων.] Cod. Arch. Ἀγχαρίων, multò veriùs.
18. Ἀπίς.] Ut & margo.
23. Cidunbrtων.] Cod. Arch. (quod priùs dictum) hîc quoque οἰδούσιον.
29. Λοχμωτάτους.] Cujus eſt interpretatio δοκιμωτάτους.
P. 212. *l.* 26. Θηρῶν.] Cod. Arch. Θυείων.
34. Ἀγχυτνίων οἰχέλο.] Hunc locum Suidas multò emendatiùs excripſit, ἀγχυτνίων ζευγέλο.
46. Ὁ ἢ ἐνδιδῶτα δὴ ἕν.] Suidas δὴ ἐς ἑαυτὸ ἕν.
P. 213. *l.* 2. Ἡπάμαλα.] Codex Arch. ἅπα μὴ τὰ ἴχνεα——ἅπτυα μελαλαγχάνων; Suidas. Infrà Νὸ ζεύγνυσι.
P. 214. *l.* 20. Ἀνξαμήφῳ.] Cod. Arch. ἀνξαμήφῳ, utì priùs p. 205. Quid quòd Euſtathius hunc locum adducat, legátque, ut dixi. *L.* 26. Codex Arch. lectionem in margine agnoſcit.
P. 215. *l.* 13. Παῖλας.] Codex Arch. πάϊλα.
15. Καλαλείπειν.] Mox Ἀπέτελλεν.
20. Φοινίκης.] Ἐκ φοινίκης, ἅμα ἢ ἀυλῆσι.
26. Κηνώπης.] Cod. Arch. diſertè habet Κήτων Θ. Hoc pacto ſuprà legi oportere notavimus p. 21.
30. Τποσὰς.] Dictio Ionica. Homero ὑπόσσω pro ὑπόσσων.
P. 216. *l.* 15. Ἐμπίπλωσι.] Cod. Arch. ἐκπίπτωσι, *cum navibus ſuis deferuntur.*
22. Δι' αὐτῦ.] Ita Valla.
30. Codex A. & E. ἐφάδω.] Hujus videtur locum occupâſſe ἐπῳχθῆ.
38. Οἱὰ φατ.] Nam id hîc deeſt.
41. Συλεοῦν Ἀιδικὸ Θ.] Ita omnino. Vide p. 177.
P. 217. *l.* 14. Πρὸς ἑωυτόν.] Cod. Arch. ἀυτόν, utì & Valla. Mox ἢ ἐγώ. Infrà ἐμεῦτον.
P. 219. *l.* 23. Κακῶν, φεύγω.] Cod. Arch. πάϊ Θ, cum Valla.
P. 220. *l.* 17. Ἐξεκήνυξαν.] Cod. Arch. ἀπέπεμπτον. cod. Eton. ἐξάδωσαν. Hæc autem gloſſemata ſunt.
P. 221. *l.* 17. Ἰδῦσι.] Cod. Arch. δῶσει.
30. Codex Arch. ἄλλῳ μὲν τινι, & mox ἀποχειρίλιν.
P. 222. *l.* 3. Ἐξόπλωσαι.] Codices ſcripti ἐξάμπλωσαι. Vide *Heſych.* in ἐξάμπλωσιν.
42. Πεπόνθεσι.] Codex Arch. ἐπεπόνθεσι.

Ad Librum Quartum
HERODOTI.

P. 225. *l.* 10. Πρήνεσι.] Suprà p. 3. 7. 393. Euſtathius hos peculiariter Τρῆρας vocat. Videndus Geographus.
P. 226. *l.* 27. Γοργέας.] Cod. Arch & margo ταῦρος. *l.* 28. Idem πάσσαλ pro πρὸ.
30. Λευκήμαν.] Cod. Arch. Νευκήμαν. Non nunc primùm iſtæ duæ literæ ab excriptoribus confunduntur.
38. Ἀπόσσασθαι.] Cod. MSS. ἀπολλάσσασθαι.
45. Τεῖνοι] pro Τείνους.
P. 227. *l.* 37. Χώρῳ.] Cod. Arch. χρόνῳ. Probat quoque Etonenſis.
45. Μεγῆν.] Ita cod. Arch. Valla hîc malè omiſit *Echidnam.*

P. 228. *l.* 7. Τρίφυς.] Apud Homerum τρίφι κῦμα. Oppianus τρίφιν habet. Ergo non rectè Heſychius dixit poni pro τρίφυμον. Τρίφυες ſunt πίλοι.

17. Εἰρύσσητε.] *Educentem.* Interpres malè.

47. Περὶ πολλῶ.] Alii codd. περὶς πολλὲς, quod ſequitur Valla.

P. 229. *l.* 27. Τεφρδίντις.] Cod. Arch. τραφίντις. Mox λεγόμθ pro γλυφόμθ.

P. 230. *l.* 2. Τεθρικώς.] Cod. Arch. πεθρικώς. Mox Ἀρτικίης, ut Valla. Mox ἐόντι, ut Valla, non ἐόντι.

18. Μετωπηΐης.] Valla legit, ut in margine. Ita quoque cod. Arch. Idem mox pro πίλω habet χάλκῳ, ut paulò infrà.

23. Σπῆσι.] Ita codex Arch.

27. Εἰπόντα.] Ita codex Arch. rectiùs.

31. Ποιῆσαι ὑπηκόα.] Cod. Arch. ταῦτα ἐπί. Deinde ἔσται· quod rectiùs.

33. Περὶ Ν.] Omninò πλεῖξ. Paulò infrà ἀτρακὸς, eſt omnium ſcriptorum lectio.

39. Τῶπες.] Cod. Arch. τὼ περὶ ὀλίζον.

44. Ἀκοῇ.] Non agnoſcit Valla, nec cod. Arch.

P. 231. *l.* 10. Ἔρημον.] Arch. cod. ἔρημ Θ, ut mox.

11. Ταπυρεῖς.] Cod. Arch. & quidem perpetuò.

39. Μαστὸν Θ.] Antiquior eſt lectio per Ω, eam habet cod. Arch.

P. 232. *l.* 7. Τέτμον.] Cod. Arch. τέτμον——πέξιν.

21. Τεθαμμένον.] Cod. Arch. ἐπικαλυπτὸν, quod agnoſcit margo, nec tamen vertit Valla.

14. Ἰῦρκαι.] Mela legit Τάρκαι· ſed & Plinius.

37. Ἄρχ.] Codex Arch. Ἄγχ.

48. Ὃς ἂν κατηρ.] Cod. Arch. φεύγων καταφύγῃ.

P. 233. *l.* 1. Ἀργιππαίοι.] Cod. Arch. Ὀργεμπαῖοι. Zenobius Ὀργιμ. Plinius ſcriptus Argempheos. Mela Argippæi.

10. Ἀτρεκίων.] Cod. Arch. ἀτρεκὶς.

26. Ἀποχρυσῶσι.] Cod. Arch. καταχρυσῶσι.

32. Λέγοντες μονοφθ.] Cod. Arch. addit benè articulos τοὺ μον. & τοὺ χρυσοφ. Infrà *l.* 38. Ὄυτω δὴ τ. *l.* 42. Idem Τάρκης.

36. Ἄειμα.] Hæc paulò aliter Euſtathius ad Dionyſium. Æſchylo μόνοφρος.

P. 234. *l.* 8. Οὐδὲ ὄρος.] Cod. Arch. οὐδὲ χ ὄρος.

18. Φύσι.] Cum interprete Cod. Arch.

21. Περδίκας.] Opinor ἐπεισόδια dicit, quæ in eo bellò multa, ſed & laudata Dion. Halicarnaſſeo. Ipſe alibi vocat παρεμβολάς. Has in eo culpat Marcellinus.

P. 235. *l.* 5. Ἐνδυδυμάδα.] Cod. Arch. ἐνδεδυμάδα. De his lege Pauſaniam in Atticis, Porphyrium 11. de Abſt. 5. 18.

21. Πεπιφρέσι.] Cod. Arch. παρρέσι. Heſychius, Πέφρασι, Σκυθικοί.

44. Ἄρχιν.] Vid. Callimachum in Hymno in Delum, & Pauſaniam.

P. 236. *l.* 6. Ἀγαίσυλας.] Fortè ἐγαίσυλας· Dictio eſt in ſacris propria. Plutarchus de *Iſide*, ὅταν ἀγάλλως ἐγαίσιον ἢ λιχνίτην. & Interpretes Septuaginta ἐγκρύφιον κύκλα.

13. Ἀγχοπότης.] Cod. Arch. ἀγχιπότης.

P. 237. *l.* 5. Τὸν ἔξω τοῦ.] Cod. Arch. rectè omittit ἔξω τοῦ. Paulò infrà ἔρημ Θ, quæ lectio ſuprà etiam reſtituebatur.

44. Πεπλώσαντες.] Cod. Eton. πλώσαντες ἢ λιβύλλω. Valla fortè περιπλ. Codex Arch. περιπλώσαντες λιβύλλω.

47. Τελεστὸν Θ.] Vide p. 410. 541. Malè Pauſanias Τελεστὸν Θ.

P. 238. *l.* 15. Παρὰ Ἡρακλ.] Cod. Arch. ἀπὸ Ἡρακλ. Mox Σολόεις, ut Eton. & margo. pro ἔξω βασιλ. idem legit ἐς βασ.

21. Θὰς τὰ.] Cod. Arch. ἔθας περιούσας, & χρεωμένους.

25. Βρῶτα.] Cod. Arch. πρόβατα. Valla *pecora*. Mox pro ἔλεγεν ἐλέγετο.

35. Ἐπαλήθομαι.] Cod. Arch. ὀλιθόομαι.

41. Σκύλαξ.] Si Scylax hìc ſcripſit ἀκέστωρ, qui ſub ejus nomine extat, mirum non ſignificâſſe hoc, ut in aliis ſolet, Herodotum. Vide Suidam. Aiunt eum Dario opus inſcripſiſſe.

42. Καπανάου.] Suprà, 203 p. Apud Stephanum vitiosè Καπανάπυς Θ.

P. 239. *l.* 21. Ἀσίαν.] Stephanus in Ἀσία pro Κότυ Θ videtur mihi legiſſe Λυδῆ. Cod. Arch. habet Βόϊν Θ. Infrà Τυρσηνίς, ut in margine, codd. Arch. & Eton. Mox itidem περιβαλλόμενοι, & λόγχας λεπτομένους.

P. 240. *l.* 4. Ἀσίην.] Cod. Arch. & E. ἄρτι. Paulò infrà ἔτι ἔρ Θ.

21. Πόσκτα.] Cod. Arch. Τορκτά. Hinc Mela, Torcetas formavit.

26. Περὶ ἐσπέρης.] Codex Arch. ἑσπέρην. ut mox πρὸς Βορέην.

27. Ὀρθιοὺς.] Cod. Arch. Ὀρθιτ Θ. Heſiodo Ἀρθίσκ Θ.

33. Ἄνρας χ Τιβ.] Cod. Arch. Λύρας χ Τίβεσις.

34. Ἄδεις.] Νοίας χ Ἀσλαγις. ἐσθλῶν. Cod. Arch.

40. Δίχθ.] Cod. Arch. quod præſtat.

41. Κάρμις.]

41. Κάρμις.] Codd. ambo.
44. Ἐκ Κελτῶν.] Vide Euſtath. ad Dionyſium p. 41, 42.
45. Μετὰ Κύνητας.] Stephanus in Ἰβηρία videtur hunc locum attuliſſe.
P. 241. *l.* 1. Πολλῶν.] Cod. Arch. πλειόνων.
6. Οἱ.] Utrobique omittit cod. Arch.
10. Ὀλίγον.] Τὰ πάντα χρέος. *l.* 12. Cod. Arch. ut in margine.
21. Τύρης.] Melæ, Tyra. Suidæ in Σκύθαι, Τύρας.
25. Ὕπανις.] Codex Arch. ſemper Ὕταναις. malè.
28. Μήτηρ.] Mela, *matrem ejus accolæ appellant.*
32. Κρήνη πικρή.] Stephanus in Ὕπανις idem ex Metrodoro docet. Pro δεινῶς autem hac in lineâ magis ex Ionicâ formâ habet Codex Arch. αἰνῶς.
37. Ἑξαμπαῖος.] Mela, *ei cognomen eſt Exampæo.*
P. 242. *l.* 5. Κίτιά τε.] Codex Arch. κἀπάτη. De Antacæis meminit Heſychius, Ἀντάκαι. Euſtathius ad Dionyſium locum exſcripſit.
8. Γερρέα.] Imò Γίρρα, ut infrà l. 34. Eſt & hæc codicis Arch. lectio.
18. Ἱππολέων.] Cod. Arch. Ἱππολίαι. Scribe, Ἱππόλεω. Nam Dioni eſt Ἱππόλυς, in *Orat. Boryſth.*
23. Ῥέει μὲν γάρ.] Cod. Arch. ῥέει ἡ ἐς ἕτερον.
27. Ὑπάκυρις.] Cod. Arch. cum margine facit; ſed nihil muto.
37. Ὄγδοος Τέραϊς.] Tres has lineas citat Arrhianus in III. Euſtat. ad Dionyſium.
P. 243. *l.* 10. Πατρεῖον. Arrhianus in *Bithyn.* Βιθυνὸς ἦν Δία κελεύων πέμψαι. Euſtathius ad E. Ἰλιάδ.
11. Τῇ ἡ Ἀσία.] Codex Arch. Ἀσί.
13. Θαμιμασάδης.] Codex Arch. Θαγμασάδ.
23. Καταρξάμενοι.] Omnes ſcripti ut Valla κατευξάμενοι. Quod ideo obſervat Herodotus, quoniam alius Græcis mos. Ἀπαρχὰς poſt hæc faciebant, ut mox infrà.
42. Καὶ ταῦτα ἤδη κ.τ.λ.] Cod. Arch. τὰ ἄλλα ἤδη. Mox Ἀγχάλαν, & Συρίαν.
P. 244. *l.* 1. Ἀπιδόν.] Cod. Arch. & Et. ἀπίμενον.
3. Ὑποροίην.] Cod. Vallæ videtur obtuliſſe ὑπαροίην.
21. Νομίζουσι, ἀλλ.] Cod. Arch. νομίζουσι χρέεσθαι. Alibi ita loquitur Herodotus.
24. Ἐμπίπτει.] Cod. Arch. ἐμπίπτει.
27. Ἀποφέρει] pro ἀποδείκνυσι. Mela, *referre.*
29. Ἐξίει.] Cod. Arch. Ἐκσείει. Cæterùm alia hîc legit Interpres.
30. Ὀργίσας.] Cod. Arch. ἀργήσας. Vulgò ἀγάσας. Heſychio μαλάξας, ἀναδείσας.
P. 245. *l.* 3. Περιχρυσώσας.] Cod. A. & E. περιχρυσώσαντα.
10. Ὁ νομάρχης.] Non Ὀνομάρχης.
18. Ῥάβδοισι.] Scholiaſtes in Nicandri in Ther. hunc locum reſpexit. Rabdomantía.
25. Οἱ ἢ Ἐνάρεες.] Suprà, libro primo ἐναρέες. Cod. Arch. οἱ ἢ Νάσαμωνες οἱ ἀνδρόγυνοι.
P. 246. *l.* 20. Ἐπιπάμενοι τε.] Hunc locum expendit Voſſius ad Melam p. 112.
P. 247. *l.* 10. Θεραπεύοντες.] Cod. Arch. ὅτι Ν θεραπεύουσι.
13. Καλλιπεύοντας.] Cod. Arch. non καλλίστους.
27. Ἐπ' ἵππων.] Cod. Arch. melius ἐφ' ἵππου.
31. Ἐπισώζοντες.] Cod. Arch. ζεύξαντες. *l.* ult. λεύσω.
P. 248. *l.* 1. Ταύτῃ ἢ πολ.] Malè Interpres. Cod. Arch. legit ταῦτα. Verte, *his vero longe ſuper cannabis.* Heſychius in Κανάβεις (Κάναβις) videatur.
13. Ὠρύομαι.] Cod. Arch. Ὠρύεσθαι. Vox notat ἐξαμᾶσθαι ἢ πνευμάτων. Vide Heſychium in Καναβίδωνας & Ὄρος. Fortè ἰάρβον.
16. Λιβάνῳ ξύλῳ.] Cod. Arch. Λιβανωτῷ. Mox καταπλόκους.
23. Διέτριβον Ἀναχάρσις.] Cod. Ἀναχάρσει τῷ ἢ Α. αὐ. Σκύλλα. Dixit & Herodotus, ἢ οἱ ἦεν Σκύθῃσι ἀδελφεός.
26. Ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθ.] Cod. Arch. ἐκομίζετο ἐς ἤθεα ἤδη. Mox σκῆπτρον ἐπ' Ἑλληνίστῃ. Paulò infrà μεγαλοπρεπῶς, & χρυσέα.
37. Ἐκδυσαμένῳ ἀγάλματα.] Verte, *apprenſis collo Simulacris.* intelligit, *cymbalum & tibiam*, &c. Vide Cl. Alexandrinum de Anacharſi. Sunt apud Herodotum Ἀγάλματα, ſenſu latiori, ea omnia, quibus quis oblectatur, deorum ἀθύρματα.
P. 249. *l.* 2. Ἐπεδήμει.] Cod. Arch. Ἐπεδήμησε τῇ, &c. Vide Laertium & Suidam in Anacharſi. H. St. videtur verum hîc tenuiſſe.
15. Ἄλλως πάντας.] Cod. Arch. ἄλλως πάντως. Fortè ἄλλως πάντως ἀπὸ δυτῶν Ἑλλ.
19. Ἀεσπείθεα.] Codex Arch. ſemper Ἀεσπηθ. Infrà Ὀπία.
41. Οὔτε ἄλλα.] Cod. A. & E. λάδ. Ita & Valla.
P. 250. *l.* 3. Πολάκης.] Cod. Arch. πλειόνας.
18. Διαπρήσσουσι.] Fortè διαπρίσσουσι. Cod. Arch. διαπέσσουσι.
32. Τύρῃσι.] Sic codex Arch.
38. Σκάλακις.] Cod. Arch. Σκόλακις, perpetuò. Malè. v. p. 426. l. 10.
P. 251. *l.* 1. Μύτρεα.] Cod. Arch. μήτρεα Σκόλακι.

27. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολλόν. Ita Valla.
P. 252. *l.* 12. Πρότερον.] Ante Argonautarum tempora. Infrà Θωϋμασιώτατον.
18. Pro δηκόσιοι Cod. Arch. τεσσερακόσιοι, quod verum eſt, & ex ſequentibus confirmatur l. 40.
26. Στενότατον.] Cod. Arch. στενόταλον, ut ſuprà ἐυρύταλον. *l.* 27. puto ἰσθμοῦ reponendum, ut hîc & alibi habet Cod. Arch.
P. 253. *l.* 16. Ἐδωρήσατο παισὶ δίκας.] Cod. Arch. πᾶσα δίκη. Margo, πᾶσι. H. Stephanus putabat textum Græcum eſſe mendoſum. Lego πᾶσι δίκην. Heſychius, πρὸ πάντων ἦ, *donis omnis generis*, vel *eximiis*.
17.] Ζωογραφήματα.] Cod. A. ζῶα γραφήματα, *ad vivum pingens*.
38. Κατὰ γεφύρην.] *Per pontem*.
40. Τέαρα.] Meminit in V. Item Plinius. Euſtathius ad X Iliad. locum hunc in hæc verba adducit, excepto quòd δυεῖν habeat pro δυοῖν.
P. 254. *l.* 21. Κολωνάς.] Euſtathius λόφους, *tumbos*. Infrá.
26. Κυρμιάναι.] Cod. Arch. Σκυρμιάδαι, quod accedit ad Stephani Σκυρμιάδας. Sunt apud eundem Σκύρμιοι.
27. Μυλαῖοι.] Cod. Arch. Νιλαῖοι, rectiſſimé. Stephanus Νίλα & Νιλαῖοι, Herodianum in IV pro Herodoto laudans. Ortelius in hac voce emendandus eſt.
30. Ἀνδρειότατοι καὶ δ'.] Codex Arch. καὶ γυναίκιοι καὶ δίκ.
32. Ζάμολξιν.] Codex Ζάλμολξιν δάλμοκα. Eandem lectionem tuetur margo; item Heſychius. Vide Porphyrium v. *Pythagoræ*. Heſychium, & Suidam in Ζάλμοξις. Julianus ſcripſit, eos libentiùs mortem, quàm iter obire; tanta in Zamolxe fiducia.
33. Πεντηκοντάετες.] Cod. Arch. & Valla πενταετές. Malè.
P. 255. *l.* 3. Ἑλλάνων.] Hellanicus apud Suidam hæc diſertis verbis narrat. Fuit is Herodoto Συγχρονος, at paulò ſenior.
31. Δαρείου.] Deeſt codici Arch. nec vidit Valla.
37. Ἐξάνδρου.] Cod. Arch. Ῥεξάνδρου.
42. Οὐδὲ διάπυρα ἢ αὐτή.] His addit codex Arch. καὶ τῆς Γαλωνοῖσι καὶ Βυδινοῖσι.
P. 259. *l.* 2. Ἴδρις.] Cod. Arch. ἶδν δὲ πάντα. Eſt autem ἶδν linguâ Ionicâ δρυμὸν ὄρος, Heſychio. Didymo ὄρος. Interpres non vertit. Vide 280.
4. Ἐν ᾗ πάντη.] Cod. Arch. ἐν ᾗ πάντες. Utì & Valla.
31. Μάχης.] Codex Arch. conſentit cum margine.
P. 260. *l.* 16. Ἐκπλαίσσοντο.] *Mitigabant*. Euſtathius, Κάλος, χαριέντως, ἤμερος, Συνηθῶς.
P. 261. *l.* 13. Σολοικίζοντες.] Cod. Arch. αὐτὰ α. τῇ αἰ. ἤπ.
P. 262. *l.* 13. Καὶ ἐκείνοις.] Codex Arch. ἐκείνοισι.
17. Οὐκ οἰσόμεθα.] Ita legit Valla cum cod. Arch.
29. Σκάπτους.] Cod. Arch. Κάπτους.
36. Ἰνδάνδυρσος.] Cod. Arch. Ἰδάνδυρσος perpetuò. Vide Strabonem, 14.
37. Περσχωμένων, ἤμέρης.] Cod. Arch. περσχωμένης μοίρης. ut ſæpe infrá.
P. 263. *l.* 34. Λύκος.] Confer Arrhianum III.
P. 264. *l.* 12. Ἐμβαλεῖν.] Cod. Arch. Συμβαλεῖν, quod habet hîc locum.
31. Σὺ ᾗ σῇσι.] Cod. Arch. & margo conſentiunt.
P. 265. *l.* 9. Σκυθέων ῥῆσις.] De hoc proverbio Suidas, Adagiographi, & Demetrius, vulgò, Phalereus.
P. 268. *l.* 25. Αἰακίδης.] Cod. Arch. Αἰάκης, ut ſuprá.
P. 269. *l.* 26. Πρότερον ἑωυτόν.] Suidas hîc legit ἑωυτῶν. idem pro ἴρον ἦσαν. cod. Arch. ἦσαν.
18. Ὀλαὶ. & ἀπίκετο.] Rectiùs editis.
30. Ἀπελευθέρους.] Rectè. Ita & Vallæ codex.
43. Κόκκοι.] Euſtathius, B. Ἰλιάδος, ad Τοῖσιν δίκην μετὰ Συμφοβάμοισι δόσαν, adducit hunc locum.
P. 270. *l.* 32. Μετέχοντες.] Cod. Arch. μετέχοντας.
P. 271. *l.* 5. Λόγον.] Fortè δόλον.
25. Μεμβλιάρεω τ. Π. ἄνδρες Φοίνικες.] Stephanus *Ethn.* legit Μεμβλιάδεω. Vide Apollodorum.
47. Μάκιστον.] Cod. Arch. Μάκιστον confirmat Stephanus. Idem Arch. c. Θείξας habet pro Φείξαν, ut Stephanus; deinde Ἔπεσον, & Νίδιον.
P. 272. *l.* 20. Ἐυδημίδης.] Sic quidem Valla. Cod. Arch. Ἐυφημίδης.
38. Συμμίσγουσι.] Cod. Arch. Συμίσγουσι. Ita Valla. Mox Κυρόβιος.
P. 273. *l.* 14. Ἀκίρατον.] Codex Arch. ἀπείρατον.
P. 275. *l.* 37. Τέτρηνται.] Significant loci felicitatem, & ubertatem.
44. Συνοικίζοντας.] Codex Arch. Συνοικήσοντας. Rectè.
P. 277. *l.* 15. Ἐδίκετο φαπάς.] Euſtathius ad Z Ἰλιάδος. Fortè reſpexit Herodotus præceptum Homericum, Ἰσόν τ' ἀλαπάξαι πι,——quod infrà ſequitur.
P. 278. *l.* 12. Ἀλαζόνες.] Cod. Arch. Ἀλαζόνας.
27. Φόρυς.] Cod. Arch. φόρεις, ut Valla.
28. Ἀγυάνδων.] Polyænus l. VIII. p. 625. Cod. Arch. Ἀμιάνδων.

36. Δαρεῖος.]

36. ΔαρεῖΘ.] Hesychius, Δαρεικοὶ, οἱ χείνοι σατῆρες. Lege Χρυσοῦ σατῆρες.
P. 279. l. ult. Τοὺς ἑαυτέες.] Cod. Arch. ἑωϋτῆς.
24. Ἀδυρμαχίδαι.] Apud Ptolemæum Ἀνδρομαχίδαι, ut Εὐσεβὴς apud Stephanum, quæ quidem terminatio his & Ægyptiis usitatior. Silio, *Adyrmachidæ*. Stephano Ἀδαρχίδαι, malè.
25. ΠλεῦνΘ.] Cod. Arch. Πλυνός. Sic Lycophron quoque.
37. ΤεθριππόβοιΘ] V. Hesychium in Βαρκαίοις ὄχοις. Athen. 3. l. 21. c.
40. Ἀυχίαι.] Cod. Arch. ἈυχίΘ. Stephanus, ἈυχίΘ, ἔθνΘ Λιβύης ἀτερβάτης. Lege ἀτὲρ Βάρνης. Cæterùm qui hîc Γηράμαι, cod. Arch. Γηράμαι, Stephano Γιλιγάμβαι.
P. 280. l. 4. Ἀσπελίβυες.] Hesychius, ἀκελίδας exponit.
6. Ἔπεστα γάλα.] Rectiùs codex Arch. ἔπεστα δὲ γάλα ὀπτ. has lacti inspergebant.
34. Γαραμάντες.] Mela, Plinius, Capella; Γαμφάνται.
42. Ἐν χοί.] Hesychius ἐν χοὶ κυσὶ. ἀντὶ τοῦ χροΐ.
P. 281. l. 9. Γλυκύπτα.] An γλυκάταΘ; Eustathius enim sic hîc legit.
39. Ἀυσῆς.] Codex Arch. Ἀυσᾶς. Astipulatur Stephanus. Melæ, *Ausenses*.
P. 282. l. 38. Μεσαμβείη τε.] Cod. Arch. μεσαμβείης κώμη.
42. Θερμὸν ἐς μεσ.] Cod. Arch. Θερμὸν μίσας νύκλας πελάζει.
P. 283. l. 4. Αὔγιλα.] Cod. Arch. Αὔγιλα. Sic & Stephanus.
21. Τρωγλοδύ.] Eustathius ad Dionysium p. 28. Mox Τρωγλοδ. Αἰσιόβιος, & τετείχαν habet codex Arch. cum Eustathio.
P. 285. l. 1. Αἰγίδας.] Locum istum diligenter excutit Eustathius ad E. Iliad.
3. Πλὴν χὸ ὅπ.] Melius Cod. Arch. πλὴν χὸ ἢ ὅτ.
8. Αἰγίδας.] Cod. Arch. & Eustathius Αἰγέας, uti & margo.
13. Χρόνῳ κελῶς.] Codex Arch. melius χρ. αἱ Λίβυσσαι, χ' χρόνῳ κελῶς.
43. Ζορκάδες.] Codices MSS. δορκάδες. Hesychius in Ζόρ. & Callimachus *Hymno* in Dianam.
P. 286. l. 2. Πήχεις.] Illæ sunt in cithara partes quas ἀγκῶνας vocant.
12. Ζεγίρεις.] Hesychio minùs rectè ζεγρεῖαι. codex Arch. Λιβύσσιον.
18. Ζαμπκες.] Codex Arch. Ζάβακες. quod est idem.
20. Ζύγαντες.] Bochartus distinguit inter Ζύγαντες, & Stephani Τύζαντες. Lege l. 26. Κυζάντιοι. Sic Arch. c. & Stephanus.
40. Πτερεχῆς.] Codex Arch. Πτωιήνες. Rectè; Hesychius, πτωχοὶ λέγουσι, πτῶσιν. Mox ἀναφέρΘ non ἀναφαίνΘ.
P. 287. l. 38. Ἐπ' ἐγκοσί.] Cod. Arch. ἐγκόν.
P. 288. l. 1. Τὰ μέσα.] Desunt codici Arch.
2. Βυρσὸν καπίνην.] Dictio est Libyca. πλανὰς, λίφΘ, Hesychius & Bochartus.
27. Ἐπιχάλκου ἀσπίδ.] Eustathius ad N. Iliados.
P. 289. l. 15. Βάρνης.] Suprà p. 279. Βάρδης, & Μάρδης. cod. Arch. hîc Μαύδηνες. alius, Βαρδῆται. V. p. 409.

Ad Librum Quintum HERODOTI.

P. 290. l. 6. Δαρείῳ.] Codex Arch. Δαρείῳ.
7. Παιονίδαι.] Hesychius ἐκ Νίνῳ exponit per ἐκ μαγείνῳ. Alibi variant codices; aliquando ἐκ νεκρῶν scribunt. Vide Hesychium in Ἐκ Νίνῳ, ubi ait ἀπὸ τῆ ἵππῳ.
8. Οἱ χὸ ὧν.] Cod. Arch. Ὡς χὸ ὧν. L. cod. Ar. ἀντικαλέοντο.
22. Πολλὰς ἐκφέρουσι.] Cod. Arch. πολλῶν.
30. Δαρείῳ.] Codici Arch. & Vallæ deest.
P. 292. l. 8. Σιγύνας.] Apollonio Rhodio Σίγυννοι.
17. Συγύννας.] Cod. Arch. Hesychius, Σίγυννοι, τὸ ξυστὸν δόρυ. Eundem vide in Σιβύνη, Σιβύνη, Σιβύνη. Aristotelem Poet. c. 2. Schol. Apollonii p. 72.
23. Εἰνάτη.] Ionismus postulat εἰνάτη.

35. Ἠδωνίδι.] Cod. Arch. Sic Valla.
43. Πίγρης.] Cod. Arch. Τίγρης ὁ Μασίου. V. p. 414. Fuit & Pigres Artemisiæ frater, Poeta Plutarchus contra Herodotum, videtur ei tribuere Βαρβαρομυομαχίαν.
P. 293. *l.* 6. Ἐπιμελὲς τοῦ.] Suidas, hîc videtur legisse ὀπιμέλεον.
7. Λυδικῇ.] Cod. Arch.
10. Φυλάξαι.] Suidas legit γνῶναι.
20. Ποταποὶ εἶεν.] Cod. Arch.
25. Παιονίη.] Eustathius ad Periegeten, & Iliados B.
P. 294. *l.* 10. Ὀδομάντους.] Cod. Arch. Ὀδομάντας. prius agnoscit Thucydides II. Vide Scholiastem Aristophanis ad *Acharnenses*.
32. Τίλωνας.] Hinc fortè emendandus Hesychius, cui Τίλτον est ἄλσος παχύ.
P. 295. *l.* 18. Ἀντίας.] Cod. Arch. ἀντία. Illud porrò ἀλγηδόνας ἐφθαλμῶν respexit comicus, *ut doleant ei oculi*. Usurpavit quoque Plutarchus, non agnito auctore.
33. Ἀναχωμώμεν.] Certum est Vallam legisse ἀναχωμώμεν, ut habet codex Arch.
P. 296. *l.* 17. Μακεδόνων.] Cod. Arch. Μακεδόνων. Vidit idem Valla.
29. Γυναῖκα.] Vide l. VIII. c. 136. l. 1. c. 93.
37. Ἑλληνοδίκας.] Cod. Arch. Ἑλλήνων· ita & Eton. Codex. Nec aliter Valla. De Hellenodicis Ælianus *Var. Hist.* IX. c. XXXII.
P. 297. *l.* 5. Μύρκινον.] Ita paulò priùs. Cod. Arch. hîc Μύρκινον. Stephanus ex Parthenio cum duplici ν scribit.
10. Ἵνα ἴδῃ.] Cod. Arch. ἵνα ναυπ. ὅσον ἴδη ἀφθ. κ. π. κ. καὶ μεγάλα ἀργύρεα. Ita Valla.
15. Σὺ τοίνυν.] Melius cod. Arch. Σὺ νυν. Ita enim p. 303. l. 7.
24. Ἄνεως κωκῶν.] Non est solicitandus iste locus. Est enim ἄνεως, ἄσυχον, Hesychio. Mox πρόχυμα significat *propugnaculum*.
P. 300. *l.* 13. Καὶ τὸν Βασ.] Suidas & codex Arch. ἀντὶ β. ut mox.
19. Διηκοσίας πεντήκοντα.] Hinc Suidam emenda, apud quem ἑβδομήκοντα legis.
46. Ἐσπίσχετο.] Codex Arch. ἐπίσχετο. Hoc Valla videtur sequi. Prior lectio melior, nam ἀπέχεσθαι, est hoc in loco σωφρονεῖν.
P. 301. *l.* 27. Ἐστυμφόρου.] Æneas in Poliorcetico, & Polyænus l. I. idem tradunt.
P. 302. *l.* 16. Ἐν τῷ πρυτανήῳ.] Haud dubiè, ἐν τῷ σκότῳ. Ibi de istis agit. Cod. Arch. confirmat, & Stephanus in Τέμενος
23. Τεμενίτα] Margo & codex Arch. Τεμενίτα. Stephanus itidem, Τεμενεῖς. Cæterùm l. hos vocat noster Τερμίλας quos hîc diceret Τερμενίτας. Vide p. 72. Puto literarum ρ & λ aliquam fuisse etiam in sono affinitatem apud antiquos. Inde traulismus. V. Stephanum in Τέμενος, & in Τερμίλη. ubi Τέμενος & Τερμίλος promiscuè. Sic Τόργος & Τόλγος, Ἀλύμβας & Ἀργύβας, Ὄλεος & Ὄργλος, Κόρυξ & Κίλυξ.
28. Μετεὶς.] *Adiens*, μετερχόμενος, πρεσβεύων.
29. Cod. Arch. Ἐνόντες pro Ἔχοντες. & Συναποσταλέντα.
P. 303. *l.* 20. Ἐξίσιος.] Eustathius ad Odyss. ἔκπεμψις, διαζύγιον.
P. 304. *l.* 37. Κρήσιν.] Cod. Arch. Κρῆσσον. Sic & Stephanus.
P. 305. *l.* 21. Εἶχετο.] Codex Arch. εἴχετο.
P. 306. *l.* 6. Ἀναξυρίδας.] Hunc locum non vertit Valla. *fœminalia*, Hesychio.
13. Κατάκειντ),] Cod. Arch. quod probo. Reliqua in hac paginâ cum margine habet idem codex.
P. 307. *l.* 10. Ἐυεπίη.] Codex Arch. ἐυπετίη. Hoc accedit ad ἐυπετίη. v. p. 306. l. 8.
15. Ἐπαχύσας.] Lectio marginis placet codici Arch.
21. Ἀρχῇ).] Lineâ penultimâ διαμοίρῃ) mallem cum codice Arch. quàm σταμοίρῃ).
31. Σταθμοί τε βασ.] *Mansiones*. Isiodorus Characenus scripsit σταθμοὺς Παρθικούς. Opinor hinc ἀφορμὴν sumsit. In eo legas σταθμὸν βασιλικὸν p. 185. paulò infrà Μερράδα σταθμὸς, βασιλὸς, lego σταθμὸς βασιλικός. Idem porrò subinde σταθμὸς commemorat alios, quos βασιλικοὺς fuisse certum est. De Stathmis etiam scripsit Amyntas quidam, cujus meminit Athenæus. Hujusmodi est Hieronymi opus de *Mansionibus filiorum Israel*. Hesychius exponit σταπτικὸν κατάλυσιν. Talis fuit Nazianzum. Suidas in Γερμανικός.
P. 308. *l.* 14. Ἐσβάλλοντος.] Codex Arch. ἐσβάλλοντι, uti mox μεταβαίνοντι. Ferri potest prior lectio. Διαβάντων δ' Εὐφράτου πόλις δὴ Ἀπάμεια. Isidorus Characenus.
23. Ὁ δὲ παρασάγγης.] Vide Brissonium de *regno Pers.* item Casaubonum ad XI. Strabonis, sub finem.
34. Φοινίκων γεφύρωσιν.] Vide Scaligeri digressionem ad *Eusebii Chron.*
P. 309. *l.* 45. Κλείνου.] Vide Marcellinum in v. *Thucydidis*. Ejus fides in his desideratur.
P. 310. *l.* 24. Ἀχαιὸς.] Hesychius, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ἢ ἀέλιου ἄρχειν.
44. Παείνου.] Scribe cum codice Arch. Παιείνου. meminit Pausanias, & Pollux, & Suidas.
P. 311. *l.* 40. Πελασγικῷ τείχει.] Murum hunc Pelasgi Athenienses condiderunt. V. p. 379.
41. Ἐξήλου.] Magna est dissentio de duratione tyrannidis Pisist. V. sc. Aristoph. p. 464.
P. 312. *l.* 30. Πελείου] Codex Arch. Γελείου, Geleontis.
P. 313. *l.* 46. Τὸν δ.] Cod. Arch. τῷ δήμῳ.
42. Πάντων ἐς τὸ.] Codex Arch. legit rectè πάντα. & l. 47. τῷ δήμῳ. *ipse populo se adjunxit.*

P. 314.

P. 314. *l.* 14. Ἐκύμησε.] *Efferebatur.* ἐπήρθη. Usus est & Aristophanes, hâc sententiâ.
P. 315. *l.* 4. Ἔργα χειρῶν.] *Fortia facta, & animi vim.* λῆμα, est βούλευμα, φρόνημα.
P. 316. *l.* 18. Ἰδύην τοὺ Βοιωτύς.] Cod. Arch. βουδῦας.
21. Ἐν πίδαις.] Codex Arch. non ἐς πίδας.
26. Ἱπποβατέων.] Vide paginam 366.
33. Πεπρησμένον.] Aristophani *Nubibus* ἐκκεκαυμένα, *amburit fulmine.* Sunt, qui affirmant ignis Medici vestigia adhuc cerni in marmoreis parietibus cujusdam templi Palladis, quod Athenis extat.
45. Ἰσηγορίη.] Hîc se finæ permiscet historiæ, μισογραφῶ, & obliquè animum suum aperit.
P. 317. *l.* 34. Ἐόσης πρός.] Cod. Arch. cum margine, ἐχούσης ἐς.
43. Ἀπεδίδυ.] Codex Arch. ἀνεδίδυ.
45. Δαμίης.] Meminit Pausanias.
P. 318. *l.* 6. Ἐλαίαι.] Imò fortè in luco Mycenæo. Vide Apollodorum, & quæ ibi attuli p. 70. & 222. Item Herodotum p. 480.
27. Κερτομίοισι.] Festum in harum memoriam dicebatur Λιθοβολία. quod imitabatur ἐπεσβολία.
31. Εἰσὶ δὲ σφι καὶ Ἀφροδίτης ἱρηίαι.] *Celebrant & sacra quædam arcana,* nempe, præter festum jam dictum.
44. Ἀσσῶν τύτυς.] Cod. Arch. τυτίων, οἱ περιφέρητες.
Κομίσωνϑ.] Ita cod. Arch.
P. 319. *l.* 5. Ἀλλοφρονῆσαι.] Eustathius, παραφρονῆσαι, μαίνεσθαι.
40. Τὸν ἀνὰ τυτίων.] God. Arch: τῦτον. ut mox.
41. Ἀθηναῖοι δὲ.] Verte, *Athenienses autem ne hunc quidem tantæ cladi supervixisse,* &c.
P. 320. *l.* 5. Δωρίδα.] Hesychius in Δωρίζειν.
28. Ἐπ' Αἰχινήτας.] Valla legit Αἰγίνης. consentit codex Arch.
P. 322. *l.* 3. Ὁλοίτροχον.] Nempe πέτρον. Apud Homerum N. Iliados, ὁλοὸν τρόχον. Herodotus infrà, ὁλοὺς τροχοὺς ἀνεῖπον, *lapides molares devolvebant.*
31. Κυλίνδω.] Plutarchus in *Sympos.* hæc excripsit. Pausanias I. Eliacon vocat κύλινδρον. Apud Hesychium varia significat.
P. 324. *l.* 9. Διαπλεύσαντϑ.] Cod. Arch. & Eton. Διαπλέξαντϑ. Mallem διαπλώσαντϑ, quod est διαπλεύσαντϑ.
12. Ἡπειρώτηϑ.] Homerus, πατὴρ ἐὸς ἵππων εἶη. Vide p. 182.
21. Κατὰ τωὐτό.] Cod. Arch. τῷ τωὐτὸ.
22. Ἴδυ.] Non ἴδυ.
23. Τὰς ἀναβάσιας τὰς ἐς ἀσσυρίους.] Hæc verba Aristoteles adfert libro III. Pol. c. 9.
32. Συνόμοσαν.] Codex Arch. Συνόμωσαν. Hesychio κατόμοσον. Vide *Lex. Herod.*
P. 325. *l.* 9. Ὀρύγμα.] Homerus βόθρον vocat, ubi ista sacra sanguine fuso fiebant.
13. Τοιῦτον ἔργον.] Codex Arch. cum Valla, τοιούτων ἔργων.
21. Συνέοντας.] Puto Vallam eâ legisse, quæ in textu.
26. Ἡμίεργοι αἱ χεῖρες.] Codex Arch. ἡμιαμᾶ. quod non capio. ἀνιαδυ vexari; explicabis hæc ex verbis paginæ 321. l. 6, 7.
P. 326. *l.* 1. Καὶ τοῖσιν.] Locum totum sic concipit codex Arch. μέζον τῆς Ἰλ. Χω. ἢ ἐκ καὶ σφι καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, ὅσοι Ἑλλήνων σφε. τὴς Β.
8. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖϑ.] Scripsit μελοποιὸς de seditionibus Mityleneensibus. Hoc in opere multa pro patria dixit, unde & *aureum plectrum* meruit; multa pro se. Horatius,

Et te sonantem plenius aurea
Alcæe plectro.

de fugâ ejus, quam tangit Herodotus, ista capio,

——*Dura navis,*
Dura fuga mala, dura belli.

Plutarchus libro contra Herodotum p. 858. gravem impingit historico nostro culpam, ob Psittaci res gestas malè hîc silentio obscuratas.
P. 328. *l.* 25. Κυβήβης.] Codex Arch. Κυβίβυς. Restitue Κυβέλης. Mons in Phrygia Κύβελλον. Virgilio Cybelon, III. Æneidos,

Hinc Mater cultrix Cybeli.

Imò idem, Cybele Ovidio, Fast. IV. *Inter,* ait, *viridem Cybelen.* Hîc culta, & hinc dicta Cybele, & Cybelle. Claudianus,

Thyasos spectat de more Cybelle.

37. Σιμωνίδω.] De Eo Stephanus in Ἀμοργὸς & Ἴαλις, inconstanter. Noster infrà filium Leoprepis facit, p. 459. Scholiastes Pindari, Callimachum laudans, hæc habet,

Ὡς ὁ Κεῖϑ Τιμόχυ γένους.

unde de genere ejus aliquid amplius colligitur. Aristoteles Rhetoricor. 3. taxat hominis tum mores tum dictionem, ut qui de asinabus dixerit,

Χαίρει δ' ἀνοήτοις ὀνάγρους ἵπποις.

Plura de eo Scholiastes Aristoph. p. 532.

P. 329. *l.* 4. Ἐσελοντί.] Hîc codex Arch. & Eton. legit ἐσελοστί. Vide quæ ad p. 3. l. 15.
9. Παρηγρέατο.] Codex Arch. παρηγρέατο.
14. Στρατιότην.] Ita codex Arch.
30. Τίσιδζ.] Vide paginam 382.
40. Ἀναγνώσας.] Scholiastes ad Dionysium Thracem notat hanc esse locutionem Ionicam. Apud Herodotum frequens est.
43. Τοιῦτόν τι.] Codices scripti, ut & margo, τοῦτον τι ἄν.
P. 330. *l.* 3. Ὅσα περ σοί.] Codex Arch. ὅσα Πέρσῃσι.
12. Οἴκασι.] Codex Arch. ἤκασιν. id rectè.
16. Καταρτήσω.] Paulò suprà καταρτήσῃς. & cod. Arch. hîc καταρτίσω.
23. Διέβαλε.] *Decepit.* Alibi διαβεβλημένος βασιλεύς, *deceptus.* v. p. 555. l. 24.
P. 331. *l.* 4. Ἐμβαίνειν.] Scripti omnes ἐσβαίνειν. Mox codex Arch. in melius restituit——ἔτιμωρεῦ ἡμᾶς τὰ κοινὰ πρὸ Ἰώνων φυλάξοντας.
13. Σολίων.] Codex Arch. rectiùs, Σολέων ἀπὸ Κίλικος.
16. Ἀντίσκης.] Codex Arch. ἔμελλε ἐρδόν. Mox pro κέρτα idem habet πολέμια ἔργα.
20. Ἰσάμωνον ἐρδόν.] Hæc confirmant codicis Arch. lectionem, l. 16.
26. Ἀυτέων, δέ.] Omninò ut codex Arch. καὶ πάντας. & ut Valla.
37. Περσοφεύστερον.] Et codex Arch. & margo.
P. 332. *l.* 7. Ὁ Κάρ δς.] Codex Arch. non agnoscit: sed pro ὁ Καὶς habet, ὁ ἄνδρων, ut paginâ præcedenti.
30. Συνοίσασθαι.] Codex Arch. ἤσσης.
42. Τμῶλος.] Codex Arch. Τμαλος.
49. Περκώπην.] Codex Arch. Olim quidem inquit Stephanus Περκόπη dicebatur quæ nunc Περκώτη.
P. 333. *l.* 12. Κινδύῳ.] Hæc quidem est lectio codicis Arch. Est apud Strabonem l. 14. Μίνδυα, apud Scylacem Μύνδος in Caria; utcunque hîc nihil muto; nam apud Polybium Κινδύαι Ἄρτεμις legitur. Syennesis mentio est in I. libro.
15. Κασὰ νώτα.] Cod. Arch. κατὰ νῶτα. mox συμβ. & χέρτος.
31. Στεσίλεω.] Est enim is πολέμιος πολίμοιο.
44. Δέσῳ.] Margo lectionem aliam profert Παδέσῳ. Codex Arch. Λασσῶνι. Interpres Μύλασσι. Quam fortè dictionem voluit indicare codex Arch. Qui insidias struxit, erat Mylassensis.
47. Ἀμόργης.] Codex Arch. Ἀρμόγης καὶ Συναμάγκης——καὶ Μίρσος. Cæterùm Amorgen novit Ctesias.
P. 334. *l.* 7. Ἰλιάδι.] Codex Arch. Ἐλαίδι. Vera lectio est Αἰολίδι. Sunt in Æolide Gergitha.
8. Ἀπολιοθύνιας.] Codex Arch.
33. Μίλητον.] Mirum cur Henr. Stephanus insimularet Vallam, ac si Pythagoræ hoc nomen dedisset, quod non fecit.

Ad Librum Sextum HERODOTI.

P. 335. *l.* 35. Πολυπόθῳ.] Valla paginâ proximâ vertit, *fecit literas*; mallem, *operâ, ministerio usus.*
38. Ἀλλ' ἐν τείχεϊ.] Codex Arch. habet Interpretis lectionem, ἀλλὰ τείχει βάλλει.
P. 336. *l.* 46. Οἱ Λέσβιον νεμ.] Codex Arch. & Eton.
P. 337. *l.* 3. Δώδεκα νηυσί.] Reliqua sic pertexit codex Arch. Πρώτιον δὲ ἔλεγον Τύϊον ἔχειν νηυσί. Τυΐων, &c. ita ut nulla hîc sit mentio Myusiorum. Numeri autem summa sine illis constat. Puto nihilominus Myusios interfuisse ob vicinitatem. Vide p. 60. l. 33.
22. Τῶν Ἀχαιῶν.] Codex Arch. Τῶν ἐχέων. Sic & Valla.
25. Ἐνυγαλιοκτόνῳ.] Codex Arch. meliùs Ἐνυαλ. longiùs abit codex Et. Ἐνυαλιοκλείτου

34. Καπέξω.]

34. Καπάξει.] Codex Arch.
P. 338. l. 1. Ἐπὶ ξυρῇ.] Homerus hoc usus est proverbio, Ἐπὶ ξυρῇ ἴσταϑ' ἀκμῆς. Vide & Plutarchum contra Herod. p. 870. Longinus hunc locum laudat.
13. Ἑκάστῃ.] Codex Arch. Ἕκας τε.
46. Οὐ βαλομένους.] Codex Arch. propiùs ad Vallam ἀρνευμένους.
P. 339. l. 11. Ἐνδίκᾳ.] Codex Arch. δίκα. Ita Valla.
39. Post χίων codex Arch. addit ἐδίν. rectè.
P. 340. l. 2. Καταδίους.] Codex Arch. καταλύους.
9. Καϑ' ἁρπῆς.] Homerica est locutio.
11. Συμποσίειν.] Rectè. Cod. Arch.
34. Ἄμπ.] Codex Arch. Ἄμπ. Ita & Stephanus hîc legit.
P. 341. l. 2. Μιλήτε ἅλωσις.] Drama, cujus pauci quî do Phrynichó agunt, meminerunt. Callisthenes apud Strabonem XIV. eadem scribit. Vide Longinum Sect. 21.
P. 342. l. 2. Τῆς Ἰωνιϑ.] Codex Arch. Ἰωνίᾳ. Sic Stephanus in Κάμιϑ. Idem tamen in Ἰωνικὸν aliter. Nisi fortè locus sit mendosus.
P. 344. l. 35. Τῳ ἀρχὴν τῆς Χ.] Valla & cod. Arch. ut in margine.
P. 347. l. 6. Ἀραξῆϑ.] Marcellinus in vitâ Thucydidis de hâc re dubitat.
P. 348. l. 11. Ἄϑων.] Charon Lampsacenus scripsit, columbas albas plurimas hoc tempore visas. Ælianus v. H. L. 1. c. 15. Vide p. 365.
P. 350. l. 9. Ἀργείην.] Codex Arch. Ἀργίνην. Vall. Αἰγίνην. Vide Apollodorum II. *Bibl.* Ibi Ἀργεία dicitur.
19. Εἴ κως.] Codex Arch. εἰκός. Ita Valla.
P. 351. l. 32. Λογάδας.] Codex Arch. λογχάδας. Vide Scholiasten Aristophanis ad *Acharnenses* p. 422.
44. Ἐς Ἀπόλλωνϑ.] Codex Arch. Ἀπόλλωνα.
P. 352. l. 13. Ἔχειν, ἢν μάτης.] Codex Eton. cum Valla facit ἢν ἁ μάτης ἢ ὁ πατήρ.
18. Δύω φάρεε.] Thucydides l. 1, refellit vulgatam de re sententiam. Nescio an Herodotum designet.
P. 354. l. 20. Ἐπὶ Δικτύλῳ.] Codex Arch. Δικτύλων. vidit Valla.
38. Ἄχϑ.] Vide p. 506.
P. 355. l. 5. Καπωσίην.] Alii recentiores dicunt Δωμοσίην.
P. 358. l. 19. Ὅκως γάρ.] Suidas hæc adducit paulò aliter, ἐνέχεαν τὸ φρέαρ τῷ ὀκάβῳ. Codici Arch. & Eustathio deest ὀκάβῳ.
22. Ἐν ξύλῳ.] *In codice Numellis.*
40. Ἐν ἀλογίῃ.] Codex Arch. ἐν ἀποείῃ χώρ.
P. 359. l. 12. Σίπεια.] Codex Arch. Σήπεια. Sic Interpres.
17. Ἐπίκουρα.] Vide paginam 340.
P. 361. l. 1. Φιγασιύς.] Non puto alibi hoc nomen reperiri. Codices A. & E. Φιλαγιὺς habent. Hinc vero lectio emicat, Φηγαλεὺς, quam Stephanus in Φηγαλία agnoscit.
P. 363. l. 2. Λιϑοπαδεῦσι.] Codex Arch. λιϑοπάδεσι. Quartum autem versum sic legit,

Ἀλλ' ἔχει πῶς ἐστιν ἀνάμαλϑ', ὧδ' ὅτι χεῖρας
Οὐδὲ πόδας, κεφαλῆς ϑ' μετέρχεϑ———

Ultimus versus, si rectè memini, est Hesiodi.
27. Κνοίϑε.] Codex Arch. Κνίδε.
P. 364. l. 4. Δωρεήν.] Codex Arch. Δωτίνην. Rectè, nam alibi ἤγαγον Δωτίνας ἐπὶ πόλιν.
13. Ἕτερόν τι χὴ ἦγον.] *Depradabantur.*
25. Ἐπαυσιήρων.] Aliter ἐπίαυσιον, ῥόπιον, χορήν.
P. 366. l. 22. Πολεμίντων.] Codex Arch. πολεμιζόντων.
27. Ἀραξῆϑ.] Hesychio, φερίμϑ· ἀπὸ Περσῶν. ἀπὸ φυγῶν Ἔλλης. fortè εἴχλης. Ctesias Δαειαῖον scribit.
43. Ἱπποβοτίων.] Codex Arch. De quibus suprà jam meminit, p. 316. Nihil hîc muto.
48. Τῳ πόλιν] Addit codex Arch. χὴ ἰλϑεῖν ἐς τὰ ἄνεϑ. Consentit Valla.
P. 367. l. 21. Ἀποπνυόμενοι.] Confer p. 328. l. 26. Ibi unius tantùm ἱρὰ meminit combusti; hîc ἱρῶν.
26. Κατέργοντες.] Codex Arch. καταργάζοντες.
38. Ὁμομήτεα.] Quod rectius, Cod. Arch.
39. Τῆσιν αὐτῆσιν ἵπποισιν.] Utì & paulò infrà. *idem.*
46. Τίϑαπται.] In his Cimononiis sepulcris ipse Herodotus sepeliebatur. Marcellinus vit. Thucyd.
P. 368. l. 4. Μιλτιάδην.] Vide Marcellinum in *Vitâ Thucydidis.*
9. Ἐκπορευγών.] Codex Arch. ἐκπορευγώς.
20. Φιλιππίδην.] Cod. Arch. Hoc & infrà. Lucianus hæc ridet.
46. Ἰσμῶδε.] Ita omnino. vide autem quæ Plutarchus l. contra Herodotum p. 861. adfert. confer & Justinum.
P. 369. l. 19. Ψάμμον.] Codex Arch. γῆν. Idem lectiones marginales confirmat, in quibus ὄδὸν Ionicum est, & parit compositum κακλόδων aliáque.

20. Φιλιππίδην.] Codex Arch. Φιλιππίδην. Ita & Plutarchus, contra *Herodotum*. & Iſidorus Pelus: l. 4. Epiſt. 69.
34. Ἐγκτίρω.] Codex Arch. ἐγκτίρω.
P. 370. *l.* 7. Ταῦτα γινόντες.] Codex Arch. ἀναγινόντες.
P. 371. *l.* 20. Θυσίας.] Meminit Scholiaſtes Ariſtophanis. Fiebant hæc ſacra Braurone, Pollux VIII. c. IX. §. XXVI.
20. Αἰτίη, ἣ ἔχει.] Plutarchus, αἰτίαν ἔχον, hîc legit.
22. Ἀναδήσαδαι.] Paginæ proximæ lineâ ultimâ ἀναδήσαι. Atque ita Plutarchus hîc legit, & codex Arch. & paginâ 374. Scutum ſublatum erat proditionis ſignum.
P. 373. *l.* 19. Δεινὸν χόλον.] Puto Vallam vertiſſe *multum acerbitatis*.
P. 375. *l.* 14. Ἐξενείκατο.] Codex Arch. ἐξενείκαντες ἐσάπαξ.
P. 376. *l.* 6. Δάμας.] Codex Arch. ΔάμασΘ' ἈνύειΘ- τῶ. Vera eſt lectio ἈμύειΘ-. *Amyris inſanit* quid ſit nôrunt paræmiographi.
11. ΑἰολίδΘ-.] Codex Arch. ΑἰτωλίδΘ-. Valla Ætoliæ.
P. 377. *l.* 15. Σχήματα.] Codex Arch. ὀρχήματα. Ambigo.
P. 378. *l.* 42. Χθονίων θεῶν.] *Deorum inferorum*.
P. 381. *l.* 21. Καταυύσας.] Codex Et. καταλύσας. ſic interpres. Codex Arch. καταιήσας.

Ad Librum Septimum
HERODOTI.

P. 382. *l.* 7. Ἐς Σάρδις.] Vide paginam 239. l. 11. & 12. πολλῷ πλέω——παρεῖχον, Codex Arch.
P. 383. *l.* 16. Βασιλεῦσι.] Cod. Arch. ἐβασίλευσαν.
29. Ξέρξεω.] Codex Arch. meliùs. Valla non vertit.
P. 384. *l.* 5. Ἀναβεβήκεσαν.] Codex Arch. ἀναβεβήκεσαν ἐς ἔχθεα ἀρχαιοπαλαισμόνους. Id eſt, *inimicitias priùs deponentes*.
7. Πεισιστρατίδαι.] Puto ſic ſcripſiſſe Herodotum. Ita ſanè cod. Arch.
8. Λάσου ἙρμιονέΘ-.] Cod. Arch. ſed notior eſt Laſus Hermionenſis ex Procli chreſtomathia, & Tzetze ad Lycophronem, Pauſaniâ, aliiſque, quàm ut de eo hîc dubitari poſſit.
10. Ἐκ τῆ Θαλάσσης.] Codex Arch. cum margine κατὰ τὴν Σαλ.
21. Ξέρξης.] Darii & Xerxis bella hæc ſcripſit Charon Lampſacenus Herodoto paulò ſenior. Item Simonides. *Suidas* & Tertullianus L. de *Animâ*, & Plutarchus, & Pauſanias hoc docent.
31. Σύλλογον ἐπίλεκτον.] Poſteriores unâ voce Συγκλῆτον. aliquando ΣυγκλήΘ- βουλή. Tragicus quidam λέχεων Σύγκλητον dixit.
P. 385. *l.* 7. Ὑπερθίεμαι.] Omnino ὑπερθίεμαι. unde apud noſtrum toties ὑπερθῆκε. Sic ὑπερθέμεΘ- τοῖς ὑπερφιάλοισι τὸ ἐνύπνιον. Quanquam ibi quoque ὑπερθέμεΘ- malè ſcribatur. ut etiam p. 392. l. 35. ubi iterum codex Arch. ὑπερθῆκε.
35. Ἀναλπτοι ὑμεῖς.] Codex Eton. hæc interpoſuit, ἡμεῖς μὲν τοσοῦτα ἀγαθὰ ἔχομεν. ὑμεῖς δ'. *Nos tot bona reportabimus*. Infrà codex Arch. χρὴ Συμπεφεῦναι.
P. 386. *l.* 7. Ὑπάξαντας ἀδικίης.] Scio alibi ſic loqui Herodotum, & alios. Hîc autem in codice Arch. video ἀλιηδείης. Puto igitur Herodotum ſcripſiſſe ἁλίτας, *peccatores*. Homerus etiam dixit πόσιν ἀλείτην.
P. 389. *l.* 39. Μετὰ δὲ βυλεύεαι.] Codex Arch. βυλεύσαι Ω Π. 57. μὴ ἄγειν, quod rectum eſt. Vide p. 390. l. 15.
P. 390. *l.* 36. Θεὸς ἔτι.] Codex Arch. Θεὸς τις ἔτι. Ita p. 391. l. 16.
P. 391. *l.* 2. Φρονέειν τι εὖ.] Formavit hoc ex noto Heſiodi dicto.
26. ΦανήσεΘ-.] Codex Arch. φανεῖΘ-. Margo φανέεν. vide lineam penultimam.
36. Οὐδὲ ἐπφοιτήσει.] Codex Arch. & E. & Valla hîc legerunt οὐδ' ἢ ἐπῆφ. Poſtulat id ſententia.
P. 392. *l.* 1. Νομίζων.] Scripſerat ἐλπίζων. Ita legit Valla, ita codex Arch.

35. Ὑπετίθεο.]

35. Ὑπίσχ.] Codex Arch. ut p. 385. l. 7.
P. 393. *l.* 12. Ἀνομένῳ.] Codex Arch. ἀναιτιομένῳ. Indubitabilis lectio.
16. Σκύθαι.] Vide paginam 3. & 7.
20. Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν.] Vide p. 409. l. 29. Xerxes finxit Principes Græcorum ſibi patriæ proditionem addixiſſe. Hinc tot gentes non tam ad bellum, quàm ſpolia, confluxère. Polyænus VII.
29. Ὕδωρ πινόμενον.] Juvenalis,

——*epotáque flumina Medo*
Prandente——

Inter hos fuere Onochon, ſive Onochonus, Iliſſus, Scamander, Melas, Liſſus, Echidorus, v. p. 449.
41. Βυβάκις.] Suprà Βυβάκης, ut Οἰβάκης. ita Juſtinus. Tzetzes falsò vocat Βυβάνλω.
P. 394. *l.* 8. Κλεάναι.] Erant & aliæ Cleonæ inter Argos & Corinthum.
P. 395. *l.* 8. Πόνον.] Puto rectè ſe habere. Valla tamen cum codice Arch. legit πόρον. Alii χῶρον.
21. Καταῤῥήκλης.] Multa de hoc diſputat Salmaſius ad *Plinium*.
27. Πυθιος ὁ Ἀπυος.] Omninò contemnenda eſt lectio marginalis. Locum hunc adducit Euſtathius ad B. Ἰλιάδος, non tamen ſanè.
P. 396. *l.* 4. Γεωπόδων.] Codex Arch. γαυτελίων (vel γαυτίδων) ἀρχίων καὶ βίος.
37. Καλλάμβον.] Codex Arch. Καλλάπον. Fortè Καλλαΐαν. Nam Stephanus in Κάλλαης habet καλαΐα. Idem tamen hîc legiſſe videtur Καλλάμβος.
41. Χρυσίῳ.] Tzetzes ad Lycophronem videtur hîc legiſſe ἐχρύσωσαν.
P. 397. *l.* 1. Γῆν καὶ ὕδωρ.] Vide Briſſonii collectanea de *regno Perſico*, l. III.
13. Μαδύτα.] Codex Arch. Ἀβύδα. Vide tamen p. 556. l. 42.
30. Μαστιγίας.] Codex Arch. rectiùs στιγίας.
P. 398. *l.* 10. Ὄνυξι.] Codex Arch. ὄνοισι. Hoc rectum.
P. 399. *l.* 25. Τῇ ψυχῇ.] Sic legit codex Arch. non τὴν ψυχήν.
42. Νισαῖοι.] Codex Arch. & Stephanus Νησ. Arrhianus etiam Νησαῖαι ἵπποι genere mutato. Suidas Λευκάτος, vulgatos libros ſequens ſcribit Νισαῖοι. Vide ſuprà, p. 204.
P. 401. *l.* 38. Οἶνον ζῶν.] Codex Arch. οἴνοπος.
39. Μεμναύιδα.] Cod. Arch.
46. Ὑπόπλεως.] Cod. Arch.
P. 402. *l.* 21. Κομίζεσθαι.] Codex Arch. δεῖ κομίζεσθαι. Quæ lectio Vallæ placuit, utì & hæc ἔχων δὲ τὸ λιμ. & l. 28. ὅσον ἂν ἐπεβαίνης ἐκστέρεα.
P. 403. *l.* 42. Μεταβάλλοσι. ἀεί.] Cod. Arch.——λωσι γνώμας ἔχοσι, ἀεὶ οὐ τι. Valla videtur legiſſe ampliùs στράτευμα μέγιστον.
P. 404. *l.* 16. Ἐντεταμένως.] Cod. Arch. ἐντεταμένος. *Intentè.*
32. Διαχρῆναι.] Codex Arch. διαχεῖναι. Ita Valla.
33. Πάλαι.] Uterq; legit. ut miram ubiq; inter Vallæ codicem & hunc noſtrum obſerves concordantiam.
P. 406. *l.* 21. Πλῆθος, ἐβδ.] Cod. Arch. ἐφάνη ἐβδ. De numero nimium quantum variant Auctores. Ælianus videatur l. 13. c. 3. Diodorus 11. Plinius 33. c. 10. Nepos in vitâ *Themiſtoclis*, Juſtinus, Iſocrates *Panathenaico*. De hâc expeditione ſcripſerunt horum temporum celebres auctores cùm alii tùm Charon Lampſacenus, Phrynicus tragicus, quem ſequebatur Æſchylus in Perſis, Chœrilus Samius, qui omnes gentes, teſte Joſepho, recenſuit.
P. 407. *l.* 11. Ἀνάφης.] Codex Arch. & Valla Ἀναφάνης.
12. Ἐστρατώτατο.] Codex Arch. ἐστράτωτο. Vide p. 408. l. 33. 409. 10.
43. Ἀζάνης.] Codex Arch. Ἀστάνης ὁ Ἀργαῖος. Magna eſt in his ducibus nominum varietas. Quædam finxit Æſchylus, nec ſatis aptè, ſi terminationem ſpectes.
P. 408. *l.* 12. Παλίντονα.] Euſtathius ad hunc locum reſpexit, cùm τόξον παλίντονον exponeret κυκλοτερὲς, τὸ ὀπὶ δύτερα μέρη κλινόμενον.
38. Ἔσαν.] Codex Arch. ἴσαν, ut Valla.
P. 409. *l.* 9. Φεύγας.] Conon *Narratione* 1.
25. Νεβρῶν.] Codex Arch. non νευρῶν. facilis lapſus.
32. Λυκουργίας.] Athenæus, ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένους. l. XI. c. XI.
37. Καβηλέες.] Codex Arch. Καμηλέες——Λασίνιοι.
40. Μιλύαι.] De his in I. dixit; eoſdem & Solymos facit. Hinc Joſephus cives ſuos eſſe vult, quos Chœrilus enumerârat in hoc exercitu, & tribuit iis pro galeis ἵππων δορὰ μετὰ τρόσωπα, Herodotus λοφίας. V. p. 408. l. 34. Cod. Arch. hîc, Μινύαι.
P. 410. *l.* 29. Τετραπτύχους.] Codex Arch. ut margo & Euſtathius Τετραπτύχους.
31. Ζερδομήνης.] Cod. Arch. Μασίστης, & Γέργης. V. p. 421.
39. Θανάτῳ βιωθείς.] Codex Arch. βιωθείς. Placet μισθείς.
P. 411. *l.* 9. Ζερξῆν.] Potiùs Ζερξῆν. *Sagulis*, ut ſuprà p. 409.
P. 412. *l.* 2. Ἑπτὰ καὶ δέκα.] Numerum navium variant Juſtinus, Tzetzes; Herodotum ſequitur Diodorus.
10. Αἰγύπτιοι πᾶν.] Joſephus adducit primo contra Apionem.

26. Ὠμοβοίης.] Euſtathius hîc legit ὠμοβοίοις.
31. Γαμφύλιοι.] Cod. Arch.
P. 413. l. 36. Ἀχαιμένης.] Codex Arch. ——νης ὁ Δαρείου ἐὼν ἀπ' ἀμφ. ἀδελφεόν.
43. Πάπιν.] Codex Arch. Μάπιν, & Μίγβαλθ, & Ὠγμίδηθ, & Γίγγθ, & Τιμνᾶς. Mallem hîc pro Ἀεἰσιθ, legere Ἀεάδιθ. eſt enim Ἀεάδθ inſula Phœnicia.
P. 414. l. 1. Πύγρης.] Cod. Arch. Πιχνωδὸς ὁ Σελ. Fuit Pigres alius ab hoc. Vide & p. 292. Scribitur Tigretus, & πίχηθ. V. Voſſ. de Poet. Gr.
10. Λυγδάμιθ.] De hac vide Ptolemæum Hephæſtionem l. VII.
13. Καλυδνίων.] Scribe Καλυνδίων, ut pag. 414. Ita & Stephanus. Mox ut in margine, codex Arch. Ἐυδοξοπάτας.
P. 415. l. 14. Σύνθηθ.] Hæc non rectè vertit Valla. Mallem, *Paupertas quidem Græcis ſemper fuit indigena, virtus autem adſcititia: Hanc ſapientiâ & legibus rigidis excolunt.*
23. Δυλοπύνλω.] Paginâ 397. l. 1. γῆν τὴ ὕδως petebat. Ariſtoteles ait id ſervitutem denotare. Himerius vocat ζύμβολα δυλείας. Ipſe Xerxes, δύλιον ζύγον. Homerus δύλιον ἦμαρ.
31. Εἰπέ μοι, ζεύ.] Imò ὦ φῆς. Ita & Valla, & ſententia poſtulat.
38. Δίζημαι.] *Poſtulo, conjicio.* pro ἀντάξιον codex Arch. δίκαιον. & puto ſic ſcripſiſſe Herodotum, quoniam & alibi ſic ſcripſit: ut δίκαιός ἐστι φέρεσθαι τὸν ὁμόν. & ὑμεῖς δίκαιοί ἐστε ἀμυνόντες ἰέναι. *Æquum eſt vos ire.* Hippocrati δίκαιθ, ὅμοιθ, ἔυλογθ, ἴσθ. *Heſychius.* Vide p. 428. l. 30.
P. 416. l. 3. Ἑόντων πέντε.] Codex Arch. ἐόντων ἐκείνων. Ita Valla.
P. 417. l. 5. Μεγαδόστεω.] Codex Arch. Μεγαβόστεω.
41. Μεγαβύζε.] Cod. Arch.
P. 418. l. 36. Γιγημένλω, δυότεκα.] Codex Arch. χείλιά δ.
P. 419. l. 10. Ἐννέα ὁδοί.] Amphipolis.
34. Ξέρξης.] Pro Πέρσης. Cod. Arch.
37. Ἀκύων ἤδη γανόμενον.] Addit Cod. Arch.
P. 420. l. 4. Ἐς πᾶν χαλκῦ.] Athenæus hîc legit πᾶν χαλκῦ.
13. Σιτευόκον.] Cod. Arch. Quod eſt Ionicum.
P. 421. l. 13. Τεντακαίχμης.] Euſtathius priùs p. 80. l. 5. legit Τεντακαίχμης. Vide & paginam 410. Pro Σίργις codex Arch. hîc habet Γίργις, ibi Τίργης. Mox Σμερδομένεα.
19. Πίδωθ.] Codex Arch. Πίλωθ. Ita & Stephanus. Emenda Ortelium.
P. 422. l. 5. Χείδωον.] Ptolemæo Ἐχείδωθ. Ita ſcribitur apud Apollodorum.
P. 424. l. 40. Σπερθίης.] Suidas, Σπέρχης. ut & codex Eton. pag. proximâ.
P. 426. l. 6. Ὡς εἶλεν.] Codex Arch. ὃς ἔσχεν ἀλίης. Locus eſt depravatiſſimus.
10. Σιτάλκεω.] De Sitalce Thucydides videndus. Pro Τήρεω ſcribe Τήρεω. Vide p. 250.
14. Ἀεσίας.] Thucydidi Ἀεσιός. Vide hanc rem apud eum, libro 2.
29. Οἱ Ἀθηναῖοι.] Codex Arch. cum Valla, οἱ.
36. Περδίκτης.] Codex Arch. περδίκκης.
P. 427. l. 7. Σαπῆας.] Herodotus, quaſi eſſet Athenienſium hiſtoricus, libenter eos laudat. Diyllus apud Plutarchum ſcribit, ob eam rem, multo auro donatum ab Athenienſibus.
31. Συεσσηνίς.] Codex Arch. Ἀσσηνίς, quod puto eſſe gloſſema. Oraculum hoc extat apud Euſebium *Præp.* V. Suidam in Ἀνεῖλεν, Tzetzem *chil.* IX.
P. 428. l. 2. Ἰκτινείλω.] Codex Arch. ἰκτινείας. Ut Valla.
10. Οὐ δύνα) Παλλάς.] Habes apud Ariſtot. *Rhet.* lib. 1. Cl. Alexandrinum, Euſebium, & Suidam.
27. Ἀπίσων] pro ἀπαλλάσσοντο, Codex Arch. & Eton.
P. 429. l. 9. Ἔπθ.] Codex Arch. & E. & Valla πέσθ.
P. 430. l. 31. Ἐς ὄψιν.] Narrat Polyænus VII.
P. 431. l. 10. Ἀδικίων.] Narrat Polyænus VII.
30. Καώσοι.] Codex Arch. ὑπ' ἀξέος. Extat Oraculum apud Euſebium *Præpar.* VI.
P. 432. l. 27. Ἡμίας εἰκός.] Codex Arch. εἰκός. rectè. mox ἴξω, ut in orâ.
P. 433. l. 1. Ἐυμένεον.] Codex Arch. Ἐπιμένεον.
12. Ἀγγείοισι.] In his expendendis multus eſt Plutarchus.
P. 435. l. 8. Ἀχαεισότατον.] Scripti omnes ἀχαεικώτατον.
12. Λακεδαιμόνιοι.] Deeſt καὶ Ἀθηναῖοι. ut teſtatur codex Arch. & Eton.
P. 436. l. 38. Ἀρέσκεθ.] Codex Arch. ἀρκέεθ.
P. 437. l. 16. Διακοσμῆσαι.] Intelligit Meneſthea in *Homeri Catalogo.*
20. Codex Arch. Τπέντες. rectè.
P. 438. l. 23. Ἀμίλκεω.] Diodorus Ἀμίλκωνα, Polyænus Ἰμιλκῶνα vocat, malè. erat hic Himilcas junior.
41. Εἰκότι χρεωμβόων.] An fortè εἰκόπι. Vide p. 553. l. 13.
42. Ἐν τῇ Σικελίᾳ.] Deſunt codici Arch.
P. 439. l. 7. Φοίνικας λέγων.] Intelligit Phœnicum Annales, quos cùm alibi, tum paginâ 2 & 3. laudat.
27. Ξέρξεω.] Non Πέρσεω codex Arch. ut priùs. De Amilcaris exitu vide Diodorum.
P. 440. l. 7. Μινύων.] Codex Arch. μινίων. Cretenſes non ſunt ulti Minois mortem, ſed Menelai injuriis ulti ſunt.

46. Ἀπὸ

46. Ἀντὶ τύτε.] Codex Arch.
P. 441. *l.* 1. Ἐκ Κρήτης.] Omninò ut Valla & codex Arch. Τεγέης.
13. Γ ερυσσίων.] Codex Arch.
17. Ἐν.] Deeſt, rectè.
P. 443. *l.* 29. Ἀνέμοισι.] Vide Heſychium in Βορεασμοὶ, & Herodotum p. 447.
P. 444. *l.* 5. Ἀσωνίδης.] Codex Arch. Ἀξωνίδης.
19. ΦόρμΘ.] Codex Arch.
26. Διὰ πυρσῶν.] Codex Arch.
31. Ἐπίλασαν.] Codex Arch. & Et. ἐπεξάλησαν.
35. Ἐκποδών.] Mox ἐπήλυσον. Pro παρέντες videtur Valla legiſſe σπαρέντες.
P. 445. *l.* 34. Δισμύριοι.] Cod. Arch. τεισμύριοι.
43. Καὶ τέσσαρες.] Cod. Arch. πέντε. Mox ταύτῃσι χιλιὰς καὶ ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δέκα.
P. 446. *l.* 9. Ὄυτω πεντηκοσίας.] Sic codex Arch. ὡς ξυμβαίνειν γίνεσθαι πάντα τὸν ἀριθμὸν μυρ. πεντακ. καὶ τεσ- ἀκοντα καὶ——ἀνδρῶν τὸν ἅπαντα, &c.
35. Αἱ μὲν δὴ πρ.] Cod. Arch. & Euſtathius, πρὸς τιὼ γῆν.
37. Ἐς Π.] Lege ἐς πόντον. Ita Suidas, Euſtathius & Cod. Arch. καὶ ἐπὶ ἑκατὸν νέας. Suidas contra omnes auget numerum ad πεντήκοντα.
P. 447. *l.* 9. Ἐξεβεβάνοντο.] Ita & Plutarchus hîc legit. Cod. Arch. ἐξεβάνοντο. malè.
17. Ἐυρώπης.] Cod. Arch. & Valla.
30. Κρηπίνεω.] Plutarchus Κρησίνεω.
38. ΠαιδικτόνΘ.] Plutarchus libro contra Herod. hæc explicat.
P. 448. *l.* 1. Ἔντομα.] Scholiaſtes Apollonii l. 1. exponit τὰ Ϛρόμα. Recurre ad p. 419. ubi Ϛρόζοντες ἵππες λευκὰς Μάγοι. Niſi τὰ ἔντομα intelligat τὰ ἀνοίγοντα. Iſta enim τοῖς νεκρίοις mactabant.
7. ΓηλῶΘ, εἴη τε.] Cod. Arch. καὶ ὡς εἴη.
11. ΠρῶτΘ.] Codex Arch.
20. Ἔστατο κῦμα.] Homerus, ἰσόρροον ἧ θεὸς μεγακήτεα πόντον.
P. 449. *l.* 5. Ἀεἰδωλίς.] Cod. Arch. Ἀεδωλίς.
22. ὈνόχωνΘ.] V. p. 393. l. 2. Tzetzes Ὀνόχων ſcribit.
38. Ἐσιλθόντες.] Codex Arch. pro ἐσέλλοντο.
P. 451. *l.* 43. Θηβαίων.] De hoc loco multa diſputat Plutarchus l. contra Herodotum. L. 29. Codex Arch. Δορύσσου, ut & margo.
P. 453. *l.* 44. Βεαχυτέρησι.] Cod. Et. μακρατ. Ita Valla. Codex Arch. μικροτέρησι.
P. 456. *l.* 34. ΚλεΘ μέγα.] Hæc vellicat Plutarchus.
P. 458. *l.* 28. Κολωνόν.] Plutarcho pro nomine proprio videtur ſumi, l. contra Herod.
P. 459. *l.* 3. Ἀλφεός.] Euſtathius legit ἈλφεῖΘ.
4. Θαρθῆσι.] Pro παρῆσι. Eſt quidem τραχφωνία, ſed quæ placuit Homero, Euripidi, & aliis. Vide Euſtathium ad E. Iliados, ad πρὸτερ μὲν ἐρεθίπι.
15. Περὶ δήμοις νομίμοις.] Strabo. Cicero,

Dic, Hoſpes, Spartæ, nos te hîc vidiſſe jacentes,
Dum ſanctis patriæ legibus obſequimur.

Diodorus aliud Simonidis epigramma citat.
P. 460. *l.* 18. Λεοντιάδης.] Negat Plutarchus eum fuiſſe ducem, ſed Anaxandrum.
P. 461. *l.* 1. Λακεδαιμονίῃ.] Cod. Arch. Λακεδαίμονι. Ita & Euſtathius legit.
9. Βασιλεὺς γενομ.] Cod. Arch. βασιλεὺς τύτων γεν.
13. Λακεδαίμονα χ.] Cod. Arch.
P. 462. *l.* 4. Ἐπιλέγεσθαι.] Cod. Arch. ὑπολέγεσθαι.
P. 463. *l.* 2. Ἔδοξε.] Cod. Arch. ἐδόκει.
12. Ἐπὶ ἧ καὶ ἀπίκατο.] Codex Arch.
15. Ὑπέδετο.] Codex Arch.
18. Ἄλλοισι.] Deeſt Cod. Arch. deerat & Vallæ.
10. Ἐπίπλεε τὸν κηρύν.] Vide Voſſium ad Juſtinum.
16. Γοργώ.] Vide p. 305, 307. Meminit Plutarchus in *Laconicis*.

Ad Librum Octavum HERODOTI.

P. 464. *l.* 2. Ἑβδομήκοντα.] Nepos ccc facit.

P. 465. *l.* 4. Περὶ τῆς.] Lege γῆς. Quanquam & πῆς ferri possit.

P. 466. *l.* 4. Πυρφόρον.] Interpres hîc planè hallucinatus est. Πυρφόρος sacerdos est; Sacerdotibus solet parci in præliis. Cùm volunt significare cladem maximam, aiunt μηδὲ πυρφόρον, &c. deinde λόχῳ Valla vertit in λόχῳ. Diodorus Siculus rem sic extulit, μηδὲ ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, διασωθῆναι.

26. Ἀλλ' οὐ γάρ.] Codex Eton. ἀλλ' ἔπω χωρὸς παρέχει. Ita Valla. Diodorus indicem hujus *Samium* facit.

P. 468. *l.* 32. Παρασκευασάμενοι.] Codex Arch. παρασκευασάμενοι, ut Valla.

P. 470. *l.* 29. Ὥστε ἀφίσασθαι.] Codex Arch. ἢ ὥστε μὴ ἀπίσασθαι. Quod probum.

40. Scribe Ἰσταιεὺς cum cod. Arch. Plutarcho, & Stephano.

P. 471. *l.* 10. Ὀρυξάμβου.] Polyænus narrat *septimo libro*.

41. Τιγρήνης.] Codex Arch. rectissimè Τεταρταίχμης, ut suprà.

P. 475. *l.* 6. Προνοίης.] Epitheton est Minervæ, *Pronœiæ*. Pausanias, Diodorus.

P. 478. *l.* 15. Τεμπρόσιαι.] Codex Arch. ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα καὶ τεμπρόσιαι. V. pag. 489.

P. 483. *l.* 3. Μυστικὸν Ἴακχον.] Vide Hesychium in ἄλαδε μυσταὶ & Ἴακχος. & Scholiastem Aristophanis ad Nubes, p. 142.

P. 486. *l.* 7. Ἐπιδά.] Videtur Homerus sex tantùm agnoscere. Vide ejus *Catalogum*.

P. 490. *l.* 11. Ἐυεργέω.] Talis Solosson suprà l. III. & Mardochæus. Brissonius l. I. de *Regno Persico*.

23. Θεάσασθαι.] Sedit Xerxes sub aureâ platano, aderat ei Draco Eupompi F. qui per Stadia XX prospicere valuit. is Xerxi omnia narrabat. *Ptol. Hephastio.*

P. 491. *l.* 11. Ἔπίσημον τὸ νηός.] Quod erat in prora, πύργος, putà, Cignus, Taurus, Tigris, Sus, unde & nomen navi. Ἔμβόλιον in puppi. Sed nec hæc ubique distinguuntur.

P. 492. *l.* 4. Πᾶν αἰπωμένον.] Codex Arch. πᾶσας αἰπωμένους, ut Valla.

P. 493. *l.* 5. Ἀδείμαντον.] Hæc finxisse de Corinthiis Herodotum ait Marcellinus. *V. Thucyd. Plutarchus*, & *Dion Chrysostomus*.

P. 500. *l.* 39. Πρώτους μὲν Π.] Codex Arch. μὲν τοὺς μυείους. ut Valla. Vide Plutarchum in *Themistocle*, ubi Σιείριος dicitur.

P. 504. *l.* 22. Ἀφιδναῖος.] Codex Arch. Ἀθηναῖος. Mox idem καταμαργίων. Vide Plutarchum in *Themistocle*.

33. Στρατῷ ὅν.] Codex Arch. meliùs τῷ Μαρδ. *exercitus, quem sibi elegerat*, &c.

P. 506. *l.* 8. Πρώϊος.] Cod. Arch. πρῶτον.

31. Ἡγησίλεω.] Codex Arch. ἡσίλεω. Malè. Vide Pausaniam *Lacon.* Herodotum p. 354. 451. sed in his recensendis pauci conveniunt, sive nomina sive ordinem spectes. V. *Reineccium*.

P. 507. *l.* 1. Στασιῶν.] Codex Arch. φρατῶν.

20. Παντα χῆ μὲν χρησόμενον.] Sic cod. Arch. *ubique terrarum oracula consuleret*.

32. Ἐς Ἀμφιάρεω.] Ut Thebano nemini licuit dormire in Amphiarai æde, ita in Herculis, nemini peregrino. Plutarchus contra Herodotum.

43. Ὡς ἦκουσε.] Codices scripti lectionem oræ agnoscunt.

P. 509. *l.* 16. Σὺν νόῳ.] Homerica est locutio; Νόῳ δ' ἐπίβαλλεν ἰμάσθλην.

36. Ἀργεῖος.] Codex Arch. Ἀργᾶος, vel Ἀργεῖος. Ab hoc Reges deinceps *Argeadæ* dicti.

P. 510. *l.* 12. Παρεῦσαν.] Codex Arch. cum margine stat; nec non & Cod. Eton. Mox καταλύσασθε. *Idem.* V. p. 516. l. 38.

P. 512. *l.* 4. Ἀθέμιστα.] Codex Arch. ἀθέμιτα ῥέζειν.

19. Τοῖσιν ἐργαζομένοισιν.] Cod. Arch.

27. Ἔῶσαν.] Cod. Arch. ἔχουσαν.

Ad

Ad Librum Nonum HERODOTI.

P. 513. *l.* 28. Σ Τασιωτέων.] Codex Arch. σεσιωτέων. Non probo.

P. 514. *l.* 28. Κατὰ μὲν ἀλ.] Epimone, ſive anaphora; quali Homerus utitur, Ἐνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἔνθ' ἵμερος, ἔνθ' ἀνεκτός.

P. 515. *l.* 14. Καὶ τὸ μὲν ἡμίτεγον.] Codex Arch. ἀπ' ἡμίων ἕτως ἀμβλὺν νόμιζε.

24. Μηνύσει.] Codex Arch.

27. Ἐκδεκάμεδα.] Codex Arch.

28. Ἐπτηδέσατον.] Codex Arch.

P. 516. *l.* 3. Χίλε.] Plutarchi codices habent χείλεως.

17. Ἐπὶ τὸν ἕκαστον.] Deſunt hæc Cod. A. & Vallæ, & Eton. nec hîc locum habent, nam infrà paginà 524. recurrunt. Plutarchus tamen videtur hîc legiſſe.

44. Ξεινέες.] Heſychius, in ξένοι. Τὰς πόρνας.

P. 518. *l.* 9. Ἀπαχῦν ὁ Φε.] Athenæus libro II. Ubi Caſaubonus notat in MS. eſſe Ἀπαμῦν. Vide infrà 545. Plutarcho Ἀπαχῦν, malé.

P. 520. *l.* 9. Μαχίσιον.] Codex Arch. Μαχίσιον. Ita & margo. probabilior eſt hæc lectio; abit Tzetzes, cui dicitur Μασίσιον.

45. Ὀφθαλμὸν.] Codex Arch. ὄμφαλον, *umbilicum*. Rectè. Thorax reponebatur Athenis, in Minervæ Poliadis templo. *Pauſanias.*

P. 521. *l.* 8. Ἀλλὰ πάντας.] Deeſt ἅμα. ſupplet codex Arch.

21. Κείοντες.] Morem multis teſtimoniis illuſtrat Briſſonius. Ratio hæc ſubeſſe videtur; ἄψυχα ἀψόχοις. Vide Heſychium in αἱμακτείαι.

38. Γαργαφίῃ.] Codex Arch. Γαργαρείῃ.

47. Πολλὸς ὠθισμός.] Codex Arch.

P. 522. *l.* 15. Ἐπὶ διακειμένοισι.] Interpres non cepit ſententiam. Verte, *ex pacto, ex conſenſu.* Τὰ διακείμενα ſunt ὁμοσμέναι Συμφωνίαι, Συνθῆκαι, ὁμολογίαι, ut Diodorus loquitur. Illud nota, Herodotum ἕκατον ἔτεα, Diodorum πεντήκοντα ponere.

P. 523. *l.* 16. Τὰς ἀποθήκας.] Hæc dele; neque enim agnoſcit codex A. nec Valla, nec margo.

19. Τρωικοῖσι πόνοισι.] Virgilius, *Trojæque labores.* Codex Arch. hîc ἡρωικοῖσι.

P. 530. *l.* 7. Ἀλλὰ τὰ μέν.] Codex Arch. τὰ δὲ μέν.

20. Προελήλατο.] Codex Arch. προσιλήλατο.

40. Ἐθέλοιμι.] Puto ita ſcripſiſſe Herodotum; habet tamen codex Arch. haud malè, ἔλοιμι.

45. Καταῤῥώδηκε.] Rectiùs, ad normam Ioniſmi, κατεαῤῥώδηκε. Mox pro Συναχθῆτε idem cod. Arch. Συλλεγῆτε. Eſt autem λιπαρεῖν quod ſequitur λίαν παρεῖναί τινι.

P. 531. *l.* 13. Ἀθηναίους.] Vide ut omnes ſcriptores in Athenienſium laudes conſpirent. Plutarchus innuit Herodotum pretio ad hæc fingenda adductum fuiſſe.

40. Ἐκπαγλεομένων.] Codex Arch. ἐκπαγλαινομένων. Hanc ſcriptionem præfero, quoniam multis aliis in locis ſic video ſcripſiſſe Herodotum.

P. 532. *l.* 8. Ἄρξομεν.] Codex Arch. ἀρξόμεν, *Incipiemus.*

24. Ἔυπεδοι.] Codex Arch. ἄπεδοι. Ita Valla. & res poſtulat: nam Perſæ cominus, ut Spartani, non pugnabant.

37. Παρὰ τὸ δεξιόν.] Cod. Arch. & Et. & Valla, πρὸς Παυσανίαν ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. Rectiſſimè.

44. Συμβολὰ ποιεύμενοι.] Atqui locus poſtulat particulam negantem μή. Supplet codex Arch. & Valla.

P. 533. *l.* 29. Ἡραῖον.] Cod. A. & Valla ἱερόν. Hæc omnia Plutarchus in *Ariſtide* ſublegit.

36. Πιτανητέων λόχε.] Erat Πιτάνη quidam δῆμος cujus meminerunt Pauſanias, Heſychius, Thucydides,

Herodotus ſuprà, p. 184. l. 3. Ex hoc populo turma Amompharetum ſequebatur, quæ quidem turma una fuerit ex turmis militaribus Spartanorum. Turmas has, ſeu τάγματα, quatuor aliqui faciunt, utì legere eſt apud Scholiaſtem Ariſtophanis in *Acharn.* παρὰ Λακεδαιμονίοις ἦσαν τέτταρες λόχοι. Ariſtophanes ipſe in *Lyſiſtratâ*, τέτταρες λόχοι ἄνδρων μαχίμων. Alii tamen quinque fuiſſe volunt. Heſychius & Harpocration citant Ariſtotelem in *R. P. Lacedæmoniorum.* Has enumerat, opinor ex Ariſtotele, Scholiaſtes ineditus in Lyſiſtratam, Ἐδωλῶ, Σίνις, Ἀείμας, Πλόας, Μεσοάγης, vel rectiùs Μεσοάπις, ut apud Stephanum. Ἐδώλη meminit Heſychius. De tribus reliquis non conſtat. Thucydides affirmat ſeptem fuiſſe: Notat hoc idem Scholiaſtes ad *Lyſiſtratam*, productis Thucydidis verbis. Video alios alium numerum ponere. Negat interim Thucydides ullam fuiſſe apud Lacedæmonios Πεντηκοστὺν λόχον, & Herodotum obliquè tangit. Eum ſequitur Heſychius, qui tamen etiam apud aliquem poëtam reperiſſe videtur Πεντήκοντος στρατός.

P. 534. *l.* 43. Ὅπλα ἦγε.] Codex Arch. λόχον ἦγε, rectiùs; erat enim λοχαγός.

P. 536. *l.* 35. Γινομένων, ἀποβλ.] Codex Arch. interponit χρησῶν.

P. 537. *l.* 26. Ἀειμνήστῳ.] Codex Arch. hîc optimè Ἀειμνήστῳ. Sanè adſtipulatores habet Plutarchum & Pauſaniam.

P. 539. *l.* 15. Τεῖχος, ᾧ Χοιρίν.] Vide quid hîc ſperabat ſe inventurum Polycrates Athenienſis, apud Schol. Ariſtophanis p. 333.

P. 540. *l.* 21. Ἀείμνηστον.] Ita & codex Arch. nam hic Platæenſis alius eſt ab Arimneſto Spartano de quo ad p. 537.

P. 541. *l.* 8. Ἐρόρετ ἄγκυραν.] Pleniùs codex Arch. ἐπίσημον ἄγκυραν.

11. Εὐρυβάτῳ.] Codex Arch. Εὐρυβιάδῃ.

21. Φαρανδάκης.] Sic Pauſanias. aliter Φερενδάτης. Vide p. 408. & 410. Hic apud Æſchylum in Perſis corruptè dicitur Φαραανδάκης.

30. Λῦσαι.] Placet cum codice Arch. legere ῥῦσαι.

P. 543. *l.* 20. Παυσανίᾳ.] In ejus honorem Παυσάνεια feſtum fuit. *Pauſanias.*

40. Μήδων.] Athenæus hunc locum tranſcripſit. Legit autem ut codex Arch. & margo & Valla ἡγεμόνος.

P. 544. *l.* 24. Ἔδαφον.] Codex Arch. Ἴδαφον. Ita & Valla.

28. Τῶν δὲ ἄλλων.] Hæc verba omiſit codex Arch. ſed non omiſit Plutarchus, imò acerbè de iis agit cum Herodoto.

31. Κοινά.] Lege κενὰ, *vacua.* κενοτάφια. Ita hîc legit Plutarchus.

P. 546. *l.* 9. Συνεκύρησαν.] Codex Arch. ζυνεκύρησαν, *evenit.*

37. Ἡγησιστράτου.] Codex Arch. ἡγησίφατον.

P. 547. *l.* 3. Ποταμὸν δέ.] Duo ſunt: oportuit nomine diſtinxiſſe. Vide Stephanum in Λάκμων.

P. 548. *l.* 15. Καλαμίσιον.] Codex Arch. Λαμίσιον. N. L. Duris ἐν ὅροις Σαμίων hîc nobis uſui foret.

36. Κνισὼν.] Scribendum κνισὺν. ea eſt forma Ionica.

P. 549. *l.* 28. Οἱ Ξέρξεω.] Omninò ut codex Arch. τοῦ Ξέρξεω.

P. 550. *l.* 12. Μυῦς.] Confer Ælianum in V. Hiſt. l. 2 c. 25. Plutarchum, *Camillo* p. 138.

44. Ἰθαμίτης.] Codex Arch. Ἰδαμίτης. Vide p. 408. l. 6.

P. 551. *l.* 3. Πεισίλεω.] Scribe Περίλεως.

36. Ἀφεῖναι.] Lege ἀπεῖναι.

41. Πελοποννησίων.] Valla videtur vertiſſe Λακεδαιμονίων.

P. 552. 19. Φθάς.] Omnes ſcripti φραδείς, *percipiens.*

P. 553. 28. Τυκτά.] Dictio eſt Perſica. Xenophonti, Τενάγλεα. Athenæus l. XIII. hæc adducit.

32. Χρύζη.] Habet hîc codex Arch. λίθῳ. puto ex interpretamento.

P. 554. *l.* 4. Εἰσὶ τρεῖς.] Nec Valla nec codex Arch. agnoſcit.

7. Μεδίντα.] Repone cum codice Arch. μετίντα.

8. Μεγάλα πατεῦμαι.] Codex Arch. μέγα. Alibi μέγα πατεύμενος ταῦτα, & μέγα ὑφρήσεσα.

12. Ἤιονι.] Scribe ἤσσονι.

15. Γῆμαι.] Codex Arch. γυναῖκα.

P. 555. *l.* 5. Διαβάντες.] Codex Arch. διαβαλόντες. Ita priùs, διέβαλον ἐκ τῆς Χίου ἐς Νάξον.

10. Οἰόβαζος.] Codex Arch. Οἰόβαζος, Valla. *Oebazus.*

14. Ἀρταΰκτης.] Plura Pauſanias.

18. Τρελόμβιος.] Valla *petitis.* Codex Arch. αἰτήσας.

24. Διεβάλετο.] *Fefellit.* Archippus in *Philo.* γέγονα διαβαλοῦμαι τήμερον. Ariſtophanes *Avibus* διαβάλλεται σὺ ὁ θεός. Imò παραβάλλεται σὺ apud Alcæum, & ἔδαβλήθην ἀγορεύων apud *Homerum.* Schol. Ariſtophanis horum auctor. Vide p. 330. l. 23.

39. Ἀφύκτους.] Codex Arch. ἀφυλάκτους.

P. 556. *l.* 25. Νεάλωτοι.] Puto hîc Euſtathium legiſſe ἴαωτοι. Ita ſanè apud eum video haberi hodie in Odyſſeam.

31. Τίνεδος.] Codex Arch. Ἴνεδος, nec dubito quin ita & Vallæ occurrebat. Euſtathius expoſuit per βλάβας.

P. 557. *l.* 4. Ἀρτεμβάρης.] Codex Arch. Ἀρτεβάρης, & quidem in l. 1, ſic ſemel pinxit: ſed malè.

21. Μελανὶς γυνὴ ἦν.] Codex Arch. ſupplet ἀνδρὶ, conſentit Valla.

Hæc ſunt, Lector candide, quæ verè κατ' ἐπιδρομὴν *ex Herodoto meo transfudi in calcem hujus editionis; poſtquam acta jam, & tranſacta erant omnia, quæ ad hanc Impreſſionem concinnandam ſpectare videbantur. Multa ſciens intacta reliqui; ab aliis occupata non repoſui. In Latinis quædam denuò verti; in Græcis quamplurima emendavi. Nec arroganter hoc à me dici quiſquam exiſtimet: Nam conjecturis meis nihil, omnia verò accepta refero ſcriptis exemplaribus; quorum illud, quod mihi utendum dedit R. P. Archiepiſcopus Cantuarienſis, utramque paginam in hoc negotio fecit. Nec pœnitendum interim ſubſidium attulit alter codex MS. cujus Variantes Lectiones mihi ſubminiſtravit Johannes Roſwel, Vir humaniſſimus, & præclararum omnium artium peritiſſimus. Illud verè dicturus videor, me venam ſaltem aperuiſſe ad Herodotum ſanandum. Id certè volui, & ut conſequerer, ex Galeno, Heſychio, Georgio Pardo* Ionicarum dictionum Lexicon *auxi & locupletavi; tum etiam Herodotum non indiligenter contuli cum Athenæo, Euſtathio, Suidâ, aliiſque ſcriptoribus, qui ab eo quicquam fuerant mutuati. Linguæ Ionicæ canon fuit olim Herodotus; Enimvero in vulgatis libris tot occurrunt gloſſemata, tot ab ea dialecto ad alias aberrationes, ut vix trientem Ionici idiomatis nunc ſupereſſe crediderim. Infinita ſunt, quæ ex Codice Archiepiſcopi hoc in genere reſtitui poterant; ſed nunc non erat his locus. Exoriatur aliquis, ità voveo, cui otium ſit uberius & ingenium, ad perpurgandum Herodotum; Ille his noſtris & plura & elegantiora facilè inveniet; Ille de optimo ſcriptore, de viris doctis, & de me etiam optimè merebitur, ſi, reconditiori inſtructus eruditione, tumultuariam hanc noſtram ſcriptionem, quaſi Herodoto minimè dignam, planè diſſpungat.*

Vale.

INDEX EORUM

QUÆ APUD

HERODOTUM

SUNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi Lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, *vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quam interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquam multa legantur, quam in Indicem adscripsimus.*

A

ABÆ, urbs Phocensium VIII. 134. ubi erat Apollinis delubrum locuples VIII,33.
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem.*
Abantes, EUbœæ non minima portio I, 146.
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV, 36
de eo & ejus sagitta fabula *ib.*
Abdera, orum, urbs à Teiis condita in Thracia I, 168.
eam Xerxes præterit VII,109.
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iniit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donavit VIII,120.
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadaver Leonidæ occumbunt VII,224.
Abronychus, Athenensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII,21.
Abydus, una urbium in Hellesponto V,117. VII,33.
Trajectus ex Abydo ad ulteriorem Continentem quem pontibus junxit Xerxes VII,34.
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII,44.
Acanthus urbs VI,44.
Acanthios Medica veste donat Xerxes VII,116.
Acanthiorum mare VII,22.
Accensio lucernarum, festi nomen H, 62.
accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II,65.
eum qui necaverit apud Ægyptios, sive volens, sive nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aves in urbem Butum asportant sepeliendos II,67.
earum paria septem, omen sunt septem Persis III,76.
Acephali populi IV,191.
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII.37.
Aces amnis III,117.
unde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I,145.
ex illis terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII,185.
eorum in Athamantis posteros actio VII,197.
Achæiæ Cereris templum & orgia V, 61.
Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex utroque parente germanus III,12. VII,7,97.
Ægypti præses VII,7.
Ægyptiacæ classi præfectus VII, 97.
bonum consilium Demarati invertit VII,236.
ab Inaro interfectus III,12. VII,7.
Achæmenes, *aliàs*, Cambysis pater VII, 11.
Achmænidæ compellantur à Cambyse III,65.
eorum tribus apud Pasargadas I, 125.
ab iis reges Persidæ sunt oriundi *ibid.*
Achelous fluvius II,10. VII,126.
Acheron fluvius VIII,47.
Achilleum oppidum V,94.
Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55,76.
Acræphia urbs VIII,135.
Acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV,62.
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV,70.
acinaces Persicus in Hellespontum abjectus à Xerxe VII,54.
Acrisius Danaes pater VI,53.
Acrothoon urbs VII,22.
ex aculeis jaculorum ahenum factum IV.81.
Adicran Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ se dedit IV, 159.
Adimantus Aristeæ pater VII,137.
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII,5.
ejus dictum in Themistoclem VIII, 59.
insolentia erga Themistoclem VIII, 61.
ejus turpis fuga VIII,94.
Admetus Eumeli pater H. 2.
Adrastus Phryx Midæ filius I, 35,45.
fratris interemptor *ib.*
à Crœso expiatus I, 35.
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Crœsus, I,41.
Crœsi filium transfodit, aprum volens transfigere I,43.
sese super bustum Atyis transfodit I, 45.
Adrastus, Talai filius Sicyoniorum rex V, 67.
in Adrastum Clisthenis Sicyonii odium *ib.*
ei honores & dies festi erepti & Melanippo traditi V,67.
Adria à Phocensibus occupata I,163.
Adyrmachydæ Libyes, Ægyptum versus IV,168.
eorum mores, & uxorum *ib.*
Æaces Syloſontis & Polycratis pater III,139. VI,13.
Æaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI,13.
Samios ad defectionem à sociis solicitat VI,13.
Samum reductus VI,25.
Æacus & Æacidæ à classe Græcorum invocantur VIII,64.
Æaci fanum V,89.
Æacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V,80.
Æacides Samius IV,138.
ædes Veneris in Cypro unde extructa I,105.
ædes Minervæ VIII,39.
ædes Vulcani II,110.
ædes Protei, dicta Veneris hospitæ II,112.

INDEX.

ædes deorum & hominum lignea IV, 108.
ædes fulmine abſumptæ IV,79.
Ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ II,121.
ædificio ex urbe elephantina afferendo triennium conſumptum II, 125,*&c.*
jus ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ib. & ſeq.*
ædificium Zamolxis ſubterraneum IV,95.
ædificia humanis operibus majora II,148.
Æga urbs VII,123.
Ægæ una ex partibus Achæorum I, 145.
Ægæa civitas Æolum I,149.
Ægaleus mons, unde Xerxes navalem pugnam ſpectabat VIII,90.
Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus V,46.
Ægeum mare IV,85.
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I,173.
Ægeus, OIolyci fil. unde Ægidæ IV, 149.
Ægialees, tribus, ab Ægialo Adraſti filio dicti V,68.
Ægialees Pelaſgi VII, 94.
Ægialus Adraſti filius V,68.
Ægicores Ionis filius V,66.
Ægidæ in Spartæ ingens tribus à quo dicta IV,149.
Ægila, ſive Ægile, locus ad quem Naſamones veniunt ut palmulas decerpant IV,172,182.
Ægilea, Styreorum inſula VI,107.
Ægina, (*aliâs* Argiva) Ariſtodemi uxor VI,52.
Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi V,80.
Æginetæ cur Samiis infenſi III,59.
Samios ut mulctarint *ib.*
Epidauriis quondam ſubditi V,83.
eorum in Athenienſes odii principium V,89.
terram & aquam Dario dant VI,49.
unde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ib.*
contraque ejus rei autores mittitur Cleomenes VI,50.
primores ipſorum dantur obſides Athenienſibus VI,73.
eorum cum Athenienſibus ſimultates V,82.
undeque ortæ V,82,83,*&c.*
ab iis illatæ Athenienſibus injuriæ VI,87.
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienſes V,80,81.
ab iis ſtatuæ repetitæ per Athenienſes V,84.
circa Æginetas & Athenienſes acta *ib. & ſeq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam miſſi VI,85.
eorum piaculum, maximum eis malorum cauſa VI,91.
ab Athenienſibus navali prœlio victi VI,92.
præſtantiſſimi in pugna navali contra Perſam VIII,93.
aureas ſtellas tres quæ ſuper malum navis æreum ſunt Delphis dedicarunt VIII,122.
unde iis divitiarum principium IX, 79.
iis tumulus ipſorum rogatu ſtructus à quo,& cur,& quando IX,84.
Ægineticum bellum cum Athenienſibus VII,144.
Ægion urbs Achæorum I,145.
Ægira urbs Achæorum I,145.
Ægiroeſſa, Æolum civitas I,149.
ægis Minervæ unde IV,180.
Ægli pop. III,92.
Ægos potamos IX,118.
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197.
ægroti apud quoſdam Indos deſerti in deſerto cubant III,100.
apud quoſdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99.
ſuper ægrotos qui ad aram ſunt cinis ſparſus in Delo IV,35.
Ægyptus fluminis donum III,5.
Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
ejus longitudo *ib.*
tota eſt paluſtris : vel, (*ut Græcum verbum ſonat*) eſt palus II, 4.
Ægyptus eſt quam Nilus irrigat II, 18.
Aſiæ & Africæ terminus II,17.
Africæ finitima II,65,III,91.
unde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus III,5.
in regiones (vel potius præfecturas, quæ *nomoi* vocantur) diviſa II,164.
ejus diviſio ſecundum Græcos II, 17.
montanæ Ciliciæ oppoſita eſt II,34.
qualis ſit qua parte Africam ſpectat II,8.
foſſas unde tam multas habeat II, 108.
propter quas inequitabilis & plauſtris inhabilis effecta *ibid.*
de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ II,15,& Herodoti II,17.
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35.
ſub Amaſi rege maximè beata II, 177.
Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus III,3.
eâ potiuntur Perſæ III,7.
Perſis tributaria III,91.
Ægyptia ſacra II,81.
Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt III,2.
pleraque omnia diverſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & jura, ut cœli eorum & fluminis diverſa eſt natura II,35.
eorum inſtituta & jura II, 35, 36, *&c.*
omnium hominum primos ſe arbitrati II, 2. Phrygas tamen eſſe priores concedunt *ib.*
in ſeptem hominum genera diſtributi II,164.
hominum ſapientiſſimi II,160.
multarum rerum cognitione cæteris antecellunt II,121.
eorum inventa II,4,82.
primi immortalitatem animarum aſſeverarunt II,123.
primi annum excogitarunt, & in menſes duodecim diſtribuerunt II,4.
prodigiorum obſervantiſſimi II, 82.
divinationem certis diis vendicant II,83.
ignem animal eſſe aſſerunt III,16.
ſuis moribus & inſtitutis contenti II,78.
nec ullis aliis uti volunt II,91.
nihil à Græcis mutuati II,49.
eorum in Græcos dicterium II,13.
quibus potiſſimum inter eos ſine agricultura fruges proveniant, utque jacto ſemine in ſua rura ſues immittant II, 14.
vitibus carent II,77.
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abſtinent II,37.
eorum victus *ibidem.*
eorum præcipui conventus II,59.
eorum cantilena II,79.
medici apud eos ſingulis morbis ſinguli II,84.
eorum ſacra II,39,40.
eorum ſacerdotes II, 37. quorum unus eſt pontifex *ib.* ſuntque rafi II, 36,37.
eorum ſuperſtitiones II,65. & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.*
illis ſacrificia ſub Cheope interdicta II,124.
à Mycerino reſtituta II,129.
eorum circa Cererem & Rhampſinitum ceremoniæ II,122.
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos pervenerunt II,50.
duodecim deorum cognomina primi in uſu habuerunt II,4.
primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.*
quorum deorum nomina neſciant II,50.
quorum deorum oracula habeant II,83.
dii aliquando eorum principatum obtinebant II, 144.
pudenda circumcidunt II,36,104.
cum feris veſcuntur II,36.
eorum victimæ II,41,*&c.*
ſuem non alunt IV,186.
quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur II, 473, 48.
eorum ablutiones poſt contactum ſuem II,47.
qui Thebanæ *provinciæ*, ab ovib. abſtinent & capras immolant II, 42.
contra faciunt Ægyptii Mendeſiæ provinciæ *ibid.* & 46.
deſcriptio eorum qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam II, 77.
eorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta II,92,93.
Ægyptiorum luctus & ſepulturæ II, 85,86,*&c.*
mos triplex in condiendis cadaveribus II, 86,87,88.
eorum ſcripturæ & literarum duplex uſus II,36.
eorum interpretes à quibus oriundi II,154.
eorum pueri linguam Græcam edocti II, 154.
Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis II, 77.
purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III,12.

Ægy-

INDEX.

Ægyptii medici cæteris præſtantiores III,129.
apud Ægyptios viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas II,36.
veſtes eorum lineæ quales II,81.
unguenta II,94.
naves II,96.
eorum myſteria II,170,171.
eorum reges II,99, 100, 101, 102, 111,112,121,124,127,129,136, 137,141,147,151,158,160,161, 172, III,10.
eorum ſub duobus regibus calamitas II,128.
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi ſuo II,141.
Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges conſtituerunt II, 147.
Ægyptii à rege Aprie cur diſciverint IV,159.
eorum clades à Cyrenæis accepta IV,159.
in fugam vertuntur à Perſis III,11.
morte mulctati à Cambyſe quum Apin celebrarent III,29.
à Cambyſe ſubacti, à Perſis defeciunt VII,1.
à Xerxe ſubacti denuo VII,7.
ipſi & Phœnices commeatus comportant exercitui Perſico contra Græcos VII,25.
Ægyptius quidam vocaliſſimus IV, 141.
Ægyptio thorace in pugna utuntur Perſæ I,135.
Ægyptiacum linum II,105.
Ænea urbs VII,123.
Æneſidemus Pataici filius, ſatelles Hippocratis VII,154.
Æneſidemus Theronis pater VII,165.
ænigma Hipparchoper viſionem dictum V,56.
ænigma piſcatorium II.35.
Ænyrorum regio VI,47.
Ænus urbs IV,90. VII,58.
Æoles invadit Crœſus I, 26. eoſque ſubegit I,6,28.
Cyro ſe dedere volunt I,141.
Æoles & Iones hereditarii Cambyſis ſervi II,1.
olim Pelaſgi vocati VII,95.
Æoles circa oram Iliadem capti ab Hymee V,122.
Æolum in Xerxis claſſe arma VII, 95.
Æoles Seſtum tenentes IX,114.
Æolicæ undecim civitates I,151.
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I, 149.
Æolidenſium oppidum incenſum VIII, 35.
Æolus Athamantis pater VII,197.
æor apud Scythas virum ſignificat IV,110.
Æorpata, id eſt, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica *ibid.*
æquitati iniquitas inviſa I, 96.
aër Ægyptiorum nunquam immutatur II,77.
aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi *ibid.*
ærarium Athenienſium VII,144.
Aëropus Temeno natus VIII,137.
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII,139.
Aëropus Echemi pater IX,26.
æs apud Æthiopas omnium pretioſiſſ. & rariſſimum III,23.
apud Scythas non eſt in uſu IV,71.
ejus copia apud Maſſagetas I,215.
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX,79.
æris alieni debitor mendacio obnoxius I,138.
æs alienum debere, apud Perſas turpe eſt I,138.
æris alieni debitor cadaver partis deponit apud Ægyptios II,136.
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ ſit obſtrictus VI,59. ut apud Perſas *ibid.*
æris fodinæ prope Praſiadem V,17.
ærei viri Pſammitticho auxiliantur II,152.
æreus Jupiter & Neptunus IX,80.
æreum totum Mardonii præſepe IX,69.
Æſanius, Grini pater IV,150.
Æſchines, Nothonis filius VI,100.
Eretrienſium primarius *ibid.*
non finit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſecum perire *ib.*
Æſchræus, Lycomedis pater VIII,11.
Æſchronius tribus III,26.
Æſchylus Euphorionis filius II,156.
Æſopus fabularum ſcriptor II,134.
Æſtas ubi ſemper nubila eſt IV,28.
Æſtatis & hyemis ſimulacra II,121.
Æthiopiæ regno ſolus Seſoſtris Ægypti rex, potitus II,110.
Æthiopiæ ſitus extremus III,114.
ejus deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ib.*
Æthiopes quomodo redditi manſuetiores II,30.
pudenda circumcidunt: II, 104.
Æthiopes macrobii, unde tam longæ vitæ III, 23. quales homines III, 20, *&c.*
eorum regis cum Ichthyophagis Cambyſis legatis colloquia III,21, 22, *&c.* adverſus eos infœlix Cambyſis bellum III, 17,25, *&c.*
Æthiopes alii Ægypto contermini à Cambyſe ſubacti, III, 97. eorum ſemen domus *ibid.*
Æthiopes nomades II,29.
Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII, 69, 70. eorumque differentia, arma, veſtitus & duces *ib.*
Æthiopum genitura nigra III,101.
Æthiopicus lapis II,134.
Ætolus Males Agariſtæ procus VI,127.
germanus Titormi *ibid.*
Africæ termini II,17.
deſerta II,32.
Africæ ſuperiora æſtas ſemper obtinet, II,26. *vide &* Lybia.
Africus ventus pluvioſiſſimus II,25.
Agæus, Elei pater VI,127.
Agamemnon Pelopides VII,159.
Oreſtis pater I,67.
Agariſta, Cliſthenis filia Græcorum præſtantiſſimo deſtinata VI,126.
ejus proci totius Græciæ præſtantiſſimi juvenes VI,127.
nubit Megacli VI,130.
ejus liberi VI,131.
Agariſta, Hippocratis ex Agariſta nati filia VI,131.
Xanthippo nupta VI,131.
ejus viſum in ſomnis *ib.*
Periclis mater *ib.*
Agaſicles, vir Halicarnaſſeus I,144.
legem Apollinis Triopii auſus violare *ib.*
Agathyrſi IV,102,125.
eorum mores & inſtituta IV, 103.
Agathyrſus, Herculis filius IV,10.
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91.
ager Caicus VI,28.
Creſtonicus & Pæonius VII,124.
Plataæenſis IX,15.
Cariſtius IX,104.
agricolatores contemptiſſimi apud Thraces V,6.
agricultura Ægyptiorum quibuſd. nulla II,14.
Ageſilaus Doriagi filius VII, 204.
Ageſilaus Hippocratidæ fil. VIII,131.
Agetus, Alcidis filius VI,61.
uxorem ſuam amico Ariſtoni collocat dolo adactus VI,62.
agger Samiorum III,60.
Agis Menaris pater VI,65.
Aglauriæ Cecropis filiæ templum VIII, 53.
Aglomachi turris IV,164.
Agora oppidi nomen VII,58.
Agrianes fluvius IV,90.
Agrianes pop. V, 16.
Agyllenſes vel Agyllæi I,67.
mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.*
ahenum ex aculeis ſagittarum factum in Scythia, ejuſq; deſcriptio IV,81.
ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV,152.
Ajax Telamonis fil. pro heroe habitus V,66.
ab Homero celebratus H,28.
à Græcorum claſſe invocatur VIII, 64.
ab iis victoribus navis ad Salaminem ei repoſita VII,121.
Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector IX,63.
ejus interitus cum trecentis aliis *ib.*
Amnæſtus Plataæenſis IX,71.
Alabanda urbs VIII,136.
Alabandenſes in Caria VII,195.
Alalia à Phocenſibus condita I,165.
Alarodii III,94.
cum Xerxe litantes VII,79.
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV,64.
ejus interitus *ib.*
Albæ columnæ, ſic dictus locus V,118.
Albus murus Memphiticus III,91.
Album litus, ora ſic dicta VII,25.
Alcæus, Herculis filius I,7.
Alcæi poetæ fuga V,95.
ejus arma ſuſpenderunt in Sigeo Athenienſes *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII,204.
Alcibiades Cliniæ pater VII,17.
Alcides Ageti pater VI,6.
Alcimachus Euphorbi pater VI,101.
Alcimus Mentoris pater H,7.
Alcinor & Chromius Argivi I,82.
Alcmæon Megaclis filius VI,125.
ejus officium erga Lydos, & Crœſi in eum ob id munificentia *ib.*
quomodo ſe auro ridiculè onerarit *ib.*
ejus domus inde divitiæ *ib.*
alia Crœſi in illum beneficia *ib.*
victor in Olympicis *ib.*

Alcmæ-

INDEX.

Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61.
profugi Athenis propter Pisistratum I, 64. & Pisistratidas V, 62.
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne . VI,120.
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ib.* 123.
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI,115,124.
eorum laus VI,123.
per Græciam quomodo celebres facti VI, 125, 126.
Alcmæonides VI,152.
Alcmæna mater Herculis II,43,145.
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127.
aleæ ludus à Lydis inventus I,94.
aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II, 122.
Aleæ Minervæ templum I,66. IX.69.
Alevæ filii VII, 130. IX,57.
Alevadæ Thessaliæ reges VII, 6.
eorum nuncii ad Xerxem missi ut succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis invitis VII,172.
Alexander, Priami filius I, 3.
Helenæ raptor I,3. II,113.
ejus cum Helena in Ægyptum adventus *&c.* II,113,114,*&c.*
ex Sparta triduo Ilium pervenit II, 117.
Alexander Macedo Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII,139.
ejus genus VIII 139.
vetusta origine Græcus V, 22, IX, 44.
Persarum insolentem libidinem in convivio ulciscitur V,20.
ejus prudentia V,21.
in Olympia cursor primo proximus V,22.
Macedonum tyrannis quomodo ad eum pervenit VIII,137.
Athenienses hortatur ad pacisendum cum Mardonio VIII,140.
Athenienſibus Mardonii causam prodit IX,43,44.
aurea ejus apud Delphos statua VIII, 121.
Aliarchus fratricida IV,160.
ab uxore fratris necatur *ib.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Urania III, 8.
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I,131.
Alizones pop. IV,92.
Allesus Sidonii Tetranneſti pater VII, 98.
alluvione fluminis agros decurtatos compensat Ægypti rex II,109.
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229.
Alpenus oppidum VII,216.
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227.
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluvius IV.49.
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16.
ejus acta memoratu digna I, 16, 17,*&c.*
qua ratione Miletum obsidebat I,17.
ejus morbus I, 19.
cum Thrasybulo pactiones init I,21.
donaria ab eo Delphos missa I,25.
ejus obitus *ib.*
ejus sepulchrum quale, & à quibus constructum I,93.
ejus filius Pantaleon I,92.
filia Ariena I,74.
Alysonii pop. III,90.
Amasis Ægypti rex I,30.
ad eum se confert Solon I,30.
ejus cum Crœso fœdus I,77.
ejus res gestæ cum Aprie, quem regno pepulit II,162,163,169.
ejus cum Cyrenæis amicitia II,181.
ejus res gestæ aliæ, solertia contemptus, mores & ingenium II, 172, 173, 174.
ejus opera magnifica II,175,176.
ejus picturati thoraces III,47.
ejus literæ ad Polycratem III,40.
cum Polycrate jus hospitii solvit propter ejus nimiam fœlicitatem III,43.
Græcorum amator II,178.
donaria in Græciam ab eo missa II, 182.
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II,182.
contra eum Cambysis expeditio III,1.
uxorem Cyrenæam ducit & quid ipsi acciderit II,181.
Cambyses deludit, missa Apriæ filia pro sua III,1.
ejus obitus III,10.
sepulcrum *ibid.*
in ejus cadaver Cambysæ contumelia III,16.
Amasis, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcæos IV,167.
ejus contra Barcæos commentum dolosum IV,201.
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV,203.
Amathuntis obsidio V, 104, 105, 108. *&c.*
Amathusii V,104.
Amaxampeus fons IV,52. locus etiam unde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ IV, 110.
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agnitæ sunt esse fœminæ IV,110,111.
quomodo cum Scythis mixtæ IV, 113, 114.
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115, 116.
linguam Scytharum edisсunt quum hi non possent illarum IV,117.
in Amazonidas præclarum facinus Athenienſium IX,27.
Amestris, Otanis filia VII,61.
Xerxis uxor VII, 61, 114.
ejus amiculum IX, 108.
crudelitas in uxorem Masistæ IX,111.
Amiantus Agaristæ procus VI,127.
amicus solers possessio pretiosissima V, 24.
amiculum Sylosontis III,139,140
amiculum Amestris IX, 108.
Amilcar Hannonis filius VII,165.
Carthaginiensium rex & ejus res gestæ & interitus VII,165,166,167.
ipsi sacrificia instituta VII, 167.
Artemisiam fugientem insequitur VIII, 93.
ejus virtus & præstantia in pugna navali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII,190.
è naufragio classis Persicæ dives efficitur *ibid.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII,130.
Ammonis oraculum in Africa I, 46. II,32.
ejus origo II, 55.
Ammon Jovem appellant Ægyptii II, 42.
Ammonii populus IV, 181.
Ægyptiorum & Æthiopum coloni II, 42.
adversus eos Cambysis expeditio infelix III, 25, 26.
Ammoniorum rex Etearchus II, 32.
Amompharetus Spartiata IX, 52,53, *&c.*
ejus virtus IX. 70.
Amompharetı sacerdotis sepulchrum apud Lacedæmonios IX, 84.
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I, 135.
amores quomodo tractent Caunii I, 172.
Amorgis Persarû ducis interitus V,121.
Ampa urbs VI, 20.
Ampelos promontorium Toronæum VII, 122.
Amphiarai oraculum I,46. VIII, 134
verax à Crœso repertum I, 49.
eique donaria à Crœso missa I, 52.
Amphiaraus, Amphilochi pater III, 91.
Amphiarai delubrum VIII,134.
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H, 9.
Amphicæa urbs VIII,33.
Amphicrates Samiorum rex III,59.
Amphictyones II, 180.
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII, 228.
eorum sedilia VII,200.
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II, 180. V, 62.
Amphyctyonis delubrum VII,200.
Amphyctionidis Cereris templum VII, 200.
Amphilochus, Amphiarai filius III,91.
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia disjecti VII, 91.
Amphilytus Acarnan ariolus I, 62.
Amphimnestus procus Agaristæ VI, 127.
Amphionis filia clauda V, 92.
Amphissa urbs VIII, 32.
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,43.
Amphytryonis tripus V, 59.
Amyrgii Scythæ VII, 64.
Amyrtæus rex Ægypt. II,140.
pluribus malis Persas affecit III,15.
Amyntas rex Maced. à Megabyzo poscitur aquam & terram V, 17.
ejus prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19.
Alexandri pater VII,173. VIII,136. 139 ut & Gygææ *ib.*
Alcetæ filius VIII,139.
Amyntas Bubaris fil. VII,136.
Amytheon, Melampodis pater II,49.
Anacharsis sapiens IV, 46
ejus genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76.

per-

INDEX.

pervigilium matri deorum agit IV, 76.
ejus de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77.
ejus cædes & causæ hujus IV,76.
eum noviſſe ſe negant Scythæ *ibid.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III,121.
Anaphes, Oranis filius, dux Ciſſiorum in Xerxis exercitu VII,62.
Anaphlyſta tribus IV,99.
Anava Phrygiæ urbs VII,30.
Anaxander Eurycratis fil. VII,204.
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67.V,39.VII,204.
ejus duæ uxores, altera juſſu ephororum ducta, & liberi ex iis V, 39,40,41,42.
Anaxandrides Theopompi filius VIII, 131.
Anaxilaus Archidami filius VIII,131.
Anaxilaus Cretinei filius VII,165.
in matrimonium duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegii tyrannus VI,23.VII,167.
Scythis regis hoſtis, conſilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23.
Anchimolius, Aſteris filius, ad pellendos Piſiſtratidas Sparta miſſus V, 63.
ejus interitus *ib.*
ejus ſepulcrum V,63.
ancillarum opus maximum circa Alyattis ſepulcrum I,193.
anchora ferrea à Sophane geſtari ſolita in prœlio IX,73.
Anderica, pagus Aſſyriæ I,185.
Anderica regionis Ciſſiæ ſtathmus VI, 119.
Andreus Myronis pater VI,126.
Andrii pecunias Themiſtocli dare negant VIII,111.
Androbulus Timonis pater VII,141.
Androcratis herois fanum IX,25.
Andromeda Perſei uxor, Perſem ex Perſeo peperit VII,61.
Cephei filia *ib.*VII,150.
Androdamas Theomeſtoris pater VIII, 85. IX,89.
Androphagi IV,18,102,106.
eorum mores & deſcriptio IV,106.
eorum fuga IV,125.
Androſphinges II,175.
Andrus V,31.
à Græcis obſeſſa, cur VIII,111.
Aneriſtus Sperthiei pater IV,134.
Aneriſtus alius, Sperthiei fil. IV,137.
Angarïon Perſæ quid appellent VIII, 98.
Angites flumen VII, 113.
Angrus fluvius IV,49.
anguis ingens arcis cuſtos in templo ab Athenienſibus obſervatus VIII, 41.
Anguilla ſacra Ægyptiis II,72.
Animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fœtuoſa : quæ noxa ſunt, parum fœtuoſa III,107.
animalia in ſaxis primi ſculpſerunt Ægyptii II,4.
animalia quomodo in ſuis veſtibus pingant qui Caucaſum incolunt I,203.
animal nullum interimunt Indi quidam III,100.
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India majora quam aliis in locis III, 106. præter equos *ib.*
Animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt Ægyptii II,123.
quod ſibi quidam Græcorum vindicarunt *ib.*
Annum primi Ægyptii compererunt & diſtinxerunt in menſes II,4.
anni humanæ vitæ LXX. I, 32.
anni vitæ Æthiopum, & Perſarum III,22,23.
annorum XV millia à Dionyſo ad Amaſin regem numerant Ægyptii II,145.
Annulum ſignatorium geſtant Babylonii ſinguli I,195.
annulus Polycratis ſignatorius III, 41.
Anopæa, via & mons VII,216.
Antacæi, cæte ingentia ſic dicta IV,35.
Antagoras Hegetoridæ pater IX,75.
Antandrus ab Otane capta V,26.
Anthela oppidum VII,176,200.
Anthemus Hippiæ oblata V, 94.
Antylla urbs II,98.
in calceamenta datur uxori ejus qui in Ægypto regnat *ib.*
Antichares Elconius V,43.
Anticyra urbs VII,198.
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11.
Antiochus Tiſameni pater IX,32.
Antiophemus & Rhodus VII,153.
Antipater, Orgis filius VII,118.
Xerxianas ut excepit copias *ib.*
Anyſis rex Ægypti, ſucceſſor Aſychis, cæcus II,137.
fugatur à Sabaco *ib.*
ubi interim latuerit & ut imperium ſuum recuperarit II,140.
Anyſis urbs II,137.
Anytia plaga II,166.
Aorizus, Meſangis pater VII,71.
Aparytæ pop. II,91.
Apaturia feſta I,147.H,29.
Aper immanis Myſorum devaſtat opera I,36.
apri in Libya nulli IV,192.
Apes loca trans Iſtrum an obtineant V,10.
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Aphetæ, loci nomen VII,193.
Aphlyſtius Jupiter VII,197.
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72.
Aphrodiſias inſula IV,169.
Aphthitana plaga II,166.
Aphytis urbs VII,122.
Apios urbs II,18.
Apia, Tellus dea Scythis IV,59.
Apidanus fluvius VII,129,196.
Apis Ægypt. Deus, Græcis epaphus II,133.III,27,28.
ejus deſcriptio, ſigna III,28.
quum apparet, Ægyptiorum feſtum III,28.
aula ejus II,153.
illuſus à Cambyſe & vulneratus II, 29.
moritur eo vulnere *ibid.*
Apollo, Græcorum Deus I,90.
præcipuè à Crœſo cultus *ib.*
invocatus à Crœſo, ignem pyræ extinguit I,87.
enumerat ſua in Crœſum beneficia I,91.
Apollo Iſmenius I,92.VIII,134.
ejus templum V,59.VIII,134.
Apollo Triopius I,144.
Apollinis oraculum apud Ægypt. II, 83.
Apollo, Oſiris apud Ægypt. ſeu Dionyſi, & Iſidis filius II,156.
à Latona nutrice occultatus *ib.*
Apollo ad Metapontinos ſolos Italorum venit IV,155.
Apollinis templum Buti II,155,156.
Apollinis templum à Mileſiis ſtructum II,78.
Apollinis delubrum apud Abas VIII, 33.
Apollinis Ptoi fanum VIII,135.
Apollinis fons IV,158.
Apollo, Ægyptiacè Orus II,156.
Scythice, Octoſyrus IV,59.
Apollinis ſimulacrum apud Laconicam in Thornace I,69.
Apollinis arma ſponte apparentia Delphis VIII,37.
Apollo Sileni Marſyæ pellem ubi ſuſpendit VII,26.
Apollonia in Ponto Euxino IV,90.
Apollonia quæ eſt in ſinu Ionico IX,91.
ubi ſacræ ſolis oves IX,92.
Apollionates ager *ibid.*
Apollophanes Biſaltis pater VI,26.
Apologus Cyri ad Iones I,141.
Apries Ægypti rex, Pſammis filius, regum longo tempore fortunatiſſimus II,161.
res ab eo geſtæ *ibid.*
ab eo Ægyptii deſciſcunt, rege electo Amaſi II,161,162.
ab Amaſi prœlio victus, & vivus captus II, 169.
ejus interitus & ſepultura *ibid.*
Apſinthii Thraces VII,34.
Pleſthoro indigenæ deo, OEobazum immolant IX,118.
Aquæ ſacrificant Perſæ I,131.
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III,VI.
aquam in arida loca quomodo deportant per canalem Arabum rex III,9.
aqua quædam adeo invalida ut nihil ſuper eam innatare poſſit, ſed omnia vel ligno leviora in profundum eant III,23.
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV,81. aliâ ſimilis IV,182.
aqua Stygis IV,74. perque eam jusjurandum *ibid.*
Aquiminaria Delphos à Crœſo miſſa, I,51.
Ara Delphis à Chiis donata II,135.
ara Apollinis ab Ariſtea extrui juſſa IV,155.
ara Dianæ Orthoſiæ IV,87.
Jovis forenſis V,46.
ara ventis ſtatuta in Thya VII,178.
ara Herculis VII,176.
Aras non extruunt Perſæ I,131.
aras primi ſtatuere Ægyptii II,4.
aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59.
Arabiæ ſitus & qualis ea regio III,107.
ejus jucundiſſimus odor III,112.
Arabiæ mons II,8.
Arabiæ humus II,12.
Arabes cum mulieribus ſuis ut miſceantur I,198.
maxime fidem ſervant inter homines III,8.

INDEX.

fœderis apud eos ineundi mos III,8.
Dario immorigeri III,88.
tributorum immunes III,91.
Cambysi aditum permisere in Ægyptum III,9,88.
millena talenta thuris Dario pendunt III,99.
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69.
camelis vehuntur in bello VII,86.
Arabicus sinus II,11.IV,39.
Aræus Philippi pater VIII,139.
Ararus fluvius IV,49.
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demissum IV,5
Araxes fluvius I,202.
ejus accolæ *ibid.*
contra solem orientem fluit IV,40.
ponte junctus à Cyro I,205.
Arbalus Nerbali pater VII,98.
Arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202.
arbores omnes in Thera præter unam aridæ factæ IV,151.
Arcades I.146.II,171.V 49.
Arcadas invasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66.
Arcades glandivori *ibid.*
eos contra Spartam sollicitat Cleomenes VI,74.
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI.159.
Arcesilaus alius Batti fœlicis fil. IV.160
ejus clades à Libybus accepta IV,60.
interitus à fratre strangulati *ib.*
Arcesilaus al, Batti claudi fil. IV,162.
in Samum profugit *ib.*
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, ejusque crudelia facinora IV,164.
Cambysi Cyrenem tradidit tributariam IV,165.
ejus interitus IV,164.
Archander Danai gener, Pthii Achæi filius II,98.
Archandri urbs II,97.
Archelai, tribules V,68.
Archelaus Agesilai filius VII,204.
Archestratidas Athenagoræ pater IX, 89.
architecti Eupalinus III,60. Rhœcus *ib.*
Mandrocles Samius IV,87.
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum III,55.
Archias alius Archiæ Samii filius *ib.*
Archidamus Zeuxidami filius VI.71.
Archidamus Anaxandridæ filius VIII, 131.
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135.
Archilochus Parius I,12.
ejus iambus trimeter *ibid.*
Arcus utendi Scytharum artificium I,73
arcus ab Æthiope Persarum regi missus III,21,30.
arcus Herculis IV,10.
arcus semper intentus rumpitur II,173.
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & ejus gesta I,15.
Areius pagus Athenienſium VIII,52.
Arena aurosa III,102.
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III,26.
Argadeus Jovis filius V,66.
Argæus Philippi pater VIII,139.
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tartessi rex I,163.
ejus longævitas *ibid.*
ejus cum Phocensibus amicitia I,163.
Argentum apud Scythas non in usu. IV,71.
nec apud Massagetas I,215.
argentum Aryandicum IV,166.
argenti ferax Lydia V,49
Argilus urbs VII,115.
Argiopius, loci nomen IX,56.
Argippæi pop. qui eorum mores, victus, *&c.* IV,23.
Argis & opis virgines Hyperboreæ IV,35.
earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argiva, *vide* Ægina
Argo navis ædificata IV,179.
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex I,7.
Argos olim Græciæ civitates omnes antecellens I,1.
Argos viris desolatum à servis tenetur VI,83.
Argos Persis quàm amica VII,150.
ab Homero celebratum maximè H, 28.
Argi lucus à Cleomene incensus VI,80.
Argivorum regio I.82.
Argivi mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I,61.
eorum totidem cum CCC Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I, 82,
Argivorum clades *ib.*
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum *ib.*
Argivi musica præstantes inter Græcos III.131.
Argivi contra Athenienses ab Æginetis accersuntur V,66.
multum indicunt Æginetis, & recusantibus, auxilia negant VI,92.
Argivorum clades à Cleomene VI,87, 79.
Argivorum servi res & magistratus, urbe eâ clade affictâ suscipiunt VI,83, & à filiis cæsorum post ejecti, Tirynthem obtinent *ib.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ib.*
Argivorum sex millia à Lacedæmoniis interempta VII,148.
cum Lacedæmoniis pacisci volunt, VII,148 sed partem imperii à Lacedæmoniis poscunt in bello Persico *ibid.*
oraculum consulunt an auxilium contra Medos ferre debeant *ib.*
nuncii ab iis Susa missi VII,151.
Persam in Græciam accersisse feruntur VII,152.
eorum cum Persis affinitas VII,150.
mittunt nuncium ad Mardonium IX, 12.
Argivi contra Thebas cum Polynice militantes IX.27
Argivæ fœminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argivarum mulierem furor & insania IX,33.
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno ejecti, à Lacedæmoniis recepti, & circa utrosque acta IV,145 *&c.*
Ariantes rex Scytharum IV,81.
Ariazus Gergis pater VII,82.
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis VII, 97. VIII, 89 Xerxis frater VIII,89 ejus interitus *ib.*
Ariaramnis Persæ interitus VIII,90.
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III,9.
Aridius Nerbalus dux in classe Xerxis VII,98.
Aridolis Alabandensium tyrannus VII, 195.
Ariena Alyattis filia I,74.
Astyagi nubit fœderis causa servandi *ibid.*
Arietes Thebanis Ægyptiis sacri II,42.
Arii pop. III,93.
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII.65.
Arii olim dicti Medi VII,62.
Arima Scythæ unum vocant IV,27.
Arimaspi III,116.
viri unoculi III,116.IV,27.
qui & ubi III,116.IV,13.
Arimaspei versus IV,14.
Ariomardus, Artyphii germanus, Caspiorum dux VII,67.
Ariomardus, Dorii & Parmyis filius VII,78.
dux Moschorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnæus, *citharœdus* I,23.
primus docuit *dithyrambum* *ib.*
de delphino insidente Arione I,24.
ejus donarium apud Tænarum *ib.*
Ariphron Xanthippi pater VI, 131, 136.VIII,131.
Aripithes rex Scytharum IV,78.
ejus interitus *ib.*
Arisba Methymnæis subjecta I,151.
Aristagoras Cumæus IV,138.
Aristagoras Cyzicenus *ibid.*
Aristagoras, Molpagoræ filius, Histiæi gener, ac consobrinus V,30.
Mileti procurator *ibid,*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V.36,37.
circa eum & Maxios acta V,33,34.
manifesto à Dario deficit V,37.
isonomiam instituit, & tyrannos evertit, quasi ipse alienus à tyrannide. V,37,38.
Spartam missus ad societatem comparandam V, 38, & ejus cum Cleomene *acta* V,49,50,51.
Sparta frustra excedit V,51.
Athenas venit, eosque ad belli societatem inducit V,97.
Pæones ad defectionem sollicitat V, 98.
expeditio ejus contra Sardis V,99, 100.VII,8.
turbis tantis commotis, consilii inopia laborat V,124.
ejus interitus V,126.
Aristagoras Heraclidis filius Cumæus captus V,37 dimissus *ib.*
Aristagoras Hegesistrati pater IX,89.
Aristeas Adimanti filius VII,137.
Aristeas Proconnesius, versificator, Castrobii filius IV,13, 15 *ubi* de ejus præstigiis
ejus statua IV,15.
Aristides Lysimachi filius VIII,79,95.
Athenienſis, in exilium à populo ejectus VIII,79.
Themistocli haud amicus *ib.*
simultatem missam facit pro bono communi patriæ *ib.*
Vir optimus Athenienſium atque justissimus *ib.*

nuncium

INDEX.

nuncium affert Græcis, eos undique ad Salaminem circumventos VIII, 79,81.
Perſas multos interficit VIII,95.
dux Athenienſium ad Plataas IX, 28.
Ariſtocrates, Caſambi pater VI,73.
Ariſtocyprus, Soliorum rex VI, 113.
ejus interitus *ibid.*
Ariſtodemus rex Laced. IV,147. VIII, 131.
ejus interitus VI,52.
Ariſtodemus Spartiata à Leonida remiſſus emanet è prœlio VII, 229,230.
fugax dictus, & probro notatus VII,231.
infamiam in pugna ad Plataas delet VII, 231. IX, 70. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractatores IX,70.
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius VII, 204.
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus I,158.
oraculum ut tentarit I,159.
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V,55.
Ariſtolaidis filius Lycurgus I,59.
Ariſtomachus Cleodæi filius VI. 52. VII,204 VIII,131.
Ariſton Byzantius IV,138.
Ariſton rex Spartæ I,67. VI,6.
circa ejus uxores duas & tertiam acta VI 61,62,63.
quo commento ab amico Ageto uxorem abduxit VI 62.
ejus dictum ſuper filio nato Demarato VI,63.
ejus uxor ex heroe Aſtrobaco gravida VI 69.
Ariſtonice Pythia VII 40.
Ariſtonymus Clyſthenis pater VI,26.
Ariſtophantus, Cebonis pater VI,55.
Ariſtophilides Tarentinorum rex III, 136.
Arizanti Medorum gens I,101.
arma ſacra ſponte extra templum Delphicum apparent VIII,37.
Armenii cum Xerxe militantes VII,73.
eorum armatura & dux *ib.*
Armenii pecuarii I,194 V,49.
Armenus mons I,72.
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV 6.
Arſames, (vel potius Arſaces) pater Hyſtaſpis I 209, VII,11.
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ dux Arabum & Æthiopum VII,69.
Arſamenes Darii filius, Utiorum & Mycorum dux VII,68.
artaba menſura Perſica I,192.
Artabanus Hyſtaſpis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV,83.
bellum contra Scythas Dario diſſuadet *ib.*
ejus oratio qua Xerxi diſſuadet bellum Græcis inferre VII,10,11.
ejus mirum in ſolio regio ſomnium VII, 17.18.
ejus de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquium VII.45,47,48, *&c.*
Suſa à Xerxe remiſſus, commiſſo regno VII,52,53.
Artabanus Artyphii pater VII,66.
Artabanus Bagaſacis pater VII,76.
Artabates Pharnazatris Pater VII,65.
Artabazus Pharnacis fil. Choraſmiorum & Parthorum dux VII,66. VIII,126.
cum Mardonia remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obſidet VIII,127.
Olynthum capit VIII,12.
ad Potidæam maris æſtu & reſtagnatione male affligitur VIII,129.
diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ineundæ IX,60,65.
ejus fuga, defuncto Mardonio, IX, 65. *& ſeq.*
fuga quomodo per Theſſaliam fit elapſus IX,88.
Artace urbs IV, 14. incenſa VI,13.
Artachæus Artæi fil. VII,21.
Artachæus, Hotaſpis pater VII,63.
Artachæus Artayntæ pater VII,130.
Artachæes foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117.
ejus ſtatuta *ib.*
interitus & funus *ib.*
ei ſacrificant Acanthii ex oraculo *ibid.*
Artæus Artachæi pater VII,21.
Artæus Azanis pater VII,66.
Artæi olim, qui Perſæ VII 61.
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V,25,30,73.
ſolicitatur ab Ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules V, 131.
una contra Ionas delectus imperator, resque geſtæ V,23.
ejus ad Ariſtagoram dictum VI,1.
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriam miſſus VI,94.
idem Datis ad Marathonem collega VII,74.
dux Lydorum & Myſorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxis filius Xerxis VII,106. VII, 151.
quid nomen ſignificet VI,98.
Artayctes, Cheraſmis fil. dux Macronum & Moſynæcorum VII,79
Seſti præſes *ibid.* & IX,115.
ejus facinora nefaria VII, 33, IX, 115.
obſidetur Seſti IX,115.
capitur à Græcis IX,118.
ſuſpenditur ab Athenienſibus VII, 33 IX,119.
Artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus IX,119.
Artayntes Artachæi fil. dux claſſis à Xerxe relictæ VIII, 130. ejus fuga IX,101.
probris impetitus à Maſiſte, contra eum ſtringit acinacem IX,106.
Artaynta, Mardoniæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX,107.
eadem tamen Amaſia Xerxis IX, 107,108.
Arteatæ, Perſarum genus I,125.
Artembares vir inter Medos clarus I, 114, 115, 116.
Artembares avus paternus Artayctæ IX,121. inſtruit Perſas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem ſibi eligere liceat *ib.*
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta VII,99.
ejus genus & animi præſtantia, virilitas *ibid.*
ejus imperium *ibid.*
ejus naves poſt Sidonias illuſtriſſ. *ibid.*
ſententiæ inter ſocios optimæ *ib.*
conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68.
ejus facinus in pugna navali VIII, 87,88.
eam inſequitur Amnias Palleneus, & ut ſervata VIII,93.
præmium propoſitum ei qui vivam cepiſſet, & quantum *ib.*
in conſilium à Xerxe adhibita ſeparatim VIII,101,102.
deducit liberos regios VIII,103.
Artemiſium IV,35, VII,175.
Artimpaſa, Venus Scythicè IV,59.
Artiſcus amnis IV,92.
Artobazanes, Darii filius, cum Xerxe fratre de regno contendit fruſtra VII,2,3.
Artochmes Darii gener VII,73.
Artontes Bagæi pater III,28.
Artontes, Mardonii filius IX,83.
Artoxerxes quid ſignif. VI,98.
Artybius vir inter Perſas eximius V, 108.
equus ipſius bellicoſus V,111.
Artyphius filius Artabani VII 66.
Artyphius Ariomardi germanus VII, 67.
Artyſtona Cyri filia III,88, VII,69.
arura quid apud Ægypt. II,168.
Aryandes Ægypti prætor ejuſque interitus IV,166.
Aryandicum argentum *ib.*
Aſbyſtæ Libyes IV,170.
Aſcalon Paleſtinæ urbs I,105.
aſchy, liquoris genus IV,23.
Aſia Promethei uxor IV,45.
Aſiæ magnitudo deſcripta, qualis & quanta IV,37,38,39,40.
unde nomen accepit IV,45.
perveſtigata à Dario IV,14.
Lybiæ par, præter eam quæ ad Solem orientem *ib.*
India tenus habitatur IV.40.
Aſiæ termini II,17.
Aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine conjunctam I, 4.
Aſiæ ſuperioris imperio quamdiu potiti Aſſyrii I,95.
Aſia ſubacta à Phraorte I,102.
Aſiæ imperium amittunt Medi, eoque Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I, 106.
Aſiæ quædam planities III,117.
Aſias tribus, Sardibus ſic vocata IV, 45.
Aſina civitas VIII,73.
aſini Armeniorum in navigiis Babylonem commeantium I,194.
aſini in Scythia nulli IV,28,29.
aſinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV, 129.
aſini cornibus pradiri ubi IV, 191.
aſini nunquam bibentes ubi IV, 192.
aſinarii cum matre Demarati concubitus falſo ſparſus VI, 68,69.
Aſius oryris filius IV,45.
Aſmach, quid II,30.
Aſonides navarchus VII,181.
Aſopii pop. IX,15.
Aſopus amnis VI, 108. VII,200. IX, 129.

Æsopodorus Timandri filius IX,68.
Æspathines è Persarum primoribus III,70.
in femore percussus à magò III,78.
Æsphaltus Babylonica I,179.
æsphalous ubi è puteo hauritur VI, 120.
Æssa urbs VII,122.
Æsius & Æsesia Minerva I,19.
Æssyria II,17. IV, 39.
ejus siccitas I,193.
oppida habet magna & celeberr. I, 178.
Æssyrii à Græcis dicti Syrii VII, 63.
quandiu Asiæ superioris imperio potiri I,95.ab iis Medi deficiunt *ib.*
eos qui subigunt I, 106. eorum bellum cum Phraorte I, 102. cum Cyaxare I,103.
eorum arma in exercitu Xerxis VII, 62.
eos aggreditur Cyrus I,177 *&c.*
Æstacus Melanippi pater V,67.
Æster, Anchimolii pater, V, 63.
Æstrobaci herois conditorium VI,69.
Æstyages, Medorum rex I,46,73,107.
avus maternus Cyri I,34. acerbe imperat Medis I,123 magos cruci figit I, 128 à Cyro bello victus & captus I,75,128 *&c.* Arienam uxorem ducit I, 74. ejus somnia I, 107, 108. gesta cum filia Mandane *ibid.* Harpago filium comedendum proponit I,119
Æstyagis & Crœsi affinitas unde I,73.
Æsychis rex Ægyptiorum II,136.
res ab eo gestæ & pyramis ejus *ib.*
æsylum Herculis II,113.
Atarbechis urbs II 41.
Atarnes urbs VII.42.
Atarnitis regio VII,28,29.
Atarneus ager I,160,VIII,106.
Atarnes fluvius IV,19.
Atarnes, Hystaspis filius VII,224.
Athamas Æoli filius initio cum Inone consilio, necem Phrixo machinatur VI,197.
Athenades Trachinius VI,213.
Athenagoras legatus Samius IX,89.
Athenæ, Ionicarum urbium sola quondam insignis I,143 laudatæ ab Homero H, 28.
oppressæ tyrannide à Pisistrato I, 59,60.
tyrannide liberatæ V, 55, *&c.* 64, 165.
captæ à Xerxe VIII,51.
iterum à Mardonio & incensæ IX, 313.
Athenarum arx occupata à Cleomene V,2 incensa à Persis VIII,13.
Athenienssium origo vetustiss. VII,161.
eorum diversis temporib. diversæ appellationes VIII,44.
in Ionico genere præcellunt I,56 & Iones appellitari nolebant I,143.
Ionib. auxiliantur adversus Persas V,97.
Iones ab illis deseruntur V,103.
inter Græcos sapientia primi I,60.
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 3, IX 27.
eorum virtus in prœlio IX,70,101.
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112,113,IX,27.
Athenienss.trecentorum virtus IX,21.
Athen. Græciæ liberatores, & regis repulsores VII,139.
nautici necessitate facti VII,144.
eorum vires è navibus quantæ VIII, 61.
Athenienssib. leges à Solone cond. I,29.
eorum uxores uxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX,5.
earum vestis mutatio V,87.
Athen. uxores à Pelasgis captæ VII, 138.
Athenienssium pryraneum I,146.
quando tribuum apud eos nomina fuerint immutata V,69.
Athenienssium panegyries VI,111.
nunquam solum mutarunt I, 56. VII,161.
eorum cum Mitylenæis pugna V, 94.
reditus metallici ex Laureo VII, 144.
sub tyrannis infirmi V,68,91.
Græcorum præstantiss. I.56.
periri in oppugnand. muris IX,69.
Tegeatis præstantiores VIII 27,28.
cum Æginetis gesta V, 48,*&c.* VI, 49.*&c.*87. VII,145.
in Athenienss. & Æginetarum præsidio mare contra Xerxem VII, 203.
Athenienses in pugna navali præstantiss. post Æginetas VIII,93.
Græcorum præstantiss. pugna navali ad Eubœam VIII,17.
eorum prœlium cum finitimis apud Eleusinem I,30.
contra Peloponnenses egrediuntur V.74,*&c.*
eorum contra Carystios bellum IX, 104.
Sestum obsident IX,113.
urbem suam deserunt bello contra Xerxem VIII,41.
Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem, 3. & Dario terram & aquam promittunt legati V,73.
Sardis invadunt VII,1,8.
apud Darium insimulati VI, 94. & contra eos expeditio sumpta VI, 94.
in Salaminem quomodo transierint IX,6.
Athenienssium legatio Spartam missa IX,7.
Attica oppressa à Pisistrato I,59.
Atticam quater ingressi Dores V,76.
Atticæ magnam partem vastant Persæ VI, 102.
Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus VI,139.
Attica regio non equitabilis IX,13.
Attica gens Pelasgica, in Hellenes transiens, linguam Pelasgorum perdidit I,57.
Atticus medimnus I, 192. medimnus farinæ, *non adjecto vocab.* Atticus VI,57.
Atticarum mulierum cædes VI,138.
Athos mons VI,44.VII,21.
ejus descriptio VII,22.
circa Athon jactura classis Persicæ VI,44.95. VII,21.
effossus à Persarum copiis VII,21, & 122.
Athres fluvius IV,49.
Athribitana plaga II,166.
Atlas fluvius IV,49.
Atlas mons IV,184.
ejus descriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque descriptio IV, 184. unde dicti *ib.*
Atlanticum mare I,203.
Atossa, Cambysis soror & Smerdis, eadem Cambysis uxor & magi, post Darii III,68,88.
ejus ulcus in mamilla à Democede sanatum III,133,134.
potentia ejus apud Darium VII,3.
Atramyttium urbs VII,42.
Atrayntes, Itramitis filius VII,67.
Attaginus Mardonium convivio excipit Thebis IX.15.
eum sibi dedi volunt Græci victores IX,85. ipse profugit IX,87.
Attica, *vide post* Athenæ & Athenienses
Atys Crœsi filius, adolescens eximius I,34,35.
ejus interitus I.43.
Atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I, 7. 94,VII 74.
AUchatæ Scytharum genus IV,6.
AUrias & Atlas fluvii ex Hami jugis fluentes IV,49.
auri majorem partem quemodo Indi sibi comparent à formicis III, 102.103.104,105.
auri magna copia in septentrionalibus Europæ plagis III.116.
auri ramenta è Tmolo I,93.
auri ramenta è quodam lacu ut virgines è limo extrahant IV.195.
auri immensa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I,14.
ex auro & argento ubi primum percussi nummi I,94.
auri creber usus, in armis & ornatu equorum apud Massageras I, 215.
auro & argento constrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Pers. Mardonii IX,79.
auro oneratus Alcmæon VI.125.
aurum sacrum Scytharum IV,7.
auro merces ut commutant Carthaginenses cum Libybus IV,196.
aurum vili mercantur Æginetæ a servis Laced. IX,79.
auri thesaurissimus regum Pers.III,96.
Aureus tripes apud Delphos IX,80.
aurea phiala in baltco Herculis IV, 10. aurei crateres & phialæ, & alia vasa potoria *&c.* Persarum in exercitu Mardonii X,9.
aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere III,148.
aureum aratrum, jugum, securis & phiala, cœlo delapsa in Scythiam IV,5.
aureæ compedes Democedi donatæ III,130.
aureæ compedes apud Æthiopes III, 23.
aurea metalla IX,74.
aurea platanus ac vitis VII.27.
aurosa arena, quæ a formicis egeritur III,102.
Aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8.

INDEX.

aures ignominiæ cauſæ præciſæ II, 162. III,69.118.
aures ſibi præcidit Zopyrus III,154.
in auribus animum habitare VII,39.
AUſchiſæ Libyes IV,171.
AUſes IV,180.
aratores IV,191.
auſter pluvioſiſſimus ventus II,25.
Pſyllos contra ſe bellantes arena obruit IV.173.
Auteſion Tiſameni fil. IV,147,VI,52.
Autodicus Cleadis pater IX,84.
AUtomoli qui II,30.
Autonous & Phylacus heroes, eorumque ſana VIII,39.
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V.82,83.
Axius fluvius VII,123.
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII, 66.
Aziris, à Cyrenæis habitata IV,161.
Aziriſtus inſula IV,155.
Azotos, Syriæ urbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II, 157.

B.

BAbylon urbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I,178.
ejus ſitus & magnitudo *ibid.*
ejus centum portæ I,179.
ut extructa I,179, 180, 181, *&c.* ubi ejus deſcriptio
primo capti à Cyro I,191.
ejus potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I,192.
ejus principatus ſive ſatrapia longe maxima I,192.
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III,158.
ejus muri & portæ dejectæ III,159.
Babyloniorum leges I,196,198,199.
eorum amictus & cultus I,195.
eorum navigia I,194.
ſepulchra & luctus funebres I, 198.
cum mulierib. fœdus miſcendi mos I,199.
eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant I,200.
à Babyloniis Græci quæ acceperint II,109.
eorum cura erga ægrotos I, 197.
eorum ablutio poſt coitum I,198.
eorum fœdus cum Crœſo initum I,77.
eorum cum Cyro conflictus & fuga I,190.
eorum rebellio ſub Dario adque bellum apparatus II,150. obſidentur diu, III,151. &c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rem frumentariam obſeſſorum abſumant III,151.
eorum tria milia patibulis affixa III, 159.
Babylonis reginæ duæ inſignes I,184, 185.
Babylonicarum virginum auctio I,196.
Babylonicæ regionis feracitas I,193.
Babylonicum talentum quid valeat III,89.
Bacchus, Ægypt. Oſiris II,42.
ejus feſtum, ſacra, phalli, I,150. II, 48,49.
Bacchanalia Scythæ cur improbent IV,79.
Bacchantium vox VIII,65.
Bacchica & Orphica II,81.IV,79.
Bacchiadæ apud Corinthios V,92.
Bacidis oraculum VIII,20,77,96.
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII,64.
eorum equites *ib.* 86.
Bactriana natio I,153. III,92.
Badres Peſargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV,167.
Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Miliarum dux VII,77.
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtem interimendum delectus III,28.
Bagæus Mardontis pater VII,80.
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII,76.
Balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV, 10.
Barba prolixa naſcens ſacrificæ ſeu antiſtitæ Minervæ, res ominoſa I,175. VIII,104.
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I,60.
barbaros potius quam Græcos in mortuum ſævire decere IX,78.
barbarorum vociferatio in pugna, IX,58.
Barce oppid. III,91.
ejus origo & conditores IV,160.
obſeſſa à Perſis IV,200.
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III,13.
interficiunt Arceſilaum IV,164,167.
circa eos & Perſas acta IV,201,*&c.*
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV,202,203.
ad Darium tranſportati, vicum Bactrianæ regionis incolunt cui quoque Barce nomen IV,204.
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenen vult diripi, cui obſtat Amaſis IV,203.
Baris navigii nomen II,96.
Baſilides Herodoti cujuſdam pater VIII,132.
Baſſaria, feræ quædam IV,192.
Batrachomyomachia Homeri II,24.
Battus Libyca lingua rex IV,155.
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV,150,155.
ejus vitium linguæ IV,155.
unde dictus ſit Battus IV,155. quot annos regnavit IV,159.
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV, 161.
Battus tertius fœlix appellatus IV,159.
Battiadæ inter cæteros Barceos cur non direpti IV,203.
Beatus ante obitum nemo appellandus I,32.
beatus ex viventibus nemo I,86.
Beatorum inſula, regio ſic dicta III,26.
Beccos, panem Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II,2.
Bellariis multis utuntur Perſæ I,133.
è bello & rapto vivere, pulchrum apud Thraces V,6.
Belus Nini pater I,7.
Belus Cephei pater VII,61.
Belides portæ Babylonis III,155,158.
Benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII, 85. honoreſque conſequuntur III,154.
Benemeriti ſeu benefici Spartiatarum I,76.
Bermius mons VIII,138.
Beſſi vaticinantes VII,111.
Beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II,65,&c.
Bias Prienæus, I,27.
ejus ſaluberrimum conſilium Ionibus datum I,170.
Bias Melampodis frater IX,33.
Bibli olim de pellibus V,58.
Biſaltis, Apollophanis filius, Abydenus VI,26.
Biſaltia regio VII,115.
Biſaltæ eorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII,116.
Biſanthe urbs in Helleſponto VII,137.
Biſtones pop. Thraciæ VII,110.
Biſtonis lacus VII,109.
Bitonis & Cleobis hiſtoria I,31.
Bithyni à Crœſo ſubacti I,28.
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII,75.
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII, 129.
Bœotia II,48. V,57.
Bœoti ad Thermopylas VII.202.
CEnen & Hyſias occupant V,74.
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V,77.
ſed infœliciter *ib.*
cum Medis univerſi ſentientes, VIII, 34.
eorum equitatus quantopere juverit Mardonii milites fugientes IX,67.
Boges præfect. Eionis VII,113.
Xerxi fideliſſimus VII,107.
in rogum ſe conjicit *ibid.*
Bolbitinum oſtium II,17.
Boliſſus, loci nomen H,23,24.
Bonis hominibus uſuvenit ut malos habeant ſervos VIII,68.
Boreas Athenienſium gener. VII,189.
ab iis contra Xerxem invocatus VII, 189.
ejus uxor Orithyia *ibid.*
ejus delubrum *ibid.*
Boryſthenes fluvius IV,45,47.
ejus deſcriptio IV,53.
Boriſthenitæ IV,18,53.
eorum emporium IV,17.
boryes feræ ubi gignantur IV,192.
boves mares Ægyptii immolant; fœminæ ſacræ ſunt II,38,41.
boves immolandos ut explorent Ægyptii II,38.
boum ſepulturæ apud Ægyptios II,41.
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II,129.
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV,186.
bobus ubi cornua non ſuccreſcant IV,29.
boves præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182.
boves agreſtes prægrandibus cornibus VII,126.
Boſporus Cimmerius IV,12,100.
Boſporus Thracius à Dario ponte junctus IV,83,85, 80. *ubi &* ejus dimenſio.
Bottiæi, populus VII,185. VIII,127.
Bottiais terra ſive Bottiæicus ager VII,123,127,
Branchidæ, populus, ubi oraculum Apollinis I,46,42,157.
Brauron Athenienſium IV, 45. VI, 138.
Briantica regio, ante Galaica VII,108.
Brongus fl. IV.49.
Brunduſium urbs IV,99.

Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII, 73.
Brygi, populus VII,185.
Bubali IV,192.
Bubares Perſa, Megabyzi filius V,21. VII,21. VIII,136.
Bubaſtis urbs II,59,137,156.
Bubaſtis Ægyptiace, Diana II,137, 156.
Bubaſtiana plaga II,166.
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II,17.
Budii Medorum gens I,101.
Budini populus IV,21,108.
eorum mores, *&c.* IV,108.
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134.
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, una cum Sperthie: & eorum acta VII,134,135,136, 137.
Bura Achæorum opp. I.145.
Buſæ Medorum gens I,101.
Buſiris urbs II,59,61.
Buſiritana plaga II,165.
Butus (*vel potius* Buto) urbs Ægypti, ubi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155.
Byblesia I,174.
Byblus Ægyptiorum ejuſque deſcriptio II,92.
Byzantium ab Ionibus ſubactum V, 103.
Byzantii ab Otane capti V,26.

C.

CAbales gens Libyæ IV, 171.
Cabalii, populus III,90.
Cabelees Meones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII,77.
Cabirorum ſacra II,51.
eorum templum Cambyſes profanat III,37.
Cadmus Agenoris fil. IV,147.V,59.
Semeles pater II, 45.
Theram appellit IV,47.
venit in Bœotiam II,49.
Cadmei I,146.
Pelaſgos ejiciunt I,56.
Cadmei ab Argivis ejecti V,57,61.
in eos expeditio Athenienſium IX, 27.
Cadmeæ literæ V,59.
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I, 166.
Cadmus Cous, Scythis filius, homo juſtitiæ amantiſſ. VII,163,164.
Cadytis, magna Syriæ vel Paleſtinæ urbs II,159.III,5.
à Neco rege occupata *ib.*
urbs non minor quàm Sardis III, 5.
Caicus ager qui erat Myſorum VI,28.
Caicus fluvius VII,42.
Caira veſtis V,88.
Calantiæ Indi III,97.*vide* Callatiæ.
Calaſiris veſtis nomen II,81.
Calaſiries Ægyptii pugnatores II, 164,IX,31.
ſoli arti militari operam dant, II, 166,168. *ubi & alia.*
Calaſirium plagæ II,166.
Calchas VII,91.
Calculorum ludus inventus à Lydis I,94.
Callatebus urbs VII,31.
Callatiæ, Indi parentibus veſcuntur III, 38. *at cap.* 97. *vocantur* Calantiæ
Calliæ Phenippi filii odium in tyrannos VI,121.
ſolus bona Piſiſtrati Athenis ejecti auſus emere *ib. ubi alia de eodem* 122.
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæq; deligat VI,122.
Callias Eleus Iamideorum vaticinus V,44.45.
Callias Hipponici filius VII,151.
Calliades ſummum Athenis Magiſtratum gerit VIII,51.
Callicrates ejuſque virtus & moribundi dictum IX,71.
ejus ſepulcrum apud Lacedæmonios IX.84.
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI,109.
ejus virtus & interitus VI,114.
Callipedæ populus Scythiæ: iidem & Græcoſcythæ IV,17.
Callipotani pop. VII,154.
Calliſta inſula IV, 147.
Calvi populi ab ipſo natali, itidemque fœminæ calvæ IV,23.
calvi pauciſſimi apud Ægyptios, & cur III,12.
calvitiem quid impediat III,12.
Calydnii pop. VII,99.
Calyndenſium navis demerſa VIII, 87.
Calyndici montes I,172.
Camarina quondam Syracuſanorum VII,154.
everſa à Gelone VII,156.
Cambyſes Cyri pater I, 46, 107, 112, 207. VII, 11.
ei in matrimonium tradita filia Agis I,107.
Cambyſes rex Perſ. Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius I,208. II,1.III,2.
ejus genus ſibi vendicant Ægyptii III,2.
regnum Cyri ſuſcipit II,1.
ejus in Ægyptios expeditio *ib.* & III, 1. *&c.* quidque eum præcipue moverit ad hanc expeditionem III,1,2,3,4.
Ægypto potitur I,181.III,7.*&c.*
cum Arabum rege fœdus init III,7,9.
ei dedunt ſe Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III,13.
triplex movet bellum III,17.
exploratores mittit ad Æthiopas III,20.
temeraria & infœlix expeditio in Æthiopas III,25.
jubet Ammonios diripere & Jovis oraculum incendere III,25.
Cambyſis inſania III, 25, 29,30,33, 34.38.
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 29.
fratrem occidi curat ex falſo ſomnio III,20,61.
ſororem, eandemque uxorem, interficit III.31,32.
morbo ſacro laborat ab ipſis natalibus III,33.
ejus vinolentia, & inde ſcelera III, 34,35.
religionis deriſor III,37.
ejus fatum & imprecationes in ſe III, 64,65.
ejus interitus III,66.
cur Dominus à Perſis adpelletur III,89.
Cameirus civitas I,144.
cameli I,80.III,103.VII,86.
cameli Indorum *ib.*
id animal non ſolent invadere leones VII,125.
camelos timent equi I,180.
Camicus oppidum, ejuſque obſeſſio VII,169,170.
Caminus poemation Homeri II,32.
Campſa urbs VII,123.
Canales Coriacei miræ longitudinis III,9.
Canaſtræum promontorium VII,122.
Candaules Myrſi filius, Sardium tyrannus I,7.
Myrſilus à Græcis cognominatus *ib.*
uxorem ſuam conſpici nudam à Gyge vult I,8,9,10.
uxoris & Gygis conſilio & dolo interimitur I,11,12.
Candaules alius Damaſithymi pater VII, 98.
Canes mons VII,42.
canes cuſtodes domus II,22.
canes Indici I,192.
Canobus II,97.
Canobicum Nili oſtium II, 17,113, 179.
Caput nullam futuram habens IX,182.
è capitibus inimicorum cæſorum potant Scythæ IV,65.
capita animantium non deguſtant Ægyptii II,39.
capita Ægyptiorum cur firma, Perſarum vero fragilia III,12.
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita IX,38.
Cappadociæ fertilitas I,73.
Cappadoces à Græcis Syri nominati I, 72. V,49.VII,72.
Cappadocibus bellum infert Cræſus I,73.
Capras Mendeſii cur non mactent II, 42,46.
Caprarii in honore apud Mendeſios II,46.
Capripedes homines IV,25.
Capreæ & bubali apud Libyas IV,192.
Captivorum *immolatio apud Scythas IV,62.& apud Tauros* IV,103.
Car fratres habuit Lydum & Myſum I, 171.
Caria pars Ioniæ I, 142.
à Perſis capitur VI,25.
Cares olim Leleges, eorumque ſtatus antiquus I,171.
eorum tria inventa *ibid.*
aiunt ſe aborigines *ibid.*
à Cræſo ſubacti I,28.
ſubacti & ab Harpago I,174.
quidam Ægyptum incolentes II,61, 152,154.III,11.
eorum à Perſis defectio & pugnæ V,17.118,119,120.
naves & armatura in Xerxis exercitu VII,93.
Caricarum mulierum factum contra maritos I,145.
Carius Jupiter I,171.V,66.
Carcinitis urbs IV 55,99.
Cardamyla Laconica VIII,73.
Cardia urbs VI,33.VII,58.IX,114.
Carina urbs VII,42.
Carinus Euæneti pater VII,173.

INDEX.

Carnia feſta VII,206.
Carpathium mare III,45.
Carpis fluvius IV,49.
Carthaginienſium bellum cum Phocenſibus I,166.
iis vult bellum inferre Cambyſes, ſed omittit III,17,19.
colunt imaginem Amilcaris VII,167.
Caryſtus opp. IV, 33. obſeſſa VI, 99.
Caryſtii ſe dedunt Perſis VI,9.
pecuniam dant Themiſtocli exigenti VIII,112.
contra Athen. bellum gerunt IX,104.
eorum ager vaſtatur VIII, 121.
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis VI, 73.
caſia ubi & quomodo naſcatur & metatur III,110.
Caſius mons II,6,158. III,5.
Caſmena oppidum VII,155.
Caſpatyrus urbs III,102. IV,44.
Caſpii III,92,93.
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67.
eorum equites VII,86.
Caſpium mare I,202,203.
Caſſandane Cyri uxor, mater Cambyſis II, 1. III, 2.
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* III,115.
Caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſtalia loci nomen VIII,39.
Caſthanæa urbs VII,183,188.
Caſtor & Pollux Tyndaridæ II,43.
excepti ab Euphorione domo VI, 127.
Caſtores in quo lacu capiantur IV, 112.
eorum teſticuli morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Caſtra Tyriorum, locus ſic dictus II, 112.
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154.
Caſtrobius, Ariſteæ pater IV,13.
Catadupi Ægypti, vel potius Cataduра II,17.
Cataractes amnis Mæandro par VII, 26.
Catiari & Traſpies, Scytharum genus IV,6.
Caucaſus mons I,203,204. III,97.
Caucones pop. I,147. IV,148.
Caunus ab Harpago capta I,176.
ad Iones deficit V,103.
Caunii eorumque genus & mores I, 172.
Cayſter fl. V,100.
Cebreniorum origo H,20.
Cecrops rex VII,44.
unde Cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV,35.
Celænæ, ubi Mæandri fontes VII, 26.
Celees ſocius Doriei V,46.
Celtæ populus I,33.
omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum IV,49.
Centum appellatæ inſulæ I,151.
Ceos VIII,76.
Cephenes olim, qui Perſæ VII,61.
Cepheus Andromedæ pater *ib.* 150.
Cepheus Beli fil. VII,61.
Cephiſſus Thyæ pater VII,178.
Cephiſſus amnis VIII,33.
Ceraunius ſinus I,174.
Cercaſorum urbs II,15,17,97.
Cercopes Homeri H,24.
Cercopœn hedræ VII,216.
Ceres Ægyptiacæ Iſis II,156.
cum Cerere alea ludit Rhampſinitus rex II,122.
Ceres & Bacchus inferorum principes II,123.
Cereris templum in Scythia IV,53.
Cereris Eleuſiniæ templum IX,61,96, 100. & lucus 9,64.
Amphictyonidis templum VII,200.
Achæiæ templum & orgia VI,62.
Cereris legiferæ ſacra VI,16.
Cereris & Proſerpinæ ſolennia VIII, 65.
Cervi in Lybia nulli IV,192.
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV, 142. ab Otane capti V,26.
Chalcidenſes oram Atticam populantur, V, 74. Olynthum obtinent VIII,27.
illis opem ferunt Mileſii V,99.
Chalcidicum genus VII,185.
Chaldæi VII,63.
Chaldæi inter Aſſyrios *ib.*
Chaldæi ſacerdotes I,181,183.
Chaleſtra urbs VII,123.
Chalybes à Cræſo ſubacti I,28.
Champſæ crocodili dicti II,69.
Charadra oppidum VIII,33.
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II,35. IV,135.
Charilus EUnomi filius VIII,131.
Charopinus Ariſtagoræ frater V,99.
Chemmis inſula II,156.
Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ II,91.
Chemmitæ *ibid.*
Chemmitana plaga II,165.
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti Rhampſiniti ſucceſſor II,124,
ejus geſta, pyramides II, 124, 125, 126.
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II,127,128.
Cheraſmis Perſa VIII,78.
Cherſis Gorti pater VII,98.
Cherſis Oneſilii pater V,104.
Cherſoneſi urbes ſubactæ & everſæ à Phœnicibus VI,33.
Cherſoneſi tyrannus Miltiades VI, 34.
Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit VI,140.
Cherſoneſus trachea, id eſt, aſpera IV,99.
Cherſonitæ portas Seſti Athenienſibus aperiunt IX,117.
Cherſonitarum primores in vincula conjecti à Miltiade, & quo aſtu capti VI,39.
Chidori fluvii aqua copiis Xerxis deficit VII,127 ejus origo VII,24.
Chilei viri Tegeatæ conſilium IX,9.
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. VII,235.
ejus conſilium Hippocrati datum I, 59.
Chilo Demarmeni filius VI,65.
Chius Ionum civitas I,142. II,178.
à Perſis capta VI,31.
Chii ſoli Mileſiis contra Lydos opem ferunt I,18.
Chiorum tyrannus Strattis VIII,123.
eorum lingua I,142.
ut Atarneum obtinuerint I,160.
eorum clades VI,15,16,26 & prodigia quæ præceſſerunt VI,27.
Choaſpes fluvius I,188, I,49,52.
ejus aquam ſolam rex potat I,188.
chœnix menſura VI,57.
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia V,68.
Chœreatæ nomen loci VI,101.
Chœrus Micythi pater VII,170.
Choraſmii populus III,93.
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66.
Chromius Argivus I,82.
Cicones gens Thraciæ VII,59,108,110
Cilices II,28,72. V,49,52.
eorum armatura VII,91.
eorum tributum III,90.
Cilicia II,17,34.
Ciliciæ præfectura IX,106.
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII,91.
Cilla, Æolum civitas I,49,
Cimmerii I,6,15,16,103. IV,1,11,12.
Cimmerius Boſphorus IV,12,28,100.
Cimmeria portoria IV,12,45.
Cimmerii muri IV,12.
Cimo Miltiadæ pater VI,34,39.
Cimon Steſagoræ pater VI,38.
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctam patri impoſitam exolvit VI. 136.
Cineas rex Theſſal. V,63.
cinnamomum ubi gignatur, & quomodo colligatur III,111.
Cinyps fluvius IV,175.
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluvio cognominis IV,198.
circumciſio Ægyptiorum II, 36 & aliorum quorundam populorum II, 104,
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes VII,62.
eorum dux & eorum armatura *ib.*
eorum equitatus VII,86.
eorum tributum III,91.
Ciſſia terra V,49,52.
Ciſſiæ portæ Babylonis III,155,158
coitus in templis II,64.
Citharonis radices IX,19,25.
Cius Myſia capitur V,122.
Cius fluvius IV,49.
Claves Cypri, promontorium dictum V, 108,
Clazomenæ Ionum civitas I, 142. II, 178.
hæc invaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I,16.
capitur ab Artapherne & Otane V, 123.
eorum theſaurus I,51.
Cleades Autodici filius IX,84.
Cleanax Argivus H,1,2.
Cleander vates, genere Phigaſeus VI, 83.
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII,155.
Cleander Patareus Gelæ tyrannus VII, 154.
Cleobis & Bitonis hiſtoria I,31.
Cleodæus Hylli filius V,52. VII,204. VIII,131.
Cleombrotus & Leonides gemini V, 41, 1. VIII,71 Anaxandridæ filius *ib. & IX*,10.
Cleomenes Anaxandridæ filius V,41, 64. VII,148.
inops mentis V,42.
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem,

INDEX.

tudinem, ſed propter genus V. 39.
auro non corrumpi poteſt à Mæandrio, ideoque virorum juſtiſſ. audit III,148.
diſcordia inter illum & Demaratum VI,51,61,73,74.
Cliſthenem Athenis ejicit V, 70, 72.
ejus cum Ariſtagora acta V, 49, 50,51.
inter Cleomenem & Argivos acta VI,76,77,78,79,80.
proficiſcitur contra Piſiſtratidas V, 64.
Achæum ſe eſſe ait, non Dorem V,72.
profugit Sparta & Arcadas ſolicitat contra Spartanos VI,74.
adverſus Athenienſes bellum gerit V,74,75.
ad inſaniam redactus V,75,84.
ejus interitus V,48.
Cleonæ urbs VII,22.
Cleonidæus *vel potius* Clcodæus, Hylli filius VII,204.
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem VIII,17.
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus VI, 126.
ejus odium in Adraſtum V,67.
circa Clyſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta VI, 126, 127, *&c.*
Cliſthenes Alcmæonides Athenienſis Sicyonii Cliſthenis nepos V, 66, 67. VI,131.
ejus & Iſagoræ factiones V, 66, 69, 70.
Clytiades Tiſamenus IX,22.
Cnidus civitas I,144. II,178.
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I,178.
eorum cum Tarentinis amicitia III,138.
ſuam ditionem in inſulæ formam perfodiendo tentant redigere I, 174.
& iſthmum perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago ſe dedunt *ibid.*
Cyrenæorum quoſdam ſervant IV, 164.
Cobo, Ariſtophanti filius VI,66.
Codrus Athenienſium rex V, 65, 76.
Codrus Nelei pater IX,96.
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia VI,47.
Coes Erxandri filius IV,97.
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11.
captus ab Iatragora V, 37.
à Mitylenæis lapidibus interfectus V,38.
Colæus, Samiæ navis gubernator IV,152.
Colaxais Targitai filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV,6.
trifarium filiis conſtituit regnum IV,7.
Colchi I,104. II,104. III,97. IV,40.
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79.
Colchium linum Sardonicum dictum II, 105.
Colias ora Atticæ VII,96.
Colleſtes, panis Ægypt. I,77.
Colophon Smyrnæ conditor I,164.
Colophon Ionum civitas I,42. II,8.
vi capta à Gyge I,14.
Colophonii ſoli cur ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur I,147.
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I,150.
Coloſſæ oppidum Phrygiæ VII,30.
Coloſſi II,130.143,153,175,176.
coloſſi apud Ægyptios cujuſque pontificis II,143.
Columbæ Dodonæ nigræ II,55.
columbas albas cur expellant Perſæ I,138.
Comam Lacedæmonii ex quo alant & Argivi non I,82.
comam ut Babylonii gerant I,195.
comam ut alant & tondeant Macæ IV,175.
comam quemodo geſtent Maxyes IV,191.
Combrea urbs VII,123.
Comedunt in viis Ægyptii, ventrem domi exonerant II,35.
Compſatus fluvius VII,109.
Conchylia in montibus Ægypti II,12.
Conos pini fructus II,20.
Conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maxime ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet conſilia quæ tum capta fuerint I,133.
conſultare bene maximum eſt lucrum VII,10.§.4.
Contadeſdus fluvius IV,90.
Copias palus VIII,135.
Corcyra à Corinthiis condita III,49.
ei imperitat Periander III,52.
Corcyræi III,48.49.
eorum cum Corinthiis perpetua diſcordia III,49.
interficiunt Periandri filium III, 53.
in bello Xerxiano aſſute neutrarum partium VII,168.
Coreſus in agro Epheſio V, 100.
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92.
Corinthii cccc adverſus Perſam miſſi VII,200.
Corinthii minime contemptui habent opifices II,167.
Corinthiorum theſaurus I,50.
eorum & Samiorum ſimultates III, 48.
eorum cum Corycæis diſcordia III, 49.
Corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt V,75.
Corinthii naves nummo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89.
eorum fuga ſocios deſerentium in bello Perſico VIII,94.
eorund. virtus IX,101.
Corinthiæ mulieres univerſæ exuræ à Periandro & cur V,92.
Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris V,87.
Cornua pecoribus ubi mature aut ſero naſcuntur IV,29.
Corobius quidam purpurarius IV,151.
Corona oleagina Olympiorum præmium VIII,26.
Coronæi Thebanorum vicini V,79.
Corycium antrum VIII,36.
Corydalus Anticyrenſis VII,214.
Corys Arabiæ flumen III,9.
Cos civitas I,144.
Cotys Aſii pater IV,45.
Cranapes Mitrobatis filius, una cum patre ab Orœte cæſus III,126.
Cranai dicti Athenienſes VII,44.
Craſtis, & Craſtia Minerva V,45.
Crater, qui cœlo portabatur, interceptus I,70. III,7.
crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus IV,81.
crater Argolicus IV,152.
crateres Lesbii IV,61.
Crathis Ægarum fluvius perennis à quo & Italicus ille vocatus eſt I, 145.
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20.
Creſton urbs I,57.
Creſtonæi V,3,
Creſtoniatæ I,57.
Creſtonicus ager VII,124.
Creſtonicæ terræ rex. *vide* Biſalteorum rex
Creta univerſa à barbaris habitata I, 173.
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam VII, 167, 170, 171. *ibi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII,190.
Crex avis II,76.
Crinippus Terilli pater VII,165.
Criſæus campus VIII,32
Criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares I,171.
Critala in Cappadocia VII,26.
Critheis Melanopi filia II,1.
ſurtivo concubitu prægnans II,2.
parit Homerum II,3.
nubit Phemio II,4.
ejus mors II,5.
Crithon Ithaginis pater II,1.
Critinicus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII, 165.
Critobuli filia, Amaſis uxor II,181.
Critobulus Torœnæus VIII,127.
Crius Polycriti filius VI,50.
circa eum & Cleomenem acta *ibid.*
Athenienſibus traditus ab Æginetis VI,73.
Crius Ægineta, Polycriti pater VII, 92.
Crobyzi Thraces IV,49.
Crocodili *deſcriptio* II,68,69,70.
crocodili ſacri II,69,148.
eorum ſepulcra II,148.
crocodili Libyæ IV,192.
Crocodilorum urbs II,148.
Crœſus rex Lydorum ejuſque genus, I,6,7,92.
Epheſios invadit I,26.
bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor I,87.
cum Aſtyage affinitas I,73.
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27.
Ionas & Æoles ſubegit *ibid.*
cum Ionibus Inſulanis hoſpitium contrahit I,27.
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29.
ejus cum Solone colloquium I, 30, 31,32,33.
eum deorum indignatio excipit I, 34.
Gygis tritavi crimen luit I,91.
ejus ſomnium I,33.

ejus

INDEX.

ejus luctus super filio interfecto I,44.
Cyrum invasurus oraculum consulit varie I,46,47,&c.
donaria & hostiæ ab eo consecrata & jugulatæ I,50,51,52.V,35.
potentiil. Græcorum amicitiam petit I,16,69.
ejus expeditio contra Cyrum I, 71,73.
Halyn fl. trajicit I,75.
Pteriam expugnat I,75.
pugna cum Cyro I,76.
Sardis redit I,77,78.
vincitur à Cyro & obsidetur I,81.
in observantia & amore à Cyro habetur, qui ejus consiliis utitur I,88,89,90,155,156,207.
Pythio mittit compedes I,90,91.
alia ejus in Græcia donaria I,92.
fratrem Pantalcontem interficit I,92.
Cambysem desipientem admonet, & vix mortem effugit III,36.
alia sententia Cambysi adprobata III,34.
ejus munificentia in Alcmæonem VI,125.
liberat Miltiadem VI.37.
Sardibus captis & ipse capitur, & vivus ad Cyrum perducitur I,86.
rogo impositus ab Apolline invocato servatur, immissa pluvia I, 86,87.
Crœsi filius mutus, quando vocem rapit I,85.
Crophi mons II,28.
Crossæa regio VII,123.
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47.
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45.
Crotonienses, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, secundi Cyrenæi III,131.
Cubiti regii mensura I,178.
cubitorum mensuræ II,149.
cubitus Ægyptius Samio par II, 168.
Culicum vis ingens apud Ægyptios palustres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95.
Cuma civitas Æoliæ I,49.H,1,2.
vocata & Phryconis I,49.H,3,8.
ejus origo H,1,2.
capitur à Persis V,123.
Cumæi *sive* Cumani oraculum consulunt de reddendo Pactya I, 157,158,159.
Pactyam in Chium dehortant I, 165.
tyrannum suum vivum dimittunt V,38.
spernunt inepte Homerum H, 12,13, 14,15.
Cuphagoras Epizeli pater VI,117.
Curium V,113.
Curienses, Argivorum coloni *ibid.*
Cusotropho sacra Sami fiunt à fœminis H,30.
Cursus sacer Jovis in Xerxis exercitu VII,55.
quomodo amissus VII,115.
Cursus Achilleius, loci nomen IV,55.
Cyaneæ insulæ, errabundæ à Græcis existimatæ VII,85.
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I,73,103.
ejus res gestæ I,103,104,&c.
in ira peracerbus I,73.
ejus interitus & anni regni I,107.
Cybeles templum, Sardibus concrematum V,102.
Cybernisicus Lycius VII,98.
Cydippa Anaxilai uxor, Terilli filia VII,165.
Cyclades insulæ V,30.
Cydonia in Creta condita à Samiis III,44,59.
Cydra oppidum VII,30.
Cyllyrii Syracusanorum quondam servi, dominos ejiciunt VII,155.
Cylon Athenienfis tyrannidis affectatæ compertus V,71.
Cynægirus, Euphorionis filius, navem adversariam prehensans, manu truncatur VI,114.
Cynesii populus I,33.
Cynetæ Celtarum accolæ in ultimis Europæ occidentalis plagis IV, 49.
Cyneus Philagri pater VI,101.
Cynisicus appellatus Zeuxidamus VI, 71.
Cyno, sive Spaco, Mitradatis, bubulci Astyagis uxor I,110.
quomodo Cyrum servaverit I, 112, 113.
Cyno, semper in ore Cyri I,122.
Cynocephali populi IV,191.
in Cynosarge Herculis templum VI, 116.
Cynosura VIII,76.
Cynthii gens VIII,46.
Cynurii, soli putantur Iones, Dores effecti VIII,73.
Cypsela quid sit V,92.§.5.
Cypselus, Eetionis filius I,114. V,92. VI,128.
unde nomen hoc ei impositum V, 92.§.95.
Corinthiorum tyrannus, ut eos tractarit V,92.
Cypselus Miltiadæ pater VI,35.
Cypria Carmina, Homeri non sunt II, 118.
Cyprus primum ab Amasi capta & tributaria facta II,182.
Persis tributaria III,91.
Cyprioru n lex I,199.
Cyprii se dedunt Cambysi III,19.
eorum bella & defectiones à Persis V,104,105,106,&c.
in servitutem redacti V,116.
eorum armatura VII,90.
gentes variæ *ibid.*
Cypri claves, promontorium V,108.
Cyranis insula IV,195.
lacus in ea picifer *ibid.*
Cyrene circumflua IV,164.
Cyrenen, quam non diripuerant quum esset occasio, frustra adoriuntur postea Persæ IV,203.
Cyrænaicæ regionis plagæ tres miræ fœcunditatis IV,199.
Cyrenæi IV, 154, 155, 159, 169,&c.
Cambysi se dedunt III,13.
eorum & Ægyptiorum conflictus III,161. IV,159.
agros Libyum vastant IV,159.
cladem à Libybus accipiunt IV, 160.
eorum amicitia cum Samiis IV, 152.
oraculum consulunt IV 161.
Cyrenæi medici, secundi sunt: ut Crotoniatæ, primi III,131.
Cyrenææ fœminæ bovem superstitiose observant IV,186.
Cyrmianæ Thraces IV,93.
apud Cyrnum civitas à Phocensibus condita nomine Alalia I,165.
apud Cyrnum facta pugna Carystia IX,104.
Cyrnii VII,165.
Cyrus pater Cambysis Cyri patris I, 111.
Cyrus Persa I,120,VII,11.
ejus parentes, avus, &c. I, 75, 91, 107,108. (*ubi & ejus nativitas*) 111.
mulus oraculo (I,55.) dictus, quia Semimedus & Semiperfa I,91.
Harpago traditus interimendus, & quomodo servatus I, 109, 110, &c.
educatur ab uxore bubulci I,113.
cur à cane educatus dicatur I, 122.
bubulci filius cognominatus I,114.
regalis indoles ut emituit in puero *ibid.*
ut à materno avo Astyage agnitus fuerit I,116.
pervenit ad suos veros parentes I, 122.
Cyrus *laudatur* III,89. *ubi dicitur* pater suis appellatus. *Item* III, 160. *ubi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui se comparare) nullus unquam Persarum dignum se (*vel* rem se dignam) existimavit. *Videtur autem hæc fuisse illorum opinio ob ea præsertim quæ dicuntur de* ejus genitura, ob quam se existimabat majus quiddam homine esse I, 204. & de ejus fœlicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. divina quadam sorte genitum se *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *ult.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Persarum à Medis I, 125, 126, 127. *& in eo quod commentus est* ut Persas ad rebellandum induceret I,125. *& tamen stulte* Gyndi amni minatur I, 189.
omnem Asiam adeptus I,130.
ejus cum Crœso prœlium I,76,&c.
ut se adversus Crœsum gesserit *in iisdem usque* 91. ut se gessit contra rebellantes Lydos I, 154, &c.
ejus apologus ad Ionas I,141.
Smerdi mago atres amputat III, 69.
bellum adversus Labynitum, & Babylonios, quorum urbem capit I, 188, 189, 190, 191. bellum contra Tomyrin, Massagetarum reginam I, 205, 206, &c. in quo occumbit I, 214. *ubi narrantur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera insula Argivorum ditionis I,82.
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VII, 235.
Cytisorus, Phrixo genitus VII, 197.
ejus posterorum calamitas *ib.*
Cyzicum, unum ex oppidis Chersonesi VI,33.

Cyziceni OEbari Persæ se dedunt VI,33.
Cyzicenorum festum in honorem matris deûm IV,76.

D

DAdicæ populus III,91, eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66.
Dædalum vestigat Minos VII,170.
Dai, Persarum genus,I,125.pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127.
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII,98.
Damasithymus, Calyndensium rex VIII,87.
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Siritanus VI 127.
Damiæ & Auxesiæ simulacra V, 82, 83.
Danaë, Acrisii filia, Persei mater,I,91. VI,53.VII,150.
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91.
Danaus Archandri socer II,98.
Danai filiæ thesmophoria in Ægyptum afferunt II,171.
templum Minervæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182.
Danai & Xuthi in Peloponnesum adventus VII,94.
Daphnæ Pelusiæ II,30.
Daphnis Abydenus IV,138.
Dardanos urbs V,117.VII,43.
Dardanei I,188.
Daritæ populus III,92.
Darius rex, Hystaspis filius I, 183, 210. II,110. III,70. VI,98.VII,1. VII,11.
è conjuratis in magos fuit unus III, 70.
Darius idem sonat quod ἐρξείης, id est, *coercitor* VI,98.
ejus uxores III,88.
Darii liberi III,12. VII, 2, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106.
de Darii futuro regno Cyri visio I,209,210.
qua arte ad adipiscendum regnum usus III,85,86,87.
cum Persæ aiunt fuisse κάπηλον (id *est institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III,89.
Darii reditus & auri thesaurus III,95, 96.
statua ejus equestris III,68.
pecuniarum spe frustratus sepulcro Nitocridis aperto I,187.
unde Græciæ infensior redditus VII,1.
ejus expeditio in Scythas IV, 1,85, 86, *&c.*
Alia ejus facta præ aliis memoratu digna, vide pag. II, 110. III,88. IV, 44,88,135.V,11,12.VII,194.
Item quædam ejus dicta III, 160. IV, 143,V.105.
ejus cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV, 126, 127.
ejus oratio pro monarchia III,82.
oratio ejusdem ad primores Persarum de Orœte interficiendo III, 127.
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV,98.
Darius quondam Cambysis satelles III,139.
bene de se meritos remunerat III, 140,V,11.
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III,120,130,131, *&c.*
Babylonem obsidet, capit, & diruit portas murosque III, 150, 151, 152,*&c.*
Indos subegit III,44.
ejus crudele factum IV,84.
à Macedonibus poscit terram & aquam V, 17. & à Græcis VI, 48. VII,133.
ejus moneta ex auro purissimo IV,166.
ejus legati à Græcis in barathrum & puteum projiciuntur VII,133.
ejus obitus VII,4.
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX,107.
Dascylus, Gygis pater I,8.
Dascylium, præfectura VI,33.
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI,94.
revocat Delios metu fugientes ipsum VI,97.
visionem in somnis videt VI,118.
ejus filii VII,88.
Datus IX,74.
Dauliorum oppidum incensum VIII, 35.
Daurises Darii gener V,116.
Daurises adversus Cariam tendit V, 122.
ejus interitus V,121.
Decelea IX,15.
Decelus IX,72.
Decelensium circa Helenæ investigationem acta *ibid.*
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibid.*
Decelensis tribus *ibid.*
decima redemptionis captivorum conscripta V,77.
decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III,25.
Deioces, Phraortis fil. I,16,37,96.
vir sapiens & juris dicundi peritus I,96.
ad tyrannidem Medorum quo commento pervenit I,97,98.
rex Medorum declaratur I, 98.
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo severitatem in exercenda justitia exercuerit I, 98, 99, 100,101.
ejus mors, & anni regni I,102.
Deiphonus Euenii filius Apolloniata IX,91.
Delphi I,51.
ad eos missa donaria à Gyge I, 14.
Crœso I,50,51,52.
apud Delphos primus quis munera posuerit I,14.
in numerum Delphorum adscribi volenti jus perpetuum datum Lydis I,54.
Delphi oraculum pro se & Græcia consulunt VII,178.
extreme formidantes Xerxem, urbem deserunt VIII,37.
barbaros à deo suo male affectos cædunt VIII,38.
Delphicum oraculum, *infinitis locis.*
Delphicum templum sua sponte conflagravit I,50.II,180.
aliud Amphictyones trecentis talentis construendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V,62.
Delta Ægyptiorum II, 13, 15, 16, 17, 18,19,179.
solum Delta, Ægyptum esse aiunt Iones non recte II,15.
Delubrum Jovis Carii I, 171, Jovis Olympii II, 7. Cereris IV, 53. Bacchi IV, 87. Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV,149.
in fano Latonæ admirabilissimum, ex uno factum lapide II,152.
delubra primi statuere Ægyptii II,4.
delubra à Persis incensa IV, 96. VIII,144.
Delus insula IV,33.34.35.
expiata à Pisistrato I,64.
Delus tremit antea inconcussa VI.98.
Deliorum fuga ob Persas VI,97.
revocati a Persis & *nihil passi ibidem*
Delium Thebanorum VI,118.
Demaratus Aristonis filius, rex Spartæ V,75. VI,63,*&c.*
de ejus genere & procreatione varia circumferuntur VI,63, *&c.* 69.
matrem scisciatur qui verus ipsius parens VI,98.
Demarati, *id est, à populo votis petiti* unde nomen impositum VI, 63.
Cleomenem deserit in expeditione V,75.
ejus cum Cleomene simultates & odium VII,51,63,64,*&c.*
fuga ipsius ad Persas VI, 70. VII, 3.
ejus elogium VI,70.
ejus colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104,209,234,235,236.
ejus ingeniosa per pugillares clam nunciandi ratio VII,239.
Demarmenus V,41.VI,65,
Democedes, Calliphontis filius, medicus, quantus vir, ejus fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131. 132.
quo astu è Persica patriam rediit III, 132,133,134,*&c.*
democratiam laudat Otanes III, 80. VI,43.
improbant Megabyzus & Darius III, 81,82.
ejus incommoda III,81.
eam instituit in Græcia Mardonius V,43.
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierachus VII,46.
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV,161.
Demonous Penthyli pater VII,195.
Demophilus Diadromei filius VII, 222.
dens Hippiæ tussi excussus evanescit: & quid hac re portentum VI,107
dentes ex uno osse universi,tam molare

INDEX.

lares quam cæteri, in quadam maxilla IX,82.
de depoſito nihil aliud cogitandum quam ut repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depoſitum neganti VI,86.
Deruſiæi, Perſarum genus I,125.
Derſæi Thraciæ populus VII,110.
Detractio res deterr. VII,10,§.7.
Deucalion rex I,56
Deus eminentiſſima gaudet deprimere VII,10.§.5.
deum tentare, idem quod facere VI,86.§.3.
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX,16.
deorum νέμεσις καὶ φθόνος I, 34. III, 40. VII,10.§ 5.
deorum acres vindictæ IV,*ult.* VIII, 106.
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II,132.
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII,137.
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati II,4.
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt II,50.
Dii Arabum III,8. Libyum, IV,188. Scythicarum IV,59. Thracum V,7.
deos externos exigunt Caunii I, 172.
Diacœle via quædam nominata VI, 103.
Diactorides pater Euridames uxoris Leutychidis VI,71.
Diactorides Cranonius, unus è procis Agariſtæ VI,127.
Diadromeus Demophili pater VII, 222.
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia II,156.
eam Cereris filiam unde fecerit Æſchylus *ib.*
Bubaſtis ab Ægyptiis dicta *ib.* & 137.
Dianæ feſtum in Ægypto II,137.
aliud apud Brauronem VI,138.
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubaſtin II,137,138.
Dianæ templum Sami III,48.
Diana regia IV,33.
Dianæ Orthoſiæ ara IV,87.
Dianæ oraculum II,83.
Dianæ urbem ſuam donant Epheſii obſeſſi I,26.
Dicæa urbs VII,109.
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illuſtris VIII,65.
quædam ſibi viſa portenta narrat, Demaratum teſtem citans VIII, 65.
dictyes, animal IV,192.
Dictynnes delubrum & à quibus ſtructum III,59.
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII,226.
ejus dictum *ibidem*
dies repente nox factus I,47,103. VII,37.
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI,106.
diei natalis obſervatio apud Ægyptios II,42.
diei in horas diſtributio à quibus facta II,4.
Dindymene mater I,82.
Dinomenes Gelonis pater VII,140.
Diomedis ἀρετεῖα II,112.
Dion urbs VII,26.
Dionyſiophanes, vir Epheſius IX,2.83.
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux ejuſque ad Iones oratio VI, 11.
res ab eo geſtæ *ibid.* & *ſeq.*
poſt cladem Ionum quo devenerit VI,17.
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater II,156.
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II,145.
educatus in cinnamomifera III,111.
ab Jove inſutus in femore II,146.
è deorum noviſſimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II,145.
Ægyptiace Oſiris dictus II,144.
Dionyſi feſtum III,97.
Dionyſi trieterica IV,108.
Dionyſus & Urania ab Arabibus invocantur in fœdere ineundo III,8.
Arabibus Vrotalt dictus *ib.*
Dioſcuri VI,127.
eorum nomen Ægyptiis ignotum II,50.
Dipæenſium prœlium IX,34.
Dipodes, murium genus IV,192.
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 227.
Dithyramborum autor quis fuerit I, 21.
Divinatio Ægyptiorum II,83.
Naſamonum IV,172.
Scytharum IV,67.
Divinitatis ſolers prudentia erga homines III,108.
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113.
Dolona II,62,58.
Dodonæum oraculum I, 46. II, 52, 55.
Dodonæorum antiſtites II,55.
Dodonæi IV,33.
Dodonææ columbæ II,55,57.
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I,51.
Dolonci Thraces VI,34.
ab Abſinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum conſulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36.
Dolopes VII,185.
domus ſubterraneæ Æthiopum III, 97.
domos non poſſident Indi nonnulli III,100.
domeſtica mala Pſammeniti majora quam ut ea deflere poſſit II,14.
domicilia ſubterranea pyramidis II, 148.
domicilia ex micis ſalis IV,185.
domicilia è virgultis, & verſatilia, è ſentiſcis ſuſpenſa IV,190.
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa II,20
dona Amaſis Delphis data II,180.
dona Græcorum Ægyptum incolentium ad templum Delph. inſtaurandum II,180.
dona Democedi medico ab rege & uxoribus data III,130.
dona quantum apud milites poſſint VIII,4,5.
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderit pollicetur Cyrus I, 84.
donaria Alyattis Delphos miſſa I, 25.
donaria Crœſi varia I,92.
donaria divis data à Crœſo ex bonis adverſarii I,92.
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I,51,52.
donaria Delphos à Gyge miſſa I, 14.
donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I,14,
donaria in templo Delphico VIII, 35.
donarium Lacedæmoniorum I,51.
Amaſis donaria II,182.
Pheronis regis donaria II,111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II,135.
donarium Arionis apud Tænarum I,25.
donaria è præda Perſica IX,80.
Dores Euryanactis pater IX,10.
Dores I,144,146.
Dores à Crœſo ſubacti I,6,28.
eorum migratio crebra I,56.
Dores & Iones ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I, 171.
eorum prima expeditio adverſus Aſiam III,56.
Dores in claſſe Xerxis militantes VII,93.
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *ubi & quando iterum ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I,144.
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI,53.
Dorienſium civitates multæ & inſignes VIII,73.
Dorienſium ſacra I,144.
Dorica gens unde cognominata I, 56.
Doricæ tribus mutantur V,68.
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima uxore V,41.
inter æquales excellit V,42.
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam alio ducit *ib.*
ejuſque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46.
ejus mors V,45,46. VII,158,205.
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII, 31.
Doris veſtis V,87.
Doriſcus VII,25,106.
Doriſcus murus VII,59.
Doriſcus, Thraciæ litus & campus ingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius I,56.
Doryagus Leobotis fil. VII,204.
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII,72.
Dropici, Perſarum genus I,125.
Drime Achæorum I,145.
Drymus oppidum VIII,33.
Dryopis regio I,56. VIII,31.
Dryopes pop. I,146.
Dryopum civitates VIII,73.
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I,145.
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V,68.
Dyras amnis VII,198.
Dyſorum mons V,17.

Dy-

Dyſenteria in Xerxis exercitu VIII, 115.

E

Ebenum ubi naſcatur III,114.
Ecbatana Syriæ I, 98, III, 62, & eorum extructio atque ſitus I, 98.
Ecbatana Mediæ III,65.
Echecrates Eetionis pater V,92.
Echemus Aeropi filius IX,26.
Hyllum in monomachia interfecit *ibid.*
Echeſtratus Hegeſis filius VII,204.
Echinades inſulæ II, 10.
Echines murium genus ſic dictum IV, 192.
Eclipſis Solis VII,37.
Edoni pop. VII,110,114.
Eetion Echecratis filius ejuſque genus V,92.
ei datum oraculum *ibid.*
Eion urbs ſuper Strymonem VII,25, 113.
Elatea urbs VIII,33.
Elbo inſula II,140.
Electrum unde venire feratur III,115.
Elephantes ſupramodum grandes in Libya IV,191.
Elephantina urbs Ægyptii II, 9, 17, 28,29,30,31,69,175.
Eleus Cherſoneſi VII,21.
Eleus, Agæi filius, unus è procis Agariſtæ VII,127.
Eleus quidam vates III,132.
Eleuſis VIII,65.
apud Eleuſinem Athenienſium prœlium I,30.
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus invadit V, 74, 75, 76.
Elis, Ætoliorum civitas VIII,73.
Eleorum agonothetæ VI,127.
Eleorum juſtiſſimum ac maximum certamen II, 160. quod tamen arguunt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida delevere IV,148.
Elei venientes poſt prœlium ſuos duces exilio cur mulctarint IX, 76.
in Eleo agrò muli cur nequeant gigni IV,30.
Eleuntini Xanthippum orant de ultione Proteſilai ſumenda IX,119.
Eleuſiniæ Cereris templum IX, 56, 100.
Elorus flumen VII,154.
Enagees, *id eſt, piaculares* I,61. V,71.
Enaries, divinationem à Venere habentes IV,67. *at*, I,105. Enarees.
Enchelees V,61.
Eneti, qui ſunt ex Illyriis & eorum lex I,196.
Eneti, in Adria V,9.
Enienſes VII,185,199.
Enipeus fluvius Theſſaliæ VI,129.
Eordi populi VII,185.
Epaphus, qui & Apis II, 153. III, 27,28.
Epaphi boves mares II,38.
Epheſus, civitas Ionum I,42. II,10.
ex Epheſo ad Sardis iter V,54.
Epheſinum templum II,148.
Epheſii obſeſſi à Cræſo urbem ſuam donant Dianæ I,26.
Epheſii ſoli ex Ionibus ab Aparuriis feſtis arcentur, & cur I,147.
Epialtes Euridemi filius VII,213.
Thermopylarum proditor VII,213, 214, &c.
ejus fuga & interitus VII,213.
Epicichlides Homeri II,24.
Epicydides Glauci pater VI,86.
Epidaurus, inſula, antea Œnone dicta VIII,46.
Epidaurus expugnata III,52.
Epidauri tyrannus Procles III,50.
Epidaurii I, 146.
Epidaurii oraculum conſulunt, quum eorum tellus nihil produceret V,82.
Epidauriis oleas permittunt Athenienſes, & inter eos pacta & acta V,82,83,84.
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V, 83.
Epigoni Homeri, ſi modo ejus ſunt IV, 32.
Epigrammata vatis Megiſtiæ VII,228.
Mandrocli Samii IV,88.
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII, 228.
tripodum literis Cadmæis inciſa V, 59,60,61.
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytham*: hoc eſt, intemperantius bibe VI,84.
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI, 127.
Epium oppidum IV,148.
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117.
cæcus in acie quomodo factus *ib.*
Equa leporem enixa VII,57.
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, ubi ſculptæ VI,103.
equis piſces pro pabulo ubi V,16.
equi colubros vorant I,78.
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I,189.
equi ſacri in exercitu Xerxis VII, 55.
equi fluviales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio II, 71.
equos præcipuè immolant Scythæ IV,61.
equi ubi Soli immolantur I,216.
equus camelum reformidat & ideò contra equos cameli inſtructi I, 80, VII,87.
equos quadrijugos jungere Græci à Libybus didicere IV,189.
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyrcæ IV,22.
equi Signarum quales V,9.
equi ſatrapæ Babylonii I,192.
equi Indorum III,106.
equi ſilveſtres candidi IV,52.
equorum jubæ pro criſtis VII,70.
equæ Theſſaliæ optimæ VII,196.
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec aſini IV,28.
equi quinquaginta ſtrangulantur ad ſepulchra regum Scytharum IV, 72.
equi Niſæi III,108. VII,40.
equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi ſoliti III,90.
equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus III,85,86,87.
equus Maſiſtii ipſum excutit IX,22.
equo crura cum genibus abſciſſa, quod dominum ſtraverat VII, 88.
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111.
Equiſonem regis Scythæ cum rege defuncto ſepeliunt IV,71.
equitonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85, 86, 87.
equitatus Xerxis quantus VII, 84, &c.
equitare docent liberos ſtatim à quinto anno Perſæ I,136.
Eraſinus fluvius VI,76.
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII, 44.
Erithyiæ pater VII,189.
ab Homero laudatus II,28.
ei apud Athen. ſacra afferunt Epidaurii V,82.
ejus templum in arce Athenienſium VIII,55.
Eretione Homeri II,33.
contra Eretriam & Athenienſes, duces Perſarum miſſi V,94.
Eretrienſium & Perſarum acris pugna VI,101.
Eretria & Eretrienſes à Perſis ſubacti VI,101.
Eretriorum naves *Mileſiis* auxiliantur, *ut gratiam* reddant V,99
Eretrienſes Iones VIII,46.
Eretrienſes Suſa abducti clementer à Dario tractati VII,119.
Eridanus fluvius fabula Herodoto III, 115.
Erinnyum oraculum IV,149.
Erochus urbs VIII,33.
Erxander, Cois pater IV,97. V,37.
Erycis regio Heraclidarum V,43.
Erycina regio V,45.
Erythia inſula IV,8.
ἐρυθρὴ βῶλος, urbs ſic dicta, *id eſt, rubra gleba* II,111.
Erythræ I,142.
Erythræorum cum Chiis bellum I,18.
Erythræi & Chii eandem ſermonis proprietatem ſervant I,142.
Erythræa urbs aſpera & montoſa H, 18.
Eryxo, Arceſilai uxor, mariti interemptorem necat IV,160.
Etearchus rex Oaxi VI,154.
alius Ammoniorum rex II,34.
Eteocles *Loadamantis pater* V,61
eteſias non eſſe cauſas augmenti Nili II,20.
Euænetus Carini filius VII,173.
Euagoras Laco VI,103.
Eualcides Eretriorum dux, vir illuſtris V,102.
Eubœa inſula, magna ac beata, Cypro non inferior V,31.
ad eam prœlium Græcorum cum Perſis geſtum VIII,4 &c.
Eubœenſes ut tractati à Gelone VII, 156.
Eubœenſibus datum oraculum, quod ſpernunt VIII,20.
Euboicum talentum III,89.
Euboicæ minæ III,89.
Euclidis & Cleandri Hippocratis filii VII,155.
Evenius Deiphoni haruſpicis pater IX, 91.
ſacrarum ſolis ovium cuſtos IX,92.
excæcatus miſere, & ultio obid de Apolloniaris ſompta IX, 92.
cæcus divinationem obtinet IX,93.

INDEX.

Euelthon Salaminis rex. V, 162. V, 104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa cum & Pheretimam acta *ib.*
Euesperidæ bonum solum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. II, 2
Eumenes Anagyrasius Athenienſis præſtantiſſimus in pugna navali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII, 131
eunuchi apud Perſas pretioſores quam qui non caſtrati VII, 105
Eupalinus, Nauſtrophi filius, architectus III, 60
Euphorbus, Alcimachi filius VI, 101
proditor Eretrienſium *ib.*
Euphorion, Æſchyli poetæ pater II, 156
Euphorion Cynægiri pater VI, 114
Euphorion Laphanis pater, qui Caſtorem & Pollucem in domum ſuam recepit & in omnes homines fuit hoſpitalis VI, 127
Euphrates flumen I, 180. V, 52
tortuoſus à Nitocri redditus I, 185
Euripus VII, 173. VIII. 15
Europa à Cretenſibus rapta I, 2
Europæ filii Sarpedon & Minos I, 173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV, 45
Europa longitudine Aſiam & Libyam, non & latitudine, aſſequitur IV, 42, 45
Europæ commoditates VII, 5
Europæ nomen unde impoſitum IV, 45
Europæ extrema III, 115, 116
Euryanax Doris filius, collega Pauſaniæ IX, 10, 54
Eurybates quinque palmarum vir VI, 92
ejus clades & interitus *ib.* IX, 74
Eurobiades, Euryclidæ filius, dux claſſis Græcorum VIII, 42
in Eurybiade conſilii inopia VIII, 74
Eurybiadæ laus VIII, 124
Eurycrates Polydori filius VII, 204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis uxor VI, 71
ejus genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI, 213
Euryleon cum Dorico coloniæ deductor unus ſuperſtes è bello V, 46
Selinuſiorum tyrannus *ibid.*
ejus interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII, 205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII, 233
Euryphron Proclis filius VIII, 131
Eurypylus frater Thoracis Lariſſæi IX, 57
Euryſthenes, Ariſtodemi filius VII, 204
Euryſthenis familia VI, 51
Euryſthenes & Procles gemini, Spartæ reges IV, 147. VI, 52
oraculum ſuper eis conſultum *ib.*
eorum diſſenſio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Theram avunculum pro regno acta IV, 147
Euryſtheus IX, 26, 27
genus ejus nolunt labefieri Lacedæmonii V, 39
Eurytus & Ariſtodemus ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonide remittuntur VII, 229
Euryti virtus & interitus *ib.*
Euthœnus Hermolyci pater IX, 104
Eutychides Sophanis pater IX, 72
Euxinum mare I, 6, 72
Euxini ponti nationes IV, 46
Exampæus locus inter Boryſthenem & Hypanin IV, 81
exercitu donari apud Perſas, eximium IX, 108
exitus rerum inſpiciendus I, 32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I. 35
expiatio Adraſti fratricidæ *ibid.*
expiatio Deli I, 64

F

FAbes nec ſerunt Ægyptii, nec edunt II, 37
fabæ in ſortitionibus VI, 109
ad famem arcendam quid Lydi excogitaverint I, 94
fames immanis in caſtris Cambyſis II, 25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII, 115
fames obſeſſorum Seſti IX, 117
fanum Jovis Thebani I, 182 Jovis Beli I, 181 Jovis ſub fago conditum II, 56 Protei II, 112 Veneris Uraniæ veteſtiſſimum I, 105 Apollinis VIII, 135 Pallenidis Minervæ I, 62 Æaci V, 89 Phylaci VIII, 39 Autonoi *ibid* Androcratis herois IX, 25
fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II, 178
fato ſortem deſtinatam deo quoque fugere impoſſibile I, 91
fati neceſſitas I, 91. III, 43, 63. V, 92
fax Vulcani VIII, 98
felis amantiſſima fœtuum II, 66
Ægyptiorum circa hoc animal ſuperſtitio *ib.*
felium ſepulturæ II, 67
felicitas humanâ in eodem tenore non perſtat I, 5
felicitas Polycratis inſidioſa III, 40, *&c.*
ferri compactionem ſolus omnium excogitavit Glaucus Chius I, 25
feſtum Cyzicenorum, matri deorum IV, 76
feſtum Ægyptiorum abrogatum à Cambyſe III, 29
Feſta Ægyptiorum, Dianæ, Iſidis, Minervæ, Solis, Latonæ, Martis II, 59
Feſtum Minervæ IV, 180
Feſtum Dionyſi II, 48. III, 97
Feſtum Theophaniæ I, 51 feſtum Perſarum, μαγοφονία dictum III, 79
feſta Apaturia I, 47 feſti nomen, Accenſio lucernarum II, 62
Fidei dandæ modus apud Naſamones IV, 172
Fides Arabum firmiſſima III, 8
Finitimos Medi & Perſæ colunt I, 134
Flama è pectore ſimulachri effulget VI, 82
Fluvios inter omnia religioſe colunt Perſæ I, 138
Fluviorum Scythiæ nomina, Iſter, Tyres, Hypanis, Boryſthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV, 47 fluviorum Thraciæ nomina, Tearus, Contadeſdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV, 90 Theſſaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus. VII, 129 Penei *autem fit mentio & cap. proxime præced.* Araxes qualis & quantus I, 202 Aſopus IX, 15, 30 Achelous II, 10 Axius VII, 123 Corys in Arabia III, 9 Cinyps IV, 175 Crathis I, 145 Caicus VII, 421 Contadeſdus IV, 90 Choaſpes V, 49 Gerrhus IV, 19 Gyndes V, 52 Halys I, 72 Hypanis IV, 47 Is I, 179 Melas VII, 58 Phaſis II, 103. IV, 38 Parthenius II, 104 Pirus ingens fluvius I, 145 Panticapes IV, 54 Sperchius VII, 198 228 Thermodon II, 104. IX, 27 Tigris I, 189 Tanais IV, 20 Tyres IV, 11, 51 Triton IV, 191
Fluvii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII, 42, 108, 196 *ſit autem mentio hujus defectionis &c.* 21, & 187.
Fœdus affinitate firmatum I, 74
Fœderis ineundi ratio apud Scythas IV, 70 apud Arabes III, 8
Fœdus à Babyloniis cum Crœſo initum IV, 77
Fœdus Crœſi cum Amaſi Ægyptiorum rege *ibid.* Polycratis cum Amaſi rege III, 39
Fœdus perfidum Perſarum cum Barcæis IV, 201
Fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I, 8
Fœminæ Ægyptiæ humeris bajulant, viri capitibus onera imponunt II, 35
Fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*
Fœminæ Zayecum currus aurigantur in bellum IV, 193
Fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi IV, 145. VI, 138
Fœminæ ex Aſia raptæ I, 23, 4
Fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appenſæ V, 302
Fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III, 150
earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario ſuppeditata, ut ſuccreſceret ſoboles III, 159
Fœminæ colo & ſimilibus rebus donandæ, non exercitu IV, 162
Fœminas adducere, Perſarum convivantium mos V, 18
Fœminæ virili virtute VIII, 88
Fœminæ agreſtes IV, 19
Fœmina virgo quæ erat ſemivipera IV, 9
Fœmineus morbus ſani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I, 105
Fons Theſtis IV, 159 fons Apollinis I, 118 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 25 fontes Mæandri VII, 26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III, 23
Fons quidam amariſſimus IV, 52. 81
Fontes novem aquarum, *vide* Novem fontes
Formicæ Indicæ ubi naſcantur earum magnitudine, earumq; deſcriptio III, 102 *&c. ubi* ut illis Indi aurum ſuffurentur

* * *

Fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III,43
Fortuna conſilium aliquando ſuperat VII,10,§ 4
Fortunati iidem ſemper non ſunt I,207
Forum nullum eſt Perſis I,153
Fora Græcorum *ibid.*
Fratrem præ marito & liberis uxor Intaphernis ſalvum cupit,& ſui deſiderii rationem reddit III,119
Frigoris vis apud Cimmerium Boſporum IV,28
Fructus quarundam arborum qui jactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I 202
Tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII,42
ſed apud Herodotum eſt πρηνῆξες *quod vertit* fulgura
Fulmen in ædes Scylæ regis delapſum IV,79
Fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII, 10
Fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII,37
Fures pecuniæ Sardanapali II,150
fures regiarum Rhampſiniti pecuniarum & eorum ſolertia II,121
Fuſtuaria pugna apud Ægyptios in ſacris II,73

G

GAdes IV,8
Gæſon IX,96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108
Galepſus, Græca urbs VII,122
Gamori Syracuſani VII;155
Gandarii pop. III,91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66
Garamantes pop. & eorum mores IV,174
Gargaphius fons IX,25,48
Gavanes Temeno oriundus VIII 137
Gebeleizis dæmon IV,94
Gela à Lindiis condita VII,153
ejus tyrannus Hippocrates VI,23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII,156
Geleon. Ionis filius V,56
Gelo Siciliæ tyrannus, ejuſq; potentia, & opes VII 145,153,157,158
quomodo creverit & ad regnum pervenerit VII, 153, 154, 155, *&c.*
circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154,*&c.*
ejus res geſtæ VII,155,156,158
Gelonus Herculis filius IV,10
Gelonus Budimorum urbs IV,104
Geloni quondam Græci IV,108
eorum mores IV,109
Gelu maximum ubi IV,28
Genitura Indorum qualis III,101
Geometria unde ad Græcos venerit II, 111
Gephyræi unde oriundi V,57
Athenas commigrant, & cur V,57,62
ubi templa ſeorſum ab eis extructa, *&c.* V,62
Geræſtus IX,104
Gergis Ariazi filius Imperator in Xerxis exercitu VII,82
Gergithæ VII,43
è priſcis Teucris V,122
Germani, Perſarum genus I,125
Gerra Perſarum IV,60,61,98
Gerrhus locus IV,53
Gerrhus fluvius IV,19,47
ejus deſcriptio IV,56
Geryonis vaccæ IV,8
Getæ immortales à Dario ſubacti IV,93
qui dein exercitum Darii ſequuntur IV,96
eorum dæmon Zamolxis IV,94
Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV,169
Gigonis urbs VII, 123
Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III,138
Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*
Gindanes populus IV,176
uxorum eorum fimbriæ pelliceæ in veſtimentis *ib.*
Glaucon Leagri pater IX,74
Glaucus Chius I,25
ſolus omnium compactionis ferri excogitator I,25.
Glaucus Chius caprarius H,21,22,23
Glaucus Epicydidis fil. VI,86.§. 1
ejus laus *ibid.* depoſitum ſuſcipit ab hoſpite Mileſio *ibid.* id poſtea ſuceſpiſſe negat VI,86,§.2
Pythiam conſulit an jurejurando pecuniam intervertat VI,86, §. 3
ejus genus funditus interit VI,86, §. 4
Glaucus Hippolochi fil. I,147
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42
Gnurus Lyci filius,Anacharſidis pater IV,76
Gnomonis inventores Babylonii II,109
Gobryas è magi occiſoribus III, 70, 73,78
Gobryas Mardonii pater VII,82
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132, 134
Gobryæ uxor, Darii ſoror VII,5
Gobryæ filia uxor Darii VII,1
Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII,72
Gonnus urbs VII,128,173
Gordius, *Midæ* pater I,14.VIII,138
avus Adraſti I,35,55
Gorgo Cleomenis filia IV,48
patrem ſcite monet ut ſibi caveat ab Ariſtagora V,51
eadem Leonidæ uxor, ut Demarati tabellas aperiri monuerit VII,239
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II,91
Gorgus Salaminiorum rex V,104. VIII,2
oppido ſpoliatus à fratre V,104
Salaminem recipit V,115
Gortus, *vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Græcia temperatiſs. anni tempeſtates ſortita III,106
Græcia paupertatis alumna, hoſpes virtutis VII,102
non imperatorum indigna in bello Perſ. ſed exercitus VII,161
in eam primi à Dario exploratores miſſi III,135,138
Græciæ infenſior unde redditus Darius VII,51
in Græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI,48.VII,32
Græcia à quo tempore & ſub quibus plus *mali* paſſa VI,98
Græcorum & Perſarum in cultu deorum collatio I,131
Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I,133
Græcorum feſta eadem littera finiunt I,148
Græcorum negociationes I,153
Græcorum litteræ & calculi II,36. V,58
Græci ab Ægyptiis pleraq; ſumpſere II,49,50,51,58
Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, urbes II,178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II,143,145,146
Græcorum natalitia IV,26
Græci in templis non coeunt, ut nec Ægyptii, ſicut alii mortales II,64
Græci veſtem & ægidas Minervæ & alia à Libybus mutuati IV,189
Græcorum & Lydorum leges prope ſimiles I,94
Græcorum ampla fora I,153
Græci puerorum amoribus dediti I,135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60
Græci virtutis certamen agunt,non pecuniæ VIII,26
Græcos auctores injuriarum aiunt barbari I,2,4
univerſi ante Crœſi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Crœſus I,56
Græcis diſcordiæ principium cum Perſis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ navali conſtituendo VIII,49
Græcorum ducum diſſenſus in bello Perſico VIII,74
Græcorum concilium contra Xerxem VII,145
Græcorum conſultatio inſequantur hoſtes necne VIII,108,109
Græcorum conſilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum à Mycale profectorum conſultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas,VII,204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii I,69
Græcorum ſtrenuiſſimi & civitatum & virorum contra Medos IX.70
Græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præſtantiſſimi in pugna navali VII,17

INDEX.

Græci Ægyptum incolentes cum Cambyſe congrediuntur ſanguine epoto. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid moverit VII,6
ubi Xerxem excipere ſtatuerint VII,177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui ſe recens adjunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platæas quibus & quomodo comparatus & inſtructus IX,28,29
Græci contra Mardonium caſtra ubi locarint IX, 19 quem locum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur IX,80
Græci qui naves ad claſſem Græcorum ſuppeditarunt VIII, 43, 44 *& ſ.*
Græcorum prœlium ad Eubœam geſtum VIII,11,12
Græcorum claſſis ad Salaminem perſtat Athenienſium rogatu VIII,40
Græci claſſem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes ut à Themiſtocle retenti VIII,4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII,26
Græcoſcythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex IV,150
Grynea urbs I,149
Grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo ſe conferant II,22
Grypes aurum ſervantes III, 116. IV,13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis ſepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21.VIII,136 Bubari collocata à fratre Alexandro V,21,VIII,136
Gyges, Daſcyli filius I,8
Candaulis ſatelles I, 8 vel Heraclidarum I,91
ejus circa uxorem Candaulis acta I,8, 9 *&c.*
Candaulem obtruncat I,12,91
uxore Candaulis & regno potitur I, 13, 91
donaria Delphos ab eo miſſa I,14 & primus barbarorum is munera apud Delphos poſuit I,14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
ejus filius Ardys I,15
Gyges pater Myrſi III,122
Gymnicum certamen II,91
Gymnopædiæ Lacedæmoniorū VI,67
Gyndes fluvius unde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V, 52 à Cyro in ccc ac ſexaginta rivos diductus I, 202. V, 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cujus è jugis tres fluvii manant IV,49
Haliacmon amnis VII,127
Halicarnaſſus civitas II,178
cur privata ſacrorum participatione I, 144
à Pedaſenſibus habitata VIII,104
Halizones Scythiæ populi IV,17
Halys amnis I,5,VII,26
quos populos interfluat I,72
ejus fluxum quomodo averterit Thales Mileſius I,75
intra Halym fluvium populi à Crœſo ſubacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocenſium dux IX, 17
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis oſores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Aſtyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia juſſum non exequutus, carnibus filii ab Aſtyage paſtus I,119 & ejus conſtantia in perfetenda Aſtyagis crudelitate *ibid.*
Aſtyages ulciſcendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I,123 *& ſeq.*
Aſtyagi à Cyro capto inſultat I,129
Mazari defuncto ſuccedit I,162
geſta ab eo adverſus Jonas I, 162, 163, *& ſeq.*
litteræ ejus ad Cyrum ſcriptæ miſſæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Perſa dux VI,28
capit Hiſtiæum vivum & in crucem agit VI,28,30
Haruſpicina Menelai nefaria II,119
Hebes teſſeram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluvius IV,90.VII,59
Hecatæus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus II,143. V,125. VI,137
ejus genus, &c. II,143 *& ſeq.*
bellum adverſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ V,36
ejuſdem conſilium Ariſtagoræ datum V,125
Hector natu major & virtute præſtantior Alexandro III,120
Hegeſis Euryſthenis filius VII, 204
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges I,65
Hegeſander, Hecatæi pater V, 125, VI,137
Hegeſipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegeſiſtratus Sigei tyrannus V,94
ejus pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadeorum præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu IX,36
ejus audacia mira & interitus *ibid.*
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX,75
Hegias Tiſameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & ejus raptus hiſtoria II,112. *& ſeq.* V, 94. IX,72
Helice Achæorum I,145
Heliconius Neptunus I,148
Heliopolis, urbs ſolis II, 3, 7, 8, 9, 59,63
Heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I, 56,57
Helles Athamantis filiæ ſepulcrum VII,58
Helleſponti urbes, VI,33
Helleſpontus ubi anguſtiſſimus IV,85
Helleſpontus ex Aſia in Europam conjungitur à Xerxe VII,33
denuo ponte junctus VII, 36 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus VII,35
Helleſponti trajectus ſtadiorum ſeptem VII,34
Helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Perſicus ejus placandi VII,54
Helleſpontii in Xerxis claſſe militantes VII,95
eis pontium cuſtodia demandata *ibid.*
Helleſpontius ventus VII,188
Hephæſtienſes populus VI,139
Heracles, ſive Hercules, Heracleæ conditor V,43
Heraclidæ Jardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu duraverit in Aſia & ut fuerit tranſlatum I,7
eorum ultio In atnepotem Gygis devoluta I,13
Heraclidæ in Peloponneſum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
ejus inſidiæ Perſis ſtructæ V,121
Heraclides Ariſtodici Cumæi pater I,158
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater V,37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,43,44,45,145,146
ejus tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Jardanæ ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII, 204. VIII,131
autor generis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum noviſſimis apud Græcos: apud Ægyptios ſecus II,145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,43
Herculis templum in Cynoſarge VI,116
Herculis in Marathone templum VI, 108,16
Herculis templum ſervis pro aſylo II,113
Herculis Tyri templum II,44
Herculis Thaſii templum *ibidem.*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibid.*
Herculis oraculum II,83
Herculis in Scythiam adventus *&c.* IV,8,9

ejus

ejus arcus, baltheus IV,10
ejus tres filii IV,10
Scytharum deus IV,59
ejus vestigium in petra IV,82
Herculis ara apud pylas VII,176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV,185
Hermeus sinus H,2
Hermion Lasi pater VII,6
Hermiona Dryopum civitas VIII,73. VIII,43
Hermionenses III,59
Hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites VI,4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus Milesiis præfectus, contra Sardis V, 99
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis VIII,104
exsectorem suum Panionium quomodo ultus VIII, 105,106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorum genus II, 164. IX, 31 quas plagas colant II, 165 tantum rei militari vacant II, 165, 168 *ubi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H. 9
Heroibus Trojanis parentatum à Xerxe VII,43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II,53
ejus cautio circa ea quæ ad rem divinam pertinent II,3,65,171
ejus colloquium cum Vulcani sacerdotibus II, 3 & item cum quodam Archia III,55
ejus sententia de Ægypto II, 15 de Nilo II, 24 de Persarum moribus I, 137 de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset II,120
ejus peregrinationes φιλιστορίας gratia II, 3,29,44
Herodotus Basilidis filius VIII,132
Herophantus Parienus IV, 138
Heroum Astrobaci VI,69
Herpys Timogenidæ pater IX,37
Hesiodus quadringentis annis extitit antè Herodotum II,53
Hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ib.*
ejus mentio fit & IV,36
Hexapolis quæ sæculo Herodoti Pentapolis dicta I,144
Hieron Gelonis frater VII,156
Hieronymus Andrius IX,32
Himera Siciliæ VII,165
Hippagogæ naves, quibus equi vehuntur VI,48. VII,97
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater V,55
Onomacritum Athenis cur ejecit VII,6
ejus somnium V,55
ab Harmodio & Aristogitone interemptus V,55. VI,123
Hippias, Pisistrati filius I,61
cum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V, 91 sed frustra V, 93
Athenienses apud Persas insimulat V,96
ei visum in somnis oblatum VI, 107
ei dens tussiendo excussus *ibid.*
Hippobatarum prædia V,7
Hippoclides, Tisandri filius procus Agaristæ VI,127
ejus majores Cypseli Corinthii propinqui VI,128
ejus laus præ cæteris procis *ib.*
ejus saltationes & gesticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampsacenus IV,138
Hippocoon Scæi pater V,60
Hippocrates, Pisistrati pater, Athenarum tyranni I,59. V,65
Hippocrates Megaclis fil. VI,131
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater VI. 23. VII, 154 à Zanclæis accersitus, eos Samiis prodit *ib.*
ejus interitus VII,155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV, 53
Hippolochus Glauci pater I,147
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruspex IX,317
Hipponicus Calliæ pater VII,151
Hipponicus Calliæ filius VI,121
Hippotoxotæ IX,48
Hircus, Ægyptiace mendes dictus II,46
Hirci urina spasmo liberant pueros suos Libyes IV, 187
Hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III, 112
Hircus cum muliere coiens II,46
Histiæa VIII,23
Histiæi *ibid.*
Histiæotis ora I,56. VII,175
Histiæus Milesius, Lysagoræ filius V,30
vir solers & industrius V,23
ejus de ponte non deferendo sententia, qua re de Dario & Persis benemeritus IV, 137. V, 11. VI,30. VII,10
à Dario defectionis Jonum insimulatus V,106
Aristagoram ad defectionem quam occulte sollicitarit V,35
ejus ad mare fuga VI,2
à Chiis in vincula conjectus, sed liberatus consilio ejus intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus rejicitur & vulneratur VI,5
ejus res circa Byzantium VI, 26 res gestæ contra Chios VI,26,27
contra Thasum contendit VI,28
quomodo captus & interfectus VI,29
in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago VI,30
ejus gratia etiam mortui apud Darium VI,30
Histiæus Tymnis filius captus V,37
dux in classe Xerxis VII,98
Histiæus Phylaci pater VIII,85
Homerus poeta VII,161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
veritatem cognovit de Alexandri & Helenæ erroribus II,116
finxit nomen Oceani II,23
Homeri loci citati *ib.* IV,29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene V,67
Homeri non sunt versus Cyprii II, 117 nec forte epigoni IV,32
Homo è deo non gignitur 143
Homo hominem fato impendenti eripere non potest III,43
in hominis natura situm non est avertere quod sit eventurum III,64
Hominem omnia consequi est impossibile I,52
Hominum injuriorum est rapere fœminas: raptis ulciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I,4
Homini satius mori quam vivere I,31
Homines in arbitrio fortuitorum & non contra VII,49
Homo sibi malorum autor, non deus I,91
Homines molles mollis fert regio IX, *ult.*
Homines unoculi *v.* Arimaspi
Homines & fœminæ calvi nascentes simis naribus & ingenti mento IV,23
Homines hominibus vescentes I, 216. III,99
Homines senos menses dormientes IV,25
Homines radicibus vescentes, I,202
Homines piscibus crudis victitantes *ibid.*
Homines capripedes in montibus IV, 25
Homines excoriant Scythæ IV,64
Hominum quorund. cum mulieribus concubitus in propatulo I, 203
Humanæ vitæ anni I,32
Humanæ vitæ brevitas, & ærumnæ VII,46
Humanis in rebus nihil stabile I,86
Humanarum rerum vicissitudo, & condicio I,32
Humanarum rerum circulus I,207
Horarum inventio II,109
Hoples Ionis filius V,66
Hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I,193
Horti Midæ, Gordio geniti VIII,138
Hotaspes Artachæi filius, Assyriorum dux VII, 63
Hyacinthia Lacedæmoniis solennia IX,6,11
Hyænæ, feræ IV,192
Hyampeus vertex Parnassi VIII,39
Hyampolis urbs VIII,28,33
Hyatæ, nomen unius è tribubus Sicyoniis: quod sonat *suales* V,68
Hybla oppidum VII,155
Hydrias regio V,118
Hydarnes Persa III,70. VI,133
Asianæ oræ præfectus VII,135
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII, 83, 211, 113
Hydarnes Sisamnis pater VII,65

INDEX.

Hycla civitas in agro OEnotriæ à quibus condita I,167
Hygennenſes pop. III,90
Hylæa IV,18,54,55
ejus regionis ſitus IV,76
Hyllees, nomen unius è tribubus Sicyoniorum V,8
Hyllus VI,51 Herculis filius VII,204. VIII,131
ab Echemo in monomachia interfectus IX,26
Hymees Darii gener V,116
caput Cion Myſiam V,122
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus VI. 137
Hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti VII,91
Hypacaris fluvii deſcriptio IV,55 *niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur.* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
ejus deſcriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum ſacra IV,33
Hyperborearum puellarum hiſtoria IV,33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII,62
eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluvius IV,57
Hyria oppidum VII,170
Hyrœades Mardus quomodo Sardis aſcenderit I,84
Hyſiæ, oppidum VI,108. IX,15
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos ultimos, occupant Bœotii V,74
Hyſtanes, Badris pater VII,77
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamis filius, Darii pater I, 209. V,83. VII,234
Perſis præfectus III 70
Hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ, dux Bactriorum & Sacarum VII,64
Hyſtriches ubi gignantur IV,192

I

Iacchus myſticus VIII,65
Iadmon Samius herus Æſopi II,134
Ialyſſus oppidum I,144
Iamidei V,44
Iapygia III,138. IV,99. VII,170
Iapyges Meſſapii IV,99. VII,170
Iardanæ ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum I,7
Iaſonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit claſſicos duces V,37
Ibanolis Oliati pater *ibid.*
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenſes occupant I 163
Ibis Ægyptiis ſacra II,65,75
ejus forma, & duplex genus II, 75,76
Ichnæ urbs terræ Bottiæidis I,123
Ida I,151, VII,42
Ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,20
Icjunia & feſtus dies Iſidis II,40
Icnyſus urbs Syriæ III,5
Ignem Perſæ deum arbitrantur III,16
Ignis Ægyptiis animata bellua *ibid.*
Ignis laus Homerica H,31
ne ignifer quidem elabatur VIII,6
Ilia in ſacrificiis non cremabant Aeoles H,37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Minervæ mille boves à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II, 10
Ilii obſeſſio & expugnatio I,5. II,118
Ilienſis ager VII, 42
Iliſſus fluvius VII, 189
Imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
Immortales Getæ IV,93
Immortales qui apud Perſas VII,83
Impoſſibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
Inconſtantiam rerum humanarum I,5
Indathyrſus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
ejus reſponſio ad Darium IV,127
Indi Callatiæ parentibus veſcuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi pecuarii & eorum mores III, 98,99
eorum navigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos ſuos epulantur III,99
Indorum cultus in propatulo III,101
genitura nigra *ibid.*
Indis ſol matutinus ardentiſſimus III,104
Indi ut aurum colligant III,102,104, 105
à Dario ſubacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina VIII,111
Inſomniorum ludibria VII,16
Inſtitores primi, Lydi extitere I,94
Inſtitor quare Darius fuerit appellatus III,89
Inſtitutio Perſarum puerorum I,136
Inſulæ in Araxe I,202
Inſulæ OEnuſſæ I,165
Inſula natans II,156
Inſulæ Echinades II,10
Inſula Chemmis II,156
Inſulæ beatorum III,26
Inſulæ rubri maris III,93
Inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ III,115
Inſulani Iones qui I,142
Intaphernes unus ex ſeptem Magi occiſoribus III,70
facinus, ejuſque & domeſticorum omnium interitus, præter fratrem uxoris, & filium majorem III,118,119
Intercalaris menſis I, 32. II, 4
Intercalatio Græcorum & Ægyptiorum II,4
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I, 1
à Phœnicibus rapitur *ibid.*
Io ſtuprata, I,5
Io ut à Græcis depingatur II,41
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt, V,94
Ion Xuthi filius VII,94. VIII,44
Ioniæ tranſlationem impediunt Athenienſes IX,105
Ioniam Harpagus ſubigit I,169
Iones à Cræſo primò ſubacti I,6,28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus reſponderit I,141
Ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & ejus deſcriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneſo civitates I,14, 145,146
Iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobiliſſimi: & de eorum uxoribus I,146
Iones ab Achivis, ſuis ſedibus pulſi I,145
Ionum reges qua progenie oriundi I,147
Iones veri & genuini qui *ibid.*
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.*
eorum univerſorum Panionium ſacrum I,148
Iones inſulani Cyro ſe dedunt I,169
Iones Biantis conſilium ſpernunt I, 170
Iones ſecundo ſubacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II,152
Ionas Scythæ ut Dario tranſitum intercludant fruſtra adhortantur IV, 133,136
Iones captas Sardis incendunt V,101
Iones ad Epheſum vincuntur V,102
tertio ſubjugati VI,32
eorum de Ægypto ſententia reprehenſa II,16
eorum tributum III,90. VI,42
laborum nauticorum inſueti, VI,12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelaſgi Ægialees appellati VII,94
Ionicæ rebellionis occaſio V,28, *&c.* VI,1
Ionicarum navium catalogus VI,8
Ios inſula ubi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Iraſa locus ubi IV,158
Is urbs & flumen I,179
Iſagoras Tiſandri filius V,66,70,72
Iſis Δημήτης, id eſt Ceres, dicta II, 59, 156
Iſidi vaccæ ſacræ II,41. IV,186
Iſidis ſimulacrum bubula cornua habens II,41
Iſidis templum maximum in urbe Buſiri II,59
Iſidis & Dionyſi filii II,156
Iſmaris lacus famoſiſſimus VII,109
Iſmenias Bœotus H,2
Iſmenii Apollinis templum V,59
Iſſedones populus I,201. IV,16,26,27
Iſſedonum mores *ibid.*
Iſter ubi IV,47,48, *&c.*
ſemper ſibi par IV,18,50
cum Nilo comparatus II, 33,34. IV,50
Iſtri ortus & fluxus II,33,34. IV, 48, *&c.*

* * *
* *

INDEX.

Isthmus Cnidiæ I,174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI,36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I, 56. *v.* & Histiæotis
Ithaca H,7
Ithagenes Crithonis fil. H,1
Itanus oppidum IV,151
Ittamites Persa VII,6
Iudices regii apud Persas III,14,31
Iudicis corrupti justæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis festum I,31
Iunonis duæ imagines ubi II,182
Iunonis templa IV,90. IX,51,60
Iuppiter expiator, hospitalis I,44
Iuppiter apud Persas cœlum I,131
Bel apud Babylonios I,181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & ejus templum III,142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cœlestis *ibid.*
æreus decem cubitorum ubi IX,80
Iovi decimæ necessario redduntur I,89
Iovis Carii fanum apud Mylassos I,171
Iovis Beli templum & simulacrum I,181. III,158
Iovis Thebani templum I,182, II, 42. IV,181
Iovis simulacrum arietina facie II,42
Iovis fanum apud Thesprotos II,56
Iovis cultus apud Meroen II,29
Iovis oraculum apud Ægyptios II,83
Iovis Ammonii templum à Cambyse incendi jussum III,25
Iovis forensis ara V,46
Iovis militaris templum V,119
Iovis Olympii delubrum II,7
Iovis sacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iovis Aphlystii templum VII,197
Iurare per aquam Stygis VI,74
Iusti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K

Kiki Egyptiorum II,94

L

Labdæ Amphionis filiæ historia V,92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I,74,77
Labynitus Assyriæ rex I,188
Lacedæmonii Crœso amici I,6,51
Græcorum potentissimi I,56
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I,66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I,68
eorum Argivorumque pro agro Thyrea dimicatio I,82
Lacedem. coma post victoriam de Argivis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum adversus Polycratem expeditio III, 44 in Samum expeditio *ibid.*
mos in sumendis suppliciis noctu IV,146
de seipsis opinio VI,52
regum apud eos jura, funera *&c.* VI,56,57,58
eorum observatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenses VI,108
ad Athenienses VIII,142
eorum virtus bellica VII,102,104
gymnastico ludo se exercent, & comam pectunt VII,208
Lacedæmoniorum cœ ad pylas, clades VII, 224
occisorum sepultura ad Platæas IX,84
Lacmon mons IX,92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
Lactis emulgendi mos apud Scythas IV,2
Lacus Tritonidis IV,179
Lacus unde pix hauritur IV,95
Lacus Stymphalius VI,76
Lacus Bœbeis VII,129
Lacus Gygæus I,93
Lacus famosissimus Ismaris *&c.* VII,109
Lada insula VI,7
Lacide uxor Amasis, ejusque votum II,181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,23
ejus genus V,59
Lampito Leurychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
ejus nefandum consilium Pausanias respuit IX,77
Lampon Thrasyclei fil. IX,89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium captum ab Otane V,26
Lampsacus urbs V,117
Lana arborea ubi III,106
Laodamas Samius IV,138
Laodamas Phocensis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V,61
Laodamas Sostrati pater VI,142
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII,127
Laurel metalla VII,144
Lapidicinæ ad pyramides Memphios II,8
Lapis Porinus, & Parius V,62
Lapis Melampygus VII,216
Lapidum acervi à Darii copiis congesti IV,92
Lapideus leo VII,225
Larissa Æoliæ civitas H,11
Lasonii pop. VII,77
Lasus Hermionis filius VII,6
Lezæ partus unus in vita cur III,108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa urba VIII,137
Lebedus I,142
Lectos insula IX,113
Ledanum, alias ladanum, ubi nascatur, & quomodo comparetur, ejusque medica vis III,112
Legati Darii in puteum conjecti VII, 133
Legati non violandi VII,137
Leges Athenienses à Solone conditæ I,29
Leitum Achæi vocant curiam VII,197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex I,65
Echestrati fil. VII,204
Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
Leonis ex auro effigies I,50
Leonum natura atque loca, & ubi tantum gignantur VII,125,126
Leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. nascitur V,41
ejus genealogia VII,204
ejus strenuitas ad Thermopylas, & mors VII,220, *&c.* 224
tollitur in crucem ejus cadaver à Xerxe VII,238
ejus cædis vindicta VII, 114. IX,63
Leontiades *Eurymachi* fil. VII,205, 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
Leprosos abominantur Persæ I,138
Lepus ex equa natus VII,57
Leporis fecunditas III,108
Leros insula V,128
Lesbus insula I,160
à Persis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Dorica gens VIII,45
Leucas H,6,7,9
Leuce acte VII,25
Leucon oppidum Libyæ IV,160
Leurychides Menaris filius VI, 65. VIII,131
ejus genealogia VIII,131
ejus cum Demarato inimicitiæ VI,65, *&c.*
causæ inimicitiæ ex prærepta sibi sponsa VI,65
jurat Demaratum non esse legitimum regem *ibid.*
ejus regis facti in locum Demarati cavillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,72
ejus oratio de deposito reddendo VI,86
præfectus classis VIII,131
ejus stratagema IX,97
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
Lex omnium rex & domina VII,104
Liberi cultus apud Meroen II,38
Liber Græcis Osiris dictus II, 144 v. Dionysus
Libya unde fortita nomen IV, 45
Libyæ ambitus & magnitudo IV,41, 42, *&c.*
arboribus nuda IV,179
Libya theriodes IV,181
Libyæ incolæ IV,168, *&c.*
Libyes primi Neptuni nomen habuerunt II,50
solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant IV,188

INDEX.

Ægyptiis ſe quidam eorum dedunt IV,159
Cambyſi ſe dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV,168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181,186,187,188
ſaluberrimo ſunt corpore IV,187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188, Libyum inventa quæ Græci didicerunt IV,189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71,86
Libycus mons II,8
Libyſſarum mulierum ejulatus IV,189
Liches Spartiata unus ex benemeritis I,67,68
Ligyum in Xerx. exercitu armatura VII,72
Liliorum ingens vis ubi II,92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limenion regionis Mileſiorum I,18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I,144.II,182
Linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I,79
Lipaxus urbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipſydrium oppidum V,62,123
Liſæ oppidum VII,123
Liſſus fluvius VII, 108. ejus aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt VII, 109
Literæ Hiſtiæi proditæ VI,4
Literarum mira occultatio VII,239
Literæ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ VIII,22
Literarum per ſagittam tranſmiſſio VIII,128
Literæ capiti impreſſæ V,35
Literæ Græcorum à Phœnicibus V,58
Literæ Cadmeæ V,59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, ubi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozolæ populus VIII,32
Lotos ubi plurima II,92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti fructus deſcriptio IV,177
Lotus Cyrenæa II,96
Lotio muliebri viſum recipit Phero II,111
Lotophagi populus IV,177
Lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios II,62
Lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII,215
Lucinæ tributum IV,35
Lucus platanorum V,119
Ludorum primi inventores Lydi I,94
Luna Perſarum præſes VII,37
Lunæ feſtum II,17
Lupi ex hominibus effici dicuntur Nervi IV,105
Luporum ſepultura II,67
Lutræ ubi capiantur IV,109
Ægyptiis ſacræ II,72
Luxus Perſarum IX,81
Lycidas ſenator Athen. cum uxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Jupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in poteſtatem Crœſi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,127
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. ſtrenuitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III,53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum ejiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I,65
ei oraculum à Pythia redditur *ib.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I,65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I,56
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluvius VII,30,123
Lycus Anacharſidis avus IV,76
Lycus Pandionis filius VII,92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydicus fluvius VII,127
Lydia auri ramenta è Tmolo provenientia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V,59
Lydi populus ante Meones vocati I,7 VII,74
ſtrenua gens I,79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I, 93,94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I, 74, ut & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I,93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I,94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I, 74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I,74,103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I,76,79
primi omnium aurum argentumq; ad utendum percuſſerunt I,94
primi inventores ludorum *ibid.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diviſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effœminati I,155,157
Lydi Caribus germani I,171
eorum tributum III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I,60,64
Lynceus Chemmita II,91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI,133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V,30
Lyſanias, è procis Agariſtæ VI,127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII,79,95
Lyſiſtratus Athenienſ. VIII,96

M

Macæ populus IV,175. V,42
Macedones à Dario ſubacti VI,44
Macednus, locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop. II,104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 78
Mactorium urbs ſuper Gelam VII,153
Madyes filius Prorothyæ, Scyth. rex I,103
Madytus urbs VII,33. IX,119
Mæander fluvius tortuoſus II, 29. III, 122. V, 118 & ejus fontes ubi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis ſcriba III,123
Samii procurator III,142
ejus geſta cum Samiis III, 142, 143, *&c.*
Mæetes IV,123
Mæotis palus ubi I,104. IV,3,45,86, 101,120
Magdolus oppidum ubi II,159
Magi populus Mediæ I,101
Magi Perſarum I,140
Magorum commentum ut Perſarum imperium occupent III, 61. *&c.* & eorum interitus III,78
Magorum promiſcua cædes III,79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III,79
Magiſtum oppidum IV,148
Magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII,50
Magneſia urbs H,1
Magnetes populus III,90
Malæ dextræ in contumeliam deraſæ II,121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Aſtyagis filia I,107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandroches Samius architectus IV,87
Monumentum ab eo poſitum IV,88
Manieros Ægyptiis quid I,79
Manes rex Lydiæ I,94. IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt poſt prœlium IX, 76
Mantinea urbs VII,98
Napen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Piſiſtratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,82 Gobryæ fil. VI,43. VII, 5,82
vulneratur VI,45
à præfectura ſemovetur VI,94
ejus ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII,10
ejus cædes IX,62,63
Mardontes Perſa VII,80. VIII,130
Mardi pop. Perſarum genus I,125 III,94
Mardus Hyrcæades v. Hyrcæades
Mare Sardonium ubi I, 166 Caſpium I, 202 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale I,203.II,158. III,93.IV,13 VII, 80 mare Echinadum inſularium II,10

Mates

INDEX.

Mares urbs II,18,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,90
Mariandyni à Crœso ſubacti I,28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus ubi IV,38
Maris fluvius IV,49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII,227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca urbs VII,109
Martis oraculum II,93. VII,76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV,59,62
ejus delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluvius V,119
Marſyæ Sileni pellis VII,26
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII,71
Maſcamis elogium VII,106
Maſii, Perſarum genus I,125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator VII,82.IX,106
Maſiſtæ & liberorum ejus cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX, 20 ejus interitus IX,224
Maſiſtius Siromœtris fil. VII,79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I,204,215
eorum deus ſol I,212,216
eorum mores, *&c.* I,216,217
uxores communes I,216.IV,172
ſenes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Maſtyes & Pigres fratres V,12
Maternum genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72.III,94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Matris Martis templum ubi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Prienenſes ſubigit I,161
Mæandri campum incurſat I,161
ejus mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca urbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2. VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio unde VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid.& 103*
Medorum ab Aſſyriis defectio I,95
Medi Aſſyrios ſubigunt I,106
Medorum à Dario defectio I,190
Imperium ut ad Perſas primum tranſlatum I,130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem ſibi judicem conſtituunt I,96
regi ſuo regiam ædificant I,98
à Scythis prœlio fuſi, Aſiæ imperium amittunt I,140
Ninum civitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 106
Medis canis ſpaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluvius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere ſolet VI,112
Medici finguli ſingulorum morborum apud Ægyptios II,84
Medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi III,131
Medimnus farinæ VI,57
Medimnus Atticus I,192
Megabates Perſa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Perſa unus ex VII, qui conjurant in magum III,70
ejus oratio ad ſuos pro oligarchia III,81
ejus elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII,82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux adverſus Athenienſ. *ibid.*
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59. VI, 127,130
Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium ejiciunt I,59, *vide de eo & 60.61*
Cliſthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacreon Abderites VII,120
Megapanus Hyrcanorum dux VII,62
Megarenſis populus VII,166
Megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megaſides Doti pater VII,72
Megiſtias vates VII,219,221
ejus intrepidus animus VII,221
ejus carmen epitaphium VII,228
Melampus Amytheonis filius II,49
ejus poſtulata ab Argivis IX,33
primus Bacchica Græcis expoſuit, ut & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,20,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius V,67
Melanippus Alcæi ſodalis V,95
Melanopus Ithagenis filius H,1
Melanthus Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluvius VII,198
Melas ſinus & fluvius ejuſdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Meleſigenes unde appellatus H,3
Meles fluvius H,3.*ib.*
Melibœa urbs VII,188
Melienſes populus VII,196
Melienſis ſinus IV,33
Melis regio VII,198
Meliſſa Periandri uxor III,50.V,92
à Periandro occiſa *ibid.*
Mellis ubi maxima copia IV,194
Melyenſes populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnoniæ Suſæ VII,151
Memnonis urbs V,54
Memphis urbs II,163
à Mene primum condita II, 99
ejus ſitus *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65. VIII,131
Mendacium dicere quando expediat III,72
Menda urbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II,45
Mendetis templum II,42
Mendeſium oſtium Nili II,17
Mendeſia provincia II,42,46
plaga II,166
Mendeſii cur oves immolent, capris abſtinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,45
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,129
Menes primus regnaſſe fertur II,4,99
Meneſtheus dux Athen. H,28
Menius Eurydames frater VI,71
Menſa ſolis III,18,23
Menſis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes navicularius H,6,7
ubi laudatus ab Homero H,26
Mentiri apud Perſas *turpiſſimum* I, 138
Mentor Ithacenſis ægrum Homerum ſedulo curat H,7
vir juſtus & humanus *ibid.*
ab Homero ubi laudatus H,26
Mentulæ circumgeſtatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt I,7
Meraphii Perſarum genus I,125
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens II,51
ejus templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Meſambria urbs IV,93.VII,198
ejus origo VI,33
Meſſana olim Zancla VII,164
Meſſapii pop. VII,170
Metalla aurea atque argentea VII,112
de metallis aureis certamen *IX,74*
Metallum *ſalis* IV,185
Metalla Thaſia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Perſis I,131
Metrodorus Proconneſius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VII,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I,14, H,11, apud Delphos munera poſuit I,14
ejus ſella regia *ibid.*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia ſcripta ab Homero H,11
Mileſiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19, *&c.*
Cyro confœderati I,143
Mileſiorum correctio à Pariis delectis V,28,29
Mileſiorum & Carum fuga contra Perſas prœlio V,120
Miletus urbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I.14

invaditur

INDEX.

invaditur ab Ardye I,15
capta diripitur à Perſis VI,18
Milii Babylonici proceritas I,193
Militiæ ordine à quo primum diſtributi Aſiani I,103
Militum Cambyſis depaſtio mutua ob famem III,25
Milo Crotoniates luctator III,137
Miltiades Cypſeli filius quomodo Cherſoneſo potitus VI,34,35,36
ejus hoſpitalitas VI,35
victor in Olympia VI,36
ejus geſta & captivitas VI,36,37
Cræſo charus VI,37
ejus mors VI 38
Miltiades Cimonis filius Cherſoneſi tyrannus IV,137. VI,34
Athenienſium dux IV,137
ut Lemnum obtinuit VI,137,*&c.*
Parios fruſtra obſidet VI,133,134
ejus accuſatio & obitus VI,136
Milyas Aſiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Minervæ Aſſeſiæ templi deflagratio I,19
pro eo duo ædificata I,22
Minervæ Pallenidis fanum I,62
Minervæ feſto virginum pugna ab Auſibus inſtituta IV,180
Minervæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pullulat I,175. VIII,104
Minervæ Aleæ templum apud Tegeatas I,76. IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Minervæ oraculum apud Ægyptios II,83
veſtibulum apud Saios II,175
inaurata ſtatua ab Amaſi Cyrenas miſſa II,182
lapidea duo ſimulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Minervæ patentes IV,181
templum in Sigeo V,95
Pronoeæ fanum VIII,37
Sciradis templum VIII,94
Minervæ ægis IV,189
Craſtiæ fanum V,45
Minervæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V,72
Minerva urbana V,82
Minervæ Iliadi mille boves immolantur à Xerxe VII,43
Minerva protemplaris VIII,39
Minoa Selinuſiorum colonia V,46
Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146. IV,145
Minyæ commento ſuarum uxorum liberantur IV,146
Mitradates paſtor, Cyri nutritius I, 110,121
Mitrobates Daſcylii præfectus III,120
ab Oronte cæſus III,126,127
Mitylene II,178
Mneſarchus Pythagoræ pater IV,95
Mneſiphilus Athenienſis VIII,58
Mœnia lignea Budinorum IV,108, 123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
ejus præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum II 69,148
ejus deſcriptio II,149
ejus proventus III,91
Moloes fl IX,56
Moloſſi populus I,146
Molpagoras Ariſtagoræ pater V,30
Mons Arabicus II,8,124
Mons ingens everſus indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
Moræ utilitas VII,10
Morbus Fœmineus Scythas invadit I, 105
Mors optatiſſimum perfugium ærumnoſæ vitæ VII,46
Mortui exemplar apud Ægyptios II, 78,85
Mortuorum apud eoſdem condituræ II,85,86,*&c.*
Mortui cum lætitia ubi humentur V,4
Morum vis III,38
Moſchi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Moſynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
Mulæ partus III,152
Muli ubi non gignantur IV,30
Mulorum ſpecies Scythis horrenda IV,129
Mulier exuendo tunicam & verecundiam pariter exuit I,8
Mulierum raptus illicitus I,4
Mulieris offenſio vindictam quærit I,11
Mulieres mulierem prædicant I,31
Mulieris ſimulacrum ex argento I,51
Mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
Mulierum Ægyptiarum mores II,35, 36
Mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
Mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta II,102
Mulieris quæ cum marito ſuo ſolo concubuerat urinâ Pheroni viſus reſtiturus II,111
Mulieres Corinthiorum denudatæ V, 92
Mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta VI,61
Mulierum Atticarum una cum liberis cædes VI,138
Mulieres ſtuprando extinctæ VIII,33
Munerum regiorum apud Perſas eximium IX,108
Munychia VIII,76
Mus Europeus à Mardonio miſſus ad oracula conſulenda VIII,133,134, 135
Muſæus VIII,96
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator VII,6
Muſici Argivi III,131
Muſtelæ Libycæ IV,192
Murium tria genera apud paſtorales Libyes IV,192
Murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II,141
Murichides Helleſpontius IX,4
Muri lignei Budinorum IV,108,123
Murus ligneus Perſarum IX,64
& ejuſdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II, 129
ejus clementia & juſtitia *ibid.*
ejus concubinarum ſimulacra II, 130
ut eluſit oraculum de ſua morte II,133
pyramis ejus II,134
Mycerini filiæ mors & ſepultura II, 129,130,131,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
Mygale II,67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII,123
Mylaſſa oppidum V,121
Mylaſſorum fanum I,171
Mypſæi Thraces IV,93
Mylitta Aſſyriis Venus appellata I,131
Myrcinus urbs V,124
Myriades ſingulæ in Perſico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ civitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios ſtagnum II,4
Myrmex, herma VII,183
Myris rex II,13
Myro avus Cliſthenis VI,126
Myrſes Perſarum dux V,121
Myrſilus alias Candaules dictus I,7
Myrſus Candaulis pater I,7
Myrſus Gygis filius III,122
Myſi populus eorumque tributum III, 190
Caribus germani I,171
à Cræſo ſubacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Myſia Cios ab Hymee capitur V,122
Myus urbs Ioniæ I,142
Myuſii populus ubi VIII,8

N

NAparis Scythiæ fluvius IV,48
Naſamones populus II,32
eorum mores IV,172
Naſcentium deploratio apud quam gentem V,4
Natho inſula II,165
Naturæ ſolertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
Naves Ægyptiorum è ſpina II,96
Naves rubrica delibutæ III,58
Naves quinis drachmis venditæ VI,89
Navium Perſicarum catalogus VII, 89,*&c.*
Navibus longis qui primi uſi fuerint I,163
Naviculæ Babyloniorum I,194
Naufragi ubi immolentur IV,103
Nauplia VI,76
Nauſtrophus pater Eupalini III,60
Naxus inſula V,31
à Piſiſtrato ſubacta I,64
Naxii & eorû origo, VII,154. VIII,46
ejecti quidam turbas movent, V, 30,*&c.*
Neceſſitatis numen VIII,111
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius II, 158. IV,42
ejus victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon urbs VIII,33
Neptunus terræ quaſſator VII,129
Libyum deus II,50

* * * *

INDEX.

Arabice Thamimaſades IV,59
Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII, 192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,123
Neptunus æreus ſeptem cubitorum IX,80
Nerbalus Aridius VIII,98
Nereidibus ſacrificant magi VII.191
Neſtus fluvius VII,109,126
Neſtor V,65
Neuri populus & eorum mores IV, 105
Neuris IV,51
Nicandra Dodonæorum ſacerdos II,55
Nicander rex Spartiat. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger ſinus VI,41
Nilus Ægypti fluvius IV,50
ejus origo II,7,29
ejus natura & incrementum II,19, 20,&c. ejus oſtia II,17
ſolus amnium aura caret II,19, cur II,27
fontes ejus ignoti II,19,34.IV,53
Nilus ſcopuloſus II,112
Libyam mediam dividit II,33
Nili cum Iſtro comparatio IV,50. II,15
Ninus Aſſyriorum urbs II,150
ejus ſitus I,193
ſubacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obſidet I,103 & expugnat I,106
Niphagra unus Pierum murorum VII,112
Niſſa ſacra oppidum III,97
Niſæa urbs I,59
Niſæi equi III,106
Niſæus campus VII,40
Nitetis Apriæ regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
ejus egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum ſubegit *ibid.*
ejus ſepulcrum & inſcriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,10
Nitri vis II,87
Noes fluvius IV,49
Nomades Scythæ I,15
eorum ſeditio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII,85
Nonacris oppid. VI,74
Notium urbs I,149
Nothon Æſchinis pater VI,100
Nova urbs oppidum in Pallena VII, 122
Novus murus, civitas Æoliæ, & Cumanorum colonia I,149.II,9,10
Novem fontes ubi VII,4
Novem viæ Edonorum VII,114
Nox pro die extitit portentoſe VII,37
Noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
Nummi primum à Lydis percuſſi I,94
Nunciorum Perſicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

OArus fluvius IV,123
Oaſis urbs ubi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
Obeli, Pheronis donaria II,111
Obeli in fano Minervæ II,170
Oceani ortus IV, 8
Oceanum fabuloſum putat Herodotus II,23
Octamaſades Scylem fratrem regem Scyth. occidit IV,80
Oculos in pectoribus geſtantes IV,191
Odomenti populus Pæoniæ V,16.VII, 112
Odryſes pop. IV,92
OEa locus V,83
OEbares Darii equiſo III,85
OEbares Megabyzi filius VII,33
OEbazus Siromitris pater VII,68
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Bœotii occupant V,74
OEnone inſula VIII,46
OEnotriæ ager I,167
OEnuſſæ inſulæ I,165
OEobazus Perſa IV,84
ejus liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Perſa in obſidione Seſti IX,114
ejus interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEtæi montes ubi VII,217
OEtoſytus Apollo apud Scythas IV, 59
Oiolycus unde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
Olea in arte Athenienſ. VIII,45
Oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achæorum I,145
Olintus Mylaſſenſis V,37
Ollas pulſandi mos VI,58
Olophyxus urbs VII,22
Olorus rex Thraciæ VI,99
Olympieni, Myſi VII,74
à monte Olympo dicti *ibid.*
Olympus mons Myſiæ I,36,43.VII,74
Olympus Theſſaliæ mons I,56. VII, 128,129
Olympii Jovis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus urbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII,127
Omyretis filia II,2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Oneſilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obſidet V, 104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V,104
ejus victi caput ſupra portas ſuſpenſum ab Amathuſiis V,114
ei tamen dein ut heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,214
Onochonus Theſſaliæ fluvius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus ſortilegus Athenis ejicitur VII,6
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus urbs VII,43
Opifices ubi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis civitas I,189
Opœa uxor regis Scylis IV,78
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti II,54
Oracula Græcorum I,46
Oracula apud Ægyptios quæ II,83
Oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
Oraculum Delphicum Cræſo redditur I,47 id quomodo Cræſus verum deprehendit I,48
Oraculum Lycurgo à Pythia redditur I,65
Oraculum captioſum Spartiatis redditum I,66
Oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I,67
Oraculum Cræſo redditum de muto filio I,85
Oraculi ad Cræſum excuſatio I,91
Oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
Oraculum Hammonis de Ægyptiis II,18
Oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II,52
Oraculi Hammonis origo II,55
Oraculum Pheroni regi redditum II, 111
Oraculum Mycerini regis ex urbe Buti II,136
Oraculum de ærea phiala II,151
Oraculum Pſammiticho datum II,152
Oraculum Batto datum IV,155. Theræis IV, 156, 157, 159, Arceſilao IV, 163. Cliſthéni V, 66. Mileſiis VI,77.Glauco VI,86. Athenienſibus VII,140,141
Oraculum Latonæ ſacrum II,152
Oraculum Siphniis redditum III,57 Corinthiis V, 92 Argivis. VI,19.VI, 77. VII, 148 Doloncis VI,34
Oraculum Martis VII, 76 Dionyſi VII, 111
Oraculum datum Cretenſibus VII, 169.Spartiatis VII,220
Oraculum Bacidis VIII, 220,77, 96 Amphiarai I,46.IX,134
Oraculum Perſis à Bacide redditum IX,42
Oracula Æthiopum II,139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III,75
Orationes de triplici ſtatu regio, optimatum, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti IV,97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV,139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V,49
Soſiclis V,92
Hiſtiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Ionas V,109
Perſarum ad Ionum tyrannos VI,9
Leutychidis de reddendo depoſito VI,86
Datis ad Delios VI,97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI,130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII, 9 & de bello adverſus Græcos ſuſcepto VII,10

Xerxis ad Perſas VII,53
Harmocydis ad Phocenſes IX, 17
& alia infinita
Orbelus mons V,16
Orbis partitio ſecundum Herodotum IV,36
Orchomenii populus I,146
Orchomeniorum ager VIII,34
Ordiſſus Scythiæ fluvius IV, 48
Orges pater Antipatri VII 118
Oreſtes Agamemnonis filius I,67
ejus proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ uxor VII,189
Orneatæ populus VIII,73
Oroetes Sardium præſes potentiſs. III, 120,127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & ejus rei cauſæ III,120,*&c.* 125
ejus interitus III,128
Oromedon Syennefis pater VI,98
Oropus VI,100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII,227
Orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes ubi gignantur IV,192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II,144
Oſſa Theſſaliæ mons I,56. VII,128, 129
Oſſa viri quinque cubitorum IX, 92
Oſtenta Xerxi oblata VII,57
Oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
Oſtia Nili ſeptem numero II,17
Otanes Pharnaſpis filius III,68
conjurationis in magum autor III, 70
oratio ejus de ſtatu populari ad Perſas III,80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes miſſus contra Samum III,141
Otanes dux Perſarum Darii gener V,116
ejus geſtæ res in Ionia & Æolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens judicat V,25
Othrys mons Theſſaliæ VII,129
Ovium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
Oves ſacræ Solis ubi IX,92

P

PACTOLUS fluvius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Perſis traditus I,160
Pactyica regio III, 92, 102. IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII,67
Paana cantant Perinthii ante victoriam V,1
Pæoniæ ſitus V,13
Pæones V,13, 98. VII,113
Magna pars tranſportati in Aſiam V,15
Pæonius ager ubi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Aſiam V,15
Pæſus urbs V,117
Pæti Thraciæ populus VII,110
Paleſtina & Paleſtini I,105. III, 5. VII,89
Paleſtinorum armatura VII,89
Palladis ſacerdotis barba portentum I,175. VIII,104
Pallena Palegra prius appellata VII, 122
Pallenidis Minervæ templum I,62
Palmarum Babyloniarum diverſitas I,193
Palmarum ſpathæ VII,69
Palmæ ubi multæ IV,172,182
Pammon Scyrius VII,183
Pamiſus Theſſaliæ fluvius VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura 91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Cræſo ſubacti I,28
Pan unus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II,145
Panis templum VI,106
Panis ſimulacrum II,86
Pan quib. parentibus ortus II,144,146
Panætius Sofimenis filius VIII,82
Panegyries Athenienſium VI,101
Panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16. VII,112
Panionium locus ſacer I,143,148,170
Panionius Chius ex ſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII,105, 106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcernendis geminis VI,52
Panopea urbs VIII,34,35
Panos portus ubi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III,39
Panealeon Alyattis & à Cræſo fratre occiſus I,92
Panthelæi Perſarum gens I,125
Pantheræ Libycæ IV,192
Pantimathi populus III,92
Pantieapes fluvius VI,18,47
ejus fluxus IV,54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII,232
Papæus Jupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72. III,90
à Cræſo ſubacti I, 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Papraces piſces V,16
Papremis oppidum II,59,III,2
Papremitani equi fluviales ſacri II,71
Papremitana plaga II,165
Paralatæ Scythæ IV,6
Paraporamii populus VIII, 33
Paraſanga menſura II,6. V,53
Paræoratæ pop. IV,148
Paretaceni populus Mediæ I,101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II,115
Parius lapis V,62
Parion urbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII,78
Parnaſſus mons VIII,27
ejus vertices duo VIII,32
Paricanii pop. III,94
Paroreatæ populi IV,148. VIII, 73
Parthenius fluvius II,104
Parthenius mons ubi VI 105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
Partus leænæ & viperæ cur non copioſus III,108
Partus diverſa tempora decem, novem, ſeptem menſes VI,69
Parus inſula V,31
Parus à Miltiade obſidetur fruſtra VI,133,134
Parycanii populus III,92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Paſargadæ Perſarum genus I,125
Paſicles Philiſti pater IX,96
Para Scythice, pro occidere IV,110
Pataicus Æneſidemi pater VII,154
Pataici dii III,37
Patarbemi aures naſuſque præſcindunt II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
Pateræ aureæ ſex à Gyge apud Delphos poſitæ I,14
Pateta aurea & argentea Delphos à Cræſo miſſæ I,51
Paterææ aheneæ mira capacitas I,70
Paterna in opificia ubi ſuccedant & filii VI,60
Patiramphes Xerxiani currus auriga VII,40
Patizithes magus III,61,63
Patrenſes pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pauſanias Cleombroti filius IV,81. IX, 10,63
ejus exercitus ordo permutatus IX,26
victoria adverſus Mardonium IX,62
Pauſaniæ præda IX,79
ejus dictum de luxu Perſico IX,81
Pauſicæ populus III,92
Pauſiris Amyrtæi filius III,15
Pecuarii Armenii ubi I,194
Pecuarii Indi III,99
Pecuarii Perſæ I,125
Pedaſii populus ab Harpago expugnatus I,175. VIII,104
Pediæ oppidum ubi VIII,33
Pediculorum comeſtores IV,109
eos viciſſim mordent fœminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelaſgi populus I,145,146,II,50. VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelaſgi Ægialees prius Ioues dicti VII,94
Pelaſgi ex Attica exacti VI,136
Pelius mons vel Pelion ubi IV,179. VII,129
Pelia urbs Bottiæidis terræ VII,123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Perſarum ſervus VII,11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponneſi gentes ſeptem VIII,73
Peloponneſum bellum IX,72
Peluſium oſtium Nili II, 17, 154. III, 10
Πεντάκολα Æolum II,37
Peneus fluvius Theſſaliæ VII,20,128, 129,173
Pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I,149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Peræbi populus VII.128
Percalos, Chilonis filia VI,69
Percotes urbs V,117

INDEX.

Perdiccas, Gavanes, & Aëropus fratres VIII,137
Pendiccæ pueri panes dupli effecti VIII,138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII,13
Pergamum murorum Pierum unus VII,112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypſeli filius Corinthiorum tyrannus I,20.III,48
ei maximum miraculum oblatum I,28
uxorem necat III,50
cum defuncta uxore concubuit V, 93
ejus filii III,50
geſta cum minore III,50,51,*&c.*
Pericles VI,131
Perileus IX,102
Perinetades Demarmeni filius V,41
Perinthus urbs IV,90
ejus expugnatio V,2
Perinthii à Perſis ſubacti V,1
eorum cum Pæonibus ſingulare certamen *ibid.*
Perſarum origo unde VII, 150
complura genera I,125
aſpera regio I,71.IX *ult.*
Perſæ aratores, Perſæ pecuarii I, 125
præſtantiſſimi Paſargadæ *ibid.*
inſtitutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus dum Jovi immolant *ibid.*
ritus in ſacrificiis I,132
Perſæ Uraniæ Veneri ſacrificant *ibid.*
Perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
Perſarum natalitia I,133
Perſæ inter pocula conſultant *ibid.*
Perſarum neceſſitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum ſtudioſiſſimi I, 135
flumina religioſiſſime colunt I,138
mos in ſepeliendis cadaveribus defunctorum I,140
gyrum cœli Jovem appellant I,131
deos ex hominibus ortos eſſe negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habituſque priſcus I,71
victus vivendique ſpatium III,22
eorum ingenium I,89
Perſarum convivia laſciva V,18
Perſarum cædes in convivio V,20
Perſæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Perſæ immortales qui VII,83
Perſicus luxus IX,79,81
Perſarum uxores per vices concumbunt III,69
Perſis oraculum redditum IX,42
Perſarum tabellionum curſus & modus VIII,198
magi I,140
ſatrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I,80
in poteſtatem Medorum à Phraorte redacti I,182
Perſarum ab Aſtyage defectio I, 27,*&c.*
Perſarum bellica arma V, 49 cum Caribus conſertum bellum V, 119,*&c.*
Perſarum minæ Ionibus intentatæ V,9
Perſarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Perſarum equeſtrium copiarum numerus VII,87
Perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio VII,211
Perſarum naufragium ad Euboeam VIII,12
Perſicum mare IV,39
Perſici equitatus præfecti VII,88
Perſicarum copiarum apud Platæas ordo IX,30
Perſidæ reges I,125
Perſes Perſei fil. VII,61
Perſeus Aſſyrius VI,54
Danaes & Jovis filius VII,61
Perſei ſpecula II,151
ejus templum, ſimulacrum, ſandalium ubi II,91
gymnicorum ludorum inſtitutor *ibid.*
ejus profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III, 68 manum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus urbs V,63
navale Athenienſ. VI,116
Phalli in ſacris II 49
Phanagoras Onetæ pater VII,214
Phanes Halicarnaſſeus genere III,4
ejus aſtutia & effugium *ibid.*
filii in ejus conſpectu mactati III, 11
Pharandates Theaſpis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Pharenſes pars Achæorum I,145
Pharnaces pater Artabazi VI,66
Pharnaſpes Achæmenides III,2
Pharnazathres dux Indorum VII,65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapſu VII,88
Phaſelis urbs II,178
Phaſis I,104.II,103.IV,38,86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H,5
etiam pater ejuſdem adoptivus H,4
ubi laudatus ab Homero H,26
Pheneum urbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII,67
Pherendates Teaſpis fil. VII,79
Pheretime Arceſilai regis mater IV, 162
exercitum poſcit ab Euelthone, & colum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas ejus IV,202
ejus miſeranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur *ibid.*
ejus donaria *ibid.*
Phiala in balteis Scytharum IV,10
Phidippides Athen. VI,105
Phidon Argivorum tyran. VI,127
Philæus Æaci filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhoeci III,160
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philiſtus Paſiclis fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio paſtor II,128
Phillis regio VII,113
Philocyon Spartan. IX,84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phla inſula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,16
Phocæa urbs I,142. II,178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I,164
Phocenſes I,146
primi longis navibus uſi ſunt I,163
Phocenſium murus *ibid.*
eorum demigratio in Cyrnum I,65
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus navale bellum I,166
prœlio victi Cyrno ſecedunt *ibid.*
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibid.*
Phocenſes capti lapidantur I,167
Phocenſium in Theſſalos eruptio VIII,27,28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII,32
Phocia urbs I,80
Phœbi fanum VI,61
Phœnices II,104
Phœnices diſſenſionum auctores cum Græcis I,1
Phœnices Palæſtini II,104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV,42
Phœnices primi literas in Græciam attulere V,58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII,89
Phœnices quidam decollati juſſu Xerxis VII,90
Phœniciæ literæ V,58
Phœnix Ægypt. avis ſacra II, 73 ejus deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluvius VII,176,200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
Phrataguna Darii regis uxor VII,224
Phronima Etearchi filia ejuſque fortuna IV,154
concubina Polymneſti IV,155
Phryges à Croeſo ſubacti I,28
Phryges antiquiſſimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea *ibid.*
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I,59
ab ea Piſiſtratus ut reductus *ibid.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII,85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII, 39
Pidorus urbs VII,122
Pieria pix IV,195
Pieres pop. VII,112

INDEX.

Pierum muri VII,112
Pigres & Maſtyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Theſſaliæ I,56,VII,129
Pinus, locus H,20
Pini fructus nomina *ibid.*
Pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluvius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II, 143
Piſa urbs II,7
Piſcatorum ænigma H,35
Piſcibus Ægyptus abſtinet H,37
Piſcium qui Ægypto ſacri II,72
Piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II,93 piſces pabulum equorum ubi V,16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
ejus nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis ejicitur I,59
per fœminam mire reducitur I,60
illegitime cum uxore coit I,61 Marathonem occupat I,12
ejus contra Athen. copiæ I, 61, 62
tertiò urbe Athenis potitur I,64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V, 63, *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V,65
Piſſyrus urbs, & lacus in eo ſalſus & piſcoſus VII, 109
Piſtricis Crœſi effigies apud Delph. I,51
Pitana civitas Æoliæ I,149
Pitane tribus III,55
Pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum I,27
Pituitæ fluxus remedia IV,187
Pix Pieria ubi IV,195
Cyranenſis *ibid.* Zacynthia *ibid.*
Pixadorus Cindyenſis V,118
Placianorum lingua I,17
Platæa inſula Libyæ IV,151,153,156, 169
Platæa urbs incenditur VIII,50
Platæenſis clades IX,62,64,100
Platæenſis ager IX,15
Platanus aurea atque vitis VII,27
Platanorum ingens lucus V,119
Platanus aureo monili à Xerxe donata VII,31
Pleſtorus deus IX,118
Plinthinetes finus II,6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX,10
Pluvia nulla apud Theræos per ſeptem annos IV,151
Pluvia apud Ægyptios portentoſa III, 18
Plynis portus ubi IV,169
Podeon Doridis VIII,31
Pœnæ modus apud Perſas I,137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
Pogon Trœzeniorum portus VIII,42
Poli & gnomonis inventio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Caſtor IV, 145 *v.* Tyndaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII,21
Polycratis prodigioſa fortuna III, 39, *&c.*
Polycratis ſmaragdus III,41
ejus callidum commentum III,56
Polycratis cædis occaſio III,120, 121
Polycratis filiæ ſomnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycritus Ægineta ejuſq; ſtrenuitas VIII,92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus avus Lair V,59
Polymneſtus Theræus IV,155
Polynices IV,147. VI,52
Ponticum, genus arboris IV,23
Pontus Euxinus IV,46, ejus dimenſio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Poſideium urbs III,91
Potidæa urbs VII, 122. obſeſſio ejus VIII,127,128,129
Poſidonius Spart. IX,84
Præda Græcorum è Perſarum clade IX,79
Præda Pauſaniæ IX,80
Præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præſii Cretes VII,170,171
Præſudis paludis inhabitatores V,16
Praxinus navarchus Trœzen. VIII, 180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaſpes Perſa III,34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III,75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Priene urbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienenſes populus VI,8
à Mazare ſubiguntur I,161
Primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI, 52
Procles rex Spart. VIII,131, IV.147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III 50
capitur III,32
Prodigiorum maxima obſervatio apud Ægyptios II,82
Præconneſus incenſa VI,33
Promenea Dodonæorum ſacerdos II,55
Promethei uxor Aſia IV,45
Propontidis dimenſio IV,85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII,65
Proſopitis inſula & ejus latitudo II,41
ejus plaga II,165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II,112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
Protemplaris Minerva VIII,39
Proteſilai templum ubi VII,33.IX,115
Protothyes Madyis pater I,103

Proverbia.

Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,166
Dolofi homines, dolofa & eorum vel ſtimenta III,22
Epiſcythiſon VI,84
E tripode oraculum IV,179
Hunc calceum tu quidem confuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit VI,1
In frigidum furnum panes ingerere V,92
Iſthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,140
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *ult.*
Mulæ partus III,159
Muliere ignavior IX,106
Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ VI, 129
Ovem lupis relinquere IV,148
Syloſontis amictulum III,139
Ver ex anno exaruiſſe VII,162
Prytanis rex Spart. VIII,131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII,197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II,10
liberatus res novas moliens epoto taurino ſanguine obiit II,15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II,159, 160
ejus mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I,105 II,2,28,151, *&c.*
Pſylli, populus IV,173
eorum expeditio infœlix adverſus auſtrum *ibid.*
Pſyttalea inſula VIII,95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I,76
Pteriorum urbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*
Ptoum VIII,135
Pudenda pueris qui præcidant II,104
Pudenda Ægyptii munditiæ cauſa præcidunt II,37
Pugna Sagartiorum cum reſtibus VII, 85
Puteus trifarias rerum ſpecies exhibens VI,119
Pygargi IV,292
Pygres Seldomi filius VII,98
Pylus locus VII,68
Pylæ VII,201
Pylæa VII,215
Pylii I,147. V,65
Pyramides apud Memphin II,8
Pyramides Mœris regis Ægypt. II,101
Pyramis regis Cheopis II,124,125
Pyramis è quæſtu meretricio II, 126
Pyramis Chephrenis Ægypt. regis II, 127
Pyramides Philitionis paſtoris II,128
Pyramis Mycerini regis II,134
Pyramis Rhodopis mulieris falſo credita II,134
Pyramis regis Aſychis interitia II,136
Pyrene urbs II,33
Pyretos fluvius Scythiæ IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mneſarchi filius IV,95
ſophiſta celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Mileti procurator V,126
Pytheas Iſchenoi f. vir ſtrenuiſſ. captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocenſis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I,65
de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœſum I,91
de Iſthmo Cnidiis datum I, 174.
Vide oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atys f. Lydus VII,27
ejus ingentes facultates VII,27,28
ejus filius à Xerxe diſſectus VII, 39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI,23

*****

INDEX

R

RASURA Argivorum I,82
¶ regem ubi conſpici nefas I,199
Rex ubi ſtatura maximus deligitur III,20
Rerum humanarum inconſtantia I,5
Rerum omnium inſpiciendus exitus I,32
Res divinitus futuræ ſignis declarantur, IX,99
Reſtibus inſtructa pugna VII,84
Rhadinace genus olei VI,119
Rhampſinitus rex Ægypti: & ejus ſtatuaera II,21
filiam proſtituit *ibid.*
ejus ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes II,122
Rhapſodi Homericorum carminum explosi Sicyone V,67
Rhegium I,176,177
Rheginorum maxima cædes VII,170
Rhenea VI,97
Rhodium mare ubi I,174
Rhodopis meretrix famoſa II,135
ejus an pyramis una II,134,135
ejus donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus civitas II,178
Rhœcus architectus III,60
Rhortium opp. VII,43
Rhypes pars Achæorum I,141
Roſæ ſexagenûm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
Ruinæ hominibus disciplinæ ſunt I,207

S

SABACUS rex Æthiopum II, 137, 138
Ægyptum ſubigit *ibid.*
ejus acta in Ægypto II,137,138
vita in ſomnis Ægyptum reliquit II,139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Perſæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII,61
Sacerdotes Ægyptiorum II,37
Sacrum Panionium I,148
Sacra Triopii Apollinis *ibid.*
Sacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta II, 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I, 16,18
Sagartii, Perſarum genus I, 225. II, 23. VII,84
eorum tributum III,93
Sagitta ad cœlum excuſſa à Dario III, 105
Sais urbs Ægypti II,28,59,163,170
Saitanorum regum ſepultura II,169
Saitarum plaga II,165
Saiticum oſtium Nili II,17
Sal ſua ſponte creſcens IV,53
Salis colles ubi IV,181,182,183
Salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala urbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII, 56
Salaminii II,28
Samothraciæ populus Pelaſgi II,51
Samothracii muri VII,108
Samothraces jaculatores VIII,90
Samus & Samiorum lingua I,142
Sami everſionis per Darium cauſa III,139
Samus Syloſonti traditur III,149
Samiorum Æſchrionia tribus III,26
Samiorum crater IV,152
Samii Zanclam occupant VI,23
Samiorum apaturia II,29
Samiorum tria miranda III,99
Samyris ſapiens VI,127
San Dorum I,188
ea litera Perſarum nomina terminatur I,139
Sana urbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Aſſyriorum Ægyptum invadit II,141
fugatur *ibid.*
Sandalium Perſei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
ſapientes non eſſe potentes, acerbum IX,16
Sappho poetria II,135
Sarangæi populus III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
ejus theſaurus *ibid.*
Sardena mons II,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis una parte ſaltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & concrematæ ab Ionibus V,101,103
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I,7. Meles I,86
Sardius Leo circumlatus ubi I,89
Sardium expugnatio in certum annum dilata à deo I,91
Sardonium linum II,105
Sardonium mare I,166
Sarga urbs VII,182
Sarpedon & Minos Europæ filii I,173
Saſpires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataſpes Achæmenides IV,43
cruci affixus *ibid.*
Satræ Thraciæ populus VIII,110, 111
Satrapiæ Perſarum I,192. III,89, 90, &c.
Satragydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharſin IV, 76,77
Sauromatæ Amazonibus naſcuntur IV,110,113,114
ſolœciſſant lingua Scythica IV,117
eorum uxores & conjugia IV,116, 117
Scæus pugil V,60
Scamander fluvius V,65
ejus aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
Sceptra gerendi ratio apud Babylonios I,195
Schœnus menſura II,6
Sciathus inſula VII,176.VIII,7
Scidrus oppidum VI,21
Sciona urbs in Pallena VII,122
Sciradis Minervæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
Scholæ tecta in pueros corruens VI,27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoes IX,96
Scoloti, Scythæ unde nominati IV,5
Scopadæ Theſſali VI,120
Scopaſis rex IV,127
Scutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ VI, 121 & Herodoti de ea re ſententia VI,23,124
Scylace urbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis cujuſdam ſupplicium V,33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV,78
ejus interitus IV,80
Scyllias urinator VIII,8
Scytha Herculis filius IV,10
Scytharum origo IV,5
Scytharum regum origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19, 55, VI,84
Scytharum nomadum editio I,73 IV,11
Scythæ trucidarum coctarumque puerum Cyaxari loco venationis offerunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Aſiam tranſeunt I,103. IV,11
Cimmerios ex Europa pellunt I, 103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.*
fuſis Medis Aſia potiuntur I,105
Uraniæ Veneris templum depeculantur: unde fœmineo morbo corripiuntur I,105
à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur I,106
à Seſoſtre fubacti II,103,111
Scytharum ſervi cur oculis orbentur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ Alichatæ IV,6
Scythæ aratores IV,18,19,53,54
Scythæ regii IV,57
Scytharum mores IV,46 *&c.*
dii IV,59
juſjurandum IV,68
eorum mos in cædendis victimis IV,66
in hoſtes ſævitia IV,62,64
mos ineundi fœderis IV,70
Scyth. regum ſepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ ſuorum inſtitutorum obſervantiſſimi IV,76,86
Scythis eorumque equis aſinorum & mulorum vox inſueta IV,129
Scyth. munera ad Darium IV,130
Scyth. intemperantia VI,84
Scythæ Perſis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus ubi IV,99
Scythiæ duæ partes *ibid.*
Scythiæ flumina IV,47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues ubi hybernent II,26
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Medum VII,20
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23,24

INDEX.

Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum oſtium Nili II,17
Seldomus Pigris pater VII,98
Selinuſii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
Semen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl. regina I,184
ejus egregia monumenta *ibid.*
Senectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
Senes ubi mactentur III,99
Sepias litus VII,183,188
Sepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
Sepulcra Babyloniorum I,198
Sepulcra vitrea III,24
Sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6. III,5
Seriphii populus VIII,46
Sermyla Græca urbs VII,122
Serpentum ſacrorum deſcriptio II,74
Serpentum ſepultura in Jovis templo *ibid.*
Serpentes cornuti IV,192
Serpentes alati II,75,76
Serpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obſervantes III,107
Serpentum vis apud Nearos IV,105
Serpentibus veſcentes IV,183
Serpens arcis Athenarum cuſtos VIII, 41
Serrium promontorium VII,59
Servi Scytharum cur oculis priventur IV,2
Servi boni interdum hominibus malis, & contra VIII,68
Servorum bellum VI,83
Seſami Babylonici proceritas I,193
Seſoſtris rex Ægyptii II,101,*&c.*
quas gentes ſubegerit II,103
ejus cippi & inſcriptiones & monumenta II,106
Seſtus urbs IV,142. VII,33
à Græcis obſidetur IX,113,*&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani ſacerdos II,141
ejus mira victoria de Aſſyriis *ibid.*
ejus ſtatua *ibid.*
Sicas Cyberniſci pater VII,98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V,68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argivis VI,92
Sidon Græca urbs II,117. III,136
Sidonia navis Xerxis VII,128
Sigeum & ejus occupatio V,65,94
Sigeum Trœicum IV,38
Sigma literâ Perſarum nomina terminantur I,139
Sigynæ populus ubi V,9
Sigynarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus ubinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marſyæ pellis in utrem formata ubi ſuſpenſa VII,26
Sillicypria eorumq; fructus II,94
Silphium ubi IV,170,192
Simiarum comeſtores IV,194
Simiarum ubi maxima vis *ibid.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f. & ejus epigrammata VII,228
Simulacrum piſtricis Croeſi I,51
Simulacra ab Ægyptiis primum diis conſecrata II,4
Simulacrum Jovis arietina facie II,45
Panis II,46, æſtatis & hyemis II,121
Simulacrum ex pelvi factum ab Amaſi & cur II,172
Simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II 181
Simulacra Minervæ lapidea duo II,182
Simulacrum Iſidis bubulis prædictum cornibus II,41
Simulacrum Mercurii porrectum veterum habens II,51
Simulacrum Darii lapideum III,88
Simulacrum Vulcani Pataicis ſimile III,37
Simulacra ſoli Marti faciunt Scythæ IV,59
Simulacra ex oleis, Damiæ & Auxeſiæ V,82
Sindus urbs VII,123
Singus urbs VII,122
Sinope urbs I,76. II,34. IV,12
Sinus Arabici maris deſcriptio II,11
Sipia, locus VI,77
Siphnus inſula locupletiſſima III,57
multata à Samiis III,58
Siphnii quas naves Salaminem miſerint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII,68
ejus filius Maſiſtius VII,79
Sirohus Mapenis pater VII,98
Siſamaces dux VI,121
Siſamnes Hydarnis fil. Ariorum dux VII,65
Siſamnes Otanis pater injuſte judicans mira pœna à Cambyſe affectus V,15
Siſyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV,80. VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph urbs Ægypti II,172
Smaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambyſis fr. III,30
ejus à fratre perpetrata cædes *ibid.*
occiſum à ſe Cambyſes luget III,65
Smerdis fictitius regno potitur *ibid.*
ex auribus amputatis agnoſcitur III,69
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita unus ex procis filiæ Cliſthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
à Colophoniis condita *ibid.*
uti ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theſei uxor II,2
Smyrna Æoliæ civitas condita eaque celeberrimum emporium II,5
ut amiſſa ab Æolibus I,149
Sobolis procreandæ præmia apud Perſas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerxi exercitu armatura VII,66
Sol Maſſagetarum deus I, 212 ſoli Maſſagetæ equos immolant I,216
ſol auctor exundationis Nili II,25
Solis inſoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
Solis menſa ubi III,18
Solis fons IV,181
Solem execrantes IV,184
Solis eclipſis Xerxe movente exercitum contra Græcos VII,37
Sol Græcorum deus *ibid.*
Sol pro mercede redditus VIII,117
Sol obſcuratus IX,10
Solis ſacræ oves ubi IX,91
Soli urbs & ejus obſeſſio V,115
Solon legiſlator Athen. I,29
ejus peregrinatio in Ægyptum I,30
verſibus celebrat Philocyprum V, 113
ejus cum Croeſo de beatitudine colloquium I,20,31.32,33
Solonis lex Athen. data II,177
Soloeis promontorium II,32. IV,43
Solym olim Mylyæ dicti I,173
Somnium filiæ Polycratis III,121
Hipparchi V,56
Soghanes Eutychidis f. Decelenſis VI, 52. IX,72
ejus ancora & præclara facinora IX, 73,74
Sophiſtarum totius Græciæ peregrinatio I,29
Sororem Cambyſes ducit, occidit, & aliam ſuperinducit II,1,32
Soſiclis Corinthii de reſtituendo Hippia oratio V,92
Soſimenes Panætii pater VIII,82
Soſtratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapiſes Tomyridis f. à Cyro capitur I,211
ſeipſum interimit I,213
Spargapithes Agathyrſorum rex IV, 76,78
Sparta urbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum inſtituta à quo I,65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cum Argivis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & jura VI, 55,*&c.*
eorum ſenatus VI,75
de regibus V,75
Spart. cædes ad Thermopylas VII, 224
eorumque epigrammata VII,228
Spaſini remedia IV,187
Spathæ palmarum VII,69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Sperthies Anerieſti f. cum Bule ſe offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII,134,135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
Spina Ægypti & ejus gummi II,96
Sponſa ubi dotem concubitu quærat IV,172
Squamoſus piſcis Ægypt. facer II,72
Stadium, paſſus, cubitus, pes II,149
Stagirus Græca urbs VII,115
Stathmi regii quid V,52
Steſagoras Cimonis pater VI,103
Steſagoræ cædes VI,38
Steſichor Cirrh tyrannus V,113
Steſileus Thraſylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138. VIII,132
Strobilos, pini fructus II,20
Struchates populus Mediæ I,101
Struthi ſubterranei IV,192. IV,175, 192

INDEX.

Strymon fluvius I,64. V,13. VII,133
Strymonii prius, qui Thraces VII,75
Stryma Thaſiorum urbs VII,108,109
Stymphalius lacus VI,76
Styracis uſus ad thus legendum III,107
Styreenſes gens Dryopica VIII,46
Styx & ejus aqua VI,74
Sua quenque inſpicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
Subulci apud Ægyptios profani II,47
Succeſſionis jus apud Spartiatas VII,3
Suniacum jugum IV,99
Sus animal ſpurcum apud Ægyptios II,47
Sus hoſtia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
Sues apud Scythas IV,63
Sue abſtinent Ægyptii II,47. IV,186
Suſa oppidum I,188. V,49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII,153,159
Sybaris urbs capitur V,44. VI,21
Sybaritanum bellum V,45
Syene urbs Thebaidos II,28
Syennefis Cilicum rex I,74. V,18
Syennefis Cilix dux in claſſe Xerxiana VII,98
Syleos campus VII,115
Syloſon Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139,140. *&c.* 149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare ubi I,174
Syrgis fluvius in Mæotidem influit IV,123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Crœſus devaſtat, eoſque exterminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72,89
Syrii Græcis, qui barbaris Aſſyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II,116
Syria Paleſtina III,91. VII,89
Syropæones in Aſiam abducti V,15

T

TABELLA totius orbis V,49
Tabellionum Perſarum curſus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Veſta IV,59
Tachompſo inſula II,29
Tænarus locus VII,168
Talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI, 134,137
Talthybii templum apud Spartiatas VII,134
Thalthybius Agamemnonis præco *ibid.*
Thalthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon IX, 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluvius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum urbs III,138. IV,99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & ejus tres filii IV,5
Tarteſſus emporium nobile IV,152
Tarteſſum Phocenſes occupant I, 163
Tarteſſiorum rex Arganthonius *ibid.*
Tauchira oppidum IV,171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam coluere IV,103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Tearus fluvius, & ejus medica vis V,90
ejus fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
cippus ei à Dario erectus IV,91
Tealpes Perſa VII,72. IX,75
Tegea Arcadum VI,105. VII,170
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta ab Harpago I,168
Teus à Græcis in Ægypto condita II,178
Teli demigrant in Thraciam capta ſua urbe, & Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Teleſearchus II,142
Teleion Perſis Tycta, id eſt, cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VII,204
Telines & ejus geſta VII,153
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenienſis hiſtoria I,30
Tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharum dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmiſſes conjectores I,78
Telus inſula VII,153
Telys Sybaritarum rex V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus ubi VII,173
Tenedus I,151
capta à Perſis VI,31
Tenus Æoliæ civitas I,149. VI,97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII,165
Termilæ vocantur Milyæ I,173
Terram & aquam poſcere IV,126. V,18
Terræ diviſio tripartita II,16
Terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV,28
Teſſerarum ludi inventores I,94
Tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,53
Tetramneſtus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus civ. II,178
Thales Mileſius defectionem ſolaris luminis Ionibus prædixit I,74
ejus inventum in traducendo per fluvium Crœſi exercitu I,75
conſilium Ionibus datum I,170
ejus de incremento Nili ſententia innititur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimaſades Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thaſus & ejus conditores II,44. VI,47
Thaſii ſubacti à Dario VI,44
muros diruere juſſi VI,48
Thaſia metalla VI,46,47
Thaumaſius Sandocis pater VII,194
Theaſides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluviam decidiſſe, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iovis fanum I,182
Thebanis arietes ſacroſancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis ſtigmata inuruntur regia VII,233
Thebani à Græcis obſidentur IX,85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Aſopi filia V,60
Themiſtocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, ut maneant VIII,5
ejus ſtratagema VIII,22
literæ ad Ionas lapidi inciſæ *ibid.*
cum Ariſtide ſimultas VIII,79
vafrities, exactio, avaritia VIII,75, 112
omnium Græcorum prudentiſſ. VIII, 110
ſecundas retuliſſe judicatur è prœlio navali contra Perſas VIII,23
ut honoratus Spartæ VIII,124
reſponſum livido cuidam datum VIII,125
Themiſcyra IV,86
Themiſon Theræus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in ſacrificiis Perſarum I,132
Theomeſtor Androdamantis fil. VIII, 85. IX,89
Theophaniæ feſtum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera inſula quondam Calliſta IV,147
à conditore Thera vocata IV,148
ſeptem annos pluviam non ſentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena urbs VII, 122
Therapne locus VI,61
Theres Auteſionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma urbs VII,123,127
Thermæus ſinus VII,123
Thermodon flu. II,104. IV,86. IX,27, 42
Thermopylarum mons VII,176,219
ad eas prœlium Lacedæmoniorum & Perſarum VII,223, *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII,165
Therſander Theræ avus & Auteſionis IV,147. VI,52
Theſeus Theſſalus conditor Smyrnæ H,2
Theſmophoria ſacra II,171
Theſpia urbs incenditur VIII,50
Theſpienſes V,79
Theſproti populus V,92,7. VIII,47
Theſſaliæ deſcriptio VII,128,129
equæ ibi omnium optimæ VII 196
Theſſalus ſocius Doriei V,46
Theſtis fons IV,159
Theſtorides literarum profeſſor H,15
ejus perfidia erga Homerum H,16
quæ illi non bene ſemper vertit H,24
Thmuitana plaga II,166
Thetidi ſacrificant magi VII,191
Thoës in Libya IV,192
Thomanii populus III,117
Thonis præfectus Canobici oſtii II,114
Thoraces picturati Amaſis regis III,47
Thorax Lariſſæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Crœſo ſubacti I,28
à Seſoſtre ſubjugantur II,103
populus

INDEX.

populus Asiæ III,90
cannabe vestiuntur IV,74
adversus tonitrua sagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII,75
Xerxis socii VII,185
Jovis sacrum currum cum equis abegerunt VIII,115
Thracum sepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thracia tellus descripta IV,99
Thracia gens ejusque mores V,3,&c.
Thraciæ muri VI,33
Thrasybuli Milesiorum tyranni commentum I,21,22. aliud V,92
Thrasydius Aleuades IX,57
Thrasyleus Stesilei pater VI,114
Thrasycles Lamponis pater IX,89
Thriasius campus VIII,65.IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
Thus ubi & quomodo colligatur III, 107
Thyiæ Cephisi filiæ fanum VII.178
Thyni à Crœso subacti I,28
Thyrea ager & de eo contentio I,82. III,59
Thyssagetæ populus IV,22
Thysus urbs VII,22
Tiarantus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibesis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
ejus generosa sententia VIII,26
Tigranis ducis species & statura IX, 95
Tigris fluvius in rubrum mare infunditur I,189. V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris ostium VI,20
Tilon-s pisces V,16
Timareta antistes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timetius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV,76
Timo sacrifica, Paria genere VI,134, 135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnæus VIII,125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorum imper. VIII, 128
Tiryus VI,77,83. VII,137
Tyrinthia regio VI,76
Tisamenus Græcorum aruspex IX,32
Tisamenus Spart. IV,147.VI,52
Tisander Hippoclidis pater VI,127, 129
Tisias Lysagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Darii filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI, 127
Tmolus fluvius & mons I, 84, 93. V,101
Tmolus fluvius auri ramenta profert I,93
Tomyris Massagetarum regina à Cyro bello petitur I,205,&c.
ejus magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
Tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca urbs VII,22,122
Trachea Chersonesus IV,99
Trachiniæ petræ VII,158
Trachis urbs VII,199
Traspies Scythæ IV,6
Trausi populus Thraciæ V,4
Travus fl. VII,109
Tria capita, seu capita quercus, locus sic dictus IX,38
Trincatæchmes Persa dux VII,82
Triopii Apollinis sacrum atq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174, 38
Tritæenses Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I,192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV,108
Triteæ oppid. VIII,33
Triton. fl. & Tritonis palus IV,178, 191
Trophonium oraculum VIII,134
Tutelaris Minervæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hospes H,9
ab Homero celebratur H,26
Tycta, Persicè cœnæ regalis nomen IX,111
Tymnes Histiæi pater V,37.VII,58
ubi occultatus III,5
Typhon *ibid.*
Tyrannis lubrica res III,53
Tyrannidis incommoda V,92
Tyrannorum mores III,80
Tyres Scythæ IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum castra, locus II,112
Tyrodiza Perinthiorum VII,25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I, 94
Tyrrheni Phocenses oppugnant I, 163
Tyrrhenia seu Thuscia I,49
Tyrrheniam Phocenses occupant I, 163

V

VAccæ Isidi sacræ II,41
Vaccinam non gustantes IV,186
Vaticini Scytharum IV,67
Veneris Uraniæ templum à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid.*
Mylitta, Assyriis dicta, Arabibus Alitta Persis Metra I,131
Veneris templum apud Atarbechin II,41
Veneris hospitæ ædes II,112
Scytharum dea & ab iisdem Artimpasa dicta IV,59
Venti Etesiæ non sunt causa exundationis Nili II,20
Ventorum ara in Thyia VII,178
Verua quina Æolum H,37
Vesta Scytharum dea IV,59
Vestes lanæ ubi profanæ II,81
Vicinos Medi & Persæ colunt I,134
Victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV,60
Vinum ex hordeo apud Ægyptios II, 77
Viperarum generatio cur rara III, 108,109
Virginum auctio apud Babylonios I, 196
Virgines ubi devirginentur à rege IV,168
Virginum anniversarius conflictus IV, 180
Vitæ humanæ brevitas & calamitas VII,46
Vivos defodere Persis in usu VII,114
Ulysses H,7,26
Umbri pop. I,94 IV,49
Vocalissimus Ægyptius IV,141
Urbana Minerva V,82
Urbium Græciæ incrementa decrementaq; I,5
Urbes à Dario in Scythia conditæ IV, 124
Uraniæ Veneris fanum vetustissimum I,105
ejus templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Persas sacrificia I,131
Urania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
Urina hirci, spasmi remedium IV, 187
Ursorum ac luporum sepultura II.67
Urotalt Arabibus Dionysus III,8
Utii populus III, 93
& eorum in Xerx. exercitu armatura VII.68
Vulcani sacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
vestibula II,101
Vulcani colossus II,176, & sax VII,98
Vulcani templum & statua III,37
Vulpanseres Ægyptiis sacri II,72
Uxor Candaulis Gygi nuda visa I,9
Uxorum mactatio ad mariti funus V,5
Uxores Athenienf. raptæ VII,138

X.

XAnthius campus VI,10
Xanthii populus I,176
Xanthippus Ariphronis f. VI, 131, 136. VII,33, VIII,131
Xanthippus dux Athenienfium cruci figit Artaycten IX,119
Xanthus Samius I,134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaff. IX, 106
Xeni, hostes IX,11
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII,12
Xerxes quid Græcis significet VI,98
rex Persarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII, 6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Hellesponto compedes injicit VII,35
Xerxis crudelitas VII,39. IX,111
Xerxis dona in Hellespontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europam trajectus VII,56
Xerxi quæ ostenta oblata sint VII,57
Xerxes exercitum suum lustrat VII, 59
ejus copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62,&c. 184,&c.

****** Xerxis

INDEX.

Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xerxis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana classis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naves quadringentæ submersæ VII,190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
ejus copias fames & pestis extinguit VIII,115
ejus reditus in Asiam VIII,117, *&c.*
Xerxis amores IX,107. & *passim plurima de eo toto libro* VII, *&* VIII
Xuthus Ionis pater VII,94
Xystum aureum Amphiarao donatum I,52

Z

ZAbeces, Libyes IV,193
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III,59.VI,20
Zancla, nunc Messana dicta VII,163
pulcherr. urbs VI,25
Zanclæi populus VI,22
proditi ab Hippocrate *ibid.*
Zamolxis dæmon ejusque cultus IV, 19, 95 *ubi* alia de ea
Zegeries murium genus in Libya IV, 192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,69
Zona urbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus se mutilat III,154
ejus ad Babylonios ficta fuga III, 156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
ejus præstantia III,160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataspe IV,43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoster locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
simiarum comestores *ibid.*

FINIS.

Lectori S.

CUM ex Indulgentia Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis hoc Herodoti *Volumen nobis Imprimendi Cura ſit commiſſa, cum ulteriori facultate Authores infra ſcriptos (poſt Volumen iſtud completum) Typis etiam evulgandi: Omnibus itaque ſit Notum* Epiphanii & Dionyſii Halicarnaſſei *opera emendatiùs correcta in præſenti ſub prælo laborare. Reliqua ſumma cum diligentia quotidiè parantur.*

Herodotus,
Epiphanius,
Philo Judæus,
Clemens Alexandrinus,
Thucydides,
Dionyſius Halicarnaſſeus,
Philoſtratus,
Diodorus Siculus,
Julianus,
Lucianus.